Biographisch woordenboek der Nederlanden. Deel 8. Tweede stuk

A.J. van der Aa

bron
A.J. van der Aa, *Biographisch woordenboek der Nederlanden. Deel 8. Tweede stuk*. J.J. van Brederode, Haarlem 1867

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/aa__001biog10_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren i.s.m. huygens ing

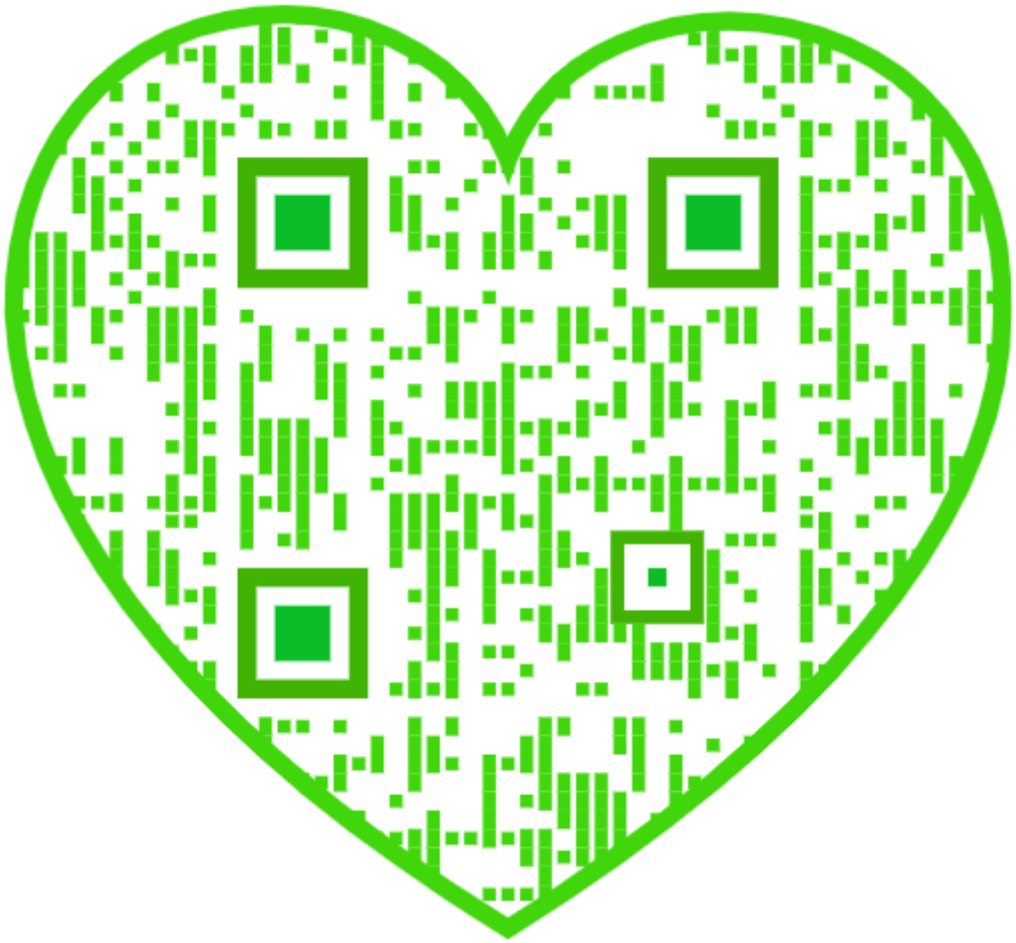

[Jacobus Hezius]

HEZIUS (JACOBUS), ‘een man in kunsten en wetenschappen en in verscheide talen zeer ervaren en die in 't maken van comediën de minste niet was.’

Zie v a n B e m m e l , *Beschrijv. van Amersfoort*, D. I. bl. 42.

[Hibbaeus Magnus]

HIBBAEUS MAGNUS, werd in 1574, volgens den een te Middelburg, volgens den ander te Weimar geboren, was van 1603 tot 1613 predikant bij de Luthersche gemeente te Resterhafe in Oost-Friesland, vervolgens van den 15 Julij 1613 tot 6 Maart 1618 te Utrecht, van waar hij wegens ‘cortborstigheit’ naar Wismar, mogelijk de plaats zijner geboorte, vertrok. In 1618 werd hij rector te Norden en in 1624 predikant bij de Luthersche gemeente te 's Gravenhage, waar hij den 22 Augustus 1638 is overleden. Hij nam niet alleen deel aan de Synode, welke in 1614 te Amsterdam gehouden werd, maar zag zich ook door haar benoemd tot lid van het algemeen consistorium, door haar voor het bestuur der gemeenten opgerigt en uit drie predikanten en even zoo vele politieke mannen zamengesteld.

Hij was een Evangelisch leeraar, die de gemeente in eenvoudigheid voorging, en zich steeds zorgvuldig onthield van dogmatische geschillen, iets dat zelfs te weeg bragt, dat er in de Haagsche kerk na zijn afsterven twist ontstond over het gebruik van de woorden *wezentlijk* en *waerachtig* bij de bediening des H. Avondmaals, 't welk een gedeelte zijner opvolgers ten kwade duidde, op grond dat het door dom. H i b b a e u s M a g n u s nagelaten was. Hij was de grondlegger der Utrechtsche gemeente, en toen, in 1620 de Luthersche kerk te 's Hage voltrokken was, werd later door M a g n u s de kerkelijke regering in goede orde gebragt, en in 1626 de eerste consistoriale vergadering gehouden.

Onder zijn portret, op kosten zijner zonen en door een hunner bezorgd, alsmede door C. v a n Q u e b o (dat is C. v a n Q u e b o r e n) in koper gebragt, en thans uiterst zeldzaam, leest men het volgende, door H e r m . G l a s e r u s vervaardigd:

> Corde pius, gravis ore, saero sermone diserlus,
> Praeco Dei, M a g n u s nomine requc fuit.
> Mors licet, in nihilum clauso sua membra sepulchro
> Verterit, at M a g n u s , quando resurget, erit.

Hij vertaalde uit het Hoogduitsch:

Christelycke Motiven ende oorsaacken, *welcke een oprecht Christenmensch aanporren ende beweghen sullen*, *om het Hooghwaardighe Sacrament des H. Avondmaals onses Heeren en Salichmakers Jesu Christi dickwyls en eerbiediglyk te gebruycken; mitsgaders sommighe vragen ende aandachtige gebede-*

kens tot het waardige gebruick des H. Avondmaals nuttelyck ende stichtelyck, waarvan in 1644 bij Lubbert Meinderts te Amsterdam een tweede uitgaaf verscheen.

Zie Paauw, *Geschied. der Luth. Kerk*, bl. 69, 342, 380; J.C. Schultz Jacobi, *Geschied. der Evang. Luth. Gemeente te Rotterdam*, bl. 163; Schultz Jacobi en Domela Nieuwenhuis, *Bijdrage tot de Geschied. der Evang. Luth. Kerk in de Nederl*. St. I. bl. 82, 83; de Riemer, *Beschr. van 's Gravenk*., bl. 416, 419; *Navorscher*, D. II. bl. 216, D. III. bl. 214.

[Hidde]

HIDDE. Zie VRIES (HIDDE DE).

[Hidde]

HIDDE, Herewins zoon en Liudger, Redgers zoon, schonken aan den bisschop Liudger een gedeelte van hun erfgoed in de villa Doornspijk in *locis Quarsing seli et Berugtanscotan* (Schotenburg) gelegen, volgens een brief gegeven te Bedingahem April 23, 805.

Zie *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. III. bl. 101.

[George Hiddema]

HIDDEMA (GEORGE) een beroemd regtsgeleerde, werd door den senaat van Franeker aan de curatoren der akademie te Harderwijk, als opvolger van Zach. Huber, toen deze in 1716 de professorale toga met den Frieschen raadsheers tabberd verwisselde, aanbevolen.

Zie Bouman, *Geschied. der Gold. Hoogesch.*, D. II. bl. 34; Sandbrink, *Advoc. Hist. Belg.*, p. 121; de Wal, *Orat. de clar. Fris.*, p. 330, 331.

[Hiddema]

HIDDEMA te Peize in Drenthe, bestuurde, ofschoon reeds een grijsaard, de omwenteling van 1747 in dat landschap. ‘Hij was, zegt Meijer, een man in vele dingen ervaren en vol moed om zwaarwigtige zaken te ondernemen.’ Den 30 van bloeimaand van dat jaar vervoegden zich eenige Drenthenaars ten zijnen huize en verzochten om in de vergadering van Volmagten, welke 's anderen daags te Anlo zou gehouden worden, te helpen bevorderen, dat het stadhouderschap in de mannelijke en vrouwelijke linie erfelijk werd verklaard. Hij beloofde het en hield woord. Men wilde in de vergadering beginnen met te vragen, waar de vijftigste penning (de kort te voren gehevene belasting van twee ten honderd) gebleven was. Hij raadde dat men eerst de bevordering van den prins tot erfstadhouder op den voorgrond moest zetten en dan aan de regenten vragen, waar de eerstbetaalde termijn was gebleven, zonder 't welk men geen tweeden voldoen zou; eindelijk, dat men eene algemeene vergadering van gevolmagtigden (vertegenwoordigers) uit alle dorpen zou op-

roepen. De Regenten zochten dat te beletten, en noemden in eene afkondiging, uit naam des stadhouders, de landlieden die deze eischen deden, oproermakers. Deze aarzelden nu om te Schoonloo ter dagvaart te komen. Doch H i d d e m a , wel verre van ontmoedigd te zijn, riep met jeugdig vuur in de aderen uit: ‘dat het nu geen tijd was zich te laten afschrikken, en dat hij er heen zou gaan, al ging er niemand; ja hij durfde de volgende kreupele rijmen, maar waarin zijn onbezweken gemoed doorstraalde, onder de afkondiging plaatsen:

‘Wanneer dat ik beswijk voor 't welzijn van 't gemeen,
God geve dat ik breke hals en been,
o Neen! ik ga u voor, ja zelfs tot in den dood;
De dood aan mij volbragt, God help mij uit den nood.’

Dit voorbeeld werkte: de volmagten of vertegenwoordigers kwamen te Schoonloo en zwoeren elkander trouw.

H i d d e m a belaste zich met een ander landman, H e k k e m a , om het daar ontworpen verzoekschrift zelf naar Assen aan de Staten te brengen. Aldaar gekomen, gaf hij het aan den deurwaarder over, zonder binnen te gaan, hetgeen hij zelfs weigerde toen de Staten hem lieten vragen, waarom hij zelf niet naar binnen ging. ‘Ik ben’, was zijn antwoord ‘met mijn ambtgenoot geen hoofd, maar slechts lid der gemeente, en bedank dus hunne Edelmogenden voor hunne aanbieding’. Nogmaals gevraagd, of hij niet begeerde dat men van deze zaak aan zijne hoogheid eerst kennis zou geven, was zijn antwoord: ‘dat zulks niet behoefde: het waren zaken die de gemeente zelve betroffen.’ In de volgende onderhandelingen was H i d d e m a wederom de ziel van alles en de leidsman der gemeente; hij was het, die voornamelijk op de bovenvermelde eischen van Drenthe aandrong; en toen men in de vergadering der Staten, niet wetende dat hij met volmagten voorzien was, hem buiten liet staan, sloeg hij op zijne borst zeggende: ‘volgens de regten van den mensch ben ik zoo zeer als iemand geregtigd, om hier te staan.’ Hij ging echter naar buiten, maar werd door de gemeente weder naar binnen gedragen, en deed de eischen der gemeente doorgaan. Onder de kreet: Vivat Oranje! werd deze tijding ontvangen, en H i d d e m a onder het geroep: Hier ziet gij onzen vader, onzen vader van Drenthe, naar de herberg gedragen, daar men de beker lustig deed rondgaan. De afgod van het volk keerde eerlang naar de vergadering terug, waar men voorts alle artikels goedkeurde en onderteekende. De President der vergadering las ze vervolgens voor aan de menigte, die echter daarin geen genoegen

nam voor en aleer zulks door Hiddema geschied ware.

De Staten durfden zich, schoon zij alles hadden ingewilligd, niet naar buiten begeven en verzochten diensvolgens vrijgeleide van Hiddema, die hen tusschen twee geschaarde reijen, met stokken en knuppels gewapend, onder het zwaaijen van hoeden en mutsen naar de herberg geleidde. Alles kwam eindelijk tot rust, nadat de Volmagten Hiddema en nog eenige anderen benoemd hadden, om zijne Hoogheid met de verheffing geluk te wenschen. Zij voldeden aan dien last en keerden wel voldaan over 's prinsen onthaal terug.

Zie *Beroerd Nederl.*, D. II. bl. 156 volgg.; Meijer, *Nederl. Gesch.*, D. III. bl. 417-422; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D XX. bl. 208; van Kampen, *Vaderl. Karakterk.*, D. II. St. II. bl. 591 volgg.

[G. Hiddinck]

HIDDINCK (G.) schreef:

Goddelijke kenteekenen der Heilige Schriften, 8°.

Zie Arrenberg, *Naamr. van Ned. Boek.*, bl. 182.

[Herman Hiddinga]

HIDDINGA (HERMAN). Toen in 1635 Leuven door een vereenigd Nederlandsch-Fransch leger belegerd werd, riep de rector magnificus, Antonius d' Ave, de studenten der hoogeschool te wapen, ter verdediging der stad. Over deze bende voerde Joannes Franc. de Robles, graaf van Annappe, het bevel, en onder hem Karel Wignacourt en Herman Hiddinga ‘armorum usu ipso peritus’.

Zie Eryc. Puteani, *Hist. Belg. lib. sing.*, p. 60; *Triumphus Lovaniensium ob solutam urbis suae obsidionem per recessum duorum potentissimorum exercituum Christianissimi Franciae Regis et Foederatorum Belgii Ordinum Stylo Nic. Vernulaei adornatus. Lovanii*, 1635, 4°.; *Navorscher*, D. V. bl. 200, 266.

[Schelte van Hiemstra]

HIEMSTRA (SCHELTE VAN), burgemeester van Bolsward, zoon van Feyo van Hiemstra, kolonel kommandant te Embden, en van Tjiets van Aysma, gedurende eene reeks van jaren een der invloedrijkste regenten van Friesland, die inzonderheid in de kamer der steden een bijzonder gezag had. Hij bekleedde onafgebroken vele en gewigtige commissiën van staat, meerendeels binnen 's lands; had het bijzonder toezigt over de opvoeding van prins Jan Willem Friso, en was als kundig bevorderaar der geleerdheid zeer gezien bij de geleerden. Hij huwde 1. Lucia van Burmania; 2. Catharina van Scheltinga. Het jaar zijner ge-

boorte en van zijn dood is onzeker. Hij leefde in het laatst der XVII en tegen de XVIII eeuw.

Zie S c h e l t e m a , *Staatk. Nederl.*, D. I. bl. 459.

[Petrus van Hierden]

HIERDEN (PETRUS VAN), predikant te Varik, schreef:

Nietigheid van alle vleesch en de bestendigheid van Godts woord, *uitgesproken bij 't afsterven van den Weleerw. Heer Petrus Doesburg*, *rustend leeraar te Varik*, *over de woorden Jesaya* XL:6, 7, 8. Bommel 1763.

[Ernst Willem Higt]

HIGT (ERNST WILLEM) werd in April 1723 te Dokkum geboren en werd, na zijn vader, een deftig burger, zilversmid van beroep en raad in de vroedschap zijner geboortestad, verloren te hebben, door zijne moeder bij een chirurgijn te Groningen in de leer besteld. Hij had echter weinig zin in dat vak, keerde naar Dokkum terug en door den rector der latijnsche school, bij welke zijne moeder den post van claviger of portierster bekleedde, in de Latijnsche en Grieksche talen onderwezen. Hij maakte zulke vorderingen dat hij zich reeds in 1740 of 1741 naar de hoogeschool te Franeker kon begeven, waar hij bijna zes jaren het onderwijs van V a l c k e n a e r , S c h r o d e r , B o u d a m en P i e r s o n mogt bijwonen. Van daar begaf hij zich naar Leyden, van plan om zich voor den predikdienst te bekwamen, doch kennis en vriendschap gemaakt hebbende met den geleerden P. B u r m a n , hoogleeraar aan het athenaeum te Amsterdam, zag hij af van het predikambt, gaf zich geheel aan de beoefening der fraaije letteren over en werd in 1749 rector der latijnsche school te Alkmaar, en trad nog in hetzelfde jaar met D o r o t h e a L e m k e in het huwelijk, welk huwelijk zijn vriend P. H u i s i n g a B a k k e r met twee geestige dichtstukjes bezong. Dertien jaren was hij in zijnen post met onvermoeiden ijver werkzaam geweest, toen hij den 22 Junij 1762, na eene ziekte van slechts weinige dagen overleed. H i g t was een zeer verdienstelijk geleerde en zeer bedreven in de Grieksche en Latijnsche letterkunde en was een uitstekend beoefenaar der Latijnsche poëzy. ‘Zijne Latijnsche poëzy’ schreef Y p e y ‘was gestemd geheel in den toon der ouden, zonder dat er lappen van de ouden tusschen ingeslopen waren, hetgeen men anders in de gedichten van velen zijner kunstgenooten, te dier tijde aantreft.’ Niet minder groot is de lof hem door P i e r s o n , W a s s e n b e r g h , V a l c k e n a e r , S c h r a d e r , H o e u f f t en P e e r l k a m p ten dien aanzien gegeven. Zijne gedichten zijn meest alle in tragadsche verzen, zoo als zijne

Latijnsche overzetting van *Dionis carmina et Moschi epitaphium Bionis*, achter *Theocriti Bioni et Moschi carmina bucolica Graecè et Latinè* van V a l c k e n a e r, Lugd. Bat. 1781 8°., en met eenige verbeteringen in de *Deliciae Poeticae* van v a n S a n t e n, waarin nog 6 andere Latijnsche gedichten van hem voorkomen, en o.a. het zeer geprezene *in Fragilitatem et inconstantiam vitae humanae*, naar het Hollandsch van W i l l e m v a n H a r e n. In *Deliciae poëticae*, edente T h e o d. v a n K o o t e n, komen nog twee andere gedichten van hem voor. Ook zijn *Carmina G. Hooft*, *L. van Santen*, *H.Z. Conderc*, *L. Schipper*, *Jordensii*, *Hightii. P. d'Orville* enz., te Amsterdam 1770 8°. in het licht verschenen.

Afzonderlijk verschenen ook zijn schoon *Carmen trochaicum in reditum veris dictum Alcamriae in auditorio publico* a.D. XXII *Martii* 1758, Alcm. 1758 4°.;

Genethliacon Jani Valckenaerii, *nati die* XII *Jan*. 1759 *ad J.C. Valckenaerium patrem; Oratio funebris sive Elegia in obitum Cels. Araus. principis G.C.H. Frisonis* Alcm. 1752 4°., *Anni* CIↃ CCLIX *auspicia ad vir. clar. Pet. Burmannum secundum*.

En zijn Zwanezang *Doctissimi viri* E.G.H. *Cantus Cygneus in aedis sacrae Alcm. minoris fata*, *conflagratae* XII *calend. Septembr. anni* CIↃIↃCCLX, *e cineribus deinde revocatae*, *et per senem plurimum venerandum D. Cornelium Stuurmannum*, *solemniter inauguratae* XVII *calend. Jan.* CIↃIↃCCLXIII, *quem diem Auctori*, *vitae erepto* X *calend. Quinct. hujus anni* CIↃIↃCCLXII *videre non contigit*, Alcm. 1762 8°., met zijne Nederduitsche vertaling er nevens.

Voorts wordt er nog vermeld:

Pax Aquisgranensis carmine heroico publice celebrata Daventriae 1749. Ook achter de *Feriae Daventrienses*, Traj. ad Rhen. 1758.

Carmina lugubria in obitum ampliss. spectatissemiqae viri J.J. Vrijbergh, Alcm. 1745.

Zijn *carmen in reditum veris* is door zijn vriend P.H. B a k k e r in Nederduitsche verzen gebragt. (Amst. 1761 8°.)

V a n H u l l t h e m bezat in ms. H i g h t i i *Oratio in praemiorum distributione habita anno* 1813 *Zericzeae*.

‘Als men in aanmerking neemt dat H i g t bloeide in een tijdvak dat de Nederduitsche dichtkunst diep vervallen was, of ten minste bukte onder de heerschappij van F e i t a m a en de overige behendige vertalers van Fransche treurspelen en andere dichtwerken, moet men zich verwonderen over 's mans oorspronkelijkheid, zoowel in de Latijnsche als Nederduitsche poëzy.’ Dit oordeel van

Witsen Geysbeek wordt door Siegenbeek, Collot d'Escury, van Kampen, de Vries en anderen, die hem, in hunne bekende werken over onze letterkunde vermeldden, bevestigd. Beide, zijne verspreide Latijnsche en Nederduitsche poëzy, zijn door A. Ypey bijeenverzameld en in 1803 te Harderwijk in een bundel uitgegeven.

Afzonderlijk verschenen ook:

Franeker in vreugd over de blijde inkomst der hoogl. en wijdber. heeren P. Conradi, C.H. Trotz en J.C. Valckenaer, Fran. 1741 4°.

Toejuiching aan den gel. heer Izak Cahuc, z.j. 4°.

Tranen gestort op het lijk van Wyerus Gulielm. Muys, hoogl. te Franeker, z.j. 4°.

Lijkzang op Willem Loré, hoogl. in de wiskunst te Franeker, z.j. 4°.

Nisa, veldzang op het overlijden van mevrouw Maria Elisabeth van der Streng, huisvrouw van Mr. Pieter Burman, Franek. 1745 4°.

Aan den gel. heer N. Lambsma ter gelegenheid dat zijn Ed., na een openbaar zintwisten over het gevoelen der ouden aangaande de kleuren, tot leeraar in de wijsbegeerte verheven werd, z.j. 4°.

Ter eere van Herm. Venema, toen zijn Ed. den 1 *van Wiedemaand* 1745 *het jaarlijks opperschoolbestuur aanvaardde*, z.j. 4°.

Aan den hooggel. heer L.C. Valckenaer op zijn doorwrochte redevoering, z.j. 4°.

Bruiloftszang ter eere van den heer Willem Coulon en Anna Juliana Tholen, 17 *April* 1746.

Ter blijde inhuldiging van Frederik Winter, beroepen hoogleeraar in de genees- en stofscheidkunde en Samuel Koenig, beroepen hoogleeraar in de Wijsbegeerte, 26 *April* 1746 4°.

Veldzang ter bruiloft van Mr. Pieter Burman, hoogleeraar der geschiedenis, welsprekendheid, dichtkunde en talen, te Amsterdam, en mejufvrouw Anna Knuijse van Hoorn, 1746, z.j. 4°.

Klinkdicht ter eere van den gel. heere Pieter Bondam, tot der beide rechten doctor verheven, 7 *Julij* 1746, z.j. 4°.

Bruiloftzang voor den hooggel. heere Johannes Schrader, Praelector in de geschiedenis en Latijnsche taal te Franeker, en mejufvrouw Alida Beata Schrader, in den echt vereenigd 25 *van Hooimaand* 1746, Leiden 1746 4°.

Groete zijne doorl. hoogheid W.K.H. Friso enz., bij deszelfs aanstelling tot stadhouder enz., in drie lierzangen, Haarl. 1747 4°.

Lierzang den jongen erfprinse van Oranje en Nassau,

grave van Buren, *erfstadhouder enz.*, *toegezongen op zijn geboortedag* 8 *van Lentemaand* 1748 4°.

Lierzang op het huwelijk van Nikolaas Ypei, *hoogleeraar in de wiskunst te Franeker*, *en mejufvrouw Elisabeth Helena Smit*, 7 *van Hooimaand* 1748.

Aan den heer Lodewijk Casper Valckenaer op zijne rede voering over de oude en onlangs bestaande wisselvalligheid der Nederlandsche zaaken, *uitgespr. te Franeker den* XI *Dec.* 1748 4°.

L.C. Valckenaer, *redevoering over de oude enz. uit het Latijn*, Leeuw. 1749 8°.

Lierzang aan den hooggel. heer Joan Alberti op zijne redevoer. over de dichtkunst, *uitgespr. te Leyden den* 8-*van Sprokkelmaand* 1749, z.j. 4°.

Op het huwelijk van Quirijn de Blau, *regtsgel.*, *en Bouwina Johanna Bulderen*, *vereenigt den* 9 *van Oogstmaand* 1750, z.j. 4°.

Ter uitvaart van den hooggel. heer Dom. Balck, *doctor en hoogl. in de regten te Franeker*, *aan deszelfs broeder Joh. Balck*, *overl.* 17 *Mei* 1750.

Op het zalig afsterven van mevrouw Anna Lalané, *mijne nigte*, *huisvrouw van den heer Dominicus Balck*, z.j. 4°.

Op het huwelijk van Jan de Kruijf en Anna Usbranda Tiboel, z.j. 4°.

J. Schraders lijkklagt over W.K.H. Friso, *uit het Latijn in Nederlandsche dichtmaat overgebragt*, Leeuw. 1752 4°.

Dichterlijk togtje naar Friesland tot de bruyloft van den heer Jan Althuysen, *leeraar in 's Heeren gemeente op Hiaure*, *en jonkvrouw Titia Krab*, *in den echt vereenigd den* 25 *van Wiedemaand* 1752 4°.

Menalkas, *Herderskout*, *ter bruiloft van den hoogwelgeb. heer Epo Sjerk van Burmania en Romelia Maria van Haarsma*, z.j. 4°.

Lof der Tooneelpoëzij, achter zijne Nederlandsche vertaling van S. W e r e n f e l s i i , *Oratio de Utilitate Comoediae*, Leeuw. 1746.

Hij beoefende ook de Friesche taal en gaf o.a. er eene proeve van in dichtmaat vóór J. A l t h u i j s e n s *Friesche Rijmlerij*. Van zijne philologische kennis en gelukkige conjecturen vindt men proeven in *Mantissa Observationum*, achter de *Anthologia Latina* van B u r m a n n u s Secundus.

Zie *voorrede* van Y p e y vóór de uitgave der gedichten van H i g t ; S a x e , *Onom.*, P. VIII. p. 75; *Biogr. Univ.*, T. XX. p. 371; *Dict. Univ.*, T. VIII. p. 441; P i e r s o n u s , *Praef. Moeridis Atticistae*, p. 5; E v. W a s s e n b e r g h i u s , *Laud. funeb. Joan. Scraderi*, p.

13; Valckenaer. *Praef. Carm. Theocriti*, *Bionis et Mosschi;* Dez. *ad Phalar. Epist.*, p. 14; P. Burmanni Secundi, *Carm.*, p. 418-422; Peerlkamp, *de Poëtis Lat. Neêrl.*, p. 500; Hoefft, *Parn. Lat. Belg.*, p. 225; Ypey en Dermout, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk.* D. III. bl. 154; Nieuwenhuis, *Alg. Woordenb van Kunst. en Wetensch.*, o.h.w.; Collot d' Escury, *Holl roem in Kunst. en Wetensch.*, D. IV. (1), bl. 46, D. IV. (1), bl. 265, 266, D. IV (2) bl. 319, 359; *Vrije Fries*, D. IV. bl. 265-268; de Vries, *Geschiedenis der Nederlandsche Dichtk.*; van Kampen, *Geschied. der Ned. Lett. en Wetensch.;* Siegenbeek, *Bekn. geschied. der Ned. Letterk.*; Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. I. bl. 204, 205, D. III. bl. 185; *Navorscher*, D. VIII. bl. 325, D. IX. bl. 51, 81; *Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. I. *Byv.* 2, Arrenberg, *Naamreg.* bl. 281; *Cat.* Hoeuffbl. 70; *Cat.* van der Aa, bl. 82, 138; *Cat.* Visscher, bl 63; *Cat.* van Voorst, T. III. p. 154.

[Joan Hil]

HIL (JOAN) schreef:

Brieven der Natuurlijke historie en wijsbegeerte, *behelzende eene reeks van ontdekkingen*, *gedaan door het microscoop*, Utrecht 1765 8°.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Boeken*, bl. 183.

[Hiland]

HILAND (..), waarschijnlijk een kunstenaar, die ten tijde van J.E. Marcus te Amsterdam de kunst beoefende. Hij is afgebeeld in het bekende prentwerk van den laatsten, door H.W. Caspari gegraveerd.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Holl. en Vlaams. Kunstsch.*, D. IV. bl. 690.

[Johannes Hilarides]

HILARIDES (JOHANNES), volgde zijn broeder Nicolaas Hilarides, secretaris en rector der Latijnsche school te Hinlopen, in de laatste betrekking op; daarna werd hij conrector en boekverkooper op de Hoogstraat te Dokkum en stierf in 1726 als rector te Bolsward. Omstreeks 1695 kwam Hilarides, bij gelegenheid dat zijn uithangbord moest vernieuwd worden, op den zonderlingen inval, om daarop, als voor zijne nering passende, te laten schilderen aan de eene zijde een kerkboek met zilver beslag en ketting met het woord *Bijbel* daaronder; aan de andere zijde een hand houdende vijf speelkaarten, vertoonende het toen zeer gebruikelijk spel *Lanterluij* genaamd en daaronder de woorden *een schoone*. Dit gaf groote ergernis; te meer daar het huis aan den westkant der Hoogstraat staande, de bijbel zich vertoonde aan hen die ter kerk gingen, doch het kaartspel aan degenen welke daaruit terugkwamen in het oog viel. Men dacht over 's mans oogmerk niet gunstig, en gaf daaraan velerlei uitlegging; het baarde groot gemor en ontevredenheid, die op bedreigingen en misschien dadelijkheden uitliepen, waarom hij over de

zijde, waar het kaartspel stond, eene gevlochte mat liet hangen. Of het daarbij gebleven is, tot dat de drift allengskens bekoeld was, dan of hij het bord op bevel der regering heeft moeten wegnemen, is onzeker. Het eerste zou men uit zijn eigen woorden opmaken.

> ‘Danck heb ons Overheit, die haar voorsichtig toonen,
> Geen burger om een bord met smaad te willen hoonen,
> Strax naa de drift van volk, soo die 't op 't domste afmaald;
> Dat niemand in syn recht onbillijk werd bepaald;
> Om 't geen men vry verkoopt, niet vry in 't bord te setten.’

In 1695 gaf hij een gedicht in het licht van 24 bladzijden in kl. 8°., onder dezen titel:

Uithangbord van Johannes Hilarides als burger en Boekverkooper in de Hoochstraat te Dokkum, *alwaar het caartspel en ergernissen beide ten toon staan:*

> Al eeven eens, hoe dat men 't maakt;
> Daar d' eene 't prijst dat d' ander laakt.

waaronder in een koperen plaat de beide zijden van het reeds beschrevene uithangbord worden afgebeeld, zoodat voor de tegenzijde een loshangend plaatje, verbeeldende eene mat, boven vastgehecht is, hetwelk, opgeligt zijnde, de hand met kaarten laat zien, boven het jaartal 1695; onder aan het titelblad leest men nog:

> ‘De burgerij van Waard
> Was van een doode roch vervaard.’

In het stuk zelve, een soort van hekeldicht, ruim 900 verzen groot, toont hij het onschuldig gebruik van het kaartspel, beklaagt zich over de genomene ergernis, wederlegt die, verklaart en verdedigt zijn oogmerk enz. Het stukje is afzonderlijk uitgegeven en ook achter de 2de uitgave van zijn *Phaedrus* gevoegd.

In 1686 gaf hij te Leeuwarden eene vertaling van C o r n e l i u s N e p o s, onder den titel van *Cornelius Nepos van het leeven der doorluchtige veld-overste*, *onder de aeloude Grieken en andere*, *met kopere heldebeelden opgericht*, in 12°. in het licht.

Voor dit werk vindt men een taalkundige voorrede, waarin H i l a r i d e s zijne bijzondere denkbeelden nopens taal en spelling mededeelt. In 1694 gaf hij te Franeker bij L e o n a r d S t r i k eene uitgaaf van *de Fabelen van Phaedrus*, met de Fransche vertaling van G u g e t en zijne Nederduitsche met den titel:

Phaedri Fabularum Aesopicarum libri quinque cum annotationibus Johannis Schefferi Argentoratensis et Francisci

Guyeti notis, *cum his primum publicatis*, *Editio quinta*, *prioribus emendatior*, *in qua jungitur interpretatio Gallicae cum notis et index Latinus uberrimus. In Belgicum autem metrum convertebat Joh. Hilarides*.

De vier eerste boeken zijn in rijm doch het vijfde of laatste in rijmlooze verzen. R a b u s , die in zijn *Boekzaal van Europa*, voor de maanden Julij en Augustus 1694, eene beoordeeling van dit werk geeft, zegt: ‘dat deze overzetting op sommige plaatsen schor en hard van lezing is.’

Reeds in het volgende jaar verscheen er echter een tweede druk, met den titel: *Phaedri Fabulae Aesopicae: quas e Latino in Belgicum metricum convertebat J.H. curis secundis*. Dat is: *Phaedrus*, *Esopische vertellingen*, *in Nederduytschen dichte vertaald door Johannes Hilarides en*, *bij deezen tweeden druk naader oversien; veel verbeterd en vermeerderd. Te Dokkum*, *by Joh. Hilarides*, *in de Hoochstraat*, *in de Schoone* 1695. De uitvoerige voorrede ‘*aan den schranderen en seer doorzigtigen Willem Deurhoff; burger binnen Amsterdam; de naauwkeurigste ondersoeker der grondwaarheeden en der seekerheit van dien;* is geteekend *te Dokkum* 10 *m.* 1696, met de spreuk: *Moniti Meliora Sequamur. Ik geev het myn om beeter*.

Deze overzetting werd hevig aangevallen. Men noemde H i l a r i d e s een Friesche ezel ‘een pedant’; zijn werk ‘den monstreuzen Phaedrus,’ en bestormde hem met schimpschriften, zoo als: *Gravhoogte of pronkaltaar voor de poëzije van Bolswart*, *ter verhooging van den afgebeten letterknauwer Hilarides*, *aardsvriend der Nederduitse tale en derzelver begunstigers; Dankoffer ontsteken op de gravhoogte van den letterknauwerd en ezel Hilarides; Taallievende groete aan den weldoorzulten en doorkernden letterknauwer Hilarides*, *rector*, *conrector*, *boekbinder en dominé van de eerste school te Bolsward; Lofkrans*, *nieuw gevlochten voor den Friesen letterknauwer te Bolsward; De Bolzwartse raaf in den gedrogtelijken Phaedrus van Hilarides; Op het titelplaatje van Phaedrus door de Hr. D.v.H. in* 12°*; De Vriesse letterknauwer in het woort Hummeling vertoornt; Op een blad van Phaedrus door Hilarides*, *dat met toebak opgevult iemand in een kroeg voor een stuiver gegeven wiert; Op het uythangbord of Blaauwboekje van Hilarides;* en andere te vinden in *Schemp- en hekeldigten uit verscheide poëten*, *gevolgt na den Roomsen Juvenalis en de Latijnse gezigten van den Spaanschen Quevedo*, Hoorn 1726 8°., bl. 179 volgg.

Zijn antagonist was denkelijk D a v i d v a n H o o g straten, die bijna te gelijker tijd de *fabelen van Phaedrus* uit het Latijn in het Nederduitsch overgezet en uitgegeven had.

In 1705 verschenen nog te Franeker van Hilarides in 8°.:

Taalgronden der Nederduytsche taal, *wegens het gebruyk voorleedekeus in de Nederl. woordrekkinge*.

Hij schijnt ook een kunstliefhebber te zijn geweest, ten minste onder eene afbeelding van Balthazar Bekker, schrijver der *Betoverde Wereld*, met zinnebeeldig bijwerk voor een titelplaat, leest men: *Joh. Hilarides inv. in Majo* 1690, zonder naam van graveur. Ook vervaardigde hij een plattengrond van het *Friesche doolhof*, het beruchte Molkworren of Molkwerum in Friesland, *gemeten en geteekend* 1718 *door Joh. Hilarides*, *Rector Scholarum te Bolswerd*, onder zijn zinspreuk: *indomata tentat*, (Amst.) apud P. Schenck *jun.*, plano.

Zie Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 198; Mr. J.W. de Crane, *Letter- en Geschiedk. Verzamel van eenige Biogr. Bijdragen en Berigten*, bl. 40; Kramm, *Lev. en Werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. IV. bl. 692; Engelsma, *Volgl. der olassis van Zevenw.; Vrije Fries*, D. VI. bl. 387; *Nieuw Archief van Taalk.*, St. I.; Nijhoff, *Livres anciens et modernes* 1859, Nr. 23, 1860, Nr. 23; *Cat.* v.d. Aa, bl. 101; *Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 126, 198; *Cat.* de Crane, bl. 118.

[Gerardus Hilarius]

HILARIUS (GERARDUS), predikant te Wanneperveen, schreef:

Godts albestier, *bestaende in zes leerredenen*, *gepredikt voor de gemeente van Wanneperveen*, *wegens de groote sterfte aldaar onder het rundvee. Als mede op Bid- en Dankdagen tot troost der geloovigen en tot overtuiging der goddeloozen*, Steenwijk 1719, 8°.

Zie *Boekz. der Gel. Wereld* 1720, *a* bl. 707.

[Lullius Hilarius]

HILARIUS (LULLIUS) zie SANDBEEK. (H.)

[Guil. Fabricius Hildanus]

HILDANUS (GUIL. FABRICIUS), schreef:

Aanmerking rakende de Genees- en Heelkunst, Rott. 1656, 4°.

Veld-Chirurgie, Amst. 1664 4°.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Boeken*, bl. 183.

[C.J.P.W. Hildebrand]

HILDEBRAND (C.J.P.W.), schreef:

Iets over de onsterfelijkheid der dieren als een hinderpaal in het beoordeelen der grondwaarheden van de Christelijke godsdienst, gr. 8°., Amst.

Natuurkundige, *wijsgeerige en zedekundige overdenkingen over verscheidene grondwaarheden en dichtmaat*, 3 stukjes, Amst. gr. 8°. 1817.

Leerrede van J. Decker Zimmerman op het feest der hervorming ter toetse gebragt, Amst. gr. 8°. 1817.

[M. Schutte Hildebrand]

HILDEBRAND (M. SCHUTTE), predikant te Harlingen, schreef:

Leerredenen, Leyden 1814 8°.

Ook beoefende hij de poëzy, blijkens zijn dichtstuk achter: *Woerden in* 1813, *door* Mr. J. M e u l m a n , 's Hage, 1814.

Zie H e r i n g a , *Bijdr. tot de lijst van Nederl. Dicht.*, bl. 50.

[P.J. Hildebrand]

HILDEBRAND (P.J.), gaf uit:

Sterre-, *Wis- en Rekenkundige altoos durende Almanak*, Zalt-Bommel bij J. N o m a n , plano.

[H. Hildebrand]

HILDEBRAND (H.), schreef:

Navolging der Latijnsche hymnen in Nederduitsche dichtmaat op muzijk gesteld door G.F. Rappe, 2 stukken, Rotterdam, J.J. T h o m p s o n .

[Willem van Hildernissem]

HILDERNISSEM (WILLEM VAN) of H i l d e r n i s s e , waarschijnlijk naar het dorp Hildernesse bij Bergen-op-Zoom, waar hij echter niet geboren is, gelijk sommigen beweren. Zijn geboorteplaats is Mechelen en zijn geboortejaar omstrent 1358. Omstreeks 1374 begaf hij zich in de orde der Karmeliten te Mechelen en deed, onder den prior F r a n s W e l l e p e e r e zijne gelofte. Na zijne studiën voleindigd te hebben en tot priester gewijd te zijn, werd hij door het kapittel in 1385 te Bamberg gehouden, gekozen om de sententiae te lezen en de godgeleerdheid te onderwijzen in het klooster te Trier. Het kapittel omstreeks St. Jan in 1386 gehouden benoemde hem tot onderprior te Maintz. Hij had deze betrekking tot 1390 toen hij tot lector te Mechelen werd benoemd. In 1391 ging hij de sententiae in het klooster te Brussel lezen en was aldaar in korten tijd prior. In 1399 en een gedeelte van 1400 bekleedde hij er dezelfde waardigheid, waarschijnlijk begon hij toen als aanhanger van G i l l e s l e C h a n t r e (A e g i d i u s C a n t o r i s) bekend te worden. Hij heeft echter zijne dwalingen herroepen, want omstreeks 1422 werd hij wederom lector te Tirlemont en de drie volgende jaren te Brussel. Waarschijnlijk is hij omstreeks 1425 gestorven. Nopens H i l d e r n e s s e m bestaat niets meer dan eenige stukken van zijn proces dat hem werd aangedaan en met den titel:

Errores sectae Hominum intelligentiae et Processus factus contra fratrem Willelmun de Hildernissem, *ordinis beatae Mariae de Monte Carmeli*, *per Petrum de Alliaco*, *Epriscopum Cameracensem anno Christi* M. CCCC. XI., door B a l u z i u s in het 2de deel zijner *Marcellanea* p. 277-297 en door d'A r g e n t r é in zijne *Collectio Judiciorum* T. I. P. II. p. 201-209 opgenomen, en van hetwelk men een verslag vindt bij P a q u o t , *Mém. pour servir à l'Hist. Litter. des Pays-Bas*, T. II. p. 136.

Zie ook Foppens, *Bibl. Belg.*, T. I. p. 345; Hermans, *Compact. Rei Liter.*, p. 2.

[Hildegaard]

HILDEGAARD, vrouw van graaf Dirk II, schonk aan St. Aalbers te Egmond

> ‘Enen Euangelien-boec der mede,
> Ghemaect, met groter dierheden,
> Van edelen stenen ende finen goude;’

in het Chron. Egmond genoemd: ‘*Textus Ewangeliorum auro lapidibusque preciosis exornatus*’, en bij à Leydis: ‘*Textus Ev. auro fulvo pretiosisque lapidibtus circumtectus*.’ Dr. Swalue gist dat er daarna afschriften van zijn gemaakt, gelijk er, even als van het *Psalterium*, vele gevonden worden.

Zie Melis Stoke, *Rymcron.*, B. II. vs. 624, (edit. van Huydecoper, D. I bl. 68); *Chron. Egmond.*, ed. Kluutii, p. 31; à. Leydis, *Annal. Egmond.*, p. 9; van Wijn, *Huiszittend leven*, Nr. 3, bl. 268; Kist en Royaards, *Archief voor Kerk Geschied.*, D. I. bl. 376; van der Chijs, *Munten van Holland en Zeel.* enz., bl. 10, 13; Römer, *Geschied. der Abd.*

[Cornelis van Hille]

HILLE (CORNELIS VAN) of Cornelis Jodoci Hillenius, was de zoon van Joost van Hille en Catelijne van Comines, en werd den 20 Februarij 1540 te Yperen geboren. Hij was het eerst predikant te Haamstede en Burg in Zeeland, van waar hij in 1577 bij leening vertrok naar Oudenaarden. Nadat hij als predikant van Rotterdam wordt vermeld van 1589 tot 1598 verliezen wij hem uit het oog. Van zijne verdere lotgevallen konden wij niets te weten komen. Alleen is ons bekend, dat hij met Digna van Dongen was gehuwd, en dat deze hem een zoon schonk, die volgt.

Hillenius heeft zich een onsterfelijken roem verworven door het schrijven van den *Siecken-Troost*. Langen tijd heeft men hem echter als de schrijver van dit stuk miskend. Op voorgang van Ens en Le Long, die aan de letters C.V.H. eene verkeerde verklaring hadden gegeven, hield men langen tijd Caspar van der Heiden voor den schrijver. Evenwel reeds 's Gravesande kende dit allerbelangrijkste vertoog aan Hillenius toe. Voor ons ligt eene uitgave in kl. 8°. welke ten titel heeft:

Den Siecken-Troost twelck is een onderwijsinge, van den rechte gheloove, in den wech der salicheyt, om gewillichlyck te sterven. Midtsgaders sommige christelicke gebeden: als ooc een christelick sermoen tot dien propooste dienende. Ghemaeckt door Cornelis van Hille, *dienaer des Goddelicken woorts. Tot Leyden voor* J. Adriaensz. 1596.

De eerste uitgave verscheen te Gent bij de wednwe van Pieter de Clerck 1579. Onder anderen komt dit geschrift ook achter de psalmberijming van Datheen van 1587 voor.

Hillenius gaf van dit geschrift ook een uittreksel in het licht, en wel gelijktijdig met het bovengenoemd vertoog, te Gent in 1579, onder den titel: *Den cleenen Siecken-Troost*. Van dit uittreksel is ons ook een uitgave in kl. 8°. bekend, te Middelburg in 1591 door R. Schilders in het licht gegeven. Men weet dat Oldenbarneveld, kort vóór zijn dood, zich door den predikant Beyerus uit dit uittreksel liet voorlezen, en dat hij voor Walaeus betuigde, te zullen sterven in het geloof in den *Siecken-Troost* vervat.

Zie 's Gravezande, *Tweehonderdjarige gedacht. der Syn. van Wesel*, bl. 225; te Water, *Reform. van Zeeland*, bl. 239-241, 408; Soermans, *Kerk. register van Zuid-Holland*, bl. 79; Ypey en Dermout, *Geschied. der Ned Herv. Kerk*, D. I. bl. 536, *Aanh.*, bl. 256; Kist en Royaards, *Archief van Kerk. Gesch.*, D. III. bl. 660; van Harderwijk, *Naaml. der Predik. van Rotterdam*, bl. 15 vv.; Glasius, *Godgel Nederl.*, D. II., bl. 101 vv.

[Cornelis Hille]

HILLE (CORNELIS) of Cornelis Hillenius, de zoon van Cornelis en Digna van Dongen, zag in Engeland het levenslicht, werwaarts zijne ouders wegens de vervolging hier te lande waren gevlugt. Den 30 September 1568 werd hij te Norwich door Theophilus Ryckwaert, predikant bij de Nederlandsche Hervormde gemeente aldaar, gedoopt. Ook hij wijdde zich aan de Evangelie-bediening en na te Uitgeest en Akersloot, en te Hillegondsberg zijn standplaats te hebben gehad, werd hij te Alkmaar beroepen. In de toen zich openbarende twisten tusschen Arminius en Gomarus deed Hillenius zich als een heftig voorstander kennen van de leerstellingen des laatsten. Hij was het vooral, die de onvoorwaardelijke onderteekening van confessie en catechismus doordreef, niettegenstaande de staten op eene herziening dezer symbolische schriften hadden aangedrongen. Door zijn toedoen ook werden enkele predikanten, die deze onderteekening weigerden, in hunne bediening geschorst, waaruit de eerste moeijelijkheden ontstonden. Dreigender werden de twisten toen Hillenius zich tegen zijn ambtgenoot, den even onrustigen Venator verzette, en de oneenigheden zich uitbreidden onder den kerkeraad en de regering. De staten van Holland moesten tusschen beiden treden, en het gevolg was, dat Hillenius in 1609 werd afgezet. Voor zijne aanhangers predikte hij nog gedurende eenigen tijd te Koedijk. Daarna begaf hij zich naar Am-

sterdam, waar men hem met opene armen ontving. In 1612 werd hij te Groningen beroepen. Hij ging er heen, na den 31 Mei te Egmond binnen met eene predikatie over I Petr. V. vs. 10 van zijne Alkmaarsche gemeente afscheid genomen te hebben. Wanneer hij te Groningen overleden is, is ons niet bekend.

Als Contra Remonstrant bekleedde H i l l e n i u s onder zijne geestverwanten eene voorname plaats, zoowel op de vergadering van 1612 te 's Gravenhage als op die van 1615 te Amsterdam was hij tegenwoordig. In de Contra-Remonstrantsche vergadering van 1616 te Amsterdam nam hij het scribaat waar, en door Groningen werd hij ter nationale synode van 1618 afgevaardigd. L o d e w i j k W i l l e m v a n N a s s a u achtte hem hoog, en gaf hiervan bewijs door hem het oppertoezigt over kerkelijke zaken in Drenthe op te dragen. Dit is het eenig voorbeeld van een kerkelijk super-intendantschap in ons vaderland.

Van H i l l e n i u s kennen wij de volgende geschriften:

Corte ende waeracht. verantw. over de proceduren ende resol., *die de vroedsch. van Alckmar gelyck teghen andere*, *als insonderheyt over ende teghen C. Hillenium op den* 17 *Jul.* 1610 *hebben ghenomen*, *enz. Enckhuysen* 1610, 4°.

Provisionele ontdeckinge eeniger misslaghen, *dewelcke A. Venetor .... teghen het lasterboeck C. Hillenii ende syner voorstanders .... heeft begaen ende voortgebracht enz. Franeker* 1611, 4°.

Sermoen waarin bewesen wort, *dat de mensche geensins door de wercken voor God wort gherechtveerdicht. Ghedaen door C. Hillenium*, *den* 13 *Mart .... binnen Amsterdam. 't Amst.* 1612.

Sermoen ofte predicatie waarmede C. Hillenius, *na Groeninghen verreysende .... van syn oude .... gemeynte .. afscheyt heeft genomen*, *enz. t' Amst.* 1614.

Zie U y t e n b o g a e r t , *Kerck. hist.*, bl. 460 vv., 490-495; T r i g l a n d , *Kerck. gesch.*, bl. 512-517; B r a n d t , *Hist. der Ref.*, D. II. bl 90, 105, 112-114, 430, 931, D. III. bl. 644, 654; Y p e y en D e r m o u t , *Geschied. der Ned. Herv. Kerk*, D. I., *Aanhangs.*, bl. 165, D. II. *Aanhangs.*, bl. 55; K i s t en R o y a a r d s , *Nederl. Archief*, D. III. bl. 208, 214, 223, 251; M u l l e r , *Bibl. van Pamfl.*, Nrs. 887, 925, 1018, 1116.

[Jesaias van Hille]

HILLE (JESAIAS VAN) of H i l l e n i u s , Ommelander, werd predikant te Drogeham en Harkema-Oosteinde (1725), te IJlst (1726), Drachten (1742), waar hij 22 Julij 1759 stierf.

Hij schreef:

Christus de ware en eenige grond van heil en zaligheit, *uit Jesaia* XLV:24, 25 *en Philipp.* III:7, 8, 's Hage 1743 8°.

De mensch beschouwd in den staat der ellende, *genade en heerlijkheit*, Leeuw. 1751-1752, 2 d. 4°.

Eenige keurstoffen uit het O. en N. Testament, Leeuw. 1750, Amsterd. S. v a n E s v e l d , 3de druk 8°.

Schriftuurlijke voorbeelden van bijzondere personen, Leeuw. 1767 2de druk.

Zie A r r e n b e r g , *Naamreg.*, bl. 185; C o l u m b a en D r e a s , *Naaml. der Predik.*, *onder 't ressort van de E. Classis van Dokkum*, bl. 84.

[Jacob Hillebrands]

HILLEBRANDS (JACOB), burgemeester van Groningen, verliet in 1569, toen K a r e l Q u a r r e , ridder en raad in het hof van Brabant, uit Friesland te Groningen was gekomen, met last van A l v a , om de daders der kerkplundering op te zoeken en te straffen, goed en bloed en ging vrijwillig buiten 's lands in ballingschap.

Na de pacificatie van Gend kwam hij in het gevolg van den stadhouder G e o r g e v a n S a l m s , naderhand bekend onder den naam van graaf v a n R e n n e n b e r g , stadhouder van Friesland, Groningen, Ommelanden en van het graafschap Drenthe, terug (den 22 van Wintermaand of den 7 van Hooimaand 1577). Hij sneuvelde in het oproer te Groningen, bij gelegenheid dat R e n n e n b e r g , op sterk aanraden zijner zuster, die stad trouweloos en verraderlijk voor den Koning zijn meester overmeesterde. Hij was een man van groot gezag, vroom en openhartig, op wien de onroomschen voornamelijk steunden. Men verhaalt, dat toen hij den 2 Maart 1580 bij den graaf at, hij dezen trouwhartig openbaarde dat er eenig vermoeden tegen hem bestond, en dat zijne genade iets kwaads in den zin zou hebben, waarop de graaf hem dit antwoord gaf: ‘o mijn vader, die ik voor mijn vader houde, zoudt gij zulke dingen van mij vermoeden, hebt daar geen vrees voor.’

Zie B o r , *Ned. Hist.*, D. II. bl. 168; D u m b a r , *Anal.*, T. III. p. 204; W a g e n a a r , *Vadert. Hist.*, D. VII., bl. 325; S c h e l t e m a , *Staatk. Nederl.*, D. I. bl. 460; *Groninger Volksalman*. 1839, bl. 98; A r e n d , *Vad. Geschied.*, D. VII bl. 306; B r u c h e r u s , *Geschied. van de opkomst der Kerkherv. te Groningen*, bl. 162, 204, 226.

[Johannes Hillebrandi]

HILLEBRANDI (JOHANNES), waarschijnlijk reeds in 1588 predikant te Ysbrechtum, Tjalhuisen en Tirns, in 1598 te Hylaard en Lyons, in 1604 te Dronrijp, was meermalen praeses en deputatus synode. Hij was in 1587 lid der Synode te Sneek en onderteekende als zoodanig mede het request, dat door de Friesche synode aan den ambassadeur B u c k i n g h a m gezonden werd, om aan

de koningin Elisabeth van Engeland te worden gepresenteerd.

Zie Uytenbogaerd, *Kerk. Hist.*, D. III. bl. 245; Greydanus, *Naaml. der Predik. in de Classis van Francker*, bl. 11, 145, 159.

[Willem van Hillegersberch]

HILLEGERSBERCH (WILLEM VAN) of Hillegaersberch. Deze dichter en spreker komt herhaaldelijk voor van 1383 tot 1407 of 1408 en wel onder den naam van Mr. Willem *de spreker*, of vol-uit van Mr. Willem van Hildegaersbergh *de spreker* of *de dichter*. Hij was in het dorp van dien naam, in de nabijheid van Rotterdam, geboren. Volgens Clignett was hij een tijdgenoot van graaf Willem III in 1337 overleden, doch Jonckbloet weêrspreekt zulks en meent dat hij omstreeks 1350 geboren is. Even onzeker is zijn sterfjaar. Van Wijn stelt het omstreeks 1405, omdat men in de rekening der grafelijkheid op dat jaar vindt aangeteekend: 'Item betailt van enen boeck, dat myn lieve Heere dede copen, daerin stonden vele scone sproken, die Willem van Hillegaertsberge gemaeckt hadde.' Clignett kwam die gevolgtrekking niet genoegzaam voor, omdat die aankoop even goed lang na des dichters afsterven kon hebben plaats gehad, doch de rekeningen bewijzen, dat die aankoop eenige jaren vóór des dichters dood plaats had, en dat hij in 1408 nog leefde. Hij was een rondreizend dichter of spreker. Zijn jeugd besteedde hij onnut en jaagde de wereld na. Hij droeg, hoewel 'maet van goede' het hart hoog, 'als een baroen', waarom zijne magen en vrienden de hand van hem aftrokken, en hij eindelijk in volslagen armoede verviel. Hij doorzwierf vele landen. Hij kende geen Latijn; sprak gewoonlijk voor een voornaam gehoor, in den regel voor het grafelijke hof, meestal te 's Hage, eenmaal te Middelburg, en beklaagde zich dat zijne openhartige taal hem dikwerf smaller belooning deed toekomen dan waarop hij regt meende te hebben.

Dit is alles, hetgeen de heer Jonckbloet nopens hem uit zijne eigene gedichten heeft verzameld. Er zijn 117 gedichten van hem bekend, doch het is onzeker of hij er niet meer vervaardigd heeft.

Men heeft van hem deels in hs. deels in druk:

Van den thien gheboden, 'eene gerekte, uiterst langwijlige moralisatie' op verzoek der abdis van Rijnsburg vervaardigd.

Van den coninc van Poortegael, 'vrij levendig behandeld.'

Dit is van ere, 'een lofdicht op den voortijd.'

Dits van Reyer die Vos, uitgegeven in Willems *Belg*.

Mus., D. VI, achter den *Reinaert*, 2e uitg. bl. 372, in het *Mirakelgeloof van Buddingh*, bl. 80.

Dat is van beschermen, ‘langwijlige klacht.’

Van enen cruut dat hiet selve, ‘een bispel.’

Van den vrouwen die hoer kucken wachtten, ‘eene moralisatie.’

Van het Notabel.

Van Reijnaert ende van Aven, uitgegeven in W i l l e m s ' *Belg. Mus.* en *Reinaert*, 2e uitg. bl. 374.

Van drien bloemen, ‘eene mystieke bespiegeling.’

Van den waghen, ‘niet onaardig, maar veel te gerekt.’

Een notabel van een hont.

Van Mer (maar), ‘geen onaardige satyre.’

Van drien figuren, ‘drie gelijkenissen, breed en langdradig verklaard.’

Van den doemsdaghe ende van sterven, ‘gerekte bespiegeling.’

Van den goeden ridder.

Van der wankelre brugghe ‘eene allegorie.’

Van den serpent, ‘een fabel.’

Dat evangelium van Paeschen.

Van den paep die zijn baeck ghestolen wert, ‘eene dartele wereldsche sproke.’

Van drien ghebroederen, ‘langwijlig bispel.’

Van sterven.

Van den ouden ende van den jonghen.

Van Dominus.

Van den goede vrouwen.

Van de wrake Gods.

Van Affricanus.

Van een wijnvaet.

Van den ghesellen die ommeseylden, ‘moralisatie.’

Van den meerblade, ‘onder dit beeld gispt de dichter de zeden van zijn tijd.’

Van der gheboorten Christi.

Van seven doechden der mannen.

Van den hontsseede, bij Mone *Uebers.*, p. 283, n. 412, met afwijkende lezing.

Van den rycken vrecken.

Van den hont die vertroeyt wert.

Een Notabel, ‘een gebed aan de H. Maagd.’

Van twifel, ‘hoogstlangdradige bespiegeling.’

Van drierhande staet van heren.

Hoe man ende wijf sullen leven, een uittreksel uit den *Lekenspiegel*, 3 B. C 9, 3 D. bl. 115.

Van de twaelf maenden, ‘moralizeerende bespiegeling.’

Van sempelen ghelove, ontleend aan den *Lekenspiegel*, D. I. bl. 15.

Een exempel van partijen.

Van geduricheit.
Van den lieven tijt.
Een notabel, ‘korte klacht over de schalkheid der eeuw.’
Van feeste van hijlic, ‘langwijlige moralisatie over de waarde van het buwelijk.’
Van den Corencopers.
Van den heijlighen kerken, ‘klacht over het verval der kerk;’ een zijner beste stukken.
Van den dwalinghe.
Dit is van scheyden.
Van den ghelden, ‘beschouwing van de geestelijke broederschappen.’
Van rechtigen rechters.
Van dien achte salicheiden.
Een notabel van tween wijndel, ‘parabel.’
Van drierhande lijden.
Een notabel, ‘32 verzen op het thema: men moet werken terwijl het dag is.’
Van den spieghel, ‘gelijkenis.’
Van den verrisenis, ‘bespiegeling over J e z u s ' opstanding.’
Van ses articulen der werlt.
Van telen.
Een notabel, afgedrukt in *Doctrinale* bl. 336.
Dit is van der ghiericheit.
Van Sinte Gheertruden min, uitgegeven door mr. J a c . A r n . C l i g n e t t , in *Bijdr. tot de oude Nederl. Letterk*., bl. 380 volgg.
Een exempel van heren, ‘vrijmoedige raadgevingen aan de hoghe, wise lantsheren stout om naar hun geweten hun pligt te volbrengen.
Een onderscheit van hilic ende van gheesteliken. Men vindt er uittreksels uit in *Doctr.*, *Inleid.*, bl. XV-XVI.
Van den ghedenke, ‘langwijlige moralisatie’
Van den zekeren hope, ‘langwijlige bespiegeling.’
Van den woeckeraer.
Van Ruste.
Hoe men voor die eere gaet schulen.
Van den sacramente, bekend door de afzonderlijke uitgave van L e e n d e r t z en prof. P l u i m .
Van den moninck.
Van rechters.
Van den avontuer.
Van hoveerde.
Een Ewangelie.
Van den figure van den mensch.
Van tween bomen, ‘waarschuwing tegen overspel.’

Van teeste van Heren.
Van Ja ende Neen.
Van hoede.
Van den avontmael, ‘allegorisch droomgezigt.’
Van den droem.
Van den drierehande staet der werlt, ‘uiteenzetting van de pligten van den priester, den ridder en den krijgsman.
Van den XL *daghen*, ‘langwijlige moralisatie over de brooschheid der vijf zinnen.’
Van den doorn ende van der Liude.
Van ghenoechten, ‘lof der tevredenheid.’
Hoe die heren eerst quamen, in den trant van J a n d e C l e r c .
Een disputacie.
Salomons woert.
Van den lichte.
Een notabel van heren.
Van Karitas.
Van den boghe, ‘tot de eendragt, een allegorie.’
Hoe die joecht overgaet, ‘betrachting over de onbestendigheid des levens.’
Van den vier cussen.
Hoe men houden sel vrienscap.
Ic ben al moede, *ic wil gaen rusten*.
Twisschen wil ende die waerheit.
Van den bedevaert.
Wat een reyn wijff waerdich is.
Van goeden ghedachte.
Hoe douden jonc willen wesen.
Hoe men tende sal kennen voer 't begin.
Op 't voersien.
Van den hofman.
Van 't regiment van goeden Heren, gedeeltelijk uitgegeven door v a n W i j n vóór J.C. d e J o n g e , *Verhand. over den oorsprong der Hoeksche en Kabelj. twisten* bl. XXX.
Hoe deerste partien in Hollant quamen. Afgedrukt bij J.C. d e J o n g e , t.a.p., bl. 269 volgg.

Al deze gedichten vindt men naar de opgave van prof. J o n c k b l o e t in handschrift op de Koninklijke Bibliotheek te 's Hage, benevens eene reeks van spreuken, door prof. d e V r i e s uitgegeven in *Verslagen en Berigten* 1847, bl. 29 41, die J o n c k b l o e t evenwel betwijfelt of zij wel aan W i l l e m v a n H i l l e g a e r s b e r c h moeten worden toegeschreven. De Maatschappij van Ned. Letterk. te Leiden bezit nog eenige fragmenten, vermeld op *Cat.*, D. II. bl.

Zie S i e g e n b e e k , *Bekn. Gesch. der Ned. Letterk.*, bl. 34; v a n

Kampen, *Geschied. der Lett. en Wetens.*, D. I.; Collot d'Escury, *Hollands Roem in Kunsten en Wetenschappen*, D. IV. (1) 65-67, A. IV. (1) bl. 288, 289, 307; van Wijn, *Historische Avondstonden*, D. I. bl 340-343; Clignett, *Bijdrage tot de oude Nederl. Letterk.*, *Voorber.*, bl. XXIII volgg.; Mr. J.C. de Jonge, *Verhand. over den oorsprong der Hoeksche en Kabelj. twisten* (Brief van van Wijn); Mone, *Alt-Niederl. Volks-Literatur*, S. 125, 132, 188; Snellaert, *Schets eener beknopte geschied der Nederl. Letterk.*, bl. 35; Hoffmann von Fallersleben, *Horae Belgicae*, T. I. p. 38; Bilderdijk, *Geschied. des Vaderl.*, D. III. bl. 125; Dr. Jonckbloet, *Geschied. der Middeneeuwsche Dichtkunde*, D. III. St. II. bl. 404 volgg.; *Bibl.* Hulthem., T. VI. p. 54-55.

[Gellius Hillema]

HILLEMA (GELLIUS) zoon van Oedse Arends van Bergum werd in 1585 advokaat voor het hof van Friesland en secretaris van Leeuwarden, en in 1597 raad in den hove van Friesland. In 1602 werd hij met eenige anderen benoemd om voor Friesland een wetboek, aldaar bekend onder den naam van *'s Lands Ordonnantie*, te ontwerpen. Hij was afgevaardigde naar de Staten Generaal te 's Hage, en in 1608 en 1609 gemagtigde tot den handel over het bestand.

In 1605 werd hij curator der akademie te Franeker. Hij stierf in 1626 en liet bij zijne vrouw Hauk Haersma, drie zonen en eene dochter na, welke huwde met den beroemden regtsgeleerde en regter Hector Bouricius.

Zie Vriemoet, *Ath. Frisiacae*, XXXIX; *Naamrol der Raden*, bl. 31; *Leg. et Statute Frisiae* ab Ann. 1602; *Praefat.* Dom. Baudii *de Indiciis belli Belgici*, waar zijn afbeeldsel voorkomt; P. Cunaei *Epp.*, p. 221; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, o.h.w.; *Fricsche Volksalm.* 1838, bl. 77, 1855, bl. 132; Muller, *Cat. van Portrett.*

[Michael Hillenius]

HILLENIUS (MICHAEL) geboren te Hoogstraten, vestigde zich te Antwerpen, waar hij omtrent 1524, na Adrianus van Liesveld, de boekdrukkunst uitoefende. Hij was zeer ervaren in het Grieksch en Latijn, en heeft verscheidene aanteekeningen en voorredenen bij de door hem uitgegeven boeken gevoegd.

Zie Foppens, *Bibl. Belg.*, T. II. p. 893.

[Herman Hillers]

HILLERS (HERMAN) werd te Aurich in Oost-Friesland geboren. Hij genoot eene wetenschappelijke opleiding. Na zich op de beoefening der genees- en heelkunde toegelegd te hebben, zette hij zich als chirurgijn te Schoonhoven neder. Eerlang ging hij van het Luthersche kerkgenootschap tot het Remonstrantsche over, en liet hij zich door vrienden bewegen, om bij het laatste zich aan de Evangeliebediening te wijden. In 1681 werd hij als proponent bij de broederschap aangenomen, en reeds het volgende jaar zag hij zich te Tiel beroepen. Van daar vertrok hij in 1685 naar Hoorn, alwaar hij den 23 October 1695

op 42jarigen leeftijd stierf. Zijn ambtgenoot Joannes Bremer roemde vooral ‘zijne geleerdheid in de kennis der kerkelijke historien en oudtvaders, die hij als doorbladert had,’ terwijl hij als prediker des Evangelies vooral twee dingen niet uit het oog verloor, namelijk: ‘vredelieventheit en godzaligheit.’

Hillers gaf slechts twee geschriften uit:

Lyk-predikatie uit Heb. XIII *vs.* 7, *over den eerwaardigen* Michaël Klinkhamer, *leeraar in de Remonstr. gem. tot Hoorn*, *overl. den* 16 *van Bloeymaandt* 1695. *Uitgesproken door* H. Hillers. Tot Hoorn 1695, 4°.

De Gelykenis van den rykeman en Lazarus, *verhandeld in* XVIII *predikatiën; noch* XXII *andere over verscheyde stoffen*, *waaronder eenige der voornaamste uit den Isten Zendbrief van Petrus*. Amst. 1698, 4°. in 1702 en 1720 herdrukt.

Zie J. Bremer, *Lijk pred. uit* II *Kon.* XX *vs.* 1*b over H. Hillers;* Cattenburgh, *Bibl. Remonstr.*, p. 95; Tideman, *de Remonstr. Broed*, bl. 249, 290, 369; Paquot, *Mémoires*, T. II. p. 75. 76; Rotus, *Boekzaal van Europa* 1698; Glasius, *Godgeleerd Nederl.*, o.h.w.; de Crane, *Over de familie Hemsterhuis*, bl. 95; Rogge, *Bibl. van Remonstr.*, bl. 195; Arrenberg, *Naaml. van Boeken*.

[Gerard Jan Hillers]

HILLERS (GERARD JAN) geboren te Groningen, 1706, predikant, 1728, te Noordhoven, 1732, te Anloo, overleed aldaar, 29 Mei 1756 en schreef:

Verhandeling van de konstwoorden en uitdrukkingen, *welke men in de Christelijke zedeleer wél of kwalijk gebruikt*, Gron. 1741, 8°.

Afscheid- en Intreepredikatie, Gron. 1733, 8°.

Zie Brucherus, *Gedenkb. van Stad en Lande*, bl. 194; Romein, *Herv. Pred. te Drenthe*, bl. 27; Arrenberg, *Naaml. van Boeken*, bl. 183.

[J.G. Hillinger]

HILLINGER (J.G.) schreef:

Handelingen der Godlijke genade benevens eene Leerrede over de Wedergeboorte, Amst. 1769, 8°.

[J. van Hiltrop]

HILTROP (J. VAN), kunstgraveur te Utrecht, in het midden der XVIIIde eeuw, vervaardigde de prenten voor het akademiefeest te Utrecht, in 1766, bij gelegenheid der verheffing van prins Willem V tot stadhouder, en eene beschrijving van dat feest, in 8°, voorkomende. Overigens graveerde hij verschillende gezigten te Utrecht en omstreken, zoo als *Een gezigt op het dorp Cooten*, naar de teekening van D.v.d. Burg, kl. fol. oblong; *Gezigt na het bolwerk Sonnenburg langs de Singel op Bellevue en de Maliepoort te Utrecht enz*.

Zijn werk verheft zich niet boven het middelmatige.

Zie K r a m m , *Lev. en Werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 693.

[Geertruida Jacoba Hilverdink]

HILVERDINK (GEERTRUIDA JACOBA). Zie GREVELINK.

[Jason Himnidicus]

HIMNIDICUS (JASON) een arts, te Zierikzee geboren, door G e r . N o v i o m a g u s , nevens nog twee anderen, namelijk eenen L a z a r u s , geletterd jongeling, en zekeren F r a n c i s c u s U p i d i , een leerling van E r a s m u s , onder de geleerde Zierikzeenaars geplaatst. Welligt is hij dezelfde met J a s o n P r a t e n s i s .

Zie G. N o v i o m ., *Epist. in Opusc. H. Barlandi*, p. 262; d e l a R u e , *Gel. Zeel.*, bl. 317.

[Himpel]

HIMPEL. Zie TER HIMPEL;

[Jan van Hinckart]

HINCKART (JAN VAN) of H i n c k a e r t , heer van Ohain, Corbaix, Wattingies enz., uit het adellijk Brabantsch geslacht van dien naam, was ridder, postmeester generaal en groot jagermeester van Brabant, lid van het bondgenootschap der edelen in 1566. In 1577 werd hij door den prins van Oranje, W i l l e m I, naar Gend gezonden om te zien hoe de beroerte, in die stad verwekt, zou affoopen. Sedert werd hij tot de gewigtigste zaken gebruikt. Bij de onderhandeling met den hertog van Anjou over het aannemen der hooge overheid van Nederland werd hij wegens Brabant aan denzelven afgezonden, en trok naar Engeland om 's hertogs overkomst te verhaasten Eenige jaren later was hij een der gezanten, die de bescherming en heerschappij dezer landen, uit naam van de Algemeene Staten aan den koning van Frankrijk opdroegen. Hij overleed kort daarna, den 24 Januarij 1585 en werd te Antwerpen begraven. Hij huwde L u c r e t i a R a n d e r o d e v a n d e r A a , dochter van K a r e l , ridder en van C a t h a r i n a v a n B o r n e v a l , en liet bij haar vier dochters na, van welke de oudste, C a t h a r i n a , huwde met K a r e l v a n L e v i n , heere van Famars, mede een der bondgenooten.

Zie H o o f t , *Ned. Hist.*, B. XII. bl. 541, B. XVI, bl. 712; B o r , *Ned. Hist.*, B. XV. bl. 220, B. XVII. bl. 11, 45, D. XIX, bl. 32; L e P e t i t , *Chr.*, Livr. XIII. p. 504, 505; *Gendsche Geschied*. D. II. bl. 236, W a g e n a a r , *Vad. Hist.*, D. VII. bl. 236, D. VIII. bl. 423; t e W a t e r , *Hist. van het Verb. en Smeekschr. der Edelen*, D. II. bl. 27, 28, 464, 465; K o k , *Vad. Woordenb.*, o.h.w. *Dolhain;* G r o e n v a n P i n s t e r e r , *Archives de la Maison d'Orange-Nassau*; *Chron. van het Hist. Gen.*, D. VIII. bl. 43; *Over het Geslacht te Water*, t.a.p.; D e R o u c k , *Ned. Heraut*, bl. 340; d'E s p i n o y , *Récherch.*, Livr. I. p. 241; C h r i s t i n a e u s , *Juris-*

prud. Her., p. I. p. 352, P. II. p. 110; *Quaestion. Généal.*, T, I. p. 174; Le Carpentier, *Hist. de Cambray et de Cambrésis* P. III. p. 396, 652, 689, 690, 730.

[Jhr. Adriaan Pieter de Hinjossa]

HINJOSSA (Jhr. ADRIAAN PIETER DE) of Hinosa, kapitein in staten dienst, door den krijgsraad in het leger voor. Bodegraven op den 6 Augustus 1672 wegens lafhartigheid bij de overgave van Wesel aan de Franschen ter dood veroordeeld. Hij stamde af van het adellijk geslacht van dien naam uit Genua afkomstig en dat zich later in Zeeland vestigde.

Zie *Staatk. Hist. van Holland*, D. 73, bl. 123; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XIV. bl. 63; *Navorscher*, D. IX. bl. 276.

[Reynier Ottszoon Hinlopen]

HINLOPEN (REYNIER OTTSZOON) vlugtte in den jare 1572 uit Hinlopen in Friesland naar Amsterdam en vestigde zich later te Hoorn. Hier woonde hij in het tweede of derde huis tusschen de Oude en Nieuwe Oosterpoort, en was de eerste houtkooper, die de nering te Hoorn in 't groot, door zijne eigen schepen uit Noorwegen liet halen, Hij liet bij zijne huisvrouw Catharina Thijssen, onderscheidene kinderen na en is de stamvader der Hinlopens, die later in kerk en staat beroemd zijn geworden.

Zie Abbing, *Verv. der Chron. van Velius*, *Bijl.* bl. 135.

[Gerard Hinlopen]

HINLOPEN (GERARD), zoon van Reynier en Trijntje Thijsd van Noy, werd 30 September 1644 te Hoorn geboren. Hij was in 1677 en 1679 schepen, vendrik, onder kapitein G. Schagen, van 165 man Hoornsche burgers, die van daar, 7 Februarij 1673, naar Amsterdam vertrokken. Hij huwde den 20 April 1681 met Margaretha Hoogtwoud, weduwe van Daniel Marcus. Zij overleed in de kraam van haren zoon Reynier, geboren 18 Februarij 1684, later (1717) raad, en rentmeester (1721) te Hoorn.

Hij schreef:

Journaal en Aanteekeninge, *gehouden op mijne zee- en landtreijsen*, *gedaan in de jaren* 1670 *en* 1671 *naar Hispangien*, *Italia*, *Sicilia*, *Graecia* etc.

Memorie van 't gepasseerde int uyttrekken van 111 *van onse comp. burgers naar Amsterdam*.

Het laatste medegedeeld door Abbing in de *Bijl.* van zijn *Vervolg op Velius*, bl. 141-147.

Zie Abbing, *Vervolg* enz., bl. 144, *Bijl.* bl. 136.

[Jacob Groot Hinlopen]

HINLOPEN (JACOB GROOT), zoon van Jelmer Hinlopen, schepen te Hoorn en van Petronella Groot, werd ter genoemde plaatse den 5 Mei 1723 geboren, en

op de Latijnsche school besteld, welke hij in 1738 na het houden eener *oratiuncula de potestate tribunorum Romanorum* verliet. Vervolgens woonde hij te Harderwijk de lessen van Struchtmeyer en Ens, te Franeker die van Burman, Hemsterhuis, Valckenaer, Vriemoet, Dubois, Venema en Laan bij. De geleerde rabbijn Mierolitz, die de leer van het Evangelie had omhelsd, onderwees hem in het Rabbijnsch.

In 1743 verliet hij het athenaeum te Franeker en begaf hij zich naar Utrecht, waar hij de collegiën van Wesseling over de geschiedenis en die van de theologische professoren van Irhoven en Elsnerus bijwoonde. Na zijne studiën voltooid te hebben, werd hij in 1745 proponent onder de classis van Hoorn, en nog in hetzelfde jaar te Zonnemaire beroepen, en aanvaardde er den 20 Maart 1746 zijne dienst. Van daar vertrok hij naar Goes, waar hij den 23 Mei 1748 zijne intrede predikte, en den 28 November 1751 aanvaardde hij zijne dienst te Utrecht, waar hij een en vijftig jaren werkzaam bleef. Hinlopen was een der uitmuntendste godgeleerden en kerkredenaars van zijn tijd. ‘Onder alle leeraars’, getuigde Heringa, ‘die ik immer persoonlijk heb leeren kennen, herinner ik mij niet iemand ontmoet te hebben, die, mijnes achtens, meer wijsheid met wetenschap, meer voorzigtigheid met ijver, meer bevalligheid met achtbaarheid, meer ootmoedigheid met bewustheid van hetgeen hij was en had, zamenpaarde dan de godvruchtige en menschlievende dienaar van Jezus Christus in de gemeente Utrecht, Jacobus Hinlopen.’ Verschillende proeven heeft hij van zijne godgeleerde kennis in het licht gegeven, ook maakte de hoogleeraar Nuijs Klinkenberg van zijne aanteekeningen in zijne Bijbelverklaring gebruik. Als schriftverklaarder had hij zijne eigene oorspronkelijke zienswijze. Hij bezat eene grondige bijbelkennis en een juist en onbevangen oordeel en paarde aan eene krachtige, zijne meening en overtuiging ontwikkelende redenering, kieschheid, bescheidenheid, verdraagzaamheid en vredelievendheid. Ypey stelde hem onder de verdienstelijke uitleggers in het laatst der vorige eeuw.

Bijzonder waren echter Hinlopen's verdiensten als predikant. Zijne leerredenen waren eenvoudig, bevattelijk, populair. Zij ademen eene eigene innig godvruchtige stemming en verraden wijsheid en menschenkennis. Hij was ook een trouw en voorbeeldeloos herder zijner gemeente. Zijn omgang met de gemeente was ootmoedig en liefdevol. Gedurende de staatkundige woelingen in het laatst der 18de eeuw, werd hij, de Oranje-gezinde, van lage streken en

verregaanden hoogmoed beschuldigd en in 1795 van antirevolutionair gedrag beticht, en zou hij op bevel van P i c h e g r u uit Utrecht zijn gebannen indien zijn zoon hem niet zoo mannelijk verdedigd had. Hij huwde I s a b e l l a C o r n e l i a v a n d e n B u r g h, in 1752, die hem twee zonen schonk, J e l m e r, en J a n, die beide volgen.

Hij overleed den 23 Junij 1803, nadat hij kort te voren nog zijn opvolger H u s l y V i e r v a n t bevestigd bad.

W.A. v a n V l o t e n noemde hem 'den Utrechtschen G e l l e r t' en O c k e r s e 'hoogsteerwaardig, wijs en voor Utrecht en de Nederlandsche kerk onvergetelijk.' J e r o n i m o d e B o s c h vereerde zijne nagedachtenis met eene *Consolatio ad virum amplissimum Janum Hinlopen de morte patris*. P e t r u s B r o u w e r schreef onder zijne afbeelding, voorkomende in J. v a n I p e r e n 's *Kerkel. geschied. van het Psalmgezang*, tegenover bl. 119 van dl. 2:

> Geen digter, maar volleerd in digtren werk te keuren;
> Die Neêrlands Psalmgezang voortreflijk op hielp beuren;
> Der vromen boezemvriend; den schrik van 't belsche rot;
> 't Sieraad van Utrechts Kerk; den lieveling van God;
> H i n l o n e n in één woord, verloonen deeze trekken,
> Die 's Mans gedagtenis tot flaauw behulp verstrekken.

Hij gaf in het licht:

De Unie van Utrecht herdacht, Utrecht 1779, 8°.

Leerredenen, Utrecht 1781, 8°.

Overdenkingen, Utr. 1797, 8°.

Vervolg der Overdenkingen, Utr. 1797, 8°.

Gedachten over eenige plaatsen en zaken in de H.S. voorkomende, Utr. 1800-1801, in vervolgnummers.

Viering van den vijftigjarigen dienst aan Christus gemeente te Utrecht den 29 *November* 1801, Utr. 1801, onlangs op nieuw door 's mans achterkleinzoon, den Haarlemschen predikant F.C. H i n l o p e n, in het licht gegeven.

Aanmerkingen omtrent de middelen ter verbreiding der Evangeliekennis onder onze landgenooten, medegedeeld in J. H e r i n g a 's *Kerkel. Raadvr. en Raadgev.*, D. II. St. II. bl. 458 verv.

Zie A b b i n g, *Vervolg op Velius*, D. II. bl. 134; v a n I p e r e n, *Kerk. Hist. van het Psalmgez;* B o u m a n, *Geschied. der Geldersche Hooges*. D. II. bl. 126; A b U t r e c h t D r e s s e l h u i s, *de Herv. gem. te Goes*, bl. XXVI; H e r i n g a, *Kerk. Raadvr. en Raadgev.*, D. I. St. I. bl. 133 verv.; Y p e y, *Kerk. Geschied. der* XVIIIde *eeuw*, D. VIII bl. 441; *Hinlopiana of gulde legende van Endewijl en Alzo*, *te Utrecht bij F. Fijnbaert* 1784 *met Privilegie van Mylord Athlone; Boekz. der Gel. Wereld* 1803, D. I. bl. 324; G l a s i u s, *Godgel. Nederl.*, o.h.w.; K i s t en R o y a a r d s, *Archief voor Kerk. Gesch.*,

D. VIII. bl. 328; *Nederl. Archief*, D. II. bl. 188; Clarisse, *Encyel. Theol.*, p. 204, 459, 470, 552; Scheltema, *Geschied- en Letterk. Mengelw.*, D. III. St. I. bl. 181; te Water, *Aanspraak in de jaarl. vergad van Ned. Letterk.*, 1809; *Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 316; *Cat.* Heringa, bl. 242; Muller, *Cat. van Portrett*.

[Nicolaas Hinlopen]

HINLOPEN (NICOLAAS), zoon van den schepen Jelmer Hinlopen en van Petronella Groot, broeder van Jacob, werd in 1724 te Hoorn geboren, den 1 Februarij 1745 conrector der Latijnsche school te Hoorn, doch toen den 27 Julij 1754, in de plaats van den overleden rector Curtius Nording Doitsma, de rector van Enkhuizen, Johannes Biman, tot rector der Hoornsche school benoemd was, bedankte Hinlopen den 29 Maart deszelfden jaars en werd Notaris. Ook werd hij in 1759 president-commissaris, in 1760 schepen, kapitein in den nieuwen Doelen 1765, en was van 1761 tot 1772 regent van 't burger-weeshuis, doch vertrok in 1787 naar Alkmaar. Hij huwde den 16 Augustus 1750 Anna Pieters van den Heuvel, hertrouwde na haren dood Lietje Klaer Ketel, doch liet geene kinderen na. Hij stierf 16 Junij 1762. Hinlopen was een ijverig beoefenaar der taalkunde op het spoor van Hemsterhuis, Schultens, Valckenaer en ten Kate. Scheltema noemt hem een kweekeling van Huydecoper, voor zooveel de kennis van onze taal en de daaraan verwante taaltakken betreft. Na den dood van Frans van Lelyveld bezorgde en verrijkte hij de nieuwe uitgave van B. Huydecoper's *Proeve van taal- en dichtkunde*, en zijne *aanm. op Vondel's Hersch. van Ovidius*.

In het 1e deel der verhandelingen der Leydsche maatschappij komt voor Mr. Z.H. Alewijn, *Mengelingen*, *behelzende verbasterde spreekwijzen*, *en een aanhangsel van verminkte plaatsen in oude schrijveren*, *met Bijlagen van* N. Hinlopen, en in het 2e deel, 1e stuk (1806) komt een verhandeling van N. Hinlopen voor *Over het duistere in de werken van Constantyn Huygens wat de tale aangaat*.

Hij had ook het plan van een werk gelijk aan dat van B. Huydecopers *Proeve van Taal- en Dichtkunde* uit te geven en liet vele handschriften over de taalkunde, o.a. een woordenboek van Kiliaan met ontelbare aanteekeningen en een groote verzameling van brieven van voorname mannen enz., na. De maatschappij van Ned. Letterk. te Leyden bezit van hem:

Aanteekening van waarschijnlijke redenen dat J. van

Vondel in het Lof der Zeevaart vs. 5 *had behooren te schrijven Noppers niet Toppers; aan de Maatschappij ingeleverd in* 1782, 5 bl. fol.

Hinlopen was ook een beoefenaar der dichtkunst. Zijn broeder Jacobus ging dikwijls met hem te rade, toen hij van wegen de staten van Utrecht tot verbetering der Psalmberijming mede was afgevaardigd. Ook beijverde hij zich van den jare 1760 tot 1765 om een soort van wegwijzer of leiddraad tot het zingen van de beste liederen te geven, zoo als dit voegen zoude in een gezelschap fatsoenlijke en eerlijke lieden. Het geheel moet hierdoor een soort van drama gegeven hebben; en deze leiddraad werd dan ook te Purmerend, aan de Zaan en op andere plaatsen in Noordholland gevolgd, wanneer men hieraan den naam gaf van het *Mopsie afzingen*. Zijn meest beroemd werk is de *Geschiedenis van de Nederduitsche overzetting des Bijbels*, Utrecht 1777, 8°.

Zie J. Scheltema, *Mengelw.*, D. III. St. I. bl. 187, 188, D. IV. St. III bl. 287; Kist en Royaards, *Archief voor Kerk*, *Geschied.*, D. V. bl 59; M. Siegenbeek, *Bekn. Geschied. der Ned. Letterk.*, bl. 326, 327; Ypey, *Geschied. der Ned. tale*, bl. 547; Abbing, *Vervolg op Velius*, D. II. bl. 139. *Bijl.*; Glasius, *Godgel. Nederl.*, o.h.w. Hinlopen; v.d. Aa, *N- Biogr. Woordenb.*, *o.h.w.*; *Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 69, 155, D. II. bl. 199.

[Jelmer Hinlopen]

HINLOPEN (JELMER), zoon van Jacob Hinlopen en van Isabella Cornelia van den Burgh, predikant aan de Vuursche, te Loosduinen en te Zalt-Bommel, huwde 27 April 1778 jonkvrouwe Petronella Johanna Godin van Drakenstein, geboren te Utrecht 23 Julij 1753, en bezweek door zijn grooten ijver voor de studiën in jeugdigen leeftijd, twee zonen nalatende, Jacob geboren 1779, gehuwd met jonkvrouw Henriëtte Margaretha Wttewaall, die kinderen naliet, en Pieter Anthonij, heer van Sterkenburg, lid der Gedeputeerde Staten van Utrecht, gehuwd met jonkvrouwe Anna Maria Cornelia van Westrenen.

Hij schreef:

Dissertatio phil. de ec quod Arabes ab Aramaeis acceperunt et in suam loquendi ac scribendi rationem derivarunt, Traj. Bat. 1775, 4°

Zie Scheltema, *Mengelw.*, D. III. St. I. bl. 187; Abbing, *Vervolg op Velius*, D. II. bl. 140, *Bijl;* Glasius, *Godgel. Nederl.*, o.h.w. Hinlopen; *Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. II. bl. 429.

[Mr. Jan Hinlopen]

HINLOPEN (MR. JAN), jongste zoon van Jacobus Hinlopen en van Isabella Cornelia van den

B u r g h , werd den 25 October 1759 te Utrecht geboren. In zijn vroegste jeugd was zijn groei geenzins gelukkig: veel geleden hebbende door stuipen, voedde men vrees voor het behoud zijner verstandelijke vermogens. De eerste vorderingen op de Fransche en Latijnsche scholen waren dan ook min gunstig en gelukkig, doch allengskens ontwikkelden zich, onder de leiding van zijnen verstandigen vader, zijn oom N i c o l a a s en zijn broeder J e l m e r , die zeven jaren ouder was dan hij, zijne vermogens. Ook vond hij later op de Latijnsche scholen eenen geschikten leidsman in den geleerden rector J o h a n n e s F r e d e r i c u s R e i t z . Onder diens leiding en op aansporing van zijn vader, las en herlas hij herhaalde malen de Latijnsche en Grieksche schrijvers, zes of zevenmaal zelfs J u l i u s C a e s a r *de bello Gallico*. Vroeg reeds toonde hij aanleg voor de Latijnsche dichtkunst, vroeg verwierf hij eenigen naam, die niet weinig vermeerderde, toen hij bij het verlaten der scholen, eene lofspraak in verzen hield over J o s e p h als regent van Egypte. Te dien tijde bevond zich de beroemde H i e r o n y m u s v a n A l p h e n te Utrecht. Om dezen of bij hem had zich een kring van zeer verdienstelijke beoefenaars der letterkunde gevormd, waaronder v a n d e K a s t e e l e , B o t h H e n d r i k s e n en C r a a y v a n g e r uitmuntten. De leden van dezen kring waren vooral werkzaam om jongelieden op te leiden. Welhaast onderscheidden zij onzen H i n l o p e n , en wakkerden het reeds door zijn vader en oom bij hem ontdekte en aangeblazen dichtvuur aan. Ondertusschen werd H i n l o p e n een kweekeling der Utrechtsche school en eerst de leerling later de lieveling van S a x e , R e i t z , H e n n e r t , R o s s i j n en v a n G o e n s ; later legde hij zich onder P e t r u s B o n d a m , J a n H e n d r i k V o o r d a en M e i n a r d T y d e m a n op de regten toe, en verliet in 1780 de hoogeschool, na het verdedigen eener dissertatie getiteld: *Periculum observationum apologeticarum de fictionibus juris civilis Romani*, de akademie en zette zich als advocaat te Utrecht neder. Terwijl hij nog student was (1777) werd hij lid van het aldaar sedert 1759 gevestigde letterkundig genootschap *Dulces ante omnia Musae*. Het inleveren van verscheidene taal- en dichtkundige proeven bezorgde hem weldra de eer dat hij tot buitengewoon en honorair lid benoemd werd. Nevens dit genootschap ontstond eerlang een klein gezelschap van bekwame jongelingen (1780 of 1781), die aan het huis van H i n l o p e n bijeenkwamen en zich opzettelijk met de poëzy en hare theorie bezig hielden. Uit dien kleinen kring ontstond welhaast een grootere, die der *genialische Vrienden*,

zoo als B e l l a m y , of de *Keurlingen*, zoo als anderen hen noemden, en waartoe hij zelf, H i n l o p e n , J.P. K l e i j n , W. O c k e r s e en W. C a r p behoorden. Deze kring werkte in stilte en voerde geen leus of spreuk en beoefende bijna alle takken van fraaije letteren. ‘Hier deelde men, schreef T e i s s è d r e l ' A n g e , met gulle opregtheid en strenge getrouwheid elkander de onderscheidene voortbrengselen mede van eenen geoefenden geest, eene rijke dichtader en eene schoone luim. Hier voerde eene vrije oordeelkunde hare weldadige tuchtroede. Hier werd het gevoel opgewekt, geleid, gezuiverd en veredeld. Hier leerde men de stem en de gebaren buigen naar de wetten der natuur en de regelen der kunst. Hier werd de liefde bezongen zonder de kuischheid te doen blozen. Hier sloegen alle harten eenstemmig voor God, de vriendschap en het vaderland’ Schitterde B e l l a m y onder deze bekwame jongelieden uit door fijnheid van gevoel, weelde van vernuft, oorspronkelijkheid en hooge vlugt van genie, H i n l o p e n deed het niet minder door uitgestrektheid van zaak- en menschenkennis en hooge zedelijkheid van karakter. Niemand werd en was aan B e l l a m y zoo getrouw en voor hem zoo nuttig, niemand heeft zoo lang en zoo veel met hem omgegaan; niemand deelde zoodanig in de geheimen van zijn hart dan H i n l o p e n . Aan dezen boezemde hij het uit in dat beroemde vers *de gevoelens der kindsche jaren*. Bij hem vond hij troost en hulp op het ziek- en sterfbed. Behalve de dichtstukken, die hier beslepen en verfraaid, later in de bundels van Z e l a n d u s , K l e i j n en anderen verschenen, kwamen nog uit deze werkplaats *de poëtische Spectator* (Amst. 1784), *Proeven voor het verstand*, *den smaak en het hart* (Utrecht 1784) en *Nieuwe Proeven* (Utrecht 1794). Welk deel H i n l o p e n aan deze werkjes had, is onbekend, alléén weet men dat de levensschets van H y m a n D u l l a a r t , schilder en dichter, in den smaak der levensbeschrijvingen van den Engelschen dichter J o h n s o n bewerkt, uit zijne pen is gevloeid. Een door hem vervaardigd keurig en krachtig dichtstuk op D u l l a a r t , en in dat gezelschap voorgelezen, is niet in het licht gegeven. Het was nog in dezen kring dat H i n l o p e n zich vooral als de gelukkige en meest geschikte navolger der oude dichters deed kennen door de bevalligste voortbrengsels der Grieksche en Latijnsche lier in de Nederduitsche taal over te brengen. H i n l o p e n werd in 1782 lid der vroedschap van Utrecht en in 1783 secretaris van het geregt, in welke bediening hij ongelijk minder te maken had met de opkomende staatstwisten, van welke hij reeds het leed had ondervonden, door bloot

te staan aan afkeuring en laster, terwijl hij den moed getoond had om, daartoe geroepen, rond voor zijn gevoelen uit te komen. In 1786 en 1787 bleef hij in dezen werkkring, doch van 1795-1802 bragt hij als ambteloos burger door. Intusschen behartigde hij de belangen der stichting van de vrouwe v a n R e n s w o u d e te Utrecht, van het stads arm- en kinderhuis, en van het Utrechtsch genootschap, waarvan hij in 1781 werkend lid en in 1785 directeur was. Ook was hij lid van het Zeeuwsch Genootschap, van de Maatschappij der Nederduitsche Letterkunde te Leyden en honorair lid van het genootschap *tot vlijt vereenigd*. H i n l o p e n leefde voor zijne vrienden; de achtingwaardigste personen zochten zijnen omgang, zijn huis was een ander Muiden, waar men den zonnenschijn schiep als het van buiten regende. Hij sprak en schreef vlug Latijn, verstond het Grieksch, Engelsch, Fransch, Duitsch, ook eenigzins het Italiaansch en Spaansch, beoelende de godgeleerdheid, geschiedenis, regtsgeleerdheid gelaatkunde, eenigzins de muzijk en teekenkunst, bij voorkeur hanteerde hij echter de Nederlandsche lier, en met onderscheiding worden zijn rouwdicht op den dood van den voorzitter van het Zeeuwsch Genootschap, I s a a c W i n k e l m a n , in hare werken bewaard; zijne Ode aan R a u , na het lezen van diens voortreffelijke redevoering over het karakter van J e z u s , zijne cantate *Bethlehem* in de lofrede van T e i s s è d r e l ' A n g e op R a u , zijne *Xenicae*, aan zijn vriend W i l l e m v a n d e r P a a u w , in 1798 naar Hamburg vertrokken en twee dichtstukjes van langeren adem, getiteld: *een woord op reize aan* Mr. W. v a n d e r P a a u w door v a n G o u d o e v e r in *Mnemosyne*, D. V. bl. 311-320, medegedeeld. Ook zijn het 49ste, 56ste en 61ste der Evangelische gezangen van hem.

In 1801 werd hij gekozen om met anderen ter regeling der gewestelijke zaken van Utrecht te werken en liet hij zich tot secretaris van het departementaal bestuur benoemen, verwierf door zijn beleid en ijver den hoogsten lof, en genoot, gedurende het bewind van S c h i m m e l p e n n i n c k , een gelijk vertrouwen. Bij de voorloopige reis van L o d e w i j k B o n a p a r t e door deze gewesten, werd hij, benevens zijn vriend C r a a y v a n g e r , benoemd om den prins, uit naam van het gewestelijk bestuur, te begroeten. Na zijne komst tot den troon benoemde L o d e w i j k beide tot staatsraden in buitengewone dienst. Toen de landdrosten de departementale besturen vervingen, werd hij zijnen getrouwen vriend J.H. baron v a n L y n d e n t o t L u n e n b u r g , tot dit belangrijk ambt benoemd, als algemeenen secretaris toegevoegd.

Door koning Lodewijk tot staatsraad in vaste dienst benoemd, werd hij in het zorg- en werkvol vak der finantiën geplaatst en tevens door den koning bij ontelbare andere zaken geraadpleegd. Lodewijk schonk hem den lof dat hij in Hinlopen den volmaakten raadsman, den waren vriend vond. Bij het beleid der zaken bij de tweede sectie van den staatsraad, als voorzitter, werd hem nog de waarneming der zaken van den directeur der publieke schuld toegevoegd. Hier was hij in de moeijelijkste betrekking. De koning wilde het algemeen bankroet voorkomen, doch de nood klom van dag tot dag door het schromelijk vermeerderen der uitgaven en het verminderen der inkomsten bij den achterstand der renten. Vele memorien werden te dien tijde door hem gesteld. Scheltema meende te weten, dat van ééne dezer memorien *over de mogelijke verzachtingen en voorzieningen bij eene eventuëele reductie der interessen van de publieke fondsen*, in 1810, na de verschrikkelijke beslissing, is gebruik gemaakt, om, ware het mogelijk, de eigendommen der wees- en godshuizen en andere gestichten van weldadigheid voor den noodlottigen slag te behoeden. Inmiddels had de koning hem tot lid der ridderorde der Unie, en bij de eerste aanvulling der opene plaatsen werd bij door de leden zelven tot lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut benoemd. De koning voedde het voornemen Hinlopen tot minister van binnenlandsche zaken te beroepen, doch ten gevolge der inen overspanning vertoonden zich eerst afwisselende koortsen, die eerlang tot eene ziekte oversloegen aan welke hij den 21 Dec. 1808 te Amsterdam bezweek. De rouw was algemeen. De koning ging voor. Hij liet het lijk op 's rijks kosten ten grave brengen, gaf bevel tot het oprigten van een gedenkteeken en zond de weduwe een brief van rouwbeklag. De dichters Perponcher, Strick van Linschoten, Dornseiffen, van der Loo en Beelaerts bezongen zijne verdiensten in roerende treurzangen. Zijn zinspreuk was: *La vertu pour guide*.

Het gewigt van dien slag erkende Lodewijk ook later door het getuigenis: ‘dat Hinlopen hem waarschijnlijk van het hoogste nut had kunnen zijn in de moeijelijke en zware tijden, welke volgden.’

In 1790 was hij gehuwd met Anna Elisabeth Schorer, die hem vijfkinderen schonk: Isabella Cornelia, gehuwd met mr. A.C.G. van Rappard, Johan Gulielmus, lid der staten van Zeeland en, gedurende vele jaren, lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal, gehuwd met zijne nicht jonkvrouwe S.M. Schorer, Jan, jong overleden, Anna Henriette,

in 1822 gestorven, J e l m e r , wethouder der stad. Utrecht

Behalve de genoemde geschriften heeft men van hem:

Sur la mort de Monsieur Rau, (in vers) Utrecht, 5 Dec. 1807, 8°.

Klaagzang ter gedachtenis van Jr. D.F. Godin in de *Tweede Proeve van Oudheid-Taal- en Dichtkunde*, bl. 305.

Op den dood van Isaäc van Nuyssenburg, *Predikant te Geertruidenberg*, gevoegd bij 's mans *Gedichten*, Utrecht, 1778, bl. 217.

Verjaarliedeken aan den Eerwaarden Petrus Ameshoff, *Rustend Leeraar*, 1808, medegedeeld door J.W. t e W a t e r , bij zijne *Lofspraak*.

De beroemde *Alleenspraak* uit het treurspel *Hamlet* door H i n l o p e n vervaardigd, ten dienste van den Eerw. C.W. W e s t e r b a e n , bij het vertalen van het werk van S c h r ö c k , Zie *Kort begrip der Algem. Geschied.*, D. V. bl. 147.

Ook vindt men eenige zijner verspreide gedichten opgenomen of aangewezen in J. S c h e l t e m a 's *Geschied- en Letterk. Mengelwerk*, D. III. St. I.

Zie Mr. J. S c h e l t e m a , *Geschied- en Letterkundig Mengelwerk*, D. III. St. I. bl. 175, volgg.; *Herinneringen aan de verdiensten van Mr. Jan Hinlopen*, volgg.; J.W. t e W a t e r , Lofspraak gehouden in de *Jaarl. Vergad. van de Maatsch. van Ned. Letterk. te Leyden op den* 12 *van Hooimaand* 1809; *Aanspraak van den Hoogleeraar* J.H. v a n S w i n d e n , *als Voorzitter bij het openen der Algem. Vergad. van het Kon. Inst. op den* 28 *van Oogstmaand* 1809 ook bij S c h e l t e m a t.a.p., bl. 247; *Redev. door* J.H.v.d. P a l m , *als Redenaar der orde van de Unie*, *gehouden bij de Algem. Vergad. der Ridders op den* 4 *van Herfstmaand* 1809 in *Gedenkschriften van de Kon. Orde der Unie voor de jaren* 1807-1809, bl. 182-186; *Onze Tijd*, *bevattende merkwaardige geleurtenissen onzer dagen*, *mitsgaders levens- en karakterschetsen van vermaarde tijdgenooten* 1848, bl. 305; *Algem. Woordenb. der Zamenlev.* o.h.w.; Bar. v a n L i j n d e n v a n L u n e n b u r g , *Toespraak gehouden ter gelegenheid der* 60*ste verjaring van zijne politieke dienst op den* 28 *April* 1848; *Documens historiques de la Hollande par* L o u i s B o n a p a r t e *ex-roi de la Hollande*, T. II. p. 396, 397, 398; J.G. H i n l o p e n , *Aan de Redactie van het Tijdschrift de Algem. Konst- en Letterbode* in *Konst- en Letterbode* 1849; W i t s e n G e y s b e e k , *Biogr. Anth Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 200; T e i s s è d r e l ' A n g e , *Lofrede op S.F.J. Rau*, bl. 18; *Gedenkzuil op het graf van J. Bellamy*, bl. 211; *N. Verhand. van het Zeeuwsche Genootsch. der Wetensch.*, D. I. bl. 27; J. C l a r i s s e , *over Hier. van Alphen als dichter*, bl. 19; A b b i n g , *Verv. op Velius*, (*Bijdr.*) D. II. bl. 126; *Utrechtsche Volksalmanak*, 1858, bl. 49-50, 1861, bl. 116-118; *Poët. Spect*, bl. 58; B e l l a m y , *Gedichten*, bl. 98; *Cat. der Maatsch. van Ned. Lett.*, D. II. bl. 227.

[Jacob Jacobszoon Hinlopen]

HINLOPEN (JACOB JACOBSZOON), raad te Amsterdam, behoorde tot de raden, die daags voor dat er besloten werd het eeuwig edict af te schaffen, het voorstel van burgemeester G i l l e s V a l c k e n i e r , om het eeuwig

edict in wezen te laten, den prins echter tot stadhouder aan te stellen en zelfs van stadswege tot graaf te verheffen, goedkeurden.

Zie W a g e n a a r , *Vad. Hist.*, D. XIV. bl. 85; *Amsterd.*, D. V. bl. 332.

[Jan Jacobsz Hinlopen]

HINLOPEN (JAN JACOBSZ) schepen, raad en burgerkapitein te Amsterdam, bevelhebber van een vendel Amsterdamsche burgers te Bommel in bezetting gelegd in 1624. Zijn portret door H o u b r a k e n komt voor onder de later aan W a g e n a a r 's *Vaderl. Hist.* toegevoegde.

Zie W a g e n a a r , *Amsterd.*, D. IV. bl. 361; M u l l e r , *Cat. van Portt.*, in voce.

[Dirk van Hinloopen]

HINLOOPEN (DIRK VAN) maakte zich als algemeen penningmeester der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, maar vooral door eene door die Maatschappij bekroonde en uitgegeven prijsverhandeling *Over de landeigene goede en kwade zeden der Nederlanderen*, waarbij hij in 1792 nog twee verhandelingen over hetzelfde onderwerp, eene ruimer verklaring of uitbreiding der eerste, voegde.

Hij overleed den 12 van Zomermaand 1811, in den ouderdom van 72 jaren.

Zie *Konst- en Letterbode* 1811, D. II. bl. 386; *Prijsverhand. uitgegeven door 't Nut van 't Algemeen*, 1791, D. II.

[Albertus Antonius Hins]

HINS (ALBERTUS ANTONIUS) orgelmaker in de 2de helft der 18de eeuw. Hij vervaardigde o.a. het orgel in de kerk te Minnertsga, op kosten van J o h a n n e s G e r l o f s m a , secretaris van het gericht van Barradeel.

Zie *Boekz. der Gel. Wereld*, 1778 *a*. bl. 317.

[Marie Joseph Hinuber]

HINUBER (MARIE JOSEPH) ritmeester, onderscheidde zich, blijkens het rapport van den kolonel Q u a i t a , in het archief van het departement van oorlog, in den aanval op Castrieum in Noordholland in 1799.

Zie B o s s c h a , *Neêrl. Heldend te Land*, D. III. bl. 226.

[Kapitein Hinxt]

HINXT (Kapitein), van Leeuwarden, bevelhebber van den *Beschermer*, het 2de schip van de bataafsche voorhoede, gedroeg zich dapper in den zeeslag van Kamperduin 11 October 1797, doch ontving een wond, waaraan hij later overleed.

Zie J.C. d e J o n g e , *Neêrl. Zeew.*, D. VI*b*. bl. 195.

[Esaias Hiole]

HIOLE (ESAIAS), Remonstrantschgezinde, komt voor in de geschiedenis der Remonstranten te Amsterdam. Hij was het o.a. die den Spijker sloot, waarin de Remonstranten bijeenkwamen, bij gelegenheid van het oproer in 1617.

Zie W a g e n a a r , *Amsterd.*, D. IV. bl. 279.

[Hieronymus Hirnius]

HIRNIUS (HIERONYMUS) predikant bij de Evang. Luthersche Gemeente te Rotterdam, aldaar beroepen in 1616 en gestorven in 't laatst van Maart 1648. Aan de dragers van zijn lijk werd eenen ovalen zilveren begrafenispenning gegeven, waar aan de keerzijde het opschrift aanving met de woorden: *Gerust Int Midden van de Baeren*.

Hij schreef:

Raed ende bedencken sommiger Lutherschen Hoogd. Leeraers, *van 't vrye en middelmatige gebruik* I. *van tweederley Biecht etc.*, II. *van 't broodbreecken ende in de hand geeven etc.*, Leyden 1629.

Ook was hij vermoedelijk de schrijver van eenen omstreeks dien tijd te Rotterdam gedrukten Hoogduitschen catechismus, waarin Luther's spoor geheel was verlaten en de schrijver zijn eigen weg had genomen.

Zie S c h u l t z J a c o b i , *Geschied der Luth. Gem. te Rotterdum*, *Bijdr. tot de Geschied. der Evang. Luth. Kerk*, D. I. bl. 46; P a u w , *Europa's Lutherdom*, bl. 341; *Navorscher*, D. II. bl. 280.

[Antonius Hiquaeus]

HIQUAEUS (ANTONIUS) of H i c k i , geboren in het graafschap Clare in Ierland, onderwees de Grieksche taal en de scholastische godgeleerdheid te Keulen en Leuven, werd in 1630 tot gardiaan van het klooster van S t . A n t o n i u s van Padua in deze laatste stad benoemd en in 1639 definitor generaal zijner orde. Zijn vriend en landgenoot, vader L u c W a d d i n g , liet hem door zijn generaal B e n i g n u s van Genua, naar Rome komen, om hem bij te staan in het verzamelen der bouwstoffen voor de zamenstelling zijner Annalen der orde van S t . F r a n c i s c u s . Hij stierf den 26 Junij te Rome en werd in het klooster van S t . J u s t i n u s begraven.

Hij schreef:

Nitela Franciscanae Religionis, *et abstersio sordium*, *quibus eam conspurcare frustra tentavit Abrahamus Bzovius. Parenti optimae Fr. Dermicius Thadaei*, *pius filius*, *S.Th. Lector*, *mutuam vicem reddit*, *opus accuratum ac varium*, *quo pleraque summorum Pontificum decreta illustrantur; multa ad temporum notitiam spectantia educuntur in lucem*, *aliajam olim stabilita confirmantur; inprimisque eminentissima Christi servatoris ac Domini nostri pavpertas solidè et perspicue defenditur. Prodit nunc primum* Lugd. 1627, 4°.

Commentarii in Librum IV *sententiarum juxta mentem Joannis Scoti*, *Doctoris subtilis*, Lugd. 1693, 3 vol. fol.

De Stigmatibus S. Catharinae Senensis.

Zie W a d d i n g , *Scriptores Ord. Minor.*, p. 33, 34; P a q u o t , *Mém. pour servir à l'Hist. Litt. des Pays-Bas*, T. I. p. 414.

[Jean de Hisdinio]

HISDINIO (JEAN DE). Zie HESDIN (JEAN DE).

[Gaugericus Hispanus]

HISPANUS (GAUGERICUS) werd den 18 Julij 1617 Theol. Doctor te Douay en was pastoor bij de H. Kruiskerk te Atrecht. Hij schreef:

Instructio ad Parochos de cura animarum.

Summula Cuietani, *Scholiis et Indice illustrata*.

Zie V a l e r . A n d r e a s , *Bibl. Belg.*; p. 258; F o p p e n s , *Bibl. Belg.*, T. I. p. 70.

[John Thomas Hitchcock]

HITCHCOCK (JOHN THOMAS), werd in 1812 te Amsterdam geboren, vertrok reeds op jeugdigen leeftijd naar Engeland, bleef 8 jaren te Londen, waar hij bouwkundig onderwijs van den architect P. H a r d w i c h verkreeg. Na gedurende twee jaren Groot-Brittanje doorreisd te hebben, keerde hij naar Amsterdam terug, van waar hij in 1841, na een verblijf van vijf jaren, naar Java op reis ging om aldaar zijne bouwkundige talenten te benuttigen. Zijne loopbaan was slechts kort, daar hij den 11 Maart 1845, in den ouderdom van 33 jaren, in Indië overleed.

Gedurende zijn verblijf in Nederland bragt hij een aantal werken tot stand, zoo als het huis van den heer C a s s o bij de Velperpoort te Arnhem; de buitenverblijven van de heeren I n s i n g e r bij Haarlem, B o e k h o r s t , R o t h u i s en R u t g e r s v a n R o z e n b u r g bij Soestdijk, van F.A. v a n H a l l bij Velzen, een Belvedère op het buitenverblijf van den heer H o p e te Heemstede, de koepel van den heer S t o o p op den Amersfoortschen weg, de societeit *de Vriendschap* te Amsterdam en andere gebouwen.

Zie I m m e r z e e l , *Lev en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunstsch.*, D. II. bl 40; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunstschild.*, D. IV. bl. 693.

[Olof Peter Hjorter]

HJORTER (OLOF PETER), een Zweedsch sterrekundige, verdient hier eene beknopte vermelding, omdat hij in de vorige eeuw zich een geruimen tijd in de Nederlanden heeft opgehouden. Hij werd in 1696 in de provincie Jamtland geboren, en scheen op kinderlijken leeftijd reeds veel lust te gevoelen, om den sterrenhemel met aandacht gade te slaan. Op zevenjarigen ouderdom boeide eene maansverduistering dermate zijne oplettendheid, dat hij, naar zijne wijze van zien, berekeningen maakte aangaande den stand en den loop der hemel-ligchamen. Hij vertrok in 1713 naar Upsala, en werd aldaar huisonderwijzer bij den graaf O x e n s t j e r n a , die zijne schranderheid en zijnen buitengewonen aanleg bemerkende, hem zoo veel mogelijk de behulpzame hand bood, om zich verder te

oefenen. In 1723 deed hij in gezelschap van een jong edelman eene buitenlandsche reis, en in Holland komende vertoefde hij vier achtereenvolgende jaren aan de hooge school te Utrecht met het doel, om zich al meer en meer in de sterre- en natuurkunde, alsmede in de algemeene geschiedenis te bekwamen. Hij vertrok vervolgens naar Amsterdam, waar hij ten behoeve van jonge zeelieden voorlezingen hield over de stuurmans-kunst en de beginselen der sterrekunde. Hij keerde daarna naar Zweden terug.

Toen in 1733 eene groote zonsverduistering op handen was, gaf hij bevorens in het licht: *Deutlichen Unterricht wie ein Jeder diese Sonnenfinsterniss beobachten kunne*, welk werkje op kosten van de Wetenschappelijke Societeit te Upsala gedrukt, en algemeen door het geheele rijk verspreid werd.

In 1739 deed hij eene wetenschappelijke reis door Upland, Westmanland, Nersko, Dalarne en Gestrikland, met het oogmerk, om de geographische lengte en breedte van de voornaamste plaatsen in die gewesten te bepalen, ten einde zoodoende de noodige gegevens te verkrijgen tot het ontwerpen en in het licht geven van provinciaal-kaarten, waaraan destijds nog groote behoefte was. Tien jaren later (1749) werd deze reis nog eens door hem herhaald. In 1746 werd hij aangesteld tot koninklijk observator aan de sterrewacht te Upsala, doch deze betrekking mogt hij slechts vijf jaren lang waarnemen, want hij overleed in 1751.

Als een blijk van zijne liefde voor de sterrewacht en zijne gehechtheid aan de Universiteit, vermaakte hij haar zijne kostbare verzameling van wis- en natuurkundige boekwerken (1500 banden) alsmede zijne astronomische werktuigen, die hem zooveel genot verschaft hadden bij het bespieden van het heelal, en het peilen der matelooze ruimte. Behalve het reeds genoemde werkje, gaf hij met nog meer andere geschriften in het licht:

Observationer pä den Stora Cometen ar 1744 etc.

Om magnetnälens ätskilliger ändringar, *som af framl. Prof. Andr. Celsius blijfvit jaktange och Sedan Vidare observarada*.

Deze twee laatste zijn opgenomen in de *Vetensk. Acad. Handl.* 1745, 1746 *en* 1747.

Zie M e i j e r 's *Conversations Lexicon*, 15ter Band, S. 838; P o g g e n d o r f f, *Handwörterbuch zur Geschichte der exacten Wissenschaften*, S. 1114, 1115.

[Meindert Hobbema]

HOBBEMA (MEINDERT). Niet meer is het onzeker, waar deze groote landschapschilder is geboren. De een

wilde dat hij in Friesland, een ander te Haarlem, een derde in Drenthe het levenslicht aanschouwde, terwijl er zijn die Antwerpen en Hamburg als de plaats zijner geboorte aanwijzen. Eerst in 1861 is het ontdekt dat hij te Amsterdam, in 1638, werd geboren. Van zijne lotgevallen is niets met zekerheid bekend; alleen weet men met zekerheid, dat hij in Holland heeft gewoond en gewerkt. Men kent hem alleen uit de voortbrengselen van zijn penseel, en daaruit maakt men op, dat de Geldersche streken met hare watermolens, de Drentsche met den bijzonderen bouw hare hoeven en in 't algemeen de schilderachtigste partijen van ons land beurtelings zijnen opmerkzamen geest trokken en zijn onnavolgbaar penseel bezig hielden. Immerzeel stelt hem in rang, zoo niet boven, althans met Jacob Ruisdaal gelijk. Hij verstond, volgens dezen, de zoo moeijelijke kunst om in de even behaaglijke als natuurlijke voorstelling van betooverende schoone landstreken, helderheid met kracht te vereenigen. Zijn koloriet is schitterend, waar de speling der middag zonnestralen zulks vereischte, of weder zedig bij gewonen dag of betrokken lucht. In de tempering der wijkende lichttinten was hij onnavolgbaar waar, zijne gronden zijn vlak en breed gepenseeld, zijn boomslag is dartel en zijne wolken zijn dun en drijven, met goudgloed gezoomd, in harmonie met den toon van het landschap, achter het hoog oprijzend geboomte statig henen. Waar het welbegrepen kunstbegrip het vorderde, was hij transparant in de schaduwtinten, en daardoor wist hij oneindig veel tot het magiek effect in het geheel bij te dragen.'

Van de Velde, Berchem, Lingelbach en anderen hebben eenige zijner landschappen gestoffeerd. Bij zijn leven heeft hij weinig naam gemaakt. Hij behoorde tot die weinige geniën, die zich, onafhankelijk van den heerschenden smaak des tijds, zelf een eigen trant gevormd hebben, die eerst door de meer onpartijdig oordeelende nakomelingschap regt gewaardeerd kon worden. Daaraan moet men het toeschrijven, dat men vroeger zijne stukken 'pleizierig geschilderd' noemde, terwijl zij thans met verrukking worden bewonderd. In 1735 werden te 's Gravenhage twee kapitale landschappen van dezen meester, zijnde pendanten, verkocht, het eene voor *f* 40,00, het andere voor *f* 70.00; in 1739 te Amsterdam een gestoffeerd door Lingelbach voor *f* 71.00; in 1751 ook te Amsterdam, een ander, hoog 1 voet 10½ dm., breed 3 voet en ½ dm., voor *f* 13.00. In 1760 konden twee der beste stukken van dezen meester slechts *f* 105.00 en *f* 120.00 gelden, zeven jaren later werd voor zijn meesterstuk te Amsterdam:

een extra fraai boschachtig landschap, *f* 604.00 betaald. In het laatst der vorige eeuw, toen men ‘het schoone en verhevene stelde ook te kunnen bestaan bij de eenvoudigste onderwerpen, tot een overeenstemmend geheel gebragt, en men de kunst meer wijsgeerig beoordeelde’ begon de prijs van Hobbema's werken verbazend te stijgen. In 1808 besteedde men reeds *f* 6000.00 voor sommige zijner kapitale werken. In 1810 werden op de verkooping van den heer P. Smeth van Alphen een boomrijk landschap met een breed water, een landweg en boerenwoning en verlevendigd door een hengelaar en tuinlieden, voor *f* 3250.00 en het bovengemelde Amsterdamsche stadsgezigt voor *f* 1000.00 verkocht. Op de in 1822 te Amsterdam gehouden verkooping van den heer Stinstra gold een *heuvelachtig en boschrijk landschap f* 7000.00; op die van den heer G. Muller in 1827 een *kloek landschap met watermolen f* 13,075.00; op die van den heer Jacob Vos een *Geldersch landschap f* 11,400.00; op die van den heer J. Harman te Londen, 1844, een *landschap f* 23,304.00 (in 1806 goldt dit *f* 5040.00, in 1827 *f* 9324.00); op die van den kardinaal Fesch te Rome voor een stuk ruim *f* 22,000.00; op de verkooping van Jan Gildemeester in 1800 te Amsterdam werd voor een klein stuk, doch van de beste soort, *f* 2100.00 betaald; later werd een dergelijk stukje op de verkooping van Goll van Frankenstein voor *f* 1990.00 aangekocht en op de verkooping van den heer J. de Vos voor *f* 10 000.00; dit werd aan den baron van Brienen van de Groote Lindt toegewezen. De bekende uitmuntende schilderij van mejufvrouw Hooftman te Haarlem, (*de Watermolen*) is tot nog veel hooger prijs in het kabinet van Z M. koning Willem II overgegaan, en in 1850 in diens nalatenschap voor de som van *f* 27 000 00 voor lord Herfort aangekocht. In December 1854 werd te Parijs, op de kunstverkooping van den baron de Mecklenbourg een stuk van Hobbema voor 72,000 franes; in 1858 op die van W. Hope aldaar een *Watermolen* voor 43,000 franes verkocht. De heer Theodorus Patureau te Parijs kocht in 1851 te Brussel voor 78,000 franes het beroemde stuk met de *Molentjes*, dat in 1857 voor de som van 96,500 francs werd verkocht.

Ook de papieren kunst van Hobbema, die hoogst zeldzaam is, wordt zeer duur betaald. Twee stuks teekeningen met zwart krijt en met O.I. inkt opgewasschen, voorstellende *Watermolens in schilderachtige landstreken*, de eene in *Gelderland* en de andere in *Bentheim*, *naar de natuur geschilderd door* Meindert Hobbema, werden

op de verkooping van Verstolk van Soelen te Amsterdam in 1847 met *f* 1830 en een idem teekening met *f* 860 betaald. Er zijn ook naar zijne schilderijen ettelijke platen gegraveerd.

Onzeker is het wanneer Hobbema is overleden. Zijne stukken dragen meest alle de jaarmerken uit het zesde en zevende tiental jaren en denkelijk is hij dus voor 1670 gestorven. Hobbema huwde den 2 Oct. 1668 Eeltie (Aeltie) Vinck van Gorcum.

Zie Houbraken, Weyerman, Kok, Nieuwenhuis, van Eynden en van der Willigen, *Gesch. der Vaderl. Schilderk. sedert de helft der* XVIII*de eeuw*, D. I. bl. 126, 127; Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunstsch.*, D. II. bl. 41; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunstsch.*, D. III. bl. 695; G. Hoet, *Cat. van Schilderijen met prijzen*, 's Gravenhage 1752, D. I. bl. 432, 602, D. II. bl. 338*:* P.A. Koppius, *Meindert Hobbema*, in *Drenthsche Volksalm.* 1839 en 1840; *National-Zeit* (*Morgen-Ausgabe*), Berlin 9 Marz 1858; *Kunstblatt*, behoorende bij het *Morgen-Blatt für gebildete Stände*, Nr. 9, 2 Febr; Nagler, *Künste-Lexic.* in voce; *Leeuward. Cour.* (*Mengelw.*) 1843, Nr. 43, 1846, Nr. 24; *Bijbl. van het Handelsbl.* Nr 10, 1846; *Konst- en Letterb.* 1831, 1861, Nr. 44; *Navorscher*, D. IV. bl. 30 329, 330, D. X bl. 231, 376; *Kunstkr.*, *N.*S. D. I. bl. 64-68; P.v.d. Noten, *Receuil de Paysages dont plusieurs d'après Hobbema;* Hevis, *Not. rais. sur la vie et les ouvr. de M.H.; Cat. van Schild. Leeuw. April* 1846 Nr. 1; *Cat.* Vegelin van Claerbergen, bl. 20, Nr. 13.

[Chr. Hobergh]

HOBERGH (CHR.) schreef:

Levendige Herts-Theologie, Amst. 1738 8°.

Zie *Cat.* v.d. Aa, bl. 105.

[Jacob Hobius]

HOBIUS (JACOB), burgemeester van Brouwershaven, was een tijdgenoot van Cats en blijkens zijne gedichten in den *Zeeuwschen Nachtegaal* geen onbevallig dichter.

Zie La Rue, *Gelett. Zeeland*, bl. 223, 224; Paquot, *Mém. pour servir à l'Hist. Litt. des Pays-Bas*, T. II. p. 194; Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 210; de Vries, *Geschied. der Ned. Dichtk.*, I. bl. Casp. Kinschotii, *Poëm.*, p. 112.

[Johanna Hobius]

HOBIUS (JOHANNA), dochter van den bovengemelde, gehuwd met Aernoud van Beijeren, gaf in 1643 te Amsterdam in het licht een rijmwerkje, getiteld: *Het lof der Vrouwen*, *met nog eenige verzen*.

Zie La Rue, *Gelett. Zeel.*, bl. 224; Paquot, *Mém. pour servir à l'Hist. Litt. des Pays-Bas*, T. II. p. 194; Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 210; Schotel, *Geschied-Letter- en Oudheidk. Avondst.*, bl. 95.

[Nicolaas Hoboken]

HOBOKEN (NICOLAAS), vriend en bloedverwant van den beroemden hoogleeraar C o c c e j u s , was uit Bremen of de omstreken, althans uit Duitschland afkomstig, werd in 1632 te Utrecht geboren, studeerde aldaar onder D i e m e r b r o e k in de geneeskunde, en waarschijnlijk

onder B e r k r i n g e r in de wijsbegeerte, waar hij in 1658 opentlijk tot doctor werd bevorderd. Na eenige jaren vreemde academiën bezocht en ten minste vreemde landen doorreisd te hebben, werd hij in 1662 te Utrecht tot med. doctor bevorderd. Reeds in het volgende jaar werd hij tot hoogleeraar der genees- en vroedkunde aan het athenaeum te Steinfurth en tevens tot archiater of opperarts van het daar regerend vorstenhuis aangesteld. Wat hij hier gedurende zes jaren verrigtte, getuigde zoowel van zijne werkzaamheid als van zijne talenten. Immers, hoeveel tijd hij ook aan zijne overige werkzaamheden besteedde, zoo hield hij niet minder dan zes openlijke redevoeringen, die later in het licht kwamen. Ook bewerkte hij zijne later uitgegevene *Physiologie* en eene verhandeling over de *zitplaats der ziel*. Zijne vrienden deden in 1676, toen te Leiden eene medische katheder openkwam, te vergeefsche moeite hem daarop te brengen; doch in 1669 benoemden hem curatoren te Harderwijk tot gewoon hoogleeraar in de geneeskunde en tot buitengewoon in de wiskunde, in plaats van C o c h i u s . Eerst na lange briefwisseling, besloot hij Steinfurth te verlaten en aanvaardde den 23 Januarij 1670, zijne bediening te Harderwijk met eene oratie *De professionis medicae cum mathematicâ conjunctione* (Hard. 1607 4°.) In weerwil van den zwaren arbeid die op hem rustte, bleef hem nog tijd over tot beoefening der godgeleerdheid en zedeleer. Veel had de *vergelijkende ontleedkunde* aan hem te danken, zoodat hij onder de voorloopers mag gerekend worden, die later een nieuw licht over deze wetenschap deden opgaan. Naauwelijks was hij in 1672 met het rectoraat bekleed, toen de Franschen kwamen en hij ijlings de vlugt nam. Waar hij zich vervolgens heeft gevestigd is onzeker, doch hij bleef, zonder naar Harderwijk terug te keeren, voor de wetenschap leven. Ook het jaar van zijn dood is onbekend, doch men gist dat hij tusschen zijn veertigste en vijftigste levensjaar, doch voor 1 Mei 1678 overleden is. Zijn afbeelding vindt men vóór de uitgaaf zijner *Anatomia secundinae humanae repetitae* van 1669. Hij schreef:

Novus ductus salivalis Blasianus in lucem protractus, Traj., 1662. 12°.

Manuductoria Epistola ad prudentiam politicam - Epistola de copia rerum verborumque inquirenda et conservanda - Epistola de formando indice rerum verborum et actorum, Ibid., 1662. 12°.

Oratio de unione omnium scientiarum et disciplinarum, Steinfurti, 1643. 4°.

Oratio de incompatibilitate, *seu incongruentia servitutis*

cum Philosophia et Philosophi verimunere, Amst., 1668. 8°.

Oratio de observato hodie circa medicinam abusu et inordinatione et de doctoribus promotis, *proprio medicinae faciendae et consiliorum dandorum jure*, Traj., 1668. 4°.

Oratio funebris in obitum Illustr. D.D. Comitis Philippi Conradi Comitis Steinfurtensis etc., Traj. 1668. 4°.

De sede animae, *seu mentis humanae in corpore humano*, *Exercitatio bipartita*, *qua genuina conjunctionis humanae animae cum corpore humano ratio perspicue traditur*, Arnh. 1668. 12°.

Conradi Redekeri brevis discriptio initio Julii anni 1666, *detecti saluberrimi Bilfeldiani fontis et usus ejusdem succinctis selectioribus sanatorum exemplis*, *Latinitate reddita et nonnullis animadversionibus aucta*, Amstel, 1668. 8°.

Anatomia secundinae humanae quindecim figuris aeneis ad vivum propria auctoris manu delineatis illustrata, *cum annexo spicilegio Epistolarum rem potissimum generatoriam referentium*, Traj. 1669, 1672. 8°.

Oratio de nobilitate medicorum, *qua praeter memoratam rem subjectam Prorectoratus conferendi solennia Steinfurtensia ostenduntur*, Ibid., 1669. 4°.

Oratio valedictoria de Academiarum, *scholarumque communione et concordi comparatione*, Steinfurti, 1669. 4°.

Cognitio Physiologica medica, *accuratissima et clarissima methodo tradita*, *qua humani corporis sanitas et quae eam significant*, *et imprimis probant*, *Hominis actiones omni numero absolutae*, *clare et distincte explicantur. Praefigitur ejusdem auctoris oratio de Medicorum nobilitate*, Traj., 1670 en 1685. 4°. Bij deze laatste uitgaaf zijn gevoegd:

Tabulae Synopticae hanc cognitionem medicam physiologicam distincte delineantes.

Anatomia secundinae humanae repetita, *aucta*, *roborata*, *et quadraginta quatuor figuris*, *propria auctoris manu deline atis*, *insuper illustrata*, *quae praeter novissime observatam naturam ac constitutionem universae secundinae illius*, *ac partium singularum usum quoque ac utilitatem docet. Praemittuntur literae D. Henrici Eyssonii cum auctoris responsionibus*, Ibid., 1675. 8°.

Anatomia secundinae vitulinae triginta octo figuris propria auctoris manu delineatis illustrata, *quae praeter observatam naturam et constitutionem universae secundinae illius*, *ac partium singalarum usum quoque et utilitatem docet. Praemittuntur literae Thomae Bartholini cum auctoris ad eundem responsionibus*. Traj. 1675, 8°.

De door hem beloofde dissertatio *de Medicinae imperfectione ejusque causis*, *ac de perficiendis modo ac mediis*, is niet in het licht verschenen.

Zie M e r k l i n , *Lindin. renovat.*, p. 835; B u r m a n , *Traj erud.*, p. 144 seqq; C o c c e j i , *Opp.*, T. VIII. *ep.* 136; *Anecd.*, T. II. *epit.* 374; J ö c h e r . o.h.w.; v a n K a m p e n . *Geschied. der Lett. en Wetensch.*, D. II. bl. 63; B o u m a n , *Geschied. der Geld Hoogesch.*, D. I. bl. 220, 328, D. II. bl. 606, 655; *Cat. Bibl.* à R o y , T. I. p. 343; *Woordenb. der Zamenlev.; Aanhangs. op* N i e u w e n h u i s , o.h.w.; K o b u s en d e R i v e c o u r t , *Biogr. Handwoordenb.;* P o g g e n d o r f f , *Handwörterb zur Geschichte der exacten Wissenschaften*, o.h.w.; *Cat der Amst. Bibl.*, p. 191, 193, 194.

[Anthony van Hoboken]

HOBOKEN (ANTHONY VAN), heer van Rhoon, Pendrecht en Cortgene, chef van het te Rotterdam gevestigde handelshuis A. van Hoboken & Zonen. Het leven van dezen merkwaardigen man was een reeks van gelukkig geslaagde handelsondernemingen, gedurende welligt 75 jaren. Hij begon den handel in zijne geboortestad Rotterdam op jeugdigen leeftijd en op nederige wijze en hij eindigde als een zeer vermogend zeehandelaar, toen hij den 14 Januarij 1850 daar in 93jarigen ouderdom ontsliep. Met betrekking tot Nederlandsch-Indië onderscheidde hij zich op velerlei wijze, vooral tijdens de regering van koning W i l l e m I. De diensten, welke hij voor en na aan het ministerie van koloniën bewees, waren talloos en zouden eene afzonderlijke vermelding waardig zijn. Het uitgebreid vertrouwen dat hij genoot en het aanwezen te Batavia van een algemeen geacht agentschap van zijn huis, sedert de eerste tijden der weder in bezitneming der O.I. koloniën, bekend onder den naam van ten Brink en Reijnst. later en nu nog onder dien van Reijnst en Vinju, gaven daartoe gedurige aanleiding. En toen de graaf v a n d e n B o s c h in 1830 het kultuurstelsel op Java invoerde, en de producten ter verkoop naar Nederland zond, was het voornamelijk A n t h o n y v a n H o b o k e n , die een koopvaardijvloot in de vaart bragt, met regt een sieraad van Nederland. W i l l e m I schonk hem eerst het ridderkruis, W i l l e m II het kommandeurskruis der orde van den Nederlandschen leeuw en eindelijk W i l l e m III het ridderkruis met de ster van de orde van de eikenkroon. H o b o k e n stond in hooge achting bij zijne land- en stadgenooten en verdiende de hulde hem zoo bij zijn leven als na zijn dood toegebragt. Van T o l l e n s bestaat een *Feestdronk op de inhuldiging van A. van Hoboken als Heer van Rhoon en Pendrecht*.

Zie *Nieuwe Rotterd. Courant* 15 Jan. 1850; *Handel van het Ind. Genootsch.* 1860, bl. 72; T o l l e n s , *Nalez. onuitg. en verspr. ged* bl. 67.

[Jean Hochedaeus]

HOCHEDAEUS (JEAN) of H o c h e d é , gezegd d e l a V i g n e , de tweede Waalsche predikant in 1585 uit Antwerpen te Amsterdam beroepen, in 1622 in den ouderdom van 80 jaren overleden. Zijn zinspreuk was *Patienter et*

prudenter. Men vindt zijn afbeeldsel met een Latijnsch en Fransch vers van J. Crucius en een uitvoerig randschrift in het Latijn.

Zie Wagenaar, *Amst.*, D. VII. bl. 577; Harderwijk, *Zinspreuken van Nederl Mannen;* Muller, *Cat. van Portr*.

[Daniel Jan Baron de Hochepied]

HOCHEPIED (DANIEL JAN Baron DE). geboren 1657. Wij ontmoeten hem het eerst als secretaris van den Nederlandschen ambassadeur aan het Ottomannische hof, toen deze in 1680 zijne openbare intrede te Konstantinopel deed. In 1687 met commissie van genoemden ambassadeur in het vaderland teruggekeerd, werd hij door de Staten tot consul van Smirna aangesteld. Aldaar kwam hij den 23 Junij 1688 behouden aan. Met denzelfden ijver, waarmede hij de belangen der Hervormde Gemeente te Smirna voorstond, beschermde hij de verdrukte Joden in de Levant, en door zijne geschenken van oudheden aan het oudheidkundig kabinet te Leiden, betoonde hij zich een voorstander der wetenschappen. Hij was bevriend met Gijsbert Cuper, met wien hij tusschen 1687 en 1716 eene briefwisseling onderhield, van welke (1702-1716) de Deventersche hoogleeraar P. Bosscha een uittreksel heeft gegeven. Hij stierf te Smirna den 10 November 1723 in den ouderdom van 66 jaren als consul van H.H.M. in Anatolië, Mitilene en Scio. Den 14 van die maand werd er te Smirna een lijkrede op hem gehouden uit Openb. XIV:13 door Herman van der Horst, van 6 April 1718 tot 9 Maart 1727 predikant aldaar, die het volgende grafschrift op hem vervaardigde:

‘Heusch, minsaem, vriendelijk, onschendbaar in zijn handel,
Rondborstig, blank en trouw, voorbeeldigh in den wandel,
In grootheid needrig, ver van waen of ydle pragt,
Bij vriend en vreemdeling geëert, gemint, geacht.
Trouw minnaar van de deugd, in liefdepligten blaekend,
In godsvrugt ongeveijnst, in allen opzigt waekend
Ten voordeel van 't gemeen, en allen zielen lust,
Was hij, wiens overschot in deze lijkbus rust.
De leemen hus, gekrenkt door smart op ramp gehoopt,
Wierd na lang wagglens, door den dood gebeel gesloopt,
Wat wonder? want die was onmagtigh te bevatten,
Den rijken zamenvloet van zoo veel dierbre schatten.’

Hij huwde eerst met de zuster van Justinus Colyer, daarna met diens dochter Catharina Clara. De eerste stond in hooge achting bij de sultane Validé, of weduwe van Mahomed IV, gelijk blijkt uit den brief door de Hochepied geschreven en door dr. Schotel medegedeeld, waardoor het berigt van van Wijn ter plaatse hieronder vermeld, volkomen bevestigd wordt.

Bij de laatste verwekte hij de volgende kinderen: Justinus Constantinus, geboren 22 Junij 1680, die hem denkelijk als consul van Smirna opvolgde; Geertruida Constantia, die in 1718 huwde met Johan Cooke Esq. Engelsch consul te Smirna; Daniel Alexander, die in 1727 huwde met Catharina Elisabeth Tremeaux; en Jacobus Byzantinus.

Zie *Holl. Merc.* van 1687, bl. 174; van Wijn op Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XVIII. bl. 6; van Kampen, *Vaderl. Karakterk.*, D. II. bl. 484; Collot d'Escury, *Hollands Roem*, D. II. bl. 354; *de Aanteek.*; Björnstähl, *Reise*, D. VI. bl. 24; Schotel, *Gesch. Lett. en Oudheidk. Uitspann.*, bl. 194; Kist en Royaards, *Neêrl. Archief voor Kerkel. Gesckied.*, D. VIII. bl. 302; M. Siegenbeek, *Geschied. der Leijdsche Hoogeschool*, D. II. bl. 125; J.G. te Water, *Narratio* etc., p. 159-163; Mr. H.J. Koenen, *Geschied. der Joden in Nederl.*, bl. 255: K.J.R. van Harderwijk, *Iets over Justinus Colyer*, in Nijhoff's *Bijdr. van Nederl. Geschied. en Oudheidk.*, D. VII. bl. 71; P. Bosscha, *Geschied. van Oostelijk en Noordelijk Europa*, *Voorrede* en bl. 240 volgg.; Mr. Bodel Nijenhuis in *Konst- en Letterb.* 1861, bl. 29; *Navorscher*, D. II. bl. 282; van der Chijs, *Notice sur le Cabinet Numismatique de l'Université de Leyde*, *Introd*.

[Jan van Hock]

HOCK (JAN VAN). Zie Hoecke.

[Joannes Hocxemius]

HOCXEMIUS (JOANNES), Hoxsemius of Honsemius, aldus genoemd naar Hoesem, een dorp in het land van Luik, werd in Februarij 1278 geboren, gelijk hij zelve schreef:

> ‘Mille ducenteno bis quarto septuagino,
> Anno, sum mundo natus sub mense secundo.’

Na te Leuven, Orleans en elders zich op de wiskunde, wijsbegeerte en regtsgeleerdheid toegelegd te hebben, werd hij eindelijk kanunnik en scholasticus bij de St. Lambertus kerk te Luik. Hij is meermalen ten behoeve van de kerk te Luik als gezant naar Rome gezonden, en heeft ook brieven aan den paus, de kardinalen, den koning van Frankrijk en den hertog van Braband geschreven. Hij was een scherpzinnig, geestig en rondborstig man, beoefende de wijsbegeerte, regtsgeleerdheid, geschiedenis en dichtkunde, en heeft daarvan de volgende bewijzen gegeven:

Historia et res gestae Episcoporum Leodiensium (*ab anno* 1247 *ad sua tempora*) *edita et notis illustrata a Joan. Chapeavillio. Leodii*, 1613 4°. in Tom. II. *Syllog. Scriptorum de Episcop. Leid.* p. 273-514.

Digitus florum utriusque Juris ordine Alphabetico.

Flores Auctorum et Philosophorum ordine Alphabetico.

Hij stierf in 1348. Zijn grafschrift werd in de cathedrale te Luik gelezen en wordt ook vermeld bij Valerius Andreas.

Zie Fabricii *Bibl. med. et inf. Latin.*, Lib. VIII. p. 798; Vossius, *de Hist. Lat.*, p. 529; Valer. Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 519; Foppens, *Bibl. Belg.*, T.P.

[Jan van Hodenpijl]

HODENPIJL (JAN VAN), afstammeling uit het aloude Hollandsche geslacht van dien naam, afkomstig, als men meent, van de heeren van Avennes, uit Henegouwen, zoon van Dirk van Hodenpijl en van de dochter van Gerrit van Heemstede en Maria van Polanen, was een dapper krijgsman en sneuvelde in 1426 in den slag bij Brouwershaven tusschen de Hoekschen en Engelschen, onder Filswater, en de Kabeljaauwschen.

Hij huwde Elisabeth, dochter van Floris van Heemstede en liet kinderen na.

Zie Goudhoeven, Hoogstraten, van Leeuwen en Kok in de Genealogiën van dat geslacht; Meyerus *ad annum* 1425; Divaei *Rer. Brabant.*, Libr. XVIII. p. 239; Vermeerderde Beka, p. 406; Mieris, *Charterb.*, D. IV. bl. 829, 832, 845; Balen, *Beschrijv. van Dordrecht*, bl. 753; Smids, *Schatk.*, bl. 139.

[Diderik van Hodenpijl]

HODENPIJL (DIDERIK VAN) is op last van Maximiliaan van Oostenrijk, op Maria Hemelvaart 1490, te Dordrecht met meer andere edelen en gemeenen van de Kabeljaauwsche zijde om het leven gebragt. Hij liet een zoon na Albert, die in het liedeken, *Als Didrik uit den huyse* enz., meer dan eenmaal genoemd wordt Edelhart.

Zie *Navorscher*, D. II. bl. 281.

[Adriaan Hodenpijl]

HODENPIJL (ADRIAAN), ridder, stalmeester en kapitein van de compagnie voetknechten van zijne excellentie prins Hendrik van Nassau, redde in 1605 diens leven bij het huis te Broek, stierf den 27 September 1610 en werd in het koor van de nieuwe kerk te Delft begraven.

Zie *Leven van Fredrik Hendrik*, D. I. bl. 19; Bosscha, *Heldend. te Land*, D. I. bl. 409; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. IX. bl. 193; *Navorscher*, D. II. bl. 285.

[J. Gijsberti Hodenpijl]

HODENPIJL (J. GIJSBERTI) beroemd geneesheer te Rotterdam, overleden aldaar 13 October 1837.

Hij schreef behalve *Waarnemingen omtrent de thans heerschende epidemie der kinderziekte* (Rotterd. 1818 8°.), en over de *cholera*, eenige *Bijdragen* tot Duitsche journalen, die zijne benoeming tot lid der geneeskundige maatschappij te Berlijn ten gevolge hadden.

Zie *Konst- en Letterb.* 1837, D. II. bl. 274.

[Mr. A. Gijsberti Hodenpijl]

HODENPIJL (Mr. A. GIJSBERTI), neef van den vorigen, geboren 2 December 1809 te Schiedam, gestorven

te Leyden, schreef, behalve eenige verhandelingen:

Willem van Bergen, *student aan de Leidsche hoogeschool*, Leid. (Amst.) 1839. 2 d. gr. 8°.

[Charles Howard Hodges]

HODGES (CHARLES HOWARD) beroemd portretschilder, een Engelschman van geboorte doch sedert 1788 te Amsterdam gevestigd. Volgens Immerzeel vereenigde zich in al zijne afbeeldingen eene onovertrefbare gelijkenis, een krachtig en schoon koloriet en een breede penseelsbehandeling. ‘Men moet Hodges,’ getuigt Kramm, ‘de zeldzame, hem alleen eigen bekwaamheid toekennen, van destijds aan zijne portretten een hoogst edel en fatsoenlijk uiterlijk te hebben gegeven, niettegenstaande de natuur hem dit niet altijd voorspiegelde. - Hij voegde daarbij eene treffende gelijkenis, waarin het volle karakter van den persoon, door hem als het ware op eene betooverende wijze, bij de wezenstrekken werd uitgedrukt.’

Hij schilderde een aantal voorname staatslieden, geleerden en kunstenaars van zijn tijd, o.a. den raadpensionaris Schimmelpenninck en Lodewijk Napoleon, ten voeten uit, Z.M. koning Willem I, Jeronimus de Bosch, M.van Marum,Reinier Vinkeles,MevrouwZiesenis,geborenWattier, de professoren te Water, Cras, Willmet en anderen in het Trippenhuis te Amsterdam. Hij spoorde ook een aantal koperen platen door Scheltus en Boëtius Bolswert, Pontius en Vorsterman gegraveerd op, om die op nieuw uit te geven.

(*Oeuvres de Rubens et van Dyck*, *ou Recueil des principaux Tableaux de ces deux illustres Peintres*, *gravés par Scheltus et Boëtius Bolswert*, *Vorsterman et Paul Pontius*, Amst. 1808, Atlas formaat.)

Hij moet ook onder de beste mezzo-tinto graveurs van zijn tijd worden gerangschikt. Als zoodanig vervaardigde hij de fraaije *Afbeelding van Wierd Adels*, *stuurman op het Hollandsche kofschip de Bloeijende Blom*, *die zig van dezen bodem*, *nadat dezelve door de Franschen was genomen*, *met veel bravoure meester gemaakt*, *en den* 5 *Augustus* 1794 *te Vlissingen opgebracht heeft* en van *Christiaan Cornelis*, *matroos op het Hollandsche kofschip de Vriendschap*, *die zich van dezen bodem*, *nadat dezelve door de Franschen genomen was*, *met veel bravoure meester gemaakt en den* 1 *Augustus* 1794 *te Vlissingen opgebracht heeft;* het *Portret van den Raadpensionaris Schimmelpenninck*, een *Haringvrouwtje* naar Metzu, eenfraaije plaat naar de beroem de schilderij van Rembrandt, bekend onder den naam van den *Scheepsbouwmeester* thans te Londen, een *Gekruiste Christus met Maria en Johannes*

naar v a n D y c k en anderen. Ook etste hij een naauwkeurige copij naar het hoogstzeldzame prentje van B. B r e e n b e r g , *Bak-beer* genaamd. H o d g e s behoorde tot de commissie, die na de herstelling van Nederlands zelfstandigheid de, ons door de Franschen ontroofde schilderijen uit Parijs heeft terug gehaald. Hij was lid der 4e klasse van het koninklijk Nederlandsch instituut en stierf te Amsterdam, den 24 Julij 1837 in den ouderdom van 73 jaren.

Een aantal zijner fraaiste gegraveerde portretten, waaronder eenige proefdrukken, berusten in het Leidsche Plaatkabinet der hoogeschool.

Zie *Verslag der Openb. zitting van het Kon. Ned. Inst.* 1838; *Konst- en Letterb* 1837, D. II. bl. 49; I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunstsch.*, D. II. bl. 41; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunstsch.*, D. IV. bl. 699.

[J.N. Hodges]

HODGES (J.N.), zoon van den vorige, beoefende de kunst en dreef handel in oude prenten in compagnieschap met een Duitsch huis.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunstsch.*, D. IV. bl. 699.

[Henrik Hodorp]

HODORP (HENRIK), een Hollandsch koopvaardijschipper, beroemd door zijn manhaftig bedrijf tegen de Turken.

In 1693 zich met zijn schip in de Middellandsche zee bevindende, werd hij door drie Turksche zeeroovers aangetast. Na lang en hevig vechten gelukte het den Turken hem aan boord te klampen en honderd man op zijn schip over te zetten. H o d o r p begaf zich hierop naar den bak en de schans, en verweerde zich van daar zoo dapper, dat als de Turken op hem zochten in te dringen, hij, door middel van springkisten, een goed getal van dezelve deed in de lucht vliegen. Toen deed hij met de zijnen eenen uitval, zuiverde zijn halfdek van de vijanden, en noodzaakte ze in het voorste gedeelte van het schip eene wijkplaats te zoeken. Vervolgens wierp hij zoo hevig met handgranaten, en schoot langs het schip met zijn geschut zoo geweldig, dat de Turken ten langen laatste genoodzaakt werden zijn schip te verlaten. Thans wendde het H o d o r p naar den wal, met oogmerk om zijnen vijand te ontzeilen, doch de Turken vervolgden hem derwaarts en vielen van nieuws op hem aan.

De moedige kapitein was nu zeer zwaar gekwetst, en had van al zijn volk, zoo aan gewonden als gekwetsten, niet meer overig dan drie en dertig man, een veel te zwak getal om aan de roovers, het hoofd te kunnen bieden. Om evenwel hunnen wensch te verijdelen, werd H o d o r p

nu te rade zijn schip in brand te steken, en zich voorts met al zijn volk in de boot aan de genade der golven over te geven, in de hoop van eenig schip of land te zullen aantreffen.

Hij voerde twee gevangene Turken mede van degenen die eerst zijn schip geënterd hadden. Na eenig omzwerven in zee naderden zij de Spaansche kust. Hier ontmoetten zij vijf galeijen, die Hodorp nevens de andere gekwetsten overnamen. Het gezond volk vervolgde zijne reis met de boot en kwam behouden in Spanje aan wal.

Zie *Europ. Merc.*, D. I. S. 4; Kok, *Vad. Woordenb.*, D. XX. bl. 610. J.C. de Jonge, *Gesch. van Neerl. Zeew.*, D. IV. bl. 532.

[Cornelis Hoecgeest]

HOECGEEST (CORNELIS), schilder, van wien men eene schilderij, het inwendige der nieuwe kerk te Delft voorstellende, uitmuntend van effect en fiks gepenseeld, heeft, in het koninklijk museum te 's Hage.

Hij beoefende ook de graveerkunst. De eenige prent, die van hem bestaat, *het inwendige eener kerk met beelden*, is door Kramm beschreven.

Zie van Gool, *Nieuwe Schouwb. der Nederl. Kunstsch.*, bl. 29; Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunstsch.*, D. II. bl. 43; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunstschild.*, D. IV. bl. 699.

[Joachim Hoecgeest]

HOECGEEST (JOACHIM), portretschilder te 's Hage, mogelijk de vader van Cornelis, werd lid van het St. Lucasgild aldaar in 1610, hoofdman in 1632, deken in 1628. Hij is vóór 1656 overleden.

Zie van Gool, *Lev. der Schild.*, D. II. bl. 508; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunstsch.*, D. IV. bl. 699.

[Jan van Hoeck]

HOECK (JAN VAN), of van den Hoecke, zoon van Willem van Hoeck en van Apolline Janssens, werd den 6 September 1598 te Antwerpen geboren, werd leerling van Rubens, dien hij nagenoeg in talenten en verworvene eereblijken heeft geëvenaard. Hij beoefende in zijn jeugd ook de letteren en wetenschappen, en meester en leerling hadden dus denzelfden smaak gemeen. Reeds had hij groote vorderingen in de kunst gemaakt, toen hij zich over Duitschland naar Italië begaf, en studeerde eenigen tijd, zonder zich bekend te maken, te Rome. Men verlangde dat hij zich daar mogt vestigen, doch hij begaf zich liever naar het hof van keizer Ferdinand II, waar hij uitstekende kunstwerken voor kerken en paleizen, de afbeeldsels der prinsen en grooten van Duitschland, ook aan de hoven der keurvorsten vervaardigde, en

groote roem, eer en voordeel inoogstte. Gaarne had men hem te Weenen gehouden, doch liefde voor zijn vaderland deed hem besluiten den aartshertog L e o p o l d naar Vlaanderen te volgen, hij verkreeg den titel van eersten schilder van diens huis. Hij bleef de kunst beoefenen tot het jaar 1650 of 1651, dat van zijn dood. V a n H o e c k teekende vast en naauwkeurig; zijn koloriet was krachtig en natuurlijk, ook in zijne groote werken was zijn delicaat penseel kennelijk. Zijn portretten zweemden naar die van v a n D i j k.

Men vindt van hem te Leuven in de kerk van St. Quentin een *Graflegging*, te Brugge een *Graflegging* en een *Christus aan het kruis;* te Antwerpen in de St. Jacobskerk *de Aanbidding der Wijzen;* te Weenen in de groote entrée-galerij het *Portret van Leopold Wilhelm*, geharnast te paard gezeten, en door geniussen omringd; in de galerij het *Portret van Philips IV koning van Spanje*.

Er wordt hem ook een geëtste prent, de *H. Johannes* ten halve lijve voorstellende, toegeschreven.

Zie v a n M a n d e r, H o u b r a k e n, J a c o b C a s p e r W e y e r m a n, I m m e r z e e l, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunsts*, D. II. bl. 43; K r a m m, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunsts.*, D. IV. bl. 706; *Cat. du Musée d'Anvers* 1857.

[Jasper van Hoeck]

HOECK (JASPER VAN) een Antwerpsch schilder, die in 1596 door J u l i a e n T e n i e r s in het St. Lucasgild aldaar als leerling en in 1604 als meester ontvangen werd.

Zie K r a m m, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunstschild.*, D. IV. bl. 700.

[Karel van Hoeck]

HOECK (KAREL VAN) of H o e c k e. Van hem komt voor op den catalogus der nagelaten kunstverzameling van den conferentieraad B u g g e s te Kopenhagen (1837) een *landschap met een grot aan het water*, waarbij op den voorgrond woningen, en verder met vee en beelden gestoffeerd.

Zie K r a m m, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunstsch.*, D. IV. bl. 700.

[Robert van Hoeck]

HOECK (ROBERT VAN) of H o e c k e, mogelijk wel een zoon van J a n. Men wil dat hij in 1609 te Antwerpen is geboren, doch welligt moet dit later gesteld worden, wijl hij eerst in 1645 als meesters zoon in het St. Lucasgild te Antwerpen werd ingeschreven. Hij was een controleur der vestingwerken van geheel Vlaanderen en schilderde kampementen, belegeringen, optogten, waarvan de figuurtjes zoo klein zijn, dat men, om ze naar waarde te schatten, een vergrootglas moet gebruiken. Te Parijs zag

Descamps van hem een kamp met een uitgestrekt veld en een talrijk leger, waarbij men krijgsmanoeuvres, strafoefeningen enz. zag voorgesteld.

Voor de abdijkerk van St. Winox te St. Winoxbergen bij Duinkerken, schilderde hij, in twaalf tafereelen, de apostelen met hunnen marteldood op den achtergrond.

In de Weenergalerij bevinden zich acht schilderijen van dezen meester, waarvan er eene, voorstellende *een binnenkamer*, *waarin een aanregt*, *bedekt met een tafellaken*, *liggende op een ton*, *waarop een steenen etensbak*, *een veldflesch en een kleine mand op den grond*, *met een ketel*, *een oude lantaarn en ander huisraad*, de overige stellen *batailles* of *landgezigten met legerkampen* voor. Hij was ook een bekwaam graveur.

Nagler beschrijft 24 zijner werken. Zijn portret komt voor in de Bie, *G. Coques pinxit O. Caukercken Sculpsit*, in 4°.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunsts.*, D. II. bl. 44, Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunsts.*, D. IV. bl. 700.

[Jacobus Hoeck]

HOECK (JACOBUS) of Jacobus Angularius, deken te Naaldwijk, berispte Wessel Gansfort over zijn gevoelen wegens den aflaat, en bewijst integendeel de gegrondheid er van aan.

Zie Wesseli Gansfortii, *Opera.* (Gron. 1614) p. 871; Kist en Royaards, *Kerk. Archief in zonderheid van Nederland*, D. I. bl. 193.

[Chrispijn Hoeckwater]

HOECKWATER (CHRISPIJN), wonende in de Poten, in de Groene tent te 's Hage, in 1667, uitgever van de stedelijke courant, getiteld: de *Haegse Post-Tijdingen*, op een half vel in klein folio formaat gedrukt.

Zie van den Bergh, *'s Gravenh. Bijzonderh.*, D. I. bl. 53, 61.

[J.H. Hoedt]

HOEDT (J.H.). Van dien kunstenaar komt voor het *Portret van Ward Bingley in het caracter van Avangaro*, Rotterd. bij J. Hofhout en Zn., 1802.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunstschild*, D. IV. bl. 701.

[J.H. Hoedt]

HOEDT (J.H.), beroemd tooneelspeler, mededirecteur van de koninklijke Nederduitsche schouwburg. Hij vierde den 16 Januarij 1824 als zoodanig de vijfentwintigste verjaring van die betrekking.

Zie *Konst- en Letterb.* 1824, D. I. bl. 62.

[Adriaan van der Hoef]

HOEF (ADRIAAN VAN DER), lid van het hof van Holland te 's Hage. Toen de Spaanschgezinde leden van het

hof, na het overgaan van Delft en Rotterdam aan de Spaansche zijde, 's Hage verlieten en naar Utrecht vertrokken (1572), bleef hij en eenige andere staatsgezinden aldaar achter.

Zie B o r , *Nederl. Oorl.*, B. VI. bl. 288, (396-397); W a g e n a a r , *Vad. Hist.*, D. VI. bl. 381.

[Cornelis Jacob van der Hoef]

HOEF (CORNELIS JACOB VAN DER), licentiaat in de beide regten, ontsliep, na zijn terugkomst uit Frankrijk, den 1 Maart 1603 te Oudewater, in den ouderdom van bijna 24 jaren. Zijn grafschrift leest men in de kerk te Oudewater en bij K i n s c h o t , *Beschrijv. van Oudewater*, bl. 37.

[H. Hoefhamer]

HOEFHAMER (H.) schreef:

Redév. over den invloed der weldadigheid op het burgerlijk en volksgeluk, Amst. 1825. 8°.

[IJsbrandus Hoefhamer]

HOEFHAMER (IJSBRANDUS), zoon van A l b e r t u s H o e f h a m e r , predikant te Bedijkte Schermer (1727), werd daar geboren 23 November 1727, studeerde te Harderwijk en laatst te Leyden, predikant te Graft 11 Maart 1753, te Nieuwe Niedorp in 1757, den 29 Januarij 1765 van Nieuwe Niedorp te Dordrecht beroepen en vertrok in het begin van 1769 naar Amsterdam, waar hij den 26 Februarij 1798 overleed. Hij beoefende de Nederduitsche poëzy, blijkens zijne voor de pers gereed gemaakte doch niet uitgegevene *Verzameling van geesteleike gedigten* in 4°. Hij huwde A g n e t a M a r g a r e t h a W a k k e r , die in 1796 overleed, waarbij hij 5 zonen en 3 dochters verwekte, en bij zijn overlijden nog 2 zonen en 1 dochter in leven waren.

Zie P h i l i p s S e r r u r i e r , *De getrouwe en voorspoedige leeraar*, *voorgestelt in eene inwijings rede over* I *Tim.* IV:16, *ter bevestiging van IJsbrandus Hoefhamor* enz., Amsterdam, 1769, 8°.; S c h o t e l , *Kerk. Dordr*, D. II. bl. 599 volgg.; en C r o e s e , *Naamreg. der Predik. van Amst.*, bl. 341 en 't vervolg bl. 141.

[Joris Hoefnagel]

HOEFNAGEL (JORIS) of G e o r g e H o e f n a g h e l , afstammeling van een aanzienlijk geslacht, in 1515 te Antwerpen geboren, oefende zich reeds vroeg in de letteren en wetenschappen. Ook had hij een onbedwingbaren lust voor de teeken- en schilderkunst, genoot daarin het onderwijs van H a n s B o l , en hield zich op zijne reizen door vreemde landen bestendig bezig met het teekenen van land- en stadsgezigten, beelden van verschillende kleederdragten, dieren enz., welke hij alle met groote naauwkeurigheid en uitvoerigheid behandelde; ook werd hij een uitstekend miniatuurschilder. In 1560 bezocht en teekende hij Fransche plaatsen, vooral in de provincie Orleans, van

1564 tot 1567 bereisde hij het grootste deel van Spanje, vooral der zuidelijke gewesten, in 1577 en 1578 Italië.

Toen hij bij de plundering van Antwerpen al zijne bezittingen had verloren, begaf hij zich met den beroemden A b r a h a m O r t e l i u s naar Augsburg, waar de schatrijke F u g g e r s hem een aanbevelingsbrief gaf aan den hertog van Beijeren, die hem honderd gouden kroonen voor een teekening gaf en aanbood in zijn dienst te nemen, hetgeen H o e f n a g e l aannam, nadat hij Italië zou bezocht hebben. Te vergeefs poogde de kardinaal F a r n e s e hem te Rome te houden, hij keerde naar zijn weldoener terug, die hem tot zijn hofschilder benoemde. Na den dood van den hertog van Beijeren trad hij in dienst van F e r d i n a n d van Oostenrijk, hertog van Tyrol te Inspruck, waar hij acht jaren aan het schilderen van een prachtig misboek arbeidde, waarvoor de hertog hem 2000 gouden kroonen en een gouden keten van 200 gouden kroonen schonk. Voor keizer R u d o l p h maakte hij vier boeken met teekeningen van alle bekende viervoetige en kruipende dieren, vogelen en visschen en deze nam hem in dienst tegen een vorstelijk jaargeld. Overigens was hij een geleerd en welsprekend man, en een gelukkig beoefenaar der Latijnsche en Nederduitsche poëzy. Hij stierf in 1600 te Weenen. Op vele platen van het *Theatrum civitatum et admirandorum Italiae etc. a Joanne Blauw*, *G.F. Amstelodani* 1663, leest men *Georgius Hoefnagel depingebat*, die niet weinig tot sieraad van dit prachtwerk strekten, dat op zichzelf twee deelen vormt van den beroemden *Grooten Atlas van Blauw*. Ook gaf hij *Diversae insectorum volatilium icones*, *ad virum depictae per D.J. Hoefnagel typisque mandatae a N. Visscher* 1630, in 16 platen in 4 oblong, een gedeelte van het werk getiteld: *Les insectes de George Hoefnagel*, *gravés par son fils Jaques*, *à l'age de* 17 *ans à Francfort en* 52 *pl. et dont la suite de fleurs par Adr. Collaert en* 24 *pl.*, in 4 oblong.

Hij leverde vele afbeeldingen van Spaansche steden aan den Keulschen kanunnik G e o r g e B r a u n , broeder van den beroemden Keulschen kunstenaar A u g u s t u s B r a u n , schrijver van *Civitates orbis terrarum*, *in aes incisae et excusae et descriptione typographica*, *morali et poëtica illustratae*, *Tom. VI*, *collaborantibus Francisco Hogenbergio. Chalcographo et Georgio Hoefnagel in fo majore*, *Coloniae ab anno* 1572 *ad* 1618.

Ook in het Fransch overgezet *Théâtre des cités du monde*.

De Bourgondische bibliotheek is in het bezit van een buitengewoon schoon door hem geschilderd miniatuur, voorstellende een *gezigt op de stad Sevilla*.

K r a m m bezit van hem eene zeer fraaije teekening in kleuren op parkement, waarschijnlijk een albumblad, waarop een *menschenschedel en twee rozen op haren steel aan beide zijden van het tafereel geplaatst*, *tegen het cranium in eene buigende gedaante zijn afgebeeld*, verder een aantal *vruchten*, *vlinders en insecten* enz. die elkander onderling tot voedsel verstrekken en alzoo vernietigen. Boven dit alles is, op een epitaaf, op een grond van ultramarijn, met gouden letters geschreven: *Contuere hoc quid sit genio tantumque vacato - quam lubet: huic fies tu similisquo semel*.

In het werk van *Marco Pagliarini*, *Racolta di lettere sulla pittura*, *scultura e architectura*, komt een belangrijke brief van H o e f n a g e l aan den Ridder G a d d i voor, die door F é t i s uit het Italiaansch in het Fransch overgezet is en die ook bij K r a m m voorkomt. Zijn portret is door J. S a d e l e r gegraveerd.

Zie H o o g s t r a t e n , L u i s c i u s , K o k , *Biogr. Univ.; Bulletin de l'Académie Royale de Belgique*, Brux. 1854, Tom. XXI (waarin eene verhandeling van E d . F é t i s over hem); v a n M a n d e r , *Lev. der Schilders*, fol. 179; I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl en Vlaamsche Kunsts*, D. II. bl. 43; K r a m m , *Lev. en werk der Holl. en Vlaamscke Kunsts.*, D. IV. bl. 702; W i t s e n G e y s b e e k , *Biogr. Auth. Crit. Woordenb.*, D. IV. bl. 210; W i l l e m s , *Verhand. over de Nederd. Tael- en Letterk.*, D. I. bl. 284; *Cat.* van H u l t h e m , Nrs. 7086, 14334.

[Jacob Hoefnagel]

HOEFNAGEL (JACOB), zoon van den bovengemelde, in 1575 geboren, bragt op zeventienjarigen leeftijd de studiën van zijn vader in het koper. Hij stierf volgens sommigen in dat jaar van zijn leven (1592), doch volgens B a s a n in 1629.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunstschild.*, D. IV. bl. 700.

[Frans Hoefnagel]

HOEFNAGEL (FRANS), mystiek en onverdienstelijk dichter uit de 18de eeuw, leverde twintig stichtelijke rijmen in de *Geur van geestelijcke specerijen uytgebreyt en eenige stichtelyke rijmwerken over verscheyde stoffe tot Haerlem bij Claes Bruin* z.j. in het licht gegeven onder de zinspreuk: *Emanuel altijdt*.

Zie v a n d e r A a , *Biogr. Anth. Crit. Woordonb.*, D. II. bl. 227.

[J. Hoefnagel]

HOEFNAGEL (J.).

Schreef:

Schaduw en lighaam der Profeetzyen, Haarl., 1717. 8°.

Over de Openbaringen van Johannes, Haarl., 1718. 8°.

Over 't getal 666, Haarl., 1722. 8°.

Over 't lijden van Christus, Haarl. 1726 8°.

Geestelijke bedenkingen, Haarl., 1728.

Over Melchizedeks hoogepriesterschap, Haarl., 1729.

Zie A r r e n b e r g , *Naamreg. van Boek*., bl. 189.

[Nicolaas Hoefnagel]

HOEFNAGEL (NICOLAAS), tooneelschrijver uit de 17de eeuw, gaf uit:

De Huichelaars of het Leydsche eeuwfeest, *ten huize van de geklopte kastelijn of de listen van waard Kogchel*, *en zijn vrouw Mager en Kwaad ontdekt; kluchtsp. onder de zinspreuk: Loon na werk*, *alom te bekomen*, z.j.

De gestrafte comptoirnar of het bedrogen juffertje, *kluchtsp. onder de zinspreuk: Loon na werken; gedrukt voor 't Genootschap*, *te bekomen 's Hage bij van Os*, *Leiden Hinkoop*, *en elders*, z.j. kl. 8°.

Ook is hij dichter van:

Het juichend Noordholland, *of verhaal van de reis van Prins Willem V in Junij* 1773. Amst. 8°.

Het verheugd Friesland, *of verhaal der reis van Prins Willem V van den* 4 *Julij tot den* 3 *Augustus* 1773, Amst. 8°.

Zie v a n d e r A a , *N. Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 228; *Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 111; A r r e n b e r g , *Naamreg. van Boek*.

[N. Hoefnagel]

HOEFNAGEL (N.) schreef:

Plan ter verbetering van Neêrlands zeewezen, *om ook de schepen der O. en W.I. Compagnie bevaaren volk te bezorgen*, Amst. 17..

[Mr. Jan Hoefijzer]

HOEFIJZER (Mr. JAN), in 1520 te Rijnsburg geboren, brouwer in het eerste hoefijzer te Delft, in wiens huis en mouterij, voor de verandering der godsdienst onder het kruis gepredikt werd. Hij was in 1571 met nog een burger van Delft door den prins gemagtigd, om door hulp der ingezetenen den aanhang van Alva te helpen weeren en het vaderland uit zijne slavernij te verlossen. Hij huwde in 1550 met B a a r t j e M a a r t e n s , bij welke hij verwekte een zoon en vier dochters. Zijne dochter D i n a huwde met A b r a h a m v a n d e r M i j l .

Zie V r o l y k h e r t , *Vliss. Kerkherv.*, bl. 43; Ms. *Genealogie der Hoefyzers*.

[Jodocus Hoëingius]

HOËINGIUS (JODOCUS) of J o o s t H o ë i n g h a of H o ë i n g i u s , geboren te Onnae of Unna, in den lande van der Mark, was van 1603-1637 rector der kwartierschool te Harderwijk. Hij genoot eene algemeene achting in de geleerde wereld, en het ontbrak in de Dordsche synode niet aan stemmen die hem al aanstonds eene plaats, onder de Bijbel-overzetters wilden aangewezen hebben. Werkelijk werd hij tot plaatsvervanger aangesteld, en hij

zoude als zoodanig opgetreden zijn, ware hij niet reeds overleden, toen de dood van vroeger benoemde overzetters zijn dienst deed vereischen. Volgens een oud bescheid was hij ‘een man van heilzame strafheid, door giften onbekoorlijk en onverzettelijk door bedreigingen, die altoos meer het gemeene dan eigen voordeel gezocht heeft.’

Hij overleed den 9 Julij 1637. Welk een indruk op de geleerden zijn overlijden maakte, blijkt uit een brief van l'Empereur aan Pontanus.

Zie Burmanni *Analect.*, T. II. p. 389 seq.; Hinlopen, *Hist. der Nederl. Overzett*, bl. 77; Kist en Royaards, *Kerk. Archief inzonderheid voor Nederl.*, D. V. bl. 117, 142; 146; Bouman, *Geschied. der Geld. Hoogesch.*, D. I. bl. 78, 112.

[Hendrik Albertsz. Hoejewilt]

HOEJEWILT (HENDRIK ALBERTSZ.), vriend en tijdgenoot van J.A. Leegwater, vereerde diens *Haarlemmermeerboeck* met een lofgedicht en schreef ook een vers *aan den lezer op den inhoud van J.A. Leeghwaters kronykjen*. In den *Rijper Zeepostel* van E.A. van Dooregeest en C.A. Posjager, vindt men het volgende aangeteekend.

‘Hendrik Albertszoon Hoejewilt, die men teregt den Rijper poëet mag noemen is om vele redenen in ons register niet over te slaan. Hij was een persoon die regt en slecht een eerlijk en deftig leven leidde en levendig en schrander van geest en vernuft kon hij, naar de regelen eener goede en bevallige poëzy, beide het ernstige en vermakelijke met veel aardigheid, hetzij om te stichten, hetzij om te verheugen, te zamen voegen, waarvan zeer vele liederen en aangename gedichten, bij allerlei gelegenheden, door hem gemaakt, nog duidelijke blijken en getuigen zijn.’ Onder al zijne schoone en aardige gedichten, mag wel genoemd worden zijn rijmwerk kort voor zijn dood geschreven, inhoudende *Gulden regelen*, *aangaande het leven en doen der menschen*, *volgens het A*, *B*, *C*.

Hij stierf den 14 Februarij 1667, oud 61 jaren, in de Rijp.

Zie *Navorscher* 1862, bl. 168.

[H. Hoek]

HOEK (H.) schreef:

Het heilzaam oogmerk Gods in zijne oordeelen en gerichten over Amos XV:11, 12, Westzaandam.

Zie *Boekz. der gel. wer.* 1779, *a*. bl. 54.

[J.G. Hoek]

HOEK (J.G.). Van dezen schilder komt, in *Cat.* C. Buijs (Amst. 1828) bl. 39 voor *Een blad met toorns*.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsche Kunstschild.*, D. IV. bl. 704.

[Johan Hoek]

HOEK (JOHAN), zeeschilder. Op *Cat.* T e r w e s t e n , bl. 460, No. 81, komt van hem voor *Een kabbelende zee met verscheiden schepen*, in 't graauw geschilderd op een witten grond, zeer uitvoerig.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl en Vlaamsche Kunstschild.*, D. IV. bl. 704.

[C. van Hoek]

HOEK (C. VAN) schreef:
Vernederde en verhoogde Christus of des Heilants geboorte, *leven*, *lijden enz.*, *met het zitten aan Gods rechterhand*, *komste ten oordeel*, *met pl. en verzen*, Rott. 1715, 1716. 8°. (2de druk) Amst. 1726. 8°.

Zie A r r e n b e r g , *Naamreg. van Boek.*, bl. 189; *Boekz. der gel. wer.* 1715, *b.* bl. 218, 1716, *b.* bl 630.

[C. van Hoek]

HOEK (C. VAN) leverde in 1806 eene overzetting van J.J. B e l l e r s m a n 's *Handboek der Bijbelsche letterkunde*.

Zie S e p p , *Proeve van eene Pragmat. Geschied. der Theol in Nederland*, bl. 51.

[G. van Hoek]

HOEK (G. VAN) Een Zeeuw, nam 26 Maart 1695 een Franschen kaper met een snaphaanschot.

[K. van Hoek]

HOEK (K. VAN) schreef:
Ongebondene licentie, *de grondslag der Rhijnsburgsche verdraagzaamheid*, Amst. 1702.

Zie *Cat. de Remonstr.* te Amsterdam, bl. 100.

[M. Hoek]

HOEK (M.) schreef:
Godsdienstige oefeningen over den Heidelb. Katechismus, Rotterd. 1826. 2 d. 8°.

[Sander van Hoek]

HOEK (SANDER VAN) werd in 1757 geboren te Rotterdam, werd predikant te Gandersum 4 November 1781, in 1785 te Wadenoijen, in 1789 te Aalburg en Heesbeen, en eindelijk in 1807 bij de Engelsche gemeente te Middelburg en Vlissingen. Hij overleed te Middelburg den 4 October 1816 V a n H o e k was een

werkzaam en geleerd man, en lid van het Zeeuwsch genootschap van kunsten en wetenschappen.

Hij schreef:

Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis der Israëliten, *met opheldernde en praktikale aanmerkingen*. Amst. 1805, waarvan slechts één deel is uitgegeven.

Natuur- en geschiedkundige beschrijving van den verschrikkelijken watervloed tusschen 14 *en* 15 *van Louwmaand* 1808, Haarl. 1809, 3 d. met pl.

Geschiedkundig verhaal van de landing en den inval der Engelschen in Zeeland, Haarl. 1810, 1ste d.

Het vervolg is, uithoofde van de kort daarop plaats vindende inlijving van ons vaderland in het Fransche keizerrijk, niet uitgekomen.

Zie *Konst- en Letterb.* voor 1816, bl. 241, verv., G l a s i u s , *Godgel. Nederl.*, D. I. bl. 113; *Cat.* J. S c h o u t e n , bl. 62; *Cat.* H e r i n g a , bl. 135.

[P. van den Hoek]

HOEK (P. VAN DEN) gaf uit:

Alle zijne *Gedichten*, benevens zijn *Karel de Stoute*, Amst. 1716. 4°.

Zie A r r e n b e r g , *Naamlijst van Boek.*, bl. 109.

[D. van der Hoek]

HOEK (D. VAN DER), geboren te Zierikzee, 24 Februarij 1733, werd predikant in 1757 te Ouddorp, in 1770 te Waarden, in 1776 te Oudelande, in 1780 te Poortvliet, in 1787 te Overzande, in 1792 te Baarland, in 1799 te Grijpskerke, daar hij overleed 7 Januarij 1803. Hij schreef:

Belijdenis des Geloofs der Gereformeerde kerken in Nederland verklaard, Utrecht 1794, 2 st. 8°.

Zie *Boekz.* 1803, *a*. bl. 295.

[Petrus van Hoeke]

HOEKE (PETRUS VAN), predikant te Nieuwenhoorn, in het land van den Briel (1685), te Edam (1696), Leeuwarden (1698), Enkhuizen (1702), Leyden (1705) en aldaar gestorven in April 1711. Schreef:

Korte schets der Goddelijke waerheden, Leiden, 1718. 8°., ook in het Latijn in 1708 uitgegeven.

Over Haggai, *Zacharia en Malleachi*, Leiden, Amst. 4°.

Over Nahum, *Habakuk en Zephanja*, Enkh. 1706, Leiden 1709. 4°.

Over Job, Franeker 1709, Amst 1729, 4°.

In *Epistola ad Hibraeos*, Lugd. Bat. 1693. 4°.

Over de brief aan de Hel reen, Amst. 1718 4°.

De Wet en het Evangelie, Leid. bij J o h . d e V i v i é , 1696 8°.

Zie *Boekzaal der gel. wer.* 1778, *a*. bl. 486; d e P a a u w , *Verv. op Veeris*, *Nam der Pred.*, bl. 98, A r r e n b e r g , *Naamreg. van Boek.*, bl. 189; *Cat.* d e G r o e , bl. 40, 41.

[Albert ten Broecke Hoekstra]

HOEKSTRA (ALBERT TEN BROECKE). In 1765 uit een aanzienlijk geslacht in Friesland geboren, werd hij tot de studiën, en met name tot die der regten opgeleid en

verzuimde daarbij niet de Grieksche en Latijnsche letterkunde naarstig te beoefenen. Een geruimen tijd bekleedde hij in zijn vaderlijk gewest den eervollen en belangrijken post van grietman, dan zijne gehechtheid aan het vorstelijk huis van Oranje was oorzaak, dat hij met de omwenteling van

1795 niet slechts buiten alle openbare betrekking geraakte, maar ook waarschijnlijk voor een geruimen tijd het land verliet. De letteroefeningen, die hij nooit uit het oog had verloren, maakten voor hem toen zijne hoofdbezigheid uit. In het bijzonder vestigde zijne smaak zich thans op de beoefening der oud-Friesche taal; en om tot hare kennis dieper door te dringen, hield hij zich bezig met het lezen en door het vervaardigen van uittreksels zich ten nutte te maken van alle de overblijfselen der Mesogothische, Angelsaksische en oud-Duitsche, mitsgaders der oud-Nederlandsche, bijzonder der oud-Friesche taal, welke hij kon magtig worden.

Ongelooflijk is de arbeid hieraan door hem besteed, en de menigte van aanteekeningen, op die wijze door hem bijeenverzameld, zoo groot, dat niet ligt eenig geleerd taalbeoefenaar, in ons vaderland althans, een gelijken voorraad zal hebben aan te wijzen. In de eerste plaats wilde hij dien voorraad aan de bewerking eener nieuwe uitgave der kunstgewrochten van den beroemden landfrieschen dichter G i j s b e r t J a p i k s dienstbaar maken. In 1813, toen hij reeds sedert een geruimen tijd te Haarlem gevestigd was, deelde hij, met een berigt van inteekening op eene nieuwe uitgave van dien dichter, door middel van de *Konst- en Letterbode*, eenige proeven van zijne voorgenomene bewerking mede, welke door den rijkdom van belezenheid en diepe taalkennis, daarin doorblinkende, de bewondering van alle deskundigen wekten; doch het ongunstige der tijdsomstandigheden was oorzaak dat het plan van inteekening geen genoegzame deelneming vond, om de uitgave van het werk te doen ondernemen. H o e k s t r a werd daardoor niet afgeschrikt zijne geleerde taalstudiën voort te zetten. Van nu af hielden inzonderheid ook etymologische nasporingen hem onledig, ten welken einde hij meest alle bekende, vooral oude talen onderling vergeleek, en tot hare innige verwantschap zocht door te dringen. De roem, dien bij als taalkundige zich had verworven, was oorzaak dat hem de leerstoel der Nederlandsche taal- en letterkunde aan de hoogeschool te Leuven werd aangeboden, doch hij had meer geschiktheid om de grondige kennis der taal door de uitgaaf van geleerde schrijvers dan door onderwijs te geven. Hij legde dus zijn ambt neder en vestigde zich te Amsterdam, waar de tweede klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut hem tot medelid aannam. Vele redenen had de klasse om zich met deze keuze geluk te wenschen, daar zij gedurig hoogst belangrijke en leerzame proeven van zijne diepgaande en uitgebreide taalgeleerdheid ontving. Een der merkwaar-

digste was zijn *Specimen Etymologici Philosophi* naar aanleiding der Angel-saksische Paraphrasis van *Genesis*, welke door een Engelschen monnik, met name C a e d m o n in de VIIde eeuw vervaardigd werd. In het laatst van zijn leven werd hem van gouvernementswege de taak opgedragen om de nog in het duister schuilende overblijfselen onzer oude taal- en letterkunde uit de XIIIde en XIVde eeuw, tot opheldering van de taal en zeden der oudheid in het licht te brengen en ter uitgave gereed te maken, waartoe 's lands drukkerij werd opengesteld. Doch het mogt hem niet gebeuren zijn arbeid zoo ver te voltooijen dat er iets van in het licht kon verschijnen. Hij stierf den 27 van Oogstmaand 1829, in den ouderdom van 63 jaren. Hij schreef:

Nuttigheid van de Taalkennis der Middel-eeuwen, *alsmede die der Oude Vriezen*, (Amst. 18 . .) 8°.

Proeve ter inteekening op eene uitgave van G Japix Vriesche Rijmlerij in 3 *dln. naar den druk van* 1668, *verbeterd en met taalk. bijdragen* in *Konst- en Letterb* 1813, 1814, 3 st.

De *Maatsch. van Ned. Letterk.* bezit van hem in hands.

Twee brieven van Mr. A. ten Broecke Hoekstra, *de eene in d.* 26 *April* 1814 *aan .... over de ofleiding van Kealje*, *Keal*, *Kalven*, *Kalf; de andere in d.* 29 *Wijnm.* 1815 *aan den Hoogl. A. Ypey te Groningen in het Boeren-Friesch*, 4°.

Anglo-Normannica cujusdam in Monachos et Moniales Satyra, *quae Dialecti Normannico-Saxonicae offert specimen ex Hickesii Thes. Gramm. Anglo-Sax. et Moesogoth.; met Nederduitsche aanteekeningen van A. ten Broecke Hoekstra* 67 *bladz. Met adviezen van de Heeren H.W. Tydeman*, *Is. van Harderwijk en L.Ph.C. van den Bergh*, 4°.

Het Krakumal van Regner Lodbrog, *met vertaling en verklaring van N. Westendorp en compositie op muzyk*, 13 *bladz.* 4°; *alsmede een ander afschrift*, *met Latijnsche vertaling en korte aanteek. van A.t.B.H.*, 16 *bladz. fol. Daarbij het advis van een der beoordeelaars*, *Ds. H.S. Halbertsma*, *fol*.

Zie *Konst- en Letterb.* 1828, D. II. bl 147, 1829, D. II. bl. 372; *Verslag der openb. zitting van het Kon. Ned. Inst* 1830; *Handel. der Jaarl. Vergad. van de Maatsch. der Nederl. Letterk. te Leijden* 1829; *Handel. der Maatsch van Nederl. Letterk.* 1837, bl. 58, 59; 1838, bl. 64; Y p e y , *Geschied der Ned tale; Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. I. bl 66, 88, 332, 333. S m i n i a , *N. Naaml. der Grietm.*, bl. 75.

[Freerk Hoekstra]

HOEKSTRA, (FREERK) werd in 1765 geboren, was langen tijd leeraar der Doopsgezinde gemeente te Harlin-

gen, bewees het kerkgenootschap waartoe hij behoorde in Friesland gewigtige diensten, en stierf in 1831.

Hij schreef:

Godsdienstige vertoogen, Harlingen 1800, 8°.
Vragen en antwoorden over de Godsdienst, Haarl. 1805.
Lijkrede op Oosterbaan, Amst. 1807.
Kerkelijke redevoeringen bij gewone en buitengewone gelegenheden, Gron. 1815.
De geschiedenis van Jezus, *in gesprekken*, Harl. 1815.
De geschiedenis der Apostelen, *in gesprekken*, Harl. 1818.
De gelijkenissen van Jezus, *in gesprekken*, Haarl. 1821.
Zedelijke en godsdienstige Vertoogen, 1ste en 2de Stuk, Arnh.
Kerkelijke redevoeringen, Haarl. 1837.

Zie Glasius, *Godgel. Nederl.*, D. I. bl. 114; de Crane, *Cat.*, bl. 80.

[J.A.S. Hoekstra]

HOEKSTRA (J.A.S.) leeraar bij de gemeente der Mennonieten, leefde in de XVIIIde eeuw en maakte zich als dichter bekend door verschillende stukjes in *Mengelingen van het Utrechts Genootschap*: *Vlyt de voedster der wetenschappen*.

Hij schreef ook:

Dichtk. Mengelingen, Amst. 1800, 4 st. 8°.

Leerredenen en Bedestonden, Utrecht, 1787. 8°.

Leerredenen, Utrecht, 1793. 8°.

Iets ter handhaving en bevordering van waarheid en pligt in leerredenen, Amst. 1794, 8°.

Zie Heringa, *Bijdr. tot de lijst der Ned. Dicht.*, bl. 51.

[Mr. Klaas Pieters Hoekstra]

HOEKSTRA (Mr. KLAAS PIETERS) leefde in het laatst der XVIIde eeuw te Leeuwarden. Was ‘ervaaren schutter, bondigh beeldsnijder, vermaard boom- kruyd- en bloemkundige en bovenal volmaeckte Dichter.’ Van zijne *Rymkonstige wercken*, getiteld: *De Hoeck- en Noordt-star der Poëzy* verscheen in 1679 te Amsterdam een tweede druk, 8°. Hij behoort tot de ellendigste rijmelaars van zijn tijd. Hij was een tuinier of mandemaker van beroep.

Zie van der Aa, *N. Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 228; *Cat.* J. Schouten, bl. 101.

[S.B. Hoekstra]

HOEKSTRA (S.B.) leeraar der Doopsgezinden te Texel, schreef:

Bespiegelende en Prakticale Verklaringe over het geheele derde Hoofdstuk van 't eerste boek van Mozes, *genaamd Genesis - nu met eene lijkrede vermeerderd door deszelfs Eerw. Zoon S.B. Hoekstra*, *Leeraar der Mennonieten te Westzaandam*, West-Zaandam 1766, 4°.

Verhandel. over de natuur van J.C, Amst. 1787. 8°.

Zie *Boekz. der gel. wer.* 1779, *a*. bl. 54; Arrenberg, *Naamr. van Boek.*, bl. 189.

[W.S Hoekstra]

HOEKSTRA (W.S) schreef:

Leerzame en vertroostende Gedachten opzigtelijk 's menschen dood, Rotterd. 1797. 8°.

[Hoelands]

HOELANDS, luitenant ter zee, onderscheidde zich in 1790 bij de overrompeling van het Fransch wachtschip St. Lucie, onder geleide van den luitenant W.O. Blois van Treslong.

Zie J.C. de Jonge, *Geschied. van Neêrl. Zeew.*, D. VI. bl. 447.

[Jeremias Hoelzlin]

HOELZLIN (JEREMIAS) werd voor het einde der 16de eeuw te Neurenberg geboren, studeerde na zich te Augsburg in de voorbereidende wetenschappen geoefend te hebben, te Altorf. Een vlijtig beoefenaar en beminnaar der Grieksche taal las hij Aristotelis, Themistius, Alexander van Aphrodise, Simplicius, Ammonius, Plato, in het oorspronkelijke en de oude uitleggers dier schrijvers. Na acht jaren gestudeerd te hebben, werd hij meester in de kunsten en legde zich bijzonder op de godgeleerdheid en het Hebreeuwsch toe. Eenigen tijd was hij rector te Amberg in den Opper Paltz. De oorlog dwong hem vervolgens naar Bremen de vlugt te nemen, en na van al zijne goederen beroofd te zijn, bood hem de graaf van Bentheim het rectoraat van zijn collegie van Rhede aan. De plotselinge dood van dezen belette hem dit ambt te aanvaarden, doch hij werd rector te Ham. De verwoestingen, die de soldaten van den keizer van Duitschland in Westphalen aanrigtten, dwongen hem een schuilplaats in Holland te zoeken. Hij vestigde zich te Leyden en gaf er eene overzetting der Psalmen in het licht, die door Thysius zeer geprezen werd. Hij werd vervolgens rector te Middelburg en te Brielle en werd van daar in 1632 naar Leyden beroepen om den beroemden Gerardus Johannesz. Vossius te vervangen. Hij aanvaardde zijn ambt met eene redevoering de *Linguae Graecae praestantia*, Lugd. Bat. 1632 4°.

Hij overleed den 25 Januarij 1641. Antonius Thijsius hield eene lijkrede op hem.

Hij gaf in het licht:

Le Livre des Pseaumes nouvellement traduit en Allemand, omstreeks 1628 gedrukt.

Davidis reg. et prophet. Psalm. paraphras. epica nova Lugd. Bat. B. et A. Elsev. 1630. 8°.

Apollonii Rhodii Argonaucticôn Libr. IV. Graecè cum scholiis Graecis et ab Jeremiâ Hoëlzlino in Latinum Conversi, commentariis et notis illustrati, emaculati, Lugd. Bat. Elsev. 1641. 8°.

Zie *Oratio habita in fun Hierem Hoezlini ab Ant. Thijsio*, Lugd. Bat. 1642 4°. Paquot, *Mém. pour servir à l' Hist. Littér des Pays-Bas*, T. II. p. 486; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche hoogesch.* D. II. bl. 117, 118; Kobus en de Rivecourt, *Biogr. Handwoordenb.;* Hoogstraten, Kok, Bayle, *Cat. Bibl. Thys.*, p. 31.

[Joachim van Hoemmen]

HOEMMEN (JOACHIM VAN) of Hoemen, afstammeling van een aanzienlijk geslacht, Drost tot Leede, was een der verbondene edelen. Hij huwde Geertruid of Gerberich van Wijhe van Echteld.

Zie *Nobil. des Pays-Bas*, T. II. p. 469; *Chronic. Tielense*, p. 410; Tulleken, *de Diplom. Reinoldi Nassarii*, p. 56; te Water, *Verb. en Smeeks. der. Edelen*, D. II. bl. 466; D. III. bl. 542, 543.

[Cornelius Hoen]

HOEN (CORNELIUS) of Honius, raadsheer in den Hove van Holland, vermaard regtsgeleerde te Delft, een vriend van Erasmus en ijveraar voor de zuivere Evangelieleer, die, nadat hij veel voor deze gedaan en geleden had, in 1524 in den kerker te 's Hage overleed. Hij vond bij het overlijden van Jacobus Angularius of Hoeck, deken van Naaldwijk, in den aanvang der XVIde eeuw gestorven, onder zijne papieren een geschrift *over het Avondmaal des Heeren* (*de coena Domini*), volgens sommigen een opstel van Wessel Gansfort, volgens anderen van ouderen datum, en waarin het ligchamelijk eten van Christus ligchaam en bloed bestreden en de woorden: dit *is* mijn ligchaam, door: dit *beteekent* mijn ligchaam verklaard werd.

Hoen vond met anderen goed over een zaak van zoo veel gewigt het oordeel van kundigen in te roepen en Henricus Rhodius, rector van het tratestum te Utrecht en Georgius Saganus of Sylvanus, vertrokken dientengevolge in den aanvang van 1521 met een brief van Hoen, een uiteenzetten van den inhoud van dat geschrift behelzende, naar Luther te Wittenberg.

Luther was met de verklaring in dat boek niet ingenomen, Carlstadt kon er zich op zijne wijze mede vereenigen. Deze ontmoeting legde den eersten grond tot de opgevolgde verwijdering tusschen Luther en zijn ambtgenoot.

Zie Erasmi, *Epist.*, p. 1059; G. Graphaeus, *Voorrede van 't saemenspreek. tusschen Theoph. en Lazar. Jac. Revii Praefat. Hist. Joh. Pistorii praefix.;* Kist en Royaards, *Neêrl. Archief voor*

Kerkel. geschied., D. II. bl. 115, D. III. bl. 386, D. V. bl. 362; B r a n d t , *Hist. der Ref.*, D. I, bl. 92, 95.

[Jacop Hoen]

HOEN (JACOP), een beeldhouwer die in de XVde eeuw te Oudenaarde bloeide.

Zie *Annales de l'Académie d'Archéologie de Belgique*, T. XI. 3e Livrais. p. 232-237; K r a m m , *Lev. der schild.*, D. IV. bl. 704.

[Cornelis 't Jonge Hoen]

HOEN (CORNELIS 'T JONGE) van Hoorn, vice-commandeur, een dapper zeevoogd, die zich in de oorlogen tusschen Engeland en Nederland, in het midden der XVIIde eeuw, onderscheidde. Wij ontmoeten hem o.a. in den slag bij Duins, 21 October 1639. Toen in 1640 vier Nederlandsche oorlogschepen, die bij Hitland op de te huis komende Oost-Indische schepen lagen te wachten, door tien Duinkerksche kapers overvallen werden, werd het schip van H o e n genomen en de drie anderen op het land gejaagd. Hij sneuvelde als vice-commandeur in den zeeslag den 6 September 1652, tusschen de eilanden Elba en Monte Christo door v a n G a l e n tegen de Engelschen geleverd.

Zijn verlies werd zeer betreurd.

Zie C o m m e l i n , *Lev. en bedrijf van Fred. Hendr. van Nassau*, D. II. bl. 52; B r a n d t , *Lev. van de Ruiter*; J.C. d e J o n g e , *Geschied. van het Neerl. Zeew.*, D. II. *a*, 109; V e l i u s , *Chr. van Hoorn*, bl. 50; A b b i n g , *Vervolg op de Chron. van Hoorn*, D. I. bl. 21, 24, 51.

[Mattheus Hoen]

HOEN (MATTHEUS), doctor in de godgeleerdheid en openbaar hoogleeraar te Keulen, gaf in het licht:

Explicatio litteralis Psalmorum Davidis, Col. 1630, 1641. 8°.

Zie F o p p e n s , *Bibl. Belg.*, T. II. p. 867.

[T. Hoen]

HOEN (T.) schreef:

Natuurlijke Astrologie, Leeuw. 1689.

[.. 't Hoen]

HOEN (.. 'T), een Noordhollandsche boer, die in Maart 1573 aan het hoofd van niet meer dan 18 vrijbuiters, op den Hoogendijk tusschen Amsterdam en Sparendam, een geheele kornet speerruiters, destijds tot 125 man sterk, tot den laatsten man toe vernield heeft, zoodat men hier zonder overdrijving zeggen kon, dat er niet één was overgebleven om de tijding dezer nederlaag te boodschappen. Door dit en dergelijke feiten maakte 't H o e n zich zoo vermaard, dat een der vijandelijke hoofdbevelhebbers, de baron d e L i g u e s , hem, onder vrijgeleide, bij zich liet

komen, en verbaasd dat deze held een eenvoudige boer was, hem geschenken aanbood. 't H o e n wees die grootmoedig van de hand, doch naderhand krijgsgevangen gemaakt, werd hij, op voorspraak van d e L i g u e s , zonder losgeld, vrijgelaten.

Zie A m p s i n g , *Beschrijv. van Haarl.*, bl. 213; H o o f t , *Nederl. Hist.*, B. VIII. bl. 309; B o s s c h a , *Neêrl. Heldend. te Land*, D. I. bl. 214, 215.

[Govert Albrechtsz. 't Hoen]

HOEN (GOVERT ALBRECHTSZ. 'T), die tot de waardigheid van schout-bij-nacht opklom en zich onderscheidde in de zeegevechten in het midden der XVIIde eeuw door onze vaderen geleverd. In 1659 werd hij door de Zweden die den wapenstilstand schonden, tegen het land gejaagd.

Hij nam krachtdadig deel aan de gevechten tusschen d e R u i t e r en de Engelschen in 1665 en 1666 geleverd en werd in den zeeslag van 3 en 4 Augustus 1666 doodgeschoten. A b b i n g verrijkte ons met zijn portret.

Zie B r a n d t , *Lev. van de Ruiter*, bl. 350, 503, 516; J.C. de J o n g e , *Geschied. van Neêrl. Zeew.*, D. II. *b*, bl. 354; A b b i n g , *Verv. op* V e l i u s , *Chron. van Hoorn*, D. I. bl. 51; *Navorscher*, D. VI. bl. 32, 187; M u l l e r , *Cat. van Portr*.

[Pieter 't Hoen]

HOEN (PIETER 'T), in 1745 te Utrecht geboren en in 1828 overleden, een der hoofden der patriottische partij, schrijver van het algemeen en sterk gelezen tijdschrift: *De post van den Nederrhijn*. Hij was een niet ongelukkig dichter en vooral bevallig kinderdichter. Zijn gegraveerd portret bestaat.

Hij schreef:

Proeve van kleine gedichten voor kinderen, Utrecht 1776.

Nieuwe proeven van kleine gedichten, 6 stukjes, Amst. 1779. 8°. m. pl.

Ter glorierijke nagedachtenis van van Bentinck, 1781.

Nieuwe spectatoriaale schouwburg, *behelzende oorspronkelijke tooneelstukken*, *ter verbetering der Nederduitsche zeden*, *versierd met nieuw geinvent. kunstpl.*, Amst. 1782-1789, 2 d. 8°.

Mars in boeijen of het herstel van den vrede; boertig godenspel, Arnhem 1802.

Het verjaaringsfeest of de te Amiens geslooten vrede, blijsp. ald. 1802. kl. 8°.

Zie *Beroerd Nederl.*, D. IV.; v a n K a m p e n , *Vad. Karakterk.*, D. II bl. 709; v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 229; A r r e n b e r g , *Naamreg. van Boek*, bl. 189; *Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 111.

[Rem 't Hoen]

HOEN (REM 'T), tweede luitenant op het schip van kapitein J a c o b W i l d s c h u t , die den vice-admiraal v a n N e s den 19 September 1665, toen hij de Engelschen zag naderen, verlaten had. Hij werd als medepligtige afgezet, eerloos verklaard en voor schelm weggejaagd.

Zie B r a n d t , *Lev. van de Ruiter*, bl. 433.

[Sebastiaan van Hoendorff]

HOENDORFF (SEBASTIAAN VAN) vendrig van de garde

van graaf Ernest van Nassau, was in Ostende gedurende het beleg, diende in Moscovië en Brunswijk als kapitein en sergeant-majoor, eindelijk in Savoijen, met brieven van recommandatie van den koning van Groot-Brittanje en graaf Ernst. Kort vóór of na het eindigen van het twaalfjarig bestand, komt hij voor op de *Alphabetische Naamlijst van officieren die bij een kompagnie wenschen geplaatst te worden*.

Zie *Chronyk van het Hist. Genoots.*, D. IX. bl. 169.

[Lubbertus Hoenraad]

HOENRAAD (LUBBERTUS) werd te Deventer geboren uit een geslacht dat vele regeringsleden heeft opgeleverd. Ten tijde van de overheersching van Deventer door de Spanjaarden, na het verraad van Stanley, bevond hij zich te 's Hage, waar hij in 1588, benevens den graaf van Hohenlo, Johan van Duivenvoorde van Warmont, Floris van Brederode en Nicasius de Sille, tot lid van een statelijk gezelschap naar Denemarken werd benoemd. Zij verwierven, schoon zij weinig in het hoofdoogmerk hunner zending slaagden, de goedkeuring hunner meesters. In 1589 werd hij alleen naar de voornaamste Duitsche Protestantsche vorsten gezonden, om te handelen over eenige zaken den lande betreffende, en het verbond met hen te vorderen, waarop de koning van Navarre bijzonder aandrong. Een oorlogschip van den staat bragt hem naar Bremen of Hamburg. Van Stade schreef hij verscheidene zaken van belang ter onderrigting over. Hij was een geleerd man en de staat kon nog veel van hem verwachten, doch zijne zeden waren niet overeenkomstig zijne bekwaamheden. Hij verviel tot het onmatig gebruik van wijn, en stierf, op reis naar Spiers, haastig bij Straatsburg op een wagen.

Zie Revii *Dav. ill.*, p. 522, 523; Bor, *Neêrl Oorl.*, B. III. bl. 296, 444, 459, 543; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, D. I. bl. 461, 462; Kobus en de Rivecourt, *Biogr. Handwoordenb.* o.h.w.

[C. Hoep]

HOEP (C.)

Schreef:

Nieuwe gecorrigeerde Tafelen van Sinus, *Tangens*, *Secans*, *Logarithmus enz.*, Amst. 8°.

Ook kwamen deze tafelen afzonderlijk in het licht.

Zie Arrenberg, *Naaml. van Boek.*, bl. 189.

[Hoepfner]

HOEPFNER.

Van hem bezitten wij:

Jus naturae singulorum hominum, *societatum et gentium*, Coevordiae 1793, 8°.

[Godefridus Hoermaer]

HOERMAER (GODEFRIDUS) een der gevangene monniken en priesters, door den graaf van der Marck gevangen genomen, en, op zijn bevel, in den Briel opgehangen.

Zie Bor, *Nederl. Hist.*, B. VI. bl. 266.

[Philippus van Hoeswinkel]

HOESWINKEL (PHILIPPUS VAN) van Antwerpen geboortig, kanunnik in Tongerloo, pastoor te Duffel en bewaarder van de kapel van Maria, door het zich daarin bevindend wonderbeeld vermaard, schreef:

De origine prodigiosae Imaginis Deiparae in Duffel, *quae dicitur S. Maria bonae voluntatis*, Antv. 1644, 1667, 1717, door de zorg van Norbet Martens van Brussel, Kanunnik van Tongerloo, in 1728 te Rome gestorven.

Wonderheden van O.L. Vrouwe van Duffel, *door den Eerw. J. Norb. Martens*, Antw. 1717, 8°.

Wonderlycke Openbaringhe van den Gheest van Elisabeth de Vos, *geschiedt in de Capelle van O.L. Vrouwe van Duffel*, Antw. 1654, kl. 8°.

Zie Foppens, *Bibl. Belg.*, T. II. p. 1035; *Bibl. Hulth.*, Nr. 25536.

[Gerard Hoet]

HOET (GERARD) de Oude, een glasschilder te Bommel.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. II. bl. 44.

[Gebard Hoet]

HOET (GEBARD) werd in 1648 te Bommel geboren. Hij ontving het onderwijs van zijn vader en van Warnard van Rijsen. Als meester woonde hij beurtelings te Utrecht, te Amsterdam en in den Haag, en hield zich aldaar bezig met het schilderen van plafonds, zaal- deuren schoorsteenstukken, waartoe zijne grondige kennis van geschiedenis en fabelkunde, gevoegd bij een vlugge hand, hem bijzonder te stade kwam. Ook schilderde hij kleine, wel geordonneerde stukjes met voorstellingen uit de gewijde en ongewijde geschiedenis, die vroeger van 2 tot 400 gulden golden.

Hoet heeft eene menigte teekeningen voor boekprenten vervaardigd en uitgegeven, zoo als

Tafereelen der voornaamste geschiedenissen van het O. en N. Testament, 1728, 3 d. fol.

Ontslote deure der Teekenkonst, met de etsnaald in 't koper gebragt door P. Bodart, Leeuw. 1713, in fol., waarvan eene latere uitgave met Franschen titel te Leyden in 1723 is verschenen.

Ook hanteerde hij de etsnaald los en geestig en werkte goed in mezzo-tinto. De afdrukken zijner etsen zijn zeer zeldzaam. Kramm vermeldt een *landschap* naar F. Milet en *Paris zweert aan Oenone eeuwige trouw*.

Het Amsterdamsch Museum bezit van hem het *Huwelijk van Alexander en Roxane*, een *Triumph van Alexander* en 2 *Landschappen*. Hij stierf in 1733 te 's Hage. Zijn portret bestaat in zwarte kunst door A. Schouman.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild*, D. II. bl. 44; Kramm. *Lev. en werk. der Holl en Vlaams. Kunstschild.*, D. IV. bl. 705; voorts Houbraken, van Eynden en van der Willigen; Kobus en de Rivecourt, *Biogr. Handwoordenb.* o.h.w.

[Gerard Hoet]

HOET (GERARD) *de Jonge*, zoon van den vorige, was een der voornaamste en vermogendste kunsthandelaren van zijnen tijd. Bij het verschijnen van *de Schouwburg van het leven der Schilders door* J. van Gool ergerde hij zich over diens bevooroordeeld schrijven over vele kunstschilders en over zijn haat jegens de kunstkoopers, die hij *Keelbeulen* noemde, en schreef:

Aanmerkingen over den Nieuwen Schouwburg der Nederl. Kunstschilders van J. van Gool en *Brief aan een Vriend over denzelfden Schouwburg*, 1751, 8°. Ook gaf hij:

Naamlijst der Schilderijen met derzelver prijzen, Amst. en 's Hage 1752, 2 d. 8°., waarbij later een derde deel gevoegd werd:

Catal. van Schilderijen met derzelver prijzen, *sedert een langen reeks van jaaren in Holland als op andere plaatsen openbaar verkocht door* G. Hoet *en* P. Terwesten, 's Grav. 1752-1779, 3 d. 8°.

Hij overleed in 1760 te 's Hage. Zijne kunstnalatenschap werd in dat jaar aldaar verkocht, blijkens de *Catalogue du Cabinet des Tableaux* etc., ook in het Hollandsch in het licht verschenen.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. II. bl. 44; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. IV. bl. 44; Björnsthäl, *Reize*, D. V. bl. 262; Arrenberg, *Naaml. van Boek.*, bl. 189; *Bibl.* Hulth. (*Reg.*)

[H. Hoet]

HOET (H.), volgens Kramm waarschijnlijk de vader van Gerard Hoet *de Oude*, glasschilder te Bommel. was een bekwaam teekenaar, blijkens eene *Topographische voorstelling van de stad Bommel* met eenig bijwerk, voorkomende in *Toneel der steden van de Vereenigde Nederlanden* bij J. van Blaen, Amst. 1650.

Ook is het portret van den Utrechtschen hoogleeraar Andreas Essenius, door S. van Lamsweerde naar zijne teekening gegraveerd.

Zie Kramm, *Lev en werk. der Holl. en Vlaams Kunstschild.* D. IV. bl. 707.

[Hendrik Jacob Hoet]

HOET (HENDRIK JACOB), broeder van G e r a r d H o e t , *de Jonge*, geboren in 1693 en overleden in 1733, schilderde moderne gezelschappen, bloemen en vruchten in den trant van den beroemden v a n H u i j s u m .

K r a m m vermeldt *Een oud vrouwtje in een nisse*, *met veel bijwerk*, *curieus en uitvoerig* door hem geschilderd, en *Joseph*, *Maria en Simeon met het kindeke Jezus op zijnen arm in den Tempel door* R e m b r a n d t .

Zie I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. II. bl. 44; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. IV. bl. 766.

[Jan Hoet]

HOET (JAN) of H o o f t , was in 1474 medelid van het St. Lucasgild te Antwerpen; voorts is er niets nopens hem vermeld.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.* D. IV. bl. 766.

[H. Hoet]

HOET (H.), een middelmatig dichter uit de 2de helft der XVIIde eeuw. Bundels zien van hem niet het licht, doch hij plaatste verzen voor en in de werken zijner stadgenooten, gelijk vóór de *Herstelde zeeg-triumf van Karel* II, Dordrecht 1660 en andere werken van v a n d e n B o s , v a n O o r t 's *Stuarts ongelukkige heerschappij*, Dordr. 1639. 8°. *Ontlokene Roose*, Dordr. 1661. 8°. enz.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II., bl. 230.

[Cornelis ten Hoet Jz.]

HOET JZ. (CORNELIS TEN), Notaris te Beek en Ubbergen, werd den 19 April 1796 te Nijmegen geboren en stierf aldaar in het voorjaar van 1832. Hij was een dichter, wiens poëzy blijken draagt van fijn en levendig gevoel en warmen godsdienstmin. Zijne verzen vloeijen gemakkelijk en vonden in zijn leven veel bijval.

Wij bezitten van hem:

Toonen der verrukking en weemoed uit de jaren der jeugd, Nijmegen 1824. gr. 8°., bij de wed. J.C. V i e w e g .

Gustaaf en Amanda of de dag der Verloving, een beschrijvend gedicht, ald. bij J.F. T h i e m e , 1827.

Citherklanken den vrede der ziele gewijd, bij denzelfden, 1832, na zijn dood, door zijn vriend Ds. K. S y b r a n d i uitgegeven.

Ook vertolkte hij menig lied uit het Hoogduitsch, die, met andere vruchten zijner poëzy in de jaarboekjes van dien tijd voorkomen.

Voorts heeft men van hem:

Het Geldersch lustoord of beschrijving van de stad Nijmegen

en deszelfs ommestreken, Nijmeg. de wed. J.C. V i e w e g , 1825 8°., waarachter een lofgedicht *Aan mijn geboorteplekje* voorkomt.

Gronden der regtsgeleerdheid met betrekking tot de vrijwillige akten en contracten, ald. 1828. gr. 8°.

Zie *Konst- en Letterb.* 1832, D. I. bl. 321; v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Auth Crit. Woordenb.*, D. II. bl 230; *Aanhangs.* op N i e u w e n h u i s ; *Cat.* van B r i n k m a n ; *Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leyden*, D. I. bl. 292*; Cat.* van H u l t h e m , Nr. 29201.

[Arent Hoetinck]

HOETINCK (AREnT), geboren te Zutphen, legde zich aan de Latijnsche school zijner geboortestad op de letteren toe, doch toen hij in 1788 naar de hoogeschool dacht te gaan, plunderden de militairen het huis zijner ouders. Daarop vervoegde hij zich met eenige stadgenooten bij eene patriottische Geldersche brigade, welke te Utrecht werd opgerigt. Na den inval der Pruissen in Holland week hij uit naar St. Omer in Frankrijk, vanwaar hij, ten gevolge van eenige hem loszinnig ontvallen woorden, over de grenzen naar de Oostenrijksche Nederlanden werd gebragt. Hier nam hij dienst bij de Belgische vrijwilligers, vervolgens na de omwenteling van 1795 in het vaderland teruggekeerd, werd hij tooneelspeler en stond lang aan het hoofd eener reizende troep, bij welke hij zich niet onverdienstelijk maakte. Later echter die loopbaan verlatende, werd hij commies bij de belastingen.

Hij heeft onderscheidene niet onaardige tooneelstukjes geschreven, als daar zijn:

Buonaparte te Milano, *of de verlossing der Cis-Alpijnsche patriotten*, tooneelsp. Westzaand en Amst. 1800.

De hereende gelieven of de ontdekte emigrant, tooneelsp. Gron.

Zie B r u i n i n g , *Herinn. met betrekking tot de omwenteling in Kerk en Staat*, bl. 215-220; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk*., D. I. *b*. bl. 112.

[Jan Hoeufft]

HOEUFFT (JAN), afstammeling uit een oud adelijk geslacht oorspronkelijk uit Waalsch Vlaanderen, en waarvan zich eenige takken door de Nederlanden hebben uitgespreid. Hij was de zoon van J a n H o e u f f t en L. v a n D e l f f e , gezegd E n x e r w e r s , en een dapper krijgsman. ridder, raad en kamerheer van den hertog van Brabant. Hij diende onder den burggraaf v a n L e m b u r g en was in den slag van Baserilze in Gulikerland. Dit blijkt uit een bevel van den hertog van Bourgondië en Brabant van den jare 1368 aan J a n gezonden, waarin hij vermaand werd krijgsvolk aan te voeren en de goede voorbeelden zijner voorouders na te volgen, als die ten allen tijde hunne vorsten ge-

trouwelijk gediend hadden. Hij nam Roermonde tot zijn vast verblijf, zijne nakomelingen werden aldaar tot den adelstand verheven en tot de regering bevorderd en vertoefde er tot 1586. Hij huwde Maria Crummel en liet een zoon na, Diderik genoemd.

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.*, D. XX. bl. 614.

[Jan Hoeufft]

HOEUFFT (JAN), afstammeling van den bovengemelde, was lid der regering van Roermonde tot in het jaar 1586, wanneer hij, wijl hij de protestantsche godsdienst was toegedaan, zich genoodzaakt vond zijne woonstede te verlaten. Eerst trok hij met zijn gezin naar Aken, voorts naar Luik en eindelijk naar Hinsbergen, waar hij in 1621, in het vijfentachtigste jaar zijns ouderdoms overleed. Sommige van zijn gezin bleven in dat land, anderen begaven zich naar Frankrijk en Holland. Hij liet zeven kinderen na.

Zie Kok, *Vad. Woordenb.*, D. XX. bl. 615.

[Jan Hoeufft]

HOEUFFT (JAN) of Heufft, zoon van den zoo even gemelden Jan, werd te Parijs raad en secretaris van den koning Lodewijk XIII en commissaris der Staten Generaal der Ver. Nederlanden. Hij bleek een man van vertrouwen te zijn en als zoodanig beschouwd te worden, beide door 't Fransche hof en de Nederlandsche Staten.

Zie een brief van hem aan Constantijn Huijgens, van den jare 1641, onder de mss. brieven van Huijgens ter biblioth. van de Leydsche hoogeschool. Eenige brieven van hem gaf mr. Groen van Prinsterer, in zijne *Archives de la Maison d'Orange*, 1634-1640, als ook eene memorie van zijne hand.

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.*, XX. bl. 615; Groen van Prinsterer, *Archives de la Maison d'Orange*, T. III. p. 53, 65, 67, 78, 97, 101, 250, T. V. p. 116.

[Matthaeus Hoeufft]

HOEUFFT (MATTHAEUS), heer van Oijen en Onsenoord, zoon van Mattheus Hoeufft, heer van Buttingen, Santhorst en Oyen, burgemeester van Doesburg en van Maria Sweerts de Landas, was in 1677 kapitein, in 1683 majoor, in 1690 als kolonel in den veldslag van de Boyne in Ierland, vervolgens brigadier, in 1704 luitenant-generaal van de ruiterij in dienst der algemeene Staten. Hij huwde Constantia Theodora Doublet van St.Anneland, bij welke hij dertien kinderen verwekte.

Hij stierf 1720.

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.*, D. XX. bl. 617; Partic. berigt.

[Leendert of Leonard Hoeufft]

HOEUFFT (LEENDERT of LEONARD), broeder van M a t t h a e u s voormeld, geboren 21 Augustus 1651, was ritmeester der kavallerie en aide de camp van den graaf van

Nassau-Saarbrugge. Hij werd gekwetst in de bataille van St. Omer en sneuvelde in den slag bij Senef 11 April 1677 ongehuwd.

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.*, D XX. bl. 616; Partic. berigt.

[Philippe Hoeufft]

HOEUFFT (PHILIPPE) heer van Oyen en Onsenoord, zoon van Matthaeus Hoeufft en Constantia Theodora Doublet, geboren 1 October 1686, kolonel 11 November 1735, brigadier 1 Januarij 1742, luitenant-generaal der kavallerie. Hij werd te Rocour (1746) gewond, en overleed in 1754 ongehuwd.

Zie Bosscha, *Neêrl. Heldend. te Land*, D. II. bl. 602; Partic. berigt.

[Mattheus Hoeufft]

HOEUFFT (MATTHEUS) heer van Oyen en Onsenoort, zoon van Mattheus Hoeufft voornoemd, geboren 10 September 1690, werd 16 September 1735 kolonel der kavallerie (carabenier), 1 Januarij 1742 generaal-majoor, 16 Mei 1747 luitenant-generaal, huwde met Anna Isabella, gravin van Nassau la Lecq, en stierf 5 Februarij 1765 kinderloos.

Partic. berigt.

[Leonard Hoeufft]

HOEUFFT (LEONARD), heer van Oyen en Onsenoort; zoon van Mattheus voormeld, geboren 9 April 1697, werd 2 November 1748 generaal-majoor bij de gardes van Holland, 14 Maart 1766 luitenant-generaal en eindelijk president van den hoogen krijgsraad. Hij overleed 1772. Hij was gehuwd met Margaretha Eelbo, bij welke hij twee zonen verwekte.

Partic. berigt.

[Jan Philippe Hoeufft]

HOEUFFT (JAN PHILIPPE) heer van Oyen en Onsenoort, zoon van Leonard Hoeufft, werd 22 Junij 1779 kolonel van een regiment kavallerie, later generaalmajoor. Hij overleed te Utrecht 7 Januarij 1795.

Hij huwde 1. Maria Sara gravin van Hogendorp, wed.... Broncke, 2. Louisa Cornelia Elisabeth Klundert, wed. van Jean Louis de Casembroot, heer van Willige Langerak, na zijn dood hertrouwd met den markies de la Valette.

Partic. berigt.

[Jan Diderik Hoeufft]

HOEUFFT (JAN DIDERIK), zoon van Mattheus voormeld, broeder van Philippus, Mattheus en Leonard, geboren 28 October 1698, ongehuwd overleden in 1742, was kapitein ter zee.

Partic. berigt.

[Jan Diderik Hoeufft]

HOEUFFT (JAN DIDERIK), heer van Buttingen, zoon van Jan Diderik Hoeufft, heer van Buttingen, en Agatha Pauw van Heemstede. Hij was kapitein

onder de ruiterij in staatsche dienst, en sneuvelde nog voor zijns vaders dood (1712) in eene ontmoeting bij Bergen. Hij werd buiten Bergen in Henegouwen begraven.

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.*, D. XX. bl. 616.

[Mr. Benjamin Pauw geboren Hoeufft]

HOEUFFT (Mr. BENJAMIN PAUW geboren), heer van Buttingen, Heemstede, Rietwijk en Rietwijkeroort raad en oudschepen van Haarlem, zoon van mr. Gerard Pauw geboren Hoeufft, heer van Heemstede, en vrouwe Geertruida Dutry, werd den 30 October 1717 te Haarlem geboren en bekleedde achtereenvolgende belangrijke posten in zijn vaderstad. Den 4 Maart 1743 werd hij tot raad en vroedschap en in September 1744 tot schepen verkozen. Hij was een ervaren regent, en gaf vele blijken van verstand en deftigen inborst. Hij huwde in 1738 met vrouwe Agneta Sylvius en overleed den 2 Mei 1747 aan de kinderziekte. Zijne weduwe hertrouwde in 1749 met Nicolaes Albrecht van Aersen Beijeren, heer van Voshol, Meteren, generaal majoor der infanterie.

Zie *Nederl. Jaarb.*, *Mei* 1747.

[Jhr. David Hoeufft]

HOEUFFT (Jhr. DAVID) zoon van mr. Jan Diderik Pauw geboren Hoeufft, schepen, raad en burgemeester der stad Haarlem, en van Maria Suzanna Arethusa Silvestre, werd den 25 November 1762 te Haarlem geboren. In 1816 werd hij burgemeester zijner geboortestad, welke betrekking hij tot zijn dood bekleedde, was hoogheemraad van Rijnland, lid van de ridderschap en provinciale staten van Noordholland, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw. Den 15 April 1815 werd hij tot den Nederl. adelstand verheven.

Hij huwde Eva Jacoba Gerlings, en stierf te Haarlem 23 Mei 1836, drie zoons nalatende:

Jhr. Jan Diederik Hoeufft, hoofd-inspecteur van het kadaster, overleden 2 Januarij 1858 te Haarlem; jhr. Paul Quiryn Hoeufft, page van koning Lodewijk Napoleon, eerste luitenant der dragonders, in 1812 in Rusland gesneuveld of gestorven; jhr. Willem Hendrik Hoeufft, bewaarder der hypotheken te Haarlem, aldaar overleden 18 October 1844.

[Joan Hoeufft]

HOEUFFT (JOAN) zoon van Diderik Hoeufft en Anna Luls, geboren 8 Februarij 1601, was heer van Fontaine Peureuse, in 1669 domheer van Utrecht, aide de camp van den heer van Heumen, luitenant-generaal over de ruiterij in 1672, kommandant van de krijgsbezetting binnen Gouda in 1673 en kapitein bij de ruiterij in 1676; afgevaardigde bij den hertog van Vilkermosa. In 1638 huwde hij Isabella Deutz en zette zich met er woon

te Utrecht neder. Hier had hij zitting onder de gedeputeerde staten dier provincie en was in 1707 en eenige volgende jaren bewindhebber der Oost-Indische Maatschappij ter kamer Amsterdam.

Zie K o k , *Vaderl. Woordenb.*, D. XX. bl. 618.

[Pompejus Hoeufft]

HOEUFFT (POMPEJUS) geboren 11 April 1702, zoon van mr. J a c o b H o e u f f t en van S o p h i a E v e r w i j n , was raadsheer in den Hoogen Raad van Holland, Zeeland en West-Vriesland. Hij stierf 21 November 1787 en was gehuwd met S u s a n n a I s a b e l l a H o o f t .

J.H. H o e u f f t vervaardigde een gedicht op hem.

[Jan Hoeufft]

HOEUFFT (JAN) zoon van J a c o b H o e u f f t , burgemeester te Dordrecht, en S o p h i a E v e r w i j n , geboren 3 December 1709, werd van zijne jeugd af voor de zeedienst opgeleid. In 1736 was hij kapitein ter zee en den 19 November van het volgende jaar, het fregat het *Zeepaard* van 24 stukken voerende, viel hij met zijne sloepen en barkassen niet verre van Salee twee vijandelijke vaartuigen aan, welke door die van Salee, om de onzen te ontgaan, op strand gezet waren. Hij stak ze ten aanschouwe van duizenden bewoners dier stad in brand. Later sneed hij een derde vijandelijk vaartuig, dat mede den wil naar Salee had, af, waarop de Mooren het wanhopend besluit namen het in de branding te zetten, terwijl de zee hemelhoog stond, met dat gevolg, dat het vaartuig binnen weinige oogenblikken tot spaanders geslagen werd en al het volk jammerlijk verdronk. Den 8 Maart 1773 werd hij luitenant-admiraal bij de admiraliteit van de Maze en in 1781 kolonel van het eerste of lijfregiment (corps de marine) van prins W i l l e m V. Hij huwde L o u i s e M a r g a r e t h a v a n D i e s t . Hij overleed 19 Febr. 1793.

Partie. berigt.

[Samuel Hoeufft]

HOEUFFT (SAMUEL), een ouder broeder van den vader van den Latijnschen dichter van dien naam, werd te Dordrecht den 15 Mei 1703 geboren en had tot ouders mr. J a c o b H o e u f f t , burgemeester dier stad, en S o p h i a E v e r w i j n . Zijne overhellende geneigdheid voor de godgeleerde wetenschappen deed hem zich geheel aan dezelve overgeven tegen den zin zijner familie, dewijl in dien tijd weinigen, uit aanzienlijke geslachten geboren, zich aan den geestelijken stand toewijdden, om welke reden hij zich ook tot doctor in de H. godgeleerdheid, een toen minder dan thans gemeene titel, deed bevorderen. Terstond na zijne bevordering werd hij tot predikant van de gemeente Hardinxveld beroepen en twee jaren later in 1732 tot predikant in de hervormde gemeente te Breda,

alwaar hij in 1788 emeritus werd en in 1789 overledon is. Zijn werkje tegen de inenting der natuurlijke kinderziekte draagt te vele blijken van de stijle, zoogenaamde regtzinnigheid dier tijden, dan dat het eenige aandacht verdiene.

De titel van dit werk is:

De inenting der pokjes, *gemeenlijk de kinderziekte genaamd*, *in hare onbetamelijkheid en schandelijkheid klaar en naakt bij het ligt der reden aangetoont*, *waarbij gevoegd is een besluit ofte aanhangsel behelzende verscheide middelen*, *om deze quaade practijk tegen te gaan*, 's Hage 1770, gr. 8°. pp. 168.

In het eerste gedeelte betoogt hij de onbetamelijkheid der koepok-inenting, en aarzelt niet de geneeskundigen, die zulks durven bestaan, als moordenaars uit te krijten. In het tweede gedeelte tracht hij de argumenten der voorstanders te ontzenuwen. Zoo vindt toch immer het goede mits het nieuw zij, zelfs bij de regtzinnigste en braafste lieden tegenstand. Hij stierf in Januarij 1789. Zijn neef J.H. H o e u f f t vervaardigde bij die gelegenheid een Latijnsch gedicht, dat met de Latijnsche overzetting van P i e t e r v a n B r a a m in het licht kwam.

Zie H e r m a n s , *Bijdr. tot de Geschied. van Noordbrab*, St. IV. bl. 358. K i s t en R o y a a r d s , *Kerk. Gesch inzond van Nederl*, D. IV bl. 499.

[Jacob Henrik Hoeufft]

HOEUFFT (JACOB HENRIK) werd den 29 Julij 1756 te Dordrecht geboren. Zijn vader was J a n H o e u f f t , zijne moeder L o u i s e M a r g a r e t h a baronnesse v a n D i e s t . De eerste was toenmaals kapitein ter zee. Ook onze H o e u f f t had in zijne vroege jeugd veel neiging tot de zeedienst, doch werd door zijnen vader, wiens eenig kind hij was, overgehaald om eene andere loopbaan te volgen. Hij maakte zijne eerste studiën in zijne geboorteplaats, doch vertoefde slechts korten tijd aan de latijnsche school aldaar, welke hij verliet voor de Haagsche school. Had hij te Dordrecht reeds vele blijken van zijnen gelukkigen aanleg voor de studien gegeven, te 's Hage behaalde hij steeds den eersten prijs in de verschillende klassen, die hij doorliep, en, daar het toen zeer algemeen in gebruik was op de latijnsche scholen, de jeugd te oefenen in het vervaardigen van Latijnsche verzen, gaf hij toen reeds vele blijken van zijn dichterlijk vernuft. Op zijn vijftiende jaar werd hij, na het uitspreken eener Latijnsche redevoering, door hem zelven vervaardigd, waardig gekeurd om de akademische lessen te volgen, doch zijn vader verkoos hem, wegens zijnen jeugdigen leeftijd, nog een paar jaren het privaat onderwijs van den toenmaligen rector der Dordsche school te doen genieten.

Aan dezen man (P e t r u s v a n D o r p) erkent H o e u f f t

in een aan hem gerigt dichtstuk, de eerste vorming van zijnen smaak voor de beoefening der Latijnsche dichtkunst verschuldigd te zijn, welke later hem zooveel roem bezorgde.

In September 1773 begaf hij zich naar Leyden, om aldaar, zonder verdere oefening in de voorbereidende wetenschappen, de lessen over de regtsgeleerdheid met meer vrucht bij te wonen. De beroemde mannen, Fredericus Guilielmus Pestel en Bavius Voorda waren hier zijne voornaamste leermeesters, de eerste in het natuurregt, de laatste, aan wien bij nog lang daarna, in openbaren geschrifte, met veel hartelijkheid herdacht, in de Pandecten. Na een vierjarig verblijf werd hij, in 1777, tot doctor in de beide regten bevorderd ten gevolge der openbare loffelijke verdediging van een akademisch proefschrift: *De Imperio eminenti*. Lang te voren zond hem de geleerde boekdrukker en dichter Petrus van Braam een Latijnsch *Propempticon*, dat even als het vers, hem bij zijne promotie toegezonden, onder de *Carmina* van van Braam gevonden wordt. In het jaar 1780 vestigde hij zich als advokaat te 's Hage, minder met het doel, om zich op den duur aan de practijk te wijden, dan wel om zich tot het bekleeden van regeringsposten in de stad zijner geboorte, waarop zijne aanzienlijke afkomst hem uitzigt gaf, bekwaam te maken. Naar Dordrecht teruggekeerd, werd hij in 1784 lid en in 1787 voorzitter van het Collegie van Achten. In 1793 vertrok hij naar Breda, waar hij eerst als ambteloos burger leefde, maar na de gezegende omwenteling van 1813 de betrekking van lid van den raad aannam; doch de hem aangeboden waardigheid van burgemeester weigerde hij te aanvaarden. Hij stond aan het hoofd van het armbestuur te dier stede en was voorts in onderscheidene andere nuttige betrekkingen werkzaam, die hij tot zijn dood toe met den meesten ijver en naauwgezetheid vervulde. Reeds vroegtijdig ontwikkelde zich, gelijk wij meldden, bij onzen Hoefft, bij den gelukkigsten aanleg, eene heerschende neiging voor de beoefening der Latijnsche poezij, waarin hij het tot zulk eene groote hoogte bragt, dat hem te regt in later tijd den naam van *Nestor* der Latijnsche dichters in ons vaderland werd toegekend. Reeds in 1778 gaf hij in gemeenschap met F.P. Burman een Latijnsch dichtwerk, onder den titel van *Carmina Juvenilia* (Lugduni Batavorum 1778, 8°.) in het licht.

Daarop volgde in 1783 het 1ste stuk zijner *Pericula Poëtica*, waarvan later nog drie stukjes verschenen, welke stukken echter niet in den handel kwamen, maar alleen tot geschenken voor des dichters vrienden gedrukt werden. Deze dichtbundels werden gevolgd door eene vertaling der

Elegiën en *Oden* van Anacreon, in Latijnsche verzen, te Dordrecht in 1795 en 1797 gedrukt. Van denzelfden dichter had hij ook eene zoogenaamde metrische Nederlandsche vertaling voor de pers gereed gemaakt, toen die van den heer Dornseiffen in het licht verscheen.

Dit deed hem besluiten de zijne te onderdrukken, doch de geruststellende meening van eenige zijner kunstvrienden, dat zij, ook na die van den heer Dornseiffen, niet geheel overtollig zou zijn, haalde hem later in 1806 over, ze te Breda uit te geven, en misschien ter kwader ure, aan het oordeel van het publiek te onderwerpen. In het jaar 1801 bezorgde hij eene volledige verzameling der gedichten van L. van Santen, met uitzondering echter van diens vertalingen uit Callimachus, welke hij vermeende beter te kunnen voegen bij eene uitgave van den Griekschen dichter door van Santen begonnen en ter voltooijing door hem aan wijlen professor Everwinus Wassenburg opgedragen. Hoefft deed deze verzameling voorafgaan van een uitvoerig berigt over het leven en de werken van den dichter.

In 1805 verschenen te Breda zijne *Carmina*, en in 1808, insgelijks te Breda, zijne *Pericula critica*, bevattende emandatiën van sommige duistere plaatsen van eenige oude Latijnsche dichters, die gedeeltelijk reeds vroeger hij het 3de stuk zijner *Pericula Poëtica* waren gevoegd. In 1819 verscheen zijn *Parnassus-Latino-Belgicus*, *sive plerique e poëtis Belgii Latinis epigrammate atque adnotatione illustrati*, zijnde de beantwoording eener prijsvraag door de koninklijke maatschappij van wetenschappen te Brussel uitgeschreven, waarmede hij echter niet naar den prijs dong, doch deze memorie aan de maatschappij toezond, tijdens zij over de ingekomen stukken uitspraak zou doen, waarvoor het gezegd genootschap onzen Hoefft een zilveren gedenkpenning en het diploma van het lidmaatschap aanbood, terwijl deze zijn arbeid zeer gewaardeerd werd, ook om de vele daarin voorkomende geleerde aanteekeningen, betrekkelijk de werken en de uitgaven van de Nederlandsch-Latijnsche dichters. Later is Hoefft aangezocht geworden om zijnen *Parnassus*, welken hij met vele geschrevene aanteekeningen verrijkt had, op nieuw uit te geven, doch hij heeft zulks niet verkozen, omdat hij wist dat de hoogleeraar Peerlkamp eene nieuwe uitgaaf van zijn werk over de Nederlandsche dichters, die Latijnsche verzen gemaakt hebben, voor de pers gereed maakte.

In 1825 gaf hij een gedicht uit van den vermaarden Carolus Antonius Wetstein, welke deze niet had uitgegeven uit bescheidenheid jegens professor Adrianus

van Rooijen, die, gelijk bekend is, een *Carmen Seculare* te dier gelegenheid uitsprak. Hoeufft deed dit stuk vergezeld gaan van eene vrij uitvoerige elegie, van hem zelven en van een goed geslaagde overzetting van Wetstein's dichtregels, vervaardigd door den heer A.N. van Pellecom, predikant te Prinsenhage.

(*Caroli Antonii Wetstenii carmen elegiacum in saeculari altera Academiae Leidensis, nanc primum editum a Mr. J.H. Hoeufft. Belgicum versionem addidit A.N. van Pellecom*. 4°.)

Ook verscheen in 1828 te Breda zijn gedicht in *Auspicia Athenaei Bredani Militiae consecrati A.D.* XXIV *Novembris* 1828 (Bredae 4°.), en in 1839 zijn *Carminum Epidosis*, de getuigen van de uitmuntende dichterlijke begaafdheden van den meer dan tachtigjarigen grijsaard.

Doch deze waren de laatste getuigen niet. Sedert verschenen nog drie gedichten, één voor de *Epistolae ineditae N. Heinsii etc.*, uitgegeven door dr. G.D.J. Schotel; één bij den dood van den zeeschilder J.C. Schotel, dat nog ongedrukt is en eindelijk een grafschrift op dezen schilder met eene Nederduitsche overzetting in het *Leven van den zeeschilder* J.C. Schotel, Haarlem 1840 gedrukt.

Ook als beoefenaar van andere talen verdiende Hoeufft alle lof. Hij was met vele oude en nieuwe talen bekend, had zich vooral sedert zijn jeugd op de Etymologie toegelegd. Van zijne *Taalkundige aanmerkingen op eenige Oud-Friesche spreekwoorden*, verscheen in 1815 een tweede uitgaaf, vermeerderd met een beredeneerd register.

In het volgende jaar zagen zijne *Taalkundige bijdragen tot de naamsuitgangen van eenige meest Nederlandsche plaatsen*, (Breda 1816) het licht. De laatste door hem uitgegeven letterkundigen arbeid is zijne *Proeve van Bredasch Taaleigen*, waarvan in 1836 de laatste aflevering verscheen, en die in 1838 door een *Aanhangsel* gevolgd werd, en voorts zijne *Verzameling van Fransche woorden uit de Noordsche talen afkomstig of door sommigen afgeleid*, in 1836 tot 1840 te Breda uitgegeven.

Tot in den laten avond van zijn leven bleef hij dan ook met lust de letteren en wetenschappen beoefenen, en hoewel in de laatste jaren van zijn leven van het gezigt beroofd, bleef hij nogtans tot niet lang voor zijn einde, eene bewonderingswaardige helderheid en scherpzinnigheid van geest behouden, alhoewel hij in de twee laatste jaren voor zijn dood, ten gevolge van zijnen vergevorderden ouderdom, steeds in krachten afnam.

Hoeufft overleed den 14 Februarij 1843 in ruim zesentachtigjarigen ouderdom, zijnde zijne stoffelijke overblijfselen, naar uiterste wilsbeschikking, naar zijn familie-

graf te Dordrecht vervoerd. Zijne verdiensten werden door allen, die prijs op geleerdheid en smaak stelden, naar waarde geschat; onze vaderlandsche wetenschappelijke maatschappijen, zooals die te Leyden en te Utrecht en het Friesch genootschap ter beoefening van Friesche geschied-, oudheid- en taalkunde hadden hem het lidmaatschap aangeboden; ook was hij lid van het koninklijke Nederlandsche instituut, terwijl Z.M. de Koning hulde aan zijne verdiensten bragt door hem te benoemen tot ridder der orde van den Nederlandschen leeuw. Hij liet eene rijke bibliotheek na, die uitmuntte door vele kostbare uitgaven der klassieke schrijvers, en door een voortreffelijke verzameling van zeldzame bijbeluitgaven en moderne Latijnsche dichters en te Amsterdam openlijk verkocht is.

Ook was H o e u f f t, toen hij nog het zintuig des gezigts bezat, een ijverig verzamelaar van antieke penningen en liet een kostbaar penningkabinet na.

Ook vermaakte hij eene som geld aan het koninklijk Nederlandsch instituut, om daaruit te vergoeden de onkosten van gonden of zilveren medailles, uit te reiken aan de overwinnaars in den jaarlijkschen dichterlijken kampstrijd.

De eerste luitenant der infanterie P. v a n E i j n d e n, heeft in 1832 een welgelijkend portret van den dichter gemaakt, dat in steendruk gebragt slechts aan zijne vrienden is rondgezonden. M a r r o n plaatste er een vierregelig Latijnsch vers onder, door d e K l o v e r en W a p in het Nederlandsch overgezet. S p e i j e r t v a n d e r E i j k en P. B o s s c h a hebben mede met eenige Latijnsche dichtregels H o e u f f t gehuldigd bij het ontvangen van zijn portret.

Zie *Galerie historique des Contemporains*, overgedrukt in de *Biogr. nouvelle des Contemporains ou Dict. histor. et raisonné*, Paris 1827, T. IX. p 200; *Supplém. à la Galerie histor. des Contemp.*, 1826, T. I. p. 199; H e r m a n s, *Bijdr. tot de Geschied. van Noordbrab.*, St. IV. bl. 356 volgg.; v a n K a m p e n, *Geschied. der Kunst. en Wetensch.*, D. II. bl. 565; C o l l o t d'E s c u r y, *Hollands roem*, (Reg.). *Konst- en Letterb.* 1832, D. I. bl 315, D. II bl. 20, 42, 403, 1833, D. II. bl. 6, 1843, D. I. bl. 193; *Bredasche Courant* 28 *Febr.* 1843; *Verslag der opentlijke Vergadering van het Koninkl. Nederl. Inst.*; *Programma van het Prov. Utr. Genoots.* 1843, bl. 23; *Handel der Jaarl Vergad van de Maatsch. van Nederl. Letterk.*, 1843; *Almanak der Kon. Akad. te Breda*, *Eerste Jaargang*, bl. 10; v a n d e r A a, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.; *Delic. poetic.* p. 511, 514, 541, *Eerekroon der Staatsmannen*, *Zeehelden*, Dordr. 1782, 2 d. (waarin gedichten v a n H o e u f f t); *Carmina in nuptias H. Collot d'Escury et Corneliae Rees*, *celeb. Dordraci a.d.* XVI *Sept.* 1799, p. 5; P. v a n B r a a m, *Carm.* p. 541; P.S. S c h u l l, *Salutatio solemnis data et reddita*, *quum vir consult. J.H. Hoeufft; Sodaliter Liter. insigniti Diversa sed una societatem summo oum*

honore auspicaretur (met de Hollandsche overzetting van A.P. v a n G r o n i n g e n), Dordr 1832; P.S. S c h u l l, *in effigiem J.H. Hoeufft*, *delineatum a P. van den Eynde*; P e e r l k a m p, *de Poëtis Lut.; Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 146, 191, 333, D. II. 187, 210, 270, 282, 483, 489, 491; *Bijv.* 1853, bl. 8; *Cat.* V i s s c h e r, bl. 22, 74.

[Mr. J.D. Hoeufft]

HOEUFFT (Mr. J.D.) kapitein ter zee en secretaris van 's lands vloot, gaf eene uitvoerige beschrijving van het gebeurde ten tijde van den inval der Franschen in 1793 in ons land, benevens de middelen van defensie aangewend door den ridder v a n K i n s b e r g e n, Amst. 1794, 2 dln., 8°.

Zie M.C v a n H a l l, *Leven en karakter van Kinsbergen*, bl. 166, 325; *Cat.* J. H o e u f f t, bl. 106.

[Petrus Hoeufft]

HOEUFFT (PETRUS) burgemeester van Dordrecht, in de 2de helft der 18de eeuw, op wien een Latijnsch gedicht van J.H. H o e u f f t.

Zie *Per. poët.*, p 81.

[Frederik met den Hoevel]

HOEVEL (FREDERIK MET DEN) of v a n H a v e r, een man van aanzienlijke geboorte in Overijssel. Na den dood van den Utrechtschen bisschop H e r i b e r t u s, was hij de kandidaat van de Utrechtsche en Deventersche burgerijen, alsmede van de ingezetenen des plattelands voor den opengevallen zetel, doch de kuiperijen van den Hollandschen graaf, die ook eindelijk geweld pleegde, deden H e r i m a n n u s den zetel beklimmen.

Zie v a n d e r C h i j s, *de Munten der Heeren en Steden van Overijssel*, bl. 40; *de Munten der Bisschoppen*, *van de Heerlijkheid en de Stad Utrecht*, bl. 48.

[de brigadier Hoevelaar]

HOEVELAAR (de brigadier), sloeg in 1806 in Zweden, aan het hoofd van 6 hussaren, eene Zweedsche patrouille van 5 man door een wachtmeester aangevoerd, in dier voege, dat hij allen als krijgsgevangenen medevoerde.

Zie B o s s c h a, *Neêrl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 256.

[Matthijs van der Hoeve]

HOEVE (MATTHIJS VAN DER). Zie HOUVEN (MATTHIJS VAN DER).

[M. van Hoeven]

HOEVEN (M. VAN), een dichter uit het laatst der XVIIde eeuw, vriend van W. v a n S o m e r e n , vóór wiens *Uytspanning der vernuften*, Nijm. 1668, men o.a. iets van zijne pen aantreft.

Zie *Konst- en Letterb.* 1848, D. I. bl. 165.

[Kornelis Jacobsz. van der Hoeven]

HOEVEN (KORNELIS JACOBSZ. VAN DER), een dapper zee-officier, diende als brander commandeur en later kapitein onder den admiraal d e R u i t e r , onderscheidde zich in

verschillende zeeslagen, inzonderheid op de rivier van Rochester, en was o.a. in 1672 in den slag van Soelbay als kapitein van het advysyacht *de Fama*, en in 1673 van het fregat *Schiedam* in den slag bij Schooneveld. In hetzelfde jaar veroverde hij een verguld Koningsyacht, *Katharina* genoemd, bemand met 28 man, komende van de rivier van Londen.

Zie B r a n d t , *Lev. van de Ruiter*, bl. 816, 855, 870; J.C. d e J o n g e . *Geschied. van Neerl. Zeew.*, D. II. *b* bl. 445, D. III. *a.* bl. 82, 161, 286, 414.

[Emanuel van der Hoeven]

HOEVEN (EMANUEL VAN DER) omstreeks 1660, waarschijnlijk in Amsterdam geboren, waar hij in 1709 woonde en de betrekking had van agent van den regerenden hertog van Saxen-Weissenfels, Querfurt etc. en van het hof en den raad der hertoginne van Saxe-Mersburg. Hij was lid van het letterlievend genootschap *In magnis voluisse sat est*.

Als dichter heeft hij veel, doch niet gelukkig, voor het tooneel gearbeid.

Er verschenen van hem:

Trapolijn, klugtsp. u.h. Fr. gev. Amst. 1686, 1688, 8°.

De Waarzegster, blijsp., ald. 1712, 1715, 8°.

De Hovenier door liefde, blijsp., ald. 1717.

Arlequyn Phaëton, blijsp., ald. 1724.

Het viervoudig Huwelijk, klugtig blijsp., ald. z.j.

De drie Hamburgers, klugtsp., ald. 1727.

Zij zijn later vereenigd in 2 dn. m. pl. door S. F o k k e en anderen in kl. 8°. onder den titel van *Tooneelspelen* op nieuw in het licht gegeven.

Als historieschrijver is v a n d e r H o e v e n schier even onbeduidend als in de poëzy. Hij staat ten minste niet hooger dan S y l v i u s , P e r s en anderen van dat soort. Hij is doorgaans partijdig, omslagtig, onnaauwkeurig en oppervlakkig. Men heeft van hem:

Het leven en dood van Cornelis en Johan de Witt, Amst. 1705, 4°.

Hollands aloude vryheyd buyten het stadhouderschap, Amst. 1706, 4°. pl.

Chronologische Taafelen, *van de schepping der waereld af*, *tot aan den jaare na de geboorte Jesu Christi* 1700 *en derzelver historische aanmerckingen; daar in begrepen de algemeene gedenckschriften van 't volk Godts*, *der Assyrische*, *Persische*, *Macedonische en Roomsche monarchiën*, *alsmede een byzonder verhaal der Koningen van Schotland*, *Sweeden*, *Denemarken*, *Engeland*, *Frankrijk*, *Spangen*, *Poolen*, *Portugal*, *Czaar van Mocoviën*, *Keurvorsten van Saxen*, *Stadhouders der Nederlanden*, *Grieksche en Turksche Keizers*, *die in de laatste seeven honderd jaren geleefd hebben; nevens alle de Pausen van Romen*, *derselver schismaas of scheuringen;*

de vervolgingen der eerste Christenen; de conciliën en andere aanmercklyke zaken, Amst. 1716, gr. fol.

Spiegel van Staat, Amst. 4°.

De Generaliteit, in 4°.

Zie P a q u o t , *Mémoires pour servir à l'Hist. Litt. des Pays-Bas*, T. III. p. 161; *Regist. der Nederl. Tooneelspel Dichteren*, bl. 53; d e W i n d , *Naaml. der Nederl. Geschiedschr.*, bl. 10; W i t s e n G e y s b e e k , *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. IV. bl. 211; *Navorscher*. D. III. bl. 383, D. IV. bl. 303; *Cat. der Bibl. van de Maats. von Ned. Letterk.*, D. I. *a.* bl. 112; *Cat. der Tooneelsp. van* W. H e n s k e n s , Nr. 208; *Cat.* J. S c h o u t e n , bl. 18; R. A r r e n b e r g , *Naaml. van Boek.*, bl. 190.

[H. van der Hoeven]

HOEVEN (H. VAN DER) schreef:

Consideratiën van staat of politieke weegschaal, 1660 8°.

Zie A r r e n b e r g , *Naamreg*.

[Salomon van der Hoeven]

HOEVEN (SALOMON VAN DER), baljuw van Schieland, werd door de verbitterde geestelijkheid wegens het niet ten uitvoer brengen van het plakaat van K a r e l V tegen L u t h e r , diens aanhangers en boeken, ook hier te lande afgekondigd, bij den hove van Holland aangeklaagd en in de gevangenis geworpen, waaruit hij in 1528 ontsnapte.

Zie A l k e m a d e en v a n d e r S c h e l l i n g , *Beschrijv. van den Briel*, D. I. bl. 374; S c h o t e l , *Kerk. Dordr.*, D. I. bl. 23.

[Willem van der Hoeven]

HOEVEN (WILLEM VAN DER), tooneeldichter uit het laatst der XVIIde en de eerste helft der XVIIIde eeuw, schreef:

De schrandere tooneelspeelder, blijsp., Amst. 1693.

'*t Koffijhuis*, klugtsp., ald. 1712.

Filipyns belachelyke schaaking, klugtsp., ald. 1712.

De doodelyke minnenyd, treursp., ald. 1714, 1743.

De vermomde Minnaar, blijsp., ald. 1714.

De vermomde Minnares, blijsp., ald. 1717.

De dood van Sultan Selim, *Turks Keizer*, treursp., ald. 1717, 1731.

De Rechter in zijn eigen zaak, blijsp., ald. 1718.

De belachelyke Lotery, blijsp., ald. 1719, vooraan een pl. getiteld: *Schouwburg der woekerende en belaggelijke Lothandelaars*, met een vers daaronder.

Isabella, *Princesse van Iberië*, hof- en landsp., ald. 1720.

Arlequin, *Toovenaar en Barbier*, klugtsp., ald. 1730.

Meest alle met titelplaten van M. E l g e r s m a en anderen, kl. 8°.

De nieuwe belagchelijke Loterij, *blijsp. getrokken uit het oude blijsp. van W. van der Hoeven*, *onder de zinspr.: Varia est opinio*, Amst. 1790, gr. 8°. en kl. 8°.

Onder zijne afbeelding leest men:

> Dit 's Vondel, Hooft nog Vos, maar Willem van der Hoeven
> Bequaam de blijdschap te herstellen in de droeven,
> Wen hij den schouburg op zijn Blijspel juichen doet,
> Op 's grijzen Dichters zang in Speeltooneelen zoet.
> Wie des de blijden kiest te aanschouwen voor de droeven,
> Zoek Vondel, Hooft nog Vos maar Willem van der Hoeven.

Zie Witsen Geysbeek, *Biogr. Anthol. Crit. Woordenb.*, D. IV. bl. 211; *Ned. Keurdigten*, 4de vervolg, bl. 182; *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. I. *b.* bl. 112; *Cat. van Tooneelspel. van* W. Henskens, Nr. 34.

[Abraham des Amorie van der Hoeven]

HOEVEN (ABRAHAM DES AMORIE VAN DER) zag het levenslicht te Rotterdam, den 22 Februarij 1798. Hij was de zoon van Abraham van der Hoeven en Maria van der Wallen van Vollenhoven, welke laatste met doctor M. Buijs hertrouwde, toen de eerste in 1803 overleden was. Zijne eerste opleiding genoot hij op het Erasmiaansch gymnasium te Rotterdam, en reeds vroeg was veler aandacht op hem gevestigd wegens zijnen aanleg voor de uiterlijke welsprekendheid. Onder leiding zijner vrome moeder en van de predikanten Messchaert, Scharp en Frets ontwaakte bij hem de lust tot de evangelie-bediening. Hij verliet daarom op zijn 15de jaar zijne geboortestad, om aan de Leidsche hoogeschool zijne studiën voort te zetten, onder de hoogleeraren Wijttenbach, van de Wijnpersse, Siegenbeek, van der Palm, van Voorst en Borger. Met de schoonste getuigschriften der drie laatste voorzien, vertrok hij in Junij 1816 naar Amsterdam, om aldaar aan het seminarium der Remonstrantsche broederschap zijne godgeleerde opleiding te voltooijen. Terwijl hij de collegie's zoo van Konijnenburg, als van van Hengel, Rinse Koopmans en Wilmet bijwoonde, bereidde hij zich nu tot zijne toekomstige bestemming, door het vlijtig hooren der beste predikers. Eerlang sprak hij zijne eerste kanselrede uit, die de verwachtingen van hem gekoesterd geenszints te leur stelde. En den 22 Junij 1819 werd hij tot proponent der broederschap bevorderd. Zijn profeschrift door hem bij die gelegenheid ingeleverd, was een gedeelte van zijne *Interpretatio sermonis Jesu*, Joh. V:17-47, waarop hij in het vorige jaar een accessit aan de hoogeschool te Groningen had verworven.

Reeds vóór dat van der Hoeven openlijk als kanselredenaar optrad, ging er een roep van zijne welsprekendheid uit. Gedurende slechts weinige maanden had hij de gemeente van Oude-Wetering bediend, toen hij in Januarij

1820 te Rotterdam werd beroepen. Zijn schoonvader, M. S t u a r t , want in April was hij met diens dochter A g a t h a in het huwelijk getreden, bevestigde hem den 14 Mei, naar aanleiding van P a u l u s woorden I Tim. I 18, 19; terwijl v a n d e r H o e v e n met eene rede over Jer. I:6, 7 zijne intrede deed. De taak door v a n d e r H o e v e n in de talrijkste en aanzienlijkste gemeente der broederschap aanvaard, ging met eigenaardige moeijelijkheden gepaard. Genoot hij een buitengewonen bijval ook aan tegenwerking ontbrak het niet, die echter allengs verminderde. Zijn roem verbreidde zich nog te meer, toen hij ook te Brussel, in tegenwoordigheid van Koning W i l l e m I was opgetreden.

V a n d e r H o e v e n , niet ten onregte op het gedenkteeken, dat zijn graf op de begraafplaats te Utrecht siert, de Chrysosthomus van zijn tijd genoemd, muntte als kanselredenaar uit boven alle zijne tijdgenooten. Hij behandelde meest algemeen bekende teksten, die bijzonder geschikt waren, tot opwekking van geestelijk leven. Bij voorkeur koos hij geschiedkundige onderwerpen. In het voordragen van geloofswaarheden hield bij zich stipt aan den Bijbel, met vermijding van alle duistere uitdrukkingen. De plannen zijner preken waren doorgaans hoogst eenvoudig en zooveel mogelijk naar den tekst ingerigt. Hij zorgde voor verscheidenheid in vorm, terwijl de verdeeling hem nooit doel maar slechts middel was. Zijn stijl was eenvoudig zonder dorheid, sierlijk zonder opschik. Behalve aan de bewerking besteedde hij bijzonder veel zorg aan de voordragt, beide toch beschouwde hij als een geheel. Die voordragt was altijd hoogst plegtig, zonder gemaakte deftigheid. Zijne uitspraak was zuiver en in alle opzigten aangenaam. Zijne gebaren waren voorbeeldig. Bovendien beschouwde hij het prediken in verband met de geheele godsdienstoefening, welke hij altijd zoo plegtig mogelijk inrigtte. Het voorlezen van preken, zoowel als het improviseren keurde hij ten sterkste af, terwijl hij zelf gewoon was zijne kanselredenen letterlijk te memoriseren. Betrekkelijk heeft hij maar weinig proeven zijner kanselwelsprekendheid in druk nagelaten. Wij bezitten van hem twee bundels *Leerredenen*, waarvan de eerste in 1835, de tweede in 1847 verscheen. Bovendien zagen afzonderlijk het licht: zijne *Afscheidsrede* van de Rotterdamsche gemeente, zijne *Feestrede* bij de viering van zijn 25jarig hoogleeraarsambt, en eene *Opwekkende rede* ter algemeene vergadering van het Nederlandsch Zendeling-Genootschap gehouden. Deze werden opgenomen in zijne *Verspreide Geschriften*, na zijn dood (1856) afzonderlijk uitgegeven,

met *Een woord ter nagedachtenis van den ontslapene*, door M. Cohen Stuart. Zijne gedachten over de kanselwelsprekendheid heeft van der Hoeven uitgesproken in zijne Joannes Chrysostomus, *voornamelijk beschouwd als een voorbeeld van kanselwelsprekendheid*, in 1825 voor het eerst en in 1852 herzien en vermeerderd uitgegeven. De beoordeelingen door hem over de leerredenen en enkele andere werken in verschillende tijdschriften geleverd, heeft de hoogleeraar Domela Nieuwenhuis in zijne monografie aangeteekend.

Toen de hoogleeraar der broederschap Konijnenburg zijn emeritaat had verzocht, werd van der Hoeven door de algemeene vergadering der broederschap, den 20 Junij 1827 tot zijn opvolger benoemd. Den 27 October nam hij zijn afscheid van Rotterdam, en den 28 November aanvaardde hij zijn ambt als hoogleeraar in de godgeleerdheid en kerkelijke geschiedenis aan het seminarium met eene inwijdingsrede: *De Germano theologo*, *literarum sacrarum interprete*. Zoowel de Latijnsche rede als eene Hollandsche vertaling van den predikant C.W. Westerbaan, welke ook in de *Verspreide Geschriften* is opgenomen, zagen het licht.

In deze gewigtige betrekking wijdde hij zijne beste krachten aan de vorming van aanstaande leeraars. Hij was van oordeel dat de waarde van een hoogleeraar niet daarin bestond, dat hij de vruchten van zijn onderzoek in boeken mededeelde, maar dat hij in de harten zijner leerlingen prentte, wat hij zelf na streng onderzoek voor waarheid had erkend. Vandaar dat van der Hoeven zoo weinig ter perse heeft gelegd. De lessen door hem gegeven betroffen de dogmatiek, de homilitiek, de practische theologie en de geschiedenis der kanselwelsprekendheid. Vooral het laatste was hoogst belangrijk. Zeldzaam slechts gaf hij exegetische lessen. Ook van der Hoevens onderwijs was, zoowel naar inhoud als in vorm bij uitnemendheid practisch.

Dat van der Hoeven in uiterlijke welsprekendheid het meesterschap had bereikt, bleek ook waar hij als redenaar optrad, ofschoon hij zelf erkende in de gehoorzaal niet te kunnen zijn, wat hij op den kansel was. Wij bezitten van hem slechts één bundel met 10 *redevoeringen*. Zijne *redevoeringen* bij de inhuldiging van het standbeeld van de Ruiter en bij de onthulling van het standbeeld van Willem I zagen afzonderlijk het licht, alsmede de *Feestrede* bij de plegtige viering van het tweede eeuwfeest van het seminarium der Remonstranten. De laatste werd in 1840 met een schat van allerbelangrijkste aanteekeningen

uitgegeven, als *Gedenkschrift van het seminarium der Remonstranten* en door den toenmaligen predikant van Frederikstadt in het Duitsch vertaald en in het *Zeitschrift für die histor. Theologie* geplaatst. Ook zijn de drie laatste in de *Verspreide Geschriften* opgenomen.

Behalve als hoogleeraar was v a n d e r H o e v e n in verschillende andere kerkelijke, letterkundige en maatschappelijke betrekkingen werkzaam. Zoo was hij niet alleen lid van het koninklijk Nederlandsch instituut, maar later ook van de academie van wetenschappen. Hem viel de onderscheiding te beurt van in 1840 tot lid der staatscommissie tot onderzoek der bezwaren omtrent het onderwijs benoemd te worden. Gaarne voldeed hij in 1853 aan het vereerend verzoek der Synodale commissie, om mede te werken aan de nieuwe vertaling des bijbels. Meermalen leidde hij als voorzitter de handelingen der Noordhollandsche predikanten-vereeniging, en hoe hij als lid, secretaris en president van het hoofdbestuur van het Nederlandsche bijbelgenootschap werkzaam was, moge blijken uit zijne warme liefde voor de zaak der bijbelverspreiding, in drie verschillende openingsredenen uitgesproken, welke mede in de *Verspreide Geschriften* zijn opgenomen. Bij alle dergelijke vergaderingen maakte hij den indruk van gemakkelijkheid in behandeling van zaken, gematigdheid in de beoordeeling van anderen, beknoptheid bij het adviseren, eerbiediging van ieders overtuiging, en fijne beschaving bij de wederlegging van meeningen die hij niet kon goedkeuren.

Veel heeft v a n d e r H o e v e n gearbeid door zijne veelzijdige bemoeijingen en zijne geheele persoonlijkheid. Behalve dat van het oogenblik dat hij den kansel beklom, eene nieuwe ontwikkeling der gewijde welsprekendheid in ons vaderland dagteekent, zoo heeft hij ook al zijne gaven gewijd aan de bevordering van den geest des vredes, der liefde en der verdraagzaamheid. Zijne rede over de spreuk *Eenheid in het noodige*, *vrijheid in het twijfelachtige*, *in alles de liefde*, in de *Verspreide Geschriften* herdrukt, moge hiervan getuigen. Tot de algemeene verbroedering der christenen van verschillende belijdenis heeft hij niet weinig toegebragt. Inzonderheid heeft de Remonstrantsche broederschap aan hem hare herleving en bloei te danken. Bij al zijne bezigheden onderhield hij nog briefwisseling met vele binnen- en buitenlandsche geleerden. Ontbrak hem in later dagen hiertoe den tijd, uit vroeger jaren bezitten wij, behalve het genoemde, nog enkele andere voortbrengselen zijner letterkundige studiën. Zijne *Tafereelen bij de bijbelsche landsch ppen* werden in 1853 andermaal uitgegeven, en een paar kleinere geschriften werden uit

tijdschriften in de *Verspreide Geschriften* overgenomen. Heeft hij als dichter zich niet beroemd gemaakt, toch bezitten wij van hem enkele verzen, die inderdaad van dichterlijk talent getuigen. Wat hij in jeugdigen leeftijd op dit gebied leverde is door den hoogleeraar Nieuwenhuis opgeteekend.

Den 28 November 1852 mogt van der Hoeven zijne 25jarige ambtsbediening vieren. Bij de belangstelling en liefde hem echter toen bij uitnemendheid betoond, en bij den roem en de achting die hem van alle zijden werd toegebragt, troffen den echtgenoot en vader ook zware slagen. Zijne gade overleed den 31 Julij 1835, na hem 9 kinderen geschonken te hebben, waarvan het jongste na weinige maanden stierf, de oudste zoon Abraham, die volgt, hem in 1848 van het hart was gescheurd, terwijl hij in 1854 ook een zijner dochters ten grave zag dragen. In 1837 huwde hij andermaal met Jacoba Theodora Jungbluth Burer. Zij schonk hem, behalve eene dochter, nog een zoon, die echter op vierjarigen leeftijd stierf.

Van der Hoevens werkzaam en veel bewogen leven, vol vermoeijenissen, zorgen en zware beproevingen, werkten mede tot zijn vroegtijdigen dood. Eene kwijnende ziekte deed allengs zijne krachten afnemen. In den zomer 1855 begaf hij zich voor zijn herstel op reis, doch bezweek op den terugreis, den 29 Julij. Den 2 Augustus werd zijn stoffelijk overschot, met waardige hulde op het kerkhof te Utrecht ter aarde besteld.

Er bestaan van van der Hoeven onderscheidene portretten.

Zie J. Tideman, *de Remonstr. Broederschap*, bl. 15, 20, 37, 230, 376; Dezelfde, *de Hoogl.* A. des Amorie van der Hoeven *herdacht*; A.A. Stuart, A. des Amorie van der Hoeven *herdacht in de Remonstr. Geref. Kerk te Amsterdam* 12 *Augustus* 1855; H.P. Rogge, A. des Amorie van der Hoeven *als hoogleeraar voor zijne studenten* (*Kerkel. Cour. Aug.* 1855); J.H. de Ridder, *de beeldtenis van* A. des Amorie van der Hoeven *als handhaver der nationaliteit;* L. de Jong, *Leerrede na het afsterven van* A. des Amorie van der Hoeven; W. Vrolik, *Levensschets van* van der Hoeven (in *Nederland en de Nederlanders in de* XIXde *eeuw*, 1e Serie, Art. 6); J.H. Maronier, *Levensberigt van* van der Hoeven (in de *Hund. der Maatsch. van Letterk.* 1856); F.J. Domela Nieuwenhuis, A. des Amorie van der Hoeven, *als een voorbeeld van kanselwelsprekendheid*; Dezelfde, *Leven en Karakter van* A. des Amorie van der Hoeven, *gedeeltelijk uit onuitgegevene brieven en zijne schriftelijke nalatenschap*, met facsimile, Amst. 1859; Schotel, *Tollens en zijn tijd*. Sepp, *Proeve van eene Fragm. Geschied der Theol. in Nederl.* (Reg.); Glasius, *Godgel. Nederl; Cat. der Maatsch. van Nederl. Letterk.*; Muller, *Cat. van Portr*.

[Abraham des Amorie van der Hoeven Jr.]

HOEVEN JR. (ABRAHAM DES AMORIE VAN DER) zag den

15 Februarij 1821 te Rotterdam het levenslicht, als de eerste telg uit het huwelijk van Abraham des Amorie van der Hoeven en Agatha Stuart. Daar zijn vader in 1827 zich met der woon naar Amsterdam had begeven, wegens zijne benoeming tot hoogleeraar aan het Remonstrantsch seminarium, zoo bezocht de toen reeds veel belovende jongeling, op 10jarigen leeftijd, de Latijnsche school aldaar. Hij doorliep geregeld alle klassen, en werd telkens met de eerste prijzen tot een hoogere orde bevorderd, tot dat hij in Maart 1836 deze school verliet, na het uitspreken van een door hemzelven vervaardigd *Carmen de Vejis a Camillo expugnatis*.

Was een oogenblik het denkbeeld bij hem opgekomen om zich aan de zendingsarbeid te wijden, zijn vader wist hem tot andere overtuigingen te brengen. Zoo leidde hij zich dan met hart en ziel op de studie der godgeleerdheid toe. Van 1836 tot 1843 volbragt hij zijne studiën aan het Amsterdamsch athenaeum en het seminarium der broederschap. Na onder voorzitting zijns vaders te Amsterdam eenige theses openlijk verdedigd te hebben, werd hij te Leiden, met den hoogsten lof, tot doctor in de letteren en in de godgeleerdheid bevorderd, na de verdediging van twee proefschriften: *De Joanne Clerico et Philippo à Limborch dissertationes duae*, Amst. 1843.

In datzelfde jaar werd hij tot proponent bij de broederschap aangenomen, waarna hij eene Duitsche academiereis ondernam. Zijne ervaringen en ontmoetingen op die reis maakte hij in 1845 openbaar als *Herinneringen van mijne academiereis in* 1843 (Leeuw.), welk boek uitmunt, zoo door schoonheid van stijl, als door rijkdom van inhoud. Drie jaren later zag eene Duitsche vertaling van Dr. L.T. Moseler (L. Tross) het licht.

In het vaderland wedergekeerd werd van der Hoeven, na in verschillende gemeenten te zijn opgetreden, den 14 April 1844 te Boscoop door zijn vader bevestigd. Ruim een jaar vertoefde hij in deze gemeente. Een ruimer werkkring was hem weggelegd. De gemeente van Utrecht beriep hem tot haren leeraar, en den 13 Julij 1845 aanvaardde hij aldaar zijn dienst. Niet lang mogt men zich in zijne uitstekende kanselwelsprekendheid en zijne voorbeeldige herderlijke zorgen verheugen. Reeds den 20 Maart 1848 ontsliep hij aldaar, ten gevolge eener schielijk toenemende tering.

Van der Hoeven, zoo vroeg reeds aan de wetenschap en zijn kerkgenootschap ontvallen, van welke hij een sieraad en kroon genoemd mogt worden, heeft zich bij uitnemendheid als kanselredenaar doen kennen. Dat de

roem welke hij als zoodanig zich verwierf niet ongegrond was, bewezen de 10 leerredenen, welke zijn vader na zijn dood uitgaf onder den titel: *Nagelaten leerredenen van* A. des Amorie van der Hoeven Jr., *voorafgegaan door eene levens- en karakterschets* (Leeuw. 1849), maar ook als wetenschappelijk godgeleerde was hij algemeen geacht. Van zijne diepzinnige en toch heldere studiën getuigde een belangrijk artikel in de *Jaarboeken voor wetensch. theol.* (D. V, st. 3) hetwelk spoedig afzonderlijk verscheen onder den titel: *De godsdienst het wezen van den mensch* (Leeuw. 1848). Vele waren de scherpzinnige beoordeelingen en bijdragen die hij van tijd tot tijd in de *Referent*, *de Gids*, alsmede de *Jenaische Literatur Zeitung* plaatste. De merkwaardigste dezer bijdragen werden na zijn dood bijeenverzameld en door zijn vader uitgegeven onder den titel: *Proza en Poëzy van* A. des Amorie van der Hoeven Jr. (Leeuw. 1850), voorafgegaan door eene herinnering aan den ontslapenen van Dr. J.J. van Oosterzee. Ook als gevoelig en krachtvol dichter heeft van der Hoeven zich doen kennen, gelijk uit dit laatste werk kan blijken. Zijn *Colholnis-roos. O-Sprook*, te Amst. in 1841 verschenen, kan van zijn vindingrijk vernuft getuigen. Al zijne vroeger en later uitgegevene werken, zijn door den uitgever in ééne nieuwe uitgave vereenigd.

Zijn portret is voor zijne leerredenen geplaatst.

Zie, behalve de genoemde *Levens- en Karakterschets* zijns vaders en de *Herinnering* van Dr. van Oosterzee, *Gids* 1848, bl. 480 vv.; *Konst- en Letterb.* 1848, bl. Nr. 13; *Boekz. der gel. wer.* 1848, bl. 516 vv.; Kist, *Openingsrede ter jaarl. vergad. van de Maatsch. der Nederl. Letterk.* 1848, bl. 20, 21, 55 vv.; Glasius, *Godgel. Nederl.*, D. II. bl. 114-119; *Konst- en Letterb.* 1848, D. I. bl. 197, 201; Sepp, *Proeve eener Fragm. Geschied der Theol. in Nederl* (Reg.); *Cat. der Maatsch. van Nederl. Letterk;* Muller, *Cat. van Portr.*

[Adrianus Hoevenaar]

HOEVENAAR (ADRIANUS) werd den 14 Maart 1732 uit burgerlijke ouders te Utrecht geboren, en stond aan het hoofd der Utrechtsche kunstbroederschap. Vooral door zijne medewerking werd er in een grooter locaal voorzien, bij welke gelegenheid hij, als oudste inspecteur, in de zaal voor het teekencollegie, boven het stads zegelhuis, den 8 Januarij 1778, een inwijdings rede heeft gehouden.

Redevoering gehouden ter gelegenheid van de inwijding van het Teekencollegie, op de nieuw gebouwde zaal enz. op den 8 *Jan.* 1778, Utr. 1778 8°.

Hij mengde zich in de toenmalige staatsbewegingen, week uit en stierf in 1795 of 1796 te Duinkerken, een berooid fortuin, benevens eene weduwe en kinderen nalatende. Hij maakte zich vooral bekend door het etsen in glas.

Zie K r a m m , *Lev. en Werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 706; *Boekz. der gel. wer.* 1778 *a*, bl. 277.

[Adrianus Hoevenaar]

HOEVENAAR (ADRIANUS), zoon van bovengemelde, werd in 1764 te Utrecht geboren, etste even als zijn vader in glas, huwde M a r i a J o s e p h a L e fè v r e uit Valenciennes en overleed den 17 Augustus 1832. Hunne zonen W i l l e m P i e t e r en C o r n e l i s W i l l e m zijn verdienstelijke kunstenaars. W i l l e m P i e t e r is in bezit van eenige graveerwerken van zijn vader A d r i a a n , waaronder een kleine bokaal, waarop uitvoerig is geëtst het *Borstbeeld van Lodewijk*, *koning van Holland* en het *volks wapen* aan de tegenoverzijde.

Zie K r a m m , *Lev. en Werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 767.

[A.A. Hoevenaar]

HOEVENAAR (A.A.), lidmaat der Gereformeerde kerk te Rotterdam, schreef:

Zes Samenspraken tusschen een geloovig werkende Christen, *een geestelijke Christen*, *een treurige*, *een bekommerde en werkheilige*, Rott. 1779 8°. (2e druk) 1785 (3e druk).

Volgens een berigt van R. v a n d e r Z w a a n te Bergen op Zoom, in de *Boekzaal* van 1778 *a* bl. 280, was *Hoevenaar* de schrijver van dat werk niet, maar gaf er zich slechts voor uit, gelijk bij ook later verklaarde.

Zie *Boekz. der gel. wer.* 1778 *a*, bl. 280, 401, 402, 1779 *b*, bl. 443.

[A. Hoevenaar]

HOEVENAAR (A.), notaris en procureur te Utrecht, schreef:

Onderzoek over den wettigen rechter in kerkelijke geschillen, *zo ter eerster instantie als in cas d' appel*, Utrecht 1765 8°.

Aanmerkingen over het Ouderlingschap, Utrecht 1764 8°.

Zie *Boekz. der gel. wer.* 1765 *b*, bl. 227; *Cat.* d e C r a n e , bl. 25.

[N.L. Hoevenaar]

HOEVENAAR (N.L.), adjudant majoor, redde zijn kolonel R o e s t v a n A l k e m a d e het leven, in het gevecht bij Civdad Real (1809).

Zie B o s s c h a , *Neêrl Heldend. te Land*, D. III. bl. 536.

[Lambertus Hoex]

HOEX (LAMBERTUS) werd te Berchem (dekenaat van Oss) geboren, en in 1726 te Leuven primus verklaard. Hij werd daarna professor in het collegie het *Varken*, en bekwam den 7 Mei 1737 den graad van licentiaat in de godgeleerdheid, waarop hij kanunnik in de kathedrale kerk te Brugge werd. Hij verliet deze waardigheid om in het vicariaat van 's Bosch dienst te doen, en werd in 1745 plebaan in de bidplaats

der parochie van St. Jan en deken der stad 's Bosch. Hij werd den 8 April 1756 door B e n e d i c t u s XIV tot apostolijk vicaris aangesteld, en

zoude ongetwijfeld door de regering als zoodanig zijn erkend geworden, had de drossaart van 's Bosch zich tegen deze aanstelling niet verzet.

Zie v a n G i l s , *Kath. Meyer. Memoricb.*, bl. 121, 197, 233; v a n G i l s en C o p p e n s , *Nieuwe Beschrijv. van het Bisdom van 's Hertogenbosch*, D. I. bl. 295, 296.

[Mr. Abraham van Hoey]

HOEY (Mr. ABRAHAM VAN), zoon van G a s p a r v a n H o e y en van C o r n e l i a v a n d e r E s c h , te Gorkum in 1684 geboren, werd eerst pensionaris zijner geboortestad, vervolgens in 1713 raad van den hove van Holland, in 1717 raad en rekenmeester der domeinen van Holland. Toen hij door de stad Gorinchem tot pensionaris honorair was aangesteld en als zoodanig in de staatsvergadering van Holland zitting had genomen, gaf zulks aanleiding tot een vrij hevig geschil met die van Amsterdam. Hij verscheen, na den 17 van Herfstmaand 1717, nooit weêr als afgevaardigde van Gorinchem ter vergadering van Holland, doch werd ten jare 1725 door hunne Edel Grootmogenden, met toestemming van Amsterdam, tot drossaart van Gorinchem en dijkgraaf van den lande van Arkel aangesteld, ondanks bij rekenmeester bleef. Ja het vertrouwen op dezen heer groeide sedert zoo aan, dat hij ruim twee jaren daarna, en, altijd de laatstgemelde bediening behoudende, op voorslag van Holland, door de algemeene Staten, in plaats van J. B o r e e l als ambassadeur naar Frankrijk werd gezonden. Als zoodanig bewees hij het vaderland gewigtige diensten, inzonderheid door het sluiten van het vermaard verdrag van koophandel in 1739. Groot ‘schrijft S c h e l t e m a ’ zouden zijne diensten geweest zijn, indien men hier te lande zijn raad had gevolgd om den vrede te bewaren, door zich onzijdig te houden in de twisten, die destijds Europa in vuur en vlam zetten. De ernstige vertoogen, die hij hierover in 1743 bij zijne moesters deed, werden ten kwade geduid. Evenwel bleef hij in zijn vaderlandslievende pogingen tot heil van den staat volharden, sprak met zeldzame cordaatheid, doch hoe gezien hij ook bij de Fransche staatsministers was, kon hij den oorlog niet voorkomen. Na herhaald aanzoek om terug geroepen te worden, kreeg hij, doch niet voor 1747, verlof een reis herwaarts te doen. Bij zijn vertrek ontving hij van den koning van Frankrijk een buitengewoon geschenk van gouden medailles. Bij zijne komst in het vaderland dreigde hem hetzelfde lot als J o h a n d e W i t t . De gerustheid van zijn geweten, deed hem alle bedreigingen verachten. Moedig ging hij door den Haag. Ten tijde van den zevenjarigen oorlog zag hij de leer der onzijdigheid, te voren

zoo zeer door hem aangeprezen, dadelijk omhelsd en de welvaart van den staat en deszelfs burgers hierdoor zigtbaar toenemen. Hij sleet het overige van zijn leven ambteloos in zijn vaderland en stierf in 1766 op zijn hofstede Marlot bij 's Hage. Hij was te 's Hage gehuwd met Alettevan Neck en had bij haar eene dochter Cornelia Jeannette van Hoey, gehuwd met Gijsbert Karel van Hogendorp, burgemeester van Wageningen en gedeputeerde ter vergadering van H.H. Mogenden.

Eenige brieven door hem, zoo met de Fransche als Staatsche ministers zijn in een deeltje gedrukt en belangrijk voor de geschiedenis.

Zie Montgon, *Mémoir.*, T. IV. p. 205, 366, 368; *Europ. Merc. Julij-Dec.* 1743, bl. 40*;* Wagenaar. *Vad. Hist.*, D. XVIII. bl, 439, D. XIX. bl. 266, 403, 411, D. XX. bl. 335; van Wijn, *Bijv. op* D. XVIII. bl. 53, 61; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, D. I. bl. 463; Martinet, *Geschied. der wereld*, D. VI. bl. 166.

[J.J. van Hoey]

HOEY (J.J. VAN) was bevelhebber van het schip *Rotterdam*, behoorende tot het convooi, dat in 1777 onder Lodewijk, graaf van Bylandt, naar de West-Indiën vertrok om den handel en zeevaart te beschermen. In 1782 was hij schout bij nacht en vertrok hij naar 's Hage om de beruchte expeditie naar Brest te voorkomen.

Zie J.C de Jonge, *Geschied. van Neêrl. Zeew.*, D. V. bl. 604, D. VI. *a.* bl. 71.

[Jan Pieter van Hoey]

HOEY (JAN PIETER VAN), heer van Vlijmen en Engelen, zoon van Gerard Diederik van Hoey en Agatha Sophia van Overveld, den 30 Julij 1755 te 's Hage geboren; werd in 1769 kadet bij de gardes te voet, in 1772 vaandrig, in 1773 luitenant bij de gardes, in 1775 kapitein, in 1783 luitenant kolonel, in 1794 kolonel, en den 6 April 1797 gepensioneerd. Na de omwenteling in 1814 werd hij kolonel plaatselijk commandant te 's Hertogenbosch, den 17 Maart 1814 generaal majoor titulair, den 21 April 1815 luitenant generaal, den 10 December 1822 lid van het hoog militair geregtshof en den 14 Junij 1825 gepensioneerd.

In 1794 had hij den veldtogt in Brabant medegemaakt, en was tegenwoordig bij de inneming van Landrecies.

Uit Partic. berigten.

[Adolph van Hoeyschilthouwer van Oostée]

HOEYSCHILTHOUWER VAN OOSTÉE (ADOLPH VAN) zoon van Johan en van Cornelia Boudina Mathia van Oostée, geboren te Gorinchem 30 Junij 1756. Deze Nederlandsche krijgsman is in zijne zestigjarige loopbaan van den laagsten tot den hoogsten militairen rang opgeklommen, en kan gezegd worden aan zijn vaderland

groote diensten te hebben bewezen. In 1769 als kadet bij het wapen der artillerie in dienst getreden, in 1776 tot 2den luitenant bevorderd zijnde, werd hij met den rang van kapitein in 1787 als adjudant toegevoegd aan den veldmaarschalk, hertog van Brunswijk, in een oogenblik, dat belangrijke diensten moesten bewezen worden en dat zulk eene benoeming wel strekken moest tot bewijs van het groote vertrouwen dat men in hem stelde. Hij is tegenwoordig geweest bij het innemen van Gorinchem en den Overtoom bij Amsterdam.

Bij de oprigting van een korps rijdende artillerie werd v a n H o e y als kapitein effectief van de 2de brigade daar bij geplaatst. In dien rang maakte hij den veldtogt in Brabant mede en was bij de meeste krijgsbedrijven van eenig belang van die jaren tegenwoordig. In den slag van Werwick werd hij aan den linkerarm gewond en bij de ontruiming van Nijmegen was ook hij getuige van de laatste verrigtingen der Nederlandsche troepen, die de Fransche heerschappij niet hebben kunnen tegenhouden.

Na de omwenteling in 1795 zijn ontslag uit de dienst verzocht hebbende ging hij in 1799 in Engelsche dienst over, en maakte met de Engelschen den veldtogt in Noord-Holland mede. Hij bleef, na in 1802 op wachtgeld te zijn gesteld, buiten betrekking en eerst nadat de prins v a n O r a n j e als souverein vorst in Nederland de teugels van het bewind had aanvaard, trad v a n H o e y op nieuw in de gelederen van het Nederlandsche leger en wel in den rang van kolonel bij de artillerie. Na eerst het bevel te hebben gevoerd over eene der nieuw opgerigte bataillons artillerie nationale militie, werd hij in het jaar 1815 bevorderd tot generaal majoor. In het jaar 1829 werd hij met den rang van luitenant-generaal gepensioneerd.

Hij was ridder der Militaire Willemsorde 3de klasse.

Hij schreef:

Verhandeling over het buskruid, Delft 1818, 8°.

Zie B u s s c h a , *Neérl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 50, 63, 87, 130, 132; *Militaire Spectator*, D. II. bl. 255; H u g u e n i n , *Milit. Spectator*, D. II. bl. 204.

[B. van Hoey Schilthouwer van Oostée]

HOEY SCHILTHOUWER VAN OOSTÉE (B. VAN), artillerie kapitein, ridder der 4de klasse van de Milit, Willems-Orde, die zich bij het oproer te Brussel onderscheidde, later de citadel van Antwerpen hielp verdedigen en bij het verdedigen van het bastion Toledo, den 13 December 1832, in 34jarigen ouderdom sneuvelde.

Zie *de Veteraan of de krijgsbedrijven der Hollanders in Belgiä*, *leesboek voor onder-officieren en manschappen door den Kolonel* C.A. G i e s w e i t v a n d e r N e t t e n , bl. 96; Jhr. v a n S y p e s t e i n , *Gesch.*

der rijd. artill., bl. 264; Bosscha, *Neêrl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 613, 771.

[Jan van Hoey]

HOEY (JAN VAN), of de of Jean de Hooy, ook Jan de Hooij genaamd, volgens van Mander kleinzoon van Lucas van Leyden en broeder van Lucas Damissen. De Jongh zegt, dat hij in 1545 te Leyden geboren en een discipel van zijn broeder Lucas was. Hij reisde naar Italië en vervolgens naar Frankrijk, waar hij zich aan het hof van Koning Hendrik IV zoo aangenaam maakte, dat die vorst hem tot zijn kamerdienaar en opzigter over al zijne schilderijen benoemde, welke voordeelige ambten hij tot zijn dood, in 1615, bekleedde. Hij zou te Parijs gestorven zijn.

Zie van Mander, *Lev. der Schild.;* Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts*, D. III. bl. 45; Kramm, *Lov. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 747.

[Lucas van Hoey]

HOEY (LUCAS VAN) of de. Zie DAMISSEN (LUCAS).

[Nicolaes van Hoey]

HOEY (NICOLAES VAN) of de, *de Oude*, waarschijnlijk een zoon van Jan van Hoey, of verwant aan Nicolaes van Hoey of Hoie. Kramm bezit een prent door P. Perret gegraveerd naar N. de Hoey, voorstellende *Een visioen van den profeet Zacharias*, *met een Engel*, *die hem het verschijnsel aan den hemel vertoont*, in 8°.

Zijn portret, geteekend door G. Gagliari in fol., staat vermeld onder No. 1426 van Weigels *Kunst-Catalog.*, Leipzig 1856, No. 27.

[Nicolaes van Hoey]

HOEY (NICOLAES VAN) of Hoie, *de Jonge*, zoon van Nicolaes van Hoey, *de Oude*. Hij zou hofschilder zijn geweest te Weenen en platen voor het kabinet van Teniers vervaardigd hebben. Zijne etsen zijn volgens Kramm weinig in getal en van geringe verdiensten. Hij graveerde ook naar Tentoret, D. Fetti, Barroci, Raphael. Gewoonlijk is zijn monogram N.V.H.

Zie S. Davidis Teniers, *Theatrum Pictorum seu Pictura quas Sereniss. Archidux in Pinacothecam suam Bruxelli collegit Antv.* fol.; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts*.

[Nicolaas van Hoey]

HOEY (NICOLAAS VAN), zoon van Nicolaas *den Jonge*. Volgens Mechel werd hij omtrent 1660 te Antwerpen geboren, en overleed in 1710 als keizerlijk hofschilder te Weenen. Van dezen meester zijn in de galerij te Weenen twee schilderijen, *ruitergevechten* voorstellende.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 707.

[Willem van Hoey]

HOEY (WILLEM VAN), volgens N a g l e r welligt een broeder van J a n v a n H o e y , die omstreeks 1540 te Parijs

werkzaam was, en het kasteel Fontainebleau versierde, volgens K r a m m , eer de vader of oom van J a n , in 1545 te Leyden geboren.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 708.

[Dr. van Hoey]

HOEY (DR. VAN), te 's Hage, bezitter eener rijke verzameling van natuurlijke zeldzaamheden, door B j ö r n s t ä h l gezien.

Zie B j ö r n s t ä h l , *Reizen*, D. V. bl. 338.

[Rombout van den Hoeye]

HOEYE (ROMBOUT VAN DEN), kunstenaar, graveur en kunsthandelaar te Amsterdam, uit het midden der 17de eeuw. K r a m m bezit en beschrijft van hem het

Tractaat van vrede, *beslooten den* 30 *Januarij dezes tegenwoordighen jaers* 1648 *binnen de stadt van Munster in Westphalen enz. Te Amsterdam*, *bij Rombout van den Hoeye*, *kaart- en kunstverkooper*, *wonende in de Calverstraat*, *in de drie Rosen Hoeyen*, Ao. 1648.

C h . van H u l t h e m bezat van hem volgens zijn *Catal*.

Une vue de Schellebelle, *village en Flandre*, *d'après Rombout van den Hoeye*, *par Henri Hondius*.

Zie K r a m m , *Lev en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild*, D. III. bl. 708; *Catal. des Dessins et d'Estampes etc de* C h . v a n H u l t h e m , Gand 1846, Nr. 1718.

[C.G. van der Hof]

HOF (C.G. VAN DER) een dichter uit de tweede helft der 18de eeuw, van wien een paar stukjes voorkomen in het *Nieuwe Hoornse Speelwerck*.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 232.

[Jan van der Hof]

HOF (JAN VAN DER) een dichter uit de tweede helft der 18de eeuw. Hij vervaardigde o.a. een grafschrift op v a n d e r V l i e t , voorkomende in diens *Vruchten der Dichtlievendheid*, Leiden 1779.

Ook vindt men een gedicht van hem op *de Vijfentwintig jarige dienst van J.W. der Heijde te Rotterdam*; op *de Bevestiging van J.L. Verster te Rotterdam* 1777.

Zie H e r i n g a , *Bijdr. tot de Lijst van Nederl. Dichters; Boekzaal der gel. wer.* 1776, bl. 375, 1777 *a.* bl. 701.

[Pieter IJsbrand van der Hof]

HOF (PIETER IJSBRAND VAN DER) dichter uit de tweede helft der 18de eeuw, van wien eene menigte geestelijke en wereldlijke rijmen voorkomen in *Nieuw Hoornse Speelwerck*.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 233.

[Luitenant van 't Hof]

HOF (Luitenant VAN 'T) onderscheidde zich bij de bestorming en inneming van Koevorden in 1672.

Zie B o s s c h a , *Neêrl. Heldend. te Land*, D. II. bl. 153; *Drentsche Volksalman*. 1837, bl. 59.

[Willem Hofdijk]

HOFDIJK (WILLEM) een Alkmaarsch dichter uit de tweede helft der 18de eeuw, schreef:

Het beteugeld geweld of Alkmaar op den Zeventienden van Wijnmaand 1799; *treurspel*, Alkmaar 1801, kl. 8°.

Ook vindt men een gedicht van hem in den *Politieken Kruijer*, D. IX. bl. 270.

De Bibliotheek der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leyden bezit: *Mengelingen in dicht en ondicht; deels al*, *deels niet uitgegeven*, *waaronder van J. Guepin*, *W. Hofdijk en anderen uit de tweede helft der* 18*de eeuw*, 4°.

Zie H e r i n g a , *Bijdr. tot de Lijst der Nederl. Dichters; Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 12, *b.* bl. 113.

[Frederik Hendrik Christiaan Hoff]

HOFF (FREDERIK HENDRIK CHRISTIAAN) promoveerde den 15 Maart 1763 te Harderwijk opentlijk tot med. dr., op eene belangrijke natuur- en geneeskundige verhandeling *de aëre ipsiusque efficaciâ in corpore humano*, was vele jaren een beroemd arts in Arnhem en kwam te Harderwijk als hoogleeraar in de geneeskunde in aanmerking.

Zie *Letter-*, *Hist.- en Boekbesch.*, D. I. bl. 195 en 490; B o u m a n , *Geschied. der Geld. Hoogesch.*, D. II. bl. 536.

[George Willem Frederik von Hoff]

HOFF (GEORGE WILLEM FREDERIK VON) onderscheidde zich, onder kapitein P i e t e r J o h a n n e s v a n L o o n , bij de verdediging van het fort Loison (2 Julij 1807) en werd bij die gelegenheid gekwetst.

Zie B o s s c h a , *Neerl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 259.

[J. Hoff]

HOFF (J.) adjudant, onderscheidde zich bij het beleg van de Willemstad in Maart 1793.

Zie P. v a n O l d e n b o r g h , *de beleg. en verded. van de Willemstad*, bl. 144; B o s s c h a , *Neerl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 32, *Bijv. en verb.*, bl. 35.

[J.B. van den Hoff]

HOFF (J.B. VAN DEN) een bekwaam teekenaar. Hij teekende o.a. twee stuks *dorpsgezichten aan rivieren met beeldjes*, *schuiten en eenden gestoffeerd met roet en O.I. inkt*.

Zie *Cat.* van W.P. K o p s , Amst. 1808, b. 63, Nr. 3; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 708.

[P. Theunisz. Hoff]

HOFF (P. THEUNISZ.) dichter uit de tweede helft der 17de eeuw, vriend van H e i b l o c q , achter wiens *Farago Lat. Belg.* Amst. 1662, een gedicht van hem voorkomt.

Zie H e r i n g a , *Bijdr. tot de Lijst van Nederl. Dichters*.

[Rochus Adriaanse Hoffer]

HOFFER (ROCHUS ADRIAANSE) of Houffer, een man van naam en aanzien, die achtmaal de burgemeesterlijke waardigheid te Zierikzee, en van 1576 en 1581 af en vervolgens die van het rentmeesterschap van Zeeland beooster Schelde bekleedde. Hij werd door Alva 'om de bekentenis van de Calvinistische leere' gebannen. Hij huwde Susanna Eeuwout Teylinghx en stierf den 10 April 1606, in den ouderdom van 65 jaren. Zijne weduwe overleefde hem en stierf den 8 November 1625, in den ouderdom van 74 jaren. Hun zoon Adriaan vervaardigde *Tranen of te Lyckdicht wtgestort op het graf van den Erntfesten ende seer Godsalighen Heere R. Hoffers enz*.

'Segt ghy 't selver yder aan,
Wat hy U al heeft gedaan.
Wie uw borghers heeft geleyd?
Wien ghij voormaals hebt beschreyd?
Wie den yver van Gods huys,
Heeft ghetoont in druck end kruys?
Wie Duc d'Alvaas wreed gemoed
Wie syn leven end syn goed
Wie syn eere minder hiel
Als den vrydom van syn ziel?
Wie U in Gods eerste licht
Heeft geholpen, end gesticht?
Wie uw stad in droeve rouw
Heeft geboden syne trouw?
End uw vrybeyd voorgestaan?
End het Pausdom ver doen gaan?

Wie uw slotels heeft bewaart?
Wie uw schatten heeft gespaart?
Doe hy, Borghers, in uw stad
Als uw Heer, end Meester sat.'

Zie *Sententien van Alva*, bl. 177, 178; Smallegange, *Chron. van Zeeland*, bl. 502, 507, 508; Boxhorn *op Reigersbergh*, D. II. bl 574. Te Water, *Reform. van Zeel.*, bl. 112; van der Velde, 200*jarig Jubelfeest te Zierikzee*, bl. 22, 59; A. Hoffer, *Nederd. Poëm.*, p. 311.

[Adriaan Hoffer]

HOFFER (ADRIAAN), heer van Bommenede, zoon van Rochus Hoffer en Susanna Eeuwout Teylinghx, werd den 24 Mei 1589 te Zierikzee geboren. Hij bekleedde verscheidene ambten, zooals die van schepen, raad en burgemeester zijner geboortestad, en werd door de staten aangesteld tot rentmeester-generaal der grafelijke domeinen van Zeeland, beooster Schelde. Hij was ouderling, toen hij in 1618 met den predikant Godfried Udemans, predikant te Zierikzee, tot lid der synode van Dordrecht werd benoemd. Hoffer was een zeer geleerd man, die niet slechts verschillende godgeleerde werken uit de Latijnsche taal overgebragt, maar ook zelf Latijnsche en Nederduit-

verzen vervaardigde. Hij beoefende ook de geschied- en oudheidkunde, hielp Boxhorn bij het zamenstellen van zijne *Zeeuwsche Chronyk* en Valerius Andreas van zijne *Bibliotheca Belgica*. Tot zijne letterkundige vrienden behoorden, behalve deze beide geleerden: Jacob Cats, Caspar van Kinschot, Daniel Heinsius, Herm. de Hubert, Abraham van der Meer, Antonius Walaeus, Petrus Cunaeus, Petrus Scriverius, Samuel Lecherniere de la Rivière, Joh. Isaacus Pontanus, Pierus Winsemius, Cornelis Boy, A. van den Brouk, Joh. Rogiers, Samuel van den Ende, Jacobus Revius, Hermannus Faukelius, Ludovicus Berchemius, Guilielmus Baudartius, met wie hij brieven en verzen wisselde. Revius zette eenige zijner verzen in 't Grieksch over.

Hij huwde Magdalena de Jonghe, dochter van Johan Anthonisse de Jonghe, heer van Oosterland en St. Jansland, burgemeester van Zierikzee, op wiens overlijden (19 December 1617, in den ouderdom van 72 jaren) hij een gedicht vervaardigde (*Ned. Poëm.* bl. 80). Hij overleed den 21 Mei 1644. Boxhorn maakte op zijn beeldtenis, door J. Sarragon in het koper gebragt, een Latijnsch bijschrift.

Hij schreef:

Proteus sive Disticha Synonyma in insolitam, nec auditam a multo retro tempore, anno 1615 *seccitatem etc.* Zzeae, ap. J. Hiltenium eodem anno.

Proteus auctius, Lugd. Bat. 1623, Ultraj. ap C. Noenaert, 1670 4°.

Paraphrasis Poëtica Epistolae Catholicae S. Jacobi Apostoli, Harderv. ap. Nic. v. Wieringen, 1634. 4°.

Epigrammata in urbes Zelandicas.

Nederduytsche Poëmata, Amst. bij Broer Jansz. 1635. 4°. m. pl.

Hij vertaalde:

D. Heinsius, *Gesprek over den geboortedag onzes Heeren*, 1622. 12°.

D. Heinsius, *Over de bloedige offerhande Christi*, Zzee, 1613. 12°.

Johan baroen van Kitslitz, *Rechtsinnige bevestiginge van de ware gemeenschap des lichaams en des bloeds onzes Heeren J.C.*, Zzee, 1614. 12°.

Lucas Trelcatius, de jonge, *Theses van de eeuwige Godheyd Christi of des eeuwigen Zoons Gods*. Zzee, 1614. 12°.

Een korte belijdenisse des Geloofs, door Theod. Beza, Zzee, 1614. 12°.

Ook vindt men Nederduitsche verzen van Hofferus in den *Zeeuwschen Nachtegaal*, Rotterd. 1622 langw.

Zie Jöcher, *Gelchrt. Lexic.*, T. IV.; Valerius Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 10; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. I. p. 13; La Rue, *Golett. Zeel.*, p. 177; Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth Crit. Woordenb.*, D. III. bl 202; Te Water, *Kort Verh. der Reform in Zeel.*, bl. 112; *Acta Syn. Dordr.*, p. 11; Kist en Royaards, *Archief voor Kerk. Gesch.*, D. IV bl. 221, 242; Siegenbeek, *Geschied. der Ned. Letterk*, bl. 130; De Vries, *Geschied der Ned. Dichtk.*, D I. bl. 220; van Kampen, *Geschied der Ned Lett en Wetensch*, D I. bl. 205; Kok, *Vad Woordenb.*, D. XX. bl. 620; Glasius, *Geschied der Nat. Syn.* St III. bl. 52; Schotel, *Kerk. Dordr.*, D I bl. 293, 297, 534; G.M. Konigii, *Bibl Vet. et Nova*, p. 408; Boxhorn op Reigersbergh *Chron.*, D. I. bl. 105, 318, 356, 357, 371, 431, 436, 454, 467, 468; M.Z. Boxhornii, *Epist*, p. 176 etc.; *Poëm*, p. 42; Heinsii, *Poëm*, p. 75; C. Kinschotii, *Poëm.*, p. 23, 31; Hoefft, *Parn. Lat. Belg.*, p. 177; Arrenberg, *Naamreg. van Boek.; Cat.* van Voorst, T. II. p 63

[Rochus Hoffer]

HOFFER (ROCHUS) of Hofferus, zoon van den bovengemelden heer van Bommenede, raad, thesaurier en burgemeester zijner geboortestad Zierikzee. Ook hij was een Latijnsch en Nederlandsch dichter en vriend van Kinschot, Boxhorn, Hendrik Bruno, Arnoldus Slichtenhorst en N. Heinsius. Hij huwde Johanna Udemans, dochter van Godfried Udemans, op wier beeldtenis Bruno een vierregelig vers maakte. Hendrik Bruno maakte ook drie bijschriften op zijne afbeelding. Hij schreef:

Paraphrasis Poëtica in Prophetiam Nahumi, Lugd. Bat. 1681, aan N. Heinsius opgedragen.

Paraphrasis in Prophetiam Obadiae, *cui accedunt et alia carmina*, Lugd. Bat. typis D.W. van der Box, 1664. 4°. Ook gaf hij in het licht:

Jacobi Eyndii Haemstedii Domini centurioris Militia.

Marci Zucri Boxhornii Opera posthuma.

Zie La Rue, *Gelett. Zeel.*, bl. 180; Hoefft, *Parn. Bat. Belg*, p. 177; Valerius Andreas, *Bibl Belg.*; Foppens, *Bibl. Belg*, T I. p 67; Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth Crit. Woordenb.*, D. III bl. 213; Bruno, *Mengelw. van versch gedichten*, bl. 10 enz.; M.Z. Boxhorn, *Epistolae*, p. 118, 150, 156, 166, 175; C. Kinschotii, *Poëm*, p. 30, 31, 43; N. Heinsii, *Adopt.*, p. 61, 77; Burmanni, *Syl. Epp.*, T. III. p. 775, 776.

[Godfried Hoffer]

HOFFER (GODFRIED), zoon van den bovenstaande, beoefende ook de Latijnsche poëzy, en gaf daarvan eene proeve vóór zijn vaders *Obadja*. Ook bezorgde hij den laatsten druk van zijn grootvaders *Proteus* (1670) met een opdragt aan zijnen vader.

Zie La Rue, *Gelett. Zeel.*, bl. 180.

[Otto Christiaan Frederik Hoffham]

HOFFHAM (OTTO CHRISTIAAN FREDERIK) werd den 2 Junij 1744 te Custrin, waar zijn vader Christiaan Hoffham, in 1740 als Hoogduitsch predikant, doch zonder gevolg te Amsterdam beroepen, hervormd hofpredikant was, geboren. Zijne moeder heette Dorothea Carolina Jablonski, dochter van den beroemden hofprediker Daniel Ernst Jablonski.

Na de eerste gronden der Latijnsche taal in zijne geboortestad te hebben gelegd, ging hij met zijne ouders in 1754 naar Amsterdam, waar hij aan de zorg van zijn oom, den koopman Hendrik Hoffham werd toevertrouwd. Deze liet hem in de Fransche taal en wetenschappen onderwijzen en plaatste hem vervolgens als klerk bij een Notaris en later op een koopmanskantoor. In 1769 reisde hij voor zijn patroon naar Duitschland en bezocht zijne moeder, die als weduwe te Alt-Landsberg bij Berlijn woonde, waar zijn vader, nadat Custrin in 1758 door het vreeselijk bombardement der Russen in een puinhoop was verkeerd, van schrik en ziekte overleden was. Hij keerde nog in hetzelfde jaar te Amsterdam terug. In 1773 bezocht hij andermaal zijne moeder, die hem bewoog bij haar te blijven. Van October 1774 tot October 1775 was hij te Berlijn en reisde toen naar Löhme, waar hij zich tot in 1778 ophield en zich in de landhuishoudkunde oefende. Van hier begaf hij zich wederom naar Amsterdam, nam afscheid van zijne Hollandsche vrienden, en keerde nog in hetzelfde jaar naar Löhme terug, kocht in het volgende jaar het landgoed Karolinenhof bij Landsberg aan de Warthe, en betrok het met zijne moeder. Hier huwde hij in 1780 Johanna Elisabeth Schramm van Prenslow, dochter van den toen reeds overleden Lutherschen predikant Jacob Schramm. In 1781 ontdeed hij zich van Karolinenhof en kocht het Krausengoed te Alt-Huttendorp, in de Uttermark, dat hij met zijne moeder en echtgenoote betrok. Toen hij in 1786 zijne moeder had verloren, verkocht hij ook het Krausengoed en begaf zich met zijne echtgenoot naar Prenslow ter woon. Hier sleet hij zijne overige levensdagen in onvermoeide werkzaamheid bij de stiefouders zijner echtgenoote, tot hij door hun overmoedig gedrag eensklaps ongelukkig werd en ten gevolge van den schrik, na eene ziekte van weinige dagen, den 21 Januarij 1799 overleed. Hij begon zijne letterkundige loopbaan met het leveren van eenige vrolijke vertoogen tot het weekblad *de Denker*, dat toen met veel graagte werd gelezen. Ook schreef hij te Löhme bij Berlijn vele vertoogen van den *Kosmopoliet* of *Wereldburger*, een weekblad in den smaak van Steeles *Spectator*, in 1776-1777 te Amsterdam

in het licht gegeven. In 1781 gaf hij eenige *Hekelschriften en andere gedichten*, die hem den eerenaam van Hollandschen Boileau waardig maakte; in 1783 een geestig blijspel: *Al stond er de galg op! of de verijdelde Tooneelkomparitie*, een scherpe satyre op de zucht voor tooneelliefhebberij van dien tijd. Het is niet duidelijk wat hij met zijn zoogenaamd voorspel (1784), geschikt voor de vertooning van *Medea* en getiteld: *De Broek*, bedoelde. Regt geestig en luimig zijn zijne twee en dertig onderscheidene stukjes over een en hetzelfde onderwerp, *den Slaap*, in 1785 onder den titel van *Proeve van slaapdichten* uitgegeven. Al deze stukjes zijn rijmloos en in de voetmaten der Grieksche en Latijnsche dichters opgesteld. Niet on gelukkig volgde hij hun geest en stijl er in na. Zijn in 1788 en in 1809 te Groningen uitgegeven: *Proeve eener Theorie van Nederduitsche Poëzy*, is welligt het geestigste oorspronkelijk hekelschrift dat immer in onze taal is verschenen. Hij gaf een menigte aardige en geestige stukjes in de *Kleine Dichterlijke Handschriften*. Hij was ook een snedig puntdichter en een voortreffelijk epigrammatist, blijkens zijner *Losse Gedachten* in proza, achter zijne nagelaten schriften, door zijn vriend U y l e n b r o e k in 1801 onder den titel van *Boerenschouwburg*, *de kluchtige Opera*, *Tooneelfragment*, *Gedichten* en *Losse Gedachten*, uitgegeven, getuigen. Het kluchtig blijspel *Boerenschouwburg* schijnt hij naar A l s w i j n s *Latona* of *de verandering van Boeren in Kikvorschen* gecopieerd te hebben. Dit laatste is echter geestiger. *De kluchtige Opera* is eene parodie van het tooneelstukje *De zijden schoenen*, met bedoeling om de luchtbollen en zangspelen belagchelijk te maken.

Volgens getuigenis van Duitschers en Nederlanders was hij een beminnelijk, braaf en goed mensch, wiens deugdzaam en edel karakter aan G e l l e r t en wiens letterkundige bekwaamheden aan R a b e n e r herinnerden, die hij beide zoo gelukkig op zijde streefde. ‘Het is inderdaad’ schreef U y l e n b r o e k ‘een zeldzaam verschijnsel, dat een Duitscher, die slechts in zijne jongelingsjaren eenigen tijd in Nederland heeft verkeerd, in den verderen loopbaan van zijn leven, diep in Duitschland, de Nederduitsche taal- en dichtkunde, beiden, niet oppervlakkig, als vele hedendaagschen, maar grondig, beoefent, met eene scherpzinnigheid, waarvan, wat men ook zegge, misschien niet ligt een wedergade zal te vinden zijn.’ W i t s e n G e y s beek geeft hem grooten lof. S i e g e n b e e k roemt zijn geestigheid. D e V r i e s kent hem veel geest en aanleg toe, doch is niet met zijn *Slaap* en *Losse Gedachten* ingenomen.

Zie P.J. Uylenbroek vóór de *Nagelaten Schriften of Boereschouwb;* Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 217; Siegenbeek, *Bekn. Geschied der Nederl Letterk*, bl 276: de Vries, *Proeve eener Geschied. der Nederl Dichtk*, D. II. bl. 291; Strick van Linschoten, *Gedicht.*, bl. 178; *Epigramm. Anthol*, bl. 191; Schotel, *Letterk. Geschied van de Tubak*, *Koffij en Thee*, bl. 117; *Cat der Maatsch van Ned. Letterk.*, D. I. *b*, bl. 112; *Cat.* van Hulthem, Nr. 23859.

[Jacob Hofflack]

HOFFLACK (JACOB), een kunstenaar, die in de XVIde eeuw te Amersfoort bloeide. In een testament uit het laatst der XVIde eeuw komt een *Crucifix* van hem voor.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstsch.*, D. III. bl. 700.

[J.C. Hoffman]

HOFFMAN (J.C.) schreef:

Onbedriegelijke hemelweg der waare belijders van J.C., *over 't Avondmaal*, Amst. 1737. 8°.

Zie Abcoude, *Naamreg.*, bl. 164.

[H. Hoffman]

HOFFMAN (H.), predikant te Hoevelaken, leefde en dichtte in het laatst der XVIIIde eeuw. Hij was o.a. bevriend met A. van den Berg, wien hij een lied wijdde, vóór de *Stichtelijke Gezangen* van B. Elskink, Amst. 1769.

Zie Heringa, *Bijdr. tot de Lijst der Ned. Dicht.*

[J.A. Hoffman]

HOFFMAN (J.A.) schreef:

Rust en vrede des gemoeds, *benevens deszelfs levensloop*, Amst. 1764. 8°.

Zie Arrenberg, *Naamreg.*, bl. 190.

[Johannes Martinus Hoffman]

HOFFMAN (JOHANNES MARTINUS), in 1721 predikant te St. Andries, als proponent beroepen, in 1729 te Geertruidenberg, in 1737 te Maaslandsluis.

Hij schreef:

Waarheyd en Deugt, *vloeyende yut de waare belijders van Jezus Christus door 't Avondmaal*, Amst. 8°.

Vervallen Christendom van geleerden, 8°.

Genade Verbond, 8°.

Vreede Bazuyn, Rott. 1700. 12°.

's Weerelds schouwtooneel, 8°.

Koning Jezus gekroond op zijn vrije genade throon, Rott. 1702. 12°.
Rechte en beste hemel op aarde, Dordr. 1704. 8°.
Zielsverlustiging, Amst. 8°.
De heylbanier van des Heeren volk en bondgenooten, Amst. 1707 8°.
Davids triumph in den Almagtigen God, Rott. 1716 8°.

Triomph der Goddelijke waarheden, 8°.

De goede weg en heil tot vrede, Amst. 1733 8°.

Geboorte des doods, 8°.

Vreede des gemoeds, Amst. 1726 8°.

De zwaare last en zoete rust van de krachten des Heeren, Dordr. 1730.

Leerredenen over Jezaia, XXX:20, *ter Eeuwgetijde van de Groote Kerk te Maassluis*, 's Hage 1740 4°.

Groot heil aan Gods kerk geschonken ten tijde der hervorming, Dordr. 4°.

Lijkreden ter uitvaart van zijne doorluchtige Hoogheid W.C.A. Friso over I *Sam.* XXV:1, Middelb. 1752 4°.

Een leeraar in zijn voorbeeldig gedrag vertoont uit I *Cor.* I:12, *zijnde een vervolg van de zwaare last en zoete rust*, Maassluis 1752 4°.

De spijze door het gebed en de dankzegging geheiligt of beredeneerd betoog over de betamelijkheid der christelijke verpligtinge tot het bidden en dankzeggen op de gewone maaltijden, ingericht tegen eenen bijzonderen tak van inkruipende ongodsdienstigheid, 's Hage 1765 8°.

Voorbehoedsel en tegengift omtrent de besmetting van het ongeloof, ten nutte van het tegenwoordige en opkomende geslacht, Amst. 1775 8°.

Is. Watts, *waarschuwing tegen 't ongeloof enz.*, uit het Engelsch, 's Hage, 1764 8°.

Zie H. de Jongh, *Naamreg. der Pred. van Gelderl.*, bl. 329; Abcoude, *Naamreg. van Ned Boek.*, bl. 164; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*, bl. 190; *Boekz der gel. wer.* 1765, *b.* bl. 71; *Cat* van Hulthem, Nr. 2205; *Cat.* Heringa, bl. 72; *Cat.* de Groe, bl. 173.

[Melchior Hoffman]

HOFFMAN (MELCHIOR) hoewel een uitlander, verdient nogtans hier vermeld te worden, deels om de uitsporigheid zijner begrippen, deels ook omdat hij hier te lande eenigen tijd vele voorstanders heeft gevonden. Hij was geboren in Lyfland, en hoewel ongeoefend en slechts een gemeen handwerksman, beving hem echter de zucht tot prediken. In den jare 1527 vertrok hij uit Saxen naar Holstein en werd door den koning van Denemarken tot leeraar te Kiel aangesteld. Twee jaren oefende hij dat ambt uit, zeer tegen den zin van Luther, wien het mishaagde, dat iemand zich het prediken verstoutte, zonder alvorens wettiglijk daartoe bekwaam verklaard te zijn. Hij predikte eene leer, welke aan de eene zijde aan de gevoelens der Zwinglianen, en aan de andere aan die der geestdrijvers grensde. Doorgaans onderhield hij zijne toehoorders over het maaksel en de deelen des tabernakels van Mozes,

over de Openbaring aan J o h a n n e s en soortgelijke duisterheden. Waagde iemand het hem daarover te onderhouden, hij kon staat maken op een hoogmoedig en vinnig antwoord. Om de geschillen, tusschen hem en anderen ontstaan, te vereffenen, deed de Deensche koning, in den jare 1529, te Flensburg eene bijeenkomst beleggen, in welke H o f f m a n in 't ongelijk gesteld werd. Nogtans hield hij niet af van het openlijk verspreiden van zijne begrippen, weshalve hem het verblijf in Holstein werd opgezegd. H o f f m a n begaf zich hierop naar Straatsburg. Hier gaf hij in 't licht een verhaal van de Flensburgsche bijeenkomst, waarin hij staande hield, P o m e r a n u s , een zijner tegenstrevers, den mond gestopt te hebben en dat de geheimschrijvers der vergadering bedriegers en meineedigen waren. Ter zijner wederlegging gaf P o m e r a n u s de akten der vergadering in 't licht, en voegde daarnevens de wederlegging van H o f f m a n 's geschrift.

Niet lang schijnt H o f f m a n zich te Straatsburg te hebben opgehouden, maar van daar te zijn vertrokken naar Emden, verzeld van een tahijken aanhang. Meer openlijk begon hij hier zijne bijzondere begrippen te verspreiden, en zoo openbaar en met dien ijver en opgang, dat hij bij velen voor den hoofdaanleider der Nederlandsche Herdoopers wordt aangezien. Zoo opgewonden en dweepzuchtig maakte hij zijne aanhangers, dat ze hem aanzagen voor den E l i a s , die voor den oordeelsdag in de wereld zou verschijnen.

Gedurende zijn verblijf te Emden was hem door zekeren grijsaard uit Friesland, eene voorspelling gedaan, welke zijne eerzucht grootelijks streelde. In de hoop van de vervulling der voorzegging binnen Straatsburg te zullen beleven, keerde hij weder naar die stad. Hier predikte hij openlijk de gevoelens, die op rekening der Herdoopers gemeenlijk gesteld worden, en veroorzaakte daardoor geen kleine opschudding. Te dier oorzaak werd, in de gemelde stad, in de maand Junij des jaars 1532, eene synode belegd, en hem vrijheid gegeven, om met de leeraars te mogen redetwisten. Ondanks de bewijzen, krachtig genoeg, zoo men meende, om hem tot zwijgen te brengen, welke tegen hem werden aangevoerd, ging hij nogtans voort met prediken, weshalve men eindelijk te rade werd hem in bewaring te nemen. Men meende daartoe voldoende redenen te hebben, ofschoon de vrees bestond voor eene gevaarlijke opschudding, vermits zijne aanhangers verspreidden, dat Straatsburg het Nieuwe Jeruzalem zou wezen, alwaar het nieuwe koningrijk van C h r i s t u s zou worden opgerigt; alsmede dat, gelijk H o f f m a n de E l i a s was,

welke moest komen, zekere Polterman hem tot eenen Enoch zou dienen, om hem te helpen. Toen Hoffman's vrienden zijne gevangenneming vernamen, verzekerden zij, dat hij uit de gevangenis te voorschijn zou komen, met honderd vierenveertig geteekenden, die de wereld zouden vervloeken, en alle de hinderpalen, die hun in den weg zouden gelegd worden, te boven komen. Elias en Enoch, dat is, Hoffman en Polterman, zeiden ze, waren de twee olijfboomen en de twee kandelaars uit het Boek der Openbaringen, welke niemand zoude kunnen hinderen; of, zoo iemand dat zoude durven bestaan, zou er vuur uit hunnen mond komen en hunne vijanden verslinden.

Geene kleine verslagenheid, intusschen, beving Hoffman's vrienden, toen zij, op eenen tijd, door zekere profeten bepaald, hem niet uit zijne gevangenis zagen te voorschijn treden. Om hunnen moed op te beuren, deed hij hun boodschappen, dat hij en zijn medgezel Polterman twee jaren zouden rusten, naar 't voorbeeld van Ezra en Haggia, die insgelijks genoodzaakt waren geweest, den tempelbouw zoo veel tijds te staken. Doch Hoffman bleek een valsch profeet te zijn. Hij beleefde den afloop dier twee rustjaren niet, maar stierf in den jare 1533, in de gevangenis, en verijdelde aldus de hoop en verwachting zijner aanhangers.

De voornaamste en meest onderscheidene leerbegrippen welke aan Hoffman worden te laste gelegd, waren de vier volgende: I. Dat het Woord zich niet had vereenigd met een Vleeschelijk Ligchaam, genomen van dat der H. Maagd, om reden, zeide hij, dat alle menschelijk vleesch door de zonde bestaat, en, diensvolgens, vervloekt is. II. Dat Christus niet meer dan ééne Natuur had. III. Dat de verkrijging der zaligheid van de menschen zelve afhangt, en dat zij zalig of verdoemd worden, naar gelang van het gebruik, dat zij van hunnen vrijen wil maken. IV. Dat de doop der kinderen meer van den vijand Gods en der menschen dan van God afkomstig is.

Zie Fr. Spanhemius, *de Orig. et Progr. Anabapt.;* J.H. Ottias, *Hist. Anabapt.;* Hoornbeek, *Summa Controvers.;* Godfried Arnold, *Unparteyische Kirchen und Ketzer Historie* (Reg.); Dr. J. Aschbach, *Allgemeine Kirchen Lexic.*, T.V.; Meinea, *Kerk. Geschied. van Oost-Friesland*, D. I. bl. 39; Paauw, *Europ. Lutherd.*, bl. 385; Ypey en Dermout, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk*, D. I. bl. 121; Ypey, *Kerk. Geschied der* XVIII*de eeuw*, D. II. bl. 86, 87; Kist en Royaards, *Archief voor Kerkel. Geschied.*, D. V. bl. 18, 57; Jöcher, Kok, Hoogstraten, Luiscius; *Grouwelen der voorn. Hooft-Ketteren*, sl.. (1660), m. portr.

[Frederik Anthonius Jacobus Hoffman]

HOFFMAN (Frederik Anthonius Jacobus), een niet

onverdienstelijk dichter in het begin dezer eeuw, lid van den dichterlijken vriendenkring: *Kunst wordt door Vriendschap volmaakter*, in wiens *Dichtvruchten* men onderscheidene stukken van hem aantreft.

Zie *Dichtvruchten enz.*, D. III. bl. 64; v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 234.

[T.B. Hoffman]

HOFFMAN (T.B.), leefde en dichtte in den aanvang dezer eeuw, o.a. *De puinhoopen der stad Leyden*.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D II. bl. 235.

[Mr. Nicolaas Jan Agatho Christiaan Hoffmann]

HOFFMANN (Mr. NICOLAAS JAN AGATHO CHRISTIAAN), lid der Staten van Holland en wethouder van Rotterdam, werd den 17 van Hooimaand des jaars 1788 te Zutphen geboren, waar zijn vader B e r n a r d H o f f m a n n het predikambt onder de Hervormden bekleedde. Naauwelijks drie jaren oud verloor hij zijn vader, die inmiddels ter bekleeding derzelfde waardigheid met de zijnen van Zutphen naar Middelburg verhuisd was. Dit verlies werd zooveel mogelijk vergoed door de zorg zijner godvruchtige en verstandige moeder G e e r t r u i d a A n n a E l i s a b e t h B r u i s t e n s , en het voorregt, 't welk hem te beurt viel, van in den hoogleeraar v a n d e r P a l m , sedert het jaar 1788 te Middelburg gevestigd, en door vriendschap aan zijne moeder verbonden, een man te vinden, die met vaderlijke zorgvuldigheid naar zijne vorming trachtte. Hij vertrok naar de Utrechtsche hoogeschool, doch toen v a n d e r P a l m tot hoogleeraar te Leyden was benoemd, werd hij aldaar student. Zijn eerste plan was in de godgeleerdheid te studeren, doch hij liet dit plan varen en wijdde zich aan de beoefening der regtsgeleerdheid. In den jare 1801, na de openbare verdediging van zijn akademisch proefschrift met lof tot doctor in de regten bevorderd te zijn, zette hij zich eerlang als advokaat te Rotterdam neder, en verkreeg welhaast als zoodanig een drukke praktijk en grooten roem. In 1824 werd hij tot wethouder benoemd, in welke waardigheid hij de belangen dier stad, tot aan zijnen dood, met even onvermoeiden als wijsselijk bestuurden ijver behartigde. Zijne bezigheden en de opvoeding van zijn talrijk kroost beletten hem zich aan gezette en aanhoudende letteroefeningen over te geven, doch hij betoonde zich steeds een vurig voorstander van letteren en wetenschappen, en had groote hoogachting voor hare beoefenaars. Hij had een beminnelijk en tevens achtingswaardig karakter. Goedwilligheid, menschenliefde en zucht om nuttig te zijn, maakten daarvan de hoofdtrekken uit. H o f f m a n n

was lid der Maatsch. van Nederl. Letterk. Huwde den 9 Februarij 1807 jonkvrouw A. v a n d e r P o t , welk huwelijk met een talrijk kroost werd gezegend. Hij stierf den 5 November 1833 in den ouderdom van ruim 55 jaren.

Zie *Handel. der Jaarl. Vergad. van de Maatsch. van Ned. Letterk. te Leiden* 1834, bl. 22 volgg.

[Hoffmeijer]

HOFFMEIJER () kolonel en kapitein ter zee. Deze die 7 kanonneerschoeners en 20 kanonneerbooten onder zijn bevel had, werd in de helft der maand Augustus 1805, door de Engelschen aangevallen en hevig bestreden, doch de Bataafsche zeeofficieren en manschappen boden zulk een kloeken tegenstand, en kapitein H o f m e i j e r bestuurde de aan hem toevertrouwde divisie met zooveel moed en beleid, dat de Britten genoodzaakt werden onverrigter zake af te deinzen, en de Bataafsche schepen alle, uitgenomen één schoener, die door grondschoten genoodzaakt werd het op strand te zetten en daarna aan stukken stootte, behouden ter reede van Ambleteau het anker liet vallen.

Zie J.C. d e J o n g e , *Geschied. van Neêrl. Zeew.*, D. VI. *b* bl. 535.

[Jean Henry Hoffmeister]

HOFFMEISTER (JEAN HENRY), majoor in het regiment Zwitsers van Herzel, was in Geertruidenberg toen deze vesting in 1793 aan de Franschen werd overgegeven.

Zie B o s s c h a , *Heldend. te Land*, D. III. bl. 25.

[Servaas Hoffreumont]

HOFFREUMONT (SERVAAS), werd omstreeks 1665 te Verviers geboren, studeerde in 1684 in het collegie de Lelie te Leuven. Twee jaren later behaalde hij den derden prijs bij de algemeene promotie der kunsten. Hij studeerde aan dezelfde hoogeschool in de godgeleerdheid, waar hij den 16 Maart 1690 nog was, toen hij theses verdedigde in het collegie van V i g l i u s , onder doctor H e n n e b e l , president van dit huis. Uit Leuven met den titel van Baccalaureus vertrokken zijnde, begaf hij zich naar de abdij van S. H u b e r t , waar hij lector in de godgeleerdheid werd, en tevens de betrekking van pastoor der buurt waarnam. In 1705 werd hij pastoor te Grace. De prins J o s e p h C l e m e n t van Beijeren, aartsbisschop van Keulen, bisschop van Luik, mandementen afgekondigd hebbende, waarin hij de geestelijken van zijne diocese beval zich te onderwerpen aan de bul *Unigenitus*, zoo behoorde H o f f r e u m o n t tot de weinigen die gehoorzaamheid weigerden. Gedagvaard om voor den groot vicaris te verschijnen en zich in het volle consistorie te verant-

woorden, beriep hij zich op den keizer en diens hofraad. Daartoe in staat gesteld, ging hij naar Weenen, en wist het zoo ver te brengen dat hij een bevel van K a r e l VI ontving, waarbij de prelaten van Luik bevolen werd hem wegens de bul niet te bemoeijelijken en de zaak in suspensie te houden tot een toekomend concilie. Nader ingelicht, trok de keizer dit bevel weer in, gaf H o f f r e u m o n t last binnen twee dagen zijne staten te verlaten en zond hem naar zijnen bisschop terug. In plaats van zich te onderwerpen, verliet hij zijne pastorij, werd afgezet, vertrok naar Holland en werd opgenomen in het seminarie te Amersfoort. Hij onderwees er gedurende drie of vier jaren de godgeleerdheid, en vestigde zich vervolgens te Rijswijk bij zijn broeder, een monnik van Orval, die zijn klooster had verlaten, om niet genoodzaakt te zijn de bul te onderteekenen. Hij stierf aldaar den 2 Mei 1737 in den ouderdom van 72 jaren.

Hij schreef:

La Faillibilité des Papes dans les Dècisions dogmatiques, *dèmontrée par toute la Tradition; d'ou il rèsulte qu'on n'est point obligé de recevoir aveuglément la constitution Unigenitus*, *ni aucune autre Decision des souverains Pontifes. Avec des Remarques sur une lettre de M.L. Archivêque de Malines*, *et des autres Evêques des Pays-Bas*, gedrukt in Holland, zonder naam van stad en schrijver, 1720 2 vol. 12°.

Acte d'Appel de M. Servais Hoffreumont, *signe le* 23 *Mars* 1733.

Lettre de M. Hoffreumont, *ancien curé de Grace près de Lille à M. Barchman*, *èlu Archevêque d'Utrecht*. Achter de *Acta et Decreta secundae Synodi Provinciae Ultrajectensis*.

Deze brief is gedateerd uit Ameland den 19 Junij 1725.

Zie P. d e S w e e r t , *Neerologium*, p. 59, 60; F o u l l o n , *Historia Ecclesiae Leod.*, *in continuatione*, *Leodii*, 1737, T. III. p. 491, 492; T h . B o u i l l e , *Hist. de la ville et pays de Liège*, T. III. p. 561, 562, 565; *Mémoires sur ce qui s'est passé par rapport à la Bulle Unigène dans les Pays-Bas*, T I. p. 570-572; *Acta et deereta secund. Synodi provine. Ultraj.*, P. II. p. 392; P a q u o t , *Mémoires pour servir à l'Hist. Littér. des Pays-Bas*, T. III. p. 289.

[H. Hoffsnader]

HOFFSNADER (H.), Groninger raadsheer, gaf een omwerking van de *Kronyk van Groningen en de Ommelanden tot op d.j.* 1743 m. pl., Gron. 1743 8°.

De platen zijn door den schrijver zelven geteekend en gegraveerd.

In 1828 verscheen een berigt van inteekening op een verbeterde en vermeerderde uitgave dier kronyk, doch hiervan schijnt niets te zijn gekomen.

Zie Bodel Nijenhuis, *Bibliogr. der Plaatsbeschr.*, bl. 271; *Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. II. bl. 161.

[Adriaan van Hoffstadt]

HOFFSTADT (ADRIAAN VAN) of Hofstadius, werd omtrent 1540 te Leuven geboren. Na voleindigde studiën begaf hij zich in de orde van St. Franciscus en deed zijne gelofte in het groote klooster der Recolletten van Leuven. Hij bestudeerde met goed gevolg de godgeleerdheid, onderwees haar in 1570 in hetzelfde klooster, vervolgens te Keulen en altijd met grooten roem. Hij had ook naam als prediker, welke betrekking hij te Antwerpen, Brussel, Leuven, Keulen, Amsterdam en Utrecht bekleedde. Ook was hij gardiaan van verschillende kloosters zijner provotie en stierf den 22 November 1598 te Maastricht, waar hij in de kerk zijner orde begraven ligt en men zijn grafschrift leest, dat ook bij Foppens en Paquot wordt gevonden.

Hij schreef:

Sermones Eucharistici LXIIX, Antv. 1608 8°., uitgegeven door zijn leerling Henricus Sedulius. Zij werden te Keulen herdrukt.

Symboli Apostolici Explicatio, in hands.

Decalogi Explanatio, in hands.

Zie Sweertii, *Ath. Belg.*, p. 97; Valerius Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 11; Sanderus, *Chronog. S. Brab.*, T. III. p. 148, 157; Foppens, *Bibl. Belg.*; Paquot, *Mémoires pour servir à l'Histoire Littér. des Pays-Bas*, T. I. p. 9.

[Justus Hoflandt]

HOFLANDT (JUSTUS), een dichter uit de 17de eeuw. Hij vervaardigde o.a.: *De moordadige Kroonzucht* of *IJzeren Koning*, een treurspel dat in 1666 op den Amsterdamschen schouwburg werd vertoond. Cornelia van der Veer plaatste er een lofdicht voor.

Zie Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 230; *Cat. der Bibl. van de Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. II. bl. 133.

[J.B.J. Hofman]

HOFMAN (J.B.J.), te Kortrijk geboren, schreef in het laatst der vorige eeuw:

Clarinde of de rampzalige liefde, *Treurspel in vijf bedrijven. In druk gegeven door de liefhebbers der Tooneel- en Dichtkunde binnen Kortrijk*, *en op deszelfs schouwburg voor de eerste maal vertoond ten voordeele der armen dier stad den* 10 *Julij* 1795. Gedrukt te Gent, in 12°.

Behalve dit schreef hij nog eenige burgertreurspelen, eenige blijspelen en een paar kleine opera's. ‘Bij uitnemendheid poëtisch gestemd,’ schreef Snellaert, ‘bezat Hofman in hooge mate de gave van voor de vuist te dichten; vele zijner tooneelstukken vloeiden uit zijne aderen

met eene snelheid, waarvan de jaarboeken der letterkunde in Zuid-Nederland zeer weinig voorbeelden noemen.'

Zie W i l l e m s , *Verhand. over de Ned. Taal- en Letterk.*, D. II. bl. 185; S n e l l a e r t , *Schets eener Geschied. der Ned. Letterk.*, bl. 192; v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 236.

[Jan Hofman]

HOFMAN (JAN), schrijver van de *Nederlandschen Woordenschat*, door L o d e w i j k M e i j e r aangevuld.

Zie S n e l l a e r t , *Schets eener Gesch. der Ned. Letterk.*, bl. 173.

[Johan Hofman]

HOFMAN (JOHAN), den 5 Maart 1666 te Dordrecht geboren, verliet reeds vroeg zijne geboortestad en begaf zich naar Londen, waar hij vele vermaarde redenaars hoorde. Te Dordrecht wedergekeerd, vertaalde hij verscheidene Engelsche godgeleerde werken en beoefende ook de dichtkunst, blijkens zijn *Zegenwensch aan Joh. d'Outrein*. Volgens zijn eigen getuigenis gaf hij jaarlijks een werk in het licht Het 17de was de overzetting van Dr. O u w e n 's *Gemeenschap met God*, *Vader*, *Zoon en H. Geest*, *in hunne werkinge van genade*, *liefde en vertroostinge*. Hij schreef ook:

Het verhoogd Nederland, *gekroond met Gods goedheid*, *nu vernederd door 's menschen boosheid*, *begrepen in* XII *Redevoeringen over 's Heeren zegeningen en oordeelen. Gedrukt voor den vertaalder* Ao. 1718.

Zie v a n d e r A a , *N. Biogr. Anth. Crit. Woord.*, D. II. bl. 233.

[J.K. Hofman]

HOFMAN (J.K.), leefde in de tweede helft der 17de eeuw en vervaardigde o.a. een gedeelte van de *Stichtelijke Rijmen van Camphuijzen*, 18de druk, Amst. 1680, 12°.

Zie H e r i n g a , *Bijdr. tot de Lijst van Nederl. Dicht.*, bl. 52.

[Jurriaan Hofman]

HOFMAN (JURRIAAN). Men vindt van hem gedichten in de *Bloemkrans van verscheide Gedichten*, Amst. 1659, o.a. voor dien tijd een vrij goede overzetting der *Zederijmen van Guy du Faur*, *Heere van Pibrak*.

Zie W i t s e n G e y s b e e k , *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 230; *Bloemkrans* enz., bl. 80, 278, 280, 335.

[Lucia Hofman]

HOFMAN (LUCIA), een aanzienlijke vrouw te Dordrecht, beschikte in 1754 hare geheele bezitting, bij uitersten wil, om met derzelver jaarlijksche renten de

huishoudelijke of geldelijke omstandigheden der Indische predikanten te verbeteren en te vernieuwen.

Zie Ypey en Dormout, *Gesch. der Herv. Kerk*, D. IV. bl. 109.

[Pieter Hofman]

HOFMAN (PIETER), werd den 31 Augustus 1755 te Dordrecht geboren en door Joris Ponsen in de schilderkunst onderwezen. Hij was van jongs af zijn vader, die een schilders- of verwerswinkel had, behulpzaam in het schilderen van huissieraden, deur- en schoorsteenstuk-

ken, uithangborden, die toen te Dordrecht door de voornaamste meesters werden vervaardigd. Na zijns vaders dood zette hij den winkel voort, doch bleef tevens de schilderkunst beoefenen. Zijne landschappen, vruchtstukken en graauwtjes zijn niet onverdienstelijk; ook copiëerde hij eene *Vogelverkoopster* van Metzu, doch op verkleinde schaal. Hij was medeoprigter en bestuurder van het Genootschap Pictura en overleed den 9 April 1837. J. Immerzeel, de schrijver van het *Leven der Schilders*, was een zijner leerlingen.

Zie van den Eynden en van der Willigen, *Lev. der Schild.*, D. III. bl. 74; Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstsch.*, D. II. bl. 45; *Jubelfeest ter Vijfentwintigste Verjaring van het Dardrechtsche Genootschap Pictura*. Dordr. 1800; *Feestvier. van het Vijftigjarig bestaan van het Genootschap Pictura*, bl. 67; *Konst- en Letterbode* 1859, D. I. bl. 162; *Convers. Lexic.*, o.h.w.

[Samuel Hofman]

HOFMAN (SAMUEL), in 1592 te Zurich geboren, werd door Rubens onderwezen, vertoefde eenigen tijd te Amsterdam, huwde aldaar waarschijnlijk, vertrok van daar naar zijn geboorte-oord, bleef er kort, en vestigde zich te Frankfort, en stierf aldaar in den bloei zijner jaren in 1640, volgens Fiorillo, doch volgens Nagler in 1648, in den ouderdom van 56 jaren. Zijne weduwe keerde met hare beide zonen naar Amsterdam terug, waar deze de schilderkunst hebben uitgeoefend. Van zijne kunst is Kramm alleen voorgekomen: *Een naekte Touw-Pluyster*. Zijn portret komt voor bij Fussli.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstsch.*, D. II. bl. 709; *Cat. van Schild.*, Amst. 1720.

[Pieter Hofmans]

HOFMANS (PIETER), van Antwerpen, waar hij een leerling was van Bourguignon. Hij reisde veel o.a. in Turkije en Italië, waar hij, onder den naam van Gianizzero, naar zijn bijnaam Janitzer werd genoemd. Hij bloeide omstreeks 1666 en schilderde *Veldslagen*.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstsch.*, D. II. bl. 709.

[P. van Hofraat]

HOFRAAT (P. VAN), bloeide in het midden der 18de eeuw. Hij was een middelmatig dichter, blijkens zijn *Memento Mori*, *gezongen door de Graaf van Löwendahl voor Bergen-op-Zoom*, in het *Dichtk. Praaltooneel van Neerl. Wonderen*.

Zie van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 236.

[Johannes Hofstede]

HOFSTEDE (JOHANNES), zoon van den Beiler predikant Willem Hofstede, werd in 1720 van Zuidlaren naar Groningen beroepen, waar hij den 31 Mei 1736 overleed.

Hij was, voor dien tijd, een man van meer dan gewone talenten, bekend door eene *Afscheidsrede van Zuidlaren*, Gron. 1720 8°, en eene *Hernieuwde intrêerede*, na het bedanken voor het beroep van 's Gravenhage, Gron. 1735, en *eenige aanteekeningen*, *betreffende meest het verborgen leven voor den Heere van* S. T j a d e n , Gron. 1751 8°. 3de en 1775 4de uitgaaf.

Hij was ook geen onverdienstelijk dichter blijkens zijne treurzangen:

Op de ontbinding van Mej. A.M. Tjaden, *huisvrouw van J.F. Bymolt*, *ontslapen den* 14 *Maart* 1726, te Groningen bij J u r g e n S p a n d a w .

Op het overlijden van Sicco Tjaden, *predikant te Boven-Pekel-A*, bij denz. 1726.

Ter nagedachtenis van de Godzalige nu zalige Mej. Hibbelina Maria Wolbers, *huisvrouw van A. Buning*, *gestorven den* 3 *Julij* 1733, Gron. bij H a j o S p a n d a w .

Maar vooral stond hij bekend als een weldadig man, die, hoewel vader van een talrijk gezin en niet vermogend zijnde, nooit zijne wijk kon bezoeken, zonder weg te geven wat hij bij zich had. De uitgegevene leerredenen ademen dan ook een liefderijken en werkdadigen christengeest, door wier innige kracht de stijl zelf zich verheft boven den, veelal, onbehagelijken preektrant van dien tijd.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 257; *Drenthsche Volksalmanak* 1841, bl. 104; A r r e n b e r g , *Naamreg. van Boek*.

[Petrus Hofstede]

HOFSTEDE (PETRUS), zoon van J o h a n n e s H o f s t e d e , werd in 1716 te Groningen geboren, studeerde te Franeker, en werd, na de doctorale waardigheid in de godgeleerdheid verkregen te hebben, predikant te Anjum in Friesland (1739), in 1741 correspondens naar Gelderland, in 1743 lid der synode te Harlingen, in 1743 predikant te Steenwijk, Oost Zaandam (1745) en te Rotterdam (1749) waar de regering hem in 1770 tot hoogleeraar in de godgeleerdheid, kerkelijke geschiedenis en oudheden aan de illustre school benoemde. H o f s t e d e nam nu zijn ontslag als predikant met belofte van jaarlijks eenige leerredenen te houden. In 1799 vierde hij de gedachtenis zijner 50jarige evangeliedienst en overleed den 27 November 1803.

H o f s t e d e was een der merkwaardigste mannen van zijn tijd en van buitengewone geleerdheid, kloek verstand en had de bijzondere gaaf om met menschen van verschillende klassen, aanzienlijken en geringen, om te kunnen gaan.

Van den oogenblik dat hij het leeraarsambt bekleedde, behoorde hij tot de zoogenaamde toleranten, voor wier

hoofd de hoogleeraar V e n e m a werd gehouden, en deelde als zoodanig in de gunst van Prins W i l l e m IV, een voorstander van broederlijke verdraagzaamheid; zelfs mogt hij, bij de twisten, in 1755 te Rotterdam over het regt van predikantsberoeping ontstaan, de beschuldiging van onregtzinnigheid niet ontgaan. Van zijne verdraagzaamheid getuigde ook in 1760 zijne verdediging van het huwelijk der prinses C a r o l i n a met den Lutherschen vorst van Nassau-Weilburg en gaf hij aan G r o t i u s , B r a n d t en C a t t e n b u r g h in zijne geschriften grooten lof. Opentlijk verklaarde hij zich een vijand van onverdraagzaamheid in zijn in 1769 in het licht gegeven werk *De Belizarius van Marmontel beoordeeld*.

M a r m o n t e l had in zijn geschrift gesteld, dat onder alle volkeren van den aardbodem, welke godsdienst zij ook mogten omhelzen, de deugd zulk een kracht had, dat zij den mensch, wie hij ook ware, die haar beoefende, eenen S o c r a t e s , eenen T i t u s , eenen A n t o n i n u s , uit de ellende van dit leven door den dood overbragt in de hoogste zaligheid. H o f s t e d e veroordeelde deze stelling als eene dëistische beschouwing van het evangelie, en meende te kunnen bewijzen dat M a r m o n t e l een dëist, hoewel niet van de ergste soort, was. Hij noemde hem een *Pelagiaansch-Theologischen naturalist*.

Deze uitdrukking gaf aanleiding tot groot misnoegen bij de remonstranten, die door de contra-remonstranten van pelagianismus beschuldigd, zich in gevaar achtten, ten gevolge van H o f s t e d e 's uitdrukking, voor dëisten of naturalisten gehouden te worden. Het misnoegen werd eerst zwijgend gedragen, tot dat de remonstrantsche kerkleeraar C o r n e l i s N o z e m a n in een geschrift *Socrates eere gehandhaafd*, tegen H o f s t e d e optrad. Hij verdedigde in dit geschrift de eer en de deugd van dezen ouden wijze en betwistte hun den grond niet, waarop zij voor een ander leven zichzelven een eeuwig geluk hadden toegedacht. H o f s t e d e nam hier tegen de pen op en viel vooral zijne partij aan, omdat deze betoogd had dat het staatsbewind aan de remonstranten vrijheid van openbare godsdienst had vergund. Scherpe en bittere geschriften, waarin de eer der hervormde kerk inderdaad werd aangerand, volgden elkander op, zóó scherp en bitter, dat de Staten van Holland in 1773 alle geschriften, waarin van de hervormde leer op eenen verachtenden toon werd gesproken, verboden. Doch van nu af aan was H o f s t e d e 's rigting volkomen veranderd. Zoo verdraagzaam hij vroeger was, zoo onverdraagzaam werd hij thans. Zijn driftig karakter, door de bitterheid der twisten ontstoken, kantte zich tegen alles wat remon-

strantsch of van milde denkwijze was. Hij plaatste zich aan het hoofd der intoleranten, bragt den Groninger hoogleeraar v a n d e r M a r c k bij den stadhouder in ongunst, en schiep als een opentlijk orgaan zijner denkwijze, in 1774, *de Nederlandsche Bibliotheek*, een tijdschrift, waarvan hij het onderbestuur aan zijn ambtgenoot H a b b e m a opdroeg en dat zich bijzonder plaatste tegenover de *Vaderlandsche Letteroefeningen*, die sedert 1761 het licht zagen. Dit werk schoot zijne scherpe pijlen naar alle zijden uit. Vooral ondervond dit N i k o l a a s B a r k e y , vroeger hoogleeraar te Bremen en sedert 1766 hoogduitsch predikant te 's Hage, die in 1774 *het Hooglied door eene gemakkelijke en eenvoudige verklaring van de bezwaren tegen hetzelve ingebragt*, *vrijgesproken van* J.F. J a c o b i , uit het Hoogduitsch vertaald en uitgegeven had. H o f s t e d e viel dit werk zoo in de *Bibliotheek* als in een afzonderlijk geschrift aan. Naar zijn oordeel had B a r k e y , door de uitgave van dit werkje, aan allen, die voor Gods woord beven, eene schromelijke ergernis en aan den heerschenden spotgeest der dartele eeuw zeer veel voedsel gegeven.

Hij achtte de meening, die aan het *Hooglied* den verborgen geestelijken zin ontnam, verderfelijke ketterij. Noch B a r k e y , noch J a c o b i beantwoordde dit geschrift, doch een ongenoemde schreef in 1775 *Beoordeeling der nieuwe verklaring over het Hooglied ter toetse gebragt*, *of verdediging van de eer der Hoogeerwaardige Heeren J.F. Jacobi en N. Barkey*, waarin de eer der laatsten verdedigd en H o f s t e d e 's zucht om te verketteren ernstig bestraft werd.

De *Bibliotheek* tastte ook den Utrechtschen hoogleeraar R.M. v a n G o e n s aan, die bij de overzetting van M o z e s M e n d e l s s o h n , *over het verhevene en naïve in de fraaije wetenschappen*, bij voegsels en aanmerkingen had gegeven, en beschuldigde hem niet slechts van te verregaande tolerantie, maar noemde hem een spotter met de christelijke godsdienst. De Utrechtsche regering trok zich deze zaak ernstig aan, verklaarde in eene publicatie van 13 Maart 1775 de *Bibliotheek* een eer en faamroovend libel, en verbood het verkoopen er van op zware geldboete. H a b b e m a poogde zijn tijdschrift bij de Utrechtsche vroedschap te verdedigen en beriep zich, toen zulks vruchteloos was, op het publiek in een *Historisch verhaal nopens het gebeurde te Utrecht met de Nederlandsche Bibliotheek*, *beneffens de noodige en beloofde verdediging*, waarin naar sommiger meening ook H o f s t e d e de hand zou hebben gehad.

Naauwelijks was dit onweder voorbij of er begon, uit een gansch anderen hoek, een nog erger te woeden tegen

de beide Rotterdamsche geleerden. In hun maandwerk van het jaar 1775 waren de Latijnsche gedichten van den geleerden P e t r u s B u r m a n deerlijk gehavend, omdat hij zich met veel lof had uitgelaten over O l d e n b a r n e v e l d , de broeders d e W i t t enz., en daarentegen getoond had het huis van Oranje geheel niet toegedaan te zijn. Een onbekend schrijver nam de verdediging van B u r m a n ter hand, en zocht in een openbaar geschrift aan te toonen, dat er eene verregaande valschheid en kwaadaardigheid bij het beoordeelen van de gemelde gedichten begaan was. Deze twist was een voorbode van die politieke oneenigheden, die daarna ons vaderland zoo deerlijk hebben geschokt. H a b b e m a werd in het laatstgemeld geschrift met bescheidenheid behandeld, doch H o f s t e d e staat er in een zwart verschiet.

Meermalen tastte hij het patriottische tijdschrift *de Post van den Nederrijn* aan, en in 1783 was hij te Utrecht aan persoonlijke mishandeling blootgesteld.

In 1779 werd hij met den lutherschen predikant F.C.G. B u t z in een nieuwen twist gewikkeld over de godsdienstige onverdraagzaamheid, bij gelegenheid dat de luthersche gemeente aan de Kaap de Goede Hoop een openbare kerk wenschte te stichten, dat H o f s t e d e tegenwerkte. In die twist spaarde hij de geleerdste mannen, zelfs een V a l c k e n a e r en R u h n k e n i u s , niet.

In 1786 geraakte hij in twist met H e n d r i k B r i n x m a , schoolmeester te Hoogebeintum in Friesland, welks pen en hand bestuurd werd door twee schrandere mannen, die misschien te dezen aanzien niet vrij van partijzucht waren, maar zich overigens in vele opzigten, zoo bij het vaderland als bij de kerk, waarlijk verdienstelijk hebben gemaakt, door hunnen welgemeenden ijver voor vrijheid en verlichting. H o f s t e d e nam ook deel in den twist tusschen H a b b e m a en den hoogleeraar J o h a n J a c o b l e S a g e t e n B r o e k . Eindelijk gaf de door de Pruissische wapenen bewerkte staatsom wenteling van 1787 rust op het kerkelijk gebied en maakte een einde aan H o f s t e d e 's twisten. De uitgever der *Vaderlandsche Bibliotheek* gaf de redactie aan J a c o b u s K a n t e l a a r , die haar in een geheel anderen geest vervolgde.

Leeren wij aan de eene zijde H o f s t e d e als een onverdraagzaam en twistgierig man kennen, aan de andere zijde moeten wij hem als theologant achten. Grooten lof verdienen zijne *Bijzonderheden over de H. Schrift* en zijne *Verhandeling over het kleine getal der echte martelaren*.

Vooral maakte hij zich verdienstelijk door zijne geschriften over de evangelieprediking in de overzeesche bezittingen

van ons vaderland. Hij behaalde de gouden medaille op de in 1773 door de Hollandsche maatschappij van wetenschappen te Haarlem als prijsvraag uitgeschreven: *Welke de beste middelen waren om de ware en zuivere leer van het Evangelie onder de bewoners der Koloniën van den Staat meer en meer te bevestigen en in die landstreken voort te planten*.

Ofschoon de zaak zelve en de voorgeslagen middelen ter bereiking van het voorgestelde doel, ten gevolge der tijdsomstandigheden, buiten werking bleven, wekte zij de belangstelling der godgeleerden in hooge mate op en gaf aan H o f s t e d e aanleiding tot het belangrijk werk over de *Oost-Indische Kerkzaken*.

H o f s t e d e beoefende ook de Nederduitsche poëzy en was lid van het Zeeuwsch genootschap van kunsten en wetenschappen.

Hij was gehuwd met I g n a t i a M a r i a V i s c h , die hij negenentwintig jaren voor zijn dood verloor. Zijn portret bestaat met een onderschrift van S c h a r p .

Hij wordt door een, der kerkelijke zaken in ons vaderland, zeer kundigen geleerde gehouden voor den schrijver van het volgende geestige schimpschrift, dat zonder opgave van plaats, jaar en drukker (omstreeks 1738 of 39) anoniem, in den strijd tusschen de Franeker hoogleeraren P. L a a n en H. V e n e m a , in 't licht verscheen:

Pseudo-Studiosus hodiernus, *sive Theologus Groninganus detectus*, d.i. *Hedendaagsche Naamstudent of Groninger Godgeleerde ontdekt en wederlegt door* R.L.O.R., *S.S. Theol. Studiosus*, 188 bl. groot.

Hij schreef:

De waarheid in Friesland tegen de aanslagen van ketterij verdedigd, Leeuw. 1742 4°. (een gedicht).

Leerrede op de verheffing van prins Willem IV, *uit Pred.* X:17, Amst. 1747 4°.

Bloemen, *gestrooit op het graf van W.C.H. Friso*, Rott. 1752 8°.

Recht der Rotterdamsche Kerk, Rott. 1756 8°.

Het Kralinger lasterschrift wederlegd, Rott. 1757 8°.

Bijzonderheden over de Heilige Schrift, Rott. 1766 4°.

Vervolg der Nalezingen op de Bijzonderheden, Rott. 1766 4°.

Tweede vervolg der Nalezingen enz, Rott. 1767 4°.

Derde vervolg der Nalezingen, Rott 1775 8°.

De Belizarius van den Heer Marmontel beoordeeld en de kwade zeden der vermaardste Heidenen aangetoond, *ten bewijze hoe onbedachtzaam men dezelve om hunne deugdzaamheid verzameld heeft*, Rott. 1769.

De beoordeeling van den Belisarius, *voornamelijk met be-*

trekking tot Socrates, *tegen de heeren C. Nozeman en anderen verdedigt*, *ten nader bewijze*, *dat de voornaamste Heidenen uithoofde van derzelver deugdzaamheid*, *geen voorwerpen der Goddelijke barmhartigheid hebben kunnen zijn*, Rott. 1769.

J.S. Zimmerman, *de voortreffelijkheid van den Christelijken godsdienst vergeleken met de philosophie van Socrates*, *met eene voorrede en aanhangsel van P.H.*, Rott. 1770 8°.

Beoordeeling der nieuwe verklaring van Salomo's Hooglied door de schrijvers van de Nederlandsche Bibliotheek.

De waarheit en Godlijkheit der Evangelische verhalen, *opgemaakt uit vergelijking van den val van Petrus met den dood van Judas*, *zoo als die beide gebeurtenissen in het N. Testament beschreven zijn*, Rott. 1774 8°.

Brief aan J.J. le Sage ten Broek, *over een nieuwe manier van zingen in de gemeente Rotterdam*, *te gelijk met de Psalmberijming ingevoerd*, Rott. 1775 8°.

Oost-Indische Kerkzaken, *zoo oude als nieuwe*, *meest alle uit oorspronkelijke en ongedrukte stukken bijeen verzameld*, *in orde gebragt en beredeneerd*, Rott. 2 d. 8°.

Het leven van den prof. Gerhardus Johannes Nahuijs, Rott. 1782 8°.

Herderlijke brief aan de Rotterdamsche Gemeente, *in zich bevattende de egte Gereformeerde leer van 's Heilands borgtogtlijk lijden*, Rott. 1784 8°.

Apologie tegen de lasterende Nieuwspapieren en andere schriften van dezen tijd, *benevens een noodwendig berigt aangaande zekere correspondentie met wijlen den heer Bareuth*, Rott. 1785 8°.

Tweede Apologie, Rott. 1786 8°.

Hofstede wordt ook voor den schrijver van *de Advokaat der Vaderlandsche Kerk* gehouden, doch ten onregte.

Zie Ypey, *Geschied. der Chr. Kerk in de* 18*de eeuw.* D. I. *a*. bl. 53, D. III. bl. 169, 170, D. VII. bl. 24-43, 163-167, 444, 428 tot 430, 432, 434, 435-442; Ypey en Dermout, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk*, D. III. bl. 621 verv., met de *Aanteek.* IV. bl. 106 verv.; Glasius, *Geschied. der Ned. Herv. Chr. Kerk*, *na de Herv.*, D. II. bl. 250, 269, 293; Glasius, *Godgel. Nederl.*, o.h.w.; A.F.E Jacobi, *Der neuesten Religions Zustand in Holland*, S. 73-80; *Gelehrter Briefwechsel zwischen* J.J. Reiske, M. Mendelsohn en G.E. Lessing, Th. I S. 321, 322; *Adv der Vad. Kerk*, Voorr. St I. bl 22, 23; *Valsch en Kwaatäartigheid van de schrijvers der Ned Dibl. in de beoordeeling der gedichten van Burman*, bl. 7; Habbema, *Hist. verhaal nopens het gebeurde te Utrecht* enz., bl. 55, 56; J. van Iperen, *Geschied. der Psalmber.*, D II. bl. 453; Paauw, *Verv. op Veeris Naaml. van Predik.*, bl. 99; Saxe, *Onom. Liter.*, T. VIII. p. 329-331; Kist en Royaards, *Kerk. Archief inzonderheid van Nederl.*, D. V. bl. 406, D. IX. bl. 497, 498; Maurits en Noordbeek, *Naamr. van Godgel. Schrijv.;*

Columbus en Dreas, *Naaml. der Heeren Predik, die onder 't ressort van de Classis van Dokkum sedert de Reformatie gediend hebben*, bl. 21; *Vaderl. Hist. ten vervolge op* Wagenaar, D. IV. bl. 91 verv, D. IX. bl. 336 verv; *Ned. Jaarb. Jan.* 1756, bl. 68; van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 238, Collot d'Escury, *Hollands roem*, D. V. bl. 14, 169-171; *Bibl.* Hagana, T. IV p 199 seqq.; K.J.R. van Harderwijk, *Naaml. der Pred. van Rotterdam*, bl. 81; *Boekz. der gel. wer.* 1756, bl. 774-776, 1757, bl. 217-230, 570; Arrenberg, *Naamreg. van Boek.; Cat. der Maatsch van Nederl. Letterk*, D. I. bl. 166, D. II. bl. 76; *Cat. der Bibl. der Rem. te Amsterdam*, bl. 103; *Cat.* J. Schouten, bl. 73; *Cat.* J. Heringa, bl. 75; *Cat. mss. van* J.J. van Voorst, bl. 173; *Cat.* Visscher, bl. 50; Muller, *Cat. van Portr*.

[Wolther Hendrik Hofstede]

HOFSTEDE (WOLTHER HENDRIK), was officier onder het battaillon Oranje-Drenthe, de eenige afdeeling, ter repartitie staande van het landschap, die te Doornik in garnizoen lag. Kort na de geboorte van eenen zoon nam Hofstede zijn ontslag en begaf zich naar Drenthe, waar zijn vader en grootvader predikant waren geweest. Hier werd hij eerst premierklerk, eene in die dagen zeer belangrijke en geschatte betrekking, en ontvanger der victualiën bij het landschapsbestuur, vervolgens raad en secretaris, welke posten hij jaren lang tot groot nut der provincie bekleedde. Hij was een hoogst werkzaam en zaakkundig man, aan wiens invloed Assen den aanleg van het bosch en Drenthe hare hooftvaart heeft te danken. De voorstellen en plannen van beiden waren van zijne hand. Ook oefende bij, door zijn raad, plannen en ontwerpen, den grootsten invloed op de onderneming tot het graven der vaart van Meppel naar Assen, de Drenthsche hoofdvaart, ter lengte van negen uren met hare sluizen en zijtakken.

Zie *Nederl. Jaarb.*, D. I. bl. 69, D. XI. bl. 368; *Drenthsche Volksalmanak* 1840, Mr. *Petrus Hofstede in zijn leven en werken*.

[Mr. Petrus Hofstede]

HOFSTEDE (Mr. PETRUS), zoon van Wolther Hendrik Hofstede, werd den 14 April 1755 te Doornik, waar zijn vader toen in garnizoen lag, geboren. Na te Meppel de scholen te hebben doorgeloopen, vertrok hij naar de Groninger akademie, waar hij in 1775 op theses tot meester in de regten werd bevorderd. Te Assen weêrgekeerd, werd hij advokaat-fiskaal bij den landdrost en praktiseerde tevens als advokaat. Toen zijn vader in 1784 mr. B.W. Ellents als ordinaris, raad en secretaris opvolgde, begunstigden gedeputeerden den zoon met den daardoor opeugekomene betrekking van premier-klerk; daar bij als landdags-comparant uit het lid der Eigenerfden, onder 's lands staten zitting nam, bevolmagtigd door Roswinkel. Hij stond op den landdag, 1786, met

hand en tand de landverdervende factie (zoo noemde men de stadhouderlijke partij), die hij gelijk zijn vader en oom was toegedaan, voor. De lasterlijke beschuldigingen, die men tegen hem inbragt, doen zien dat men hem niet tot de weinig beteekenende tegenstanders rekende, maar dat men hem veeleer als de steun van zijne partij beschouwde. Op voordragt des stadhouders, droeg de raad van state hem, in 1789, den post op van ontvanger van den 40sten penning en van de gemeene middelen van Wedde en Westwoldingerland.

Bij gelegenheid der hervorming van het hoogste regtscollegie van het landschap, werd hij met mrs. v a n L i e r en E r k e n s w i j k tot eene sub-commissie uit die staatsleden gekozen, welke met drost en gedeputeerden benoemd waren, tot de herziening van het landregt en het onderzoek der gebreken in het Drenthsche justitiewezen. Het was volgens H o f s t e d e s verslag en dat zijner medebenoemden, volgens de door hen gemaakte ontwerpen en reglementen, dat de staten op den landdag, voorjaar 1791, besloten tot vernietiging van den ouden etstoel en tot daarstelling van een hof van justitie, in hetwelk alleen regtsgeleerden zouden zitten. Dit hof opende, 12 October van hetzelfde jaar, zijne zittingen, en werd door H o f s t e d e , namens het ligchaam der advokaten, met eene aanspraak begroet. De aangebodene raadsheersplaats kon, bij zijne gevestigde praktijk niets aanlokkelijks hebben; hij nam haar niet aan. Twee jaren later daarentegen werd hij, op recommandatie van Z.H., Maart 1793, zijnen vader als raad en secretaris geadjungeerd. In 1795 werd hij van al zijne ambten, zoover zij provinciaal waren, ontslagen en kreeg hij last, het huis, dat hij als landsambtenaar bewoonde, binnen drie dagen te ruimen. Ook kon hij zijne praktijk niet langer uitoefenen, wijl hij den gevorderden eed of belofte van afkeer van den ouden staatsvorm weigerde. Hem bleef alleen het ontvangerschap van Westwoldingerland, doch ook deze betrekking achtte hij zich verpligt in 1797 te moeten neêrleggen. Vijf jaren lang bleef H o f s t e d e ambteloos. Gedurende dien tijd vond hij voedsel voor zijnen werkzamen aard in land- en boschbouw, eene bezigheid, waarvoor hem, in volgenden tijd eene kennenlijke voorliefde tot in den hoogen ouderdom bijbleef, en waaraan Drenthe het te danken heeft, dat talrijke bunders heideveld in welig plantsoen of in bouwland verkeerden. De nieuwe staatsregeling van 1802 droeg talrijke blijken eener ontwaakte zucht om weder meer tot het oude terug te keeren.

Het vertoog over eene algemeene amnestie, hetwelk het staatsbewind aan het wetgevend ligchaam inzond, ademde

eene wijsheid en gematigdheid, die de welgezinden aller partijen moest vereenigen, en bij het vrolijk uitzigt in de toekomst, dat de nu geslotene vrede aanbood, een tijdperk van eendragt en welvaart moest doen verwachten, dat de republiek sedert 1780 niet had gekend. Onbekrompen had de voormalige erfstadhouder, Willem V, deze aanvankelijke aannadering der oude staatspartijen bevorderd, door een brief, gedagteekend Oranjestein den 26 December 1801, aan hen die meenden, door het weigeren van openbare betrekkingen, hunne verkleefdheid te moeten betoonen; dat er geene redenen bestonden waarom zij zich aan het bestuur zouden onttrekken, en niet werkzaam zijn ten nutte des vaderlands. Overgroot was dan het getal dergenen die weder deel namen aan het beleid der zaken. Ook Hofstede was onder deze en werd aangesteld als secretaris bij het herstelde hof van justitie van Drenthe. Hoeveel er veranderd was, de staatsregeling van 1802 had, met betrekking tot Drenthe, die van 1798 slechts bekrachtigd, en het, met uitzondering van het justiciële, met Overijssel vereenigd gelaten. Hofstede doorzag al het nadeelige van dien toestand en besloot wat mogelijk was te beproeven om haar te doen ophouden. Hij rigtte op dit punt de aandacht der Drenthenaren, en, door zijn bestel, kwamen op den 17 October 1804, in de kerk te Assen, vierenveertig der achtingswaardigste ingezetenen uit verschillende oorden van Drenthe bijeen, die elkander beloofden, alle wettige middelen in het werk te zullen stellen, om die afscheiding te zullen bewerken. Hofstede, aanvankelijk met mr. C.E. Carsten, werd met de uitvoering belast en naar 's Hage afgezonden. Vruchteloos bleven zijne pogingen, doch Hofstede liet zich niet afschrikken. Zoodra het algemeen gerucht onzen gezant te Parijs, Rutger Jan Schimmelpenninck, als het toekomend hoofd der republiek doodverwde, wendde hij zich tot hem en met een goed gevolg. Den 19 Julij 1805 werd Drenthe van Overijssel afgezonderd, en, met den ouden naam van landschap, onder een afzonderlijk bestuur gebragt, en Hofstede tot secretaris bij het landschapsbestuur benoemd.

In April 1807 benoemde koning Lodewijk, Hofstede tot landdrost, nadat bij reeds vroeger tot ridder van de koninklijke orde van Holland was benoemd. Hoezeer hij zijnen invloed ten voordeele van Drenthe ook bij den nieuwen souverein aanwendde, bleek vooral staande het verblijf des konings aldaar, in het voorjaar van 1809. De koning vatte zulk een gunstig denkbeeld van hem op, dat hij hem, op het einde van dat jaar, het landdrost-ambt van Overijssel opdroeg.

Niet lang na de inlijving in Frankrijk werd H o f s t e d e prefect van de monden van den IJssel, doch hij werd, dewijl men zijne staatkundige denkwijze mistrouwde, in zijne betrekking ontslagen en hij bleef buiten bewind tot aan de omwenteling, die ons volksbestaan herstelde. Onder de notabelen, die zich den 28 Maart 1814 te Amsterdam vereenigden, opgeroepen door den commissaris generaal van binnenlandsche zaken, om de ontworpene grondwet aan te nemen of te verwerpen, bevond zich ook H o f s t e d e . Zijne werkzaamheden bleven niet bepaald bij deze bloote plegtigheid. Reeds den 17 dierzelfde maand was hij benoemd door den souvereinen vorst tot lid der commissie van twaalven, die met G.K. v a n H o g e n d o r p , als eerst benoemd lid aan het hoofd, de omtrekken zou vaststellen voor de zamenstelling der provinciale staten.

Na den afloop dezer werkzaamheden, werd hij, bij besluit van den 6 April, tot voorzitter benoemd der commissie, welke den souvereinen vorst bepaaldelijk omtrent de zamenstelling der staten van Drenthe zou adviseren, terwijl hij krachtens hetzelfde besluit, zijne benoeming ontving als gouverneur van Drenthe.

Op zijn herhaald verzoek, in 1831 door Z.M., op de meest vereerende wijze ontslagen als gouverneur van Drenthe, legde hij, in het voorjaar van 1832, die betrekking neder en vertrok met der woon naar Groningen, waar hij den 14 April ontsliep. H o f s t e d e was (sedert 1830) curator der Groninger hoogeschool, commandeur der orde van den Nederlandschen leeuw, correspondent der tweede klasse, Hollandsche letterkunde en geschiedenis, en natuurkunde bij het koninklijk instituut van wetenschappen; en directeur der Hollandsche maatschappij van wetenschappen. Zijn advies aan laatstgenoemde maatschappij, omtrent een antwoord over de Hunnebedden, draagt duidelijke blijken, dat die helderheid van inzigt, welke hem in het werkelijke leven geleidde, in het wetenschappelijke hem evenzeer boven het gewone zou verheven hebben.

Zie S t u a r t , *Vad. Geschied.*, D. III. bl. 16; N i e u w e n h u i s ; K o b u s en d e R i v e c o u r t ; Mr. P. H o f s t e d e *in zijn leven en werken; Konst- en Letterb.* 1839, D. I. bl 407 volgg.; *Drenthsche Volksalmanak voor* 1839, 1840; M u l l e r , *Cat. van Portr*.

[Johannes ter Hofstede]

HOFSTEDE (JOHANNES TER), catechiseermeester te Rotterdam, beoefende de dichtkunst, blijkens zijne *Treurende Godvrucht over het verlies van den dierbaren Erfstadhouder Willem den Vierden en geschetst door* W i l h . V e l i n g i u s ; *Grafschrift op Johannes Paludanus*, *predikant te Capelle*

op den IJssel, Hal 1799, en andere gelegenheidsstukken. Meer bekend is hij door zijne *Natuurlijke Godgeleerdheid in derzelver overeenkomenheid beschouwd*, Rotterdam, A. Bothal, 1769, 8°.

Zie van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit Woordenb.*, D. II. bl. 237; *Bookz. der gel. wer.* 1759, *b.* bl. 267, 268; Arrenberg; *Naamreg van Boek*.

[Johan Carel Hofwaal]

HOFWAAL (JOHAN CAREL) sergeant, onderscheidde zich in den opstand (1763) onzer West-Indische volksplanting Berbice. Toen het krijgsvolk en de zeelieden, derwaarts gezonden, op het punt stonden te landen, gaven de opstandelingen vuur, met dat gevolg, dat drie officieren der landmagt doodgeschoten, twee der zeemagt, benevens een officier der burgerij zwaar gekwetst werden. Dit ongeval veroorzaakte in de eerste oogenblikken eenige verwarring, daar het land- en zeevolk zich op eens van al zijne officieren beroofd vond; doch spoedig werd de orde hersteld. Hofwaal nam kloekhartig het bevel op zich, en deed uit het geweer en geschut der vaartuigen zulk een hevig vuur maken, dat de opstandelingen terugdeinsden, waarop het krijgsvolk en de zeelieden, onder aanvoering van den kapitein van Oijen, die op het berigt van het gebeurde was toegesneld, aan wal stapten en den vijand dapper aantastten en een goed aantal gevangen namen.

Zie Mr. J.C. de Jonge, *Geschied. van Neêrl Zeew.*, D. VI. *b.* bl. 535.

[Jacob Hog]

HOG (JACOB) gaf in het licht:

Gedenkwaardige en Geestelyke oeffeningen van Jufvr. Catharina Colace, Rott. 1744, 8°.

Zie Abcoude, *Aanhangs*, *en verv. van Ned Boek.*, bl. 98.

[Romein de Hoge]

HOGE (ROMEIN DE). Zie HOOGHE (ROMEIN DE).

[Mr. Cornelis van Hogelande]

HOGELANDE (MR. CORNELIS VAN) werd in 1541 pensionaris van Gouda. Hij voerde tegen de stad een proces ‘over 't indirectelijk gedaan devoir in 't verpachten van het secretarisschap.’ De stad verloor dit geding in 1549 bij het hof van Holland en beriep zich op den hoogen raad. Hij was reeds in 1546 van zijn ambt verlaten. Mogelijk is hij dezelfde die als pensionaris van Dordrecht van 1553-1562 voorkomt. Deze werd aangesteld om gedurende de ziekte van 's lands advokaat, mr. Adriaan van der Goes, en tot dat in diens plaats een ander zou verkozen zijn, de directie der vergadering de resolutien op te stellen.

Zie C.J. de Lange van Wijngaarden, *Geschied. en Beschrijv. der Stad van de Goude*, D. II. bl. 301; Balen, *Beschrijv. van Dordr.*, bl. 356; van der Goes, *Register*, D. III. bl. 349.

[Theobald van Hogelande]

HOGELANDE (THEOBALD VAN). Zie HOGHELANDE (THEOBALD VAN).

[Johan van Hogelande]

HOGELANDE (JOHAN VAN) deken van de keizerlijke kerk van St. Maria te Utrecht, zoon van mr. Casper Levynse van Hogelande, eerste president van het hof provinciaal te Utrecht. Hij was een beminnaar der letteren en werd door den aartsbisschop Schenk zeer in achting gehouden. Hij was de Maecenas van den beroemden Lambertus Hortensius, die hem zijne *Pharsalia* opdroeg.

Zie *Plak. boek*, D. II. bl. 1048; Hoynck van Papendrecht, *Anal.*, T. III. P. I. p. 294; Mees, *verhand. over Lambert. Hortensius*, bl. 22, 37.

[Michel Högelko]

HÖGELKO (MICHEL) of Hoegelcke, een Duitscher van geboorte, kwam vermoedelijk in 1572 met de eerste vreemde benden onder Schouwenburg en Bronkhorst in Friesland. Hij komt echter eerst in 1585 als hopman in onze geschiedenis voor, en men verhaalt dat hij toen de schans bij Schooterburen of Oudeschoot aanlegde, en daarna door de staten naar Duitschland werd afgevaardigd om vier vaandels knechten op te rigten. Nadat hij aan deze blijken van vertrouwen had voldaan werd hem het oppergezag van de schans Oterdum ten zuid oosten van Delfzijl aan de Eems gelegen, opgedragen, in welke betrekking hij in Julij 1586 door hopman Frederik Vervou werd vervangen, terwijl hij zich met zijne kompagnie naar Dockum begaf. In Maart 1587 deden gedeputeerde staten hem de toezegging van Stein Maltissen, die na zijne nederlaag en gevangenschap weder in dienst van den Deenschen koning was overgegaan, als overste luitenant van het krijgsvolk in Friesland te zullen vervangen; doch de stadhouder benoemde gelijktijdig, volgens de aanstelling van den graaf van Leycester en den raad van state, zekeren overste Peter van Sedlnitzky, een Boheemsch vrijheer, tot overste luitenant van al het krijgsvolk te voet en te paard. Deze dubbele benoeming verwekte groote verschillen tusschen de staten en den stadhouder. Beide bleven echter in kracht, doch men zag zich, bij het geven der commissiën, verpligt, die zoo te wijzigen, dat Högelko, onder de vleijendste betuigingen van zijne ‘vromicheyd, ervarenheyt ende trouwe diensten, deze landen sints vele jaren bewezen’, aangesteld werd tot overste luitenant over zeven vaandelen voetvolk, terwijl Sedlnitzky in zijne vroegere benoeming werd bevestigd. Högelko was door zoodanige handelwijze diep gekrenkt en weigerde eerst de nu veranderde commissie aan te nemen; eindelijk gaf hij zooveel toe, dat hij verklaarde Sedlnitzky te willen erkennen voor zijnen oversten luitenant,

wapenbroeder en bevorderaar; evenwel in zoo verre, dat, als zij te zamen in een garnizoen mogten komen, hij S e d l n i t z k y alleen dan wilde gehoorzamen als de stadhouder uitlandig was.

De zaak zou hierbij gebleven zijn en waarschijnlijk geen verdere gevolgen hebben gehad, indien men elke aanraking der beide oversten had kunnen of willen vermijden. Doch wat gebeurde er. Toen V e r d u g o , in Junij 1589, met zijne benden naar het oostelijk gedeelte der provincie Groningen was getrokken tot ontzetting van de kort te voren door graaf W i l l e m L o d e w i j k genomen schans Reide, scheen de kans goed om de schans Nijezijl met proviand te versterken. Sedert H ö g e l k o in den aanvang van dit jaar Dockum verlaten en in Maart met kapitein S c h a y de schans Ematil of Enumatil op een loffelijke wijze veroverd had, was hem het opperbevel van de vesting Nijezijl, waarin slechts twee vaandelen lagen, toevertrouwd. Terwijl nu de beide hoplieden F r e d e r i k v a n V e r v o u en P e t e r F o p s e n staan te wachten op de bevelen van den stadhouder en de gedeputeerden omtrent het gemelde konvooi, komt er berigt dat de overste S e d l n i t z k y uit Holland was aangekomen, en dadelijk werd deze gelast, om met de gemelde hoplieden en 450 manschappen het transport naar Nijezijl te geleiden. Den 19 Junij begaven zij zich naar Dockum op weg, vonden daar 93 wagens met voorraad, trokken hiermede gedurende den nacht voort en kwamen met het aanbreken van den dag tusschen Visvliet en Grijpskerk. Om zeker te gaan had V e r v o u uit Dockum naar H ö g e l k o geschreven, dat hij voor hunne aankomst 50 man naar Grijpskerk zou zenden, wijl men voor de vijandelijke benden uit de schans de Opslag of uit Grijpskerk vreesde. In weerwil dat H ö g e l k o aan dit verzoek voldaan had, en het konvooi zelf 450 man sterk was, zag men zich bij Grijpskerk plotseling door een menigte ruiters en knechten aangevallen, die hen het intrekken der schans trachtten te beletten. Hierdoor ontstond eene schermutseling, bij welke drie wagens van den weg in den sloot vielen, ofschoon men na weinig tijds gelukkig Nijezijl bereikte.

Toen de proviand binnen was, overwoog men, hoe het veiligst den terugtogt te ondernemen. Er werd besloten, dat H ö g e l k o zijnen hopman T j a a r d J a n s e n W e d e r s p a n met 60 man te scheep naar Grijpskerk zou zenden met last aan dezen om 30 man vooruit te laten gaan, ten einde te onderzoeken of de vijand nog in het dorp was, en zoo deze het dorp hadden verlaten, daarvan een teeken te geven door het omdraaijen van den molen.

Doch deze krijgslieden, wier voorzigtigheid, volgens R e i j d , in dezelfde mate verminderde als hun moed, door het gebruik van den aangebragten Spaanschen wijn vermeerderd was, begaven zich allen te gelijk en in wanorde uit de schepen en geraakten met hunne vijanden in een scherp gevecht, waarin 30 of 40 bleven, onder welke vaandrig H e i j n d r i c k v a n L u b i c k of L u b e c k , H ö g e l k o 's stiefzoon.

Zoodra deze uit Nijezijl de schermutseling zag vreesde hij het ergste, trad als een wanhopige uit de vesting naar S e d l n i t z k y , die met zijne 450 man en ruim 80 wagens op den weg reisvaardig stond en het gevecht koelbloedig aanschouwde, roepende: Trekt voort mannen! Trekt voort! Deze weigerde zulks, voorgevende geen de minste kennis van de sterkte des vijands te hebben, en indien hij tegen den overmagtigen vijand ongelukkig streed, Nijezijl in gevaar te brengen van ingenomen te worden.

Deze en andere voorwendsels vonden geen ingang bij H ö g e l k o , en toen deze eindelijk de zekerheid van de nederlaag en het sneuvelen van den hopman bekwam, barstte de verontwaardigde krijgsman in een vloed van woorden en verwijtingen los, schold S e d l n i t z k y voor een trouwelooze en lafhartige, die als schelm waardig was zijn kop te verliezen. Deze toon was voor S e d l n i t s k y onduldbaar en zijne zucht naar wraak en voldoening steeg ten top, toen hij, na de schans met schepen verlaten te hebben, te Leeuwarden terugkwam en zoowel bij de burgers als bij de gedeputeerden misnoegen bespeurde. Hierop klaagde hij H ö g e l k o bij den stadhouder aan en eischte voldoening van eer. De zaak werd op eene bijeenkomst te Dockum en te Kollum gehouden behandeld, waar men te vergeefsch pogingen tot verzoening aanwendde. Eindelijk werd er den 3 October 1590 te Leeuwarden eene sententie uitgesproken, waarbij verklaard werd, dat S e d l n i t z k y zijn pligt als een voorzigtig bevelhebber gedaan had, dat hij ten onregte gescholden was, en dat de gesneuvelden zich roekeloos in het gevaar hadden gestort. H ö g e l k o werd dus in het ongelijk gesteld, in een geldboete van *f* 1000 verwezen en in de kosten van het proces, dat op *f* 1200 begroot werd. Deze uitspraak verwekte bier verbazing, daar afkeuring, te meer wijl H ö g e l k o zelve voor zijne regters had betuigd, dat de gesprokene scheldwoorden hem door den drang der gevaarvolle omstandigheden gedreven, uit ongeduldigen ijver en eene natuurlijke ontroering over het sneuvelen van zijn zoon waren ontvallen. H ö g e l k o nam nu zijn afscheid, en ontving den 16 Januarij 1591 van den stadhouder een paspoort, waarin

hij verklaarde, dat hij hem trouw gediend en zich als een dapper en eerlijk krijgsman gedragen had. Doch weinige dagen voor zijn vertrek gaf hij, in navolging van zijne partij, een gedrukt boekje in het licht, waarin hij den stadhouder en zijne regters van partijdigheid beschuldigde, hetgeen op nieuw aanleiding tot een hevige twist gaf.

De gedeputeerde staten gaven hem van hunne zijde bewijzen van hunne gezindheid over zijn persoon en gedrag, en vereerden hem een halssieraad of gouden keten, waaraan een gedenkpenning hing, met zijn portret en een Latijnsche inscriptie, die nog (1839) in het penningkabinet van den heer A.P.H. Kuipers aanwezig was, en beschreven wordt met eene bijgevoegde *Geschiedenis van de aanleiding tot het ontstaan van den penning* door den heer W. Eekhoff, in het eerste deel van de *Vrije Fries*.

Zie Winsemius, *Chronique van Vrieslont*, fol. 753, 755, 770, 798; van Reyd, *Nederl. Oorl*, fol. 64, 151, 158; *Vriesck Charterb.*, D. IV. fol. 708, 756, 757.

[J. Hogen]

HOGEN (J.) kunstgraveur, van wiens werk het portret uitgaat van Damianus Agoess (Damianus à Goës). Volgens Kramm zou hij dezelfde zijn met Johan Hogenberg.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl en Vlaams. Kunstsch.*, D. III. bl. 709.

[Leendert van Hogen]

HOGEN (LEENDERT VAN) een Nederlandsch portretschilder uit de 18de eeuw.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaamsch. Kunstsch.*, D. III. bl. 709.

[Frans Hogenberg]

HOGENBERG (FRANS). Kramm gist dat hij een zoon van Hans *de Oude* en een broeder van Abraham Johan *de Jonge* en van Remigius Hogenberg was. Hij is te Mechelen geboren, was omstreeks 1560 met Remigius in Engeland werkzaam voor de boekhandelaars. Van daar vertrok hij naar Keulen, waar hij tot zijn dood toe (1590) de kunst uitoefende en op het Protestantsche kerkhof werd begraven. Hij had grooten roem en was de eerste die naauwkeurige afbeeldingen voor boekwerken vervaardigde. Hij schilderde veel portretten van Engelsche koningen en koninginnen, o.a. dat van Maria (1555). Tot de voornaamste boekwerken, waarin zijne platen voorkomen, behoort Mich. Aitsingeri, *de Leone Belgico ejusque topographica et historica descriptione liber*, *ab an.* 1559 *ad* 1583, Colon. 1583, in kl. fol. met 112 platen, die in een lokalen toon gesneden zijn en trouwe afbeeldingen geven van steden, volksgebruiken, krijgswerktuigen, rijtuigen, meubelen enz. tot dat tijdvak behoo-

rende. Van dit werk is eene latere uitgave van 1605, na zijn dood verschenen. Ook wordt vermeld: *Civitates orbis terrarum*, *in aes incisae et excusae et discriptione topographica*, *morali et politica illustratae*, *Tom* VI. *Colloborantibus Francisco Hogenbergio*, *Chalcographo et Georgio Hoefnagel*, *in fol. majore*, *Coloniae at ann.* 1572 *ad* 1618.

Zie M e r l o , *Kunst und Künstler in Köln*, Köln, 1850, in 8°.; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 709; *Cat.* van H u l t h e m , Nr. 14334; doch vooral het belangrijk artikel van F r e d . M u l l e r in *Navorscher*, D. X. bl. 22 volgg.

[Hans Hogenberg]

HOGENBERG (HANS) of J a n *de Oude*, werd in 1500 te Munchen geboren, bezocht Italië, reisde van daar met een Vlaamsch kunstenaar en vestigde zich te Mechelen, waar hij volgens den een in 1544, volgens den ander in 1554 overleed. Hij vervaardigde historiële stukken voor vele kerken in België, zoo als voor de Ridder-kapel der S t . R o m b o u t s -kerk te Mechelen. Hij hanteerde zeer fijn doch droog, meldt K r a m m , het penseel, blijkens vele portretten en stichtelijke onderwerpen, die van hem bestaan, en als etsen: *de Intocht van Keyser Karel* V *in Bologne*, *begeleid door Paus Clemens* VII *in* 1529. 'Deze rol,' zoo als v a n M a n d e r hem noemt, bestaat uit *Twee titels en zesendertig groote bladen*, in de hoogte. Een exemplaar van slechts 19 bladen (overdrukken) berust in de Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

Zie M e r l o , *Kunst und Künstler in Köln*, Köln, 1850, in 8°.; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 709.

[Jan Hogenberg]

HOGENBERG (JAN), die later leefde. Van hem zijn de werken, die het monogram J o h . H.f. voeren. K r a m m bezit van hem een fraai portret van *Janus Antonius Saracenus*, Lugd. Anno 1595 aetate 48 in kl. 4°. J o h a H o g e n b e r g sculp. col.

Zie M e r l o , *Kunst und Künstler in Köln*, Köln 1850, in 8°.; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 712.

[Remigius Hogenberg]

HOGENBERG (REMIGIUS), waarschijnlijk de zoon van H a n s , broeder van F r a n s , werd te Mechelen geboren, arbeidde omstreeks 1560 met zijn broeder, als graveur, voor den boekhandel in Engeland. Hij was aldaar nog in 1573, blijkens het door hem in dat jaar gesneden portret van den Engelschen aartsbisschop M a t t h e u s P a r k e r . Blijkens een onderschrift op de *Genealogie der Koningin van Engeland*, blijkt dat hij in dienst van dezen aartsbisschop was.

Zie M e r l o , *Kunst und Künstler in Köln*, Köln 1850, in 8°.; K r a m m , *Lev. en work. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 710.

[T. Hogenberg]

HOGENBERG (T.) schreef:
Kerkelijke redevoering voor het synode van Overijssel te Deventer den 17 *Jnnij* 1749 4°.

Zie M o u r i k en N o o r d b e e k , *Naaml. van Godgel. Boek*.

[N. Hogendorp]

HOGENDORP (N.) schreef:
Batavische kerkgevaar, 4°.

Zie M a u r i k en N o o r d b e e k , *Naaml. van Godgel. Boek*.

[Thomas van Hogendorp]

HOGENDORP (THOMAS VAN) ridder, heer van Spaerenwoude en Penninxveer, afstammeling uit een geslacht, oorspronkelijk uit Noordholland, dat aldaar in de 14de, 15de en 16de eeuw bloeide, in het bezit van onderscheidene leenen en in dienst van 's lands graven was, voerende tot wapen een molenrad met een sabel op een-zilveren veld. T h o m a s was rentmeester van P h i l i p s *den Goede*, voor Kennemerland en Noordholland, kwam in een volksoploop bij Alkmaar, op Hemelvaartsdag 1457, om, en werd in de Groote Kerk te Haarlem begraven. Zijne weduwe, M a r g a r e t h a v a n N o o r d w i j k , trok naar Brussel, om de investituur zijner leenen voor haren zoon F l o r i s te vragen, die zij ook verkreeg, waarna zij aldaar overleed en in de S t . G u d u l e n kerk begraven werd.

Zie Mr. F.A. v a n H a l l , *Redev. ter gedacht. van G.K. van Hogendorp*, bl. 61.

[Mr. Gijsbert van Hogendorp]

HOGENDORP (mr. GIJSBERT VAN) achterkleinzoon van T h o m a s v a n H o g e n d o r p , kwam, na zijne drie zonen tot 's lands dienst in den vrijheidsoorlog te hebben gegeven, in het jaar 1582 in den Haag met ter woon, ten einde zitting te nemen in den hoogen raad, bij welks eerste oprigting hij is aangesteld. Van dezen G i j s b e r t v a n H o g e n d o r p en zijne vrouw J o s i n a O e m v a n W i j n g a e r d e n stammen al de H o g e n d o r p e n af.

Zie B o r , *Nederl. oorl.*, B. XVII, bl. 29; v a n L e e u w e n , *Batav. illustr.*, bl. 1483; W a g e n a a r , *Vad. Hist.*, D. VII, bl. 451; *Chr. van het Hist. Genoots.*, D. V. bl. 43; Mr. F.A. v a n H a l l , *Redev. ter gedacht. van G.K. van Hogendorp*, bl. 62.

[Gijsbert van Hogendorp]

HOGENDORP (GIJSBERT VAN) kleinzoon van bovengenoemde, was in zijn jeugd officier in de lijfwacht van prins M a u r i t s : later generaal in Zweedsche dienst, stond hij, in 1635, als kommandant van Maintz, het beleg tegen de keizerlijken onder den graaf v a n D o h n a uit. In een geschiedverhaal van dit beleg, uit de archiven der

stad Maintz, opgemaakt door F r a n t z J o s e p h B o d m a n n , en aldaar in 1812 uitgekomen, komen vele bijzonderheden omtrent dezen G i j s b e r t v a n H o g e n -

dorp voor, als welke, volgens des schrijvers getuigenis, bl. 126, de burgerij van Maintz nog toen ten tijde (1812) na 176 jaren, naar verdiensten, den roem van een edel, menschlievend en wakker krijgsman toekende. Op ontvangen berigt van den hertog Bernard van Saxen Weymar, dat, en waarom hij op geene hulp of ontzet te rekenen had, ging de stad over bij capitulatie, die alsnog onder de familie berust, en trok van Hogendorp, met alle krijgseer, aan het hoofd van zijn garnizoen uit, hetwelk van 10,000 man tot op 3000 was versmolten. In zijn vaderland teruggekeerd, overleed hij in den Haag en werd aldaar begraven. Hij was schrijver van het bekende treurspel *de Moordt begaen aen Wilhem*, *by de Gratie Godts*, *Prince van Oraengien*, waarmede in 1617 de eerste schouwburg of S. Costers akademie te Amsterdam werd ingewijd. Hij huwde Anna Duyst van Santen.

Zie Mr. F.A. van Hall, *Redev. ter gedacht. van G.K. van Hogendorp*, bl. 63; Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 231; *Historie van den Amsterdamschen Schouwburg*, bl. 11; Wagenaar, *Beschrijv. van Amsterd.*, D. V. bl. 18; Schotel, *Geschied. der Rederijkers*, D. II, bl. 55.

[Willem van Hogendorp]

HOGENDORP (WILLEM VAN), waarschijnlijk zoon van den vorige, raad en burgemeester van Rotterdam, van 1629-1650, huwde Wendela Roosmalen. Van dezen stamde Gijsbert Karel graaf van Hogendorp af.

[Dirk van Hogendorp]

HOGENDORP (DIRK VAN) raad der stad Rotterdam, rentmeester der publieke kerken, werd in 1748 met andere leden van de wethouderschap afgezet. Hij huwde zijne nicht Catharina Wilhelmina van Hogendorp, dochter van Gijsbrecht van Hogendorp en Catharina Margaretha Beck. Deze Gijsbrecht was vrijheer van St. Janssteen en Hofwegen, drossaard van Steenbergen en later ontvanger generaal der Unie. Hij stierf in 1759. Hij werd door keizer Karel VI voor alle zijne nakomelingen in den gravenstand des H. Rijks verheven.

Hij gaf in het licht:

Verhandelingen der Lijfstraffelijke misdaden en haar berechtingen, *naar 't voorschrift des gemeenen Rechts*, *getrokken uyt de schriften van den Heer B. Carpsovius R.G.*, *in de Nederduitsche spraak overgebragt*, Rott. 1752, 2 d. 4°.

Zie *Beroerd Nederl.*, D. III. bl. 87, 80; *Nederl. Jaarb* 1748, bl. 978, 983; *Protest van sommige Rotterd. Burgeren over eenige beschuldigingen de Rotterd Regenten ten onregto aangedaan;* Abcoude *derde aanhangsel van Ned. Boeken*, bl. 68.

[Mr. Willem graaf van Hogendorp]

HOGENDORP (Mr. WILLEM graaf VAN) zoon van D i d e r i k v a n H o g e n d o r p , burgemeester van Rotterdam. Hij was raad en vroedschap der stad Rotterdam en in de gecommitteerde raden van Holland. Hij vertrok in 1774 met het schip *Pallas*, in dienst der Oost-Indische Compagnie, met den rang van koopman naar Batavia, zijne vrouw en kinderen te Rotterdam, zijne geboortestad, achterlatende. In hetzelfde jaar werd hij aangesteld tot resident van Rembang en in 1777 tot de destijds zeer winstgevende betrekking van administrateur der Kompagnies etablissementen op het eiland Onrust. J.C. B a a n e zegt in zijne *Reis door een gedeelte der Nederlandsche bezittingen in O. Indië*, sprekende van zijne aankomst in 1780 te Batavia met het schip *Het slot ter Hooge*, kapitein A. H a l f m a n , aan welks boord de latere gouverneur generaal mr. P.G. v a n O v e r s t r a t e n , als raad van justitie zich bevond, dat, toen zij bij het eiland Onrust waren, de koopman graaf v a n H o g e n d o r p , op Onrust van wege de Compagnie bekleed met het gezag over de pakhuizen van tin, japansch koper, peper en koffij, bij hen aan boord kwam en dat de kapitein en passagiers met hem aan wal gingen den avondmaaltijd houden. V a n H o g e n d o r p bleef administrateur van Onrust tot 1784 en nam toen met het schip *Harmonia* de terugreis aan naar het vaderland. Van dit schip heeft men nimmermeer gehoord en bij het vergaan daarvan verloor v a n H o g e n d o r p het leven. Van zijne hand bestaan eenige geschriften, waardoor bij zich deed kennen als een man van wetenschap en kennis. Onder anderen vindt men in het 1ste deel der *Verhandelingen van het Bataviasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen*, waarvan hij bij de oprigting een der directeuren was, eene *Korte schets van de bezittingen der Nederlandsche Oost-Indische Maatschappij*, *benevens eene beschrijving van het koninkrijk Jacatra en de stad Batavia*, door hem en den heer R a d e r m a c h e r , de stichter van het gemelde genootschap, te zamen gesteld. Hetzelfde deel der *Verhandelingen* bevat voorts zijne *Beschrijving van het eiland Timor voor zoo ver het tot nog toe bekend is*, *waarbij gevoegd is de beschrijving van eenige nabijgelegene Eilanden*.

In het jaar 1789 werd voorts te Rotterdam bij R. A r r e n b e r g gedrukt, zijne reeds in 1779 te Batavia in druk verschenen *Sophonisba*, *of de gelukkige moeder door de inënting van hare dochters*, *ter lezing voorgesteld aan de moeders te Batavia*, waarin hij deze poogde aan te moedigen om hare kinderen te onderwerpen aan de kunstbewerking der inënting. Tot bevordering daarvan was door het Bataviasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen,

namens Willem van Hogendorp, uitgeloofd eene eereprijs van 100 gouden ducaten voor hem, die zekere prijsvraag deswege het best zoude beantwoorden. Van zijne *Sophonisba* maakte het Genootschap gunstige melding in het voorberigt van het tweede deel zijner *Verhandelingen*. 'Dit boekje had ten gevolge,' werd daar gezegd, 'dat velen tot de inënting overgingen.' Doch, na meer dan honderd gelukkig uitgevallen inëntingen, gebeurde het dat een kind onder de kunstbewerking aan eenen zwaren stoelgang en persing overleed. De inwoners dezer stad werden door dit sterfgeval, dat waarschijnlijk aan eene vreemde oorzaak toe te schrijven was, zoo afgeschrikt, dat meest allen de inënting, die in en om Batavia reeds zoo voorspoedig was geweest, afkeurden. Uit dien hoofde gaf de heer van Hogendorp in de maand Februarij 1780 een nieuw stukje onder den titel van *Redevoering der inënting tot de ingezetenen in Batavia* aan het Genootschap over. Die redevoering is een treffend blijk van de menschlievendheid van Willem van Hogendorp.

Hij rustte niet, noch te Batavia, noch te Cheribon en te Samarang, voor dat men overtuigd was van het heilzame der inenting als het eenige middel om den voortgang der toen op Java alom heerschende pokken te stuiten. De zaak is des te merkwaardiger, omdat van Hogendorp geen geneesheer was, en toen, naar het schijnt, de kunstbewerking persoonlijk verrigtte, niet alleen bij de Europesche ingezetenen, maar ook in de woonplaatsen der Javanen en Chinezen. Nog werd in het jaar 1779 te Batavia en in 1780 te Rotterdam door hem bij R. Arrenberg uitgegeven:

Kraspoekol, *of de droevige gevolgen van eene te verregaande strengheid jegens de slaaven*, 8°.

Hij huwde Carolina Wilhelmina van Haren, dochter van Onno Zwier van Haren.

Zie *Nederl. Jaarb.*, D. XIII. bl. 942, D. XIV. bl. 418, D XVI. bl. 844; *Gids* 1857, bl. 226 volgg.; F. Muller, *Cat. Menstruel*, *Avril* 1858; *Hand. en Geschied. van het Ind. Genoots.: Onderzoek leidt tot waarheid*, 3*de Jaarg.*, bl. 33 volgg.

[Dirk, graaf van Hogendorp]

HOGENDORP (DIRK, graaf VAN) werd te Rotterdam, den 13 October 1761, geboren. Hij was de oudere broeder van den in de geschiedenis des vaderlands zoo bekenden mr. Gijsbert Karel van Hogendorp. Beide waren zonen van mr. Willem van Hogendorp en door hunne moeder kleinzoons van den Frieschen staatsman Onno Zwier van Haren. Willem van Hogendorp, hun vader, bragt zijne laatste levensjaren op Java door,

hetgeen voor de beide broeders misschien aanleiding geweest is, om eene bijzondere belangstelling in de Indische zaken aan den dag te leggen. In zijne jeugd was hij gedurende 9 jaren in Pruissische dienst en hij woonde in 1778 de Beijersche successie-oorlog bij. Hij verliet die dienst tijdens den Amerikaanschen oorlog, in welke hij zijn vaderland, tegen Engeland wenschte te dienen. In 1783 begaf hij zich als kapitein onder de infanterie naar Batavia en onderscheidde zich in de expeditie naar Riouw. Te Batavia teruggekeerd trad hij in 1785 in dienst der O.I. Compagnie, eerst als kapitein der dragonders, vervolgens in 1786 als onderkoopman en tweede bestuurder of opperhoofd van Patna in Bengalen. In 1789 werd hij eerste administrateur op het eiland Onrust, in Julij 1791 resident van Japara en eindelijk in 1794 opperkoopman en gezaghebber van Java's oosthoek, tijdens de latere gouverneur generaal mr. P i e t e r G e r a r d u s v a n O v e r s t r a t e n, gouverneur over Java's noord-oostkust was.

Nu brak voor v a n H o g e n d o r p een tijd aan van groote beproeving en wederwaardigheden. Hij was een man van een krachtigen geest, die verkeerdheden en misbruiken, welke hij in de Indische administratie meende te ontdekken aanwees en openlijk zich daarover uitliet. Zulks had ten gevolge dat hij in 1798, op last der Indische regering, als gezaghebber van Java's oosthoek werd geschorst; hem zijne papieren werden ontnomen; hij van zijne vrouw en bezittingen werd afgescheurd, in militair arrest gezet en met een kommando soldaten werd weggevoerd in het afgrijsselijkste weder, langs onbruikbare wegen, door regen en modder van Soerabaija naar Samarang en van daar over zee naar Batavia, zonder gedurende vijf en een halve maand verhoord te worden, zonder dat hem gezegd werd welke de redenen van deze behandeling waren, van welke misdaad hij beschuldigd werd, noch wie zijne aanklagers of beschuldigers waren. Eindelijk vrij zeker onderrigt, dat nog strenger maatregelen tegen hem zouden genomen worden, dat hij namelijk in de Bataviasche stads-boeijen of gevangenis zou worden overgebragt, een verblijf dat bekend stond als zóó ongezond dat weinigen het leven er afbragten, en te Batavia geen regt meenende te kunnen verwachten, besloot hij heimelijk naar het vaderland terug te keeren om daar regt te zoeken. Alzoo een protest achterlatende, waarin hij verklaarde geenszins te vlugten uit vrees voor straf, maar alleen omdat zijne aanklagers tevens zijne regters wilden zijn, en waarin bij, na betuiging zijner onschuld, verzekert naar het vaderland te gaan, ten einde zich daar voor eene onzijdige regtbank te stellen,

wist hij aan de waakzaamheid van het over hem gestelde toezigt te ontsnappen, vertrok den 17 Junij 1799, met een Deensch schip en kwam in September van dat jaar in Nederland aan, alwaar hij zich terstond aanmeldde bij den president van het uitvoerend bewind, zich verlatende op de kennis, dat het toenmalige koloniale bestuur in het vaderland, regt en bevoegdheid bezat om over beschuldigde ambtenaren onderzoek te doen, regt te spreken, en mishandeld zijnde, aan hen schadevergoeding toe te kennen.

Volgens v a n H o g e n d o r p 's *verdediging aan het Committé tot den O.I. handel en bezittingen*, te vinden in de gedrukte *Verzameling van stukken*, *rakende de zaak van Dirk van Hogendorp*, '*s Hage* 1801, waren onderscheidene omstandigheden de oorzaak der door hem ondervondene vervolging, door hem hoofdzakelijk toegeschreven aan den toenmaligen kommissaris generaal N e d e r b u r g h . Verschil van inzigt omtrent de politiek schijnt daaronder een voorname plaats bekleed te hebben. Naar zijne meening werden de Engelschen begunstigd daar, waar hen alle mogelijke afbreuk behoorde gedaan te worden, en wilde de regering in Indië zich niet gedragen naar de voorschriften van het in 1795 in het vaderland opgetreden nieuwe bewind. Wanneer men de stukken, rakende de tegen v a n H o g e n d o r p ingebragte, doch nimmer bewezene, beschuldigingen met aandacht leest, schijnt het ons toe, dat zijne bewering geloof verdient, dat de Indische regering zich van hem verlangde te ontdoen. Dit verlangen lag in den aard der zaak en de tijdsomstandigheden. V a n H o g e n d o r p toch was een verklaarde tegenstander van de bestaande orde en gang der zaken, en hij had de omwenteling van 1795 benuttigd om daaraan, zoo mogelijk, een einde te maken. Dit blijkt uit dat gedeelte zijner *Verdediging*, waar hij spreekt van de wijze waarop de vaderlandsche beginselen van hervorming op Oost-Indië zouden behooren te worden toegepast. Eindelijk decreteerde het bewind in het moederland, de in het jaar 1800 ingestelde raad der Aziatische bezittingen, na overwogen te hebben het zeer ampel rapport en het advies van het departement tot de Indische zaken, bij resolutie van den 12 November 1800: ‘dat aan den gouverneur-generaal en de raden van Indië zal worden te kennen gegeven, dat de raad niet kon approberen de politieke mesures en procedures tegen den heer v a n H o g e n d o r p in het werk gesteld, maar dezelve desavoueerde als wederregtelijk en ongepast.’ Kort daarop werd v a n H o g e n d o r p , bij besluit van den 11 November 1802, aangesteld tot lid der staatscommissie,

welke, bij dat besluit geroepen werd om te dienen van advies over de wijze waarop de O.I. bezittingen voortaan zouden behooren te worden bestuurd, voorzeker een schitterend bewijs dat 's lands regering hem beschouwde als haar vertrouwen ten volle waardig. Nog in hetzelfde jaar (26 November 1802) werd v a n H o g e n d o r p benoemd tot ordinair envoyé en minister plenipotentiaris van den staat bij den keizer van Rusland, in vervanging van W i l l e m B u y s , aan wien op zijn verzoek een eervol ontslag was toegekend.

V a n H o g e n d o r p was, na het verbreken van den vrede van Amiëns, op het punt om als gezant naar Petersburg te vertrekken, toen eene voorziening in het bestuur van Nederlands Indië dringend noodzakelijk was geworden, daar de gouverneur-generaal S e b e r g zeer in jaren gevorderd en ziekelijk was en zijn ontslag gevraagd had, en nu werd, bij rapport van den 14 April 1803, door de commissie uit het staatsbewind voor de marine en koloniën aan het staatsbewind voorgedragen om den heer v a n H o g e n d o r p te benoemen tot gouverneur-generaal. Dit bleef echter buiten gevolg, misschien omdat hij met de zending naar Rusland was belast geworden, of wel omdat het rapport der staatscommissie nog niet was ingezonden en er dus onzekerheid bestond omtrent de voor Indië aan te nemen regelen van bestuur. V a n H o g e n d o r p verliet met zijne echtgenoot, de gravin v a n H o h e n l o h e , waarmede hij kort te voren gehuwd was, in April 1803 Nederland. Den 28 van die maand kwam hij te Hamburg aan, waar hij eene uitnoodiging vond van den hertog van Mecklenburg-Schwerin, om naar Ludwigslust te komen. Den 3 Mei bevond hij zich daar, vertoefde er drie dagen, begaf zich vervolgens naar Lubeck en scheepte er zich den 11 Mei in naar St. Petersburg. Den 26 Mei moest hij een haven in den Finlandschen zeeboezem binnenloopen en van daar trok hij over land naar Ruslands hoofdstad, waar hij den 31 Mei aankwam en door de keizerlijke familie met onderscheiding ontvangen werd. In 1805 keerde hij naar het vaderland terug, en werd in het volgende jaar door koning L o d e w i j k tot lid van den staatsraad en president der daartoe behoorende afdeeling ‘Oorlog’ en in 1807 tot minister van oorlog benoemd. In datzelfde jaar werd hij, gedurende de afwezigheid van koning L o d e w i j k , belast met het bevel over het leger, en tot minister plenipotentiaris en buitengewoon gezant bij den keizer van Oostenrijk aangesteld, in plaats van den heer v a n S p a e n v a n V o o r s t o n d e , en hem gelast zich terstond op weg te begeven en onderwege te vertoeven te Cassel, ten einde

prins J e r ô m e N a p o l e o n te congratuleren met de troonsbeklimming van Westphalen. Reeds den 20 December was hij daar aanwezig. Hij volbragt zijne taak op den volgenden dag, en gedurende zijn verblijf te Cassel werd hij van 's Konings wege met veel onderscheiding behandeld.

Toen hij in de eerste dagen van Januarij 1808 zijne brieven van credentie voor het hof van Oostenrijk ontvangen had, vertrok hij den 10 van die maand, kwam den 14 te Wurtzburg en den 20 te Weenen aan. Hij werd op deze reis vergezeld door zijn zoon, den luitenant v a n H o g e n d o r p , die, bij besluit van koning L o d e w i j k , van den 19 Januarij 1808, werd aangesteld tot 's konings auditeur bij de legatie te Weenen, met behoud van militairen rang, tractement en avancement. Deze zoon was de latere raad van Indië, C.S.W. Grave v a n H o g e n d o r p .

In den loop van dat jaar (1808) ontstonden de verwikkelingen met Frankrijk, welke in 1809 het innemen van Weenen door keizer N a p o l e o n ten gevolge hadden. V a n H o g e n d o r p schreef den 23 Januarij 1808 aan den minister R o ë l l : ‘Ma première visite a été chez le général A n d r é o s s y , ambassadeur de France, auquel j'ai donné les assurances les plus fortes sur mon intention à me tenir réuni avec lui sur tous nos intérêts communs. Son excellence m'a très bien reçu et promis d'en agir réciproquement de même avec moi.’ Zijne volgende brieven bevatten opvolgende mededeelingen van het aangroeijen der oneensgezindheden met Frankrijk, van de vrees dat Oostenrijk zou worden aangevallen, van krijgstoerustingen en algemeene wapening, van de eindelijke uitbarsting van den oorlog en van het vertrek des Oostenrijkschen keizers en van het geheele hof uit Weenen en van het vergeefsch inroepen der hulp van Rusland. Den 24 April 1809 schreef hij: ‘Mijne verlegenheid in de tegenwoordige omstandigheden, zonder bepaalde orders of instructien van mijn Hof te wezen, is zeer groot. Na het gedrag dat dit Hof houdt en al hetgeen door hetzelve tegen den persoon van zijne majesteit den keizer N a p o l e o n gezegd wordt, vermeen ik hier onmogelijk langer te kunnen blijven resideren.’ Hij kon echter het antwoord van het Nederlandsche hof niet afwachten, daar hij, even als in 1798 te Soerabaija, ook hier gedwongen werd zijne vrouw en kinderen te verlaten, van hen werd afgescheurd en over de grenzen gebragt. Naauwelijks was hij te Amsterdam teruggekeerd, toen koning L o d e w i j k hem benoemde tot gezant te Berlijn. Dit geschiedde bij besluit van 11 Junij 1809. Zijn verblijf aldaar moet slechts kort zijn geweest, daar hij reeds den 17 Junij 1810 benoemd werd tot extraordinair

envoyé en minister plenipotentiaris bij het hof van Madrid' doch wij behoeven niet te herinneren, dat ook dit van geenen langen duur kon zijn, daar spoedig hierop de abdicatie van koning L o d e w i j k en de inlijving van Holland in het Fransche keizerrijk plaats had.

V a n H o g e n d o r p werd ten gevolge daarvan uit Spanje teruggeroepen en in Januarij 1811 door keizer N a p o l e o n aangesteld tot divisie-generaal en twee maanden later tot aide de camp. Vervolgens werd hij gouverneur van Oost-Pommeren en in Junij 1812 van Breslau; ook was hij voor en na, kommandant van Königsberg en Wilna en, in 1813, onder den maarschalk D a v o u s t, kommandant in Hamburg. N a p o l e o n verhief hem tot comte de l'Empire. Uit de '*Memoire du général comte de Hogendorp*', in 1814 tot verdediging van zijn te Hamburg gehouden en algemeen afgekeurd, gedrag geschreven, blijkt, dat hij in April 1814, toen Nederland zijne onafhankelijkheid terug bekomen had, zich ter beschikking van den souvereinen vorst stelde en in Mei daarop te 's Gravenhage kwam. In den aanvang van 1815, toen N a p o l e o n zich weder in Frankrijk aan het hoofd van een talrijk leger vertoonde, begaf v a n H o g e n d o r p zich echter weder in 's keizers dienst. Maar N a p o l e o n 's val, maakte nu tevens een einde aan v a n H o g e n d o r p 's openbaar leven. Hij bleef aanvankelijk te Parijs en schreef daar een werkje, getiteld: '*Staat en handelkundige beschouwing van het koloniaal systema in Frankrijk*', 't welk, uit het Fransch vertaald, in 1817 te Amsterdam verkrijgbaar gesteld werd. Daarop begaf hij zich naar Brazilië en hield er zich bezig met ondernemingen van landbouw en nijverheid, bewoonde een eenzaam buitenverblijf bij Rio de Janeiro, en overleed er den 29 October 1822, blijkens eene aankondiging in de *Bataviasche Courant* van den 5 April 1823, geteekend door zijn zoon, C.S.W. Grave v a n H o g e n d o r p.

L o d e w i j k N a p o l e o n had hem het kommandeurs kruis en het grootkruis der orde van de Unie geschonken.

N a p o l e o n vermaakte hem bij zijn testament een legaat van honderdduizend francs, blijkens o.a. de bekende *Mémoires du dr.* A u t o m m a r c h i.

Er bestaan van D i r k v a n H o g e n d o r p onderscheidene geschriften betreffende de Nederlandsche Oost-Indische bezittingen, in sommige van welke hij de bestaande verkeerdheden van het bestuur aanwees en denkbeelden tot verbetering aangaf. Die geschriften zijn opgevolgd door het rapport der staats commissie van 31 Augustus 1803, waarin hier over gehandeld is, te weten:

Berigt van den tegenwoordigen toestand der Batavische

bezittingen in Oost-Indië en den handel op dezelve, uitgegeven te Delft in December 1799, 2de dr. Delft 1800.

Stukken over hetzelfde onderwerp, 's Hage 1801.

Ontwerp om de Oost-Indische Compagnie te herstellen tot een handeldrijvend ligchaam, 's Hage 1801.

Antwoord op het onderzoek der gronden van het stelselvan D. van Hogendorp, 's Hage 1802.

Nadere uitlegging en ontwikkeling van het stelsel van Dirk van Hogendorp, *en antwoord op het werk van S.C. Nederburgh*, *getiteld*: *Verhandeling over de Vragen enz.*, 1802.

Aanmerkingen op het adres van participanten der Nederlandsche O.I. Compagnie aan het Staatsbewind der Bataafsche Republiek, 's Hage 1802.

Men heeft ook van hem:

Brief van Dirk van Hogendorp aan alle vrijheid- en vaderlandlievende Bataven in Nederlandsch Oost-Indië enz., Bombay, 9de Januarij 1799.

Ook bestaat er van hem eene vertaling, met aanteekeningen, van een

Brief van Sir George Dallas aan Sir William Pulteney, *beide leden van het Engelsche parlement*, *over het verschil tusschen de Oost-Indische Compaynie en den vrijen handel in Engeland*, 's Hage 1802.

Ontwerp om de O.I. Compagnie dezer landen in haren vorigen bloei te herstellen, 's Hage en Amsterd. 1802, 8°.

Staat- en handelkundige beschouwing van het Koloniaal systema in Frankrijk, *uit het Fransch*, gr. 8°. Amst. 1817.

Memorie ter wederlegging van de nadeelige geruchten en lasteringen, *welke tegen hem uitgestrooid zijn gedurende hij gouverneur was van Hamburg*, 's Hage en Amst. 1814, 8°.

In het eerstgenoemde werk, *Berigt enz.*, zette hij o.a. ook zijne denkbeelden uiteen over eene trapsgewijze vrijgeving der slaven, en stelde tevens voor, om den slavenhandel, of den verderen aanvoer van slaven van Makassar. Bali enz., dadelijk geheel te verbieden en te stuiten. Hij trachtte de algemeene opinie in het vaderland tegen de slavernij op te wekken en te scherpen, en koos daartoe een middel geheel in den geest van dien tijd. Hij vervaardigde namelijk, naar het oorspronkelijk werkje van zijn vader, getiteld: *Kraspoekol*, een tooneelstuk, onder den titel: *Kraspoekol*, *of de slaveruij*, *een tafereel der zeden van Nederlandsch Indië*, Delft 1800.

Dit stuk werd te 's Hage ten tooneele gevoerd en verwekte vrij wat opschudding. V a n H o g e n d o r p had reeds in 1796, destijds te Soerabaija zijnde, een stuk over dit onderwerp geschreven, dat hij in 1801 uitgaf met den titel:

Proeve over den slavenhandel en de slavernij in Nederlandsch Indie, te vinden in zijne *Stukken rakende den tegenwoordigen toestand der Bataafsche bezittingen in Oost-Indië* en *den handel op dezelve*.

Dirk van Hogendorp huwde in Indië E.M. Bartlo, daarna in 1803 zijne nicht Augusta Eleonora Caroline van Hohenlohe, dochter van prins Frederik Ernest van Hohenlohe Langenburg en van Magdalena Adriana van Haren.

Hij liet bij zijn dood uit het eerste huwelijk een zoon na, die volgt. Er bestaat van hem een portret *en physione trace*, gegraveerd door Gonord, 12 ms.

Zie *Levensschets van Dirk van Hogendorp* in *Handelingen en Geschriften van het Indisch Genootschap*, *te 's Gravenhage*, *Derde jaargang*, bl. 33 volgg.; *Galerie des Contemporains*, T. V. p 330; *Zeitgenossen Biographiën und Charakteristiken*, B. IV. S. 164, 165; von Odeleben, *Napoleons Feldzug in Sachsen;* Mr S. I Wiselius, *Consideratie en advies aan den Aziatischen Raad*, *betreffende de zaak van D. van Hogendorp; Weekblad voor het Regt in Nederland* 1858; 8 Febr. Nr. 1928; van Kampen, *Verkorte Goschied. der Nederl.*, D II bl. 344; *Docum. histor. et réflex. sur le gouvernem. de la Hollande par le Prince L. Napolèon*. T. II. p. 179; *Vervolg op het Naamreg. van Ned. Boek. van* R Arrenberg, bl. 257, 258.

[Carel Sirardus Willem graaf van Hogendorp]

HOGENDORP (CAREL SIRARDUS WILLEM graaf VAN), raad van Nederlandsch-Indië, werd te Cassim Bazar in Bengalen, den 15 Augustus 1788 geboren en was zoon van Dirk grave van Hogendorp en van Elisabeth Margaretha, dochter van Sirardus Bartlo, in leven hoofd-baljuw van Batavia. Hij genoot eene voorname en zorgvuldige opvoeding eerst in Nederland; werd vervolgens 13 jaren oud zijnde, op het militaire instituut van Soréze in Frankrijk geplaatst, en studeerde daarna aan de hoogeschool te Leyden in de regten; maar de destijds algemeen heerschende militaire denkbeelden bragten daarin verandering. Na slechts eenige maanden de academische lessen waargenomen te hebben, zag hij zijne wenschen, in 1805, vervuld door het erlangen der ouderlijke toestemming om in zeedienst te treden, en werd hij den 11 April 1806 benoemd tot kadet volontair ter zee.

Bij gelegenheid van eene muiterij en opstand op het oorlogschip *de Neptunus*, waarop van Hogendorp geplaatst was, onderscheidde hij zich zoo, dat hij met eenige andere officieren aan koning Lodewijk Napoleon werd voorgesteld, en wegens betoonden moed en goed beleid met hen eene geldelijke gratificatie ontving, tot officier benoemd, en als ordonnans officier bij den staf van Lodewijk Napoleon geplaatst werd.

In deze betrekking volgde hij L o d e w i j k N a p o l e o n in diens korten veldtogt naar Munster, Hamelen en Kassel, tot dat die vorst naar zijne staten terugkeerde. V a n H o g e n d o r p daarna als 2e luitenant geplaatst bij het 2e regement kurassiers, woonde met zijn regiment in Junij 1807 de belegering en de inname van Dantzig door den maarschalk L e F è v r e bij, en was vervolgens tegenwoordig bij de beslissende veldslagen van Heilsberg en Friedland, in welke laatste hij onder het oog van keizer N a p o l e o n eenen gelukkigen aanval mede deed op een der centrumbatterijen van den vijand, waardoor deze verbroken werd, en de Fransche infanterie het stadje Friedland bezette. Ten gevolge daarvan werd hij benoemd tot ridder van het Legioen van Eer, en ontving hij het Nederlandsche Kruis van de Unie, zoodat hij op zijn 19e jaar het geluk had twee decoratiën te dragen. Na het groote leger tot Tilsit gevolgd te zijn, was bij aanschouwer van de bijeenkomsten, die, door de drie oorlogvoerende souvereinen gehouden, den vrede van dien naam voorafgingen. Vervolgens naar Hamburg gezonden, werd zijn regiment ingelijfd bij het Hollandsche legercorps van den generaal d u M o n c e a u , die hem tot kommandant van het detachement Guides bij zijn staf benoemde.

Op verzoek zijns vaders, destijds Hollandsch gezant bij den keizer van Oostenrijk, den 19 Januarij 1808, en dus op twintigjarigen leeftijd, tot auditeur bij de legatie te Weenen benoemd, met behoud van militairen rang en aanspraak op militaire bevordering, bewees hij zijn vader, belangrijke diensten, en zocht, door zijne betrekkingen in de hoogste kringen te Weenen toegelaten, zijne meeste genoegens in die der geleerde wereld, waar een prins d e L i g n e , een generaal A n d r é o s s y , eene S t ä e l H o l s t e i n , een S c h l e g e l en een O d e s c a l c h y te vinden waren.

In 1809 de oorlog weder uitgebroken zijnde, begaf v a n H o g e n d o r p zich naar zijn regiment in Saksen en maakte den veldtogt tegen den hertog v a n B r u n s w i j k O ë l s mede, die langs de Elbe tot in de nabijheid van Hamburg terugtrok, om zich naar Engeland in te schepen.

De dienst verlaten hebbende, bood v a n H o g e n d o r p zich bij gelegenheid van de landing der Engelschen in Zeeland, den 3 Junij 1809 als vrijwilliger aan, en maakte den veldtogt op eigen kosten als kapitein adjoint van den staf van den luitenant-generaal d u M o n c e a u geheel mede. Op het punt om als kapitein aide de-kamp van den generaal D a e n d e l s naar Indië te vertrekken, maakte de abdicatie van L o d e w i j k N a p o l e o n daarin eene geheele verandering.

Te Parijs zijne diensten aangeboden hebbende, werd van Hogendorp den 16 Maart 1811 benoemd tot ritmeester bij zijn vroeger regiment kurassiers, dat het 14de was geworden en huwde den 11 November 1811 te Rijssel, met jonkvrouwe Cecile Catherine, dochter van den divisie generaal baron Olivier, een der Veteranen van het Fransche leger.

Met zijn regiment, behoorende tot de legerafdeeling, die eerst onder bevel van den maarschalk Oudinot, later onder die van den maarschalk Gouvion St. Cyr stond, bestemd om tegen den Russischen generaal Witgenstein, langs den Duna en op den grooten weg naar Petersburg te manoeuvreren, maakte hij nu den Russischen veldtogt mede. Behalve dagelijks hardnekkige gevechten waren zijne voornaamste krijgsverrigtingen de deelname aan de twee luisterrijke veldslagen, beide voor Polostk, 18 Aug. en 18 Oct. 1812, welke laatste drie dagen duurde, en den terugtogt van het Fransche legerkorps naar den linker Duna oever ten gevolge had. Het corps trok daarna, tot dekking van het groote van Moskou komende leger, op de Berisina terug en vereenigde zich daar met dat van den maarschalk Victor, dat er aan het zegevierende Russische leger eenen geduchten wederstand bood.

Als aide de kamp van den maarschalk Gouvion St. Cyr en benoemd tot chef d'escadron, was van Hogendorp tegenwoordig bij de veldslagen van Lutzen, Bautzen, Dresden en Pirna en deed den luisterrijken uitval den 18 Oct. 1813 mede, die de legers van Tolstoy en Chasteler terugdreef tot over de Boheemsche grenzen.

Door de niet erkenning door de verbondene mogendheden van de kapitulatie van Dresden, door hunne veldheeren gesloten, werd van Hogendorp met den maarschalk Gouvion St. Cyr als krijgsgevangene naar Bohemen gevoerd. Belast met depêches voor den keizer vertrok van Hogendorp heimelijk, na de wintermaanden in Bohemen doorgebragt te hebben. Lang en gevaarlijk was deze reis door landen, bezet door de legers der verbondene mogendheden.

In Frankrijk gekomen was Napoleon reeds te Fontainebleau en van Hogendorp overhandigde de depêches aan den minister van oorlog, hertog van Feltre, terwijl hij de intrede der geallieerden en van Lodewijk den XVIII, in Parijs bijwoonde.

Van zijnen eed en zijne verpligtingen ontslagen, door den afstand van Napoleon, was zijn eerste en eenigste wensch naar zijn vaderland terug te keeren, en het wederom te dienen. Meerdere verzoekschriften zond hij aan den souvereinen vorst en den minister van oorlog; op geene

derzelve mogt hij eenige beschikking erlangen; hij verveegde zich tot dat einde zelf bij prins F r e d e r i k en de te Parijs kommanderende generaals. Echtgenoot en vader, wilde hij ook voor deze dierbare panden zorgen, en kon hij in de gegevene omstandigheden niet tot het besluit komen om het zekere voor het onzekere op te offeren; te meer daar hem eene gunstige en spoedige herplaatsing bij het Fransche leger werd verzekerd.

Reeds den 10 Mei 1814 was hij dan ook als chef d'escadron bij het 7de regiment kurassiers benoemd. Destijds was hij 26 jaren oud. Evenwel deed hij nog eene poging tot verplaatsing in zijn vaderland, en wendde zich tot dat einde nogmaals aan den souvereinen vorst en den minister van oorlog, protesterende, dat zijn verder verblijf in vreemde dienst een gevolg was van zijn afhankelijken toestand. Dat zijne goede diensten bij gezegd regiment zijn beloond geworden, blijkt door zijne benoeming tot ridder van de militaire verdienste, die in den *Moniteur* van 20 Maart 1815 heeft gestaan, maar waaraan door de terugkomst en de tusschen regering van N a p o l e o n geen verder gevolg is gegeven.

Eed en eerepligt bestuurden nu v a n H o g e n d o r p s gedrag; deze vorderden, dat hij in deze moeijelijke omstandigheden getrouw bleef aan het vaandel waaronder hij zich in goede tijden had begeven. Hij wilde dus liever de kansen loopen van de schadelijke gevolgen, welke voor hem daardoor konden ontstaan, dan zijne krijgsmakkers schandelijk te verlaten en te verraden. Liever de dood op het slagveld! Vruchteloos zocht hij dien op den 18 Junij 1815. - Met de overblijfselen van het geslagen leger begaf v a n H o g e n d o r p zich naar de oevers van de Loire, waar de afdanking en de reorganisatie zoude plaats hebben.

Niettegenstaande v a n H o g e n d o r p op nieuw beloften en vooruitzigten op eene gunstige plaatsing gedaan werden, wilde hij niet blootgesteld zijn, om immer weder zijne landgenooten te moeten bestrijden. Hij vroeg zijn eervol ontslag uit de Fransche dienst, dat hem bij besluit van 14 November 1816 gegeven werd. Eenigen tijd daarna begaf zich v a n H o g e n d o r p met vrouw en kinderen naar zijn vaderland, en stelde zich daar eenvoudig ter beschikking van den koning. Deze en de toenmalige prins van Oranje ontvingen en behandelden hem op de edelmoedigste wijze. V a n H o g e n d o r p zijn wensch te kennen gegeven hebbende in burgerlijke betrekkingen werkzaam te zijn, werden hem daartoe gunstige vooruitzigten geopend en in Augustus 1817 vertrok hij naar Java als ambtenaar der 2e klasse met aanbevelingen van den toenmaligen prins van Oranje.

In Februarij 1818 benoemd tot lid van de algemeene rekenkamer te Batavia, vervolgens den 20 Augustus 1818 tot resident van Buitenzorg, werd hij den 28 Januarij 1823 benoemd tot resident van Batavia, waarbij later de residentien Buitenzorg en Krawang als ondergeschikte afdeelingen gevoegd werden.

Het was in dit tijdvak van 1817-1826, dat naauwe vriendschapsbetrekkingen ontstonden tusschen den gouverneur generaal en mevrouw v a n d e r C a p e l l e n met v a n H o g e n d o r p en diens echtgenoot, een band die ook in latere tijden bleef stand houden.

Als resident van Batavia maakte v a n H o g e n d o r p zich zeer verdienstelijk door de zamenstelling en goede oefening eener talrijke schutterij, toen in 1825 de opstand van D i e p o N e g o r o in het hart van Java uitgebroken was. Van die schutterij was hij kolonel en kommandant. De bezuinigingsmaatregelen van den in 1826 op Java gekomen kommissaris generaal d u B u s d e G i s i g n i e s, betroffen ook de residentie Batavia.

V a n H o g e n d o r p oordeelde die bezuinigingen niet in 's lands welbegrepen belang, hetwelk in Augustus 1827 aanleiding gaf tot zijn eervol ontslag en plaatsing op wachtgeld. D u B u s, van zijne vooringenomenheid tegen v a n H o g e n d o r p teruggekomen, bood hem het gouvernement der Molukken aan; doch v a n H o g e n d o r p vermeende, dat niets dan de herstelling in zijnen vorigen post, die reeds aan een ander gegeven was, de wijze konde vergoeden, waarop hij was behandeld geworden, en hij volhardde dus bij zijn verzoek, om op veertigjarigen leeftijd, met een tweejarig verlof naar Europa weder te keeren.

Daar de minister, na het eindigen van zijn verlof, op zijn terugkeer naar Java aandrong, zonder dat bij eene vaste benoeming of bestemming reeds in het vaderland kon verkrijgen, zoo verzocht v a n H o g e n d o r p zijn eervol ontslag uit 's lands koloniale dienst, dat hem bij besluit van 8 October 1830 werd verleend met een aan zijn vroeger door hem bekleeden post geëvenredigd pensioen, terwijl hij later het ridderkruis van de orde van den Nederlandschen Leeuw ontving. In hetzelfde jaar 1830 werd hij in den adelstand verheven, met den titel van graaf, overgaande op zijne wettige mannelijke nakomelingen, bij regt van eerstgeboorte.

Ongeveer ter zelfder tijd had er door de Brusselsche onlusten in Augustus 1830 eene ongunstige verandering in zijn gering wereldlijk vermogen plaats; dit werd hem vergoed, door den toenmaligen prins van Oranje eenige diensten te kunnen bewijzen bij zijne intrede in de hoofdplaats;

o.a. mogt hij hem, die toen weinig hovelingen om zich telde, ondersteunen bij het afstijgen van zijn paard, terwijl hij den prins niet verliet, dan toen Z.H. uit Brussel trok. Als getuige van dien vorst heeft v a n H o g e n d o r p dan ook de schriftelijke overeenkomst geteekend, die tusschen HD, en de burgerwacht van Brussel werd opgemaakt en gesloten; een stuk, dat weinig bekend is geworden.

Nu vestigde v a n H o g e n d o r p zich te Utrecht, om een zijner zonen de regterlijke studien te doen volgen, en rigtte een negotiehuis op, Julij 1831, voornamelijk bestemd tot kommissie in effektenhandel, om een anderen zoon een eervol middel van bestaan voor te bereiden en zich zelf eene nuttige bezigheid te verschaffen. Weinig gedachte hebbende naar Indie weder te keeren, werd hij door den minister van kolonien ontboden, en met 's konings wensch bekend gemaakt, om, wanneer hij bij zijn vroeger te kennen gegeven denkbeeld om naar Indie weder te keeren, bleef volharden, hem dan als lid van den raad van Neerlands Indie derwaarts te zenden. V a n H o g e n d o r p aarzelde niet dit aan te nemen, en werd bij besluit van 4 April 1837 als raad van Indie aangesteld.

Omstreeks dezen tijd gaf hij zijne *Tafereelen van Javaansche Zeden* uit, waarin, in den vorm van novellen, Javaansche karakters en toestanden geschetst worden.

Den 2 Januarij 1838 ter reede van Batavia aangekomen, nam v a n H o g e n d o r p zitting in den raad. In September 1839 werd hij door den gouverneur generaal D e E e r e n s , bij de tijdelijke afwezigheid van oudere leden van den raad, belast met de functien van vicepresident van den raad van Indie, ter gelegenheid der aftreding als zoodanig van jhr. J.C. G o l d m a n ; en bij het overlijden van den heer D e E e r e n s , op den 30 Mei 1840, trad hij op als waarnemend gouverneur generaal, tot dat hij, den 6 Januarij 1841, in dit tijdelijk bewind vervangen werd door den heer mr. P. M e r k u s , krachtens een besluit van koning W i l l e m II. V a n H o g e n d o r p hervatte nu zijn ambt als raad van Indie. Maar getroffen door het gemis van eenige goed- of afkeuring van het door hem gevoerde bestuur, meende hij zich aan den koning te moeten wenden met verzoek, dat zijn gedrag mogt worden onderzocht, en hem de gelegenheid mogt worden verschaft om zich te verantwoorden. Hierop werd hem bij missive van 24 Julij 1841 namens den koning door den direkteur van Z.M. kabinet geantwoord: dat de koning met belangstelling kennis had genomen van voornoemd verzoek, doch dat het, na overweging daarvan,

zijne majesteit was voorgekomen, dat het overbodig was om ten aanzien van de daarin behandelde punten een nader onderzoek te bevelen, vermits al hetgeen ten aanzien van v a n H o g e n d o r p was verordend, was geschied voor dat HD den troon had beklommen, terwijl zijner majesteits denkwijze over het gedrag door hem gehouden als waarnemend gouverneur generaal van Ned. Indie, hem (v a n H o g e n d o r p) moest zijn kennelijk geworden, door de aan hem onder dagteekening van den 8 Julij verleende bevordering tot kommandeur der orde van den Nederlandschen Leeuw.

Inderdaad had v a n H o g e n d o r p voor de ontvangst van voormeld kabinet schrijven, de versierselen van dezen graad in de koninklijke orde ontvangen met eene *eigenkandige* missive van den koning, luidende:

'Willende aan u een bewijs geven van Onze tevredenheid over de wijze, waarop de funktien van Gouverneur Generaal van Nederlandsch Indie, na het afsterven van den Luitenant Generaal d e E e r e n s, tijdelijk door u zijn waargenomen; bevorderen wij u bij deze tot Kommandeur der Orde van den Nederlandschen Leeuw.'

's Gravenhage den 8 Julij 1841.

(get.) WILLEM.

V a n H o g e n d o r p bleef nog tot 1 Januarij 1853 als lid van den raad van Nederlandsch Indie werkzaam; als wanneer hem op zijn verzoek, ingevolge besluit van 15 December 1852, met toekenning van pensioen, een eervol ontslag uit 's lands dienst verleend werd, onder dankbetuiging namens den koning voor de door hem aan den staat bewezen diensten. Gedurende dat tijdsverloop viel hem nog de onderscheiding ten deel, van op den 8 Julij 1846 door den koning der Franschen L o u i s P h i l i p p e bevorderd te worden tot officier van het Legioen van Eer.

Hij keerde naar zijn vaderland terug, om te midden zijner, aldaar zich bevindende betrekkingen, zijne laatste levensdagen door te brengen. Bij zijn vertrek van Batavia ontving hij de treffendste blijken van deelneming en hoogachting.

In Nederland wedergekeerd, erlangde hij de onderscheiding van door den koning bij besluit van 31 December 1853 benoemd te worden, tot ridder met de ster van de groot hertoglijke eikenkroon.

Hij vestigde zich nu te Utrecht. Zijne edele inborst deed hem de achting en genegenheid van allen verwerven, die met hem omgang hadden, doch hij mogt slechts kort zijne welverdiende rust genieten.

Reeds den 29 October 1856 werd hij, in ruim acht en zestig jarigen leeftijd, door den dood aan zijne gade, zijne kinderen en zijne talrijke vrienden ontrukt. Hij stierf met

kalmte en gerustheid, bewust van altijd naar eer en pligt gehandeld te hebben.

Kort na zijn overlijden verscheen eene levensschets van v a n H o g e n d o r p in de *Utrechtsche Courant* van den 14 en 15 November 1856, 't welk overgenoemen werd in '*Onze tijd*' aflevering der maand Mei 1857. Wij bezigden het als grondslag van dit overzigt.

[Mr. Gijseert Karel graaf van Hogendorp]

HOGENDORP (Mr. GIJSEERT KAREL graaf VAN) zoon van Mr. W i l l e m v a n H o g e n d o r p en van C a r o l i n a W i l h e l m i n a v a n H a r e n, dochter van den beroemden O n n o Z w i e r v a n H a r e n, werd den 27 October 1762 te Rotterdam geboren. Na eerst te 's Gravenhage de gronden eener hoogst beschaafde opvoeding gelegd te hebben, werd hij, op voorspraak der prinses van Oranje, te Berlijn op het kadettenschool geplaatst. Spoedig onderscheidde hij zich aldaar zoodanig, dat hij, ofschoon vreemdeling, door den Pruissischen generaal v o n B u d d e n b r o c k, uit meer dan twee honderd makkers werd gekozen, om P a u l I, toen nog grootvorst van Rusland, die F r e d e r i k II kwam bezoeken, voor het front van zijn corps in de Fransche taal te begroeten. In 1778 werd hij vaandrig onder het regiment van prins H e n d r i k van Pruissen, onder wien hij in den Beijerschen successie oorlog tegen Oostenrijk diende, vervolgens page van gemelden vorst; hij keerde, na den vrede, als officier bij zijn regiment terug. In 1782 keerde hij naar zijn vaderland weder, en kreeg eene officiersplaats bij de garde te voet. Het volgende jaar had hij het geluk, om met het eskader, dat onzen gezant v a n B e r k e l naar Noord-Amerika voerde, eene reize derwaarts te doen. Hij vertrok op het schip van den kapitein A b e r s o n, doch was op die reis bijna verongelukt. Hij leed schipbreuk in een orkaan, dobberde gedurende twee maanden op de opene zee en werd met veertig uit drie honderd en vijftig man gered. Zes maanden vertoefde hij in Amerika: voorzien van een aanbevelingsbrief van den vermaarden F r a n k l i n, destijds in Nederland zich ophoudende, werd hij gehuisvest bij den grooten W a s h i n g t o n, op diens landgoederen in Virginie. Niet, gelijk zooveel anderen, het hoofd vervuld met vreemde denkbeelden, keerde v a n H o g e n d o r p uit een vreemd land naar zijn vaderland terug. Deze reis had, even als zijn verblijf in Duitschland, den gezigteinder van zijne kennis uitgebreid en het blijkt, dat reeds destijds, ofschoon hij naauwelijks één en twintig jaren oud was, de groote mannen die aan het hoofd der Amerikanen stonden, hem zeer onderscheidden. Hij verkeerde veel met J e f f e r s o n, met wien hij eene brief-

wisseling bleef onderhouden, waarvan de sporen nog in de uitgegeven werken van den Amerikaanschen staatsman overgebleven zijn. Bij zijne terugkomst van deze en nog van een Engelsche reis, woonde hij eenigen tijd de lessen van den Leidschen hoogleeraar P e s t e l bij, en op zijn drie en twintigste jaar promoveerde hij, in het uniform van kapitein der Hollandsche garde, te Leiden in de regten op eene *Dissert. de aequabili descriptione subsidiorum inter gentes foederatas*, L.B. 1786.

Bij het uitbarsten der toenmalige inlandsche onlusten schaarde zich v a n H o g e n d o r p aan de zijde van het huis van Oranje; bewees het gewigtige diensten, en werd, na de wederherstelling van hetzelve, in 1787, al spoedig aangesteld tot raad en pensionaris der stad Rotterdam. In deze betrekking, waarin hij vooral eene zeer naauwe en vriendschappelijke betrekking met den raadpensionaris v a n d e S p i e g e l bleef behouden, was hij hoogst werkzaam en nuttig, en verwierf hij zich, in de vergadering van Holland, den roem van een der welsprekendste redenaars.

Na 1795 kon hij in geen ambtsbediening blijven, omdat zijn eed en zijne overtuiging hem alleen veroorloofden, in een vrijen staat, onder het medebestuur van het huis van Oranje, ambtenaar te zijn. Dit echter belette hem niet nuttig te wezen, en zulks was hij door den gezelligen omgang in zijnen kring, door de uitoefening van den koophandel (hij had in 1796 het groote handelhuis van zijne in 1795 overledene schoonmoeder, in Amsterdam, onder de firma van J a c o b S c h u e s bestaande, overgenomen en bleef in die stad, onder zijne firma van Gijsbert Karel van Hogendorp & Co. eenige jaren den handel uitoefenen), het uitgeven van eenige tot het algemeen belang betrekking hebbende geschriften en tot het wagen van eene grootsche poging tot herstel van hetgeen in zijne oogen zoo belangrijk was voor het gemeenebest.

Tot deze geschriften behooren:

Iets over de Armen, Amst. 1799.

Missive over het Armenwezen, (in 1794 geschreven) Amst. 1805.

Verhandeling over den Oost-Indischen handel, Amst. 1801 8°.

Brieven aan eenen participant in de Oost-Indische Compagnie, Amst. 1802 8°.

Gedachten over 's lands finantien, *voorgedragen in aanmerkingen op het rapport tot een stelsel van algemeene belastingen*, *uitgebragt den* 9 *Julij* 1800, Amst. 1802.

Zijn scherpe blik zag dat onze Oost-Indiën, bij eenen vrijen handel, voor ons konden worden een bron van

welvaart, rijkdom en herstel van den staat, en hij had het geluk te mogen ontwaren, dat zijne denkbeelden bij de regering, voor wien zijn naam destijds geen aanbeveling was, ingang vonden. Zijne *Gedachten over 's lands finantien* waren een meesterstuk van gezond verstand en redeneerkunst. Hij trad hierin als verdediger van den koophandel op, welken hij teregt als het middel, dat vertier aan den landbouw en fabrieken moest verschaffen, beschouwde.

In dit werk leeren wij hem reeds als een financier en verlicht staats-huishoudkundige kennen. Hij verdedigde daarin, zoowel als in de verhandelingen over Oost-Indiën, die handelsvrijheid, voor welke hij later zooveel heeft opgeofferd.

Toen in 1801 de voorloopige onderhandelingen te Amiëns waren gesloten en de staatkundige gezigteinder over ons vaderland een weinig begon op te helderen, en het ons, even als Zwitserland, vrijgelaten was, onzen eigen regeringsvorm te kiezen, was het H o g e n d o r p alleen, die in eene petitie, die buiten zijn weten in het Fransch en Hollandsch gedrukt werd, (*verklaring aan het staatsbewind over de staatsregeling*) zijne stem voor het stadhouderlijk huis verhief en opentlijk eene constitutie afkeurde, welke niet het huis van Oranje met de erfelijke waardigheid van hoofd van den staat bekleeden zou.

Steeds aan het huis van Oranje getrouw, deed hij zelfs na den vrede van Amiëns, geen poging om eenige landsbediening te erlangen. Hij vormde toen het ontwerp, om in de nog aan de Nederlandsche republiek behoorende kolonie de Kaap de Goede Hoop, eene Nederlandsche volksplanting te vestigen. Doch dit ontwerp, waaraan hij veel opgeofferd had werd verijdeld. Ofschoon een oog in het zeil houdende, o.a. tijdens de beide landingen der Engelschen, (de voorbeeldelooze domheid waarmede deze plaats hadden hield hem terug), nam hij aan de pogingen tot de herstelling van het huis van Oranje en aan de daartoe strekkende beweging in het voorjaar van 1813 geen deel; maar toen de geallieerde legers in den herfst van dat jaar den voet op den vaderlandschen grond zetteden, stelde zich van H o g e n d o r p aan het hoofd zijner landgenooten en bood opentlijk aan de Fransche overheden het hoofd.

Toen de heugelijke omwenteling van 1813 de pogingen van dezen en andere vaderlandslievende mannen had bekroond en een einde had gemaakt aan de Fransche overheersching, schonk hem de vorst, die door de wenschen der geheele natie was ingeroepen, de ondubbelzinnigste bewijzen van achting en vertrouwen. Achtereenvolgende werd hij minister van buitenlandsche zaken, voorzitter der

beide commissien tot vervaardiging der grondwet, ná den koning voorzitter van den raad van state, lid van de tweede kamer der staten-generaal en voorzitter van hare eerste gewone vergadering, en in al die betrekkingen was hij werkzaam op eene wijze welke onze grootste bewondering en dankbaarheid verdient; ook benoemde hem de koning tot graaf en grootkruis der orde van den Nederlandschen leeuw. Hij is na 1813 gebleven wat hij vóór dit gewigtig tijdperk in onze geschiedenis, wat hij zijn geheel leven geweest was, de man, die niets dan het welzijn van zijn vaderland op na lang doordenken aangenomen beginselen beoogde. Het was hem niet genoeg zichzelven daarvan rekenschap te geven; zijn geweten legde hem als regent de verpligting op om die verantwoording aan zijne landgenooten te doen, en daaromtrent levert hij ons een zeldzaam voorbeeld. Hij heeft zich de moeite gegeven, in tien vrij aanzienlijke boekdeelen onder den titel van *Bijdragen tot de huishouding van staat van het koningrijk der Nederlanden ten dienste der Staten Generaal*, Delft 1818-1829 8°., in 1859 te Zalt-Bommel, met aanteekeningen van mr. J.R. T h o r b e c k e , in 5 d. 8°. herdrukt, aan de natie niet alleen mede te deelen alles, wat in zijn openbaar leven, met uitzondering, gelijk dit van zelf spreekt, van de hem als minister toevertrouwde staatsgeheimen, door hem verrigt is, maar ook de redenen te ontwikkelen, die hem bewogen, mitsgaders den uitslag welke zijne pogingen gehad hebben.

Men wil dat de verzwakte toestand zijner gezondheid hem niet toeliet de moeijelijke betrekking van vice-president van den raad van state langer te vervullen en hij dien ten gevolge herhaalde malen zijn ontslag uit dien post verzocht, tot dat de koning het hem eindelijk in November 1816 gaf, met behoud van den titel van minister van staat en een jaargeld van *f* 10,000. Deze grond moge door den beschaafden man zijn opgegeven, maar de ware redenen zijn thans wereldkundig. In 1816 verliet hij het ministerie ten einde de grondwettige instellingen in het openbaar te verdedigen. Hoe hij over den gang der zaken dacht, bleek tijdens de behandeling der Domeinwet in 1822 (Zie *Bijdr.* D. VII, bl. 79). Hij droeg er roem op dit ontwerp te hebben doen vallen; doch hetzelfde principe lag in de syndikaat-wet, en zoodra de vertegenwoordiging zich de contrôle der geldmiddelen had laten ontfutselen, achtte v a n H o g e n d o r p zijn tijd te kostbaar en stelde zich niet meer verkiesbaar. V a n H o g e n d o r p was geen man van vertooning. Tot tweemaal toe heeft men zijne stem willen verdooven in de eerste kamer; doch hij meende dat de openbare belangen openlijk moesten besproken worden. Hij zocht noch de

achting noch de goedkeuring zijner medeburgers te verwerven. Hij handelde en sprak overeenkomstig zijne overtuiging, zonder om te zien.

Door zijne gave van wel te spreken, was hij lang het sieraad der nationale vertegenwoordiging, en bij vele belangrijke aangelegenheden was zijn helder oordeel, waren zijne gegronde wenken en beschouwingen de geleidsters van velen en hadden eenen beslissenden invloed in en buiten de hooge staatsvergaderingen. Zijne meer en meer toenemende verzwakking van gezondheid drong hem eindelijk om van de betrekking van vertegenwoordiger en werkdadige behartiger van 's lands belangen afstand te doen. Van 1826 af wijdde hij zich, als het ware, aan een afgezonderd stil burgerlijk leven, zonder in een flaauwhartige ledigheid te vervallen. Ook nu hield hij zijn oog gevestigd op de staatsaangelegenheden van zijn vaderland in het bijzonder, van de wereld in het algemeen, en al wat edel en goed was, vond in hem een ijverigen en werkdadigen voorstander. Zoo gaf hij, tijdens den opstand der fel verdrukte Grieken tegen de Turksche geweldenarij, den eersten spoorslag, om de verdrukten, zoo veel doenlijk was, door geldelijken onderstand te redden en weldra bleek het, dat de hulpbehoevenden zich niet te vergeefsch tot de Nederlanders gewend hadden.

Behalve eenige kleinere, door de omstandigheden van het oogenblik uitgelokte geschriften, had hij nog in 1830 zijne *Brieven over de openbare welvaart*, in de Fransche taal aan een Belg gerigt, uitgegeven, en maakte van die gelegenheid gebruik, om zoo mogelijk onze zuidelijke, toenmalige landgenooten, tot het stelsel van de vrijheid van den handel te bekeeren, terwijl de maatschappij *Felix Meritis* de eer had, dat hij haar verzocht eene prijsvraag uit te schrijven, waarvan de bekroonde vereerd zou worden met een geschenk uit zijne eigene middelen, gevoegd bij den gouden eerepenning dier maatschappij.

De staat van zijn ligchaamsgestel nam ondertusschen hand over hand af, doch hij betoonde, ook onder hevig en bijkans gedurig lijden, onafgebroken de zielskracht, die hem door geheel zijn leven onderscheidde, en die hem ook niet verliet, toen, in het begin van 1833, eene geliefde dochter hem door den dood werd ontrukt. Eindelijk bezweek hij in den avond van den 5 van Oogstmaand 1834. Hij was lid van verschillende genootschappen, o.a. van de maatschappij van Nederlandsche letterkunde. In 1836 werd een fraaije gedenkpenning met zijn beeldtenis geslagen en meer malen is zijne afbeelding in plaat gebragt. In 1789 huwde hij jonkvrouw H e s t e r C l i f f o r d . Die echt werd ge-

zegend met tien kinderen, van welke bij zijn dood nog zes in leven waren.

Behalve de gemelde werken heeft men nog van hem:

Advys over de verhand. van J. van Ouwerkerk de Vries, *over het verval der oorzaken van het verval des Nederl. handels enz.*, *uitgegeven door prof. H.W. Tydeman*, Haarl. 1828, 8°.

De Prins van Oranje, *October* 1830, 's Hage 1830, 8°.

Het krediet (29 *October* 1830), 's Hage 1830, 8°.

De Vrede (3 *November* 1830), 's Hage 1830, 8°.

De Koning (8 *November* 1830), 's Hage 1830, 8°.

De Natie (15 *November* 1830), 's Hage 1830, 8°.

De verantwoordelijkheid (6 *December* 1830) 's Hage 1830.

Lettres sur la prospérité publique, *adressées à un Belge dans les années* 1826, 1829, 1830, Amst., 1830, 2 t. 8°.

De ontwikkeling, *No.* I-IX, 13 *Dec.* 1830-26 *Jan.* 1831, 's Hage 1830 5 st. 8°.

Séparation de la Hollande et de la Belgique, 22 *Oct.* 1830, 2e *edit.*, Amst. 1830, 8°.

Over de scheiding van Holland en België, *naar het Fransch vertaald*, 's Hage 1831, 8°.

Advys, *ingeleverd* 17 *April* 1816, *ingevolge van de vereeniging der Noordelijke en Zuidelijke provincien*, 's Hage 1831, 8°.

Opinion émise le 17 *Avril* 1816, *ensuite de la réunion de la Hollande et de la Belgique*, *traduite du Hollandais*, Amst. 1831, 8°.

Zie *Galerie Historique des Contemporains*, T. V. p 328; *Rovue des Doux Mondes*, V. III. p. 67; *Memoirs*, *Correspondence and private papers of* T h o m a s J e f f e r s o n , *late President of the United States*, Vol. I. p. 268, 342; Dr. J. v o n A r n o l d i , *Gijsbert Carel Graf von Hogendorp* in *Zeitgenossen*, *Biographien und Charakteristiken*, B. IV. S 139 ff.; Mr. F.A. v a n H a l l , *Redevoer. ter gedachtenis van G.K. Graaf van Hogendorp*, Amst. 1835; *Verhand. over de verdiensten van G.K. Graaf van Hogendorp als Staatshuishoudkundige ten aanzien van Nederland*, *door* Mr O. v a n R e e s , *advokaat enz.*, *uitgegeven door het Prov. Utr. Genoots. van Kunsten en Wetensch.*, 1854, *vergeleken met* H.W. T i j d e m a n , *G.K. Graaf van Hogendorp als Staatshuishoudkundige* in *Recens.*, *Algem. Maandschr.* 1855; *Mr. G.K.v.H. en zijne geschriften over de beginselen van bestuur van Nederlandsch Indië. Bijdrage door een der leden van het Indisch Genootschap;* Mr. S. V i s s e r i n g , in *Gids*, *Sept.* 1855; v a n d e r P a l m , *Gedenkschr. van Nederl. Verlossing;* Mr. H. B o s s c h a , *Geschied. der Staatsomwentel. in Nederland*, *voorgevallen in het jaar* 1813; S t u a r t , *Jaarb. van het Koningr. der Nederlanden;* L a s t d r a g e r , *Gedenkstuk der verlossing en herstelling van Nederland;* v a n K a m p e n , *Verkorte Geschied. der Nederl.*, D. II. bl. 465; '*s Gravenh Stads-Almanak*, bl 37-48; G r o e n v a n P r i n s t e r e r , *Handb. der Geschied. van het Vaderl.;* B i l d e r d i j k , *Geschied. van het Vaderl.* (*Reg.*); S i e g e n b e e k , *Verslag op de jaarlijksche vergad. der Maatsch. van Letterk.* 1835; *Aanhangsel op*

N i e u w e n h u i s *Woordenb.; Chron. van het Hist. Genootsch.*, D. II. bl. 128; Y p e i j en D e r m o u t , *Gesch. der Ned. Herv. Kerk*, D. IV. bl. 577; *Konst- en Letterb.*, 1834, D. II. bl. 97, 115; 1835, D II. bl. 171, 11 *Nov.* 1854; v a n K a m p e n , *Geschied. der Ned. Letter.* en *Wetensch.*, D. II. bl. 635, 637; *Brieven van A.R. Falck.* 1795 tot 1843, 's Hage 1863; *Navorscher*, D. VI. bl. 178; *Verslag van de jaarl vergad. van het Prov. Utr. Genootsch* 1835; *Staats courant* 7 *Aug.* 1834; *Algem. Handelsblad* 8 *Aug.* 1834; Mr. G.W. V r e e d e , *Iets bij den dood van G.K.v.H.*, Gorinchem 1834.; *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.* (*Reg.*)*;* B r i n k m a n , *Naaml. van Ned. Boek.;* M u l l e r , *Cat. van Portr.;* Partic. berigt.

[Willem graaf van Hogendorp]

HOGENDORP (WILLEM graaf VAN), oudste zoon van G i j s b e r t K a r e l , werd in 1795 te Rotterdam geboren. Hij studeerde te Leyden in de regten, trok in 1813 en 1815 als vrijwilliger uit en werd, na het verdedigen eener *Dissertatio Historico-Politica*, *inauguralis de Guilielmo* III *Principe Arausiaco*, *libertatis Europae contra dominationem Gallicam vindice* (met lofdichten van B i l d e r d i j k , d a C o s t a en H.C. v a n d e r B o o n M e s c h , Lugd. Bat. 1819) doctor in de beide regten. Deze dissertatio gaf den hoogleeraar N.G. v a n K a m p e n aanleiding tot het schrijven van eene *Verdediging der Nederl. Republiek en harer groote mannen* in *Letteroef.*, Maart 1822, No. 3, waartegen *Bedenkingen tegen eenige punten*, *voorkomende in de verdediging enz.*, (Leyden 1822) verscheen. Zij werd zeer gunstig beoordeeld in de *Allg. Hall. Literatur Z.*, 1820, no. 53, overgen. in *A.K. en L. Bode*, 1820, II, bl. 11, 12. Van deze diss. schreef zijn vader in zijn ms. *discours sur la vie de Frédéric Henri*, *Prince d'Orange pour les jeunes Princes d'Orange*, j. 119; 'le système et la conduite politique de Guillaume III ont été dévéloppés par mon fils aîné dans sa dissert, académique où il a rassemblé tout ce qu'il y a de plus rémarquable sur ce sujet.'

Van H o g e n d o r p was in meer dan ééne staatkundige missie werkzaam, eerst aan de Nederl. ambassade te Napels, later onder den commissaris generaal d u B u s in Oost-Indiën. In 1820 was bij referendaris van den raad van state en later raad van state. Hij stierf in 1838 te 's Hage in den bloei zijns levens en ongehuwd.

Zie *Algem. Litter. Zeitung*, Halle, *Febr.* 1820, Nr. 33, S. 422 B i l d e r d i j k , *Krezelzangen*, D. II. bl. 161. Partic. berigt.

[Dirk graaf van Hogendorp]

HOGENDORP (DIRK graaf VAN), derde zoon van G i j s b e r t K a r e l werd in 1797 te Amsterdam geboren, studeerde te Leyden in de regten, en werd na het schrijven eener *Dissertatio Historico-Juridica inauguralis de Guilielmo I. Principis Arausiaci*, *liberi cultus divini*, *liberaeque conscientiae vindicis juribus in summum imperium in comitatu*

Hollandiae (L.B. 1822) tot doctor in de beide regten bevorderd.

Zijn vader schreef p. 55 van zijn ms. *Discours sur la vie de Fred. Henri Prince d'Orange pour les jeunes Princes des Pays-Bas*, nopens dezen arbeid van zijn zoon: ‘Mon second (toen in leven: de tweede zoon van G e o r g e K a r e l , geboren 1796 te Amsterdam, adjudant van den prins van Oranje, in 1816 te 's Hage gestorven) fils a tiré des archives et des auteurs contemporains des lumières précieuses, mais il s'est laissé trop loin entrainer par l'ardeur de son zèle pour la maison d'Orange, en traitant ce point de la souveraineté. Il a cru découvrir en faveur de Guillaume I un droit positif, auquel celui-ci n'a jamais prétendu’.

B i l d e r d i j k , wiens omgang hij te Leyden genoot en wiens collegie over de geschiedenis des vaderlands hij even als zijn broeder bijwoonde, vereerde dit academisch opstel met een lofdicht (*Krekelz.* D. II, bl. 164).

In Julij 1830 werd hij substituut-officier bij de regtbank te Amsterdam, later raadsheer in het provinciaal geregtshof van Zuidholland, en den 8 Julij 1840 tot buitengewoon lid voor de tweede kamer der staten generaal benoemd. Hij vond in die kamer, als gewoon lid, jonkheer mr. A. W a r i n , welke met eene zijner zusters was gehuwd geweest; doch welk huwelijk reeds onder de bedeeling van het Fransche burgerlijke regt was ontbonden geworden, terwijl alle kinderen, uit dit huwelijk verwekt, mede onder bedeeling van ditzelfde Fransche regt waren overleden. Desniettemin werd hij door de buitengewone vergadering van de tweede kamer der staten generaal, op grond dat hij zwager was van jonkheer mr. A. W a r i n , en zijne benoeming alzoo strijdig met art. 81 der grondwet, niet erkend. Hierop schreef hij:

Wederlegging van de uitspraak in de dubbele vergadering van de tweede kamer der staten generaal op artikel 81 *der grondwet in* 1840. ('s Hage 1840.)

Eene *wederlegging* hiervan, door jonkhr. mr. W.L.F.C. v a n R a p p a r d , lid der 2e kamer voor, en president van het provinciaal geregtshof van Gelderland, verscheen in hetzelfde jaar te Arnhem.

Van H o g e n d o r p was een der zeven heeren die in 1841 eene verklaring van het dubbelzinnige *voor zoo ver* van de synode verzochten, en hun verlangen te kennen gaven, dat het wezen en de hoofdzaak verklaard werden te zijn, die waarheden, welke door de opstellers der formulieren en door de Nederlandsche hervormde kerk ten allen tijde als fondamenteel beschouwd waren. Hij huwde

den 2 April 1830 met Marianne Catharine van Hogendorp en stierf den 18 Maart 1845 in den ouderdom van 47 jaren, uit een hoogst gelukkigen echt onderscheidene kinderen nalatende.

Uit Particul. berigt.

[Dirk graaf van Hogendorp]

HOGENDORP (DIRK graaf VAN), zoon van graaf mr. Dirk van Hogendorp, raadsheer in het provinciaal geregtshof van Zuidholland, den 1 Maart 1833 te Amsterdam geboren, droeg den beroemden geslachtsnaam met eere. Opgevoed in de weldadige atmosfeer van een christelijk gezin, onder de leiding eener vrome moeder en van den vaderlijken vriend zijner jeugd, den voortreffelijken mr. Groen van Prinsterer, gaf hij reeds van jongs af blijken van die zeldzame bekwaamheid en nog zeldzamer vroomheid, die hem later een der sieraden deden zijn van de Leydsche hoogeschool. In ieder opzigt gelukkig ontwikkeld, scheen hij, naarmate hij in jaren vorderde, hoe langer hoe meer voor de toekomst te beloven. Toegerust met de uitnemendste gaven van verstand en hart, paarde hij aan zijne buitengewone kunde eene eenvoudigheid en nederigheid, aan zijn vromen zin een opgernimdheid en beminnelijkheid, aan zijne zeer positieve overtuiging eene edele echt christelijke humaniteit, die hem de vriendschap en achting deden verwerven, ook dergenen, wier levensrigting het meest van de zijne verschilde. Meer nog dan door zijn verstand, trok hij door zijn vroom gemoed, door zijn helder en open oog, onwillekeurig ieder aan. Gelijk bij hem zelven het hart meer nog dan het hoofd op den voorgrond trad, zoo wist hij ook dadelijk bij anderen, zonder de vermogens van het laatste gering te achten, allermeest de deugden van het eerste te schatten; geheel zijn leven, hoe kort ook, was, in den volsten zin des woords, de toepassing der schoone spreuk: *Noblesse oblige*. En bij dit alles voegde hij een volhardenden ijver in de studie, eene naauwgezette werkzaamheid, die hem bij zijne leermeesters niet minder hoog dan bij zijne mede-studenten deed aangeschreven staan. Getuige daarvan o.a. zijne *Commentatio de juris gentium studio in patri nostra*, *post Hugonem Grotium*, (Amst. 1856) door de Utrechtsche hoogeschool met het gouden eermetaal bekroond, en door hem binnen betrekkelijk weinige maanden, tijdens zijn herstel uit eene vorige krankheid geschreven. Deze commentatio werd ook in het buitenland gunstig beoordeeld, b.v. in het *Leipziger Repertorium* van Gersdorff, Jan. 1857, terwijl de beroemde Robert Phillimore, in zijne *Commentaries upon International Law*, vol. III (Lond. 1857). *Preface* p. XIV. de

sketch by M. van Hogendorp, *a Dutch jurist of the Dutch school of Jurisprudence founded by Grotius*' onder de *valuable recent accessions to the library of the International Jurist*, rangschikte.

Als candidaat in de letteren en in de beide regten, stond hij gereed zich voor zijne promotiën voor te bereiden, toen de onverbiddelijke hand des doods hem op het ziekbed wierp, en na een smartelijk, maar met geduldige onderwerping gedragen lijden van ongeveer drie weken, aan de zijnen en aan de wetenschap onttrok.

Hij stierf den 25 Januarij 1857 en werd den 28 op het stedelijk kerkhof aan den Scheveningschen weg begraven. Bij het graf werd door den heer C a p a d o s e eene treffende aanspraak gehouden.

Zie het opstel (v a n C o r n d e s A m o r i e v a n d e r H o e v e n) in het *Residentie Blud* Ao. 1857 Nr. 230, en van Prof. V r e e d e, in *Weekblad van het Regt*, 29 *Jan.* 1857 Nr. 1821; Mr. G r o e n v a n P r i n s t e r e r, *Adviezen* 11, *Voorrede; Leidsche Studenten-Almunak*, 1858.

[Mr. Dirk Johan van Hogendorp]

HOGENDORP (mr. DIRK JOHAN VAN), vrijheer van Hofwegen, Tilburg en Goirle, zoon van G i j s b e r t S t e e n b e r g e n s i s, graaf v a n H o g e n d o r p, vrijheer van Hofwegen, Tilburg en Goirle, raad en rentmeester generaal der domeinen van Brabant (geboren 1729, gestorven 1755) en van J a c o b a S o e t j e B r o e n c k e n, werd in 1753 geboren, was kolonel en kapitein der schutterij en in 1787 schepen te Amsterdam. Hij komt voor in de geschiedenis dier dagen, huwde J o h a n n a M a r g a r e t h a M u n t e r en stierf in 1802, nalatende D i d e r i k J o h a n F r a n ç o i s, lid der ridderschap van Noordbrabant, kamerheer des konings, gehuwd met M a r i a J o h a n n a v a n d e r S l e i j d e n, in 1839 te Tilburg overleden; A n d r i e s in 1855 te Dordrecht gestorven en G i j s b e r t J a c o b in 1783 geboren, ridder van de militaire Willemsorde, na den slag bij Waterloo, eerst in diplomatieke betrekkingen, later referendaris bij den raad van state, secretaris van den raad van ministers, die zich in het laatst van zijn leven te Nieuwkerk op de grenzen van Noord- en Zuid-Brabant met het ontginnen en beplanten van heigronden bezig hield, en zich door onbekrompen milddadigheid onderscheidde, in 1845 te Tilburg gestorven.

Het portret van D i r k J o h a n is geëtst naar en door J.C. S c h u l t z, ook dat van G i j s b e r t J a c o b is op doek gebragt en gelithographeerd.

De vader van D i r k J o h a n was de zoon van D i d e r i k

Johan graaf van Hogendorp, heer van Hofwegen enz., in 1697 geboren en in 1744 gestorven, zoon van Gijsbert van Hogendorp voornoemd en van Maria du Peyron, ter zake van de godsdienst uit Frankrijk gevlugt.

[Jan François Hogendorp]

HOGENDORP (JAN FRANÇOIS), zoon van mr. Johan François, grave van Hogendorp, baron van St. Janssteen, heer van Steenhuijzen, ontvanger generaal van de Unie, werd in Mei 1746 te 's Hage geboren. Hij had een belangrijk deel aan de omwenteling te 's Hage en te Rotterdam, in Nov. en Dec. 1813. Na de herstelling van het huis van Oranje Nassau, werd hij burgemeester van Rotterdam, lid van de eerste kamer der staten generaal, lid der ridderschap van Holland, en kommandeur der orde van den Nederlandschen Leeuw. Hij stierf te 's Gravenhage.

Zie *Gal Hist. des Contemporains*, T. V. p. 330; Bosscha, *Geschied. der Nederl. Staatsomwentel.*, D. I. bl. 143, 206; *Aanhangs.*, bl. 93.

[Steven Hogendijk]

HOGENDIJK (STEVEN). Zie HOOGENDIJK (STEVEN VAN).

[Hogenheim]

HOGENHEIM () gouverneur van de Berbice toen in 1763 in deze kolonie een opstand der negerslaven uitbarstte, die, met behulp van een regiment voetvolk onder bevel van den kapitein Haringman, werd bedwongen.

Zie Stuart, *Vad. Geschied.*, D. II. bl. 180, 226.

[Cornelis Hogenhouck]

HOGENHOUCK (CORNELIS). Zie HOOGENHOUCK (CORNELIS).

[Cornelis Hogenhouck]

HOGENHOUCK (CORNELIS). Zie HOOGENHOUCK (CORNELIS).

[Justus Hogenhouck]

HOGENHOUCK (JUSTUS). Zie HOOGENHOUCK JUSTUS).

[Elisabeth Georgine Hogenhuizen]

HOGENHUIZEN (ELISABETH GEORGINE) werd in 1776 te 's Hage uit een aanzienlijk geslacht geboren, beoefende de schilderkunst en legde zich bij voorkeur op het schilderen van bloemen en vruchten toe. Zij stierf op 18 jarigen leeftijd.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 44.

[Hadrianus Hogerbeets]

HOGERBEETS (HADRIANUS), zoon van R o m b o u t H o g e r b e e t s , te Haarlem geboren, werd doctor in de beide regten, woonde te Utrecht en was geen ongelukkig

beoefenaar der Latijnsche poëzy. Hij bevond zich in 1616 te Parijs, was bevriend met Antonius Aemilius, voor wiens *Orationes et Poëmata* (Traj. ad Rhen. 1651) hij een Latijnsch gedicht schreef.

Afzonderlijk verschenen van hem:

Carmen Elegiacum pro devicta Atrebatum urbe ad Ludovicum III. *Gallarum Regem.* Ultraj. 1640.

Carmen Panegyricum Reverendo admodum et illustri D. Huberts a Suetendaal, *S.S. Theol. Licentiato*, *Imperialis atque exempti Monasterii S. Trudonis in Hasbania Abbati etc. de anniversario inaugurationis die postridie S. Ursulae*, Traj. 1640.

Zie Valerius Andreas, *Bibl. Belg.*, P. XI; Foppens, *Bibl. Belg.* T. I. p. 14; Burmanni *Traj. erud.*, p. 147; Hoenfft, *Parn. Lat. Belg.*, p. 170; Morerii. v.; Abbing, *verv. op Velïus*, D. II. bl. 107.

[Petrus Hogerbeets]

HOGERBEETS (PETRUS), afstammeling uit een aanzienlijk geslacht. Zijn overgrootvader Dirk Heyndriksz. Hogerbeets was uit het dorp Beets, alwaar hij op de Hogerbeets woonde, in Hoorn komen wonen. Diens zoon Heyndrik Dirksz. Hogerbeets, was in 1515 schepen en in 1518 en vervolgens, laatst in 1543, in welk jaar hij overleed, burgemeester. Deze had 2 zonen: Pieter Heyndriksz. Hogerbeets, die in 1544 schepen en verscheiden malen en laatstelijk in 1557, in welk jaar hij overleed, burgemeester was, van wien de vader van Petrus Hogerbeets afstamde, en dr. Dirk Heyndriksz. Hogerbeets, vader van den beroemden Rombout Hogerbeets.

Petrus werd den 2 Maart 1542 te Hoorn geboren, studeerde eerst in zijne geboortestad, vervolgens te Leuven en eindelijk te Padua, waar hij tot doctor in de geneeskunde werd bevorderd. Teruggekomen oefende hij met veel lof de geneeskunst en werd op den 12 September 1599, toen de pest te Hoorn vreeslijk woedde, het slagtoffer zijner menschlievende hulpvaardigheid. De overigheid liet hem op stads kosten in de groote kerk een epitaphium oprigten. Hogerbeets was een zeer geleerd en welsprekend man en voor zijn tijd geen onbevallig Latijnsch en Nederduitsch dichter.

‘Wat hij schreef (zijn de woorden van Velius) vloeyde hem uyt de penne, en geschiede meest staende voets, sonder veel overlegs of bedenkens, van 't welke wy (als zijn groote bekenden) goede getuygenis kunnen geven, en was dan soo aerdig en net, dat de langduerigen arbeyd van anderen soo hoog selden konden reyken. En dit beyde

in prose en gedicht.' Dezelfde Velius heeft na zijn dood, zijne Latijnsche en Nederduitsche gedichten bijeen verzameld, laten drukken en aan de Hoornsche regering opgedragen.

De bundel voert tot titel: Petri Hogerbetii, *Hornani*, *Medici et Poëtae clarissimi Poëmatum reliquiae*, *Impress. Hornae Westfrisiorum apud Guil. Andream*, Anno 1606, *Latin. et Belg.*, met Grieksche en Latijnsche lofdichten van J. Velius, Josias Vibo, Nicolaus Schonaeus, N. Rijckaert, W.S. Horn, Nicolaas Bullius, Albertus Velanius. Epkema en Abbing, hebben na Borrichius, Hoeufft en Witsen Geysbeek, deze verzen gunstig beoordeeld.

Hogerbeets was met de voornaamste geleerden van zijn tijd in kennis en met enkele wisselde hij brieven en verzen, zooals met Hadrianus Junius, Johan van Foreest, die op zijn beeldtenis een Latijnsch vers schreef, P. Scriverius en Karel van Mander.

Zie Valerius Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 70; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. II. p. 983; O. Borrichius, *de Poët Dissert.*, 5 ¶ 179, Hoeufft, *Parn. Lat. Belg.*, p. 65; Witsen Geysbeek *Biogr. Anth Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 231; P. Epkema in het *Museum* van Siegenbeek, D. II. bl. 135-148; Velius, *Chron. van Hoorn*, bl. 508, 509, 642; Abbing, *verv op die Chron.*, D. I. bl. 51, n. A. 108, 109, D. V. bl. 48, n. B. 12-27, O. 200; *Beknopte Geschied. van Hoorn en der Groote Kerk*, bl. 95, 96; P. Scheltema, *Diatribe de A. Junio*, p. 99, 100; P. Pontani, *Poem.*, p. 67; Muller, *Cat. van Portrett*.

[Rombout Hogerbeets]

HOGERBEETS (ROMBOUT), neef van den vorigen, zoon van dr. Dirk Heyndriksz. Hogerbeets, in 1561 schepen, in 1582 en vervolgens, laatstelijk in 1590 burgemeester te Hoorn, en van Machteld van Steynemolen, werd aldaar den 24 Junij 1561 geboren. Op zevenjarigen leeftijd moest hij zijne ouders, die der Hervorming waren toegedaan, in ballingschap vergezellen, ten einde de vervolgingen van Alva te ontvlugten. Te Wesel leide hij, door het aanleeren der Grieksche en Latijnsche talen, den eersten grondslag zijner letteroefeningen en keerde van daar, eerst in 1577, naar zijn geboortestad en het huis zijner ouderen, sedert 1572 weder in hunne vaderlijke woonstede en het bezit van vorig aanzien en verbeurdverklaarde goederen hersteld, terug. Eerlang vertrok hij naar de hoogeschool te Leyden, waar hij zich vooral op de regtsgeleerdheid toelegde en, den 18 van Herfstmaand 1584, door Donellus tot doctor in de beide regten werd bevorderd. Het is niet zeker, waar hij zich, na het verlaten der hoogeschool, tot uitoefening

der regtsgeleerde praktijk neêrzette; doch zeker is het, dat hij zich gedurende zijn verblijf aan de hoogeschool en door zijn verder gedrag bij de regering te Leyden zoo loffelijk had bekend gemaakt, dat zij hem in 1590 het ambt van raad en pensionaris der stad opdroeg, en curatoren der hoogeschool hem tot hunnen secretaris benoemden. Zes jaren later werd hij tot lid van den Hoogen Raad van Holland en Zeeland verheven en verwierf hij zich in deze grooten roem van kunde, onpartijdigheid, regtvaardigheid en ongemeene geschiktheid om partijen te vereenigen. In 1608 werd hij met zijn ambtgenoot Leonard de Voogd en Nicolaas Cromhout, raad in den Hove van Holland, naar Amsterdam gezonden, om die stad over te halen tot bewilliging in het bestand van Spanje, waarin zij ook gelukkig slaagden. Ter gelegenheid der beroerte, in het volgende jaar te Alkmaar ontstaan, vertrok hij als gemagtigde van prins Maurits en van gecommitteerde raden, nevens Reinoud van Brederode, Leonard de Voogd en Steven van der Does, heer van Noordwijk, naar die stad om er de gemoederen tot rust te brengen. Deze poging was echter ondoenlijk, zonder eene buitengewone verandering der regering, weshalve zij, op last der staten, de wethouders en vroedschappen van hunne posten ontsloegen.

Van meer gewigt was de bezending, tot welke Hogerbeets, in 1611 gebruikt werd. De oorlog tusschen Denemarken en Zweden uitgebroken, deed de algemeene staten te rade worden, een gezantschap te zenden naar het Noorden, om, ware het mogelijk, een verdrag tusschen de beide hoven te bemiddelen. De keuze viel op Jacob van Wassenaar, heer van Obdam, dr. Dirk Bas, burgemeester van Amsterdam, en onzen Hogerbeets. Zij aanvaardden in Julij van het genoemde jaar de reis, doch keerden eerlang, zonder hun doel bereikt te hebben, terug. Sedert 1617 begon hij ingewikkeld te worden in de binnenlandsche onlusten. Aanleiding gaf daartoe zeker voorval te Haarlem, waarbij twee burgers, door de wethouderschap uit de stad gebannen, en, wegens het wederkeeren binnentijds, geboetstraft, zich beroepen hadden op den hoogen raad, die deze beroeping aannam. Ondanks het schrijven van gecommitteerde raden, dat de raad zich had te wachten voor regtsplegingen, strijdig met het oogmerk der staten en de uitdrukkelijke verklaring hunner edel groot mogenden, dat de stukken hun moesten overgegeven worden, voer de hooge raad met de regtspleging voort en stelde de Haarlemsche regenten in het ongelijk. Deze echter, gedekt met het gezag der staten, verklaarden zich daartegen.

Intusschen had Hogerbeets, nevens nog zes mede raden, in het besluit van den hoogen raad niet bewilligd, hetgeen hem in onmin bragt met zijne overige ambtgenooten, die hem smadelijk bejegenden, 't geen oorzaak was, dat hij het aanbod der regering te Leyden, om het pensionarisambt, door het overlijden van N. van Zeyst opengevallen, wederom te aanvaarden, aannam.

Een naauwkeurig berigt van de toedragt dier zaak, ontleend uit de eigenhandige aanteekeningen van Hogerbeets voor zijne kinderen gesteld, is bewaard bij Brandt, *Hist. der Ref.*, D. II, bl. 662 volgg. Als pensionaris in de vergadering der staten wederom zitting bekomen hebbende, was hij met Huig de Groot een der ijverigste en bekwaamste voorstanders der maatregelen, door Oldenbarneveld in het bestuur van kerk en staat gevolgd, handelde dus tegen de inzigten van prins Maurits en haalde zich het misnoegen van dezen op den hals. 't Gevolg hiervan was, dat hij, nevens Oldenbarneveld en de Groot, op Zondag den 29 Augustus 1618 op last der algemeene staten in hechtenis werd genomen. Doch Hogerbeets verzekert, in zeker door hem nagelaten geschrift, dat dit in hechtenis nemen in de vergadering der algemeene staten nooit voorgesteld, veel min besloten, maar het werk was van eenigen, die den prins, op eene reis naar Utrecht, onlangs vergezeld, en eerst na de uitvoering dit stuk ter vergadering van hunne groot hoogmogenden en aldaar hadden doen goedkeuren.

Na de gevangenneming had men te Leyden de tijding niet ontvangen of de wethouders dier stad verzochten, dat hun pensionaris onder borgtogt mogt ontslagen worden. Zij gaven tot reden van hun verzoek, dat al wat Hogerbeets gedaan had, geschied was op last der stads regenten, dat deze zulks voor hunne rekening namen, en dat de gevangene, volgens de privilegiën van Leyden, binnen die stad moest worden te regt gesteld. Prins Maurits hierop tot antwoord gegeven hebbende, dat zulks zijn werk niet was, en zij zich, ten dien einde, bij de algemeene staten moesten vervoegen, hervatten de Leydsche afgevaardigden, dat zij zich bij zijne doorluchtigheid vervoegd hadden als stadhouder van het gewest, wiens post het was de privilegiën te handhaven en dat zij de algemeene staten in dit geval niet kenden. Doch de prins bleef bij zijn antwoord en liet de afgevaardigden daarmede vertrekken.

Na viermaal in zijne kamer ondervraagd te zijn, verscheen Hogerbeets op den laatsten Februarij en den eersten en vijfden Maart 1619 voor zijne regters, en na de

ter dood brenging van 's lands advokaat, vervoegden zich nog drie zijner regteren bij hem, om hem te bewegen in eigen persoon of door zijne vrienden vergiffenis te verzoeken. Doch hij het een en ander kloekmoedig van de hand wijzende, verlieten hem de regters, in het heengaan hem gramstorig toeduwende: ‘zoo zult gij dan varen als B a r n e v e l d ; 't schavot staat er nog.’ Zulks gebeurde echter niet; want op den achtsten Mei, door den geweldiger provoost voor de regters ontboden zijnde, werd hij, met verbeurdverklaring zijner goederen, ter eeuwige gevangenis verwezen.

Onder het lezen van dit vonnis werd hij zeer ontsteld en zeide: ‘dat zijne sententie niet overeenkwam met hetgeen hij verklaard had en hij betering daarvan verzocht.’ Toen men hem hierop gebood te zwijgen, sloeg hij met zijne hand op de borst en riep, met de woorden van den Latijnschen dichter H o r a t i u s :

Hic murus aheneus esto,
Nil conscire sibi, nulla palescere culpa.

Dat is:

Dit zij een kop'ren muur, zich niets bewust te wezen,
En door geen misdaad te verbleeken of te vreezen.

Naderhand had hij echter berouw van zijne hevigheid en verzocht deswegen om verschooning bij hunne hoogmogenden. Van toen af hadden zijne bloedverwanten tot hem vrijen toegang. H o g e r b e e t s bleef te 's Hage, tot den vijfden Junij, wanneer hij, nevens d e G r o o t , 's nachts te elf ure, onder een geleide van vijfentwintig soldaten, over Dordrecht, naar het slot Loevestein gevoerd werd, 't welk hem tot gevangenis moest verstrekken.

Hij zat daar tot in 1625, wanneer, op voorspraak van F r e d e r i k H e n d r i k zijne gevangenis verligt en hij overgebragt werd naar zijn huis te Weer bij Wassenaar. Niet lang had hij genot van de vrije lucht; vijf weken na zijne komst, 7 September 1625, overleed hij, in den ouderdom van 64 jaren. Bij V e l i u s worden verscheidene grafschriften ter zijner eere gevonden.

B r a n d t geeft eene aandoenlijke beschrijving van zijn vertrek van Loevestein, waar hij zes jaren gevangen geweest was. Dezelfde schrijver geeft hem de getuigenis dat hij was een opregt Hollander en wijs regtsgeleerde, een welsprekend redenaar, een groot theologant, een vroom christen, en een raadsheer van zoo gezet een gewisse dat d e G r o o t hem een voorbeeld van een volmaakt regtsgeleerde noemde, hem houdende voor zoo vroom een man als ooit Holland gedragen heeft.

Op Loevestein hield hij zich bezig met het beoefenen der regts- en godgeleerdheid. Ook vervaardigde hij gedichten en schreef een menigte brieven; o.a. stelde hij op eene *Korte inleiding tot de praktijk voor de hoven van Justitie in Holland*. De heer v a n V o o r s t bezat van hem een hands. *van 't aanleggen en volvoeren der processen voor de respectieve hoven van Justitie in Holland*, *verklaard en uitgebreid door een Hollandsch regtsgeleerde;* waarschijnlijk hetzelfde hands. dat weleer in bezit was der Gronoviussen, en achter H. G r o t i u s , *Inleiding tot de Hollandsche regtsgeleerdheid*, (Amst. 1690) is in het licht gegeven.

Op den catalogus der handschriften van G r o n o v i u s wordt ook vermeld: *Copie van een geschrift van wijlen den heer Mr. R. Hoogerbeets*, *tot gedachtenis van zijne kinderen opgestelt*, waarschijnlijk hetzelfde dat B r a n d t , in zijne *Geschied. der Regtspl. v. Oldenb.*, zijne *Geschied. d. Retorm.* en het *Leven van H. de Groot*, van H o g e r b e e t s gewagende, heeft gebruikt. Andere, zoo juridische als historische hands. van H o g e r b e e t s , door V e l i u s en F o p p e n s vermeld, zijn verstrooid. Indien men de Latijnsche en Nederduitsche brieven, zoo door en aan hem geschreven, en deels in de *Praest. ac erudit. vir. Epp. Eccl. et Theol.*, (Amst. 1684) de *Brieven van verscheyde vermaarde en geleerde mannen dezer eeuwe* (Amst. 1662), achter de *Dichtkunst van verscheide stoffen van Mr. Johan Beets* (Hoorn 1669 4°.), bij B r a n d t , V e l i u s , S i e g e n b e e k , in de *Chronyk van het Hist. Genoots.* (zie hier onder) in de *Epp. P. Cunaei* uitg. v. B u r m a n , deels in hands. op de catalogi van de Rem. Geref. gemeente te Amsterdam, der G r o n o v i u s s e n , K o n i n g , v a n V o o r s t , v a n M a a n e n en welligt anderen voorkomende, bijeenverzamelde, zouden zij gewis een bundel vormen. Op den catal. der hands. van den minister v a n M a a n e n , in Dec. 1862 te 's Hage door den heer N i j h o f f verkocht, waren, onder den titel van *Wonderbare vond van P. Scriverius*, *om aan de gevangen heeren Hogerbeets en de Groot te doen weten*, *wat in hunne zaken gedaan wierdt;* de bekende bladen van het *Itinerarium Gallicum* van J. D o u s a en der *Poëmata* van J a n u s S e c u n d u s . Hij hield briefwisseling met P e t r u s C u n a e u s , die hem zijne *Sardi Venales* (L.B. 1612) opdroeg, ook met A p o l l o n i u s S c o t t e en andere geleerden. Zijn huwelijk met H i l l e g o n d a W e n t z e n werd door G r o t i u s bezongen. Ook vervaardigde deze haar grafschrift, bij V e l i u s , *Chron. van Hoorn*, bl. 352, 353, bij B r a n d t , *Leven van de Groot*, bl. 232 en bij F o p p e n s te vinden. Zij stierf op Loevestein en werd te Dordrecht in de Augustijnen kerk, in het graf van haar

voorzaat Matthias Wentzen, commissaris generaal van de orde der Minnebroeders, guerdiaan in het Minnebroedersklooster te Dordrecht en uitgever van het *Fasciculum Myrrhae*, bijgezet. Zijne kinderen waren Adriaan, Machteld, Christina, Jorijna en Maria. Zijne beeldtenis vindt men bij Velius en Brandt. Brandt vervaardigde er een bijschrift op. Onder de *Poëmata* van Grotius is een gedicht ter zijner eere.

Zie, behalve de kerkelijke geschiedschrijvers, Brandt, Uytenbogaert, Trigland,Baudartius,Hoogstraten,Luiscius,Kok,Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt, *de Levensbeschr. van Ned. Mannen en Vrouwen*, D. V. bl. 65 volgg.; Brandt, *Lev. van de Groot*; *Regtspl. van Oldenburneveld;* Bijnkenshoek, *Quaest jur. dubl.;* H. de Groot, *Verantw*, *der wettel. Regeer. van Holl en West-Vriesl.;* Valerius Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 804; Foppens, *Bibl. Belg.* T. II. p. 1186; Sweertius, *Ath. Belg.*, p. 622; *Merc. Franç.* 1618, p. 109, 465; Burigny, *Vie de Grotius*, T. I. p 90, 92, 115, 117, 167, 168; *Resol. Stat. Cener.* 8 Junij 1619; van Leeuwen, *Bat. Ill.*, bl. 1423; *Grafschrift over den dood van den hoogghel. Heer Rombout Hoogerbeets*, s.l. 1625, 4°.; Velius, *Chron van Hoorn*, bl. 351, 352, 648; Abbing, *Verv. op Velius*, bl. 464 volgg.; Boonzajer en Merkes, *Geschiedk. herinner. betrekkelijk het Slot Loevestein;* Morsel en Kneppelhout, *Iets over Loevestein;* Rogge, *Bezoek op Loevestein in* 1624; Jeannin, *Négociat.*, T. III. p. 184, 204, 213, 219; van Meteren, *Nederl. Geschied.*, B. XXXII fol. 622, 623, 627; Carleton, *Lettres*, *Mémoires et Négociat.*, T. II. p. 285, 297, 303, T. III. p. 10, 79, 91; Beverwijck, *Citnem. d. Vrouw. gesl.*, B. III. bl. 184; Wagenaar, *Vaderl. Hist.*, D. IX. bl. 429, D. X. bl. 22, 48, 173, 192, 210, 319, 240, 254, 255, 260, 261, 263, 287, 293, 297, 298, 331, 342, 369, 371, 372, 377-380, 410, 414, D. XI. bl. 45; van Wijn, *Verv. op* Wagenaar, D. X. bl. 129, 130, achter aan bl. 3-6, D. XI. bl. 21, 22; van Kampen, *Karakterk.*, D. II. bl. 53; M. Siegenbeek, *de waarde van R.H. als mensch en christen geschetst uit de brieven van Loevestein geschreven*, in *Redev. en Verhand.* 1836; Collot d'Escury, *Holl roem in Kunst. en Wetensch.*; Ypey en Dermout, *Geschied. der Ned. Herv Kerk;* Kist en Royaards, *Kerk Archief*, D. V. bl. 490, D VIII. bl. 28; Vollenhoven, *Broed-Gevang.*, bl. 60; *Vrije Fries*, D. VIII. bl. 118; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, D. I. bl. 464 volgg.; E.A. Sandbrink, *Spec. jurid. de Advoc juribus ut doctrina*, bl. 68, 76; Schotel, *Klooster*, *Kerk en Hof der Augustijnen te Dordrecht*, bl 34; Bilderdijk, *Geschied. des Vaderl.*, D. VIII. bl. 15, 46, 51, 73, 85, 103, 108. D. XI. bl. 259; Veziu's *Geschied. van het straf- en doodrecht van het gelukkig eiland Teneriffe*, bl. 284-289 (vertaling door Prof. II W. Tijdeman); *Chron. van het Hist. Genootsch.*, D. II. bl. 18, 65, D. V. bl. 44, 454, 457, D. VI bl. 31, 303, 305, 307, 408, 411, D. VIII. bl. 237-240; *Navorscher*, D IV. bl. 129, 130; P. Cunaei *Epp.*, p. 6, 8, 25, 47, 48, 120; *Epp. Praest. ac erud. vir.* (Amst. 1684) p 391, 425; *Brieven van verscheijden verm. en geleerde Mann.* (Amst. 1662), bl. 276*b*, 368, 416, 442, 455, 462, 470*b*; Grotii *Epp.*, 213, p. 74; *Poëm.*, p. 233; *Bibl. Gronov*, p. 6, 32; *Cat. der Hands.* van J. Koning, bl. ; *Cat. Bibl. Rem.*, bl. 11, 18; *Cat. der Hands*, *van* van Voorst, bl. 173; *Catal d'une collect. remarq de Manuscrits etc.*, *vente* 1-3 *Dec.* 1862 *à la Haye*, p. 10, 22, 71; H.W. Tijdeman, in *Hand*, *der Maatsch. van Ned. Lett.*, 1861, bl. 63,

1862, bl. 67, e.v. De daar bedoelde papieren zijn vermeld in *Cat.* D. III, bl. 28; *Cat.* van Dam van Brakel, bl. 56; Muller, *Cat. van Portr*.

[Gozewijn Hogers]

HOGERS (GOZEWIJN), in 1636 te Deventer geboren, verwierf zich reeds in zijn jeugd grooten roem door zijne geleerdheid, en werd in plaats van J.G. Graevius hoogleeraar in de Latijnsche letterkunde aan het athenaeum te Deventer. Later trad hij in de staatkundige loopbaan en werd hij burgemeester van Deventer. Hij was een moedig voorstander der vrijheid en vriend van den beroemden Rabo Herman Schele, wiens geschriften na zijn dood in zijne handen kwamen en door hem werden uitgegeven. In 1672 was hij lid der vergadering der staten generaal en werd tot het gezantschap aan den koning van Frankrijk benoemd, doch door Eeck, afgevaardigde wegens Groningen, vervangen. In ditzelfde jaar werd hij, bij de verandering der regering, van al zijne ambten verlaten. Sedert leefde hij voor de wetenschappen en stierf den 14 Maart 1676 in den ouderdom van 40 jaren. Men heeft van hem drie redevoeringen.

Oratio C. Julium Caesarem tyrannum fuisse habita Daventriae a.d. III *Non. Maj.* CIↃ CLXIV, *in qua adhortationes et monita ad cives de libertate tuendâ*.

Binae Orationes habitae bello Anglico secundo ad senatum populumque Daventriensem, *prima*, *de patria fortiter defendenta*, *post acceptam cladem anni* 1665, *altera*, *de pace Batavorum et Britannorum illorum virtute confecta an* 1667.

Deze werden eerst door hem tusschen eenige geschriften van zijn vriend Schele, en achter zijne *Poëmata* in het licht gegeven.

In 1772 gaf Petrus Burmannus Secundus ze te Leyden, met de geschriften van Schele, op nieuw uit met den titel:

Rabodi Hermanni Schelii Venebruggae et Welbergii Topar chae, *Iselmudani Salaniae agri Praesidis*, *opuscula politica*, *quibus conprehenduntur libertas publica; protrepticus de pace*, *et de caussis belli Anglici primi*, *ad principes Christianos; et de iure imperii: insertis tribus Theoph. Hogersii orationibus. Quibus accedunt Joannis Georgii Graevii oratio in obitum R.H. Schelii; virorum doctorum carmina ad Schelium; ejusdemque et N. Heinsii Epistolae mutuse*, *Edidit et Praefationem praefixit P.B.S.*

Zij vormen het *Pars Altera* zijner *Analecta Belgica*.

Hogers beoefende ook niet ongelukkig de Latijnsche poëzy. Graevius, Hoefft en Peerlkamp hebben zijne gedichten geprezen. Hij gaf in 1665 te Deventer, *Lacrymae in Decessum J. Hogersii et utriusque poëmata* 8°.

en in 1672 zijne eigene *Poëmata Juvenilia*, eenige van zijn broeder Johannes en van Huet in het licht. (*Poëmata juvenilia etc. J. Hogersii Posthuma et P.D. Huetii Funus C. Salmasii et Iter Suicicum*. Amst. Dan. Elzev. 1672.) Die van Huet heeft Olivetus in *Selectis quinque recentiorum poëtarum carminibus ed. alt.* Lugd. 1743, overgenomen. *Theoph. Hogersii Threnus in immaturum obitum maximi Herois Rabodi Hermanni Schelii*, vindt men achter de *Opuscula politica*.

Zie Saxe, *Onom*, T. V. p. 112; *Biogr. Univers.*, T. XX. p. 536; Huetii, *Comment. de rerum ad eum pertinentibus*, p. 408; P. Burmanni *Syll Epist.*, T. IV. p. 410, 412; P. Burmanni *Sec. Anal. Belg. Praef*, p. 45; Graevii *Ant. Rom.*, T. X. *Praef;* Hoenfft, *Parn. Lat. Belg.*, p 187; Peerlkamp, *de Poëtis Lat. Neêrl.*, p. 420-422; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, D. I. bl. 467; *Cat.* van Voorst, T. III. p. 152.

[Johannes Hogers]

HOGERS (JOHANNES), broeder van de vorige, studeerde te Leyden en onderteekende in 1663 de formulieren van eenigheid.

Na den dood van Wolferdus en het vertrek van Colonius, waren er voorstanders der kerk te Harderwijk die hem op een dier stoelen trachtten te krijgen, gelijk hij zelf, d. 21 Jan. 1664, aan Coccejus schreef. Zijne Latijnsche gedichten door zijn broeder met de zijne en die van Huet in het licht gegeven, waren beneden de middelmatigheid. Hij schijnt in 1665 gestorven te zijn; toen ten minste verschenen *Lacrymae in decessum J. Hogersii et utriusque poëmata* (Dav. 8°.) door T. Hogersius.

Zie Hoeufft, *Parn. Lat. Belg.*, p. 187; Peerlkamp, *de Poëtis Lat. Neêrl.*, p. 420-422; Coce *Anecd.* II. *Ep.* 103; Bouman, *Geschied. der Geld. Hoogesch.*, D. I. bl. 210; Kist en Royaards, *Kerk. Archief*, 1e Serie, D. IX. bl. 495.

[Willem Hogerwaard]

HOGERWAARD (WILLEM), uit den Briel, in 1721 predikant te Batavia. Hij schijnt, volgens zijn portret, in 1732 gestorven te zijn. Hij schreef:

Lijkpredikatie over Jufvr. A. de Haan, 's Hage 1728 4°.

Afscheidspredikatie van Batavia, 's Hage 1728 4°.

Zie Valentin, *O. en N.O.-Indiën*, IV, 2, bl. 112; Maurik en Noordbeek, *Reg. van Godgel. Boek.; Cat.* J. Heringa, bl. 82; Muller, *Cat. van Portr.*

[Hogeschans]

HOGESCHANS schreef:

De Wederoprigtinge aller dingen, Amst. 1708.

Zie *Cat. d. Bibl. der Rem. te Amsterd.*, bl. 83.

[Albert Hogeveen]

HOGEVEEN (ALBERT), als kapitein van de Maze, het schip *Rossem*, van veertig stukken, voerende, veroverde den 26 Augustus 1738 eene Moorsche halve galei, te Tanger

te huis behoorende, voor het naauw van de straat van Gibraltar, na een kloeke verdediging. In 1744 werd hij tot schout bij nacht van de Maze en later tot vice admiraal bevorderd. Hij overleed in 1751.

Zie J.C. de Jonge, *Geschied. van het Nederl. zeew.*, D. V. bl. 88, 106.

[J. Hogeveen]

HOGEVEEN (J.) beoefende de Nederduitsche poëzy en schreef:

Godgeleerde en andere aanteekeningen, Rott. 1733, 8°.

Over het Hooglied van Salomo of hetzelve in rijm gebragt, Leyd. 1726, 4°.

Ook komt er in het 7de vervolg der *Nederl. en Lat. Keurdichten* van hem een gedicht voor, getiteld:

Klagende Godsvrucht.

Uit zijn *berijmd Hooglied* zijn eenige bladzijden als Spinozistisch of om andere redenen, op last der schepenen binnen Leyden verbrand.

Zie van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 242; Abcoude, *Naamreg. van Ned. Boek*, bl. 264; Arrenberg, *Naaml. van Ned. Boek.*, bl. 190; Maurik en Noordbeek, *Naamreg. van Godgel. Schrijv*.

[G. van Hogeveen]

HOGEVEEN (G. VAN). Deze bekwame teekenaar leefde waarschijnlijk te Amsterdam in de 2de helft der XVIIIde eeuw; ten minste hij vervaardigde onderscheiden tooneel decoratiën voor den schouwburg van die stad. De heer Kramm zag er vier van die in prent gebragt en getiteld zijn: *Het Bosch*, *de Tuin*, *Fanny* en *de Kloosterkamer*.

Zie Kramm, *Lev en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.* D. III. bl. 711.

[Mr. Gerard van Hogeveen]

HOGEVEEN (mr. GERARD VAN). Zie HOOGHEVEEN.

[Hendrik Hogevorst]

HOGEVORST (HENDRIK). Deze schilder leefde waarschijnlijk in het begin der XVIIIde eeuw. Kramm zag een vrij goed portret van hem *en buste* geschilderd.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 711.

[Theobaldus van Hoghelande]

HOGHELANDE (THEOBALDUS VAN), van Middelburg. La Rue noemt hem een zeer geleerd filosoof en stofscheikundige, die zich onder den verbloemden naam van Ewaldus Vogelius plagt te noemen. Hij schreef:

De Alchemiae difficultatibus, Colin. 1594, 8°.

Ook in *Tom I Theatri Chemici*, Argent. 1613, 8°.

Zie J.A. van Linden, *de script. med.*, p. 445; Königii *Biblioth. vet. et nov.*, p. 408; Valerius Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 822; Boxhorn, *Chron. van Zeel.*, D. I. bl. 460; La Rue, *Gelett. Zeel.*, bl. 40.

[Andreas Hogius]

HOGIUS (ANDREAS), letterkundige uit de tweede helft der XVIde eeuw, geboren te Oostburg. In Jacob;

S l u p e r i i , *Herzelensis Flandri*, *Poëmata*, Antv. 1575, 16°. vindt men Latijnsche brieven en gedichten van hem.

Zie S w e e r t i u s , p. 97; P a q u o t , *Mémoir. pour servir à l'Hist. Littér. des Pays-Bas*, T. II. p. 320.

[M. Hogius]

HOGIUS (M.) schreef:

Ontkekkinge des Zielen-Verraets enz., Dordr. 1611, 8°.

Zie *Cat.* T.v.d. G r o e , bl. 157.

[Frederik Ernst graaf van Hohenlo-Langenburg]

HOHENLO-LANGENBURG (FREDERIK ERNST graaf VAN), geboren 16 Mei 1750, kapitein der infanterie bij het regiment van den graaf v a n R e c h t e r e n , destijds in garnizoen te Leeuwarden, later majoor der stad Harlingen. In 1793 was hij luitenant kolonel en kommandant van een bataillon grenadiers bij het leger te velde in N. Brabant. In een gevecht op den 13 Sept. bij Warwick, dat voor de Nederlanders zoo noodlottig was werd hij bij Bonsbeek van de hoofdtroep afgescheiden en met zijn geheele bataillon door de Franschen genomen. Hij overleed den 24 October 1794, te velde. Hij huwde 7 Februarij 1773 te Wolvega, M a g d a l e n a A d r i a n a , dochter van O n n o Z w i e r v a n H a r e n . Zij stierf, 76 jaren oud, in 1822 ten gevolge van een val van de trappen, tijdens haar verblijf op klein Hermana te Minnertsga, toebehoorende aan jonkr. C.F.E. baron C o l l o t d ' E s c u r y .

Zie *Geschiedk. Herinner. uit O. en W. Stellingwerf hoofdzakelijk aangaande het geslacht der van Harens*, bl. 70.

[Philips graaf van Hohenlo]

HOHENLO (PHILIPS graaf VAN), heer van Langenburg, broeder van graaf W o l f , gehuwd met een zuster van W i l l e m I, prins van Oranje, werd geboren den 17 Februarij 1550, kwam den 18 Februarij 1575 uit Duitschland naar Holland, om onder den prins krijgshandel te leeren. Hij landde door tegenwind te Petten in het noorderkwartier aan, vanwaar hij naar S o n o y schreef om convooy, ten einde veilig over land naar 's Hage te mogen reizen. S o n o y begaf zich terstond naar Petten en noodigde hem eenige dagen te Alkmaar uit te rusten, hetgeen hij weigerde, wijl hij eenige gezanten uit Emden bij zich had. Onder geleide van een goed convooy paardenvolk kwam hij, onder onstuimig weêr, langs het strand, te 's Hage, waar hij door den prins met hartelijkheid ontvangen en op een jaarwedde van *f* 5000 in 's lands dienst werd aangenomen. Reeds in het volgende jaar gaf hij blijken van moed en dapperheid door het herwinnen der sterke schans te Krimpen en twee andere in dat oord. In 1577 vereenigde hij zich met den heer v a n C h a m p a g n e i , noodzaakte de bezettingen der steden Steenbergen en Tholen de poorten te openen en maakte

zich, bij minnelijk verdrag, meester van 's Hertogenbosch. Het vertrouwen, dat hij hierdoor verkreeg, was oorzaak, dat, bij gelegenheid eener reis van prins W i l l e m naar Brabant, de ridderschap en steden een voorslag deden, om hem, gedurende 's prinsen afwezigheid, tot diens stedehouder aan te stellen, om over zaken van oorlog het bewind te voeren. In October van hetzelfde jaar, kwam hij met twaalf vaandelen knechten en honderd vijftig ruiters voor Roermonde, doch na een beleg van twee maanden, dwongen hem H i e r g e s en M o n d r a g o n die stad te verlaten, waarop hij zich in eene schans aan de overzijde der Maas (Tolen) wierp, waaruit hij ook werd verdreven, waarop hij, doch niet zonder veel moeite, de steden Gelder en Venlo overhaalde om eenige vendelen van hem in te nemen. Gedurende de werkeloosheid van het staatsche leger, die hierop volgde, kon ook H o h e n l o weinig uitvoeren. Alleen bemagtigde hij in 't eind van het jaar, terwijl het hoofdleger de winterkwartieren ging betrekken, de stad en het slot Weerd, doch bleef er niet lang meester van, daar zij, in 't begin van het volgende jaar, door het volk van den hertog v a n P a r m a wederom veroverd werden. Terwijl de stad 's Hertogenbosch, in 1579, eenigen tijd in twijfel hing welke zijde zij zou kiezen, de staatsche of die van P a r m a , maakte H o h e n l o van deze gelegenheid gebruik om zich van haar te verzekeren. Hij noodigde ze eerst door brieven uit bezetting van hem in te nemen. Toen zulks met bitsheid geweigerd en daarentegen het volk van P a r m a , insgelijks in dien oord gelegerd, door haar gespijzigd werd, deed hij aan de gevolmagtigden der nadere vereeniging den voorslag, de stad met het doorsteken van twee steenwegen en van den Maasdijk boven Lithoijen te benaauwen en van den vijand af te snijden. De voorslag werd aangenomen en de Deenersche dijk en de Maasdijk bij Lithoijen doorgedolven. 's Hertogenbosch lag welhaast als in een zee, doch daar het den staten aan de noodige hulpmiddelen ontbrak, was het hen niet mogelijk de stad te belegeren, en moest hij zijn ontwerp staken.

H o h e n l o , dus lang onledig met het bezetten en innemen van steden, moest thans het hoofd bieden aan een hoop onbezoldigde boeren. Die van Overijssel, namentlijk, Twente, Zalland en Mastenbroek, lang geplaagd met de inlegering van onbetaalde ruiters, hadden het geduld verloren en de wapens opgevat. De graaf trok tegen hen op om hen te stillen of tot reden te brengen. Zulks was echter niet zoo gemakkelijk. De boeren waren eenige duizenden sterk en hadden een goed getal geoefende soldaten aan het hoofd. Zij noemden zich *den vertwijfelden hoop*, en voerden een

zwaard met halven eidop en den uitgeloopen dooijer er nevens, in hunne vaandels.

‘Zij hadden,’ zeiden zij, zinspelende op deze leuze, ‘tot nog niet om het ei willen vechten, doch moesten het nu wel om de schaal doen.’ Niet zonder gevaar van zijn leven noodzaakten zij H o h e n l o tot op de grenzen van het graafschap Berg de wijk te nemen. Kort daarna echter, zich hersteld hebbende, noodzaakte hij hen de wapens neêr te leggen, trok naar Oldenzaal en liet de inwoners zijn eigen vaandel tot bezetting innemen.

Omtrent dezen tijd was er te Zwolle oproer ontstaan, ter gelegenheid dat men aldaar staatsche bezetting weigerde in te nemen, en eenige afgezette regenten om M a a r t e n S c h e n k , toen nog Spaanschgezind, geschreven hadden. H o h e n l o derwaarts getrokken, ontmoet S c h e n k op de Hardenbergerheide. Op den vollen middag van den 17 Junij 1580 werden zij hier handgemeen. Het was een zeer heete dag, en het volk van H o h e n l o , dat bovendien de zon regt in het aangezigt had, zwaar vermoeid, door een moeijelijken togt over een barre heide, op welke verscheidene lieden van aanzien van dorst versmacht waren. Het een en ander deed den strijd een uitslag nemen ten nadeele van H o h e n l o , die gezegd werd, hier wel 1500 man, en onder deze verscheidene edellieden, verloren te hebben.

Niet gelukkiger slaagde hij kort daarna in het ontzet van Delfzijl, dat door S c h e n k en R e n n e n b e r g belegerd werd, doch in Augustus ging Koevorden bij verdrag aan hem over. Daarna een gedeelte van zijn leger hier en daar in bezetting gelaten hebbende, voerde hij het overige naar Lingen en voorts naar Wedde, vanwaar hij, het oog hebbende op Delfzijl, derwaarts trok. R e n n e n b e r g dit smaldeelen van H o h e n l o 's krijgsvolk vernemende, zocht daarmede zijn voordeel te doen en viel hem op de Bourtangerheide aan. Hevig werd hier gevochten, met merkelijk verlies aan wêerskanten, doch allermeest aan de zijde van H o h e n l o , die hier meer dan duizend man liet, en zelf met het overschot van zijn leger de vlugt moest nemen, het geschut dat hij voor Wedde geplant had in den loop latende. Gunstiger was hem in 1582 het geluk, daar hij, in de maand September, zich van Megen en andere plaatsen in Brabant meester maakte en Lochem ontzette, en in 1583 trok hij met 19 vendelen naar ter Neuze, bij welke plaats hij een schans of geweldig zwaar blokhuis bouwde, om de Schelde te beveiligen en open te houden en den vijand in Vlaanderen afbreuk te doen. Na den dood van W i l l e m I werd hij algemeen veldoverste, van wegen de staten van Holland en Zeeland, op eene maandelijksche

wedde van vijftien honderd of ten meeste twee duizend gulden, en trok hij naar Bergen op Zoom, om die stad tegen een verraad, waarvan hij de lucht had gekregen, en die haar door de overste der stad, Beerwoud, gedreigd werd, te dekken Deze. door H o h e n l o in al zijne gangen nagegaan, zag van zijn snood ontwerp af en liep tot P a r m a over.

In den aanvang van 1585 deed H o h e n l o een aanslag op 's Hertogenbosch, die in 't eerst zich gunstig liet aanzien, doch mislukte. Beter gelukte hem, in hetzelfde jaar, zijn aanslag op Liefkenshoek.

Toen L e i c e s t e r , door 's lands staten tot algemeen landvoogd was aangenomen, liet hij H o h e n l o het algemeene luitenantschap over het krijgsvolk van den staat onder hem aanbieden, doch deze bedankte voor deze eer en verkoos de staten van Holland en Zeeland, die hem tot luitenant van hunnen bijzonderen kapitein generaal hadden aangenomen, liever tot betaalsheeren te hebben.

Bestendig onthield zich nu H o h e n l o in het oord, waar de Spanjaarden hun voornaamste kracht oefenden. Zij hadden thans het beleg geslagen voor de stad Grave, waarin H o h e n l o eenigen voorraad wist te krijgen. Hij en N o r r i t s werden, daarna, nog eens, door L e y c e s t e r ten zelfden einde derwaarts gezonden. Zij bemagtigden toen eene vijandelijke schans te Lithoijen en vervolgens na een scherp gevecht, de huizen te Batenburg en te Empel. Kort na dit voordeel, deed H o h e n l o een inval in Brabant, met oogmerk om zich aldaar van eenige sterkten te verzekeren. Toen hem dit mislukte, beroofde en plunderde hij de Langstraat, legde een hinderlaag bij Breda, deed uit deze een aanval op een Spaansch kornet, versloeg het en kreeg daarenboven zekeren Engelschen hopman, W a l t a genaamd, gevangen. Deze, welke eertijds Aalst verkocht had en tot den vijand was overgeloopen, werd door hem naar L e y c e s t e r gezonden, die hem niet slechts zijne vrijheid schonk, maar hem een plaats onder zijne lijfwacht gaf. Dit veroorzaakte te regt ongenoegen bij H o h e n l o en andere Nederlandsche krijgsoversten.

In ditzelfde jaar (1586) trok hij wederom voor Zutphen, waar hij ruim twee jaren geleden zijn heldenmoed had getoond en bemagtigde een der schansen voor de stad, waarin driehonderd soldaten lagen. Bij het bestormen dezer sterkte ontving hij een wond in het aangezigt. Terwijl hij nog aan deze leed, liet hij zich, op de tijding dat L e y c e s t e r naar Engeland zou vertrekken, naar Delft vervoeren, om afscheid van hem te nemen. L e y c e s t e r nam zijn weg over Delft naar Maaslandssluis, zonder den graaf te zien of te ontbieden. H o h e n l o zulks

aan ontevredenheid over zijn gedrag toeschrijvende, schreef aan Leycester dat hij bereid was, indien tegen hem een aanklagt was, zich deswege te zuiveren. Hohenlo bekwam hierop geen ander bescheid, dan dat hij den Engelschen hopman Eduard Norrits verongelijkt had. Toen namelijk deze, met den veldmaarschalk Pelham, bij den graaf te Geertruidenberg ter maaltijd was genoodigd, geraakten beide Engelschen in hevige woordenwisseling. Hohenlo, wien deze storing der vreugde verdroot, legde beiden, met eenige hevigheid het zwijgen op. Toen Norrits, in plaats van te gehoorzamen, hem hierop een bitsch bescheid gaf, wierp hem de graaf, die driftig van aard was, het deksel van een gouden kop naar het hoofd, zoodat hij er door gekwetst werd. Norrits onderdrukte toen zijn toorn, doch kwam later, toen Hohenlo zich te 's Hage bevond, heimelijk met eenige muskettiers, onzeker met wat inzigt, in die stad. De Hollandsche staten zagen dit met geen goed oog en deden hem vertrekken. Sedert zond Norrits aan Hohenlo eene uitdaging tot een tweegevecht. Hohenlo antwoordde, dat hij hem, zoodra hij hersteld was, voldoening zou geven.

Doch zoodra Leycester hier achter kwam, nam hij Norrits, om iets ergers te verhoeden, met zich naar Engeland. Wel werd dit geschil, in de lente des volgenden jaars, door bemiddeling van prins Maurits en van den Engelschen gezant Buckingham bijgelegd, doch Hohenlo verzekerde meer dan eens aan verscheidene personen dat Leycester een aanslag op zijn leven had gesmeed. Ook zijn er bewijzen voor handen, dat koningin Elisabeth bevel had gegeven hem op te ligten, doch dat haar gezant zulks afried, om de zwarigheid daarmede gemoeid, onder welke, dat de graaf thans zoo groot gezag had in de Nederlanden, dat men de steden en plaatsen, onder zijn bewind staande, bezwaarlijk van hem zou aftrekken, alsmede dat het vatten van Hohenlo, prins Maurits, die hem als zijn vader beschouwde, ligtelijk geheel en al van Engeland zou kunnen vervreemden.

Nog had Leycester de reis naar Engeland niet aangenomen, toen Maurits en Hohenlo een inval deden in Brabant, met oogmerk om Parma van Sluis, dat hij belegerde, te verwijderen. Zij verbrandden vele dorpen en gehuchten, plunderden de huizen van Loon en Berkel, en verspreidden schrik en verwoesting door het gansche gewest. Op het naderen van Haultepenne namen zij den aftogt. Maurits reisde naar Zeeland, doch Hohenlo bleef in het gewest, legde een brug over de Maas en sloeg het beleg om de schans Engelen. Haultepenne tastte

hem hier aan, doodde bijna driehonderd man, doch verloor er ruim zoo veel, en zelf nog dien eigen dag, aan een bekomen wonde, het leven. De schans viel kort daarna in handen van H o h e n l o , die haar voorts den naam van Crève-coeur (hartzeer) gaf. Thans besloot de graaf op 's Hertogenbosch een kans te wagen, 't geen hem waarschijnlijk zou gelukt zijn, indien hem genoegzame versterking was toegeschikt.

Te vergeefs waren de pogingen om H o h e n l o met L e y c e s t e r te verzoenen. L e y c e s t e r was daartoe niet ongenegen, doch H o h e n l o er zoo afkeerig van, dat hij zich zelfs niet wilde laten bewegen om van ter Veere naar Middelburg te komen, tot het houden van een mondgesprek. Hij gaf voor reden geen kans te zien tot een opregte verzoening, na al de blijken van ongenegenheid, hem door den landvoogd bewezen, doch hij voegde er tevens bij, dat hij, gemerkt de onontbeerlijkheid van 's landvoogds bewind tot dienst van den lande, voor zich zelven niets anders begeerde dan een eerlijken ontslagbrief, met verlof om naar Duitschland te keeren, of naar Denemarken, welks koning onlangs om zijne overkomst verzocht had. Alleenlijk vorderde hij vooraf, dat de steden en sterkten, onder zijn gebied, welke hij zou moeten ruimen, gesteld werden onder het gezag van hen, welke hij diende, namelijk de staten van Holland en prins M a u r i t s , met herstelling der voorregten en vrijheden, die ze tijdens W i l l e m I genoten. Te meer drong hij hier op aan, wijl hij vernomen had dat er, ten gevolge der oproerigheid van de ingezetenen tegen de overheid en van het heimelijke beleid en de valsche uitstrooisels van sommige predikanten en andere kerkelijke personen daaromtrent, verscheidene misbruiken en inbreuken waren ingeslopen. Indien deze misbruiken geweerd en zekere personen uit het hof des landvoogds verwijderd werden, wilde hij zich voor de voeten van L e y c e s t e r werpen, uit eerbied voor hem en vooral voor koningin E l i s a b e t h .

Sedert dien tijd schijnt H o h e n l o niet veel gedenkwaardigs verrigt te hebben tot in 1593, wanneer wij hem in het staatsche leger onder prins M a u r i t s , bij het beleg van Geertruidenberg ontmoeten. Een inval van H o h e n l o baarde hier een zware ramp voor de belegerden. Gemerkt hebbende dat de bevelhebbers binnen de plaats van den toren der Groote kerk, alles wat in het leger omging bespiedden, en wetende dat er dagelijks ontzet verwacht werd, maakte hij een valsch alarm aan dien kant van welke het ontzet moest naderen. Straks klom de stadvoogd met eenige oversten op den toren om te zien

wat er gaande was. Thans nam Hohenlo zijn slag waar. Een menigte stukken geschut, die hij op den toren gerigt had, deed hij op eenmaal te gelijk losbranden, met het gevolg, dat het gebouw instortte en den bevelhebber met eenige oversten in zijn val medesleepte. Naderhand bekwam hij zelf een wonde in een der schermutselingen, welke hij dikwijls te ligtzinnig waagde. Zijn laatste krijgsbedrijf was in 1599 de bemagtiging van Gennep. Sedert gaf hij zich uit verdriet, wijl hij verwaarloosd en ondankbaar meende behandeld te zijn en geen kracht van ziel genoeg had zulks met gelijkmoedigheid te verdragen, en uit verveling, aan onmatigheid en brasserij over, bekwam hierdoor eene stramheid der leden, welke hem tot de dienst onbekwaam maakte en sleepte hem den vijfden Maart 1606 te IJsselstein ten grave, in den ouderdom van ruim 56 jaren. Den 6 April werd zijn uitvaart aldaar met groote pracht en luister gevierd. Doch zijn ligchaam werd eenige weken later door zijne erfgenamen en bloedverwanten naar Duitschland gevoerd en in zijn graafschap bij zijne voorouderen begraven. Bosscha noemt hem een dapper vechter, maar wien het geheel aan groote veldheerstalenten ontbrak.

Hij huwde den 17 Febr. 1595 te Buren, Maria princesse van Orangien, dochter van prins Willem I en Anna gravin van Buren en Leerdam, doch verwekte bij haar geen kinderen. Zijn beeldtenis is meermalen in plaat gebragt.

Zie, behalve van Meteren, Bor, Hooft, Bentivoglio, Wagenaar, Cerisier, Bilderdijk, Arend en andere vroegere en latere geschiedschrijvers, Orlers, *Geslachtboom der Graven van Nassau*, bl. 116, 117; Grotius, *Hist.*, L. XV. p. 496; Oudenhoven, *Beschrijv. van 's Hertogenbosch*; van Heurn, *Beschrijving van 's Hertogenbosch*, D. II. bl 125, 128, 154, 157, 169, 175, 177; Beaufort, *Leven van Willem* I, D. I. bl. 293, 298, D. II. bl. 632, 652, D. III. bl. 82, 403, 736; van de Velde, *Tweehonderdjarig jubelfeest der verlossing van Zierikzee*, bl. 67; Meerman, *Vergel. der Gemeenebest van de Groot*, D. II., bl. 288, 289; Bleiswijck, *Beschrijv. van Delft*, bl. 552; van Kampen, *Karakterk. der Vad. Geschied.*, D. I. bl. 416, 417; Bosscha, *Neêrl. Heldend. te land*, D. I. bl 255, 260-262, 327, 359; Groen van Prinsterer, *Archives de la maison d'Orange-Nassau* (Index); *Chron. van het Hist. Genootsck.* (Index); Arend, *Vad. Geschied*, D. V. bl. 432, D. VI. bl 384, 390; *Verzam. berigten omtrent de Krijgsbevelh. te Nieuwpoort*, bl. 30; Schotel, *het Klooster*, *Hof en de Kerk der August. te Dordr.*, bl. 25; Hoogstraten, Luiscius, Kok, Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt, Muller, *Cat. van Portr*.

[Maria van Hohenlohe]

HOHENLOHE (MARIA VAN). Zie NASSAU (MARIA VAN).

[Johan Philip baron van Hohensaxen]

HOHENSAXEN (JOHAN PHILIP baron VAN) of Hogen-

Sachsen, was van een oud Zwitsersch geslacht uit Graubunderland, in den jare 1550 geboren, hofraad van den keurvorst van de Paltz, en daardoor sinds het voorjaar van d.j. 1578 te zamen met een jonger broeder in Nederlandsche krijgsdienst gekomen. Hij sloeg met Friesche troepen in April 1580 een hoop Spaansche troepen bij Keulen en vervolgde ze tot Kerpen; werd in September zeer zwaar gekwetst; nam in April 1582 Maarten Schenk met list gevangen, rantsoeneerde en ontsloeg hem. In Julij 1584 nam hij het slot te Gistelen in; destijds was hij ook in betrekking tot graaf Jan van Nassau, *den Ouden*; in 1587 waarschuwde hij de staten van Holland, dat er vele factiën in Overijssel vielen en eenige steden met den vijand heulden. Na dien tijd komt zijn naam bij onze schrijvers niet voor. Hij stierf in 1596 met den rang van kolonel. Zijn geslacht stierf uit in den jare 1635.

Hij gaat in portret uit, door David Herrliberger in 1748 te Zurich uitgegeven. Ook komt het voor in diens *Schweizerischen Ehrentempel*, 1754 sqq.

Zie Hoogstraten en Luiscius op het woord, over het Geslacht; Bor, *Ned. Oorlogen*, het Register, op Hogen-Saxen; Groen van Prinsterer. *Archives de la Maison d'Orange-Nassau*, T. V., VI., VII et VIII; de op 't Register vermelde plaatsen.

[Jodocus of Joost Hoïngius]

HOÏNGIUS (JODOCUS of JOOST) of Hoëingius, Hoëingha of Hoëingh, werd te Onna of Unna in het land van der Mark geboren, was van 1603-1637, toen hij stierf, rector der kwartierschool te Hárderwijk, die waarschijnlijk, toen men nog geen hoogleeraar in de letterkunde aan de Geldersche hoogeschool had, diens taak vervulde. Erasmus noemt hem ‘dialectices Professorem’, en Pontanus tweemaal ‘ambtgenoot’. Hij genoot even algemeene achting in de kerkelijke als in de geleerde wereld. Zijn sterven hoorde men door de geleerdste tijdgenooten betreuren, Volgens een oud bescheid was bij ‘een man van heilzame strafheid, voor giften onbekoorlijk en onverzettelijk voor bedreigingen, die altoos meer het gemeene dan het eigen voordeel gezocht heeft.’ Hij legde zich waarschijnlijk ook op de godgeleerdheid toe. Het ontbrak althans op de Dordsche synode niet aan stemmen, die hem eene plaats onder de bijbelvertaalders wilden aangewezen hebben; werkelijk werd hij tot plaatsvervanger aangesteld, en hij zou als zoodanig zijn opgetreden, ware hij niet reeds overleden, toen de dood van vroeger benoemde overzetters zijn dienst deed vereischen. Hij stierf den 19 Junij 1637.

Zie A. Matthaei, *Vet. aevi Anal.*, T. II. p. 389 seq., T. V. p.

1064; Jani Erasmii *Opp. posth.*, T. II. p. 415; A. Walaei *Vita*, p. 651; Hinlopen, *Geschied der overz. des Lijbels*. bl. 77, 119; Kist en Royaards, *Kerk. Archief*, D. V bl. 117, 142, 146; Bouman, *Geschied. der Geld. Hoogesch.*, D. I. bl. 77, 112, 113.

[Gerard de Hoio]

HOIO (GERARD DE) of Gerard van Huy, leefde in de XVIde eeuw en was regulier-kanunnik te Corsendonk in Brabant. Hij verstond het Grieksch en Hebreeuwsch, blijkens zijn *Triglossos*, *id est*, *liber trium linguarum*, *metricè conscriptus*, weleer in hands. aldaar bewaard.

Zie Sanderi *Bibl. Ms.*, T. II. p. 54; Paquot, *Mémoir. pour servir à l'Hist. Litt. des Pays Bas*, T. II. p. 22.

[Hermannus Christianus Hoising]

HOISING (HERMANNUS CHRISTIANUS), zeer middelmatig dichter uit de tweede helft der XVIIIde eeuw, blijkens zijn bruiloftslied:

Ter huwelijksvereeniging van zijne dochter Geertruid Hoising met Jacob Haksteen, *den* 21 *November* 1771 *te Groningen in den echt verbonden*, Gron. 1771 4°.

Zie van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl 240.

[Hoitema]

HOITEMA. Zie HOITZEMA.

[Renicus Gerlacius Hoitzema]

HOITZEMA (RENICUS GERLACIUS). Op de lijst der verbondene edelen, die in 1567 uit Friesland moesten wijken, komt voor Renec. Gerlac. Hoitzeman. Daar echter geen Friesch geslacht van dien naam bekend is, leze men liever Hoitema, waarin ook de voornaam Rienk in gebruik is, of Hoitzema, die dan de zoon was van Gerlacus Hoitzema, die den 26 Maart 1539 stierf en te Beers begraven ligt.

Zie Te Water, *Verb. der Edel.*, D. II. bl. 477.

[Andreas Hoius]

HOIUS (ANDREAS) of Hoyus, te Brugge geboren, in 1551, was eerst rector aan het Seminarium Marianum te Atrecht, vervolgens der school te Bethune, eindelijk hoogleeraar in de Grieksche taal, welsprekendheid en geschiedenis te Douay. Valerius Andreas, wiens leermeester hij was, en Foppens prijzen zijn vernuft, oordeel en poëzy, doch Hoefft en Peerlkamp houden hem voor een middelmatig dichter.

Hij gaf behalve Latijnsche gedichten ook redevoeringen in het licht en was een beoefenaar der geschiedenis.

Hij stierf in meer dan 80jarigen ouderdom, in of kort na 1631, en werd door zijn zoon T i m o t h e u s H o i u s opgevolgd. Hij gaat in portret uit, in folio; voor zijne *Historia Universa*.

Men heeft van hem:

Orationes III *in Quodlibeticis Duaci quaestionibus pronuntiata*: I. *De nova apud Europaeos Monarchia*, *pro tempore et ad infrigendam Turcicae dominationis potentiam et adstabiliendum Christianae religionis statum*. II. *De Gallicanis Capetiae stirpis Regibus satyra s. somnium*. III. *De Gentis urbisque Atrebatum laudibus*, *Panegyris. Accedunt his Bethuniae et Duacum oppida brevi descriptione illustrata*.

Pro Criticis Apologia ad J. Lipsium. Et altera pro Gregorio VII *Pont. Max. adversus Q. Septimium Florentem Christianum;* typis J o a n B o g a r d i , 1594 4°.

Dissertatiunculae III. *De causis corruptae pronuntiationis L. Graecae: De Dialectorum sedibus ac coloniis: De Graeca Hagiographorum editione*, *editae cum libello ejusdem*, *de Germana ac recta L. Graecae pronuntiatione*, *quem* Ορσοέπεισν *inscripsit*, typis J o a n . B o g a r d i , 1620 8°.

Oratio in funere Sereniss. Principis Alberti, *habita Duaci* VI *Non. Octob an.* CIↃ. IↃC. XXI *dum Principi suo Academia parentaret*, Ibid. 8°.

Historia universa, *sacra et profana ab orbe condito ad Christi Domini Natalem*, *cui Appendicis loco accessere Chronologia ex libris Historiarum S. Orotii contexta*, *de* VII *primis Romanorum regibus syntagma. Item Orationes* III *eodem pertinentes:* I. *De Mardochaei pietate et laudabili adversus Amonem Theomachum constantia*. II. *De sociali Judae Machabaei foedere cum Romanis*. III. *De Pharisaeis*, *vetere et praepotente apud Judaeos secta*, Ibid. typis B e l l e r i , 1629 fol.

Matthaeus ac Machabaeus, *sive constantia*, *Tragoediae sacrae; cum Elegis aliquot*, Ibid. ap B o g a r d u m 1587 8°.

Ezechiel Propheta, *paraphrasi poëtica illustratus*, Ibid. 1598 4°.

Pugna navalis ad Cassiteridas insulas, Anno 1582.

Men vindt ook gedichten van hem onder de *Poëmata* van F e d . J a m o t i u s , vóór de *Praeludia Poëtica*, J. R i j c k i i (Duac. 1606) en in de *Delic. Poëtar. Belg.*, t. III, p. 1141. In de *Fama posthuma J. Lipsii* vindt men zijn *Elegia Apologetica pro J. Lipsio*.

Gasp. Loarti Meditationes in passionem J.C. e Gallicis Latina fecit et tetrastichis adornavit, Duaci ap. B e l l e r u m 8°.

Franc. Ariam de imitatione B. Mariae e Gallicis Latina fecit, Antv. 1602 12°.

Vita Jacobi de Vitriaco, *card. è Thoma Cartipratensi*, *alusque praef. Hist. Orientali ejusdem Jac. de Vitriaco cui et notas breviores adjecit*, typis B e l l e r i , 1597 8°.

Hij legde ook de *Proverbiales formulas a Tertulliano usurpatas* uit, die door J a c . P a m e l i u s met de *Opera Tertulliani* zijn in het licht gegeven.

Zie V a l e r i u s , *Bibl. Belg.*, p, 50, 51; F o p p e n s , *Bibl Belg.*; B a i l l e t , *Jugem. des Savans*, ¶ 1357; H o e u f f t , *Parn. Lat. Belg.*, p. 33; P e e r l k a m p , *de Poët. Neêrl.* p. 151.

[Jan Hol]

HOL (JAN), in de wandeling J a n s z . genaamd, werd te Hedel geboren en was schoenmakersgezel, toen hij in het begin van 1689 te Filippine, op vermoeden van een verspieder te zijn, in hechtenis werd gezet, wijl zijne bekentenis verward en oneenparig was, en men eenige verdachte papieren bij hem vond. Men bragt hem van daar naar Sluis in Vlaanderen en vervolgens naar 's Hage, waar hij op de voorpoort van den hove geplaatst en voor den raad van state werd gesteld. Hier bekende hij aan commissarissen die hem verhoorden: dat hij in de week van kersmis 1688 met een brief van voorschrijven van J r . D a n . v a n W i j n g a a r d e n , heer van Werkendam, lid der ridderschap van Holland, aan de burgemeesteren van Amsterdam gekomen was, om den heeren voor te slaan een middel van zijne uitvinding, waardoor men versch water in of nabij de stad zou kunnen brengen; dat zijn voorslag van de hand gewezen was, en hij, kort daarna, op een avond de stad uit willende trekken, op de eerste steenen brug naar de Utrechtsche poort toe, ontmoet was door zekeren heer, die hem, afgevraagd hebbende of hij de man niet was die den brief aan burgemeesteren gebragt had, en ja tot antwoord hebbende bekomen, had medegenomen en gebragt in een huis daar hij nog andere heeren gevonden had; dat hem hier ‘zoo hij zeide’ gevraagd was, of hij wel een eed van geheimhouding wilde doen, wanneer men hem iets van belang openbaren zou; dat hij zich hiertoe bereid getoond had, zoo 't iets goeds ware, en dat men hem daarop gevergd had een brief te brengen aan den gouverneur van Rijnbeck, welke toen in de magt der Franschen was, en een anderen aan den heer d e L o u v o i s , staatsdienaar van koning L o d e w i j k XIV; dat de heeren drie in getal waren geweest; dat een derzelven A p p e l m a n (in 1688 regerend burgemeester te Amsterdam) genaamd was; dat zij hem twee brieven, een aan den gouverneur van Rijnbeck, een aan den koning van Frankrijk, hadden medegegeven, onder omslag aan L o u v o i s ; dat men hem 100 rijksdaalders vrij geld beloofd had, zoo hij deze brieven bestelde en dat men hem honderd vijfentwintig gulden op hand had gegeven; dat hij daarmede den eersten Januarij 1689 van Amsterdam gereisd was naar Rijnbeck; dat de gouverneur hem, op het vertoonen van dien brief, had voortgeholpen op Urdingen, en dat hij voorts over Nuits, Bonn, Rijnburg, Montroyal, Saint-Louis, Metz, Verdun, Chalons en Parijs naar Versailles

getrokken was; dat hij den brief aan den koning gerigt, voor den secretaris van Louvois uit het Nederduitsch in het Hoogduitsch had overgezet, en dat de secretaris dien daaruit in het Fransch had vertaald; dat de brief behelsde een verzoek aan den koning, om hen, tegen half April, met een leger te komen verlossen van de dwingelandij des prinsen van Oranje, ten dien einde in de eerste plaats de steden Nijmegen en Grave in te nemen, en daarna, over de Veluwe en Utrecht op Amsterdam te trekken; dat de brief geteekend was J. Aperz. en Henrik de Laet, en dat hij wel had kunnen merken, dat Louvois dergelijke brieven verwachtte; dat men hem voorts met eenen ongeteekenden brief, zonder opschrift, terug had gezonden, met last van dien aan burgemeester Appelman te bestellen.'

Zijne bekentenis was echter niet eensluidend, en toen men hem zeide dat er eenige Amsterdamsche heeren voor de deur stonden, tegen welke men hem hooren zou, barstte hij in deze woorden uit: 'o God! ik ken niemand van die heeren. Ik heb ze nooit gezien. Zij zijn onnoozel!' Later bekende hij dat de geheele geschiedenis door hem verdicht was. Zijne lastering bleek verder zoo klaar, dat hij den 31 December 1690 veroordeeld werd gegeeseld en gebrandmerkt, en voor vijftien jaren in het tuchthuis opgesloten te worden. Zulks geschiedde te 's Bosch, waarna hij naar het tuchthuis te Rotterdam werd overgebragt. Hier sloeg deze snoodaard, in 't begin van 1692, den oppasser, die hem dagelijks eten bragt, maar nu, wijl hij zijne taak niet had afgewerkt, hem voorbijging, zoo met een vuurtest of confoir op het hoofd, dat hij dood ter aarde viel. Hol werd voor dezen moord voor schepenen te Rotterdam geworgd en ter dood gebragt.

Zie *Europ. Mercurius* Febr. 1691, bl. 56-59, 1692, bl. 158; Sylvius, *Vervolg op* Aitzema, D. III. B. 31, bl. 17, 18; Wagenaar, *Amsterdam*, D. VI. bl. 169-177; van Wijn, *Bijvoegs. en Aanmerk. op* Wagenaar, D. XVI. bl. 32 volgg.; Kok, *Vad. Woordenb.*, D. XX. bl. 651 volgg.

[Luitenant Hol]

HOL (Luitenant) behoorde tot de dapperen, die in Julij 1674 eene poging waagden, om het eilandje Middelweert te bemeesteren. Hij werd gekwetst, krijgsgevangen en naar Grave vervoerd. Chamilly liet de officieren hunne degens en sjerpen behouden, betuigende zijne achting voor lieden, die zich zoo braaf hadden gedragen; en de luitenant Hol ontving van den Franschen intendant zijn zilveren degen en kostbaren draagband ten geschenke.

Zie Bosscha, *Neêrl. Heldend te Land*, D. II. bl. 182, 184.

[J. Holaart]

HOLAART (J.) omtrent 1710 te Dordrecht uit den deftigen stand geboren, was portret en glasschilder en graveerde ook in Mezzo-tinto.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 45.

[Alberto de Holanda]

HOLANDA (ALBERTO DE) een Nederlandsch glasschilder, die in het midden der 16e eeuw te Toledo veel van die werken vervaardigde en later met zijn zoon Nicolaas de Hollanda naar Avila vertrok, om er hunne kunst voort te zetten.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 711.

[Giraldo of Giralte Holanda]

HOLANDA (GIRALDO of GIRALTE) een Nederlandsch glasschilder, die in het midden der 16e eeuw in Spanje vele kerkglazen schilderde. Nog zijn er in de kathedrale te Cuenza aanwezig.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 711.

[Martino d' Holanda]

HOLANDA (MARTINO D') ook Martino d' Anversa door Vasari genoemd, heette eigentlijk Marten van Gend, bloeide in het midden der 15e eeuw, was waarschijnlijk een leerling van de gebroeders van Eijck, doch behoorde zeker tot de school der vroegste olieverwschilders.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. II. bl. 560. 561.

[Nicolaas de Holanda]

HOLANDA (NICOLAAS DE) zoon van Alberto voornoemd, oefende te gelijk met zijn vader in Spanje de kunst van glasschilderen uit.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 711.

[Rodrigo de Holanda]

HOLANDA (RODRIGO DE). Deze kunstenaar was hofschilder van Philips II en III. Van zijn werk is geen spoor meer te ontdekken; Kramm gist dat het waarschijnlijk fresco's of versieringen waren, die in den bouwstijl der paleizen werden aangebragt, en bij de veroudering daarvan, vervallen en te loor zijn gegaan.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 717.

[Niklaas Holbeek]

HOLBEEK (NIKLAAS) waarschijnlijk een Noordhollander, was een watergeus, die zijn zege bezoedelde door

zijn plunderzucht en wreedheden. Wij ontmoeten hem te Brielle en Enkhuizen. Toen hij kapitein was onder S o n o y , hebben vooral de Noordhollanders het nadeelige zijner plunderzucht ondervonden.

Zie B o r , *Ned. Hist.*, B. V. bl. 291, B. VI. bl. 374; v a n G r o n i n g e n , *Geschied. der Watergeuzen*, bl. 252.

[Cathalijntje Willemsdr. van der Holck]

HOLCK (CATHALIJNTJE WILLEMSDR. VAN DER) werd den 18 Maart 1648 in het schildersgild te Leyden ingeschreven en stierf in 1651. Van deze schilderes is niets verder bekend.

Zie *Navorscher*, D. V. bl. 94.

[Gabbe Holdinga]

HOLDINGA (GABBE), grietman van Oost-Dongeradeel, een vetkooper. Hij onderteekende in 1443 het compromis, waarbij beide partijen, moede van den onderlingen twist en tweedragt en op aanzoek van vredelievende mannen, zich verbonden, alle geschillen, welke binnen de laatste jaren ontstaan waren, binnen 's lands op eene geschikte wijze af te maken, doch, zoo zulks niet kon geschieden, de kennisneming en de beslissing er van aan den raad van Groningen op te dragen.

Hij was gehuwd met T j e m c k M o c k e m a , en overleed in hoogen ouderdom, vermoedelijk in 1489.

Zie S m i n i a , *Nieuwe Naaml. van Grietmannen*, bl. 77.

[Botte Holdinga]

HOLDINGA (BOTTE) of v a n H o l d i n g a , zoon van W i l k o H o l d i n g a , kleinzoon van B o t t e H o l d i n g a . Hij genoot eene geleerde opvoeding verkreeg eene uitgebreide belezenheid in de Latijnsche en Grieksche schrijvers, en deed eene buitenlandsche reis, waarop hij kennis maakte met den beroemden geographist C o n r a d u s P e u t i n g e r , wiens kaart hij te Turin zag. Bij de komst van A l v a vlugtte hij met vele andere Protestanten naar Emden. Hier gaf hij zich aan letteroefeningen over en vervolgde het onvoltooid gebleven werk:

De origine, *antiquitate et situ Phrisiae*, waaraan hij in 1564 begonnen was.

Behalve dit werk vermeldt S u f f r i d u s P e t r u s nog van hem een naamlijst van Friesche woorden, die met de Grieksche taal overeenkomen. Hij huwde in 1535 H a c k F e i j e s d o c h t e r v a n E y s i n g a en stierf in 1577 te Emden.

Zie S u f f r . P e t r u s , *de Script. Fris.*, p. 390; V a l e r . A n d r e a s , *Bibl. Belg.*, p. 75; F o p p e n s , *Bibl. Belg.*, T. I. p. 141; S c h w a r t z e n b e r g , *Charterb. van Friesland*, Inl. op D. II. bl. 68, 84 volgg.;

de Wal. *Orat. de Clar. Fris. Jurisc.*, *Annot.*, p. 18; te Water, *Verbond der Edelen*, D. II. bl. 467; *de Vrije Fries*, D. VIII. bl. 384 volgg.

[Wilko Holdinga]

HOLDINGA (WILKO) zoon van den bovengemelde, studeerde te Leuven, werd raadsheer van het hof en deelgenoot van het Verbond der Edelen. Hij vlood naar Emden, werd naderhand ingedaagd en gebannen. Na verloop van eenige jaren keerde hij naar zijn vaderland terug, waar hij zich vooral op de beoefening der natuurkunde toelegde. Hij heeft verschillende werken in dat vak in hands. nagelaten, die door Suffridus Petrus en na hem door Val. Andreas en Foppens zijn opgenoemd. Driemaal is hij gehuwd: eerst met Tet Sjaardama, te Rinsumageest begraven, naderhand met Haring Roorda, in 1574 te Bremen overleden, bij welke hij verscheidene kinderen won, o.a. Feio, een jongeling van groote verwachting, vroeg gestorven; eindelijk met Helena Bunau, weduwe van Idzerd Douma.

Zie Suffridus Petrus, *de Script. Fris. dec.* XIII. 4, p. 232, 233; Valerius Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 80; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. I. p. 141; Viglius ab Aytta, *Epp.*, p. 406, 428; Winsemius, *Hist.*, Lib. I. p. 72, 83, II. p. 90, 115; *Charterb. van Friesland*, D. III. bl. 752; te Water, *Verbond der Edelen*, D. II. bl 467 volgg., D. III. bl. 543; de Wal, *Orat. de Clar. Fris. Jurisc. annot.*, p. 18; Scheltema, *Staatk. Ned.*, I, 470.

[George van Holl]

HOLL (GEORGE VAN) een uitstekend Duitsch krijgsoverste, die men te vergeefsch zocht over te halen om Philips II te dienen; over het tweede huwelijk van Willem I te Dresden onderhandelde; den koning van Denemarken tegen Zweden diende; raadsheer van den eersten werd; in de vergaderingen te Breda en te Hoogstraten, tegenwoordig was; het plan opvatte deel te nemen aan den oorlog tegen de Turken, doch, na geweigerd te hebben bij de hertogen van Parma in dienst te treden, de zijde van den prins van Oranje koos, wien hij gewigtige diensten bewees, terwijl hij tot belangrijke zendingen gebruikt werd.

Zie Groen van Prinsterer, *Archives de la Maison d'Orange-Nassau*, T. I. p. 22, 50, 51, 60, 81, 82, 98, 160, 162, 278, 399, T. II. p. 23 sv., 27, 38, 122 sv., 155, 176, 177, 203, 271 sv., 405, T. III. p. 231, 259, 260, 343, 344, 346, 358, 392; van der Haer, *de initiis tumult. Belg.*, Lib. II. p. 204, 205; Burgundius, *Hist. Belg.*, p. 117; Heuteri *Res Belg.*, p. 398; Bor, *Ned. Oorl.*, B. IV. bl. 141; Te Water, *Verb. der Edel.*, D. I. bl. 133, 139.

[Hendrik Holland]

HOLLAND (HENDRIK) of Henricus Hollandus, werd in het graafschap Northampton in Engeland gebo-

ren, legde zich te Eaton op de letterkunde toe, studeerde (1565) te Oxford, werd meester in de vrije kunsten en verwierf zich reeds toen roem door zijne Latijnsche poëzy. Hij weigerde elke akademische betrekking, verliet het door ketterij besmette Engeland, begaf zich naar de Nederlanden, en werd, na eenige steden van Vlaanderen bezocht te hebben, in 1573 seminarist te Douai. Vervolgens werd hij baccalaureus in de godgeleerdheid en liet zich tot priester wijden. Ten gevolge der onlusten verliet hij in 1578 Douai en nam zijn intrek in het Engelsch collegie te Rheims, waar hij met toejuiching predikte en aan de Engelsche overzetting van den bijbel arbeidde. Eenige jaren later vertrok hij als missionaris naar Engeland, werd naar Douai terug geroepen, licentiaat in de godgeleerdheid, en onderwees deze wetenschap in het collegie van Marchiennes, waar hij den 28 September 1625, in den ouderdom van 72 jaren stierf.

Hij schreef:

De sacrificio Missae, *liber unus*, Duaci 1609, 12°.

Urna aurea; sue Expositio in Sacro-Santam Missam, Duaei 1612, 12°.

Arca novi Foederis in sacro-sanctae Missae Canone repraesentata, Antv. 1615, 12°.

Carmina diversa (verspreid).

Hij nam deel aan de uitgaaf der werken van Thomas Stapleton, Paris, 1620, en schreef er het leven voor.

Zie Valer. Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 75; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. I. p. 60; Wood, *Athen. Oxon.*, T. I. col 499; Dod, *Church History etc.*, T. II. p. 382; Paquot, *Mém. pour servir à l'Hist. Litt. des Pays-Bas*, T. III. p. 171.

[Dirk Holland]

HOLLAND (DIRK) burgemeester van Amsterdam, was een vermogend man, wien hertog Jan van Beijeren in 1422 verlof gaf om uit zijn eigen middelen een gasthuis te stichten binnen de stad, tegen over de Heilige Stede, en dus op of omtrent de plaats van het tegenwoordige Burger-weeshuis, en een altaar op te rigten in de nieuwe parochie-kerk der Lieve Vrouwe-, die nu de Nieuwe-Kerk heet, en in het jaar 1414 door Willem Eggert, heer van Purmerende, gesticht was. Kort hierna werd Dirk Holland 's hertogen raad. In 1423 werd hij, benevens Jan Jan Heinenszoon, schout der stad Amsterdam, door hertog Jan van Beijeren gemagtigd tot het bijwonen van een dagvaart te Elburg, waar over een verdrag met de Friezen van Oostergo en Westergo stond gehandeld te worden. Het gelukte hun den 21 Maart 1424 een verdrag te treffen, waarbij bedongen werd,

dat de Friezen hertog Jan voor heer erkennen en hem de gewoonlijke heeren regten betalen zouden.

Zie Mieris, *Charterb.*, D. IV. bl. 563, 640, 662, 715, 717, 726; Wagenaar, *Amsterd.*, D. II. bl. 215, 220, 222, 228, D. VIII. bl. 409.

[A. Holland]

HOLLAND (A.), kapitein ter zee, had het bevel over den Wassenaar in den zeeslag van Kamperduin, 11 October 1791.

Zie J.C. de Jonge, *Neêrl. Heldend. ter Zee*, D. II. bl. 163.

[Heynric van Holland]

HOLLAND (HEYNRIC VAN), dichter uit het eind der XIIIde of begin der XIVde eeuw. Achter het hands. van Maerlant: *Der natueren bloeme*, weleer het eigendom van den heer Visser, vindt men eene berijmde verhandeling van slechts twee en een halve bladzijde, elk van twee kolommen, sprekende over de *Kragt der Maane;* op het einde leest men:

> Dit makede van Hollant Heynric
> Die daeromme makede een stic,
> Eer hyt in Duitsche dus heeft bescreuen.
> God gheue hem tewelike leuen!
> Ende hem allen, die thoren lesen!
> Amen! Ic staes' af met desen.

In dit stukje meet de dichter, volgens den geest dier tijden, het gevaar of ongevaar der ziekte af naar de teekenen, in welke de maan zich gedurende dezelve bevond. Het is onzeker of de dichter een Latijnsch of Fransch voorbeeld volgde.

Er bestaan twee handschriften van, een in de koninklijke bibliotheek te 's Hage en een in die van het koninklijk Nederlandsch instituut te Amsterdam.

Zie van Wijn, *Hist. Arondst.*, D. I. bl. 307; Hoffman von Fallersleben, *Horae Belg.*, Th. I. S. 120; Mone, *Geschichte der Niederl. Volkslit.*, S. 339.

[Jan van Holland]

HOLLAND (JAN VAN), dichter, waarschijnlijk uit het laatst der XIIIde of het begin der XIVde eeuw.

Eenige regels van zijn gedicht *van den verwenden Keyser* vindt men bij Mone S. 127 zijner *Geschichte der Niederl. Volkslit.*

[Steven van Holland]

HOLLAND (STEVEN VAN). Zie STEVEN VAN HOLLANT.

[Antoine de Hollande]

HOLLANDE (ANTOINE DE), in 1480 hofschilder te Lissabon in Portugal.

Zie le Comte de la Borde, *les Ducs de Bourgogne* etc., Paris 1849, *Introd.* p. CXXXII; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 711.

[J. d' Hollander]

HOLLANDER (J. D') werd den 24 December 1785 te Gend geboren, was achtereenvolgende zangmeester bij de St. Jacobs- en St. Salvators-kerk, bij welke laatste hij de opvolger was van zijn vader, die ook zijn leermeester geweest is. Hij hielp de maatschappij d' Harmonie de St. Cecile stichten, en geleidde haar meer dan eenmaal als een ijverig en kundig orchestmeester tot de zegepraal, bij de groote muzijkale mededingingen die te Brugge, Brussel, Rijssel enz. plaats hadden. Hij legde zich reeds vroegtijdig toe op het muzijk-componeren en verwierf teregt veler goedkeuring. Men is hem een groot aantal Romances, Duos, Trios en Quartetten verschuldigd; maar onder zijne werken, die tot den eersten rang behooren, telt men de volgende compositiën:

Hymne à la reconnaissance chanté par la Société de St. Cecile, *à Gand en* 1814.
Motet d'une messe, *exécutée le* 28 *Fevrier* 1819.
Messe et chant de Noël, *Janvier* 1818.
Messe, *faite à l'occasion du placement dans l'Eglise du St. Sauveur*, *en* 1830, *d'un Tableau*, *executé par M. van Hanselaer*.

De Motet *Quis sicut Dominus*, die hij in 1836 schreef, gaat voor zijn meesterstuk door. In 1819 dong hij mede naar den muzijkalen prijs, uitgeloofd door de vierde klasse van het koninklijk Nederlandsch instituut, welken de heer Surmont behaalde, schoon d'Hollanders stuk met den grootsten lof werd vermeld. Bij eene dergelijke gelegenheid verwierf hij te Antwerpen, in 1828, den tweeden prijs, zijnde de eerste aan zijnen vriend J. Mengal ten deele gevallen. Nog in de kracht des levens en geheel levende voor de toonkunst, had men hem een langere loopbaan toegewenscht. Een treurig verschil in staatkundige gevoelens, verwijderde hem uit de toonkundige maatschappij, die hij tot hiertoe zoo wel bestuurd had.

Het verdriet daarover had op zijne gezondheid aanmerkelijken invloed, en in Januarij 1840 overleed hij in den ouderdom van 54 jaren aan een kankerachtige kwaal in de long, die haar geheel verwoestte.

Zie *Konst- en Letterb.* 1840, D. II. bl. 97, 98.

[Jan d' Hollander]

HOLLANDER (JAN D') of Joan d' Hollanderius, werd in het eind der XVIde eeuw te Gend geboren, omhelsde den kerkelijken stand en werd kanunnik van St. Waltrude te Bergen in Henegouwen. Ook was hij

pronotarius apostolicus en bekleedde in 1621 en 1624 beide betrekkingen. Hij was een vlijtig beoefenaar der geschiedenis en vooral van de heraldie.

Hij gaf in het licht:

Dionysii Harduini Dissertatio de Nobilitate universim acquirendâ, *augendâ*, *minuendâ*, *collendâ*, Antv. 1621 4°., voorlooper van zijn werk *De Nobilitate Flandricâ*, dat echter niet is verschenen.

Mémoires de Jean d'Hollander, *Chanoine de sainte Wauldru sur la Révolte des Ganthois en l'an* 1539, *contre Charle V*, *Empereur des Romains*, *et Monarque des Espagnes*, *leur ligitime seigneur*, *écrits l'an* 1547. *Ex. ms. Bibliotheca D. Jo. B. Achil Godefroy*, *Directoris Camerae rationalis Insulensis*, la Haye, 1747 4°.

Dit werk wordt door Paquot aan Dionysius Harduinus toegeschreven. D. Hollander zou er slechts de vertaler van zijn geweest, doch zulks wordt betwijfeld door de Wind. Hoynck van Papendrecht heeft het ook uitgegeven in T. III. p. II. p. 239 seqq. van zijne *Analicta* met een *Praefatio*.

d' Hollander liet nog in hands. na:

Compendium, *praecipuaque facta Abbatum Sancti Bavonis*.

De Vitis Praesidum Sanctioris Concilii in Belgio.

De Vitis Praesidum Concilii Provincialis in Flandriâ.

Deze 3 hands. zijn getrokken uit de nagelatene hands. van Denys Hardouin.

Zie Valerius Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 81; Paquot, *Mémé pour servir à l'Hist. Litt. des Pays-Bas*, T. VI. p. 385, T. VIII. p. 381; de Wind, *Bibl. van Neêrl. Geschied.*, D. I. bl. 365, 578; van Kampen, *Geschied. der Nederl. Letter. en Wetens.*, D. III. bl. 50.

[Hans of Jan Hollander]

HOLLANDER (HANS of JAN) werd in 1494 te Antwerpen geboren, was voor zijn tijd een voortreffelijk landschapschilder, die de natuur met de uiterste getrouwheid nabootste. Zijne vrouw (volgens van Mander was hij de tweede man van de moeder van Gilles van Coninckxloy), bezocht in Brabant en Vlaanderen de markten met eene schilderijkraam en vond daarin rijkelijk haar bestaan. Hij stierf in 1553. Zijn portret vindt men in de verzameling van schildersportretten van H. Hondius in 4°. waarnaar het bij van Mander in 8°. voorkomende genomen is.

Zie van Mander, *Lev. der Schild*, bl. 90; Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts*, D. II. bl. 45; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstsch.*, D. III. bl. 711.

[Robert Hollandt]

HOLLANDT (ROBERT), van Boston in het graafschap

Lincoln, en zekere S i d e r g e g , Engelsche loodsen, met de gelegenheid der rivier van Londen naauwkeurig bekend, wezen in 1667 's lands vloot den weg in die gevaarlijke wateren. Den 20 November 1670 werd H o l l a n d t door de algemeene staten, na het advys van den luitenant admiraal d e R u i j t e r en der afgevaardigden der admiraliteiten ingewonnen te hebben, een som van 200 zilveren ducatons toegelegd ‘in erkentenisse van zijne gedane diensten, als loods, in den vorigen oorlog, en van zijne menichvoudig geledene ongemakken.’

Hij was waarschijnlijk dezelfde met kapitein H o l l a n d t , die in 1672 in den Tower werd opgesloten, omdat hij in den toenmaligen en vorigen oorlog in Holland gediend had en als spion gebruikt was.

Zie J.C. d e J o n g e , *Neêrl. Heldend. ter Zee*, D. I. bl. 410, 411.

[Isaäc Hollandus]

HOLLANDUS (ISAäC) en zijn zoon J o h a n I s a ä c waren twee beroemde scheikundigen der XVde eeuw (volgens G r o t i u s bloeide de laatste omtrent 1440). Hij werd te Stolkwijk in den Krimpenaarwaard geboren. S t a h l en anderen der kundigste chymisten van lateren tijd maken grooten ophef van hunne schriften, en de Encyclopedisten deelen mede dat ze op de metalen gewerkt hebben en dat men hun de daartoe aangewende vlam moet dank weten; dat P a r a c e l s u s een gedeelte zijner chymische kundigheden en vooral zijne beroemde leerstelling der drie beginselen aan hun verschuldigd is. Ofschoon zij met den alchemistischen geest hunner eeuw besmet waren, is het zeker dat zij zulke belangrijke proeven namen, dat niet alleen P a r a c e l s u s in de XVIde, maar hetgeen veel meer zegt, de beroemde B o y l e in de XVIIIde eeuw ze nabootsten en de eer bekwamen, die eigentlijk den eenvoudigen H o l l a n d u s toekwam. P a r a c e l s u s moet zelfs geheele plaatsen uit I s a ä c letterlijk hebben nageschreven en voor zijn werk hebben doen doorgaan. Ondertusschen werd deze laatste, die zich zoo het schijnt met ter woon in Vlaanderen nederzettede, vergeten, terwijl de naam van P a r a c e l s u s door geheel Europa weêrgalmde. Zij muntten vooral uit in de kunst van emailleren en het namaken van edelgesteenten. Het is zonderling dat B o e r h a a v e , van wien men zou verwacht hebben, dat hij, ter eere van zijn vaderland en van de scheikunde, iets meer omtrent hem zou hebben opgeteekend, hen wel in zijn *Elementa Chemica* meermalen aanhaalt, doch in de geschiedenis dier wetenschap, welke het systematische gedeelte voorafgaat, niets anders van hen zegt, dan dat zij uit het Hollandsch stedeken (oppidulum) Stolk geboortig, verscheiden alchemistische

boeken geschreven hebben, in welke vele allerzonderlingste proeven voorkomen, waarna hij eenige weinige hunner geschriften optelt, van welke de wetenschap der chymie er een uitmaakt. Lenglet du Fresnoy, vermeldt in zijne *Philosophie Hermetique* tien verschillende chemische, alchemische en botanische geschriften, waarvan negen op naam van Isaäc Hollandus, en een van Johan Isaäc, meest in de XVIIde eeuw in Duitschland, Zwitserland en hier te lande uitgegeven, en op één na, dat in 't Hoogduitsch vertaald is, alle in het Latijn. Zij zijn:

Joh. Isaäci Hollandi, *Fragmenta quaedam chemica*, *a Combachio edita*, Gesmariae 1647, 12°.

Isaäcus Hollandus, *de triplici ordine Elixiris et Lapidis Theoria* met het *Denarium Medicum van* Bern. Penotus, Bernae 1608, 8°.

Opera vegitabilia, *ad ejus alia opera intelligenda necessaria*, *ubi de Quintis essentiis Vino que agitur*, *ut de Elixire vitae*, *mellis essentia*, *rore solis*, *Panacaea*, *Saccharo etc.*

Mineralia Opera 8eu de lapide Philosophico duo libri, Middelb. 1600, 8°.

Opera universalia et vegitabilia, *sive de lapide Philosophorum quae reperire potuerunt omnia*, Arnh. 1617, 8°.

Libellus rarissimus, *dictus secreta revelatio verae operationis manualis*, *pro universali opere et lupide sapientum*, *sicut filio suo M. Johanni Isaäco Hollando*, *e Flandria*, *paterno animo fidelissimo*, *manu credidit*.

De lapide philosophica, Francof. 1669, 8°.

Alius libellus semper secretissime servatus et servandus, *tractans occultata in Arte*, *dictus*, *Manus philosophorum secreta et occultata etc.*

Opus Saturni, met den *Currus triumphalis Antimonii* van Basilius Valentinus.

Rariores Chemiae operationes, Lips. 1714, 8°.

Boerhaave zegt van vader en zoon beide, dat zij '*varia scripsere Alchemica*, *de lapide Philosophorum*, *scientia chemiae*, *de projectione infinita*, *de mineralibus et vera metallarum Metamorphosi*, *de vino*, *de vegetabilibus et aliis*.'

Zie Moreri *ad h.v.;* Anton Nivi, Lib. V.C. 91, *Art. Vitriaria;* Boerhaave, *Elom. Chem.*, T. I. p. 18; Lengletdu Frenoy, *Hist. de la Philos. Hermet.*, T. I. p. 231, T. III. p. 191; Meerman op de Groot's *Vergel. der Gemeeneb.*, D. III. bl. 157; van Kampen, *Gesch. der Ned. Lett. en Wetens.*, D. I. bl. 95; *Aanhangsel op* Nieuwenhuis, o.h.w. *Isaac;* Dr. Idensee, *Oude- en Middel-Geschied. van de Geneesk.*, bl. 355.

[J. Hollandus]

HOLLANDUS (J.), kunstschilder te Antwerpen omtrent

1570, wiens portret vermeld wordt door M u l l e r , *Cat. van portretten*.

[Leendert Diricz. Hollar]

HOLLAR (LEENDERT DIRICZ.) of H o l l a r e , H o l l a e r , H o l l a e r t , vice-admiraal van Zierikzee, bewees de stad Zierikzee gedurende het beleg van 1576 gewigtige diensten; vier zijner huizen leden groote schade, doch in 1586 werd hij door W i l l e m I schadeloos gesteld.

Zie v a n d e r V e l d e , *Tweehonderdj. jubelfeest*, bl. 56, 73, 175.

[Marinus Hollar]

HOLLAR (MARINUS) of H o l l a r e , H o l l a e r , H o l l a e r t , van Vlissingen, een dapper zeeheld, die den lande gewigtige diensten heeft bewezen. In den slag voor Gibraltar, welke 's lands admiraal J a c o b van H e e m s k e r k het leven kostte, was hij als kapitein van een oorlogschip tegenwoordig. Sedert werd hij verheven tot vice-admiraal van Zeeland. Toen de Spanjaarden in 1631 met een goed aantal schepen, onder het bevel van graaf J a n v a n N a s s a u , van Antwerpen afzakten om een aanslag op Zeeland te wagen, voerde H o l l a r het bevel over de staatsche vloot. Spoedig werd hij met den vijand handgemeen en dreef hen, na een hardnekkig gevecht, met verlies van veel volk en schepen, op de vlugt. Een schielijk opkomende mist gaf den vlugtenden gelegenheid in de zoogenaamde Mosselkreek binnen te loopen. H o l l a r hen tot zooverre nagezet hebbende, liet voor de kreek het anker vallen. Des anderen daags gaf hij A b r a h a m T u i n m a n bevel den vijand op te zoeken. Welhaast kreeg hij twaalf sloepen in 't gezigt. Met behulp der kapiteinen J a n J a k o b s z . V l i e g e r en F r a n s J a n s z . rigtte hij onder het volk, dat de sloep bemande, een schromelijke slagting aan. Inmiddels klaarde de mist op. Hierop deed H o l l a r sein om onder zeil te gaan, liep in slagorde met al zijne schepen op den vijand aan en bragt ze dermate in verwarring, dat verre de meesten, die door de vlugt zich zochten te redden, verdronken of in handen der staatschen vielen. Ook graaf J a n v a n N a s s a u , de prins v a n B a r b a c o n , de graaf v a n B o s s u en eenige anderen moesten insgelijks de wijk nemen en ontkwamen het gevaar met een klein schuitje. Dus deerlijk liep deze onderneming af, over welke 's pausen gezant in de Nederlanden den zegen had uitgesproken met de woorden: ‘Gaat gij gezegenden, verslaat de gevloekten.’ Men verkreeg over de 4000 gevangenen, onder welken drie oversten of kolonellen, drie luitenant-kolonels, twee ritmeesters, acht en twintig kapiteins te land, elf kapiteins te water, negen luitenants te land, veertien

luitenants te water, vier en twintig vaandrigs te land, zeventien sergeants, dertig andere officieren, zoo adjudants, stuurlieden, fouriers en daarenboven bekwam de staatsche vloot zeven en zeventig vijandelijke bodems. Er wierd een dank- en vierdag verordend, zes gedenkpenningen geslagen, een Latijnsch tijddicht vervaardigd en Cornelis Beukelaar, predikant te Veere, schreef een werk dus getiteld:

Jehovah Nissi ofte Keeten-slachs gedenckteeken ende baniere, *opgericht tot gedachtenisse van des Heeren wonderlyche verlossing en victoriën der vereenichde Nederlanden ende insonderheyt van die heerlycke overwinninghe der coninclykcke Spaensche vlote*, *opde stroomen van Zeelant*, *tusschen Vianen en Stavenisse*, *genaemt de Keeten enz.*, *door een beminder des vaderlandts en Dienaer des Goddelychen woordts*, Middelb. bij H.v. Hellen, 1631.

Wij ontmoeten Hollar tusschen 1631 en 1637 nog op zee, de Duinkerkers veel afbreuk doende. Zijn sterfjaar is onbekend. Zijne zonen volgden zijn voetspoor. Geraert veroverde in 1630 een Duinkerksch fregat; Jacob sneuvelde in 1646; van Jan zijn ons geen levensbijzonderheden bekend.

Zie Aitzema, *Saken van Staat en Oorlog*; *Beleg van Bergen op Zoom*, bl. 141; *Lev. en bedrijf van Maurits*, bl. 387; *Lev. en bedrijf van Frederik Hendrik*, D. I. bl. 109, 110 111; *Mémoires de* T.H.; van den Bosch, *Leven en Daden der Doorl. Zeeheld*. D. II. bl. 4; Neuville, *Hist. van Holland*, D. I. bl. 348; la Rue, *Heldh. Zeel.*, bl. 181 volgg.; G. van Loon, *Nederl. Historie penn.*, D. II. bl. 197; A. van der Cappelle, *Gedenkschrift.*, D. I. bl. 641; Engelberts Gerrits, *Gedenkstuk van Neêrl. Heldend. ter Zee*, D. I. bl. 320; J.C. de Jonge, *Neêrl. Heldend. ter Zee*, D. I. bl. 303, 372, 378, 379; Swalue *Heldend. der Zeeuwen ter Zee*, bl.

[Cornelis Hollar]

HOLLAR (CORNELIS), Hollare, Hollaer, Holla, dapper zeekapitein, nam deel aan de togten en overwinningen van de Ruijter tusschen 1665-1672. In het laatste jaar was hij bevelhebber van het advys jacht *de Bruinvis*.

Zie Brandt, *Lev. van de Ruiter*, bl. 631, 654; J.C. de Jonge, *Neerl. Heldend. ter Zee*, D. I. bl. 378.

[Wenzel of Wenzelius Hollar]

HOLLAR (WENZEL of WENZELIUS) in 1607 te Praag uit een adellijk geslacht geboren. Ofschoon voor den tabbard bestemd, was hij echter, na de verbeurdverklaring der goederen van zijne ouders, die in 1620 in den religie oorlog de partij van den winterkoning gekozen hadden, op twintigjarigen leeftijd verpligt zijn geboortegrond te verla-

ten, en leerde te Frankfort a.d. Main de behandeling van de graveernaald bij Matthaeus Merian. Omstreeks 1633 begaf hij zich naar Keulen, kwam, eenige jaren later, in kennis met den graaf Arundel, die hem met zich naar Weenen en in 1637 naar Londen nam, waar hij onderwijzer van de kinderen van koning Karel I werd. Na diens val, vlood hij naar Antwerpen, waar hij voor den broode moest arbeiden en vele afbeeldingen van Nederlanders en van Nederland zelven vervaardigde. In 1652 keerde hij naar Engeland terug, en bragt het portret van Cromwell in koper. Bij de troonsbestijging van Karel II behield hij de aanstelling als koninklijk teekenaar, verloor bij den geweldigen brand van 1666 zijn have en goed, werd aan lord Hendrik Howard op diens reis naar Afrika toegevoegd en keerde in 1669, na vele gevaren doorworsteld en veel gearbeid te hebben, terug, ontving slechts eene belooning van 100 pond sterlings en overleed in 1677 te Londen. Volgens Kramm, die een uitvoerig artikel aan dezen meester gewijd heeft, zijn zijne werken meest geëtst en met de burin en de drooge graveernaald opgewerkt; wist hij de haren der dieren, pelswerken en insecten voortreffelijk uit te werken, en was zijn groote *Katte kop* het non plus ultra in deze kunst. Vele zijner land- en stadsgezigten zijn door hem zelven geteekend. Zijne werken worden op 2400 begroot. Een compleet exemplaar werd in 1828 te Londen bij John Thownley voor 2084 pond sterling, op de verkooping Verstolk van Soelen, Amst. 1847, 205 nommers voor *f* 2500 verkocht.

G. Vertue heeft uitgegeven: *Description of the Works of the ingenious Delineator and Engraver Wenceslaus Hollar*, *sec. edit.*, *with additions*, Lond. 1759, en in *Wenzel Hollar*, *Bescreibendes Verzeichniss seiner Kupferstiche von* Gustav Parthey, Berlin, Verlag der Nicol. Buchhandel, 1853 in 8°., worden 2735 prenten beschreven. In 1854 liet dezelfde boekhandel hier op volgen: *Kurzes Verzeichniss der Hollarsche Kupferstiche* enz. De heer Kramm ontdekte later dat er in ons land eene veel grootere verzameling van zijne werken voorkomt in de collectie van Hendrik Busserus, in 1782 te Amsterdam verkocht. Deze verzameling bestond uit 8 deelen en bragt *f* 1400 op. Ook vermeld de heer Kramm nog onbekende prenten van dezen meester. Zijne afbeelding is door hem zelven, naar de schilderij van Joan Meyssens vervaardigd en komt voor in het *Gulden-Cabinet* van de Bie.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. IV. bl. 711; Konst- en Letterb. 1857, Nr. 49, bl. 391.

[Jacobus Hollebeek]

HOLLEBEEK (JACOBUS), werd in 1593 te Leyden geboren, in 1623 als proponent te Schermerhoorn beroepen, in 1632 predikant te Amersfoort, in 1636 te Amsterdam, waar hij den 30 November 1650 in den ouderdom van 57 jaren overleed.

Hij schreef:

Lijkreeden over 't afsterven van professor Heydanus, 8°.

Over den Parabel van den verloreu Zoon, Amst. 1646 4°.

Boetpredikatiën, 12°.

Bundel predikatiën, 8°.

Geestelijke krijgsman, 8°.

Geestelijke Huijsman, 8°.

Er bestaan van hem onderscheidene portretten; o.a. eene van J. Suyderhoef en P. Groos met een vierregelig vers; een ander van Abraham Conradus, insgelijks met een, doch geheel verschillend Holl. vierregelig vers.

Zie Soermans, *Kerk. Reg.*, bl. 5, 31; Melchior Veeris, *Chronol. Eceles.*, p. 75; van Bemmel, *Beschrijv van Amersf.*, D. I. bl. 196; Wagenaar, *Amsterd.*, D. VII. bl. 187; Glasius, *Godgel. Nederl.* o.h.w.; Schotel, *Kerk. Dordr.*, D. II. bl. 99, 780; Maurik en Noordheek, *Naamr. van Godgel. Schrijv.;* Kok, *Vaderl. Woordenb.*, D. XXI. bl. 1; Abcoude, *Naamr. van Ned. Boek.*, *Aanh.*, bl. 109; Muller, *Cat. van Portr.*

[Andreas Hollebeek]

HOLLEBEEK (ANDREAS) ‘een man van priesterlijk geslacht,’ en een vroom man, die, gelijk Christiaan Scriver, liever één ziel zalig dan honderd geleerd wilde maken, was predikant te Hendrik Ido Ambacht (1677) en te Dordrecht (1688) waar hij in 1710 stierf. Men verhaalt van hem, dat hij vader Hellenbroek dus aansprak: ‘Domine, hoe komt gij aan zulk een misselijken naam. Ik was liever Hemelbroek of Vrolijkhert geheeten.’ Hij maakte zich verdacht van de gevoelens der Hebreën te zijn toegedaan, doch hij wierp deze verdenking van zich af in zijn *Wortel der Saken*.

Hij schreef:

Rouwklagt over den dood van Maria Stuart, *uyt Micha* VII. *v.* 7 *tot* 10, Dordr. 1695, 4°.

Rustbed der Zaligen, Dordr. J. van Braam, 4°.

Wortel der Saken, *ontdekt door eenige aanmerkingen met Mond en Pen*, *tot wederlegginge van een tegen-sprekinge over de Verklaringe van de* 51 *afdeelinge in de Hervormde Christelyke Catechismus*, *uit Matth*. VI.:12, Rott. 1704, 4°.

Als dichter heeft hij zich o.a. door een zeer middelmatig dichtstuk: *Op den Heren J. d'Outrein*, *veerdig schrivtgeleerden*, *eerste mond-opening*, *over de afgesondenen onder hare broederen in Israel*, bekend gemaakt.

Zie *Gedichtkranse gevlochten ter eere van Jacobus Fruytier en alle rechtsinnige worstelaers van hem*, bl. 86; Schotel, *Kerk. Dordr.*,

D. I bl. 99; Glasius, *Godgel. Nederl.* o.h.w.; Ypeij en Dermout, *Geschied. der Herv. Kerk*, D. III bl. 144 der *Aanteek;* Arrenberg, *Naaml. van Ned. Boek*., bl. 193; Maurik en Noordbeek, *Naamreg. van Godgel. Schrijv.; Cat.* J. Heringa.

[A. Hollebeek]

HOLLEBEEK (A.) was predikant te Leyden.

Hij schreef:

Een natuurlijk mensch in zijn valsche gronden en een geestlijk mensch in zijne ongegronde bekommeringen voorgesteld, Leid. 1750 8°.

Naauwkeurig onderzoek, *waarom de bediening van het Evangelium niet meer gezegend werd tot bekeering*, Leid. 1757 8°.

Zie Schotel, *Kerk. Dordr.*, D. II. bl. 780; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek*., bl. 194.

[Petrus Hollebeek]

HOLLEBEEK (PETRUS), broeder van Andreas Hollebeek, predikant te Dordrecht, werd den 26 September 1646 te Leyden geboren, vergezelde, na voleindigde akademische studie, in 1670 den ambassadeur Hieronymus van Beverningh naar Madrid. Op zijne terugreis bezocht hij Genève en leerde er den vermaarden godgeleerde Turretijn kennen. Te Parijs ging hij vriendschappelijk met Claude, predikant te Charenton, om. In 1672 vertrok hij naar Engeland, als beroepen predikant bij den ambassadeur Johan Meerman. Hier bleef hij slechts zes weken en keerde den 10 April van dat jaar terug. In dit jaar werd hij andermaal tot predikant bij den ambassadeur naar Spanje en te gelijk te Valkenburg beroepen. Hij nam het beroep te Valkenburg aan, vertrok in 1675 naar Alphen, in 1679 naar Alkmaar, in 1680 naar Leyden, waar hij in 1684 onderregent en in 1707 regent bij het staten collegie werd en den 4 Februarij 1709 stierf. Robbertus Aemilius hield eene lijkrede op hem, naar aanleiding van I Joh. XI:17, die in druk is uitgegeven. Hij huwde in 1677 1. Sara Haan, wed. Anthonie van de Vin; in 1704 2. Magteld Scholten, wed. Samuel van der Helft; in 1707 3. Cornelia Maersche, wed. Marcus Penne, predikant te Lede, en laat twee zonen na, Jacobus, predikant te Wieringerwaard (1709). Medenblik (1718), Middelburg (1741), overleden 9 Maart 1764, oud ruim 72 jaren en Jeremias, (die volgt).

Tot zijne geschriften behooren: een *Predikatie over Rom.* I:17 en een *Bundelke leerredenen*, *behelzende* 7 *predikatien over* I *Thess.* IV:13-18 gr. 8°., waaronder een op het afsterven van A. Heydanus, in 1750 te Amsterdam bij P. Schoschen 8°. herdrukt.

Zie Soermans, *Kerk. Reg.*, bl. 51, 60; *Acad. Reg.*, bl. 125, 136; Brans, *Naamreg.*, bl. 49; Veeris, *Kerk. Alphab.*, bl. 100; A. Pars, *Herdersklagt van het herderlose Valkonburg, van wege het vertrek van P.H. na Alfen* 1675; *Alfen's Ligtswijmenis* (*Eclypsis*) *en Alkmaar's geluk, over het vertrek van P.H. na Alkmaar* 1679; Pars, *Katw. Oudhed.*, bl. 293; Siegenbeek, *Geschied. der Leydsche Hoogeschool*, D. II. 285, 286, 289; Kist en Royaards, *Nederl. Archief voor Kerk. Geschied.*, D. VIII. bl 118; Glasius, *Godgel. Nederl;* Schotel, *Kerk. Dordr.*, D II. bl. 99; Abcoude, *Naaml. van Boek, Aanhangs.*, bl. 70; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*, bl. 194; *Boekz. der gel. wer.* 1764, *a.* bl. 365, 583, 584.

[Jeremias Hollebeek]

HOLLEBEEK (JEREMIAS), zoon van Petrus Hollebeek en Sara Haan, regent van het staten-collegie, was predikant te Haamstede, Leiderdorp (1720), emerit. 1740, gestorven 1775. Hij schreef:

Bevorderlijk genadewerk, in de geloovigen gegrond op vaste en onbedrieglyke merkteekenen, met wegneminge van de groote zwarigheit der kleingeloovigen enz., Leid. 1755, 8°.

Den traagen kerkganger tot ijver opgewekt door den godvruchtigen kerkganger, nevens de dierbaarheid van Godts woordt ieder op het hoogste aangeprezen, Leid. 1746.

De zonde als oorzaak van Gods oordeelen over ons land aan yder tot afschrik voorgesteld, waarbij gevoegt een kort begrip van Godts verbond met den uytverkooren zondaer, Leid. 1747, 8°.

Twee Brieven, de een aan de predikanten, de ander aan de gemeentens van Nederland, Leid. 1748.

De handelingen van een getrouw predikant met zijne gemeente in dichtmaat, Leid. 1747, 8°.

J. van den Honert, *De kerk in Nederlandt beschouwt en tot bekeering vermaant, waarby gevoegt is eene verhandel. over dezelfde stof door Jerem. Hollebeek, rustend predikant te Leiderdorp*, Leid. 1748, 8°.

Een natuurlijk mensch in zijn valsche gronden en een geestelijk mensch in zijn ongegronde bekommering van zalig te worden, voorgestelt en ter toets gebragt aan Godts woordt, waarbij gevoegt is, de zomer en de winter van een waar geloovige, Leid. 1750, 4°.

Bevorderlijke genade werk, in de gelovigen gegrond op vaste en onbedriegelijke merk-tekenen, met wegneming van de groote zwarigheid der kleingelovigen, Leid. 1754, 8°.

Alle praktikale werkjes en Mengelstoffen, Leid., z.j., 6 stukjes, in 8°.

Zie Brans, *Naamr.*, bl. 59; van der Aa, *Nieuw Biogr Anth. Woordenb.*, o.h w.; Schotel, *Kerk. Dordr.*, D. II. bl 99, 780; Glasius, *Godgel. Nederl.*, o.h.w.; Arrenberg, *Naaml. van Boek.*, bl. 193; Abcoude, *Naaml. van Ned. Boek.*, *Tweede Aanhangs.* bl. 76; *Boekz. der gel. wer.* 1764, *a.*, bl. 586.

[Ewald Hollebeek]

HOLLEBEEK (EWALD), zoon van Jeremias Hol-

l e b e e k , werd in 1719 te H a e m s t e d e geboren, studeerde te Leyden in de godgeleerdheid, werd predikant te Oostkapelle, in 1745 te Charlois en Katendrecht en in 1747 te Middelburg; van waar hij in 1752 als hoogleeraar in de godgeleerdheid te Groningen werd beroepen, waar hij zijn ambt aanvaardde met eene redevoering: *De damnis quae praejudicia in rem theologicam inferunt*, *deque optima iis occurrendi methodo*, die hem als een zachtmoedigen en milden godgeleerden deed kennen, doch niet in den geest viel van velen, die het nog altijd tot pligt achtten het oude met hardheid voor te staan. In 1762 tot hoogleeraar te Leyden benoemd, opende hij aldaar zijn werkkring met eene redevoering: *De theologo non orthodoxo nisi vere pio* (in het Nederduitsch overgezet, Leid. 1763, 4°.) In 1764 sprak hij eene rectorale redevoering uit: *De divinae revelationis in Belgio contemtu atque causis ejus praecipuis* (in het Nederd. overgebragt, Leid. 1766, 4°.).

Reeds lang had hem de in zwang zijnde hoogst onvruchtbare predikwijze gehinderd, en geërgerd dat men in Nederland hierin zoo ten achteren was en hij beproefde daarin eene verbetering te brengen door de uitgave van drie verhandelingen (1768): *De optimo concionum genere*, *quibus ea divinas literas e suggestu sacro exponendi methodus*, *quae vulgo Anglicus dicitur*, *modeste discuditur*, *et simul principibus*, *quae viri docti in contrarium adducunt*, *argumentis placide vindicatur*, die in 1770 (Lugd. Bat.) *multis animadversionibus*, *tum illustrandi tum confirmandi gratia adjectis auctior* herdrukt werden. Groot opzien baarde deze poging van den anders als zoo zachtmoedig bekenden hoogleeraar, en inderdaad zij was stout te noemen, want was het gebrek in de bestaande predikwijze zeer groot, de Hollebeeksche methode grensde naauw aan die der Doopsgezinden en Remonstranten, en men leefde nog in de eeuw der verkettering. Geen wonder dat zij, behalven aan het grootste gedeelte der Leydsche predikanten, aan een ontelbare menigte Hervormde leeraars, die de Engelsche predikmanier beschouwden als eene bron van onverschilligheid omtrent de geloofswaarheden en als een bron tevens van schromelijke ketterij, mishaagde. Onder de tegenstanders behoorde vooral M. V e r b o o m , predikant te Dordrecht, die zich in de voorrede van zijn *Getrouwe zielenraad aan de Christelijke jeugd* (Alk. en Dordr. 1769, 1770, 2 d., 4°.) zeer ten voordeele der oude predikwijze uitliet. Hierop antwoordde de hoogleeraar in den tweeden druk zijner verhandeling, waarop V e r b o o m een open brief (*M. Verboom ad V. Cl. Ew. Hollebeek*, *Epistola de aliquot in ejus dissertatione locis etc.* 1770) aan den hoogleeraar schreef.

De kort hierop gevolgde dood van Verboom maakte een einde aan dezen twist. Hierop trad de Goudsche predikant Take Sibelius in het krijt met een *amica epistola ad E.H. de optimo* etc., en toen de uitgevers der *Vaderl. Letteroefeningen* ook de Engelsche manier hadden aangeprezen, schreef hij een *Epistola familiaris ad auctores libri cujus titulus est*, *Vaderlandsche Letteroefeningen* 1771, waarop deze het antwoord niet schuldig bleven (*N. Vad. Letteroef.* D. V. bl. 200-212).

Hollebeek ontbrak het echter niet aan bekwame helpers en hij mogt het nog beleven, dat de predikwijze in zijn tijd hoogst belangrijke verbeteringen onderging. Hij overleed den 24 October 1796. D.C. van Voorst hield eene lijkrede op hem, die het licht ziet.

Behalve de in den tekst gemelde werken ziet van hem het licht zijne in 1780 gehoudene rectorale oratie *de utilitate ex incredulorum contra sacras literas conaminibus in religionem Christianam redundante*.

Prof. Heringa bezat van hem in mss.:

Observ. Theol.-philol. in textus feriales, *de conc. methodo et de curâ pastor.* 1764, en Dr. Glasius bezit:

Excerpta ex ore celeberrimi viri Ew. Hollebeek *in theologicam dogmaticam*.

Zie D.C. van Voorst, *Lijkrede;* Ypeij, *Gesch. der Christ. Kerk in de* XVIII*de Eeuw*, D. VII. bl. 112 verv., D. VIII. bl. 645 verv.; Ypeij en Dermont, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk*, D. IV. bl. 60; B. Glasius, *Geschied. der Ned. Christ. Kerk na de Herv.*, D. II. bl. 161; van Einem, *Kerk. Geschied.*, D. III. St. II. bl 664; Kist en Royaards, *Archief voor Kerk. Geschied. voorn. in Ned.*, D. IV. bl 260, D. VI. bl. 218, D. VIII. bl. 389, D. IX. bl. 491; *Ned Archief voor Kerk. Geschied.*, D. I. bl. 124; N. Barkey, *Dedic. Bibl. Brem. Nova*, Cl. III. fasc. III. Cl. IV. fasc. II p. 360; *Bibl.* Hagana, T. II. p 425, T. III. p. 224; W. Broes, *De Eng. Herv. Kerk*, D. II. bl. 148-157; Glasius, *Godgel. Nederl.*, o.h.w.; Schotel, *Kerk. Dordr.*, D. II. bl 100; C. Sepp, *Proeve eener Fragm. Geschied. der Godgel.*, bl. 65, 100; van Kampen, *Beku. Geschied. der Ned. Lett. en Wetens.*, D. III. bl. 181; te Water, *Narrat.*, p. 226, 227; Siegenbeek, *Geschied der Leydsche Hoogesch.*, D. II. bl. 208-209; Bouman, *Geschied. der Geld. Hooges.*, D. II. bl. 262; *Boekz der gel. wer.*; Arrenberg, *Naaml. van Ned. Boek.*, bl. 194; Heringa, *Cat. Mss.*, bl. 34.

[Josias Hollebeek]

HOLLEBEEK (JOSIAS), zoon van Petrus Georgii Hollebeek, predikant te Schoonhoven (1652) en te Leyden (1660) waar hij in 1683 overleed, werd, na voleindigde studie in 1688 proponent, bekleedde achtereenvolgend van 1690 tot 1702 het predikambt te Gapinge, Overschie, Deventer en Haarlem, van waar hij in het laatstgemelde jaar beroepen werd te Amsterdam, waar hij den 13 Julij 1726 stierf. Hij was een geleerd man, die echter geen schriften naliet.

Zie Soermans, *Kerk. Reg.*, bl. 45, 51; Veeris, *Kerk. Alph. Ms. verv*, bl. 20; Wagenaar, *Amst.*, D. VII. bl. 492; Kok, *Vad. Woordenb.*, D. XXI. bl. 1; Schotel, *Kerk. Dordr.*, D. I. bl. 100.

[Petrus Hollebeek]

HOLLEBEEK (PETRUS) zoon van Josias Hollebeek, in 1696 te Overschie geboren, studeerde te Leyden, werd in 1719 proponent, en in 1721 door zijn vader als predikant te Loenen bevestigd. Dertien jaren had hij deze gemeente bediend, toen hij deze standplaats met die van Kampen verwisselde, van waar hij in 1742 naar Amsterdam werd beroepen, waar hij den 14 Julij 1750 overleed. Hij gaf in het licht:

Predicatien over Hebreën XIII. 7, 8, en over het XV *Cap. van Lucas*, 4°.

Hij beschonk de Leydsche hoogeschool met zes marmeren afbeeldingen, hem vroeger van Smyrna toegezonden.

Zijn portret bestaat o.a. geschilderd en gegraveerd (1746) door Philips Endelich, met een vers van J. de la Fontaine.

Zie Veeris, *Kerk. Alph.*, bl. 23; Wagenaar, *Amst.*, D. VII. bl. 404; Kok, *Vad. Woordenb.*, D. XXI. bl. 1; Schotel, *Kerk. Dordr.*, D. II. bl. 500, 780; Oudendorpii *Orat.*, p. 38; *Descriptio leg. Papenbr.* p. 78; te Water, *Narratio*, p. 76, Siegenbeek, *Geschied. der Leydsche Hoogesch.*, D II. bl. 124; Abcoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, bl. 165; Muller, *Cat. van Portr.*.

[Henricus Hollenhagen]

HOLLENHAGEN (HENRICUS) werd in 1704 predikant bij de Luthersche gemeente te Monnikendam, en deed den 18 October 1705 als zoodanig zijne intrede te Utrecht over Rom. XV:29. Den 1 Sept. 1720 hield hij eene lijkrede op zijn ambtgenoot I.A. Veltgen (*Saligheid der dooden mond- en schriftelijk versekert uit Openb.* 14 *vs.* 13, Utrecht bij Willem Kroon). Hij ontsliep den 25 Maart 1740. Zijn ambtgenoot Joh. Arnoldus Veltgen, broeder van den genoemde, bragt openlijk hulde aan zijne nagedachtenis met eene lijkrede over Hebreën 13:7. Twee nagelatene jubelredenen, naar de omslagtige predikwijze van dien tijd te beoordeelen, zijn bewijzen van zijne veelomvattende kennis en echt protestantschen zin. Zij zijn getiteld:

De burgerlijke en goddelijke dienst der Christenen vernieuwt en staande gehouden op het jubelfeest der Reformatie, *over Matth.* XXII *vs.* 21, Utrecht 1717 (met vele belangrijke bijlagen), 4°.

Het hemelsch jubilé uitgebreid op het tweehondertjarige belijdenis-jubilé der Euangelische Kerk, *in eene Leerrede over Luc.* XV *vs.* 7 *en* 10, *tot viering van het tweede Eeuw-*

gety der geloofs Belijdenis op den Rijksdag te Augsburg den 25 *Julij* 1530 *overgelevert*, Utrecht 1730.

Zie A. P a a u w , *Earopa's Lutherdom*, bl 386; J.C. S c h u l t z J a c o b i en D o m e l a N i e u w e n h u i s , *Bijdr. tot de Geschied. der Luth. Kerk*, D. I. bl. 112, D. V. bl. 58, 78, D. VII. bl. 55, 81.

[Henricus Hollingerus]

HOLLINGERUS (HENRICUS) werd in 1598, als proponent, tot eersten predikant beroepen te Schenkerschans en vertrok in 1616 naar Grave. Ter nationale synode geciteerd, hield deze hem om zijn vrijmoedig antwoord als gevangen. Ook zijn ambtgenoot te Grave, P a l u d a n u s , was Remonstrantsch. Hij werd in 1619 ontzet, met andere geciteerden naar Waalwijk gebragt, kwam van daar te Antwerpen (in het scheiden der tweede vergadering) den 24 Februarij 1621, met L o m a n n u s , waar toen eene vergadering van de directeuren gehouden werd, om de confessie hun voor te lezen en hunne bedenkingen te hooren. Zij hadden enkele aanmerkingen, die tot verbetering leidden, en op hun voorstel werd de confessie door E p i s c o p i u s met een epilogus gesloten. Voor de drie laatste maanden van 1621 werd hem de bediening van Amersfoort, Bunschoten en Woudenberg opgedragen. In 1622 schreef hij de *Spongia Erasmi oft Uitwissing der Lasteringen van Justus Leeuwius*. De vergadering in de schuilplaats 1624 stelde hem met B o r r i u s , L a n s b e r g e n en S a p m a , aan tot provisionele klassikale gedeputeerden, aan wie onder anderen de bezorging der kerken en der correspondentie werden opgedragen. Hij nam toen voor vier maanden de bediening voor Alkmaar, Wormer en Schoorl aan. Den 27 November 1629 werd hij van Schoonhoven, in commissie, naar Alkmaar verplaatst. Volgens d e J o n g h werd hij na zijne herstelling in 1631 te Ter Wolde beroepen en stierf hij in 1636; doch volgens T i d e m a n hielp hij in 1630 de gemeente te Tiel, werd hij in 1642 aldaar vast predikant, was in Augustus van dat jaar op de generale vergadering te Amsterdam, en werd hij in Augustus 1652 vervangen door B e r n a r d u s C r a e y v a n g e r .

Zie B r a n d t , *Hist. der Reform.*, D. IV. bl. 5, 722; T i d e m a n , *de Remonstr. Broederschap*, bl. 288, 289; K i s t en R o y a a r d s , *Archief voor Kerkel. Geschied inzonderheid in Nederl.*, D. IV. bl. 9, 20, 54; d e J o n g h , *Alphab. Naaml. van Pred. in Celderl.*, bl. 330.

[Johannes Holmannus]

HOLMANNUS (JOHANNES) *Secundus*, zoon van J o h a n n e s H o l m a n n u s *de Eerste*, Luthersch predikant te Staden, werd aldaar in 1523 geboren, ontving eerst te Rostock en vervolgens te Wittenberg onderwijs. In de

laatste plaats ging hij vriendschappelijk om met Philippus Melanchton, die niemand geschikter oordeelde dan Holmannus om de kinderen van den hertog van Saksen te onderwijzen. Na zulks met veel lof gedaan te hebben, keerde hij naar zijn vaderland terug, werd hij eerst predikant in de nabuurschap van en vervolgens te Staden zelve. Hier huwde hij, toen hij drieëntwintig jaren oud was, en verwekte kinderen, van welke de oudste, Johannes Holmannus *tertius*, zijn ambtgenoot te Staden werd. Ook deze huwde en kreeg drie kinderen, doch allen, zoowel zijne vrouw als kinderen en kindskinderen stierven en hij was nog alleen overig, toen curatoren der Leydsche hoogeschool hem tot hoogleeraar in de godgeleerdheid beriepen. Hij vertrok in 1581 derwaarts, liet kort daarop Beke van Edenbuttels uit Staden komen, huwde haar en stierf den 26 December 1586 in de armen van Johannes Heurnius, en in de tegenwoordigheid van Janus Dousa, Lipsius en Beima met hunne vrouwen. De hoogleeraar Cornelis de Groot hield een lijkrede en zijn vriend Janus Dousa vervaardigde een Latijnsch lijkdicht op hem. Hij werd in de St. Pieterskerk begraven en vermaakte zijn bibliotheek aan de Leydsche hoogeschool.

Brandt schreef: ‘Onder d'eerste Professoren der Theologie te Leyden, was ook Johannes Holmannus *secundus*, in 't stuk van de Predestinatie van 't gevoelen van Melanchton, der schoole aangepreesen door den vermaerden Theodorus Beza, toen oordeelende, dat zijne, dat is de Melanchtonische Theologie te dese landen de bequaemste en stichtelijkste was. Van dese verhaelt men, dat hij in een openbaere disputatie tegens Donellus, die de predestinatie naar 't gevoelen van de Geneefsche kerke dreef, opentlijk seide: Vos facitis Deum tyrannum et carnificem, dat is: Gij maekt Godt tot een tyran en beul.’

Zie *Alma Acad. Leydensis;* J. Meursii *Ath. Bat. Lib.*, C. XIII. p. 37, waar ook de *Elegia funebris* van Dousa voorkomt; Siegenbeek, *Geschied. der Leydsche Hooges.*, D. I. bl. 37, 53, D. III. bl. 3, 66, 67; Grotius, *Verantw.*, C. III. p. 33; P. Bertii *Oratio in obitum Arm.*, p. 5; Dezelfde, *Aenspraek aan Fr. Gomarus*, p. 103; *Tweede deel van de antw. op der Contrarem. Tegen vortoog*, p. 18, 19, 23, 84; Brandt, *Hist. der Ref.*, D. I. bl. 558; J. Regenboog, *Hist. der Rem*, D. I. bl. 26; Almeloocen, *Bibl. Prom. et Latens.*, p. 25, 26.

[Robbert Holmes]

HOLMES (ROBBERT), schout bij nacht in Engelsche dienst, vertrok in 1661 met een Britsch smaldeel naar de oostelijke kusten van Afrika en pleegde aldaar verschil-

lende gewelddadigheden tegen de Nederlanders. In 1664 werd hij op nieuw derwaarts gezonden, vermeesterde het bij kaap Verd liggend Nederlandsche eiland Goedereede, nam voor St. George del Mina elf Nederlandsche schepen weg, beschoot Kabo Corse en veroverde die sterkte, stak vervolgens naar Nieuw-Nederland in Amerika over, bemagtigde deze veel belovende volkplanting, deed Tabago en St. Eustatius insgelijks voor zijne wapenen bukken en keerde na deze, in diepe vrede behaalde overwinningen, naar Engeland terug.

Den 19 Augustus 1666 werd hij met negen fregatten en andere ligte oorlogschepen, vijf branders en zeven kitsen, ruim van manschappen voorzien, binnengaats gezonden, om de talrijke aldaar liggende koopvaardijschepen te vernielen. Onder geleide van den eerloozen landverrader L a u r e n s H e e m s k e r k, stevenden de Britten het Vlie binnen en verbrandden 140 koopvaarders en plunderden Terschelling. Deze bevelhebber, wiens bedrijf op de kusten van Guinea en in de West-Indiën aanleiding tot den tweeden oorlog tusschen deze gewesten en Groot-Brittannie had gegeven, zag zich in 1672 wederom bestemd om ook thans het werktuig te zijn tot het aanvangen van den aanstaanden krijg. Hij kreeg namelijk bevel om de koopvaardijvloot, komende van Smyrna en andere oorden in de Middellandsche zee, en welker waarde op anderhalf millioen geschat werd, te veroveren, 't geen hem echter niet gelukte.

Zie J.C. d e J o n g e, *Geschied. van Neêrl. Zeew.*, D. II. *a*. bl. 308, *b*. bl. 374, D. III. *a*. bl. 53.

[George Hologne]

HOLOGNE (GEORGE) of H o l o n i u s, niet H a l o n i u s of H a l o w i n u s, zooals V a l. A n d r e a s, F o p p e n s en S w e e r t i u s hem noemen, werd in het midden der XVIde eeuw in het land van Luik, mogelijk in het dorp Hologne, niet verre van Luik geboren, en, na zich op de Grieksche en Latijnsche taal, vooral op de dichtkunst, toegelegd te hebben, onderwijzer der kinderen van den graaf v a n B a r l a i m o n t; bezocht met hen de hoogeschool te Leuven, waar hij in de godgeleerdheid studeerde, eerst licentiaat en vervolgens doctor in dit vak werd. Hij bekleedde eenige geestelijke waardigheden te Luik en was kanunnik der hoofdkerk te Kameryk.

Hij gaf in het licht:

Lambertias, *Tragoedia Sacra*, Antv. J. B e l l e r u s, 1556, 12°.

Laurentias, *Tragoedia Sacra*, Antv. J. B e l l e r u s, 1556, 12°.

Catharina, *Tragoedia Sacra*, Antv. J. B e l l e r u s , 1556, 12°.

Zie L o o s C a l l i d i u s , *Ill. Germ. Script. Catal.*, fol. F & F2; S w e e r t i i *Ath. Bat.*, p. 274; V a l . A n d r e a s , *Bibl. Belg.*, p. 263; F o p p e n s , *Bibl. Belg.*, T II., p. 661; P a q u o t , *Mémoires pour servir à l'Hist. Litt. des Pays Bas*, T. I. p. 510.

[Hols]

HOLS () schilderde o.a. volgens dr. W a a g e n , *het inwendige eener groote prachtige kerk*, *met twee boven kapellen*, *een aantal koorstoelen en een met beeldhouwwerk rijk versierd altaar*, *en waar hier en daar zich menschen in bevonden*, in het museum te Berlijn. Deze schilder is overigens geheel onbekend. Mogelijk is hij dezelfde met N i c o l a a s , den zoon van F r a n s H o l s , die stadsgezigten geschilderd heeft, volgens de gissing van den heer K r a m m .

Zie Dr. W a a g e n , *Cat. van het Mus. te Berlijn*, Nr. 6515; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 714.

[Godfried Jacob Holsman]

HOLSMAN (GODFRIED JACOB). Bij het wapen der artillerie doorliep hij van 1787-1807, toen hij kapitein werd alle mindere rangen, ging toen naar Java, alwaar hij in 1808 als luitenant-kolonel der rijdende artillerie werd aangesteld. In 1812 kwam hij in het vaderland terug.

Van 1793 tot zijn vertrek naar Indië, had hij deelgenomen aan meest alle krijgsverrigtingen van het Bataafsche en Hollandsche leger en op Java was hij ook in 1811 bij de officieren bij M e e s t e r C o r n e l i s tegenwoordig.

Als majoor der artillerie in het Fransche leger, diende hij van 1812 tot 1814 in Italië, en na de omwenteling van laatst vermeld jaar werd hij luitenant-kolonel bij het 2e bataillon artillerie en vertrok in 1818 als kolonel directeur en chef van de artillerie op Java weder naar Indië, alwaar hij reeds in het volgende jaar tot generaal majoor titulair werd bevorderd.

Partic. Berigt.

[Alexander Holst]

HOLST (ALEXANDER), in 1657 commissaris der Staten van Holland in Rusland. Daar deze met de kooplieden in nadere betrekking stond dan met de regering, zoo is er aangaande zijne verrigtingen uit de staatspapieren niets op te maken.

Zie S c h e l t e m a , *Rusland en de Nederl.*, D. I. bl. 244, 245.

[Otto Holst]

HOLST (OTTO), schreef:

De Godlykheit van het beroep der leeraren en der kerklyke Tugt tegen de schynredenen van J.H. Engelhard, Gron. 1771, 8°.

Zie A r r e n b e r g , *Naaml. van Nederd. Boek.*, bl. 194.

[J. van Holst]

HOLST (J. VAN); van hem bestaat:

Voorbereyding tot den Messias, *komende in den vleesche*, Leeuw. 1860, 8°.

Zions verbodsdag, Leeuw. 1667, 8°.

De onwankelbare belydenisse der Hoope, Leeuw. 1683, 8°.

Beginselen der woorden Godts over den Heidelb. Catech., 8°.

Missive aan een vriend, *wegens: de Dansmeester van Franequer geheekelt ende geholpen met het antwoord op denzelven*, Amst. 1683, Leeuw. 1683.

Tractaet van de teekenen des Hemels ende gissingen in 'besonder van de cometen, Leeuw. 1681, Rott. 1742, 8°.

Zie *Cat. der Bibl. van de Rem. Gem. te Amsterd.*, bl. 93; A b c o n d e , *Aant.* en *Verv.*, bl. 100; *Cat.* d e G r o e , bl. 197; *Cat.* d e C r a n e , bl. 71.

[Mr. Joan Jacob van Holst]

HOLST (Mr. JOAN JACOB VAN) werd den 3 October 1801 geboren. Op zijn achtste jaar ouderloos geworden, genoot hij zijne opvoeding aan het huis en onder het opzigt van zijn oom, A d r i a a n v a n H o l s t , dijkgraaf van Rijnland, woonachtig onder Soeterwoude nabij Leyden.

Van zijn zeventiende jaar af nam hij de dienst van adjunctklerk ter secretarie van Rijnland te Leyden waar, doch oefende zich in zijne snipperuren in de oude talen en wist zich in den ongelooflijk korten tijd van niet meer dan anderhalf jaar tot de academische lessen aan de Leydsche hoogeschool voor te bereiden. Onbeslist op welk vak zich toe te leggen, nam hij te gelijk met de lessen der Oostersche talen die over de regtsgeleerdheid en werd in den jare 1829 tot doctor in de beide regten gepromoveerd, na het verdedigen eener *Dissertatio Jurid. inaug.*, *de Privilegiis creditorum ex Jure hodierno*, (L.B. 1829, 8°.)

In 1832 werd hij met den hoogsten lof tot doctor in de bespiegelende wijsbegeerte en letteren bevorderd, op een *Specimen Antiquario literarium*, *de Eranis veterum Graecorum*, *imprimis ex Jure Attico*, ook met bijzonderen boektitel en eenige verandering in de voorrede, in den handel verkrijgbaar gesteld. (L.B. 1832, 8°.)

Nog lang duurde het eer hij van zijne moeite en opofferingen, met zooveel ijver aan de studie ten koste gelegd, eenige gewenschte vrucht mogt plukken. Eerst in 1834 gelukte het hem, na herhaalde teleurstelling, tot vrederegter te Westzaan te worden aangesteld.

Hij overleed te Rotterdam den 21 Junij 1835, in den ouderdom van 33 jaren.

Zie *Konst- en Letterb.* 1835, D. II. bl. 50, volgg.

[Rudolf Frederik hertog van Holstein-Ploen]

HOLSTEIN-PLOEN (RUDOLF FREDERIK hertog VAN) werd in plaats van den prins van Waldeck, in 1693 tot veldmaarschalk aangesteld. Daar hij nooit in 's lands dienst was geweest, en zulks ten nadeele van prins Hendrik Casimir was, waren de staten van Friesland zeer ontevreden over die aanstelling. In 1694 veroverde hij Huy; ook was hij met zijn regiment bij den slag van Senef 1674 en werd in 1693 bij Landen gekwetst.

Zie Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XVI. bl. 259, 267; van Wijn, *Bijv. en Nalez op* Wagenaar, D. XVI. bl. 79; Bosscha, *Neêrl. Heldend te Land*, D. II. *Bijl.* 6.

[Prins van Holstein-Beck]

HOLSTEIN-BECK (Prins van) werd aan het hoofd der Hollandsche brigade in den slag bij Hochstadt (1704) vechtende gewond, gevangen genomen, doch weder ontzet.

Zie Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XVII. bl. 218; van Wijn, *Bijv. en Nalez. op* Wagenaar, D. XVII. bl. 58.

[Jacobus van Holstein]

HOLSTEIN (JACOBUS VAN) werd in 1575 met Christoffel Krause uit Sleeswijk naar Madrid en vervolgens naar Nederland gezonden, om over de betaling der krijgslieden, die den koning van Spanje in de Nederlanden gediend hadden, te handelen. Chrysostomus Dudulaeus Westphalus schreef in 1619:

‘Als sie wiederumb zu Hause und gegen Schlesewigk kamen, haben sie für eine bestendige Warheit erzehlet, hoch und thewerer es bekräfftiget, dat sie diesen Wundermann, (den eeuwig wandelenden jood) zu Madrid in Hispaniën, in der Gestalt, Leben, Alter, Kleydung und Geberden, auch in der Person gesehen und angetroffen, selbst mit ihme geredet, und neben andern vielen Leuten hohes und nidriges Standes vernomen, das er damals gut Spanisch geredt.’

Zie Kist en Royaards, *Archief van Kerk. Geschied.*, *inzonderheid in Nederl.*, D. II. bl. 327.

[Pieter Holsteyn]

HOLSTEYN (PIETER) *de Oude*, in 1582, mogelijk vroeger te Haarlem geboren, beoefende het glasschrijven en graveren. Ampzing zong van hem:

> ‘Grootschrijver op het glas, doch dat dyn kloeke geest
> Met waterverwen maekt is ver het aldermeest.’

Zijne afbeeldingen van viervoetige dieren en vogelen zijn getrouw en keurig als miniaturen, meesterlijk en schoon van kleur geteekend. De heer Kramm bezit er eenige van. Bij de erven van wijlen J.H. baron van Lijnden van Lunenburg. te Utrecht berusten twee zware

oblong-folio boekdeelen, in parkement gebonden en fraai verguld, met dezen geschreven titel: *Aves aquatiles ad vivum eleganter depictae a Petro Holsteyn celeberrimo Pictore*, inhoudende meer dan honderd en tachtig zoo woud- als watervogels, alle uitmuntend bewerkt.

Zie Ampzing, *Beschrijv. der stad Haarlem;* Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 715.

[Pieter Holsteyn]

HOLSTEYN (PIETER) *de Jonge*, zoon van den vorige, een uitstekend graveur, te Haarlem geboren. Kramm vermeldt van hem: het *Portret van Pieter Florisz.*, *viceadmiraal van Holland*, naar Abraham Liest; dat van *Erasmus*, *staande in zijn studeervertrek*; van *Johan Picardt*, naar H. Nijhoff, voorkomende in diens werk *Antiquiteyten van Drenthe*, Amst. 1660 4°., stout en krachtig gesneden; van *Maurits*, *graaf van Benthem*; van *Johan Huydecoper van Maarseveen*; van *Johannes Wierus* en van *Jean de la Chambre*, *Fransoysche schoolmeester tot Haerlem*, Anno 1660, naar J. de Bray, alle onder de fraaije met een geestig en schilderachtig burin bewerkte prenten te rangschikken. Onder de *Portretten der Plenipotentiarissen op het congres van Munster*, 42 portretten, bij Rombout van Hoee uitgegeven, zijn er vijf door Holsteyn, middelmatig gesneden.

Op *Cat.* van Hulthem, no. 24468, komt het meerendeel daarvan ook voor, onder den titel van:

Vingt six portraits d'Ambassadeurs et d'envoyés qui participèrent à la paix de Munster, *gravés par* P. Holsteyn, A. van Waesberge, J. Suyderhoef, fol.

Een zijner fraaiste en zeldzaamste portretten is dat met het onderschrift *Excellens et Generosa Domina*, *Domina Anna de Ruytenburgh*, *Dom. de Haemstede*, *Hogersmilde etc.* Er gaat eene zeer groote geëtste plaat van hem uit, voorstellende de afbeelding van den beroemden predikstoel in de nieuwe kerk te Amsterdam, door Albert Vinkenbrink gemaakt naar de originele teekening van Jan van der Heijden, Muller geeft nog op: de portretten van *Balthasar van Byma*, *Balduinis Catz* en *J. Cools*. Ook sneed hij *Constantijn Sohier*.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II bl. 45; Kramm, *Lev. en werk der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 715 716; Wagenaar, *Beschrijv. van Amsterd.*, D. II. bl. 112 (fol.); Muller, *Catal.* bl. 366 en Nr. 6503.

[Cornelis Holsteyn]

HOLSTEYN (CORNELIS), geboren te Haarlem in 1653, zoon van de vorige, onderscheidde zich als glasschilder, teekenaar en schilder. Volgens Houbraken stelt een zijner kapitaalste stukken voor *De Triomf van Bacchus*

met vele naakte vrouwenbeeldjes en kindertjes, verwonderlijk natuurlijk geteekend en geschilderd. Voor het stadhuis te Amsterdam vervaardigde hij verscheidene voortreffelijke kunstwerken. In de Weeskamer (de eetzaal van het tegenwoordige paleis) schilderde hij een *Plafond* met een menigte in de lucht vliegende vogels en voor den schoorsteen het *Zinnebeeld der Geregtigheid*, gezeten op een wolk en omringd door kindertjes, die zij tracht te beschutten in de plooijen van haar kleed dat zij met de regterhand even opheft; in de linkerhand houdt zij een weegschaal. Ook bestaan er van hem gegraveerde prenten, meest Bacchinaliën, kinderspelen en dergelijke, als ook portretten.

Zie, behalve Houbraken, Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 46; Kramm, *Lev. en werk. der Holl en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 715; Wagenaar, *Beschr. van Amsterd.*, D. II. bl. 112; *Beschrijv. van het Studhuis to Amst*, Amst. 1751; *Manuel des Curieux et des Amateurs de l'Art*, *par* M. Huber *et* C.C.H. Rost, T. V.; *Catal. raisonné d'Estampes de Winckler*, *par* Huber *et* Himmel, T. III.; Kok, *Vaderl. Woordenboek*.

[Johan ten Holten]

HOLTEN (JOHAN TEN), van de Rijp, onderscheidde zich als krijgsman in de vrijheids oorlog tegen Spanje. Graaf Lodewijk van Nassau droeg aan hem en aan Barthold Entens de beschansing van Delfzeil op.

Zie Westendorp, in *Alm. van het Dop. Leens voor* 1836, bl. 46; *Groninger Volksalm.* 1838, bl. 4.

[Jac. Holterius]

HOLTERIUS (JAC.) schreef met Aalstius tegen de Wederdoopers.

Zie Abcoude, *Aant.*, bl. 100.

[Albertus Holthenus]

HOLTHENUS (ALBERTUS) was de zoon van Henricus Holthenus, die in September 1619 onder zekere voorwaarden de acte van stilstand teekende, en broeder van Arnoldus, die in 1650 predikant te Gorinchem was. Na in 1643 tot proponent bij de Remonstrantsche broederschap bevorderd te zijn, zag hij zich het volgend jaar te Noordwijk beroepen; van daar vertrok hij in 1648 naar Nieuwpoort, waarna hij den 22 Junij 1650 te Rotterdam werd beroepen. Aldaar overleed hij, den 18 Junij 1682 na aan zijn kerkgenootschap gewigtige diensten bewezen te hebben.

Slechts twee geschriften heeft hij nagelaten. Het eerste is eene *Lijckpredicatie over het droevig afsterven van Assuerus Mathisius*, tot Rotterdam 1651, 4°.

Het andere is getiteld: *Christelyke borghersplicht in een biddagspredikatie over de laatste bede van het Vader ons:* '*verlost ons van den boose*'*; voorgesteld in de Remonstrantsche gemeente tot Rotterdam*, *den* 13 *Aug.* 1653, *tegen alle op-*

roerigheit en voornamentlyk tegen het huisplonderen, Rott. 1653, 4°.

Zie C a t t e n b u r g h , *Bibl. Remonstr.*, p. 95, 96; T i d e m a n , *de Remonstr. Broeders.*, bl. 52, 92, 153, 366; *Cat. der nagel Mss.* van C. v a n A l k e m a d e en P.v.d. S c h e l l i n g , Amst. 1849, bl 59.

[Arend Holthenus]

HOLTHENUS (AREND) dichter uit de eerste helft der 17de eeuw, blijkens zijn dichtstukje *Dat's voor de Prins* en *Bloemkrans van verscheiden gedichten*, bl. 41.

[Henricus Holthenus]

HOLTHENUS (HENRICUS) predikant te Waddingsveen, werd in 1619 door de provinciale synode van Leyden van zijn dienst ontzet. Hij weigerde toen de akte van stilstand te teekenen, maar deed dit den 13 September op zekere voorwaarden. Hij was echter onder de eersten die de onderteekening herriepen. Hij deed dit reeds drie weken daarna en werd voor het hof gedaagd en gebannen. Hij stierf 18 September 1622 te Alkmaar, waar hij de gemeente toen bediende. Daar was men met zijn lijk zeer verlegen en heeft dit in lakens gepakt, naar Elburg gezonden, waar de burgerij, hem genegen, het lijk met eere ten grave bragt.

Op de bibliotheek der Remonstrantsche gemeente te Amsterdam zijn brieven van hem en zijne huisvrouw S. S t e e d u m s , en eenige papieren hem betreffende en aan hem toebehoord hebbende.

Zie B r a n d t , *Hist. der Reform.*, D. III. bl. 863, 864, 914; T i d e m a n , *de Remonstr. Rroedersch.*, bl. 190, 276; K i s t en R o y a a r d s , *Kerk. Archief*, D. VII. bl. 34; *Cat. der Bibl. van de Remons. Gemeente te Amsterd.*, bl. 16.

[Simon Holthuijsen]

HOLTHUIJSEN (SIMON), kapitein ter zee, voerde het bevel over *de Vlissingen*, behoorende tot het eskader hier te lande uitgerust, om in de Noordzee te kruissen en Duinkerken te bezetten (1694), onder het bevel van den schout bij nacht H i d d e d e V r i e s , en dat door J a n B a r t werd geslagen. H o l t h u i j s e n werd, even als de overige kapiteinen, van zijn ambt ontzet, onbekwaam verklaard, om den staat immer in eenige betrekking te kunnen dienen en veroordeeld tot een boete van duizend zilveren ducatons, mitsgaders de kosten van het regtsgeding.

Zie J.C. d e J o n g e , *Gesch. van Neêrl. Zeew.*, D. IV *a*. bl. 492-501.

[Nicolaas Holtius]

HOLTIUS (NICOLAAS), zoon van G u a l t h e r u s H o l t i u s , predikant te Koudekerk, werd waarschijnlijk aldaar in het laatst der XVIIde eeuw geboren en volgde in 1617 zijn overleden vader als proponent op. Hij was een geleerd man, doch bemoeiziek, driftig en onbedachtzaam,

een voorvechter der regtzinnigheid, welke hij met kracht, door Alexander Comrie geholpen, verdedigde. Hij twistte met bijna allen die eenigermate tolerant waren, bijzonder met en over Lampe, J. van den Honert. A. van der Os, J.J. Schultens en anderen. Hij openbaarde zich als een ultra-voetiaan en een hevige vijand van het Coccejanisme in zijne in 1732 in het licht gegeven *Dissertationum theologicarum varii argumenti fasciculus*.

De Lampianen kreet hij voor Socinianen uit en vooral waren de in dien bundel voorkomende verhandelingen, *de Fonte vitae sive filiatione Christi naturali* en *de Unctione propria et metonymica*, tegen hen gerigt.

Hij stelde in zijne in 1750 uitgegeven *Verhandeling over de regtvaardiging door het geloof* (Leyd. 8°.), het laatste als een vruchtgevolg van het eerste voor, waartegen J. van den Honert en J.J. Schultens optraden, en in zijne *Aanmerkingen over een geschrift*, *genaamt: Advys der Hoog Eerw. Heeren Professoren der Heylige Godgeleerdheid te Leyden wegens de zaake van Ds. Ant. van der Os*, *vervat in eene brief aan den Professor Bernh. de Moor* (Leyden 1752), en in de daarop gevolgde *Zaaklyke verdediging van waarheid en geregtigheid tegen de consideratiën van een ongenoemden schrijver op een brief van Ds. N. Holtius aan den Heer Professor over 't zoogenaamd advys der Hollandsche faculteit*, *betreffende de zaak van Ds. van der Os*, 2e dr., *bij welke op nieuw nog voorkomt*, *N. Holtius*, *Naareden op de* 2 *vorigen*, *bij welke den onvoeglijken handel des schrijvers van den zesden brief van een vriend aan een vriend wordt vertoond* (Utr. 1752, 4°.), toonde hij zich een even driftig als onbedachtzaam kampioen voor wat hem regtzinnig toescheen.

In 1753 verscheen te Amsterdam de *Eerste Samenspraken* van een veel gerucht makend werk, getiteld: *Examen van het ontwerp van Tolerantie*, *om de leere in de Dordrechtsche Synode anno* 1619 *vastgesteld*, *met de veroordeelde leere der Remonstranten te vereenigen*, *voorgesteld in eenige samenspraken*, *door een Genootschap van voorstanders der Nederlandsche formulieren van eenigheid geschreven tot versterking van de liefhebbers der waarheid*, *om door de vleijende naamen van liefde en verdraagzaamheid van de suiverheid des Evangelinms niet afgeleid te worden*. Dit werk, waarvan Holtius en Alexander Comrie de schrijvers waren, is in den vorm van samenspraken. Holtius zelf draagt er den naam van Orthodoxus, Comrie dien van Philaletes, Alberti dien van Euruodius, Schultens dien van Adiaphorus. Het geheele geschrift bedoelde niets anders dan de verdraagzamen, vooral de hoogleeraren

Alberti en Schultens van onvergeeflijke ketterij te beschuldigen, het stelsel der dweepende drijvers te doen zegepralen, allen in verdenking te brengen die eenigzins tolerant waren en zoo mogelijk op nieuw eene nationale synode ter nieuwe hervorming der kerk te doen zamenroepen. In 1759 verscheen het tiende stuk van dit examen, waarin het verbond der werken werd behandeld. In de voorrede had men bijzonder de nagedachtenis van J. van den Honert gehoond, maar toen trokken curatoren der Leydsche hoogeschool zich de zaak des ontslapene aan. Holtius werd, op last van de Hollandsche staten, ernstig door den raadpensionaris onderhouden en hem, met bedreiging gelast, om geene theologische schriften zonder verlof der hooge overigheid middelijk of onmiddelijk het licht te doen zien. Tevens werd het uitgeven van godsdienstige geschriften zonder naam des schrijvers en zonder kerkelijke goedkeuring bij publikatie verboden. Zoo eindigde een geschrijf dat groote onrust verwekt en aan Schultens, die er de pen tegen had opgevat, kostbaren tijd ontnam. Holtius bragt zijn gansche leven in onrust en pennestrijd door, doch de hoogleeraar Schultens teekende in zijn *omstandigen brief aan N. Holtius*, hem en zijn vriend Comrie te zwart, zeggende, dat zij, wanneer zij zich buiten het compendium, waaraan zij gewoon waren, bewogen, dikke schillen voor de oogen hadden. Zij waren, schoon driftige, onbedachtzame, hartstogtelijke ijveraars, echter geleerde mannen. Holtius was den Hattemisten, vooral Schortinghuis, niet ongenegen, verkreeg in 1757 zijn emeritaat en eindigde den 10 Februarij 1773, op zijn buitenverblijf Kerkrust bij Koudekerk, zijn rusteloos leven in den ouderdom van ruim 79 jaren.

Behalve de gemelde schriften heeft men van hem:

Godgeleerde verhandeling over 't opregt geloof in een brief aan een mede dienaar geschreeven tot verklaring en bevestiging en naauwkeurige beschrijving van dit gewigtig stuk in de Heidelb. Catech. Leyd. 1747, 8°.

Verhandeling over de Ampten van den Zaligmaker en deszelfs zalvingen tot die Ampten, ter verdediging van deszelfs Regtsinnigheid tegens den ongenoemden schrijver, alsmede tegens de beschuldiging van den Professor J. van den Honert T.H.Z., Utr.

Antwoord aan den Professor van den Honert T.H.Z., waarin de onbetamelijkheid van deszelfs beledigenden handel in zijnen brief van den 25 *Mey* 1754 *aangetoont, en de regtsinnigheid van des schrijvers gedagten, vervat in zijnen onlangs uytgegeven verhandeling over de Ampten van den Zaligmaker, en deszelfs zalvingen tot die Ampten, tegens*

deszelfs ongegronde beschuldigingen in vollen dagligt gesteld wordt, Utr. 1754, 4°.

Advertissement in de Leydsche courant van den 21. *Nov.* 1754, *N.* 141, *aan den Prof. Jan Jacob Schultens*.

Brief aan den Hoogeerw. Heer Jan Jacob Schultens, *Prof.*, *over het geschrevene in zijn brief genaamt Uytvoerige waarschouwing en aangaande het leerstuk der Regtvaardigmaking*, Zwolle 1754, 4°.

Onder den naam van K u n h o l d (N i c.), *Honderd en Agt Exempelen of voorbeelden van geheele vroome en Godvrugtige kinderen ter verwekkinge van een Heylige Navolginge enz.*, Leyd. 1749, 8°.

De zondaer geregtvaardigd om niet uit de genade Gods enz., *verklaart en bevestigt in twee predicatiën over den* XXIIIste *en* XXIVste *Zondag van den Catechismus*, Leyd. 1757, 8°.

Vier Predikatiën, Leyd., 4°.

Over het Geloof, Amst., 8°.

Over de regtvaardigmakinge des Zondaers, Leyd. 1757.

De stervende kerk of Leerrede ter opening van het Synode, *uit Openb.* III:1-3, Amst. 1758, 4°.

Brief aan J.J.M. Brahé, Amst. 1760.

Over de Ampten van den Zaligmaker, Utr. 1769.

Zie *Boekz. der gel. wer.* 1773 *a.*, bl. 218; *Nederl. Jaarb.*, D. VI. bl. 468, 472, D. XIV bl. 624, 908, D. XV. bl. 852, D. XVI. bl. 317; Y p e i j, *Geschied. der Christ. Kerk in de* XVIII*de Eeuw*, D. VII. bl. 162 verv., 319 verv., 337 verv.; Y p e i j en D e r m o u t, *de Herv. Kerk.* D III. bl. 206 verv., 276 verv., 486 verv.; G l a s i u s, *Godgel Nederl*, o.h.w.; *Geschied. der Christ. Kerk na de Herv.*, D. II. bl. 215; S i e g e n b e e k, *Geschied. der Leydsche Hoogesch.*, D. I. bl. 278 verv.; K o e c h e r, *Catech. Hist. der Geref. Kerk*, bl. 375; V r o l i j k h e r t, *Vliss. Kerkhemel*, *Voorrede*, bl. XXXV; A b c o u d e en A r r e n b e r g, *Naamreg*.

[Gualterus Holtius]

HOLTIUS (GUALTERUS), zoon van den vorige en van A n n a G e e r t r u i d a Z w a a n, was een beroemd regtsgeleerde, advocaat te Leyden en baljuw van Koudekerk, waar hij in November 1783 overleed.

Hij liet een zoon, die volgt, en twee dochters - E l i s a b e t H e s t e r, in 1783 ongehuwd gestorven, M a r g a r e t h a N i c o l e t t a, gehuwd met mr. W i l l e m K a r e l V o s m a e r, commies ten comptoire der collectieve middelen, later fiscaal en procureur-generaal van Holland en Zeeland - na.

Zie J. H e e m s k e r k, *Levensb. van Mr. A.C. Holtius*, in *Handel. der Alg. Vergad. van de Maats. van Nederl. Letterk.*, 1863, bl. 234.

[Hendrik Holtius]

HOLTIUS (HENDRIK), zoon van den vorige, vrijheer van Koudekerk en heer van Lans-Poelgeest, trad de

militaire loopbaan in, en diende als luitenant in het regiment van den prins van Holstein-Gottorp. Hij huwde Adriana Catharina Vosmaer, zuster van mr. Willem Karel Vosmaer, stierf jong, drie kinderen nalatende, van welke de oudste de krijgsdienst verkoos en in den bloei zijner jaren in Spanje sneuvelde, de tweede nog leeft en de derde volgt. Na zijn dood hertrouwde zijne weduwe met ds. Reinier Sweigholt.

Zie J. Heemskerk, *Levensb. van Mr. A.C. Holtius*, in *Handel. der Alg. Vergad. van de Maats. van Nederl. Letterk.*, 1862, bl. 235.

[Adrianus Catharinus Holtius]

HOLTIUS (ADRIANUS CATHARINUS), zoon van den vorige en Adriana Catharina Vosmaer, werd den 13 October 1786 te Koudekerk aan den Rijn geboren, genoot eene zorgvuldige opleiding ten huize van zijn stiefvader, ds. Sweigholt, bezocht een school te Leyden en te Heusden en werd klerk op een notaris kantoor te Mijdrecht. De kwijnende staat van zijne gezondheid, die alle inspanning verbood, noodzaakte hem naar het vaderlijk huis te Bommel, werwaarts zijn pleegvader van Mijdrecht, na eerst te Koudekerk gestaan te hebben, beroepen was, te vertrekken. Hier begon hij, die een on weêrstaanbare lust had om zich voor de studie en het academisch onderwijs te bekwamen, zich onder de leiding van Sweigholt op de oude talen toe te leggen, en toen deze in April 1806 naar Zierikzee vertrok, volgde hem Holtius derwaarts, en voltooide aldaar zijne aangevangene studie. In September 1808 ging hij naar de hoogeschool te Utrecht, waar hij een der beste leerlingen van van Heusde werd; vervolgens woonde hij de lessen van de Rhoer en van Arntzenius bij, die hem het allereerst ingenomenheid met de Romeinsche regts-studie en liefde voor het vak, waaraan zijn leven gewijd was, inboezemden. Na verdediging van 31 *Questiones Juridicae inaugurales*, werd hem den 6 April 1811 den titel van doctor juris verleend. Hij vestigde zich als advocaat te Zierikzee en was aldaar lid van het stedelijk bestuur. In het volgende jaar werd hij griffier bij het vredegeregt te Loenen aan de Vecht. Kortstondig was aldaar zijn verblijf. Reeds den 17 Februarij 1814 werd hij aangesteld tot bewaarder der hypotheken te Amersfoort; twee jaren later droegen curatoren van het athenaeum te Deventer hem de eervolle roeping op om den opengevallen leerstoel in de regtsgeleerdheid te komen vervullen, en Holtius aanvaardde die betrekking den 24 October 1816 met eene *oratio de literarum studio inprimis Graecarum cum Jurisprudentiâ conjugendo*.

Bewust hoeveel aan zijne ontwikkeling ontbrak, en niets

vuriger wenschende dan het ontbrekende aan te vullen, verzocht en verkreeg hij van curatoren verlof om te Göttingen de lessen van den beroemden stichter der historische regtschool, G u s t a v H u g o, te gaan bijwonen. Van Mei tot October 1819 laafde H o l t i u s zich aan die bron van kennis, en zijne schriften wezen spoedig aan dat het verblijf te Göttingen niet vruchteloos was geweest. Niet lang mogt zich de school te Deventer in zijn bezit verblijden. Tegen het einde van 1820 was aan de Groningsche academie mr. A.J. D u i j m a e r v a n T w i s t ontvallen en H o l t i u s was de man, van wien hare verzorgers eenige vergoeding hoopten voor dit onherstelbaar verlies. Den 22 September 1821 aanvaardde hij het hoogleeraarambt met eene *oratio de Jure Praetorio*, *cum apud Romanos tum apud Anglos ad Jus civile supplendum et emendandum aptissimo*. Naauwelijks één jaar na de aanvaarding zijner functiën, op den 30 September 1822, ontving hij de benoeming tot hoogleeraar te Leuven, waar hij den 29 Julij 1823 zijne derde inaugureele oratie hield: *de Juris Romani studio etiam post renovatum jus nostrum legibus pernecessario*. Gedurende zijn verblijf aldaar deed hij zijne eerste reizen naar Parijs en Londen, de eerste om met B l o n d e a u en P a r d e s s u s kennis te maken. Ook bezocht hij in 1825 Duitschland. Zijn zwak gestel, door rusteloos werken geknakt, behoefde in 1830 de opwekking van een zacht klimaat, de verpozing van afwisselende bezigheden, de verademing van natuuren kunstgenot. Hij kreeg verlof om ontheven te worden van de verpligting tot het houden zijner collegiën gedurende de cursus van 1830 op 1831 en tot vrijstelling van de overige werkzaamheden aan het professoraat verbonden.

In de gedenkwaardige Julij-maand vertrok hij naar Zwitserland en vernam te Bern de gebeurtenissen in België die de afscheiding van Noord-Nederland ten gevolge hadden. Hij zette echter de reis voort en begaf zich naar Italië, bezocht Milaan, Pisa, Bologna, Ravenna, Genua, Florence. In al deze steden bezocht hij de bibliotheken en spoorde hij de middeleeuwsche stadsregten in Italië na. Aan zijn verblijf in Milaan danken wij de eerste in 1856 uitgegeven *Verhandeling over de voortduring van het Lombardisch regt in Italië*, *naar aanleiding van twee plaatsen uit het stadregt van Milaan van* 1206, op de *Ambrosiana* door hem afgeschreven. Te Florence vergeleek hij op de *Magliabecchiana* de handschriften zoo belangrijk voor het wisselregt; te Verona trok de nieuw ontdekte schat, het ms. van G a j u s '*den Gajus Veronensis*', zooals hij den echten onvervalschten tekst plagt te noemen, zijne aandacht; te Napels bestudeerde hij naauwkeurig den tekst van C i c e r o 's *Orationes*, de

fragmenten van de *Tabula Heracleënsis* en de Paaschweek van 1831 bragt hij te Rome door.

Aldaar ontving hij de tijding, dat hij tijdelijk was toegevoegd aan de regtsgeleerde faculteit der Utrechtsche academie. Herwaarts bragt hij, na zijne terugkomst in het vaderland, zijne boekerij uit Leuven over, en begon, aanvankelijk voor slechts weinig studenten, die het getal der Musen, soms dat der Gratien niet overtroffen, zijne lessen over de Romeinsche regtsgeschiedenis en over de uitlegkunde en behandeling der regtsbronnen. Met klimmende belangstelling werd vooral zijn collegie over handelsregt door een aanzienlijk getal studenten aangehoord. Later (1835) voegde hij ook lessen over Instituten en Pandekten aan zijn onderwijs toe. Eene reis naar Hamburg, in den zomer 1834 ondernomen, droeg vrucht voor zijne studie en lessen betreffende het handelsregt. De vrije universiteit te Brussel gesticht, wenschte hem als hoogleeraar aan de regtsgeleerde faculteit te verbinden. Hij wees het aanbod af en spoedig volgde (23 Februarij 1835) de benoeming tot gewoon hoogleeraar in de plaats van A r n t z e n i u s , die zijn emeritaat verkreeg. De weinige ophef door hemzelven van de roeping naar Brussel gemaakt, deed evenwel aan de studerende jongelingschap niet voorbij zien, welk een slag de Utrechtsche hoogeschool bedreigd had. Met dubbele inspanning werden nu zijne lessen gevolgd en gedurende het rectoraat van 1835 op 1836, velerlei blijken van dankbare waardering en blijdschap over zijn behoud aan H o l t i u s geschonken. Hij legde zijne waardigheid neder op den dies natalis (24 Maart) met eene *oratio de liberalitate majorum nostrorum*, *quae Academiis instituendis augendisque cognita est*. Op eene reis in 1835 naar Hamburg en Kopenhagen, door Noorwegen en Zweden, werd de grond gelegd van zijne kennis aan de Deensche en Zweedsche taal- en letterkunde, die in het vervolg voor de regtswetenschap vrucht droeg, en H o l t i u s nasporingen omtrent de oude waterregten aan de Baltische zeer bevorderlijk was. In den zomer van 1842 bezocht hij Napels en Sicilië, in 1843 Schotland, in 1845 deed hij eene tweede reis naar Noorwegen en Denemarken.

Het jaar 1847 gaf het eerste teeken dat H o l t i u s zwakke gezondheid niet meer bestand was tegen onverpoosde inspanning en dat de afnemende krachten rust behoefden. Hij zelf nam het initiatief om een gedeelte zijner lessen aan een ander te doen opdragen, en op zijn uitdrukkelijk verlangen werd prof. d e G e e r hem toegevoegd. In den zomer van 1847 begaf H o l t i u s zich weder naar Italië, bragt den winter in Napels door, maar moest van eene voorgenomene reis naar Sicilië, ook toen door omwenteling

beroerd, afzien. Na een vlugtigen togt door een deel van Spanje en Portugal, in het vaderland teruggekeerd, hervatte hij zijn geliefkoosde studiën, en bewerkte op nieuw het derde boek van ons wetboek van koophandel, het eenigste collegie dat hij zich had voorbehouden.

Acht jaren verliepen alvorens H o l t i u s bij besluit van 25 October 1856, op zeventigjarigen ouderdom, het emeritaat verkreeg.

Eene ziekte van vijf weken sleepte hem den 29 Maart 1861 naar het graf. ‘Hij was’ schreef zijn biografist, ‘een degelijk Nederlandsch geleerde van den echten stempel, door strenge en regelmatige studiën gevormd, bezield met eene zucht tot wetenschap die alle hinderpalen van fortuin, van achterlijke omstandigheden, van wankele gezondheid te bovenkwam, en hem eene eerste plaats deed verwerven onder de uitstekendste juristen van Europa. Vroeg doortrokken van de leeringen der historische school, die in het regt geen voortbrengsel ziet van menschelijke willekeur, maar de langzaam gerijpte vrucht en het erfgoed der eeuwen, was geschiedenis de bron, waaruit hij zijne regtskennis afleidde. Aan die beginselen getrouw heeft hij geleerd en geleefd; zijn naam en zijne werken zullen in eere blijven, zoolang ware verdiensten, gezondheid en wetenschap worden op prijs gesteld.’

H o l t i u s was lid der 3de klasse van het Kon. Ned. instituut en werd in 1852 opgenomen onder de leden der nieuwe akademie van wetenschappen; ook was hij lid van de maatschappij van Nederl. letterkunde en van het Prov. Utr. genootschap en sedert 1840 ridder van den Nederl. leeuw. Hij huwde 24 Mei 1815 met jonkvrouwe C e c i l i a d e B r u e y s, die hem echter geen kinderen schonk.

Hij schreef behalve de in den tekst genoemde oratien:

Prijsverhandeling, *uitgegeven door de* 3*de klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut over de regten*, *het aanzien en den invloed der Romeinsche regtsgeleerden*, *onder den titel: Jura*, *auctoritas*, *dignitas Jctorum Romanorum inde a temporibus Caesaris Angusti usque ad decessum Justiniani Imperatoris*, Amst. 1822.

Analyse du Mémoire couronné par l'Institut des Pays-Bas, *sur la Question; Quaenam fuere jura*, *auctoritas*, *dignitas*, *Jctorum Romanorum caet.* in *Thémis ou Bibliothéque du Jurisconsulte*, Tom. VII, Liège 1825.

Sur quelques Ouvrages de droit commercial écrits en Hollande, Ibid.

Est ce l'acceptation de l'hérédité, *qui produisit en droit romain l'obligation entre l'hérétier et les légataires?* in *Thémis*, Paris 1825, T. VII, p. 524, T. IX, p. 546.

Réflextions sur la force probante du livre des courtiers, in *Bibliothèque du Jurisconsulte et du Publiciste*, Liège 1826, Tom. I.

Notice nécrologique de M. Jacques Philippe de Bruyn, Ibid. p. 193.

Analyse de 2 *ouvrages:*

Observations on the study of civil Law by David Irving L.L.D. the third edition. Edinburg 1823, 8°.

Historical Notices of the Roman Law and of the recent progress of its study in Germany by John Reddie J.U.D., Gött. 1826, 8°., Ibid. p. 122.

Essai sur le beneficium competentiae (*Article de droit romain*), Ibid. p. 389.

Jurisprudence. Gazette des Tribunaux, Ibid. p. 553.

Oratio de praecipuis eximie in patriâ exculti Juris Romani causis, *quam habuit J.D. van Twist*, Daventr. 1826. *Analyse dans la Bibliothèque*, Ibid. p. 561.

Coup d'oeil sur les dissertations soutenues dans les Universités des Pays-Bas, 1824, 25, Ibid. T. II, p. 90, 367.

Nouvelle explication de la distinction entre les choses mancipî et nec mancipî chez les Romains par H. Rolin Advocat, Gand. 1827.

A.P. le Lièvre, *Dissertatio de usufructu accrescendo*. Lovani 1827 in *Bijdragen tot Regtsgel. en wetgeving; Boekbeoordeelingen*, D. III, No. 2, bl. 366.

Observations sur le droit d'accroissement entre Légataires, *premier article* in *Bibliothèque du Juriscons. et du Public*. Brux. T. II, p. 235, *second article*, Ibid. T. II, p. 534.

Recueils périodiques de Droit. Sur le '*Jurist or Quaterly Journal of Jurisprudence and Legislation*.' Ibid. p. 288.

Renseignement du Droit. Université de Londres. Ibid. *Appendice*, p. 562.

Over den zin van het Uti legassit der XII *Tafelen*, in de *Bijdragen tot Regtsgel.*, D. III. Nr. 3, bl. 554.

Bemerkungen über Band IV. *Heft* I. *S.* 76 *der Krit. Zeitschrift für Rechtswissenschaft*. Tubingen 1828.

Over de aditio haereditatis als grondslag der verpligting tusschen den erfgenaam en de legatarissen, *tegen Mr. C.J. van Assen*, in *Bijdragen*, D. IV. Nr. 4, bl. 485.

Onuitgegeven Brieven, *medegedeeld door Mr. A.C. Holtius* in *Bijdragen*, D. IV. Nr. 5, bl. 617.

Discours d'ouverture de M. Douglas Cheape, *Professeur de droit romain à l'Universitè d'Edinbourg* in *Bibliothèque du Jurisconsulte*, T. IV.

Lettre d'un Jurisconsulte Anglais sur la responsabilité ministérielle, *avec remarques*, Ibid.

Analyse historique du droit d'accroissement entre légataires d'après le droit romain, *les lois de Justinien et les lègislations modernes*, Liège, D e s o e r , 1810.

Historiae Juris Romani Lineamenta, Leodii 1830.

Ulpian's Ansicht von dem Enstehungsgrunde der actio ex testamento in *Hugo Civilist. Magazin*, Th. III. Nr. 3.

Mededeelingen over Engelsche Regtsgeleerdheid in *Bijdragen* VI, No. 4.

Over het interdictum de vi armata in *Bijdragen* VII, No. 5.

Over de ware definitie van Furtum in het Rom. regt, Ibid VII, No. 1 en 2.

Over bezitverkrijging bij cognossement, Ibid. 181.

Fransche instellingen in het koningrijk Napels sedert 1815.

Regterlijke Magt, *Notariaat*, *Registratie en Hypotheken* in *Bijdragen* XII, No. 1.

Ueber '*adversus hostem aeterna auctoritas*' in *Hugo Civil. Magaz.* VI, S. 524.

Historiae Juris Romani lineamenta. Editio altera, Traj. ad Rhen. 1840.

Het wisselregt in de XVIde *eeuw*, *volgens de Consilia van Baldus*, Amsterd. 1840.

Redevoeringen van Esaias Tegnèr, *uit het Zweedsch*, Utrecht 1840.

Verhandeling over de leer der Obligatio Naturalis in het Romeinsche regt in *Nederl. Jaarboeken van Regtsgeleerdheid* VII, 1845, bl. 529.

Voorlezing in het Kon. Ned. Instituut over den oorsprong en het beginsel van het Europesche faillitenregt in *Jaarboek* 1847.

Over Wisby en het Wisbysche zeeregt in *Jaarboek* 1847, en *Geschied- en Regtsk. Verhandelingen*, bl. 216.

Voorstel in het Instituut over eene wijziging van art. 927 *van het Burgerlijk Wetboek* in *Jaarboek* 1847.

Verslag van nasporingen in de Italiaansche Bibliotheken, *betrekkelijk den oorsprong en de beginselen van het faillitenregt*, Ibid. bl. 125.

De vitâ J.R. de Brueys V. Cl. Narratio in *Utrechtsche Studenten-Almanak* 1849.

Het Nederlandsche Faillitenregt, *volgens het derde boek van het Wetboek van Koophandel*, *wetenschappelijk verklaard*, Utrecht 1850.

Verhandeling over de Gentiles in het Jus. Gentilitium, *gelezen in de* 3de *klasse van het Kon. Ned Instit.* in *Jaarb.*

1851, bl. 66, vertaald in *Nieuwe Bijdragen voor Regtsg. en Wetgeving*, XII, No. 2, 1862, bl. 250.

Commentatio de Consilio sapientis et de transmissione Actorum, Amstelod. 1850. Vergel. *Jaarb. van het Kon. Ned. Instit.* 1851, bl. 67.

Geschied- en Regtskundige Verhandelingen, Utrecht 1851. In het Duitsch vertaald door dr. S. S u t r o (*Abhandlungen civilistischen und handelsrechtlichen Inhalts*.)

Oude zeeregten te Dantzig in *Nieuwe Bijdragen voor Regtsgel*., D. III, No. 1, bl. 1.

Het Witbysche zeeregt: de kritische uitgave daarvan in het *Corpus Juris Sueo-Gotorum antiqui van dr. C.J. Schlyter*, Lund. 1859, in *Nieuwe Bijdragen* D. IV, No. 4, bl. 417.

Drie verhandelingen in de *Recueil de l'Académie de Législation de Toulouse*:

De Jure Gentilitio Romanorum, T. III.

De Praesumtione Mucianâ, T. IV, 2.

Mèmoire sur la maxime, *dies interpellat pro homine*, Ibid.

Vert. in de *Nieuwe Bijdragen*, VI, No. 2, bl. 250.

Over de voortduring van het Lombardische regt in Italie, *naar aanleiding van twee plaatsen uit het stadregt van Milaan van* 1606 in *Nieuwe Bijdragen*, VI, No. 2, bl. 225.

Over de voordragt van dr. Bakhuijzen van den Brink, *over de Hollandsche achterleenen* in *Verslagen en Mededeelingen der Koninkl. Akademie van Wetens*., *afdeeling Letterkunde*, II, 2de st., bl. 149.

Voorlezingen over Handels- en Zeeregt uitgegeven door B.J.L. de Geer van Jutfaas, Utrecht 1861, 3 dln.

Zie J. H e e m s k e r k B z n ., *Levensschets van A.C. Holtius*, in *Hand. der Jaarl. Vergad. van de Maats. van Ned. Letterk.* 1862; *Utr. Volksalm*, 1861.

[Laurents Holtman]

HOLTMAN (LAURENTS), jur. utr. doctor, een beroemd regtsgeleerde in de tweede helft der XVIde eeuw, was in 1596 gelastigde van de gravinne v a n M e u r s , weduwe van den graaf v a n N i e u w e n a a r , om met de staten generaal te handelen over de neutraliteit der stad Rijnbeek enz.

Zie B o r , *Oorsprong der Ned. Oorl*., B. XXVII. bl. 8.

[B. Holtorpius]

HOLTORPIUS (B.), te 's Hage geboren, leefde in de eerste helft der XVIde eeuw, beoefende de Latijnsche poëzy.

Hij gaf in het licht:

De peregrinatione Stan. à Lasco. Regimont. Joan Weinreich, 1548, 4°.

Zie *Cat.* van Voorst, T. III. p. 146.

[Willem Holtrop]

HOLTROP (WILLEM) werd in 1750 te Dordrecht geboren. Hij dreef eerst te Amsterdam den boekhandel, en, schoon daaraan niet vreemd blijvende, was hij later in onderscheidene betrekkingen bij de politie, als commissaris generaal, onderdirecteur en commandeur van het 3de kanton te Amsterdam werkzaam, gelijk ook belast met de waarneming van het openbaar ministerie bij de regtbank van eerste policie, waarin hij tot weinige maanden voor zijn dood werkzaam was. Zijne onvermoeide werkzaamheid, voorgelicht door schranderheid en veelzijdige verkregen kundigheden (vooral ook de noodige kennis veler moderne talen, welke hij met zooveel gemak en vlugheid sprak, als of het zijne moedertaal was) en aangespoord door hulpvaardigheid en gewillig dienstbetoon, heeft op zijne uitgestrekte loopbaan veel nut ook voor anderen gesticht, en hem de algemeene achting waardig gemaakt niet alleen, maar ook doen verwerven. Onder zijne pogingen tot welzijn der menschheid schittert de welgeslaagde uit, ter oprigting van het instituut voor blinde kinderen te Amsterdam (1808). Holtrop was jaren lang voorzittend meester der loge la Charité te Amsterdam. Hij beoefende ook de poëzy en vervaardigde gelegenheidstukjes die o.a. in het Nederlandsch gezangboek voor de vrije metselarij voorkomen. Hij overleed te Amsterdam den 11 Mei 1835, in den ouderdom van ruim 84 jaren. Zijn lijk werd den 16 Mei plegtig ter aarde besteld. Bij deze gelegenheid hield de afgevaardigde meester der loge, C. van der Vijver, eene rede, waarin hij de groote verdiensten van Holtrop als mensch, burger en meester der loge waardiglijk afschetste.

Zie *Konst- en Letterbode*, D. I. bl. 307, 353; *Hulde aan de Nagedachtenis van wijlen W. Holtrop. met portret*; *Feestrede gehouden ter gelegenheid van het* 75*jarig bestaan der Vrijmetselaarsloge la Charité en het* 50*jarig lidmaatschap van haren Voorzitter W. Holtrop*, *gevierd* 18 *October* 1834, *met eene afbeelding der gouden medaille denzelve door de Loge voornoemd aangeboden;* van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 240; *Dordsche Courant* 16 *Mei* 1835; Muller, *Cat. van Portr.*

[J. Holtrop]

HOLTROP (J.) schreef:

Uitvoerige Engelsche spraakkunst in het Nederduitsch ontvoud, Dordr. Amst. 1780, 8°., Dordr. 1804, 3de druk.

Engelsch en Nederduitsch en Nederduitsch en Engelsch Woordenboek, *verbeterd door A. Stevenson*, Dordr. 1823.

Koopmans Brieven enz. in zeven talen, Amst. 12°.

Zie A r r e n b e r g , *Naamreg. van Boeken*, bl. 244; B r i n k m a n , *Naaml. van Boeken*, bl. 258.

[J.S. van Esveldt Holtrop]

HOLTROP (J.S. VAN ESVELDT), boekverkooper te Amsterdam, later hoofdambtenaar bij het ministerie van binnenlandsche zaken te 's Hage, vertaalde de volgende tooneelstukken:

Augustin en Theodorus of de twee Pages, *treursp. naar het Fransch van Dezède en B.D.M.*, Haarl 1789, 8°.

Ieder veege zijn eigen vloer, *treursp. uit het Hoogd. van Kotzebue*, aldaar 1799.

(*V.E.H.*) *De verhinderde reis*, *blijsp. door L.B. Picard*, Amst. 1800.

De schrijflessenaar of de gevaren der jeugd, *treursp. door A. von Kotzebue*, aldaar 1807, gr. 8°.

De kruisvaarders, *treursp. uit het Hoogd. van A. von Kotzebue*, aldaar 1803.

De verwarring, *blijsp. naar het Hoogd. van A. von Kotzebue*, aldaar 1803.

De dochter van Pharao, *blijsp. naar het Hoogd. van A. von Kotzebue*, aldaar 1803.

Onze Frits, *treursp. naar het Hoogd. van A. von Kotzebue*, aldaar 1803.

De Pols, *blijsp. naar het Hoogd. van Bato*, aldaar 1804.

De mooije kleine mode-maakster, *blijsp. naar het Hoogd. van Kotzebue*, aldaar 1804.

Docter Gall op reis, *blijsp. naar het Hoogd. van dr. W. van Freyging*, aldaar 1805.

De spaarpot of de arme Candidaat, *blijsp. naar het Hoogd. van A. von. Kotzebue*, aldaar 1805.

De Dronkaart, *kluchtsp. naar het Hoogd. van A. von Kotzebue*, aldaar 1805.

Virginie, *treursp. naar het Hoogd. van Julius graaf van Soden*, aldaar 1805.

De Turksche gezant, *blijsp. naar het Hoogd. van A. von Kotzebue*, aldaar 1805.

Moliere's blijspelen, *bearbeid door Zschokke*, *naar het Hoogd.*, aldaar 1806.

Thalia en Melpomena. Amst. J.S. v a n E s v e l d t H o l t r o p 1806-1808, 8 dl., kl. 8°., (verzameling van vertaalde tooneelspelen).

De verstrooiden, *kluchtig blijsp.*, *naar het Hoogd. van A. von Kotzebue*, Amst. 1809, kl. 8°.

Ubaldo, *tooneelspel naar het Hoogd. van A. von Kotzebue*, Amst. 1809, kl. 8°.

De zorgen zonder nood en nood zonder zorgen, *blijsp. naar het Hoogd.*, Amst. 1812, kl. 8°.

Bruid en Bruidegom in een persoon, *blijspel naar het Hoogd. van A. von Kotzebue*, Amst. 1814, kl. 8°.

Zie *Cat. der Maatsch van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 42, 113, 114; *Bijv.* 1848-1852, bl. 36.

[Catharina van Esveldt Holtrop]

HOLTROP (CATHARINA VAN ESVELDT), eerst gehuwd met den heer B r a u n , professor te Berlijn, later met den heer J.S. v a n E s v e l d t H o l t r o p , te 's Hage geboren, beroemde zangeres, die eene glas zuivere, zeer hooge sopraanstem, met de schoonste zieltreffende contr'-altoonen, bezat. Zij liet zich zoo in Duitschland als in haar vaderland met de meeste toejuiching hooren; had haar talent voor weldoen gaarne veil; waar ramp te lenigen, nood te verzachten viel, daar stond zij steeds voorop De nieuwe kerk te Amsterdam, op het Damplein, getuige hoe dáár, B r a u n , het Nederlandsche burgermeisje, als koninginne der kunst, de opgetogene duizende gemoederen heeft beheerscht. Daar werd, in 1807, Händels heerlijk oratorium opgevoerd; daar klonken honderd en honderd stemmen, honderd en honderd speeltuigen, doch wier kracht en schoonheid door het krachtig en roerend geluid hetwelk C a t h a r i n a B r a u n in die ruime hooge gewelven deed weergalmen, nog verre overtroffen werd. Q u i r i n a s H o e l e n , vervaardigde bij die gelegenheid het volgende extempore:

> Mogt eertijds Händels roem tot in de wolken zweven,
> Toen hij der wereld zijn' Messias heeft gegeven,
> Die schepping van 't genie zoo onnavolgbaar stout,
> Waaraan een hooger geest zijn lichtstraal heeft vertrouwd!
> Kon toen die groote held der toonkunst wel verwachten,
> Dat, in een volgende eeuw, bij latere geslachten
> Zijn heerlijk schoon gewrocht in prijs nog rijzen zou,
> Door 't kunstvermogen van een Nederlandsche Vrouw?
> Dat zij, door 't heilig vuur, waarvan haar ziel mag blaken,
> Des Meesters diepen zin, als 't ware, zou volmaken?
> Dat vraagt, dat juicht elks hart, dat, door haar kunst bekoord,
> In Brauns verrukbren zang een Engel heeft gehoord.

Zij stierf in hoogen ouderdom in 1855.

Zie Dr. W a p 's *Astrea*, 1855, bl. 36.

[Petrus, graaf van Holtzapffel]

HOLTZAPFFEL, (PETRUS, graaf VAN) beklom veel hooger trap dan zijne afkomst scheen te voorspellen. In den jare 1585, in het graafschap Nassau-Hadamar geboren van eenen geringen schout, werd hij door den tijd tot den adelstand en den aanzienlijken post van keizerlijken generaal-veldmaarschalk verheven. Het deel, hetwelk hij gehad heeft in de Nederlandsche oorlogen, doet ons van hem gewagen. Zijne krijgszucht deed hem al vroeg zich in de oorlogskunde oefenen. M e l a n d e r was de naam bij welken hij uit dien hoofde 't liefst wilde genoemd worden.

In den jare 1625 wierf hij een regement Duitschers, ten dienste van 't gemeenebest van Venetië en werd overste van hetzelve. In den jare 1633 trad hij in dienst van den landgraaf van Hessen Kassel, in den rang van generaalluitenant, met bevel over een regement. Nevens den hertog G e o r g e van Brunswijk was hij in datzelfde jaar tegenwoordig in het beleg van de stad Hamelen, aan de Wezer. Veel bragt hij toe tot de overwinning, welke de gemelde hertog behaalde in een gevecht bij Aldendorf tegen de keizerlijke generaals M o n t e c u c u l i , v a n G r o m v e l d t en B ö n i n g s h a u z e n , die Hamelen zochten te ontzetten.

Nog in 't zelfde jaar trok hij aan het hoofd van eenige Hessische troepen naar de Nederlanden, ter hulp van den prins van Oranje. Op den eersten Julij kwam hij in het leger van Boxtel, niet verre van 's Hertogenbosch, doch keerde eerlang naar Duitschland terug. In den jare 1634 trok hij op naar Westfalen tegen den keizerlijken generaal graaf v a n G e e l , doch hier trof hem het ongeluk dat twee van zijne regementen onder de oversten C r a t z e n s t e i n en D a l i n g geslagen, beiden gevangen genomen en de steden Ham en Lunen veroverd werden. Om de schade te verhalen vereenigde hij zich met den hertog van Brunswijk, ontzette Kresfeld, verloste de gemelde gevangenen en heroverde de twee steden. Tegen het krijgsvolk van d e L i g u e zeer gelukkig gestreden hebbende, in het sticht Munster en na het doen eener reis in Holland nam hij zijn weg naar den Rijn en Mainstroom. In den jare 1637 deed hij een inval in Oost-Friesland en veroverde de schansen Werden en Stukhauzen, waarna hij nevens de landgraaf van Hessen-Kassel de winterkwartieren betrok; deze prins overleed daarin binnen Lier. Gedurende dit verblijf verscheen H o l t z a p f f e l op eene bijeenkomst, in welke door bemiddeling der algemeene staten met den vorst van Oost-Friesland een vergelijk werd getroffen, volgens 't welk de Hessische troepen zes maanden in zijne staten zouden ingekwartierd worden. De landgravin weduwe benoemde daarenboven onzen veldheer tot voogd over haren zoon en bevestigde hem in zijne krijgsrangen. In den jare 1640 was hij tegenwoordig in den veldslag bij Saalveld, tusschen de vereenigde Fransche, Zweedsche en Brandenburgsche troepen in 't keizerlijke leger, onder den aartshertog W i l l e m L e o p o l d van Oostenrijk. Thans viel hij onder verdenking van keizersgezindheid, men ontboodt hem te Kassel en gaf hem zijn afscheid. Toen vervoegde hij zich bij den paltzgraaf. W i l l e m van Nieuwenburg kocht van hem het ambacht Angeoort en van graaf H a n s L o d e w i j k van Nassau eenige goederen in het land van

Hadamar. Ter gelegenheid van den overgang van den graaf van Geel uit keizerlijken in Keur-Beijerschen dienst, in den jare 1654, werd aan Holtzapffel het opperbevel over 's keizers benden in Westfalen opgedragen en hij tevens tot den adelstand verheven Nog hooger steeg zijne waardigheid in het volgende jaar, wanneer de post van keizerlijken generaal-veldmaarschalk op hem kwam, door het overlijden van Mathias Gallas. Met een ongelukkigen uitslag leverde hij in die betrekking eenen veldslag aan de Zweedsche legerbenden. Op den zevenden Mei des jaars 1658 met diezelfde mogendheid andermaal handgemeen geworden zijnde, niet verre van Augsburg, ontving hij in de schouder en regter borst twee zoo zware wonden, dat hij in het gasthuis der genoemde stad nog denzelfden dag daaraan overleed. Ruim twee maanden later werd zijn lijk naar zijne landgoederen in Nassau-Hadamar gevoerd. Holtzapffel was in den jare 1638 te Groningen in 't huwelijk getreden met vrouwe van Effern, weduwe van den overste Bernhard Boglaf van Platen. Hij verwekte bij haar eene dochter. Elizabeth Charlotta, die door haar huwelijk met vorst Adolf van Nassau-Siegen de vaderlijke goederen in dat geslacht overbragt.

Zie Puffendorf, *Comment. de Reform. Suecicis* passim: Kok, *Vad. Woordenb.*, D. XXI. bl. 7 volgg.; Bosscha, *Neerl. Heldend. te Land*, D. II. bl. 226.

[A. van Brandts Holtzapffel]

HOLTZAPFFEL (A. VAN BRANDTS) vertaalde uit het Hoogduitsch en verrijkte met een voorrede R.W. Marperger's, *Nieuw Avondmaalboekje*, Amst. 1756.

Zie Abcoude, *Naamreg., Derde Aanh.*, bl. 64.

[Christoffel van Brandts Holtzapffel]

HOLTZAPFFEL (CHRISTOFFEL VAN BRANDTS), predikant bij de Luthersche gemeente te Haarlem, gaf *de omstandige levensbeschrijving van den grooten kerkenleeraar M. Luther*, *door Andries Paauw*, *met een voorrede* (Amst. 1772) in het licht.

[Petrus Holtzheim]

HOLTZHEIM (PETRUS) of Holtzemius, werd in den aanvang der XVIIde eeuw te Deventer geboren. Zijn vader was eerste geneesheer en raad van Ferdinand van Beijeren, keurvorst van Keulen, en van den paltzgraaf van Neuborg, en stierf 20 April 1651. Zijne moeder, Katharina Glasers, stierf 3 April 1664. Beide werden in de parochiekerk van St. Pieter te Keulen begraven. Het was in deze stad dat Petrus zijne opvoeding genoot, de rang van meester in de vrije kunsten en van med. dr.

verwierf, en vijf en twintig jaren het hoogleeraarambt in de geneeskunde bekleedde. Philips Willem, paltzgraaf aan den Rhijn, hertog van Beijeren, Kleef, Gulick enz., benoemde hem tot zijn eerste geneesheer en raad. Ook was hij visitator, examinator en dispensator der apothekers en chirurgijns te Keulen. Hij stierf te Keulen den 30 October 1659, eene weduwe (Dorothea Dorhoffs) en vijf zonen nalatende. Holtzheim was een bekwaam arts en een grondig beoefenaar der Grieksche en Latijnsche talen.

Hij schreef:

Prognosis Vitae et mortis, *longitudinis et brevitatis*, *resolutionis et permutationis morbi*, *duobus libris distincta; in quibus*, *quae ab Hippocrate et Galeno confusé et sine methodo ad hanc doctrinam allata sunt*, *commodo ordine tradantur*, *prius quidem versu rhythmico*, *dein ad singulos versus succinctâ*, *apertâ et doctâ exegesi comprehensa*, Colin 1605, 12°.

Discriptio Fontis Medicati, *vulgo Tilleborn dicti*, *prope Andennacum*, Colon. 1620, 12°.

Essentia Hellebori rediviva, *secundo extracta*, *sive rectificata et aucta*, *in gratiam novorum hujus patriae et saeculi Medicorum*, *non minas faceta*, *quam necessaria*, Colon. 1623, 12°.

Pharmacopoeia, *sive dispensatorium Coloniense*, *jussu et auctoritate S.P.Q. Agrippinensis revisum et auctum*, *Cui accedit Examen Simplicium medicamentorum*, *carmine rhythmico*, *Nomenclatura item chymicorum*, Colon. 1627, fol.

De admiranda curatione scroti post gangraenam delapsi. Epistola in *Centuria Quinta Observationum Chirurgicarum* van *Guil. Fabricius van Hilden*, Francos. 1627, 4°.

Zie Sweertius, *Ath. Belg.*, p. 621; Valer. Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 744; Revii *Daventr. ill.*, p. 625; Mercklini *Lindenius renov.*, p. 893, 894; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. II. p. 70; Paquot, *Mémoires*, T. II. p 364.

[Martinus Holtzhey]

HOLTZHEY (MARTINUS), vermaard medailleur, werd te Ulm in 1697 geboren, vestigde zich in de eerste helft der 18de eeuw te Amsterdam, werd muntmeester van Gelderland (1752) en van Zeeland (1754). In 1755 gaf hij te Amsterdam in het licht een uitvoerigen catalogus der door hem vervaardigde kunstwerken, waaronder als bijzonder verdienstelijk gemeld wordt zijn gedenkpenning op Gustaaf Willem, baron van Imhoff, XXVIIste gouverneur-generaal van Neêrlandsch-Indië. Hij huwde Judith Cock, 1 October 1749 te Harderwijk in den ouderdom van 55 jaren overleden; op haar dood werd een gedenkpenning geslagen, en ook op zijn overlijden

te Middelburg 1 November 1764, bestaat een gedenkpenning. Zijne geschilderde afbeelding met die van zijne vrouw, keurig in was geboetseerd, en andere authentieke stukken, zijn, door tusschenkomst van dr. W a p , door de laatste verwante te Utrecht aan 's rijks muntcollegie ten geschenke gegeven.

Hij liet na: J o a n G e o r g e (die volgt); M a r t i n u s , 17 December 1737 te Amsterdam geboren, sedert 1764 opvolger zijns vaders als muntmeester van Zeeland, overleden te Middelburg 25 Maart 1788; gehuwd met P e t r o n e l l a S l o b , zuster van E s t h e r , de echtgenoot van zijn broeder, geboren te Rhenen 10 Maart 1750, overleden 9 April 1822 te Grave; C a t h a r i n a , ongehuwd te Middelburg overleden.

M a r t i n u s liet na: M a r t i n u s , geboren te Middelburg 11 September 1776, overleden in Engeland 1801. Hij bleef ongehuwd en zou, indien de munt niet opgeheven was geworden, zijn vader als muntmeester zijn opgevolgd; J u d i t h H e s t e r C a t h a r i n a , geboren te Middelburg 15 Januarij 1778, gehuwd 31 October 1799 met E n g e l b e r t H e n d r i k P e p e r s b e r g , geboren in de plantaadje Engelrust op Essequebo 15 December 1769 en aldaar kinderloos overleden 27 September 1803; N i c o l a a s S l o b - H o l t z h e y , geboren te Middelburg 28 Maart 1784, overleden op de plantaadje Engelrust op Essequebo 28 Julij 1800, ongehuwd; M a r i a C o r n e l i a M a r g a r e t h a , geboren te Middelburg 31 October 1786, overleden 14 Maart 1835 te Appingadam en gehuwd met G e r r i t H o l l a e r v a n G o t e , geboren te Middelburg 13 Februarij 1776, overleden te Appingadam 20 Mei 1838. De kinderen uit dit huwelijk zijn overleden.

Zie I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 46, K r a m m , *Lev. en werk der Holl. en Vlaams Kunsts.*, D. III. bl. 716, 717; Dr. W a p , *Astrea* 1854, bl. 194, 195, 1856, bl. 21 volgg.; *Vervolg op* v a n L o o n , *Ned. Historie penningen*, *door de 2de Klasse van het Kon. Nederl. Inst. uitgegeven*, St. V fol. Amst. 1848; *Vaderl. Letteroef. voor* 1849, Nr. 3, bl. 121; *Notulen der Staten van Zeeland*, bl. 314, 315; *Nederl. Jaarb.*, D. I. bl. 941, D. II. bl. 53, 184, 428, D. VII. bl. 14.

[Joan George Holtzhey]

HOLTZHEY (JOAN GEORGE), zoon van M a r t i n u s H o l t z h e y en J u d i t h C o c k , in 1729 te Amsterdam geboren, werd muntmeester der provinciale munt te Utrecht en lid van de Hollandsche maatschappij der wetenschappen te Haarlem, voor welker oprigting (21 Mei 1752) hij den gedenkpenning vervaardigde. Hij was een beroemd medailleur, wiens verdiensten niet minder waren dan die van zijn vader. B o l z e n t h a l noemt hem ‘onweder-

sprekelijk een der talentrijkste kunstenaars van zijn tijd,' en de heeren de Vries en de Jonge bejammerden het, dat de hooge verdiensten der beide kunstenaars, vader en zoon, nog nimmer in het regte licht waren gesteld. Onder zijne beste kunstwerken behooren o.a. de hoogst verdienstelijke medaille waarop de beeldtenis van Lodewijk XVI voorkomt en die op den dood van koning Frederik II van Pruissen, een kunstwerk, dat vooral om de gelijkenis op hoogen prijs werd gesteld.

Hij gaf met zijn vader in het licht een *Catalogus der* (73 *stuks*) *Medailles en Gedenkpenningen*, *betrekking hebbende op de voornaamste historien der vereenigde Nederlanden*, Amst. 1755, die echter zeer onvolledig is.

Hij huwde 1, 8 Maart 1767 te Leijmuiden, Cornelia Esther Slob, 8 Augustus 1748 te Thamen aan den Amstel geboren en den 2 November 1776 aldaar gestorven. De naam van zijn tweede vrouw is niet tot ons gekomen, doch beide huwelijken bleven kinderloos. Hij overleed 15 Februarij 1808 te Amsterdam in den ouderdom van 82 jaren. Den 18 Maart 1809 werd de door hem nagelaten verzameling van meestal nieuwe penningen voor omtrent *f* 4000 verkocht.

Zie Hennin, *Hist. aumismat. de la révolut Franc.*, p. 653; *Konst- en Letterb.* 1809, D. I. bl. 173; Bolzenthal, *Skizzen*. S. 280; Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 46; Kramm, *Lev. en werk der Holl. en Vlaams. Kunsts*, D. III. bl. 716; *Astrea* 1854, bl. 194, 195; de Vries en de Jonge, *Nederl. Gedenkp. verklaard*, bl. 94; P.O. van der Chijs, *Tijdschr*, *voor Algem. Munt- en Penningk.*, D. I. bl. 443; *Beschrijv. van Ned. Historiepenn*, *ten vervolge op het werk van* Mr. G. van Loon, *uitgegeven door de 2de Klasse van het Kon. Ned. Inst.*, St. IV. bl. 312, St. V. bl. 417; *Cat. van Boeken enz.* van Benthem en Jutting, Middelburg Oct. 1858, 4°.; *Ned. Jaarb.*, D. V. bl. 106.

[Jan Fokkes Holwarda]

HOLWARDA (JAN FOKKES) of Johannes Phocylides, zoon van Focco Joannis, predikant te Franeker, en Maria Willems, werd den 19 Februarij 1618 te Holwerd in Friesland geboren. Na de Latijnsche school te Franeker onder den med. dr. en rector Wibrandus Renus doorloopen te hebben, werd hij student aan de academie aldaar, waar hij vooral de lessen van Arnold Verhel over de wijsbegeerte en die van Adriaan Metius over de wiskunde bijwoonde. Den 12 December 1637 werd hij meester in de vrije kunsten, en den 19 Augustus 1640 doctor in de geneeskunde, waarin hij het onderwijs van Menelaus Winsemius had genoten. Sedert 23 Augustus 1639 was Holwarda buitengewoon hoogleeraar in de logica, in plaats van Daniel van Dam, naar Leyden beroepen. Eerst den 5 Maart 1647 werd

hij gewoon hoogleeraar. Zijne uitvallen tegen de leer van Aristoteles hadden zijne benoeming vertraagd. Elf jaren vervulde hij met toejuiching zijne betrekking, terwijl hij tevens als docter practiseerde en zich op de wiskunde toelegde. Eene slepende ziekte maakte den 21 Januarij 1651 een eind aan zijn leven. Hij had nog geen 32 jaren bereikt. Zijne vrouw Maria Pybinga, dochter van Wibrand Jacobs, burgemeester van Franeker, had hem kinderen geschonken, van welke eene dochter Elisabeth den 29 Januarij 1677 in den ouderdom van 40 jaren overleed.

Hij schreef:

Dissertatio Astronomica in Lansbergium, Franeq. 1640 4°. Nopens dit werk schreef Paquot: 'Cet ouvrage fit honneur à Phocylides et lui valut une place dans la lune.'

Epitome Astronomicae reformatae, Franeq. 1642, 12°.

Sciagraphia Logicae generalis, Franeq. 1643, 12°.

Collegium Logicum, *Dispututionibus duodecim*, Franeq. 1646, 12°.

In Historiam Philippico-Frisicam clarissimi amplissimique viri D. Pieri Winsemi... amici et collegae quondam intimi ac desideratissimi; een gedicht van ongeveer 250 verzen, gedrukt vóór *Pieri Winsimi rerum sub Philippo* II *per Frisiam gestarum... Libri septem*, Leovardiae 1646, fol.

Elementale Logicum, Franeq. 1648, een uittreksel van de *Scagraphia Logicae generalis*, uitgegeven door Nicolaas Amama, een der uitstekendste leerlingen van Holwerda, die ook de volgende werken in het licht gaf.

Sebastiani Francks Wereld-Spieghel, *oft Beschrijving des Aerdkloots; verbetert*, *vermeerdert met annotatien en sommarie Geographise beschrijvingen*, Bolsward 1649, 4°.

Philosophia Naturalis, *sive Physica*, *vetus-nova*, Harlemi 1651 12°., waar achter: *Oratio de Ratione humana*, *habsta idib. Martis*, CIↃ IↃC XLVII.

Friesche sterrekunst, Haarl. 1652, 1663, 12°.

Holwerda had nog ontworpen:

Speculum Medicinae praeticum.

Super Creatione commentatio.

Zie de *Orat. Funeb.* Dominci Acronii a Bouma, *Hist. Pol. et Eloq. Profess.* voor de *Phil Nat.;* Nic. Blaneardi *Orat. pro jubil. Acad.*, p. 22, 23; *Amamia ad flnem Physices Phoc.;* Schotanus *Beschrijv. v. Friels.*, p. 245; Vriemoet, *Ath. Fris.*, p. 355 tot 362; Paquot, *Mémoir.*, T. III. p. 115; Kobus ende Rivecourt, *Handwoordenb.*, o.h.w.; *Cat.* L.G. Visscher, bl. 52.

[J. Holwerda]

HOLWERDA (J.), dichter, bloeide omstreeks de 2de helft der XVIIIde eeuw. Hij schreef o.a. een gedicht voor

De waare aard der Sacramenten van H i l l e b r . J a n s s o n i u s , predikant te Veendam, 2e dr., Gron. 1768.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 240.

[Holy]

HOLY. Zie MUIS VAN HOLY.

[Willem Homberg]

HOMBERG (WILLEM), te Batavia geboren. Zijn vader was J a n H o m b e r g , een Saksisch edelman, die, in zijne jeugd, al zijne goederen verloren hebbende, door gunstige voorspraak en zijne bedrevenheid in de wiskunde bevorderd werd tot de dienst der Nederlandsche Oost-Indische Maatschappij. Te Batavia werd hem het opzigt over het geschuthuis toevertrouwd. In zijn huwelijk met eene weduwe van een officier verwekte hij vier kinderen, van welke W i l l e m , op een na de oudste, den 8 Jan. 1652 geboren werd. Met zijn tiende jaar trad hij in de krijgsdienst. Doch zijn vader verliet eerlang de dienst dier maatschappij en begaf zich met er woon naar Amsterdam. Hier bediende hij zich van de goede gelegenheid om de zucht tot geleerdheid, welke hij in zijnen zoon bespeurde, aan te kweeken. Op het Amsterdamsch gymnasium liet hij hem in de talen, te Jena en te Leipzig in de regten onderwijzen; in 1674 werd hij advocaat te Maagdenburg. Terwijl hij de post van een kundig en eerlijk pleitbezorger waarnam, ontwikkelden zich mede de zaden eener kennis, die in het vervolg de grondslag zijner vermaardheid werd. Op een zijner wandelingen buiten de stad viel zijn oog op de plantgewassen in dien oord, en bekroop hem de lust om hare namen en eigenschappen te leeren kennen. Desgelijks trok, bij een helderen avond, de sterrenhemel zijne opmerking. Ongemerkt werd hij een kruiden sterrekundige. Sterker zelfs dan hem lief was, werkte op hem de zucht voor wetenschappen, wijl de pleitbezorging, de bron van zijn bestaan, daardoor merkelijk achteruit ging. Zijn vindingrijk vernuft deed hem een hemelkloot vervaardigen van merkelijke grootte. Door middel van een klein licht, dat hij daar binnen plaatste, konden aan dit werktuig de voornoemde hemelsche ligchamen even als aan het uitspansel worden waargenomen. H o m b e r g 's vermaardheid klom hierdoor allengskens en bragt hem in kennis met den Maagdenburgschen burgemeester O t t o G u e r i c k e , den uitvinder van de luchtpomp. Ondanks diens geheimhouding zag echter H o m b e r g hem zijne voornaamste ontdekkingen en waarnemingen af. Het verlangen om een man van H o m b e r g 's kunst en schranderheid bij zich te houden, noopte zijne vrienden hem te bewegen zich in het huwelijk te begeven, doch hij was

er niet toe te bewegen. Zucht ter verdere uitbreiding zijner kennis had in zooverre op hem de overhand bekomen, dat hij de praktijk vaarwel zeide en eene reis naar Italië ondernam. Een jaar vertoefde hij te Padua, onder het vlijtig beoefenen der genees-, ontleed- en kruidkunde. Te Boulogne ontrukte hij een steen, naar die stad genoemd, uit den staat der vergetelheid, in welken hij begraven was; te Rome maakte hij kennis met Marc Antonio Celio, een edelman, zeer beroemd wegens zijne bedrevenheid in de wis-, sterren- en werktuigkunde, en hielp hem in het vervaardigen van zeer groote glazen tot verrekijkers.

Bij dat alles legde hij zich met goed gevolg toe op de schilder- en beeldhouwkunst en de muzyk. Uit Italië reisde Homberg naar Frankrijk, vanwaar hij eerlang naar Engeland vertrok. In beide rijken maakte hij kennis met de beroemdste mannen, vooral in het laatstgenoemde met den grooten Boyle. Na hier eenigen tijd vertoefd te hebben, oefende hij zich in Holland onder den geleerden de Graaf in de ontleedkunde, en begaf zich van daar naar Quedlinburg in Saksen bij zijne bloedverwanten. Niet lang na zijne terugkomst liet hij zich te Wittenberg tot med. doctor bevorderen. Gaarne hadden thans zijne vrienden gezien dat hij zich onder hen nederzette en zich op de geneeskunde toelegde; doch zijn onverzadelijke weetlust stond daar tegen op. Na de geleerden in het Zuiden bezocht te hebben, wilde hij ook met die van Duitschland en het Noorden kennis maken. Een aanzienlijken voorraad van natuurlijke zeldzaamheden had hij verzameld. Met dezen besloot hij handel te drijven of door ruiling den schat te vergrooten. Te dezen tijde had de phosphorus naam gemaakt. Twee soorten daarvan waren slechts bekend, de eene uitgevonden door Christiaan Adolf Balduinus de andere door Kunkel, chemist van den keurvorst van Saksen. Eerst vervoegde zich Homberg bij Balduinus, en bevond diens phosphorus nagenoeg van denzelfden aard als den steen van Boulogne, hoewel een weinig flaauwer van licht; voor eene andere ontdekking kocht hij daarvan het geheim. Daarna begaf hij zich naar Kunkel, wiens phosphorus meer vermaard was, en die soort is, welke van pis gemaakt wordt. Voor de openbaring van de wijze der werking van het manneke van den genoemden Otto Guericke, hetwelk zich tegen den regen verschuilt en met mooi weêr te voorschijn komt, kwam hij ook achter dit geheim. De metaalkunde was een tak van geleerdheid, waarin hij zich tot nogtoe weinig geoefend had. Om aan zijn overige ook die kundigheid te paren, deed hij eene reis door Saksen, Bohemen, Hongarije en Zweden, met

oogmerk om de natuur en gesteldheid der mijnen van die onderscheidene metalen zelve met eigene oogen waar te nemen. Terwijl hij zich te Stockholm onthield, arbeidde hij gestadig met H i e r n a , eersten geneesheer des konings van Zweden, in het laboratorium door dien vorst gesticht, tot welks luister H o m b e r g niet weinig toebragt. Dikwijls kwam men hem raadplegen over de zwaarwigtigste onderwerpen. Daarenboven schreef hij hier verscheidene memoriën, welke in de Hamburgsche bibliotheek gedrukt werden.

Intusschen betuigde H o m b e r g 's vader van tijd tot tijd zijn verlangen, dat hij al dat reizen en zwerven eenmaal mogt staken en zich onder de zijnen nederzetten; doch zijne onverzadelijke weetlust dreef hem andermaal tot eene reis naar Frankrijk. Uit het Noorden trok hij over Holland derwaarts, en bezocht de provinciën, die hij op zijne eerste reis niet doorreisd had. Ook hier ontving hij brief op brief van zijn vader om zijne overkomst te verhaasten. Eindelijk besloot hij te gehoorzamen en reeds was de dag van zijn vertrek bepaald, toen hij onverwachts door C o l b e r t , uit 's konings naam, verzocht werd zich in Frankrijk te vestigen, en de voorwaarden waren zoo gunstig dat hij, na een wijl beradens, besloot te blijven. H o m b e r g zich thans als een Franschman beschouwende, omhelsde in 1682 de godsdienst van dat koningrijk, een stap, die zijn vader zoo euvel opnam, dat hij hem onterfde. Bij dit ongeluk kwam de dood van zijnen vriend en Maecenas C o l b e r t . Waarschijnlijk was het een en ander de reden dat hij in 1685 andermaal eene reis naar Rome ondernam, en aldaar zoo gelukkig de geneeskunst uitoefende dat hij eene aanzienlijke som overwon. In 1691 bevond hij zich wederom te Parijs, waar de abt B i g n o n wist te bewerken dat hij tot lid der koninklijke akademie met het vrije gebruik van het laboratorium benoemd werd. De ongemeene zucht van den hertog van O r l e a n s voor de scheikunde noopte dien prins hem in 1702 in zijne dienst te nemen, met toezegging van eene jaarlijksche wedde en het toezigt over zijn laboratorium. Twee jaren later verkoos hem de hertog tot zijn eersten geneesheer. Voordeelige voorwaarden, hem door den keurvorst van den Paltz gedaan, sloeg hij af. Zoo hoog klom hij bij den hertog in gunst, dat op diens voorspraak de koning hem ontsloeg van eene wet der akademie, dat niemand loontrekkend lid er van mogt wezen die een post bekleedde, welke zijn aanhoudend verblijf buiten Parijs vorderde, 't welk H o m b e r g 's post van hertogelijk lijfarts eischte. In de laatste jaren zijns levens leed hij aan

de roode loop, die den 24 September 1715 een einde aan zijn leven maakte. In 1700 huwde hij Margaretha Angelica, dochter van den geneesheer Dodart. Groote werken liet Homberg niet na, maar wel een aanzienlijk getal memoriën, over verschillende onderwerpen, in de gedenkschriften van de koninklijke akademie van wetenschappen.

Zie *Biogr. Univ.* o.h.w.; *Eloge de Mr. Homberg* in *l'Histoire de l'Académie des Sçiences An* 1715; Kok, *Vad. Woordonb.*, o.h.w.

[Hendrick Eckert van Homburch]

HOMBURCH (HENDRICK ECKERT VAN) of HOMBERCH was boekdrukker te Delft, voor hij zich in 1493 te Antwerpen vestigde, o.a. drukte hij ter eerstgemelde plaatse in 1480: *Spieghel des eeuwighen levens* en in 1493: *Opus minus secundae partis Alexandri pro pueris instituendum per Wilhelmum Zenders de Werdt in* 4°., en in het volgende jaar eene vertaling van Olivier van Castilien en Artus van Algarben met dit slot, waaruit blijkt dat Eckert zijne drukkerij had in 'Het huys van Delft, bij de Camerpoort': 'Hier eyndet die hystorie van Olyvier van Castilien en van sinen getrouwen gheselle Artus van Algarben. En van die schone Helena dochter van den Coninc van Enghelant. En van Heynrick sone van Olyvier die in haren lyden en leven grote vromicheden ende grote fayten van wapenen deden, alsoe als ghi hier voor gehoort hebt. Godt wille haren siele ontfermen ende gedachtich wesen, ende allen Kersten ghelouigen sielen. Amen. Ende is gheprint T antwerpen bi mi Henric Eckert van Homburch, woenende bi der Cammerpoerten in t huys van Delft.' Kort na de uitgaaf van dit werk keerde Eckert naar Delft terug, waar hij slechts kort vertoefde, want wij vinden hem in 1504 te Antwerpen terug. De Brou beschrijft eene uitgaaf der *Euangelien ende epistelen mettens Sermonen*, in 1488 te Delft gedrukt. Aan het einde er van vindt men zijn merk, dat ook op andere voortbrengselen zijner pers wordt gevonden. Men kent niet een der werken die tusschen 1488 en 1498 van zijne pers zijn gekomen. In den loop van het laatste jaar gaf hij de *Fabelen van Esopus*, *Die Duytsche Souter* (Psolter), *Het leven onzes Heeren Jesu*, *Het leven der H. Vaders* en *Het boek van Pelerin;* in 1499 eene overzetting van het eerste boek van het *Passionael* en het *Breviarium* ten gebruike van de reguliere kanunniken van Windesheim, in het licht.

Hij leefde nog in 1521, blijkens *Tessaradecas*, *een alre costelicste*, *eerweerdichste ende vertroostelicste boeck*, *ghenaemt Tessaradecas van* XIIII *leeringen ende onderwysinghen*, *dat*

in XIIII *capittelen gedeylt is*, *ghemaect van heere Martinus Luther tot consolacie ende vertroostinghe van allen Karstenmenschen die bedruct*, *bedroeft*, *berooft*, *gequelt*, *besiect*, *gepinicht of vervolcht syn enz.*, *Gheprint T Antwerpen bi mi Heyndrick Eckert van Homberch* 1521 *den* XXV *daghe in Januario*, waarvan mr. W.C. Ackersdijk een uitvoerig verslag heeft gegeven in de *Kunst- en Letterbode*.

Z.j. gaf hij in het licht:

Du collatie van den eerweerdigen vaders broeder Henricus van Santen Gardiaan van Mechelen, kl. 4°.

Zie *Récherches Bibliographiques sur quelques impressions Neerlandaises du quinzième et du seizième Siècle par* E.H.J. du Puy de Montbrun, Leide 1836, p. 62; P.C. van der Meersch, *Récherches sur la vie et les travaux des Imprimeurs Belges et Neêrlandais établis à l'étranger*, T. I. p. 129, 145; *Messager des Sciences historiques* 1849, p. 10, 11; Hain, *Rep. bibl.*, Nr. 12,010; *Algem Konst en Letterb.* 1835, *Cat. Bibl.* Hulthem, p. 158; *Cat.* Willems, T. II. p. 74; *Supplement tot de Cat. der Tentoonst. te Delft*, Nrs. 4139, 4140; *Cat.* Hoefft, p. 6, 7.

[Laurentius Homma]

HOMMA (LAURENTIUS), te Amsterdam geboren, werd predikant te Hem in 1649, te Monnikendam in Julij 1652, te Enkhuizen in Mei 1654, te Amsterdam 16 of 18 December 1661, en stierf aldaar den 4 Januarij 1681, oud 54 jaren. Zijn portret gaat op verschillende wijze uit.

Hij schreef:

De Rechter in het Paradijs, 4°.

Eerste en laatste predikatie, 12°.

Zie Paauw en Veeris, *Vern. Kerk. Alphab.*, bl. 100; Wagenaar, *Beschrijv. van Amsterd.*; Maurik en Noordbeek, *Naamr. van Godgel. Schrijv.; Navorscher*, D. IV. bl. 150; Muller, *Cat. van Portr.*

[W. Homma]

HOMMA (W.) gaf uit het N.T. van onzen Heer J.C., uit het Grieksch vertaald door Regnier Rooleeuw, Amst. 1624, met titelplaat van J. en C. Luiken, kl. 8°.

Zie Le Long, *Boekz. des Bijbels*, bl. 843; *Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 164.

[R. Hommens]

HOMMENS (R.), van Groningen, werd te Franeker in 1698 jur. utr. doctor, na het verdedigen eener *Dissert. Jurid. de Senatus Consulto Vellejano*, Francq. 1698.

[Festus Hommius]

HOMMIUS (FESTUS) werd den 10 Februarij 1576 te Jelsum in Friesland geboren. Zijn vader, Homme Homminga, behoorde tot een aanzienlijk Friesch geslacht.

Zijne moeder, A n n a , behoorde tot het geslacht der S c h i e r h u y s e n . Het eerste onderwijs ontving hij

van zijn vader. Op aansporing van den grietman van Donia en andere aanzienlijke mannen zond hij den 9jarigen jongeling naar Leeuwarden om op de Latijnsche school zijne studiën voort te zetten. In 1595 vertrok hij naar de hoogeschool te Franeker. Gedurende zijn tweejarig verblijf aldaar woonde hij bij Sibrandus Lubbertus in huis en hoorde de lessen van Drusius, Arcerius en Roggius. Daarna vertrok hij naar Frankrijk en vertoefde eenigen tijd te Rochelle. Vervolgens bragt hij nog drie jaren te Leyden door, waar hij onder Molinaeus, Vulcanius, Raphelengius, Gomarus, Junius en Trelcatius zijne studiën voortzette. Inzonderheid genoot hij de vriendschap van Johannes Kuchlinus, den regent van het staten-collegie, met wiens dochter Johanna hij later in het huwelijk trad.

In 1599 zijne akademische loopbaan volbragt hebbende, sloeg hij de beroeping naar de dorpen Finkum en Hijum af en nam die naar Dokkum aan. Gedurende zijn verblijf aldaar vertaalde hij: *Ursinus*, *Uitlegging van den Heidelbergschen catechismus*. In 1602 was hij als predikant bij het staten-leger en woonde het beleg van Grave bij. Nog in dat zelfde jaar werd hij, in Trelcatius plaats, door de gemeente van Leyden beroepen.

Van nu aan werd ook Hommius gewikkeld in de oneenigheden tusschen Arminius en Gomarus. Hij stond den laatsten, zijn leermeester, getrouw ter zijde, onder anderen op de conferentie, die op last der staten in 1605 tusschen de twistende hoogleeraren plaats had, alsmede in de onderhandeling, die vier jaren later te 's Hage werd gehouden. De contra-remonstranten vonden in hem een ijverig en vurig woordvoerder en verdediger hunner denkwijze. Zij kozen hem tot een der afgevaardigden ter Haagsche conferentie in 1611, waar Episcopius, Corvinus en de overige remonstranten in hem een heftigen tegenstander aantroffen. Ook de Delftsche conferentie, mede op zijn aandringen in 1613 gehouden, werd door hem bijgewoond en een verslag daarvan door hem geschreven. En ware hij niet door huisselijke omstandigheden verhinderd, hij zou ook op de contra-remonstrantsche vergadering tegenwoordig zijn geweest, die in 1616 te Amsterdam werd gehouden. Niet minder krachtig deed hij zich tegen Vorstius gelden, toen deze tot opvolger van Arminius was benoemd. Intusschen nam hij getrouw en ijverig zijne bediening waar in de Leydsche gemeente, en vaak gaf hij de studenten homilitische lessen, en zat hij voor bij hunne disputeer-oefeningen, vooral wanneer er geene hoogleeraren aanwezig waren. Dat hij met zijne remonstrantsche ambt-

genooten Corvinus en van den Borre, alsmede met Episcopius bezwaarlijk in vrede kon leven, is ligt te denken.

Ook Hommius had aanhoudend op het houden eener algemeene kerkvergadering aangedrongen. Toen nu in 1618 de nationale synode te Dordrecht werd zamengeroepen, vaardigden de kerken van Zuid-Holland hem derwaarts af. Aanstonds zag hij zich met Damman tot scriba gekozen. Aan de handelingen nam hij een zeer werkzaam aandeel. Zijne benoeming onder de revisoren der nieuwe bijbelvertaling en tot het nazien der lithurgische schriften bewees, dat zijne verdiensten werden gehuldigd. Zoo verving hij ook bij de vertaling van het nieuwe testament de plaats van Petrus Cornelii, en bragt alzoo dit moeijelijk werk hoofdzakelijk met Walaeus ten einde.

Na den afloop der synode leidde hij de vergaderingen der provinciale synode te Leyden, waarin vele remonstranten veroordeeld werden. Tevens werd hij in 1619 tot regent van het staten-collegie gekozen, uit welke betrekking hij in 1640 op zijn verzoek eervol ontslagen werd. Nog viel hem eene andere onderscheiding te beurt, namelijk, om de gedrukte handelingen der synode aan Jacobus I van Engeland over te brengen. Zoowel door den koning als door den aartsbisschop werd hij vriendelijk ontvangen, en de hoogeschool te Oxford vereerde hem met het rectoraat.

Na 1620 zette Hommius zijne veelvuldige studiën en werkzaamheden voort, zonder dat men hem verder in het openbaar zag optreden. Onvermoeid bleef hij in zijne verschillende betrekkingen nog jaren aaneen arbeiden, tot dat in 1642 eene ziekte hem aangreep, die hem den 5 Julij ten grave sleepte. Hij liet zijne tweede gade, Hester Hersbeeck, achter, met welke hij den 14 Maart 1635 in het huwelijk was getreden. Of hij kinderen heeft gehad, durven wij niet verzekeren; wel is ons bekend, dat zijn broeder Sixtus hem overleefde. Voorzeker verdient ook Hommius beter te worden gekend, dan tot nu toe het geval is. Zoowel om zijne geleerdheid, als om zijne gematigdheid, waardoor hij zich gunstig van vele anderen onderscheidde, bekleedt hij onder de godgeleerden van zijnen tijd een aanzienlijke plaats.

Enkele geschriften heeft Hommius nagelaten, waarvan sommige zeer zeldzaam zijn geworden. ‘In de Brabantsche tocht,’ zoo lezen wij in de *Lyck-oratie*, ‘heeft hy drie boecken in 't Nederduytsch van den oorlog gheschreven, tot dienst der soldaten.’ Dit werk moet dus omstreeks 1602 in het licht zijn verschenen, ofschoon wij het nimmer

zagen. Verder zegt de *Lyck-oratie:* ‘Syn antwoordt op de argumenten der remonstranten in de Haaghsche conferentie, in de Nederlandtsche tale by hem ghestelt, heeft hy verscheyden druckers om te drucken behandight; oock syn oordeel over de beroepinge van Conradus Vorstius.’

Bovendien bezitten wij van hem:

XXII *predicatiën over het ghebedt des Heeren*, *gedaen door Guil. Buranus*, *verduytscht door Festus Hommius*, Leyd. 1605 12°. (?), herdrukt in 1658 te Amst.

LXX *disputationes theologicae adversus pontificios*, *quibus omnes inter Evangelicos et Pontificios controversiae continentur*, *in gratiam studiosorum in acad. Leyd. institutae*, *praeside F. Hommio*, L.B. 1614, 12°. (?)

Specimen controversiarum Belgicarum seu confessio ecclesiarum reformatorum in Belgio, *cujus singulis articulis subjuncti sunt articuli discrepantes*, *in quibus nonnulli eccl. Belgicarum doctores hodie a recepta doctrina dissentire videntur. In usum futurae syn. nat. edidit Festus Hommius. Addita est Harmonia synodorum Belgicarum*, Lugd. Bat. 1618, 4°.

Van dit geschrift bezorgde Johannes a Lodesteyn nog in dit zelfde jaar eene Nederduitsche vertaling, onder den titel: *Monster van de Nederlantsche verschillen* enz., terwijl de staten van Holland aan den schrijver eene eeregift van 200 gulden schonken.

Narratio historica ortus et progressus controversiarum Belgicarum.

Van de beroepinghe der kercken-dienaren, *ja en neen*, *van Johannes Utenbogaert enz.*, 1610, 4°.

Op goeden grond houden wij dit geschrift als uit de pen van Hommius gevloeid.

Oordeel der synode nationalis der geref. kercken van de vereenichde Nederlanden, *ghehouden binnen Dordrecht*, *enz.*, Dordrecht 1619, 4°.

Het schat-boeck der verklaringhen over de catechismus der christ. religie, *die in de gheref. kercken ende scholen van Hoogh- ende Neder-duitsch-landt gheleert wordt*, *uyt de Lat. verklaringen van Ursinus ende van anderen overgheset ende te samenghestelt door F. Hommius enz.*, Leyd. 1617.

Een herdruk verscheen te Amsterdam in 1642. Aldaar zag in 1664 weder eene nieuwe uitgave het licht ‘*van nieuws oversien door Johannes Spiljardus*’. Nog is ons eene Gorinchemsche uitgave van 1736 bekend, met een voorrede van J. van den Honert.

Glasius maakt nog gewag van eene leerrede, voorafgegaan door een brief aan mr. J. van Brockhoven, welke eerst in 1753 te Workum verscheen; terwijl Poly-

ander nog in zijne *Lyck-oratie* zegt: ‘Wy hebben ook gesien van syne theologische disputatiën handelende van de H. Schriftuere. Ick heb ook versocht synen eenigen broeder, A. Sixtus Hommius, dat hy aan onse boeckdruckers soude willen gheven om ghedruckt te worden, syne advysen, andtwoorden, oratiën, brieven, homiliën in Mattheum, Marcum, ende in den brief tot den Romeynen, en noch andere wercken, die tot noch toe in syn studoir syn verborgen gheweest; die aanghenomen heeft dat te sullen doen.’ Zoo ver wij althans weten, is dit echter niet geschied.

Zie behalve de bekende werken van Baudart, Uytenbogaert, Trigland, meer bijzonder Kok, Nieuwenhuis, Foppens, *Bibl. Belg.*, T. I. p. 276; Paquot, *Mémoir.*, T. II p. 69; Meursii *Ath. Bat.*, p. 307-313; *Praest. ac erud. Vir Epp Eccl. et Theol. ed* 1704, p. 149, 267, 372, 417; 473, 513; *Lijck-oratie* van Joh. Polyander van den Kerckhoven, *over het afsterven van F. Hommius*, Leiden 1642; W. te Water, *Tweede eeuwgetijde van de geloofsbelijd*, bl. 109, 188, 265; Soermans, *Acad. Reg.*, bl. 119 verv: Ypeij en Dermout, *Geschied. der Ned. Herv Kerk*, D. I. bl. 532, D. II. *Aant.* bl. 230; Siegenbeek, *Geschied. der Leyds. Hoogesch.*, D. I. bl. 104-106, 112, 120, 153, D. II. bl. 403, F. en B. bl. 284; Regenbogen, *Hist. der Remonstr.*, D. II. bl. 4: Hinlopen, *Geschied. der Ned. Overz.*, bl. 75 80 volgg.; Kist en Royaards, *Nederl. Arch. van Kerk Geschied*, D. II. bl. 158, 421, D. III. bl. 213, 259, D. VIII. bl. 27, 375, D. IX. bl. 53; Glasius, *Godgel. Nederl.*, D. II. bl. 132-136; Muller, *Bibl. van Pamft.*. Nr. 880, 881, 1535, 1536, 1601; Arrenberg, *Naamr. van Ned. Boek.*; *Cat.* van der Groe, p. 47, 60, 61, 70, 256; H.L. Benthem, *Holl. Kirch- u. Schulen Staat*, Th. II. S. 669; Koecher, *Catech. Hist. van den Heidelb. Catech.*, bl. 313, 314; Schotel, *Gesch. van den Heidelb. Catech.*, bl. 162; Muller, *Cat. v. Portr.*

[Homme Homminga]

HOMMINGA (HOMME), een Friesch edelman van een aanzienlijk geslacht. Hij bevond zich in 1101 in het Heilig land; in 1119 trok hij voor de tweede maal derwaarts.

Zie F. Sjoerds, *Friesche Jaarb.*, D. II. bl. 281, 321; *Friesche Volksalm*. 1851, bl. 70.

[A. Homoet]

HOMOET (A.), *de jonge*, dichter uit het midden der XVIIIde eeuw. Hij schreef o.a. een *Lofdicht* voor de *Dichtk. Verlust. van B. de Bosch*, Amst. 1758.

Zie Heringa, *Lijst van Nederd. Dicht.*, bl. 52.

[Bernardus Homoet]

HOMOET (BERNARDUS), studeerde te Leyden in de godgeleerdheid en hield reeds toen eene Latijnsche briefwisseling met zijn geleerden bloedverwant Reinerus Neuhusius, toen rector te Alkmaar, die ook zijn huwelijk met Margaretha van de Ven, in Junij 1660 gesloten, bezong. Hij was toen predikant te Nieuwe Niedorp, waar hij in 1658 als proponent beroepen was; vandaar vertrok hij in 1661 naar Cuilenborg, in 1667 naar Zwolle, in 1669 naar Rotterdam en in 1670 naar

Amsterdam, waar hij in Sept. 1708 emeritus werd en den 12 April 1717, 59 jaren nadat hij in dienst was gekomen, stierf. Zijn portret ziet op onderscheidene wijzen het licht.

Zie Rein. Neuhusii *Epist. famil cent.* IV *et* V (Amst. 1662), p. 108, 143; *Thalia Alcmariana* (Amst. 1661), p. 218: M. Veeris, *Vern. Kerk. Alph.*, bl. 101; Muller, *Cat. van Portr.*

[B.G. Homoet]

HOMOET (B.G.), een kunstbroeder en vriend van Pieter Boddaert, die o.a. voor de tweede uitgave van diens *Stichtel. Gedicht*, een gedicht plaatste.

Zie van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 241.

[Jan van Homoet]

HOMOET (JAN VAN), ridder, sloot, 27 Mei 1353 een verbond met andere ridders en knapen ten behoeve van Eduard tegen Reinoud, wien zij eene verbreking van beloften te last legden en zich daarop beriepen.

Zie Nijhoff, *Gedenkw. uit de Geschied. van Geldorl.*, D. II. bl. LIV; Arend, *Vad. Geschied.*, D II. St. II. bl. 224.

[Hendrik van Homoet]

HOMOET (HENDRIK VAN) werd in 1376 door de Hekerens, onder Reinoud van Brederode, in een gevecht bij het dorp Oosterbeek gevangen genomen.

Zie J.a Leidis. *de orig. et reb. gestis DD. de Brederode* in Matthaei *Anal*, T. I. p 632, 633; *Chron Tiel.*, p. 393; Pontanus, *Bist. Celr*, Lib. VIII. p. 314; Slichtenhorst, *Geld. Geschied*, B. VIII. bl. 161; Arend, *Vad. Geschied.*, D. II. St. II. bl. 364.

[Baron Reinhart Vincent van Hompesch]

HOMPESCH (baron REINHART VINCENT VAN), geboren omstreeks den jare 1660, een Guliksch edelman en dapper krijgsman in de Nederlandsche oorlogen, was tot den rang van generaal majoor der ruiterij opgeklommen, toen hij in 1702 zich in den slag bij Ekeren onderscheidde. Eene charge van twee regementen werd door hem met zooveel beleid en kracht aangebragt, dat de vijand met een aanmerkelijk verlies naar de zijde van Ekeren werd terug geslagen, en zijnen vervolgeren eenige standaarden en keteltrommen als zegeteekenen moest achterlaten.

Evenzoo onderscheidde hij zich in 1704 in den slag bij Hochstädt. ‘De Nederlandsche generaal Hompesch’ lezen wij bij Bosscha ‘deed er wonderen van dapperheid.’ ‘Ik kan’ schreef de prins van Hessen-Kassel aan de staten generaal ‘uwe hoog mogenden verzekeren dat hare kavallerie wonderen heeft gedaan, gelijk mede alle de generaals. Ook heeft zich de generaal Hompesch zeer gedistingueerd.’

Kort daarop werd hij in 't geheim door Marlborough naar 's Hage gezonden, om de noodige volmagt te be-

komen tot uitvoering van zijn plan om de Fransche liniën te overweldigen en het oorlogstooneel in Zuid-Brabant over te brengen; een plan dat door O u w e r k e r k met warmte werd verdedigd, doch bij de overige generaals veel tegenstand vond. Bij Ramelies voegde hij nieuwe lauweren bij die hij te Ekeren en Hockstädt had bevochten, doch na zich van 15 Augustus tot 8 September 1712 te Douay dapper tegen de Franschen verdedigd te hebben, moest hij zich en zijne bezetting gevankelijk naar Amiëns zien voeren. In 1726 was hij graaf en de oudste generaal der ruiterij, terwijl de baron v a n F r i e s h e i m oudste generaal niet alleen van het voetvolk maar van 't geheele leger van den staat was Beiden vervoegden zich schriftelijk bij Holland, met verzoek om, op voordragt hunner edele groot mogenden, bij de bondgenooten tot veldmaarschalk te worden bevorderd. Dit verzoek vond echter geen ingang.

Meermalen werd H o m p e s c h tot meer of min gewigtige zendingen gebruikt. Zoo zonden hem de staten van Holland in 1725 om met S i m o n H e n d r i k A d o l f graaf v a n d e r L i p p e-D e t m o l d den koop van de hooge heerlijkheid Vianen en Ameide te sluiten, welke heerlijkheid door huwelijk met A m e l i a v a n D o n a in zijn bezit was gekomen. Drie jaren later werd hij, na door 's lands staten genaturaliseerd te zijn, als heer van Genderen onder 's lands edelen beschreven. In 1732 besloten de staten der vereenigde gewesten, tot oefening hunner troepen, ‘die in een twintigjarigen vrede’, schreef W a g e n a a r ‘de voornaamste bewegingen des oorlogs ontwend waren’, tegen den aanvang van herfstmaand, een veldleger op de vlakte van Oosterhout nabij Breda te doen opslaan, onder bevel van den graaf v a n H o m p e s c h . Hij was sedert 1704 gouverneur van Grave en sedert 1731 van Geertruidenberg en stierf in 1733.

De koning van Pruissen schreef, bij gelegenheid dat hij vertoornd was over het ter dood brengen van den Pruissischen luitenant v o n W o l s c h l ä g e r te Maastricht, aan den baron v a n G i n k e l : ‘Je vous suis obligé de la nouvelle, que vous mavez mandé, que le genéral comte d e H o m p e s c h est mort; dont je plains la personne de tout mon coeur et me rejouisse, que la République perd un si brave homme.’

Zijn port. is in zwarte kunst door P. S c h e n k bewerkt, fol.

Zie *Oordeelk*, *beschrijv. van de veldslagen en beleger. van Prins Eugenius van Savoyen*, *den Hertog van Marlborough en den Prins van Oranje*, 2 dl. fol. 's Hage 1729; *Europ. Merc.*, *Julij-Dec.* 1732, bl. 147, *Julij-Dec.* 1744, bl 27; W a g e n a a r , *Vad. Hist.*, D. XVIII. bl. 489, 490, D. XIX. bl. 80, 456; v a n W i j n , *Bijv. en Nalez. op* W a g e n a a r , D. XVII. bl. 51, D. XVIII, bl. 96, 97, 104,

105; D. XIX, bl. 46; Bosscha, *Neêrl. Heldend. te Land*, D. II. bl. 332, 350, 359, 384, 536; Paringet, *Mem. Beschrijv. van de stad Grave*, bl. 386; van Nuijssenburg, *Beschrijv. van Geertruidenberg*, bl. 183.

[Vincent Willem grave van Hompesch]

HOMPESCH (VINCENT WILLEM grave VAN), was als kapitein bij het battaillon van Bosc de la Calmette in de Willemstad, toen deze vesting in Maart 1793 door de Franschen belegerd werd.

Zie P. van Oldenborg, *Boleg en verded. van de Willemstad*, Dordr. en Amst. 1793, waar ook zijn portret voorkomt; Bosscha, *Neêrl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 32, *Bijv. en Verbet.*, bl. 35.

[Jan Willem graaf van Hompesch]

HOMPESCH (JAN WILLEM graaf VAN), werd in April 1748 aangesteld tot tweeden kolonel commandant van 't regement van den generaal Trip, had in 1744 het bevel over het fort de Knokke, dat hij op eerlijke voorwaarden aan de Franschen overgaf.

Zie Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XIX. bl. 457; *Nederl. Jaarb.*, 1748, D. I. bl. 296.

[van den Honaert]

HONAERT (VAN DEN). Zie HONERT (VAN DEN).

[Gilles de Hondekoeter]

HONDEKOETER (GILLES DE), te Amsterdam geboren, uit het oud adelijke geslacht der markiezen van Westerloo, dat de hervormde godsdienst toegedaan, de Spaansche Nederlanden verlaten en zich te Amsterdam gevestigd had. Hij werd in 1627 als kunstschilder op het register van het St. Lucas-gild te Utrecht ingeschreven. Hij schilderde eerst portretten in den trant van R. Saverij en David Vinckeboons, die hem daarin hadden onderwezen. Ook had hij verdienste in het schilderen van vogels. In het museum Boymans is van hem *een tafel waarop verschillend dood gevogelte ligt*. Hij huwde eerst Mayke Gijsbregts en den 2 Maart 1628 te Amsterdam Anna Spieringh van Amsterdam, dochter van Jacques Spieringh en Margriet Hendriks. Een zijner dochters, Josina geheeten, huwde Jan Baptist Weeninx. Hij stierf, volgens Nagler, in 1663. Zijn portret komt voor in Houbraken.

Zie Houbraken, Kok, Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 47; Kramm, *Lev. en werk der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 711; *Cat. van het Mus. Boymans*, bl. 19; *Navorscher*, D. VIII. bl. 318; Muller, *Cat. van Portr.*

[Gijsbert de Hondekoeter]

HONDEKOETER (GIJSBERT DE), volgens sommigen zoon, doch waarschijnlijk broeder van den vorige, werd in 1613 te Utrecht geboren, genoot het onderwijs van G i l l e s , werd in 1627 als kunstschilder in het St. Lucas-

gild te Utrecht ingeschreven, schilderde zeer natuurlijk hanen, hennen en andere huiselijke vogels en stierf in 1653.

Zie H o u b r a k e n , K o k , I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl 47; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 711.

[Melchior de Hondekoeter]

HONDEKOETER (MELCHIOR DE), zoon van den vorige, werd in het jaar 1636 te Utrecht geboren. Hij woonde eerst te 's Hage, waar hij in 1659 lid was der confrerie kamer van Pictura. Toen hij aldaar als lid een stuk moest geven, was het een *Zeestukje met eenige schepen*, hetwelk hij den 7 April 1661, met kennis der regenten terugnam, en in plaats er van een stukje met *twee doode vogels tegen een muur hangende*, stelde. Dit stukje vereerde hij 2 Junij 1663 aan de kamer, en het was waarschijnlijk dat hij zich toen te Utrecht vestigde. Hier legde hij zich op het schilderen van uit- en inlandsche vogels, waarin hij zijn vader en oom, J.B. W e e n i n x , tot leermeesters had, en waarin hij zoo uitmuntte, dat Europa hem den eeretitel gaf van de Raphaël der dieren. I m m e r z e e l schreef: ‘Paauwen, fazanten, kalkoenen, hoenders en andere vogelen, zoo levend als dood, schilderde hij met een meesterlijk penseel. Zijne ordonnanties zijn gevarieerd en rijk; zijn koloriet is waar en schoon. Het zou bezwaarlijk zijn de natuur naderbij te komen. Er behoorde eene levendige verbeelding en een poëtische geest toe, om, zooals hij deed, het pluimgedierte in zijne verschillende bewegingen en neigingen voor te stellen. Men vindt aangeteekend dat hij een haan bezat, dien hij had weten te leeren hem tot model te dienen, met uitgebreide vleugelen, en dat hij naar keuze met zijn maalstok denzelven wist te stellen naar dat hem zulks in zijne ordonnanties te pas kwam. Ook had hij een groote verdienste in het schilderen van viervoetige dieren.’

Op het rijks museum te 's Hage en te Amsterdam vindt men verscheidene stukken van zijn penseel. Te 's Hage twee stukken met *verschillend gevogelte;* een dito *waar een raaf van zijne vederen beroofd wordt* en een *Gezigt der diergaarde van koning Willem* III *op het Loo;* te Amsterdam twee stukken met *levende vogels;* een *Bloemstuk met verscheiden planten*, *vogels en kapellen;* een stuk met *dood wild;* eene *afbeelding met papegaaijen*, *andere vreemde vogels en apen;* een *landschap met een dooden reiger aan een tak van een boom hangende*, *doode eenden*, *patrijzen*, *een tak van een boom hangende*, *doode eenden*, *patrijzen*, *een gans en jagtgereedschap;* een *pendant met fazanten*, *haas*, *paauwen* enz., en eindelijk een *gezigt op eene hofstede met een pelikaan en nog eene menigte uitlandsche vogels*.

Dit stuk is bekend onder den naam van het drijvend veertje, om een kleine veder, die zeer natuurlijk op het water schijnt te drijven.

Op de verkooping van B r a a m c a m p waren twee schilderijen van hem, het eene voorstellende een *Plein waarop vele vogels gezien worden*, *als op den voorgrond eenige kuikens*, *twee hoenderen en een kalkoen*, *wat verder een kraaijende haan*, *omringd van verscheiden hennen*, *in het verschiet eene boerderij;* het ander was een *Landschap*, *waar bij de stam van een boom een fraaije waterhond ligt*, *en daarachter een bok*, *geit en andere dieren*. Het eerste werd voor *f* 470.00, het andere voor *f* 1,350.00 verkocht. Op de verkooping van d e V o s goldt een waterverwteekening, waarop een *paauw en meer gevogelte*, *f* 50.00. Hij graveerde ook in zwarte kunst. L é o n d e l a B o r d e vermeldt *pluimgedierte op het bassecour enz.* en een *zittende patrijshond*, naar zijn eigen schilderijen. Op de verkooping van den grave v o n F r i e s werden twee prentjes van dezen meester, een *zittende hond* en eene *ordonnantie van vogels*, voor *f* 10.00 verkocht. H o n d e k o e t e r oefende de kunst tot op het zestigste jaar zijns ouderdoms; hij overleed den 3 April 1695. Zijn portret is bij H o u b r a k e n .

Zie H o u b r a k e n , K o k , I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 47, 48; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 718; L é o n d e L a b o r d e , *Hist. de la Gravure en manière noire*, Paris 1839, 8°.; M u l l e r , *Cat. van Portr.*

[Nicolaas de Hondekoeter]

HONDEKOETER (NICOLAAS DE), waarschijnlijk zoon van G i l l e s , uit het eerste huwelijk, vestigde zich als kunstschilder te Delft. Hij werd in 1614 geboren en huwde op 24 jarigen leeftijd met S a r a C o e n r a e t s , dochter van J a c o b C o e n r a e t s en A n n e t j e A n d r i e s .

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 718.

[Abraham Hondius]

HONDIUS (ABRAHAM), of d e H o n d , schilder en graveur, in 1638 te Rotterdam geboren, vestigde zich te Londen. Reeds in 1665 bevond hij zich in die stad, waar hij in 1695 overleed. Hij muntte uit in het schilderen van jagtstukken, die door natuurlijkheid van voorstelling, stoutheid van uitvoering en gemakkelijkheid van penseel, het meest van alle meesters aan dergelijk kunstwerk van R u b e n s en S n i j d e r s komen. Zijne ordonnanties zijn vol vuur, doch zijn koloriet is wel eens buitensporig en niet juist van teekening. De raadsheer H e r m a n T r i p te Groningen, bezit of bezat van hem een kapitale schilderij, voorstellende een

Beerenjagt met levensgroote dieren. H o u b r a k e n meldt van hem een bijzonder fraai *maanlicht* gezien te hebben, en dat de *brand van Troye* een zijner schoonste stukken is, doch anderen willen dat deze stukken van eenen anderen H o n d i u s zijn. B a r t u f beschrijft in zijn *Peintre graveur* 9 geëtste prentjes van dezen meester. Zij stellen verschillende wilde dieren voor, die kunstig en natuurlijk van teekening, maar uithoofde van de fijne naald eenigzins mager in de arcering zijn. Een exemplaar der prenten van A b r a h a m H o n d i u s , bestaande uit 12 stuks en zijn portret, gold op de verkooping van den grave v o n F r i e s , Amsterdam 1824, *f* 135.00.

Zie H o u b r a k e n , K o k , I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 48.

[Hendrik Hondius]

HONDIUS (HENDRIK) of d e H o n d , werd in 1573 te Duffel in Noordbrabant geboren. Zijn vader was een geleerde uit een deftig geslacht. Na zich in de teeken- en schilderkunst geoefend te hebben onder J. W i e r i x en later onder F r e d e r i k d e V r i e s , bezocht hij achtereenvolgende tot vermeerdering van zijne kennis Keulen, Parijs, Londen, overal bewijzen nalatende van bedrevenheid in de teeken-, graveur-, bouw-, doorzigt- en krijgsbouwkunde.

Hij vestigde zich te 's Hage, waar hij tijdens d e B i e in 1662 als 89jarigen grijsaard nog leefde en zijn *Gulden Cabinet* uitgaf.

Dezelfde d e B i e wijdt in het genoemde werk breed uit in den lof van 's mans verdiensten als teekenaar en graveur, er bijvoegende dat zijn werk van vorsten en edelen begeerd werd.

Men heeft van hem:

Beschrijvinge en de afbeeldinge der generale regelen der fortificatie, *der artillerie munitie ende vivres van deselver en hare commissiën van de leger*, *aerde wallen de approchen met het tegenweer ende van vyerwerken*, 1624, 4 d., fol., m. pl.

In 1625 is dit werk vertaald en uitgegeven onder den titel: *Déscription et déclaration des règles générales de la fortification de l'artillerie*, *et des munitions et des vivres*.

Alghemeine regelen der sterkebouw, 's Hage 1625, folio, vertaald en uitgegeven in het Italiaansch met den titel: *Descorsi sopra la necessita delli architectura militaris*, Venet. 1642, 4°.

Van de perspective ook onderrigting in de perspectiefkunst, Amst. fol., 's Hage 1622, fol.

Over de Globen.

Theatrum honoris in quo nostri Apellis seculi seu pictorum qui patrum nostrorum memoriae vixerunt celebriorum,

praecipue quos Belgium tulit, *verae et ad vivum expressae imagines in aes incisae exhibentur*, Amst. 1612, 1618, kl. fol. 68 stuks kopyen naar de tweede vermeerderde uitgaaf met verzen van D o m i n i c u s L a m p s o n i u s , in 1572 door de weduwe van P i e t e r C l o c k e v a n A e l s t uitgegeven, door J e r o n i m o C o c k , W i e r i x en anderen gesneden.

Afbeeldingen van sommige in Gods woordt ervaren mannen die bestreden hebben den Antichrist, *in het Latijn door Jac. Verheiden en nu in het Nederlandsch door P. de K.*, 's Hage 1601, 4°.

De kaarten enz. van het *Toneel oft Beschrijvinge der steden van Holland enz. door Marcus Zuerius Boxhorius*, Amst. 1634, 4 oblong.

Les Pacificateurs Belgiques en 30 *Planches par H. Hondius*, *avec le libre et le discours en Latin à Amsterdam* 1618, in 4°.

Les hommes illustres, *gravés et inprimés par H. Hondius in* 4°. *en* 21 *planches*.

Les Portraits des hérésiarques et autres hommes illustres par H. Hondius, *J. Muller*, *J. Matham*, *J. Stadeler etc.*, *in* 86 *planches*, Petit. in fol.

Topographia variarum regionum etc. ou les vues d'après nature, *par Matthieu Bril*, *très bien gravées sous l'oeil de Henri Hondius*, in twee boekjes van 25 en 29 platen in 4 oblong, in 1611 en 1614 uitgegeven.

Pompe funèbre de Charles V, *executée par ordre de Philippe* II *à Bruxelles*, *en* 37 *planches*, *Joan a Duetecum*, *Luc. Duetecum fec*, *Hondius exec.* 1619.

Waarschijnlijk is het bl. 125 der *Arithmetische ende Geometrische Practycke der Bosschieterye enz. door Willem Claesz. van Utrecht*, Rotterd. 1641 in 4°. aangehaalde werk: *Het Fortivicaty boeck*, *waerin breedvoerig van de Brug over de Schelde door Parma gemaakt*, *wordt gesproken;* hetzelfde met de vroeger gemelde *Beschrijving enz.*

Bij H e l l e r komen eenige losse graveerwerken van hem voor, als:

Salomons eerste regt, *naar C. van Mander*.

Rijk versierde vazen met bloemen, *naar Elias Verhulst*, 1579.

De Uylenspiegel, *copy naar Lucas van Leyden*, 1644.

K r a m m vermeldt ook nog:

Een dorpsgezigt met landelijke feesten, *Schelle*, *Belle enz.*, *bet. H. Hondius*, *fec. A. act.* 75, 1648.

Volgens I m m e r z e e l heeft hij een reeks van 144 portretten, meest alle van Vlaamsche kunstenaars vervaardigd.

Zijn portret komt voor bij d e B i e .

Waarschijnlijk is hij de autheur van *Korte Beschrijving van de generale regelen der Fortificatie* enz. Anno 1620, Hagae comit. fol.

Zie H o u b r a k e n , I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 48; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 719; A r r e n b e r g , *Naaml. van Ned. Boek.*, bl. 195; *Kunst- en Letterb.*, 1833, D. II. bl. 7, 19.

[Hendrik Hondius]

HONDIUS (HENDRIK), *de Jonge*, door sommigen voor den zoon van J o d o c u s , door K r a m m voor dien van H e n d r i k gehouden, werd te Londen geboren en bloeide omstreeks 1640. Hij was een goed teekenaar en plaatsnijder en als zoodanig de verdienstelijkste der H o n d i u s s e n . Met een aangename en vaste snede bragt hij geschiedkundige onderwerpen, landschappen en portretten op 't koper, zooals *Elisabeth*, *koningin*, *Jacobus* I, *koning van Engeland*, *Willem*, *prins van Oranje*, *Bernard*, *hertog van Saxen Weimar*, *Christiaan*, *hertog van Brunswijk*, *Ferdinand*, *keizer van Duitschland*, *Francis Drake*. Ook bezorgde hij in 1636 een groot plan van Gent in 8 bladen.

Zie I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 49; K r a m m , *Lev en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 719; M u l l e r , *Cat. van Portr.*, bl. 366.

[Jodocus Hondius]

HONDIUS (JODOCUS), een der vermaardste wereldbeschrijvers van Europa, werd in 1563 te Wacken in West-Vlaanderen geboren, en verhuisde, toen hij twee jaren oud was, met zijne ouders naar Gend. Reeds op zijn achtste jaar begon hij in been en koper te snijden, doch zonder eenig onderwijs. Toen de hertog van Parma zulks vernam, ontbood hij hem, ontving hem minzaam, droeg hem het maken van eenige statuen op, die hij zoo goed vervaardigde dat de hertog bij hem aandrong naar Rome te gaan, waartoe hij echter geen lust had. Zijn schrift was buitengewoon schoon, ook had hij zich het lettergieten eigen gemaakt. In korten tijd leerde hij de Grieksche en Latijnsche talen, en toen hij den ouderdom van 20 jaren bereikt had, begon hij zich geheel aan de beoefening der aardrijkskunde toe te wijden. Hij vervaardigde groote globes, mathemathische instrumenten en geographische kaarten. Later ging hij naar Amsterdam en was daar in 1597 blijkens het hem geaccordeerd octrooi ‘omme voor tien jaren alleene te mogen maecken eenen niewen *Globum terrestre* by hem met de eygene hant getrocken ende gesneden’, werkzaam. Hij overleed er den 10 Februarij 1611.

Tot zijne voornaamste werken behooren:

Nova et exacta totius orbis terrarum descriptio geographica et hydographica.

Atlas maior, Amst. 1627, 4°.

Descriptio Italiae, L.B. 1627, fol.

The theatre of the Empire of Great Britaine: Presenting an exact Geography of the Kingdomes of England, *Scotland*, *Ireland and the Iles adjoyning: with the Shires*, *Hundreds*, *Cities and Shire-tounes*, *with in ye Kingdome of Engeland*, *divided and described by John Speed*, *Imprinted at Londen* 1627 (eene latere uitgaaf, de eerste was waarschijnlijk van 1610).

Hij bezorgde negen nieuwe oplagen van den grooten Atlas van Gerhard Mercator.

Zijne sierlijk gegraveerde letterschriften hebben mede een Europeschen roem verworven en vooral zijn werk, uitgegeven onder den titel van Jod. Hondii *Theatrum artis scribendi*, *varia summorum nostri seculi artificum exemplaria complectens*, *novem diversis linguis exarata*, (Amst. 1614, 4°.); de tweede uitgave is door zijn zoon bezorgd, de eerste is van 1594. 'Hij heeft daarin', schrijft zijn zoon, 'ook de schrijfkunst opgenomen naar die van Jan van der Velde, Jaquemyn d'Hondt, M. Martin, een Engelschman, Henrix Jean de Beauchesne van Parijs, Felix van Sambix, Pierre Barles een Engelschman, en Cunine van Rome, die, in vinding en zuiverheid van bewerking alsnog niet zijn overtroffen.

Zie Valer. Andreas, *Bibl. Belg.*; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. II. p. 768; Luiscius, Moreri, Hoogstraten, Kok; Ebert, *Algem. Bibl. Lexicon;* Jöcher, *Gel. Lexic;* Poggendorff, *Handwörterb. zur Geschichte der exacten Wissenschaften;* Sanderus, *Verheerl. Vlaand.*, D. II. bl. 23; Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 49; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 726; *Cat. Bibl. publ. L.B.*

[Jodocus Hondius]

HONDIUS (JODOCUS), zoon van den vorige, graveur en plaatsnijder te Amsterdam. Hij bezorgde o.a. de tweede uitgaaf van het *Theatrum artis scribendi* van zijnen vader.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstsch.*, D. III. bl. 722.

[Willem Hondius]

HONDIUS (WILLEM), zoon van Hendrik Hondius, *de jonge*, werd in 1600 te 's Hage geboren, en was een der beste graveurs ten tijde van Rubens. Van Dijck, die hem wist te waarderen, deed hem medewerken aan het vervolg zijner prentverzameling.

Na zich lang in den Haag te hebben opgehouden, vertrok hij naar Dantzig, waar hij een aantal portretten, zoo naar zijn eigene teekeningen als naar die van anderen vervaardigde. Aangenaamheid van toon en uitvoerigheid kenmerkten zijne kunst, en hij wist het karakter van den

meester, naar welken hij werkte, te bewaren. Hij werkte nog in 1652.

Kramm vermeldt van hem het fraaije portretje van *Gerhardus Comes a Doënhoff* en den titel van J. van der Eyck's *Handvesten*, *Privilegien enz. van Zuidholland*, Dordr. 1628, 4°., naar de teekening van A. van der Venne. Eene der schoonste portretten door hem naar A. van Dijck gegraveerd, is dat van *François Franck de Jonge*.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 48; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts*, D. III. bl. 722; Muller, *Cat. van Portr.*, bl. 316.

[Cornelis Hondius]

HONDIUS (CORNELIS) of de Hond, geboren te Beveren, volgens Vrolykhert in 't land van Waas, doch volgens A. Walraven, meer waarschijnlijk in het arrondissement Kortrijk, in West-Vlaanderen, waar zijne goederen werden gevonden, na zijn dood, bij het twaalfjarig bestand, aan zijne kinderen teruggegeven. Hij vlugtte waarschijnlijk om de geloofsvervolgingen naar den Paltz, en in het vaderland wedergekeerd, volgde hij in 1578 Cornelius Baselius als predikant te Vlissingen op. Hij was zeer geleerd en genoot veel liefde en toegenegenheid van zijne gemeente. Mogelijk was hij dezelfde, die, volgens Hooft, in 1578 te Goes verscheen, om daar van den magistraat een kerk voor de Gereformeerden te verzoeken. Hij huwde in 1598 te Middelburg voor de tweede maal Janneke van Oosterzeele, van Leuven, weduwe van Lucas Janssen, en voor de derde maal te Vlissingen, Betken van der Winkel. Hij was in 1605 nog in leven.

Zie Hooft, *Ned. Hist.*, bl. 547; Uytenbogaerd, *Kerk. Gesch.*, D. III. bl. 197, 198; Vrolykhert, *Vliss. Kerkhem.*, bl. 27-30, 57; A. Walraven, in *Cassandria* 1857, bl. 183.

[Jacobus Hondius]

HONDIUS (JACOBUS) of de Hond, zoon van den vorigen, werd te Wattenim in den Paltz geboren, studeerde te Leyden en werd den 1 Junij 1602 als, proponent, te Vlissingen tot adjunct-predikant van zijn vader, vervolgens tot predikant beroepen. Hij was een liefhebber van studie, en blijkens zijn gedichtje op den *Mouffenschans* van zijn broeder een beoefenaar der poëzy.

Hij huwde eerst (1604) te Middelburg met Elsabeth Schijn, j.d. van Antwerpen, vervolgens (den 10 Dec. 1622) met Esther van Keerbergen van Amsterdam. Uit zijn eerste huwelijk won hij (1609) een zoon, Johannes, en twee dochters, Cornelia, gehuwd met Petrus Regenmorterus, predikant te Aarden-

burg, en Jacomijntje, gehuwd met Charles Everwijn, predikant te Breskens, vervolgens te Aardenburg, van waar hij naar de Waalsche gemeente te Gouda vertrok.

Jacobus overleed in Maart 1625 en werd den 1 April daaraanvolgenden begraven.

Zie Vrolykhert, *Vliss. Kerkhem.*, bl. 57-63.

[Petrus Hondius]

HONDIUS (PETRUS) of de Hond, broeder van den vorige, werd te Vlissingen geboren, studeerde te Leyden in de godgeleerdheid, en onder den hoogleeraar Clusius in de kruidkunde. Ook was hij bijzonder bevriend met Ch. Porret, apotheker en begunstiger van den kruidtuin aldaar. In 1606 werd hij predikant te Neuzen en diende de Hervormde gemeente aldaar tot in 1621, toen hij overleed. Daar hij ongehuwd was, woonde hij in bij den burgemeester Johan Serlippens, die de zoogenaamde Moufe- of Moffenschans met de daarbij behoorende gronden in eigendom verkregen hebbende, ze in een fraaije buitenplaats herschiep.

Hondius, een geleerd en dichtlievend man, en tevens een beoefenaar der kruidkunde, bragt, door zijne ruime tijdelijke middelen daartoe in staat gesteld, al zijn vlijt ten offer, om hier een eerst en hoogst belangrijk voorbeeld van tuinbouw te leveren. Dit vernemen wij uit zijn dichtwerkje getiteld:

Dapes inemptae of de Moufeschans, *dat is de soeticheydt des Buytenlevens*, *vergeselschapt met de Boucken*, *afgedeelt in* X *Gangen. Nieuwe Editie. Nu eerst bij den Autheur uyt laeten gaen*, *'t samen met zijn Hofwetten*, Leyd. 1621, 8°.

Eerst verscheen zijn *Hof en Tafel* in 12°., doch toen een onbekend R.C. geestelijke die uitgaaf gehekeld had, wijl de inhoud er van alleen het keukenwerk of de spijsbereiding bevatte, gaf hij, ‘ook uit een onweerstaanbare begeerte om alzoo zijne hoven, die toen reeds waren, voor de vergetelheid te bewaren’, dezen nieuwen druk.

Dit thans zeldzaam voorkomend werk is van een algemeene opdragt aan zijn vriend, den burgemeester Serlippens, voorzien en bestaat uit tien gangen of afdeelingen, elk afzonderlijk nog aan voorname personen opgedragen. I. *Ste-leven vergeleken bij het buytenleven*, toegeëigend aan Guliaume de Soete Haultain, admiraal van Zeelandt; II. *Buytenhof*, aan Dierick van Haestrecht, heere van Druynen en Gansoyen etc.; III. *Bloemhof*, aan Christiaan Porret, vermaerden apothecaris, simplicist ende herbarist; IV. *Moes-cruyden*, aan Caspar Pilletier, geleert en de vermaert medicijn der stadt Middelburgh; V. *Ghenees-cruyden*, aan Everardus Vorstius, hooch-

geleert ende vermaert professor in de Medicijne ende curateur van den hof der universiteyt van Leyden; VI. *Spyse*, aan Johanna de Burghgraven, huysvrouwe van den heere Johan Serlippens, oud-burghmeester van Axel, Neuzen, Biervliet; VII. *Ouffeninghe naer den eten*, aan Pieter Courten, trouw ende vermaert coopman tot Middelburgh; VIII. *Ouffeninghe op 't Cantoir*, aan Johan Huyssen, heere van Cattendijck, ghecommitteerde raet 's lants ende gravelicheydts van Zeelandt; IX. *Wandelinghe naer 't studeren*, aan H. van Tuyll van Seroorkerke, heer van Stavenisse, ghecommitteerde raet ter admiraliteyt van Zeelandt en X *Morgenstont-werck*, aan Jacobus Hondius, trouwen ende welgeleerden predicant tot Vlissinghe, terwijl ten slotte de *Hofwetten* zijn opgedragen aan dr. Jeremias van Daalen, vermaert ende ervaren medicyn. Daniel Heinsius vereerde het werk met een lofdicht. Ook was de schrijver bevriend met Jacob Cats, gelijk blijkt uit zijn dichterlijke werken, waarin hij van zijn ‘lieve vrient Hondi’ en meermalen van het werk *de Moufeschans* gewaagt.

Hondius had grooten roem als kruidkundige, en was in drukke briefwisseling met geleerden van zijn tijd.

‘En hier (zong hij) laet ik alle dagen
Licht een ure stille staen,
Om met lust en welbehagen
Al mijn brieven ga te slaen,
Die my levert al gelyck
Het geheele Christenryck,
En van Westen en van Oosten
In mijn eenheyt comen troosten,
Hondert Heeren aan mij schrijven
Eer het jaer ten eynde gaet.’

En onder die zijnen beroemden lusthof bezochten wordt ook prins Maurits genoemd.

Dat hij een groot kruidkenner was blijkt voornamelijk uit de 3e, 4e, 5e en 7e afdeeling van zijn werk, vergeleken met Dodonaeus, *Cruydtboeck*, bl. 569, 1412, 1476 enz., daar het blijkt dat Hondius hier het eerst heeft aangekweekt het katoenkruid van Canada (Apocynum Canadense), het Chrysantemum of Batates Canadense, door hem eerst Artissokken onder de aerde genoemd, hebbende hij zelf Dodonaeus teregt gewezen omtrent het limoenkruid.

Behalve de *Mouffeschans* gaf hij in het licht: *Leo Belgicus*, *hoe est Inferioris Germaniae Provinciarum Septemdecim status hodiernus*, L.B. 1598, 4°. Ook arbeidde hij aan een dichtkundige beschrijving van den Spaanschen oorlog en aan een *Herbarius Indicus* of *Afteekening en beschrijving van Oost- en West-Indische gewassen*.

Mogelijk was hij dezelfde wiens mss. Lat. gedichten nog op de bibliotheek der Leydsche hoogeschool berusten.

Zie Smallegange, *Chron. van Zeel.*, bl. 769; La Rue, *Gelett. Zeel.*, bl. 212 volgg.; Vrolykhert, *Vliss. Kerkhem.*, bl 58; Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. IV. bl. 232; *De Moffeschans*, door J. van der Baan, in *Cassandria*, *Zeeuw-Vlaamsch Jaarboekje voor* 1856; *Petrus Hondius door* A. Walraven, in *Cassandria voor* 1857; Le Francq van Berkhey, *Natuurl. Hist. van Holl*, D. III. bl. 1496; Cats, *Ouderd. en Buytenlev.; Euterpe*, D. I. bl. 104; Gerdes, *Florib. Lib. rar.*, p. 173; *Bibl.* Röver, T. II. p. 227; *Bibl. publ. Acad. Leid.*

[Jacobus Hondius]

HONDIUS (JACOBUS), zoon van Ludovicus Hondius, predikant te Huissen in het Gooi (1621) en te Schagen (1624), werd als proponent beroepen te Huysduynen en den Helder 1653, te Hoorn 1661 en stierf aldaar in 1691.

Hij gaf uit:

Licht schynende in de duysternisse, Hoorn 1676.

Over den grond der zaligheid, Amst. 1679.

Een waare Christen, 8°.

Swart Register van 1000 *sonden*, *als een staeltje*, *dienende tot ontdeckinge en de opweckinge van den vervallen ijver en godvruchtigheid der hedendaegsche genaemde ledematen in de Geref. Chr. Gemeynten van Nederland*, Amst. 1679, 12°., Amst. 1724, 12°.

Wit Register van veelerley vertroostingen enz., Hoorn 1685, Amst. 1725, 2de uitg.

Zie de Paauw en Veeris, *Naaml. van Pred.*, bl. 101; Abbing, *Geschied. der Stad Hoorn*, D. II. bl. 90; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boeken*.

[Gerardus Puppius Hondius]

HONDIUS (GERARDUS PUPPIUS), zoon van den vorige, werd te Hoorn geboren. Den naam Puppius had hij van zijn moederlijken grootvader Gerardus Puppius, van 1625-1665 predikant te Hoorn. Hij zelf bekleedde het leeraarambt te Zuidzijpe (1688), Oostzaandam (1691), Nijmegen (1698), Hoorn (1703-1707) en te Amsterdam, waar hij den 9 Maart 1740 stierf. Hij beoefende de Nederduitsche dichtkunst, blijkens zijn gedicht vóór D. Willink, *Lusthof van Christelijke Dank- en Bedezangen*.

Zijn zoon Henricus werd in 1744 predikant te Castricum en Heemskerk en in 1747 te Broek en Waterland.

Zie Kok, *Vad. Woordenb.*, D. XXI. bl. 20; Abbing, *Vervolg der Beschrijv. van Hoorn*, bl. 91; Heringa, *Naaml. van Dicht.*, bl. 52; Wagenaar, *Beschr. van Amst.*; Croese, *Kerk. Reg. van Amst.*, bl. 149; Paauw en Veeris, *Kerk*, *Alphab.*, bl. 102; Muller, *Cat. van Portr.*

[L. Hondius]

HONDIUS (L.), leefde in den aanvang der XVIIIde eeuw en beoefende de poëzy. In de *Chronyk van Schagen* vindt men er proeven van.

Zie v a n d e r A a , *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 240.

[Jacob de Hondt]

HONDT (JACOB DE). Zie CANIS (JACOB).

[Pieter de Hondt]

HONDT (PIETER DE). Zie CANIS (PIETER).

[Jan de Hondt]

HONDT (JAN DE). Zie CANIS (JAN).

[Hendrik de Hondt]

HONDT (HENDRIK DE). Zie CANIS (HENDRIK).

[Nicolaas de Hondt]

HONDT (NICOLAAS DE). Zie CANISIUS (NICOLAAS).

[L. de Hondt]

HONDT (L. DE), kunstschilder, van wien niets meer dan zijne werken bekend zijn. Op den *Catalogus* eener in 1756 te Mechelen gehouden verkooping komt voor: (No. 36) *Twee kleine bataille stukjes*; op eene te Brussel, 1758, (No. 59) twee stukjes, zijnde het een eene *bataille* en 't ander een *campement* en nog een *campement*.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 721.

[Philips de Hondt]

HONDT (PHILIPS DE). Ook van dezen kunstenaar is niets bekend dan zijn naam en werk. Op den *Catalogus* eener kunstverkooping in 1758 te Brussel gehouden, komen van hem voor:

No. 27. Twee *Landschappen met figuren*.
No. 28. *De kunsten in een Landschap*.
Op *Catalogus* eener verkooping te Brussel 1765:
No. 133. Twee *Landschappen met beesten en figuren*, en op eene andere van 1767 aldaar gehouden:
No. 70. Een *Landschap met menschen*, *paarden en wagens*.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 722.

[Rochus van den Honert]

HONERT (ROCHUS VAN DEN), van den Honaert of Honerdus, zoon van Thomas van Wesel, ridder, die naar zijn landgoed den naam van van den Honert aannam, en van Ida de Jonge Willemsdr., werd 13 Maart 1572 te Dordrecht geboren. Na de Latijnsche scholen aldaar bezocht te hebben, vergezelde hij (1591) Lipsius en Bertius op eene reis door Duitschland en werd in 1593 te Basel licentiaat in de regtsgeleerdheid, waarna hij in het vaderland wedergekeerd, het volgende jaar den eed als advocaat voor den hove van Holland aflegde. In 1596 werd hij pensionaris; in 1597 bij surrogatie en in 1600 ‘ter voller teelt’ schepen te Dordrecht. In 1598 werd hij aangenomen ‘als gewoonlijk gemagtigde om zich te ont-

houden in den Haag om 's lands en stads dienst waar te nemen, op eene wedde van *f* 300'; in 1599 en 1603 gemagtigd tot het hooren der gemeenelands rekening; in 1601 en 1602 was hij lid der gecommitteerde raden van Holland en West-Friesland, en in het laatstgemelde jaar werd hij met Hugo Muijs van Holy en dr. Johan Berck, van wege Dort gezonden naar 't leger voor 's Hertogenbosch, om zijn excell. te verzoeken, dat in de electie bij zijne excell. te doen van twee raden in den hoogenraad, op hem (van den Honert) regard mogt worden genomen, in de nominatie van de heeren staten van Holland.' Hij had ook zitting in 's lands rekenkamer en was commissaris politiek op de synode te Dordrecht 1618-1619, waar hij zich zeer gematigd en bescheiden gedroeg. Na het veroordeelen der Remonstranten werden eenige der curatoren van 's lands hoogeschool te Leyden van hun ambt ontzet en van den Honert tot curator aangesteld.

Ook was hij commissaris politiek op de synoden te Hoorn 1623 en te Enkhuizen 1624. In 1627 werd hij met Andries Bicker, Simon van Beaumont en Jo. Gijsbert van den Boetselaer naar het Noorden gezonden, ter bemiddeling van de geschillen tusschen de koningen van Zweden en Polen en om tevens eenige voordeelen te bedingen voor den Oosterschen handel. De gezanten namen den 5 Mei afscheid van de Staten en ontvingen de geloofsbrieven en den last om hunne reis te bespoedigen. Zij werden door den koning van Zweden op de onderscheidendste wijze, door dien van Polen zeer onbeleefd ontvangen en keerden den 11 Junij 1628 genoegzaam onverrigter zake terug. Hij bewerkte naderhand (1635) met A. Bicker en Jo. Andree eene verlenging van het bestand van 1629 tusschen Zweden en Polen en werd bij die gelegenheid door de koningin van Zweden tot ridder geslagen. Van zijne verrigtingen in het Noorden gaf hij een verhaal in zijn *Dachtafel van zijn eerste gezantschap*, met afbeeld., Utrecht 1632.

Tusschen zijn eerste en tweede gezantschap werd hij tot eersten raad in den hoogenraad benoemd en bij het openvallen van het ambt van raadpensionaris, door den dood van A. Duyk, kwam hij het meest, na Paauw, in aanmerking, door den invloed der voorstanders eener gematigde handelwijs in kerkelijke zaken.

Rochus van den Honert was een geleerd man en een niet ongelukkig beoefenaar der Latijnsche dichtkunst, blijkens zijne twee Latijnsche Tragoediën, onder den titel van *Thamara* en *Moses Legifer s. nomenclastes* L.B. 1611 *ex officina Joannis Patii*, f.o., die door

Heinsius, Hooft, Huygens en Grotius zeer werden geprezen, doch niet gelijk Witsen Geijsbeek, van Kampen en prof. Siegenbeek willen, in het Nederduitsch zijn overgebragt. Zijne nagelatene mss. gedichten zijn in het bezit van het geslacht van van den Honert gebleven, tot op Cornelis de Witt, heer van Jaersveld, een groot kooper van boeken, van welke hij naderhand wederom een gedeelte verkocht. In de door hem aangelegde verkoopingen stopte hij van tijd tot tijd de handschriften van Rochus van den Honert, die alzoo in bezit van de heeren van Braam, Hoeufft en Schull zijn gekomen. De laatste was van plan de *Epigrammata* van van den Honert in het licht te geven. Hoeufft bezat, behalve de handschriften der beide genoemde tragoediën nog 49 *Epigrammata* 1616-1631 en *Selectiores numi*, *sive calculi*, *a celsis et praepotentibus Ordinibus Generalibus et Particularibus Foederati Belgii ab anno* 1555 *usque ad annum* 1609 *cusi*, *epigrammate explicati*, waarop Huygens een Epigram vervaardigde.

Het blijkt uit dit handschrift dat hij een beminnaar der penningkunde was, dat door van Loon en Collot d'Escury bevestigd wordt.

Van den Honert was in briefwisseling met de geleerdste mannen en beroemdste dichters van zijn tijd en wisselde ook verzen met de laatste; zooals met Grotius, Barlaeus, Heinsius, van Beaumont, Sevecote, die zijn Tragoedia *Maria Graeca* aan hem opdroeg, Huygens, Hooft, die zoo grooten prijs op zijn oordeel stelde, dat hij hem de afgewerkte stukken zijner *Nederlandsche historiën*, vóór de uitgave, ter lezing en beoordeeling zond. Ook was hij zeer bevriend met den beroemden G.J. Vossius en Cunaeus. Hij huwde Margaretha Hallineg, gezegd Pauli, die hem 6 kinderen schonk, die bij Balen, *Beschrijv. van Dordr.* bl. 1274 worden opgenoemd. Hij overleed te 's Hage, niet gelijk Witsen Geysbeek wil den 30 Januarij 1631, of Scheltema meldt 30 Januarij 1658, maar den 30 Januarij 1638.

Zie Balen, *Beschrijv. van Dordr.*, bl. 214, 1274, 1275; Valer. Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 748; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. II. p. 1079; *Biogr. Univ.*, T. XX. p. 515; Kok, *Vad. Woordenb.*, D. XXI. bl. 18, 19; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, D. I. bl. 472; Capellen, *Gedenkschr.*, D. I. bl. 611; Vreede in het *Mengelw. van het Jaarb. v.d. Regt. Magt* 1839, bl. 40; Aitzema, *Saken van Staet en Oorl.*, D. I. bl. 601, 603-647, 708-715, D. II. bl. 233; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. X. bl. 388, D. XI. bl. 65, 213; van Wijn, *Nalez. over de Vad. Hist.*, D. XI. bl. 12; Wicquefort, *l'Ambassad. et ses fonct.*, T. I. p. 417, 447, 499; Brandt, *Hist. der Ref.*, D. III, bl. 23; Glasius, *Gesch. der Syn. te Dordr.*, D. III, bl. 15, 24-26, 278, 279, 289, 291, 293, 842; Tideman, *Ged.*

van Simon van Beaumont, *Inleid.*, bl. X. XI; Scheltema, *Mongelw.*, D. III. bl 84; en *Staatk Nederl*, D. IV; Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit Woordenb*, D. III. bl 232-234; Siegenbeek, *Geschied. der Leydsche Hoogesch*, D. I. bl. 108, 109, 115, D. II. bl. 10, 11; Pars, *Ind. Bat.*, p. 367; van Kampen, *Beka. Geschied der Ned. Lett. en Wetens.*, D. III. bl. 68; *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. bl. Collot d'Escury, *Holl. Roem in Kunst. en Wetens.*, D. I bl. 80, D. II. bl 196, 197; van Loon, *Hedend. Penningk*, D. II. St. 7, p. 131; *Journaal van de Legatie*, *gedaen in de Jaren* 1627 *en* 1628, *bij de Ed. Erentfeste*, *Hoogh-Gheleerde*, *voorname seer discrete Heeren Rochus van den Honaert*, - *Andries Bicker*, - *ende Simon van Beaumont*, - *te samen bij de Hoogh-gem. Heeren Staten Generaal afgezonden op den Vrede-Handel tusschen de Coninghen van Polen ende Sweden enz. enz door A* (*braham*) *B* (*oot*) *een van de twee secretarissen derzelver ambassade*, Amst. M. Colijn, 1632, obl. fig. De andere secretaris was Schultsen; Coupé, *Soirées Litt.*, Vol. II. p. 22, Vol. VIII. p 255-259; Hoefft, *Parn. Lat. Belg.*, p. 103, 104, *Cat. Bibl.* Hoefft, p. 232; Hooft, *Mengelw.*, bl. 754; Barlaei *Poëm.*, p. 445, 449, 466, 467; *Epp.*, T. I. p 289, 293, 425, 508, 519, 556, 599, T. II. p. 59, 663, 708; Dan. Heinsii *Poëm.*, p. 111, 162, 163, 240; Zevecotii, *Poëm.* p 84, 170; H. Grotii *Poëm.*, p. 170, 255; Hugenii *Epigram.*, p. 89, 90, 91; Burmanni *Syll. Epp.*, T. I. p. 578, T. III. p. 28; *Epp. Clar. Viri ex. scrin. Brandtii*, p. 75, 80; P. Cunaci *Epp.*, CXXVI *ad* CXXXIV *et* p. 45, 46, 49, 75, 76; Hooft, *Brieven*, p. 96, 107, 153; *Praest. ac erud. vir. Epist.*, p. 525, 544, 795; *Rutgersii Variae Leett.*, p. 445, 447.

[Mr. Johan van den Honert]

HONERT (mr. JOHAN VAN DEN), zoon van den vorige en van Margaretha Hallineg, werd na volbragte studie, advocaat te Dordrecht en lid der regering, schepen in 1647, 1648, 1652, 1653, Raad 1640, 1641, veertig 1650. Hij werd in 1659 als buitengewoon ambassadeur naar Polen gezonden, alwaar hij door zijne handelingen den vrede van het Noorden bevorderde. In 1663 werd hij lid van den hove van Holland en stierf 14 April 1667. Hij huwde Cornelia Hallineg, dochter van Herman Hallineg, bij welke hij verscheidene zonen en dochters won, die vermeld worden bij Balen, *Beschrijving van Dordrecht*, bl. 1275.

Van hem bestaat een *Rapport van het gepasseerde omtrent syne extraord. ambassade na Polen*, *van waar was gerepatrieerd den* 3 *Julij* 1660.

Zie Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XII. bl. 480; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, D. I bl. 472; van Haren, *de Geuzen*, bl. 281; *Resol. van den Oudraad te Dordrecht* 1660, p. 163.

[Mr. Herman van den Honert]

HONERT (mr. HERMAN VAN DEN), zoon van den vorige, werd den 2 Augustus 1645 te Dordrecht geboren, studeerde te Leyden, waar hij den 29 Junij 1666 den titel van doctor juris verkreeg. In 1670 werd hij oudraad of vroedschap en schepen en in 1671 waterschepen te Dordrecht. In 1672 continueerde hem de prins of verkoos hem op

nieuw tot oudraad en in October van dat jaar werd hij voor de eerstemaal gedeputeerde ter vergadering van de staten van Holland en West-Friesland. Den 12 October 1674 werd hij door zijn hoogheid tot schepen en in dezelfde maand tot secretaris van Dordrecht benoemd, blijvende echter in den oudraad. In 1678 werd hij, bij aanstelling van de heeren raden en rekenmeesters van de domeinen van hun edel groot mogenden ook secretaris van den hove en hooge vierschaar van Zuidholland. Tien jaren daarna (1688) werd hij van wege Dordrecht voor den tijd van drie jaren, gecommitteerd in het collegie van de heeren gecommitteerde raden van de staten van Holland en West-Friesland, gedurende welke commissie hij nevens den heer v a n O b d a m en andere heeren door de staten van Holland en West-Friesland benoemd werd om hunne keurvorstelijke doorluchtigheden van Brandenburg uit naam van hun edel groot mogenden op te wachten; gelijk hij ook in Julij van 1706, toen hij voor de tweedemaal burgemeester was, door de staten benoemd werd om met den graaf v a n P o r t l a n d, de heeren W i t s e n en B a a r t zijne koninklijke majesteit van Pruissen op te wachten. In 1703, 1709, 1715 zat hij wederom in het collegie van gecommitteerde raden, en in April 1706 werd bij aangesteld tot dijkgraaf van den Alblasserwaard. In 1702, na den dood van W i l l e m III, benoemde men hem voor burgemeester van Dordrecht, welke betrekking hij ook in 1706, 1712, 1718, 1723, en eindelijk in 1727 bij surrogatie voor een jaar bekleed heeft. In 1703 benoemden hem de staten van Holland en West-Friesland tot curator der universiteit te Leyden, en in Januarij 1705 de raden van de domeinen tot waardijn van de munt van Holland te Dordrecht. Ook aan hem is de *Cat. Bibl. publ. Univers.*, Lugd. Bat. 1716, fol., opgedragen. Hij huwde den 30 Julij 1675 A n n a d e W i t t, oudste dochter van mr. J o h a n d e W i t t, raadpensionaris van Holland, en van vrouwe W e n d e l a B i c k e r s. Bij gelegenheid van zijn 50jarig huwelijksfeest, liet hij een gouden penning slaan, op welke de wapens der getrouwden en een toepasselijk gedicht prijkten.

Hij verwekte vijf kinderen: C o r n e l i s v a n d e n H o n e r t, oudraad en oudschepen der stad Dordrecht, landdrost van Zuidholland, ontvanger van het Hollands convooi te Middelburg, gehuwd met A l i d a v a n d e r D o e s; C o r n e l i a W e n d e l a, ongehuwd; M a r i a, gehuwd met M a r t i n u s D o m u s v a n E v e r s d i j c k, commies ter kamer van de generaliteits finantie; A g n e t a J a c o b a, ongehuwd en C a t h a r i n a W i l h e l m i n a

van den Honert, gehuwd met mr. Cornelis de Witt, oudraad en oudschepen der stad Dordrecht.

Mr. Herman van den Honert overleed den 6 Augustus 1730.

Zie Balen, *Beschrijv. van Dordr*, bl. 1276; *Levensbeschrijv. van Ber. en Gel. Mannen*, D. II. bl 241-244; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, D. I. bl. 471; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogeschool*, D. II. bl. 19; Schotel, *de Wittiana*.

[Mr. Thomas van den Honert]

HONERT (Mr. THOMAS VAN DEN) zoon van Rochus van den Honert en van Margaretha Hallineg, werd te Dordrecht geboren, was wagenmeester-generaal, en een zeer geleerd man, wien Reinerus Neuhusius twee gedichten wijdde. Hij huwde Baldina Nobelaar en stierf kinderloos in 1672.

Zie Balen, *Beschrijv. van Dordr.*, bl. 1275; R. Neuhusii *Jeti Thalia Alemariana*, p. 114, 247.

[Tako Hajo van den Honert]

HONERT (TAKO HAJO VAN DEN) zoon van Johan van den Honert, ingenieur en krijgscommissaris van den vorst van Oostfriesland, in 1635 te Dordrecht geboren, en kleinzoon van Johan van den Honert Heeren Dirksz. en Hasia van der Meyde, werd den 16 Maart 1666 te Norden in Oostfriesland geboren. Slechts weinige weken mogt hij zijne moeder, Ida Hajinga, (de derde vrouw van Johan van den Honert) bezitten, doch hij vond eene brave en waardige opvoedster in zijne grootmoeder. Acht jaren bereikt hebbende werd hij naar de school te Emden gezonden, en toen hij dertien jaren oud was, geschikt geoordeeld om het akademisch onderwijs bij te wonen. Daar zijn vader hem echter daartoe te jong achtte, bleef hij zich nog twee jaren te Norden oefenen, waarna hij zich naar Marburg begaf, waar hij zich op de wetenschappen toelegde, zonder nog eene bepaalde betrekking in de maatschappij te hebben gekozen. In 1683 begaf hij zich naar Leyden, waar zijne keus zich, in weerwil dat zijn vader hem in de regten wenschte te laten studeren, tot de godgeleerdheid bepaalde. Hij genoot het onderwijs van Wittichius, Le Moyne en Spanheim, ook legde hij zich toen op de genees- en ontleedkunde toe. Vroeger had hij zich te Norden, onder zijn vader, in de wiskunde en te Marburg op de talen, wis- en natuurkunde geoefend. Gedurende den loop zijner philosophische studiën verdedigde hij eene *dissertatio de mundi in tempore productione*. Na den dood van Wittichius verliet hij de hoogeschool en begaf hij zich naar Dordrecht, en genoot daar het onderwijs van

den hoogleeraar Salomon van Til, op wiens raad hij vroeger dan zijn plan was, zich tot proponent liet aannemen (1687) en zich de gewoonte eigen maakte zijne leerredenen op schets voor te dragen. In 1689 aanvaardde hij het beroep te Hendrik Ido- en Schildmans-Ambacht. Hier gaf zijne verkeering met een jongeling van de Roomsche godsdienst, dien hij tot de Hervormde poogde over te halen, hem aanleiding tot het zamenstellen van *De waarachtige wegen*, *die God met den mensch houd*, *uit een vast grondbeginsel*, *door hulp van de ingeschapene openbaring Gods afgeleidt en 't zamengeschakelt*. (Het laatste of IVde hoofdstuk behelst *een niet min dan wiskunstig vertoog van de Goddelijke herkomst der ingelijste* (*kanonyke*) *Bibelschriften*.)

Dit werk waarvan het eerste deel te Dordrecht in 1695 8°., later te Amsterdam in 1703, 4°., in 1730 vermeerderd en in 1742 (Amst. 2 dln. 4°. 3de dr.) door zijn zoon Johan van den Honert werd uitgegeven, en waarvan J. Verburg, met toestemming van den schrijver, een stelselmatig uittreksel ten behoeve van studenten, onder den titel: *Theologia naturalis et revelata per aphorismos delineata*, 1715, vervaardigde, doet hem als een Cartesiaansch godgeleerde kennen. Vrij en zonder zich aan stelselmatigen band te houden, ontwikkelt en beredeneert hij de godsdienstige waarheden, de praktische toepassing daarvan niet uit het oog verliezende. Terwijl van den Honert daaraan arbeidde, schreef hij ook zijne *Noodige voorbereiding tot ontdekking van de regte meening des Apostels Paulus*, *in synen uitmuntenden Sentbrief aan de Romeinen*, een werk dat hij aan den magistraat der stad Brielle opdroeg, welke deze eer met een voortreffelijk geschenk aan boeken vergold. Niet lang bekleedde hij het predikambt in den Briel. Hij werd in 1698 te Amsterdam beroepen, waar hij in de maand Mei zijne intrede hield en 36 jaren bleef. Hier schreef hij zijn *Kortbondig vertoog van Christus afkomst uit David*, *behelsende eene beweering van Mariaas erv-dochterschap*, *en eene vereffening van de twee geslagtkaarten bij Mattheus en Lucas te vinden* (Amst. 1702, 8°., Leid. 1726, 4°.) met bladwijzers door den proponent Barth. Bolk, en gaf hij in het licht: *Syntagma Dissertationum de Stylo Novi Testamenti graeco*, *quas collegit atque una edi curavit* T.H.v.d.H. *Eccl. Amst.* In deze verzameling vindt men de dissert. van H. Stephanus *de Stylo N.T. Graeci*, die van Beza *de dono linguarum et apostolico sermone; Idea Graecarum N.T. dialectorum* van Pasor, de verhandeling van J.G. Straube *de emphasi Graecae linguae*, en eindelijk een brief van van den Honert aan Abraham Boddens, Waalsch

predikant, behelzende zijne gedachten over het, ter gelegenheid van de poging om de psalmberijming van Marot en Beza te verbeteren, opgeworpen denkbeeld dat het gebruik van oude, versleten en barbaarsche woorden en uitdrukkingen bij de godsdienst van geen belang was, daar men die ook in den Griekschen stijl van het N.T. aantrof. Hier tegen schreef Elie Benoist, predikant bij de Waalsche gemeente te Delft, eene *Amica postulatio de Stylo Novi Testamenti*, Delft 1703, 't geen aan van den Honert een tweeden brief ontlokte. Ook arbeidde hij aan eene tweede en verbeterde uitgaaf zijner *Waarachtige wegen*, doch terwijl hij hiermede bezig was, werd hij in de kerkelijke geschillen van dien tijd gewikkeld. Hij wilde geen werkeloos aanschouwer blijven in den pennestrijd gevoerd over den *Hemel op aarde* van Frederik van Leenhof. Hiertegen gaf hij zeven brieven in het licht en niet minder ijverig bestreed hij Leenhof en het Spinozisme in den tweeden druk van zijne *Waaragtige wegen*, en op de Noordhollandsche synode, welker voorzitter hij ten jare 1706 was. Zijne leerrede, bij de opening dezer vergadering, over Luc. VII:35, uitgesproken, werd in 1707 in het licht gegeven. Van den Honert was in den aanvang de bescheidenste van alle tegenstanders van Leenhof; doch toen een onbekende had in het licht gegeven: *Redekundige aanmerkingen ter wederlegging van van den Honerts eersten brief*, werd hij in zijnen *Brief aan F. van Leenhof wegens de redenkundige aanmerkingen*, de onverdragelijkste, en durfde schrijven, dat er in den *Hemel op aarde*, behalve de overgangen van het eene tot het andere, wat het zakelijke betrof, geene twintig regels gevonden werden, die niet uit de schriften van Spinoza waren genomen. Niets heeft van Leenhof bij de Hervormde Kerk van Nederland meer in minachting gebragt dan deze beschuldiging door van den Honert tegen hem aangevoerd. Men geloofde den grooten theologant op zijn woord. Ook schaarde hij zich onder de bestrijders van Willem Deurhoff, predikant te Amsterdam, door velen als een pantheist en Spinozist met een zwarte kool gebrandmerkt en voerde de pen tegen hem zoo in zijn *Waarachtige Wegen* als in *Willem Deurhoffs hardnekkigheid*, Amst. 1707, 4°.

Deurhoff verdedigde zich in *Noodzakelijkheit en uitvlugten der werkinge Gods*, *tot oplossing van tegenwerpingen en uitvlugten van den heer T.H.v.d.H.*, Amst. 1707, 8°.

Niet lang daarna werd van den Honert in een scherpen twist gewikkeld, door de uitgave van zijn *Hoogepriesterschap van Christus*, *naar de ordeninge van Melchizedek*,

door eene ontleding en verklaring van het sevende hoofdstuk van Paulus sendbrief aan de Hebreën, Amst. 1712. D'O u t r e i n , toen predikant te Dordrecht, had kort te voren *De Sendbrief van Paulus aan de Hebreën ontleedet*, *uitgebreid en verklaart* enz. in het licht gegeven, waarin hij een tegenovergesteld gevoelen aankleefde, en nu meende hij dat v a n d e n H o n e r t zijn werk opzettelijk tegen hem had gerigt, 't geen eene scherpe en bittere briefwisseling ten gevolge had, en twee geschriften van d'O u t r e i n , over dit onderwerp verschenen. V a n d e n H o n e r t gaf hierop in het licht: *De Messias verheerlijkt aan des Heeren regterhand*, *voorgedragen in eene schriftmatige verklaring van den* 110den *Psalm*, *met een aanhangsel*, *ter verdediging van Melchizedeks ware menschheid en ligchamelike onstervelijkheid*. Amst. 1714. Nu werd de twist nog heviger. Als verbitterde vijanden stonden beide godgeleerden tegen over elkander toen d'O n t r e i n zijn *Audi et alteram partem ofte afgeperste verdediging* en v a n d e n H o n e r t zijn *Antwoord op het ongegronde klaagschrivt*, *rakende het verschil over den persoon van Melchizedek*, *dienende tot een vervolg van den* 110den *Psalm*, uitgaf.

Tot zulk een hoogte liep de twist, dat de Amsterdamsche regering tusschen beide moest komen. Hierdoor werden de gemoederen bedaard, terwijl v a n d e n H o n e r t zich eerlang een nieuwen werkkring geopend zag, door zijne benoeming in de godgeleerdheid te Leyden, welke betrekking hij den 1 November 1714 met eene redevoering *De mysterio primi et secundi Adami* aanvaardde. In 1721 werd hierbij nog het onderwijs der Hebreeuwsche oudheden gevoegd, waarvan hij op den 4 van Wintermaand een aanvang maakte met eene redevoering *De necessario ad recte interpretandam scripturam sacram*, *Antiquitatum Hebraicarum cognitune*. Daarenboven hield hij nog twee redevoeringen bij het nederleggen van het rectoraat; de eerste, door zijn zoon vertaald, *over de noodzakelijkheid en het gedurig gebruik der Profetische godgeleerdheid in de kerk* (*Dissert de Theol. Propheticae necessitate*, *ejusque perpetuo in Ecclesia usu*, Lugd. Bat. 1721, 4°.), en de andere door J. Wena overgezet, *over de onverschilligheid in de godsdienst* (*De Religionis indeferentismo*).

Ook als hoogleeraar wikkelde hij zich in een hevigen twist met A n t h o n i u s D r i e s s e n , hoogleeraar te Groningen, over het al of niet gegronde zijner beschuldiging van zijn ambtgenoot W i t t i c h i u s , dien hij bij curatoren wegens spinosismus had aangeklaagd. V a n d e n H o n e r t nam den handschoen voor den beschuldigde op in een brief aan den Groninger predikant A b r a h a m T r o m -

mius. Hierop vatte Driessen tegen hem de pen op. Het scheen dat van den Honert met de zaak verlegen was, dewijl zijn antwoord uitbleef, zoodat Driessen het oordeel inriep van de Utrechtsche en Franekersche godgeleerde faculteit. Het oordeel der laatstgenoemde was allergunstigst voor Wittichius; de eerste zond hare bezwaren aan den beschuldigde met uitnoodiging die zelve uit den weg te ruimen, 't geen hij in een Latijnsch geschrift poogde te doen. Dit stuk behaagde Driessen geenszins en hij schreef op nieuw aan van den Honert, die thans in het licht gaf: *Repraesentatio*, *cur ad criminationes*, *quibus Cl. Driessen*, *Cl. Wittichium ob habitam ante aliquot annos de natura Dei disputationem a cathedra Groningana arcere conatus est*, *nihil responderit*. Doch Driessen wilde geen vrede en ging voort met schrijven, en toen een ongenoemd schrijver, voor wiens verhandeling van den Honert een voorrede plaatste, Wittichius verdedigde, ontbrandde het twistvuur nog heviger. Wij zouden te uitvoerig worden indien wij de verdere geschiedenis van dezen strijd volgden, te meer daar hij uitvoerig door Ypey en Glasius is geboekt. Alleen willen wij nog vermelden dat er van van den Honert nog twee twistschriften verschenen: *Repraesentationis Honertianae vindiciae* en *Brief aan een voornaam Heer*. Gedurende dien twist hield zich de onvermoeide van den Honert nog onledig met het schrijven van geleerde werken en het vermeerderen en verbeteren zijner uitgegevene, tot dat hij den 23 Februarij 1740 in den ouderdom van ruim 73 jaren overleed. Hij is tweemaal gehuwd geweest, in 1689 met Jacomina van Asperen, dochter van Gijsbert van Asperen, veertig der stad Dordrecht, en Maria de Witt, die in 1705 overleed; in 1707 met Elisabeth van Midlum, dochter van Cornelis van Midlum, predikant te 's Graveland. Hij verwekte 13 kinderen, van welke alleen zijn zoon Johan van den Honert onze aandacht verdient. P. van Gunst, J. Houbraken en de *Effigies* bij van der Aa hebben ons zijne afbeelding bewaard. Er bestaat op hem een bundel van Latijnsche en Nederduitsche gedichten, en nog 3 verzen te vinden in *Boekzaal der Gel. Wereld*, 1740, bl. 303 volgg.

Behalve de in den tekst genoemde werken schreef hij:

Afscheidspredikatie te Amsterdam.

Intreêpredikatie te Leyden.

Mengelstoffen, 2 d.

Voorbereyding tot de Sendbrief Pauli aan de Romeinen, Franeker 1698, 4°.

Vijf brieven tegen Leenhof, Amst. 1704, 8°.

Noodige aanteekeningen op de Artykelen van de Satisfactie van den kerkeraad tot Zwol, voorgesteld door T.v.d.H., Amst. 1705, 8°.

Brief tegens Wittichius, Leyden 1718, 4°.

Beknopte samenbinding der Goddelijke Waarheyd, Leyd. 8°.

Schriftmatig vertoog over Luc. VII:35, 8°.

Verklaring van eenige versen van het eerste capittel des Briefs Pauli aan de Romeynen, Leyd. 1742, 4°.

Brieven aan den Heere Witsen, met eenige nagelaten schriften van G. van den Honert, uitgegeven door J. van den Honert, Leyd. 1744, 8°.

Dissertatio de Creatione mundi secundum narrationem.

Mosis. Dissertatio de situ Edenis et hortu, quem Deus in ea regione plantavit. De lingua primarcia ejusque propagatione, Leyd. 1738, 8°.

Hij maakte ook eene *verklaring van het Hooglied* voor de pers gereed.

Zie *het leven en sterven van T.H.v.d.H.* beschreven door J. van den Honert, vóór den vierden druk van de *Waaragtige Wegen; Bibl Brem.* Cl. I. p. 154, 437 scqq. (*seripta eristica inter viros clarissimos D.A. Driesenium, D.T.H. van den Honert et Jac. Wittichium nunc super reciprocata*), Cl. II. p. 287, p. 881, (*controversiae Driessenio-Wittichianae continuatio*) Cl. V. p. 148, Cl. VI. p. 160; *Bibl. Groning.*, T. II. p. 384, T. III. p. 678; *Miscell. Gron*, T. III. p. 768; Saxe, *Onom.*, P. VI p 37; *Bibl. Rais.*, T. XXXVIII. p 37; Ypey, *Geschied. der Christ. Kerk in de* 18*de eeuw*, D. VII. bl. 332, D. VIII. bl. 151 verv.; Ypey en Dermout, *Geschied der Ned. Herv. Kerk*, D. III. bl. 242 verv.; Glasius, *Geschied. der Christ. Rerk en Godsd. in Nederl.*, D. II. bl. 191; *Godgel. Nederl.*, o.h.w.; Siegenbeek, *Geschied. der Leids. Hooges*, D. II bl. 176, 177; te Water, *Narratio*, p. 205, 206; Kok, *Vad. Woordenb.*, D. XXI. bl. 25-28; Rabus, *Boekz. van Europa* 1695 *b.*, bl. 265; Schotel, *Kerkelijk Dordr.*, D. II. bl. 317, 318; Kist en Royaards, *Kerkel. Archief inzonderh. voor Nederl.*, D. VII. bl. 285, 308. D. IX. bl. 490, 491; de Paauw en Veeris, *Nam. der Predikanten*, bl. 102, 103; Muller, *Cat. van Portr.*

[Johannes van den Honert]

HONERT (JOHANNES VAN DEN), zoon van den vorige, werd den 1 December 1693 te Henrik-Ido-Ambacht geboren en voor den koophandel bestemd, en reeds bevond hij zich op een kantoor, toen het bleek dat zijne zucht voor de beoefening der wetenschappen onoverwinnelijk was Gelukkig had hij eene geletterde opvoeding genoten. Zelfs had hij, toen hij vijftien jaren oud was, een naamloozen brief uitgegeven aan H. Verrijn, die toen met d' Outrein over de vraag of de socinianen onder de christenen mogen geteld worden, in geschil was. Hij was eenentwintig jaren oud toen hij de godgeleerdheid begon te beoefenen en zich inzonderheid op de wijsbegeerte toe te leggen, zoodat hij, voor hij de academie verliet, onder voorzitting van Witti-

chius, eene verhandeling *de essentia et existentia Dei* kon verdedigen. Den 4 Junij 1719 werd hij door zijn vader als predikant te Katwijk aan den Rijn bevestigd, welke standplaats hij in 1721 met Enkhuizen verwisselde. Drie jaren later nam hij een beroep naar Haarlem aan, waar hij in 1725, ten gevolge zijner uitgegevene *Dissertatio de Gratia Dei*, *non universali sed particulari* in een hevigen twist werd gewikkeld met Johannes Driebergen en Kornelis Westerbaan, predikanten bij de Remonstr. gemeenten te Rotterdam en te Utrecht over het leerstuk der genade, die in Duitschland en in ons vaderland tusschen de godgeleerden werd gevoerd. Te gelijkertijd was hij in vete met de Lutherschen, wijl hij - wiens gezag zoo groot was dat men hem gedurig verzocht voorredenen te schrijven, ten einde aan de uitgegeven werken meer debiet te bezorgen - in zijne voorrede voor het werk van J.M. Mommers, *Luther Gereformeerd* en in andere schriften had beweerd, dat Luther met de Gereformeerden in de voornaamste punten overeenstemde.

Ondertusschen had van den Honert voor eene beroeping naar Amsterdam bedankt, doch dat naar Utrecht, om als hoogleeaar in de godgeleerdheid de plaats van F.A. Lampe te vervullen, aangenomen. Den 20 October 1727 opende hij zijne lessen met eene *Oratio de Divinis nuptiis*, en toen hij in 1732 ook met het onderwijs in de kerkelijke geschiedenis werd belast, aanvaardde hij den 31 Maart dien post met eene *Oratio de historia ecclesiastica theologis maxime necessaria*.

Zijne benoeming tot hoogleeraar was ten algemeenen genoegen en groot het aantal studenten die van alle kanten naar Utrecht gingen om zijne lessen bij te wonen.

Zijne dogmatische lessen hield hij naar aanleiding van de *Fundamenta theologiae didascalicae* van J. Melchior, waarvan hij in 1727 eene nieuwe uitgaaf bezorgde. Later (1730) gaf hij zijne *Institutiones typicae emblematicae et propheticae*. Van den Honert kon evenmin te Utrecht als te Amsterdam zijn twistgierigen aard verloochenen. Kort maar hevig was de strijd die hij met Odé voerde over de dagelijksche gehoorzaamheid van Christus, en de tusschenkomst der regering was noodig om beide geleerden te verzoenen. In 1734 werd hij naar Leyden beroepen, om, als ambtgenoot van zijnen vader, den post van gewoon hoogleeraar der godgeleerdheid te bekleeden. Hij aanvaardde dien, den 15 van Herfstmaand, met eene redevoering, *de regeneratione sive de natis ex connubio Christi cun Ecclesia liberis*. In het vervolg werd hem ook het onderwijs in de kerkelijke geschiedenis en der gewijde welsprekendheid op

gedragen. Van het eerste maakte hij den 28 van Louwmaand 1739 een aanvang met eene redevoering *de Bohemorum et Moravorum Ecclesia;* van het laatste, op den 23 van Slagtmaand 1746 met het spreken *de Sapientia et arte Oratoris Ecclesiastici*. Een jaar vroeger had hij, als aftredend rector, eene redevoering gehouden *de mutuo Christianorum tolerantia*. Zoodra hij te Leyden was gekomen vervaardigde hij een eigenen leiddraad voor zijn dogmatisch onderwijs en gaf dien in 1735 met den titel *Institutiones theologicae didactico-elenchticae* in het licht. Ook geraakte hij spoedig in twist met een Roomschgezind schrijver, onder den naam van Z e e l a n d e r , over het leerstuk der transubstantiatie, waarover hij een werk had in het licht gegeven, en vervolgens met den geleerden Doopsgezinden predikant van Harlingen J. S t i n s t r a , een krachtig voorstander der geloofsvrijheid. Deze had in 1740 *vijf predikatiën over de natuur en gesteldheid van Christus koningrijk*, *onderdanen kerk en godsdienst* uitgegeven. Van alle kanten had men hem van Socianismus beschuldigd. Ook v a n d e n H o n e r t meende niet te mogen zwijgen, zond hem een gedrukten brief, en toen deze dien in zijne *Gedagten over den brief van den heer J. van den Honert*, Harl. 1741, beantwoord had, liet de professor hierop vijf leerredenen over dezelfde teksten, die S t i n s t r a behandeld had, volgen.

Ook bij de godsdienstige beroeringen, die in 1750 te Nijmegen op de Veluwe en elders plaats grepen, bleef v a n d e n H o n e r t geen onverschillig aanschouwer. Hij zelf onderzocht en was er niet mede ingenomen, meenende er geheel iets anders dan de bijzondere werking der goddelijke genade in te vinden. Zij gaven hem aanleiding tot het schrijven van een *Eenvoudig verhaal van hetgeen te Nienwkerk en daaromtrent van den* 17 *tot den* 20 *Julij* 1750 *gezien*, *gehoord en bevonden is; Aanmerkingen op het getrouw verhaal en de apologie van J. Kuipers; Brieven aan den schrijver van een boekje: Vrijmoedige en ernstige verdediging van het werk Gods te Nieuwkerk*, *aan Ph. de Roy en aan G. Kuipers*, en andere, waarin niet altijd de geest der verdraagzaamheid en liefde doorstraalt en die dikwijls vrij heftig geschreven waren. Ook tegen N i c o l a a s H o l t i u s , predikant te Koudekerk, trad hij in het krijt en verzette zich met zijne *Verhandeling over de regtvaardiging des Zondaars uit en door het geloof*, tegen diens geschrift *over de regtvaardiging door het geloof* (1750), en niet gering was het deel dat hij in de zaak van v a n d e r O s , Zwolschen predikant, nam; (zie dat artikel).

Het was voor v a n d e n H o n e r t moeijelijk zich in al de dogmatische twisten, welke toen onze vaderlandsche kerk

beroerden, onzijdig te houden. Groot toch was het gezag aan zijne meening in de vaderlandsche kerk toegeschreven. Men noemde hem den paus van Nederland en raadpleegde hem als een orakel. Zijn aanbeveling was genoegzaam om, wie die verkreeg, in de kerk te bevorderen. Daarenboven vond hij een krachtigen steun in curatoren der Leydsche hoogeschool, die fier op het bezit van zulk een man, alles aanwendden om hem hunne goedkeuring en gunst te bewijzen. V a n d e n H o n e r t was een Coccejaansch godgeleerde in den vollen zin des woords, doch verre van onverdraagzaam omtrent de Voetianen, en krachtig werkte hij mede om de scherpe grenslijnen, die tusschen de kerkelijke partijen werden getrokken, flaauwer te doen worden. Zijne gematigdheid, vooral in de zaak van v a n O s , gaf dan ook aanleiding dat de hevige voorvechters der kerkelijke orthodoxie hem vergruisden en zijne gedachtenis na zijn overlijden zoo lasterden, dat de curatoren zich geroepen achtten die in hunne bescherming te nemen. Het was vooral de woelzieke H o l t i u s , die in een eerroovend geschrift zijn gal tegen den achtbaren hoogleeraar uitbraakte, en curatoren wisten bij den raadpensionaris S t e i j n te bewerken, dat er nadrukkelijke maatregelen werden genomen om dien lasteraar te beteugelen.

V a n d e n H o n e r t bekleedde een eervollen rang onder de godgeleerden zijner eeuw. Hij was doorkneed in de godgeleerdheid en alle vakken die met haar in verband stonden, een uitmuntend meester voor zijne leerlingen. Als bijbeluitlegger maakte hij zich verdienstelijk door de voorredenen, die hij voor elk der deelen van de *Verklaring der geheele H.S. door eenige Engelsche godgeleerden*, 1741-1757, 4°., toevoegde; in zijn dogmatiek was hij een streng aanhanger en verdediger der aangenomen leer der Nederduitsch hervormde kerk. Hij huwde te Enkhuizen met J o h a n n a v a n L o o s e n die hem drie kinderen schonk, onder welke T a k o H a j o v a n d e n H o n e r t , geboren den 2 October 1739, predikant te Nichtevegt, en overleed door velen betreurd, den 6 April 1758.

Zijn ambtgenoot J. L u l o f s hield eene lijkrede op hem. Aan J. H o u b r a k e n zijn wij zijne afbeelding verschuldigd.

Behalve de genoemde werken heeft men nog van hem:

De Septem Spiritibus Apocalypticis et de die Dominica, *Dissertationes duae Theologicae*, *Traj. ad Rhen.* 1733, 4°., in *Miscell. Duisburg.*, T. II. p. 189, seqq.

Verzameling van Heylige Mengelstoffen, *behelsende een verklaring van den* XXIII *en* LXXXIV *Psalm*, *beneffens eenige verhandelingen van voornaame Geschiedenissen en Plegtigheden*, 2de dr., Leyden 1728, 4°.

Tweede verzameling van Heylige Mengelstoffen, *behelzende een verklaaring van den* LXXXVII *Psalm*, *een vertoog van de schakel der Evangelywaarheden*, *begreepen in de Heydelbergsche Catechismus*, *en een verhandeling van den spreekenden Engel in de Bethlehemitische landstreek*, Leyd. 1728, 4°., 3de dr. der beide verzamel. Leyd. 1747, 4°. In 1755 verschenen te Leyd. de 3 verzamel. 2de dr., 4°.

Afscheid en Intreepredicatie, Leyd. 1728, 4°.

Verhandeling van Gods niet algemeene maar bysondere genade, *als meede van 't weesen en aanweesen Gods*, Leyd. 1726, 4°.

Antwoord aan de heeren Driebergen en Westerbaan, Leyd. 1726, 4°.

Vertoog van de veelvuldige redenen, *door welke J. van den Honert bewogen is*, *het vervolg der Aanmerkingen van den heer J. Drieberge*, *vooreerst onbeantwoord te laten*, Leyd. 1726, 4°.

Over het XI *hoofdstuk van den Brief aan de Hebreën*, Leyd. 4°.

Over den Sabbath, Leyd. 8°.

't Heylig Hallel of Feestgezang der Israëliten, *begrepen in den* CIIIden *en vijf daaraanvolgende Psalmen*, *geopend en verklaard*, Leyd. 1727, 4°.

Leerstukken der voorbeeldige, *zinnebeeldige en prophetische godgeleerdheyd*, *in het Nederduyts vertaald door A. Stochius*, *Med. Doct. te Leyd*, 1732, 4°.

Kerkelijke Redevoering over Titum II *vs.* 14, *ter gelegenheyd van een Dankzegging over des Heeren Heylig en Hoogweerdig Avondmaal*, Leyd. 1729, 4°.

Redevoering over 't leeven en sterven van F. Fabritius, Leyd. 1728, 4°.

Academische redevoering over de Boheemsche en Moravische kerk, *hier komt bij deszelfs Geschiedkundige verhandeling van de oude Waldenzen*, *Bohemers en Moraviers*, *uyt 't Latijn vertaald door H. Stochius; en nog een verhandeling van Gods eeuwige en onveranderlijke Praedestinatie*, 2de dr., 1739, 4°.

Aanmerking over den Brief van Waltteville, Leyd. 1739, 4°.

Verhandeling van de Transubstantiatie, Leyd. 1738, 8°.

Antwoord aan Zeelander over de Transubstantiatie, Leyd. 1742, 2 d. 8°.

Kort begrip der Christelijke Religie, *voor die zig willen begeven tot des Heeren Heylig Avondmaal*, Leyd. 1742, 1747, 8°.

Idem, in 't klein, 1733, 1743, 8°.

Brief aan J. Stinstra, Leyd. 1741, 8°.

Aanmerkingen over den Brief van Do. Mulder, Amst. 1736, 8°.

De Natuur en gesteltheid van Christus koningrijk, *onderdanen*, *kerk en godsdienst*, *in vijf predicatiën over dezelve vijf texten van Gods Heylig woord*, *over welke de heer J. Stinstra vijf predicatiën gedaan en onder dezelve tytel in 't licht gegeven heeft*, Leyd. 1742, 8°.

Fr. Fabritius en J. van den Honert, *Predicatiën en Leerredenen*, Leyd. 1735, 4°.

Lijkpredicatie over den dood van professor Joh. Wesselius, Leyd. 1745, 4°.

Academische Redevoering over de onderlinge verdraagzaamheid der Christenen, Leyd. 1745, 4°.

Bekentmakinge aangaande het geschrift van Th de Hartogh, 8°. de 2de druk. Amst. 1738.

L. Bidloo, *onbepaalde verdraagsaamheid en verwoesting der Doopsgezinden in het jaar* 1701, *waarby komen notabele stukken van Doopsgezinden en Remonstranten over de verdraagsaamheid*, *beredeneert door J.v.d.H.*, Leyd. 1742, 8°.

Aanmerkingen op het onlangs uytgekomen vervolg der gedagten van J. Stinstra over den Brief door den eersten aan den laatsten geschreven den 27 *Julij* 1741, Amst. 1843, 8°.

Aanmerkingen op het boek dat tegen hem geschreven is onder den tytel van vervolg der vaste gronden van het Catholyk gelove wegens het Heylige sacrament des Autaars door L Zeelander, Amst. 1744, 8°.

Des Heeren wijnstok in Nederlandt, *met deszelfs voorledene*, *tegenwoordige en toekomstige lotgevallen*, *beschouwt en beredeneert in eene kerkelijke Redevoering over Psalm* LXXXV *vs.* 15 *tot* 20, *op den Algemeenen Dank-*, *Vast- en Bedendag*, *den* 13 *Maart* 1748, Leyd. 1748 8°.

Derde Verzameling van Heylige Mengelstoffen, Leyd. 1747, 4°.

Vervolg der Aanmerkingen op het tweede deel van het Boek dat tegen hem geschreven is, *onder den tytel van Vervolg der vaste Gronden in het Catholyk gelove*, *wegens het Heylig Sacrament des Autaars*, *door J. Zeelander*, Leyd. 1747, 8°.

De Kerk in Nederland beschouwd en tot Bekeering vermaand, Leyd. 1748, 8°. 3de druk.

Vraagstukken met derzelver Antwoorden tegen de leer der Papisten, *tot bevestiging der Gereformeerde Nederl. Jeugd*, *gerigt naar Gods zuyver woordt*, *door een beroemd doctor in beyde de Regten*, Leyd. 1746, 8°.

De leere der waarheid die naar de Godzaligheit is, *in de hoop des eeuwigen levens*, *bij wijze van vraagen*

en Antwoorden ten dienste der Nederl. jeugd beschreven en aan derzelver edelste telg, *de jonge Princes van Oranje en Nassau opgedragen*, 1748, 8°., 1749, 2de dr. 8°. 1755, 3de dr., 8°., 1763.

De eerste beginselen van dit werk afgescheiden, Leyd. 1756, 8°., 4de dr., 1769.

De Mensch en Christus, *zooals hij al en niet bestaat*, *na den eisch van den redelijken en Evangelischen Godsdienst*, Leyd. 1749, 1750, 2de dr., 8°.

Het volk van Nederlandt niet alleen wegens de steeds in het oog loopende ontheiliging van des Heeren Heyligen Dag, *maar ook wegens de meer of min by elken mensch onder hande en onopgemerkte overtreding van alle de geboden des Heeren onderzogt en tot bekeering vermaant*, Leyd. 1749, 8°.

Aanmerkingen op het werkje van Do. Gerh Kuijpers uytgegeven met dit opschrift: Getrouw verhaal en Apologie of verdediging der zaaken voorgevallen te Nieuwkerk op de Veluwe, Amst. 1750, 4°., 2de dr., 1751.

Verantwoording van den schrijver wegens de Aanmerkingen van het werkje van Do. Ger. Kuijpers, *dat te Amst. by Wor is gedrukt*, *tegen een geschrift dat te Rotterd. by van Pelt is uitgekomen*, *onder den tytel: de Eere Gots enz.*, Amst. 1751, 4°.

Brief aan de schrijver van het Boekje, *te Gorinchem gedrukt by Teunis Hornier*, *genaamd vrijmoedige en ernstige verdediging enz.*, *waar agter een Naschrift wegens een boekje te Rotterd. gedrukt by van Pelt*, *genaamt Medicinaal Recept enz.*, *beyde geplaatst agter twee andere brieven*, *de eerste aan Do. Ph. de Roy*, *over zijne twee uytgegevene Geschriften*, *en de tweede aan Do. Ger. Kuypers*, *over zijn brief aan de leeraren onzer Kerke*, Amst. 1751, 4°.

Antwoord aan Do Ger. Kuypers, *op deszelfs brief geschreven aan de prof.*, *de* 2de *druk vermeerderd met een Aanhangsel*, Amst. 1751, 4°.

Tweede Brief op den tweede Brief van Do. Ger. Kuijpers, *met een Aanhangsel*, Leyd. en Amst. 1751, 4°.

Derde Brief aan Do Ger. Kuijpers, *wegens deszelfs twee Historische Verhandelingen*, *door hem*, *onder den naam van Oud en Nieuw uytgegeven*, Leyd. en Amst. 1751, 4°.

Vierde Brief op den derden Brief van Do. Ger. Kuijpers aan den Professor, Leyd en Amst. 1751, 4°.

Lijkreden over Zijne Doorl. Hoogh. den Heere W.C.H. Friso, *Prince van Oranje en Nassauw*, *Erf-Stadhouder enz. enz.*, *uytgesprooken den* 27 *Oct.* 1751, *over* 2 *Chron.* XXXV *vs.* 24, 25, Leyd. 1751, 4°.

Van deze Lijkreden zijn drie drukken.

Brief aan een zijner vrienden over de zaak van Do. Ani. van der Os, Leyd. 1752, 4°.

Aanmerkingen op het werkje van den ongenoemden aanspreeker, *wiens aanspraak aan Do. Ant. van der Os te Amsterdam*, *gedrukt is by Nic. Bijl*, Leyd. 1753, 4°.

Hiertegen verscheen:

Beschermer van de aanspraak aan Do. Ant. van der Os, *ontworpen door een lid van de oude Calviniaanse Societeiten tegen de Aanmerkingen van den Prof. Joan van den Honert*, *waarin eenige stukken van groot belang*, *tot onderrigting van Do. A. van der Os*, *en de geheele Nederlandsche kerke*, *nader opgeheldert en aangedrongen worden*, *en de Sophistificatiën van den heer J.v.d.H. ontdekt en bondig opgelost*, *geschreven door een Meedelid van dezelve Societeit*, Amst. 4°.

Het geloof den vaderen, *ten spoore der kinderen*, *uyt Paulus brief*, *het* XI *hoofdstuk aan de Hebreën*, *en naar het beloop van dat hoofdstuk en de overeenstemming der andere Heylige Boeken verklaart*, *die daar ook omstandig handelt van het wangevoelen*, *dat den doorgeleerden Simon Patrick*, *over den aard des waren Saligmakenden Geloofs voorgestelt en aangeprezen heeft*, *in zijn werkje genaamt Geschiedenis van den Reysiger naar het Hemelsche Jeruzalem*, Leyd. 1753, 4°.

Vertoog van J.v.d.H. gelijk tegen anderen, *zoo ook en wel voornamentlijk tegen den ongenoemden Beschermer der Aansprake des ongenoemden Aansprekers*, *wiens werkje tegen Do. Ant. van der Os*, *gedrukt is te Amsterdam by Nic. Bijl*, Leyd. 1753, 4°.

Hiertegen verscheen:

Baniere der waarheid, *opgerigt tegen den heer J.v.d.H. enz.*, Amst. 1753, 4°.

Adam en Christus, *onderling uyt de schriften der twee verbonden vergeleken met een naareden over de Baniere enz.*, Leyd. 1753, 8°.

Advys op de vragen aan hen in die kwaliteit voorgestelt wegens de uitspraak door de Eerw. Classis van Zwolle, *den* 26 *April* 1754, *gedaan in de zaak van Do. Ant. van der Os*, Leyd. 1754, 2de dr.

Hiertegen verschenen:

Twee Brieven van Orthodoxus en Philaletes aan Deotraphis, *wegens de verantwoording van het meerderdeel tegen het protest der kerkenraad te Zwolle enz.*, Leeuw. 1754, 4°.

Wederantwoord op het antwoord van Gecommitteerden der Classis van Zwolle in de zaak van Do. Ant. van der Os, Leyd. 1754, 4°.

Twee Brieven, *de eene geschreven aan*, *de andere*

geschreven van J.v.d.H., *wegens de zaak van Do. Ant. v.d. Os*, Leyd. 1755, 4°.

Beredeneerd verhaal, *wegens den tegenwoordigen toestand en de voorgenomene behandeling der kerkel. proced. in de zaak van Do. Ant. v.d. Os*, Leyd. 1755, 4°.

Twee nadere Brieven, *de eene geschreven aan en de andere van J.v.d.H.*, *wegens de zaak enz.*, Leyd. 1755, 4°.

Twee nog nadere Brieven, *de een enz.*, Leyd. 1755, 4°.

Antwoord aan eenen ongenoemden schrijver, *wegens de dispositiën der Synode van Overijssel*, *over de zaak van Do. v.d. Os*, Leyd. 1755, 4°.

Verantwoording tegen de Doleantre der Geoommitteerd. v.d. Classis van Zwolle, Leyd. 1755, 4°.

Memorie ter onderrigting van die geene, *die wegens de zaak van Do Ant v.d. Os veel spreken*, *en hooren spreken*, *zonder dat zij alle de stukken*, *daartoe behoorende*, *gelezen en onderzogt hebben*, Leyd. 1756, 4°.

Aanmerkingen (*van A.v.d. Os*) *op het praeadvys van de Gecommitteerde van de Zwolsche Classis*, *uytgegeven door J.v.d.H.*, Leyd. 1755, 4°.

Voorwaarde op welke J.v.d.H. meent dat de Gecommitteerden der Zwolsche Cl tot zijn gevoelen, *of hij tot het gevoelen der Gecommitteerden over de zaak van Do. Ant v.d. Os*, *Appell Pred te Zwolle*, *behoort over te gaan; dienende tot beantwoordinge van de gemeenen inhoud nadere of twede Doleantie van dezelve Gecommitteerden*, Leyd. 1756, 4°.

Vervolg op deze Voorwaarde, Leyd 1756, 4°.

Brief aan den schrijver van het boekje te Gorinchem gedrukt enz., 4°.

Brief aan Do. Nic. Holtius over de verhandel over de Ampten v.d. Zaligmaker en over deszelfs zalving tot die Ampten, *met een Bijvoegsel ter verdediging van des schrijvers advys tegen de Gecommitteerden der Zwolsche classis*, Leyd. 1754, 8°.

Tweede brief aan Do Nic. Holtius, *over de ampten enz.*, Leyd. 1755, 8°.

Verhand v.d. regtvaardiging des Zondaars uit en door het geloof, Leyd. 1755, 8°.

De kerk in Nederl. beschouwt en tot bekeeringen vermaant, *waarby een verhandeling over dezelve stof door J. Hollebeek*, *bestaande in* 6 *stukjes*, 8°.

De Mensch in Christus, Leyd. 1761, 3de dr.

Zie L u l o f s , *Orat. funeb. in obit.* J.v.d.H., L.B. 1758; S a x i i *Onom. Lit.*, T. VI. p. 350; T e W a t e r , *Narratio*, p. 215, 216; G. S t o l l e , *ad Heumannum*, p. 685; H e r i n g a , *de Auditor.*, p. 246; *Miscell. Gron.*, T. II. p. 385, T. III. p. 632, 639 (twist met S t i n s t r a); *Miscell. Duisburg*, T. II. p. 380; C l a r i s s e , *Encycl.*

Theol. p 411; Pars en van der Schelling, *Katw Oudh*, bl. 266, 267; *Boekz* 1758; *N. Gelett. Europa*, D. IX. bl. 118-177, D. X bl. 474-484, D. XIII. bl 243-245, D. XIV. bl. 559, 560; Kist en Royaards, *Archiv. van Kerk. Gesch voorn. in Nederl.*, D. VII. bl 283, 308, D. IX. bl 494, 498, 2e Ser D. VI. bl 124; Ypey, *Geschied. der Christ. Kerk in de* XVIII*de Eeuw*, D. VII. bl. 37 verv., bl. 137 verv., 381 verv., D. VIII bl. 57 verv, 172 verv.; Ypeij en Dermout, *Gesch. der Herv. Kerk*, D. III. bl 267 verv., D. IV. bl 15 verv.; Paauw en Veeris, *Naaml van Pred.*, bl. 103; Schotel, *Kerk. Dordr*, D. II. bl 318; Siegenbeek, *Geschied der Leydsche Hooges.*, D. I. bl. 278 verv., bl 291, D. II. *Bijl.* en *Toev.*, bl. 189 verv.; Blaupot ten Kate *Geschied. der Doopsgez. in Friesl.*, bl. 211; Glasius, *Geschied. der Christ. Ned. Herv. Kerk*, D. II. bl. 70; *Godgel Nederl.* o.h.w.; *Ned Jaarb.*, D. V., bl. 1149-1153, D. VI. bl. 467-470, D. VIII. bl. 510-514, D. XV. bl. 848 volgg.; Kok, *Vaderl. Woordenb.* o.h.w.; Muller, *Cat. van Portrett*.

[Joan van den Honert]

HONERT (JOAN VAN DEN) kleinzoon van Joan van den Honert, hoogleeraar te Leyden, zoon van Taco Hayo van den Honert, predikant te Nichtevecht, werd den 26 April 1786 geboren. Na zijne eerste opleiding te Leyden genoten te hebben, vertrok hij naar Amsterdam, waar de notariële of judiciële praktijk aanvankelijk zijne bestemming was. Zucht tot den handel deed hem voor eene wijl zijne vroegere bestemming vaarwel zeggen. Zelfs in lateren leeftijd openbaarde zich bij hem de handelsgeest nog wel, doch gemeenlijk was hem de fortuin ongunstig. De tiercering kwam: en op eenmaal waren ook zijne verwachtingen en berekeningen in duigen gestort. Deze harde les noopte hem om met kracht naar een ander middel van bestaan om te zien. Hij vatte het besluit op, door den dringenden raad van achtbare mannen aangespoord, om in de regtsbezorging een loopbaan te zoeken, en alzoo tot den werkkring, welken hij voor den handel verlaten had, terug te keeren. Den 27 Junij 1809 werd hij benoemd tot procureur bij den raad van judicature over de middelen te water en te land, den 29 Januarij 1810 tot procureur bij het hooge nationaal geregtshof, en in 1811 tot procureur bij de regtbank van eersten aanleg te Amsterdam. In deze betrekking bleef hij werkzaam tot de invoering der regterlijke organisatie van 1838. Gedurende dat tijdvak was hij lid en meermalen president der kamer van orde en discipline der procureurs. Na de regterlijke organisatie van 1838 bleef hij voorloopig procureur bij de arrondissements-regtbank te Amsterdam, tot dat hij bij de algemeene aanstelling van procureurs bij de verschillende regterlijke cellegien, den 15 September 1839 benoemd werd tot procureur bij den hoogen raad der Nederlanden en bij het provinciaal geregtshof in Holland. Deze betrekking bekleedde hij slechts kort. Op de voor-

dragt van den toenmaligen minister van justitie, mr. C.F. v a n M a a n e n, en zonder om den post verzocht te hebben, werd hij bij Kon. besluit van 31 Julij 1841, Nr. 53, benoemd tot commies bij het departement van justitie, en drie jaren later, bij Kon. besluit van 4 November 1844, Nr. 62, tot hoofdcommies bij het zelfde departement.

Hij huwde 26 Februarij 1810 W i l h e l m i n a S u s a n n a A g n i t a v a n H e l s d i n g e n en stierf den 25 Augustus 1850. Hij schreef:

Alphab. Register of Naamlijst der steden, *gemeenten en plaatsen in de Noordelijke prov. van het Kon. der Nederlanden*, *met aanwijzing der arrondissem. en kantons*, *waartoe ieder van dezelve zal behooren*, Amst. 1838.

De wet op den overgang van de vroegere tot de nieuwe wetgeving, *in verband beschouwd met en toegelicht door de daarover in de jaren* 1829 *en* 1837 *plaats gehad hebbende beraadslagingen*, Amst. 1838.

Formulierboek der onderscheidene akten, *behoorende tot de burgerlijke regtsvordering*, Amst 1841, 2de dr. 8°.

Handboek voor de burg, *regtsv. in het Kon. der Ned. met eene voorrede van F.A. van Hall*, Amst. 1841.

Geschiedenis en beginselen der Nederl. wetgeving, *betrekkelijk de gestichten voor krankzinnigen en de wijze hunner opneming in en ontslag uit dezelve*, Amst. 1841, gr. 8°.

Geschiedenis enz. betrekkelijk de onteigening ten algemeenen nutte, Amst. 1841, gr. 8°.

Geschiedenis enz. betrekkelijk de magt der hooge en laage heemraadschappen, *dijk- en polderbesturen*, Amst. 1842, gr. 8°.

Geschiedenis enz betrekkelijk het Notaris-ambt, 2 dl., gr. 8°., Amst. 1842.

Het tarief van Justitie kosten en salarissen in burgerlijke zaken, *in verband beschouwd met vroegere bepalingen en toegelicht door de daarover gehoudene beraadslagingen*, 's Hage en Amst., 1843 en 1844, 2 dl. gr. 8°.

Arresten van den Hoogen Raad, *strafregt en strafvordering*, Amst. 1846-49, 8 dl. gr. 8°.

Het tarief voor het honorarium der notarissen, *vastgesteld bij de wet van* 31 *Maart* 1847 (*Staatsbl. No.* 12), *in verband beschouwd met en toegelicht door de daarover gehoudene beraadslagingen*, 's Hage 1847, gr. 8°.

Het wetboek van strafregt, *toegelicht uit de beraadslagingen van de 2de Kamer der Staten Generaal*, Amst. 1848.

Zie *Vorzameling van Arresten van den Hoogen Raad der Nederlanden*, *voortgezet door Mr. J.C.M. van den Honert* enz. (1850) 1e D. in 't *Voorberigt;* B r i n k m a n, *Alph. Naaml. van Boek.*, bl. 305.

[A. Honich]

HONICH (A.) Van dezen overigens onbekenden kunstschilder vindt men eene schilderij, voorstellende een *Gezigt op het stadhuis te Utrecht met een gedeelte der vischmarkt*, *domtoren en kerk* vóór 1674. Hij bloeide in de helft der XVIIde eeuw.

Zie K r a m m , *Lev. en Werk der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 723.

[J. Honig]

HONIG (J.), tooneeldichter.

Zie *Cat. der Boekverkoop. van* B o m , Mei 1845, bl. 65; H e r i n g a , *Lijst van Ned. Dicht.*, bl. 52.

[Klaas Jz. Honig]

HONIG (KLAAS JZ.), vroeger leeraar bij de Doopsgezinden aan de Oude Sluis, werd 15 Junij 1794 te Purmerend beroepen en aanvaardde zijne bediening met eene leerrede over Psalm CXXVII vs. 1. Den 8 Mei 1796 vierde hij het honderdjarig bestaan der kerk, verwierf zich door zijne bekwaamheid en deugdzaam karakter de liefde en achting van alle weldenkenden en overleed 18 Maart 1832.

Hij schreef:

Redevoering gedaan ter gelegenheid van het plegtig nationaal feest, *op den* 19 *December* 1799. *Op verzoek van den Raad der gemeente te Purmerende*, Purmerend 1800, 8°.

Zie *Astréa* 1855, bl. 57.

[Paulina van den Honig]

HONIG (PAULINA VAN DEN), staatsjuffer van Koningin E l i s a b e t h . In het handboek van den miniatuurschilder J a c o b B h e r e n s , 4°., in bezit van den heer K r a m m , vindt men eene teekening in kleuren met vijftig fiks en ferm geteekende beeldjes, waaronder men leest: *Hoe koningin Elisabeth van Engeland van seker ambassade op het bassecourt te Richmont aangesproken wordt*, en waarboven *na de ordonnantie van juffrou Paulina van den Honig*, *staatsjuffer van koningin Elisabeth*.

Zie K r a m m , *Lev. en Werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 723.

[Johan Honigh]

HONIGH (JOHAN), ridder, oudschepen en raad te Middelburg, zoon van N i c o l a a s J a n s s e n H o n i g h , van 1633-1634 en 1639 burgemeester van Vlissingen, later gecommitteerde ter rekenkamer van Zeeland, wegens Vlissingen, en van M a r i a v a n R o u b e r g e n . Hij was een groot begunstiger der geleerdheid en gaf treffelijke boekgeschenken aan de hoogeschool te Franeker.

Hij liet uit zijn eerste huwelijk met M a r g a r e t h a S c h a e p , dochter van G e r r i t S c h a e p , extraordinair ambassadeur in Engeland, een zoon na, jonker N i c o l a e s

J o h a n H o n i g h , schildknaap, die in veertienjarigen ouderdom in 1681 te Amsterdam overleed.

Zijn tweede huwelijk met Hillegonda van Viersen bleef kinderloos. Het portret van zijn vader Nicolaas bestaat, naar Mierevelt door G. Valck zeer fraai gesneden; diens devies was: *Heureuse vie n'est sans envie*.

Zie M. Smallegange, *Chron. van Zeel.*, D. I. bl. 671; *Cat. Bibl Publ. Acad. Franeq.*, p. 9, 10, 17, 18, 35, 36, 57, 60, 67, 230, 237; La Rue, *Gel. Zeel.*, bl. 311; *Navorscher*, D. III. bl. 384, D. IV. bl. 329.

[Pieter Honigh]

HONIGH (PIETER) was het, die het gewigtig nieuws dat de Herdoopers wel ten getale van 600, aan verscheiden oorden der stad Amsterdam bijeentrokken, van meening om de stad te overvallen, aan eenige regeringsleden mededeelde (1635).

Zie Lamb. Hortensius, *Oproer der Wederdoperen*. Amst. 1660, bl. 120; Wagenaar, *Beschr. van Amst.*, D. III. bl. 37.

[Cornelis Honius]

HONIUS (CORNELIS), geleerd regtsgeleerde te Delft, waar hij een der eerste belijders der Hervormde leer was. Hij was het die van de woorden *Dit is mijn ligchaam*, het woordje *is* met *beteekent* vertolkte. Rhodius en Georgius Sylvanus deelden zijne vertolking aan Luther, Oecolampadius en Zwinglius mede, welke beide laatsten, gelijk ook Graphaeus, Joannes Pistorius, Joannes Sartorius en vele anderen deze opvatting goedkeurden. Dan. Gerdes deelt in zijne *Introductio in Historiam Reform.*, Gron. 1744, 4°., mede Cornelii Honii, *Batavi Epistola de vero sensu verborum sacrae coenae A* 1521 *scripta atque Tiguri A* 1525 *edita*.

Zie *Ann. Groning.*, T. III., p. 44, T. IV. p. 528.

[Adriaan Honing]

HONING (ADRIAAN) een Dortsch landschapschilder, die te Rome den bijnaam van *Lossenbruy* bekwam. Op de verkooping der teekeningen van van der Marck te Leyden (Amsterdam 1773) was van hem *een Gezigt op den Tyber bij Rome*, met de pen in O.I. inkt op graauw papier.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 723.

[A.P. Honkoop]

HONKOOP (A.P.) teekenmeester te Leiden. Hij teekende o.a. het portret van Abraham Arbou, koffijhuisknecht, die in hoogen ouderdom als zoodanig, te midden zijner bezigheden, in de koffijkamer door hem is voorgesteld. W. van Senus vervaardigde eene gravure in fol. naar deze teekening.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 723.

[Jan Honoré]

HONORÉ (JAN), koopman te Amsterdam, diaken der Doopsgezinde gemeente aldaar, die hare vergaderingen hield in de kerken bij het Lam en den Toren, was een godvruchtig en liefdadig man en een innig ijveraar voor de instandhouding zijner gezinte. Hij besprak bij uitersten wil een zekere som, van welke de renten, voor zoover zij toereikend waren, moesten worden uitgekeerd aan Doopsgezinde leeraars, die met een huisgezin bezwaard zijn, en welker gewone jaarwedde niet toereikend was tot onderhoud er van. Niet de gewone bestuurders der gemeentelijke middelen, maar de drie oudste leeraars nevens drie dienende of rustende diakenen hebben het opzigt over deze erfmaking. Leeraars, wier gemeenten, door die van Amsterdam in het betalen der wedde ondersteund werden, konden ook uit deze inrigting ondersteund worden.

Zie W a g e n a a r , *Beschrijv. van Amsterd.*, D. VIII. bl. 65; K o k , *Vaderl. Woordenb.*, D. XXI. bl. 23.

[Bartholomaeus Honorius]

HONORIUS (BARTHOLOMAEUS), kanunnik van Floriffe, van de orde der Norberlijnen, werd te Luik geboren. Zijn vader was uit het Meijerijsche dorp Eersel afkomstig, en het was daarom dat hij bij zijn doopnaam dien van H o n o r i u s of v a n E e r s e l voegde. Hij werd in 1575 pastoor te Helmond en was zeer ervaren in de Latijnsche dichtkunst en geschiedenis. Tijdens zijn herderlijk bestuur werd Helmond door de Protestantsche krijgsmagt ingenomen, welke echter om den moedigen tegenstand, dien zij van den heer der plaats A d o l f v a n C o r t e n b a c h ondervond, deze stad weldra moest verlaten. De overwinning door dien heer behaald, werd door H o n o r i u s in een Latijnsch werkje beschreven en in 1582 onder den titel van *Victoria nobilissimi Adolphi de Cortenbach Procomitis Helmondani*, te 's Bosch gedrukt. Bij den inval der Protestanten uit Helmond verjaagd, reisde hij in 1582 naar Rome. Het schijnt dat hij sedert de pastorale zorg niet meer heeft waargenomen. Hij is den 26 December 1589 overleden. Hij zelf vervaardigde een gedicht op zijne afbeelding. Zijn spreuk was *Pareo ne parceam*.

Hij schreef:

Admonitiones ad fratres Inferioris Germaniae. Sylvaed. 1578.

Hodoeporicon Itineris Italici, Ibid. 1581, 4°.

De dictis et factis Caroli V *Imp.*, Ibid.

Elogium S. Norberti, *et Catalogus celebriorum Ord. Praemonstratensis per orbem universum Abbatiarum*, Ibid. 1584.

Laetus introitus sereniss. Principis Ernesti Bavari, *electi Episcopi Leodiensis*, *partim carmine*, *partim solulâ oratione*, Ibid. 1581, 4°.

Vacca Belgica, *ab Aurantio*, *Casimiro Palatino et similibus exsucta*.

Passio D.N. Collignaei, *Galliae Architalassi*, *Bartholomaeanis festis. Parisiis*, *ironice decantata*.

Quaestiones Theologicae LXX *adversus Calvinistas*, 1586, 4°.

Elucidarium B. Anselmi Cantuariensis Archiepiscopi, *hactenus ignoratum*, 1586, 8°.

Zie Valerius Andreas, *Bibl Belg*, p 105, 106; Foppens, *Bibl Belg.*, T. I. p. 126; Van Gils, *Katholyk Mijerijsch Memorieboek*, bl. 364, 365; Van Gils en Coppens, *Nieuwe Beschrijv. van het Bisdom van 's Hertogenb.*, D. III. bl. 370; Grammay, *Tarand*, p. 3; Hermans, *Conspectus Onom. letter*, p 8.

[Dr. Lubbertus Honradius]

HONRADIUS (dr. LUBBERTUS) of Hoenraet, geboren te Deventer, werd in Hooimaand 1582 te Leyden tot gewoon hoogleeraar in de regten aangesteld, doch verliet dien post nog, om onbekende redenen, volgens Siegenbeek, voor het einde van hetzelfde jaar. Het blijkt echter uit zijn eigen handschrift dat hij zijn collegie den 9 Junij 1884 heeft gesloten. In 1588 werd hij met anderen door de staten generaal naar Denemarken gezonden, om den jongen koning te condoleren met het afsterven van zijn vader, hem geluk te wenschen met zijne regering en de oude tractaten te contenueren.

'Zij hadden' schrijft Bor 'mede commissie aan eenige Duitsche vorsten en om den heere van Fay, ambassadeur van den koning van Navarra, mede te assisteren.' In de maand Junij van het volgend jaar werd hij naar eenige Duitsche hoven gezonden om met hen over eenige zaken te handelen en het verbond met den koning van Navarra te bevorderen.

Hij liet in handschriften na:

Praelectiones, *Ad tit. Digestorum de Regulis juris antiqui*, *Anno Christi* CIↃIↃXXCIII.

Praelectae, *et dictatae in famosa Academia Leidensi*, *cum eleganti et raro concursu scholarium*, *finitae et conclusae Anno* CIↃIↃLXXXIV, *die* IX *Junii*.

Deze handschriften behoorden weleer aan Jacobus Thysius.

Zie *Revii Deventr. Ill.*, p. 497, 523; Bor, *Ned Oorl.*, B. 24, f. 107*a*, B. 26, f. 41*a*; Siegenbeek, *Geschied*, *der Leydsche Hoogesch.*, D. I. bl. 37, D. II. bl. 67.

[Bernard d' Hont]

HONT (BERNARD D'), Vlaamsch tooneeldichter, die in de eerste helft der XVIIIde eeuw bloeide.

Hij schreef:

Het leven ende dood van den Heyligen ende Glorieusen

Pest-Patroon Rochus van Montpellier, treursp. Brugge, P. van de Capelle, (1743) kl. 8°.

Zie Witsen Geysbeek, *Biogr Ant Crit Woordenb*, D. IV. bl. 234; *Cat. der Maatsch van Ned. Letterk*., D. I. bl 114.

[Philippus de Hont]

HONT (PHILIPPUS DE), te Westsouburg geboren, stichtte het collegie der kruisbroeders te Leuven, 't welk verpligt was drie priesters dier stad en drie studenten in de godgeleerdheid uit de steden Goes en Namen te onderhouden. Hij overleed den 12 Maart 1493 en werd begraven in de St. Jacobskerk te Leuven. Ruim honderd jaren na zijn dood werd het gemeld collegie ingelijfd in de Luiksche kweekschool te dier stede.

Zie Valerius Andreas, *Fast. Acad. Oudheden en Gestichten van Zeel*., bl. 63; de la Rue, *Gel. Zeel*., bl. 510.

[Vincent de Hont]

HONT (VINCENT DE) schreef:
Een korte bekentenisse ende rekenschap des Geloofs, Haarl. 1630.

Zie *Cat.* J. van Voorst, T. I. p. 129.

[Pier de Honteville]

HONTEVILLE (PIER DE), was raad en muntmeester generaal van den graaf Philips den Goeden.

Zie van der Chijs, *de Munten van Holl. en Zeel enz*., bl. 375, 378.

[Gerard Honthorst]

HONTHORST (GERARD) of Gerrit Hondhorst, werd in 1592 te Utrecht geboren, en vertrok, na het onderwijs van Abraham Bloemaert genoten te hebben, naar Rome, waar hij, wegens zijne nachtstukken, die hij met vuur en kunstlicht meesterlijk schilderde, den bijnaam van *Gerardo della Notte* (*Gerard van den Nacht*) bekwam. Hij schilderde ze zoo voor anderen als vooral voor prins Giustiniani. Tot zijne meest beroemde stukken behoorden *De onthoofding van Johannes den Dooper* in de kerk van Maria della Scala en *Christus voor Pilatus*. Te Utrecht weergekeerd, werd hij (1623) lid van het St. Lucas-gild, doch hij vertoefde er slechts kort, om naar Engeland te reizen, waartoe hij door koning Karel I was uitgenoodigd. Groot is het getal schilderijen, die hij voor dien vorst en zijne edelen vervaardigde. Zij zijn alle door Walpole beschreven. Een der grootste, doch volgens Kramm niet een der beste, zijner werken was in 1808 nog te Hampton'court en stelde voor: *Koning Karel en zijne gemalin*, *in de gedaante van Apollo en Diana op de wolken gezeten*, *waarbij de hertog van Buckingham*, *als Mercurius*, *die de kunsten en wetenschappen aanvoert;* voor deze com-

positie ontving hij *f* 3,000, een zilver servies voor 12 personen en een fraai rijpaard. Kramm geeft een uitvoerig berigt van de schilderijen die van hem in verschillende museums in Engeland gevonden worden. Wij vermelden alleen de groote schilderij, voorstellende de *Koningin van Bohemen met hare kinderen* in de kunstverzameling van de lords van Essex te Cashiobury. Honthorst heeft aan deze koningin en hare dochters, van welke sommige het zeer verre in de schilderkunst bragten, onderwijs gegeven. Van eene reis naar Venetie in 1627 wordt twijfelachtig gesproken, doch in het vaderland wedergekeerd, werd hij hofschilder van Frederik Hendrik. Het jaar van zijn overlijden is onbekend, doch hij was, volgens dr. Waagen, in 1666 nog in leven. Het zou de grens ons voor dit artikel toegestaan, verre te buiten gaan, indien wij al de schilderijen, die zoo in particuliere als openbare museums, zoo in den vreemde als in ons Vaderland aanwezig, opsomden. Wij vermelden alleen het *portret van Maria de Medicis*, *koningin van Frankrijk*, voor een schoorsteen in het paleis te Amsterdam; een stuk door Vos bezongen en in prent vóór de *Blijde inkomst der allerdoorluchtigste koningin Maria de Medicis te Amsterdam*, Amst. 1639, fol., te vinden. In het Amsterdamsch museum zijn 5 schilderijen van hem, onder welke vier portretten, in het Utrechtsch *De dood van Seneca* bij fakkellicht, en op het kasteel Zuilen, bij den baron van Tuijll van Serooskerken van Zuylen, de *Gratiën*, in kleeding van zijn tijd, die hand aan hand, op eene bevallige wijze eene ronde dansen. Het oordeel van Rubens, die Hondhorst in Holland bezocht, was zeer gunstig over zijn schilderwerk.

In het *Huis Honslaarsdijk* van mevrouw Bosboom Toussaint is hij een der hoofdpersonen.

Onregtvaardig is het vonnis door Bilderdijk over zijne portretten geveld. Alle vreemdelingen en landgenooten vereenigen zich in den lof van zijn penseel, van zijn stijl zoo krachtig en vol effect. Alleen acht men zijn koloriet te bruin, waarschijnlijk door zijne gewoonte om nachtlichten te schilderen. Dat Honthorst veel geëtst heelt blijkt uit de opgave van twee platen door Kramm, die ook uit notariële stukken bewijst dat hij in 1620 gehuwd is met juffer Sophia Coopmans. Zijn afbeeldsel komt voor bij Houbraken, Descamps, de Bie en in het bekende prentwerk van A. van Dijck. Ook berust zijn afbeeldsel, door hemzelven geschilderd in de portrettengalerij te Florence, waar 321 stukken van beroemde kunstenaars bewaard worden.

Zie, behalve Houbraken, Jacob Campo Weijerman, Kok, Nieuwenhuis, *Biogr. Univ;* de Piles, *Lev. der Schild*, bl. 377; J. van Dijk, *Kunst en Hist. kundige Beschrijving van alle de schilderijen op het Stadkuis van Amsterdam;* Wagenaar, *Beschrijv. van Amsterd.*, D. VII. bl. 61; Collot d'Escury, *Hollands roem in Kunsten en Wetensch.*, D. I. bl 117, *A* I. bl. 214; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Holl. en Vlaams Kunsts.*, D. II. bl. 50; Kramm, *Lev. en Werk. der Holl en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 723 volgg.; Bilderdijk, *Geschied. des Vaderl.*, D. IX bl. 30; *Woordenb der Zamenlev.* o.h.w.; Kobus en de Rivecourt, *Handwoordenb.* o.h.w.; Jan Vos, *Poëzy*, D. I. bl. 242; Muller, *Cat. van Porttr.;* Orloff, *Essai sur l'Histoire de la Peinture en Italie*, T. I. p. 228; Mr. W.H. Carpentier, *Pictorial Notices of van Dyck and other Painters of the Period;* Dr. Waagen, *Kunstwerke und Künstler in Engeland*, Th. II. S. 408.

[Jo. Jacobsz. Honthorst]

HONTHORST. (JO. JACOBSZ.), wapenschilder, buiten de Kathrijnen poort te Utrecht, in 1575 en 1576 vermeld. Mogelijk was hij de vader van Gerard en Willem.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 728.

[Willem Honthorst]

HONTHORST (WILLEM), broeder van Gerard, werd in 1604 te Utrecht geboren, was, even als zijn broeder, een leerling van A. Bloemaert en schilderde historiën en portretten. Hij begaf zich in 1646, op aanzoek van prinses Louise Henriëtte van Oranje, gemalin van Frederik Wilhelm, keurvorst van Brandenburg, naar Berlijn, in welk museum men portretten van *Willem II*, *prins van Oranje*, diens gemalin *Prinses Maria* en dat van *Amalia van Solms*, weduwe van Frederik Hendrik, van hem vindt. Hij huwde zijne volle nicht Sophia Honthorst en stierf volgens den een in 1666, volgens anderen in 1683.

Zie Immerzeel, *Lev. on werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 50; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 729.

[Petrus Honthoy]

HONTHOY (PETRUS), van Namen, minderbroeder, schreef:

Conciones de Dominicis et Festis Tomi VI.

Mensa Apostolica, *h.e. Comment. de genuino sensu Epistol. per annum Apost.*, *Coloniae* 1604 typis Mylii.

Zie Val. Andreas, *Bibl. Belg.;* Paquot, *Mém.*, T. II. p. 984.

[Zegerus van Hontsum]

HONTSUM (ZEGERUS VAN), van Antwerpen, S. Theol. licent, kanunnik der O.L.V. kerk, overleed 19 Jan. 1643.

Hij gaf in het licht:

Declaratio viridica, *quod Begginae nomen*, *Institutum et Virginem habeant a.S. Begga*, *Brabantiae Ducissa*, *opposita*

Historicae Disputationi de eadem re Petri Coens, *qui reposuit in eandem Declarationemi Notis*.

Zie F o p p e n s , *Bibl. Belg.*, T. II. p. 1168; D i r c k s e n s , *Antverpia nascens*, T. IV. p. 293, 295; P a q u o t , *Mém.*, T. II. p. 125.

[Dirk de Hooch]

HOOCH (DIRK DE) wordt in eene acte van 8 November 1643 als schilder vermeld.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 729.

[H.V. Hooch]

HOOCH (H.V.) of H o o c k , schilder uit de XVIIde eeuw, wiens *bergachtig landschap* vermeld en beschreven wordt door K r a m m , *Leven en werken der Holl. en Vlaamsche Kunstschilders*, D. III, bl. 729.

[Nicolaas van den Hooch]

HOOCH (NICOLAAS VAN DEN), werd omstreeks 1580 te Haarlem geboren, legde zich te Leuven op de regtsgeleerdheid toe, en werd te Angers in Frankrijk tot doctor in de beide regten bevorderd. In de Nederlanden wedergekeerd, vestigde hij zich te Mechelen, en werd advocaat bij den hoogen raad aldaar. Na eenigen tijd die betrekking vervuld te hebben, keerde hij naar zijn geboortestad terug, waar hij den 31 October 1624 overleed.

Hij schreef:

Nicolai van den Hooch, *sive ab Alto*, *Albuini J.U. Doctoris et in sacro Mechliniensi consilio Advocati*, *singularia juris*, *ex celeberrimorum Jurisconsultorum*, *et inprimis recentium practicorum scriptione deprompta*, *nunc primum typis excusa*, Antv. 1620, 8°.

Zie V a l . A n d r e a s , *Bibl. Belg.*, p. 688, 689; P a q u o t , *Mém.*, T. II. p. 172.

[J. Hoochcamer]

HOOCHCAMER (J.), dichter uit het laatst der XVIIde eeuw. Hij vervaardigde o.a. dichtstukken vóór *Salems vrede* (Dordr. 1698) en *het Evang. van Mattheus* van S. v a n T i l .

Zie H e r i n g a , *Lijst van Ned. Dichters*, bl. 52.

[Gerrit van Hoochstadt]

HOOCHSTADT (GERRIT VAN), in de XVIIde eeuw te Brussel geboren, schilderde eerst portretten, later, met beter gevolg, historiestukken. Inzonderheid heeft hij zich onderscheiden door het schilderen van passiestukken en martelingen van kerkheiligen.

Zie I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams*, *Kunsts.* D. II. bl. 57.

[Henryck Hoochstoel]

HOOCHSTOEL (HENRYCK), was raad en rekenmeester

in de rekenkamer van Brabant onder de regering van koning Filips II. Hij werd met zijn ambtgenoot Jan van den Dycke uit Brussel afgevaardigd om de rekening te Nijmegen op te nemen en te sluiten van Henrik Hanssen en Hera of Hadewijck, Arnouts dochter, eertijds weduwe van meester Reynier van Eembrugge, in leven muntmeester des konings te Nijmegen.

Zie van der Chijs, *de Munten der Graven en Hertogen van Gelderland*, bl. 357,

[D. van Hoochstrat]

HOOCHSTRAT (D. VAN). Zie HOOGSTRATEN (DIRK VAN).

[Jacobus Hoochstratanus]

HOOCHSTRATANUS (JACOBUS). Zie HOOGSTRATEN (JACOB).

[S. Hoochstraten]

HOOCHSTRATEN (S.), een hoogstbekwaam kunstgraveur, denkelijk uit den aanvang der XVIIde eeuw. Kramm geeft een uitvoerig verslag van zijn *Aartsengel Michael* en *Maria met het kind Jesus in haar schoot*, twee zeldzame prenten, in bezit van J.Ph. van der Kellen te Utrecht.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 730.

[Egbert van den Hoof]

HOOF (EGBERT VAN DEN), boekdrukker en uitgever te Enkhuizen. De *Historie van Enkhuizen*, Enkh. 1666, 2 d., 1 vol., 4°., met 5 portretten door Bary gegraveerd, *plan der stad*, *wapens*, enz., wordt verkeerdelijk aan hem toegeschreven. Volgens S. Centen is zij het werk van G. Brandt den vader.

Zie Bodel Nijenhuis, *Biogr. Lijst van Plaatsbeschrijv.*, bl. 151.

[Johannes Hoofd]

HOOFD (JOHANNES) van West-Zanen, werd in 1693 onder Phil. Vitriarius tot med. dr. gepromoveerd, na het verdedigen eener *Diss. med. inaug. de Lethargo* (L.B. Elzev. 1639, 4°.)

[Nicolaas Willem op den Hooff]

HOOFF (NICOLAAS WILLEM OP DEN), een Amsterdamsch heelmeester, vertaalde de beste Fransche blij- en treurspelen voor den Amsterdamschen schouwburg, die met veel goedkeuring werden vertoond. Hij stierf den 8 October 1765.

Men heeft van hem:

De jufvrouw naar de mode; blijspel gev. naar het Fransch van Le Blanc, Amst. 1738.

Aben-Zaïd, *keizer der Mogollen; treurspel gev. naar het Fransch van Le Blanc*, aldaar 1738.

Mahomet de tweede; treurspel gev. naar het Fransch van de la Noue, aldaar 1740.

De dood van Semiramis; treurspel gev. naar het Fransch van de Crebillon, aldaar 1741.

Fusta; treurspel gev. naar den Franschen Maximiaan van Nivelle de la Chaussée, aldaar 1744.

Het Orakel; blijspel gev. naar het Fransch van De Sainte Foy, alduar 1747.

Blijde aankomst van zyn Hoogevorstelijke doorl. W.K.H. Friso, *Prins van Oranje en Nassau enz.*, *als stadhouder enz. der vereenigde Nederlanden*, aldaar 1747.

De Getrouwde Philosooph of de Beschaamde echtgenoot, *blijspel gev. naar het Fransch van N. Destouches*, ald. 1747.

Timon, *de Menschenhater; blijsp. gev. naar het Fransch van de l'Isle*, aldaar 1769.

De Nieuwe Beproeving; blijspel gev. naar het Fransch van De Mariveaux, aldaar 1758.

De Onbescheidene Minnaar; blijspel gev. naar het Fransch van de Vollaire, aldaar 1759.

De Nieuwe Wereld; blijspel gev. naar het Fransch, ald. 1759.

Melaniade; blijspel gev. naar het Fransch van Nivelle de la Chaussée, aldaar 1759.

Nanine of het Verwonnen Vooroordeel; blijspel gev. naar het Fransch van de Voltaire, aldaar 1760.

Het Valsch Vooroordeel of de Triompherende Vrouw; blijspel naar het Fransch van Nivelle de la Chaussée, aldaar 1762.

De Groote Bellizarius; treurspel, aldaar 1763.

Zelmire; treurspel gev. naar het Fransch van de Beloy, *gedr. voor het tooneel van Corver en Bouhon*, 1763.

De Graaf van Warwik; treurspel gev. naar het Fransch van de la Harpe, Amst. 1764.

De Vorstelijke Wees of het Veroverd China; treurspel gev. naar l'Orphelin de la Chine van de Voltaire, aldaar 1765.

Sigismundus, *Prins van Polen of het leven is een droom; treurspel*, aldaar 1767.

Artaxerxes of de Bezoedelde Onschuld; treurspel, aldaar 1767.

Deucalion en Pirrha; blijspel gev. naar het Fransch, aldaar 1770.

Amelia; treurspel gev. naar het Fransch van de Voltaire, aldaar 1717.

B. le Roy, *Het Feest der Zotten; divertissement berymt door N.W. op den Hooff*, Amst. 1749.

Treurende Theemis hersteld.

Tooneelpoëzy, 7 dln. met vele vóór en ingevoegde platen in de *Bibl. der Maats. van Nederl. Letterk. te Leiden*.

Zie W i t s e n G e y s b e e k , *Anth. Biogr. Crit. Woordenb*, D. III. bl. 234; S i e g e n b e e k , *Geschied. der Ned. Letterk.*, bl. 166; d e V r i e s , *Geschied. der Ned. Dichtk.*, D. II. bl. 103; J. v a n d e r M a r c k , *Naamreg. van Tooneelsp.*, Nr. 1098; *Cat. der Bibl. van Neêrl. Letterk.*, D. I. bl. 114, 115, 183.

[Mr. Johannes op den Hooff]

HOOFF (Mr. JOHANNES OP DEN) is op 5 Maart 1795 uit Lambertus op den Hooff, medicinae doctor en secretaris der stad Vianen, en Anna Maria Schelkes, in genoemde stad geboren. Ofschoon hij het ongeluk had op jeugdigen leeftijd beide zijne ouders te moeten missen, ontving hij eene opvoeding, aan den deftigen stand, waaruit hij gesproten was, geëvenredigd en, na de Latijnsche school te Utrecht te hebben afgeloopen, kwam hij in 1811 aan de secundaire school, waarin toen de academie was herschapen, en woonde hij later aan de hoogeschool aldaar de lessen der hoogleeraren bij, waar zijne voornaamste leermeesters waren van Heusde, de Rhoer, Arntzenius en de Brueys.

Zijn vaderlandsch hart deed hem echter in 1815 zijne studiën afbreken, om vrijwillig dienst te nemen bij de 5de comp. vrijwillige jagers te paard. Met deze naar de omstreken van Parijs getrokken, keerde hij in October 1816 naar Utrecht weder en werd aldaar in December 1817 publiek in de regten gepromoveerd, na het schrijven van eene *Dissertatio sistens doctrinam JCtorum Romanorum de damno injuria dato ad leges aequitatis exactam*.

In de maand Februarij 1818 zette hij zich te Amsterdam als advokaat neder. Zijne uitgebreide kundigheden, heldere en kernachtige voordragt en in handelszaken vooral onwaardeerlijke regtschapenheid maakten hem weldra tot een der grootste sieraden der beroemde balie. Van zijne kennis der bronnen van Neêrlands welvaart gaf hij ook meer openlijk blijk, door het schrijven van het belangrijk geschrift: *Iets over de vaart op den Rhijn* (Amsterdam bij de Erven Gartman, 1826, 148 bl. 8). Dat werkje kwam welhaast ook te Amsterdam in het Fransch en te Mentz in het Hoogduitsch vertaald uit, en strekte, om het standpunt, destijds door de regering ingenomen, als wettig op de verdragen steunende, te verdedigen. Het kenschetste zich, zoo als alles wat Op den Hooff sprak of schreef, door ernstigen, bedaarden gang en naauwgezet, onbevooroordeeld onderzoek. Het lokte tegenschriften in Duitschland, en wel eerst in de *Allgemeine Zeitung* (van 19 en 14 Nov. 1826) uit, waarin, de gronden nog daargelaten, vinnigheid en scherpheid den Nederlander troffen, die geoordeeld had, een pligt te volbrengen met zijn miskend vaderland te verdedigen.

Eene opzettelijke beantwoording van die beschouwingen vindt men in den *Nederl. Hermes*, jaarg. 1826, bl. 47 en volgg., welke beantwoording tot de kennis van het geschilpunt met Duitschland, in dat tijdsgewricht, en tot schatting van Op den Hooff's arbeid, zeer ter lezing

is aan te bevelen. De Duitsche schrijver beschuldigde de Nederlanders in het algemeen en den heer O p d e n H o o f f in het bijzonder, dat zij slechts pogingen in het werk wilden stellen, om zich overal monopolie of alleenhandel aan te matigen. De geheele verdere loop der geschiedenis van de Rhijnkwestie en de verdere loopbaan van O p d e n H o o f f bewezen klaar het tegendeel. Zoo iemand, blonk hij uit door de verdediging van verlichte, onbekrompen handelsbeginselen, waartoe hem welhaast meer bepaald ten algemeene nutte do gelegenheid zou worden geboden. Hij deed in zijn geschrift ook wel uitkomen, dat het regt eener vrije natie miskend was, als men beweerde, dat de souvereiniteit der Nederlanden aangekomen was aan de verbondene mogendheden, en door dezen aan het vorstelijk huis van Oranje zou zijn overgedragen. De strijd hield intusschen aldaar aan. Tegen een meer breedvoerig geschrift, dat in Duitschland over hetzelfde onderwerp het licht had gezien, trad de heer O p d e n H o o f f opzettelijk op in een antwoord, getiteld: *Bedenkingen tegen het Duitsche werkje over de Rijnvaart en Rijnhandel voornamelijk met betrekking tot het Koningrijk der Nederlanden*, Amst. 1828, 8°., en aldaar weder ook in het Fransch uitgekomen.

Zijne grondige behandeling van zaken, zijn rond en onafhankelijk, maar tevens bezadigd karakter, deden op hem het oog vestigen, om eene opengevallene plaats in de volksvertegenwoordiging te vervullen. Hoogst moeijelijk was het tijdsgewricht, waarin hij door Hollands staten ter tweede kamer afgevaardigd werd. Het was in de maand December 1829. Juist in het beslissend oogenblik van de spanning, welke zich tusschen Noord en Zuid van het toenmalig koningrijk had opgedaan, en die al sterker en sterker zou worden, om ten laatste in volslagen botsing uit te slaan.

Men herinnert zich nog den algemeenen bijval, dien de keuze wegdroeg, daar men in hem een volksvertegenwoordiger begroette, die de voetstappen van v a n H o g e n d o r p zou drukken, en waard was naast een L u z a c , een zijner hartelijkste vrienden, met wien hij in vele opzigten sympathiseerde, zitting te nemen. Hij voldeed blijkbaar aan die verwachtingen, ook te midden van de meer en meer benard wordende tijden en netelige vraagstukken, die aan de orde kwamen. Hij werd toch in 1832, in 1835 en nog later herkozen, tot 1838, toen hij tot een anderen, niet minder gewigtigen werkkring geroepen werd, dien hij zich intusschen ook, naast de trouwe vervulling van zijne pligten als volksvertegenwoordiger, daar buiten, had waardig gemaakt. Straks stippen wij dit meer bijzonder aan.

Vermelden wij thans nopens zijne parlementaire loopbaan, dat, toen in 1830 het uur der scheiding tusschen Noord en Zuid had geslagen, ook hij niet schroomde, rond en onbevoordeeld voor zijne meening deswege uit te komen. Zijne rede, bij die gelegenheid gehouden, is kort en bondig; men vindt haar o.a. afgedrukt in het *Volledig Verslag* van het verhandelde in de buitengewone zitting van de tweede kamer enz., door den grave v a n L i m b u r g S t i r u m , destijds commies van staat bij dien tak der vertegenwoordiging, in 1830 te 's Hage in het licht gegeven. Hij, van het punt des regts uitgaande, wilde nog niet dadelijk toegeven, dat de ondervinding de noodzakelijkheid had aangetoond, om de nationale instellingen te wijzigen; maar hij was er voor, dat, kwam men tot de beslissing, dan de betrekkingen, door de verdragen en de grondwet, tusschen de twee groote afdeelingen des rijks gevestigd, tot bevordering van het gemeenschappelijk belang, in vorm of aard, zouden behooren te worden veranderd; met andere woorden de afscheiding uitgesproken. Hij was aan het hoofd der zes leden, die bij het voorloopig onderzoek eene nota in dien geest inleverden, waarin zij verklaarden, dat het denkbeeld eener gehee'e en volkomene scheiding hun wenschelijk voorkwam, behoudens altoos de mededeelingen van de regering over de uitvoerbaarheid daarvan en de gepastheid overeenkomstig de inzigten van Europa's staatkunde. ‘Traktaten, sprak hij ook later in zijne rede, hebben de twee groote afdeelingen van ons rijk innig en volkomen met elkander vereenigd; deze traktaten zullen eerst met gemeen overleg dier mogendheden moeten gewijzigd worden zal er eene afscheiding kunnen tot stand komen.’ Niet af te treden van een wettigen weg, wat ook ginds in het Zuiden voorviel, was en bleef zijne leus. Zijn oordeel over de grondwet van 1815 sprak hij aldus uit: ‘Gaarne wil ik erkennen, dat er bepalingen in onze grondwet worden gevonden, die ik liever daarin niet zoude aantreffen, en dat men, omgekeerd, bepalingen in dezelve mist, welke ik zoude wenschen, dat daarin waren opgenomen geworden.

Gaarne wil ik eindelijk erkennen, dat er somtijds te weinig overeenkomst bestaat tusschen den Hollandschen tekst onzer grondwet en deszelfs Fransche vertaling. Ik moet echter hierbij voegen, dat, nu ons staatsverdrag eenmaal is aangenomen, ik liever eenige gebreken daarin wil dulden; want welk menschelijk werk kan men daarvan geheel vrij kennen? dan door te stemmen voor eene wijziging van hetzelve, bij eene voortdurende vereeniging der beide groote deelen van ons koningrijk, misschien tot grootere moeijelijkheden gelegenheid te geven. Wanneer men toch de

grondvesten wil verleggen, waarop een gebouw rust, dan loopt men zoo ligt gevaar, om het gebouw zelve eene aanmerkelijke schade toe te brengen.'

Wij hebben bij dit punt eenigzins stilgestaan, om het gewigt daarvan, en omdat de hier gesprokene woorden zoo geheel 's mans staatkundige denkwijs zamenvatten; bedachtzame ontwikkeling en vooruitgang, geen omverwerping

Eens toen de afscheiding was besloten, die feitelijk alreeds was uitgesproken, wenschte de heer O p d e n H o o f f, dat die zoo spoedig doenlijk regtens geregeld werd, en daardoor ook de verandering van de handels wetgeving in onbekrompen zin. Reeds in het begin van 1831 (zitting van 31 Maart) sprak hij, bij gelegenheid van eene aanvrage van buitengewone voorschotten, om in de behoeften des vaderlands te voorzien, met aandrang in dien geest.

Met de handelsbelangen, waren het de geldelijke van den staat, het belastingstelsel, die zijne aandacht bij voorkeur trokken. Daarbij stond hij een zuinig beheer voor, wilde hij de staatkundige aangelegenheden zoo spoedig mogelijk geregeld hebben, ten einde tot een vasten, geregelden gang van zaken te komen, verwarring in de geldmiddelen te verhoeden, de vermeerdering van lasten en verhooging van schulden tegen te gaan, terwijl hij soms, bij het dringende van de omstandigheden, en de gevaren van buiten af, zijne persoonlijke denkwijs aan het algemeene heil ten offer bragt. In 1832 en eerst later was hij een der weinige leden, die zich tegen de staatsbegrooting verklaarden. Steeds, en onder alle omstandigheden, bepleitte hij het gewigt van het behoud van het staatscrediet; wanneer er sprake was van den rentheffer door eene belasting te treffen, stelde hij zich op den voorgrond, om die als onbillijk, als ongemeen bezwarend af te schetsen.

Dat hij, bij zijne denkbeelden over den handel, tegen de graanwet van 1836 was, kan men ligtelijk beseffen.

Zijne redevoering bij die gelegenheid is eene dergenen, die teregt gedenkstukken zijn genoemd van helder inzigt van zaken en diepe kennis vooral van de bronnen, waaruit Neêrlands volkswelvaart voortvloeit.

Het zou ons te ver henen voeren, en met den aard van dit boek minder overeenkomstig zijn, indien wij de geheele loopbaan, de staathuishoudkundige beginselen van den heer O p d e n H o o f f, als volksvertegenwoordiger, in meerdere bijzonderheden wilden doen kennen. Als regtsgeleerde blonk hij in die betrekking niet minder uit. Zoo menig oordeel, door hem, vooral over de handelswetgeving uitgebragt, heeft eene blijvende waarde.

Toen na het afsterven van den eersten president des

raads, wijlen mr. A.W. P h i l i p s e , de vice-president, de heer mr. W.B. D o n k e r C u r t i u s , in 1845 tot het voorzitterschap werd geroepen, werd den raadsheer Op den H o o f f het vice-presidium opgedragen.

Hoe onbezweken werkzaam in de vervulling van zijne nieuwe gewigtige taak, hoe waardig en minzaam tevens hij was, getuigden zij, die onder zijne leiding in Neêrlands eerste vierschaar zaten.

Reeds herinnerde in de op 24 September 1855 gehouden zitting van den hoogen raad der Nederlanden (kamer van strafzaken) de advokaat-generaal A r n t z e n i u s , alvorens zijne conclusie in eene aanhangige zaak te nemen in korte doch gevoelvolle woorden aan het smartelijk verlies, dat de raad dezer dagen geleden had, in den eerst sedert kort benoemden president van raad, den heer mr. J. O p d e n H o o f f . Hij zeide, dat hij op dit oogenblik noch mogt, noch kon uitweiden over de verdiensten van den waardigen overledene; dat hij dit niet mogt doen, omdat dit waarschijnlijk aan meer bekwamen was overgelaten en dat hij het niet kon doen, omdat zijn gemoed nog te vol was van het droevig verscheiden van een man, die zelfs in de meest treurige omstandigheden den leden en ambtenaren van den hoogen raad aanspoorde, met ijver hunne ambtspligten te vervullen.

Het scheen dan ook niet meer dan regtmatige erkenning zijner verdiensten, dat hij in 1840 tot ridder der orde van den Nederlandschen leeuw, en in 1849 tot commandeur van genoemde orde, en laatstelijk tot president van den hoogen raad benoemd werd. Ook buiten de vervulling van zijn ambtsbetrekkingen was hij er, waar hij kon, op uit, algemeen nuttig te zijn. In 1840 bekleedde hij het tijdelijke voorzitterschap van de maatschappij tot Nut van 't Algemeen; in de hoofdstad behoorde hij onder de krachtige voorstanders van vele andere inrigtingen van openbaar nut, en ook de stad zijner latere inwoning wist zijne hoedanigheden op prijs te stellen, daar hij in 1845 lid, eerst van het kies-collegie en vervolgens van den raad aldaar werd. Had hij in 1830 de onderscheiding mogen erlangen, dat hij tot lid der maatschappij van Nederl. Letterkunde werd benoemd, twee jaren later werd hem het lidmaatschap van het Utrechtsch genootschap voor kunsten en wetenschappen opgedragen. Zijn werkzame geest vond in de wetenschappen lust en leven, en hij onttrok zich geenszins aan meêdeeling van de vruchten zijner ondervinding en kennis, vooral aan regtsgeleerde tijdschriften.

Naauwelijks had zich de wensch geopenbaard dat ter

nagedachtenis van koning Willem II een gedenkteeken zou worden opgerigt, of te 's Hage vormde zich eene commissie, met den heer van Dam van Isselt aan de spits; de heer Op den Hooff trad als vice-president daarvan op; hij mogt in het voorjaar van 1854 de verwezenlijking van die gedachte aanschouwen.

Hij werd in den nacht tusschen 21 en 22 September 1855 plotseling door een hevige beroerte aangetast, die een einde maakte aan zijn leven. Zijn portret in litographie is na zijn dood verschenen.

Zie *Algemeen Handelsblad* van 1 October 1855; *Handel. der Jaarl. Algem. Vergad. van de Maatsch. der Ned. Letterk.* 1856, bl. 140 volgg.

[Hermanus van Hooff]

HOOFF (HERMANUS VAN) zoon van Cornelis, kapitein der infanterie, en van Maria Catharina van Castrijnse, geboren te Namen den 19 December 1740.

Deze ingenieur is gedurende acht jaren aan het hoofd geplaatst geweest van 's lands fortificatien. In 1762 als extra-ordinaris ingenieur aangesteld geworden, doorliep hij alle rangen in het korps der genie en werd den 9 Julij 1795 met den rang van kolonel in de vermelde hooge betrekking geplaatst.

Gedurende zijne langdurige militaire loopbaan was hij met de uitvoering van onderscheidene belangrijke fortificatien belast geweest, meest aan de oostelijke frontieren, en ook als directeur generaal der fortificatien is hij met belangrijke inspectien belast geworden, waarvan de verslagen nog aanwezig, strekken kunnen tot bewijs van zijne werkzaamheid en ijver in het behartigen van de belangen hem toevertrouwd.

Onder zijne medewerking en door zijn toedoen kwam de eerste school voor de opleiding van jongelingen tot officieren der artillerie en genie, te Zutphen tot stand, eene school aan het hoofd waarvan de waardige kapitein later generaal Voet is geplaatst geworden.

Door de regering werd tot eene verandering in het bestuur der fortificatien besloten, ten gevolge waarvan de betrekking van directeur generaal opgeheven en de kolonel van Hooff den 14 Julij 1803, met den rang van generaal majoor gepensioneerd werd.

Hij overleed te Deventer den 13 Maart 1809, uit zijn huwelijk met Maria Louisa Feriet nalatende twee zoons; Cornelis Christiaan die volgt, en Paulus Statius Reinier, die in 18.. als luitenant generaal is gepensioneerd geworden en gedurende vele jaren als chef

van de algemeene directie der genie aan het hoofd van het korps ingenieurs heeft gestaan.

Uit part. berigten

[Cornelis Christiaan van Hooff]

HOOFF (CORNELIS CHRISTIAAN VAN) oudste zoon van H e r m a n u s en van M a r i a L o u i s a F e r i e t, geboren te Hasselt (Overijssel) den 2 Augustus 1778.

Hoewel hij eerst zijne studiën in de regtsgeleerdheid had begonnen, legde hij zich evenwel toe op het vak van ingenieur, en na den 28 October 1795 aangesteld zijnde tot luitenant ingenieur werd hij geen vier jaren daarna tot kapitein en den 8 Augustus 1809 tot luitenant kolonel der genie bevorderd. Van af zijne benoeming tot officier, tot dat zijn vader is gepensioneerd geworden was hij 2de adjudant bij den directeur generaal der fortificatiën, en heeft hij tevens bij de uitvoering van belangrijke werken gedurende die jaren het opzigt waargenomen.

In 1799 behoorde hij tot de brigade ingenieurs te velde onder den luitenant generaal K r a i j e n h o f f, geplaatst bij de divisie van den generaal D a e n d e l s, en woonde den geheelen veldtogt in Noordholland bij.

Na het jaar 1803 was hij achtervolgens met verschillende werkzaamheden te Zutphen, Amsterdam en eindelijk in de Grebbelinie belast geworden. Vooral door zijne opmetingen en verkenningen der Grebbelinie, heeft hij zich een bijzonderen naam als ingenieur verschaft. De memorie door hem daarvan zamengesteld wordt nog in onze dagen als een hoogst belangrijken arbeid gewaardeerd.

Na eerst den generaal K r a i j e n h o f f bij zijne geologische waarnemingen behulpzaam en ook van af de oprigting van het Groot Comité Central der artillerie en genie aan die instelling nuttig werkzaam te zijn geweest, werd hij geplaatst bij de brigade van den generaal C h a s s é, welke bestemd was voor Spanje.

Hij maakte daarop den veldtogt mede; zijne verrigtingen tot versterking van Madrid vooral worden door de Fransche generaals op hoogen prijs gesteld. In 1809 naar Holland vertrekkende ontving hij van den generaal C h a s s é en van de generaals L a r y en S a b a t i e r de vleijendste getuigenissen omtrent de diensten welke in den veldtogt door hem bewezen zijn geworden.

Naauwelijks in het vaderland teruggekeerd, gebruikte de toenmalige minister van oorlog K r a i j e n h o f f hem in gewigtige commissiën, o.a. met opzigt tot het in staat van verdediging stellen van Amsterdam. Hij nam voorts nog waar de betrekking van directeur van het depôt generaal van oorlog en van chef van de geographische inge-

nieurs. Nadat de minister Kraijenhoff uit die hooge betrekking was ontslagen en weder aan zijne geodesiche waarnemingen met ijver was begonnen, was van Hooff hem ter zijde. Deze werkzaamheden waren de laatste van een zeer ijverige en eervolle militaire loopbaan, daar hij op zijn verzoek in October 1810 eervol uit de dienst ontslagen werd. De vermoeijenissen in Spanje doorgestaan, hadden toen reeds zijne gezondheid geschokt en hij overleed te 's Gravenhage den 14 Maart 1812, nalatende bij het korps waarin hij had gediend een welverdienden naam van te zijn geweest een van de kundigste officieren der genie van dien tijd.

Hij was gehuwd geweest met Gijsbertina Maria Drijfhout, waarbij hij twee zonen verwekte, Hermanus Lodewijk, die in het jaar 1842 als kapitein der genie op zijn verzoek eervol uit de dienst werd ontslagen, en Antonie Hendrik Drijfhout van Hooff, thans luitenant kolonel en chef van het bureau der artillerie aan het ministerie van oorlog.

Zie Bosscha, *Neérl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 311, 312; Partie. berigten.

[J.F.R. van Hooff]

HOOFF (J.F.R. VAN) afgevaardigde ter nationale vergadering, in 1798 te 's Hage gevangen gezet. Men vindt zijn portret vermeld bij Muller, *Cat. van Portr.*

[Cornelis Hoofman]

HOOFMAN (CORNELIS) geboren te Haarlem in het laatst der XVIIde eeuw, maakte zich als dichter van de volgende tooneelstukken bekend:

Amintas, *Bosch-tooneelspel van Torquato Tasso*, *uit het Italiaansch*, Amst. 1711.

Adelheide, *Bosch-tooneelspel*, aldaar 1717, kl. 8°.

Papinianus of Regtsgeleerde Heldenmoed, Koningsbergen 1723, opgedragen aan zijne zuster, die volgt.

Zie Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. IV. bl. 234, 235; *Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk*, D. I. *b.* bl. 115.

[Elisabeth Hoofman]

HOOFMAN (ELISABETH). Zie KOOLAART (ELISABETH.)

[Mejufvrouw M. Hoofman]

HOOFMAN (Mejufvrouw M.) te Haarlem, beoefende de teekenkunst en had een der belangrijkste kabinetten van schilderijen in ons land. Na haar dood is in 1844 deze verzameling uit de hand verkocht aan de kunsthandelaars Nieuwenhuijzen, die voor wat er uitmuntends in het kabinet was ruim *f* 100,000 betaalden, terwijl de voornaamste stukken in de koninklijke galerij van Z.M. Willem II zijn overgegaan.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 51; Kramm, *Lev. en Werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 731.

[Willem Jansz. Hooft]

HOOFT (WILLEM JANSZ.) geboren te Zaandam omstreeks 1515, van waar hij, even als zijne vooronders sedert geruimen tijd gedaan hadden, meestal op de Oostzee voer. Hij moet een man van geen gering vermogen geweest zijn; dit blijkt uit een zeer merkwaardige bijzonderheid, die men vindt aangeteekend in een aloud geslachtregister weleer berustende onder den heer de Graaf, heer van Polsbroek en afstammeling van dit geslacht. Het verhaal luidt, dat Willem Hooft, voerende zijn eigen schip, omstreeks 1572 in de Sond liggende om vertold te worden, aldaar, terwijl hij er nog lag, zijne zeven zonen zag ten anker komen, alle schippers en voerende hunne eigen schepen, ieder groot ruim 200 last. Dit zonderlinge voorval kwam spoedig ter ooren van den koning van Denemarken, (die toen juist te Elseneur was) die om de zeldzaamheid der gebeurtenis hen allen ter tafel noodigde en allen voor altoos tolvrijheid in dien oord schonk.

Hij liet na: 1. Jan Hooft, die jong stierf. 2. B. Hooft, verongelukte met zijn vader op zee. 3. Cornelis Willemsz. Hooft, die volgt. 4. Claes Willemsz. Hooft, huwde Diewertje Claesd., schipper op een koopvaardijschip. Hij leefde in 1572 en liet na: 1. Claes Claesz. Hooft, burgemeester van Ouder-Amstel, die huwde met Geertje Willemsdr.; 2. Margaretha Claesdr. Hooft, in 1568 gehuwd met Jacob Simonsz. de Rijck. Voorts 5. Jan Willemsz. Hooft, genaamd *de Oude*, huwde en liet na Pieter Jansz. Hooft, die te Rochelle in Frankrijk huwde Maria Gille. 6. Jan Willemsz. Hooft, genaamd *de Jonge*, schipper op een koopvaardijschip, huwde te Londen, en liet na Thomas Jansz. Hooft, ook te Londen gehuwd, en Jan Hooft, predikant te Londen en Abcoude. 7. Pieter Willemsz. Hooft, huwde 1. Jannetje Booriks, Hendriksd. 2. Wijbrecht, Jansdr. Waarschijnlijk verliet hij het zeeberoep en vestigde zich te Amsterdam; 8. Gerrit Willemsz. Hooft stierfjong. 9. Quirijn Willemsz. Hooft, huwde Beletje.... en verongelukte met een zoontje op zee bij Duijns, nog andere kinderen nalatende.

Zie Soeteboom, *Saanlants Arcadia*, bl. 527; Hooft, *Nederl. Hist*, bl. 996; Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.*, D. III. bl. 284; Kok, *Vad. Woord.*, o.h.w.; Kobus en de Rivecourt, o.h.w.

[Arnout Hellemans Hooft]

HOOFT (ARNOUT HELLEMANS), zoon van Pieter Cornelisz. Hooft, drost van Muiden, van diens tweede vrouw Leonora Hellemans, weduwe van Johan Baptista Bartaloth van den Heuvel. Hij werd in 1630 geboren, en na eene buitenlandsche reis te hebben gedaan in 1656 commissaris, in 1662 schepen van

Amsterdam, doch na 1672 buiten bestuur gesteld. Hij was ridder van St. Michiel en huwde (1) Maria van der Houven, dochter van Robbert van der Houven en Maria van Offenburgh, een huwelijk door Vondel bezongen; (2) Anna van Hoorn, weduwe van Jan van Heden. Zijne vijf kinderen uit het eerste bed stierven alle in jeugdigen leeftijd; de jongste, Robbert Hellemans Hooft als student te Padua. Het tweede huwelijk bleef ongezegend. Arnout Hellemans Hooft gaf eenige werken van zijn vader in het licht en overleed 25 Februarij 1680.

Zie Koning, *Slot te Muiden*, bl. 53; Vondel's *Werken*, (uitgave van Westerbaan) D. XII. bl. 103; *Apollo's Harp*, bl. 11; Partic. berigten.

[Cornelis Pietersz. Hooft]

HOOFT (CORNELIS PIETERSZ.) zoon van Pieter Willemsz. Hooft en diens eerste vrouw Jannetje Booriks Hendriksdr. (de tweede was Wybrecht Jansdr.) in 1547 (volgens Scheltema 1546) te Amsterdam geboren, werd in 1582 schepen, in 1584 raad en in 1588 en sedert meermalen burgemeester zijner geboortestad. De geschiedenis maalt hem af als een man van een kloek beleid, vurige vaderlandsliefde, ijverig voorstander van burgerlijke en godsdienstige vrijheid en der voorregten van zijne geboortestad, van buitengewone schranderheid, welsprekendheid, rondborstigheid en gematigdheid, een vijand ven gewetensdwang. Reeds in 1583, toen hij oud-schepen was, gaf hij bewijzen van zijnen kloeken aard en rondborstige gezindheid. toen hij in een uitvoerige rede de gezanten der staten van Holland aan de stad, die haar trachtten te bewegen tot de opdragt der grafelijkheid aan Willem I, prins van Oranje, die opdragt ontried, zoolang Zeeland er niet in bewilligd had. Zijne koenheid in 't verijdelen van Leycesters oogmerken op Amsterdam kwam hem vier jaren later bijkans op 't leven te staan. Ook zijn naam las men op de lijst van veertien der wakkerste voorstanders der vrijheid, welke de graaf den schandelijksten dood had toegedacht. Den 15 October 1597, toen hij voor de vijfdemaal het burgemeesterschap bekleedde, hield hij in de vergadering van regerende en oud-burgemeesters, ter gelegenheid der gevangeneming van Goossen Machielsz. Vogelzang om zijne godsdienstige gevoelens en dat eenige stadspredikanten zich hevig tegen den magistraat en andere gezindheden hadden uitgelaten, een meesterlijke rede tegen de vervolging, een rede die, door Brandt en Wagenaar bewaard, nog gelezen en behartigd verdient te worden. Niet minder verdient zulks zijne redevoering, den 26 Januarij van het

volgende jaar, gehouden ten voordeele van den genoemden gevangene, die wel niet zijne geheele vrijspraak maar toch een zachtere straf ten gevolge had. Ook deze kan men bij B r a n d t en W a g e n a a r vinden.

Een uitstekende proeve van zijne vrijmoedigheid in 't spreken en van zijn ijver voor de stedelijke voorregten gaf hij in 1618 ter gelegenheid der komst van prins M a u r i t s te Amsterdam, om de regering buiten tijds te veranderen. Op 's Prinsen verklaring in de vroedschap te zijn gekomen om, volgens den last der hooge regering, de 36 raden van hunnen eed en dienst te ontslaan, zwegen de burgemeesters stil. H o o f t, thans oud-burgemeester, gevraagd hebbende of niemand iets te zeggen had, en daarop neen tot antwoord bekomen, betuigde hij zich gemoeds en eedshalve gedrongen te gevoelen, om iets te zeggen en verzocht daartoe verlof van zijne Doorluchtigheid. Dit hem toegestaan zijnde sprak hij die uitnemende rede uit, welke even gelijk de vorigen tot ons is gekomen.

Hij trachtte door haar den prins te bewegen om tot die stappen niet te komen, en verzocht de goede stad van Amsterdam en die eerlijke vergadering te verschoonen. ‘Beste vaer, het moet nu voor dezen tijd zoo wezen, de nood en de dienst van het land vereischen het’, was het antwoord op zijne heerlijke aanspraak. Hij bleef wel is waar in de regering, doch had vervolgens weinig deel aan het bewind.

H o o f t was afkeerig van het stellig bepalen van duistere en betwistte leerstellingen. Hij zelf verhaalt in een zijner geschreven aanteekeningen, dat het verklaren van het leerstuk der Predestinatie, naar 't gevoelen van C a l v i n u s en B e z a, oorzaak was dat hij nevens anderen nooit een lidmaat der Hervormde Gemeente was geworden, ‘alzoo men hem verpligten wilde, om nimmer met anderen van zijn gevoelen over deze leer te handelen of te spreken, 't welk hem naar te groote dienstbaarheid scheen te smaaken om welke te ontgaan, hij jaren lang buiten 's lands had gezworven.’

Veelligt was deze gematigdheid oorzaak dat zijne huisvrouw, van dezelfde begrippen doortrokken, de predikatiën der Mennisten van tijd tot tijd ging hooren, verklarende, op haars mans aanmaning om ter kerk te gaan, aldaar niet zoo wel gestigt te worden als bij anderen.

Hij stierf 1 Jan. 1626 en daalde, volgens V o n d e l ten grave ‘met een hoofd vol kreuken maar met een geweten zonder rimpel.’ Dezelfde dichter vervaardigde op hem dit grafschrift:

> ‘'s Lands Hoofdstad derft haar Hoofd en troost, de goe gemeent
> Haar Vader. Burgers, sprengt met traenen 't vroom geheent.’

Dezelfde dichter vervaardigde nog een klinkdicht op hem dat der lezing overwaardig is. Hij huwde 1578 Anna Blauw, dochter van Jacob Willemsz. Blauw en Grietje Rijcken, volgens Brandt eene zeer verstandige, deftige en deugdzame vrouw, die hem de volgende kinderen schonk: Pieter Cornelisz. Hooft; Agatha, huwt Pieter Hasselaer, zoon van Pieter Hasselaer Dirksz. en van Aechje van Persyn van Beverwaerden Pietersdr.; Jacob, die huwde met Johanna Pauw en kinderloos stierf; Henrik, in 1621 doctor in de regten te Orleans, stierf ongehuwd. Margaretha huwde 1. Herman Tholinx; 2. Jan Hagen; Johanna huwde Pieter Cloeck.

Zijne afbeelding vindt men bij Brandt en Wagenaar. De eerste vervaardigde er het volgende bijschrift op:

> o Christen Cato! Hooft vol breins, en vrijheids mondt
> Die om 's landts voorstandt op Leycesters moordtrol stondt,
> Hoe hebt gy aen het roer van stadt en staet geseten,
> Gepleit voor 't heilig recht van 't dwangeloos geweten!
> Hoe sagh uw versiend oog de saeken sint gebeurt,
> De twist, te licht, te vroeg gemaekt, te laet betreurt!
> Oprechte man, uw sorg, uw trou, uw wijsheit leeren,
> Dat beste Christenen ook allerbest regeeren.

Zie Brandt, *Hist. der Ref.*, D. I. bl. 721, 732, 817, 821, 822, 824, 825-835, D. II. bl. 150, 152, 170, 229, 247, 250, 251, 274, 321, 432, 491, 492, 563, 627, 839, 840, 867, 868; Hooft, *Ned. Hist.*, B. XXIV. bl. 17, XXVI. bl. 1199, 1200; Bor, *Auth. Stnk.*, D. II. bl. 56; Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.*, D. IV. bl. 40, 73, 74, 103, volgg.. 105, 111, 120, 147, 195, 197, 270, 306, D. XI. bl. 237; *Vad. Hist.*, D. VII. bl. 525, D. VIII. bl. 245, D. X. bl. 83, 84-86, 278; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, o.h.w.; Brandt, *Lev. van P.C. Hooft*, bl. 2, 3; van Kampen, *Karakterk. der Vad. Gesch.*, D. II. bl. 165; Vondel, *Poëzy*, D. I. bl. 297; *Navorscher*, D. IX. bl. 131, 233; *Ms. Geneal. van Hooft;* Kok, Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt; Muller, *Cat. van Portr.*

[Cornelis Willemsz. Hooft]

HOOFT (CORNELIS WILLEMSZ.) zoon van Willem Jansz. Hooft. Wij ontmoeten hem nevens vele andere Amsterdammers met zijne dochter Aeg onder de eerste aanmoedigers der openbare preek voor de hervormden in Holland. Hij zelf woonde de openbare preek te Overveen bij. Hij huwde Annetje Cornelis en liet na Jan Cornelisz. (zie dat artikel) en Aagje, gehuwd met Cornelis Pott.

Zie Brandt, *Hist. der Reform.*, D. I. bl. 319, 320, 321; Bor, *Ned. Oorl.*, B. II. bl. 77; Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.*, D. III. bl. 160; *Vad. Hist.*, D. VI. bl. 166.

[Mr. Daniel Hooft]

HOOFT (Mr. DANIEL) zoon van mr. Gerrit Hooft en Elisabeth van Gheel, werd 25 December 1675 te Amsterdam geboren. Hij was kerkmeester van de Waalsche kerk en regent van het St. Jans Gasthuis (1702), commissaris (1705), requestmeester (1709), schepen (1729), gecommitteerde raad ter admiraliteit van het Noorderkwartier (1718), burgemeester (1735-1737) aldaar. Hij huwde in Maart 1709 Sophia Maria Reael, vrijvrouwe van Vreêland, dochter van Pieter Hendriksz. Reael, vrijheer van Vreêland, heer van Nichtevecht, en van Maria Eleonora Huijdecoper. Hij stierf 7 Dec. 1743; zij 24 Julij 1742, nalatende: Maria Eleonora Hooft, geboren 11 Februarij 1710, kinderloos gestorven; Gerrit Hooft; Pieter Hooft, geboren 23 Maart 1715, secretaris van Amsterdam, stierf ongehuwd 23 Sept. 1738; Elisabeth Hooft, geboren 30 Januarij 1717, gehuwd met mr. Wouter Valckenier; Hendrik Hooft, Jan Hooft; Daniel Hooft; Willem Hooft.

Familie Aanteekeningen.

[Mr. Daniel Hooft]

HOOFT (Mr. DANIEL) zoon van mr. Daniel Hooft en Sophia Maria Reael, geboren 30 Maart 1721, secretaris der stad Amsterdam, hoogheemraad van de Bijlmer, huwt 22 December 1747 Aletta Elias, dochter van Pieter Elias Gerbrandtsz. en van Maria Philippina van Tongeren. Zij stierf 19 Februarij 1803, nalatende: Daniel Hooft, geboren 25 October 1748, gestorven 21 October 1751; Maria Philippina Hooft, geboren 31 October 1749, gestorven 3 October 1751; mr. Daniel Hooft; mr. Pieter Hooft, geboren in April 1762, in 1782 secretaris van Amsterdam, huwde in 1785 Johanna Maria Hop, dochter van mr. Jan Hop Hendriksz. en van zijne derde vrouw Maria Henrietta van der Hoop Adriaansdr. Hij stierf 20 November 1785. Zij hertrouwde met mr. Jan Six; Elisabeth Hooft, ongehuwd gestorven; Sophia Maria Hooft, geboren 22 Februarij 1758, huwde 5 November 1787 mr. Gilles Alewijn.

Familie Berigten.

[Mr. Daniel Hooft Gerritszoon]

HOOFT GERRITSZOON (Mr. DANIEL) zoon van mr. Gerrit Hooft en van Johanna van der Dussen, vrijheer van Vreêland, geboren 11 April 1741, in 1762 commissaris, 1768 raad, 1786 schepen te Amsterdam, in 1787 bij de omwenteling door Willem V geremoveerd, doch bij de weder-omwenteling lid van den raad aldaar. Hij huwde April 1769 Anna Maria Geel-

vinck, geboren 14 Maart 1752, dochter van mr. Nicolaas Geelvinck, vrijheer van Backum, heer van Castricum en Stabroek, en van Maria Margaretha Corver, Gerritsdr., vrouw van Velzen. Hij liet na Gerrit Hooft, in den ouderdom van omtrent 17 jaren ongehuwd gestorven.

Familie Papieren.

[Mr. Daniel Hooft]

HOOFT (Mr. DANIEL) zoon van mr. Daniel Hooft en van Aletta Elias, geboren 2 September 1753 te Amsterdam, schepen en raad aldaar tot 1787, toen hij werd ontslagen. Hij werd vervolgens ontvanger van de gemeenelands middelen en stierf den 30 van Slagtmaand 1828. Hij handhaafde in den kring, waarin hij werkzaam was, steeds den naam van het aanzienlijk geslacht, van hetwelk hij afstamde. Hij was een vurig en gelukkig beoefenaar der letteren, die in hem ook een getrouwen beschermer vonden. Zijne kennis en smaak, zoowel als gezelligheid en goedheid van aard, gepaard aan een edelen inborst en zachtheid van karakter, verzekerden hem van de toegenegenheid van allen, die hem kenden. Hij was ridder van den Nederlandschen Leeuw, lid der 2de klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, curator van het athenaeum te Amsterdam en medebestuurder van de Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen.

Hij verrijkte de verzameling van voorlezingen en verhandelingen van de tweede klasse van het Koninklijk Nederlandsche Instituut met

Verhandeling over de gaaf van navolging bij Poot.

Voorlezing over het lenigen der zielesmarten, *naar aanleiding van het derde boek der Tusculanae Quaestiones van Cicero*.

Voorlezingen over den stijl van den Ridder P. Cornelisz. Hooft.

Voorlezing van eenen Troostzang, *gerigt aan den Heer Staatsminister Mr. W.F. Roëll wegens het overlijden van deszelfs echtgenoote*.

Voorlezing over de Nederduitsche Synonymen.

Voorlezing eener geschiedenis van het Athenaeum te Amsterdam.

Levensschets van Mr. Hieronymus van Beverningh, gedrukt in de *Verhand. der IIe Klasse van het Koninkl. Ned. Inst.*, D. IV. bl. I.

Over eenige trekken van overeenkomst en verschil tusschen de Dicht- en Schilderkunst.

Hij was een onverdroten medearbeider aan het *Uitlegkundig Woordenboek op Hooft*, door het Koninkl. Nederl.

Inst. uitgegeven, vervaardigde een zaakrijk register op de drie deelen der *Nederduitsche Brieven* van C o n s t a n t y n H u y g e n s en gaf in het licht:

Bloemlezing der Gedichten van H.Kz. Poot met aanmerkingen en portr., Amst. 1823 2 dln., 8°.

Zie *Aanh. op* N i e u w e n h u i s ; *Kunst- en Letterb*. 1828, D. II. bl. 357; *Proces-Verbaal der 22ste algem. vergad van het Kon. Ned. Inst.*, bl. 16; R. v a n O m m e r e n , *Carmina*, p. 59, 130.

[Mr. Gerrit Hooft]

HOOFT (mr. GERRIT), burgemeester van Amsterdam, zoon van mr. H e n d r i k H o o f t , heer van Oude Carspel, Koedijk en Schoterbosch, en van A a g j e H a s s e l a e r , werd in 1637 (volgens anderen 25 Julij 1649) te Amsterdam geboren, in 1672 pensionaris, 1673 secretaris, 1679 schepen, 1680 raad, 1708 burgemeester te Amsterdam, 1678 bewindhebber der O.I. Compagnie aldaar, gecommitteerde ter vergadering der staten van Holland, in 1685 in ambassade naar Engeland. Hij is vermaard geworden in 's lands geschiedenis door zijn aandeel in de geschillen tusschen den prins van Oranje en de stad Amsterdam over de werving van 16000 man tot ondersteuning der Spaansche regering (1683) en de onderhandelingen met den graaf d'A v a u x (1684). Hij was gewoon afgevaardigde ter dagvaart van Holland, benevens J o a n H u y d e c o p e r en den pensionaris J a c o b H o p , toen de stadhouder den onderschepten brief van d'A v a u x in de vergadering van Holland bragt. Hij moest haar met H o p verlaten en zich, zoolang de raadpleging duurde, in 't vertrek der staten begeven. Anderhalf uur later traden zij, zonder geroepen te zijn, de vergadering weder binnen. De papieren van Amsterdam en 's Hage werden verzegeld, de heeren van Amsterdam beschuldigd van 't land aan Frankrijk verkocht te hebben. Het regende geschriften voor en tegen de stad, die zich tegen geweldige ondernemingen begon te wapenen. Eindelijk werden de papieren ontzegeld en stemde de stad in den staat van oorlog. H o o f t heeft zich moedig in deze verwikkeling gedragen, gelijk ook O u d a e n in zijn gedicht op het huwelijk van I z a b e l l a H o o f t , zuster van mr. G e r r i t H o o f t , vermeldt.

Hij huwde E l i s a b e t h v a n G h e e l , dochter van D a n i e l J o a n s d r . v a n G h e e l , vrijheer van Spanbroek, Zuidermeer en de Zandwerven, en van J o h a n n a B o o m C o r n e l i s d r . Hij stierf 1717, zij Jan. 1700, nalatende A g a t h a H o o f t , 17 Junij 1704 gehuwd met A e g i d i u s v a n B e m p d e n , raad, schepen en (1719) burgemeester te Amsterdam, bewindhebber der O.I. Compagnie, D a n i e l H o o f t , H e n d r i k H o o f t , J o h a n n a H o o f t , geb.

4 Maart 1677, gehuwd met Joan de Graaff, vrijheer van Zuid-Polsbroek, Ilpendam en Purmerland; Isabella Maria Hooft, gehuwd met mr. Jonas Witsen (1693), secretaris van Amsterdam, baljuw en dijkgraaf van Amstelland; Gerrit Hooft.

Zijn portret door Houbraken is bij Wagenaar, D. XV, bl. 180.

Zie Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XV. bl 151, 163, 181, 182, 186, 312; *Beschrijv. van Amst.*, D. VI. bl. 58, 76, 88, 107; *Negoçiations d'Avaux*, T. I. II. III. passim; *Holl. Merc.* 1683, 1684, 1685; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, o.h.w.; J. Oudaen, *Poëzy*, D. II. bl. 382; Muller, *Cat. van Portr.; Ms. Geneal*.

[Mr. Gerrit Hooft]

HOOFT (Mr. GERRIT), zoon van den vorige, werd 2 Mei 1684 te Amsterdam geboren. Hij was Ambachtsheer van Amstelveen en Legmeer, in 1708 commissaris, 1714 schepen, 1744 raad, 1752, 1755, 1758, 1764, 1767, burgemeester te Amsterdam, gecommitteerde raad ter admiraliteit (1709) bewindhebber van de W.I. Compagnie, meesterknaap van Gooiland. Hij stierf 27 November 1767, en was gehuwd 28 Junij 1707 met Hester Hinloopen dochter van mr. Jacob Jacobsz. Hinloopen en van Hester Ranst Constantinusdr., en lietnamr. Gerrit Hooft, Constantia Hooft, stierfongehuwd; mr. Henrik Hooft; mr. Jacob Hooft, geb. 1712, secretaris van Amsterdam, huwde 20 Mei 1738 Barbara Cornelia Meulenaer, geb. 26 Januarij 1720, dochter van Dionys Meulenaer en van zijne tweede vrouw Barbara Cornelia Fabricius. Hij stierf 29 Mei 1740 kinderloos. Constantia Elisabeth Hooft, geb. in 1719, huwde mr. Nicolaas Witsen, schepen van Amsterdam; Hester Elisabeth Hooft, geb. in 1719, huwde 1. 1737 mr. Willem Meulenaer, 2. 1743 mr. Nicolaas Geelvinck; Joanna Elisabeth Hooft, stierf jong.

Purticuliere Berigten; *Nederl. Jaarb.* 1767, bl. 1466; Muller, *Cat. van Portr.*

[Mr. Gerrit Hooft]

HOOFT (Mr. GERRIT), zoon van den vorige, in 1708 te Amsterdam geboren, raad, schepen en burgemeester (1766) van Amsterdam, bewindhebber der O.I. Compagnie, raad ter admiraliteit te Amsterdam, directeur van de societeit van Suriname. Hij stierf den 8 September 1780. Hij was den 27 Mei 1731 gehuwd met zijne volle nicht Catharina, dochter van Jonas Witsen en Isabella Maria Hooft Gerritsdr., die voor 1766 stierf. Hij hertrouwde 14 Mei 1769 met Susanna,

dochter van mr. Willem Cornelis Backer Willemsz. en Maria Wilhelmina Weveringh van Holy Maertensdr. Zij stierf kinderloos 23 Februarij 1773. Zijne derde vrouw was Clara Magdalena Dupeyrou, geb. 19 April 1724, dochter van Steven Andreas Dupeyrou en van Clara Magdalena Muysart, wed. van mr. Lucas Trip en daarna van dr. Bernard Siegfried Albinus, med. prof. te Leyden.

Hij liet bij zijne eerste vrouw na: Gerrit Hooft, jong gestorven; Isabella Maria Hooft, kinderloos gestorven; Gerrit Hooft, jong gestorven; Gerrit Hooft.

Uit Particuliere Berigten en *N. Ned. Jaarb.* 1780, bl. 783.

[Gerrit Hooft]

HOOFT (GERRIT), zoon van den vorige, werd 14 Februarij 1750 te Amsterdam geboren. Na het onderwijs van den geleerden Verreyck aan de Latijnsche school en dat van Burmannus Secundus aan het athenaeum genoten te hebben, werd hij, reeds op zestienjarigen leeftijd (24 Maart 1766) secretaris der stad Amsterdam, waar hij 28 December 1768 ongehuwd overleed.

Hooft was een uitstekend beoefenaar der Latijnsche letterkunde en vooral der poëzy, waarvan hij bij zijn leven eenige proeven in het licht gaf.

(*Carmina Juvinilia Gerardi Hooft Junioris*, *Laurentii van Santen*, *Henrici Zachariae Couderc*, *Lamberti Schepper. Amstelod. apud viduam et filium van Tongerlo*, 8°. s.a. (1767).

Na zijn dood gaf zijn vriend Hier. de Bosch zijne *Julia* op nieuw met andere zijner nagelatene gedichten uit onder den titel van G. Hooft, *Junioris Civitatis Amstel. abactis Poëmata*, Amst. 1770, 8°., opgedragen aan zijn vader en met het portret van den dichter, in 1769 door J. Houbraken op koper gegraveerd, met een vierregelig gedicht van den genoemden de Bosch. Deze voegde bij dezen bundel een *Praefatio de vita et moribus* en de *Epicedia in fumere G.H. Jun.* Hoefft, Peerlkamp en de schrijver der *Acta Lipsiensia*, A, 1771, p. 579, hebben die gedichten zeer geprezen.

Zie *N. Ned. Jaarb.* 1766, D. I. bl. 302, 1768, bl 1331; Collot d'Escury, *Holl. Roem*, A. IV. (1) bl. 204, 205; Saxe, *Onom.*, P. VIII. p. 281; *Biogr. Univ.*, P. XX. p. 536, 537; Hoefft, *Parn. Lat. Belg.*, p. 244; Peerlkamp, *de Poët. Neerl.;* P. Burmanni Secund. *Poëm.*, p. 352, 356; *Delic.*, *Poëticae*, p. 24; Hoefft, *Cat.* p. 170, 232; Muller, *Cat. van Portr*.

[Gerrit Hooft]

HOOFT (GERRIT), zoon van Hendrik Hooft, drossaart en kastelein van Muiden, was luitenant kolonel en

kapitein ter zee, voor het edelmogende collegie ter admiraliteit te Amsterdam en sneuvelde den 10 Julij 1689 in een scherp gevecht tusschen drie fregatten van de Amsterdamsche admiraliteit onder den commandeur Paulus van der Dussen en de Franschen, door een kogel getroffen.

Petrus Francius vervaardigde bij die gelegenheid een gedicht: *Gerardo Hoofdio in pugna contra Gallos maritima fortissime occumbenti*.

Zie de Jonge, *Geschied. van het Neêrl. Zeew.*, D. IV. bl. 182; Francii *Poëm.*, p. 391; Familie papieren.

[Mr. Gerard Hooft]

HOOFT (mr. GERARD), zoon van Jacob Hooft en van Margaretha Jacoba Warin, geb. 11 April 1772, studeerde te Leyden en werd, na het verdedigen van een *Spec. jurid. de negotiorum gestione*, 27 Julij tot jur. utriusque doctor bevorderd. Hij was vrijheer van Vreêland en commissaris van Amsterdam, huwde 14 October 1792 Susanna Cornelia Muilman, dochter van Hendrik Muilman, Baanderheer van Heemstede, en van zijne eerste vrouw Susanna Cornelia Hartsinck Pietersdr. en Johanna Margaretha Hasselaer. Zij stierf te Nichtevecht 18 Junij 1846, hij 30 September 1801, drie kinderen nalatende, Susanna Cornelia, Jacob en jonkhr. Hendrik Daniel.

Particuliere Berigten.

[Mr. Hendrik Hooft]

HOOFT (Mr. HENDRIK) zoon van Daniel Hooft en van Sophia Maria Reael, den 23 Junij 1716 te Amsterdam geboren, commissaris (1738), schepen (1744) en sedert 1769 meermalen burgemeester zijner geboorte stad; voorts lid van het Ed. Mog. Collegie ter admiraliteit te Amsterdam, postmeester van het Hamburger kantoor, heemraad van de Beemster, hoogheemraad van den zeedijk beoosten Muiden. Hij voegde zich na 1780 bij de hevigste tegenstanders van het Huis van Oranje, doch geenszins bij hen, die slechts de oude patricische regering wilden doen herleven. Met een ijver boven zijne jaren (hij was reeds over de zeventig) ondersteunde hij de eischen of begeerten des volks of liever der burgercompagniën, die zich als tolken der natie deden gelden. Hij was den afgod der zuivere demokraten en werd daarom ook vader Hooft genoemd, en in alle kringen en bijeenkomsten der patriotten onder dien naam steeds met geestdrift herdacht.

De maanden Februarij en April 1787 leverden tooneelen waarin deze gezindheid levendig uitblonk. Zij zijn breedvoerig en meesterlijk door mr. J. van Lennep geschetst die tevens een fiksche karakterschets van dezen ijverigen

patriot heeft gegeven. Nog in hetzelfde jaar moest de grijsaard, wiens rol op het staatstooneel eerst eigentlijk met zijn zeventigste jaar begonnen was, dit tooneel reeds verlaten, ten gevolge der omwenteling. Hij verliet eenigen tijd het land en de hitte zijner tegenpartij, nadat Deventer en Groningen hem het verblijf binnen hare muren hadden ontzegd. In het vaderland wedergekeerd leefde hij stil en gerust op zijne landhoeve Valkenheining te Loenersloot, en stierf aldaar den 30 Augustus 1794. Zeer verschillend is het oordeel over dezen man. De Oranje-partij verguisde, de die der patriotten vergoodde en noemde hem ‘een man, die een engel in menschelijke gedaante was.’ Doch hoe ook het oordeel over zijne wijsheid, bekwaamheid en oogmerken moge zijn, algemeen is de lof omtrent zijne zedelijke deugden, vooral zijne nederigheid en eerlijkheid, gelijk ook die van zijn ijver voor koophandel en landbouw. Voorts was hij wakker, voortvarend en hartstogtelijk. In het laatst van zijn leven stond hij geheel onder den invloed van den pensionaris van Berckel, een man van groote schranderheid en bekwaamheid, doch weinig naauwgezet met betrekking tot de middelen, welke hij in 't werk stelde.

De regering van Dublin schonk aan Hooft het burgerregt van die stad, bij zijne tegenwoordigheid aldaar in 1769, die van St. Omer in 1788.

Hij huwde 1. Anna Adriana Smissaert, geboren 1722, dochter van Jan Carel Smissaert en van Sophia Eleonora baronnesse Borre van Amerongen; zij stierf 1745. 2. Hester Jacobsdr. Schues, en liet na Hester Hooft, geboren 20 Januarij 1748, gehuwd 12 Mei 1765 met mr. George Clifford, schepen van Amsterdam, en later (23 Julij 1786) met den admiraal van Kinsbergen. Zij overleed te Amsterdam den 15 April 1795. Kinsbergen wenschte zijn schoonvader, dien hij, in weerwil van verschil van politieke gevoelens, zeer hoogachtte, in de hervormde kerk te Vreêland een gedenkteeken met zijn beeldtenis daarop in marmer gebeiteld op te rigten, doch de ongunst dier dagen verhinderde zulks. Op verschillende wijzen is Hooft afgebeeld.

Zie *Verrolg op* Wagenaar, D XVII. bl 47; *Beroerd Nederland*, D. XI.; Bilderdijk, *Vaderl Geschiedenis*, D. XII. bl. 74; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, o.h.w.; van Kampen, *Vaderl. Karakterk*, bl. 683, volgg; Mr M.C. van Hall, *Leven en Karakter van den Admiraal J.H. van Kinsbergen*, bl. 142; Mr. J. van Lennep, *Het Leven van Mr. C. van Lennep*, bl. 86, volgg.; *Levensbeschrijv. van alle beroemde Nederl. Mannen en Vrouwen* bij D.M. Langeveld; *de Vaderl. Chocolaad*, Amst. 1796; Helmers

Holl. Natie; Kobus en de Rivecourt; *Navorscher*, D. X. bl. 6, 205, 260, 362; Muller, *Cat. van Portr*.

[Mr. Hendrik Hooft]

HOOFT (mr. HENDRIK), heer van Oud-Karspel, Koedijk en Schoterbosch, zoon van mr. Hendrik Willemsz. Hooft, regent van het Aalmoezeniershuis te Amsterdam, en van Haasje Houtloock, in 1615 te Amsterdam geboren, in 1645 commissaris, 1655 raad, 1656 schepen, 1662 burgemeester van Amsterdam en fiscaal ter admiraliteit. Hij was een man van grooten invloed en gezag, vooral in zijne geboortestad, doch zonder het te zoeken, te achten of te gebruiken, eerlijk, edelmoedig, rijk, geleerd, schrander, vrolijk, vrij van staatszucht en verbeelding, soms niet vrij van grilligheid, een vriend van Willem III, doch op zulk eene wijze, dat hij altoos het belang van het vaderland in het oog hield. Zijn moed en beleid toonde hij in 1672 in het versterken van Amsterdam. Hem werd dan ook de gewigtige last opgelegd om den prins in een afzonderlijk gehoor de ware gesteldheid der stad en van hare geldmiddelen open te leggen, en in 't bijzonder 's prinsen raad, goeddunken en oordeel te vragen over deze gewigtige vraag ‘of er, nadat men alles, ook goed en bloed, zou opgezet hebben bij de gemeene zaak, ook eenig middel zou kunnen bedacht worden, waardoor 't geen nog in wezen was zou kunnen behouden en verdere verderfelijke kosten gespaard worden.’ Ook bood hij de medewerking der stad aan om den prins meerder gezag over 't land in 't gemeen te doen opdragen, doch geenszins gelijk Burnet schrijft, de opperste magt over de stad. Later was hij een der voornaamste bewerkers van den vrede in 1678 te Nijmegen gesloten. Temple, die zulks meldt en aan wien wij een treffende karakterschets van Hooft danken, zegt: dat de prins zich kort na het sluiten van den vrede, naar de Veluwe op de jagt begeven hebbende, hem, die naar Amsterdam stond te vertrekken, verzocht had zijne groeten te doen aan burgemeester Hooft, en hem te zeggen, dat hij niet begeerde dat hij zijne belangen bevorderde, dan zoolang hij, zijne hoogheid, de belangen van den staat zou voorstaan. Temple kweet zich van deze boodschap, en Hooft verzocht hem vrijmoedig en edelmoedig den prins te zeggen: ‘dat hij doen zou 't geen van hem begeerd was, en zoolang in 's prinsen belang zijn, als de prins in 't belang van zijn vaderland was. Doch zoo zijn hoogheid dit immer verwaarloosde, zou hij de eerste zijn, die zich tegen hem verzetten zou. Tot dien tijd toe kon hij zijn gedrag noch berispen noch mistrouwen, alzoo hij zeer wel wist dat onderling mistrouwen tusschen de staten en den prins tot

bederf van 't vaderland strekken moest.' Burgemeester Hooft had weinig gelegenheid te doen blijken hoe hij zich, na den vrede, omtrent den prins dacht te gedragen. Hij overleed 12 December 1678, ruim twee maanden na zijn gesprek met Temple.

Temple verhaalt nogthans dat hij in dezen korten tusschentijd te weeg bragt: 'dat de groote en agterdochtige stad veel meer vertrouwen kreeg op den prins van Oranje en op deszelfs gansche beleid in staatszaken.'

Hooft huwde 1. Agatha Hasselaer, dochter van Dirck Pietersz. Hasselaer en van Brechje Schoterbosch, gestorven 13 Februarij 1664; 2. Maria van Walenburgh, dochter van Pieter van Walenburgh en van Geertruijd Laurensdr. de Lange, vrouw van Oud-Karspel, Schooten, Schoterbosch en Koedijk. Bij deze had hij geen kinderen, doch bij zijn eerste, Brechje, geb. 7 Nov. 1640, gehuwd met Herman van de Poll, secretaris van Amsterdam; mr. Hendrik; Geertruid, gehuwd 1. met Theodoor Brasser, buitengewoon gezant naar Engeland; 2. Frederik Ram, heer van Hagedoorn, kolonel in staten dienst; mr. Dirk, in 1672 commissaris der stad Amsterdam, stierf ongehuwd; mr. Gerrit, geb. in 1635, gehuwd met Elisabeth Gheel; Hansje, gehuwd met mr. Cornelis van Banbeeck, secretaris en burgemeester van Amsterdam; Jan, ongehuwd gestorven; Isabella, gehuwd met mr. Jacob Hop; Willem, gehuwd met 1. Maria de Witt Jansdr.; 2. Adriana Verburgh Nicolaasdr. Hoofts portret vindt men in het XVIde deel van Wagenaars *Vad. Hist.*

Zie Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XIV bl. 204, 205; *Beschrijv. van Amst.*, D. V. bl. 307, 349, 354, 359, 360, 363, D. VI. bl. 25, 31; Temple, *Memoirs*, p. 585, 586, 636-640; *Vervolg op 't Leven van de Groot*, bl. 76; Valckenier, *Verw Europa*, D. I. bl. 647, 706; Brandt, *Lev. van Hooft*, bl. 2; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, o.h.w.; van Kampen, *Vaderl. Karakterk.*, D. II. bl. 255; Muller, *Cat. van Portr.*; Partic. Berigten.

[Mr. Hendrik Hooft]

HOOFT (Mr. HENDRIK) zoon van den vorige, geboren te Amsterdam den 14 November 1641, werd in 1664 commissaris, 10 December 1666 Drost van Muiden, baljuw van Gooiland, hoofdofficier van Weesp en Weesper Karspel, raad en assistent fiscaal van het Ed. Mog. Collegie ter admiraliteit te Amsterdam. Toen in 1672 Amsterdam in staat van verdediging werd gebragt, werd hij ritmeester van een der drie opgerigte compagnien vrijwillige ruiters. Hij huwde in 1663 Geertruid, dochter van Gerard Hasselaer Claesz. en van Agatha

Hasselaer Pietersd., nalatende o.a. mr. Hendrik Hooft, drossaard van Muiden, baljuw van Gooiland, 1697 schepen te Amsterdam, gehuwd met Agatha Bosch, en gestorven den 8 Januarij 1717.

Mr. Hendrik Hooft stierf 4 Augustus 1707 en zijne vrouw in Januarij 1700.

Zie Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.*, D. V. bl. 342; Koning, *Slot te Muiden*, bl. 116; Partic. Berigten.

[Hendrik Cornelis Hooft]

HOOFT (HENDRIK CORNELIS) broeder van den drossaart werd in 1621 dr. in de regten te Orleans, legde 29 Mei 1608 de eerste steen aan de beurs te Amsterdam. Hij beoefende de dichtkunst. Het eenige dichtstuk dat wij van hem bezitten doet hem als een goed dichter kennen. Het wordt bewaard bij Scheltema, *Geschied. en Letterk. Mengelw.*, D. I, st. II, bl. 258. Hij overleed ongehuwd.

Zie van der Aa, *Niouw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 341; Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.*, D. VII. bl. 91.

[Jacobus Hooft]

HOOFT (JACOBUS) j. utr. dr., beoefende de Latijnsche poëzy, blijkens zijn gedicht in *Gelriae historiam a Cl. Slichtenhorstio noviter illustratam* (1654). Aan zijn naamgenoot, mr. Jacob Hooft, zoon van mr. Gerrit en Maria Johanna van der Dussen, commissaris en schepen te Amsterdam, gestorven 6 Nov. 1795, wijdde R. van Ommeren een gedicht (*Epistola Horatiana*.

Zie R.V.O. *Carmina*, p. 74, en *Delic poët. ed Th. van Kooten*, p. 59.

[Jan Cornelisz. Hooft]

HOOFT (JAN CORNELISZ.) zoon van Cornelis Willemsz. Hooft en van Annetje Cornelis, was raad ter admiraliteit, in 1579 schepen, in 1591 kolonel der burgerij te Amsterdam. Hij was een man lang van ligchaam, zwaar van leden, snedig van geest, kloek van moed, ernstig van van taal en ontzaggelijk van wezen. Toen Leycester in 1586 te Amsterdam kwam, had hij eenige fraai versierde schuiten vol jonge manschappen uit de schutterijen gekozen bij zich, met welke hij, onder schijn van den graaf te eeren, het jagt, hetwelk hem voerde, omsingelde en van de overige Engelschen van zijn gevolg afsneed, om dus zijn persoon, zoo hij iets ergs in den zin mogt hebben, altoos in zijn geweld te hebben. Ook gebruikte hij de noodige voorzorgen bij zijne inhaling in 1587. Hij huwde Clara Jacobsdr. Moes en stierf den 15 Februarij 1600 kinderloos.

Zie Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. VIII. bl. 173; *Beschrijv. van Amst.*, D. IV. bl. 59, 69; Kok, *Vad. Woordenb.*, o.h.w.; Particuliere Berigten.

[Jan Pietersz Hooft]

HOOFT (JAN PIETERSZ) komt voor in het oproer te

Amsterdam in 1567. Hij behoorde tot de onroomschen en plantte, met eenige anderen, om de Markt te bestrijken, drie bassen op den steiger van het Damrak, naast het huis van burgemeester Henrik Dirkzoon, daar de *Mol* uithing.

Zie Wagenaar, *Beschrijv. van Amet.*, D. III. bl. 226.

[Jan Andreas Hooft]

HOOFT (JAN ANDREAS) van Huijsduijnen, zoon van Aloysius Hooft, van Huijsduijnen te Utrecht, studeerde te Leyden en werd jur. utr. dr. na het verdedigen eener *Diss. Jur. ad legem Falcidiam*, Traj. ad Rhen. 1779 4°.

[Nicolaas Hooft]

HOOFT (NICOLAAS) zoon van mr. Hendrik Hooft en broeder van den luitenant kolonel en kapitein ter zee, mr. Hendrik Hooft was cornet van de cavallerie in staten dienst, en sneuvelde ongehuwd voor het vaderland.

Particuliere Berigten.

[Nicolaas Hooft]

HOOFT (NICOLAAS), in 1664 te 's Hage geboren, kreeg onderwijs in de schilderkunst van Daniel Mytens, Doudyns en Augustinus Terwesten, en werd een uitnemend beeldenschilder; vooral muntte hij uit in het teekenen van akademie beelden. Waarschijnlijk vervaardigde hij de afteekening van het grafmonument van Philippus, landgraaf van Hessen Philipsthal, dat in de Riemer's *Beschrijv. v. 's Hage*, D. I, bl. 199 voorkomt voor de gravure. Hij was hoofdman en regent van de academie. Hij stierf in 1748.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*; D. II. bl. 51; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. IV. bl. 731.

[Pieter Cornelisz. Hooft]

HOOFT (PIETER CORNELISZ.), oudste zoon van Cornelis Pietersz. Hooft en van Anna Jakobsdr. Blauw, werd den 16 Maart 1581 te Amsterdam geboren. Volgens Brandt gaf hij reeds ten einde der kindsheid te kennen wat van hem te wachten stond, en liet zijn vader hem van zijne jeugd af in allerlei talen en zaken onderwijzen, niet alleen in de scholen der stad, maar ook in de akademie te Leyden, te dier tijd verheerlijkt door de geleerdste mannen der gansche christenheid; Josephus Scaliger,Franciscus Junius,Paulus Merula,Carolus Clusius, Bonaventura Vulcanius en anderen. In de regten oefende hij zich onder den hoogleeraar Cornelis Pynacker. Volgens zijne geschiedschrijvers deed hij in 1598, na zijne studiën aan de Leydsche hoogeschool volbragt te hebben, eene reis naar Frankrijk en Italië, doch volgens het *album studiosorum* op de bibliotheek der Leydsche hoogeschool,

werd hij aldaar eerst den 30 November 1606 op 25jarigen leeftijd, onder het rectoraat van P. P a a u w , als student in de regten ingeschreven, te gelijk met P e t r u s J o h a n n e s H o o f t , oud 30 jaren, student in de philosophie. Beiden woonden bij meester C h r i s t i a n S i r j a q u e s *ad insignecis. Lovaniensis*. Hij schijnt nog dit jaar de hoogeschool verlaten te hebben, wijl hij den 21 Maart van het volgende jaar onder R. S n e l l i u s op nieuw werd ingeschreven.

Reeds vroeg legde hij zijne zucht voor de dichtkunst aan den dag; met zijn zestiende jaar schreef hij een treurspel, *Achilles en Polyxena* genaamd. In dit stuk, hoe gebrekkelijk, lang en hortende de verzen ook mogen zijn, kondigde zich reeds het ontluikende vernuft aan, en de Amsterdamsche kamer: *In liefde bloeijende*, telde hem nog voor zijn 18de jaar onder hare leden, en toen hij in 1598 eene reis door Frankrijk en Italië deed, zond hij uit Florence aan deze kamer een brief in dichtmaat, die nog onlangs, naar het oorspronkelijke handschrift, op nieuw is uitgegeven. In 1601 keerde hij over Duitschland in zijn vaderland terug. Op deze reis ‘had hij de zoetvloeijendste dichters van Italië in hunne eigene sprake gesproken en gelezen en vond hij bij dezen dat zachte, dat teedere, dat zangrijke in de poëzy, welke hem in O v i d i u s behaagd had, maar dat hij alsnog in zijne vaderlandsche taal niet had weten na te volgen’.

Hij bevond zich in het vaderland van D a n t e , in een tijdvak dat met T a s s o 's dood de gouden eeuw der Italiaansche letterkunde verdwenen en de smaak door G u a r i n i en M a r i n o anders gewijzigd was; laffe woordenwisselingen, schitterend valsch vernuft en zoogenaamde concetti behaagde toen algemeen. H o o f t bleef van deze besmetting niet vrij, blijkens sommige zijner minnedichten en vooral uit vele zijner brieven, doch de geest van P e t r a r c a oefende toch zijn vermogen op de ziel van den gevoeligen jongeling, die verrijkt met een schat van kundigheden naar zijn vaderland wederkeerde.

Na zijne terugkomst legde hij zich op het beoefenen der geschiedenis toe, las de beroemdste Grieksche en Romeinsche geschiedschrijvers en bestudeerde de regten, doch vergat daarbij de Muzen niet. In 1601 voltooide hij zijn tooneelstuk *Ariadne en Theseus*, dat in 1602 door *Granida* werd gevolgd.

Ook bleef hij een werkzaam lid van de rederijkerskamer *In Liefde bloeijende*, en hij was het die de negen vertooningen, die zij op den 5 Mei 1609 des avonds op den Dam liet voorstellen, uitdacht en door bijschriften ver-

klaarde. Tot nu toe had hij zich geheel aan de studie en beoefening der schoone letteren gewijd, doch den 28 Mei 1609 werd hij door prins Maurits tot drost van Muiden en hoofdofficier van Weesp en Weesper-Karspel aangesteld. ‘Zijns vaders verdiensten aan den staat (zegt zijn levensbeschrijver Brandt) en deszelfs bijzondere zucht tot den huize van Nassau, stelde hem op dien hoogen trap van eere, want dit ambt was een der voortreffelijkste van Holland, 't welk van ouds nooit dan bij luiden van grooten adel plagt bediend te worden, ja zelfs, zoo men houdt bij jongere zonen der graven van Holland.’ Des zomers hield hij zijn verblijf op dit slot, des winters in zijn woning te Amsterdam op de Keizersgracht tegenover de Groenlandsche pakhuizen. Dáár ontweek hij als een andere Atticus alle beslommering tusschen kerk en regering, vergenoegde zich met zijn ambt zonder naar grooter eer, hooger aanzien of meer voordeel te streven; dáár moeide hij zich niet met de kerkgeschillen die toen het vaderland beroerde; koos niet tusschen Arminius en Gomarus, ja sloot zich even als zijn vader aan geen kerkgenootschap aan, doch was desniettemin een voortreffelijk christen.

Te Muiden bezochten hem of noodigde hij de voortreffelijkste mannen en vrouwen van zijn tijd, Vossius, Barlaeus, Vondel, Huygens, Reael, Zweling, Anna en Maria Tesselschade Visscher, Duarte, om slechts eenigen te noemen. ‘Hier vervaardigde hij die menigvuldige voortbrengsels van zijnen geest en doorluchtig verstand (die) zich uitgietende in zooveel uitnemende schriften, in 't kort het kleine Muiden veel vermaarder maakten dan de grootste steden des lands,’ hier verwierf hij de namen van den Hollandschen ‘Homeer, den Tacitus zijner eeuw, het hoofd der Poëten en historieschrijvers in onze taal, den vader der Nederduitsche zanggodinnen, den Fenix van zijne tijdgenooten en van den Drost zonder weêrga’. Tot de eerste werken die hij te Muiden opstelde, behoorde, behalve een menigte gedichten, in 1636 met vermelding van zijn naam, door de zorg van Jacob van der Burgh, raad des heeren van Brederode, in het licht gegeven, de treurspelen *Geeraerd van Velzen*, *Baeto oft oorspronck der Hollanderen* en het blijspel *Warenar*, eene gelukkige navolging van de *Aulularia* van Plautus, in 1617 ten tooneele gevoerd, die allen te dien tijde de goedkeuring van kenners wegdroegen, terwijl de daarin heerschende gebreken grootendeels aan den tijd, waarin hij leefde moeten worden toegeschreven. Ofschoon de uitspraak van Huygens:

‘Geluckigh Hooftpoëet van all' die Holland baerde
Of Holland baeren sal,’

overdreven is, verdient echter H o o f t een eersten rang onder onze vaderlandsche dichters; vooral bevatten zijne treurspelen schoonheden van de echte soort; zijne *Zederijmen* zijn gouden lessen van voor ieder bruikbare levenswijsheid; in zijne *Heldendichten* ontmoet men uitstekend fraaije groepen; zijne *Minnezinnebeelden* zijn geestig geïnventeerd; zijne *Zangen* ruischen zacht, bevallig en lieflijk.

Sommige zijner *bruiloftszangen* zijn eene fijne, allerliefste vleijerij vol verbeeldingskracht, vinding, rijkdom van taal en muzykale welluidendheid. H o o f t 's veel omvattende geest kon zich echter bij dit soort van uitspanning niet bepalen. Grootere ontwerpen vormden zich in zijn schrander brein. De geschiedenis moest door hem beoefend en in het helderst licht gesteld worden. In 1618 begon hij zijn *Leven van Hendrik den Vierden*, koning van Frankrijk, zaam te stellen èn uit liefde tot 's vorsten doorluchtigen naam èn om een proef te nemen hoe zich dat werk onder zijne hand zou vleijen. Naauwelijks was dit werk in het licht verschenen of de geleerdste mannen prezen het ten hemel toe. D e G r o o t schreef hem: ‘Ik wensch de assche des grooten konings geluk, omdat ze zulk een groot schrijver gevonden heeft.’ L o d e w i j k XIII beloonde hem in 1639 met brieven van adeldom en met de orde van Sint Michiel. ‘Frankrijk,’ schreef hem bij die gelegenheid B a r l a e u s , ‘heeft u niet edel gemaakt, maar bekend gemaakt dat gij het waart.’ Kracht van taal, levendigheid van denkbeelden, wedijverden om den voorrang in dezen eersteling van H o o f t 's geschiedkundigen arbeid, in welken alléén de uitstekende beschrijving van den St. Bartholomeusnacht genoegzaam is om zijnen roem in het schetsen van tafereelen te vereeuwigen. In 1628 legde hij de eerste hand aan zijn onsterfelijk werk de *Nederlandsche Historiën*, waaraan hij negentien jaren lang en genoegzaam tot zijn dood heeft gearbeid. In de maand September 1631 had de drossaard het eerste boek voltooid en in Junij van het jaar 1634 waren er elf boeken geheel afgeschreven. In 1641 maakte men een begin met het drukken van 20 boeken, die in het volgende jaar met een opdragt aan zijne hoogheid prins F r e d e r i k H e n d r i k in het licht kwamen en met den dood van prins W i l l e m I eindigde. Ter belooning van de opdragt kreeg hij eene vereering van een zilveren lampet en schotel. Eerst na zijn dood gaf zijn zoon A a r n o u d het tweede deel in het licht. Dit loopt, in zeven boeken, tot 1587, en wel nagenoeg tot aan het einde der regering van L e y -

cester. Het laatste boek is kennelijk onvoltooid gebleven en blijft steken in het midden van het verhaal van de muiterij te Leyden. Hooft ontzag zich niet om alle de schrijvers van het tijdvak zijner geschiedenis magtig te worden en onderling te vergelijken; raadpleegde krijgskundigen en staatslieden; zijn werk draagt dan ook overal de kennelijkste blijken van de hoogste naauwkeurigheid, waarheidsliefde en geschiedkundige trouw en ook vele bijzonderheden en kenschetsende trekken dier tijden, die men elders niet vindt. Het onderscheidt zich ook door onpartijdigheid, doch vooral door den vorm, waardoor het een kunstgewrocht en het meesterstuk is, dat onze taal voor de geschiedenis heeft opgeleverd. Alle belangrijke gebeurtenissen zijn in den smaak van grootsche en treffende tafereelen behandeld of liever geschilderd. Hij volgde hierin Tacitus, dien hij bewonderde en zich door onophoudelijke lezing eigen gemaakt had. Schoon en menschkundig zijn de karakterschetsen zijner hoofdpersonen, krachtig en welsprekend de redenen en vertoogen, welke hij zijne handelende personen in den mond legt, schrander en leerzaam de opmerkingen, die hij in zijne verhalen vlechtte. Zijn taal is zuiver, vrij van aan vreemden ontleende of bastaardwoorden. Voor den stijl was hij meer bij ons dan zelfs Cicero bij de Romeinen geweest is. Dit zelfde ingedrongen, korte, puntige, krachtige en kernachtige, 't welk den stijl van Tacitus uitmaakt, vindt men bij Hooft weder. Hij heeft hierin in onze letterkunde geen voorganger maar wel ongelukkige navolgers. Doch hoe schoon en onnavolgbaar de stijl van Hooft zijn moge, hij was te angstvallig in het gebruiken van woorden van uitheemschen oorsprong, en bezigde daarvoor, in plaats van woorden, die het burgerregt verkregen hadden, Nederlandsche uitdrukkingen, die niemand in dien tijd verstond. Dit geeft hier en daar eenige stijfheid en iets gekunstelds aan zijn stijl. Hooft staat als welsprekend geschiedschrijver in onze letterkunde bijna alléén. De geschiedvorscher moge in Reyd, van Meteren, Bor en Aitzema belangrijke bijdragen voor den strijd der onafhankelijkheid opsporen, Hooft alleen herinnert bij ons in de geschiedenis aan de eeuw van Augustus en Trajanus.

Intusschen vervaardigde hij (wanneer hij was suffende door het staroogen op de zwaarlijk schiftbare verwarrenissen onzer nederlandsche zaken) tot uitspanning *de Rampsaligheden der verheffinge van den Huize Medicis*, een boekje, schoon klein van omvang, rijk in treffende voorvallen, op eene krachtige en schilderachtige wijze beschreven, en met vele wijze lessen en schrandere opmerkingen doorvlochten,

en vertaalde hij de werken van Tacitus, die hij meer dan vijftigmaal had doorlezen, ten behoeve van zijn zwager Baak, eene vertaling die door getrouwheid en een kunstige navolging van den korten en kernachtigen stijl van Tacitus groote verdiensten heeft, maar juist daardoor eenigzins duister en soms stroef en gedrongen is. Die de keurige Fransche vertaling van Dureau de la Malle leest zal Tacitus beter *verstaan*, wie Hooft bij de hand neemt zal hem misschien beter *herkennen*.

Het laatste werk van Hooft was drie grafdichten op Frederik Hendrik, den 14 Maart 1647 overleden. De begrafenis van dien vorst wenschende te zien, die den 10 Mei eerst zou plaats hebben, vertrok hij, hoewel reeds ongesteld en zwak, met dat oogmerk naar 's Hage. Kort daarna werd hij, ten huize van zijns vrouws schoonzoon Johan van der Meijde, oud burgemeester van Rotterdam en lid der gecommitteerde raden van Holland, door een zware ziekte aangetast, die den 21 Mei 1647 een einde aan zijn leven maakte. Zijn lijk werd naar Amsterdam gevoerd en den 27 in het koor der Nieuwekerk begraven. Den volgenden dag werd op den Amsterdamschen schouwburg door den tooneelspeler Adam Karelsz. van Zjermes eene lijkrede uitgesproken, die door Geeraart Brandt was opgesteld, en terstond daarop werd zijn *Geeraardt van Velzen* vertoond. Anslo betreurde hem in een treurzang getiteld: *Muiden in Rouw*. 'Van Baerle,' schreef Brandt, 'bleef hem die lijkdienst schuldig, zoo had de droefheid zijnen geest, anders zoo vaardig, beklemd.'

Ruim een jaar na zijne aanstelling tot drost van Muiden, was hij in het huwelijk getreden met Christina van Erp 'eene vrouwe van overwegende deugd en vernuft, zoo schoon, zoo bevallijk, goetaardigh, zeedigh en vriendelijk, als zulk een man mogt wenschen.' Zij ontviel hem den 6 Junij 1623, nalatende:

Cornelis Pietersz. Hooft geboren in 1612, gestorven 26 Januarij 1624; Arnout Pietersz. Hooft geboren 1621, gestorven 27 April 1624; Geertruijd Pietersdr. geboren 1622, vier weken oud gestorven.

In het laatst van 1627 begaf Hooft zich op nieuw in het huwelijk met Leonora Hellemans, weduwe van Johan Baptista Bartaloth van den Heuvel, die hem schonk:

Mr. Arnoud Hellemans Hooft, geboren 1630, gestorven 25 Februarij 1680. Christina Hooft, gehuwd met mr. Coenraad Burgh, zoon van dr.

Albert Burgh en van Anna van Diemen Wolphertsdr., heer van Kortenhoef, in 1648 commissaris, in 1669 raad en schepen te Amsterdam, daarna thesaurier generaal der Vereenigde Nederlanden. Hij stierf in 1679, zes kinderen nalatende.

Er bestaan van Hooft verschillende afbeeldingen. Voor het beste wordt gehouden dat door R. Persijn, gegraveerd naar de schilderij van Sandrart, hem voorstellende op 62jarigen leeftijd met een fraai Lat. bijschrift van van Baerle. Naar deze prent heeft A. Sylvelt die gegraveerd, welke voor Hoofts *Ned. Hist.* staat met een bijschrift van Vondel. Beroemd is ook de afbeelding door Houbraken gegraveerd naar de schilderij van Miereveld, thans berustende in de gehoorzaal van de Doorluchte School te Amsterdam, en geplaatst vóór de *Brieven van* Hooft, door Huydecoper in 1750 uitgegeven. Naar dit meesterstuk van Houbraken is de kleine prent door Vrijdag in den almanak voor *Ernst en Boert* 1802. De echtheid van het portret van Miereveld wordt betwijfeld. Er bestaat nog een afbeelding in koper geklopt door J. Lutma, het borstbeeld van den drost voorstellende met een lauwerkrans en het bijschrift *Alter Tacitus*. Zijne werken zijn:

Reis heuchenis, (1599-1601). In Hooft's *Brieven*, uitg. van van Vloten, D. II. bl. 407-443.

Achilles en Polyxena, *treursp. met Ayax en Ulisses Reden-strijdt*, Amst., Rott. 1614, 4°., tegen zijn wil gedrukt.

Het spel van Theseus en Ariadne, Amst., Rott. 1614, 4°.

Oude Tooneelspelen, *behelzende Achilles en Polyxena*, *Theseus ende Ariadne*, *Nooit te vooren zo gedrukt*, Leyd. 1739, fol.

Granida, *treursp. behelzende de vrijaadje van Tisiphernis en Daifilo*, Amst. 1615, 4°.

Geraerdt van Velzen, *treursp. met de dood van graaf Floris van Holland*, Amst. 1613, 1618, 1644, Utr. 1649.

Meermalen is de *Echo* in dit stuk, bl. 92 volgg. der *Gedichten* (1636) nagevolgd. Voortreffelijk is vooral de *Echo* van Melissus, *Schediasm. reliquiae*, p. 445.

Baeto, *oft oorsprong der Hollanderen*, *treursp. met de dood van zijn gemalin Rycheldin*, Amst. 1626, 1635, 1644, 4°., Haarl. 1847, 8°.

Warenar, *dat is: Anlularia van Plautus*, *nae 's Landts gheleghentheydt verduytschet en ghesp. in de eenighe en eerste Nederduytsche Academi*, Amst. 1617, 1620, 4°., 1719, kl. 8°. Met een *inleiding* en *aanteekening* door M. de Vries, Leyd. 1843, gr. 8°.

Paris oordeel. Tafelspel, Amst. 1611, 4°. Ook achter de uitgaaf van *Baeto*, Amst. 1744. In ms. achter een bundel van H o o f t s tooneelpoëzy in de bibliotheek van *Diversa sed una* te Dordrecht.

Brief aan de kamer in Liefde bloeijende, in *Mengelwerken*, 1704, in fol. bl. 732, met bijvoeging dat hij in 1607 of 1608 gesteld is, doch zulks had plaats reeds in 1600, blijkens het op- en onderschrift in het Hands. van H o o f t s poëzy in de Amsterdamsche boekerij, waarnaar het gedicht op nieuw door v a n V l o t e n is uitgegeven in *Konst- en Letterb.* 1853, D. I, bl. 186 volgg.

Afbeeldinghen van Minne, Amst. 1611, 1618, lang 4°.

Triomphe tot Amsterdam enz., Leyd. 1618, 4°.

Lijkklaght op den heer Pieter Dirksz. Hasselaer, Amst. 1616, fol.

Nederl. groet aan den Prinse van Oranje, Amst. 1630, fol.

Brief van Menelaus aan Helena, Amst. 1608, 1615, z. naam van uitgever, 1617, 4°., meermalen in 8°.

Metamorphosis d.i. veranderingh of herschepping van P. Ovidius Naso op nieuws vertaelt met Paris oordeel, *noch Menalaus brief aan Helena*, *door P.C. Hooft berymt*, Amst. 1662.

Gedichten van den Heere Pieter C. Hooft, *Drost te Muyden*, *Baljuw van Goeylandt etc. versaemelt en uytgegeven door Jacob van der Burgh*, *Raedt des Heeren van Brederode*, Amst. 1636, kl. fol., (opgedragen aan C o n s t . H u y g e n s . In deze verzameling vindt men *Granida*, *G. van Velzen*, *Baeto*, *Paris oordeel*, *Minnezinnebeelden*, *Sonnelten*, *Zangen*, *Verscheyde Dichten*, *Bruyloftsdichten*, *Psalmen*) 1644, 1657, 1668, 8°. m. pl, met aanteekeningen van B i l d e r d i j k , Leyd. 1823, 3 d., kl. 8°.

Men vindt nog gedichten van H o o f t in *Emblemata Amatoria*, *Afbeeldinghen van Minne*, *Emblemes d'Amour*, Amst. 1611, 1618. *Den nieuwen verbeterden lusthof gheplant vol uytgelesene*, *eerlycke*, *amoreuse en vrolycke ghesangen enz.*, *tot een besluyt by ghevoeght een Bruyloftsbancket enz.; den druck gebetert en veel vermeerdert t' Amstelredam by Dirck Pietersz. in die witte Perse by die Oude Brugge aent water Anno* 1607; *Den Bloemhof van de Nederlantsche jeught*, *beplant met uytgelesene Elegien*, *Sonnetten*, *Epithalamien ende Gesangen enz.* als boven Ao. 1608, tweede uitg. bij denz. 1610; *Apollo of Ghesang der Musen*, *wiens lieflijcke stemmen meerendeels in vrolijcke en eerlijcke gheselschappen werden ghesongen*, bij denz. 1615, verzameld door B r e d e r o ; *Minneplicht ende Kuysheits-kamp*, Amst. J.A. C o l e m , 1622; in *Klioos kraam van verscheiden Gedichten*, *d' eerste opening*, Leeuw., 1656, kl. 8°.; in *Verscheyde Neder-*

duytsche Gedichten van Grotius, Hooft, Barlaeus, Huygens, Vondel, Amst. 1659, 12°., en in de *Bloemlezingen van* Siegenbeek, Westerman, Visscher, Alberdingh Thym; in de *Batavian Anthology van* Bowring; in Heemskerk's *Bat. Arcadia;* vóór de werken van Huyghens en anderen.

Henrik de Groote, *zijn leven en bedrijf*, Amst. 1626, fol., 1638, 4°., 1661, 1662, 12°., (7de dr.) 1671, fol.

Nederlandsche Historiën, *sedert de overdraght der heerschappye van Keizer Karel den Vijfden op Koning Philips zijn zoon*, fol. Amst., Elzevier, 1ste dr. z. pl. N.H., *tot de doodt des Prinsen van Oranje*, met het *Vervolgh tot het einde der Landtvooghdye des Graaven van Leicester*, fol. bij Blaeuw, 1656, 2de dr., (*'t Vervolgh* alleen, 1ste dr., fol., Amst. bij Blaeuw, 1654) '*naar een boek daar de Drossaardt de leste handt aan hadt geleidt*, *hebbende 't zelve op ontelbaare plaatsen verbeetert en beschaaft*, fol., Amst., 1677, 3de dr., met het *Leven van Hooft*, door G. Brandt, m. pl., Amst, Leyd. Utr. 1703, 2 d. fol., 4de dr., m. pl., met *aanteekeningen en ophelderingen van* M. Siegenbeek, A. Simonsen J.P. van Cappelle. Amst. 1820-1824, 8 d., m. pl., 8°., door dr. W. Hecker, Gron. 1843-1846, 5 d., 12°.

Van de *Ned. Hist.* is in den jare 1810 eene eerste aflevering van een prachtdruk te Brussel, in 8°., verschenen. Wij meenen dat zij niet is voortgezet.

Rampzaligheden der verheffinge van den huize van Medicis, Amst. 1649, 1662, 12°., 3de dr.

C. Cornelius Tacitus, *Jaarboeken en Historiën; ook zijn Germanië en 't leeven van Agricola*, *in 't Hollandtsch vertaalt*, Amst. 1684, fol. m. portr.; ook in 4°. bezorgd door G. Brandt, Amst., Leyd., Utr. 1704, fol., Amst 1714, 4°.

C.C. Tacitus, *Boeksken van de geleegenheit*, *zeeden en volken van Germanië*, *in 't Holl. vert. door P.C.H.*, Leyd. z.j., kl. 8°, met voorber. van dr. J.J. de Gelder, Leid. 1845.

Mengelwerken, *ten deele nooit te vooren gedrukt*, *nu op veel plaatsen verbeterd en vermeerderd*, Amst., Leyd., Utr. 1704, fol. uitgegeven door D. van Hoogstraten, bevattende *G. Brandt's Lijkreede*, *Lijkzangen van Anslo en Vollenhoven*, *Hendrik de G.*, *Rampzaligh enz. en Brieven*, *welkomst aan den Prins v.O.*, *vertaalingen*, *korte leeringen en opmerkingen uit verscheiden schrijvers getogen en vertaalt*, *Gedichten* (zoo tooneelspelen als anderen).

Balthazar Huydecoper gaf in 1738 eene vermeerderde uitg. der *Brieven* van den drossaart in fol.,

herdr. Leyd. 1750. P.C. Hooft, *Brieven; nieuwe vermeerderde en naar den oorspronkelijken tekst herziene uitgave met toelichtingen, aanteekeningen en bijlagen*, 4 dln. 1600-1647 (door prof. J. van Vloten) Leyden, 1855-1857, 12°.

Alle de wercken van P.C. Hooft (behalve de *Nederl. Hist.*) door A. Hooft uitgegeven, Amst. 1671, 2 d. fol. 1684, 1703, 4 dl., fol., m. pl. en portr.

Waarnemingen op de Holl. taal, bestaande uit 21 *afdeelingen*, eerst uitgegeven door D. van Hoogstraten, achter de *Lijst der zelfst. n.w.* (in de uitgave van 1700); ten laatste tot 126 vermeerderd, uitgegeven door L. ten Kate, achter het 1ste deel zijner *Aanleiding tot het verh. deel. d. Ned. sprake*.

Apophthegmen of gouden spreuken van P.Cz. Hooft, uitgegeven door P.G. Witsen Geysbeek, Amst. 1822, 8°.

Uitlegk. Woordenb. op de werken van Hooft, uitgegeven door het *Kon. Ned. Inst.*, 4 d. 8°.

Breve Instruction all' Viaggio d'Italia per il M. Ill. Sig. Hooft, mio Sig. et Provi coland. mi fatte per il suo humiliss. Serv. D Antonio Marganetti (163.) In 8°., 42 blz., op *Cat.* P. van Musschenbroek, p. 179; Koning *Cat. d. Mss.* bl. 43; van Voorst, *Cat. d. Mss.* p. 126.

Parnassus Bergh, verciert met Geestelijcke ende aerdige deuntjes, zijnde eene verzameling van J. van Vondel, P.C. Hooft, S. Coster, enz. *Ms.* op *Cat. Ms.*, J. Koning, bl. 26.

Op de bibliotheek der doorluchte school te Amsterdam berusten de oorspronkelijke brieven en handschriften van Hooft; brieven komen ook voor op *Cat. Libr. Mss. Bibl. L.B.*, p. 162; *Cat.* van Voorst; *Cat. de Mss.*, p. 173, 174; *Cat. Mss.* van J. Koning; op den *Catal. d'une Collect. remarq. la Haye*, 1-3 Dec. 1862, p. 73.

Spiegel van Rampzaaligheit in de schielyke verheffinge van den burgerlyken huyse Medicis, op rym ge telt met den rymeloosen inhout; gevolgt de beschryvinge van den ridder en drost tot Mayden, P.C. Hooft, door Johan Gribius, Amstel Anno 1665, 4°.; op *Cat. Ms.* J. Koning, bl. 25.

Zie *Biogr. Univ.;* Jöcher, Bauer, Oesinger, Luiscius, Hoogstraten, Kok, Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt; Tob. Magiri *Eponym. Critic.*, p. 456; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. II. p. 984; J.A. Fabricius, *Bibl Lat.*, Lib. II. C. XXI. p. 476; Saxe, *Onom. Lit.*, P. IV. p. 331; *Anal.* p. 595; Vossius, *de Vit Lat. Serm.*, C. 34; d'Orville, *Orat. ad diem natalem Ath. Amstel*, p. 23; A.C. van Heusde, *Comment. lit de Hooftio c. Tacito comparato*, Gron. 1838, 4°.; Voetii *Bibl. Stud. Theol.*, Lib. II. p. 172; Burman, *Traj. erud.*, p 32; J. Brouckhusius *ad Brongert* I. I. *Eleg.* I, 12, 5, L. III *Eleq.*

VII. p. 17, *Eleg.* VIII. p. 17, *Eleg.* XVIII. p. 29; *ad Tibullum*, L. I. *Eleg.* II. p. 19, *Eleg.* VII. p. 21, *Eleg.* IX. p. 5. L. IV. *Eleg.* I. p. 49; Barlaei *Epp*, p. 311-313; *Poëm.*, p. 279; P. Seriverii *Poëm.;* D. Heinsii *Poêm.*, p. 362; *Cat. Bibl. Bunav.*, T. I. V. I. p. 1334; G. Brandt, *Lijkreoden over den Heer P.C. Hooft*, *uitgesproken in den schouwburg t' Amsterdam den* 28 *Mey* 1649, ook in den 8°. druk der *Gedichten* van G. Brandt. Rott. 1649, bl. 135 en voor de uitg. van P.C.H. *Mengelwerk*, dr. D. van Hoogstraten, Amst. 1704, fol.; Dezelfde, *Leven van Hooft*, geplaatst voor de 3de en 4de uitg. van de *Ned. Hist.; Lev. van Ber. Mannen en Vrouwen*, D. III. bl. 168; Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.*, D. I. bl. 99, D. IV. bl. 438, 440, 441, D. VIII. *Voorrede*, D. XI. bl. 290 tot 295; *Vad. Hist.*, D. IX. bl. 140; Dapper, *Beschrijv. van Amst.*, bl. 541; Pars, *Naamr*, bl. 282; J. de Kruijff, *Lofrede op P.C. Hooft*, Leyd. 1816, met portr., in het IVde D. van de *Werk. der Holl. Maats. van Fraaije Kunst. en Wet.;* J. de Bosch, *Lofr. op P.C. Hooft*, in *Algem. Magaz. van Wetens.*, *Kunst en Smaak*, D. I. bl. 385 volgg.; G. Brender à Brandis, *Taal-*, *Dicht- en Letterk. Mag.*, D. I. bl. 57-64 (over zijn geslacht); Bidloo, *Panpoêt. Bat.*, bl. 89, 186, 187; M. Siegenbeek, *Bekn. Geschied. der Ned. Letterk.*, bl. 96-99, 199-201, 225; van Kampen, *Bekn. Geschied. der Ned. Lett. en Wetens.*, D. I. bl. 123, 125, 126-128, 132, 135, 136, 219, 220, 235, 250, 383, 386; de Vries, *Proeve eener Geschied. der Nederl. Dichtk.*, D. I. bl. 95; Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 235; Collot d'Escury, *Holl. roem in Kunst. en Wetens.*, D. III. bl. 36, 37; A.D. III. bl. 257, D. IV. (1) bl. 33, 81, 84, 111, 137, A.D. III. bl. 259-263, D. IV. (1) bl. 82, D. IV (2) 119-122, 124, 126-129, 133, 185, 376, D. IV. (1) 84; W. de Clerq, *Redev. over den invloed der vreemde Letterkunde.*; F.A. Snellaert, *Schets eener Geschiedenis der Ned. Letterk.*, bl. 90, 96, 108, 118-120, 127, 167, 171, 203; J. Bowring, *Iets over de Holl. Taal- en Letterk*, bl. 31; Mr. B.H. Lulofs. *Toelicht*, *en Bedenk. van Dr. J. Bowring's Aanmerk. over onze Ned. Letterk.*, bl. 21; J. Hubner en J.L. Schuer, *Algem. Hist. en Geogr. Boekz.*, D. I. p. 3 (*Lev. en werk. van P.C. Hooft*); M. Siegenbeek, *Proev. van Nederd. Welsprek.; Proev. van Ned. Dichtk. uit de* XVII*de eeuw*, Leyd. 1806; *Twee Redevoeringen*, *gevolgd van Aanmerk.*, Leyden; L. Herdingh, *Redevoer. over Hooft als Dichter en Geschiedschrijver;* J.P. Huizinga, Bakker, *Beschouw. van den trant onzer verzen*, in *Werk. der Maats. van Nederl. Letterk. te Leyden*, D. V. bl. 113 (als dichter); *Proev. van Dicht. Letteroef.*, D. III. bl. 109, 122 (als dichter); A Simons, *Verhandel.* 1834 (over *Hooft's G. van Velzen*, bl. 81-206, *de Stijl van Hooft*, bl. 165 volgg., *Over den aanleg van Vondel en zijne poezy met die van Cats en Hooft vergeleken* bl. 142): Lulofs, *Redev. over den omvang en de uitgebreidh. van het vuk der Ned. Letterk. en Welsprek.*, bl. 25; Hinlopen, *over het duistere in de werken van C. Huygens*, in *Nieuwe Werken der Maatschappij van Ned. Letterk.*, D. II. bl. 226; J.P. van Cappelle. *Redevoor. over de verdiensten der Amsterd.*, in *Annal. Acad. L.B.* 1816-1817, p. 11, over Hooft en bepaaldelijk over zijn *Hendrik den Groote;* W. Broes, *F. van Marnix*, in *Voorlez.*; *Vergelijking tusschen Hooft en Schiller als geschiedschrijver* bij v.d. Cappelle, *Bijdrage tot de Geschied. der Nederl;* Scheltema, *P.C.H. geschetst met zijn eigene woorden*, *of Redevoering over de Brieven van denzelven*, in *Geschied- en Letterk. Mengelw.*, D. II. St. 2. Ook had hij vele bouwstoffen tot een werk over de deugden en gebreken in den stijl van Hooft (*Leven van J. Scheltema*, bl. 78, 95, 168); *Anna en Maria Tesselschade*, passim; Koning, *Geschied. van het Slot te Muiden*, Amst., 1827; De Wind, *Bibl. van Neêrl. Geschieds.*, bl. 461,

volgg.; Ypey, *Geschied. der Ned. tale*, D. I. bl. 451, D. II. bl. 438-445; *Le Philosophe sans fard*, in de *Taal- en Dichtk. Bijdr.*, D. II. bl. 485; Huydecoper's *Proeve van Taal- en Dichtk.*, D., bl.; *Oordeelk. Aanmerk. over de Poizy en Schilderk.*, D. II. bl. 35, 349; Bilderdijk, *Vad. Geschied.*, D. VI. bl. 127; van Kampen, *Vad. Karakterd.*, D. II. bl. 163; *Niederl. Mus.*, Th. I. (Karakter); Brandt, *Hist. der Reform.*, D. I. (*Reg.*); 's Gravesande, 2*de eeuwgetijde der Middelburgsche vrijheid*, bl. 481; Schotel, *Geschied-*, *Letter- en Oudheidk. Avendst.*, D. II. bl. 105; Kist en Royaards, *Arch. voor Kerkel. Geschied. voorn. van Nederl.*, D. I. bl. 37, D. X. bl. 272; *Arch. voor Kerk. Geschied.*, D. V. bl. 354, D. VIII. bl. 184; De Jonge, *Nederl en Venetie*, bl. 390; C v d. Vijver, *Geschiedk. Beschrijv. van Amst.*, D. I. bl. 171; *Chron. van het Hist. Genoots.*, (*Reg.*); *Navorscher*, D III. bl. 319, D. IV. bl. 69, 295, 365, D. V. *Bijbl.* L. LX. D. VIII. bl. 155, 1863 bl. 151; (J. Pau) en A.D. Schinkel, *Kunst- en Letterb.* 1847, Nrs. 5 en 11, (Iets over de afbeelding van P.C. Hooft); Muller, *Cat. van Portr.;* G. Brandt, *Ged.* bl 135; R. Anslo, *Poézy*, bl. 357; J. Vos, *Ged.*, bl. 253; B. Huydecoper, *Ged.*, bl 292; Vollenhoven, *Poêzy*, bl. 468; Huygens, *Korenbl.*, passim; Vondel's *Poêzy*, passim; van Someren, *Uitsp. der vernuften*, bl. 250; Francii *Poêm.*, Lib. IV. *El.* 8; Hoogstraten, *Carmen*, p 76; Brockhusii *Carmen*, p. 84; *Naamreg. van* Arrenberg, bl. 98; *Cat. Bibl.* Bunav., T. I. V. I. p. 1134; *Cat der Maats van Ned. Letterk. te Leyden* (*Registers*); *Cat. der Bibl. van Amsterd.* (waar ook hands. van zijn vader op voorkomen).

[Pieter Jansz. Hooft]

HOOFT (PIETER JANSZ.), vriend van Jacob de Graeff, vrijheer van Zuid-Polsbroek, gecommitteerde raad van Holland en West-Friesland, burgemeester en raad van Amsterdam, bloeide in het begin der XVIIde eeuw. Beide vervaardigden een kunststuk, dat zij den naam van *perpetuum mobile* gaven. De koning van Engeland hiervan iets vernomen hebbende, deed zijn verlangen betuigen om dit kunststuk te zien, waarop het door Jacob de Graeff werd toevertrouwd aan een jongman van Alkmaar, genaamd Cornelis Jansz. Drebbel, die daarmede naar Engeland vertrok, en aldaar, zoo al niet zichzelven als den vervaardiger voordoende, evenwel den naam der uitvinders verzweeg. De koningin het kunststuk beschouwende, deed, welligt door eene te onvoorzigtige behandeling en kwetsing van een der raderen, het werktuig stilstaan; waarin Drebbel, als met de zamenstelling van hetzelve onbekend, niet konde voorzien; terwijl de ware uitvinders naderhand, uit ontevredenheid wegens het gedrag van Drebbel, zich ongezind betoonden om hun verbroken werk te herstellen, of het door een ander te vervangen, zoodat daardoor eene kunst is verloren gegaan, door welke, bij meerder volmaking, gewis een onberekenbaar nut en voordeel in verschillende opzigten, zoude zijn aangebragt.

In het archief van het slot Ilpendam vindt men in hands.

Stukken en bescheiden, betrekkelijk eene commissie in

Gelderland, *geeffectueerd door Pieter Jansz. Hooft*, 1635.
Stukken, *geschreven door Pieter Jansz. Hooft*, *betreffende Land- en Stadszaken*.

Zie G. van Enst Koning, *Het Huis te Ilpondam*, bl. 18, 57.

[Reinier Hooft]

HOOFT (REINIER), leefde in de XVIIde eeuw en maakte Latijnsche verzen. Men vindt er o.a. een voor Slichtenhorst, *Geld. Geschied*. (Amst. 1659).

[Willem Hooft]

HOOFT (WILLEM), zoon van mr. Hendrik Hooft, heer van Oud-Karspel, Koedijk en Schoterbosch, burgemeester van Amsterdam, en van Aagje Hasselaer, geboren te Amsterdam 1662, secretaris dier stad (1678), daarna kastelein, baljuw en dijkgraaf van Woerden en opperdijkgraaf van Delfland, meesterknaap van Holland, schepen (1708), raad en burgemeester van Delft (1720), bewindhebber der O.I. compagnie aldaar, een man van grooten invloed en een uitstekend regent. Hij huwde in 1680, 1. Maria de Witt, geboren 12 September 1660, dochter van mr. Jan de Witt, raadpensionaris van Holland en West-Friesland en van Wendela Becker, overleden 3 Februarij 1680; 2. Adriana Verburgh Nicolaasdr., weduwe van mr. Gerrit Putman, veertig en raad te Delft. Hij liet bij zijne eerste twee kinderen na: Joan Hooft, geboren 1682 (volgens het dagboek van Pieter de Graeff 21 April 1683), werd den 13 December 1701, student zijnde, op straat doodgestoken; Agnetha of Agatha Wendela Hooft, geboren 26 Februarij 1681, huwde Rutger Mogge Joansz. Willem Hooft stierf 15 Januarij 1740.

Zie G. van Enst Koning, *Het Huis te Ilpendam*, bl. 64, 65, 66; Particulier Berigt.

[Daniel Hooft]

HOOFT (DANIEL) zoon van mr. Jacob Hooft en van Margaretha Jacoba Warin, werd 24 November 1783 te Amsterdam geboren. Hij was lid van de tweede kamer der staten generaal voor de provincie Noordholland, huwde, 1. Diderika Catharina, baronnesse van Slingeland (1813), 2. Carolina Jeanne van der Goes (1840). Hij overleed te Amsterdam den 24 Februarij 1860. Men heeft van hem;

Verzameling van Advyzen over het Wetboek van Koophandel voor het Kon. der Nederlanden, *uitgesproken in de Vergadering van de Tweede Kamer der Staten Generaal in de zitting van* 1825-1626, Amsf. 1826, 8°.

[A.M. Penninck Hooft]

HOOFT (A.M. PENNINCK), gaf in het licht:

Twee berigten aan de Nationale Nederl. huishoudelijke maatschappij te Haarlem, over de cultuur der brandgarst Haarlem 1827, 8°.

Zie Brinkman, *Naamlijst van Boeken*.

[Mr. Gerrit Corver Hooft]

HOOFT (Mr. GERRIT CORVER), zoon van mr. Jan Hooft en van Maria Margaretha Corver, werd 1 Januarij 1741 te Amsterdam geboren, was schepen en raad te Amsterdam, drossaart en kastelein van Muiden, baljuw van Naarden en Gooiland, hoogbaljuw en dijkgraaf van Weesp, Weesper-Karspel en Hoog-Bijlmer tot 1795 toen hij werd gerenoveerd. Hij werd in 1807 ridder van de koninklijke orde van de unie van Holland en overleed te 's Graveland den 19 September 1807. Hij huwde Margaretha Straalman, geboren te Amsterdam 4 Februarij 1748, dochter van Willem Straalman, heer van Ruwiel, Françoisz. en van Cornelia van Mekeren Jansdr. Zij stierf 3 Mei 1816 te 's Hage, 7 kinderen nalatende.

[Jan Corver Hooft]

HOOFT (JAN CORVER), zoon van mr. Gerrit Corver Hooft en van Margaretha Straalman, den 14 December 1778 te Amsterdam geboren, was lid van de 2de kamer der staten generaal voor de provincie Noordholland. Hij huwde 18 November 1813 te Maarssen Ursula baronnesse van Tuyll van Serooskerke, dochter van Jan Diderik, baron van Tuyll van Serooskerke, vrijheer van Heere en Leende, en van Caroline Philippine gravin van Randwijck, en liet vijf kinderen na.

[Willem Dirksz. Hooft]

HOOFT (WILLEM DIRKSZ.). Deze tooneeldichter leefde in het begin der XVIIde eeuw en gaf in het licht:

Jan Saly, Amst. 1622.
Doortrapte Melis, Amst. 1623.
Klucht van styve Piet, Amst. 1628, 4de dr. Amst. 1682.
Andrea de Piere Peerdekooper, Amst. 1628.
De Hedendaegsche verloren Soon, Amst. 1640.

Zie Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D IV. bl. 307; *Cat der Maats. van Ned. Letterk.*, D. I. *b.* bl. 116; *Cat.* J. Koning, bl. 317, 322.

[W.J. Hooft]

HOOFT (W.J.), kunstliefhebber te Amsterdam. Tusschen 1818-1826 waren *landschappen*, *dood wild* en een *Mameluk te paard* van hem aanwezig op de vaderlandsche tentoonstellingen.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 731.

[François Xavier Richard 't Hooft]

HOOFT (FRANÇOIS XAVIER RICHARD 'T) werd den 23 October 1799 te Dordrecht geboren. Reeds in October 1814 trad hij als stuurmans leerling in 's lands zeedienst, en in Augustus 1815 tot buitengewoon adelborst bevorderd zijnde, vertrok hij kort daarna met het linieschip *de Ruyter* naar Oost-Indie. In Januarij 1816 den rang van adelborst 2de klasse verkregen hebbende, werd hij op het linieschip *de Evertsen* overgeplaatst en was weldra in de gelegenheid zijne eerste wapenfeiten te verrigten, toen het oproer op het eiland Saparoea uitbrak. Bij den aanval op het in handen der opstandelingen gevallen fort Duurstede, op het eiland Honomia, onderscheidde zich de jeugdige adelborst zoodanig door zijne kloekmoedigheid, dat hij kort daarna tot adelborst 1ste klasse bevorderd en later voor zijne betoonde dapperheid tot ridder der Militaire Willemsorde benoemd werd. Gedurende twee maanden (van Aug.-Oct. 1817) gedetacheerd op het fregat Maria Reygersberg, gestationeerd in de baai van Saparoea, woonde 't H o o f t dagelijks bloedige voorpostengevechten bij, waar hij dikwerf als aanvoerder zich moedig en beleidvol gedroeg.

In October en November van hetzelfde jaar nam hij een werkzaam deel aan de krijgsverrigtingen op het eiland Honomia.

In Julij 1818 werd hij tot adelborst 1ste kl. bevorderd en nam in het voorjaar van 1819, met het schip *Evertsen* de terugreis naar Nederland aan; doch leed met dien bodem op den 9 April 1819, op de hoogte van het eiland Diego Garcia schipbreuk, en werd na een verblijf van 50 dagen op genoemd eiland, door eene Amerikaansche brik naar Ile de France overgevoerd, van waar hij later met een Engelsch koopvaardijschip naar Nederland werd overgebragt. In Januarij 1822 werd hij bevorderd tot buitengewoon, en in Julij 1824 tot effectief luitenant 2de kl. Hij deed in dien rang verscheidene togten in de Noordzee en in de Middellandsche zee. In April 1830 benoemd tot adjudant van den vice-admiraal G o b i u s , opperbevelhebber te Vlissingen, nam hij als vrijwilliger (dienstdoende adjudant bij den generaal-majoor d e s T o m b e s) deel aan de expeditie in het 5de district van Zeeland. In 1833 werd 't H o o f t bevorderd tot luitenant ter zee 1ste kl., en na op de Schelde eene kanonneerboot gecommandeerd te hebben, werd hij als 1ste officier op de brik *de Snelheid* geplaatst, waarmede hij een togt naar de Oostzee maakte. Vervolgens maakte hij verscheidene reizen naar Oost-Indië en de Middellandsche zee met de fregatten *Bellona* en *Rijn*. In November 1841 werd hij benoemd tot kommandant op Zr. Ms. brik *Arend*, naar Oost-Indië, en gedurende de 5 jaren, welke

hij op dien bodem en de brik *de Zwaluw* doorbragt, onderscheidde hij zich herhaaldelijk zoowel door zijne stoutheid als zeeman, als door zijne militaire talenten en zijne dapperheid.

Onder zijne krijgsverrigtingen behooren de tuchtiging van de bewoners van Koetei (oostkust Borneo), en het beteugelen van den zeeroof in den O.I. Archipel, waarbij hij als chef eener flotille, bestaande uit de brik *Arend*, stoomschip *Hecla*, schoeners *Janus*, *Zephyr* en *Egmond*, schitterend uitblonk.

In Januarij 1845 bevorderd tot kapitein-luitenant, viel hij in Junij van dat jaar met de brik *de Haai*, zeven groote rooverspraauwen, die zich op de westkust van Kalatoea vertoonden, aan, vernielde vier derzelve, landde op Kalatoea, vernietigde het rooversnest en stak de vaartuigen in brand. In Mei 1846 keerde kapitein-luitenant 't H o o f t met de brik *de Zwaluw* uit Oost-Indië in Nederland terug.

In April 1849 benoemd tot adjudant van Z.M. in buitengewone dienst, werd hem in Mei 1849 het bevel opgedragen over Zr. Ms. korvet *Sumatra*. Hij deed met dien bodem togten naar den Atlantischen Oceaan, naar Portugal, naar de West-Indiën en naar de kust van Guinea, en na zijne bevordering tot kapitein ter zee in Januarij 1851, maakte hij met die korvet eene reis naar de Middellandsche zee en naar den Levant. In verschillende moeijelijke omstandigheden, waarin hij met zijn schip geraakte, was hij steeds voor zijne officieren en voor zijne ekwipage, die hem op de handen droegen, een voorbeeld van deugd, van onverschrokkenheid gepaard met bedaard overleg en beleid; kortom hij toonde in den volsten zin des woords een uitmuntend kapitein te zijn.

In 1852 werd hem het bevel over Zr. Ms. fregat *Prins van Oranje* opgedragen, doch eene ernstige ongesteldheid, waarin de kiem reeds schijnt gelegen te hebben van de kwaal, waaraan hij later bezweek, noodzaakte hem dat kommandement neder te leggen.

In Augustus 1854 kreeg hij het bevel over het fregat (geraseerd linieschip) *de Ruyter* en vertrok daarmede naar Oost-Indië. Na zijne terugkomst in Nederland werd hij den 1 Januarij 1856 bij keuze bevorderd tot schout-bij-nacht.

Als president en lid van verschillende commissiën, door het gouvernement te zamen geroepen, waaronder behoorden de commissie ter beoordeeling der geschiktheid van de zeeofficieren voor den hoofd officiersrang, die tot inspectie van het militair onderwijs bij de militaire academie voor de zee- en landmagt te Breda en als lid van het comité van defensie, bewees 't H o o f t uitstekende diensten. Zijne

regtschapenheid en billijkheid, zijne menschenkennis, groote ervaring en helder doorzigt, maar bovenal zijne onbegrensde liefde voor het wapen, waarvan hij steeds een sieraad was, maakten dat hij (schier altijd geraadpleegd wordende, wanneer men belangrijke wijzigingen op het oog had) zoowel in het belang van het personeel, als in dat van het materiëel der zeemagt, hoogst nuttige adviezen uitbragt.

In 1858 en 1859 voerde hij (aanvankelijk als schout-bijnacht en sedert 1 Mei 1859 als vice-admiraal) het bevel over het oefenings-eskader, bestaande uit de schepen *Evertsen*, *Wassenaar*, *Vice-Admiraal Koopman*, *Citadel van Antwerpen* en *Vesuvius*. Daarbij leerde men hem ook als een braven, hoogst verdienstelijken, regtvaardigen en kundigen vlootvoogd kennen. Hij bleef ook in die hooge waardigheid even minzaam en goedhartig, doch de opgeruimdheid van geest, die weleer overal vreugde bragt, waar 't H o o f t zich slechts vertoonde, was grootendeels geweken; de brave admiraal gevoelde reeds inwendig de kwaal toenemen, die helaas zoo spoedig aan zijn nuttig leven een einde zoude maken.

Hij was te regt algemeen bemind en geacht. Zijne voorkomendheid en beminnelijkheid, eene rondborstigheid en openhartigheid, die hem in daden en woorden, ‘regt door zee’ deden gaan, maakten dat hij in hoog aanzien stond. Meermalen genoot hij de eer vorstelijke personen gedurende korteren of langeren tijd op hunne togten te vergezellen, ook was hij door zijne deugden en zijn open karakter bij zijn wapen hooggeacht; in zijn huiselijken kring werd hij door zijne betrekkingen aangebeden.

Zijne grijze vaderstad, waar hij den 16 Maart 1860, in 60jarigen leeftijd, aan eene hartkwaal en na een langdurig, smartelijk lijden bezweek, verloor in hem een regtschapen, braven en verdienstelijken burger, en de deelneming aan zijne betrekkingen bewezen, de stoet, die zijn stoffelijk overschot ter laatste rustplaats geleidde, de diepe smart op aller gelaat zigtbaar, waren zoo vele bewijzen voor de liefde en achting, die hem door zijne medeburgers werden toegedragen.

't H o o f t was gedecoreerd met de beide Nederlandsche orden. Hij was versierd met het grootkruis van St. Anna en den heiligen Stanislas 1ste kl. van Rusland; met de Oostenrijksche kommandeurs-orde van Leopold; met de Belgische Leopolds- en de Pruissische Roode Adelaarsorden. Daarbij droeg hij het metalen kruis en de gesp van 40 jaar.

Den 21 Maart werd zijn stoffelijk overschot ter aarde besteld. Op begeerte van den overledene geschiedde de plegtig-

heid op hoogst eenvoudige wijze en werd het lijk grafwaarts gedragen door eenige van zijne vrienden, leden van de Waalsche gemeente. Z.M. de koning werd daarbij vertegenwoordigd door HD. adjudant den kapitein-luitenant ter zee jhr. d e C a s e m b r o o t . Behalve de adjudant van wijlen den vice-admiraal en de officieren der schutterij, sloten zich nog bij den trein aan, eene commissie uit de loge *la Flamboyante*, een aantal leden van andere loges, eene commissie uit de vereeniging het *Metalen Kruis*, enz. enz. Aan het graf had zich een talrijk publiek uit alle rangen vereenigd, om van deelneming in deze droevige plegtigheid te doen blijken. Toen de kist in het graf was nedergelaten, heeft ds. Perk van de Waalsche gemeente, het woord gevoerd en eene waardige hulde aan de burgerlijke en militaire verdiensten van den overledene gebragt. De adjudant van wijlen den admiraal, de luitenant ter zee S c h o t b o r g , sprak een hartelijk woord van dank voor de eer den overledene bewezen, waarmede de droevige handeling eindigde.

Zie *N. Rotterd. Cour.* 21 Maart 1860; *Alg. Handelsbl.* 26 Maart 1860.

[H.S. 't Hooft]

HOOFT (H.S. 'T) diende als luitenant in het leger der Bataven in 1799, en werd bij de landing der Engelschen en Russen aan den Helder gekwetst.

Zie B o s s c h a , *Neêrl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 179.

[Willem 't Hooft]

HOOFT (WILLEM 'T), deze dappere zeebevelhebber ging na den Utrechtschen vrede tot de dienst van den koning van Portugal over, waarin hij zich, bij de vermeestering van eenen Algerijnschen roover, na een bloedig gevecht van zeven uren, onderscheidde. Hij behoorde tot het eskader onder den vice-admiraal v a n S o m m e l s d i j k , dat zich in 1729 met het Engelsche vereenigde. Vijf weken voor dat het eskader de reede van Portsmouth verliet, werden drie schepen van hetzelve, en onder deze de *Twickelo* van 52 stukken, over hetwelk 't H o o f t het bevel voerde, op last der algemeene staten naar Algiers gezonden, om op nieuw gerezen geschillen bij te leggen. Kapitein C o r n e l i s S c h r i j v e r had het bevel over dit smaldeel. De expeditie bereikte haar doel. In 1744 telde hij meer dan 40 jaren dienst en werd hij door de staten van Holland tot vice-admiraal van de Maze benoemd, en diende als zoodanig bij het hulp- of auxiliair-eskader onder den luitenant-admiraal H. G r a v e naar Groot-Brittanje gezonden. In 1750 werd hij door prins W i l l e m IV tot luitenant-admiraal van de Maze benoemd. Hij overleed in 1752.

Zie J.C. d e J o n g e , *Geschied. van het Nederl. Zeew.*, D. V. bl. 62, 64, 105, 113.

[Kapitein 't Hooft]

HOOFT (Kapitein 'T) werd door hunne hoog mogenden in 1789 met het fregat de *Centaurus* naar Tripoli gezonden met last om de ware oorzaken der geschillen tusschen den bacha en den Nederlandschen consul W a r s m a n te onderzoeken en te vereffenen. Hij slaagde echter niet, kreeg zelfs het bevel Tripoli te verlaten, en zag zich genoodzaakt den consul en zijn echtgenoot aan boord te nemen en naar Maltha over te voeren, ten einde hen tegen mishandelingen te beveiligen.

Zie J.C. d e J o n g e , *Geschied. van het Nederl. Zeew.*, D. VI. bl. 424.

[Thomas Hoog]

HOOG (THOMAS) zoon van T h o m a s H o o g (H o g of H o g g) predikant te Lanbert en Dumpace, en van M a r j o r y M u r r a y werd te Lanbert in Augustus 1655 geboren, bezocht de hoogeschool te Edinburg en werd aldaar, na het verdedigen eeniger theses, den rang toegekend van artium magister. Vervolgens legde hij zich op de regten toe, en had de hoop van een uitmuntende praktijk te verkrijgen, doch hij wijdde zich aan de studie der godgeleerdheid en werd tot het predikambt toegelaten. Hij kreeg echter geen standplaats, maar predikte daar waar bij zulks in veiligheid voor zich zelven en zijne Presbyteriaansche landgenooten doen kon. De toestand van zaken deed hem besluiten in 1679 naar Rotterdam te vertrekken, waar zijn oom J o h n H o o g predikant bij de Schotsche gemeente was. Hier predikte hij omtrent een halfjaar met zijn oom, daar diens ambtgenoot Fleming, op een reis naar Edinburg aldaar gevangen was genomen. Na het gevecht te Bothwell Bridge werd hij te Glasgow, waar hij vroeger meermalen gepreekt had, beroepen. Hij vertrok derwaarts doch keerde in 1681 naar Holland terug. Hier legde hij zich op het Hollandsch toe, en werd in 1686 tot rector te Goes beroepen, en bragt door zijne bekwaamheid en ijver veel toe tot den bloei van die school. Hij huwde aldaar J o h a n n a v a n S t r i j e n , weduwe van den heer B r o e d e l e t . In September 1689 beriep hem de Engelsche gemeente te Delft, in plaats van den gestorven J o h n S i n c l a i r . Hij werd daar door zijn oom J o h n , toen emeritus predikant te Rotterdam, bevestigd. In den herfst van 1693 ontving hij een beroep van de Schotsche gemeente te Kamperveen. Hij nam dit aan, werd er in Februarij 1694 bevestigd en diende deze gemeente vijf jaren. Gedurende dien tijd ontving hij verschillende beroepen, zoo als in Januarij 1697 te Clackmannan, omstreeks denzelfden tijd te Ayer. Hij bedankte voor beide, doch nam dat van Rotterdam aan. Toen hij

aldaar drie jaren was geweest, werd hem het professoraat in de godgeleerdheid te Aberdeen aangeboden, en het blijkt uit de briefwisseling over die zaak, dat hij ook tot hoogleeraar aan een der Hollandsche universiteiten beroepen werd. Doch Hoog bleef te Rotterdam, waar hij den 6 Januarij 1723 overleed. Hoog was een man van uitstekende verdiensten, groote geleerdheid en opregte vroomheid. Van zijne geschriften is niets tot het nageslacht overgebragt. Slechts zijn eenige zijner brieven in het straks te noemen werk van Steven bewaard.

Hij liet zeven kinderen na: Martha Marjory, gehuwd aan mr. William Scott van Rotterdam. Zij stierf in December 1755 te Edinburg. Marinus, den 8 April 1690 te Delft geboren, den 21 Januarij 1766 als emeritus predikant van Schoonhoven gestorven; Thomas en James beide jong overleden; John, den 10 Januarij 1697 te Kamperveen geboren, predikant te Brouwershaven, den 15 October 1726 gestorven; William, den 28 Maart 1699 geboren, koopman en lid van den Schotschen kerkeraad te Rotterdam, den 13 Julij 1768 gestorven; Cornelius, den 31 Augustus 1701 geboren, predikant te Ooltgensplaat, den 30 October 1739 gestorven.

Zie W. Steven, *Hist. of the Scottish Church at Rotterd*, p. 86. 87, 137-144, 150, 178, 392, 294, 297, 336, 356-367, 383; Vrolykhert, *Vliss. Kerkh.*, bl. 357; *Boekz. der Gel. wer.* 1723, *a.* bl. 243, 244.

[Thomas Hoog]

HOOG (THOMAS) zoon van Marinus Hoog, predidikant te Schoonhoven bovengemeld, raadsheer in den hoogen raad van Holland, Zeeland en Friesland, een uitstekend jurist en een man van veel smaak en belezenheid. Hij was afgevaardigde van wege de staten generaal in de vergadering van 1772, ter verbetering van de Nederlandsche Psalmberijming te 's Hage en lid van de Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde. Hij stierf ongehuwd te 's Hage den 27 Februarij 1781 in het 65ste jaar van zijn leven. Zijn portret komt door Houbraken bij van Iperen voor.

Zie van Iperen, *Kerk. Geschied. van het Palsmgez;* Steven, *Hist. of the Scottish Church*, p. 211; *Hand. der Maats. van Ned. Letterk* 1781, bl. 3; *Voorberigt der Werken van die Maatschappij*, D. V. bl. 1, 2; Muller, *Cat. van Portr.*, in voce.

[Thomas Hoog]

HOOG (THOMAS), tweede zoon van Jan Hoog, lid van den raad te Rotterdam, kleinzoon van Marinus Hoog, predikant te Schoonhoven, werd in 1763 te Rotterdam geboren, voltooide zijne studiën aan de hoogeschool te Leyden, werd in 1787 predikant te Katwijk aan den Rijn, van waar

hij, toen hij er slechts 3 maanden predikant was geweest, naar Amersfoort werd beroepen. Hij sloeg dit beroep toen af, maar vertrok het volgende jaar, toen het beroep herhaald werd, derwaarts. Gedurende zijn verblijf aldaar kreeg hij beroepen naar de gemeenten van Zutphen en Middelburg en tot gasthuis prediker te Delft; doch in 1791 vertrok hij naar Leeuwarden. Reeds in het volgende jaar volgde hij de roepstem der Rotterdamsche gemeente, en arbeidde hij onder haar tot zijn dood, die den 28 November 1828 plaats had.

Gedurende zijn verblijf aldaar werd hij te 's Hage beroepen. Toen hij ook voor dit beroep bedankte, wijdde zijn ambtgenoot dr. Scharp hem een gedicht. Deze was zijn boezemvriend, bij wiens begrafenis hij een lijkrede uitsprak. H o o g wordt ons door G l a s i u s geschetst als een uitmuntend mensch, vroom christen en verdraagzaam godgeleerde, die zijne zinspreuk, *ora et labora* zijn geheele leven in beoefening bragt. Volgens getuigenis van den hoogleeraar R o y a a r d s was zijne predikwijze ernstig, getrouw gemoedelijk, kenbaar door eene gezonde uitlegkunde en, duidelijke voorstelling. Bij voorkeur beoefende hij de Oostersche talen en vooral het Arabisch en Japansch, doch alles wat tot het gebied der godgeleerdheid behoorde ging hem ter harte. Warm was zijne belangstelling in de maatschappij tot nut van het algemeen, het bijbel- en zendelinggenootschap en vooral in het genootschap ter verdediging van de christelijke godsdienst, van hetwelk hij van 1797 tot zijn dood toe directeur en van 1809 tot 1825 secretaris was.

In 1793 ontving hij bij dit genootschap den gouden eereprijs voor de gemeenschappelijk met zijn vriend A. B r i n k, predikant te Leeuwarden, bewerkte verhandeling *Over de voortreffelijkheid der Evangeliebediening ter aanmoediging van jonge lieden van goeden huize*. Zijn drie aanspraken door hem als directeur gehouden in de werken dier maatschappij gedrukt. H o o g was president van de Zuidhollandsche synode en curator der Erasmiaansche school. Hij liet een zoon na I s a ä k M a r i u s J a c o b, predikant te Barneveld. Hij gaat in plaat uit, naar W. C a s p a r i, door W. v a n S e n u s.

Hij schreef:

De aard en voordeelen eener vroege godzaligheid, Leeuw. 1792.

De verpligting om ook in de voortplanting van het ware Christendom Jesus Christus als den Meester en Heer te eerbiedigen, Rott. 1806.

Redevoering bij gelegenheid des vijfentwintigjarigen bestaans van het Nederl. Zendeling Genootschap, Rott. 1823.

Opleiding van het nageslacht tot de dienst des Heeren, *voorgesteld in eene leerrede*, Rott. 1830; (na zijn dood verschenen.)

Over het naauw verband tusschen verlichting en zedelijkheid in *Fakkel van* Sprenger van Eijk, 1826, bl. 270 volg.

Over den goeden smaak, t.a.p., 1828, bl. 166 volg.

Redev. over den zamenhang onzer denkbeelden, t.a.p., 1839, bl. 125.

Zie H.J. Royaards, *Het Haagsch Genoots.*, bl. 171, verv.; Harderwijk, bl. 107, verv.; W. Steven, *History of the Scottish Church*, p. 240-242; de Vletter, *Levensschets van en Bloemlezing uit de Geschriften van J. Scharp*, Rott. 1828.

[James Hoog]

HOOG (JAMES) med. dr. te Rotterdam, een der meest beroemde geneesheeren van zijn tijd, te Rotterdam den 19 Julij 1763 in het 41ste jaar zijns levens aan de tering gestorven. Men vindt een loffelijk berigt nopens de bekwaamheden en hoedanigheden van dezen geleerde bij Steven, *Hist. of the Scot. Church*, p. 197.

[Johannes Hoog]

HOOG (JOHANNES) zoon van mr. Hermannus Pieter Hoog, broeder van Thomas Hoog, predikant te Rotterdam en van Marinus Hoog, burgemeester van Rotterdam, en van Maria de Witt, dochter van mr. Herman Cornelis de Witt en Magdalena Cornelia Buck, de laatste afstammelinge van het beroemde broederenpaar, werd den 6 December 1799 te Dordrecht geboren, doorliep aldaar de Latijnsche scholen en studeerde te Leyden in de godgeleerdheid. Hij promoveerde bij het vijfde halve eeuwfeest dier hoogeschool met de kap. Zijn

Specimen Acad. Inaug. de coetus Christianorum Philippensis conditione primaeva ex eius epistola ab Apostolo Paulo scripta praecipue dejudicanda (L.B. 1825) bij die gelegenheid verdedigd en later allergunstigst beoordeeld, deed een groote verwachting van hem koesteren.

Hij werd in 1826 predikant te Hemmen, in hetzelfde jaar te Ysselmonde, van daar beriep men hem te Hoorn, doch nog voor zijn vertrek, 25 Julij 1827, stierf hij bij zijne echtgenoot Hermiena Cramer (geboren 6 October 1801, overleden te Arnhem in Mei 1853) eene dochter, Maria, (geboren 27 Maart 1825, overleden te Noordwijkerhout 25 Julij 1841) nalatende.

Zie *Boekzaal der gel. wereld*, 1827, *a.*, bl. 230; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hooges.*, D. I. bl. 445; Part. berigt.

[Ruth de Hooge]

HOOGE (RUTH DE) beoefende de schilderkunst. Zij komt

in 1453 als meesteresse in de registers van het St. Lucasgild te Antwerpen voor.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 734.

[Jan Hoogeboom]

HOOGEBOOM (JAN), geboren te Vlissingen, kapitein ter zee, in 1781 bevelhebber van twee snelzeilende tot kotters toegeruste kapers, *de Hercules* en *Mars*, over welke zijn zoon kapitein P i e t e r H o o g e b o o m het bewind voerde. Den 2 December werden zij door twee vijandelijke koningsfregatten gepraaid, en door de wind van elkander gejaagd verviel J a n H o o g e b o o m onder hun geschut, doch door den donker ontsnapte hij het gevaar. Den 3 December wederom vereenigd, ontdekten zij een schip dat op hen afkwam, 't welk nader gekomen bleek te zijn een zwaar koningsfregat, het op de Franschen veroverde schip *de Artois*, onder kapitein M a c k b r i d e . Na vruchtelooze pogingen om door de vlugt te ontkomen werden zij reddeloos geschoten en gedwongen zich over te geven. De beide kapiteinen H o o g e b o o m uit Engeland teruggekeerd en vernemende de tegen hem gerezen verdenkingen, van zich te veel onder de vijanden gewaagd te hebben, gaven ter verdediging van hun gedrag een vlugschrift uit getiteld: *Verdediging van Jan en Pieter Hoogeboom als capiteins enz*.

Zie *Ned. Jaarb.* 1782, St. III. bl. 2264-2266; *Vervolg op* W a g e n a a r , *Vad. Hist.*, D. III. bl. 379 volgg.; J.C. d e J o n g e , *Gesch. van het Nederl. Zeewez.*, D. VI. bl. 146-148.

[J.W. Hoogendoorn]

HOOGENDOORN (J.W.), is alleen bekend door een tooneelspel getiteld: *De Dolleman gebonden*, Utr. 1780, gr. 8°.

Zie *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. I. *b.* bl. 116.

[J. Hoogendorp]

HOOGENDORP (J.) schreef:

De ontmaskeraar van de geheimen der magnetiseurs en somnambules ontmaskerd, Dordr. 1816, gr. 8°.

[J. Hoogendorp]

HOOGENDORP (J.), hervormd predikant te St. Maartensdijk in Zeeland, schreef:

Leerrede om bij het gebruiken van de Evangelische Gezangen vrede te stichten, Rotterdam 1807, 8°.

[Maria Hoogendorp]

HOOGENDORP (MARIA), onderwijzeres in de godsdienst te Leyden, schreef:

De beoefeningsleer des christendoms naar den bijbel gehandhaafd tegen M.A. Hulshoff.

De noodzakelijkheid van een ootmoedig bestaan voor God, Rott. 1826.

Zielsverheffingen en gebeden, Amst. 1829, 2 d., 8°.

De Evangelische gezangen, *getoetst aan den bijbel en de formulieren van eenigheid der Herv. kerk*, Leyd. 1838. 8°.

[Sebastiaan Hoogendijk]

HOOGENDIJK (SEBASTIAAN), te Dordrecht geboren, werd den 17 Mei 1636, te Padua tot phil. et med. doctor bevorderd, oefende de geneeskunst in zijn moederstad uit, werd aldaar extra ordinair stads-medicijn, maakte zich als Grieksch en Latijnsch dichter bekend, waarvan proeven bij B a l e n bewaard zijn, en bragt tot bijzonder onderrigt van zijn zoon geneeskundige aanteekeningen op het papier, die verloren zijn. Hij stierf te Dordrecht 21 Mei 1653. Zijn ambtgenoot J a c o b u s v a n W i j k betreurde zijnen dood in een Latijnsch gedicht, door den advocaat C o r n e l i s v a n S o m e r e n in het Nederduitsch overgebragt.

Zie B a l e n , *Beschr. van Dordr.*, bl. 228; P a q u o t , *Mém.*, T. II. p. 351; S c h o t e l , *Geschied- Letter- en Oudheidk. Avondst.*, bl. 48; Dezelfde, *Illustre School van Dordr.*, bl. 52.

[Steven Hoogendijk]

HOOGENDIJK (STEVEN) overleden te Rotterdam, op den 3 Julij 1788 in den ouderdom van 91 jaren, was aldaar uurwerkmaker en een regt wetenschappelijk en vaderlandlievend man. Reeds bejaard rigtte de nederige en nuttige burger, die in den beginne onbekend verkoos te blijven, op eigen kosten te Rotterdam, ten jare 1769, een genootschap op, onder den naam van Bataafsch Genootschap der proefondervindelijke Wijsbegeerte te Rotterdam en onder de zinspreuk: Certos feret experientia fructus. Bestuurders daarvan waren dr. S a l o m o n d e M o n c h y en dr. L e o n a r d P a t y n , beiden hoogleeraren in de geneeskunde, dr. L a m b e r t B i c k e r en C o r n e l i s N o z e m a n , remonstrantsche predikanten en M a r t i n u s S c h o u t e n , heel- en vroedmeester. Deze wendden zich tot de staten van Holland met een verzoekschrift, waarbij zij kennis gaven van de oprigting des genootschaps, alsmede van den aard der werkzaamheden en van het doel dat zij zich voorstelden. Voor de goede beantwoording der op te geven prijsvragen zouden de schrijvers dier stukken gouden of zilveren penningen, met hunne namen daarin gesneden, ontvangen. De vroedschap te Rotterdam en prins W i l l e m V hadden aan het genootschap reeds hunne bescherming toegezegd, doch de staten van Holland maakten zwarigheid om hunne toestemming tot de in werking brenging van het genootschap te geven. Ten gevolge toch van den meer bekrompen geest, ook in het vak der wetenschappen, die toen nog heerschte, kwam de maatschappij der wetenschappen te Haarlem, van het verzoekschrift des genootschaps kennis bekomen hebbende, daartegen op,

meenende dat uit het te verleenen octrooi hoogst nadeelige gevolgen voor haarzelve zouden ontspruiten. Zij ontwikkelde hare bezwaren in een breedvoerig adres, bij de staten van Holland en West-Friesland ingediend. Het hoofdbezwaar was, dat in het enkele gewest Holland, twee gelijksoortige genootschappen zouden bestaan, in strijd met de brieven van octrooi, haar door de staten vroeger, en wel bepaaldelijk den 30 Julij 1761 als Hollandsche maatschappij der wetenschappen verleend. Dit adres werd met breedvoerige aanmerkingen door de directeuren van het Bataafsch genootschap wederlegd, die dan ook de voldoening smaakten dat het verlangde octrooi hun bij resolutie der staten den 5 Julij 1770 verleend werd, waarop aldra het programma, van eenige prijsvragen vergezeld, in 't licht kwam.

H o o g e n d i j k had de voldoening van het door zijne opofferingen en toedoen tot stand gebragte genootschap te zien bloeijen en de uitgave van eenige deelen van deszelfs werken te beleven. Het eerste deel verscheen in 1774 en van dien tijd af tot in 1794 zagen 12 deelen in 4°. het licht. De *Nieuwe Verhandelingen* sedert 1800 tot op heden in 8°. verschenen tellen 12 deelen. Van het plan en de grondwetten des genootschaps zijn twee uitgaven, die van 1771 en 1843. Men vindt van hem eene *Beschrijving en afbeelding van een nieuwen pyrometer of vuurmeter* in de aangek. werken 1774, D. 1, bl. 211.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.*, D. I. bl. 13; *Vervolg op* W a g e n a a r , *Vad. Hist.*, D XXIV. bl 170; Vergelijk D. IX. der *Verhandelingen van het Bataafsch Genootschap; Ned. Merc.*, D. XXIX. bl. 78-80; *Ned. Jaarb.* 1770, bl. 1001-1042, 1302; verder de schrijvers aangehaald in het *Vervolg* op het *Penningwerk* van v a n L o o n , St. VI. bl. 41, 42; W. S t e v e n , *Hist. of the Scott. Church*.

[Cornelis van Hoogenhouck]

HOOGENHOUCK (CORNELIS VAN), oudste zoon van G i j s b e r t v a n H o o g e n h o u c k , secretaris van 't hof van Helland en van M a r i a v a n d e r s c h r i c k , was commissaris der algemeene staten en afgezant aan F r e d e r i k koning van Boheme en keurvorst van den Paltz (1621), die den brief van adeldom aan zijn voorvader E n g e l b r e c h t W e r m b r e c h t s v a n H o o g e n h o u c k , door keizer S i g i s m u n d gegeven, door graaf W i l l e m VI van Holland bekrachtigd, wederom bevestigde. Hij huwde G e e r t r u i d v a n R i j s b e r g e n . Hunne dochter L u c i a was opperhofmeesteres der keurvorstin van Brandenburg.

Zie K o k , *Vad. Woordenb.*, D. XXI. bl. 46, waar de geslachtslijst voorkomt; *Boekz. der gel. wer.* 1762, bl. 343.

[Cornelis van Hoogenhouck]

HOOGENHOUCK (CORNELIS VAN), derde zoon van den vorige (de tweede zoon was J o o s t , secretaris van

't hof van Holland en gehuwd met Helena Postume) kapitein ter zee voor de admiraliteit te Amsterdam, die de meeste zeeslagen onder Tromp en de Ruiter bijwoonde en den 4 Augustus 1666 sneuvelde. Hij huwde Machteld de Visscher, uit welke twee zonen geboren zijn, beiden kapitein ter zee, ongehuwd overleden.

Zie Brandt, *Lev. van de Ruiter*, bl. 466, 514; *Boekz. der gel. wer.* 1762, *a.* bl. 341 volgg.

[Gijsbert van Hoogenhouck]

HOOGENHOUCK (GIJSBERT VAN), oudste zoon van Joost van Hoogenhouck en van Helena Postume, beroemd advocaat voor den hove van Holland, gehuwd met Abigael van Brakel. Een zoon van hen was Joost Hendrik van Hoogenhouck in 1762 als predikant te Scheveningen overleden.

Zie *Bookz. der gel. wer.* 1762, *a.* bl. 341 volgg.

[Jhr. Constantius George van Hoogenhouck Tulleken]

HOOGENHOUCK TULLEKEN (Jhr. CONSTANTIUS GEORGE VAN), zoon van den vice-admiraal Jan van Hoogenhouck, kapitein-luitenant ter zee, ridder der Militaire-Willemsorde 4de kl. Hij kommandeerde o.a. in 1845 het stoomschip *Amsterdam*. Hij huwde 10 Januarij 1838 zijne nicht Albertina Petronella baronesse Melvill van Carnbee, vrouwe van Op- en Neder-Andel, dochter van James John Melvill van Carnbee, schout-bij-nacht en van Petronella Frederica de Roock. Hij stierf te Breda 21 Februarij 1859. Hij nam deel aan de eerste Balische expeditie in 1846, en kommandeerde toen als luitenant ter zee 1ste klasse, het stoomschip *Vesuvius*. Hij heeft twee dochters nagelaten, van welke de oudste gehuwd is met den kapitein-ingenieur jhr. van der Goes. Zijn eenige zoon is in jeugdigen leeftijd te Breda overleden.

Zie P.G. Booms, *Précis des expéditions contre les Princes de Bali;* Particulier berigt.

[Jhr. Jan Hoogenhouck Tulleken]

HOOGENHOUCK TULLEKEN (Jhr. Jan), viceadmiraal, ridder der beide Nederlandsche orders en versierd met de medaille van den slag van Doggersbank. In het jaar 1800 voerde hij, als kapitein, 't bevel over een der vier schepen die onder 's Prinsen vlag in dienst van den koning van Grootbrittanje zouden gehouden worden. Hij huwde 4 Julij 1829 voor de tweedemaal Wilhelmina Adriana Melvill van Carnbee, weduwe van Chrétien Bartin de Telliers, majoor. Hij overleed te 's Hage 30 Maart 1851.

Zie de Jonge, *Neerl. Zeewez.*, D. VI. *a.* bl. 403, 529, D. VI. *b.* bl. 408; Particulier berigt.

[Willem van Hoogenhuizen Nicolaaszoon]

HOOGENHUIZEN NICOLAASZOON (WILLEM VAN), leefde in de 2de helft der XVIIIde eeuw en beoefende de dichtkunst, blijkens de *Bramin of de Huishouding des Menschelijken levens*, 's Hage 1776, 8°., eene overbrenging in dichtmaat van een onder denzelfden titel eenige jaren vroeger verschenen zedekundig geschrift.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Cril. Woordenb.*, D. II. bl. 241.

[Hoogenhuizen]

HOOGENHUIZEN (), diende als vaandrig in den Postenoorlog in Vlaanderen (1793) en onderscheidde zich bij het in bezit nemen van een gewigtigen post, ten gevolge waarvan de vijand overijld de vlugt nam.

Zie B o s s c h a , *Neêrl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 63.

[Jan van der Hoogerdeure]

HOOGERDEURE (JAN VAN DER), waarschijnlijk laatste mans-oir van een Zeeuwsch geslacht. Hij komt in 1474 als leenman van den graaf voor, die hem met een hulpbende te voet moest dienen.

Zie B o x h o r n op R e i g e r s b e r g h , D. II. bl. 264; t e W a t e r , *Adel. Zeel.*, *Voorrede*, bl. 37.

[Engel Hoogerheijden]

HOOGERHEIJDEN (ENGEL), werd in 1739 te Middelburg geboren, aanvankelijk voor de zeedienst bestemd, had hij op reis een ongeluk aan een zijner beenen bekomen, waarna hij zich vlijtig op het teekenen en schilderen van zeegezigten en schepen toelegde, waarin hij niet ongelukkig slaagde.

Bekend zijn de vier prenten van den zeeslag van Doggersbank naar zijne schilderijen of teekeningen gegraveerd.

Zie I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 52.

[Hendrik Hoogers]

HOOGERS (HENDRIK), in 1747 te Nijmegen geboren, werd leerkooper en leerlooijer, doch beoefende de teeken- en schilderkunst tot zijn uitspanning, en volhardde in weerwil zijner drukke bezigheden, waaronder ook posten van stedelijk bewind, tot zijn dood in de beoefening er van. Hij schilderde landschappen, portretten en familiestukken. In 1801 schonk hem *Felix Meritis* te Amsterdam den eersten uitgeloofden prijs voor de teekening van een *Hollandsch landschap in eenen zomerschen morgenstond*.

H o o g e r s legde zich ook op het etsen toe, waartoe hij geen anderen gids had dan A. B o s s e , *Tractaet in wat menieren men op root koper snyden ofte etsen sal*, Amst. 1662, 12°.

In 1781 etste hij zijn eerste prentje, voorstellende

Annette en Lubin bij een schapenhok, in 4°. Hij etste ook dorpen, destijds onder het schependom van Nijmegen behoorende en geplaatst in Arkstee, *Nijmegen de hoofdstad der Batavieren*, 1788, als ook twee gezigten op die stad. Ook vervaardigde hij twee teekeningen van het *Valkenhof* te Nijmegen, door Ernst Thelost in gr. plano gegraveerd. Hij overleed in 1814 in zijne geboortestad.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 52; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts*, D. III. bl. 734; *Kunst- en Letterbode* 1815, D. I. bl. 105; Kobus en de Rivecourt, o.h.w.

[Willem Carel Hoogers]

HOOGERS (WILLEM CAREL), in 1774 te Nijmegen geboren, beoefende als liefhebber de teekenkunst, blijkens zijne moderne gezelschapjes met sapverw, O.I. inkt en zwart krijt.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D II. bl. 52.

[Theophilus Hoogers]

HOOGERS (THEOPHILUS). Zie HOGERS (THEOPHILUS).

[C.E. Hoogerwaard]

HOOGERWAARD (C.E.), kapitein der rijdende artillerie, sneuvelde in den slag aan de Moskowa, gedurende den veldtogt naar Rusland.

Zie van der Netten, *Karel* XII *en Napoleon*, bl. 85; Bosscha, *Nederl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 391.

[F. Hoogeveen]

HOOGEVEEN (F.) schreef:
Eene Verhandeling over de geelzucht in *Verhandel. van het genoots. Servandis Civibus*, D. IX, 1787, bl. 435.

[Henricus Hoogeveen]

HOOGEVEEN (HENRICUS), zoon van Johannes Hoogeveen en Maria Frey, eerlijke doch behoeftige burgerlieden, werd in Januarij 1712 te Leyden geboren. Toen hij tien jaren oud was, zonden zijne ouders hem naar de Latijnsche school, die toen den gestrengen Abraham Torrenius aan het hoofd had, die hij vijf jaren later, na het houden eener *Oratio in laudem Phocionis* verliet. In 1732 werd hij tot conrector te Gorinchem, negen maanden later tot rector te Woerden benoemd en den 29 December 1739 aanvaardde hij die betrekking te Culenborg met eene *Oratio inauguralis sive carmen elegiacum de itinere et adventu in templum Palladis*. Na in 1740 voor het rectoraat te Zierikzee bedankt te hebben, nam hij in 1745 dat te Breda aan en aanvaardde den 27 April zijne bediening met een *Carmen elegiacum sive Apologia pro poëtis a Platone e civitate ejectis*, zijnde eene inleiding

op een groot werk, waarvan in 1768 acht boeken gereed waren, doch dat nimmer het licht zag. Nog

was hij geen jaar te Breda, toen hij reeds door de regering van Harderwijk tot rector werd benoemd, doch hij kon niet besluiten van standplaats te verwisselen, schoon de omstreken van Breda sedert den oorlog met Frankrijk onveilig waren, hij zelf eens op een wandeling buiten de poort, in gevaar was in handen van den vijand te vallen, en de inwoners in gedurige vrees voor een beleg waren. Daar de uitheemsche jongelingen vertrokken, de scholen gesloten en zijne boeken naar Leyden verzonden waren, staakte hij een paar jaren zijne gewone letteroefeningen, en begon zich op de wiskunde toe te leggen, zoodat hij welhaast in staat was drie boeken *De doctrinâ sphaerologica*, *quadrantis et gnomonica*, voor zijn privaat onderrigt te schrijven, die echter nimmer het licht zagen. Na den vrede te Aken, keerden de leerlingen uit Holland Zeeland en Utrecht naar Breda terug en werden de scholen wederom geopend. Onvermoeid in het bevorderen van den bloei van kunsten en wetenschappen stichtte H o o g e v e e n ten behoeve der aan hem toevertrouwde school eene bibliotheek van klassieke schrijvers en wijdde haar den 18 September 1750 met eene redevoering plegtig in. In 1761 boden curatoren der Illustre school te Dordrecht hem het rectoraat aan, dat hij den 5 October aanvaardde met een *Oratio inauguralis de Poësi non adulatrici*. Twee jaren later nam hij dezelfde betrekking te Delft aan en aanvaardde haar den 3 September 1764 met eene *Oratio inauguralis sive carmen elegiacum de Poësi tyrannidis non commendatrici* en den 6 Mei 1783, vijftig jaren nadat hij het rectoraat te Woerden aanvaard had, droeg hij opentlijk een *Carmen elegiacum in quinquagesimum recturae suae natalem* voor. Nog negen jaren overleefde hij deze plegtigheid. Hij stierf in 1791 bijna 80 jaren oud. Zijn portret is gegraveerd naar J. A n s p a c h door P. d e M a r e .

H o o g e v e e n was een ijverig beoefenaar der Latijnsche dichtkunst. Bij elke gepaste gelegenheid, bij elke merkwaardige gebeurtenis, droeg hij, op verzoek van den magistraat of uit eigen beweging carmina voor. Nooit sprak hij in het openbaar of het was in dichtmaat, alle zijne orationes waren carmina. Zijne tijdgenooten meenden hem eenen anderen B u r m a n n u s en d'O r v i l l e , doch het nageslacht stelt hem zelfs verre onder de dichters van den tweeden rang van zijn tijd. Zijne zangen zijn in den genootschappelijken geest van die dagen, zoetvloeijend, zonder misslagen tegen de regels der prosodie, doch ook zonder eenige verheffing, berijmd proza. Grooter zijn zijne verdiensten als taalkundige. Diep doorgedrongen in de kennis der oude Grieksche taal, ook volgens de getuigenis van

W i j t t e n b a c h , verrijkte hij het werkje van F r a n c i s c u s V i g e r u s *de Idiotismis linguae Graecae* met eene menigte aanteekeningen, in drie achtereenvolgende uitgaven (L.B. 1742, 1752, 1766, 8°.) en verdedigde haar eenige jaren later tegen de vitterijen van den Duitschen hoogleeraar Z e u n e , die dit werk, buiten 's mans weten, met zijne eigene bijvoegselen had laten herdrukken (Leipzig 1777) in een stukje, getiteld: J.C. Z e u n i i , *Animadversiones in Vigeri de Graec. Dict. Idiotismis lib. adjustam examinis lancem revocatae*, L.B. 8°.

Nog in deze eeuw heeft de hoogleeraar G o d e f r . H e r m a n n , *Vigerus* met de aanteekeningen van H o o g e v e e n , Z e u n e en de zijne in het licht gegeven. In 1822 verscheen te Leipzig de derde uitgaaf van dit werk. Zestien jaren arbeidde H o o g e v e e n aan zijne *Doctrina Particularum linguae Graecae*, Amst. 1769, 2 d. 4°. een werk dat evenzeer in Duitschland, Frankrijk en Engeland, als in ons vaderland grooten opgang maakte en te regt voor zijn hoofdwerk wordt gehouden. Gelijk zijn *Vigerus* werd ook dit werk in Duitschland verkort of verminkt met weinig beteekenende bijvoegselen van den hoogleeraar S c h ü t z te Dessau en Leipzig (1782) herdrukt. Ook hiertegen achtte H o o g e v e e n het raadzaam zich te verzetten en gaf ten dien einde in het licht: C.G. S c h ü t z i i , *Animadversiones in Doct. Partic. Graecar. ad justam examinis lancem revocatae ab H.H.*, Lond. *ap* P. E n s l y , 1786, 8°.

H o o g e v e e n huwde in Maart 1733 te Gorcum met H e n d r i n e C o s t e r , in 1738 gestorven, vervolgens te Culemborg met E v a P e t r o n e l l a H a m m i u s . De eerste schonk hem 5, de laatste 8 kinderen. Zijn zoon D a v i d werd predikant te Chaam (1768-1795); J o h a n H e n d r i k , te Eethen en Drongelen (1772) en te St. Oedenrode (1793); T h e o p h i l u s volgt, J a n volgt. Voor zoover bekend is heeft, buiten zijne *Ludicra*, Delft 1770, H o o g e v e e n geen verzameling zijner gedichten in het licht gegeven. De meesten zijn, gelijk zijne *Orationes*, afzonderlijk gedrukt, zoo als:

Carmen Alcaicum sive Gratulatio ad Culenbergentes de inundatione feliciter averruncata, 1744.

Laetitia publica de inauguratione Guilielmi Caroli Henrici Frisonis, *Arausion. et Nassav. Principis cum Hollandiae*, *Zeelandiae*, *Trajecti et Transisalaniae civitatum Gubernator*, *supremusque rei bellicae terra marique praefectus creeatus esset*, 1747.

Oratio funebris in obitum Guilielmi IV habita Bredae d. 8 *Martii* 1752; in het Ned. vertaald door A d . v a n G o o r , Leyd. 1753, in 4°.

Ode in natalem Nassaviae et Arausion. Principis Guilielmi V, 1748.

Ode ad Delphenses de inauguratione Wilhelmi V, 1766.

Palladis Musarumque Delphensium sedes inaugurata carmine elegiaco Delph., 1766.

Propempticon ad Petrum van Bleiswijk Praepott. Holl. Ordin. Consiliarium et Syndicum Suprenum crealum. Delph.

Zie Saxe, *Onom. Lit.*, P. VIII. p. 47 seqq; *Biogr. Univ.*, T. XX. p. 534; Harlesii *Vitae Philol. nostra aetate clarissimi*, P. III. p. 114 seqq.; Hoefft, *Parn. Lat. Belg.*, p. 219, 220; Peerlkamp, *de Poët. Neerl.*, p. 501, 502; G. Valckenarius, *Adnot. ad N.T.*, p. 348, *ad Calimachi Elegiar. Fragm.*, p. 81; *Neue Gelehrt. Europa*, T. XII. p. 1041-1061; Nieuwenhuis, *Woordenb.* o.h.w.; Kobus en de Rivecourt o.h.w.; Voet van Oudheusden, *Beschrijv. van Culemb.*, bl. 579; Collot d'Escury, *Holl. Roem*, D. IV. (1) 33, IV. (1) 128, 219; Schotel, *Kerk. Dordr.*, D. II. bl. 190, 191; Dezelfde, *Illustre School te Dordr*, bl. 147; Dezelfde, *Geschied- Letter- en Oudheidk. Avondst.*, bl. 99; Bjornstähl, *Reiz.*, D. V. bl. 472, 474; *Cat.* J. Hoefft, p. 170. *Cat. v. Hulthem.*, No. 10257, 23389, 23776; Muller, *Cat. van Portr*.

[Theophilus Hoogeveen]

HOOGEVEEN (THEOPHILUS), zoon van den vorige, A.L.M. phil. dr. predikant te Piershil (1774) en Geervliet (1775), waar hij in 1782 stierf. Ook hij vervaardigde Latijnsche gedichten en er verschenen van hem achter de *Ludicra* van zijn vader:

Carmen eleg. continens Historiam morbi demestici, *variolis infecta domo*, *dicta publice in aede Gallic. quae est Dordraci Cal. Sept.*, 1762.

Het Hooglied van Salomo, *zinnebeeldig en dichtkundig uitgebreid*.

[Jan Hoogeveen]

HOOGEVEEN (JAN), jongere broeder van den vorige, studeerde in de regten, werd jur. utr. dr. en tijdens het leven van zijn vader, conrector te Delft, welke post hij den 9 van Herfstmaand 1771 aanvaardde met een *Carmen heroicum referens orationem Soaemidis ad matronas Romanas de sexu muliebri a gerenda republica non rewovendo*.

Even als zijn vader beminde hij de poëzy en heeft een menigte Latijnsche en Nederduitsche gedichten nagelaten.

Van hem werd o.a. uitgegeven:

In de *Ludicra* (p. 79) van zijn vader.

Carmen elegiacum, *exhibens orationem Caji Marii*, *consulis exulis*, *Carthaginis deletae ruderibus insistentis*, Delphis 1805, 8°.; in het Ned. vertaald door C.F. Kleijnhoff, Delft 1806.

Oratio de pace novissime restaurata carmine eucharistico celebrata, Delphis 1802, 4°.

Zie B j o r n s t ä h l , *Reiz.*, D. V. bl. 472; S c h o t e l , *Illustre School te Dordr.*, bl. 153; Dezelfde, *Kerkel. Dordr*, D. II. bl 191, 782; v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Antb. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 242; B r i n k m a n , *Naaml.*

[H.F. Hoogeveen]

HOOGEVEEN (H.F.) med. dr. schreef:
Spec. Med. de febrium omnium ratione, L.B. 1806.

[Jan Hoogeveen]

HOOGEVEEN (JAN), dichter in de eerste helft der XVIIIde eeuw. Men heeft o.a. van hem eene *Berijming van het Hooglied*, 1726, 4°., en in het 7de vervolg der *Nederd. en Lat keurdichten*, een gedicht getiteld: *Klagende Godsvrucht*. Uit het eerstgenoemde zijn op order van hk. schepenen te Leiden, kort na de verschijning, 20 à 30 bladen, als Spinosistisch, op het raadhuis verbrand.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 242; *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 253, D. II. bl. 509 en Particulier Berigt.

[Cornelis van Hoogeveen Junior]

HOOGEVEEN JUNIOR (CORNELIS VAN) werd den 22 Januarij 1740 te Leyden geboren. Zijne ruim bemiddelde ouders gaven hem eene deftige opvoeding en bestelden hem bij de heeren L u c h t m a n s om den boekhandel te leeren, dien hij later zelf dreef, doch naderhand zijne zaken ongelukkig verloopende, stierf hij in Mei 1792 in de uiterste armoede.

Reeds in zijne jeugd oefende hij zich in de dichtkunst en stichtte met 3 andere jongelingen een vriendenkring met de spreuk *Door vlijt en kunst*. Toen deze 6 leden telde, nam bij (6 November 1766) de zinspreuk aan van *Kunst wordt door arbeid verkregen*. Dit was, schreef W i t s e n G e i j s b e e k , de geboortedag van het beroemde Leydsche taal- en dichtkundige genootschap, dat verscheiden jaren onder deze spreuk bloeide en eindelijk zich in een afdeeling oplostte die eerst Bataafsche, toen Hollandsche maatschappij van kunsten en wetenschappen genoemd werd en die nog bestaat. H o o g e v e e n was een ijverig lid en meermalen bestuurder en voorzitter van dit genootschap. Ook was hij lid van *Veniam pro laude*, een tooneellievend genootschap waarvoor hij verschillende dichtstukken vervaardigde. Hij was zeer ijverig bij de oprigting der Haagsche en Rotterdamsche dichtgenootschappen, van welke ook hij lid was. Hij behartigde de belangen dier genootschappen meer dan zijne eigene zaken en geraakte daardoor met zijne vrouw en 6 kinderen tot armoede.

Men vindt zijne gedichten en tooneelspelen in de *Taalen Dichtlievende Oefeningen* van het Leydsche dichtgenootschap en onder de *Gedichten en Tooneelstukken van Veniam pro laude*, 1758-1785, 10 d., 8°.

Volgens Witsen Geysbeek, muntte hij in het leerdicht uit. Hij prijst zijn *Lof der Tooneeldichtkunst* in de eerste verzameling voorkomende.

Afzonderlijk verscheen:

Dankoffer ter nagedachtenisse aan het tweede eeuwgetijde der Leydsche hoogeschoole, *gevierd den* 8-10 *van Sprokkelmaand* 1775, 8°.

Zie Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 307; Bjornstähl, *Reiz.*, D. V. bl 395; N. C Kist, *Letterk. en Beoord Overzigt der Geschied. van het Beleg en Ontzet der Stad Leyden*, bl. 31; *Cat. der Maats. van Nederl. Letterk.*, D. I. bl. 27; *Bijvoegs*. 1848-1852, bl. 94.

[Jan Arnoldus van Hoogeveen Langerak]

HOOGEVEEN LANGERAK (JAN ARNOLDUS VAN) broeder van den vorige, beoefende niet ongelukkig de dichtkunst, blijkens zijne *Uitboezeming van den boetvaardigen Petrus* in *Taal- en Dichtl. Oefen.* van het genootschap *Kunst wordt door arbeid verkregen*, D. II. bl. 185 voorkomende.

Zie Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 312.

[P. van Hoogeveen]

HOOGEVEEN (P. VAN) beoefende de dichtkunst, blijkens zijne gedichten in *Parnassus kunstkabinet of verzameling van weergadelooze dichtstoffen*, Amst. 1735.

Zie Heringa, *Lijst van Ned. Dicht.*, bl. 52.

[Gerard Amelisz. van Hoogeveen]

HOOGEVEEN (GERARD AMELISZ. VAN), zoon van Amelis van Hoogeveen en van Maria Bisschop, werd in 1524 te Leyden geboren, werd in zijne jeugd reeds beroemd als advokaat, en weigerde, (waarschijnlijk na het overlijden van Adriaan van der Goes) advocaat van Holland te worden, doch bekleedde sedert 1564 de betrekking van pensionaris van Leyden. Men verhaalt dat hij het advokaatschap weigerde, uit vrees dat zijne kinderen hunnen staat mogten veranderen ‘en 't eeniger tijd den naam van edeldom aannemen.’ Gedurende het beleg dier stad, werd hij naar de staten en den prins gezonden, om hare verlossing te bevorderen, doch toen hij met zijne huisvrouw, die hem vergezeld had, wilde terugkeeren, vond hij de toegangen allerwege bezet, zoodat hij zich wederom tot den prins moest begeven, bij wien hij dan ook zeer ten nutte van de stad is werkzaam geweest, en vooral een krachtigen invloed heeft uitgeoefend om in de vermaarde staatsvergadering, die in 1574 te Rotterdam werd gehouden, het besluit te doen nemen tot het met alle kracht ontzetten van de zoo zeer benaauwde stad, in welke hij elf kinderen, tien zonen en eene dochter had achtergelaten, welke allen door de heerschende ziekte, ten gevolge van den hongersnood, ge-

durende het beleg zijn aangetast geworden, doch desniettemin in het leven gespaard gebleven. Geen wonder dat de prins en de staten de verdiensten van dezen waardigen man door hun vertrouwen vergolden, waarvan de geschiedenis der oprigting van de hoogeschool het bewijs kan opleveren, toen hij met Janus Dousa en Corn. de Koninck benoemd werd om het plan dezer oprigting te ontwerpen en de middelen ter uitvoering voor te bereiden, hetgeen door hem met zooveel ijver is verrigt, dat de plegtige inwijding reeds op den 8 Februarij 1578 kon plaats hebben. Geen wonder dan ook dat hij met zijne medearbeiders aan dit groote werk, Janus Dousa en Cornelis de Koninck, burgemeester van Delft, tot curator der hoogeschool werd aangesteld. Dousa wijdde de zoo schoone hendekasyllaben, waarmede hij de nieuw opgerigtte akademie bezong, aan zijne ambtgenooten. Hoogeveen sprak hij dus in den aanvang aan:

> Gentis Aemiliae decus Gerarde
> Atque Apollinei chori sacerdos
> Idem nec minus utriusque juris
> Consulte optime: tuque etc.

De hoogeschool heeft aan hem geene mindere verpligting, daar, onder zijn toezigt, voornamelijk de eerste wetten voor haar, wier vervaardiging door de staten aan den prins was opgedragen, zijn vastgesteld. Hij was gemagtigd tot het eerste werk hetwelk de afzwering van Philips en het opdragen van het hoog gezag aan Willem I voorafging, doch beleefde den uitslag niet van dit een en ander. Hij stierf den 7 December 1580. Zijne weduwe Eva van Quakenbosch, erlangde tot gedachtenis van de getrouwe en goede diensten, door hem in zijn leven aan stad en akademie bewezen, de vrijheid der belasting voor haar leven. Zijn afbeeldsel is door T. Matham gegraveerd en komt, daarna gevolgd, in het eerste deel der *Geschied. van de Leidsche Hoogeschool* door den hoogleeraar M. Siegenbeek voor. D. van Ceulen heeft zijn leven beschreven. (D. Colonii *Vita Ger. Aemilii van Hoogeveen*, *Academiae Curatoris et Urbis Leidensis Syndici cum eiusdem effigie*, L.B. 1666 fol. Ook in 't Hollandsch: D. van Ceulen, *het leven van Gerard Amelisz. v. Hoogeveen*, *Curator der Leyds. Acad.*, Leyd. 1687, 4°.) De curator van Wesele Scholten mogt zich beroemen zijne kinderen van dezen waardigen man te zien afstammen.

Zie Soermans, *Acad. Reg.*, bl. 8; Ferwerda, *Wapenb.*, D. III; *Geneal. Hoogeveen Gen.* 5; van Mieris *Beschrijv. van Leyden*, bl. 541 volgg; te Water, *Levensbijzonderh. van van der Werff*, bl. 99; Collot d'Escury, *Holl. Roem*, D. II. bl. 50, A. II. bl. 126-130, Siegenbeek, *Geschied. der Leids. Hooges.*, D. II,

Toev. en Bijl., bl. 4; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, i.v.; J. Donsa, *Nova Poëm.*, L.B. 1595; te Water, *Cat.*, p. 264, 250. Muller, *Cat. van Portr.;* v. Hulthem, *Bibl.* No. 22860.

[Gerard Hoogeveen]

HOOGEVEEN (GERARD) in den aanvang der XVIIIde eeuw schepen en raad der stad Delft. Hij was reeds in 1728 overleden blijkens den brief van Andries Schoemaker, Amst. 11 April 1728 aan zijn zoon, waarin hij als beminnaar en verzamelaar voorkomt.

Zie Scheltema, *Geschied- en Letterk. Mengelw.*, D. IV. St. I, bl. 174.

[J. Hoogeval]

HOOGEVAL (J.) gaf met A. Moonen en B.G. Noordbeek in het licht:
Naamketen der predikanten, *die van de Herv. aen tot* 1709 *toe*, *in de gemeenten*, *die onder de vier Classen van het Overijs. Synode behooren het Evang. bedient hebben*, Dev. 1807, 8°.

[Bernardus Hoogewerf]

HOOGEWERF (BERNARDUS), van dezen R.C. pastoor te Rotterdam, in 1653, in den ouderdom van 40 jaren gestorven, bestaat een portret met zijn zinspreuk en een vers van C. Engelen. De eerste was *Noti altum sapere sed sime*.

Zie Muller, *Cat. van Portr*.

[Anthonij de Hoogh]

HOOGH (ANTHONIJ DE), van wien wij niets meer weten als dat hij in 1617 octrooi verzocht om het Haarlemmermeer te mogen uitdroogen.

Zie *Navorscher*, D. V. bl 344.

[Karel Hoogh]

HOOGH (KAREL) van Utrecht, een landschapschilder, werd in 1627 lid van het schilders collegie aldaar en vereerde, als zoodanig, een zijner landschappen aan het St. Hiobs gasthuis. Mogelijk is hij door verwisseling der K met de R dezelfde als Roucus de Hooghe.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 32; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*; D. III. bl. 735.

[G. de Hoogh]

HOOGH (G. DE) schreef:

Dissertatio med, *de analogia nexu et reciproca applicationis utilitate medicinae humanae et animalium rustico-domestic. S. veterinanae artis non neganda*, L.B. 1811.

Verslag van den staat der zieke paarden, *runderen en schapen in den Alblasserwaard en de Vijf Heeren-landen* in *Vee en Artsenijkundig Magazijn van Numan*, 1828, D. 1, st. 2, bl. 277.

Zie H o l t r o p , *Bibl. Medic. Chir.*, p. 146.

[Dirk van der Hoogh]

HOOGH (DIRK VAN DER) schreef:

Grondslag van het vocaalmuzijk, Amst. 1770, 8°.

Zie A r r e n b e r g , *Naaml. van Boeken*, bl. 198.

[Nicolaas van der Hoogh]

HOOGH (NICOLAAS VAN DER) H o o c h of H o o c h i u s , werd omstreeks 1580 te Haarlem geboren. Na de Latijnsche scholen doorloopen te hebben, legde hij zich te Leuven op de regtsgeleerdheid toe, werd te Angers doctor in de beide regten, advocaat bij den hoogen raad te Mechelen en stierf den 31 October 1624.

Volgens V a l e r i u s A n d r e a s was hij: 'Vir ingenio singulari.'

Hij schreef:

Singularia juris ex celeberrimorum Jureconsultorum, *te inprimis recentium practicorum scriptione deprompta*, *nune primum typis excusa*, Ant. 1620, 8°.

Hij maakte ook voor de pers gereed *Flores Poëtarum Belgicorum*, die het licht niet zien.

Zie V a l e r i u s A n d r e a s , *Bibl. Belg*, p. 688, 689; F o p p e n s , *Bibl. Belg.*, T. I. p 231; P a q u o t , *Mém.*, T. II. p. 172.

[Jacob Lycochton Hooghcamer]

HOOGHCAMER (JACOB LYCOCHTON) een beoefenaar der Latijnsche en Hollandsche poëzy in het laatst der vorige eeuw, blijkens zijne gedichten voor de *Tooneel- en Mengelpoëzy* van J a c o b v a n V e e n , Alkm. 1786. Mogelijk is hij dezelfde die in 1743 bij gelegenheid van het verschil over het onderhouden van het krijgsvolk, naar Dordrecht en Brielle werd gezonden.

Zie H e r i n g a , *Lijst van Ned. Dicht.*, bl. 52.; W a g e n a a r , *Vad. Hist.*, D. XIX. bl. 360.

[Cornelis de Hooghe]

HOOGHE (CORNELIS DE) te 's Hage geboren en een graveur van beroep. Hij liet zich, op belofte van groote schatten, ja zelfs van het hertogdom Gelder, door het Spaansche hof gebruiken om Stichtsche steden afvallig te maken of te bemagtigen; ja zelfs op het leven van W i l l e m I een aanslag te maken. Hij gaf zich voor een bastaard van K a r e l V uit, doch werd door zekeren drukker te Leyden aangeklaagd, wien hij vierduizend boekjes, getiteld *Hoognoodige Waarschuwing* en zeshonderd brieven aan de schutterijen der steden, op den naam van C o r n e l i s v a n O o s t e n r i j k geschreven, te drukken besteld had, van meening ze onder de gemeenten te verspreiden. Zijn afkomst van keizer K a r e l scheen hem een gewezen kamerling van dezen vorst in 't hoofd te hebben gebragt, en het boekje had hij zelf, met behulp van J a c o b V o s uit Delft en van een Fries, J a n R a t t a l l e r genoemd,

opgesteld. De prins schreef in zijn voordeel, doch hij werd (1583) onthoofd. Hij volhardde tot zijn dood dat hij een bastaard van den keizer was. Vos en Rataller, die gevlugt waren, werden gebannen.

Zie Bor, *Ned. Oorl.*, B. XVIII. bl. 6; Wagenaar, *Vad. Hist*, D. VII. bl. 493, 494; Hering, *Tooneel des Vaderlands*, (afbeelding zijner executie); Kramm, *Lev. en werk der Holl. en Vlaams. Kunsts*, D. III. bl. 735; Kok, *Vad. Woordenb.* o.h.w.

[Antony d' Hooghe]

HOOGHE (ANTONY D') geboren te Brugge in 1630, schilderde landschappen en miniaturen, die beide, vooral de laatste, inzonderheid door David Teniers, zeer geroemd worden. Hij stierf in den bloei zijns levens den 4 Augustus 1662.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 52.

[Balthazar Hooghe]

HOOGHE (BALTHAZAR) broeder van den vorige, een monnik, die verschillende kapitale stukken schilderde voor zijn klooster,

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 52, 53.

[Elias de Hooghe]

HOOGHE (ELIAS DE) kunstschilder; een der oudste van het St. Lucas gilde te Antwerpen. In 1609 was hij lid en in 1614 meester van de kamer.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 733.

[Gheeraert de Hooghe]

HOOGHE (GHEERAERT DE) geboren te Antwerpen, bloeide in de eerste helft der XVIIde eeuw. Hij schilderde in 1644 voor het O.L. Vrouwe gasthuis te Oudenaerde.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 733.

[Pieter de Hooghe]

HOOGHE (PIETER DE) een voornaam Hollandsch schilder, wiens geboortestad en geboortejaar onbekend zijn. Pelkington en Fiorillo stellen het op 1643, de *Nederlandsche Kunstspiegel* meer waarschijnlijk, doch zonder bewijs, op 1628. Hij zou Nic. van Berchem tot leermeester gehad hebben, 't geen zich zeer goed door zijn koloriet en fraai penseel laat verklaren. Hij schilderde straten, binnenhuizen, binnenplaatsen, keukens, kelders, herbergen met beeldjes uit verschillende standen, zuiver en met zorg uitgevoerd. Zijn stoffaadje wordt wel eens bij die van Frans van Mieris en Metzu vergeleken,

doch I m m e r z e e l wil dat hij eene geheel oorspronkelijke manier van teekening en penseelbehandeling had. ‘Maar, dus vervolgt hij, ‘wat dezen meester van alle andere binnenhuisschilders onderscheidt, is de tooverachtige speling van gewone dag- en invallende zonnelichten op muren, gronden en figuren, met inachtneming der wijkende tinten, waardoor hij een treffende diepte en ruimte met de doorkneedste kennis van licht en bruin en een groot en harmonieus effect te weeg bragt. En wij twijfelen of het in de kunst wel mogelijk zou zijn, bij zooveel kracht, als men in zijn werk bespeurt, meerder helderheid te bewaren.’

Het Amsterdamsch Museum bezit van hem een

Portaal of Kelderkamer, *belegd met groene en gele vloersteenen*, *waar eene vrouw uit een kelder komt met een kan bier*, *gereed om een kind te laten drinken*, voor *f* 4,010.00 aangekocht op de verkooping van mevr. H o g g u e r (1817).

De Binnenmuur van eene Hollandsche stad, *waar men eene vrouw ziet met een schotel appelen onder den arm*, *die een stuk geld aanbiedt*, *meer achterwaarts een man in een zwarten mantel gehuld*, gold op de verkooping van M u l l e r (1827) *f* 6,000.00.

Koning G e o r g e IV van Engeland bezat van hem:

Drie Heeren en eene Dame aan eene tafel gezeten, *zich met kaartspelen en wijn drinken vermakende*, *terwijl men door eene deur eene dienstmaagd in een tuin ziet;* een werk van den eersten rang, door den kunsthandelaar J. S m i t h in 1825 voor 15000 francs van den baron van M e c k e l e n b u r g gekocht.

Een vrouw zittende bij eene huisdeur te spinnen, *waarbij een meisje dat een emmer en een kruik met water draagt* en *eene Dame voor een clavecimbel gezeten*.

De heer K r a m m zag bij lord S t a f f o r d :

Eene moeder, *bezig zijnde een bed te schudden*, *ziet om naar de open huisdeur*, *waar haar dochtertje met een appel in de hand staat*.

In de verzameling van lord A s b u r t o n :

Eene vrouw met een schotel gebraden appelen en nevens haar een kind gaande, *in den heldersten zonneschijn*, *door een straat bij de stadswal te Utrecht*, *boven wier huizen zich een kerktoren vertoont*. In de verzameling te Lutonhouse:

Eene Herberg, *waarin een officier*, *aan wien de waardin een geldstuk vertoont*, *dat zij vermoedelijk van hem heeft ontvangen*, *en hare ontevredenheid daarover uit; hij heeft de hand in zijn zak*, *als of hij haar meer wil geven. Wat verder in het vertrek ziet men twee personen zich met rooken vermakende*, *waarbij een jong meisje*, afkomstig uit het kabinet van B r a a m k a m p , te Amsterdam.

Bij lord Peel:

Eene vrouw met haar kind op eene met muren omsloten en met wijngaarden omwassen binnenplaats, *waarin het zonnelicht met warmen zomergloed speelt*, *staande*, *terwijl eene andere vrouw achter door een poort uitgaat* (1658), een der uitstekendste stukken van dezen meester. Sommigen willen dat de schilderij van H.T. Hope:

Twee Heeren en twee Dames zijn rond eene tafel bij een venster gezeten; eene daarvan laat zich, *door een der eerstgenoemden*, *een glas wijn inschenken. Op den voorgrond een oude stoel en een slapende hond; op den achtergrond een doorzigt naar een ander vertrek*.

Te Parijs bevinden zich:

Een Hollandsch Binnenhuis, *waar vrouwen bezig zijn met schrobben enz.*, en *Eene rijk gemeubelde kamer*, *waar eene Dame zit kaart te spelen*, *en haar spel aan een achter haar zittend militair vertoont; in den achtergrond zijn twee andere personen*, *die te zamen praten*, *benevens eene jeugdige dienstmaagd*.

Teekeningen van dezen meester zijn uiterst zeldzaam. Op de verkooping van Verstolk van Soelen (Amst. Maart 1847) is er eene, voorstellende *een burgerlijk binnenhuis uit verscheiden vertrekken bestaande en met huisraad voorzien* voor *f* 102 verkocht.

Zijn portret, door hemzelven op 19jarigen leeftijd geschilderd, is op 's Bijks Museum te Amsterdam Men vindt het ook bij Ch. Blanc, *Hist. des Peintres*, Paris 1849.

Hij was de oom van Romein de Hooghe. Adriaan Schoonebeek die als getuige tegen genoemden Romein verscheen, die zijn leermeester was, verklaarde hem te hebben hooren zeggen, ‘dat hij zijn oom spoedig naar het hemelrijk had helpen zenden door hem brandewijn en rosolis te geven, want hij moest van hem erven.’

Zulks geschiedde tusschen 1675-1679, den leertijd van Schoonebeek. Pieter de Hooghe's sterfjaar is onbekend.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 50; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 732. Voorts de werken van Houbraken, Weyerman, van Gool, Le Blanc, van Eynden en van der Willigen enz.

[Romein de Hooghe]

HOOGHE (ROMEIN DE) of Hooge, zoon van Romein de Hooghe van Londen, en van Levina Halewijn (niet van zijne tweede vrouw Susanna Gerarts), neef van den vorige en welligt kleinzoon van Cornelis de Hooghe. Hij werd volgens den een te 's Hage, volgens een ander te Amsterdam, volgens meest alle zijne

biografisten in 1638, doch blijkens authentieke stukken in 1646 geboren. De berigten die men nopens hem vindt zijn verspreid, door van der Willigen verzameld, en buiten tijdsbepalingen. Men weet dat hij onder de regering van Willem III bloeide; door dezen tot commissaris en directeur der bergwerken in 't graafschap Lingen is aangesteld; dat hij in 1675 door Johannes III, koning van Polen, is geadeld en ('t geen echter door sommigen weêrsproken wordt) in 1687-1688 commissaris van de kleine bank van justitie te Haarlem was.

Hij muntte als geletterde en kunstenaar uit. In den aanvang zijner loopbaan schilderde hij groote zaalstukken, doch naderhand bepaalde hij zich tot het teekenen en plaatetsen. Aanmerkelijk is het getal der door hem geëtste prenten. Op de verkooping van Mariette te Parijs waren er tusschen de 3 en 400, doch op verre na niet de helft van de door hem geëtste. Weinige graveurs behandelden de etsnaald geestiger en vrijer dan hij. In zijne werken heerscht een levendige verbeeldingskracht, doch daar hij zich liet medeslepen door den opbruisenden stroom zijner denkbeelden, ontwaart men in vele zijner groote ordonnanties wanschikkelijkheid en verwarring, bij onnaauwkeurigheid van teekening en gemis van effect. Vooral, zegt Immerzeel, is dit van toepassing op zijne zinnebeeldige voorstellingen, betrekkelijk de staatkundige gebeurtenissen van zijn tijd, waarin hij zich menigmaal aan bijtende scherts en laakbare buitensporigheid overgaf. Zijne ordonnanties, dikwijls met beelden en bijvoegsels overladen, zijn vol beweging, om niet te zeggen wild, en te vergeefs zoekt men er eenvoudigheid of een rustpunt in.

Kramm schrijft dat de Hooghe en Bernard Picart wel de grootste prentfabriek in ons land gehad hebben, doch dat de zijne meest van eigen vinding waren en bij Picart het grootste gedeelte een kopijpers was, doch beide moesten wijken voor de werken van den grooten Jan Luijken.

Tot zijne voornaamste werken behooren de platen van de *Blijde Inkomst van Koning Willem* III, *den* 31 *Januarij* 1691, met tekst van prof. Bidloo, in 1691 door Arnold Leers uitgegeven. In dit werk komt o.a. voor de *Eerepoort*, die bij die gelegenheid voor het Hof te 's Hage was opgerigt, die ook onder zijn naam als vervaardiger doorging. Hier tegen verscheen een pamflet: *Aen den Rijmer van 't gedigt bij 't welk R.d.H. de bouwkunst en vinding zich laat toeschryven van Mr. Vennekools Triumphpoort op 't Buitenhof in 's Gravenhage*, *op 't welk*, *door behulp van den baardschrapper en gewaanden orateur*

G. Bidloo, *niet dan wat kieremieren met wat Kramers latyn geschilderd waren*, afzonderlijk en in *Nederd. en Lat. Keurdichten der Oude Hollandsche Vrijheit* enz., Rott. 1710, bl. 240. In deze laatste wordt hij (bl. 186) nog eens duchtig doorgehaald. 'De roem, het goud en de eer, door hem ingeoogst, waren voor hem, dat E r a s m u s van zich zelven zeide: de nijd is de schaduw der eer.'

Hij sierde de vertellingen van M a r g a r e t h a v a n N a v a r r e (*Les Cent Nouvelles*) met een honderdtal platen op, die naderhand door P i c a r t l e R o m a i n zijn opgewerkt; doch zijn naam en teeken worden gemist, hetgeen B r u n e t voorzigtigheidshalve doet zeggen, dat zij aan hem worden toegeschreven, doch anderen verzekeren het zoo stellig, dat er bijna niet aan te twijfelen is.

Voorts heeft men van hem:

Schouwburg der Nederl. Veranderingen geopent in zes Tooneelen, *vertoont enz.*, Amst. 1674, fol.

Funeralia Mariae Reginae of Lijkreden op Maria de Tweede van Groot-Brittanje, *door S. Gruterus*, Amst. 1695, fol., met 3 platen van het praalbed, 12 pl. der lijkstatie en 6 der begrafenis.

Hieroglyphica of Merkbeelden der Oude Volkeren enz., *door A.H. Westerhovius na den dood des schrijvers in het licht gegeven*, Amst. 1735, in het Hoogduitsch door S.J. B a u m g a r t e n , Ibid. 1744 4°.

Schouburgh der Nederlandsche Veranderingen, Amsterd. 1674, fol.

Esopus in Europa. Gedrukt naar de Romeinsche copy. En worden verkogt 't Amsterdam by Sebastiaan Petsold op het Rokkin in de Drie Kroonen 1701, 4°.

Spiegel van Staat vervatt. de macht der Generaliteit en daarin de Collegien, *Rechtbanken*, *Steden*, *Schansen*, Amst. 1706, 2 dln. met pl. van den Autheur, 4°.

Ook leverde hij platen in een menigte boekwerken. N a g l e r telt er 60 op. Wij vermelden alleen:

Korte beschrijving benevens afbeeldingen en gezichten van het Kon. Lusthuis 't Loo, *met pl. van R.d.H.*, Amst. 1786, 8°., 1787, fol. (Het boekje is een eeuw jonger dan de platen).

(F. R i j p) *Chronyk van de vermaarde zee- en koopstad Hoorn*, *met platen van R.d.H.*, 1706, 8°.

De Fransche Tyrannie, Amst. 1674, 12°.

L'Académie de l'art admirable de la lutte, *représentée en* 71 *figures avec des instr. claires et familières*, Leyde 1712, 4°. Ook in het Holl., Amst. 1674, 4°.

Les Indes Orientales et Occidentales et autres lieux, *représ. en très belles figures*, Leyde, in fol. obl. 48 pl.

Alle de voornaemste Historien des Ouden en Nieuwen Testaments verbeeld in uytstekende konstplaten, *door den wijdveroemden Heer en Mr. Romeyn de Hoogh. Met omstandige verklaring der stoffen en zeer beknopte Puntdigten van den Eerw. Godsgel. Heer Henricus Vis*, Amst. 1704, fol.

B a s n a g e , *Hist. du vieux et nouveau Testament*, Amst. 1704, fol.

Id. *Grand Tableau de l'Univers*, Amst. 1714, fol.

Fables de la Fontaine, Amst. 1685, 8°.

Contes de Boccace, Amst. 1699, 8°.

D e H o o g h e maakte zijn vernuft en graveerstift dienstbaar aan de Oranje-partij, en vervaardigde een menigte pasquillen, die hem in haat bragten bij de andere. Zulks blijkt o.a. uit de *Memorie van Rechten bij Mr. Adriaen Backer*, *Hooftofficier der stad Haarlem*, *ex officio doen maken en overgegeven aan de Ed. Achtb. Heeren Schepenen derzelven stadt*, *in de criminele saak tegen Romeyn de Hooge*, *etser aldaar*, *met bijlagen daartoe specterende. Gedruckt te Amsterdam by Jan Riewertz stadsdrukker en boekverkooper in de Beurssteeg*, 1690, 4°., waarvan als punten van beschuldiging voorkomen 1. de afschuwelijke en abominable godslasteringen van d.H.; 2. verscheiden zijner gepleegde diefstallen en andere boevenstukken; 3. dat hij heeft geëtst en uitgegeven de ontuchtige prenten van *Aretyn's dwalende Hoer*. Dit prentwerk wordt bl. 10, in het getuigenverhoor, onder den titel van *Uylenspiegel op Noten* genoemd, en moet alle grenzen van tucht overschreden hebben. Ook getuigde A. S c h o o n e b e e k , dat hij voor dr. M u l l e r van Leyden prentjes heeft geëtst onder den titel van *Ars Memoriae localis*, en dat hij op de venditie van R e n i a l m o voor den heer M o l l o , resident van den koning van Polen, een kapitaal stuk van v a n A e l s t , *eenige doode hanen*, kocht, dit stuk door P i e t e r F r i t s had laten copiëren en als echt aan M o l l o afgeleverd.

Hier tegen verscheen *Copie authentiek van de liquidatze tusschen den Heer Jacob Boreel*, *Hooft-Officier der stadt Amsterdam*, *Michiel Bocx*, *Notaris en Clerck van gemelde Hooft-Officier en Mr. Nicolaas Muys van Holy*: *wegens den uitgaaf der gelden geëmployeert in het omkoopen der Getuygen tegen Romeyn de Hooge*, *sedert den* 2 *February en* 4 *Juny* 1690, *getrokken uit het Boeck van den eersten Clerck van dito Bocx*, in 4°.

Hieruit scheen te moeten blijken, dat S c h o o n e b e e k omgekocht was om de *Hoerenboekjes* te maken en te verspreiden. De H o o g h e had magtige beschermers. Tot zijne vijanden behoorde de Amsterdamsche dichter B r o e k h u i z e n , doch de door zijne schoolgeleerdheid bekende

Westerhovius spreekt zeer tot zijn lof. Allerongunstigst is het oordeel over het zedelijke karakter van de Hooghe. Jacob Campo Weyerman (die echter zelve veel ten zijnen laste had) noemt hem ‘den goddeloozen en godverzakenden R.d.H.,’ ‘den goddeloosten aller menschen,’ ‘een monster, eerloos in zijn gedrag,’ dat vrij aanstootelijk moet zijn geweest, dewijl de overheid van Amsterdam hem die stad ontzei, omdat hij de jeugd vergiftigde door zijne verfoeijelijke Arlekijnsche prenten, als blijkt uit zijn Gomora's boekje, getiteld *de dwalende Hoer* en meer andere van dat soort.

Zijne schilderijen zijn hoogst zeldzaam. Op 's rijks munt te Utrecht is een groot stuk, zinspelende op de vinding, bewerking en nuttige strekking der echte metalen, in allegorie door hem afgebeeld, blijkbaar voor de raadkamer der Munt vervaardigd. Hij huwde 1 Mei 1673 te Amsterdam Maria Lansman van Edam. Hij overleed den 10 Junij 1708 te Haarlem. C. van Noorde te Haarlem sneed zijn portret in hout. J. Jelgersma teekende het in kleuren en door Houbraken gegraveeerd naar de schilderij van H. Ris.

Zie Honbraken, *Lev. der Schild.;* J.C. Wegerman, *Lev. der Nederl Kunstschild*, D. II. bl. 114; van Eynden en van der Willigen, *Lev. der Kunsts.;* Immerzeel, *Lev en werk. der Holl en Vlaams Kunsts*, D. II bl. 51; Kramm, *Lev. en werk. der Holl en Vlaams Kunsts.*, D III. bl. 736; Collot d'Escury, *Holl. Roem*, D. I. bl. 122, 248-250; Schultz Jacobi en D. Nieuwenhuis, *Bijdr. tot de Geschied. der Evang. Luth Kerk*, St. II. bl. 63; *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. III. bl. 123; Mr. Bodel Nijenhuis, *B. Lijst Plaatsb.*, bl. 85, 793, 1673; Basan, *Dict. des Graveurs; Cat. raisonné de la Collect. de* van Hulthem 1845, p. 288; J.G.T. Graesse, *Trésor de livres rares et précieux*, T. III. p. 343; Brunet, *Mém. du Libr.*, T. II. p. 250; Adelung, *Fortz. von Jöcher's Lexic.*, T. V. *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.* (1ste Verv.); *Cat. Ter Brugghe*; Antw. 1864, p. 52; *Cat* de Groe, bl. 110; *Cat* J. Schouten, bl. 5; *Navorscher*, D. VII. bl. 197; Muller, *Cat. van Portr*.

[Romein de Hooghe]

HOOGHE (ROMEIN DE) zoon van Petrus de Hooghe, te Amsterdam geboren, studeerde te Leyden, en werd in 1660 aldaar philos. et juris candidatus. Hij was bevriend en in Latijnsche briefwisseling met Reinerus Neuhusius en beoefende de Latijnsche poëzy.

Bij gelegenheid dat hij in December 1661 tot doctor in de beide regten bevorderd werd, zond zijn vriend Neuhusius hem een Latijnsch gedicht, en noemde hem ‘ravissimi ingenii et eruditionis juvenis.’ Hij was het waarschijnlijk die 11 October 1675 Susanna van Assendelft van Rotterdam huwde.

Zie R. N e u h u s i i *Thalia Alemariana*, p. 248, 304; *Epp*, 141 206, 344; *Navorscher*, D. III. bl. 197.

[Cornelius ab Hooghelande]

HOOGHELANDE (CORNELIUS AB) volgens P a q u o t , hoogleeraar te Leyden, medicus en vriend van D e s c a r t e s wien hij opdroeg:

Cogitationes, *quibus Dei existentia et animae spiritualitas demonstratur*, Amst. 1646, 12°.

Zie F o p p e n s , *Bibl. Belg.*, T. I. p. 3; J ö c h e r , *Gelehrt. Lexicon*, T. V.

[Nicolaas Hooghelande]

HOOGHELANDE (NICOLAAS) abt der abdij van Middelburg van de orde der Praenonstratessen, bloeide van 1294-1332. Men heeft van hem:

Chronicon Beatorum Canonicorum Regularium sub S. Praemonstratensium observantia degentium in hands.

Zie F o p p e n s , *Bibl. Belg.*, T. II. p. 911.

[Ewaldus ab Hooghelande]

HOOGHELANDE (EWALDUS AB) een chemicus, leefde in 1604 en schreef:

Historiae aliquot transmutationis metallicae pro defessione alchymiae, *cum Raym. Lulli vita etc.*, door J o a c h i m F r a n c k e in het Duitsch overgezet.

Zie J ö c h e r , *Gelchrt. Lexicon*, T. V.

[Everardus van der Hooght]

HOOGHT (EVERARDUS VAN DER) werd als proponent beroepen te Knollendam en Marken (1669), vervolgens te Nieuwendam in Waterland (1680), waar hij in Julij 1716 stierf. Hij was zeer ervaren in de Oostersche talen en hield een collegie over de Hebreeuwsche taal, waaraan mannen en vrouwen deelnamen. Hij was zoo vaardig en zijne leerlingen waren zoo leergraag, dat zij na dertig en minder lessen ontvangen te hebben, een gedeelte des Bijbels verstaan, en naar de regelen der taalkunde verklaren konden. De ijverige man getuigde o.a. van jufvrouw M. d(e) B(ruijn) dat zij het binnen zeer korten tijd zoo verre gebragt had, dat zij voor haren leermeester en het gezelschap der *Jufvrouwen*, in elke bijeenkomst, twee of drie psalmen taalkundig konde verklaren. Zoo had eene andere jufvrouw A.M., na slechts dertien lessen gehad te hebben, den geheelen tweeden psalm taalkundig weten uit te leggen, terwijl zij het in de volgende tien lessen zoo ver bragt, dat zij in den Hebreeuwschen bijbel overal, of, gelijk men in de scholen spreekt, *ad aperturam libri*, in het oorspronkelijke verstond, en van de geleerde werken van B u x t o r f , C o c c e j u s en L e u s d e n een verstandig gebruik kon maken. Andere jufvrouwen hadden verder vorderingen gemaakt, geëvenredigd aan den tijd, gedurende welken

zij het onderwijs genoten hadden. Geen wonder dat v a n d e r H o o g h t met genoegen op zijn werk nederzag, en verklaarde, dat de orde, in de voorrede van zijne *Deure* en in zijn *Marg* voorgeschreven, *suffisant was*, *om selfs de ongeletterde binnen soo korten tijd te brengen tot verstand van den Hebreeuwschen Bijbel*. Zijne uitgave van den Hebreeuwschen bijbel, in quarto en octavo meermalen herdrukt, werd steeds voor een der beste geacht. Ook was hij een ijverig beoefenaar der godgeleerdheid, vooral der ascetica, waarin hij verscheidene schriften in het licht gaf.

Hij was de eerste die de pen opvatte tegen de *Betoverde Wereld* van B e k k e r, en gaf de nagelatene leerredenen van zijn leermeester L o d e n s t e i n in het licht. Zijn schriften worden zeer verward opgegeven. Op een lijstje in de *Boekzaal* van 1716, vindt men de volgende:

De Heidelbergse Catechismus, *verhandelt in de Nieuwendammer kerk voor de gene*, *die zig ten Avondmaal willen bereyden*, *tot voldoening van de Synodale last van den jare* 1618 *in de zeventiende zitting*, *ende op haar speciaal verzoek*, *ijverig aanhouden*, *en vertoog van haar vrijwillig offer der drukkosten*, *opgesteld en na voorgaande approbatie overgegeven aan de Nieuwendammer jeugd*, *door haren predikant E.v.d.H.*, Amst. 1696, 8°. Het tweede deel verscheen 1701, 8°. Van beide gaf R a b u s een verslag in *Boekzaal van Europa Julij* en *Augustus* 1696 en *Mei* en *Junij* 1701, Amst. 1714, 8°. (*Grondige verklaringen over den Heidelbergschen Catech.*) Amst. 1716.

Korte aanmerkingen over de orde van een welgestelde predikaetsie, *waarbij ook regelen gevoegt zijn om ordentelijck te bidden*, Amst. 1708, 8°.

Voorrechten van het waare Christendom, Amst. 1692, 8°.

Zaligheit der Vreedsaemen als een voorrecht van eenen verloochend Naervolger van Christus, Amst. 1708, 8°.

J. v a n L o d e s t e y n 's *negen predicatiën over eenige stoffen dewelke heel zelden worden geleert*, *en nog minder geparactiseert. Nagezien*, *ter drukperse bequaam gemaakt*, *en verrijkt met een voorreden*, *als ook met een beschrijving van het leven en sterven van den grooten zelfverloochenaer J. van Lodesteyn*, Amst. 1697, 12°.

Mogelijk hetzelfde met

Geestelijke Opwekker of XIX *predikatien van J. van Lodesteyn*.

Janua linguae sanctae of Deure der H. Taele, *zijnde eene ontlediging over de* X *eerste Psalmen*, 1686.

Medulla Grammaticarum Hebraicarum, *qua quicquid praestantissimis hactenus Grammaticis est laudatum*, *ex ipsissimis Punctationis sex fundamentis*, *tam dilucide*, *propria*

praxi, *illustratum eruitur*; *ut vel ipse tyrunculus Musarum sacris modo iniatus*, *mensis spatio*, *omnia Punctationis fundamenta pluribus capitibus proprio Marte*, *magno cum judicio et fructu applicare valeat. Quibus accedit syntaxis Hebraea*, *Chaldaea et Syra Latino-Belgica*, *concensu Grammaticorum confirmata*, Amst. 1696, 8°.

Het marg der Hebreeusche Tael-konsten, *vertoonende alle de Regulen en ongeregeltheden der Hebr. tale*, *zijnde een Aenhangsel van 't boek genaemt Pethath Leschoon Hakkoodhesch enz.* (Oct. 1686), Amst. 1687, 4°.

(Met een *Aanspraack*, *Opdragt aan de Messieurs en Juforouwen die aan het Hebreeuwsch collegie participeren*).

Syntaxis Hebraea, *Chaldaea et Syra* (Lat. en Duitsch).

Index Grammaticalis over Ps. I *en* II.

Bladwijzer over Ps. IX *en* X.

Lexicon Novi Testamenti Graeco-Latino-Belgicum.

Volstrecte Borgttogt, Amst. 1709, 8°.

Wegwijzer tot de Grieksche tael.

Analysis Graeca, *over Matth.* I-IV *en over de* XII *Artykelen des Geloofs*.

Biblia Hebraica, Amst. 1705, meermalen in 8°. en 4°. herdrukt; 't laatst rec Hahn. Lips. 1839, 8°.

Zedigh onderzoek over het boek, *genaamt de Betoverde Wereld*, 2 d. Het laatste verscheen Amst. 1694, 4°. Men vindt er een verslag van bij R a b u s , *Boekz. van Europa*, *Julij en Aug.* 1694. *Zeven Brieven* op den naam van H a g h e b h e r P h i l a c t h c e s , over de *Betoverde Wereld* van B. Deze werden beantwoord in *Brief van den schrijver des boeks de Betoverde Wereld genaamd*, *aan den Eerw. Heere E.v.d. Hooght*, *yverigen dienaar van 's Heeren Gemeente tot Nieuwendam*, Amsterd. bij G. B o r s t i u s z.j. 4°. Hierop volgden *Twee Brieven van Balthasar Bekker*, *Pred. tot Amsterdam aan Everardus van der Hooght enz. Beide over het Boek genaamd de Betoverde Wereld enz.*, Franeker 1692, 4°.

Een en dertig onderhandelingen over Godts huishoudinge met zijn kerke ten allen tijden, Amst. 1702, 8°. 2 d.

Korte Aanmerkingen over verscheide hedendaegsche schriften, *vervat in* V *hoofddeelen*.

A. B C van het geestelijk christendom.

Roekeloozen ijver der nieuwsgezinden.

Zie P a a u w en V e e r i s , *Vern. Hist. Alphab.;* v a n K a m p e n , *Bekn. Geschied. der Ned. Letterk.*, D. III. bl. 172; C o l l o t d ' E s c u r y , *Hollands roem*, D. III. bl. 371; B e v e r w y c k , *Uitn. des Vrouw. Gesl.*, bl. 60; S c h o t e l , *Avondst.*, bl. 50; *Anna Maria Schuurman*, bl. 32; *Geschied. van den Heidelb. Catech.*, bl. 279; B o u m a n , *Geschied. der Geld. Hooges.*, D. II. bl. 49; K o e c h e r , *Ges. van den Heidelb. Catech.*, bl. 315; v a n A l p h e n , *Prol. Oecon. Ca-*

tech. Pal., f. 2, col. 6.; R a b u s , *Boekz. van Europa* 1694, *b.*, bl. 123, 1696, *a.*, bl. 515, *b*, bl. 178, 1697, *b.*, bl. 163, 1791, *a.*, bl. 514; *Boekz der gel. wer.*, 1716, *b.*, bl. 215, 216; M a u r i k en N o o r d b e e k , *Naamreg. der Godgel. Schrijv.*; A b c o u d e , *Naamr. van Ned. Boek.*, bl. 170; *Aanh.*, bl. 162; 2de *Aanh.*, bl. 78; *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. II. bl. 426; *Bibl. der stad Amst.*, bl. 109, III; *Cat.* L.G. V i s s c h e r , p. 111; K o b u s en de R i v e c o u r t , o.h.w.; M u l l e r , *Cat van Godgel. Boek*, 43, 44.

[David Hooghenhuijsen]

HOOGHENHUIJSEN (DAVID) is vervaardiger van:

De belagchelijke Wijnproef, blijspel, Amst. 1725, 8°.

Zie W i t z e n G e y s b e e k , *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 113; *Cat. der Bibl. van Ned Letterk.*, D. I. *b.* bl. 216.

[Anneken Hooghwandt]

HOOGHWANDT (ANNEKEN) eene godvreezende vrouw uit Crefeld in het graafschap Meurs, die waarschijnlijk in Holland huwde, haar gansche bezitting aan de armen gaf en vervolgens van aalmoezen moest leven. Zij stierf te Meurs in 1660 en schreef:

De Klachten Sions met den Vervolgh, Amst. 1645, 12°.

Geestelijke grond en regten verstand der Openb. Johannis, Amst. 1651, 12°.

Christelijke Nieuw-jaar Gedachten, Amst. 1657, 12°.

De Morgenster.

De Proefsteen.

Lusthof of Geestelijke Liederen.

Zie A r n o l d s *Kirch- und Ketzer Hist.*, Th. III. S. 170, Th. IV. S. 778; A d e l u n g , *Festz.;* J ö c h e r 's *Lex.*, B.V.

[Jacob Pieterszoon Hoogkamer]

HOOGKAMER (JACOB PIETERSZOON) schepen en thesaurier te Amsterdam. Bij gelegenheid van het oproer te Amsterdam tegen de Remonstranten in 1626 was hij burgerhopman en stond hij met zijn vendel omtrent de brouwerij *de Haan*, waar het meeste volk was zamengeschoold. Eene oude vrouw, vlaster of zijdewindster van bedrijf, hem ziende, zeide: ‘Deze heer is niet Armeniaansch, maar goed kerksch; ik heb hem dikwijls in de Oude kerk in 's Heeren gestoelte zien zitten. Laat ons, op zijn begeeren, weggaan.’ Hierop ging het volk uiteen en was het oproer gedempt.

Zie D o m s e l a a r , *Beschrijv. van Amst.*, bl. 329; r o m m e l i n , *Beschrijv. van Amst.*, bl. 1103; W a g e n a a r , *Beschrijv. van Amsterd.*, D. IV. bl. 379, 380.

[W.J. Hoogkamer]

HOOGKAMER (W.J.) te Utrecht geboren, was een verdienstelijk graveur, van wien men verscheidene, zoo gegraveerde als in aqua tinta bewerkte prenten heeft. In

1817 gaf hij, bij L o o s j e s , de naar J e l g e r h u i s gegraveerde prent *ter Gedachtenis van het Derde Eeuwfeest der*

Hervorming. Ook arbeidde hij mede aan de *Gezigten te Utrecht* door C. v a n H a r d e n b e r g naar de natuur geteekend, en aan de *Veldslagen van Waterloo en het schoon Verbond*, naar de teekening van H.P. O o s t e r h u i s te Groningen. Op de Amsterdamsche tentoonstelling van 1824 waren van hem zeven stuks aqua tint prentjes en eene *Allegorie op de Maatschappij van Weldadigheid*. Ook was hij een bekwaam teekenaar, blijkens een zeer groote prent door hem in aqua tint gegraveerd en beteekend W.H. H o o g k a m e r *del. et sculp.*, voorstellende een *Gezigt op den Haringpakkers Toren te Amsterdam*, opgedragen aan Z.M. W i l l e m *den Eersten* enz. door J. W e p p e l m a n en den vervaardiger.

Zie I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 53; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams Kunsts.*, D. III. bl. 739.

[W.R. Hoogkamer]

HOOGKAMER (W.R.) schreef:

Over Walvischaardige dieren op de Zeeuwsche Stroomen, in *Algem. Konst- en Letterb.* 1825, D. I. bl. 250.

[Eeuwout Lievensz. van Hooglant]

HOOGLANT (EEUWOUT LIEVENSZ. VAN), H o o g e l a n d e , H o g e l a n d e , H o g h e l a n d e , waarschijnlijk afstammeling uit het edele geslacht van dien naam in Zeeland, woonde te Arnemuiden, en behoorde tot de commissie van kundige personen, die den 7 December 1526 werd benoemd tot het maken der haven aldaar. Het werk werd begonnen den 8 April 1532 en de haven op St. Bartholomeus dag (2 Aug) 1535 geopend.

Zie 's G r a v e s a n d e , *Tweede Eeuwged. der Middelb. Vrijheid*, bl. 454; t e W a t e r ; *Adel. Zeel.*, bl. 167 en *Voorrede*, bl. 37; S m a l l e g a n g e , *Chron. van Zeel.*, bl. 598, 599.

[Abraham van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (ABRAHAM VAN) werd te 's Hage geboren, legde zich onder D a n i e l H a a r i n g op de schilderkunst toe en schilderde in diens manier portretten; hij was lid der confrèriekamer te 's Hage, waar hij in 1736 overleed. Zijne kunst komt zeldzaam voor, welligt wijl hij die uit liefhebberij beoefende, in den tijd, die hem van zijne praktijk als regtsgeleerde, overbleef.

[Jacobus van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (JACOBUS VAN) aldus naar het dorp van dien naam in Brabant, waar hij geboren is, genoemd, studeerde te Leuven, werd aldaar meester in de vrije kunsten, begaf zich vervolgens in de orde der Dominikanen, werd prior van het Dominikaner klooster te Keulen, doctor en hoogleeraar in de godgeleerdheid, en kettermeester van Keulen, Mentz en Trier. Een bekeerde jood,

P f e f f e n k o r n geheeten, had, door hem aangespoord, bij keizer M a x i m i l i a a n er op aangedrongen, om alle boeken der Joden, daar deze toch niets anders dan lasteringen tegen C h r i s t u s behelsden, ten vure te doemen. De keizer had het gevoelen van R e u c h l i n gevraagd, en deze bewerkte dat aan de Joden hunne boeken werden teruggegeven. Maar nu stortte zich al de verbolgenheid van H o o g s t r a t e n en de Dominikaner monniken over R e u c h l i n uit. Zijne schriften werden verbrand. Hij zelf werd met een kettergerigt bedreigd, en alleen de vrijspraak van L e o X (die in zijn hart geenszins een vriend der monniken was) kon hem voor openbare vervolging behoeden. In dien strijd hadden alle geletterden en geleerden (Humanisten) het levendigst aandeel genomen. Alle vrienden des lichts en der wetenschap schaarden zich aan R e u c h l i n s zijde. Het was als het ware het voorspel van hetgeen E r a s m u s het *Luthersche Treurspel* noemde; eene schermutseling aan de voorposten, waarop weldra de groote worstelstrijd tusschen licht en duisternis, tusschen waarheid en verouderde dwaling zou aanvangen. Het was bij die gelegenheid dat de bekende *Epistolae Obscurorum virorum* het licht zagen. P a u l J o v i u s schrijft dat H o o g s t r a t e n er zoo door getroffen werd dat hij van schaamte stierf. Hij leefde echter nog tien jaren, en stierf te Keulen. Zijne vijanden vervaardigden op hem het volgende grafschrift:

‘Hic jacet H o o c h s t r a t u s , viventem ferre patique
Quem potuere mali, non potuere boni.’

De vervloekte dichter, zijn de woorden van M i r a e u s , had beter gedaan van te schrijven:

‘Hic jacet H o o c h s t r a t u s , viventem ferre patique
Quem potuere boni, non potuere mali.’

Zijne schriften, meest alle in barbaarschen stijl en te Keulen gedrukt, zijn:

Margarita Philos. Moral. lib XII, 1521, 4°.

Destructio Cabalae s. Cabalisticae perfidiae lib. IV *adv. Joannem Reuchlinum*, *ad Leonem* X *Pont Max.* 1618, 4°. *ap. Quentelium*.

Contra Dialogum de Caussa Reuchlini falso inscriptum Gregorio Benigno, *Archiep. Nazareno*.

Apologiae aliquot contra Reuchlinum.

Acta iudiciorum inter eum et Reuchlinum. Haganoae 1518.

Defensio Principum Alemaniae, *advers. Pet. Ravennatem* I, *Quod sceleratos insepultos in ligno detineant Justisicatoriam Principum contra eumdem*.

Adversus petentes auxilium a maleficis.

Contra presbyteros concabinarios.

De purgatorio, Antv. 1526, 8°.

De Christiana libertate Tractatus V *contra Lutherum*, Ibid. 1526, 8°.
De Fide et Operibus.
Dialogus de veneratione et invocatione sanctorum 1524.
Contra VIII *Lutheranorum blasphemias*.
Colloquiorum cum D. Augustino lib. VI *contra Lutherum*, *typis Quentelianis*, 1524.

Zie *Biogr. Univ.*, Jöcher, Hoogstraten, Luiscius, Val. Andreas, *Bibl. Belg.*, T. I. p. 527; Miraeus, in *Eligiis;* Aschbach, *Allgem. Kirchen-Lexicon*, i.v.; Erasmus, *Lib.* XIX. *Epist.* XIII. *ad Joan a Lasco;* Eckhard et Quetif, *Biblioth. Domin.*, p. 67, waaruit Haxheim in *Bibl. Col.* p. 144, 145, zijn berigten heeft getrokken; Sweertii *Ath. Belg*, p. 363; Saxe, *Onom.*, P III. p. 80, 81; Meijerhoff, *Joh. Reuchlin und seine Zeit;* Neudecker, *Gesch der Herv. in Duitschland van* 1517 tot 1532, St. I. bl. 177, 178; Mosheim, *Kerkel. Gesch.*, D. VI. bl. 55; Pauw, *Lev. van Luther*, bl. 85; Ter Haar, *Geschied. der Kerkherv.*, D. I. bl. 52; P. Burmannus, *ad Lotichium*, T. I. p. 282

[Michel van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (MICHEL VAN) een Antwerpsch boekdrukker, in de XVde eeuw, die bijna zonder tusschenpozen in de jaarboeken der boekdrukkunst tusschen 1495 tot 1536 voorkomt. Men kent slechts 2 werken vóór 1500 door hem uitgegeven, getiteld:

Die Keuren van den Lande van Zeelandt, Antw. 1495, 4°., met dit slot: *Gheprent in die coopstadt van Antwerpen*, *in die camerstrate*, *be mi Michiel van Hoochstraten*, *woonende in die Rape* en *Die Evangelien van den Spinrocke metter glossen*, met dit slot:

Elck pijnt hem wel t onthouwen
Het is ter eeren van de vrouwen
Ende oock T antwerpen gheprent',
Elck wacht hem van veel betrouwen
So en crijcht hi geen herouwen
Men geeftet voor een present
Bi mi Michiel van Hoochstraten.

Achter *Divi Caroli Imp. Caes. Opt. Max. Desyderatissimus ex Hispania in Germaniam reditus Corn. Grapheo autore* (Lat. gedicht) leest men: *Apud imperialem Antverpiam per Michaele Hillenium Hoochstratanum*, en achter *St. Hieronymus vitas Patrum etc. Hillen van Hoogstraten*.

Zie v.d. Meersch, *Recherches sur la vie et les travaux des Imprimeurs Belges et Neêrlandais établis à l'étranger*, p. 129; Hain, *Rép. bibl.*, Nr. 6755.; *Cat.* van Oosten de Bruijn, p. 5.

[Willem van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (WILLEM VAN) kunstschilder te Antwerpen, werd in 1560 leerling en in 1561 meester schilder van het St. Lucas-gild te Antwerpen.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 730.

[Jan van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (JAN VAN) in 1593 als schilder in het St. Lucas-gild te Antwerpen opgenomen.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstsch.*, D. III. bl. 730.

[Dirk of Theodoor van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (DIRK of THEODOOR VAN) kleinzoon van F r a n ç o i s v a n H o o g s t r a t e n (geb. 16 September 1541, gest. 1632), zoon van H a n s of J a n v a n H o o g s t r a t e n (geb. op St. Matthijs-avond 1568) en van J a n n e k e v a n W a l e n , werd in 1596 te Antwerpen geboren. De geloofsvervolgingen drongen H a n s v a n H o o g s t r a t e n , die de belijdenis der Doopsgezinden was toegedaan, naar Dordrecht de wijk te nemen. Hier bestelde hij zijn zoon bij een goud- en zilversmid en liet hem onderwijs geven in het teekenen en graveren, waarin hij blijkens een nog voorhanden *ecce Homo* en het portret van J o h a n n e s B e c i u s , predikant te Dordrecht (1626), groote vorderingen maakte. Daar de Duitschers toen de Nederlanders verre in het vergulden van zilver overtroffen, ging hij na zijn vaders dood (14 Maart 1605. Zijne moeder overleed in 1622) naar Duitschland, om zich aldaar in die kunst te oefenen. Hier geraakte hij in kennis met eenige Nederlanders, die hem bewogen zich geheel aan de schilderkunst te wijden. Hij zette zich te Dordrecht neder en verwierf onder zijne tijdgenooten eenigen naam. Zijne stukken munten uit in natuurlijke nabootsing der oorspronkelijke voorwerpen, waarvan door zijn zoon S a m u e l een treffend voorbeeld gegeven wordt (*Inleyd. tot de Schilderk.* bl. 70.) Behalve eenige niet onverdienstelijke schilderstukken, zijn sommige zijner kernachtige gezegden en nuttige wenken voor jeugdige kweekelingen van Pictura in de werken van dezen zelfden zoon bewaard gebleven. In 1632 woonde hij te 's Gravenhage, doch hij zette zich in Aug. 1640 te Dordrecht neder, waar hij niet minder om zijn talent dan om zijne godsvrucht geëerd werd. Reeds in December van dat jaar overleed hij, bij zijne vrouw M a e i k e n I s a c k H e n d r i c k x s C o n n i n g s drie zonen en vier dochters nalatende. Bij zijne afstammelingen te 's Hage wordt het door hem geschilderde portret van zijn grootvader F r a n ç o i s bewaard.

Zie K o k , *Vad. Woordenb.*, D. XXI. bl. 57, die hem verkeerdelijk J a c o b noemt; H o u b r a k e n , *Schouwb. des Schilders*, D. I. bl. 158 en volgg.; J.C. W e y e r m a n , *Levens der Schilders*, D. I. bl. 386 volgg.; I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl en Vlaams Kunstschild.*, D. II. bl. 53; K r a m m , *Lev. en werk*, *der Holl. en Vlaams*.

Kunsts., D. III. bl. 730; S. van Hoogstraten, *Inleyd. tot de Schilderk.*, bl. 52, 70; J. van Hoogstraten, *Mengelst.*, D. II. bl. 81; G.D.J. Schotel, *Het Geslacht Hoogstraten* in *Vaderl. Letteroef.* 1850 (Mengelw.) bl. 382-384.

[Samuel van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (SAMUEL VAN) zoon van den vorige, werd niet, gelijk de meesten zijner biografisten melden, den 2 van Oogstmaand 1627 maar 1626 te Dordrecht geboren. Van zijne jeugd af voor de schilderkunst opgeleid, genoot hij eerst het onderwijs van zijn vader te 's Hage, en later, met zijn boezemvriend Herman Dullaert, dat van den beroemden Rembrandt van Rhijn te Amsterdam. Van den eerste zag hij de kunst af om de voorwerpen zoo getrouw op doek en paneel te brengen, dat zij de geoefendste oogen begoochelden. Men greep naar den appel, wilde den pantoffel verplaatsen, of het theescharretje nuttigen, die Hoogstraten in zijne woonkamer op een plank, op den grond of aan den wand geschilderd had, en vond zich niet weinig te leur gesteld als men uitgestrekte vingers voelde stuiten op bodem of muur. In 1648 vestigde hij zich te Dordrecht en werd aldaar in dat jaar, te gelijk met zijne zuster Dora (zij behoorden tot de Doopsgezinde gemeente) gedoopt. Hier was hij meer dan elders in de gelegenheid zijne talenten door den omgang met Nicolaas Maas, de Bisschoppen, Izaak van Hasselt, Cornelis Tegelberg en andere meesters te ontwikkelen. Ook sloot hij zich aan den kring van dichters, die zich toen aan de Merwe bevonden, de van Nispens, Godewijcks, van Somerens, van Brachts, van Groeningen, Dullaert, Blyenberg, van Overstege, Balen en anderen, die zijne gedichten met de hunne versierden. Vergezeld door de heilbeden zijner kunstbroeders deed hij eene reis naar Italie, die hij zelf in vloeijende verzen, welke zijne ingenomenheid met Ovidius verraden, beschreef. Ook bevestigen eenige overzettingen dat hij in de taal van Latium ervaren was, hetgeen trouwens in die dagen tot eene goede opvoeding behoorde. Te Weenen stelde hij een zoogenaamd stil leven ten toon, dat het geheele hof bedroog en keizer Ferdinand III zoo geviel, dat hij niet slechts het stuk begeerde en het zich voor een aanmerkelijke som aanschafte, maar den schilder met een gouden eereketen omhing, waaraan een pronkpenning was vastgehecht. Van Weenen reisde hij naar Rome, waar hij de klassieke overblijfsels der Ouden en de meesterstukken der Italiaansche school bestudeerde. Zijn later geschreven werk: *Inleydingh tot de Hoogeschool der Schilderkunst* mag men grootendeels als het resultaat dier studie

beschouwen. Te Dordrecht wedergekeerd, werd hij, even als anderen, die Rome hadden bezocht, onder de St. Pieters Heeren aangenomen.

In 1666 bezocht hij Engeland, ‘uytgeleyd door de zangen zijner kunstgenooten.’ Met eere werd hij te Londen ontvangen en door P o v y , schatmeester van den hertog van York met eenige leden der *Royal Society* ter maaltijd genoodigd. Hij was ook bij den brand, die den 12 September van dat jaar een groot deel van Londen in de asch legde, tegenwoordig en vlechtte er eene beschrijving van in zijne *Inleydingh*.

Uit Londen hield hij eene levendige briefwisseling met zijn neef en boezemvriend W i l l e m v a n B l y e n b e r g , toen een bekend godgeleerde en dichter. Te Dordrecht weêrgekeerd leefde hij stil en ingetogen, met geen anderen dan met B l y e n b e r g en den ridder C o r n e l i s P o m p e v a n M e e r d e r v o o r t omgaande.

Het erfelijk ambt van prevoost der munt, waarin hij zijn vader was opgevolgd, en dat, na zijn dood, aan zijn broeder F r a n s overging, vorderde veel tijd, wijl het huishoudelijk bestuur der muntzaken er aan verbonden was, doch de beste uren van den dag waren aan de kunst gewijd. Gebouwen, landschappen, woelende en stille wateren, dieren, bloemen, fruiten, perspectiven, historiën, stillevens en portretten bragt hij op doek en paneel. Welk een kunstig nabootser der natuur hij was, merkten wij reeds op. Zijne perspectiven waren toen ter tijd beroemd. ‘Zijne historiën,’ schreef zijn leerling H o u b r a k e n , ‘prijselijk.’ Ook ordonneerde hij met oordeel, en nam zijne teekening naauwkeurig. Zijne portretten waren van eene sprekende gelijkenis. Hij schilderde de beeldtenissen der munters, weleer het sieraad der Hollandsche munt. De kunstschilder S c h o u w m a n te Breda bezit van hem eene schilderij, met verschillende portretten van leden van het muntbestuur uit het munthuis afkomstig. Voor de stad Dordrecht schilderde hij de afbeeldsels van *Willem* II en *Willem* III. Ook schilderde hij zijn eigen portret en dat zijner vrouw; dat van *Mattheus van den Broucke*, ordonnans-raad van Neêrlandsch Indie en commandeur van de Hollandsche retourvloot, anno 1670; *de beroemde Jacob Cats*, benevens zijne echtgenoote, *voorgesteld op de hofstede Zorgvliet*. In de kunstgalerij te Weenen is van hem: *Een grijsaard met een muts op het hoofd*, *ziet met belangstelling door een vengster* (1653) en *een gezigt van het inwendige van een der voornaamste zalen van het keizerlijk hof te Weenen*. Het eerste beschrijft G a u l t als een meesterstuk van waarheid en van eene bedriegelijke nabootsing

der natuur. In het kabinet van wijlen den heer van der Linden van Slingelandt berustte eene *schilderij* van hem, voorstellende *een eenigzins zonderling gekleed man bezig met schrijven*, en het Haagsch museum bezit van hem *een stil leven*, voorstellende *een voorportaal met eene kolonnade waarin een jonge jufvrouw met een hondje zit*. Zijne kunst geldt *f* 115 tot *f* 150. Van zijn etswerk zijn nog verscheidene proeven voorhanden, zoo in zijne eigene werken als in Balen's *Beschrijving van Dordrecht*, en anderen. Ook zijn de platen in den *Roomschen Uylenspiegel* van Jacobus Lydius, waarschijnlijk van zijne hand.

Op de kunstverkooping van Clausin te Parijs (1844) bragt eene teekening van hem, *de dood van Jacob* voorstellende, *f* 26 op, en op de verkooping van Verstolk van Soelen (Amst. 1847) werden *twee historische teekeningen* voor *f* 195 verkocht. Zijne schilderschool was zeer bezocht.

Hoogstraten was een beminnaar van het tooneel, en schreef zelve verscheiden tooneelspelen, die tot de verdienstelijkste van zijn tijd behooren. Beroemd zijn zijne drama's getiteld:

De Roomsche Paulina of bedrogen kuischheid, in 1668 te Schoonhoven bij Leendert van Hek en *Dieryk en Dorothè of de Verlossing van Dordrecht*, in 1666 bij Henricus Hondius, beide in 4°. uitgegeven.

Het laatste, dat Heyman Dullaert, gelijk Hoogstraten dichter, schilder en tooneelkunstenaar, (zoo verrukte het hem) een wonder noemde, werd zoo hoog door Bidloo gewaardeerd, dat ‘indien hy niet vergewist was geweest van den naam des schrijvers, hy niemand minder voor den dichter zou gehouden hebben dan den beroemden drossaert van Muiden;’ maar naauwelijks bij latere letterkundigen bij naam bekend, achtte de geestige P.S. Schull, nog in de 19e eeuw het een herdruk waardig (Dordrecht 1833, gr. 8°.) En indedaad het is een ongemeen voortreffelijk drama, dat schoonheden van den eersten rang bezit, terwijl de vinding zijnen boezemvriend, den geleerden Spinozist Willem van Bleyenberg, die ook zelf dichter was, vereert.

Behalve deze schreef hij nog twee bruiloftsspelen, een menigte kleinere gedichten, zoo afzonderlijk als voor de bundels zijner vrienden gedrukt, en zijn *Gulden Schalmey*, een der beste liedeboekjes, die de Dordsche schoonen in die dagen in hare korfjes droegen, dat alleen hem regt tot eene plaats onder de lieflijkste zangers van zijn tijd geeft. Geene gelegenheid liet hij voorbijgaan om zijne gedachten in dichtmaat op het papier uit te storten. Zijne

bijschriften zijn vooral puntig, niet minder dan die van zijn vriend Overstege. Ook vindt men boven de Munters-kapel, in de Groote-kerk te Dordt, een tijdvers van hem en eenige regels op de frise boven het portaal der Meerdervoorder-kapel aldaar. Een zijner beste gedichten is zijn *Merwe-Nimfe zegezang* bij gelegenheid der herstelling van Karel II, in het vrij zeldzame bundeltje getiteld: *Herstelde zeeg-triumf van koning Karel de tweede door verscheyde voornaemste Poëten van Hollandt*, Dordr. 1669.

Hij zelf schilderde en etste zijn portret voor de *Zigtbare Wereld* en Balen's *Dordrecht*. Zijn neef David plaatste er eenige dichtregelen onder. Ook Balen, Cornelis van Nispen en Joachim Oudaan vereerden het met bijschriften.

Zijn portret vindt men ook bij Houbraken, J. Campo Weyerman, de Jongh en Descamps. Hij overleed, oud 51 jaren, den 10 October 1678 aan een ligchaamskwaal, die hem een geruimen tijd allen lust tot onderwijs en kunstoefening benomen had. Den 21 November van 't zelfde jaar volgde hem zijne huisvrouw, Sara, dochter van Cornelis Balen en van Elisabeth van Dorsten, met welke hij den 18 Junij 1656 in het huwelijk was getreden. Zijn broeder François vereerde zijne nagedachtenis met een lijkdicht, waarin hij hem sprekende invoert, met voornemen om het op een tafereel te doen schrijven in de Munters-kapel; ‘maar de tijd’ schreef Houbraken, ‘belette zulks.’

Hij schreef nog:

Inleyding tot de hooge schole der schilderkunst: Anders de zigtbare werelt, *verdeelt in negen leerwinkels*, *yder bestiert door eene der zanggodinnen*, Rott. bij Frans van Hoogstraten, in 4°., m. portr. en plat., ‘voorafgegaan door gedichten van P. van Bracht, Frans van Hoogstraten, C. van Someren, Jacob van Someren, J. Oudaen, M. Balen, D. van Hoogstraten, opgedragen aan de regering van Dordrecht. Proza en poezij wisselen zich in dit werk af. Witsen Geysbeek schreef zeer onnaauwkeurig: ‘zeer geacht is ook nog in onzen tijd zijne *Inleiding*. - Zijn dichtwerk *de Zigtbare Wereld*, waaruit Houbraken een uittreksel levert, is ons niet onder het oog gekomen.’

De Onzigtbare Wereld is wel door hem geschreven, doch niet door hem in het licht gegeven. Ook noemt Fiorillo nog een werk hetwelk Hoogstraten zou hebben uitgegeven, namelijk zijne *Reis naar Italiën*, hetgeen Kramm gist dat hetzelfde zou zijn met het werk

van J. v a n H o o g s t r a t e n , getiteld: *Afzetsel van de Republiek Venetiën*, Amst. 1715, 4°.

Hof-krakeel tusschen Pan, *Kupido en Uranius: wegens de Heerschappy over de eerlyke jonkheit; tot Bruiloftsvermaek opgeoffert aan Korn Hoowens en Hester Terwe*, *in den echten staet vereen. tot Dordrecht den* 1 *Sept.* 1669, 's Gravenh. 1669, gr. 8°.

Bruylofts Tafel-spel of Parnassus Eergaef aan de Ed Heere Matthys Pompe, *Heere van Slingelandt etc. ende d' Ed. Jonckvrouwe Maria Elizabeth Musch van Waelsdorp*, *in huw. vereen. den* 22 *Nov.* 1654, *in 's Gravenhage*. Ald. 1654, gr. 8°.

Het verdient opmerking dat dit laatste spel, met den naam van S. v a n H o o g s t r a t e n , in 1654 uitgegeven, zes jaren later door J. v a n S o m e r e n , met geringe veranderingen in de spelling, als zijn eigen werk in zijn *Uytspanningh der vernuften* is opgenomen, en later (1668) daarin is herdrukt, zonder dat hij van H o o g s t r a t e n melding maakt.

Vryheyt der Vereenighde Nederlanden, 4°.

Salomons Hoog-liet, door J. v a n S o m e r e n , in *Uitspanning der Vernuften*, bl. 233, bezongen.

Schoone Rozelijn.

Ridder Haag-aanveldt, 8°., m. pl.

Gulden Schalmey, *klinkende van heilige gezangen op de toonen Salomons en de stemme der Heyligen*, Dordr. bij A b r a h a m A n d r i e s s e n 1652, 4°.

Eerlyke Jongeling, herdrukt achter T o r q u a t u s T a s s o ; *Adelyke Huysvader*, Amst. 1738, m. pl.

Gedichten in B a l e n 's *Dordrecht. Bloemkrans van verscheiden gedichten*, vóór: J. v a n O o r t 's *Ontlookene Rooze*, *Bloeijende Distelbloem en Hersnaarde Harp*, Dordr. 1663 en *Stuarts ongelukkige Heerschappye*, Dordr. 1669; *Britannias of herstelde Majesteit*, *Heldendicht door* L. v a n d e n B o s , Dordr. 1661, enz.

Guldene Annotatiën wegens de Hollandsche en Brabandsche Erf muntenplaats, *nevens de oude costumen en gewoonten van de munt tot Dordrecht en deszelfs loffelijke privilegiën*, *vergadert uit de oude origineele boeken en brieven in 't jaar onzes Heeren* 1678; een handschrift, dat v a n d e W a l l bij het zamenstellen zijner aanteekeningen op de privilegiën van Dordrecht zeer nuttig was.

Zie H o u b r a k e n , *Schouwburg der Schilders*, D. II. bl. 156 volgg.; J.C. W e y e r m a n , *Lev. der Schilders*, D. II. bl. 230 volgg.; I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl 50; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 739;

Schull, *Dierijk en Dorothé*, Voorr.; Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenboek.*, o.h.w.; Schotel, *Geslacht van Hoogstraten* in *Vaderl. Letteroef.* 1850, bl. 385 volgg.; Descamps, *Vie des Peintres Flamands et Hollandais réunie à celle des Peintres Italiens et Français*, *par* d' Argenville, T. II. p. 141; C.H. Balkema, *Biogr. des Peintres Flamands et Hollandais*, p. 144; Balen, *Beschrijv. van Dordr.*, bl. 103, 1262; *Inleyd. tot de Hoogeschool der Schilderk.*, bl. 11, 168, 186, 690; de Wall, *Pais van Dordrecht*, bl. 197, 535, 1079; *Jaarboekje van Dordrecht* 1841, *Mengelwerk*, bl. 4; Schotel, *Tilb. Avondst.*, bl. 139; *Kerk. Dordr.*, D. II. bl. 197; *Geschied-*, *Letter- en Oudheidk. Avondst.;* C. van Steege, *Wereld- en Geestpoëzy*, bl. 19, 70, 135; J. van Someren, *Uitsp. der Vernuften*, bl. 233; Oudaen, *Gedicht.*, D. I. bl. 349; Abcoude, *Naaml. van Nederd. Boek*, bl. 102; van der Aa, *Cat.*, bl. 96; Muller, *Cat. van Portr.*

[Hans van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (HANS VAN) broeder van Samuel, beoefende de schilderkunst als deze. Zijn geboortejaar is onbekend, doch in 1649 werd hij in het gild van St. Lucas te Dordrecht ingeschreven. Hij beoefende bij voorkeur het geschiedkundige vak, vergezelde zijn broeder Samuel op zijn reis naar Italie en stierf te Weenen.

Zie Honbraken, *Lev. der Schild.*, D. II. bl. 168; J.C. Weyerman, *Lev. der Schild.*, D. II. bl. 236 volgg.; S. van Hoogstraten, *Inleyding*, bl. 113; Schotel in *Letteroef* 1850, bl. 586; Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 53.

[Frans of François van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (FRANS of FRANÇOIS VAN) broeder van Samuel en Hans, werd in 1632 te 's Hage geboren, ontving te Dordrecht eene geleerde opvoeding en werd voor den boekhandel opgeleid, die hij later te Rotterdam en Dordrecht uitoefende. Reeds in zijne jeugd had hij aanleg voor de poëzy en gaf hij zoetvloeijende dichtstukjes in de *Schalmey* van zijn broeder en vóór de dichtbundels zijner stad- en tijdgenooten, zoo als v.d. Bos, van Oort, de van Nispens, van Somerens en anderen. De poëzy zijner jeugd is beter dan die van zijn gevorderden leeftijd, de laatste mist dat vlugge, losse en naïve, dat de vroegere onderscheidt. Meest alle zijne latere gedichten zijn van geestelijken inhoud, gelijk zijn gansch karakter een ernstige plooi had. Ook beoefende hij de Latijnsche poëzy en bragt eenige schrijvers uit de Latijnsche in de Nederduitsche taal over. Overigens was hij een geleerd man en R.C. in den geest van Erasmus, dien hij zich tot model koos en wiens schriften hij hoog achtte. Hij overleed te Rotterdam 24 Januarij 1696. Zijne beide zonen David en Jan, beweenden zijn dood in lijk- en grafdichten.

Men heeft van hem:

Zedezangen en stichtelijke liederen, 1708, 8°.

Christelijke Ridder in Latijnsche vaersen afgemaelt door Hieronymus van Sparte en nu in Nederduitsche rijm vertaelt. Hier achter eenige Lat. *Elegiën* en *Epitaphien*, Rott. 1695, 4°.

Voorhof der ziele, *behangen met leerzame prenten en zinnebeelden*, Rott. 1668, 1698, 4°., opgedragen aan den Rotterdamschen burgemeester, mr. Johan de Vries, met lofdichten van H. Dullaert, S. van Hoogstraten, C. van Santen, J. Zoet, P. van Bracht, en platen van Romeyn de Hooge.

Kersliedt.

Bemerckingen op eenige punten van het lijden onzes Heeren. Ook achter den *Christ. Ridder*.

Zegezang op den tegenwoordigen toestand van Karel II in *De herstelde zeegtriomph van Karel de tweede*, *door verscheyde voornaamste poëten van Holland*, Dordr. 1660, 12°.

Desiderius Peregrinus of Begeerders Pelgrimaedje naer 't huis der liefde. Te voren in 't Spaans en Latyn beschreven, *nu nieuwelyks in rijm vertaelt*, Rott. 1679, met versch. kleine koperfiguren.

Joan Ludov. Vives, *Inleiding tot de waere wysheid*, *nu in Nederd vertaelt* (*door F.v.H.*) Rott. F.v.H., 1670, 24°.

D. Stella, *Versmading der wereldsche ydelheden*, met een lofdicht van Dullaert.

Ant. Godeau, *Tafereelen van Boete*, *in Nederd. vertaelt door F.v.H. Tot Loven*, (Utrecht J. van Eede) 1670, 12°. Opgedragen aan den beruchten Everard Meyster, heer van Nimmerdor.

Boethius van de vertroostingh der Philosophie. Eerst vertaelt door D. V. Coornhert. Nu op nieuws oversien en in sijn gedichten verandert (*door F. van Hoogstraten*) Dordr. 1654 ook 1655, 12°.

De Consolatione Philosophiae: of het Gulden Boexken van de vertroostende wysheid enz. Vertaelt door F.v.H. Dordr. Fr. v.H., 1680, 12°. Ook is er een druk van Dordr. 1660, 12°.

Tomas Morus, *Het onbekent en wonderlijk Eiland Eutopia. In Nederd. vertaelt door F.v. H*(*oogstraten*). Te Rott. bij François van Hoogstraten 1677, 16°., met een fraai portrettje door A. B(lootelingh).

Het yland Eutopia, *bij 't zamensprake beschreven door Th. Morus*, 2de dr., Amst. 1700.

Johannes Damascenus, *Het leven en bedrijf van Barlaäm den heremyt en Josaphat koning van Indiën; nu in Nederd. vertaelt door F.v. H*(*oogstraten*), Rott.

F.v.H. 1672, kl. 8°., met plaatjes (van Rom. de Hooghe?).

Lof der zotheid, *beschreven door Erasmus van Rotterdam*, m. pl., Amst. 1738.

Denverrezen Hondschen Diogenes, *eerstmael in 't Latyn gestelt door J.A. Komenius*, *en nu nieuwelyks in Nederd. vertaelt*, Rott. F.v.H. 1660, 12°. *J.A. Comenius*, *Verrezen Hondschen Diogenes of Beknopte Verhand. van wysheid*, u.h. Lat. vert. ald. 1672, 1719, 12°., (achter den *Lof der Zotheid*).

J. Lipsius, *van de standvastigheid*, Rott. 1674, 12°.

De schoole der wereld, *geprint in* CXL *vliegende bedenkingen*, *op velerhande voorvallende gedachten en zaken*, *uit het Latijn van Joseph Hall*, *bisschopvan Exeter en Norwich*. Opgedragen aan Jacob Cats, met zinnebeeldige plaatjes van A. Houbraken, Dordr. 1682, kl. 8°. Amst. 1725, 8°. Daar achter zijn gedrukt 's mans mengeldichten, bevattende meest bruiloftsverzen en bijschriften op uitgegevene boeken of afbeeldingen. Het daarin voorkomend gedichtje *Kluisken* of *Heremitagie* is ook opgenomen in de *Goude Schalmey*, 1651, 12°.

De Historien van Justinus, *uit Trogus Pompejus enz.*, *uit het Latijn door F. v*(*an*) *H*(*oogstraten*), Dordr. F.v.H. 1682, 24°., 1696, 8°.

Ook heeft men van hem eene overzetting van *Sallustius* (Rott. 1683, 12°., Dordr. 1696, 12°.) en volgens Vlaming van *Nepos*. Voorts zette hij Royaumonts *Historie van het O. en N. Verbond* over (Dordr. 1681, 8°) en plaatste boven elk hoofdstuk eenige dichtregels, voorts verschillende werken van Savedra, Bona en anderen. Of het werkje *van de waardigheid der bisschoppelijke en priesterlijke bediening*, Rott. 1688, 8°. van hem zelven of eene vertaling is bleek mij niet.

Zie Bidloo, *Panpoët.*, p. 69; Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 318; Scheltema, *Mengelw.*, D. III. bl. 129; Schotel in *Vad. Letteroef.* 1850, bl. 395 volgg.; *Praef.* van P. Vlamingius voor de *Poëm.* van D. van Hoogstraten, *edit. alt.*, Amst. 1728; J. van Hoogstraten, *Mengelpoëzy*, D. II. bl. 81, 91, D. III. bl. 197; D. van Hoogstraten, *Poëzy*, bl. 149; Dullaert, *Gedicht.*, bl. 83; *Navorscher*, D. I. bl. 316, D. II. bl. 170, 200, 259; *Cat. van de Bibl. der Maats. van Letterk.*, D. I. bl. 195, 202, 327, *b.* bl. 116; *Cat. van Holl. Godgel. werk.* verz. door Fred. Muller, passim; Abcoude, *Naaml. van Ned. Boek*, bl. 170; *Aanh.*, bl. 162; Arrenberg, *Naaml. van Ned. Boek*, bl. 198; *Cat.* van der Aa.

[David van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (DAVID VAN) oudste zoon van François van Hoogstraten en van Hester de Koning (geb. 1628) werd den 14 Maart 1658 te Rotterdam gebo-

ren, onderscheidde zich op de Erasmiaansche school aldaar door vlugheid van bevatting en vaardigheid van geest. Uren lang kon hij met Petrus Rabus, die ‘met de alleropregtste boezemvriendschap en bijna met een meer dan broederlijken omgang met hem verkeerde’ met het lezen zijner lievelingsdichters, Ovidius, Virgilius en Horatius doorbrengen, en naauwelijks had zijn vader hem met het werktuigelijke der poëzy bekend gemaakt, of hij tokkelde reeds de Latijnsche lier. Joachim Oudaen en Heyman Dullaert keurden niet slechts zijne eerstelingen goed, maar de eerste vervulde zijn geheele ziel met zulk een brandende zucht voor de poëzy, dat hij al zijn ledigen tijd er aan wijdde. Bij Oudaen ontmoette hij den jongen Frans de Haes, aan wien hij zich door naauwe vriendschap hechtte. Ook kwam hij in kennis met Antonides van der Goes, die de dichtproeven van hem en Rabus zoo uitnemend achtte, dat hij er de uitgaaf niet alleen niet van ontraadde, maar er zelfs deze regels voor plaatste:

‘De teedre jeugt slaet nu aan mannenwerk de hant
En 't heeft zyn voeglijkheid en staet op zijne beenen,
Schenkt dan de Hemel nu dus vroeger het verstand,
Of is Parnas misschien zoo steil niet als wy meenen?
Gelooft dat vry, maar hout van klimmen nimmer op,
Al schynt de toegang licht, de steilte is by den top.’

Antonides bleef de vriend van Hoogstraten en wat hij voor hem werd, blijkt uit diens lied *ter gedachtenis van dien ontslapen arts en fenix der Nederduitsche dichtkunst* en vooral uit zijn *Herderszang*: *Dametas*.

Nog waren zijne eerstelingen niet ter perse, toen hij naar Leyden vertrok om zich onder Lucas Schacht, Arnoldus Seyen en Carolus Drelingcourt op de medicijnen toe te leggen. Ook hoorde hij de lessen van Jacobus Gronovius, wien hij later zijne *Ode de motibus Europaeis et expeditione Britannica* (*Poëm.* p. 393) toewijdde.

Ook liet hij de beoefening der Nederduitsche poëzy niet na en vervaardigde zijn *Jaargetijde der verlossing van Leyden*, waarin coupletten voorkomen die Vondel en Antonides geen oneer zouden aandoen, en verscheiden Latijnsche gedichten, ook voor de dissertationes zijner medestudenten. Bij zijn opentlijke bevordering tot doctor in de geneeskunde begroette Antonides hem met een lofdicht. Nu zette hij zich te Dordrecht neder en maakte zich als geneeskundige bekend door oorspronkelijke en vertaalde geneeskundige werken. Het scheen echter met de

praktijk niet te gelukken. Mogelijk had Hoogstraten zelve meer zin in ‘de dienst der schoole’ en de beoefening der classici. Zeker is het dat hij korter of langer tijd eene ondergeschikte betrekking aan het gymnasium te Dordrecht bekleedde en zich met het overzetten van verschillende schriften, zoo op klassiek als godgeleerd gebied onledig hield. Zoo bezitten wij van hem overzettingen van Cebes, Nepos, Phaedrus, Faernus, Lampe, en van een menigte fragmenten en losse gedichten, later in zijne *Gedichten* opgenomen; overzettingen, die wel woordelijk doch niet minder verdienstelijk waren dan die van Hilarides, Fenacolius, Swaardecrom en van zijn vader François. Zijn levensbeschrijver zegt dat hij *innumerae versiones* vervaardigde. Ook gaf hij den tekst van Nepos, Terentius, Justinus, Phaedrus en van welligt andere auctores classici uit, die de edities van Farnabius, Minellius, Schrivelius op de scholen verdrongen, en nog in den aanvang dezer eeuw in gebruik waren. Onder deze munt vooral zijn Phaedrus uit. Tijdgenooten en nakomelingen hebben zijne uitgaaf van dien dichter geprezen. ‘De tekst is zuiver, keurig de uitvoering, de aanteekeningen dragen blijken van grondige taalkennis.’ ‘Hij was tot het merg der ouden doorgedrongen.’ Bayle prees dit werk in zijne Brieven aan Marcus en Minutoli; Petrus Burman in de voorrede zijner uitgaaf van dien dichter; Hesselius, van Arckel, Francius, Brouckhusius in hunne gedichten. Ook had het hooge waarde in de oogen van Fabricius en Weytingh, werd in Engeland en Zwitserland nagedrukt, en de aanteekeningen werden onder den tekst van latere uitgaven gevoegd. Zoo commentarieerde hij ook in den geest van Broekhuizen, op wiens taalgeleerdheid hij hoogen prijs stelde, Ovidius, Virgilius, Horatius, Catullus, Propertius, Martialis, Lucanus, Statius, Seneca; ook enkele prozaschrijvers, zoo als Cicero, Suetonius, Valerius Maximus en van de Grieken Aristophanes. Zijne uitleggingen der oude dichters werden door zijne tijdgenooten zeer geroemd. Eene kostbare verzameling van de beste uitgaven der klassieke schrijvers en vele handschriften uit de bibliotheek van Nicolaas Heinsius en later van Broekhuizen stonden hem ten dienste. Men moet echter deze aanteekeningen op de classici niet naar de hoogte der hedendaagsche philologie beoordeelen, maar naar de toenmalige hoogte waarop critiek en philologie stonden. Hij bewerkte ook, het juist niet met veel oordeel door Samuel Hannot, advocaat te Rotterdam, zamengestelde *Nieuw*

Woordenboek der Nederd. en Lat. taal, zoo goed zulks geschieden kon, voor de scholen; een woordenboek dat sedert 1704 den *Biglotton* van Binnart er uit verbande, vele uitgaven beleefde, doch later weder door Jungst en Friesema n verbannen werd. Nog in 't begin dezer eeuw kende men geen andere woordenboeken voor schoolgebruik dan die van Hoogstraten en Petiscus.

Ondertusschen was Hoogstraten door curatoren van het Amsterdamsch gymnasium eerst tot praeceptor aan de vijfde, twee jaren later aan de derde school, eindelijk tot prorector beroepen. Deze benoeming verhoogde niet weinig den luister van die school, want Hoogstraten werd algemeen voor een voortreffelijk philoloog en goed Latijnsch dichter geacht. Als zoodanig werd hij niet alleen door d'Orville, Francius, Burman, Vlaming, Broekhuizen, Moonen, maar ook door Hoeufft en Peerlkamp begroet. Hoogstraten was een vruchtbaar dichter, die elke gelegenheid aangreep om de lier te tokkelen. Hooge stapels van in folio en kwarto gedrukte Latijnsche en Nederduitsche gedichten heeft hij nagelaten; vele er van zijn in bundels opgenomen. Er is veel kaf onder het koren en menig vers zou in vergetelheid hebben kunnen blijven, doch hij had ook gelukkige oogenblikken en wij geven hem als Nederduitsch zanger wel niet de hoogste, maar toch een goede plaats op den Parnas. De gedichten zijner jeugd overtreffen echter verre die van lateren tijd, doch zijn beneden die van zijn oom Samuel. De pen van Rabus werd echter door de vriendschap bestierd, toen hij zulk een hoogen lof aan de eerstelingen zijner muzen gaf. Hij was de vriend en vraagbaak der meeste dichters van zijn tijd. Rotgans en Bake getuigen zulks uitdrukkelijk. Met Brandt, Pluimer, Angelkot, Halma, Vollenhoven ging hij vriendschappelijk om; de gedichten van Broekhuizen (zoowel Latijnsche als Nederduitsche), Oudaen, Dullaert, Antonides gaf hij in het licht en beschreef hunne levensgevallen. Met Vondel was hij zoo ingenomen, dat hij, volgens getuigenis van Huydecoper, zelfs diens mistastingen navolgde of trachtte te vergoeden. Niet minder dan als dichter heeft Hoogstraten als beoefenaar der Nederduitsche taal uitgemunt Nyloë, Verwer, Moonen en andere tijdgenooten die als hij onder hare beoefenaars worden gerangschikt, erkenden zijne meerderheid in dit vak, en vertrouwden de uitgave hunner taalkundige werken aan hem toe. Huydecoper was de eerste die den roem zijner taalgeleerdheid begon te verduisteren. Bilderdijk vergat den leeftijd van Hoogstraten, toen hij zijne ver-

diensten zoo hevig aanrandde. Meer bezadigd is het oordeel van Hinlopen, Ypey en anderen. Vooral trokken de geslachten der zelfstandigenaamwoorden zijne aandacht. Voor hem lag het stelsel der bepaling van deze geheel in het duister. Spieghel, Marnix, Hooft, Vondel, de Decker en anderen hadden het onderscheid dier geslachten zoo goed waargenomen als zij konden, volgens vaste regelen, welke zij zelve daartoe gevormd hadden uit de schriften der ouden. Doch na en reeds in hunnen tijd was men te dien aanzien met groote onachtzaamheid te werk gegaan. Geen schrift, na Vondel's tijd, in de XVIIde eeuw uitgekomen, of het krielt van fouten tegen de geslachten. Hoogst noodig was het dat er een lijst van zelfstandigenaamwoorden werd gevormd, waarin elk met een oogopslag zien kon, van welk een geslacht elk derzelve ware, volgens het doorgaande gebruik niet alleen van Hooft en Vondel, maar ook bij de ouden, inzonderheid bij Melis Stoke, wiens *Rijmkronijk* nu eerst door Hoogstraten en Moonen begon gelezen te worden. Een gesprek met Francius gaf den eerstgemelde aanleiding tot het schrijven zijner *Aanmerkingen over de geslachten der zelfstandige n.w. ten dienste der taallievenden tot eene proeve opgesteld*. Hoogelijk werd dit werk bij zijne verschijning geprezen. Vollenhoven schreef aan Hoogstraten: ‘'t mag wel een nut en noodig werk heeten, niet zonder loflijken arbeid, het vaderland ten dienste in 't licht gegeven’. Moonen achtte het ‘hoewel klein in zijn begrijp, gelijk de diamanten in grootte en zwaarte voor de straatsteenen wijken, nochtans hoog noodigh voor ieder, die met zekerheid of zonder twijfelingen iets in het Nederduits wil schrijven of spreken’.

In dien geest schreven ook Verwer, Mauricius, van Belle, Tuinman, Zijdelaer, ten Kate, zelfs Huydecoper, doch Bilderdijk wenschte ‘dat H. nimmer zijn jammerlijke geslachtslijst uit de schriften van Hooft en Vondel, die hij niet verstond, opgezameld en in de wereld gezonden had’. Wij willen van Hoogstraten's *Groot Hist. Woordenb.* waarvan hij slechts een goed deel van het eerste stuk bearbeid heeft, en het deel dat hij aan van Loon's *Penningwerk* had niet gewagen, noch van zijne kabinetten van naturaliën, penningen enz. evenmin hem als vriend, mensch en christen beschouwen. Zulks is reeds uitvoerig in *Vad. Letteroef.* jaarg. 1850 geschied. Hij overleed den 13 November 1724 aan een longontsteking, tengevolge van het indringen van zout water (hij was bij een dikken en zwaren mist in het water gevallen) in den ouderdom van 66 jaren. Ver-

schillende dichters en onder hen R. van Leuven, Poot, d'Orville, Bernardus Monita betreurden zijn verlies. Ter zijner eere werd een penningplaat gemaakt met zijn afbeelding en het jaar en den dag zijner geboorte. Reeds gedurende zijn verblijf te Dordrecht was hij in het huwelijk getreden met Maria van Nispen, bij wie hij acht kinderen verwekte. François (die volgt); Mattheus, geb. 1667, gest. 1689; Maria, geb. en gest. 1689; Mattheus, geb. 1690, gest. 1722, geh. 1719 met Debora Quirina Koops, wed. de Gens, zonder oir; Jacob, geb. 1693, gest. 1697; Esther, geb. 1697, gest. 1699, en hare tweelingszuster Maria, geb. 1697, ongeh. gest. 1712; Jacob, geb. 1700, gest. 1756, gehuwd met Hendrikje Jansz., zonder oir.

Behalve de penningplaat bestaan er de volgende portretten van D.v.H. 1. Naar en door P. Schenk, zw. k. met twee regelig vers van Broekhuizen.

> 'Sio diserta gestat ora duplicis Phoebi comes
> Hoogstratanus, eruditi temperator pectinis.'

2. Naar A. Boonen door J. Houbraken 4°. met 4 Lat. dichtregelen van Broekhuizen.

3. Naar A. Boonen door P. van Gunst, Fr. Halma exc. gr. met dezelfde 4 regels van Broekh. Ook werd hij afgebeeld door de Rouel, waarop 4 regels van J. van Hoogstraten, *Mengelpoezy*, D. III, bl. 225.

Hij schreef en gaf uit:

Rymoeffeningen van D.v.H. *en* Petrus Rabus, Amst. 1678.

Geneeskundig verhaal van de Sprouw (*aphtis*) *beschreven door Vincent Ketelaer*, *Geneesoefenaar en Rector te Zierikzee*, nu vertaalt door D.v.H., Med. Dr. bij F.v.H.

De hodiernae medicinae statu, Dordr. 1683, door hem zelven vertaald.

Schets der Geneeskunst, aan Dr. van Morsch opgedragen, ook in *Gedichten*, bl. 199.

Schets der Geleerdheid en Wetenschap, aan Dr. van Zanten opgedragen, ook in *Gedichten*, bl. 244.

Overzettingen van de *Annotatio in N.T. van* Hugo Grotius. De *Evangeliën* verschenen Gouda 1685, 4°. De *Brieven* en *Openbaringen* aldaar in 1693, 1694. Zie *Gedichten*, bl. 221.

Overzetting der *Vitae excell. Imperat.* van Cornelius Nepos. In 1746 verscheen te Amsterdam bij P. Schouten de 4°. druk.

Tafereel van Cebes, Dordr. 1683, Amst. 1687, 8°.

Navolging van Cebes Tafereel, ook in *Gedichten*, bl. 366 volgg.

Ezopische Fabelen van Fedrus, *gewyden slaaf des Keizers Augustus*, *in Nederduitsch dicht vertaalt en met Aenmerkingen verrijkt door* D.v.H., Amst. 1703, 4°. met pl. get. door J. G o e r é e , gegr. door P. B o u t a t s , met portr. Opgedragen aan A m a l i a Princes van Nassauw, Amst. 1704, m. pl. en portr. 's Hage 1739, 8°. Amst. 1769, 8°. m. kunstpl. van F o k k e .

Faernus Fabelen, Amst. 1718, 1746, 8°.

Oratio Funeb. in Did. Hoeufft, Dordr. 1695. Ook eene *Elegie* afzonderlijk gedrukt en in *Poëm.*, p. 366.

C. Nepos c. notis D.H. *per secundas curas auctioribus*, Amst. 1706, Ultraj. 1780, 8°.

Terentii Comoediae, Amst. 1699, Lond. 1702, 8°. *cum locis Terentii ipsius parallelis et indice formularum s. phrasium uberrimo curâ* D.H., Amst. 1718, 4°. en 8°.

Phaedri Augusti Liberti Fabularum Aesopiarum Libri V. *Notis illustravit in usum serenissimi principis Nassovii D.H. Accedunt ejusdem operâ duo Indices*, *quorum prior est omnium verborum multo quam ante hac locupletior*, *posterior eorum quas observata digna in notis occurrunt*, Amst. 1699, 1701, 1718, 4°. en 8°., Dordr. 1678.

Nieuw Woordenboek der Nederd. en Lat. Taal, Amst., Dordr. 1704, Amst. 1709, 1729, Amst., 's Hage, Leyden, 1756, Amst. 1771, met voorwoord van H. V e r h e y k , alle in 4°.

De Maatschappij van Ned. Letterkunde te Leyden bezit 3 exemplaren van dit woordenboek met aanteekeningen van L e l y v e l d , S c h u l t e n s en and.

Beginselen of Kort Begrip der Rederijkkunst, Amst. 1721, na zijn dood door V l a m i n g uitgegeven, 8°.

Beschrijving der Heidensche Goden en Godinnen, Amst. 1715, 's Hage 1761, 3de dr. m. pl.

Het Roomsch kabinet van Oudheden, *uitgelegd en verklaard door M.A. de la Chausse*, *uit het Latijn vertaald door* H.v.H., uitgegeven door P. l e C l e r c .

A. L a m p e , *over het Zaligmakend Geloof*.

Carmina, Amst. 1682, 1697, 1700, ap. F. H a l m a , Rott. 1710 (*Poëm. lib.* XI. *ed. altera priori multo auctior*, met portr.), Amst. 1728, niet gelijk bij W i t s e n G e y s b e e k 1628, *edit. altera prioribus longe auctior*, door P. V l a m i n g bezorgd.

Gedichten, Amst. 1697, 4°.

Hij gaf ook de Latijnsche (Amst. 1711) en Hollandsche gedichten van B r o e k h u i z e n (Amst. 1712), in het licht.

Voorts die van: *Antonides van der Goes* (Amsterd. 1705, 1714, 1730, 1748) 4°. m. pl. van R o m e y n d e H o o g h e , en het *Leven van Antonides* (de eerste uitgave door H. hezorgd is slordig); van *Dullaert* (Amsterd. 1719) 4°., met *Kort Bericht wegens het leven van Dullaert* er voor, en van *Oudaen* met het *Leven van Oudaen*.

Ook gaf hij uit: *Horatius Flaccus*, *Dichtkunst op onze tijden en zeden gepast* door A. P e l s , 3de dr., 1705; *J. Oudaen's Aanmerkingen over Q. Horatius Flaccus Dichtkunst* door A. P e l s , Amst. 1713 (uitgegeven met een *Bericht van D.v.H.*).

Ook bezorgde hij eene nieuwe uitgaaf der *Treurspelen van Vondel*, Amst. 1719, 1720, 2 d., 4°.; de *Mengelwerken van Hooft*, Amst. 1704, fol.

Hij gaf ook in het licht: *Aanleid. tot de Ned. Taal* van N y l o ë . In den 5den dr., Amst. 1751, komt voor *Het woord van D.v.H. aan den lezer*, dat men in den 4den dr., Amst. 1746, nog mist; zoo ook V e r w e r 's *Linguae Batav. idea Grammatica*, *Rhetorica*, Amst. 1707. E v e r a r d v a n D r i e l , rector te Goes, gaf ten jare 1783 dit werkje op nieuw in het licht met fraaije aanmerkingen, terwijl de kundige N. H i n l o p e n er ten jare 1776 eene Nederd. overzetting van beloofde, die echter nimmer verscheen.

Aanmerkingen over de geslachten der Zelfst. n.w. ten dienste der taallievenden tot eene proeve opgesteld, Amst. bij F r . H a l m a , 1708. In 1710 verscheen een tweede uitgaaf van dezelve '*verrijkt met een menigte woorden uit Vondel*, *Hooft en andere schrijvers*, hem door M o o n e n , Mr. F r a n ç o i s v a n B o c k h o v e n , J a n S u d e r m a n en J o a n d e H a e s toegeschikt; eene uitgaaf, die in het volgende jaar onder een nagemaakt titelblad met een *Aanhangsel van bijvoegselen en verbeteringen* werd uitgegeven. In het jaar 1725 bragt H. een derden druk ter perse, en gaf zijn werk eerst toen den naam van *Lijst der gebruiklijke Zelfstandige Naamwoorden door hunne geslachten beteekent*. Na den dood des schrijvers, in 1733, verscheen te Amsterdam, bij A d r i a a n W o r en de erve G. O n d e r d e L i n d e n , een vierde druk met al de voorredenen der vroegere drukken, benevens een brief van M o o n e n aan H o o g s t r a t e n en van A n o n y m u s B a t a v u s (A. V e r w e r) betreffende zijne door H o o g s t r a t e n uitgegeven *Linguae Batavae idea*, en ging vergezeld met een werkje onder den naam van *Bijvoegsels behoorende tot D.v. H's. Lijst der gebruikelijke Zelfst. n.w. enz.*, door G e r a r d u s O u t h o f , in zijn leven predikant en rector te Kampen. In 1759 kwam het werk van

Hoogstraten op nieuw te voorschijn bij P. Meijer te Amsterdam, met de *Bijvoegsels en verbeteringen* van Outhof en *Aanteekeningen* van Adriaan Kluit en in 1785 verscheen een zesde druk bij P. Meijer en G. Warnars, die de waarde van alle vroegere geheel verdonkerde, met eene belangrijke voorrede van Kluit, rakende de algemeene regelen der geslachten. In de bibliotheek van *Nederl. Letterk.* is een exemplaar met aanteek. van Schultens van zijn *Groot Algemeen Historisch Geographisch Woordenboek*, Leyd. 1725, 7 d., fol.

Op verschillende catalogi komen mss., gedichten en brieven van hem voor, op die van C. van Alkemade en P.v.d. Schelling, o.a. 34 brieven aan Hesselius en een ms. gedicht van zijn hand.

Zijn rijke boekverzameling werd in 1725 verkocht.

Zie *Biogr. Univ.*, T XX. p. 538; Saxe, *Onom.*, P.V. p. 636; Jöcher, *Gelehrt. Lexicon*, i.v.; *Leven van H. door* Vlaming voor zijne *Poëmata* (Amst. 1728 8°); Kok, *Vad Woordenb.*, D. XXI. bl. 54; Weytingh, *Hist. Litt.*, p. 215; S. Burmanni, uitgave van *Phaedrus. Praef.* (L.B. 1748 8°); Fabricii *Bibl. Lat.*, T. III., p. 440; Hoenfft, *Parn. Lat. Belg.*, p. 198; Peerlkamp, *de Poëtis Neêrl.*, p. 456; Bayle, *Lettres*, T. III. p. 856, 873; Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 313; Siegenbeek, *Bekn. Gesch. der Ned. Letterk.*, bl. 233, 291, 318, 321, 333; van Kampen, *Bekn. Geschied. der Ned. Taal en Letterk.* D. I. bl. 387, D. II. bl. 271; de Vries, *Geschied. der Ned. Dichtk.*, bl. ; Huydecoper, *Proeven van Taal en Dichtk*, passim; La Rue, *Gelett. Zeel.*, bl. 124; Vrolykhert, *Vl. Kerkh*, bl. 353; Ypeij, *Geschied der Nederd. tale*, D. I. bl. 533, 537, 538, 539; Hinlopen, *Hist. van de Nederd. Overz. des Bijbels*, bl. 224; Moonen, *Nederd. Spraakk*, Amst. 1706 (Aanspraak tot den Nederd. lezer); J. Lublink *de Jonge*, *Verhand.*, D. II. bl. 365; D'Orville, *Poëm.*, Amst. 1740, p. 75, 80, 215; Brouckhusii *Poêm.*, p. 111, 175, 185, 242, 245, 278, 279, 324; Francii, *Posthuma*, p. 314; *Delic. Poêtie*, p. 97; Vlaming, *Gedicht.*, passim; J. de Haes, *Gedicht.*, D. I. bl. 127, 162, 169, 174, 307; A. van der Goes, *Gedicht.*, bl. 122, 353, 439; J. Goeree, *Gedicht.*, D. I. bl. 236; J. van Hoogstraten, *Mengelp.*, D. III. bl. 225; *Nederd. Keurd.*, *verv.*, bl. 87; *Gedicht. van* J. Zeeus, bl. 70; Van Loon, *Hedendaagsche Penningk*, bl. 136; *Beschrijv. van Ned. Histor. penningen ten vervolge op het werk van Mr.* G. van Loon, St. I. Pl. Vl. Nr. 66; Bilderdijk. *Aanteck. op Hooft's Gedicht*, bl. 223 verg. met bl. 10; *Verklar. Geslachtl.*, bl. 23; *Mengelpoêzy*, 1823, *Voorrede*, p. XX; Collot d' Escury, *Holl. Roem*, D. III. bl. 40, 41, A. IV. (2) bl. 272-282; Schotel in *Vad. Letteroef.* 1850, bl. 549 volgg.; van Halen, *Panpoëtic. Bat.;* Rabus, *Boekzaal van Europa* 1700, *b*, bl. 546, 1701, *a*, bl. 141; *Boekz. der Gel. wer.* 1708, bl. 556, 1723, bl 301, 1725, bl. 365, 1732, bl. 80-89, 1773, bl. 502, 1778, bl. 440; Arrenberg, *Naaml. van Ned. Boek.*, bl. 199; *Cat. der Maats van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 92, 136, 199, 247, 314, D. II. bl. 269, 514, 600; *Bijvoegs.* 1848-52, bl. 19; *Cat.* van Alkemade envan der Schelling, bl. 63; *Cat.* Francii p. 193; *Cat* J. te Water, mss. bl. 26; *Cat.* J. Koning, bl. 81; *Cat.* J. Hoeufft, bl. 170; *Cat.* mss. J. van

Voorst, p. 174; *Cat. d'une Collection de Mss.*, La Haye 1862, p. 72; Muller, *Cat. van Porttr*.

[Maria van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (MARIA VAN) vrouw van den bovengemelde, dochter van den bekenden dichter, landmeter en boekverkooper Mattheus van Nispen, werd te Dordrecht geboren. Zij was ook bloedverwante van Abel, Adriaan en Karel van Nispen, bekend door uitgegeven werkjes en dichtstukjes. Zij zelve beoefende de poëzy. Zij zette ook de aanteekeningen van Hugo de Groot over de Evangeliën in het Nederduitsch over. Haar dood (zij overleed te Amsterdam 26 November 1708) werd door Moonen en J. de Haes betreurd.

Zie Schotel, *Geschied- Letter- en Oudheidk. Avondst.*, bl. 164, 165; *Over de van Nispens* in *Jaarb. van Dordr.* 1840, *Vaderl. Letteroef*. 1850, bl. 569; Moonen, *Poêzye*, bl. 76, 80; J. de Haes, *Ged.*, D. I. bl. 263.

[François van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (FRANÇOIS VAN) zoon der bovengemelden, in 1685 te Dordrecht geboren, legde zich op het portretschilderen toe en vervaardigde o.a. het portret van den dichter Broeckhuisen. Hij huwde te Londen met Maria Borremans van Rotterdam, die hem vier kinderen schonk. Hij overleed in 1721.

Zie Schotel in *Vad. Letteroef.* 1850, bl. 569, 570.

[Jan van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (JAN VAN) eenige broeder van David, werd 26 Januarij 1662 te Rotterdam geboren, bezocht aldaar de Erasmiaansche school, hielp zijn vader François in het vertalen van Nepos en Justinus en zette zelve later stukken uit Lucanus, Ovidius en andere Latijnsche dichters over. Te Dordrecht, waar hij den boekhandel uitoefende, hield hij zich reeds in zijne jeugd bezig met het vervaardigen van Nederlandsche gedichten. Menig door hem aldaar vervaardigd gelegenheids gedicht ziet afzonderlijk het licht. Ook plaatste hij gedichten voor de uitgegeven geschriften van zijne kunstvrienden Hendrik van Bracht, Matthijs Balen, Mattheus van Nispen en Salomon van Til. Omstreeks 1700 begaf hij zich naar Breda, waar hij vriendschap sloot met den dichter Pieter Nuyts, officier der vrijheid Etten, Leur en Sprundel. Van daar begaf hij zich naar Gouda, waar hij door Kempher, van Someren, van der Schelling, Westerhovius, Cincq en anderen met jubelzangen werd verwelkomd. Jan van Hoogstraten behoorde tot de vruchtbaarste dichters van zijn tijd. Zijne tijdgenooten vergoodden hem, ja sommigen stelden hem met Vondel gelijk. Het nage-

slacht oordeelt anders. Hij was een dichter zonder verheffing, een kunstgenootschappelijk poëet. In zijne jeugd, toen hij aan de Merwe en de A zong, sloeg hij soms fikse toonen aan, doch hoe hooger zijne jaren klommen, hoe meer zijne poëzy in waarde daalde. Grooter, maar in zijn tijd minder erkend, waren zijne verdiensten als beoefenaar der Nederduitsche taal, die hij volgens H u y d e c o p e r grondig verstond. Hij stierf in 1756, diep betreurd door zijne kunstbroeders. H o u b r a k e n en A ë t e s schilderden zijne beeldtenis. Zijne vrienden K e m p h e r en C o r n e l i s v a n B r a c h t plaatsten er bijschriften onder. Zijne echtgenoot G e e r t r u i j v a n d e n H a g e n, dochter van H a g e n en van B e r e n d i n a v a n T r i g t, van moederszijde aan de familie A l b l a s en M e r w e d e vermaagschapt, schonk hem 6 kinderen.

Hij schreef:

Rouklagt op het afsterven van Maria Stuart, Dordr. 1685.

Ter bruylofte van Pieter Fannius, *Vryheer van Oudt-Haerlem enz.*, *en Cornelia Baen*, *den* 13 *van Sprokkelm*. 1685, Dordr. 1685, m. pl.

Mengelzangen en Liederen, 1710, 8°.

De Kruysheld of het Leven van den grooten Apostel Paulus, *Leeraar der Heydenen*, *in* VII *Boeken begrepen*, 2de dr., Gouda 1712, met kunstpl. en kantteek. door A. H o u b r a k e n, 4°. *Op nieuws oversien*, Gouda 1712, 4°.

Zegepraal der Goddelijke Liefde, Amst. 1728, 1734, 8°.

Minnezangen, Gouda 1788, 8°., 3de dr.

Geestelijke Gezangen, Gouda, 2de dr.

Klinkdigten op verscheyden stoffen, Gouda 1712, 16°.

Staat en Zedekundige Zinneprenten, *leerzame Fabelen*, *die van den Heer La Court speelswijze gevolgd*, Rotterd. 1731, 4°.

Zinneprent in verscheyde versjes bestaande op de Nietigheid des menschelijken levens, in plano.

Zinrijke Fabelen, Rotterd. 1731, 1733, Amst. 1741, m. pl. 4°.

Parnas aan de Waal of Geldersche Zangnimph zoet op Mengelpoëzy uit verscheyde gedigten, Amst. 1726, 4°.

Afsetsel van de Republiek of vrije staat van Venetie, in 3 Boeken, Amst. 1715, 4°.

Stedekroon der Stemhebbende Steden in Holland.

Puntdigten en Bijschriften, Gouda 1712, 8°.

Sedeles over ijdele ondernemingen der wraaksuchtige Menschen, 1712.

Spiegel der allerschoonste Courtisanen dezes tijds, *verbeeldende desselfs verandering van kleederen*, *vercierselen en andere ornamenten. Gedruckt voor den Uitgever*, 1701, m.

pl. en portretten; Fr. en Hoogd. tekst en Holl. vertaling, Nijmegen, 12°.

De 2de en 3de uitgaven der *Courtisanen* verschenen te Gouda 17 .. en 1710 (*Spiegel der vermaardste Courtisanen in haren optoy en toestel naar yders tijd. De derde druk vermeerdert met de vijf Zinnen. Aan Lisidas en de gadelooze Klimene etc.*), waarvan de tekst zeer verschilt met die in de uitgaaf van 1701. Ook zijn in de latere uitgaven de Hoogd. verzen weggelaten. Uit een berigt van den uitgever K l o p p e n b u r g vóór de *Klinkdigten op verscheyden Stoffen*, Gouda 1712, blijkt dat H o o g s t r a t e n de vervaardiger er van (namelijk der Hollandsche verzen) is. Lang voor H o o g s t r a t e n was deze *Spiegel* ook met eene Holl. vert. bekend. (*Le miroir des plus belles courtisanes de ce temps en François*, *Hollandais et Allemand*, *orné de* 40 *portraits par Christ de Pas*, form. oblong, Amst. 1630, 4°. V o g t , *Cat. Libr. rar.* (1738) p. 402. C. d e P a s gaf in 1641 z. pl. in het licht een diergelijk werk, form. obl., getiteld: *Les abuz du mariage*, *où sont clairement représentez tant les subtilitez des honnestes femmes que des hommes dont ils usent pour se tromper l'un l'autre; à cecy sont adjournez quelques enseignemens pour corriger tels abus*. Ook met portr. en Franschen, Duitschen en Hollandschen tekst.

Poëzy, Rott. 1726, 8°., Leyd. 6 d., 8°.

Mengelpoëzy, Amst. 1715, 5 d., 8°.

Mengelpoëzy of verscheyde Gedichten, Amst. 1714-1718, Rott. 1720, 5 d., 8°.

Eneas of ondergang van Troje Treurspel, ter Gouda 1710, Amst. 1758.

De geleerde (geladderde) *advocaat of de bespotte druivendief*, *getrokken uit den vermakelijken Avonturier van N. Heinsius*, Amst. 1707, 8°.

De voogd gek. tegen dank, blijsp. naar het Fransch van D a n c o u r t , Gouda 1710.

Medor en Angelica of de schaking in de opera, kluchtsp. naar het Fransch van D a n c o u r t , aldaar 1711, m. pl.

Tys onverstand of de bruiloft van Anne met 'er baard, kluchtsp., aldaar 1724?

De verliefde Kok, kluchtig blijspel, te Abdera voor K o r n . T e s s e r s , in het *Kookboek?*

Daphnes veldzang. Tooneelsp. Amst., voor de liefhebb., 1748, m. pl., 8°.

Amarel, blijsp.

Zie B i d l o o , *Panpoët.*, p. 70; W i t s e n G e y s b e e k , *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III., bl. 319; S i e g e n b e e k , *Geschied. der Ned. Letterk.*, bl. 233; d e V r i e s , *Proeve eener Geschied. der*

Ned. Dichtk., D. II. bl. 103; van Halen, *Panpoêt.*, p. 12 (*Voorr.*); Schotel in *Vad. Letteroef.* 1851 (*Mengelw.*), bl. 45 volgg; *Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 247, 298, D. III. bl. 82, 118 *b*; Abcoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, bl. 170; Arrenberg, *Naamreg. van Boek.*, bl. 248; Muller, *Cat. van Portr.*

[François van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (FRANÇOIS VAN) zoon van den vorige, werd in 1689 te Dordrecht geboren, bekleedde achtereenvolgende de ambten van secretaris van Ysselstein, heemraad van den Overwaard, wegens de baronnie van Liesvelt; van substituut drossaard en schout der stede van Nieuwpoort; van stadhouder en registermeester van de leenen der baronnie van Liesvelt; sedert 1743 van secretaris, vervolgens (1744) van raad in de vroedschap en eindelijk (1746) dat van burgemeester van Oudewater. Hij was een der uitstekendste regenten van zijn tijd, ‘een vurig liefhebber van zijn vaderland, regtvaardig en buitengemeen verlicht,’ ‘een man van ijzeren wil,’ ‘onbeteuterden moed,’ ‘met het hart op de tong.’

Daarvan heeft hij gedurende geheel zijn leven bewijzen gegeven; maar vooral bij gelegenheid dat de Luthersche predikant van Woerden aan Burgemeesteren van Oudewater verzocht had, dat het hem vergund mogt worden voor zijne geloofsgenooten in het regiment van den kolonel Tissot van Patot, dat toen te Oudewater lag, in de publieke kerk (wanneer er geen dienst in werd gedaan) te mogen prediken, en het avondmaal te bedienen, een verzoek, dat de hevigste oneenigheden ten gevolge had. Van zijne opregtheid, moed en regtvaardigheid is ook zijne aanspraak tot de commissarissen door den prins (1750) naar Oudewater gezonden om de geschillen tusschen de regeringsleden te onderzoeken, een bewijs, en noch bedreigingen, noch beloften konden hem weerhouden, om deze heeren de misbruiken, in het stuk der regering, politie en finantiën dier stad ingeslopen, mede te deelen. Niet te verwonderen is het, dat de prins, bij de verandering van den magistraat, hem wederom verkoos. Daarenboven was Hoogstraten zeer weldadig, en een beoefenaar der poëzy. Wij kennen slechts een enkel zijner gedichten, b.v. voor den *Paulus* van zijnen vader, en weten dat hij verschillende stukken uit Horatius heeft overgezet. Een zijner kunstbroeders meende dat Apollo op Parnas hem een eerezuil had moeten stichten en daarop gegraveerd hebben:

> ‘Hoogstraten's naam zal tot de laatste tijden leven.’

Hij overleed den 25 November 1760. Bij zijn overlijden ontbrak het niet aan treur- en lijkzangen en grafschriften,

die in een bundel vereenigd en in 4°. uitgegeven zijn. Hij huwde in 1718 Wilhelmina de Wildt, dochter van Johannes de Wildt en van Maria Cornelia Schrijver, dochter van Hendrik Schrijver, die hem verscheidene kinderen schonk.

Zie Bidloo, *Panpoët.*, p. 671; *Nederl Jaarb.* 1750, bl. 955-976, 987 volgg., 1758, bl. 719, 1760, bl. 131; Schotel in *Vad. Letteroef.* (*Mengelw.*) 1851, bl. 52 volgg.

[Samuel van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (SAMUEL VAN) broeder van den voorgaande, in 1692 geboren, werd kapitein ter zee en onderscheidde zich door dapperheid en beleid bij verschillende gelegenheden. Hij huwde in 1723 met Magdalena Haga, later met Alida Meerhout, bij welke laatste hij twee kinderen verwekte, Geertrui Wilhelmina, jong overleden en mr. Cornelis Adriaan, bewindhebber der O.I. Compagnie, schepen van Leyden, gehuwd met Anna Bergsma, wiens zoon Adriaan van Bijnkershoek van Hoogstraten, groot penningkundige, (die bladz. 1173 volgt) huwde met Catharina Berck en zonder mannelijk oir stierf. Samuel Hoogstraten stierf in 1759.

Zie J.C. de Jonge, *Nederl. Zeewez.*, D. V. bl. 293; *Ned. Jaarb.* 1752, bl. 259, 1753, bl. 17, 1785, bl. 971; J. van Hoogstraten, *Mengeld.*, D. I. bl. 173, D. III. bl. I; Schotel in *Vad. Letteroef.* 1850, bl. 52.

[Jan Willem van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (JAN WILLEM VAN), zoon van François van Hoogstraten en Wilhelmina de Wildt, studeerde te Utrecht in de regtsgeleerdheid en werd 30 Junij 1746, na het verdedigen eener *Dissertatio de differentiis jus inter antiquum*, *novum et hodiernum circa actionis editionem*, *litis contestationem et libelli emendationem atque matationem*, tot Jur. Utr. dr. bevorderd. Hij begon zijn loopbaan als secretaris van IJsselstein en eindigde haar als raadsheer in het hof van Holland, Zeeland en Westfriesland Gelijk zijne voorvaderen beoefende hij de Nederduitsche poëzij, zelfs noemde hem Joan van Strijen: ‘het puik van Febus zonen, die door zijn zang 't heelal verplichtte, wien geen lauwerkroonen maar een kroon van sterrevier pastte.’ Zoo vergoodde men de heeren-zonen in die dagen! Zijn kunstbroeder Timmerman noemde zijne gemelde dissertatie ‘bladeren met diamant, met paarlen en saphieren bezaaid.’ Wij kennen slechts van hem een grafschrift op zijn vader en een *Lierzang op de blijde inkomst van zijne Doorl. Hoogh. Willem Karel Hendrik Friso*, Utr. 1747, 4°.

Hij huwde in 1750 Maria Johanna Terwen (geb. 1727), dochter van Anthonij Terwen (geb. 1698), die

hem 9 kinderen schonk. Hij zelf stierf den 11 van Sprokkelmaand 1770.

Zie *Ned. Jaarb.* 1758, bl. 983, 1770. bl. 429; Schotel in *Letteroef*. 1851 (*Mengelw.*), bl. 56; Abcoude, 2*de Aanh. van Ned. Boek.*, bl. 78.

[Samuel van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (SAMUEL VAN), heer van Heikop en Boeikop, zoon van den vorige, werd in 1756 geboren. Hij was oudraad in de vroedschap van Rotterdam en lid van het staatsbewind, die in 1813, voor de komst van den erfprins zich te zamen met den oud-burgemeester, François van Hogendorp, op de puye van het stadhuis te Rotterdam met in een geslagen handen voor de verrukte menigte vertoonde, die in die optreding de type van hetgeen aanstaande was - de verbroedering van partijen - aanschouwde. Hij was een voorstander van kunsten en wetenschappen. Het Rotterdamsch dicht- en letterlievend genootschap onder de zinspreuk: *Studio Scientiarum Genetrix* verkoos hem tot beschermheer en bood hem, bij het afsterven zijner eerste vrouw, een lijkzang aan. Hij huwde in 1781 Catharina Meijners, den 11 Nov. 1795 overleden; daarna Anna Elisabeth Hoffmann, in 1828 gestorven. Twee jaren later overleed hij, nalatende Maria Johanna van Hoogstraten, geb. 1783, gestorven 1813, gehuwd met Jan baron van Walfort, die overleed in 1844, Margaretha Gerardina, geb. 1786, gehuwd met jonkh. Hendrik Johan Caan, geb. 1781, overleden 1838.

Zie Vreede, *Herinner. van een Staatsman*, bl. 12; Schotel in *Vaderl. Letteroef.* 1851 (*Mengelw.*), bl. 56.

[Mr. François Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (Mr. FRANÇOIS), broeder van den vorige, werd in 1773 geboren, studeerde te Leyden en verdedigde onder Hendrik Albert Schultens eene *Dissertatio de Abdicatione*. Hij is geweest in het stedelijk bewind te Haarlem en in het landdrostambt van het Noorderkwartier in Holland. Louis Napoleon benoemde hem tot hoofdofficier te 's Hage en zijn broeder de keizer, tot president van het tribunaal te Rotterdam. Nog kort voor zijn dood verklaarde de advokaat van Reesema, dat de Rotterdamsche regtbank, na den beer F. van Hoogstraten, nooit meer een voorzitter hem gelijk had gehad. Hij bezweek 10 Aug. 1813 letterlijk onder den druk van zijn arbeid, bij zijne echtgenoot Margaretha Louisa Copes van Hasselt, vier zonen en ééne dochter nalatende, die alle nog in leven zijn.

Zie S c h o t e l in *Vaderl. Letteroef.* 1851 (*Mengelw*), bl. 57.

[Pieter van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (PIETER VAN), broeder van den vorige, in 1764 geboren, werd, na het verdedigen eener *Dissertatio de bonorum publicatione*, tot doctor in de beide regten bevorderd. Na den val van het huis van Oranje-Nassau bleef hij buiten betrekking, doch bij de oprigting van den raad der stad 's Gravenhage werd hij tot lid daarvan benoemd. Na eenige jaren te voren voor die betrekking bedankt te hebben, overleed hij in 1832. Hij is de schrijver van *De ware vrienden van Vaderland en Oranje*, 's Hage, 1817, 8°.

Zie S c h o t e l in *Vaderl. Letteroef.* 1851 (*Mengelw.*), bl. 57.

[Adriaan van Bijnkershoek van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (ADRIAAN VAN BIJNKERSHOEK VAN), van moederszijde van het geslacht van B i j n k e r s h o e k , werd, schoon niet tot den stand van geleerde opgeleid, echter met een blakende liefde voor wetenschap en letteren bezield. Een langdurig verblijf in Italië werkte zeer veel tot ontwikkeling en vorming van zijn smaak mede. Vooral was daardoor die liefhebberij voor de penningkunde bij hem aangekweekt. Hij had eene verzameling van munten en penningen, die, na het koninklijk kabinet te 's Hage, voor de belangrijkste hier te lande gehouden werd. Ook legde hij zich bijzonder op het verzamelen van Nederduitsche munten en historiepenningen toe. Hij was lid der tweede klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut die hij bij de uitgave van hare *Beschrijving der Nederduitsche Historiepenningen*, ten vervolge op het werk van v a n L o o n ten dienste stond. Ook hielp hij G. v a n O r d e n , bij de uitgaaf van diens werk over de *Nederlandsche Legpenningen*. Hij was lid van de Maats. van Ned. Letterk. te Leyden en van de akademie van beeldende kunsten te Amsterdam. Hij overleed in den aanvang van 1827, nog geen vijftig jaren bereikt hebbende. Er bestaat een medaille door H. W e s t h o f f J r . aan zijn vriend A d r . v a n B i j n k e n s h o e k v a n H o o g s t r a t e n toegewijd.

Zie de *Aanspraak* van Prof. S i e g e n b e e k in *Handel. van de Alg. Vergad. der Maats. van Ned. Letterk.* 1827; S c h o t e l in *Vad. Letteroef.* 1851 (*Mengelw.*), bl. 59; *Cat. van* H. W e s t h o f f *Jun.* 23 Oct. 1848, Nr. 3963.

[Abraham van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (ABRAHAM VAN) of H o o g s t r a a t e n , te 's Hage geboren, discipel van D a n i e l H a r i n g en schilder van portretten in diens manier. Hij beoefende de schilderkunst in den tijd die hem overschoot van zijne regtskundige praktijk. Hij was lid der confrerie kamer *Pictura* en stierf in 1736.

Zie J.C. W e y e r m a n , *Lev. der Schilders*, D. IV. bl. 63; K r a m m , *Lev. en Werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 739; S c h o t e l in *Vad. Letteroef.* 1851 (*Mengelw*), bl. 58.

[Jan van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (JAN VAN), boekverkooper te Dordrecht in het midden der XVIIIde eeuw, beoefende de dichtkunst.

Hij schreef behalve eenige gelegenheidsgedichten en verzen vóór de werken zijner vrienden, b.v. vóór C o e t s , *God in de Godgeleerdheid nagespoort en gevonden in liefde*, Dordr. 1754, 8°. en *Teugel voor de huichelaren*, Dordr. 1749, 4°.

Afzonderlijk verscheen:

Vreugdegezang ter inhaling van Willem Carel Hendrik Friso te Dordrecht, Dordr. 1747, 4°.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 242, 248; S c h o t e l in *Vad. Letteroef.* 1851 (*Mengelw.*) bl. 58; A b c o u d e , *Naaml. van Ned. Boek.*, 2*de Vervolg*, bl. 78.

[Johan van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (JOHAN VAN), geb. te 's Hage, lid van het genootschap *kunst wordt door arbeid verkregen*, overstroomde de werken der maatschappijen, gelijk ook zijne vrienden, met zoetvloeijende gelegenheidsverzen. Al die verzen liet hij in 1786 voor eigen rekening drukken en zond ze zijne vrienden ten geschenke, onder de zinspreuk: *In vrede heil.*

Ook gaf hij *Gezangen ter gedachtenis van de omwenteling*, 's Hage 1788, en de maatschappij van Ned. letterk. bezit van hem: *Dichtgewijde snipperuren; - Vervolg op dezelve;* en onderscheidene gelegenheidsgedichten, als ook *Ameliestein in* 8 *boeken*, Amst. 1760, 4°.

Hij was een vriend van jonkvrouw d e L a n n o y , bij welker overlijden (18 Febr. 1782), hij met R. F e i t h en F. v a n L i m b u r g een lijkzang vervaardigde.

Hij huwde te Dordrecht, 16 van Lentemaand 1766, E l i z . v a n W e l l .

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 243; S c h o t e l in *Vad. Letteroef.* 1851 (*Mengelw.*), bl. 58; *Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 265; *Feestzangen voor den Heere Joh. van Hoogstraten en Mejufv. Eliza van Well*, *in den echt vereenigd te Dordrecht den* 16 *van Lentemaand* 1766 ('s Gravenhage).

[Johan Pieter van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (JOHAN PIETER VAN), beoefende mede de Nederduitsche poëzy, blijkens zijne *Dichtproeven*, onder de zinspreuk: *De vlijt geeft tijd*, zonder vermelding van drukker of jaartal. (1754, 68, 69, 84). Zij bestaan meest alle uit verjaar-, geboorte- en huwelijkszangen. Hij huwde in 1784 A n n a d e B r u i j n .

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 243; S c h o t e l in *Vad. Letteroef.* 1851 (*Mengelw.*). bl. 58.

[Mattheus van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (MATTHEUS VAN), door H e r i n g a als dichter vermeld. Hij was een tijdgenoot van L. S c h e r m e r, bij wiens dood hij een lofdicht vervaardigde. Ook bestaat er van hem een vers ter *Gedachtenis van J. van Broeckhuisen*.

Zie H e r i n g a, *Lijst van Ned. Dicht.*, bl. 53.

[P.B. van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (P.B. VAN). Reeds als knaap had hij veel lust voor de muziek, genoot het onderwijs van R e e p m a n en R a d e k e r, werd op zijn elfde jaar organist te Bennebroek. In 1787 werd hij te Haarlem organist in de doopsgezinde kerk in de Peuzelaarssteeg, en, weinig jaren daarna, de organistplaats op het Klein Heiligland vacant wordende, kreeg hij ook dien post.

H o o g s t r a t e n heeft eenige weinige sonaten en variatiën gecomponeerd. Hij overleed te Haarlem 6 Nov. 1828, in den ouderdom van 60 jaren en bijna 6 maanden.

Zie *Konst- en Letterb.* 1828, bl. 307.

[Pieter Lodewijk van Hoogstraten]

HOOGSTRATEN (PIETER LODEWIJK VAN), lid der rederijkerskamer *de Peoene* te Mechelen. Men vindt van hem een *Clinckdight* op T h e u l l i e r s *Porphyre en Cyprine*, op het Peoenefeest te Mechelen vertoond.

Zie W i l l e m s, *Verhand. over de Ned. Dichtk.*, D. II. bl. 74; W i t s e n G e y s b e e k, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 313.

[Robbert van Hoogveldt]

HOOGVELDT (ROBBERT VAN) schreef:

Kort verhael van 't gene verhandelt is in de by-eenkomst Aug 1661 *door eenige Mennonieten Leeraren binnen Utrecht* Utrecht 1661, 4°.

[Arnold Hoogvliet]

HOOGVLIET (ARNOLD), werd 3 Julij 1687 te Vlaardingen geboren. Zijne ouders J o h a n n e s H o o g v l i e t en K a t a r i n a P a s p o o r t waren deftige burgerlieden. Op twaalfjarigen leeftijd werd hij als klerk bij een notaris geplaatst, doch kort daarna verliet hij, met toestemming zijner ouders, zijne geboortestad en vertrok naar Dordrecht, om aldaar den post van schrijver of boekhouder bij de bank van Leening waar te nemen. Hier geraakte hij in kennis met T a r g i e r, d e B a k, v a n B r a c h t en andere dichters en begon ook hij, door hen aangespoord, zijne krachten te beproeven.

Hij werd echter spoedig te rade die bezigheid voor een poos te staken en zich op de kennis der Latijnsche taal toe te leggen, ten einde V i r g i l i u s, H o r a t i u s, O v i d i u s en andere dichters in het oorspronkelijke te kunnen lezen. Hij zette, ter eigen oefening, der *Feestdagen*

van Ovidius over. Zes en twintig jaren oud, begaf hij zich naar Amsterdam, om aldaar den post van boekhouder in eene voorname suikerraffinaderij waar te nemen, wiens eigenaar den vorige om geringe geschillen had ontslagen, doch de twist na eenigen tijd weder bijgelegd zijnde, moest Hoogvliet zijn voorganger weder plaats maken. Nu liet hij zich (1720) in den verderfelijken actie-handel in, en werd eerst onder-boekhouder van eene maatschappij te Delfshaven en daarna opper-boekhouder eener dergelijke te Vlaardingen. Het verval van dien dwazen windhandel en het te niet gaan der opgerigte maatschappijen beroofde hem andermaal van een bestaan middel. Daar hij te Dordrecht van den zilversmit Willem van der Ruit, met wien hij gemeenzaam verkeerd had, eenige kundigheden in diens vak en zijn broeder, kashouder te Vlaardingen, een andere goede broodwinning verworven had, nam hij diens plaats in, en ondervond weldra dat zijn goud- en zilversmitswinkel hem een rustig en onbekrompen bestaan bezorgde. Ook werd hij met het ambt van tafelhouder van de bank van leening, vroeger door zijn vader en broeder bekleed, begunstigd.

Nog voor hij zich te Vlaardingen had neergezet mogt hij zijne overzetting der *Feestdagen* voltooijen.

Aan het sterfbed van zijn vader besloot hij, op diens wensch van ‘in stede van het heidensch bijgeloof op te sieren, de eer van den eenen waren God te bevorderen’, tot het schetsen van een bijbelsch tafereel, en zijne keuze viel op Abraham, wiens levensgeschiedenis hij vervolgens in 12 boeken bezong.

Waren de *Feestdagen* met toejuiching ontvangen, de *Abraham* schonk hem een der eerste rangen onder de kunstgenootschappelijke zangers zijner eeuw. Zeer verschillend is het oordeel over dit heldendicht of, zoo men liever wil, deze poëtische levensbeschrijving. De kunstkeurige tijdgenooten vonden het naar hunne kritiek onberispelijk; minder gunstig is het oordeel van het nageslacht, doch hoezeer zij den aanleg en de schikking van het gedicht berispen, en vele gebreken en wanspraak er in aanwijzen, achten zij het echter een uitmuntend en verdienstelijk werk, leerzaam van zaken en rijk in dichterlijke schoonheden. Zoo oordeelden de Vries, de Kruijff, Witsen Geysbeek, Lulofs, die de handschoen voor den dichter tegen Dr. Bowring, welke den *Abraham* eene berijmde en uitgewerkte geschiedenis noemde en nimmer den moed had gehad hem te lezen, opnam. Lulofs vergelijkt Hoogvliet's Muze bij een hoogbejaard, kwezelachtig, door dik en dun voortsnappend besje, dat echter

tusschenbeide nog al vrij schilderachtig praat, hare taal ook redelijk wel verstaat en de maat onzer Alexandrijnsche verzen tamelijk goed geleerd heeft. Zijne *Feestdagen*, van welke wij boven gewaagden, zijn niet gelukkig, de overzetting mist alle losheid en bevalligheid en is stijf en gedrongen. Zijne bruilofts-, verjaar-, lijk- en andere gelegenheidsgedichten, onder den naam van *Mengeldichten* uitgegeven, zijn op verre na geen meesterstukken, ja onderscheidden zich niet van die zijner tijdgenooten. Hier en daar treft men een regel, eene gedachte aan, die den waren dichter kenmerken. Beter is zijn *Hofdicht*, *Zijdebalen*, te regt, door Witsen Geysbeek, een fraai en deftig gedicht genoemd. De hofheer David van Mollem vereerde den dichter, uit erkentenis voor dit dichtstuk, een fraaijen zilveren penning van ongemeene grootte, wegende anderhalf pond, en met groote kosten alleen tot een geschenk voor Hoogvliet vervaardigd. Zijne *Eerekroon voor de stede Vlaerdinge* is tevens een eerekroon voor zijne dichterlijke bekwaamheden. Hoogvliet had ook het plan het leven van den Zaligmaker te bezingen, doch hij gevoelde dat zijne krachten hierbij te kort schoten en staakte den arbeid. Eenige brokstukken er van zijn in de *Mengeldichten* opgenomen.

Hoogvliet stond en als dichter en als mensch in hooge achting bij zijne tijdgenooten. ‘Hij bezat’ schreef de Kruijff ‘een hart en vatbaar voor de verhevenste aandoeningen van liefde, medelijden en goedwilligheid, gevormd tot de beste deugden des gezelligen levens en gepaard met eenen vriendelijken, zachten, vrolijken, soms driftigen, maar altijd bescheiden, altijd opregten inborst. Zijne ziel was geschikt tot onvermoeide werkzaamheid, versierd met de uitmuntendste vermogens en verrijkt met een schat van nuttige kundigheden. Zijn gedrag was onbevlekt door lage, of schandelijke misdrijven, ingerigt naar de strengste wetten der matigheid en regtvaardigheid, maar bovenal eerwaardig door mannelijke godsvrucht.’ Zijne stadgenooten gaven hem een blijk hunner hoogachting door hem in 1750 tot raad en vroedschap te verkiezen. Zijne kunstbroeders vereerden hem met hunne achting, vriendschap en gedichten en hieven bij zijn graf treurzangen aan. Hij overleed den 17 October 1763, in het huis zijner geboorte, van waar, na zeven dagen, het lijk, onder het geleide der stadsregering en van het aanzienlijkste gedeelte der ingezetenen, plegtig werd ten grave gebragt. Hij liet bij zijne huisvrouw, de dochter van Willem van der Ruit, met wie hij 20 Nov. 1735 in het huwelijk trad, één zoon na. Zij overleefde hem tot 20 Maart 1789. Zijne afbeelding, gegraveerd naar een wel-

gelijkende teekening met O.I. inkt, ten koste van S. Feytema, door Pottevin vervaardigd, vindt men voor zijn leven door de Kruijff.

Behalve Pottevin's zijn er nog twee verschillende afbeeldingen van Hoogvliet. Eene, door Quinehard geschilderd, berustte in het *Pan Poëticon Batavum*, naar de andere, door 's dichters vriend de Wijs, van Nijmegen, vervaardigd, heeft Houbraken de plaat gegraveerd, die doorgaans voor 's mans werken wordt gevonden.

Lambert van den Broek, Eduard en Sybrand Feitama, Jan de Marre, Jaques van Musschert, Lucas Pater, Willem van der Pot, Joan Vermeulen, Adriaan van der Vliet, Philip Zweerts, vervaardigden gedichten ter zijner eere, die men in hunne dichtbundels en in van Halen's *Pan Poëticum Batav.* kan lezen. Ook verscheen er een bundel lijkzangen na zijn dood.

Men heeft van hem:

P. Ovidius Nasos Feestdagen, *in dicht vertaald*, Delft, Rott. 1719, 4°., Rott. 1730, 4°.

Abraham de Aartsvader, Rott. 1728, 4 pl., 1729, 4 pl., Haarl. 1734, 8°., Rott. 1736, 4°., m. verbet., Rott. 1744, 4°., 1746, 4°., 1758 (uitg. van J. Spex) 4°., 1754, 4°., 1762, 4°., (zevende druk) 1766, 4°., 1768, 1776 4°., 1780, 4°., Nijmegen 1841, 8°. (met een voorberigt en aanteek. bezorgd door B. ter Haar).

Mengeldichten, Rott. 1737, Delft 1738, 4°.

Vervolg der Mengeldichten, Rott. 1753, 4°.

Zijdebalen, *Hofdicht*, m. pl., Delft 1740, 4°.

Eerekroon voor de stede Vlaardingen, Delft 1743, 4°., 's Grav. 1771, fol. Ook achter de *Handv.*, *Octroijen*, *Privil. en Regten van Vlaardingen*, 's Hage 1772, fol.

Zie *Leven van A. Hoogvliet door* J. de Kruijff, in de *Levens van Ned. Dichters en Dichteressen*, *uitgegeven door het Genootschap Kunst wordt door Arbeid verkregen*, D. I.; Siegenbeek, *Geschied der Ned. Letterk.*, bl. 242-244; van Kampen, *Bekn. Geschied der Kunst. en Wetens.*, D. II. bl. 94-100; de Vries, *Geschied. der Ned. Dichtk.*, D. II. bl. 86; Collot d'Escury, *Hollands roem*, D. IV. bl. 272-287; Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 322 volgg; John Bowring, *Iets over de Holl. Taal- en Letterk*, bl. 57; Lulofs, *Toelicht. en Bedenk. op Dr. J. Bowring's Aanmerk. over onze Ned. Letterk*, bl. 47, 48; Snellaert, *Geschied. der Nederl. Dichtk.*, bl. 180; W. de Clercq, *Invloed der vreemde letterk. op de Nederl. taal- en letterk.*, bl. 279; Dr. Huberts, *Chron. Handl. tot de beoef. van de Geschied. der Vad Letterk.*, bl. 80; Sprenger van Eijk, *Geschied. en Merkwaardigh der stad Vlaardingen*, bl. 77 volgg., met portr.; *Proeven van Dichtk. letteroef. over den smaak en de poezy van den Abraham den Aartsvader door A. Hoogvliet*, Utr. 1780; *Werk. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. III. bl. 67; Lelyveld op *Huydecopers Proeve van Tael- en Dichtk.*,

D. I. bl. 702; *Nieuwe Bijdragen tot opbouw der Vad. Letterk.*, D. I en II. (*Reg.*); *Maendel. Bijdragen tot opbouw der Ned. Tael- en Dichtk.*, D. I en II. (*Reg*); *Ged van* S. van Dijk, bl. 208; Lenter, *Mengeld.*, bl. 260; van Halen, *Panpoet. Ralanus*, p. 36, 40, 43, 46, 86, 87, 115, 131; Helmers, *Holl. Natie*, bl. 187; *Cat der Maats van Ned Letterk.*, D. I. bl. 198, 251; Arrenberg, *Naaml. van Ned. Boek.*, bl. 200; Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt, Bodel Nyenhuis, *Topogr. lijst der Plaatsbeschrijv.*, p. 1152, 1280; Muller, *Cat. van Portr.*

[Johannes Hoogvliet]

HOOGVLIET. (JOHANNES), heelmeester te Delft, schreef:

Kunst om wonden te schouwen en over derzelver doodlijkheit te oordeelen, *kortelijk verhandelt volgens de waare huishouding onzes ligchaams*, Delft 1729, Rott. 1749, 8°., 2de druk.

Jean Louis Petit, *Verhandeling van de ziekten der beenderen*, *waarin men vertoont de verbanden en kunsttuigen tot derzelver genezing behoorende*, *vertaalt door Johannes Hoogvliet*, Rott. 1736, 1752 2de dr., 2 d., gr. 8°.

Zie Abcoude, *Naamreg. van Ned Boek.*, bl. 171; 3*de Aanhongs. van Ned. Boek.*, bl. 14, 15; Arrenberg, *Naamreg.*, *Boekz. der gel. wer.* 1762, *b.* bl. 627.

[Jan Marius Hoogvliet]

HOOGVLIET (JAN MARIUS) werd 6 Mei 1799 te Schiedam, waar zijn vader Frans Cornelis Hoogvliet predikant bij de hervormde gemeente was, geboren. Na diens dood verhuisde hij met zijne moeder en beide zusters naar Leyden. Toen hij den ouderdom van twaalf jaren had bereikt, genoot hij, onder de leerlingen van het Latijnsche school opgenomen, het voortreffelijk onderwijs van Bake en Bosse, die hem smaak voor de schriften der ouden inboezemden. Na het uitspreken eener redevoering *De vi*, *quam Cato Major habuit in eruditionem Romanorum*, liet hij zich als student aan de hoogeschool inschrijven, waar hij Bake, die omstreeks dien tijd met zijne zuster in het huwelijk trad, wederom tot leermeester verkreeg. Ook genoot hij er het onderwijs, zoo van andere hoogleeraren als vooral van Borger en van de Wijnpersse in de geschiedenis en wijsbegeerte. Na het verdedigen eener dissertatie *De Bione Borysthenita*, tot doctor in de letteren bevorderd, werd hij terstond aan het Tielsche Gymnasium geplaatst, waarbij de bejaarde Nagel, een leerling van Ruhnkenius, het rectoraat bekleedde, en deed in September 1822 zijne intrede met eene redevoering *De Veterum Scriptorum lectione utilissima ad haurienda decori praecepta;* doch reeds in het volgende jaar werd hij tot rector te Bommel benoemd, waar hij in Oct. 1822 zijn ambt aanvaardde met eene redevoering *De perspicuitate*, *praecipua literarum doctoris virtute*. Hij rigtte de

school geheel in naar die van Leyden, en wanneer geen der leerlingen tot de akademische lessen bevorderd werd en geen redevoering werd uitgesproken, was hij zelf gewoon er een te houden. Zoo sprak hij in 1823 *De laudabili utilissimaque Majorum instituto*, *quo discipulorum in gymnasiis promotiones praemiorumquo distributiones publica festivitate celebrantur*, en drie jaren later huldigde hij de nagedachtenis van den curator R.P. V e r m e u l e n (*Memoria viri amplissimi R.P. Vermeulen*, *Curatoris Gymnasii*). Ofschoon nu voornamelijk zijnen ijver aanwendende tot het welzijn der jeugd, trachtte hij echter ook in andere opzigten zijne medeburgers tot nut te verstrekken. Zoo hield hij in de Maatschappij van het Nut van 't Algemeen, waarbij hij vele jaren de betrekking van scriba waarnam, vele redevoeringen, meest van een satyrischen aard, in den geest van F o k k e S i m o n s , hetgeen hem dikwerf in onaangenaamheden bragt.

Na acht jaren aan het hoofd van het Bommelsch gymnasium gestaan en het tot zoo hoog een trap als het nimmer gestegen was gebragt te hebben, werd hij tot rector der Latijnsche school te Delft benoemd, en aanvaardde dien post in Sept. 1830, met eene redevoering *De puerorum educatione e sententia Platonis*.

Later hield hij bij de opentlijke promotiën nog twee redevoeringen, in Aug. 1831, *Nostrates qui in Academiis artes et scientias lingua latina doceant prudentius agere quam exteros ad exemplum Thomasii vernacula lingua utentes*, en in 1832, *De vi et efficacia promotionum Scholasticarum ad excitandam Discipulorum ambitionem*.

H o o g v l i e t had, zoo door zijn uitstekend onderwijs als door zijn schriften, die hij bezig was met eene nieuwe uitgaaf der *Epistolae Ciceronis* te vermeerderen, een grooten naam verworven, toen hij den 25 Julij 1835, in de kracht van zijn leven overleed, eene treurende weduwe (A n n a G r e v e l i n k) en drie zonen nalatende.

Hij gaf in het licht:

Specimen philosopho criticum, *continens diatriben de Bione Borysthenita*, Lugd. Bat. 1821, 4°.

Oratio de veterum scriptorum lectione utilissima ad haurienda decori praecepta, Tielae 1821.

Verhandeling behelzende een uitvoerige schets des vertoogs van Plutarchus over de nieuwsgierigheid, *voorafgegaan van eenige aanmerkingen over den schrijver zelven*, (geplaatst in *de Fakkel* D. V. bl. 121-156.

Oratio de perspicuitate praecipua literarum doctoris virtute, Bommeliae 1825.

Redevoering ter inwijding van het gebouw des Departements

Zalt-Bommel der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen Zalt-Bommel 1826.

Handleiding bij het lezen der schriften van C. Julius Caesar, Zalt-Bommel 1830.

Rudimenta linguae Latinae, *of allereerste regelen der Latijnsche taal*, Delft 1831.

Mengelingen ten voordeele des vaderlands uitgegeven door J.M.H. Qui non habet aere luat stilo, Delft 1831.

Brieven ter beantwoording der vrage: *Hoe schijnt op een gymnasium slechts door eenen leeraar bestuurd ook voldaan te kunnen worden aan het organiek besluit van* 2 *Aug.* 1815, Delft 1831.

Pligten volgens M. Tullius Cicero. Eene voorlezing, Delft 1832.

Antiquitatum Graecarum brevis descriptio e virorum doctorum scriptis concinnata, Delfis et Leidae 1833.

Rudimenta linguae Graecae of allereerste beginselen der Grieksche taal, Zalt-Bommel 1834.

Bijzonderheden uit de schriften der Ouden, *gemeenzaam voorgesteld*, (na den dood van H o o g v l i e t uitgegeven) Delft. 1835, zijnde de herdruk van de *Mengelingen* en de *Pligten*.

Zie G.H.D. S u r i n g a r , *Commentariolum de Vita Jani Marii Hoogvliet* in T. II. *Symbol Litt.; Alg. Kunst- en Letterb.* 1835, Nr. 33; *Journal de la Haye* 30 *Juillet* 1835; *Aanh.* op N i e u w e n h u i s *Woordenb. van Kunst. en Wetens.*, o.h.w.

[Nicolaas Hoogvliet]

HOOGVLIET (NICOLAAS), werd den 19 van Herfstmaand 1729 te Delft geboren, studeerde in de godgeleerdheid, werd eerst predikant in de Gasthuiskerk te Delft, in 1757 te Leyden en bedankte in 1770 voor eene beroeping naar Amsterdam. In laatstgenoemd jaar beriepen hem curatoren tot hoogleeraar in de godgeleerdheid aan de Leydsche universiteit, welke post bij den 17 December van dat jaar met eene redevoering *De oratoris sacri in refellendis Revelationis Divinae contemtoribus prudentia*. In 1776 zou hij het rectoraat met eene redevoering *De latione Legis publicae non unico revelatae Religionis documento*, hebben neêrgelegd, toen hij door zijn dood in zijn voornemen werd verhinderd. Hij stierf 29 April 1777, bij zijne huisvrouw E.A. T a t u m vier dochters en een voorzoon nalatende. P. d e M a r e heeft zijn beeldtenis in plaat gebragt.

Zie T e W a t e r , *Narratio*, p. 231, 232; S i e g e n b e e k , *Gesch. der Leids. Hoogesch.*, D. II. bl. 214, 215; *Symbol. Liter. Hagan.* Cl. I.P.I. p. 225, 226; *Lijst van Predik.* achter het *Textenboekje te Leyden*, bl. 128; *Boekz. der gel. wer.* 1777, *a.* bl. 579; *Ned. Bibl.*, D. V. bl. 2, 360 (op zijn beeldtenis); M u l l e r , *Cat. van Portr.*

[Martinus Hoogvliet]

HOOGVLIET (MARTINUS), te Middelburg geboren, studeerde te Leiden in de godgeleerdheid en liet zich onder het getal der propenenten aannemen. Bij zijne theologische studiën voegde hij de beoefening der Oostersche talen onder de hoogleeraren H a m a k e r en W e y e r s , werd interpres legati Warneriani en verkreeg den titel van doctor in de letteren, na het verdedigen van een uitmuntend *Specinen e litteris Orientalibus exhibens Diversorum scriptorum locos de regia Aphtasidarum familia et de Ibn-Abduno poëta*, *ex mss. Codicibus Bibliothecae Leidensis editos*, *latine redditos et annotatione illustratos*, L.B. 1839, 4°.

Hij werd krankzinnig en stierf na weinige jaren.

Zie B r i n k m a n , *Naaml van Boek*.

[Anneken Hoogwant]

HOOGWANT (ANNEKEN), dichteres uit de eerste helft der XVIIde eeuw.

Men heeft van haar:

Lusthof der zielen en Gezangen in rijm.

Stichtelijke bedenkingen over de Openbaringen van Johannes, Amst. 1653, 4°.

Zions klagten, 12°.

Zie B i d l o o , *Panpoetic. Bat.*, p. 274; v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 244; A b c o u d e en A r r e n b e r g , *Naamr.*, bl. 200.

[Hendrik van Hoogwerf]

HOOGWERF (HENDRIK VAN), middelmatig dichter, bloeide in de tweede helft der XVIIIde eeuw. Zijne poëzy is verspreid. Zoo vindt men een gedicht van hem voor de *Dissert. Phil. de mundi acternitate* van P e t r u s v a n K e m p e n , Traj. 1754.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. II. bl. 244.

[Everard van Hoogwoud]

HOOGWOUD (EVERARD VAN) heer van Hoogwoude en Aartswoude, een kasteel in Kennemerland aan de zijde van Medemblik. Hij was bastaard van hertog W i l l e m v a n B e i j e r e n , graaf van Holland, behoorde tot de partij van vrouw J a c o b a , door wie hij in den tweeden strijd bij Alphen tot ridder werd geslagen. Hij was de bouwheer van het slot Hoogwoude, leefde nog in 1451 en werd in de Groote kerk te 's Hage voor het hoogaltaar begraven. Hij huwde 1. N. v a n K i j f h o e k , uit den huize der baanderheeren van Arkel. 2. A l i d a v a n S w i e t e n , dochter van B o u d e w i j n v a n S w i e t e n en van L u i t g a r d v a n N y e n r o d e . Hij liet bij de eerste vrouw na A n t h o n y v a n H o o g w o u d e , in 1479 als ridder te Dordrecht vermeld, en in 1485 nog in leven. Hij huwde S o p h i a , dochter van J a n v a n

Poelgeest en van Margaretha van Swieten. Hij liet zes kinderen na.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.*, bl. 990; Kok, *Vad. Woordenb.*, D. XXI. bl. 38; Arend, *Vad. Hist.*, D. II. bl. 509.

[Boudewijn van Hoogwoude]

HOOGWOUDE (BOUDEWIJN VAN) zoon van den vorige, ridder, was een dapper krijgsman. Hij sneuvelde nog bij het leven van zijn vader omtrent Saffingen (Vlaanderen), in den strijd tegen de Brabanders.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.*, bl. 990; Kok, *Vad. Hist.*, D. XXI. bl. 28.

[Cornelis Claeszoon Hoogwout]

HOOGWOUT (CORNELIS CLAESZOON) of Hoogtwout zoon van Claes Cornelisz. Hoogwout, sedert 1657 schepen en in 1666 burgemeester van Hoorn. Er bestaat een belangrijke missive van mr. Cornelis Coninck van 1665 aan deze, bevattende verscheidene belangrijke mededeelingen omtrent de verschillende gevoelens der edelen en steden van Holland en Westfriesland nopens de verheffing van Willem III.

Zie *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. VIII. bl. 343, 438; *Lijst van Burg. en Schep.*, achter Velius *Chron. van Hoorn*, bl. 43 volgg.

[Jan Hoogzaad]

HOOGZAAD (JAN) den 12 Maart 1654 te Amsterdam geboren, beoefende de schilderkunst onder Larresse, wiens stijl hij zich eigen maakte. Hij schilderde voor Willem III op het Loo, en vervaardigde o.a. op last van burgemeesteren van Amsterdam een zolderstuk op het stadhuis aldaar.

Zie Houbraken, *Lev. der Schild.*, D. III. bl. 333; Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 53; Wagenaar, *Amst.*, D. VII. bl. 37, D. XI. bl. 431.

[Jan IJsbrandszoon Hoogzaad]

HOOGZAAD (JAN IJSBRANDSZOON) beroemd scheepsbouwmeester in de 2de helft der 17de eeuw.

Zie Scheltema, *Peter de Groote in Nederland*, D. I. bl. 147.

[Johannes Baptista van Hool]

HOOL (JOHANNES BAPTISTA VAN) werd den 1 Maart 1769 te Antwerpen geboren, genoot van 1780-1802 het onderwijs van den beeldhouwer F. van Ursel, met wien hij als eerste leerling verscheiden beeldwerk vervaardigde, zoo als in de R.C. kerk in de Leeuwenstraat te Rotterdam, en de beelden op het orgel in de Groote kerk aldaar, een predikstoel en altaar in de R.C. kerk *de Liefde* te Amsterdam. Sedert

1802 begon hij voor eigen rekening te arbeiden en voltooide verscheidene diergelijke kunstwerken zoo voor kerken als voor particulieren, b.v.

twee beelden in de R.C. kerk te Arnhem, ook arbeidde hij voor de kerken te 's Bosch, Breda, Eindhoven, Oosterhout en andere plaatsen in Noordbrabant. Tot zijn laatste kunstwerken behoort de predikstoel voor de kerk te Alsemberg, voorstellende de *Prediking op den Berg*. Den 5 Augustus 1821 werd hem het professoraat voor de beeldhouwkunde te Antwerpen opgedragen. Hij stierf den 14 Junij 1837. Ook zijn zoon Jan Baptist van Hool, professor in de grondbeginselen der beeldhouwkunst aan de akademie te Antwerpen, beoefent met roem de beeldhouwkunst.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Hell. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 54.

[Gijsbrecht van der Hoolck]

HOOLCK (GIJSBRECHT VAN DER), werd in 16., te Utrecht geboren, was leerling van Antonius Aemilius, kwam in 1630 in de regering zijner geboortestad en bekleedde achtmaal de burgemeesterlijke waardigheid. In 1644 werd hij lid der staten generaal en sedert tot de belangrijkste handelingen gebruikt; zoo als tot de zaken betreffende den Munsterschen vredehandel, tot het sluiten van het tractaat van campagne met Frankrijk en van den handel met die van Lubek. Ook bewees hij in 1666 bijzondere diensten aan de vloot. Tweemaal vertrok hij op last der staten generaal naar Zeeland, om de staten van dat gewest tot eenstemmigheid met die der andere over te halen. Ook later bleef hij in groot aanzien en was in 1672 een voornaam lid van die vergadering. Hij was de oudste der raden, die in 1674, op nieuw, ingevolge het bekend reglement, door den stadhouder werd gekozen. Ook was hij een der eerste afgevaardigden ter vergadering van de staten generaal toen Utrecht op nieuw in de Unie werd aangenomen. Hij huwde, volgens Valentijn' Anna van Aalst, weduwe van Anthony van Diemen, gouverneur generaal van Neêrlands Indië, doch later schreef deze: ‘men wil dat zij naderhand met den heer Constant, gewezen directeur in Persië, die toen weder naar 't vaderland ging, getrouwd is.’ Hij stierf den 25 September 1680.

Zie Aitzema, *Sak. van Staet en Oorlog*, D. VII. bl. 165, 169 enz.; *Nalez. op de Vad. Histor. van* Wagenaar, D. I. bl. 401; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, o.h.w.; van de Water, *Groot Utrechts Placaatb.*, D. I. bl. 174, D. III. bl. 184; Valentijn, *Beschrijv. van O. en N. Oost-Ind.*, D. IV. St. I. bl. 243, 259, Du Bois, *Vies des Gouverneurs Holl. aux Indes Orientales*, p. 134; Schotel, *Illustre School te Dordr.*, bl. 52; A. Aemilii *Orat. et Poem.*, p. 396; Kobus en de Rivecourt.

[Henrica van Hoolwerf]

HOOLWERF (HENRICA VAN) dochter van A a l s t v a n H o o l w e r f, burgemeester van Harderwijk, leefde in de 17de eeuw en maakte zich als dichteres bekend door

Kracht in zwakheit in verscheiden Gebeden en Dankzeggingen, waarvan in 1705 de 3de druk, 4°., en later nog een vierde te Amsterdam in 8°. verscheen.

Zie v a n d e r A a, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.; A r r e n b e r g, *Naamreg. van Ned. Boek.*, bl. 200; *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 250.

[J.R. v. Hoolwerff]

HOOLWERFF (J.R. v.) dichter in den aanvang der 18de eeuw. Een zijner gedichten vindt men voor H. G r a a u w h a r t, *Godvrugt. Christenpligten*, Amst. 1728.

Zie H e r i n g a, *Lijst van Dicht.*, bl. 53.

[Willem van den Hoonaard]

HOONAARD (WILLEM VAN DEN) was in 1823 schoolmeester te Hillegersberg, en vervolgens eerste leermeester in een der diaconiescholen te Amsterdam. Hij behaalde de gouden medaille bij de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, voor een werkje getiteld: *Korte Uittreksels uit Merkwaardige Land- en Zeereizen*. Hij stierf den 1 Junij 1862. Hij schreef:

Rekenboek ten dienste der scholen met de antwoorden op hetzelve, Amst. 1812, 8 stukjes.

Aardrijkskundige tafel der steden en vlekken van het koningrijk der Nederlanden, 3 stukjes, met kaart en pl., Rotterd. 1818, gr. 8°.

Aardrijkskundig leer- en leesboek, 1ste *cursus*, 2 stukjes, Amsterd. 8°.

Handleiding om zich met het nieuwe stelsel van maten, *gewigten en muntspecien bekend te maken*, Amst. 1820, kl. 8°.

Vergelijking der oude en nieuwe maten, *vochtmaten en gewigten*, Rott. 8°.

De Aardrijkskunde voor eerstbeginnenden, 2de uitg., 2 stukjes, met kaart, Amst. 1820, 8°.

Geschiedk. en Topographische Beschrijving van de dorpen Hillegersberg en Bergschenhoek, m. pl., Rott. 1824, 8°.

De beoefening der Aardrijks- en Geschiedk. gemakkelijk gemaakt, Amst. 1824, gr. 8°.

Zangstukjes voor kinderen, Amst. 2 stukjes.

Aardrijksk. beschrijving der stad Rotterdam, met een kaartje, Rott. 1825, kl. 8°.

Spel- en Leesboekje voor de scholen, Rott. 3 stukjes.

Eenvoudige Lees- en Leerwijze, Rott. gr. 8°.

Rekenboekje voor eerstbeginnenden, Rott. 1828, kl. 8°.

Antwoorden, *tot de voorstellen behoorende*, *welke in het rekenboekje voor eerstbeginnenden voorkomen*, Rott. 1828, kl. 8°.

Overzigt der uitgestrektheid van het gebied der Vereenigde

Nederlanden in 1790 *en van de verschillende staatkundige verdeelingen*, *die hetzelve sedert dien tijd heeft ondergaan*, met een kaart, Amst. 1831, gr. 8°.

Herinnering van Nederlands verlossing en herstelling in 1813 *en de overwinning bij Waterloo in* 1815, *nieuwe uitgave*, met pl., Amst. 1830, kl. 8°.

Algemeen aardrijksk. leesboek, *voornamelijk bewerkt naar het Lehrbuch der Allgemeinen Geographie von Eisenmann en het Lehrbuch der Allgemeinen Erdkunde von Andree*, *nieuwe uitgave*, Rott. 1843, kl. 8°.

Rekenboek voor de scholen in het Kon. der Nederlanden, *ingerigt overeenkomstig het nieuwe stelsel*, 2de st., 1ste ged., 10de dr., grootendeels vern. uitgave, Gorinch. 1848, kl. 8°.

Antwoorden daarop.

W. van den Hoonaard en D. van der Poort, *Nieuwe letterschoof of landelijke vruchten voor verstand en hart*, Rott. 1835 en 1838, 2 d. gr. 8°.

Zie Brinkman, *Naaml. van Bock;* Bodel Nyenhuis, *Alph. Lijst van Plaatsbeschrijv.*, Nr. 226, 277, 1189, 1190, 1225.

[G. Hoop]

HOOP (G.). De eenige schilderij die van dezen schilder vermeld wordt stelt eene *Ruïne* voor.

Zie Hoet, *Cat. van Schild.*, D. II. bl. 308; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 741.

[Douwe de Hoop]

HOOP (DOUWE DE) werd 24 Maart 1800 te Workum in Friesland geboren. Zijn vader was de houtmolenaar Jan de Hoop, zijne moeder heette Gelida Pieters Hersling. Reeds in zijn prille jeugd openbaarde hij veel aanleg voor de beoefening der schoone kunsten, en oefende hij zich in het knippen van beesten en andere voorwerpen naar de natuur. Deze knipsels, los en bevallig, en vol teekening, werden algemeen bewonderd. Ook ontving hij eenig onderwijs in het teekenen van Joost Zeeman. Zijne ouders wenschten hem voor den handel op te leiden; doch op het kantoor was hij in het geheel niet op zijn plaats. Door medewerking van vrienden der kunst werd hij in 1816 leerling van C. Kruseman te Amsterdam en verwierf, onder diens leiding, in 1816, de dubbele zilveren medaille aan de teeken-akademie aldaar. Vier jaren later werd hem door de kon. akademie van beeldende kunsten, van wege den koning, een zilveren eerepenning met het borstbeeld van dezen geschonken. In 1820 behaalde hij bij *Felix Meritis* de beide uitgeloofde medailles voor het teekenen en schilderen en in 1826 ontving hij van den raad van bestuur van de koninklijke akademie te Amsterdam een vereerend getuigschrift wegens loffelijke vorderingen in de schilderkunst naar een gegeven onderwerp. Zijn *Badende jongeling*,

Stil leven en *Een hond met eenig dood wild en jagtgereedschap*, op de Amsterdamsche tentoonstellingen van 1820, 1822 en 1824, trokken de algemeene aandacht en spanden de verwachting. Op aanraden zijner kunstvrienden waagde hij zich aan een hooger vak der kunst en *De vrouw van Albrecht Beijling met haar kind*, benevens het *Portret van een kind* op de tentoonstelling in 1826, en vooral *Een landelijke herberg* op die van 1828 beviedigden volkomen de verwachting. De laatste schilderij verkocht hij voor *f* 900, en gold op de verkooping van J. N e p v e u te Amsterdam 1837, reeds *f* 1625.

Hij vervaardigde ook portretten, die met zijn overige schilderijen in bezit zijn van aanzienlijke familiën in Friesland en Holland. Wijlen koning W i l l e m II bezat van hem een *Kopy naar de beroemde avondschool van Gerard Dau*, op 's rijks museum te Amsterdam. Ten huize van zijn broeder P.J. d e H o o p . landeigenaar te Nieuwland, in de gemeente Wijnbritseradeel, berust van hem *Benjamin Franklin in zijn studeervertrek*. Hij overleed 26 October te Amsterdam.

Zie I m m e r z e e l , *Lev. en werk der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II bl. 51; K r a m m , *Lev. en werk der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. IV. bl. 742

[Mr. Adriaan van der Hoop]

HOOP (Mr. ADRIAAN VAN DER), zoon van F r a n ç o i s , raadsheer in den hoogen raad, en van M a r i a H a r t l e y , werd geboren te 's Hage 5 April 1701. Hij was eerst secretaris van de generaliteitsrekenkamer, en daarna in 1737 secretaris van den raad van state, welk ambt hij bekleedde tot in 1748, als wanneer hij zich niet kunnende onderwerpen aan de inzigten van bestuur van den stadhouder, zijn eervol ontslag verzocht en verkreeg. Hij leefde sedert ambteloos, doch niet werkeloos, zoo als uit zijne nagelaten papieren is gebleken, die door zijnen kleinzoon A d r i a a n , die volgt, met een groot deel andere gewigtige bescheiden aan het rijks-archief zijn gelegateerd. Men verneemt daaruit, dat hij het voornemen had eene geschiedenis van de verdediging onzes lands, inzonderheid van Holland in 1672 te schrijven. De bouwstoffen daartoe verzameld waren en zijn nog allerbelangrijkst.

Hij huwde 14 April 1726 S u s a n n a S o p h i a D e d e l , (geboren 1708, overleden 1793) dochter van mr. W i l l e m G e r r i t , schepen en raad der stad Amsterdam, en van S u s a n n a S o p h i a v a n d e B l o c q u e r y , en overleed op zijne buitenplaats Dyckerwaal te 's Gravesande, den 13 November 1767.

Zie *Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademié van Wetenschappen. Afdeeling Letterkunde*, D. IV; *N. Ned. Jaarb*. 1767, bl. 1393; Partic. berigten.

[Adriaan van der Hoop]

HOOP (ADRIAAN VAN DER) oudste zoon van mr. Joan Cornelis en van Agnes Dedel, werd geboren den 28 April 1778 en overleed te Amsterdam, den 15 Maart 1854.

Hij was in 1814 lid van de vergadering van Notabelen tot het vaststellen der grondwet voor den nieuw herboren staat der Vereenigde Nederlanden; daarna lid van de Eerste Kamer der Staten Generaal, en tot op zijn overlijden lid der provinciale staten van Noordholland, kommandeur der Orde van den Nederlandschen Leeuw, ridder der Orde van St. Anna van Rusland, 2de klasse. Langen tijd was hij echter, en mede tot op zijnen dood, chef van het vermaarde handelshuis van Hope & Co. te Amsterdam.

Hij legateerde niet alleen zijn beroemd kabinet schilderijen uit de oude en nieuwe school aan de stad Amsterdam, hetwelk op meer dan drie tonnen gouds geschat werd, maar ook de verzameling handschriften door zijnen vader, den minister, en grootvader nagelaten, zoo als dit in het voorafgaand artikel vermeld is.

Hij huwde in eersten echt Antonia Emmerentia Weveringh (geb. 1774 overl. 1802), dochter van mr. Maarten en van Anna Elisabeth Verbeek; en in tweeden echt, op den 11 Julij 1834, Dieuwke Fontein, weduwe J. Hofstede Jr.; doch liet geene kinderen na.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 51; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 742.

[Cornelis van der Hoop]

HOOP (CORNELIS VAN DER), heer van Stormspolder, broeder van François, raadsheer in den Hoogen Raad, geboren te Batavia October 1678, zoon van Cornelis en van Dorothea Alma, was bailluw van de Lek en hoogheemraad van den Krimpenerwaard te Schoonhoven. Hij huwde aldaar 29 October 1704, Maria Anna van der Putte, dochter van Johan van der Putte, bailluw van Schoonhoven en den lande van Blois, lid van gecommitteerde raden, en van Elisabeth Botter, eerder weduwe den heer mr. Wolphert van der Staal, burgemeester van Schoonhoven, uit welk huwelijk de familie van der Staal afstamt, welke door koning Willem I in den Nederlandschen adel is opgenomen.

Hij overleed 5 October 1746.

Partic. berigten.

[Cornelis van der Hoop]

HOOP (CORNELIS VAN DER), zoon van Cornelis en Maria Anna van der Putte, te Lekkerkerk geboren den 18 Augustus 1710, begaf zich vroegtijdig naar

Indië, om aldaar op het voetspoor van zijn vader en grootvader, in dienst der O.I. Compagnie werkzaam te zijn. Hij slaagde daarin bij uitnemendheid en was, in 1744, opperkoopman en resident te Cheribon. Hij stond in bijzondere vriendschapsbetrekking tot den gouverneur generaal baron van Imhoff, en bleef onder alle wederwaardigheden, welke die bekwame landvoogd een geruimen tijd moest ondervinden, aan hem verbonden. Bij het verlaten van de dienst erlangde hij een zeer eervol ontslag, en genoot de onderscheiding dat hij met 's lands oorlogschip, *het Kasteel van Medemblik*, kapitein ter zee Vos, repatrieerde, hetwelk op den 10 Augustus 1751 in Texel binnenviel. Na zijne terugkomst in het vaderland, werd hij in 1755 van wege de staten van Utrecht tot raad der admiraliteit in Friesland benoemd; hij bekleedde die betrekking eenige jaren; leefde later in groot aanzien te Utrecht, en overleed aldaar als kanunnik van het kapittel den Dom, op den 16 Julij 1779. Hij was den 14 October 1738 te Batavia gehuwd met Maria Petronella van Alsen, destijds weduwe van den heer Govert Lakeman, onderkoopman en tweede administrateur te Padang, doch zij overleed kinderloos in 1742.

Partic. berigten.

[Mr. Cornelis van der Hoop]

HOOP (Mr. CORNELIS VAN DER), aldus genoemd naar den beroemden Cornelis van Bijnckershoek, zoon van mr. François van der Hoop en van Maria Hartley, werd geboren te 's Hage 27 Augustus 1716. Hij was langen tijd bewindhebber der O.I. Compagnie, ter kamer van Zeventienen, doch werd in Maart 1776 raadsheer in den Hoogen Raad. Hij huwde bevorens 7 Januarij 1776 te Haarlem Anna Maria Visscher, weduwe van Styrum, welk huwelijk kinderloos bleef. Hij overleed te 's Hage 15 Maart 1781, en liet eene zeer uitgebreide en aan zeldzame werken merkwaardige bibliotheek na, welke in Mei 1784 door den boekhandelaar J. Gaillard, te 's Hage is verkocht.

Partic. berigten.

[Mr. Cornelis van der Hoop]

HOOP (Mr. CORNELIS VAN DER) zoon van mr. Gijsbert en van Anna Constantia Romswinckel, op 30 Januarij 1752 te Amsterdam geboren, stierf te Breda den 13 Februarij 1817. In 1778 tot schepen van zijne geboortestad benoemd, werd hij daarna aldaar raad in de vroedschap, en in 1787 hoofdofficier. Zijne handelingen in laatstgenoemde betrekking werden verschillend beoordeeld. Door den stadhouder van dit ambt ontzet,

week hij naar Frankrijk, en werd na de omwenteling van 1795, lid van het provisioneel bestuur van Holland, lid der Nationale Conventie en syndicus der Bataafsche republiek. Hij behoorde tot de staatsleden die in 1798 op het Huis ten Bosch gevangen werden gezet.

Zijn portret komt voor in de *Geschiedenis der Vereenigde Nederlanden*, *voor de vaderlandsche jeugd*, D. XX. Dit schijnt gemaakt te zijn naar een ander dat zeldzaam voorkomt, reeds in 1787 door P.F. gegraveerd. Hij huwde den 14 Junij 1776 Regina Catharina Balde, (geb. 1759, overl. 1834) dochter van mr. IJsbrandt Nieft Balde, heer van Kroonenburgh en de Nieuwe Sluis, en van Nicola Geertruid Smissaert, uit welk huwelijk onderscheiden kinderen geboren, doch allen jong gestorven zijn.

Zie *Nieuwe Nederl. Jaarb.*, op October van dat jaar, bl. 5420.

[Mr. François van der Hoop]

HOOP (Mr. FRANÇOIS VAN DER) geboren te Batavia, in September 1675, zoon van Cornelis (François zoon) ambtenaar bij de O.I. Compagnie, en van Dorothea Alma, werd door zijne ouders vroeg naar het vaderland gezonden, en promoveerde te Leiden, 3 September 1696, op eene dissertatie: *de bonae fidei et stricti juris actionibus*. Hij deed den eed als advokaat voor het hof van Holland 12 October 1696, en werd als zoodanig aangesteld voor de O.I. Compagnie in 1710, terwijl hij wegens Zeeland raadsheer werd in den Hoogen Raad in 1717. Hij was met zijnen broeder Cornelis, hiervoren reeds genoemd, zeer bevriend met den beroemden Cornelis van Bijnkershoek, naar wien een zijner zonen genoemd werd. Hij huwde te 's Hage Maria Hartley (geb. 1682 overl. 1750) dochter van William en Elisabeth van der Lanen, en overleed aldaar 17 Mei 1741.

Partic. berigten.

[Mr. François van der Hoop]

HOOP (Mr. FRANÇOIS VAN DER) zoon van François, raadsheer in den Hoogen Raad, en van Maria Hartley, werd geboren te 's Hage, 5 October 1720. Hij was in 1740 rentmeester der Nieuwe Kerk te 's Gravenhage; in 1744 betaalmeester der 6000 man hulptroepen, die toen door den staat naar Engeland zijn gezonden, en in 1745 thesaurier van zijne geboorteplaats. Hij was gehuwd met Alida van der Goes, uit welk huwelijk echter geene kinderen zijn gesproten, en overleed te 's Hage 3 Mei 1803.

Partic. berigten.

[Mr. François van der Hoop]

HOOP (Mr. FRANÇOIS VAN DER) oudste zoon van mr. Adriaan en van Susanna Sophia Dedel, werd

geboren te 's Hage, 21 Januarij 1747 en overleed aldaar 8 Mei 1793.

Hij was eerste secretaris van de generaliteits rekenkamer, doch werd daarna, op voorstel van den prins erfstadhouder, bij opvolging van den heer W i j c k e r h e l d B i s d o m , door Hun Hoogmogenden, op 25 October 1787 tot raad en thesaurier-generaal der Vereenigde Nederlanden aangesteld. De inhoud der resolutiën van de staten generaal daartoe betrekkelijk is zeer vereerend voor den benoemde die, hoezeer hij daarop wegens zijne langdurige en uitnemende diensten als secretaris der generaliteits rekenkamer, aanspraak hebbende, echter zelf in consideratie gaf om op eenen minderen voet van bezoldiging dan zijnen voorganger te worden aangesteld.

Van die belangeloosheid gaf hij nader een treffend blijk, toen hij door zijnen vriend, den beroemden F r a n ç o i s H e m s t c r h u i s , tot diens eenigen erfgenaam aangesteld, daarvan alleen gebruik maakte, om de handschriften van zijnen geleerden vriend, ter beschikking van de Leydsche akademie te stellen, terwijl hij het overige der nalatenschap aan de niet bemiddelde betrekkingen van F r a n ç o i s H e m s t e r h u i s uitkeerde. De hoogleeraar S i e g e n b e e k vermeld dit breeder in zijne *Geschiedenis der Leydsche Hoogeschool*.

Hoe hij het ambt van thesaurier-generaal in het moeijelijk tijdsgewricht van 1787 en volgende jaren waarnam, kan worden opgemaakt uit de verhandeling van den heer v a n O u w e r k e r k d e V r i e s , *Over het verval van den Nederlandschen Koophandel*, Haarlem 1827, die aldaar van het bestuur van den raadpensionaris v a n d e S p i e g e l gewagende, op bl. 28 vermeld, hoe deze in het herstel van orde in de geldmiddelen van den staat, door den thesaurier-generaal v a n d e r H o o p , werd bijgestaan.

Uit deze en andere omstandigheden is het niet te verklaren, dat mr. J a c o b u s S c h e l t e m a , in zijn werk *Staatkundig Nederland*, van dezen bekwamen staatsman, evenmin als van zijnen vader, den secretaris van den raad van state melding heeft gemaakt, ofschoon hij wel, en bij uitzondering den raadpensionaris v a n d e S p i e g e l vermeld, hoewel toen nog in leven zijnde. Des te meer is het aan enaam deze leemte in dit *Woordenboek* eenigzins te kunnen herstellen. De thesaurier-generaal v a n d e r H o o p verdiende eene meer uitgebreide, bechouwing. Hij stierf ongehuwd, doch daalde met de algemeene achting zijner tijdgenooten ten grave. Zijne belangrijke bibliotheek werd in Februarij 1794 door de boekhandelaren v a n C l e e f f en S c h e u r l e e r , te 's Hage, verkocht.

[Mr. Gijsbert van der Hoop]

HOOP (Mr. GIJSBERT VAN DER) zoon van Cornelis, heer van Stormspolder, en van Maria Anna van der Putte, werd geboren te Schoonhoven, 12 November 1721, en overleed te Amsterdam, in Mei 1783.

Hij was commies ter griffie van hunhoogmogenden en nouvellenschrijver van den raad van state, doch werd tusschentijds in 1745, op voorstel van den generaal graaf Maurits van Nassau, commissaris bij de troepen van den staat, welke alstoen naar Engeland werden gezonden.

Door zijn huwelijk in 1748 met Anna Constantia Romswinckel, (geb. 1728, overl. 1778) dochter van Matthijs en van Constantia Elout, verplaatste hij zich naar Amsterdam en werd hoofd van het handelshuis aldaar door zijn schoonvader gevestigd.

Partic berigten.

[Hendrik van der Hoop]

HOOP (HENDRIK VAN DER) zoon van Cornelis en van Maria Anna van der Putte, werd in Junij 1725 te Schoonhoven geboren. Slechts korten tijd voor de capitulatie der vesting Namen in 1746, tot commies der magazijnen van den staat aldaar aangesteld, moest hij bij die gebeurtenis met twee hoofdofficieren als gijzelaars in de ingenomen vesting blijven. Na ontslagen te zijn werd hij in 1747 tot postmeester van de generaliteit benoemd, doch werd later in zijne betrekking te Namen hersteld, tot dat hij den 24 October 1783 benoemd werd tot gevolmagtigd minister van den staat, bij den prins bisschop van Luik. Hij vervulde dat ambt tot op de omwenteling van 1795, als wanneer hij verder ambteloos te 's Gravenhage leefde, en aldaar op den 7 Februarij 1800 ongehuwd overleed. Zijne vrij belangrijke boekverzameling werd in Maart 1801 door de boekhandelaren van Cleeff en Scheurleer verkocht.

Partic. berigten.

[Mr. Joan Cornelis van der Hoop]

HOOP (Mr. JOAN CORNELIS VAN DER) werd den 18 Mei 1742 in 's Gravenhage geboren. Zijn vader Adriaan van der Hoop, was in leven secretaris van den raad van state; zijne moeder was Susanna Sopia Dedel.

Met vlijt studeerde de jeugdige van der Hoop aan Leydens hoogeschool in de regten, zoodat hij reeds den 22 April 1763, in den leeftijd van een en twintig jaren, aldaar den graad van doctor in de beide regten verwierf.

In datzelfde jaar, op den 12 September, werd hij geadmitteerd als practiserend advocaat voor het hof van Holland; het volgende jaar, den 27 Januarij, voor den hoogen raad, en in 1765, den 7 November, werd hij als

zoodanig erkend voor den raad van leenhoven van Brabant. Binnen de weinige jaren, nadat hij de akademie had verlaten, had hij reeds zoo vele blijken van scherpzinnigheid gegeven, dat hij den 28 October 1767 werd geroepen tot de aanzienlijke betrekking van lands advocaat voor den raad van state. In 1769 werd hij benoemd tot medeof adjunct-secretaris van de geoctrooijeerde societeit van Suriname, en als zoodanig den 5 Julij beëedigd. Zulke snelle en belangrijke bevorderingen konden niet anders dan de aandacht opwekken van het algemeen, en door de regering van de stad Amsterdam werd dan ook de werkzame en nog jeugdige regtsgeleerde, den 12 October 1769, benoemd tot poorter, en den 20 December van hetzelfde jaar aangesteld tot secretaris en boekhouder der garnizoenen, in plaats van den overleden secretaris v a n M e e l.

Aldus zag v a n d e r H o o p zijnen werkkring gestadig in belangrijkheid, maar ook in werkzaamheid, toenemen, en noodzaakte hem dit laatste zijn ontslag als 's lands advocaat te nemen, hetgeen hem den 26 October 1769 werd vergund.

In 1771 trad hij in den echt met zijne nicht A g n e s D e d e l, dochter van S a l o m o n D e d e l, tot 1748 schepen en raad der stad Amsterdam, en later bewindhebber van de Oost-Indische compagnie.

Tien jaren later, in 1781, werd v a n d e r H o o p aangesteld en beëedigd als raad en advocaat-fiscaal van het collegie ter admiraliteit te Amsterdam, en betrok hij dientengevolge een huis, uitmakende een gedeelte van de gebouwen, aan dat collegie hier ter stede toebehoorende, en dat tegenwoordig nog als stadhuis wordt gebezigd.

Den 10 October 1782 werd onze advocaat-fiscaal aangesteld als mede-lid en raad van adsistentie van den stadhouder-admiraal-generaal voor de zaken der marine.

Tengevolge van de staatkundige woelingen en verwarringen, welke ons land in dien tijd teisterden, en burgers tegen burgers in het harnas dreven, werd v a n d e r H o o p in 1795 niet slechts van zijnen post ontzet, maar zelfs den 14 Februarij van dat jaar op eene honende en wreede wijze uit zijn huis gehaald en naar de gevangenis gevoerd.

Het is ons voorgekomen dat deze gevangenneming van den Heer v a n d e r H o o p geheel moet worden toegekend aan partijhaat. Zijne gevoelens en neigingen voor den prins van Oranje en admiraal-generaal waren te wél bekend, om niet den argwaan op te wekken van hen, die na het vertrek van den prins, het roer van staat in handen hadden.

Na zijn ontslag woonde hij in stille afzondering in een klein huisje op de Reguliersgracht, en tot ontspanning had

hij, buiten Amsterdam op den Overtoomschen weg, eene woning met een tuin aangekocht. Aldaar wijdde hij een groot gedeelte van zijnen tijd toe aan nasporingen in de botanie en aan wiskundige toepassing op sommige deelen der bouwkunde.

Ook onder de regering van koning L o d e w i j k van Holland, bleet v a n d e r H o o p aan zijn stelsel van staatkundige afzondering getrouw. Den 14 Julij 1806, werd hij door eene vergadering van vijftig der aanzienlijkste inwoners van Amsterdam, benoemd tot medelid van een zestal, om bij den koning de belangen der stad Amsterdam waar te nemen en te behartigen. V a n d e r H o o p bedankte voor die onderscheiding.

V a n d e r H o o p is na dien tijd nog dikwerf van wege koning L o d e w i j k aangezocht geworden, om in eenige bediening of ambt van den staat op te treden; doch steeds wees hij zulks van de hand.

Het was echter niet bepaaldelijk een verlangen naar gemak of rust, die v a n d e r H o o p aldus alle aanbiedingen deed afwijzen. Neen! de regeringen des lands, die toenmaals zich zoo spoedig opvolgden, waren niet degenen, waaronder hij wenschte op te treden. Naauwelijks was echter aan de kimmen van Nederland eene straal van eigen volksbestaan zigtbaar, en schoon nog vele trawanten van den Franschen overheerscher op den vaderlandschen grond in grooten getale aanwezig waren, of hij was weder dienstvaardig, bereid en gereed alles voor het vaderland te wagen. Toen in den nacht van den 16 November 1813, de laatste zweem der Fransche overheersching de stad Amsterdam verliet, het burgerlijk bestuur door den dwingeland N a p o l e o n ingesteld, ophield, en het militair gezag in handen bleef van den kommandant der nationale garde, den kolonel C.C.R.R. v a n B r i e n e n, werd door dezen en eenige officieren dezer garde, M.P. B r a n t s, A.R. F a l c k, V.J. L u d e n en A.J. v a n V o l l e n h o v e n, aan eenige notabelen het voorstel gedaan, om een provisioneel bestuur der stad daar te stellen. Zeventien aanzienlijke ingezetenen aanvaardden die betrekking, en kozen den heer J.C. v a n d e r H o o p als voorzitter. De leden van dit voorloopig bestuur beseften allen het hooge gewigt van hunnen stand. Treffend was ook de eerste aanvang hunner werkzaamheden, toen v a n d e r H o o p tot voorzitter benoemd, dezelve opende met deze weinige, maar nadrukkelijke woorden: ‘Mijne heeren! vóór dat wij onze belangrijke en gevaarvolle taak ondernemen, laat ons allen en in stilte bedenken, dat God regeert!’ Deze taal in den oud vaderlandschen trant gesproken, door eene

plegtige stilte gevolgd, had invloed en met een rijken zegen is dan ook die opgenomen hagchelijke taak bekroond geworden!

Gedurende den tijd dat van der Hoop aan het hoofd van het bestuur van Amsterdam stond, gaf hij herhaalde bewijzen van moed, vastberadenheid en schrander doorzigt.

De betrekking van president der regering van de stad Amsterdam was in die oogenblikken niet zonder gevaar. Een groot gedeelte der Fransche magt bevond zich nog onder den generaal Molitor in Utrecht, en dreigde telkens Amsterdam te zullen bezoeken Als bewijs van dit gevaar kan strekken, dat weinige dagen vóór het vertrek van den Franschen generaal Molitor met zijn leger uit Utrecht, des avonds laat iemand bij van der Hoop aankwam, die door dien generaal uit genoemde stad was afgezonden, met berigt, dat deze besloten had den volgenden dag met zijne troepen naar Amsterdam te komen, en hem raadde, het provisioneel bestuur voor zijne komst te ontbinden, met bedreiging dat de generaal anders strenge strafoefening zoude bevelen, en van der Hoop als eerste slagtoffer daarvan onverbiddelijk zou vallen. De middelen van tegenweer waren op dat tijdstip te Amsterdam hoogst onvolledig en van weinig beteekenis, zoodat het gevaar wezenlijk dreigend was. Desniettegenstaande antwoordde van der Hoop, die den toestand, waarin hij verkeerde, wel besefte, koel en bedaard aan den afgezondene, (een man van zijne eigene familie) hem voor zijne mededeeling bedankende, dat hij zijn lot, vertrouwende op het goede regt, stil zou afwachten! Hij begaf zich daarop ter rust, en sliep den geheelen nacht alsof er geen gevaar bestond! Gelukkig kwam het niet tot dit uiterste. Het lot van Nederland was spoedig meer bepaald beslist, en Molitor moest met de zijnen dra eenen anderen weg kiezen en aftrekken. Van der Hoop bleef in zijne aanvaardde betrekking met al dien ernst en klem regeren, die men van hem konde verwachten. Zijn kalm gemoed kende nu evenmin vrees, als toen men hem bij een anderen stand van zaken in hechtenis nam. De liefde tot zijn vaderland en den terugkeerenden vorst had hem als met een nieuw en jeugdig vuur bezield; geen haat of wrok kwam bij hem op, en zelfs menigeen, die in voorgaande tijden met hem in staatkundige beginselen had verschild, werd door van der Hoop de broederlijke hand toegereikt, tot bevestiging van 's lands heil opgewekt en tot deszelfs dienst toegelaten.

Gelukkig kwam men die eerste dagen van opgewondenheid met beleid te boven, totdat op den 30 December deze provisioneele regering door den souvereinen vorst konde ontbonden worden.

Onmiddellijk na de aankomst van den prins van Oranje hadden er in dit land vele beraadslagingen plaats over den toestand en de nadere vestiging van ons vaderland, en het bepalen van de grondslagen, waarop men het gebouw van staat meende te moeten grondvesten. V a n d e r H o o p werd bij die beraadslagingen, zoo gewigtig voor den toekomstigen staat van ons vaderland, dikwerfgeroepen. Zijne rijpe ervaring en algemeene kennis gaf hem, vooral in het zeewezen, een grooten invloed, en daardoor heeft hij in die dagen voorzeker veel goeds kunnen stichten. Welligt moeten wij het aan zijnen zuinigen aard toeschrijven, dat aanvankelijk de schaal voor de marine van Nederland meer is afgemeten naar de grootte van ons land in Europa, dan wel naar de landen die het in de overige werelddeelen bezit, en de volken, die het aldaar beheert en bestuurt, maar ook, desgevorderd wordende, tegen elken vijand moet kunnen beschermen.

Den 6 April 1814 werd v a n d e r H o o p door den souvereinen vorst der Vereenigde Nederlanden benoemd tot secretaris van staat voor de marine; in Julij werd hij belast met de portefeuille van koloniën, tot dat hij in September daarin vervangen werd door den heer G o l d b e r g . In September 1815 werd zijn titel van secretaris van staat voor de marine, veranderd in dien van minister voor de marine.

Den 13 November 1815 werd hij benoemd tot Grootkruis der Orde van den Nederlandschen Leeuw. - In den loop van 1816 werd hem uit naam van den souvereinen vorst van Nederland, door tusschenkomst van den graaf G.K. v a n H o g e n d o r p , de verheffing tot den adelstand aangeboden. Die onderscheiding, hoe vurig ook door zoo velen gewenscht, lag niet in het karakter van v a n d e r H o o p ; neen! hij schatte de verdienste, om tot den adel te geraken, hooger dan den adelstand zelven. Maar hoe nederig hierin ook voor zich zelven gestemd, wilde hij echter dit niet alleen beslissen, en raadpleegde daarover met zijnen zoon, A. v a n d e r H o o p te Amsterdam, die daaromtrent geheel met zijnen vader instemde, als weinig overeenkomende met zijn stand van bankier en koopman, en v a n d e r H o o p bedankte voor de verheffing tot den adelstand. De maatschappij *Deligentia* in 's Gravenbage benoemde den minister v a n d e r H o o p , den 27 Mei 1821, tot gewoon lid, en die van het Utrechtsche Genootschap tot honorair lid den 17 September van hetzelfde jaar.

W a t v a n d e r H o o p voor de Nederlandsche marine geweest is, valt niet gemakkelijk in weinige woorden

zamen te vatten. De man, die van 1781 tot in zijnen hoogen ouderdom, met uitzondering van slechts weinige jaren rust, onafgebroken, eerst in aanzienlijke, en daarna in de hoogste betrekking van dezelve werkzaam was, kon veel, maar heeft ook veel *in* haar en *voor* haar gewerkt, en tot haar tegenwoordig aanzien grootendeels den grond gelegd.

De meeste belangrijke handelingen betrekkelijk het Nederlandsche zeewezen van 1781 tot 1795, en van 1814 tot 1825 werden door hem bestuurd, en zijne zienswijze had daarin den grootsten invloed. In de moeijelijke tijden vóór 1795 vinden wij, in de *Geschiedenis van het Nederlandsche Zeewezen*, door mr. J.C. d e J o n g e op schier elke bladzijde bij belangrijke marine-zaken den advokaatfiscaal v a n d e r H o o p aangehaald en genoemd. Zijn het besognes, die men in 's Hage houdt, raadpleegt men over het uitzenden van schepen, of het verleenen van hulp aan anderen, telkens is hij de man, die rapporten stelt; uit eigene trouwe aanteekeningen mededeelingen geeft, licht verspreidt, en veel en dikwerf de belangrijkste staatsstukken voor den prins van O r a n j e , admiraal en generaal, opstelt, en dezen in alle marine-zaken met zijnen raad dient. Ook in andere werken van aanbelang voor de Nederlandsche marine vinden wij steeds v a n d e r H o o p in de eerste plaats genoemd, en bij iedere commissie bekleedde bij eene belangrijke plaats. Hij wilde ook, dat anderen eene goede inzage der zaken verkregen, en stelde er prijs op, dat verlichte mannen hunne denkbeelden over verschillende deelen der marine mededeelden. Van daar het werkje van den kapitein graaf T.S. v a n B y l a n d t : *Eenige bedenkingen over de Zeevaart van de Republiek in Holland*, dat op aandrang van v a n d e r H o o p is geschreven. - De *Memorie over de middelen ter uitvoering van het advys*, *den* 28 *Maart* 1783 *uitgebragt*, *om eenen vasten post op den staat van oorlog te brengen tot eene jaarlijksche equipage*, in het Ie D. Ie St. van het *Zeemans Handboek*, door v a n K i n s b e r g e n medegedeeld, was oorspronkelijk door v a n d e r H o o p geschreven, en slechts door v a n K i n s b e r g e n met eenige aanmerkingen vermeerderd.

Het verdient opmerking, dat de minister v a n d e r H o o p zich getrouwelijk de gelden deed uitkeeren, die voortsproten uit het verkoopen van spaanders en ander afval van hout op 's Rijks werven, die vroeger zonder beheer bleven. Deze gelden heeft hij persoonlijk geadministreerd en met interessen doen oploopen, totdat zij eene som uitmaakten van 60,000 gulden of iets meer; en het is uit deze penningen, dat het prachtige lokaal voor

het ministerie van marine in het Voorhout te 's Gravenhage is daargesteld, en waarvan een groot gedeelte onlangs eene prooi der vlammen is geworden, doch ook weder in volkomen staat is hersteld.

Doch de minister van der Hoop deed meer; en zoo wij ons hadden voorgesteld eene schets te leveren van de *Geschiedenis van ons Zeewezen* onder hem, wij zouden ons hebben moeten bepalen bij verschillende zeetogten onder zijn bestuur ondernomen; moeten doen opmerken, hoe hij spoedig na de herstelling van Nederlands onafhankelijkheid in staat was eskaders uit te zenden naar de Oost- en West-Indiën en de Middellandsche Zee, die aldaar wist te onderhouden, en in staat stelde, om tot de overwinning van Palembang en Algiers zoo roemrijk mede te werken. Voorzeker zal ook elk onpartijdige erkennen, dat het geene gemakkelijke taak was het geheele korps zee-officieren zamen te stellen en te organiseren, al de werven in behoorlijke actieve werking te brengen, vele schepen op stapel te zetten en af te doen bouwen, en aan al die deelen eenheid van werking bij te zetten.

Tot den jare 1800 mogt van der Hoop zijne gade, Agnes Dedel, aan zijne zijde zien. Den 22 van dat jaar ontsliep zij, en werd den 27 daaropvolgende in de Oude Kerk te Amsterdam begraven. Dit verlies trof hem diep; in al de tijdperken zijns levens had zij hem steeds met opgeruimden moed en innige en hartelijke liefde het leven gelukkig trachten te maken.

Uit dezen echt zijn voortgesproten één zoon en drie dochters. De jongste, Anna Maria genaamd, is steeds bij haren vader gebleven en niet gehuwd geweest.

Van der Hoop streefde van de eerste trede op de openbare baan zijns levens tot aan zijnen laatsten dag met eenen onvermoeiden ijver naar het goede en edele. Zijne eerzucht en zijn streven was het welzijn des vaderlands; schitterende onderscheiding, zoo vaak het deel van hen, die in hooge betrekkingen zijn geplaatst, werd door hem niet gewenscht noch gezocht, maar zelfs met gepaste bescheidenheid afgewezen.

Zijne levenswijze was zeer eenvoudig en in overeenstemming met zijne nederige denkwijze; zijn wandel altijd godsdienstig en met weldadigheid gepaard, waar hij meende, die met vrucht te kunnen toepassen.

Ofschoon zijne hooge jaren hem alle aanspraak gaven om zijne loopbaan in stille rust te besluiten, van der Hoop bleef tot aan het einde van zijn leven, als een getrouwe wachter, met kracht van geest en wil zich op zijnen post handhaven. Eene ontstekings-ziekte bond hem

onverwachts, in Maart 1825, aan zijne legerstede; maar ook toen nog bleef hij met de belangen der marine bezig. Twee dagen vóór zijnen dood, las hem de schout-bij-nacht M a y een lang rapport voor over het loodswezen en maakte hij daarop zijne aanmerkingen, en zelfs nog den volgenden dag, eenige uren vóór zijn overlijden, werden hem al de ingekomene stukken medegedeeld, en deed hij nog zijnen order van behandeling kennen aan den heer S t r a t e n u s , secretaris-generaal van zijn departement.

In den nacht van den 13 Maart 1825, nam de ziekte van v a n d e r H o o p in hevigheid toe, en in den vroegen morgen van dien dag werd hij afgeroepen van zijne lange, soms moeijelijke, maar niettemin zoo roemvolle loopbaan. De reeds genoemde jongste dochter A n n a en zijn zoon A d r i a a n , zijne eenigste toen nog levende kinderen, waren daarbij tegenwoordig, en sloten met eene eerbiedige ontroering de oogen van hem, die hun in zijn leven zoo dierbaar geweest was.

In de *Amsterdamsche Courant* van den 16 Maart las men:

''s Gravenhage, den 13 Maart 1825. Heden overleed alhier, in den ouderdom van bijna 83 jaren, Mr. J o a n C o r n e l i s v a n d e r H o o p , Minister voor de Marine, Grootkruis van de Orde van den Nederlandschen Leeuw. Als mensch beminnelijk, als Staatsman trouwhartig en opregt, verwierf hij door zijne openbare en huisselijke deugden, te regt de algemeene achting zijner landgenooten en de bijzondere genegenheid van bloedverwanten en vrienden.'

Zijn stoffelijk omhulsel werd, overeenkomstig den wensch van hem en van de zijnen, in tegenwoordigheid van zijnen zoon, den heer A d r i a a n v a n d e r H o o p , en eenige vrienden, met stillen ernst, op den 17 Maart 1825, in de Kloosterkerk te 's Gravenhage ter ruste gelegd.

In 1854 overleed ook de genoemde heer A d r i a a n v a n d e r H o o p , die de nagelaten papieren van zijnen vader vermaakt heeft aan het rijk, ter plaatsing op het archief. Bovendien vermaakte hij aan de stad Amsterdam zijn uitgebreid en beroemd kabinet van schilderijen, ter waarde van *f* 400,000.

Zie *Verh. en Berigt. aangaande het Zeewezen en de Zeevaartkunde door* J. S w a r t *en Jhr.* G.A. T i n d a l , D. VII. St. III.

[Willem Gerrit van der Hoop]

HOOP (WILLEM GERRIT VAN DER) zoon van mr. A d r i a a n en S u s a n n a S o p h i a D e d e l , werd geboren te 's Hage, 5 November 1729 en overleed te Utrecht, 26 Augustus 1791. Bij zijn overlijden was hij opgeklommen tot generaal der kavallerie en opperbevelhebber van dat

wapen. Een regiment ruiters ter dienste van den staat werd naar zijnen naam genoemd. Hij huwde in eersten echt, 30 Julij 1764, Anna Theodora Louisa, baronnesse van Randwijck (geb. 1739 overl. 1785), dochter van Otto Dirk en Clara Margaretha Mackay. De vaandrig bij de Hollandsche gardes, Frans Steven Carel Philip van der Hoop, vermeld in het *Vervolg* op Wagenaar, D. XVI. bl. 94, was hun oudste zoon.

Een tweede zoon, Adriaan van der Hoop, majoor in Nederduitsche dienst, verliet in 1795 het vaderland, en verwekte in het huwelijk met Anna Geertruida Kolff, dochter van Gualtherus en Anna Bolani, twee zonen, Walter en Willem Gerrit van der Hoop, die zich in Hessen-Darmstadt vestigende aldaar met twee zusters, baronessen von Dörnberg Heiden zijn gehuwd, terwijl zij aldaar in den adelstand met den titel van vrijheer zijn opgenomen.

De generaal van der Hoop huwde in tweeden echt, Arnoudina Reiniera van Hasselt, dochter van Bartold en Maria Theodora van Essen, doch verwekte bij haar geene kinderen.

[Adriaan van der Hoop Junior]

HOOP JUNIOR (ADRIAAN VAN DER) werd den 2 van Zomermaand 1802 te Rotterdam uit deftige ouders geboren. Hij ontving eene beschaafde, doch geen geletterde opvoeding. De laatste zou welligt met zijn natuurlijken en reeds vroeg zich openbarenden aanleg voor kunst en wetenschap beter zijn overeengekomen en hem welligt in eenen stand geplaatst hebben, waarin hij met meer roem voor zichzelven en grooter nut voor anderen, dan in den handelstand, werkzaam had kunnen zijn. Het grootste deel van zijn tijd wijdde hij dan ook aan de beoefening van letteren, kunsten en wetenschappen. De Engelsche, Fransche en Hoogduitsche taal met de letterkunde dier volken was hij meester; ook was hij niet onbedreven in de taal der Romeinen, zelfs zou hij de dichters in die taal hebben verstaan. Of hij van een geleerde beoefening zijner moedertaal werk maakte is twijfelachtig. Ten minste zijne woordkoppellngen naar het voorbeeld van Bilderdijk, zijn niet alle overeenkomstig den aard en de regelen onzer moedertaal. Gelukkiger was hij in de beoefening der poëzy. Sedert 1830 zond hij een groot aantal grootere en kleinere dichtstukken in het licht. Zeer verschillend was wel hunne waarde, doch uit bijna allen bleek dat hij niet weinig dichterlijken aanleg had ontvangen. De menigte zijner dichtstukken strekt reeds ten bewijze, dat hij aan hunne beschaving, aan de volmaking

van zijn talent, weinig tijd kon toewijden. De gebreken, die men in zijnen dichttrant opmerkte, bleven hem dan ook voortdurend kenmerken en overschaduwden niet zelden vele van de goede eigenschappen zijner poëzy, en men heeft het dikwerf in openbare beoordeelingen betreurd, dat hij daardoor niet geheel voldaan heeft aan de verwachting die men van hem had opgevat. Hij onderscheidde zich vooral ook daardoor, dat hij ijverig gebruik maakte van de omstandigheden des tijds en niet ligt eene belangrijke gebeurtenis liet voorbijgaan, zonder haar te bezingen. Daarvan getuigen eene menigte van stukken in 1830 en 1831 uitgegeven.

Zij werden dan ook met geestdrift ontvangen, zelfs mogten zijn *Tiendaagsche veldtogt* een derden en zijn *Rouwklagt bij het overlijden van Neérlands Koningin* een tweeden druk beleven. Vooral verdiende de *Rouwklagt* die onderscheiding ten volle. Ook wordt zijn *Warschau*, *dichterlijke krijgstafereelen* onder zijn beste kunstgewrochten geteld. In 1832 nam v a n d e r H o o p met zijn vriend mr. P.S. S c h u l l de redactie op zich van het tijdschrift *Bijdragen tot Boeken en Menschenkennis* bij J. v a n H o u t r i j v e Jr. te Dordrecht in het licht te geven. Na den dood van S c h u l l (1835) heeft hij deze onderneming nog eenigen tijd vervolgd.

Menig dichtstuk en menige boekbeoordeeling van zijne hand is in dat tijdschrift bewaard. Men vindt de eerste ook in verschillende jaarboekjes tusschen 1830-1842 in het licht gekomen. Hij was een ijverig lid en bestuurder van het letterkundige genootschap Verscheidenheid en Overeenstemming te Rotterdam. Hij las daar als ook in Diversa sed Una te Dordrecht, in Dilegentia te 's Hage en in de verschillende afdeelingen der maatschappij van fraaije kunsten en wetenschappen zijne meeste dichtstukken voor.

Hij was lid van de maatschappij van Ned. letterk, correspondent der 2de kl. van het Kon. Ned. instituut, ridder van de orde van den Ned. Leeuw. Hij overleed te Rotterdam den 4 November 1841.

Men heeft van hem:

Poëzy, Amst. 1830, gr. 8°.

Aan de vorsten van Europa, Rott. 1830, gr. 8°.

Nicolaas keizer aller Russen, *lierzang*, Rott. 1830, gr. 8°.

Nederland met betrekking tot het verledene, *het tegenwoordige en toekomstige*, Rott. 1831, gr. 8°.

De Kanonneerboot, *romance*, Rott. 1831, gr. 8°.

De koning en het leger, *Vaderl. zang*, 3de dr., Rott. en Amst. 1831.

Hobein, *Vaderl. romance*, *naar het Fransch*, Rott. 1831, 8°.

Het nationaal congres, *fragment*, Rott. 1831, gr. 8°.

Aan Holland, *lierzang*, Amst. 1831, gr. 8°.

De bekeerde liberaal of het mislukte verraad, *blijspel*, Rott. 1831, kl.

God met ons, *Danklied bij het ontwijken der Engelsche vloot aan Hollands kust*, Rott. 1831, gr. 8°.

Hugo en Elvire, *romantisch treurspel*, Rott. 1831, gr. 8°.

De Tiendaagsche Veldtogt, Amst. 1831, gr. 8°.

A.v.d.H. *en* L. v a n d e n B r o e k , *Europa en Nederland*, Rott. 1832, 8°.

Warschau, *Dichterlijke Krijgstafereelen*, Amst. 1832, gr. 8°., waarvan een fragment is overgezet door C l a v e r e a u in het Fransch, in *Bijdr. tot Boek. en Menschenk.*, D. II, p. 104.

De togt naar Ter Vueren, *Heldenzang*, Rott. 1832, gr. 8°., 3de dr.

De Cholera, *Graf- en Boetklanken*, Rott. 1832, gr. 8°.

Aan het kasteel van Antwerpen, Rott. 1832, gr. 8°.

Het Metalen Kruis, op muzyk gebragt door L. H a g e m a n , Dordr. 1832, gr. 8°.

Aan den generaal Chassé, Rott. 1833, gr. 8°., door S a u n d e r s in het Engelsch vertaald in *Bijdr. tot Boeken en Menschenkennis*.

Willem Tell, *Zwitsersche Tafereelen*, Amst. 1833, gr. 8°.

De Koning van Rome, *zangen des tijds*, Amst. 1833, gr. 8°.

Leyden ontzet in 1574, *Dichterlijk verhaal*, Amst. 1833, gr. 8°.

Welkom in Nederland, *Dichtgroete*, *toegezongen aan H.K.H. de Erfprinses van Oranje*, *gecomp. voor zang en piano door S. Samertini*, Middelb.

Het slot van IJsselmonde, *een berijmd verhaal* met eene plaat, Dordr. 1834, 8°.

A.v.d.H. en P.S. S c h u l l , *Vertellingen in rijm en proza*, Dordr. 1835, gr. 8°.

Johanna Shore, *treursp. in vijf bedrijven*, Dordr. 1834 kl. 8°.

Een uur te laat of het verijdeld Tweegevecht, Dordr. 1834, kl. 8°.

Han van Klipstadur, *tooneelspel*, Dordr.

Najaarsloveren, *poëzy*, Dordr.

De Deensche Vesper, *eene legende*, 2 d., Dordr.

Lentelied, *toegezongen aan den koning der Nederlanden*, Dordr. 1834, gr. 8°.

Iwan en Pauleska, *Poolsche romance*, Rott. 1835, gr. 8°.

Het Pinksterfeest, *dichtstuk*, Amst. 1835, gr. 8°.

La Esmeralda, *een verhaal Victor Hugo nageschetst*, met eene plaat, Dordr. 1836, gr. 8°.

Gods. Harptokkelingen, *het Hoogd. van Agnes Fransz.*, *vrij gevolgd*, Rott. 1837, 8°.

Rouwklacht bij het overlijden van Neerlands koningin, 's Hage 1837, gr. 8°.

Bijron en Moore, *vier gedichten*, *benevens de vertalingen*, Amst. 1837, gr. 8°.

De Renegaat, *een berijmd verhaal*, Amst. 1837, gr. 8°.

Het Klaverblad, *oorspronkelijke verhalen aan de geschiedenis des vaderlands ontleent*, Rott. 1838, gr. 8°.

De weldoende Engel, *romance*, Rott. 1838, gr. 8°.

De Horoscoop, *treurspel in vier bedrijven*, 's Gravenh. 1838, kl. 8°.

Han van IJsland, *dramatisch tafereel*, Dordr. 1837, gr. 8°.

Het verjaarfeest, *zinnebeeldig tafereel*, *in twee afdeelingen*, *ter gelegenheid van 's konings verjaardag en vijf en twintigjarige regering*, Rott. 1838, gr. 8°., (ook in goud gedrukt).

Oranjes wederkomst in 1813, *herdacht; huisselijk zinnebeeldig tafereel*, *in twee afdeelingen*, Rott. 1839, kl. 8°.

Columbus, *een dichtstuk*, met eene plaat, Amst. 1840, gr. 8°.

Van Speijk, *eene winterfantazy*, Dordr. 1840, gr. 8°.

Des konings inhuldiging, *vaderlandsche feesttoonen*, Rott. 1841, gr. 8°.

Feestviering der maatschappij: Verscheidenheid en Overeenstemming, *ter gelegenheid van haar* 75*jarig bestaan*, 1835 (*Algemeen verslag door G. de Meijer*, *redevoering door R.H. van Someren*, *en feestzang door A. van der Hoop*, Rott. 8°.)

Bijdragen tot Boeken en Menschenkennis, verzameld door P.S. S c h u l l en A. v a n d e r H o o p, 1832-1837, V d. 20 stukken.

Na zijn dood verschenen:

Lente en Herfst, *nagelaten en verspreide Gedichten*, Rott. 1842, gr. 8°. en *Gedichten*, te Leyden bij A.W. S i j t h o f f, 1859-61 in 4 dln. met zijn portret in het licht gegeven. In genoemde *Bijdragen* schreef v a n d e r H o o p o.a.

D. I. *Alex. Dumas*, *Napoleon of dertig jaren van Frankrijk* (*Boekbeoord*)

Aan den heer en mr. J. van Lennep, *na het lezen zijner uitboezeming en zijner dichtregelen aan de Noordstar*.

J.R. Schimsheimer, *Urania*, (*Boekb.*)

Het metalenkruis, *op muzyk gebragt door L. Hagemann*.

II. *Laatste brieven van Jacopo Ortis door Ugo Foscolo*, (*Boekb.*)

Mes Loisirs, (*Boekb.*)

In den Vriendenrol van den heer Jakob van Eeghen.

III. *De Taal*.

Lentelied.

De dood van den Cid, *Spaansche romanee*.
V. *Shakspeares Macbeth*, (*Boekb*.)
Aan het spotschrift *Hippokreen-ontzwaveling* had hij geen deel.

Zie *Kunst- en Letterb*. D. II. bl. 336, 337; G. de Meijer, *Gedachtenis rede enz. te Rotterdam gehouden in de Letterk Maatsch. Verscheidenheid en Overeenstemming* 11 *Dec* 1841, Rott. 1842; G. Th. Mohrman, *Hij is niet meer! Weemoedstranen; Mevrouw van der Hoop toegezongen*, Amst. 1841; *Handel. der Maats. van Ned. Letterk. te Leiden* 1842; van der Aa, *Nieuw Anth Biogr. Crit. Woordenb.*, o.h.w.; *Naamr. van Bock*. van de Jong en Brinkman.

[Adriaan van der Hoop Jrs zn.]

HOOP JRS ZN. (ADRIAAN VAN DER) zoon van den vorige, werd reeds vroeg door zijn vader in de letterkundige wereld ingeleid, en maakte al verzen toen hij naauwelijks schrijven kon. Jong had hij zijne moeder verloren, aan wie hij steeds met weemoed bleef denken. Had zij hem ter zijde gestaan, welligt zou hij met meer wijsheid zijn levenspad hebben bewandeld. Ook zijn vader ontviel hem vroeg. Aan de akademie te Leyden viel hij in een maalstroom die hem meêsleepte. Hij moest eindelijk uit Leyden weg en vertrok naar den Briel, om daar in ernstiger omgeving zijne studien wederom op te vatten en zich voor het candidaats examen in de regten voor te bereiden. Te Leyden weergekeerd, verviel hij in zijne vroegere afdwalingen, tot dat hij eindelijk van kwaad tot erger gekomen zijn heil aan andere kusten ging zoeken. Naar de kaap de Goede Hoop gezeild, vertoefde hij daar eenigen tijd, en kwam toen terug in 't vaderland, altijd nog vasthoudende aan de mogelijkheid om zijne studien te kunnen volbrengen. Dit gelukte echter niet. Hij zwierf rond, dan hier dan daar, verkocht even als voor zijn vertrek zijn pen en talent en kwijnde eindelijk weg in een vergeten hoek. Hij was een van degenen aan wien de natuur voor het talent en 't gevoel dat zij hun kwistig schenkt, geestkracht onthoudt. Hij bezat eene bijzondere gemakkelijkheid in het schrijven van verzen; toen de wereld in 1848 in rep en roer stond hield hij met een zijner vrienden een correspondentie over de politieke gebeurtenissen in dichtmaat; als secretaris van zekeren kring was hij gewoon de notulen in verzen te houden. Hij improviseerde over allerlei onderwerpen op het papier met verwonderlijke vlugheid. Van zijne verzen zullen gewis zijne *Daguerrotypen*, en daaronder bijv. ‘Het eerste’ en ‘Het twaalfde’ het langst in 't geheugen blijven. Het was een genre dat hij schiep, een genre, waarin hij het eenvoudig huiselijk leven op den voet betrapte en naief, dikwijls komisch, zelfs nu en dan met humor wedergaf.

Onder zijne andere verzen zijn er die zich gunstig onderscheiden door waar gevoel, maar ook vele, waarbij hij zich zeer alledaagsche onderwerpen en versleten toestanden tot stof koos, en die zich alleen laten lezen om den gemakkelijken vorm waarin zij gegoten zijn. Zijn laatste bundeltje *Poëzy* verscheen in 1862 bij Gebrs. v a n E s te Amsterdam. Onbetwistbaar was v a n d e r H o o p met talent, met gevoel, met vlugheid van opvatting bedeeld en het is te bejammeren, dat die schoone gaven zich niet vrijer en ruimer bij hem mogten ontwikkelen.

Hij stierf te Heusden den 13 Februarij 1862, in den ouderdom van 36 jaren.

Men heeft van hem:

Roepstem aan beweldadigden. Dichtregelen, Amst. 1850, gr. 8°.

Twaalf Daguerrotypen, Leyd. 1851, 2de dr.

Geloofsbelijdenis, Leyd. 1851, gr. 8°.

Geen Aalmoes. Dichtregelen, *ten voordeele van de betrekkingen der verongelukten te Hellevoetsluis*, 's Gravenh. 1852, gr. 8°.; door C l a v e r e a u in het Fransch vertaald. (*Pas d'Aumône*).

Twee dichterlijke uitboezemingen aan Z.M. den Koning en R.L. Andringa de Kempenaer, 's Hage 1853, gr. 8°.

Voorjaars-rente. Bloemlezing in poëzy uit de Leidsche Almanakken van 1842-1853, *onder redactie van* J.v.d.H., Leyd. 1853.

Drie dichterl. uitboezemingen na de lezing der laatste brochure en nader bekomen inlichtingen ter zake der verhouding tusschen Jonkheer R.L. van Andringa de Kempenaer en Koning Willem II. *Uitgegev. door* L.L. v a n A n d r i n g a d e K e m p e n a e r , Amst. 1853, gr. 8°.

Gekrenkt eergevoel. Een kreet van verontwaardiging na het lezen van den Franschen Moniteur, Leyd. 1853, gr. 8°.

In den Nieuwen Rotterdamschen Schouwburg. Uitboezeming en Opwekking. Dichtregelen. Rotterd. 1853, gr. 8°.

Nieuwe Daguerreotypen, Schied. 1853, 16°. met een pl.

Twaalf Daguerreotypen, Schied, 1853, 16°. 3de dr.

De Blindgeborene, Leyd. 1854, gr. 8°.

De dierenvriend, *in rijmpjes voor jonge kinderen*, Leyd. 1852, kl. 8°. 1855 3de dr.

De dierenwereld, *in rijmpjes voor jonge kinderen*, Leyd. 1853, kl. 8°. 1855 3de dr.

Een Lente-offer, *Ten behoeve van de Weduwen en Weezen der met Hollands Koning en de Vrouw Petronella omgekomen Zeelieden*, Rott. 1854, gr. 8°.

Leve Vader Bilderdijk! Een kreet van verontwaardiging na het verhandelde op het vierde Ned. Taal- en Letterk.

Congres, *gehouden op Vrijdag den* 22 *Sept.* 1854. Leyd. 1854, 8°.

Schetsen. Prosa. Schied. 1854, met vign., gr. 8°.

Verspreide Gedichten. Schied. 1854, met portr. gr. 8°.

Bij de Maskerade. Junij 1855. Leyd. 1855, gr. 8°.

Een zang des tijds, *bij het eindigen van de Zomervacantie en de bestaande verdeeldheid*, *aan de Utrechtsche Studenten toegewijd*, Utr. 1855, gr. 8°.

Hoe men zijn brood verdient. A.B.C. naar plaatjes van G.J. B o s c h , Leyd. 1855, gr. 8°.

Kinderpoëzy. Mijmeringen en lessen uit het Kinderleven. Leyd. 16°. met gekl. pl.

Weêr de oude winterdeun. Leyd. 1855, gr. 8°.

F.H. G r e b en A.v.d.H., *Godsdienstig A.B.C.*, *in een verloren oogenblik vervaardigd*, Leyd. 1855, kl. 8°., met gekl. pl.

De gelaarsde Kat, *of hoe de markies van Carabas een groot en rijk heer werd*, Leyd. 1856, met gekl. pl.

De Goudmaker. Drama in vijf bedrijven, Schied. 1856, gr. 8°.

Voor Hollandsche Knapen en Meisjes. Mijmeringen en lessen uit het kinder leven, Leyd. 1856, kl. 8°., met gekl. pl., 1858, 2de dr.

De bewoners van ons vaderland geschetst in platen met bijschriften door A.v.d.H., Leyd. 1856, kl. 4°., Nr. 1-4.

Bundel blijspelen, Amst. 1ste en 2de aflev., 1856, waarin A.v.d.H. *Een Coup of de huwelijks advertentie. Schets voor Rederijkers*.

H. H e i n e , *Poëzy en Prosa door* A.v.d.H., Schied. 1856, kl. 8°.

Prenten Album, *ontleend aan de Vaderl. Geschiedenis*, *met bijschriften van* A.v.d.H., Leyd. 1856.

De Nieuwe Rijschool. Een beweegbaar prentenboek met rijmen door A.v.d.H., Schied. 1856, lang 4°.

Bedorven Kinderen. Schetsen, Leyd. 1857, 4°.

De bewoners van ons vaderland geschetst in 24 *platen*, *met bijschriften*, *vertellingen door* B. t e n H a a s t e n , Leyd. 1857, gr. 12°.

De Nieuwe Moeder de Gans en de gouden eijeren, Leyd. 1857, kl. 8°. met 8 gekl. pl.

Gedichtjes op geboorte- nieuwejaars- en bruiloftsfeesten en gebeden voor de jeugd, Leyd. 1857, kl. 8°.

Liederen, Leyd. 1857, kl. 8°.

Bedorven Kinderen, *Schetsen*, *Gedichten*, Leyd. 1859 1e d .

Gedichten, Leid. 1859-1862, 4 dln. gr. 8°.

Terug. Een lied. Rott. 1860, gr. 8°.

Liederen (*Carpentier vrij gevolgd*), Leyd. 1860, 12°.

Gustav Süs. Het Kind en zijne lievelingen. Prentjes en versjes door A.v.d.H., Leyd. 1861, 4°.

Eerbied voor 't Bosch! Een kreet van verontwaardiging, 's Hage 1862, 8°.

Waarheid en Kunst, *Schetsen en Fantasieën*, Amsterd. 1862, 8°.

Poëzy. Amst. 1862, 8°.

Men vindt ook gedichtjes van hem in *Prettig en nuttig bezig zijn*, Leyd. 1861, en andere liedboekjes, almanakken enz. Hij was ook redacteur van het jaarboekje *Daphné*, *Nederl. Poëzy* en schreef vele naamlooze stukken.

Zie *Nederl. Spectator* 1863, Nr. 9.

[Cornelia van der Hoop]

HOOP (CORNELIA VAN DER) volgens sommigen dochter van mr. Hubert van der Hoop en Maria Mol, volgens anderen van den notaris en procureur J. van der Hoop, denzelfden die met mr. Geeraerd Paeu van den vermaarden ‘Dordrechtschen operateur en steensnijder Sasbout Souburg een zilveren kop ontving’ na het winnen van zijn regtsgeding, bloeide in het midden der 17de eeuw. Zij beoefende de poëzy, en hare schoonschriften werden gelijk gesteld met die van Maria Strick. Zij was te Dordrecht geboren en een vriendin van Margaretha Godewijck, die haar

> ‘Een Spiegel der deugden, Beminster van den vrede,
> Voorbeeldster van de deucht, Opqueecksters van de zeden,
> Verfoeyster van de nijt, Voortplantster van het goet,
> Verachtster van den haet’

noemde en een gedichtje onder hare beeldtenis schreef.

Zie G.D.J. Schotel, *Avondst.*, bl. 163.

[Everhardus Johannes Thomassen à Thuessink van der Hoop]

HOOP (EVERHARDUS JOHANNES THOMASSEN à THUESSINK VAN DER) werd in 1809 te Groningen geboren, studeerde aldaar in de regten en werd den 14 Junij 1834, na het verdedigen van een *Specimen historico-politicum inaugurale*, *quo exponitur et dijudicatur Guilielmi* III *agendi ratio in rerum Anglicarum mutatione* tot doctor in de beide regten werd bevorderd.

Hij vestigde zich te Assen, waar hij sedert eene regterlijke betrekking bekleedde.

Van der Hoop was een man van geloof. Hij stelde een onbepaald vertrouwen op den Heer. Zooveel in zijn vermogen was, begunstigde hij elke poging tot verspreiding van het Evangelie. Schoon zich met de afgescheidenen der kerk innig vereenigd gevoelende, begaf hem

zijne christelijke liefde, ook buiten den kring, met wien hij door gemeenschap des geloofs vereenigd was, niet, doch zijne verdraagzaamheid ontaardde niet in onverschilligheid jegens de waarheid. Hij verwierf zich als man en vader, als vriend en broeder, als burger en ambtenaar de algemeene achting en de onbekrompenste getuigenis van regtschapenheid. Zijn laatste en belangrijkste arbeid was de oprigting eener lagere school, waarvan het doel is het onderwijs aan christelijke opvoeding dienstbaar te maken.

In 1843 gaf v a n d e r H o o p in het licht *de Conclusie over den Turfaccijns genomen in de teregtzitting der Arrond. Regtbank te Assen van 2 Januarij* 1843, gedrukt te Assen ter Prov. drukkerij.

Hij overleed in Julij 1852, in den ouderdom van 43 jaren

Een opstel ter zijner nagedachtenis gewijd door prof. V(a l e t o n) vindt men in de *Vereeniging*, *Christelijke Stemmen*, D. VII. (1853) bl. 310.

[Hooremans]

HOOREMANS, secretaris van W e e d e v a n D i j k v e l d , gedeputeerde te velde. In 's rijks archief te 's Gravenhage bevinden zich de brieven door beide heeren uit het leger van Namen (1695) aan de staten generaal geschreven, waarin schier van dag tot dag van den voortgang der belegering van Namen berigt wordt gegeven. Van deze brieven, waarvan slechts één in den *Europeschen Mercurius* gevonden wordt, heeft B o s s c h a gebruik gemaakt in zijn *Neêrl. Heldend. te Land*. Zie aldaar D. II. bl. 273.

[Jan van Hooren]

HOOREN (JAN VAN) bouwmeester te Amsterdam in den aanvang der 17de eeuw. Hij was vermaagschapt aan P.C. H o o f t .

Zie H o o f t 's *Brieven*, Amst. 1738, Nr. 270; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 744.

[Johan Reinhardt van Hoorenbergh]

HOORENBERGH (JOHAN REINHARDT VAN) was met zijn regiment in den slag bij Senef, 11 Aug. 1674.

Zie B o s s c h a , *Neêrl. Heldend te Land*, D. II. *Bijl.* II.

[Lodewijk Hoorenmaker]

HOORENMAKER (LODEWIJK) geboren te Gend, mogelijk dezelfde met L o d e w i j k v a n G e n d , een der Watergeuzen die den Briel hielp innemen, later luitenant van den gouverneur van Haarlem gedurende het beleg, W y b o u t R i p p e r d a en met hem, na het overgaan der stad, onthalsd.

Zie Bareuth, *Holl en Zeel. Jubelz*, bl. 55; Schrevelius, *Beschr van Haarl.*, 1648, B. III. bl. 137; van Groningen, *Geschied der Watergeuzen*, bl. 237.

[Adrian van Hoorick]

HOORICK (ADRIAN VAN). Zie SCHELDEN (PAULUS VAN DER).

[Anna van Hoorn]

HOORN (ANNA VAN) eene Amsterdamsche dichteres in het begin der XVIIde eeuw. Johan van Beverwijck schrijft, bl. 163 van zijn *Wtnementheyt des Vrouwelycken Geslachts*: ‘leeft mede noch t' Amsterdam Anna van Hoorn, wiens hooge geleertheyt door verscheyde dichters in 't Italiaansch, Francoisch en Nederduitsch geroemt wert.’

Zie *Navorscher*, D II. bl. 60, 61.

[Arnoldus van Hoorn]

HOORN (ARNOLDUS VAN), Hoorne, Hornes, Horn, Heurn, Heurne, uit het hoog adellijk geslacht van dien naam, zoon van Willem VI van Hoorn en Adelheid van Kleef, was juist te Rome, waar hij een proces voerde tegen den domproost Zuederus Uterloo, over het aartsdiakenschap van Utrecht, toen hij door de prelaten en kanunniken van Utrecht tot bisschop werd gekozen, in plaats van Johannes Vernenburch, 13 Junij 1371 gestorven. Paus Gregorius XI bevestigde die keus, waarop Arnoldus terstond naar Utrecht terugkeerde, waar hij den 28 September van dat jaar met groote eer werd binnengehaald en in de St. Maria's kerk den eed aflegde. Heda noemt hem ‘een geleerd man, van deftige gestalte, beleefd en vriendelijk, ook niet vervaard de wapenen, zoo noodig, aan te schieten:’ de vervolger van Beka een ‘vir bellicosus, die meer werk maakte van de wapenen als van de boeken.’ Zeker is het, dat hij zich vrijwillig, zonder noodzaak, in den Gelderschen oorlog over de erfopvolging, na doode van hertog Reinoud stak en op het punt was zelf in handen der vijanden te vallen. Ook geraakte hij in oorlog met de Hollanders, doch betaalde de schulden van het bisdom en loste de verpande plaatsen.

In 1379 werd hij, na den dood van Johannes van Arkel, door Paus Urbanus VI tot bisschop van Luik aangesteld. Ook hij moest toen, gelijk zijne voorgangers, verscheiden oorlogen en onlusten doorstaan. Onder anderen heeft hij in 1383 tegen den heer van Ravenstein krijg gevoerd, bij welke gelegenheid hij het kasteel van Ravenstein belegerde. Men had de koolgravers van Luik ontboden, om de muren van het kasteel te ondermijnen en door buskruid te vernielen. De vrede werd echter getroffen. Arnoldus stierf bemind en geacht den 8 Maart

1389 en werd begraven in de kerk van het klooster Keizersbosch der orde van Premonstreit welke door zijne voorouders gesticht was.

Zijn wapen is afgebeeld in de *Batavia Sacra*, D. I. bl. 273, die ook meldt, dat zijn afbeelding in bisschoppelijk gewaad toen nog in het hof der graven van Hoorn te 's Hage gevonden werd. Aldaar worden ook de vrijheden vermeld, die deze bisschop aan de Leydenaars gaf.

Zie Carpentier, *Hist de Cambray et de Cambresis*, P. III. p. 696-699; L'Espinay, Livr. I. p. 138, 139; Christinaean, *Jur. Her.*, P. I. p. 23, 293, 294; *Nobiliaire des P. B*, T I. p. 6, 164, 313, 314, 369, T. II. p. 488-492; *Supplém.*, p. 154, 155; Miraeus, *Donat. Belg.*, Lib I. C 81, 128; Hoogstraten, op de woorden *Boxtel* en *Hoorne;* Butkens, *Troph. de Brabant*, T. I. p. 418, 611, 621, T. II. p. 50-52; *Supplém aux Trophées*, T. I. p. 164, 217, 220, 221, 292, 293, T. II. p. 12-14, 21, 22; *Quartiers Généal*, T. I p. 37, 145, 267, 325; Buchelius *ad Hedum*, p. 258; H. van Papendrecht, *Anal Belg.*, P. VI., p. 23, 41, 45, 405, 471; te Water, *Verb der Edel.*, D. II. bl. 471 (over het geslacht); Joan à Leydis, Lib. XXXI. C. 14, 17, 19, XXXIII. C. 20, 24, XXXIV. C. 23, 25, 27, 30, 31; Phil. à Leydis, *de Cura Reipubl. Cas.* LXI. p. 210: *Vermeerd Beka*. bl. 275; *Bat. Sacra*, T. I. p. 273 seqq.; *Chronica de Trajecto* ap. Matthaei *Anal. vet. et med aevi*, T. V. p. 373 seqq.; *Chronic Joh de Beka*, p. 308; Chapeauville, *Gesta Pontifte. Tungr.*, T. III. p. 61, 62, 66; van Gils, *Kathol Meyer. Memorieboek*, bl. 32, 74; van Gils en Coppers, *Nieuwe Beschrijv van het Bisdom van 's Hertagenb.*, D. I. bl. 61, 141; M. Vossius, *Annal Holl. et Zeel.*, p. 368, 369, 370, 371, 374, 379, 381, 408; Matthaei *Anal.*, T. III. p. 271; *De jure Gladii*, C. XIV. p. 332, 338; *Utr. Jaarb.*, D. I. bl. 18; Wagenaar, *Vad Hist.*, D. III. bl. 107, 108, 109; van der Chijs, *de Munten der Graven en Hertogen van Gelderland*, bl. 379; *de Munten der Heeren en Steden van Overijssel*, bl. 67, 68; *de Munten van Friesland*, *Groningen en Drenthe*, bl. 598; *de Munten van de Bisschoppen en der Heerlijkheid de Stad Utrecht*, bl. 111, 127-134; *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. X. bl. 351.

[Gerard van Hoorn]

HOORN (GERARD VAN) graaf van Bassigny, broeder van Maximiliaan, werd door Frederik Perenot, heer van Champaigny, in 1578 met anderen te Brussel ontboden, ‘waar, zegt Hooft, een verbond geteekend en een verzoekschrift opgesteld werd op naame der geestlykheit, des Aadels, der Majestraat, en gemeente van Brussel, aan den Aartshertogh. T' had het oogh op beweeren: dat men bij 't Roomsch geloof en 's Koninx gehoorsaamheit, twee, punten zoo hooglyk en menigmaals belooft, behoorde te blijven: immers geen oeffening van strydighen godsdienst, binnen Brussel, zetel der Landsheeren, te gedooghen: alzoo luttel als Paris zulx, te dien inzight, leed.’

Zie Hooft, *Ned. Hist.*, B. XIII. bl. 585; Te Water, *Verbond der Edel.*, D. II bl. 474.

[Johannes van Hoorn]

HOORN (JOHANNES VAN) sedert 1484 bisschop van Luik, onder den naam van Johannes IX. Ter oorzake van twee mededingers, die eindelijk van hunne aanspraak op de bisschoppelijke waardigheid afzagen, werd hij eerst na een tweejarig openstaan van den bisschoppelijken stoel ingehuldigd. Deze waren Jacobus de Croy, broeder van den graaf van Chimay en Johannes van Arremberg. De bisschop had echter, kort na zijne inhuldiging, met de aanhangers van laatstgenoemde een hevig verschil, dat door den eerstvermelde zoo werd voortgezet, dat daaruit een oorlog ontstond, die eerst in 1492 eindigde. Johannes van Hoorn overleed den 16 Januarij 1505 te Maastricht, en is in de kerk der Minderbroeders buiten die stad begraven. Van dien kerkvoogd bestaat nog een oorspronkelijke brief van den 23 April 1485, waarbij hij toestemt in het opbouwen en hernieuwen der kapel van O.L. Vrouw, welke zich in de St. Jans kerk te 's Hertogenbosch, ten noorden van het groote koor bevindt. Hij rigtte ook in 1493 het kapittel te Boxtel op en bevestigde den 21 Januarij 1496 de broederschap van het H. Sacrament des Altaars.

Zie Chapeauville, *Gesta Pontific Tungr.*, T. III. p. 228, 233; Coppen en van Gils, *Nieuwe Beschrijv van 's Bosch*, D. III. bl. 67, 68; van Gils, *Kath. Meyer. Memorieboek*, bl. 35.

[Johan van Hoorn]

HOORN (JOHAN VAN), baron van Boxtel en Bassigny, heer van Lokeren, Hupi, Kessel en St. Maxent, door Bor, van Meteren, Beverwyck, Oudenhoven, Balen, Bareuth en anderen verkeerdelijk Maximiliaan genoemd, zoon van Philips van Hoorn en Clara van Renesse, voegde zich bij de bondgenooten en onderteekende het smeekschrift der Edelen. Nadat Dordrecht zich aan 's Prinsen zijde had gevoegd, werd hij tot kapitein generaal en gouverneur der stad aangesteld. Beducht dat Alva, vergramd over het gedrag der regering ten aanzien van Bossu gehouden, de gevangeneming der voornaamste geestelijken en magistraatspersonen, en vooral over de inroeping der Watergeuzen en de erkenning van Willem I, bloedige wraak mogt nemen, stelde hij de stad, zoo goed hij konde, in staat van tegenweer, oefende de burgerij in den wapenhandel en verzamelde een leger van 4200 man, dat hij gedeeltelijk gebruikte om den graaf van der Mark bij te staan in het beleg van Gorinchem, welke stad zich, nadat de Dordsche oorlogschepen het inbrengen van soldaten langs de Lek belet, en den grave van Bossu, die haar trachtte te ontzetten, veel afbreuk gedaan hadden, den 1 October (1572) aan 's prinsen zijde

voegde. Van Hoorn die reeds vroeger den prins met vrucht had gediend, werd ook, toen de graaf van der Mark bij hem en de staten in ongunst vervallen was, door hem gekozen om een vergelijk tusschen van der Mark en de staten te treffen, wat zij hem schuldig waren, wegens de diensten den lande bewezen. De staten zich van 's Hertogenbosch willende verzekeren gaven hem het bevel over de bezetting, behendiglijk binnen die stad gebragt. Dan, ziekelijk wordende, vertrok hij van daar en liet het bewind over aan zijn zoon Maximiliaan, doch voor hij vertrok deed hij aldaar den geloofsvrede afkondigen. Hij huwde Maria van St. Aldegonde, daarna met Anna van Flodorp, weduwe van Loë van Wissen, eindelijk Anna van Brederode (1596). Hij overleed te Utrecht in het jaar 1600 (of 1606) in den ouderdom van 75 jaren en werd te Vianen bijgezet in het graf der Brederodes.

Zie *Nob des P. B*, T II. p. 497; Haraei *Ann. Brab.*, T III. p. 37; van der Haer, *de Tum. Belg*, L. II p. 204; Bor. *Ned Oorl*, B. VI. bl 276, 313, B XIII. bl. 119; Hooft, *Ned Hist*, B IV. bl 131, B V. bl. 196, B VI bl 254 313; van Meteren, *Ned. Geschied*, B. III bl 66; Le Petit, *Chron*, Livr. XII p 376; Beverwijck, *Beschrijv. van Dordr.*, bl. 353; Balen, *Beschrijv. van Dordr*, bl 843; van Berkum, *Beschrijv. van Schoonheven*, bl. 513; Bareuth, *Holl en Zeel. Jubelj*, bl. 35; van de Wall, *Priv. van Dordr*, St. VI bl. 1377; Te Water, *Verbond der Edel*, D. II. bl 470; Schotel, *Kerk Dordr.*, D. I. bl. 63, 73; Kok, Hoogstraten.

[Graaf Johan Belgicus van Hoorn]

HOORN (Graaf JOHAN BELGICUS VAN), baron van Boxtel, heer van Lokeren, luitenant-generaal, trad bij het aanbreken van den tweeden oorlog tegen Groot-Brittanje als adelborst in dienst. Zijn aanslag op Woerden mislukte, doch toen kort daarna Oudewater door de Franschen verlaten en door 2000 mariniers ijlings hernomen, versterkt en tot een niet onbelangrijke grensvesting gemaakt was, deed hij, toen luitenant-kolonel en bevelhebber dier stad, dikwerf gelukkige togten naar den vijand. Berigt gekregen hebbende dat 500 Franschen, met omtrent 300 sleden, ter plundering in aantogt waren naar de dorpen Linschoten, Oudewaterbroek en Papekop, boden zich 400 schutters aan, om tegen de plunderaars uit te trekken; 't werd hun toegestaan en, allen op schaatsen overvielen zij op 't onverwachtst de vijanden, schoten er eenigen neder, kwetsten er velen en joegen de overigen op de vlugt, zoodat zij al het geroofde moesten achterlaten. De vlugtenden eindelijk eenige hooibergen vindende, waar achter zij konden post vatten, begonnen zich te weer te stellen tegen hunne vervolgers; maar inmiddels kwam de graaf van Hoorn zelf, met den overste Jorman en eenig krijgsvolk aan; de Franschen namen

op nieuw de vlugt, de dappere schutters vervolgden hen tot voor de poorten van Woerden en Montfoort en keerden met 40 krijgsgevangenen zegevierend binnen Oudewater terug. Zij hadden slechts 3 gekwetsten bekomen, de Franschen 45 dooden achtergelaten. Toen de republiek, door den vrede met Engeland, ter zee de handen ruimer kreeg, en hare vloot, niet meer ter bescherming der vaderlandsche kusten behoefde te waken, zond zij een gedeelte harer landmagt, onder het opperbevel van den kolonel U y t t e n h o v e n , onder wien, schoon hooger in rang, de graaf v a n H o o r n stond, naar het eskader van d e R u i t e r aan boord. De vloot stevende naar Martinique, doch keerde onverrigter zake naar het vaderland terug. In April 1677 nam hij deel aan het gevecht bij Mont-Cassel, en in Augustus te St. Denis, waar hij zich even dapper gedroeg. In 1693 had hij het bevel te Veurne, welker bezetting uit Nederlanders en Engelschen bestond, toen die plaats door den maarschalk B o u f l e r s werd aangetast. De flaauwe verdediging dezer plaats is door sommigen gegispt geworden. Zij kan echter op de meermalen betoonde kloekmoedigheid van den graaf v a n H o o r n geen vlek werpen, die de spoedige overgaaf volkomen kon regtvaardigen door een schriftelijk en bij herhaling hem gegeven bevel, om het niet tot het uiterste te laten komen, maar liever de bezetting dan de sterkte te behouden. Hij voldeed aan dien last, en verkreeg een verdrag, zoo eervol als het immer bedongen werd. Twee jaren later ontmoeten wij hem bij het beleg van Namen, waar hij gekwetst werd.

Zie *Tweejar. Geschied*. (Amst. 1678) bl. 323 enz; W a g e n a a r , *Vad Hist*., D. XIV. bl. 282, 283, 337; B r a n d t , *Lev. van de Ruiter*, bl. 396-906; V a l c k e n i e r , *Verw Europa*, D. II. bl. 767; D e J o n g e , *Neêrl. Heldend te Land*, D. II *b* bl. 691, D III *a*. bl. 166, 610; B o s s c h a , *Neêrl Heldend. ter Zee*, D. II. bl. 106, 107, 108, 157, 158, 159, 199, 206, 249, 288.

[Maximiliaan van Hoorn]

HOORN (MAXIMILIAAN VAN), zoon van J o h a n , baron van Boxtel. De geschiedschrijvers hebben hem verward met zijn vader en aan genen toegeschreven dat door dezen is verrigt. Ook hij behoorde tot de verbonden edelen, was gouverneur van 's Bosch en Heusden en generaal der artillerie. Hij verwierf grooten roem als krijgsheld en was een uitmuntend beoefenaar der wetenschappen. B a u d i u s geeft hem den lof van groote geleerdheid. Hij huwde A g n e s v a n M i l e n d o n k , dochter van G o d a r d , heer van Vronenbroek, en van M a r i a v a n B r e d e r o d e . Bij zijn overlijden, in 1613, liet hij na P h i l i p s A d o l f , baron van Lokeren, generaal van de artillerie, gestorven te 's Hage in 1644.

Zie Te Water, *Verb. der Edel.*, D. II. bl. 473; Oudenhoven, *Besckrijv van 's Hertogenbosch*, bl. 233; *Beschrijv. van Heusden*, bl. 45; Baudii *Poëm.*, p. 511-513; Hoogstraten, Kok.

[Philips van Hoorn]

HOORN (PHILIPS VAN) heer van Gaesbeke, Bassigny, Hondschoten, Hese, Liende, Geldrop, Brunshoven, zoon van Jan van Hoorn en Margaretha van Tremouille, eerste staatsdame van Margaretha van York, hertogin van Bourgondië, behaalde de overwinning te Montenaken tegen de Luikenaars in 1452; huwde 1. Jeanne de Lannoy, vrouw van Brimeu, 2. Margaretha, dochter van Jacobus I, graaf van Hoorn. Hij stierf 1488.

Zie *Receuil Généal. des Familles orig. des Pays-Bas*, p. 335.

[Philips van Montmorency graaf van Hoorn]

HOORN (PHILIPS VAN MONTMORENCY graaf VAN), zoon van Joseph de Montmorency, graaf van Nivele, en van Anna, dochter van Floris van Egmond. Deze, haar echtgenoot overlevende, huwde Johannes, domheer van Luik, die, na het overlijden van zijn broeder Jacob III, graaf van Hoorn, dien titel met het daaraan verknochte vermogen erfde. Johannes verwekte geen kinderen in dezen echt, en het laatste mansoir zijnde van zijn oud en doorluchtig geslacht, besloot hij de kinderen zijner gemalin, uit haar eerste huwelijk, tot de zijnen aan te nemen. Deze kinderen waren Philips en Floris. In het eerst ontmoette deze aanneming merkelijken tegenstand van de zijde eeniger zijlingsche bloedverwanten van den graaf van Hoorn, doch Montmorency zegepraalde, door zijn groot aanzien ten keizerlijken hove, op dien tegenstand, en Philips erfde van zijn stiefvader, behalve het graafschap Hoorne, de heerlijkheden Altena en Weert, en geraakte ook, bij erfenis, in het bezit van het graafschap Nuenar, Meurs en Saverdam. Een persoon, zoo luisterrijk door geboorte en rijkdom, vond gereeden ingang ten hove en werd aldaar met eere-ambten en waardigheden begiftigd. Eerst werd hij hopman van de lijfwacht van den koning van Spanje, vervolgens stadhouder van Gelder, eindelijk admiraal der Nederlanden. Philips II schonk hem de orde van het Guldenvlies, en toen deze in 1559 de Nederlanden verliet, had hij als admiraal het opperbevel over de vloot, die hem naar Spanje voerde. Tot 1563 vertoefde hij in Spanje en met de waardigheid van raad van state bekleed, keerde hij naar Nederland terug, sloot zich aan de edelen tegen Granvelle en deed met Willem I en Egmond den eersten stap om den kardinaal te verwijderen, en ook hij gaf de landvoogdesse met ronde woorden te kennen, zoolang de koning geen ander orde stelde op de regering, uit den raad van state te zullen blijven.

Zulks geschiedde, en sedert ontmoeten wij hem in de bijeenkomsten der edelen te Breda en te Hoogstraten, zien wij hem hunne raadplegingen begunstigen en hun besluit met de daad te ondersteunen.

Hij onderteekende echter het verbond niet, ja erkent zelf het niet goedgekeurd en de onderteekening er van afgeraden te hebben. Ondertusschen had hij na het vertrek van G r a n v e l l e weder zitting genomen in den raad van state, waar hij de landvoogdes steeds tot gematigdheid in 't stuk van godsdienst en vrijheid van geweten aandrong en zijne toestemming aan de invoering der inquisitie weigerde te geven. Toen deze echter, op uitdrukkelijk bevel van den koning, werd ingevoerd, verwijderde hij zich van het hof der landvoogdes, en begaf hij zich naar een zijner heerlijkheden, zonder zich voortaan met de regering te willen bemoeijen. Eene beleide raadpleging over het opschorten der inquisitie deed hem nevens verscheidene edelen wederom derwaarts keeren.

Omtrent dezen tijd had de beeldstormerij plaats en ook te Doornik, waar 's graven broeder, die thans in Spanje was, de landvoogdij bekleedde, begon zij te woeden. De stad krielde van gewapende onroomschen, die alles dreigden te vernielen. H o o r n begaf zich derwaarts, waagde zich niet zonder lijfsgevaar onder den woedenden hoop en bragt het zoo ver, dat de misnoegden de wapens nederlegden, de ingenomen kerken afstonden, mits vrijheid hebbende buiten de stad ter preek te gaan en aldaar kerken te bouwen. Hij behaalde door deze toegevendheid kleinen dank bij de landvoogdes. Ook vernam hij niet lang daarna van zijn broeder M o n t i g n y uit Spanje, 's konings misnoegen over het toestaan der openbare preek. Dit, gevoegd bij andere onaangenaamheden, die hem van tijd tot tijd ontmoetten, deed hem met er daad het besluit volvoeren, om zich naar zijn huis te Weerd te begeven en zich van alle zijne ambten te ontslaan. Niet lang daarna reisde hij buiten 's lands, doch was bij de intrede van A l v a te Brussel in Augustus 1567 tegenwoordig.

Dit kwam hem duur te staan. Alva liet ook hem, na hem eerst, om hem allen argwaan te ontnemen, minzaam ontvangen te hebben, den 9 September 1567 ter maaltijd noodigen, en na het middagmaal gevangen nemen door H i e r o n i m o d e S a l i n a s , burgtvoogd van Portorole.

Beroep op bewezene diensten aan den koning, klagten over schennis van 's lands vrijheden en met name van de regten der vliesridders, alles was vruchteloos. Hij en E g m o n d werden eerst te Brussel in afzonderlijke vertrekken opgesloten en onder het geleide van 3000 Span-

jaarden naar het kasteel van Gent gebragt. Hier zaten ze tot den 3 Julij 1568. Onder een wacht van tien vendelen knechten en een vaandel paarden voerde men thans de beide heeren, op een wagen gezeten, naar Brussel. ‘Geen handvesten des lands (schrijft H o o f t) geen vrijheeden der orde van den vlieze, geen ootmoedt, aanzoeck nocht voorbeede van vrienden en maaghen, geen aanschouw van waardigheit, nocht gedaane diensten, hadden hun mogten baaten, oft zij waaren al eenighe maanden te vooren gedwonghen geweest zich, bij geschrift, zonder eenigh behulp van rechtsgeleerden te verantwoorden. De beschuldigingen den graaf v a n H o o r n ten laste gelegd, waren bevat in 63 punten ‘daar alle bemoedenissen’ ('t zijn de woorden van den drost) ‘opghevat teghens hem in 't hof van Spanje, voor ongetwijfeld bij gebracht waaren, de waarheid ten haatelijkste geduit en zo wel ongerijmde als waarschijnlijke valsheeden, te hoop geschraapt.’ Den 5 Junij werd het vonnis ten uitvoer gebragt, eerst aan E g m o n d daarna aan H o o r n , uit het zoogenaamde Broodhuis, gekleed in een zwarten mantel en met ongedekten hoofde, door niemand vastgehouden en zonder banden betrad hij het schavot beleed zijne zonden aan God wenschte den omstanderen voorspoed en verzocht hem te helpen bidden. Schuld tegen den koning te bekennen, zoo als 't hem gevergd was, weigerde hij volstandig. Voor 't uitgaan had hij de kragen van wambuis en hemd doen lossnijden. 't Blijkt niet dat hij, zoo als zijn lotgenoot gedaan had, zich met eenige roomsche plegtigheden heeft gemoeid. Na het afleggen van zijn mantel knielde hij op 't kussen, trok een wollen bonnet voor de oogen, riep, met gevouwen handen, in 't latijn, Heere, in uwe handen beveel ik mijn geest en ontving straks daarop den doodslag. Hij had den ouderdom van 50 jaren bereikt en liet geene kinderen na. Zijne echtgenoot was W a l b u r g v a n N i e u w n a r e , dochter van A d o l p h graaf van Nieuwnare, Alpen, Meurs enz.

Hij is dikwijls in plaat afgebeeld.

Zie S t r a d a , *de Bello Belg.*, (Ind); *Corte Hist. Beschrijv der Nederl. Oorl.*, bl. 11; B e n t i v o g l i o , *Ned. Gebeurt.*, bl. 19, 59, 77, 98; G y s i u s , *Oorspr. en voortg. der Nederl Beroerten*, bl. 270; E r n . E r e m u n d . F r i s i u s , *Orig. et Hist. Belgic. Tumult.*, p. 214; G u i c c i a r d y n , *Beschrijv. der Nederl*, bl. 67; H o o f t , *Nederl. Hist.*, bl. 70, 112, 162, 163, 183; B o r , *Ned. Oorl.*, B. II. bl. 62, 74, B. IV. bl. 124, 127, 131, 134, 141, 142, 170, 171, 172; *Auth. Stukk*, D. I., bl. 30 volgg; v a n M e t e r e n , *Ned. Geschied.*, B. I. fol. 24 vs., B. II. fol. 47 vs., 49; H i p p e r u s , *Recueil et Mémoir. des troubles des Pays Bas*, Livr. I. Ch. I. p. 19, Ch. IV. p. 26, 32-34, 37, 38, Liv. II. Ch. V. p. 47, Ch. IX. p. 67; B u r g u n d , *Hist. Belg.*, Livr. I. p. 52, 53, Livr. II. p. 124, Livr. III. p. 341; *Proces van Egmond*, bl. 648; M. a b I s s e l t ,

Sui temp. hist., p. 6, 13, 121, 143, 144; Viglii *Vita*, N. LXXXVII. p 40; Viglius *ad Hopper. Epist.* XXIII. p. 398, XXIV. p. 400, XXV. p. 402; *Sent. van Alva*, bl. 82, 85; van der Vynckt, *Ned. Beroer.*, D. IV. bl. 91, 324; de Smet, *Hist. de la Belg.*, T. II. p. 31; Scheltema, *Staatk. Nederl.* o h.w.; Beaufort, *Lev. van Willem* I, B. II. bl. 85, B. III. bl. 336, 432, 437, 456, 509, 512, 516, 519, 528, 552, 557, 584, 590, 610; *Kronyk van Arnkem*, bl. 108, 110, 112, 113; *Vlaemsche Kronyk*, bl. 19, 34, 43, 53, 54, 72, 92, 211, 231; *Mémoir*, *de Granvelle*, p. 330-333; *Hist de Granvelle*, p. 360-369; Wagenaar, *Vad. Geschied.*, D. VI. bl. 6, 12, 15, 44, 56, 78, 79, 83, 86, 95, 112, 126, 130, 134, 137, 195, 197, 198, 229, 247, 248, 277; van Wijn, *Vervolg op* Wagenaar, D. VI. bl. 22, 36; te Water, *Verbond der Edelen*, D. I. bl. 14, 21, 113, 114, 132, 154, 169, D. II. bl 26, 27; Cérisier, *Tafer. der Algem. Geschied. van de Vereen. Nederl.*, D. III. bl. 46; Bilderdijk, *Vad. Geschied.*, D. VI. bl. 7; Groen van Prinsterer, *Archiv de la Mais. d'Orange-Nassau* (Reg.); *Repert. der Verh. en Bijdr. betreff de Geschied des Vaderl.*, bl. 228, 229; Muller, *Cat. van Portr.; Zeldzame Afbeeld. der Craven van Egmond en Hoorne in Werk van het Hist. Gen*, 5e J., bl. 446; *de Uiterste wil van Ph. de Montm. Grave van Hoorn*, 4 *Junij* 1568 in *Ned Rijks-Arch.*, D. I. bl. 163; A. Bloemarts, *Note sur l'enterrement et le tombeau du Comte de Horn à Weert*, in *Ann. Soc. Maestr.*, T. I. p. 135; J.F. Willems, *Brief van Montigny aan den Grave van Hornes in Menz*, bl. 623; *Münzen der Grafen von Hoorn* in *Numism. Zeits.* 1849, S. 164; Wierzbitzky, *de Tachtigjarige Oorlog*. D. I. bl. 17, 20, 49, 126, 130, 136, 198, 235, 270, 333, 347, 365, 454, 506, 507, 509, 515; Luiscius, Hoogstraten, Kok, Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt; *Navorscher*, D. VII. bl. 169, 309; D. VIII. bl. 77; *Bull. Comm. d'Hist.*, T. IX. p. 171, 175; *Bewysinghe v.d. onschult van den grave van Hoorn*, 1568, 8°., in 't Fr. 1579, 8°.

[Willem van Hoorn]

HOORN (WILLEM VAN) was in den slag van Woeringen, 5 Junij 1288, en werd ridder geslagen. Hij overleed kinderloos in 1289. Waarschijnlijk was hij dezelfde met Willem van Hoorn, heer van Hornes, Leende en Altena, die een der borgen was, welke graaf Floris V tegen Herman van Woerden beloofden te dienen (1287).

Zie *Chron. de Jean van Heelu*, *ou Rélat. de la Bataille de Woeringen*, *publiée par* J.F. Willems, p. 316, 516, 567; St. Genois, T. I. p. 790; Butkens, *Trophées de Brab.*, T. I. p. 330, 339, 367, Nr. 16; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. III. bl. 42; *Kunst- en Letterb.*, 1850, D. II. bl. 204.

[Willem VII van Hoorn]

HOORN (WILLEM VII VAN), zoon van Willem VI, heer van Hoorn, Altena en Weert en van Isabeau van Arckel, huwde Jeanne van Heinsberg en werd 24 October 1415 in den slag van Azincourt gedood.

Zie *Supplém. au Nebil. des Pays-Bas*, p. 8.

[Willem van Hoorn]

HOORN (WILLEM VAN), heer van Heze. Op zijn bevel, ofschoon hij toen nog slechts kolonel en slotvoogd van

Brussel was, werd de raad van state in 1576 gevangen genomen. Hij was een jong edelman, vol van het vuur der jeugd en brandende van ijver voor de zaak welke hij voorstond. Jammer slechts dat zijne gevoelens niet altijd standvastig waren, want eerst stelde hij alles in het werk tot het bevorderen van de zaak der vrijheid, daarna verliet hij ze en plaatste zich met eenige anderen aan het hoofd der misnoegden. Doch ook in dien afval was hij onstandvastig; welhaast trad hij op nieuw in onderhandeling met de bondgenooten, maar deze laatste aanslag kostte hem het leven. Eenige Nederlandsche edelen, die zich met den koning verzoend hadden, ontdekten zijn verraad, maakten zich van hem meester en leverden hem aan P a r m a over. Deze listige veldheer stelde, onder stille toejuiching van de verdeeldheid der edelen, de vrucht zijner staatkunde, den ligtzinnigen v a n H o o r n te regt, en op den 8 November 1580 eindigde hij te Quesnoy door beuls handen het leven, van weinigen beklaagd, van velen gehaat. S t r a d a , hoewel geen regt doende aan zijne kloekmoedigheid, zegt niet onjuist van dezen edelman: ‘superbo juvenis ingenio et commutabili, quique semper alibi, quam quo loco erat, esse mallet.’

Zie S t r a d a , *de Bello Belg.*, p. 71; d e J o n g e , *Unie van Brussel*, p. 41, 181-190; W i e r b i t z k y , *de Tachtigjarige Oorlog*, D. II. bl. 604, 605, D. III. bl. 49, 144, 211, 247, 249, 416; *Points et Articles des charges propaées contra G de Hornes*, *Seigneur de Heze*, *avecq la sentence criminelle et capitale sur i celles rendue Mars* 1580, 12°.

[Willem Adriaan van Hoorn]

HOORN (WILLEM ADRIAAN VAN), baron van Kessel, heer van Woest Wesel, generaal van de artillerie der vereenigde Nederlanden, volgde waarschijnlijk G h i l i a r t v a n H o o r n als gouverneur van Heusden op. Hij huwde 29 October 1604 te Utrecht E l i s a b e t h v.d. M e e r n . Uit zijn portret door J o s e p h G r e u t e r zou men opmaken dat hij vliesridder geweest is.

Zie O u d e n h o v e n , *Beschrijv. van Heusden*, bl. 210, 211; D o d t , *Archief*, D. III. bl. 275; *Navorscher*, D. IX. bl. 331; L u i s c i u s , H o o g s t r a t e n .

[Willem graaf van Hoorn]

HOORN (WILLEM graaf VAN), baron van Kessel, heer van Batenburg, generaal der artillerie en kolonel van een regement infanterie van zijn naam, een der uitstekendste krijgshelden van zijn tijd, bloeide in de tweede helft der XVIIde eeuw. Hij woonde den togt naar Rochester bij en bewees den lande groote diensten in den hagchelijken kampstrijd tegen de Franschen. Met hem en den luitenant kolonel P a l m stortten eenige compagniën mariniers, 12

October 1672, op de Franschen in, ontzetten het bijkans overwonnen krijgsvolk van den gesneuvelden Zuylesteyn, sloegen mannelijk de herhaalde aanvallen des vijands af, heroverden de door hen veroverde vaandels, namen eenige standaarden der Franschen en maakten gevangenen.

Hij had in 1676 als generaal der artillerie het opperbevel over het krijgsvolk op 's lands vloot, tusschen de 3 en 4000 man. Hij bevond zich op het eskader van Tromp, bestemd om de westkust van Frankrijk te verontrusten en aldus een gedeelte der Fransche heirkracht derwaarts te trekken. Van Hoorn, die reeds vroeger op de Engelsche kust getoond had voor dergelijke ondernemingen bijzonder geschikt te zijn, landde eerst op het eiland Belle-Isle, na de kustverschansingen, welke de vijand er had opgeworpen, vermeesterd te hebben (27 Julij), doch het kasteel, de eigenlijke sterkte des eilands, door zijne ligging op een rots en sterke bewapening onoverwinbaar zijnde, moest onaangetast blijven. Men scheepte zich dus weder in en landde (4 Julij) op het eiland Noirmoutiers, een weinig ten zuiden van den mond der Loire. Ook hier werd het strand door verschansingen en batterijen verdedigd; maar van Hoorn maakte er zich met geweld meester van; kasteel en eiland werden door de Franschen verlaten. In November 1673 nam hij, na dat de Franschen Utrecht hadden verlaten, in naam van Willem III, bezit van de stad en bekleedde er het bevelhebberschap van. Hij huwde Anna van Nassau, dochter van Willem Maurits van Nassau en Maria Aersens van Sommelsdijk, gest. 21 Jan. 1740 en liet drie dochters na; 1. Isabella Justine, gehuwd met graaf Ernst van Bentheim Steinfurt, zij overleed 3 Julij 1734; 2. Emilie Louise, gehuwd met Lodewijk graaf van Nassau-Ottweiler, schout-bij-nacht (contr' amiral); 3. Jeanne Sidonia, gehuwd met Statius Philippus graaf van Bentheim Steinfurt, generaal der Nederl. cavallerie, gouverneur van Heusden; zij stierf 16 Maart 1752 in den ouderdom van 82 jaren te Endegeest bij Leyden.

Willem Adriaan overleed 4 Maart 1694. Zijn portret komt voor in Valckenier's, *Verward Europa*.

Zie *Supplém. au Nobil des Pays-Bas*, p. 26; Sylvius, *Vervolg op* Aitzema, D. I. bl. 459, 460; *Ontr. Nederl.*, D. I. bl. 4, 62, 406; *Fransche*, *Engelsche en Nederl Oorl.*, D. II. bl. 281-284; *Tweej. Geschied.*, bl. 323 volgg.; Brandt, *Lev. van de Ruiter*, bl. 396, 906; de Jonge, *Geschied. van het Neêrl Zeew.*, D. III. *a*. bl. 164, *b*. bl. 11; Bosscha, *Neêrl Heldend te Land*, D. II. bl. 158, 159; *Verhael van 't Gene is voorgevallen tot Utrecht in de maent van Novemb des jaers* 1673, *aengaende 't teyckenen van 't fameuse Request*, '*t welk by eenige Burgers der Stadt Utrecht doen-*

maals aen den Graaf Willem van Hoorn is gepresenteert en waerom zijne Excellentie de regering aldaar heeft gesuspendeert, *als mede een Sommier en cort verhael van predicatie die den Eerw. D. Thaddaeus Lantman in der tyt heeft gedaen binnen Utrecht in de Domkerek*, *over de woorden uit Reg*. 12 *vers* 15: *Deze omwendinge was van den Heere*, medegedeeld door Dr. Schotel in van der Monde, *Tijdschr. voor Geschied*, *Oudheidk en Statist*., Utr. D. IX. bl. 145 volgg., *Holl. Merc.* 1873, bl. 450; Oudenhoven, *Beschrijv. van Heusden*, bl. 211; Sypensteyn, *Bijdr. tot de Geschied. van het Ned. Artillerie corps; Navorscher*, D. IX. bl. 331, D. X. bl. 172.

[Frederik van Hoorn]

HOORN (FREDERIK VAN), Nederlandsch geneesheer in het laatst der XVIIde eeuw, schreef:

Clavis super J.B.v. Helmont, *Opera omnia*, Francofa M. 1682, 4°.

Zie Adelung en Rotermund, *Fortz. etc.*, i.v.

[George van Hoorn]

HOORN (GEORGE VAN), graaf van Houte-Kercke, burggraaf van Furnes, heer van Gaesbeke enz., zoon van Martin van Hornes en Anna van Croy. Hij bemoeide zich weinig met de openbare aangelegenheden van zijn tijd; zeldzaam ten minste vindt men zijn naam in de notulen der algem. staten. Hij onderteekende echter de unie van Brussel 1577 en overleed in 1608. Hij was gehuwd met Eleonora, oudste dochter van den onthoofden graaf van Egmond.

Zie *Nobil. des Pays-Bas*, Suppl. I. p. 12; Butkens, *Trophées de Brabant*, T. p. 621; de Jonge, *de Unie van Brussel*, bl. 53.

[Gerard van Hoorn]

HOORN (GERARD VAN) of Horne, een beroemd glasschilder, in Friesland geboren, arbeidde in Italië, vooral in Florence en te Bologne, waar hij omstreeks 1575 de schoone glasvengsters in de St. Pieterskerk schilderde.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 744.

[Ghiliart Graaf van Hoorn]

HOORN (GHILIART Graaf VAN), baron van Kessel, heer van Woest-Wezel, generaal over de artillerie der vereenigde Nederlanden, werd in 1613 aangesteld tot gouverneur van Heusden.

Zie van Oudenhoven, *Beschrijv. van Heusden*, bl. 210, 211.

[Galen van Hoorn]

HOORN (GALEN VAN), Ghilain, Ghilaum, Willem, doch meest Gileon. Zijn geslachtsnaam was niet d'Hamer noch d'Eenhoorne, hij zelf schreef

d'H o o r n e . Hij was niet ongeletterd noch onkundig in de eerste gronden der Latijnsche taal. B o x h o r n noemt hem zelfs een zeer geleerd man. Reeds in 1599 was hij gewoon leeraar der hervormde gemeente te Middelburg onder het kruis, doch

hij geneerde zich met schoenmaken om de gemeente niet tot last te zijn. Gedurende zes jaren predikte hij zoo aldaar als te Vlissingen tot dat het prediken te Middelburg in Maart 1567 werd gestremd. Toen begaf hij zich naar Norwich in Engeland, vanwaar hij een troostbrief aan zijn gemeente schreef, die weleer in bezit was van den hoogleeraar B o x h o r n . Den 27 Mei 1568 werd hij door A l v a gebannen en na het overgaan van Middelburg keerde hij derwaarts terug. Waarschijnlijk heeft hij reeds 7 Maart 1574 opentlijk gepredikt, doch hij stierf reeds in het volgende jaar en werd den 24 Julij 1575 begraven. De lasterzucht verspreidde dat hij in zijn uiterste zich zou hebben beklaagd, dat hij de ware leer tegen zijn conscientie niet had geleerd, waarover de kerkeraad van Yarmouth in Engeland te Middelburg onderzoek deed. Hij was een bezadigd en verstandig man, waarvan hij bij gelegenheid van de beeldenstorm, die hij zocht te voorkomen, blijk gaf. Hij liet een weduwe met twee kinderen na.

Zie S m a l l e g a n g e , *Chron. van Zeel.*, bl. 768; B o x h o r n , *Chron.*, D I. bl. 169, op R e i g e r s b e r g , *Chron van Zeel.*, D. I bl. 169; H o m m i u s , *Staats-Vlaand.*, bl. 117; *Nederl. Rust en Vrijheid*, bl. 30; *Zeeuwsche Buyse*, bl. 117; *Oudhed. en Gesticht. van Zeel.*, bl. 57; J. v a n I p e r e n , *Redev. over Miggrode*, Bijl. B., bl. 97; 200*jarig jubelfeest*, bl. 122; J.W. t e W a t e r , *Hist. Verh. der Reform. van Zeel.*, bl. 20, 67, 83, 84, 90, 134, 135, 180; 's G r a v e s a n d e , *Tweede Eeuwgetijde der Middelb Vrijheid*, bl. 12, 30, 34, 40, 55, 60, 116, 429, 437, 442, 462, 485; V r o l y k h e r t , *Vliss. Kerkh.*, bl. 1, 2; W e s e m b e e k , *Staat der Religie*, bl. 143, 144; B u r g u n d i u s , *Hist. Belg.*, Lib. III. p. 217; *Sent. van Alva*, bl. 63, 66, 102, 104; *Lijst der Predik te Middelburg*, bl. 1; v a n W i j n , *Vervolg op* W a g e n a a r , *Vad. Hist.*, D. VI. bl. 56, 57; *Nalez*, D. I bl. 259.

[Mr. Hendrik Daniel van Hoorn]

HOORN (MR. HENDRIK DANIEL VAN), zoon van mr. N i c o l a a s H e n d r i k v a n H o o r n en van C a t h a r i n a v a n B e a u m o n t , werd 1754 secretaris van den hoofdofficier te Amsterdam, doch in 1787 door den stadhouder ontslagen, in 1795 lid van de municipaliteit dier stad, en in 1796 lid der nationale conventie. Hij was gehuwd met I d a E v e r d i n a V i s s c h e r . Zijn portret gaat uit in *Physionatrace*, door Q u e n e d e y .

[Jacob van Hoorn]

HOORN (JACOB VAN), burgemeester van Vlissingen, behoorde tot het gezantschap in 1684 naar Engeland gezonden, om de geschillen met de Engelsche Oost-Indische maatschappij te vereffenen. Het keerde onverrigter zake terug.

Zie *Holl. Merc.* 1684. bl. 266-268, 1685, bl. 153; W a g e n a a r , *Vad. Hist.*, D. XV. bl. 312.

[Jacob Hoorn]

HOORN (JACOB), was oudste gildebroedervan 't wijn-

koopersgilde en collecteur der directeurs van 't wijnkomptoir te Amsterdam, toen hij in 1734 op zijn 97ste jaar voor de vierde maal hertrouwde met J a c . v a n S e l s t e d e , werden zij door J.M. Q u i n k h a r d afgebeeld, naar welke schilderijen J. H o u b r a k e n fraaije gravures vervaardigde.

Hij overleed te Wognum in 1738.

Zie M u l l e r , *Cat. van Portr*.

[Jan van Hoorn]

HOORN (JAN VAN) of d e , broeder van G h i l a y n , komt in 1574 onder de provisionele ouderlingen der hervormde gemeente te Middelburg voor. Hij stond zijn broeder in zijne predikatiën en oefeningen bij. Ook hij nam de vlugt en werd door A l v a gebannen.

Zie 's G r a v e s a n d e , *Tweede Eeuwfeest der Middelb. Vrijheid*, bl. 440, 443, 477; J.W. t e W a t e r , *Reform. van Zeel.*, bl. 89; *Sent. van Alva*, bl. 63.

[Jan Jansz. van Hoorn]

HOORN (JAN JANSZ. VAN) een wakker zeeman, die, na alvorens door menigen togt het vertrouwen zijner landgenooten verworven te hebben, door de West-Indische maatschappij tot admiraal werd bevorderd. In deze hoedanigheid vertrok hij in 1633 met een vloot van elf schepen van Fernambuk om op Paraïba een kans te wagen. Hij slaagde in deze onderneming gelukkig en de Portugezen waren, na korten tegenstand, genoodzaakt kamp te geven. Thans zond de admiraal zijne vloot, in twee smaldeelen, op de Spanjaards af, doch zij behaalden klein voordeel, de bemagtiging van eenige kleine scheepjes was al de vrucht hunner pogingen. Hierop zijne scheepjes van nieuws verzameld hebbende, wendde hij de steven naar de stad Truxillo, daar hij zich meester van maakte en een grooten buit behaalde. Vandaar zette hij koers naar de stad Campeche. Na eenigen tegenstand ontmoet en overwonnen te hebben, deed hij zijne manschap aan land treden, en den aanval beginnen. Ook hier moest de vereenigde magt der Spanjaarden en Portugezen voor de zijne zwichten. Zich niet in staat vindende om de stad behoorlijk te bezetten, verliet hij haar met den gevonden buit. Deze is de laatste zege die wij van den admiraal v a n H o o r n vermeld vinden.

Zie d e L a e t , *Verhand. van de West-Ind. Comp.;* K o k , *Vad. Woordenb.*, o.h.w.

[Jan van Hoorn]

HOORN (JAN VAN), zeventiende gouverneur generaal van Neerlands-Indië, werd te Amsterdam 16 Nov. 1653 geboren en vergezelde zijn vader in zijn vroege jeugd, zonder rang of gagie naar de Oost-Indiën, waar hij in 1663 aankwam. Langs de onderscheidene trappen van onderassistent, onder-

koopman, opper-koopman, eersten klerk, eersten secretaris, raad van Indië en directeur generaal, beklom hij in 1704 den hoogsten trap van gouverneur generaal der Nederlandsche bezittingen. Met grooten lof bekleedde hij al deze posten, en had voor zijn laatste en hoogste bevordering twee gezantschappen bij den koning van Bantam waargenomen. In 1710 keerde hij in het vaderland terug, volgens sommigen door bewindhebberen ontboden, volgens anderen op eigen verzoek van ontslag. Bewindhebbers waren niet onvoldaan over zijn bestuur, daar zij hem met een gouden penning ter waarde van *f* 150 beschonken. Hij stierf te Amsterdam 21 Februarij 1711, onmetelijke schatten, volgens sommigen wel honderd tonnen gouds nalatende.

Hij huwde in 1691 jufvrouw van Oudshoorn en in 1706 weduwenaar zijnde Joanna Maria van Riebeck, oudste dochter van den directeur generaal van Riebeck en weduwe van Gerard de Heere, buitengewoon raad en landvoogd van Ceylon. Zijn eerste vrouw schonk hem eene dochter Petronella Wilhelmina, gehuwd na van Hoorns dood met Jan Trip, secretaris van Amsterdam, zoon van den burgemeester Trip, later met Lubbert Adolf Tork, heer van Rosendaal, raad ter admiraliteit van 't edel mogend collegie te Amsterdam wegens Gelderland. Zijne tweede vrouw hertrouwde met mr. Kornelis Bors van Waveren, heer van Leusden, Hamersveld en Donckelaar, schepen en raad van Amsterdam bewindhebber der West-Indische compagnie.

Franc. Valentijn vervaardigde een grafschrift op van Hoorn en zijn portret vindt men benevens zijn levensbeschrijving in diens *Beschrijving van Oost-Indië*, D. IV. bl. 335 volgg.

Zie ook du Bois, *Vies des Gouverneurs Hollandais*, p. 268 suiv. (m. portr); *Lev. van Ned. Mann. en Vrouw.*, D. V. bl. 37; Hoogstraten, Kobus en de Rivecourt, Kok, *Vaderl. Woordenb.*, o.h.w.; Muller, *Cat. van Portr.*

[J. van Hoorn]

HOORN (J. VAN), dichter uit de 2de helft der XVIIde eeuw, blijkens zijn gedicht in de *Herstelde Seegtriumph van Karel* II, Dordr. 1660, 12°. Zijn zinspreuk was *Honora Regem*.

Zie van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[Jan van Hoorn]

HOORN (JAN VAN), Zeeuwsch koopman. Gedurende de successie-oorlog ontwikkelde zich hier te lande, vooral in Zeeland, de commissievaart. Vele achtingswaardige mannen hielden zich met uitrustingen bezig. Zij vereenigden zich tot reederijen, aan wier hoofd ondernemende mannen stonden,

zooals J a n v a n H o o r n , en reeds een jaar nadat het bevelschrift tot de kaapvaart werd afgevaardigd (6 Junij 1702) namen zij ook vijandelijke kapers op de Noordzee.

Zie J.C. d e J o n g e , *Geschied. van het Neêrl. Zeew.*, D. IV. bl. 469.

[J. van Hoorn]

HOORN (J. VAN). Zie CERATINUS.

[Jan Rulofszoon van Hoorn]

HOORN (JAN RULOFSZOON VAN). Op de tijding der veroveringen door de Franschen in ons vaderland in 1672, alsook dat zij tot Bodegraven doorgebroken waren en dat dorp in brand gestoken hadden, begon men te Amsterdam aanstalte te maken tot het verdedigen der stad. Te Durgerdam werden 4 oorlogschepen gelegd onder kapitein v a n H o o r n , die geene vaartuigen naar de stad liet, zonder ze vooraf onderzocht te hebben.

Zie W a g e n a a r , *Beschrijv. van Amsterdam*, D. V. bl. 419.

[Johan van Hoorn]

HOORN (JOHAN VAN) werd 1662 te Stockholm van Hollandsche familie geboren, studeerde te Leyden, hield zich een tijd lang in Frankrijk en Engeland op, werd daarna 1690 doctor te Leyden, begaf zich in 1691 wederom naar Stockholm, waar hij in 1707 stads-physicus en 1720 archiater werd. Hij stierf in 1724.

Hij schreef:

Disp. inaug. de partu practer naturali, L.B., 1690, 4°.

Swenska väl ösvade Jordegumina, Stockh. 1697, verbeterd 1715; ook met den titel:

Schwedische Wehmutter, in 1720 in het Hoogd. overgezet, dikwerf aldaar herdrukt, ook met den titel:

Die durch Fragen und Antworten treulich unterwiesene Wehmutter, Stockh. 1765.

Spira en Pua of onderwijzing in de Vroedkunde, *en derzelver voornaamste handgrepen*, *nevens* 30 *gewigtige waarnemingen omtrent zwaare verlossingen*. Uit het Hoogd. vertaald met aanteek. verv. door G. t e n H a a f f , *Chir. Maj. Heelmeester te Rotterdam*, *Operateur van de Steen te Delf*, Amst. 1752, 1753 3de dr. gr. 8°.

J.v.H. *Anatomicus publ. Ao.* 1705 *Stockholmiae habita Lectio tet ia contra s. omnipotentis Mirabilia circa generationem hominum publico sermone etc.*, Upsal. 1709.

Zie G e z e l i i *Biogr. Lex.* i.v.; R o t e r m u n d , *Fortz. und Erg. von* J ö c h e r i.v.; A r r e n b e r g , *Naaml. van Boek*.

[Jordanus van Hoorn]

HOORN (JORDANUS VAN). Niet, gelijk velen willen te Amsterdam, maar te Amersfoort in 1753 geboren. Zijn vader, een lakenverkooper, begon met hem weven te doen

leeren, doch bewilligde er in dat hij zich op de schilderkunst toelegde. Gerrit Torenburg, die weinige uren van Amersfoort een buiten bewoonde, was zijn leermeester. In 1772 begaf hij zich naar Haarlem, waar hij op de academie en naar de natuur teekende. Er bestaan van hem goed getroffen portretten en familiestukken, ook landschappen en teekeningen naar schilderijen van voorname meesters. In Teyler's Museum berusten sapverwteekeningen van hem, waarvan de onderwerpen ontleend zijn aan de geschiedenis van Jozef. Kramm bezit zijn portret in profiel in 4°. alsmede een fraai door hem geteekend *Gezigt op Amersfoort*, waar hij sedert 1795 woonde en in 1833 overleed.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II bl. 54; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams Kunsts.*, D. III. bl 744.

[Maximiliaan van Hoorn]

HOORN (MAXIMILIAAN VAN) heer van Gaasbecke, Honschoten, Houtekerke, Hese, Leende, Braine en Geldorp, burggraaf van St. Winoxbergen, kamerheer van Karel V, oudste zoon van Arnoud van Hoorn en Margaretha de Montmorency, was in 1494 een der schenkers van Philips *de Schoone* en volgde hem in 1501 op zijne reis naar Spanje. In den Gelderschen krijg nam hij als kapitein en bewaarder van stad en tol van Tiel het bevel over van Aremberg, en had hij onder zijn luitenant Guillaume Carondelet 300 voetknechten, doch hij klaagde herhaaldelijk over die troepen in zijne brieven aan de landvoogdes. In 1517 bewerkte hij den vrede te Utrecht even als hij in 1519 met den Stichtschen vredehandel werd belast. Nadat hij in 1516 met den uitvaart van Ferdinand was belast geweest, werd hij in hetzelfde jaar onder de Vliesridders opgenomen.

Hij volgde den heer van Sempy op als luitenant van het leenhof van Brabant, in welke betrekking hij nog voor zijn dood (1538) door zijn zoon werd vervangen.

Zie *de Intrede van Karel* V *binnen Dordrecht*, bl. 113.

[Melchisedeck van Hoorn]

HOORN (MELCHISEDECK VAN) of Hooren, prentsnijder en schilder, bloeide in het midden der 17de eeuw te Antwerpen, had een groot aandeel tot het vervaardigen van gravures voor stedeboeken en was tevens een topograaf van zeldzame verdiensten, zoodat men hem ook elders, b.v. te Utrecht, gebruikte. Kramm gist dat de oudste bekende plaat of platte grond met de straten à vol d'oiseau genomen, die in het beroemde groote stedeboek van Georgius Braun *et* Franciscus Hogenbergius

civitates orbis terrarum, Coloniae 1572-1618, 6 dln. in gr. fol. liber primus, vel 19, en in de Fransche uitgave van 1574, vel 20, te vinden is, de kaart van van Hoorn kan zijn, hetzij dan door hem geteekend of gegraveerd. Ook graveerde hij een gezigt op Antwerpen, waaronder een idem van Utrecht op één blad, doch de geleerdste chorographen kennen tot heden toe het werk niet, waarin deze prent voorkomt, die buitengewoon zeldzaam is.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 746.

[Nicolaas van Hoorn]

HOORN (NICOLAAS VAN) geboren te Middelburg, werd 23 Februarij 1642 predikant op het Retranchement en vervolgens te St. Aagtekerke op het eiland Walcheren, beoefende de poëzy en gaf als emeritus predikant in het licht:

Arrius redivivus ofte vierige pylen des Satans uytgeblust door den schilt des geloofs, *zynde een korte wederlegginge van de valschgenaamde christelycke en zedige verantwoordinge D. Johannis Becii ingestelt uit het woord Gods met verklaaringe der Outvaderen*, Middelburg 1669, 4°.

Zie La Rue, *Gelett. Zeel.*, bl. 40; van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.; Paquot, *Mém.*, T. II. p. 69; Hunnius, *Zeeuwsche Buyse*, bl. 18, 69; G. Voetii *Dissert.*, P. III. p. 139; Schotel, *Kerk. Dordr.*, D. II. bl. 97.

[Mr. Nicolaas van Hoorn]

HOORN (MR. NICOLAAS VAN) verdedigde in 1725 te Leyden een *Disp. jur. de jure fisci*, L.B. 1725.

[Mr. N.H. van Hoorn]

HOORN (MR. N.H. VAN) verdedigde in 1739 te Utrecht een *Disp. jur. ducenti de moderatiosae inculpatae tutela*, Traj. ad Rhen. 1739.

[Mr. N.O. van Hoorn]

HOORN (MR. N.O. VAN) verdedigde in 1742 te Leyden een *Disp. jur. de Pacto nudo actionionem non producene*, L.B. 1742.

[Nicolaas van Hoorn]

HOORN (NICOLAAS VAN) koopman te Amsterdam. Toen in 1712 de volkplanting Berbice door de Franschen werd gebrandschat, had men de som, voor welke zulks geschied was, gedeeltelijk in de volkplanting betaald, en voor het onbetaalde een wisselbrief van *f* 182,000 ten laste van Jean en Kornelis van de Peere, burgemeesteren en raden van Vlissingen afgegeven. In 1713 kwamen de Fransche gevolmagtigden te Utrecht met vier Amsterdamsche kooplieden, onder welke Nicolaas en Hendrik van Hoorn, overeen, dat zij dien wisselbrief met *f* 108,000 zouden betalen. Sedert werd die volkplanting hun door de erfgenamen van Abraham van de Peere, wien zij

in 1703 door de West-Indische Maatschappij ten onsterfelijken erfleen was opgedragen, afgestaan. Eenige jaren later stonden zij haar aan een maatschappij van deelgenooten voor *f* 800,000 af.

Zie *Tegenwoordige Staat der Vereenigde Nederlanden*, D. I. bl. 552 enz.; W a g e n a a r , *Vaderl. Hist*, D. XVIII. bl. 11.

[Baron Hoorn van Vlooswijck]

HOORN VAN VLOOSWIJCK (Baron) bezat een uitstekend kabinet van gegraveerde steenen, oudheden en medailles. Hij overleed in 1809 te Parijs.

Zie D u b o i s , *Catal. des pierres gravées du Baron van Hoorn van Vlooswijck*, Paris 1809.

[Dr. Paulus Godfried van Hoorn]

HOORN (Dr. PAULUS GODFRIED VAN) zoon van G o d e f r o i v a n H o o r n en van J u d i t h M a r t h a H o g e n a n , werd den 7 October 1777 te Delft geboren, ontving het onderwijs van H e n r i c u s H o o g e v e e n aan de Latijnsche school, studeerde te Leyden, onder B r u g m a n s , O o s t e r d i j k , P a r a d i j s en S a n d i f o r t en werd in 1803 tot medicinae doctor bevorderd, na de openbare verdediging van een *Specimen medicum inaugurale*, *de iis quae in partibus membri*, *praesertim osseis*, *amputatione vulneribus*, *notanda sunt*, en vestigde zich te Leyden. Hij was ook een reeks van jaren werkzaam als geneesheer van het *Nosocomium Clinicum*. In 1806 tot lid van de Provinciale Geneeskundige Commissie, residerende te Haarlem benoemd, bedankte hij voor deze eervolle roeping. In 1815, na de veldslagen van Quatre-Bras en Waterloo, was hij lid der commissie van verzorging der hospitalen en bewees hij ook hier vele diensten door zijne medewerking en ijver.

Steeds in het bijzijn van B r u g m a n s , kwam hij daardoor meermalen in aanraking met mannen van beroemden naam, en maakte hij zich alzoo die gemakkelijkheid om met iedereen om te gaan, eigen, die hem naderhand zoo zeer kenschetste. Met dezen werkzamen geleerde, een der vurigste ijveraars voor het Museum van Natuurlijke Historie te Leyden gevestigd, arbeidde hij gedurende ettelijke jaren aan den opbouw dezer thans zoo rijke verzameling. Het was niet dan door den drang der omstandigheden dat hij zich eindelijk genoodzaakt zag zijne medewerking er aan te weigeren. Nog na het afsterven van den hooggeachten leeraar en vriend, wien hij tot in zijne laatste oogenblikken ter zijde stond, bleef hij eenige jaren aan deze instelling verbonden als conservator voor het mineralogische gedeelte, totdat hij eindelijk een verlangd en gevraagd ontslag verkreeg.

Ofschoon de geneeskunde zijne hoofdstudie uitmaakte, bleef hij toch geen vreemdeling op het gebied van andere vakken van kunst en wetenschap. Ofschoon geen dadelijk en erkend beoefenaar der letterkunde en fraaije kunsten, was hij toch een voorstander daarvan en vormde zich eene vrij talrijke boekerij in verschillende vakken. In deze werden de werken van zijn vriend B i l d e r d i j k en diens gade niet gemist en deze laatste wijdde hem eenige dichtregelen, eigenhandig op de eerste bladen harer *Gedichten*, Rotterd. 1827, geschreven. Hoe hoog B i l d e r d i j k de zorg van dezen arts voor hem en zijne gade toch schatte, blijkt uit zijne *Brieven*.

In zijne jeugd beoefende v a n H o o r n ook de teekenkunst; later legde hij eene keurige verzameling van teekeningen van oudere en jongere meesters aan, die hij steeds verrijkte. Ten blijke dat hij als kenner en liefhebber der kunst op prijs werd gesteld strekte zijne benoeming tot lid der Koninklijke Maatschappij van Beeldende Kunsten te Amsterdam en tot mede-directeur van het teekengenootschap *Ars Aemula Naturae* te Leyden. Ook was hij lid der Holl. Maats. van Ned. Letterk., van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen en van die Wetteravische Gesellschaft für gesammte Naturkunde te Hanau.

Ook tot andere en wel burgerlijke betrekkingen werd hij geroepen. Tijdens het Fransche bewind hier te lande, in 1811, werd hij tot lid van den municipalen raad, in 1813 der provisionele regering en in October 1818 tot lid van den stedelijken raad der stad Leyden benoemd. Daarna een vacature ontstaan zijnde bij het wethouderschap, door het overlijden van een der leden, vervulde hij een geruimen tijd ad interim diens plaats, totdat hij werkelijk in 1832 tot die waardigheid werd verheven. In 1840 werd bij tot lid der provinciale staten van Zuidholland gekozen. Sedert de oprigting van het invalidenhuis, lid der districts commissie, werd hij in 1821 ook lid van den raad van administratie en in 1832 president van dien raad. In 1833 werd hij hoofd-ingeland van Rijnland van wege de stad Leyden gekozen en later secretaris van dat collegie. In 1841 benoemde hem W i l l e m I tot ridder der Orde van den Nederl. Leeuw.

Hij huwde in 1807 J e a n n e T h e o d o r e W i l l e r, die in 1850 overleed Hij overleefde haar niet lang, daar hij 5 Augustus van datzelfde jaar op zijn buitenverblijt Adegeest onder Voorschoten ontsliep.

In de *Natuurk. Verhandel. van de Holl. Maats. van Wetens.* 1817, bl. 227, komt van hem voor *Waarneming eener bijzondere zenuwziekte door de muzyk*.

Zie *Handel. der Jaarl. Algem. Vergad. der Maatsch. van Nederl. Letterk* 1851, bl. 3 volgg.; Bilderdijk, *Brieven*, D. IV. bl. 256, 258, 295, D. V. bl. 139, 144, 164-166; Holtrop, *Bibl. Med.*, p. 147.

[P.G. Hoorn]

HOORN (P.G.), volgens Heringa gaf deze in 1629 uit *Leerachtige Geestelicke Liedekens*. Waarschijnlijk bedoelt hij P.G., die in 1629 te Hoorn bij Zacharias Cornelisz. in het licht gaf: *Sommighe Leerachttghe Geestelycke Liedekens*, *gemaeckt uyt den Ouden ende Nieuwen Testamente enz.*, als ook '*s Heeren vreucht*, *inhoudende Eenige nieuwe Liedekens*, *uyt den Ouden ende Nieuwen Testamente enz.*, Leyden 24°.

Zie Heringa, *Lijst van Ned. Dicht.*, bl. 53.

[Petrus Hoorn]

HOORN (PETRUS), zoon van Dirk Snijder, geb. in 1479 te Hem bij Hoorn, werd broeder van het gemeene leven te Deventer en stierf in 1505.

Hij schreef:

Continuatio script. R. Dier le Muden.

Vita Gothfridi Rectons nostri et fere omnium aliorum fratrum nos trorum post D. Gothfridum usque ad morlem de functi (Hoorn).

Het eerste in Dumbar, *Anal.* T. I.

Zie A. Lubeck, *Vita Petri Hoorn*.

[Pieter van Hoorn]

HOORN (PIETER VAN).

Van hem verschenen *Gedenkwaardige verrigtingen der Nederl. Oostind. Compagnie in China door haar tweede en derde Gezantschap*, Amst. 1676, fol.

Zie Adelung u. Rotermund, *Fortz.*, i.v.

[Symon van Hoorn]

HOORN (SYMON VAN), zoon van Jacob en Wijntje van Neck, werd in 1648 raad en in 1659 burgemeester van Amsterdam. Nog driemaal bekleedde hij met wakkerheid en trouw het laatste. In 1660 behoorde hij tot het gezantschap, dat, kort na de herstelling van Karel II, naar Engeland vertrok, om een nieuw en naauw verbond van vriendschap, bescherming en zeevaart te sluiten. Hij slaagde hierin niet naar wensch. Hij had bij zijne echtgenoot Hendrina van den Gracht kinderen en stierf in 1667.

Zie Aitsema, *Saken v. Staat en Oorl.*, D. IV. bl. 605; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XIII. bl. 10; *Amst.* D. V. bl. 117, 210; Scheltema. *Staatk. Nederl.*, o.h.w.

[Charles Hoornaert]

HOORNAERT (CHARLES) onderwijzer te Deventer (moderateur de la jeunesse de Deventer) liefhebber van arith-

metica, mathesis en muzijk, bloeide omtrent 1623-1631 en was lid van een muzijkgezelschap te Deventer, in welks album hij een Fransch gedicht schreef.

Zie *Overijss. Alm.* 1837, bl. 264.

[Johannes Hoornbeek]

HOORNBEEK (JOHANNES) een der beroemdste Nederlandsche godgeleerden, werd den 4 November 1617 te Haarlem geboren. Zijn grootvader, insgelijks Johannes genaamd, had zich, om de vervolgingen wegens geloofszaken te ontwijken, met zijne huisvrouw in 1548 uit Vlaanderen derwaarts begeven. Op zestienjarigen leeftijd begaf hij zich naar de Leydsche hoogeschool, waar hij de lessen van Daniel Heinsius, Constantyn l'Empereur, Jac. Golius, Burgersdijck, Ant. Thysius en Antonius Walaeus bijwoonde. De pest verdreef hem in 1635 uit Leyden naar Utrecht, waar hij nog een jaar het collegie van Gijsbert Voet bezocht. In 1638 werd hij onder het getal van proponenten aangenomen, en in 1639 predikant te Mulheim bij Keulen. Bijna vijf jaren bleef hij in die gemeente onder het kruis vertoeven, maar toen zag hij zich door de woelingen der Roomschgezinden genoodzaakt haar te verlaten en zich zonder bediening naar zijne geboorteplaats te begeven. Eerlang verwierf hij zich aan de Utrechtsche hoogeschool, den rang van doctor in de godgeleerdheid, na het verdedigen zijner *Disputationes decem anti-Judaicae*, Traj. 1644, en werden hem den predikstoel te Maastricht en te Graft, in Noordholland, en de leerstoelen te Harderwijk en te Utrecht aangeboden. Hij nam de laatste aan en werd er door Antonius Aemilius met een Grieksch gedicht verwelkomd. In het volgend jaar droeg men hem ook het leeraarambt op, doch reeds in 1654 verliet hij deze standplaats en aanvaardde hij den 9 Junij van dat jaar het hoogleeraarambt in de godgeleerdheid te Leyden met eene *Oratio de Scholis theologicis* (L.B. 1654).

Slechts twaalf jaren mogt zich deze hoogeschool in zijn licht verheugen, waar hij aan de gevolgen van het podagra en den steen den 23 Augustus 1666 in den ouderdom van 49 jaren overleed.

Hoornbeek wordt teregt onder de geleerdste theologanten van zijn tijd gerangschikt. Hij verstond een groot aantal der oudere en nieuwere talen, en muntte bijzonder uit in de polemiek. IJverig nam hij deel aan de twisten die in zijn tijd de kerk beroerden. Zoo ontmoeten wij hem in den strijd tusschen Coccejus en Heijdanus over den Sabbath, of deze in het paradijs of in de woestijn ingesteld was, en het vierde gebod al of niet als onder het

Nieuw Verbond afgeschaft moest geacht worden. Groot is de verzameling der door hem uitgegeven polemische schriften, doch hij vergat bij de schoolsche en polemische behandeling der godgeleerdheid toch de practische toepassing niet en drong op de beoefening des christendoms aan en schreef in deze rigting zijne *Theologia practica* en zijn vervolg op V o e t i u s ' *Disputatie van geestelicke verlangen*. Als dogmaticus deed hij zich kennen door zijne *Institutiones*; met oordeel zamengesteld uit de stelselmatige schriften der voornaamste Luthersche en Hervormde godgeleerden, dezer stellingen uitbreidende, bewijzende of tegensprekende, terwijl zij tevens doen zien, dat H o o r n b e e k een groot voorstander der Schoolsche leerwijze was. Zijne belangstelling in de predikkunde bewees hij door verschillende geschriften, vooral door zijne *Methodus concionandi*. Hij huwde A n n a B e r n a r d en liet twee zonen na, die beide hooge waardigheden hebben bekleed, I s a a k die volgt en H e n d r i k E m i l i u s , kommies fiscaal der imposten in de provincie Holland.

A. S a n t v o o r t en J. S u i j d e r h o e f f hebben zijn afbeeldsel vervaardigd.

Hij schreef:

Oratio inaug. de studio St. Theologiae, *habita in Academia Ultrajectina ad susceptionem Professionis Theologicae Anno* CIↃ IↃC XLIV *die* VI *Idus Julii*, Ultraj. 1644, 4°.

Disputationes X *Anti-Judaicae*, Ultraj. 1644, 4°.

De Paradoxis et Heterodoxis Weigelianis Commentarius, *ubi et de Swenefeldo*, *alüsque similis indolis*, Ultraj. 1646, 16°.

Ook, doch zonder opdragt, in *Summa Controversiarum*, Lib. VI, p. 398.

Disputationes de Baptismo Veterum, Ultraj. 1647, 4°.

De Disperatione salutari de se ipso, Leidae 1651.

Apologiâ pro Ecclesiâ Christianâ hodiernâ non apostaticâ; opposita libello (van A b r a h . B o r e e l), *cwi titulus; Ad Legem et Testimonium*, *sive Erotematica propositio et dedactio etc.*, Amst. 1647, 8°.

Belijdenis Predicatie over 1 *Tim.* III:15, Utrecht 1648, 12°.

Socininianismi confutati Tom. I, Ultraj. 1650, 4°., *Tom.* II, Ibid. 1662, 4°., *Tom.* III, Ibid. 1664, 4°., waarvan zijn leerling D a v i d K n i b b e een *Compendium*, Leidae 1698, 8°., en volgens L i p e n i u s reeds Trajecti 1666 heeft in het licht gegeven.

Euthanasia, *ofte wel sterven; waerin veel voorbeelden der stervenden en hun laetste doodtspreuken verhaeld worden*, Utrecht 1651, 1660, 8°.

H o l l e b e e k en W i l h . E e n h o o r n , *Euthanasia*, *ofte*

wel sterven, *waarin van de dood in 't gemeen en van alles wat tot het wel en salig sterven behoort enz.*, Amst. 1744, 2 d., 8°.

Euthanasia, *sive de arte moriendi*, Uliraj. 1600, 8°.

Oratio in *Obitum Cl. V. Caroli de Maets*, *Theologi eximii*, Traj. ad Rhen. 1651, 4°. Ook in *Vitae Theologorum eruditione et scriptis insignium* van J.G. J o c h i u s , p. 120 seqq, met het *Epitaphium* van H o o r n b e e k op *de Maets;* ook in *Orationes habitae*, *in Acad. Ultraj*.

Examen Bullae Papalis quâ Pontifex Innocentius X *abrogare nititur Pacem Germaniae. Accedunt Bullae Urbani* VIII *de suppressione Jesuitissarum*, *de cultu imaginum*, *de festis: una cum saholüs: additâ Bullâ Clementis* VI *Pontificis quâ mandat Angelis Paradisi etc.*, Ultraj. 1652, 4°., Francof. 1653. Den 10 Junij 1658 te Rome verboden.

Summa controversiarum Religionis cum Infidelibus, *Haerctiois*, *Schismaticis*, *id est*, *Gentilibus Judaeis*, *Muhammedanis*, *Papistis Anabaptistis*, *Enthusiastis*, *et Libertinis: Socinianis*, *Remonstrantibus*, *Lutheranis*, *Brownistis*, *Graecis*, Traj. ad Rhen. 1653, 8°., 2 d., *ed. auctior et emendatior*, Ibid. 1658, 8°., Colbergae 1676, 8°., Francof. ad Viadrum 1697, 8°. Dit werk werd door A r n o l d P o e l e n b u r g aangevallen.

Institutiones Theologicae, Ultraj. 1653, Lugd. Bat. 1658, 12°.

Oratio de Ecclesiarum inter se communione, *dicta in Academia Ultrajectinâ die* II *Maii an* CIↃ IↃC LIV, Ultraj. 1654, 4°., ook in *Orationes habitae*, *in Acad. Ultraj.* en in *Vetera et nova eet*.

Oratio inauguralis de Scholis theologicis, *dicta* in *Acad. Lugduno - Batavâ*, *freguentissimo auditorio*, *die* IX *Junii Anno* CIↃ ICↃ LIV Lugd. Bat. 1654 4°.

Dissertatio de Peste, *Theologica*, Lugd. Bat. 1655. Ook in de *Variorum Tractatus Theologici de Peste*, L.B. 1654, 24°., p. 250-380.

Pro convincendis et convertendis Judaeis et Gentilibus Libri VIII, Leidae 1655, 4°.

Orationes habitae in Academiâ Ultrajectinâ I *Inauguralis ad susceptionem Professionis Theologicae - Altera funebris in obitum Cl. V. Caroli de Maets - Tertia discesoria an*. CIↃ IↃC LIV *die secundâ Maii*, Ultraj. 1658, 8°.

De observanda a Christianis praecepto Decalogi quarto, *die Dominicâ*, Lugd. Bat. 1659, 12°. - *Nader bewysing van des Heeren-dags-Heyliging*, Leyd. 1659, 16°. (tegen A b r a h . H e y d a n u s).

Heyliginge van Gods Naam en Dagh ofte straffen tegen

vloeken en sweeren; ende van de onderhoudinge van des Heeren-dags-heyliging, Leyd. 1659, 12°.

Gisberti Voetii Disputatie van geestelicke verlatinge, *vervolgt door Joh. Hoornbeeck*, Dordr. 1659, 12°.

Epistolae ad Johannem Duraeum Scoto-Britannum, *quâ respondetur Examini Johannis Beverley de Indepentissimo. Addita est Independentiûm in Anglia confessio*, Lugd, Bat. 1660, 8°.

Ook *cum Jacobi Usserii Disputatione de reducendo Episcopatu ad formam regiminis Synodici*, Ultraj. 1661, 4°.

Epistola ad eundem de Indepentismo, L.B. 1661, volgens L i p e n i u s .

Dissertatio de veterum concionibus, Traj. ad Rhen. 1663, 4°.

Dissertatio de consociatione Euangelicâ Reformatorum, *et Augustinae confessionis*, *sive de colloquio Cassellano*, *anno* CIↃ IↃC LXI *habito*, Amst. 1663, 4°. A b r a h a m C a l o v u s , hoogl. en pred. te Wittenberg, viel deze Dissertatio aan in een boek getiteld: Δοχιμαστα *Spiritûs Syncretistici Dissertationis Lugdunensis D. Johannes Hoorenbeeckii de consociatione Reformatorum et Augustinae confessionis*, Witteb. 1667, 4°.

Theologiae Practicae Tomi II, Lugd. Bat. 1663, 4°. Traj. ad Rhen. 1689, 4°. Met het *Irenicum*, Francof. 1698, 4°. H o o r n b e e k heeft dit werk uit eenige Engelsche schrijvers getrokken.

Capitula Patrum, Traj. ad Rhen. 1665, 4°.

Irenicum, *sive de studio pacis et concordiae; et Oratio de prudentiâ*, Traj. ad Rhen. 1606, 4°.

Disputationum Theologicarum Anticocianarum compendium, Ultraj. 1666, 12°.

De conversione Indorum et Gentilium libri II, *Accessit ejusdem vita ab Amico*, (D a v i d S t u a r t) *edita.* Amst. 1669, 4°. Dit werk was reeds bij gedeelten in *Theses* verschenen, Leyden 1662, 1663, 4°.

Methodus, *sive Tractatus de ratione concionandi*. Met het *Compendium Theol. Dogmaticae* van A n d r e a s E s s e n i u s , Ultraj. 1669, 1682, 1685, 8°.

Vetera et nova, *sive Exercitationum Theologicarum libri* III, *quorum ultimus ex parte complectitur materias*, *quas Auctor Tomo* III *Theologiae suae Practicae destinaverat. Accedunt ejusdem orationes quaedam*, Traj. ad Rhen. 1672, 4°. Men vindt hier: *Liber primus*, *continens Ecclesiastica et Ritualia*, *Liber* II *continens Dogmata et Elenctica*, *Liber* III *continens Textualia*. De orationes zijn, behalve twee der reeds genoemde, *Oratio funebris in obitum D. Jacobi Revii S. Theol. D. et in illustrium S.D. Ordinum Holl. Westfrisiaeq.*, *alumnorum collegio Theologico Regentis meriitissimi*, *habita Leydae anno* 1658.

Over de Catechisatiën, *Catechismus*, *of Christelijck en eenvoudig onderwijs over de dwalingen des Pausdoms*.

Korte en naerder verdediginge van de waare kerk, *gestelt tegen de wyser van de paepse kerk*, Uyt. 1649, 12°.

Van het laatste oordeel.

Concept van redres over 't stuk van leeninge omtr. den Armen, 2e dr., Leyd. 1659.

Aanvang en voortgang der Armenianerye door A. Montanus, Rijstenius en Hoornbeek, Schoonhoven 1662, 12°.

Geestelyke verlaatingen, 12°.

Sondag Rust-dagh des Heeren ende daarin getoont conciliaty van verscheyde disputen, *dienaangaande*, Leyd. 1659, 12°.

Berigt van den Sabbath, Utrecht 1663, 12°.

W. Hogerwaert *Afscheidsreden tot de gemeinte op Batavia en Prof.* Hoornbeeks *Sorg en Raad aangaande Evangelie-Prediking in O. en W. Indië*, *vertaald en opgehelderd door* H. Velzen, 's Hage 1732, 4°.

Miscellanea sacra, *Exercitationes et orationes*, *lectissimae cujusvis argumenti*, Leidae 1674, 4°., Traj. 1677, 4°.

Zie Gompers, *Gel. Lex.*, S. 1007; Jöcher, Adelung en Rotermund, i.v.; *Biogr. Univ*, i.v.; Bayle, *Diet. Hist. et Crit.*, i.v.; Niecron, *Mém. des Hommes Ill.*, T. XXXIII. p. 295; Burman, *Traj. erud.*, p. 147 seqq.; Drackenborch, *Series Profess. Ultraj.*, Nr. 19; Paquot, *Mém.*, T. I. p. 210 suiv.; Leven vóór zijne Verh. *de Convers. Indorum* door D. Stuart; Freheri *Theatr. Vir Ill.*, P. I. S. III. p. 655; Saxe, *Onom. Liter.*, P. IV. P. 495; Hoogstraten, Kok, Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt, o.h.w.; Witte, *Diar. Biogr. ad annum* 1666; Fabricius, *de Script. verit. Christ. Relig.*, C. XXXI. p. 597, 598, Traj. 1663; S. van Til, *Bibl. Theol. Select.*, p. 12, 38; Voetius, *Polit. Eccl.*, P. III. L. II.; *Tract.* I. Cap. II.; *Hist. Bibl. Fabric.*, p. 75; A. Aemilius, *Orat. et Poêm.*, p. 397; Coccejii, *Anecd.* II *Ep.* 93; Crenii *Animadv. Phil. et Hist.*, P. VII. p. 156, 179, P. VIII. p. 150, P. XVII. p. 51, P. XVIII p. 22, 24; Lipenii *Bibl. Theol.*, T. II. p. 94, 96, 281, 437, 760; Hausmann, *Introd. ad notit. script. Homiletic.*, C. III. ¶ III; Saldenus, *de Libr. Leg.*, Lib. II. C. IV. ¶ III; *Vind. Grot*, p. 27; Sam. Maresii *Tract. brev. de statu afflicto studii Theol.* in *Foed. Belgio*, Gron. 1672, p. 16; Herm. van de Wall, *Vita S. van Til* in de *Praef.* van S. van Til, vóór zijn *Comment. de Tabernaculo Mosis*, Amst. 1714, 4°. p. 7; Vrolykhert, *Vliss Kerkh.*, bl. 120 volgg.; H. Velzen, achter de afscheidsrede van W. Hoogerwaert, op Batavia, bl 2; Soermans, *Acad. Reg.*, bl. 28, 61, 140, 153; Ypeij, *Geschied. der Leidens. Godgel.*, D. II. bl. 114, vergel, D. III. bl. 344; Ypeij en Dermout, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk*, D. II. bl. 473 verv.; Bouman, *Geschied. der Geld. Hooges.*, D. I. bl. 95; Siegenbeek, *Geschied. der Leyds Hooges.*, D. I. bl. 169, 170, 174, 180, 183, D. II. bl. 134, 135, 408; Glasius, *Godgel. Nederl.*, o.h.w.; Kist en Royaards, *Arch. voor Kerkel. Geschied*, D. II. bl. 316; Pars, *Naamrol.* bl. 78, 226, 235, 244; Six van Chandelier, *Poëzy*, bl. 296, 352, 400, 407; Voet en le Long, *Jubelj.*; Schotel, *Kerk. Dordr.*, D. II. bl. 21; Abeoude, *Naamreg.*, bl. 177; *Aanh. en Verv*, bl. 102, 103; *Derde Aanh.*, bl. 74; *Cat.* Bonav.; Muller, *Cat. van Portr.*

[Mr. Johannes Hoornbeek]

HOORNBEEK (Mr. JOHANNES) neef van den vorige, en even als deze van een Vlaamsch adelijk geslacht, mogelijk afkomstig van het dorp Hoornbeeke in Vlaanderen. Hij was echter een geboren Zeeuw, en wel van het eiland Walcheren, mogelijk te Middelburg geboren. Hij werd 17 Junij 1635 te Grijpskerke beroepen, en later predikant te Vlissingen, waar hij zulks in 1666 nog was. Hij huwde eene Middelburgsche vrouw, Elisabeth Pelletier, en werd benevens haar in de Oostkerke begraven.

Zie de *Voorrede* van J. Hoornbeek voor de *Clavis Theologiae* door van Laren te Vlissingen uitgegeven; Vrolykhert, *Vliss. Kerkh.*, bl. 120 volgg.

[Johannes Hoornbeek]

HOORNBEEK (JOHANNES) zoon van den vorige, te Grijpskerke of te Middelburg geboren, werd 23 Junij 1655 lidmaat der kerk, studeerde te Utrecht en verdedigde onder Voetius een theologisch dispuut. In October 1660 keerde hij van daar terug, werd kort daarop proponent bij de classis van Walcheren, doch eerst in November 1668 predikant te Westkapelle en in 1671 te Vlissingen, in plaats van Bernardus Zomer, die naar Amsterdam vertrok en overleed 1 Januarij 1687. Zijn broeder Nicolaas droeg hem in 1661 een regtsgeleerd dispuut op. Hij huwde 11 December 1666 Anna Pijl, die hem overleefde en later huwde met Nikolaas Dach. Hij liet twee zonen na, die naar O. Indie zijn vertrokken.

Zie Vrolykhert, *Vliss. Kerkh.*, bl. 168 volgg.

[Izaak van Hoornbeek]

HOORNBEEK (IZAAK VAN) zoon van Izaak, predikant en curator der Latijnsche school te Middelburg. Hij zelf was rector aan die school en wel een der beroemdste, die er aan onderwezen hebben. Men hield hem voor een geleerd en geestrijk man, doch het is niet bekend dat hij iets anders dan eenige gedichten op boeken, afbeeldingen, trouwen, sterven en diergelijke stoffen heeft geschreven.

Hij overleed den 5 November 1682 in den ouderdom van 53 jaren, na 30 jaren de jeugd onderwezen te hebben. Zijn broeder Daniel was predikant te Middelburg.

Zie J. Willemsen, *Aanhangs.* van *Mengeld.* achter den 2den druk van *Sions Zielbanket*, bl. 329, 361; La Rue, *Gelett. Zeel.*, bl. 40; Reitzii *Orat. de Gymnasio;* Vrolykhert, *Vliss. Kerkh.*, bl. 122; van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[Izaak van Hoornbeek]

HOORNBEEK (IZAAK VAN) zoon van den hoogleeraar Johannes Hoornbeek en van Anna Bernard, studeerde te Leyden en zette zich als advokaat neder te 's Hage. Zijn kunde en vermaardheid deden het oog van de Rotterdamsche regering op hem vallen en hem tot

haren pensionaris verkiezen. Behalve in deze betrekking was hij den lande van groot nut in verschillende belangrijke zaken, waartoe hij gebruikt werd. Merkelijke onlust was er, in den jare 1704 in Gelderland, tusschen de ridderschap en de steden van het Veluwsche kwartier gerezen. Volgens het oordeel der laatsten zochten zich de edelen een wederregtelijk gezag toe te eigenen, onbestaanbaar met de stadhouderlooze regering, die thans door de steden werd begunstigd. De staten van Holland bemoeiden zich met dezen twist, die zoo hoog geklommen was, dat men de wapenen tegen elkander opvatten. Gaarne zagen zij dien bijgelegd, op zulk eene wijze dat de staatsgezinde regenten der Geldersche steden die met hen één lijn trokken, op het kussen bleven. H o o r n b e e k moet een voorstander geweest zijn van deze denkwijze, althans werd hij mede door de staten van Holland naar Arnhem afgevaardigd, om het veel geruchtmakende geschil te vereffenen. Nevens hem vertrokken derwaarts de heeren A d r i a a n v a n d e r G o e s, heer van Naters, oudburgemeester van Delft, W i l l e m B u i j s, pensionaris van Amsterdam; en B r u n o v a n d e r D u s s e n, burgemeester en pensionaris van Gouda. Een verdrag, door hunne tusschenkomst gesloten, scheen iets goeds te beloven, doch de uitkomst stelde die hoop te leur. Een ander blijk van vertrouwen dat men in hem stelde, was, dat hij, benevens eenige weinige staatsleden, in het geheim werd genomen, rakende de onderhandelingen tot vrede, door Frankrijk in 1705, onder de hand en langs omwegen voorgeslagen.

In het begin van Augustus 1720 overleed de raadpensionaris A n t o n i e H e i n s i u s. 's Lands staten lieten, een maand daarna, om diens plaats te vervullen, het oog vallen op H o o r n b e e k, schoon hij toen reeds door jaren en ziekten gebukt ging, en droegen hem met algemeene stemmen dezen aanzienlijken en gewigtigen post op. Ten zelfden tijde waren hem de ridderschap en edelen aan tot pensionaris van hunne orde. Zijne jaarwedde werd, even gelijk die van zijn voorganger, gesteld op *f* 12000.

Uit zijne instructie, voor 't overige dezelfde als die van H e i n s i u s, werd weggelaten al wat tot den persoon en het ambt van stadhouder van dit gewest betrekking had. Hij torschte dien last met moed en verwierf lof voor zijne schranderheid en scherpzinnigheid, die gevoegd bij groote naarstigheid, hem de beste lessen deed erlangen uit de handelingen en bedrijven zijner voorzaten, die hij zich ten spiegel voorstelde. Hij stond aan het roer, toen de dwarrelwind van den actiehandel opstak; vele planmakers kwa-

men hem aan boord, loodsen, die zeiden de havens van de goudkust te kennen en middelen te weten om den staat van schulden te ontslaan; ‘doch hij bleef standvastig; stuurde, bijgestaan door Hop op Slingeland, langs het gewoon vaarwater, op het compas der ondervinding af, en behoedde alzoo het schip van staat voor die blinde klippen van ijdele hoop en winzucht, waarop naburige staten en vele bijzondere personen schipbreuk leden.’ In hetzelfde jaar mogt hij, met Goslinga en Fagel, de zoo lang geduurd hebbende verschillen in Gelderland tusschen de drie kwartieren vereffenen en zag hij zich door een geschenk van een gouden drinkbeker hiervoor beloond.

De laatste zending van hem was nog eens naar Gelderland, om de staten van dat gewest te doen afzien om Willem IV tot stadhouder te benoemen en over te halen tot volharding bij den tegenwoordigen stadhouderloo zen regeringsvorm. Hij vertrok derwaarts met Karel Philips van Dorp, heer van Maasdam, Albert Fabricius, Willem Buijs en H. Daay. Het is bekend hoe vruchteloos de poging der Hollandsche staten was, en hoe Willem IV door die van Gelderland, ondanks dit alles, tot stadhouder van hun gewest werd verkozen. Omtrent of een weinig na het midden van 1725 eindigde het eerste vijftal jaren, voor welke Hoornbeek, in den aanvang, tot raadpensionaris was aangesteld. Ondanks zijn kwijnend ligchaamsgestel, werd hij op nieuw, voor even zoo vele jaren benoemd, doch hij bezweek, kort na die opdragt, onder het geweld zijner kwaal. Eene uitterende ziekte nam hem weg den 17 Junij 1727, in den ouderdom van 71 jaren. Zijn afbeelding is bij Wagenaar D. XVIII.

Zie Wagenaar, *Vad Hist.*, D. XVII. bl. 290, 340, D. XVIII. bl. 234, 244, 452; van Wijn, *Nalez. op* Wagenaar. bl. 426; Bilderdijk, *Vad. Hist.*, D. XI bl. 59, 68, 233; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, o.h.w.; Collot d'Escury, *Holl. roem*, A. I. bl. 254; Hoogstraten, Kobusen de De Rivecourt, Kok, Nieuwenhuis, Muller, *Cat. van Portr*.

[Mr. Nicolaas van Hoornbeek]

HOORNBEEK (Mr. NICOLAAS VAN) zoon van Johannes van Hoornbeek en van Elisabeth Pelletier, regtsgeleerde, verdedigde 31 Maart 1661 te Utrecht, onder voorzitting van den hoogleeraar Wijkersloot, een dissertatie *de Donationibus*. die hij aan zijn broeder en anderen opdroeg.

Zie Vrolykhert, *Vliss. Kerkh*, bl. 169.

[Pieter van Hoornbeek]

HOORNBEEK (PIETER VAN) of Hoornbeke, was lid der synode van Wesel in 1568, en schijnt later zijn

verblijf te Emden te hebben gehouden; ten minste de regering van Gent schreef 15 Sept. 1578 naar Emden en ook aan hem om den predikant, dien men zou zenden, van reisgeld en gezelschap te voorzien.

Zie 's G r a v e s a n d e , *Tweehonderdj. Gedachtenis van het Synode te Wesel*, bl. 224, 225; V r o l y k h e r t , *Vliss. Kerkh.*, bl. 122; V e l z e n , *Afscheyd van Hogerwaard*, bl. 63; M e i n e r s , *Oostfr.*

[P. Hootman]

HOOTMAN (P.) rederijker te Vilvoorde in den aanvang der 17de eeuw. Zijn poezy vindt men o.a. in *Schatkiste der Philosophen ende Poëten*, Mechelen 1621, bl. 190.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[F.H. van der Hooven]

HOOVEN (F.H. VAN DER) volgens K r a m m een hoogst bekwaam kunstgraveur. Hij graveerde o.a. het uitmuntend portret van *J. Cornelisz.*, *den Mennonieten leeraar te Amsterdam*, naar de teekening van C. d e V i s s c h e r , in plano. K r a m m meent dat hij niet dezelfde is met den kunstgraveur F.H. v a n H o v e .

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 746.

[Dirk van Hooven]

HOOVEN (DIRK VAN) leefde in den aanvang der 17de eeuw en vervaardigde gedichten, b.v. voor R.v.d. V i s , *Berijmde Heidelbergsche Catechismus*, 's Hage 1617.

Zie H e r i n g a , *Lijst van Ned. Dicht.*

[Jean de Hooy]

HOOY (JEAN DE). Zie HOEY (JAN VAN).

[Lucas de Hooy]

HOOY (LUCAS DE). Zie HOEY (LUCAS VAN).

[Johan Hooyman]

HOOYMAN (JOHAN) te Enkhuizen geboren, als proponent in 1762 bij de Luthersche gemeente te Cuilenburg beroepen, vertrok in 1765 naar Batavia.

Hij gaf in het licht:

Leerrede den 24 *Junij* 1764 *bij gelegenheid der Herdenking van de Overgave der Augsb. Confessie gehouden*, *door vergunning van den Magistraat in de Kleine of Lieve Vrouwe Kerk*.

Zie S c h u l z J a c o b i en D o m e l a N i e u w e n h u i s , *Bijdr. tot de Geschied. der Evang. Luth. Kerk*, St. II. bl. 116.

[J. Hooyman]

HOOYMAN (J.) van hem vindt men eene *Beschrijving der Vogelnestjes*, in *Verhandel. van de Maats. tot bevordering van den Landbouw* X 1781, D. III. bl. 145.

[Mr. Cornelis Hop]

HOP (MR. CORNELIS) zoon van Jacob Jansz. Hop en van Rensgie Symens Fortuyn, 26 Maart 1620 te Amsterdam geboren, de eerste, die wij uit dit aanzienlijk geslacht op de regeringslijsten te Amsterdam ontmoeten, werd in 1666 tot pensionaris dezer stad aangesteld. In het genoemde jaar besloten dijkgraaf en hoogheemraden van Rijnland tot eene verhooging van den Slaperdijk buiten Haarlem, strijdig met zekere overeenkomst, voor ettelijke jaren tusschen hen en burgemeesteren van Amsterdam gesloten. Deze, overtuigd van het nadeel, dat hunne stad hieruit dreigde, zonden, met overleg der vroedschap, in den herfst van dat jaar, den pensionaris Hop aan den baljuw van Kennemerland, om bij hem aan te houden ten einde te bewerken dat het ontwerp geen voortgang mogt hebben, 't geen ook geschiedde. Toen in 1668 door velen ernstig werd aangedrongen op de versterking van Naarden, meende de regering van Amsterdam reden te hebben middelen in het werk te stellen deze versterking te doen uitstellen. Om die oorzaak werd Hop naar 's Hage gezonden om zulks bij gecommitteerde raden te bewerken. Hij wist te bewerkstelligen dat, na eene onderhandeling van afgevaardigden van gecommitteerde raden met den Amsterdamschen raad, de aanbesteding der versterking van Naarden voortgang had, doch op zulke voorwaarden, als die van Amsterdam tot beveiliging van de vrijheid en zekerheid hunner stad best geraden vonden. De ijver, waarmede Hop zich bij deze en andere gelegenheden van zijn pligt kweet, alsmede zijne grondige kennis van zaken, was oorzaak dat hem eerlang de waardigheid van raadsheer in den hoogen raad werd opgedragen. Een geschil, tusschen dezen raad en het hof van Holland in 1687 gerezen, wikkelde hem in groote onaangenaamheden. In zijne hoedanigheid gemagtigd tot het bijleggen van een twist tusschen de gemeente van Alphen en haren leeraar, nam het hof, dat andere bevelen had gegeven, dit zoo euvel, dat het Hop dagvaardde om persoonlijk voor hetzelve te verschijnen. Hop, voor verderen hoon beducht, begaf zich naar Amsterdam en klaagde over het ongelijk dat hem werd aangedaan. Dit zou hooger loopende gevolgen gehad hebben, indien burgemeesters zich het belang van hunnen burger niet hadden aangetrokken. Door hunne tusschenkomst zag het hof van de voortzetting er van af. Hij huwde 1. Anthonia Cloeck; 2. Anna Pars, weduwe van mr. Hendrik Cloeck, en stierf 15 November 1704.

Op *Cat mss.* van J.J. van Voorst, p. 76, Nr. 437, komen voor *Papieren van* C. Hop, *Pensionaris van Am-*

sterdam en afgevaardigde ter Staatsvergadering, omstreeks 1650-1696, in 4 vol. fol. B o e l , in het berigt voor de *Decisien* en *Observantien* van L o e n i u s , stelt hem voor als raadsheer van ‘groot crediet.’ Hij wordt bij v a n Z u r c k vermeld als: ‘Nestor ille inter Batavos et nuper lumen supremi senatus erudissimum sed quod, ut dudum luxerit, mature nimis occidit.’

Zie A i t z e m a , *Saeken van Staat en Oorlog*, D. VI. bl. 496, 497, 498; W a g e n a a r , *Vad. Hist.*, D. XIII. bl. 362, D. XV. bl. 380 volgg.; *Amst.*, D. V., bl. 277, 299 volgg.; D. VI. bl. 138 volgg; *Holl. Merc.* 1687, bl. 162, 171; *Lev. van beroemde Mann. en Vrouw.*, D. V. bl. 37, 38; K o k , *Vad Woordenb.*, D. XXI. bl. 80; B r a n d t , *Lev. van de Ruiter*, bl. 700, 702, 764, 847; v a n L e e u w e n , *Bat. Ill.*, p. 1485; B i l d e r d i j k , *Vad. Hist.*, D. X. bl. 99; v a n K a m p e n , *Vad. Karakterk.*, D. II. bl. ; V r e e d e , *Hooge Raad*, bl. 47; Z u r c k , *Cod. Bat.* o.h.w. *Regters*, ¶ II. Nr. 4; *Cat. Mss.* v a n V o o r s t , p. 174.

[Mr. Cornelis Hop]

HOP (MR. CORNELIS) zoon van mr. J a c o b H o p en I s a b e l l a M a r i a H o o f t , werd 3 Junij 1685 te Amsterdam geboren. Den 29 November 1707 kreeg hij zitting bij de tresorieren extraordinaris, in 1708 in het collegie der commissarissen van huwelijkszaken, welk ambt hij tot 1718, uitgenomen in 1713 toen hij voor de eerste maal en in 1715 toen hij voor de tweede maal als schepen in de regtbank zat, bekleedde. In 1718 ging hij over in het collegie van kleine zaken, doch hij bleef er slechts tot in Wijnmaand van dat jaar, wijl hun hoog moog, hem benoemden tot hun afgezant naar Frankrijk, zoo om de herstelde vriendschap aan te kweeken als om op de gewigtige veranderingen, die aldaar voorvielen te letten. Hij werd op een luisterrijker wijze ontvangen dan tot nog toe omtrent ambassadeurs van dezen staat had plaats gevonden. Hij bleef daar zeven jaren; belangrijk waren zijne handelingen, groot zijne diensten aan de Hervormden bewezen, bij de herlevende vervolgingen jegens dezen in 1724, vooral aan vreemden, die zich om den handel of wetenschap in Frankrijk ophielden. In het vaderland teruggekeerd, had hij weder zitting onder de commissarissen van kleine zaken (1726-1728). In 1728 werd hij gekozen tot een der gemagtigden van hunne hoog mog. op de bijeenkomst te Soissons. Terwijl hij zich aldaar bevond, begaf hij zich dikwerf naar Parijs, en handelde ook met den graaf v o n Z i n z e n d o r f f over de Oostenrijksche zaken. Ook was hij in 1729, nevens de heeren v a n H o e i , H u r g r o n j e en G o s l i n g a naar het Fransche hof gezonden, om den koning van wegen dezen staat met de geboorte van den dauphin geluk te wenschen. In November 1730 keerde H o p naar Holland terug. In 1731 werd hij wees-

meester en bleef zulks tot 1748. Van Mei 1733 tot April 1736 werd hij wegens Holland gedeputeerd in den raad van state en van Mei 1738 tot April 1741 en van Mei 1744 tot April 1747 had hij wegens Amsterdam zitting onder de gecommitteerde raden te 's Hage. Van 1749 tot zijn overlijden had hij zitting onder de thesaurieren van Amsterdam, uitgenomen in die jaren, in welke hij de burgemeesterlijke waardigheid (1753, 1756, 1759, 1762) bekleedde en zitting had onder de raden ter admiraliteit van Amsterdam (1758). In 1720 was hij tot raad der stad verkozen en bekleedde die waardigheid 42 jaren lang. Van 1716-1753 was hij bewindhebber van de West-Indische Compagnie ter kamer Amsterdam, doch in het laatstgemelde jaar deed hij afstand van die betrekking ten behoeve van zijn zoon mr. Jacob Hop. Van 1734-1753 was hij lid van het collegie ter directie van de societeit Suriname, als bewindhebber der West-Indische Compagnie, en van 1753 tot zijn overlijden bleef hij in deze directie als gecommitteerde van Amsterdam, welke stad, nevens de West-Indische Compagnie en het huis van Sommelsdijk voor een derde in de societeit van Suriname deelde. Eindelijk bekleedde hij ook de waardigheid van bewindshebber der Oost-Indische Compagnie ter kamer Amsterdam, van 1753 tot zijn overlijden, 14 van Hooimaand 1762, in den ouderdom van 77 jaren, na bijna 55 jaren aan de regering van Amsterdam deel te hebben genomen.

Hij was zeer beroemd wegens zijne regtskunde, op welke wetenschap hij zich in zijne jeugd bijzonder had toegelegd.

Rousset droeg hem het achtste deel van zijn *Recueil Hist. d'Actes. Négociations*, *Mémoires et Traités depuis la paix d'Utrecht* op en schrijft in de opdragt ‘que Corneille Hop se forma à la conduite des plus grandes affaires sous les yeux d'un père, dont les grands talents pour les négociations ont fait l'admiration des différentes cours où il a été employé, jusqu à ce qu'il fut révêtu de l'important emploi de Trésorier Général, où il n'acquit pas moins de réputation par son intégrité et par son zèle pour le bien public.’

Hij huwde 1. Petronella Maria Calkoen; 2. Rebecca Jacoba Valckenier, volgens anderen Rinst.

Er bestaat van hem een portret door Houbraken, voorkomende in Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XVIII.

Zie *Europ. Merc. Julij-Decemb.* 1719, bl. 9, 65-70; *Julij-Dec.* 1724. bl 51; Rémusat, *Cérémon. Dipl.*, T. I. p. 65 suiv.; Dez., *Recueil*, T. IV. p 384; T. VI. p. 2; Montgon, T. V. p. 104-106, T. VI. p. 172, 173; Wagenaar, *Vad Geschied*, D. XVIII. bl. 209, 210, 212, 285, 292, 298, 462, 482, 494, 523; *Ned. Jaarb*

1762, *Sept.*, bl. 841 volgg.; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, o.h.w; Stuart, *Vad. Geschied.*, D. I. bl. 254, 259, 262, 343, 350, 450; J van den Berg, *Ned. Advysboek;* E.A. Sandbrink, *Spec. Hist. Jurid. de advocat. jurib.*, p. 89, 90; Vreede, *Corresp. dipl. et milit.*, p. XIV; van Kampen, *Vad. Karakterk.*, D. I. bl. 470; *Lev. van beroemde Mann en Vrouw.*, D. V. bl. 48; Collot d'Escury, *Holl. roem*, D. II. bl 123, A. D II. bl. 413, 414; P. Burmanni *Sec. Poëm.*, p. 176, 177; P. Francii *Poem.*, p. 381; *Cat. d'une Collection remarquable de mss. etc.*, La Haye 1862, p. 72; *Cat. mss.* J.J. van Voorst, p. 174; *Cat mss* J. Koning, p *Cat. mss. te* Water; Kok, Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt; Muller, *Cat. van Portr.*

[Hendrik Hop]

HOP (HENDRIK) baron des H. Rijks, broeder van mr. Cornelis Hop, in 1687 geboren, was luitenant-generaal der infanterie en gouverneur van Namen. Niet alleen is hij als krijgsman maar ook als staatsman bekend. In Zomermaand 1725 ging hij als buitengewoon afgezant naar Londen, met last om te klagen over de hulp der Engelschen aan de Algerijnen. Hij kweet zich zóó van zijn last, dat de koning beval de laatsten geen de minste bescherming te verleenen. In 1729 zocht hij den koning over te halen om de Oostfriesche onlusten te helpen bijleggen en handelde met dat hof nopens een voordragt van den keizer wegens het Weener verdrag. In 1733 gaf zijne kennisgeving nopens het ontworpen huwelijk tusschen den prins van Oranje met de kroonprinses van Engeland Anna, aanleiding tot eene belangrijke resolutie der staten van Holland ter voorkoming er van. Vele moeite gaf hij zich ten nutte onzer haringvaart. Ook gaf hij (1731) aan den staat een berigt van een nieuw uitgevonden kunsttuig om ter walvischvangst gebruikt te worden.

Hij huwde 1. Jacoba Sweerts; 2. Judith Lambert en overleed in 1761, bij zijne eerste vrouw drie kinderen nalatende, Maria, Jacob, secretaris van Amsterdam, en Hendrik Hop.

Zie Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XVIII. bl. 518; *Bijv en Nal. op* Wagenaar, D. XVIII bl. 100, 101, XIX. 33-35, 68, 69, 73, 92, 113, 114; Scheltema, *Staatk Nederl.*, o.h.w.; Kok, o.h.w. Corn. Hop; *Lev. van beroemde Mann. en Vrouw*, D. V. bl. 49; *Chr. v.h. Hist. Genoots*, D. VIII. bl. 273, 372, 377.

[Hendrik Hop]

HOP (HENDRIK) zoon van den vorigen uit het eerste huwelijk, was minister van hunne hoog mog. aan het hof van Brussel. Hij stierf ongehuwd 30 April 1801.

[Mr. Jacob Hop]

HOP (MR. JACOB) zoon van mr. Cornelis Hop en Anthonia Cloeck, werd den 30 Julij 1654 geboren op de hofstede Auspiciis et Telis bij Velzen, toebehoorende

aan zijn grootvader P i e t e r C l o e c k, raad in de vroedschap te Amsterdam, die in huwelijk had gehad J o h a n n a H o o f t, dochter van burgemeester C o r n e l i s P i e t e r s z o o n H o o f t.

Hij studeerde te Leyden onder den hoogleeraar B ö c k e l m a n, verliet de akademie, na het verdedigen eener dissertatie en oefende zich vervolgens eenige jaren in de praktijk der regten voor de groote geregtshoven in Holland. Alzoo werd hij voorbereid ter behoorlijke bekleeding dier gewigtige ambten, welke hem naderhand werden opgedragen. In 1678 vergezelde hij H i e r o n y m u s v a n B e v e r n i n g h, als edelman van het gezantschap, naar Frankrijk tot bevordering van den vrede, waarover te Nijmegen reeds eenigen tijd was gehandeld. Twee jaren later droeg hem de regering van Amsterdam, schoon hij slechts 26 jaren telde, zoo groot was toen reeds de roem zijner ongemeene gaven, uitgestrekte kundigheden en schitterende verdiensten, het pensionarisschap op. Gewigtig waren in deze betrekking zijne verrigtingen. Hij had in 1683 een groot deel in de hoogloopende geschillen tusschen den prins van Oranje en Amsterdam over het werven van zestienduizend man en de bedekte handeling met d'A v a u x, welke door den prins onderschept was. Het gemeen begon reeds van verraad en van het lot der d e W i t t e n te spreken, hetwelk dan zekerlijk H o p het eerst zou getroffen hebben. Hij had echter niets buiten last of kennis der stadsregering gedaan: zij erkende dit kort na de ontzegeling harer papieren, en gaf hem tevens een bewijs harer tevredenheid door hem *voor een' onbepaalden tijd* tot pensionaris aan te stellen, en na F a g e l 's dood hem voor te stellen tot raadpensionaris. Sedert werd hij tot de gewigtigste staatshandelingen gebruikt. Onder de gevolmagtigden welke van wegen de algemeene staten in 1684 met d'A v a u x een verdrag sloten, vinden wij ook zijn naam vermeld. Drie jaren later werd hij door de algemeene staten, met den titel van extra-ordinaris envoyé, gezonden aan den keurvorst van Brandenburg te Berlijn, die zijne bemiddeling had aangeboden tot vereffening der geschillen, welke tusschen den koning van Denemarken en de algemeene staten gerezen waren over eenige stukken den koophandel en de zeevaart betreffende. Daarenboven was hij gelastigd om bij den keurvorst voorte staan het regt der Nederlandsche West-Indische Maatschappij op de kust van Guinea, tegen hetgeen, in 1648, door de Brandenburgsche bedienden aldaar was ondernomen. Gedurende zijn verblijf te Berlijn stond H o p van wege het gemeenebest der Vereenigde Nederlanden als

gevader over den doop van F r e d e r i k W i l l e m en had de gunst van den keurvorst zoo verre verworven, dat deze als gevader stond over den zoon van welken zijn echtgenoot omtrent dezen tijd beviel, en die den naam van F r e d e r i k kreeg, doch vroeg stierf. In 1689 werd hij naar het keizerlijk hof te Weenen gezonden om de bemiddeling van dezen staat tusschen den keizer en de Ottomannische porte aan te bieden, welke bemiddeling, zoo van het Weener hof als van de Ottomannische gezanten, daar tegenwoordig, gunstig werd aangenomen. Ook had hij last om bij den keizer en het rijk de onzijdigheid door de stad Hamburg verzocht, te beletten. Doch het doel zijner zending was vooral om met den keizer het groot verbond tegen Frankrijk te sluiten. Van Weenen vertrok hij naar Londen, en bragt aldaar te weeg, dat zijne majesteit van Groot-Brittanje insgelijks tot dit verbond toetrad.

Hij vergezelde koning W i l l e m , met wien hij reeds lang verzoend was, op diens krijgstogt naar Ierland, waar deze door den slag aan de Boyne dit eiland bemagtigde.

Bij meer dan eene gelegenheid was den staten de bekwaamheid en behendigheid van onzen pensionaris gebleken, in de geschillen tusschen buitenlandsche hoven, door zijne bemiddeling bij te leggen. Deze overtuiging bewoog zijne meesters hem in 1693, als buitengewoon gezant te zenden aan de hoven van Denemarken en Brunswijk-Lunenburg, om den koning van Denemarken te bewegen om afstand te doen van zijne onderneming op Ratzelburg, den hertog van Holstein toebehoorende, en alle mogelijke middelen tot een verdrag tusschen beide vorsten aan te wenden. In November van dat jaar deed hij verslag van den uitslag van dit gezantschap, en, daar de geschillen tusschen de beide vorsten nog niet volkomen vereffend waren, werd hij in het volgend jaar gelast om de onderhandelingen tusschen de Deensche en Holsteinsche gemagtigden te Hamburg bij te wonen. In 1698 werd H o p andermaal als buitengewoon gezant naar Weenen afgevaardigd. Bij eene instructie van den 4 van Oogstmaand van dat jaar werd hij gelastigd om met den keizer in onderhandeling te treden over de middelen, welke zouden kunnen dienen om den vrede, onlangs te Rijswijk gesloten, duurzaam te maken, om te handelen over eene algemeene guarantie der Rijswijksche traktaten, gesloten tusschen den keizer, het rijk, het gemeenebest der Vereenigde Nederlanden, en allen die in den jongsten oorlog tegen Frankrijk begrepen waren en vervolgens met alle zoodanige mogendheden, als daartoe zouden kunnen bewogen worden. Ook behelsde zijn lastbrief, alle bekwame middelen, ter bevordering van

den vrede tusschen den keizer en de porte aan te wenden, de zaken van het negende keurvorstendom zoo veel doenlijk, ten meesten voordeele van den hertog van Hannover, als keurvorst van Brunswijk-Lunenburg te helpen bevorderen; de geschillen van Gustrow, tusschen den keizer en den Neder-Saksischen kreits, te helpen vereffenen, en, eindelijk de belangen der Protestanten in Hongarijen en in de keizerlijke erflanden met zijn voorspraak te ondersteunen. Daar en boven werd hem, bij eene secrete resolutie van 6 Mei 1700 gelastigd, om nevens de heeren v a n V i l l a r s en S u t t o n, Fransche en Engelsche gezanten, ten keizerlijken hove, kennis te geven, van het verbond tusschen Frankrijk, Groot-Brittannie en dé algemeene staten gesloten, over eene verdeeling der Spaansche monarchie, tusschen verscheiden pretendenten, tot bewaring van de rust van Europa, ingeval de koning van Spanje kinderloos overleed, en om den keizer te verzoeken in dit verbond te willen treden, 't welk echter, na lang aanhouden, werd afgeslagen.

De keizer schonk hem ten blijk zijner bijzondere hoogachting voor zijn persoon, bekwaamheden en verdiensten en van zijne tevredenheid over het gehandelde, voornamelijk tusschen hem en de porte, een diploma van baron van het Roomsche rijk, en vermeerderde zijn wapen met de surtout van Oostenrijk en der Ottomannische porte. Ook het vaderland bleef niet achter blijken te geven van achting voor zijne groote verdiensten en verhief hem, gedurende zijn verblijf te Weenen, tot het gewigtig ambt van raad en thesaurier generaal der Vereenigde Nederlanden. Deze hooge waardigheid belette hem niet, dat bij, even als voorheen, zich tot verscheiden zendingen buiten 's lands liet gebruiken. In Grasmaand 1703 werd hij naar Dusseldorp gezonden om den keurvorst van den Paltz af te raden het leger voor Bonn te kommanderen en om met den Hollandschen generaal de noodige maatregelen tot het beleg dier stad te beramen, en wijl er toenmaals geen gedeputeerden te velde van wegen hunne hoog mog waren, nevens den hertog v a n M a r l b o r o u g h de kapitulatie van Bonn te teekenen en het verdere rakende den oorlog in Brabant, te beramen, waarop hij vervolgens, op voorslag van den raad van state, door de algemeene staten tot gedeputeerde te velde benoemd werd, en in die hoedanigheid den slag bij Ekeren bijwoonde. Hierna hield hij zich eenigen tijd met het waarnemen van zijn nieuw ambt bezig; doch eerlang bood zich de gelegenheid wederom aan het vaderland buiten 's lands te dienen. In 1706 werd hij door 's lands staten gelast om nevens de heeren v a n

den Berg, Renswoude en Cuper naar Brussel te vertrekken om aldaar, nevens den hertog van Marlborough, uit naam der twee zeemogendheden, orde te stellen op de regering der verwonnen landen. Ook wil men dat het vooral aan zijn beleid moet worden toegeschreven, dat hij het den hertog van Marlborough uit het hoofd bragt om naar de landvoogdij der Spaansche Nederlanden, waar naar hij, volgens sommigen, zeer begeerig was, te staan. Eindelijk werd hij in 1712, met den heer van Welderen, naar het vereenigd leger in Henegouwen gezonden om verscheidene hulptroepen, die het leger dreigden te verlaten, tot blijven te bewegen, waarin zij ook slaagden.

Na dezen schijnt Hop zich inzonderheid te hebben toegelegd om binnen 's lands, zoo door het waarnemen van zijn aanzienlijk ambt, als in andere opzigten, ten beste van 't vaderland mede te werken, en hield het door den successie-oorlog zeer geschokte staatskrediet staande en de staatsschuld drijvende, die bijna onder de zware schulden en de onwilligheid der gewesten tot opbrengst van hun verschuldigde (geen stadhouder hield ze meer bij elkander) zou bezweken zijn.

Hij overleed 27 October 1725, in den ouderdom van ruim 71 jaren en werd te Amsterdam in de Nieuwe kerk in het graf zijner vaderen bijgezet.

Hop was in vele opzigten een groot en voortreffelijk staatsdienaar, even ervaren in zaken van staat als van oorlog, een kundig en standvastig ijveraar voor de belangen en voorregten van Amsterdam, wier voorspraak hij was, en vervolgens voor de belangen van het gansche vaderland.

‘Aan den heer Hop,’ zegt een onzer geschiedschrijvers, ‘moet ik het regt doen van te zeggen, dat mogelijk nooit bediening zoo voegde aan de hoedanigheid van den persoon, zoodat men naauwelijks kon onderscheiden of de bediening van pensionaris geschikt is voor den heer Hop, dan of zijn persoon geschikt is voor dit ambt, zijnde een heer van fraaije gestalte en majestueuse presentie, aangenaam in den omgang, vriendelijk jegens zijne landgenooten, beleefd jegens vreemdelingen, hoffelijk, wellevend omtrent allen; doorslepen in de sterkste zaken van de wereld; door en door ervaren in die van zijn vaderland; sprekende met groote lieftalligheid en vloed van goede gedachten, bondigheid en netheid van oordeel, geleerd in de wetten, vol van vuur, kordaatheid en ijver, nogthans dit alles parende met eene zonderlinge minzaamheid en zachtheid, en dat meer is, midden in den bloei zijner jaren met een volko-

men rijpheid en voorzigtigheid in alle zijne zaken, waardig de allergewigtigste bezendingen.' Van Haren getuigde van hem: 'Hop, thesaurier generaal van de Unie, gedurende den successie-oorlog, was een man van groot verstand en moed, en even bekwaam in het leger als in het kabinet. Zoo de vermaken van het leven somtijds wat veel tijd bij hem wegnamen, de vlugheid van zijnen geest en de onvermoeidste vlijt en arbeid, als dit niet langer uitgesteld konde worden, herstelden spoedig dit verlies. Zijn vrolijk, gemeenzaam en buigzaam karakter, ten eenemaal bevrijd van hovaardij en pedanterie, hadden hem persoonlijke vrienden doen verwerven, hetgeen zeldzaam is voor een minister.'

De hoogleeraar Vreede heeft in het licht gegeven: *Correspondance diplomatique et militaire du duc de Marlborough, du Grand-Pensionaire Heinsius et du Trésorier-Général des Provinces Unies Jacques Hop* (Amst. 1850). Ook zijn er brieven van hem gedrukt in *Eur. Mercurius, Julij* 1705, bl. 71-104. Op verschillende (in de noot genoemde) catalogi komen brieven van hem voor en de heer J.J. van Voorst bezat vele belangrijke stukken hem betreffende.

Hij huwde in 1684 Isabella, dochter van Hendrik Hooft, en liet drie zonen na.

Zijn afbeeldsel vindt men bij Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XVI.

Zie *Lev. van beroemde Mann. en Vrouw*, D. V. bl. 37 volgg.; Wagenaar, *Vad. Hist*, D. XV. bl. 151, 163, 181, 185, 186, 243, 379, D. XVI. bl. 47, 76; *Bijv. en Nalez*, D. XVI. bl. 13-16, D. XVII. bl. 24, 25, 50, D. XVIII. bl. 117; *Holl. Merc* 1683, 1684, 1687, 1689; *Négociations de Monsieur le Comte d'Avaux en Hollande*, T. II; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, D I. bl. 489-591; van Kampen, *Vad. Karakterk.*, D. II. bl. 398, 399; van Haren, *de Geuzen*, uitg. van Feith en Bilderdijk, bl. 314; Vreede, *de verdiensten onzer voorouders in het vak der diplomatie*, bl. 63; N.J. den Tex, *Jacob Hop. gezant der Vereenigde Nederlanden;* Sandbrink, *Spec. hist. jurid. de advooat. jurib.*, p. 90; J. van den Berg, *Ned. Advysb.;* Vreede, *Corresp. diplom. et milit.*, *Introd*; Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.*, D. VI. bl. 66, 76, 88, 107; Scheltema, *Peter de Groote in Holland*, D. I. bl. 181; Bosscha, *Neêrl. Heldend. te Land*, D. II, bl. 333-337; Collot d'Escury, *Holl. roem*, D. II. bl. 354, 414; *Cat. der Bibl. van* C. van Alkemade *en* P. van der Schelling, p. 61 (1848); *Cat. der Hands van* J. Koning, bl. 110; *Cat. des mss. de* J.J. van Voorst, p. 17, 174; *Collect. remarquable des mss. d'autographes et de quelques imprimês*, La Haye, Déc. 1862, p. 72; Francii *Poëm.*, p. 444, 454; J. Oudaen, *Poezy*, D. II. bl. 382; *Nederl. en Lat. Keurdicht.*, D. I. bl. 208 volgg.; Hoogstraten, Nieuwenhuis, Kok, Kobus en de Rivecourt, *Biogr. Univers;* Muller, *Cat. van Portr.*

[Mr. Johan Hop]

HOP (MR. JOHAN) zoon van mr. Hendrik Hop en

Sara Johanna Bailly, kleinzoon van mr. Cornelis Hop en Anthonia Cloeck, werd 1709 te Amsterdam geboren. Hij werd in 1734 raadsheer in den hoogen raad van Holland, Zeeland en Westfriesland, 1738 secretaris van den raad van state en verwisselde dit ambt in 1753 met dat van thesaurier generaal. Hij kwam in een zorgelijken tijd aan het bestuur van 's lands geldmiddelen, daar deze door den laatsten oorlog en schokken veel geleden hadden; doch hij deed de gewigtigste diensten in dat vak en legde ten tijde van zijne bediening den grond van het herstel en den bloei er van tot 1780. Evenwel was hij geen voorstander van het stelsel van weringloosheid, dat de Nederlanden in de 18de eeuw schenen aangenomen te hebben. Hij verklaarde zich in 1766, bij de aanvaarding van het stadhouderlijk bewind door Willem V, zeer voor de instandbrenging eener ontzagverwekkende zeemagt, welke men sedert 1741, en vroeger, geheel had laten vervallen. In 1769 toen hij zijn ontslag nam om nog vier jaren in rust door te brengen, ontving hij het getuigenis der volmaakte tevredenheid van zijne lastgevers, de staten generaal hunne hoog mog., ‘waren zeer voldaan van de capaciteit, vigilantie, ijver en getrouwheid, waarmede bij dit ambt zestien jaren had waargenomen.’

In 1772 werd hij bestuurder van 's lands hoogeschool te Leyden, doch stierf voor dat hij dien post kon aanvaarden (17 December 1772).

Hij was niet alleen een groot voorstander van wetenschappen en letteren, maar een geoefend kenner der Grieksche letterkunde volgens getuigenis van Luzac en Tydeman. Rendorp, met wien hij zeer bevriend was, prees zijne bekwaamheid en moreel karakter. Hij is driemaal gehuwd geweest, 1. aan Elisabeth Pauw; 2. aan Cornelia Maria van Strijen; 3. aan Maria Henrietta van der Hoop.

Zie *Nieuwe Ned. Jaarb.* 1769, bl. 507, 1772, bl. 1178; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, D. I. bl. 491, 492; Rendorp, *Memorion*, D. II. bl. 45; van Kampen, *Vad. Karakterk.*, D. II. bl. 636; Te Water, *Narratio*, p. 184, 185; Luzac, *Praef. ad Valckenaerii Callimachum*, p. 13, 14; Tijdeman, *Praef. ad synt. Dissert. ad phil. mor. pert.;* Siegenbeek, *Geschied. der Leyds. Hoogeschool*, D. II. bl. 24.

[Bernardus Jacobus Henricus van Hopbergen]

HOPBERGEN (BERNARDUS JACOBUS HENRICUS VAN) kapitein, nam deel aan het gevecht bij het Hazegras in den Tiendaagschen Veldtogt, in Augustus 1831. Op het berigt van het gevecht, waarin de kanonneerbooten gewikkeld waren, snelde Hopbergen met een vijftigtal

soldaten te hulp, maar niet meer in staat een meer dan tiendubbelen vijand tot een gebeelen aftogt te dwingen, gelukte het hem eerst in den avond van den 5 Augustus bij een hernieuwden aanval, versterkt door een kompagnie Zeeuwsche schutters, onder bevel van den luitenant A n t h o n y H e n d r i k S p a a n , op wagens van Oostburg aangebragt, den vijand op de vlugt te drijven.

Zie L.G. B o u r i c i u s , *Verhaal van het gevecht der kanonneerbooten Nr.* 41 *en* 42 *bij het Hazengras* enz., Leeuw., 1832; B o s s c h a , *Neêrl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 699.

[Theodorus Gerardus Hopkooper]

HOPKOOPER (THEODORUS GERARDUS) thesaurier der St. Janskerk te Gouda, gaf in het licht:

Beschrijvinge en vytlegginge der Konstrijcke glasen, *binnen de Groote en Heerlijcke St. Jans Kerk tot Gouda. Eertyds in 't kort byeenvergaderd door den heer Theodorus Gerardi Hopkooper*, *Rentmeester der selver kerk. En nu wijdloopiger in Rijm uytgebreyd door Dirck Vermy*, *geadmitteerd Schoolhouder. Ter Goude*, *Dirk Boekhoven*, 1681, 1693, 1699, 1724, 1764, 1773 tot 1827 toe. Aan het einde der uitgaaf van 1681 leest men: De heer Theodorus Gerardi Hopkooper, rentmeester der voornoemde kerk, heeft in 't jaar 1639 een Uytlegginge van deese Glasen in 't kort beschreven, 't welcke ick den Leeser meede deele, hebbe deselve aan de kant van yder pagina gestelt, ende der beschryvinge gevolgt, zoo veel moogelyck was, en het rym toelied; vertrouwende 't selve u.l. niet onaengenaem sal syn, gebruyckt het ten besten.'

Zie K r a m m , *de Coudsche Glazen*, Voorber; *Astréa* 1855, bl 204; Mr. B o d e l N i j e n h u i s , *Topogr. Lijst der Plaatsbeschrijv.* Nr. 1333.

[J. Abraham Hopman]

HOPMAN (J. ABRAHAM) van Haarlem, de eerste Nederlandsche luchtreiziger (de eerste was B l a n c h a r d in 1785) deed, na in Julij 1804 buiten Amsterdam door onderscheiden oorzaken daarin verhinderd te zijn, den 29 September van dat jaar te Rotterdam de eerste luchtreis. De ballon, na het Noordwesten koers genomen hebbende, steeg door de wolken tot zoodanige hoogte, dat hij weldra geheel onzigtbaar werd. Na eenigen tijd kwam hij in de nabijheid van Schiedam op aarde terug, rakende de gondel toevallig den kant eener sloot. De luchtreiziger uit den gondel in het water geraakt, zag zich genoodzaakt den luchtool de verdere reis zonder hem te laten volbrengen en kwam 's avonds ten acht ure behouden terug op de plaats zijner afreize, terwijl de luchtbol weder opgestegen, ten half zes ure op de buitenplaats Bakkershage,

onder Wassenaar, in een bosch is nedergedaald. Op de mislukte onderneming te Amsterdam werden spotprenten vervaardigd, waarin hij uit scherts F o p m a n geheeten werd. Hij was begonnen met tijgers en andere beesten in den vorm van ballons te laten opgaan, en A. F o k k e S i m o n s z . gaf er een uitvoerige beschrijving van in de *Vaderl. Letteroef.* voor 1804, *Mengelw.*, bl. 422-428.

Hij gaat in plaat uit, geëtst door J o h a n n e s B e m m e .

Zie *Konst- en Letterbode* 1804, Nr. 43, bl. 231; *Navorscher*, D. VI. bl. 102, 104, D. VIII. bl. 310, 311, D. IX. bl. 222; *Algem. Vad. Letteroef.* van 1805, *Mengelw.* II. p 610 en volgg.

[Mr. J.R. Hopman]

HOPMAN (MR. J.R.) advokaat te 's Bosch, proost en griffier der Illustre Lieve Vrouwe Broederschap aldaar, gaf in 1818 ('s Bosch, H. P a l i e r 8°.) in het licht:

Iets over de instelling van het Illustre Lieve Vrouwe Broederschap en deszelfs vijfhonderd jarig bestaan, *waarvan het jubilé op den* 3 *September van dezen jare* 1818 *staat gevierd te worden door*...., *waar achter gevoegd is eene lijst der overgeblevene gedenkschriften*, *benevens de namen der tegenwoordige leden*.

De schrijver had verzocht bij het opstellen van dit geschrift gebruik te mogen maken van het archief der Broederschap.

Zie H e r m a n s , *Geschiedk. Mengel. van de Prov. Noord-Brabant*, D. II. bl. 50 volgg.

[N. Hopman]

HOPMAN (N.) waarschijnlijk een Amsterdammer, van wien op de tentoonstellingen aldaar van 1820-1840 historiële onderwerpen, moderne stukken enz. voorkomen.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 747.

[Christiaan Hoppe]

HOPPE (CHRISTIAAN) werd in 1621 te Amsterdam geboren, studeerde te Helmstadt, werd in 1647 predikant bij de Luthersche gemeente te Enkhuizen, in 1656 te Haarlem, in 1660 te Amsterdam, waar hij in 1670 overleed. Hij was een man van grooten invloed op de denkwijze van velen zijner tijdgenooten, schoon ook door anderen grievend miskend, die de theologie der Hollandsche hoogeschool veroordeelden. Hij wijdde zich sedert 1652 aan de opleiding van jongelingen tot de Evangeliebediening. Eene door hem uitgegevene preek getiteld: *Eene korte afhandeling van de Praedestinatie of Verkiezing over* I *Petri* 1 *vers* 2*a*, werd in 1710 voor de 4demaal herdrukt en is slechts 6 bladz. in 4°. groot.

Hij ontwikkelt hierin dit leerstuk naar zijne zienswijze en wederlegt de leer van andersdenkenden, bijzonder der Gereformeerden, doch zonder eenige hatelijkheden.

Hij is in zwarte kunst afgebeeld, door J. V e e n h u y s e n ; en nog eens, zonder naam, maar zeer fraai, door W. V a i l l a n t .

Behalve deze preek heeft men nog van hem:

Onderrigting voor het Avondmaal, Amst. 1722, 8°. Op nieuw uitgegeven door Z a c h a r i a s B e z i u s .

Godgeleerde Verhandeling over den staat der dooden en die wederom opstaan, tegen het gevoelen van Thomas Burnet, onder het opzigt van J.G. Walchius opentlijk beredentwist, Amst. 1729, 8°., Amst. 1751.

Zie S c h u l t z J a c o b i en D o m e l a N i e u w e n h u i s , *Bijdr. tot de Geschied. der Evang. Luth. Kerk*, St. I. bl. 188, St II. bl. 102, St. VII. bl. 22; D o m e l a N i e u w e n h u i s , *Geschied. der Amst. Luth. Gem.*, D. II. bl. 99, 103, 143; G l a s i u s , *Godgel. Nederl.*, o.h w.; A b c o n d o , 3*de Aanh. van Nederl. Boek.*, bl. 759; A r r e n b e r g , *Naamreg.*, bl. 201; M u l l e r , *Cat. van Portr.*, waar hij C o r n e l i s genoemd wordt.

[Jan Klaaszoon van Hoppen]

HOPPEN (JAN KLAASZOON VAN), een der burgemeesters in 1566 door de landvoogdes zelve te Amsterdam aangesteld. Hij had echter reeds vroeger die betrekking bekleed. Men verhaalt dat v a n H o p p e n , van ketterij beschuldigd, om zich te zuiveren naar Rome in bedevaart moest vertrekken, daar hem opgelegd werd een glas in de kerk zijner parochie te vereeren. Dit glas is nog in het voetboogschutters koor in de Oude kerk aanwezig en door W a g e n a a r beschreven in *Beschrijv. van Amst.* D. VII bl. 319, 320.

Zie ook W a g e n a a r , *Beschrijv. van Amst.*, D. III. bl. 143, 165, D. VII. bl. 329.

[Mr. Franciscus Johannes Hoppenbrouwers]

HOPPENBROUWERS (MR. FRANCISCUS JOHANNES) werd den 16 April 1819 te 's Gravenhage geboren, studeerde te Leyden, vestigde zich als advokaat te Breda, waar hij regter bij de regtbank van eersten aanleg werd. In zijne snipperuren beoefende hij de dichtkunst en vervaardigde gelegenheidsdichten die hij afzonderlijk uitgaf of in tijdschriften, zoo als in den *Christelijken Mentor*, de *Godsdienstvriend* van L e S a g e t e n B r o e k , plaatste.

Hij beoefende ook de schilderkunst, waarin hij S c h e l f h o u t tot leermeester had. Hij was lid van het Noordbrabantsch Genootschap.

Zijne gedichten worden vermeld door dr. H e r m a n s , *Bijdr.*, D. I. bl. 239, 242, 248, 384.

Zie I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 54.

[Gatse Hoppers]

HOPPERS (GATSE) of G a l e n u s H o p p e r u s , zoon van J o a c h i m H o p p e r s en van C h r i s t i n a B e r-

tolfs van Aken, vertrok met zijne moeder, na het overlijden van zijn vader, uit Madrid naar Keulen, legde zich te Douay toe op de wijsbegeerte, het burgerlijk en kanonniek regt, werd praepositus van St. Pieter en in 1617 kanselier der universiteit te Leuven. Hij was zeer ervaren in de Belgische oudheden en de kerkelijke geschiedenis. Hij overleed in 1634 en werd in het koor van St. Pieter begraven. Volgens Sweertius schreef hij een *Ecclesiastica Frisiae Historia;* met zijn broeder Gregorius gaf hij de volgende geschriften van zijn vader in het licht:

Seduardus sive vera jurisprudentia libri XII, Antw. 1590, fol. Ed. nova cura H. Comingii, Brunsw. 1656, 4°.

Themis Hyperborea sive de fabula Regum Frisiae - Ferdinandus sive de Institutione principis, Antv. 1591, met een opdragt en brief aan Philips II, koning van Spanje.

Periphrasis ad Psalmos Davidicos, Antv. 1591.

Hij huwde Trijntje Johannesdr. van Aylva en liet geen kinderen na. Zijn grafschrift vindt men bij Foppens.

Zie Suffr. Petrus, *de Script. Fris.*, p. 292; Hoynck van Papendrecht, *Vita J. Hopperi* vóór diens *Reeueil et Memorial* cet.; Sweertius, *Ath. Belg.* i.v.; Adelung, *Fortz. u. Ergänz.* i.v.; Mr. J.H. Beucker Andreae, *Eenige Mededeelingen omtrent J. Hopperus* in de *Vrije Fries*, D. V, bl. 134.

[Gregorius Hoppers]

HOPPERS (GREGORIUS) ridder, heer van Dalem, oudere broeder van den vorige, reisde door Spanje, Italie, Gallie en Duitschland, en verstond en sprak de talen dier landen. Hij was een kundig regtsgeleerde, blijkens de voorreden der met zijn broeder uitgegeven werken van zijn vader, bekleedde de betrekking van raadsheer in den geheimen raad des konings en stierf in 1610. Hij liet na een zoon, Jochem Hoppers, heer van Dalem.

Zie Suffr. Petrus, *de Script. Fris.*, p. 294, 447, 448; Val. Andreas, *Bibl. Belg.*, i.v.; Hoynck van Papendrecht, *de vita J. Hopperi*, l.c.; Mr. Beucker Andreae, t.a.p.; G. de Wal, l.c.; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. I., p 380.

[Ivo Hoppers]

HOPPERS (IVO), Hopperus of Hopper, de stamvader van dit adelijk Friesch geslacht, leefde in 1350.

Toen, volgens de familie-sage, eene dienstmaagd van hem bezig was water uit eene put te scheppen, haalde zij daarmede tevens een levenden haring op. Als dit aan Ivo geboodschapt werd, herinnerde hij zich eene uitspraak, welke de God Stavo in het jaar 153 na Christus, bij gelegenheid eener uitbarsting van het Roode Klif

gegeven had, dat er uit deze vlammen geen gevaar te vreezen was, en dat zij eens door eene tegenovergestelde verkoeling zouden gevolgd worden. Hij begreep dus, dat dit op deze gebeurtenis betrekking had, en haastte zich zijne goederen te verkoopen of te verruilen, terwijl hij zich meer oostwaarts aan gene zijde van den Fliestroom nederzette. Hetgeen hij voorzien had, gebeurde; de landen werden door de zee weggespoeld of daaronder bedolven, en Friesland bewesten Stavoren van Noord-Holland afgescheiden.

Zie Suffr. Petr., *de Script. Fris.*, p. 265; *Levens van eenige beroemde Mann. en Vrouw.*, D. V. bl. 105; Mr. Beucker Andreae, in de *Vrije Fries*, bl. 123; van den Bergh, *Nederl. Volks Overlev.*, bl. 50, 121.

[Joachim Hoppers]

HOPPERS (JOACHIM) was een afstammeling van dit oud en aanzienlijk Friesch geslacht. Zijn vader was Sjoerd Hoppers, zijne moeder Rixt Piersma, dochter van Feike Piersma, burgemeester van Sneek, gehuwd aan Tieth Jariga, zuster van Doede, die zich, buiten 's lands zijnde, Dionysius Dodonaeus liet noemen, en broeder van den beroemden Rembertus Dodonaeus was. Zijne ouders woonden op het voorouderlijke stamhuis te Hemelum bij Stavoren, doch bij gelegenheid dat zijne moeder te Sneek bij hare ouders te gast was, beviel zij ontijdig van dezen haren zoon, en overleefde zijne geboorte slechts weinige oogenblikken (11 November 1523). Zijn vader stierf ook weinige jaren daarna en zijn grootvader Piersma belastte zich met zijne opvoeding en bestelde hem te Sneek ter schole. Hij maakte rassche schreden op den weg van verstandelijke ontwikkeling onder de leiding van Johannes Rodanus en mr. Gerardus. Met zijn 13de jaar werd hij naar Haarlem gezonden, om daar verder in de letteren en beginselen der wijsbegeerte onderwezen te worden door Cornelius Crocus, een zeer geleerd man, die op zijn 50ste jaar nog een togt te voet naar Rome deed en door Ignatius Loyola zelven onder de eersten in de Jezuiten-orde werd ingelijfd. De lessen van dien man maakten diepen indruk op Hopperus, die in zijns meesters belangstelling in die orde deelde en later pogingen aanwendde om haren bloei te bevorderen.

Na een vierjarig verblijf te Haarlem, vervolgde hij gedurende drie jaren, onder Joh. de Hase en Gabriel van der Muijden, zijne studiën te Leuven, en legde zich vooral op de regtsstudie en zedekundige wijsbegeerte toe, welke laatste hij als de bron voor den waren regtsgeleerde beschouwde en onafgebroken bleef beoefenen.

Vervolgens bezocht hij de hoogescholen te Parijs en

Orleans. Bijzondere redenen noodzaakten hem zijn voorgenomen reis naar Italie niet te volbrengen. In 1549 keerde hij naar Leuven terug, werd licentiaat in de regten, vervolgens professor honorarius en eindelijk in 1554, bij besluit van de staten van Brabant, gewoon hoogleeraar met eene ruime jaarwedde. Groot was de schaar van toehoorders, zoo van elders als vooral uit Friesland, die hem hoorden. Hij week in zijn voordragt geheel van den ouden scholastieken leertrant af. Zijne voorlezingen over den *Timaeus* van P l a t o vooral, werden met groote toejuiching bijgewoond. Den 11 November 1554 benoemde hem de landvoogdes M a r g a r e t h a , hertogin van Parma, tot lid van den grooten raad te Mechelen, aan wiens hoofd stond zijn landgenoot en vriend V i g l i u s v a n A y t t a , aan wiens invloed hij dien post te danken had.

Hoe hij dit ambt bediende, is op te maken uit zijne benoeming tot president van dien raad, vervolgens tot raadsheer van den geheimen raad te Brussel. In beide betrekkingen kweet hij zich met getrouwheid, en bleef, schoon men het tegendeel beweerd heeft, aan zijne godsdienst gehecht. De lof van gematigdheid in zijne beginselen kan hem niet ontzegd worden, en hij gaf steeds de voorkeur aan de meest zachte middelen boven de krachtdadige maatregelen, die G r a n v e l l e begeerde. Vele zijner uitgegeven brieven getuigen van zijne gematigdheid in het staatkundige en van zijnen verlichten geest in het godsdienstige. Men schrijft hem zwakheid van karakter toe en gebrek aan moed, ja zelfs de overhelling om nimmer tegen te spreken, 't geen hem den bijnaam van *Oui Madame* deed verwerven. Anderen stellen dit op rekening zijner vijanden.

In 1561 werd hij belast met de stichting der hoogeschool te Douay en in 1566 vertrok hij naar Madrid, om bij het hof aldaar het bestuur te erlangen over de Nederlandsche zaken en werd hij tevens 's konings zegelbewaarder. Het was vooral in deze betrekking, dat hij bewijzen van opregtheid en beleid gaf, die zelfs zijne vijanden niet konden loochenen. Niet altijd echter werden zijne aan den koning gegeven wenken opgevolgd. Zijne denkbeelden om den opstand te stuiten, vonden wel gereeden ingang, maar bleven zonder gevolg. Had men gehoor gegeven aan zijn raad, dan hadden welligt de zaken des vaderlands een geheel anderen loop genomen. Hierin bevestigt ons een uitgewerkt rapport van H o p p e r u s aan den koning (door v a n d e n B e r g h , *Gedenkschr.* enz. medegedeeld), waarin hij, na een naauwkeurige beschouwing der oorzaken van den opstand, uitvoerig de middelen ontwikkelt om het kwaad te herstellen. Dit stuk weerspreekt hetgeen v a n K a m p e n ,

van Groningen en laatstelijk Wierbitzky tegen hem in het midden bragten. Het was te Madrid, dat de merkwaardige briefwisseling tusschen hem en Viglius van Aytta ontstond en hij zijn *Recueil et Mémorial des troubles des Pays-Bas* schreef.

Hij stond in hooge gunst bij koning Philips, die hem tot heer van Dalem benoemde; een regt, dat tot zijne nakomelingen is overgegaan; daarbij erlangde hij het regt van vrije jagt in Gaasterland, terwijl zijne vaderlijke state te Hemelum tot de eerste state van dit dorp verklaard werd. Later benoemde hem de koning tot ridder van den Gouden Spoor.

Hij overleed den 15 December 1575, eene weduwe, Christina Bertolfs, (dochter van Gregorius Bertolfs (van Aken), president van het provinciaal hof in Friesland onder Karel V) te Leuven geboren, met 7 kinderen (het 8ste stierf te Madrid) nalatende. Zij vestigde zich, door den koning mild beschonken, te Keulen. Zijn lijk werd te Madrid plegtig ter aarde besteld en te Douay een lijkrede op hem gehouden.

Hetgeen men tot zijn lof geschreven heeft, is door Hoynck van Papendrecht, Conringius, Jacobus Bouricius, Joannes Fungerus en Lycklama vermeld. Verschillend is het oordeel over zijne staatkundige bekwaamheden. Van Groningen noemt hem een goed man, die den koning en paus onvoorwaardelijk geloofde, waarschijnlijk in navolging van den kardinaal de Granvelle, die hem ‘le pauvre seigneur Hopperus’ noemde. Tydeman gewaagt van den ‘geleerden en zeer geachten regtsgeleerde en staatsman Hoppers,’ doch beschuldigt hem tevens en teregt van nepotisme. Hetgeen hij daaromtrent uit eene briefwisseling tusschen Viglius en Hopperus aanteekende is onlangs door mr. Dirks aan het licht gebragt.

Hopperus was geheel zonder invloed aan het Spaansche hof, en in het behandelen van gewigtige zaken werden hem de overwegingen en besluiten zorgvuldig verborgen gehouden. Zeldzaam werd hij in den staatsraad geroepen en meest met het doel om hem een rad voor de oogen te draaijen, hem doende gelooven, gelijk ook zijne vrienden in de Nederlanden, dat men naar zijn raad hoorde. Men wist het in Spanje, dat hij dadelijk alles aan zijne vrienden in Nederland overbriefde. Alva vooral vertrouwde hem niet en Alborноz poogde zelfs een kwaad vermoeden op zijn getrouwheid te werpen, door te zeggen, dat Hopperus schoonvader raadsheer bij Oranje was, en dat zijn schoonzoon Corn. v.d. Myle zijn kasteel te Gouda aan de opstandelingen had overgegeven. Doch deze vermoedens schijnen geen invloed te hebben gehad. Gachard

Corr. de Phil., II, T. I. *Rapport au Ministre*, p. XLII, T. II, p. 126, 187, 200, 223, 319, 351. Daar bestaan een paar memorien van Hopperus, ten minsten aan hem toegeschreven, tot herstel der zaken in de Nederlanden. Gachard, l.l. T. II. p. 528, 529.

De hoogleeraar de Wal heeft hem als regtsgeleerde beschouwd en verschillende getuigenissen van vroegere geleerden nopens zijne verdiensten in dat vak van wetenschap vermeld. Hij was ook niet onervaren in de godgeleerdheid en uitlegkunde des bijbels, en trad als historieschrijver op. Dat hij de Latijnsche en Grieksche taal, benevens de voornaamste levende talen verstond, is bekend. Ook beoefende hij de wijsbegeerte; zelfs in de botanie, dicht- en schilderkunst was hij geen vreemdeling. Van al wat wij van hem bezitten, zijn zijne brieven aan Viglius het belangrijkste.

Zijne beeldtenis vindt men bij Winsemius, *Chr. v. Vrieslant*, bl. 600, en voor T. I. P. II. der *Analecta* van Hoynck van Papendrecht. Zijn grafschrift, door Cyprianus à Stapert gesteld, is bij Foppens bewaard.

Hij schreef:

De juris arte libri III, *una cum tabulis in eosdem libros nomine discipulorum editis*, Lovanii 1553, en later meermalen herdrukt, ook in Tom I *Oceani juris*. Dit werk, door Conring en Hommel hoogelijk geprezen, wordt door Jöcher aan eenen Joannes Hopperus toegeschreven.

Ad Justinianum de Obligationibus πειθανῶν *libri* V, Lovan. 1553.

Dispositio in libros Pandectarum, ibid. 1558.

Na zijn dood verschenen:

Isagoge in veram jurisprudentiam libros VIII. Colon. 1580. De vier eerste boeken bevatten *Paratitla juris civilis;* de vier laatste *Elementa juris sive principia justi et injusti.*

Volgens Conringius is deze *Isagoge* een kort begrip der XII *libri de arte juris*, toen nog niet uitgegeven.

Seduardus, *sive de vera jurisprudentia libri* XII. - *Themis Hyperborea sive de tabula Regum Frisiae. - Ferdinandus sive de institutione principis*, Antv. 1590, 8°. (door zijne zonen uitgegeven) Brunsvigae 1656 (ed. H. Conringius). Zie de Wal, p. 97 seqq. annot.

Paraphrasis in Psalmos Davidicos, *una cum libro: De usu et divisione Psalmorum*, Antv. 1591.

Receuil et memorial des Troubles des Pays-Bas du Roy, eerst in 1743, naar een hands. uit de bibliotheek van den aartsbisschop van Mechelen, uitgegeven door Hoynck van Papendrecht in *Anal. Belg.* T. II. P. II. p. 17

tot 118. Hopperus schreef dit werk in 1566 en 1567, wanneer hij het aan Viglius ter lezing zond.

Viglii Zwichemi ab Aytta Epistolae ad virum magnificum Joachimum Hopperum, Equitem etc. edente Simone Abbes Gabbema, Leovardiae 1661, kl 8°. Gabbema gaf in zijn *Epistolarum ab illustribus et claris viris scriptarum centuriae tres*, Harl. 1663, 1669, kl. 8°., nog twee hrieven van Viglius. Hoynck van Papendrecht in Tom. I. Pars. II, zijner *Analecta* eene nieuwe uitgave der *Epistolae politicae et historicae ad J. Hopperum*, door Gabbema in het licht gegeven. *Ex codice Ms. Collegii Vigliani Lovanii*, *additis ex eodem triginta tribus Epistolis ac plurium aliarum fragmentis*. Ook afzonderlijk in 1 d., 4°.

De brieven van Hopperus aan Viglius zijn door den Antwerpschen bisschop de Nelis in het licht gegeven onder den titel van *Joachimi Hopperi Frisii Epistolae ad Viglium ab Aytta Zulichemum Sanctioris Concilii Praesidem. Edente nunc primum ex Epistolis autographis Corn. Fr. Nelis*, Lovanii 1765, 4°. De uitgaaf, Traj. ad Rhen., *apud* B. Wild *et* J. Altheer, 1802, 4°., n'est (schrijft van Hulthem) que celle de 1765, à laquelle les libraires d'Utrecht ont ajouté un nouveau titre, une préface et quelques addenda et corrigenda. Van deze brieven, die volgens te Water ten getale van 220 door de Nelis verzameld waren, doch van welke er slechts 161 zijn in het licht gegeven, heeft van Wijn voor zijne *Nalezingen* op Wagenaar gebruik gemaakt. Ook komen er nog brieven van Hopperus in *Illustr. vir Epp.*, L.B. 1617 en in *Sylloge Epistol*. Burmanni, T. II, p. 238, seqq., aan anderen voor. Groot is het aantal, deels uitgegeven, deels onuitgegeven brieven van Hopperus, die nog in de bibliotheek *des Ducs de Bourgogne* te Brussel voorhanden zijn. Ook in Göttingen en elders bevinden zich verscheidene deelen met eigenhandige brieven en copiën van onzen staatsman, en mr. J.H. Beucker Andreae, aan wien wij eenige belangrijke mededeelingen omtrent Joachim Hopperus en eene briefwisseling tusschen hem en Viglius van Aytta (*de Vrije Fries*, D. V. bl. 121 volgg.) verschuldigd zijn zag ook te Giessen een belangrijke verzameling.

Mr. J. Dirks gaf in 1863 in datzelfde tijdschrift van het Friesch Genootschap, D. X bl. 152, eene *Voorlezing over brieven van Jochem Hopperus aan Wigle Aytta*, 1554 tot 1561, *door Mr. H.W. Tydeman*, door hem met aantt. verrijkt. Ook waren er vele brieven van Hopperus en Viglius in bezit van van Hulthem, die thans in de bibliotheek *des Ducs de Bourgogne* te Brussel

berusten, gelijk de originelen van G a b b e m a 's uitgaven bij het Friesch Genootschap te Leeuwarden.

Mémoires de Viglius et d'Hopperus (*inédits*) *publiées par* M. A l p h o n s e W a u t e r s, No. 2, der *Collectiondes Mém. sur l'Hist. de la Belgiq*.

In handss.

De Magistratibus Romanorum, vóór 1555 geschreven. Hiervan spreekt V i g l i u s in *Epist.* bij *Hoynck van Papendrecht*, *Anal.* T. II. P. II. p. 374 seqq.

De vera jurisprudentia, waarover hij zelf spreekt in het begin van *Seduardus* enz.

Commentaria in Platonis Timaeum. Zie S u f f r. P e t r u s, *de Script. Fris.*, p. 301.

Magica oracula successorum Zoroastris. Zie d e W a l l.c., p. 102.

Libri XII *de antiqua Frisiorum republica*. Zie S u f f r. P e t r u s, p. 297 seqq.

De Origine gentis Frisonicae epitome, door H a m c o n i u s gebruikt. Zie S u f f r i d. P e t r u s, p. 300 en F o e k e S j o e r d s, *Alg. Beschrijv. v. Friesl. Inl.* bl. 17.

Relations ou rapports journaliers. Zie te W a t e r, *Verb. d. Edel.*, D. IV. bl. 373.

Mémoires de Hopperus, *conseiller du Roy d'Espagne*, *touchant l'Etat et le Gouvernement des Pays-Bas*. Zie t e W a t e r, t.a.p.

Op de Bourg. Bibl. te Brussel zijn:

4 mss. van het *Memorial des troubles des Pays-Bas*, *depuis le depart du Roi Philippe* II *jusqu'au temps ou il avait resolu de retourner aux Pays-Bas*.

H o p p e r u s, *de l'ordre qu'a mit le Roy Philippe* II *en ses états des Pays-Bas à son partement trois parties*, geschreven in het Holl. of Vlaamsch.

Copie des rapports autographes avec les apostilles originales du Roi depuis le 17 *Dec.* 1570 *jusqu'au* 30 *Avril et depuis le* 19 *Juill.* 1576 *jusqu'au* 15 *Oct. de la même année*.

De meeste dezer handschriften en brieven van H o p p e r u s en V i g l i u s waren weleer in bezit van v a n H u l t h e m.

Zie *Bibl. Univ.; Dict. Hist.;* J ö c h e r, B a u e r, L u i s c i u s, H o o g s t r a t e n, K o k, N i e u w e n h u i s, *Woordenb. der Zamenl*, K o b u s en d e R i v e c o u r t, B u r g u n d i u s, B e n t i v o g l i o, H o o f t, v a n M e t e r e n, B o r, S t r a d a, W a g e n a a r, v a n W i j n *Nalez. op* W a g e n a a r; J.F.L. le P e t i t, *Nederl. Republ.*, fol. 240; v.d. V y n c k t, *Ned. Ber*, D. I. bl. 180-183; v a n L e e u w e n, *Bat. Ill.*, p. 60; C é r i s i e r. B i l d e r d i j k, *Vad Hist.*, D. VI. bl. 40, 242; t e W a t e r, *Verb. der Edel.*, D. IV. bl. 372 volgg.; v a n G r o n i n g e n, *Geschied. der Watergeuz*, bl. 383; B e a u f o r t,

Lev. van Willem I, D. II. bl. 431, 432; Wierbitzky, *de* 80*jarige Oorl. der Nederl*, D. I. bl. 147; Beeloo, Motley, Emmius, *Reipubl. Fris.*, p. 53; Hamconii *Frisia*, p. 102; Suffr Petr., *de Script Fris. dec* XII C 9; Schotanus, *Beschr. van Friesl.*, bl. 214; Winsemius, *Chron*, *van Vriesl.*, p. 600; Foeke Sjoerds, *Beschr van Oud en Nieuw Friesl.*, Inleid., bl. 17; *Geogr Woordenb. van Friesl.*, bl. 46; *Tegenw. Staat van Friesl.*, D. III. bl. 298; *Oudhed. van Friesl.* bl. 125 volgg.; *Schets van het lev en de geschr. van J.H. door* Mr. G Hiddema Jongama, in *Regtsg. en Gesch Schets.*, Sneek 1844; H. Amersfoordt en U.A. Evertsz., *Verh. van de verrigt der Jezuiten in Friest door Pater* Willebrord van der Heijden, bl. 5, 213; Jhr. Mr. M. de Haan Hettema en Mr. A. van Halmael Jr., *Stamboek van den Frieschen vroegeren en lateren Adel.* 1846. D I. bl. 230, D. II. bl. 147; Sweerts, *Ath. Belg.*, p. 381, 440; Val. Andreas, *Bibl Belg.*, p.; Hoynck van Papendrecht, *Vita Viglii Anal.*, T. II. P. II. p. 5 seqq.; Adamas *Vitae Jurisc. Germ.*, p. 211 seqq.; Saxe, *Onom.*, T. III. p. 299; Morhoff, *Polyh.*, Lib. III. C. VI. Sect. I. p. 559; F. Magiri *Eponym.*, p. 457; Vriemoet, *Ath Fris.*, p. XXXV.; Scheltema, *Staatk Nederl.*, o.h.w.; Dezelfde, *Verhand*, *over het schrijv. der Geschied*, *der Nederl;* De Wind, *Bibl van Ned. Geschied.*, D. I. bl. 172 volgg.; van Kampen, *Geschied. der Ned. Lett. en Wetens.*, D I. bl. 102, 103, 321, D. III. bl. 69, 252; *Levensbeschrijn. van beroemde Mann. en Vrouw.*, D. IV; Collot d'Escury. *Holl. roem*, D. II bl 24 A.D. II. bl. 70, 121, D. IV. bl. 51, 52: L.P. van den Bergh, *Gedenkschr. tot opheld der Vaderl Geschied.*, *opgezameld uit de Archiv. te Rijssel;* te Water, *Voorber voor het eerste deel der N. werken van de Maats van Ned Letterk.* (1806), bl. XXXII. volgg.; *Konst- en Letterb* 1806, Nr. 47; *Messager des Sciences et des Ats en Belgique*, 1834, p. 421, 1836, p. 350 seq, 1838, p. 219; *Compte rendu des séances de la Commission Royale d'Hist*, T. I. p. 381; Nijboff, *Bijdr*, D. IV. St. III. *Aanteek en Berigt.*, p. 27; Groen van Prinsterer, *Archives de la Moison d'Orange-Nassau*, le Série (Reg.); *Chr. van het Hist. Gen*, D. IV. bl. 198; Verwoert, *Handwoordenb. der Vad Geschied.*, o.h.w.; van Hulthem, *Discours sur l'état ancien et moderne de l'agriculture et de la botanique dans les Pays-Bas; Biogr. Univ.* T. XX. p. 147; G. de Wal, *Orat. de clar. Frisiae Ictis*, p. 27, 90, 428; J. Bouricius, *de Officio Advocati*, p. 19; *Epil. Lib. Sing. ad Pand. p. ult.;* Id. *Opera*, T. VI. p 64 seqq., p. 76; Id. in *Disp. de Nomoth.*, *theses*, *Oper.*, T. I. p. 841; *Dedie. Oper.*, T. IV. p. 785; Id. in *Diss. ad Leg* 1 *Cod. Theodos. de Studiis liber. urb. Romae et Constunt.*, *Oper.* T. VI. p. 2, 17, 197; Jac. Lampadius, *ap. Conring.*, *Oper.* T. II. p 22; Lycklams, *Membran.*, p. 318; Id. *Lib.* VII. *Eclog.* 30; Henel, *C J. de Vit. Iet;* Ernst., *Stat. Jprud.*, C. 2, Nr. 13, Nr. 16; Id. *de vera Philosoph*, Nr. 125; Prasch, *de Icto vero et person.*, ¶ 2; Hommel, *Contin sec. ad Beyeri notitiam auct. jurisdic.*, p. 176; *Liter. juris*, p. 188; Conringius, *Praef. ad Seduard*; Id. *de vera Jurisprud. passm;* Id. *Praef. ad Tae. de M.G.*, *edit* 2*dae;* Id. *Praef. ad propolit.* in *fin.;* Greg. Majansius, *Epist.*, p. 217; F. Rapolla, *Jurisc. s. de more modoque quo jus civile recte discatur atque illustr.*, p. 25; F.L. van Sonsbeeck, *Spec ad Ulpiani Leg.* 10 *Dig. Just. et jure;* Gratama, *Regtsgel. Magaz.*, D. I. bl. 247, 427; Dr. C.A. Auberlen, *die Theosophie. Frid Chr. Oetinger's*, S. 126; J Fungerus, *Var. Carm. Sylva*, p. 173; *Navorscher*, D. X. bl. 322; Muller, *Cat. van Portr; Bibl.* Hulthem (Index).

[J. Hoppers]

HOPPERS (J.). In de *Cat.* van handschriften van J.J. van Voorst, bl. 87, No. 502, komt voor:

J. Hoppers, *Historie van de oudtheyt der stadt Doesborgch*, *mitsg. van versch. privilegiën*, *vrijheden enz.... alsm. van swaere oorloghen enz.... Neffens dien mijne aenteijckeninge van die belegeringh en de overganck van de stadt D. aan den Con. van Vranckryck* (*in* 1672). *Geschr. binnen Doesborgh in de maendt Maey* 1686, 104 p. in 4°. Opgedragen aan den baron Godert van Reede.

In de Amsterd. bibliotheek berust dergelijk hands. doch van 1656.

Zie Mr. Bodel Nijenhuis, *Topogr. lijst der Plaatsbeschr.* Nr. 882.

[Reinier Hoppers]

HOPPERS (REINIER) was waardijn van de munt te Hasselt in Overijssel, onder de regering van Filips II. Hij deed als zoodanig zijnen eed op den 22 Januarij 1561; de hem gegevene commissie komt voor bij van der Chijs, *de Munten der Heeren en Steden van Overijssel*, bl. 373, 474.

[Mr. A. Hoppesteijn]

HOPPESTEIJN (Mr. A.) leefde en dichtte in het begin der XVIIIde eeuw. Behalve *Mengel. poëzy*, Leid. 1718, 8°., gaf hij in het licht: *Kluchtspel van 't bedroge Vals Jantje*, *gesp. door de liefhebbers van den Leysendam*, *gedr. in de stad Nusquam*, *by Baart Nemo*, *a* 1707, kl. 8°.

Philip Sweerts noemde hem den tweeden Naso.

Zie Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 418; de Vries, *Proere eener Geschied. der Dichtk.*, D. II. bl. 25; *Pan Poët. Bat.*, p. 67; *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 251, *b* bl. 117; *Zeeuws. Ged* bl. 60.

[Willem Hoppeveld]

HOPPEVELD (WILLEM), klerk der generaliteit, werd in 1670 met zijn ambtgenooten Jan Pesser en Abraham Keizer, eertijds in dienst van den resident Lieuwe van Aitzema, en toen onderklerk van de klerken der provincie van Friesland en de griffie der generaliteit, wegens verboden verstandhouding in hechtenis genomen, te pronk gesteld met een brief op de borst, waarop het woord meineedig geschreven was, en voor altoos gebannen.

Zie *Holl Merc.* 1670, bl. 39, 41, 45; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XIII. bl. 436, 437.

[Henrik Hoppezak]

HOPPEZAK (HENRIK) of Henrik Simonsz. in de Hoppezak, bekend uit de geschiedenis der reformatie te Amsterdam. Hij was een der schutters, die in 1566 den predikant Jan Arendszoon met een schuit uit Waterland haalde en te Amsterdam bragt.

Bij de plundering van het Minderbroedersklooster aldaar liet hij het rundvleesch en de overige kloosterspijze aan de plunderaars ontnemen en naar het weeshuis brengen.

Zie B r a n d t , *Hist. der Ref.*, D. I. bl. 325, 326; W a g e n a a r , *Beschrijv. van Amst.*, D. III. bl. 169, 190.

[Mr. Johan Hora Siccama]

HORA SICCAMA (Mr. JOHAN). Zie SICCAMA (Mr. JOHAN HORA).

[van Horbag]

HORBAG (VAN), een man van velerlei wetenschap en van groote ervarenis in de huishoudelijke belangen van ons land, had het plan ontworpen tot zamenstelling van een zoogenaamd waterstaatkundig woordenboek, waarin hij den rijkdom onzer taal in dat vak zou hebben aangetoond en in hetzelve, ter verklaring en uitlegging hebben opgenomen al de woorden en uitdrukkingen, welke, langs onze rivieren en bij onze dijken en sluizen, zoo gemeenzaam, doch voor den niet geoefende dikwerf zoo onverstaanbaar zijn.

Zie C o l l o t d ' E s c u r y , *Holl. roem*, D. III. A. bl. 41.

[Hordanus]

HORDANUS () kunstschilder, bloeide in de tweede helft der XVIIde eeuw. Van hem was op een verkooping te Amsterdam 17 Julij 1714 *Een landschapje met beestjes*, dat toen *f* 25:50 gold.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams: Kunsts.*, D. III. bl. 747.

[A Hordijck Verstolk]

HORDIJCK VERSTOLK (A) vertaalde tooneelspelen, zoo als:
De Halve Ring, *treursp. n.h. Hoogd. van W. Thombrink*, Rott. 1794.
De Woestijn, *treursp. n.h. Hoogd. van D. Beel*, aldaar 1794.
Het Blaadje is omgekeerd, *treursp. n.h. Hoogd*. In den Haage 1798.

Zie *Cat. der Bibl. van Ned. Letterk.*, D. I. *b.* bl. 210.

[Jacques Horebout]

HOREBOUT (JACQUES) of H o r r e b o u t , Vlaamsch ingenieur en landmeter, waarschijnlijk te Sas van Gent, stelde uit oude opgaven een kaart van Zeeland te zamen, in 1540, die meermalen geteekend voorkomt.

[Gerard Horebout]

HOREBOUT (GERARD) of H o r n e b o u t , werd omstreeks 1498 te Gend geboren en was hofschilder van H e n d r i k VIII, koning van Engeland. Hij bezat geen geringe verdienste in het historiële vak. V a n M a n d e r zag twee schilderijen van dezen meester in de St. Janskerk te Gent, op bevel van den abt H u g h e n o i s door hem geschilderd. Zijn kunst komt hoogst zeldzaam voor. In het kabinet van den heer J.

d'H u y v e t t e r te Gend was van hem *Maria met het kind Jezus in den schoot van St. Anna*.

L. de Bast geeft bl. 12 volgg. van *Messager des Sciences et des arts de la Belgique* een beschrijving en gravure van een door hem geschilderd diptichon, voorstellende *de H. Maagd het kind Jezus tegen haar boezem drukkende*, en het portret van zijn beschermer Lievin Hughenois, abt der oude abdij van St. Bavo, op bevel van Karel V afgebroken. Hij huwde Margaretha Svanders van Gent, wier grafschrift men leest in *Messager des Sciences etc.*, 1857, p. 234.

Hij overleed in 1547 of 1548 te Londen.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams Kunsts*, D. II. bl. 55; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 741.

[Lucas Horebout]

HOREBOUT (LUCAS), volgens Immerzeel zoon van den vorige, een bekwaam portretschilder, die o.a. Philips de Schoone en Hendrik VIII uitschilderde, doch Kramm houdt hem voor denzelven met zijn vader (Gerard Lucasz.).

Zie Immerzeel t.a.p.; Kramm t.a.p.

[Susanna Horebout]

HOREBOUT (SUSANNA), dochter of zuster van Gerard Lucas Horebout, gehuwd met den Engelschen beeldhouwer Whorstley. Zij stond als schilderesse in hooge achting en overleed te Worcester. In het grafschrift van haar moeder komt zij voor als de huisvrouw van Johannes Parker, lijfarts van den koning in 1529.

Zie Immerzeel t.a.p.; Kramm t.a.p. en op *Gent* (*Susanne van*); Sanderus, *Verheerl. Vlaanderen*, D. I. bl. 5.

[Jan Joseph Horemans]

HOREMANS (JAN JOSEPH), *de oude*, zoon van den notaris Jan Josep en Maria Magdalena Louies, werd te Antwerpen in Nov. 1682 geboren. Volgens Weijerman schilderde hij fraaije en geestige burgergezelschappen. Zijne stukken komen weinig voor en zijn om hunne naïve boersche huisselijke voorstellingen veel buiten 's lands geraakt.

In het museum van schilderijen te Antwerpen waren van hem:

De prelaet van St. Michaël en M. den Burgemeester geeven een bezoek aen de Schermers-gild, *vereenigd in hunne zael*, alle afbeeldingen.

De Schermers-gild complimenteert door haere deputatie den abt van St. Michaël, *erfbeschermer derzelve gild*.

In het kabinet van J.G. Deuringer te Augsburg waren drie stukken van hem: *Een Schoenmakers* en *een Kleermakers werkplaats*, en *een Vastenavond-feest*.

Volgens Nagler heeft Prestel naar hem een prent geëtst, *een gezelschap boeren en boerinnen in gesprek*.

N. van der Mijn heeft zijn portret en dat zijner vrouw in het klein gezien.

Hij overleed 7 Aug. 1759 en liet 7 kinderen na, waaronder drie zonen, Jan Joseph, geb. 15 Jan. 1715; Francisens Karel, geb. 5 Oct. 1716 en Philippus Jacobus, geb. 13 Nov. 1720.

Zie, behalve Weijerman en Houbraken, Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 55; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. IV. bl. 749; *Cat van het Mus van Antw.* 1857; *Leydsman der Vreemdeling.* enz., door Philippe Ville, bl. 153, Nr. 191, 192; *Beschreib der Gemalde-Sammlung des J.G. Deuringer*, *in Augspurg* 1810, bl. 53.

[Jan Joseph Horemans]

HOREMANS (JAN JOSEPH), *de jonge*, zoon van den vorige, werd 15 Jan. 1715 te Antwerpen geboren, waarschijnlijk door zijn vader onderwezen, schilderde in diens trant, doch nam zijne onderwerpen meer uit den gegoeden stand. Zijne stukken, die soms eenige overeenkomst met het werk van Hogarts hebben, zijn niet zeldzaam in Engeland. Prof. Bleuland te Utrecht bezat van hem *Een deftig huislijk tafereel*, dat op de verkooping van diens schilderijen in 1839 *f* 400 gold.

Zie Kramm t.a.p.

[Peter Horemans]

HOREMANS (PETER), oom van den laatste, broeder van Jan Joseph Horemans, *den Oude*, zou in 1714 te Antwerpen geboren zijn. Na in de gronden der kunst onderwezen te zijn, ging hij (volgens Nagler) op reis, en werd in 1725 (dus op zijn elfde jaar) hofschilder van keurvorst Karel Albrecht, later keizer Karel VI, en voerde den titel van keizerlijk-keurvorstelijk gezelschaps-schilder. Voor dezen vorst schilderde hij boerendansen, die eertijds door de adelijke jonkers werden uitgevoerd; in 1729 *Het St. George Ridderfeest*, verder *Carousels* en *Jagtstukken voor de Amaliasburg bij Nymphenburg*, en andere gelegenheidstukken, met de portretten der daarop voorkomende personen.

Een zijner beroemdste stukken is eene schilderij met 32 kleine beelden, voorstellende de Beijersche en de zich in 1761 te Munchen bevindende familie van koning Augustus III van Polen, de keurvorsten van Saksen, benevens eenige heeren en dames van den eersten rang, allen naar het leven. Deze voorstelling is in een *Concert*, *Quadrille* en eene *Koffijpartij* vereenigd.

Hij schilderde ook portretten, bloemen enz. Op het laatst van zijn leven begaf hem zijn gezigt. Hij stierf in 1766.

Zie Kramm, t.a.p.

[D. van Horenbeek]

HORENBEEK (D. VAN), schrijfmeester aan de Latijnsche school te Haarlem in het hegin der XVIIde eeuw, was geen onbevallig dichter blijkens zijn lofdicht op *'t Hof van Haarlem*, beschreven door S. A m p s i n g . Zijn zinspreuk was: *Een en genoeg*.

Zie v a n d e r A a , *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[J. van Horenbeeck]

HORENBEECK (J. VAN) schreef:

Het leven van den sal. Henricus Suso Relig. van de Predick-Heeren orden. 's Hertogenb., *Balth. van der Venen*, *woon. in de Kerkstraat*, 1627, kl. 8°.

Zie M u l l e r , *Cat. van Godgel. Boek.*, bl. 80.

[Lodewijk Horenmaker]

HORENMAKER (LODEWIJK), te Gent geboren, was luitenant van W i b a l d R i p p e r d a , gouverneur van Haarlem en werd met dezen onthoofd nadat die stad den 13 Junij 1573 bij verdrag aan de Spanjaarden was overgegaan.

Zie *Gendsche Geschied.*, D. I. bl. 214; v a n M e t e r e n , *Ned. Geschied*, B. IV. fol. 80; t e W a t e r , *Hist. der Herv. Kerk te Gend*, bl. 12.

[Gab. Horeus]

HOREUS (GAB.). Zie HORRAEUS (GAB.).

[Baldericus van Horicke]

HORICKE (BALDERICUS VAN), beroemd schrijfmeester, die omtrent 1636 te Brussel bloeide. Proeven zijner kunst komen voor in de kunstverzameling van M. P i e r r e W o u t e r s , *Chanoine de l'église Collégiale de St. Gomer*, *à Lierre*, in 1797 te Brussel verkocht.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. IV. bl. 750.

[Alexander de Horion]

HORION (ALEXANDER DE), in het laatst der XVIde eeuw te Luik geboren. Hij schilderde portretten, algemeen vrij gelijkenend en goed geteekend, maar zonder leven, met fraaije versierselen, die toen in den smaak vielen. Ook schilderde hij stukken van meer verheven aard, zoo als er nog een in de kerk van St. Servaas te Luik gevonden wordt; een ander *de opstanding der dooden* voorstellende, berust in de kerk van St. Clara aldaar. Hij verwierf zich door zijn portretschilderen een aanzienlijk vermogen en overleed in 1659.

Zie I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.* D. II. bl. 55.

[Andries van der Horn]

HORN (ANDRIES VAN DER), zoon van D a m m a s , raad in de vroedschap te Haarlem, en van S t i j n t j e S u i d e r h o e f f , geboren te Haarlem 6 Maart 1600. Hij werd 20 Augustus 1627 raad in de vroedschap te Haarlem, ver-

volgens schepen, president schepen, in 1655 burgemeester, bekleedde vervolgens allerlei betrekkingen, waarin hij de belangen der burgerij behartigde. Hij was gedurende vele jaren kolonel der schutterij, bewindhebber der W.I. compagnie, huwde eerst Maria Camervelt, waarbij hij eene dochter naliet, Christina, gehuwd met mr. Adriaan Noirot. Hij hertrouwde met Maria Olycan, dochter van den burgemeester Pieter Olycan, die in vele hooge staatsbetrekkingen belangrijke diensten bewees, waarbij hij eene dochter verwekte, Maria van der Horn, gehuwd met jhr. mr. Cornelis Ascanius van Sypesteyn, wagenmeester-generaal enz. in 1672.

Part. berigt.

[Westerdijks Horn]

HORN (WESTERDIJKS) was met Tulp, Ojens, van der Wayen, Berwouts en Geelvink, kapitein der Amsterdamsche schutters, die in 1672 Geertruidenberg, Heusden, Gorinchem en Brielle bezetten.

Zie Valckenier, *Verward Europa*, D. II. bl. 362; Sylvius *Vervolg op* Aitzema, bl. 217; Bosscha, *Neerl. Heldend. te Land*, D. II. bl. 56.

[Georgius Horn]

HORN (GEORGIUS), Hornn, Hornius, werd in 1627 te Kemnath in den Opper-Paltz geboren, doch in zijne jeugd door de Boheemsche onlusten naar het Baireuthsche, vervolgens naar Nurnberg en de omstreken gedreven. Later werd hij hofmeester van een Engelsch edelman, wien hij dan eens naar 's Hage dan weder naar Engeland, waar hij de zijde der Presbyterianen hield, volgde. Zijn verblijf in Engeland gaf hem aanleiding tot drie werken, die de geschiedenis en aangelegenheden van dit land uit verschillende oogpunten doen beschouwen. Doch daarbij bepaalde zich de vruchtbare pen van den geleerden jongeling niet. Twintig jaren oud schreef bij reeds eene geschiedenis der wijsbegeerte en gaf kort daarna een nieuwe uitgave van *Sulpitius Severus* in het licht. Zoo groot was zijn naam, dat hij in 't laatst van 1647, te gelijk met Gronovius, voor een literarisch professoraat in aanmerking kwam, terwijl het volgende jaar hem het theologisch doctoraat zag verkrijgen. Welligt op aanraden van Spanheim en Heinsius werd hij hoogleeraar in de historien, staatsleer en aardrijkskunde te Harderwijk, en na deze waardigheid tusschen de vijf en zes jaren bekleed te hebben, te Leyden tot hoogleeraar in de geschiedenis en bestuurder van het Collegium Oratorium benoemd, waar hij door zijn onderwijs en geleerde geschriften zijn roem staande hield. Toen men te Nijmegen eene hoogeschool wilde oprigten werd

Hornius eerst door brieven, naderhand door een hoogst aanzienlijke bezending aangezocht om, op eene zeer groote wedde, zich aan haar te verbinden. Hij verschoonde zich echter beleefdelijk.

In latere dagen werd hij de beklagenswaardige speelbal van listige goudmakers en wigchelaars; men bedroog hem terwijl men hem groote sommen gelds ontvreemde, en bittere smart over het geleden verlies en duister bijgeloof benevelden hoe langer hoe meer zijnen eenmaal zoo helderen geest.

Jöcher deelt mede dat hij voor *f* 5000 werd opgeligt en eens geheel nakend op de straat liep, roepende: An tu unquam vidisti hominem paradisiacum? Ego sum Adam.

Op het allerlaatst van zijn leven eenigermate hersteld zijnde, besloot hij als hoogleeraar der godgeleerdheid naar Heidelberg te vertrekken, edoch hij stierf nog te Leyden, den 10 November 1670.

Hornius was een der vruchtbaarste schrijvers zijner eeuw en schreef zoo gemakkelijk allerlei historien en boeken over de aardrijkskunde en tijdrekenkunde ter neder, als eertijds aan Ovidius zijne verzen ontvloeiden. Men beschuldigt hem zijne werken, veelal onder de tabakspijp losweg, zonder andere schrijvers behoorlijk te raadplegen, geschreven te hebben, ja zelfs van letterdieverij. Saxe ontzeide aan zijne geschriften alle waarde, en inderdaad niet ten onregte. Zij zijn zonder oordeel, vlugtig op papier geworpen. Hij was echter de eerste die de kerkelijke geschiedenis in tijdvakken verdeeld heeft. Dat hij, volgens Burman, de Latijnsche poëzy zou beoefend hebben, is niet waarschijnlijk, ten minste de door den hoogleeraar aangehaalde poëmata zijn niet van hem, maar van Guilielmus Hornius, die volgt. J.F. Gronovius noemt hem ‘bonus noster Κερανιας. Hij schreef:

Tract. de Palatinatu superiore et Electoratu Rheni in *Repraesent. Reip. Germ.*, Nurnb. 1657, 4°.

De Ecclesiae Anglicanae statu hodierno, uitgegeven onder den naam van Honorius Reggius.

Res gestae in Angliâ, *Scotiâ et Hiberniâ*.

De insulâ et oppido Batavorum, *Hardervicii* 1648, 4°.

Rerum Brittannicarum libri VII, L.B. 1648, 8°.

Historia Philosophiae lib. VII., L.B. 1655, 4°.

Sulpitii Severi Opera omnia, L.B. 1647, 1654, 8°.

Geographia vetus sacra et profana cum tabb. Peutinger.; - Accuratissima orbis antiq. delineatio, Amst. 1653, max. fol.

Diss. de aetate mundi et auctoris defens. pro verd aetate mundi.

Historia Ecclesiastica, L.B., 1665, 1687, 12°., *cum notis D. Hartnaccii*, Lips. 1677.

Arca Noae s. hist. imperiorum et regnorum, L.B. 1666, Gorinch, 1677, 12°.

Orbis imperans c. notis ed. Joachim Feller.

Orbis politicus c.n. ed. Otto Mencke.

Introd. in Hist. Univers.

Notae in S l e i d a r u m *de* 4 *monarchiis*.

Hist. nat. et civil.

Dissertt. hist. et polit. L.B., 1668, 12°.

De origg. Americanis lib. IV, Hag. 1652, 8°., gunstig beoordeeld door J.F. G r o n o v i u s (B u r m . *Syll.* T. III. p. 292).

Utysses s. studiosus peregrinans.

Sleidanus de IV *monarchiis c.n. Meibomii et Hornii*, L.B. 1669.

Notae in Franc. Burgersdicii Ideamp oliticam.

Observatt. in Boxhornii Institutiones politicas.

Gebri Arabis Chymia, *sive traditio summae perfectionis et investigatio magisterii*, *- emendata a C. Hornio. Acc. ejusdem medulla Alchymiae gebricae. Omnia edita a G. Hornio*, L.B. 1668.

Kerkelijke en wereldlijke Historie, *van de scheppinge der Werelt tot 't jaer* 1666. *In 't Latijn beschreven door G.H. In het Nederd. vertaalt. Waaraen is bijgevoegt de Kerkelijke en Wereldlijke Historie sedert den jaer* 1668 *tot* 1684 *door B. Becker*, *verciert met* 20 *kooperen platen en vaerzen*, Amsterd. 1685, 8°. *Den laetsten Druk. Nevens een derde vervolg tot den jare* 1696 *door Melchior Leydekker*, '*s Grav*., z.n.v. pl. of dr., Amst. 1735, 1739, 8°.

Ook verscheen:

Verder Vervolg van de Kerkelijke Historie van dr. Hornius, *beginnende met het jaar* 1666 *tot het jaar* 1687. *In het Latijn beschreven door M. Leidekker. In het Nederduitsch vertaeld*, Amst. 1696, 8°.

Het licht der Kerkelijke en Wereldlijke Historien door de Goddelijke en Menschelijke aardbeschrijving der aal-Oude bekende Weereld aengesteken, *van 't begin der Schepping*, *door alle de bedeelingen der Tijden en Staten tot in de latere eeuwen heen schijnende. Ons in meer dan vijftig nauwkeurige Landtafelen volgens de vermaardste Aardbeschrijving afgebeeld. - Verrijkt met een nutte inleyding van den Heer G. Hornius*, *in zijn leven Professor in de Historien*, *in de Academie tot Leyden*, Amst. 1681, gr. fol.

Ook gaf hij een Latijnsche overzetting van I o . N i e u w h o f f , *Nederl. Gezantschap naar den grooten Chan der Tartaren*, Amst, 1668.

Een brief van hem komt voor in R. N e u h u s i i *Epp. adopt.* p. 301, 302.

Zie *Bibl. Univ.*, i.v.; Jöcher, Hoogstraten, Luiscius, Kok, Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt, Saxe' *Onom.*, T. IV. p. 513; P.J. Doerffler, *Symb. ad vitam G.H.* Baruth. 1728 4°.; J.A. Flessa, *Dissert de vita G.H.*, Baruth, 1738, 4°. Burmanni *Syll. Epist.*, T. III. p. 206, 502. T. IV. p. 91; Königii *Bibl. Vet. et Nova*, voce; Magiri *Eponymologic.*, voce; Baillet, *Jugemens*, T. II. p. 68, Nr. 198; Morhofii *Polyh. Philos*, L.I.C.I. ¶ 5, p. 4, L. II. Part. I. C. II. ¶ 5, p. 152, ¶ 11. p. 157, L. IV. ¶ 12, p. 471; *Polyh Pract.* L. II. ¶ 3, p. 492, ¶ 6, p. 494, ¶ 13, p. 498, L. V. ¶ 552. T. II, J. Fabricii *Hist. Bibl.*, P. III. p. 55; Krantzius *ad Conriagium Saec.* XVII. C. V. p. 216; Foppens, *Bibl Belg.*, T. I. p. 338; Jc. Bure. et Frid Otton, Menckeniorum, *Bibliotheca Militum doctorum*, Nr. CXIV. p. 238-241; *Cat. Bibl.* Bunav., T. I. Vol. II. p. 1338; Corn. Val. Vonckius, voor Huijgen, *Beschrijv. van Doesburg*, bl. 81-83, 92, 93; Schrassert, *Beschrijv. van Harderwijk*, bl. 82; In de Betouw, *Quartierlijke Acudemie*, bl. 5; Roukens, *Orat de Acod. Neom*, p 9; Bouman, *Geschied. der Geld. Hooges*, D. I. bl 166 volgg; Kist en Royaards, *Archief*, D. IX. bl. 495; Siegenbeek, *Geschied. der Leyds. Hooges.*, D I. bl. 170, D. II. bl 133; Soermans, *Kerk. Reg.*, bl. 69; Abcoude, *Naamr. van Ned. Boe.*, bl. 172; *Derde Aanh. van Ned Hoek.*, bl. 74; *Vierde Aanh van Ned. Boek.*, bl. 46; *Bibl. Brem.*, Cl. I. T. II. p 195; *Bibl Thijs.*, p. 32: *Cat* Scheidii, p. 49; *Cat.* Emt., T. I. p. 196; *Cat.* Pareau, p. 81; *Cat.* à Roy, T V. Nr. 2116; Bodel Nyenhuis, *Topogr. Lijst der Plaatsbeschriju.*, Nrs. 63, 586, 636, 642, 707, 726, 750, 774, 809, 838, 2847.

[Willem Horn]

HORN (WILLEM) of Guilielmus Hornius, te Gend geboren, ging van de Roomsche tot de Protestantsche godsdienst over en vestigde zich in Nederland. Hij had volgens Rabus zich reeds door zes boeken Latijnsche puntdichten en een gedicht bekend gemaakt, waarin hij den brief bij Ovidius door Penelope aan Ulysses geschreven, niet onaardiglijk teruggaf, en de Bede eener Christelijke ziele tot God uitgegeven, toen hij in 1698 bij Petrus van der Slaar te Rotterdam in het licht gaf:

Poëmata; ad Wilhelmum Magnae Brittanniae regem, behelzende:
Auriados libri 12.
Elegiarum lib. 2.
Sylvarum lib. 2.
Epigrammatum lib. 12.
De Imitatione lib. 1.

Deze bundel werd door zijne tijdgenooten geprezen maar draagt de goedkeuring van Hoefft, Peerlkamp en Gryphius niet weg.

Zie Christ. Gryphius, *de Scriptoribus Hist. Saec.* XVII. p. 408; Hoefft, *Parn. Lat. Belg.*, p. 202; Peerlkamp, *de Poêtis Lat. Neêrl.*, p. 462, 463; Rabus, *Boekz. van Europa* 1698, *b.* bl. 321 volgg.

[Sye Hornada]

HORNADA (SYE) in 1436 grietman van Tietjerksteradeel.

Zie S m i n i a , *N. Naaml. van Grietmannen*, bl. 129.

[Johan Franc. Hornan]

HORNAN (JOHAN FRANC.), godgeleerde, die in 1612, onder den naam van F r . B r o e c k e r u s , uitgaf:

Antidotum errorum praecipuorum comprehensorum in D. Cornelii Vorstii tract. de Deo s. de natura et attributis Dei, *et ejusdem apologetica exegesi*, *cum responsione placida ad argumenta errores confirmantia*, Amst. 4°.

Zie J ö c h e r , *Gelehrt. Lexic.*, i.v.

[Ludolphus Horne]

HORNE (LUDOLPHUS), een onbekend boekhandelaar te Gorkum in het begin der XVde eeuw. Hij gaf o.a. in het licht:

Ex tribus Plauti Comoedüs Menechmis. Milite. et Mercatore. familiares loquendi formulae puerorum usui selecte. Achter aan: *Impressum Antuerpie per me Joannem Ghelen. Impensis Ludolphi Horne bibliopole Gorcomiani*. Vooraf gaat: *Henricus Almelensis Gorcomiane schole praefectus ad puerum bonis artibus studentem*, beginnende:

‘Si tibi plautinos est cordi nosse lepores
Acte puer paruo commoda multa pares,
En datur exiguus praegrandi fruge libellus
Fontibus emanat rimulus vite bonis
Multa tibi ex claris promuntur libris.’

Voorts: *Joannes Warnentusanus Gorcomii quinte scolasticorum classi praefectus studioso adolescenti*, beginnende:

‘In tua serta puer spirantia lilia carpe etc.’

Waarop: *de E. menechmis selecta* volgen.

Dit boekje z. p. 16 p. bevindt zich met mss. aanteekk. op de *Bibl.* T h y s i a n a te Leyden.

[Jacob van Horne]

HORNE (JACOB VAN) wordt in het Hs. getiteld: *Hist. Geslachtlijst van de ad- en descendenten van Reiner Solkama* onder de ballingen opgegeven als Koninklijke Majesteits grietman van *Oosterend der Paesens*. Waarschijnlijk is hij omstreeks 1567, bij afstand of afzetting van D o e d e v a n S i e r k s m a door de Spaansche regering tot grietman van Oost-Dongeradeel aangesteld.

Zie v a n S m i n i a , *N. Naamlijst der Grietmannen*, bl. 81.

[Johannes van Horne]

HORNE (JOHANNES VAN) zoon van J a c o b v a n H o r n e , bewindhebber der O.I. Maatschappij, werd in 1621 te Amsterdam geboren. Na zich aan de Utrechtsche hoogeschool geoefend te hebben, deed hij eene reis naar Zwitserland en Italie, en

werd te Bazel doctor in de geneeskunst. Vervolgens bezocht hij de hoogescholen te Montpellier en te

Orleans, van waar hij naar Amsterdam terugkeerde, en daar, volgens W a g e n a a r , tot hoogleeraar in de ontleed- en heelkunde aan de Doorluchtige school werd aangesteld; doch S i e g e n b e e k meldt alleen, dat hij na een zesjarige reis door de voornaamste landen van Europa, in het vaderland teruggekeerd, in 1651 door curatoren der Leydsche hoogeschool tot buitengewoon hoogleeraar in de ontleedkunde en in het volgende jaar tot gewoon hoogleeraar dier wetenschap, mitsgaders der heelkunde werd bevorderd, ten einde hem, die ter aanvaarding van het hoogleeraarambt bij de Doorluchtige school zijner geboortestad was aangezocht, te behouden. Hij gaf niet slechts uitstekend onderwijs maar ook voortreffelijke werken in het licht, die vele belangrijke waarnemingen en ontdekkingen, de ontleedkunde betreffende, bevatten, en door deskundigen op hoogen prijs gesteld worden.

Hij overleed 5 Januarij 1671 toen hij den ouderdom van 49 jaren nog niet bereikt had. Zijn opvolger D r e l i n c o u r t hield eene lijkrede op hem. Hij is in de *Effigies* bij v a n d e r A a afgebeeld.

Hij schreef:

De aneurismate Epistola extat cum Theod. Bartolini Anatomicâ Aneurismatis diffecti Historia Panorini 1644.

Novum ductum Chyliferum, *primum delineatum atque descriptum*, Lugd. Bat., 12°.

ΜΙΚΡΟΚΟΣΜΟΣ *seu brevis manuductio ad historiam corporis humani*, *in gratiam discipulorum*, L.B. 1663, 12°., 1665, Lipsiae 1673, Hgd. Halberstad 1685.

Μικροτέχνμ, *id est*, *brevissimus Chirurgiae methodus*, L.B. 1663, 12°., Lipsiae 1675, ook in 't Hgd.

Leonhardi Botalli Opera Omnia Medica et Chirurgica a mendis repurgavit, *methodice disposuit*, *notis ac paragraphis distinxit etc.*, L.B. 1660, 8°.

Galenus de ossibus, *graecè et latinè cum Vesalii*, *Sylvii*, *Heneri*, *Eustuchii Exercitationibus*, *ad eundem Galeni doctrinam edidit*, L.B. 1665, 12°.

Prodomus observationum sacrum circa partes genitales utroque sexu, ibid. 1608, 12°., met aanmerkingen van J o h . M a u r . H o f m a n , 1685.

Observationes Anatomico-Medicae, Amst. 1674, 12°.

Alle zijne werken onder den titel van: *Opuscula Anatomico-Chirurgica*, met bijvoegselen van J o h . G u i l . P a u l i , Leipzig 1707, 8°.

In het Holl. verscheen: *Chirurgie*, Leyden, 8°.

Kort Begrip der Ontleed- en Heelkonst, Amst. 1684, 8°.

Zie D r e l i n c o u r t , *Orat. de J.v. Horne natal. vita instit. et e vivís exces.*, L.B. 1670, 4°.; F o p p e n s , *Bibl. Belg*, T. II.

p 682; W a g e n a a r , *Beschrijv. van Amst.*, D. III. bl. 231, fol.- S a n d i f o r t , *Introductio* voor het *Museum Anatomicum;* S i e g e n h e e k , *Geschied. der Leyds Hooges*, D. I. bl. 185, 218, D. II. bl. 108, 131, 132; S o e r m a n s *Akad Reg.*, bl. 56, 57; d e C r a n e , *Bijz de familie Hemsterhuis betreffende;* v a n K a m p e n , *Geschied. der Ned Lett. en Wetens.*, D. II. bl. 60, 61; J ö c h e r , *Gelenrt. Lex.*, i.v.; H. S p r e n g e l , *Wersuch einer prag. Geschichte d. Arznock*, Th IV. S. 174, 196, 200, 285, 286; B u r m a n , *Syll.;* B o u m a n , *Gesch. der Geld. Hooges.*, D. I. bl. 47; A b c o u d e , *Naamr. van Ned. Boek.*, bl. 172.

[Dr. L. Hörner]

HöRNER (DR. L.) een der verdienstelijkste leden van de commissie tot het natuurkundig onderzoek in Nederl. Indië. Hij bezweek den 7 December 1838 te Padang aan de gevolgen van al te ijverige en onvermoeide pogingen, bij het mineralogisch en geologisch onderzoek van de Noordwestkust van Sumatra. In den bloei der jaren werd hij, even als M a c l o t , het slagtoffer van het klimaat, door den invloed, dien het op soortgelijke wetenschappelijke werkzaamheden uitoefent. Zijne met voorbeeldige orde en naauwgezetheid gehouden dagboeken bevatten de grondslagen eener mineralogische en geologische geschiedenis van den Indischen archipel.

Zie *Konst- en Letterb.* 1839, Nr. 23.

[Hornes]

HORNES. Zie HORNU.

[Anthony Hornhovius]

HORNHOVIUS (ANTHONY) komt reeds in het laatst der 16de eeuw als predikant te Werkhoven voor, werd in 1619 ten gevolge zijner Remonstrantsche gevoelens ontzet, verzoende zich in 1623 met de Hervormde kerk, en werd na op nieuw het proponents examen bij de classis van Amersfoort ondergaan te hebben, te Eemnes Binnen- en Buitendijks beroepen. In 1626 sloeg hij, bij ingeleverde remonstrantie, aan den stadhouder en de algemeene staten een middel voor, tot heeling van de zoo jammerlijk gescheurde kerk. Hij wilde dat uit elke provincie eenige weinige zoo gematigde als geleerde predikanten zouden worden bijeengeroepen om de Dordrechtsche leerregels over te zien, het harde te verzachten, of door eene gezonde verklaring zoo te doen verstaan, dat de gemoederen bevredigd konden worden. De staten riepen over dat plan het oordeel der theologische faculteit te Leyden in. Deze begreep dat het uitvoeren van zulk een plan der waarheid te kort zou doen en de scheuring dan welligt nog wijder zou worden. De staten gedroegen er zich naar, doch de Zuidhollandsche synode van 1626 vermaande de Utrechtsche om hare aandacht op den Eemnesser leeraar te vestigen. De laatste daagde hem voor hare vergadering, en zou hem afgezet hebben, zoo hij geen berouw betoond en

zijne volkomene overeenstemming' met de leer der Hervormde kerk plegtig betuigd had. Hij werd nogtans in zijne bediening geschorst.

Hoe lang dit geduurd heeft, blijkt niet, maar wel dat hij in 1611 veldprediker was en nog in hetzelfde jaar naar Oost-Indië is vertrokken.

Zijne *Remonstratie aen Zijne Princ. Exc. Henrick Frederick*, *Prince van Orangien* is in 1626 te Leyden en te Amsterdam uitgegeven, gelijk ook het *Oordeel der E.E. Professoren en der Predikanten der H. Theologie*, in het Latijn en Hollandsch.

Zie van Rhenen, *Lijst van nam. v. Pred in de Prov. van Utrecht*, bl. 135, 188; Ypeij en Dermout, *Geschied der Ned. Herv Kerk*, D II. bl. 346, 347; *Aant*, bl. 225, 226; Tijdeman, *de Rem. Broeders*, bl. 252; *Hand. der Z.H. Syn. in de zaak der Rom uitgegev. door Prof.* Kist, bl. 184, 195; Glasius, *Godgel. Nederl.*, o h w.; Muller, *Bibl van Pamflet.*, bl. 270, 271; Kobus en de Rivecourt, o.h.w.

[Joh. Chr Horning]

HORNING (JOH. CHR) schreef:

Niets bij geval of verhandelingen over de wegen en leidingen der Goddelijke Voorzienigheit, Rott. 1759, 8°.

Zie Arrenberg, *Naamr. van Ned. Boek.*, bl. 201.

[Hornius]

HORNIUS. Zie HORN en HORNE.

[Henricus Hornkens]

HORNKENS (HENRICUS)geboren in de nabijheid van 's Hertogenbosch, was priester in het Oratorium van Philippus II en III, koningen van Spanje, en vervolgens van Albert en Isabella, met welke hij naar Nederland terugkeerde. Later werd hij deken van St. Gummarus te Lier.

Hij gaf in het licht:

Dictionarium Gallico-Hispanico-Latinum, Brux. 1599, 4°.

Zie Val. Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 356; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. II. p. 451; Hermans *Conspectus rei liter. cet.*; *Bibl.* Thijs.

[Jacques de Hornu]

HORNU (JACQUES DE) volgens Le Carpentier, *Hist. de Cambray et de Cambresis*, uit patricischen geslachte in de Zuidelijke Nederlanden, kreeg in 1586 van den graaf van Leycester vrijgeleide uit Antwerpen naar Middelburg, om daar vrijheid van godsdienst te genieten.

Zie *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. VIII. bl. 28, 31.

[Gerard ab Horreo]

HORREO (GERARD AB). Zie SCHEUEREN (GERARD VAN DER).

[Rembertus Horreus]

HORREUS (REMBERTUS), Horraeus, Horeus, een Friesch regtsgeleerde, schreef aan Nicolaas Vigilius dat hij bezig was met het schrijven van een *Methodus Juris Civilis*. Zijn brief is te Leyden in 1574 geschreven en te gelijk met de *Forensis Praxis* van Vigilius in 1579 te Frankfort aan de Main in het licht gegeven. Hij was de leermeester van Justinus van Nassau, en bevond zich in 1580 te Antwerpen aan het hof, gelijk blijkt uit een brief van Lipsius aan hem geschreven. In 1583 hield hij zich te Leyden met letteroefeningen bezig. De staten van Holland gaven hem, op aanbeveling van den prins, 72 ponden gedurende twee jaren 'soo verre Rembertus, zoo lang te Leyden in studiis zal continueeren, ende deselve middelertyt van geen dienst zal worden voorsien' Den 9 November 1587 recommandeerde prins Maurits hem aan curatoren te Leyden tot eene professie aan de universiteit. 'Hij was' schreef hij o a., 'praeceptor geweest van diens broeder Justinus en der ware religie van harte toegedaan.'

Zie Suffridus Petrus, *de Script. Fris.*, Dec. XVI. 3; de Wal, *de Claris Frisiae Jurisconsultis*, p 120; van der Monde, *Tijds.*, St. II. bl 62; Visscher, *Tijds.*, D. II. bl. 84; *Acta mss Curat. Univ. Leyd.*.

[Gerardus Horreus]

HORREUS (GERARDUS), zoon van Petrus Horreus, een Friesch philoloog, werd in 1751 als predikant te Kimswerd beroepen en schreef:

Animadversiones sacrae-profanae ad selecta Novi Foederis scriptorumque exterorum loca, Harlingae 1749.

Zie Saxe, *Onom.*, T. VII. p. 140; *Nova Acta erud.* 1750 *Febr.*, p. 69-73; *Boekz. der gel. wer.* 1751, *a.* bl. 481, 591, 592, 1797, *a.* bl. 232; Greidanus, *Predik. der Cl. Fran.*, bl. 68.

[Petrus Horreus]

HORREUS (PETRUS), eenige zoon van Gerardus Horreus en Feikjen Doekes Sineda, een Fries, in 1695 te Vrouwenpolder geboren, werd in Maart 1719 predikant te Wommels en in 1721 te Workum. Hij beoelende insgelijks de philologie en stierf 16 Jan. 1772.

Hij huwde Barbara Siccama, dochter van Abel Douglas Siccama, advokaat bij het hof van Friesland, die 25 October 1725 overleed.

Hij schreef:

Observationes criticae in scriptores quosdam Graecos historicos, *Herodotum*, *Thucydidem*, *Xenophontem et Arrianum*, Leovardiae et Harlingae 1736, 8°.

Miscellaneorum criticorum libri II, *quorum alla ex variis Graecis*, *Latinis*, *varia sacrorum*, *exterorum*, *scrip-*

torum complectitur: alter vocabuli Φατνγ *originem*, *usum apud seniores et reliquos*, *ubi loci plures etc. illustrantur*, ibid. 1738, 8°.

Ook gaf hij als student te Franeker in het licht:

Aeschinis Socratici Dialogi Graeco-Latinè c. animadversionibus, Leovard., 8°.

Zie S a x e , *Onom.*, T. VI. p. 303; *Anal.*, p. 697; A d e l u n g ' *Fortz. von* J ö c h e r , *Gelehrt. Lexic.*, i.v.; *Neue gelehrt. Europa*, P. XX. p. 1209-1212; *Nova Acta erud.*1742, p. 255-258; *Boekz. der gel wer.* 1719, *a.*, bl. 401, 639, 1721, *a.*, bl. 374, 627.

[Joannes Horrion]

HORRION (JOANNES) geboren te Luik, was een jezuit en onderwees de wijsbegeerte en de scholastische godgeleerdheid te Mentz en te Paderborn. Hij stierf in hoogen ouderdom te Keulen, den 21 Augustus 1641.

Hij zette uit het Italiaansch van V i r g i l i u s C e p a r i u s in het Latijn over:

Vita B. Aloyzii Gonzagae, Colon. 1608, en uit het Spaansch:

Commentarius Prudentii Sandovalii de Sanctis, *Leandro*, *Isidoro. Florentio*, te vinden in *Sidera Christophori Brouweri*. Voorts gaf bij in het licht:

T. Livii Patavini Historiarum liber XXXIII *in Bibliotheca Ecclesiae Cathedralis Bambergae Ms. primum repertus cum castigationibus et notis*, *nomine Gymnasii Paderbornensis ad Theodorum Episcopum Academiae fundatorem Paderbornae* 1607 en *Panegyricus in natali Academiae Paderbornensis eius fundatori oblatus anno* 1616, ibid.; op nieuw uitgegeven in *Monumentis Paderbornensibus Ferd. Furstenbergii Episc.*, Amst. 1672, 4°.

Zie V a l . A n d r e a s , *Bibl. Belg.*, p. 518, 519; F o p p e n s , *Bibl. Belg.*, T. II. p. 663; J ö c h e r , *Gelehrt. Lexic.* i.v.

[J. Horsman]

HORSMAN (J.) schreef:

Ontwerp om, *zonder opmalen en sluisgangen het overtollig binnenwater spoedig te ontlasten*, 2 st. Rotterd. 1802, gr. 8°.

Bericht aangaande zijne verhandeling en proeven om versch water op de zeeschepen zuiver te bewaren, Rott. 1801.

Betoog, *proeven en bevestiging: versch*, *zoet*, *stilstaand water*, *is in deszelfs aard*, *met geringe voorzorge en belangrijke inwinst*, *zuiver tegens verrotting*, *bederf*, *wansmaak en reuk te beveiligen. Onnoodig hetzelve van het verderf te willen zuiveren en daarvoor premies uit te loven*, *te betalen en te ontvangen*, Rott. 1806, 8°.

Zie H o l t r o p ; *Bibl. Ned. Chir.*, p. 148.

[J. Horsman]

HORSMAN (J.) Rotterdamsch dichter in het laatst der

18de eeuw. Zijne poëzy is verstrooid en uiterst middelmatig.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h. w

[Dethardus Horst]

HORST (DETHARDUS) of H o r s t i u s , jur. utr. doctor en Comes Palatinus Caesareus, werd 10 Augustus 1546 te Norden in Oost-Friesland geboren, was hoogleeraar te Helmstadt en eindelijk advocaat te Wittenberg. Hij stierf den 1 Februarij 1618 in den ouderdom van 72 jaren, en schreef:

Jurisprudentia Justinianaea, Helmstadii 1579, 8°.
Synopsis Thesium sive Axiomatum Juris, *ad secundam partem Pandectarum*, ibid. 1583, 4°.
Disputationes de jure feudali.
Jurisprudentia tribonianea.
Tract. de finibus jurisprudentiae et studiis theologiae a studiis juris diu dignoscendis.
De alacritate et perseverantia studiorum.

Zie F o p p e n s , *Bibl. Belg.*, T. I. p. 239; V a l . A n d r e a s , *Bibl. Belg.*, p 239; J ö c h e r , *Gelehrt. Lexic.*, i.v.; d e W a l , *de Clar. Jurisc. Fris.*

[G. Horst]

HORST (G.), discipel van R e m b r a n d t , van wien twee schoone schilderijen berusten in het Koninkl. Museum te Berlijn.

No. 814. *In een heuvelachtig landschap*, *met houtgewas*, *zit*, *op den voorgrond*, *eene herderin met een krans in de hand; nevens haar een stapende man en twee schapen met verder bijwerk*.

No 824. *Scipio*, *door zijne hoofdmannen omringd*, *geeft aan de voor hem knielende ouden de maagden terug*, *die door zijne soldaten gevangen en voor hem gebragt waren en schenkt het aangeboden losgeld aan de bruidegoms der maagden*, *die daarvoor hunne dankbaarheid betoonen*.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild*, D. III. bl. 751.

[Gisbertus Horst]

HORST (GISBERTUS) of H o r s t i u s , te Amsterdam geboren, beroemd geneesheer, om zijne groote geleerdheid door G e s n e r , R o n d e l e t en anderen geprezen, leefde te Rome en gaf in het licht:

De Turpeto et Thapsia, Romae ap. A n t o n B a l d u m , 1544.

Hij overleed te Rome in 1551, volgens J ö c h e r in 1556.

Zie V a l . A n d r e a s , *Bibl. Belg.*; F o p p e n s , *Bibl. Belg.*, T. I. p. 366; J ö c h e r , *Gelehrt. Lexic.*, i.v.

[Aert van Horst]

HORST (AERT VAN) of Hort. Zie NOORT (AERT VAN).

[Louys van Horst]

HORST (LOUYS VAN) of Hort. Zie NOORT (LOUYS VAN).

[Theodorus van Horst]

HORST (THEODORUS VAN) was maarschalk van Gelderland en komt als zoodanig voor als getuige op het jaar 1472 in een stuk, waarbij hertog Aarnoud van Egmond het regt van den muntslag van klein geld aan de stad Roermond verleent.

Zie van der Chijs, *de Munten der Heeren en Steden van Gelderland*, bl. 84.

[Aernt en Ricaut van der Horst]

HORST (AERNT en RICAUT VAN DER) burgers van Utrecht, kozen in de geschillen tusschen David van Bourgondie en Gijsbert van Brederode de zijde des eerstgenoemde en werden diensvolgens in 1456 voor hun leven lang ter stad uit gebannen; terwijl daarbij tevens bepaald werd, dat hun nooit zou worden toegestaan met eenen nieuwen bisschop weder in te komen.

Zie Burman, *Utr. Jaarb.*, D. II. bl. 313.

[Alfen van der Horst]

HORST (ALFEN VAN DER), een edelman die in de 2de helft der 14de eeuw in het Nedersticht van het Utrechtsche bisdom bloeide. Hij komt als knaap voor in de overeenkomst tusschen bisschop Jan van Virneburg over de muntzaak gesloten met ‘Ecclesien, Ridderen en Knapen van zijn land’ en wel ten jare 1366.

Zie van der Chijs, *de Munten der Bisschoppen van Utrecht*, bl. 121.

[Anna van der Horst]

HORST (ANNA VAN DER) gehuwd met ... Roelfzema, eene Enkhuizer dichteres in de tweede helft der XVIIIde eeuw. Zij was honorair lid van het kunstgenootschap te 's Hage; doch hare poëzy verhief zich niet tot de dichters zelfs van den tweeden rang.

Zij gaf in het licht:

De gevallen van Ruth in IV *zangen*, Enkhuizen, 1764, 4°. *Bespiegeling van Joseph bij de bevalling van zijn ondertrouwde bruid Maria*, *uit het Fr. van Marie Gournay*, *en naar het Latijnsche van den heer Heinsius*, Gron. 1766.

Lijkklagt van Jakob op het afsterven van Rachel, Gron. 1767.

Het oud Enkhuizen in VII *zangen;* Gron. 1767, 4°.

Tafereel van een Godverzaker op zijn sterfbedde, Gron. 1768, 4°.

Tafereel der liefde naar 1 *Cor.* XIII, Gron. 1768, 4°.

Debora in IV *zangen*, Gron. 1769, 4°.

De belegering van Groningen in het jaar 1672 *door sprekende personen uitgebeeld*, Leeuw. 1772, waar achter *Het* 2e *Eeuwfeest van Enkhuizens vrijheid*, Amst. 1773.

Proeve van Bijbelsche tafereelen, Gron. 1775, 3 d.

Vrije navolging van Hoogd. gezangen, *gaande over het leven*, *lijden enz. van Christus*, met een opdragt aan den hoofdman H. ter Bosch, Amst. 1778, 8°.

Zie Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth Crit. Woordenb.*, o.b.w.; Roelfsema, de Vries, *Over de Dichters van de* XVIII*de eeuw*, D. II bl. 269; Arrenberg, *Naaml. van Ned. Boek.* bl. 201, 202; *Ned Bibl*, D. IV. St. I. bl. 361; *Cat. der bibl. van Ned. Letterk.*, D. I. *b.* bl. 262, *b.* bl. 117; Mr Bodel Nijenhuis, *Biogr. Lijst van Plaatsbeschrijv.*, Nr. 1664, 3207.

[Ewoud van der Horst]

HORST (EWOUD VAN DER) lid van gecommitteerde raden, later van den raad van state, burgemeester van Rotterdam, bekend door zijne gehechtheid aan het huis van Oranje Nassau. In 1666 bevond zich Willem III in deze stad, waar hij door den genoemden burgemeester onthaald werd, 't geen hem eenige staatsgezinden euvel duidden. In ditzelfde jaar nam hij deel aan den handel van Buat. Na de inhechtenisneming van dezen vlood hij naar Brabant, en na diens ter doodbrenging werd hij uit Holland, Zeeland en Utrecht gebannen met verbeurdverklaring zijner goederen, die nogtans later aan zijne kinderen werden afgestaan.

Zie Aitzema, *Saken van Staat en Oorlog*, D. V. bl. 841, 858, 1007, D. VI. bl. 86; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XIII. bl. 192, 219, 220, 223; de Witt, *Brieven*, D. II. bl. 329.

[Gerard van Horst]

HORST (GERARD VAN) Hollandsch edelman, komt voor als getuige onder het verdrag in 1203 te Leuven getroffen, waarbij het oudste gedeelte van Holland een leen van Brabant werd.

Zie Butkens, *Trophées de Brabant*, p. 53; *Corps Diplom.*, T. I. P. I. p. 130; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. I. bl. 295.

[G. van der Horst]

HORST (G. VAN DER) leefde en dichtte in de eerste helft der 18de eeuw. Men heeft van hem een historischtypographisch gedicht, getiteld:

Overijssels oog, *of Zwol verheerlijkt*, *en schets-wijze beschouwt in zijn alouden en tegenwoordigen stand*, *beschreven in Nederdutsch heldendicht*, Zwolle 1720, 4°.

Zie Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.; *Cat. der Maatsch. van Ned. Letterk.*, D. II. bl. 159, 532; Mr.

B o d e l N i j e n h u i s , *Biogr. Lijst van Plaatsbeschrijv.*, Nr. 2890; A b e o u d e , *Naaml. van Ned. Loek.*, bl. 172.

[G. van der Horst]

HORST (G. VAN DER) leefde in de 2de helft der 17de eeuw en dichtte een treurspel, getiteld:

Scaevola, *treursp. gespeeld op d' Amsterd. schouwb.*, Amst. 1668, kl. 8°. m. pl.

Zie W i t s e n G e y s b e e k , *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.; *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. I. *b.* bl. 117.

[Gerrit van der Horst]

HORST (GERRIT VAN DER) landschapschilder in de tweede helft der 17de eeuw. Op de verkooping van J a n v a n d e r H u l k , te Dordrecht 1720, komen van hem voor *Twee ovale landschapjes*. Eenige zijner teekeningen zijn door J a n v a n d e r V e l d e gegraveerd, o.a. een *Italiaansche zeehaven*, in bezit van den heer K r a m m .

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild*. D. III. bl. 751.

[Herman van der Horst]

HORST (HERMAN VAN DER) te Utrecht geboren. Na den 17 December 1717 door de classis geëxamineerd te zijn, vertrok hij 15 Januarij 1718 uit Texel naar Smyrna, waar hij den 6 April aanlandde, volgens gebruik door den geheelen kerkeraad van de reede afgehaald en den 13 dier maand door ds. T h . v a n d e r V e c h t bevestigd werd. Hij diende deze gemeente tot den 9 Maart 1727, toen hij zijn afscheidsrede hield, en naar Jutphaas, waar hij beroepen was, vertrok. Na in Julij van dat jaar aldaar ingezegend te zijn, vertrok hij nog in hetzelfde jaar naar Schoonhoven, waar hij in 1765 is gestorven.

Hij gaf in het licht:

De zaelige uitkomste van de stervende in den Heere, *op het afsterven van den WelEd. Achtb. Heere Dan. Jan de Hochepied*, *Baron en Magnaet van het koningrijk Hungarye enz.*, *overleden den* 10 *Novemb. te Smirna* 1723, *uit Openb.* XIV:13 *voorgesteld en toegepast*.

Hij beoefende ook de poëzy, blijkens zijn grafschrift op J a n K i s t , in 1750 als predikant te Nieuwpoort overleden. Gedurende zijn verblijf te Smyrna hield hij *Kerkelijke aanteekeningen rakende de Nederlandsche Gereformeerde Gemeente aldaar*, weleer in bezit van zijn nazaat, ds. H. v a n L i l , predikant te Maasdam, en door prof. K i s t medegedeeld in zijn *Nederl. Archief voor Kerk. Geschied.*, D. VII. bl. 168 volgg. De journalen door ds. v a n d e r H o r s t op zijne reis naar Smyrna 1717, gelijk op die van 1719, 1720 en 1725 naar Samos, Angera, Ephese, Constantinopel enz., gehouden, berusten op de Leydsche

bibliotheek, waar ook nog een belangrijke band vol aanteekeningen, schetsen, inscripties enz., van zijne hand bewaard wordt.

Zie v a n B e r k e l, *Beschrijv. van Schoonhoren*, bl. 414; A b c o n d e, *Naaml. van Ned. Boek*, *Aanh.*, bl. 103; *Boekz. der gel. wereld* 1724, bl. 771, 1750 *b.* bl. 766, 1765, *b.* bl. 361; K i s t en R o o i j a a r d s *Archief*, D. VII. bl. 172.

[Jan van of van der Horst]

HORST (JAN VAN of VAN DER) bloeide waarschijnlijk in de eerste helft der 17de eeuw. Op de kunstverkooping van A. v a n H o e k J a n s z. te Amsterdam 1706 komt van hem voor een *Manstrony*, en op een andere aldaar in 1723 eene *Herderin*.

Zie K r a m m t.a.p.

[Jan van der Horst]

HORST (JAN VAN DER) een burger van Utrecht, koos in de geschillen tusschen D a v i d v a n B o u r g o n d i e en G i j s b e r t v a n B r e d e r o d e, de zijde des eerstgenoemde en werd diensvolgens in 1456 voor zijn leven lang ter stad uitgebannen; terwijl daarbij tevens bepaald werd, dat hem nooit zou worden toegestaan, met eenen nieuwen bisschop weder in te komen.

Zie B u r m a n, *Utr. Jaarb.*, D. II. bl. 314.

[J. van der Horst]

HORST (J. VAN DER) schreef:

Iets aangaande de blaasdoorboring in *Jaarboeken der Genees-*, *Heel- en Natuurkunde*, *uitgegeven door het genootschap Arti salutiferae*, 1812, D. I, St. III, bl. 125.

Waarneming eener met het allergelukkigst gevolg verrigtte doorboring der borst, t.a.p., D. I, St. II, bl. 219.

Zie H o l t r o p, *Bibl. Med. Chir.*, p. 148.

[Klaas van der Horst]

HORST (KLAAS VAN DER), doopsgezind predikant te Zwolle, Goes, Leyden en sedert 1803 te Haarlem, medelid van T e y l e r 's Godgeleerd Genootschap en beoefenaar der wiskunde. Hij overleed 1 Mei 1825, in den ouderdom van 94 jaren en schreef:

Leerrede bij de vereeniging van twee Doopsgezinde gemeenten te Haarlem, 1784, gr. 8°.

Zie *Konst- en Letterbode* 1825, D. I. bl. 282, 283.

[Nicolaas van der Horst]

HORST (NICOLAAS VAN DER) portret- en historieschilder, in 1586 te Antwerpen geboren, in de school van R u b e n s gevormd, doorreisde Duitschland, Frankrijk,

Italie en vestigde zich te Brussel, waar hij door aartshertog A l b e r t u s tot zijn hofschilder werd benoemd. Hij

vervaardigde historiële teekeningen, door Guillaume Collaert gegraveerd, ook eene afbeelding van Brussel, door A. Santvoort in het koper gebragt, met het portret van Philips IV, koning van Spanje. Zij bestaat uit 9 zeldzaam voorkomende bladen.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. d. Holl. en Vlaams. Schild.*, D. II bl 55; Kramm, *Lev. en werk. d. Holl en Vlaams Schild*, D. IV. bl. 751, 752; *Catalogue d'Estumpes et de Dessins de Pierre Wouters. Chanoine de l'Eglise de St. Gomer à Lierre*, p. 182, No. 1967.

[Steven van der Horst]

HORST (STEVEN VAN DER) een burger van Utrecht, koos in de geschillen tusschen David van Bourgondie en Gijsbert van Brederode de zijde des eerstgenoemde en werd diensvolgens in 1456 voor zijn leven lang ter stad uitgebannen, terwijl daarbij tevens bepaald werd, dat hem nooit zou worden toegestaan, met eenen nieuwen bisschop weder in te komen.

Zie Burman, *Utr. Jaarb.*, D. II. bl. 314.

[Tieleman van der Horst]

HORST (TIELEMAN VAN DER), een bekwaam bouwkundige, die in het midden der XVIIIde eeuw leefde. Volgens Kramm, is ons vaderland en inzonderheid de constructie veel aan hem verpligt. Vooral heeft hij zijne vermaardheid te danken aan een werk, waardoor hij in een doorgaande behoefte voorzag, en dat in den vreemde werd nagevolgd, namelijk aan het *Theatrum Machinarum Universale* of *Nieuw Algemeene Bouwkunde*, bij alle werklieden onder den naam van het *Trappenboek* bekend, dat nog een groot gezag voor de constructieleer bevat Het werd te Amst. 1739 in folio met 4° tekst door Petrus Schenk uitgegeven. Het geheel is door hem ontworpen en bewerkt.

Voorts gaf hij nog in het licht:

Theatrum Machinarum Universale of Groot Algemeen Molenboek in 56 *platen*, *in Neêr- en Hoogduyts*, Amst. 1732, fol.

Nog *zes platen*, *als vervolg of tweede deel van Moolens enz*.

Theatrum etc. of keurige verzameling van Waterwerken, *Schutsluysen*, *Waterkeringen*, *Ophaal- en Draaybruggen*, door hem en Jacob Polley, 2d., 49 *platen in 't Fransch Neêr- en Hoogduyts*, Amst. 1774, fol.

Zie Kramm, *Lev. en werk. d. Holl. en Vlaams. Kunstschild*, D. III. bl. 752; Arrenberg, *Naaml. van Ned. Boek*, bl. 182.

[W. van der Horst]

HORST (W. VAN DER), dichtte in het laatst der XVIIIde eeuw, b.v. voor W.v.d. Meers, *Vruchten der Eenzaamheid*.

Zie Heringa, *Lijst van Ned. Dicht.*, bl. 53.

[W.J. van der Horst]

HORST (W.J. VAN DER) schreef:

Waarneming omtrent eene uitstorting van bloed in den blinden darm, *zich openbarende onder de verschijnselen van trommelzucht*, *en gepaard gaande met kramp der halsspieren bij een paard*, *met eene bijvoeging van A. Numan*, in A. Numan, *Vee-Artsenijkundig Magazijn*, 1830, D. II, St. II, bl. 402.

Waarneming eener hersen-ontsteking bij een varken, *met eene bijvoeging van A. Numan*, t.a.p.

Waarneming omtrent het ontstaan van den zoogenaamden maagkolder bij een paard, *door het drinken van een groote hoeveelheid melk*, t.a.p., bl. 620.

Zie Holtrop, *Bibl. Med. Chir.*, p. 149.

[W. van der Horst]

HORST (W. VAN DER) schreef:

Dissertatio path. med. de debilitatis morbosae natura et differentiis accuratius determinandis; quo etiam Brownii hac de re opinio refellitur et Hufelandi, *vir. clar. sententia expenditur*, *Traj. ad Rhen.* 1803.

Verslag en uittreksel van en uit de Latijnsche ziekte- en geneeskundige proeve over het naauwkeuriger bepaalen der natuur en onderscheidingen van ziekelijke zwakheid, *waarin het gevoelen van Brown over deze zaak wederlegd en dat van Hufeland overwogen worden*, in H.A. Bake, R. de Kruyff en J. Logger, *Verhandelingen en waarnemingen ter bevordering der Genees-*, *Heel-*, *Verlos- en Scheikunde*, 1804, D. II, bl. 416.

Zie Holtrop, *Bibl. Med. Chir.*, p. 148.

[Jan Janse ten Horst]

HORST (JAN JANSE TEN).

Abcoude vermeldt zijn *Antwoord aan Johannes Lintlauw*, 's Hage 1733, 4°.

Zie *Aank. van Nederl. Boek.*, bl. 113.

[G. ter Horst]

HORST (G. TER) schreef:

Verhandeling over de vraag: Zijn er braakmiddelen, *die men in sommige gevallen boven den wortel van Ipecacoanna verkiezen moet? zoo ja? welke zijn die middeten en wanneer komen ze te pas*, in *Nieuwe Verhandel. d. Holl. Maats. der Wetens. te Haarlem*, D. XI, 1782, bl. 1.

Verhandeling over de ondersteuningsmiddelen van den koortsbast, t.a.p., D. IX, 1783, bl. 110.

Zie Holtrop, *Bibl. Med. Chir.*, p. 148.

[Swaantje ter Horst]

HORST (SWAANTJE TER), geboren te Groningen in de XVIIde eeuw, tijdgenoote van L u d . S m i d s , bezong

o.a. diens treurspel *Roderik*. Zij wordt vermeldt bij v a n d e r A a , *N.B.A.C. Woordenb.*, o.h.w.

[Horstig]

HORSTIG, consistoriaal raad en super-intendent te Buckeburg, in het graafschap Lippe, in Westphalen, behaalde de zilveren medaille op de prijsvraag:

Welke zijn de gebreken in de schoolen waarin de jeugd van den gemeenen burgerstand onderwezen wordt? Daar de genoemde jeugd geene private, *genoegzame onderwijzing genieten kan: welke zou de beste school-inrichting zijn*, *om haar tot nijverheid en goede zeden*, *en tot dien trap van kundigheden te vormen*, *welke voor haaren toekomenden werkzaamen stand*, *in het algemeen*, *vereischt wordt? en welke zijn de geschikste middelen om deeze inrichting tot stand te brengen?* door het Nut van 't Algemeen uitgeschreven.

[Werner Horstink]

HORSTINK (WERNER) werd in 1750 te Haarlem geboren en in het burgerweeshuis aldaar opgevoed; voor de schilderkunst opgeleid door C o r n e l i s v a n N o o r d e en W i j b r a n d H e n d r i k s , werd hij een bekwaam schilder van portretten, landschappen en andere onderwerpen. Daar het geven van onderwijs hem te veel tijd wegnam heeft hij minder schilderijen dan teekeningen vervaardigd. Hij stierf in 1815. Zijn portret komt in het bekende prentwerk van J.E. M a r c u s voor.

Zie *Kunst- en Letterb*. 1815, D. II. bl. 308; I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 55, 56; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 752.

[Jacob Merlo Horstius]

HORSTIUS (JACOB MERLO). Zie MERLER (JACQUES).

[J.M. Horstius]

HORSTIUS (J.M.) schreef:

Lusthof der Ziele, Amsterd. 1777, m. pl.

Zie A r r e n b e r g , *Naamreg.*, bl. 251.

[Mejufvr. A.W.M. en J.M. Horstman]

HORSTMAN (Mejufvr. A.W.M. en J.M.) beoefenden de teekenkunst en zonden voortbrengselen harer teekenpen op de tentoonstelling te Amsterdam in 1836 en op latere exposities.

Zie K r a m m , t.a.p., bl. 752.

[Johan Petrus Horstok]

HORSTOK (JOHAN PETRUS) werd in 1745 te Overveen, bij Haarlem, geboren, ontving het onderwijs van T.G. J e l g e r s m a en P. B a r b i e r s in de teeken- en schilderkunst en bezocht ook de stads-teeken-akademie te Amsterdam. Hij vestigde zich te Alkmaar, later te Haarlem, waar hij in 1825 overleed. Hij schilderde portretten, moderne binnenhuizen, kerkstukken, en costumeerde zijne

binnenhuizen meestal op zijn Noordhollandsch. Op de verkooping van B r e n t a n o gold eene *Noordhollandsche boerin eene jongejufvrouw appelen aanbiedende f* 76.00 eene *Danaë f* 82.00, en eene *vrouw wortelen schrapende f* 101.00. Op de verkooping van W.P. K o p s te Haarlem werd *f* 125.00 besteed.

Hij behaalde tweemaal een zilveren medaille bij de Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij, eenmaal voor het *Berigt wegens de uitvinding om de gewone olieverwkleuren zoodanig te vermommen*, *dat zij met water vermengbaar zijn;* vervolgens voor eene *Memorie over de ontdekking en bereiding van okeraande*.

De medaille voor het *Berigt* ging vergezeld van eene renumeratie van 50 ducaten. Tot zijne leerlingen behoorden A. d e V i s s e r te Alkmaar en J o h . R e e k e r s te Haarlem. Zijn portret, fraai door J.E. M a r c u s gegraveerd naar J.P. V i s s e r B e n d e r , komt in het *Prentwerk* van eerstgemelde voor. Ook bestaat er van hem een klein silhouët, door E.W.J. B a g e l a a r in koper gebragt.

Zie I m m e r z e e l , t.a.p., bl. 56; K r a m m , t.a.p., bl. 752; *Kunst- en Letterb.* 1825, D. I. bl. 178.

[Eugenie de Beauharnais Hortense]

HORTENSE (EUGENIE DE BEAUHARNAIS). Zie SAINTLEU.

[Hieronymus Hortensius]

HORTENSIUS (HIERONYMUS), zoon van L a m b e r t u s H o r t e n s i u s , broeder van A u g u s t i n u s H o r t e n s i u s , organist te Naarden, werd voor den geestelijken stand bestemd. Daar evenwel geen priesterszoon, zonder vergunning (dispensatie) daartoe geraken kon, poogde hij die door den vicaris der Domkerk te Utrecht, P e r s o e l s , te verkrijgen. Later werd hij predikant te Naarden, en in 1579 te 's Hage. Hier geraakte hij in twist met zijn ambtgenoot J a n P i e t e r s z . Hij toch leerde dat het geloof niet bestond in deze of gene uitdrukking, maar in de kracht, den aard en geest der gehoorzaamheid. Ook meende hij dat iemand, die voortging een zondig leven te leiden, de zaligheid niet ontvangen zoude, al wilde God hem die geven. P i e t e r s z . welke meer aan de leer der genade gehecht was, verweet H o r t e n s i u s dat hij de waardij der goede werken te hoog stelde. Deze oneenigheden hadden ten gevolge dat de twistenden hunne bediening wel bleven behouden, doch beide verplaatst werden; P i e t e r s z . naar Castricum, H o r t e n s i u s naar Wassenaar, (1590) waar hij in 1596 stierf.

Zie H o o f t , *Ned. Hist.*, (1677) bl. 952; U i t e n b o g a e r t , *Kerckel. Hist.* (1646), bl. 226 vg; B u r m a n , *Traj. erud.*, p. 156; Mr.

G. Mees, *Verh. over L. Hortensius als geschiedschrijver*, bl. 28-30; Soermans, *Kerk. Reg.*, bl. 127, 133; Veeris en Paauw, *Vern. Kerk. Matenb.*, bl. 104, 105.

[Lambertus Hortensius]

HORTENSIUS (LAMBERTUS) werd in 1500 of 1501 te Montfoort geboren. Zijn vader was tuinman, weshalve zijn zoon zich, naar gewoonte dier tijden, Hortensius noemde. Hij ontving zijne eerste opvoeding te Utrecht, en werd tot het beroep van beeldhouwer opgeleid. De mislukking der eerste proeve, en de daarop gevolgde strenge straf, boezemden den jongeling een onoverwinnelijken afkeer van alle beeldwerken in en zijne ouders gingen zijnen aanleg tot de wetenschappen niet langer tegen. Hij vertrok naar Leuven, waar hij in het collegium Trilingue of Buslidianum het onderwijs van Rutgerus Resceus in het Grieksch, Conradus Goclenius in het Latijn, Johannes Campenus in het Hebreeuwsch ontving en ook den grijzen Johannes Paludanus (van den Broek) tot leermeester had. Ook had hij te Leuven daarenboven het genoegen de liefde tot de letteren te deelen met zijn vriend Johan Guinter van Andernach, die er onderwijs in het Grieksch gaf. Zij lazen te zamen Aristophanes, en Hortensius maakte zich dien dichter zóó eigen, dat hij hem bijna geheel in het geheugen had geprent, en reeds nu, naar het schijnt, in Latijnsch proza overzette. Voor of in 1527 verliet hij Leuven en vestigde hij zich te Utrecht, waar hij als docent aan de Hieronymiaansche school geplaatst werd. Gedurende zijn verblijf alhier werd hij tot priester gewijd. Hij telde er de aanzienlijkste en geleerdste mannen onder zijne vrienden. In 1544 voldeed hij aan de uitnoodiging der regering van Naarden om aldaar het rectoraat der school op zich te nemen, en vormde er vele kundige mannen, die in de letterkundige wereld niet onbekend zijn, zoo als: Gijsbert van Waveren, Hannerd van Gameren, Adriaan en Lambert van den Burck.

Hij behoorde tot de zeven afgevaardigden, die 1 Dec. 1572 te Laagbussum eene overeenkomst met Juliaan Romero sloten, dat, zoo Naarden zich aan hem overgaf, den ingezetenen, onder eenige bepalingen, leven en goederen zouden gelaten worden. Tot driemaal toe bevestigde Romero hen deze toezegging met een handdruk, doch men weet hoe zij gehouden werd. Hij zelf zou het offer der geldzucht en bloeddorst der Spaansche soldaten zijn geworden, indien hij niet door afgezondenen van den graaf van Bossu, op voorspraak van Levyn Weldam, zijn voormaligen leerling, was gered geworden. Hij hield zich sedert eenigen tijd te Utrecht bij zijn oom Johan

van Hogelanden, deken van de keizerlijke kerk van St. Maria, op, doch keerde naar Naarden terug en betrok eene hofstede buiten de stad, waar hij in 't begin van 1574 zijne dagen eindigde.

Hij werd in de kerk te Naarden begraven, alwaar het stedelijk bestuur een grafschrift ter zijner eer plaatste, hetwelk hem grooten lof, wegens geleerdheid in letteren en geschiedenis geeft. Hij stemde met de meest verlichte denkbeelden van velen zijner tijdgenooten in, doch schijnt, ten minste niet openlijk, tot de Hervormde kerk te zijn overgegaan. Waarschijnlijk was hij de Hervorming niet ongunstig, 't geen oorzaak was, dat de landlieden hem den bijnaam gaven van *Luyterse Paap*.

Groot was zijne liefde voor de letteren, waarvan vele geleerde en doorwrochte voortbrengselen van zijn geest, ten bewijze strekken. Als onderwijzer der jeugd had hij een welverdienden roem; opregtheid, waarbeidsliefde en goede kennis kenmerkten hem als geschiedschrijver; luim en scherpte, doch ook soms vrolijkheid en zachtheid als dichter Zijn beeldtenis werd door Filippus Galaeus in het koper gebragt, en met een toepasselijk bijschrift van den Leydschen hoogleeraar Frans Rau Lenghien (Raphelengius) voorzien:

Hij schreef:

Secessionum civilium Ultrajectinarum, et bellorum ab anno 1524 *usque ad Translationem Episcopatus ad Burgumdos Libri septem*, Bazel 1546 fol. bij Oporinus.

De tweede druk, insgelijks folio, verscheen te Utrecht 1643 (ook afzonderlijk Ultraj. Sumphibus Joannis à Dorn. bibliophilae anno 1642, folio) te gelijk met Beka en Heda. Lap van Waveren voegde eenige kantteekeningen en niet onbelangrijke aanmerkingen achter den tekst, hetwelk dezen laatsten druk meer waarde dan den eersten geeft. De Utrechtsche daarentegen is verre beneden den Bazelschen in fraaiheid en duidelijkheid van letter en naauwkeurigheid.

In 1625 verscheen bij Aert Meuris een overzetting in 4°. getiteld:

Historie ofte wijder verklaringhe van de Utrechtsche geschiedenissen, oorlogen ende veranderinghen van den jare duysent vijfhondert ende vier en twintigh tot de beschrijvinghe van 't Bisdom aen die van Bourgondiën, beschreven door Lambertum Hortensium Montfordium. Gedediceert aen den wijsen ende Eerentfesten Raedt en de Magistraet van Utrecht overgheset uyt de Latijnsche in de Nederduytsche Tale door A. Strick.

Strick, agent van den koning van Denemarken hier te

lande, als grondig regtsgeleerde geprezen, bewerkte deze vertaling, toen hij de kinderschoenen naauwelijks ontwassen was, zonder te kunnen denken dat een onkundig boekverkooper haar na zijn dood in druk zou uitgeven. Deze vertaling is dan ook zonder waarde, alleen verdient eene ‘missive op de onlusten betrekkelijk’ en twee gelijktijdige ‘bittere pasquillen in dat quaet ghedicht in die tijden ghemaeckt’ achter dezelve eenige opmerking.

Tumultuum anabaptistarum liber unus Autore D. Lamberto Hortensio Montfortio, *Ludimoderatore Scholae Nerdenae*, *consulibus et inclito senatui nobilissimi Emporii Amstelredamensis*. Basileae 1548 ap. Joh. Operinum, 4°., een herdruk verscheen in de collectie van Schardius, T. II, p. 1305-1333, Basil. H. Petri en in 1637 een derde druk in 8°.

In 1624 verscheen te Enkhuizen bij Jan Lenaertsz. Meijn eene overzetting getiteld:

Het Boeck van den oproer der Weder-Dooperen, *eerst in 't Latijn beschreven ende nu in Néderlandts overgheset*, met 9 platen fol. In hetzelfde jaar te Hoorn bij Gillis Claesz. Coster (met fraaije afdrukken der platen) ook in fol.

Een derde uitgaaf verscheen te Amsterdam bij J. Bramsz. 1643 fol., een vierde Amstterdam 1660 kl. 8°. (*Oproeren der Weder-Dooperen Geschiet tot Amsterdam*, *Munster en in Groningerlandt*, *geciert met schoone koperen platen*), een vierde uitgaaf te Amsterdam bij A. Schonebeek, 4°.

Volgens Mees gaat in de uitgaaf van 1660 het *oproer in Groningerland* vooraf; doch in andere exemplaren is het er achter gevoegd; in de uitgaaf van 1694 is dit verhaal van bl. 109-121 ingevoegd. In 1699 werd de vertaling bij Pieter Wittebol op nieuw uitgegeven en in 1700 verscheen er eene Fransche overzetting van (*Histoire des Anabaptistes*, *conten. leurs dictrine*, *les div. opinions qui les divisent etc*. (*trad. et augm. par le P. Catrou*), Amst. J. Desbordes, 8°. Met de plaatjes van de Holl. uitgave van 1660.

Lamberti Hortensii Montfortii Historici, *de bello Germanico libri septem: In quibus et brevitate et elagantia singulari non pauca*, *a Sleidano et aliis hujus Historiae scriptoribus vel praetermissa hactenus*, *diligens lector inviniet: ut qui post omnes alios*, *his quoque summo studio cognoscendis vacaverit*, *haud leve sit facturus operae pretium*, Basileae 1500.

Een herdruk wordt in de collectie van Schardius, T. II. p. 1578-1694 gevonden. Andere uitgaven zijn van 1620 en 1621 te Straatsburg in 12°.

Laub Hortensii Montf. satyrae VIII, *ad Nobilem viorum*

D. Theod. Zulenum D. a Zevender etc. eguitem aur um, *Ejusdem epithalamiorum liber. Ultr. Harm. Borculo excuderat*, anno 1552.

P. Burman kocht op de auctie der boeken van Joh. de Witt een exemplaar, dat voorzien was met 200 beschrevene bladen te Naarden naar het handschrift van den autheur afgeschreven, en thans in de Utrechtsche bibliotheek berust. Blijkbaar zocht hij in deze satyren Horatius na te bootsen.

Epithalamiorum liber unus, Ibid 1552, 8°.

Enarrationes in sex priores libros Aeneidos Virgilianae. His accesserunt illustres annotationes in sex ejusdem Poetae posteriores libros. Basil. per Joan Oporinum. Anno salutis humanae 1559.

M. Annaei Lucani Cordabensis poëtae celeberrimi et antiquissimi Pharsalia libri X *cum Lamberti Hortensii Doctiss. Viri explanationibus eruditissimis ad Historias Rom. antiquas cognoscendas utilissimis*, *illustrati innumerisque mendis repurgati et jam primum in locum editi*, Basil. 1678 in fol. Achter aan de *commentarius Sulpitii*. Na de opdragt aan den deken Johan van Hogelande, volgen eenige *Epigrammata*.

Hij gaf ook vier comoedien van Aristophanes in Lat. verzen met Scholien in het licht:

Plutus,	Traj. ap. Borculo,	1556.
Nebulae,	Traj. ap. Borculo,	1557.
Eguites,	Traj. ap. Borculo,	1557.
Ranae,	Traj. ap. Borculo,	1561.

Volgens Fabricius, *Bibl. Graec.* T. I, L. II, C. 21, § V. verschenen de drie eerste te gelijk, 1557, 4°.

De *origine et interitu oppidi Nardeni historia* bleef onvoltooid en was weleer in bezit van Hermannus Antonides van der Linden.

Zie zijn leven, door Lap van Waveren beschreven, in *Hist. Traj. Bekae et Hedae*, edit. 1643, achter Hortensii *Lib. Secessionum* Val. Andr. *Bibl. Belg.*, p. 613; Schurtzfleisch, *Elegia*, p. 71-73, Struvii *Thes. erud. var.* A. 1705, *mense Oct.*, p. 447 tot 452; Miraeus, *de Script. sec.* XVI. C. CXVII; Sweertii *Ath Belg.*, p. 508; Opmeer, *Op. Chron.* ad An MDXXXVI, p. 481, MDLXXXVII, p. 498; Byerlinck ad An MDLXXII, p. 16; Freherus, *Theatr. Vir. ill.*, P. IV. p. 1472; Boxhorn, *Theatr.*, p. 343; M Adam, *Vitae Philos.*, p 137; van Heussen, *Hist. Ecct.*, T. II. p. 247; Burman, *Traj erud.*, p. 155 seqq; Foppens, *Bibl. Belg.*, T I. p. 367; Crenius, *de Furib. Libr. Dissert.* III. ¶ 64; *Animadvers. Phil. et Hist.*, P. IV. p III; *Hist. Eccles. Evang. in urbe Monast.*, p. 1175 seqq. in *Herm. Hammelmanni Oper. Lemgov.*, 1711, 4°; Flace. *Theatr Anonym.*, p. 365; Struvii *Bibl antiq* An MDCCV, p. 447; J. Donsae, Lib II, *Salin Epigr.* XXXIV; Barthius, *ad Gulielm. Briton.*, Lib. VI. p.

506; Graevius, *Orat. funebr. in obit. Diemerbroekii*; Vriemoet, *Ath. Fris.*, p 26; Hoynek van Papendrecht, *Anal*, T. I. P. II. p. 719, T. III. P. I. p. 20, 295; Pars, *Ind. Bat.*, p. 41; Hoeufft, *Poëm. Lat. Belg.*, p. 15, 254: Peerlkamp, *de Poëtis Neêrl.*, p 95; Saxe, *Onom.*, T. III p. 263, 633; *Cat. Bunav*, T. I. Vol. II. p. 1338; Junii *Bat.*, C XXVII. p. 289, Matthaeus, *de Nobil.* Lib. IV. p. 1137; Lipenius, *Bibl. Theol*, p 37; Barthius *ad Stat.* X *Theb.*, p 410; Franc. Ferdinand de Cordova, *Didasc. Mult.* C. XXVI. p. 258; *Lucanus ed* Oudendorpii, *Praef.*; Burman *ad Valerii Flacci* I *Argon*, p. 449; Saxe, *Onom.*, S. p.; Hooft, *Ned. Hist.*, B. XXI, bl. 952; Utenbogaert, *Kerk. Geschied*, D. III. bl. 227; Goudhoeven, *Oude Chron.* en Lijst van schrijvers voor het werk; Bor, *Ned Oorl.*, B. VI, bl. 48, 306; Wagenaar, *Vad. Hist*, D. VI, p. 404; Delprat, *over de Broeders*. van G.G., bl. 131; De Wind, *Bibl. van Ned. Geschied.*, bl 146 volgg., 539; G. Mees, Az., *Lambertus Hortens. van Montfoort als geschiedschrijver.*, in *N. Verh. Utr Genoots.*, D. XI. St II. Ook afzonderlijk, Utr. 1836; van Kampen. *Geschied. der Ned. Lett. en Wetens.*, D. I. bl. 71, 72; Collot d'Escury, *Holl. roem*, A. IV. (I) bl. 122; H. de Groot, *Vergel. der Gemeeneb. door Meerman*, D. III. bl. 420; Jöcher, Bauer, *Biogr Univ*; Bayle, *Dict. Hist. Crit.*, i.v.; Hoogstraten, Kok, Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt; Dodt van Flensburg in *Recens der Rec*, D. XXV, Nr. 5, bl 227; *Cat. Bibl. Thys.*, p. 32; *Cat. J. Schouten*, p. 5; Muller, *Cat. van Portr.* i.v.

[Martinus Hortensius]

HORTENSIUS (MARTINUS) of eigenlijk van den Hove, werd in 1605 te Delft geboren. Van zijn jeugd af tot aan zijn dood beoefende hij de wis- en vooral de sterrekunde. De beroemde Dordsche rector en mathematicus Beeckman, wiens leerling hij was, beval hem aan Lansbergen, in Zeeland, met wien hij over deze vakken gesprekken en briefwisseling hield en aan wien hij veel was verschuldigd. Omstreeks 1634 werd hij hoogleeraar in de wiskunde te Amsterdam en omstreeks denzelfden tijd reisde hij naar Italie om met de voornaamste mannen in die vakken kennis te maken. Hij wordt door Grotius in zijne brieven zeer geprezen. Gassendi maakte ook veel werk van hem; Descartes integendeel spreekt zeer ongunstig over hem, doch die oordeelvelling is waarschijnlijk hier uit oorspronkelijk, dat hij niet tot de vurige aanhangers van dien wijsgeer behoorde en de wezenlijke waarde van zijne geometrie of niet inzag of niet prees. Vossius schreef in Mei 1634 aan Grotius over de wijze waarop Hortensius voor eene aanzienlijke schare van toehoorders onderwees, welke toeloop echter naderhand verminderde, waarover en over de oorzaken waarvan Hortensius aan Gassendi zeer klaagde. Hortensius hield zich veel onledig met de verbetering der verrekijkers, doch vond bij de regering van Amsterdam weinig ondersteuning voor de beoefening der sterrekunde. Slechts korten tijd mogt hij zijn beroep waarnemen; hij stierf den 17 Augustus 1639. Het blijkt dat Hortensius ook

de Latijnsche poëzy heeft beoefend en o.a. bevriend was met de dichters Martinus Pylius en Bodicher Banningius, met welken hij verzen wisselde.

Men heeft van hem:

Philippi Lansbergii Commentationes in motum terrae diurnum et annuum, et in verum aspectabilis coeli typum; in quibus ἐπιστυμονικῶς *ostenditur diurnum annuumque motum, qui apparet in sole et caelo, non deberi solo aut coelo, sed soli terrae, simulquei ad spectabilis primi coeli typus ad vivum expimitur. ex Belgico sermone in Latinum versae a Martino Hortensio Delfensi, qui et Praefationem adjecit, qua Astronomiae Brahacanae fundamenta examinantur et cum Lambergianae, astronomiae restitutione conferuntur*, Middelb. 1630, 4°.

Petrus Bartholinus gaf tegen deze Praefatio in het licht:

Apologia pro observationibus Tychinis Brahe contra M. Hortensium, 1632.

Hierop antwoordde hem Hortensius en schreef aan Gassendi dat de uitgave van zijn antwoord, alleen door gebrek aan papier verhinderd werd.

Responsio ad Kepleri additiuncculam ephemeridi a 1624 *praemissam, de astronomiae restitutione etc.* 1631.

De Mercurio sub sole viso et Venere invisa. Dissertatio ad V. Cl. Petrum Gassendum 1633.

De Oculo ejusque praestantia et dignitate ac utilitate Matheseos, Amsterd 1635.

Ephemerides motuum coelestium.

De utilitote et dignitate Mattheseos oratio, Amst. 1634, 4.

Guil. Blaeu, *Institutio astronomica de usu Globorum coelestium et terrestrium: duabus partibus adornata, una secundum hypothesin Ptolemaei, per Terram quiescentem. Altera juxta mentem N. Coperniciper Terram mobilem. Latine reddita a M. Hortensio, in Ill. Amsterdamensium Scholâ Matheseos Professore*, Amst. 1634, 1652, 1655, 8°.

Epistolae ad Petr. Gassendum. Onder de brieven van dezen laatsten in *Oper.* T. VI.

Pleïadographia, sive Pleïadum Descriptio.

Ook gaf hij Willerbt. Snellii, *doctrinar trangulorum canonica* in het licht.

Een Lat. gedicht van hem vindt men o.a. vóór M. Pilii *Poëmata*.

Zie Valerius Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 652; Foppens, *Bibl Belg.*, T. II p. 856; Gassendi *Oper.* T. VI., p. 129, 418 tot 432: M.L. Boxhornii *Epp.* Francof 1679, p. 144; Paquot, *Mém.*, T I p. 197, 198; Bayle, *Dict. Hist. et Crit.* i.v.; Kok, *Vad. Woordenb.*, i.v.; Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt, *Lettres de Descartes*, ed. 1659, T. III. p. 191; J.H. van Swinden, *Verh, over de Slinger-uurwerken* (*Verhand.* 1*ste Klasse*

Ned Inst. D. III. bl. 58); P o g g e n d o r f f , *Handw. zur Geschichte der exacten Wissenschaften;* B o d e c h e r i B a n n i n g i i *Poëm.* p. 166; (*de M.H. lugente obitum Guilielmi Schikhardi*); J ö c h e r , *Gel. Lex*, i.v.

[G. Hortensius]

HORTENSIUS (G.) advocaat te Enkhuizen in den aanvang der 17de eeuw. Men heeft o.a. een advies van hem in D. II. der *Holl. Consult.*, *Advys. enz.*

[Johannes Horthemels]

HORTHEMELS (JOHANNES) theol. doctor, te Middelburg geboren, te Beekerke, onder Walcheren, als proponent in 1724 beroepen, bedankte in 1730 voor Arnemuiden, doch nam het beroep te West-Zaan in hetzelfde jaar aan. In 1742 werd hij tot gewoon hoogleeraar in de wijsbegeerte te Utrecht beroepen en aanvaardde 30 Julij zijn ambt met eene *oratio de libertate philosophandi debita cum modestia circa revelata*. Den 30 Maart 1744 legde hij zijn rectorale waardigheid neder met eene *oratio de Theocratiae moralis et obligationis creaturarum rationalium ex indubitata supremi Numinis existentia vinculo indissolubili*.

Den 28 Maart 1765 werd hij door krankheid verhinderd die waardigheid, welke hij voor de tweede maal bekleed had, zelf met eene redevoering neder te leggen. G. B o n n e t deed zulks in zijn plaats en sprak *de Tolerantia circa Religionem in vitium et noxam vertente*.

Hij overleed 25 Junij 1776 in den ouderdom van 78 jaren.

Zie *Series Professorum* etc. achter S. R a v i i *Orat. Paneg. in natalem centesimam Acad Traj.; Boekz der gel wereld* 1778. *b.* bl. 90; V e e r i s en d e P a a u w , *Vernieuwd Kerk. Alph*, bl. 105; A d e l u n g u. R o t e r m u n d , *Forts. u. Erg. von Jöcher's Gelehrtes Lexicon* i.v.; H e r i n g a , *de Audit*

[J. Hortiphilus]

HORTIPHILUS (J.) onder dezen pseudoniem schreef een deskundige:

Beknopte Aanleydingen waar in een iegelijkzijnen boom-, bloem- en moeshof of zelfs of door anderen kan laten waarnemen en bearbeyden, Leyd. 1745, 8°.

Zie A b c o u d e , *Tweede Aanhangs. en Verv. van Ned. Boek.*, bl. 78.

[Johannes de Horwinen]

HORWINEN (JOHANNES DE) of H e r w i j n e n , de eerste prior van het klooster der Kanunniken te Eemstein bij Dordrecht (1388-1395).

Zie B u s s c h i u s , *Chron. Can. reg ord. S. Aug. cap Windesem*, L. I C. XXXVII.; M a t t h a e u s , *Anal. Vet. Aevi*, T. III. p. 511 v a n H e u s s e n , *Hist. Episcopat Ultraj.*, p. 317; v a n L e e u w e n ; *Bat. Ill.*, p 1322; B a l e n , *Beschrijv van Dordr.*, bl. 140; R o g g e , *Geschiedk. Overz. der Kloosters en Abdijen enz.*, bl. 149; G.D.J. S c h o t e l , *Het Klooster Eemstein bij Dordrecht*, bl. 3.

[Willem Hosman]

HOSMAN (WILLEM) Franciscus Xaverius Mul-

ler en Willem Hosman verdienen in Nederlands geschiedrollen eene plaats naast de Claassens en van Speijks, want liever dan levend in de handen des vijands te vallen verkozen zij den heldendood te sterven, en dien dienstbaar te maken aan hunne krijgsbroeders.

Na de landing der Engelschen op Java den 4 Augustus 1811, en twee dagen voor de bestorming van het versterkt retranchement te Meester Cornelis, den 26 Augustus daar op volgende, hadden de majoor Muller en kapitein Hosman daarvan de verzekering en belofte gegeven, en zij hebben woord gehouden, want nadat hunne redoute Nr. 2 voor de overmagt des vijands had moeten zwichten en de Engelsche kolonel Gibs met een gedeelte van de grenadier kompagnien van het 14de, 59ste en 69ste Engelsche regiment zich voor en binnen de redoute Nr. 2 bevonden, staken de twee helden den rooden haan in het kruid magazijn, waardoor drie kapiteins der Engelschen benevens een aantal manschappen den dood vonden en vele officieren en soldaten zware wonden bekwamen.

Majoor Muller en kapitein Hosman waren oude officieren van het Indische leger.

In het jaar 1802 vinden wij den eersten als kapitein van eene kompagnie veldartillerie, en den tweeden als 2de luitenant bij hetzelfde wapen. Het lijdt geen twijfel, dat, indien de bevelhebber Janssens slechts eene magt had gehad, eenigzins in kracht evenredig aan die der Engelschen, in plaats van die zoo slecht zamengestelde, voor negen, tiende gedeelten uit inlanders bestaande armee, in dat geval de heldendaad van Muller en Hosman tot eene overwinning der onzen en eene verdrijving der Engelschen zou geleid hebben, daar het echec bij de redoute Nr. 2 geleden als voor een oogenblik hun aanval scheen geparaliseerd te hebben.

Particulier berigt.

[Hosschius]

HOSSCHIUS de Hossche, volgens anderen van Ossche (Sidronius), in 1596 (volgens anderen in 1593) uit geringe boeren-ouders te Merikhem in Vlaanderen geboren, hoedde in zijn jeugd, gelijk Sixtus V, de schapen van zijn dorp. In 1616 trad hij in de orde der Jezuiten, gaf reeds vroeg blijken van buitengewone schranderheid, onderwees later de humaniora, had gedurende veertien jaren het bestuur over de novicen en nam eenigen tijd het predikambt waar. De aartshertog Leopold benoemde hem tot opvoeder zijner pages, en volgens sommigen van zijn eigen kinderen. Na een tweejarig verblijf aan diens hof, keerde hij naar zijn klooster terug, en bragt zijn leven

tusschen het beoefenen der letteren en godsdienstige oefeningen door tot dat hij 4 September 1653 te Tongerloo overleed. Hij was, volgens getuigenis zijner biografisten, een zeer godsdienstig man en van een edel karakter. Reeds vroeg openbaarde zich zijn smaak voor de Latijnsche poëzy. Op herhaald verzoek van zijne medebroeders gaf de nederige man in 1635 vier elegien aan F. de Moncada gerigt, in het licht, die later onder zijne overige elegien zijn opgenomen. Deze eerste proeven zijner poëtische gaven werden met toejuiching ontvangen. Hij schijnt met Alexander VII, toen deze slechts pauselijke legaat was, in vriendschappelijke betrekking geraakt te zijn, althans deze geleerde paus, die even als Urbanus VIII de Latijnsche poëzy beoefende, en in de letterkundige wereld door zijn *Philomathi musae juveniles* bekend is, wakkerde den Vlaming niet weinig aan met diens gedichten op hoogen prijs te stellen. Na Sidronius overlijden deed de kunstminnende paus 's mans roem bezingen door de zoogenoemde *Pleiade*, welke uit vijf door hem begunstigde dichters bestond. Het was ook een regtmatige hulde toen de jezuit Wallius, na zijn dood, zijne gedichten uitgaf. Zij werden sedert meermalen herdrukt en met die van zijn landgenoot Verbeeck (Becanus) en van de Walle in de collectie van Barbou te Parijs opgenomen. Ook heeft hij en zijn gewoonlijke medgezel Becanus de bijzondere eer genoten van in deze eeuw in Belgie herdrukt te worden, eene eere welke Sarbievius slechts voor een gedeelte zijner werken bekwam, en dat wel ten gebruike van het collegie van Aelst, ten tijde dat de eerw. heer Cracco aldaar hoogleeraar was.

C. Valentijns, die zich toen in het collegie bevond, belastte zich met de uitgaaf. Zijne tijdgenooten vergeleken hem met Tibullus en Catullus. Latere critici hebben dit gunstig oordeel bevestigd.

In 1844 rigtten de inwoners van Merckhem een monument voor hunnen beroemden stadgenoot op, dat door den beroemden beeldhouwer Pierre de Vigne vervaardigd en den 22 Augustus 1844 ingewijd werd. Men vindt eene beschrijving van dit monument in *Messager des Sciences historiques*, 1844, p. 467-471. Men heeft van hem:

Quatuor Elegiae Antv. ex officinâ Plantinianâ, 1635, 4°. Deze Elegiae vindt men p. 48, 62, 91, 95, der uitg. te Aelst 1812 in het licht verschenen.

Elegiarum libri VI *de cursu vitae humanae*, *de Christo patiente*, *de lacrymis S. Petrii. Serenissimo Leopolda vota de que aliis argnmentis Antv.*, Balth. Moretus, 1655 of 1656, 12°., 1667, 12°., 1700 (quae editio foedis cy-

pographorum mendis est inquinata), Lovan. 1691 12°., Paris 1723, Lugduni (C.G. Becani *Idyl. et Eleg*) 12°., Alosti (C.G. Becani etc.) 1822, kl. 8°. m. portr. Volgens Hoefft heeft Le Mierre de *Elegien* van H. in Fransche verzen overgebragt; zijne *Elegien de Passione*, *Jesu Christi* zijn ook in Fransche verzen vertaald en door D.L. Deslandes, Paris 1780 12°., in het licht gegeven. In *Leçons Latines modernes de literature et de morale*, Paris 1838, komt *La Magie innocente* voor. P. van Duyse gaf een Hollandsche overzetting van de *Elegia Ad somnum*, voorkomende in *Belg. Mus.* D. II.

Hij had ook deel aan *Imago primi saeculi societatis Jesu*, Antv. apud Plant, anno 1640 in fol. c. fig. door Poorters onder den titel van de *Afbeeldinghe van d' eerste eeuw der societyt Jesu*, Antw. Plant., 1640, 4°. in het Nederd. overgebragt.

Zie *Biogr. Univ.*, T. IV. p. 586; Jöcher, *Gel. Lex.* i.v.; Paquot, *Mêm.*, T. II. p. 70; Baillet, *Jug. des Sav.*, ¶ 1416; Menage, *Anti Baill.*, T. VII. p 1, 196; Coupé, *Soirées Litt*, T. XVII. p 68-75; T. van Hulst, *Notice sur P de Hossche*, Liège 1844; *Notice sur Vinauguration du Monument de Sidron. Hosschius; jugemens sur lui* in *Ann. Flandr Oecid*, 2 S II p. 304, 381; *Véritable Portret de Sidr. Hosschius* in *Ann Flandr Occid.*, 2 S. III. p. 225; *Messager des Sciences Hist.* 1844. p. 467 suiv.; Foppens, *Bibl Belg.*, T. I. p. 391; *Sid. Hosschius* vóór de uitgave *Alosti* 1822; Heerkens, Lib. II. *de Val. Litt.*, p. 120; Burmannus *ad Prop* IV *Eleg* 4 vs. 17; Borrichius, *de Poetis* p 143; Hoefft, *Parn. Poët. Belg.*, p. 168, 169; Peerlkamp, *de Poët. Lat*, p. 367 seqq.; Jacobi Wallii *Lyr.*, Lib II. p. 299 (Lugd. 1688); P. van Duyse, *de Dichter Sidronius Hosschius* in *Belg. Mus.*, D. II. bl. 396; Collot d'Escury, *Holl. Room*, D. VI (2) bl. 158; van Kampen, *Bekn. Geschied. der Kunst en Wetens.*, D. I. bl. 426, 427, D. III. bl 101; Schraderus, *Praef. ad libr. Emend.*, p. XLIII; *Cat. Bibl. Burnav.*, T. I. V. III. p 1049; Saxe, *Onom.*, T. IV. p. 376; *Anal.*, p. 598; Broeckhusius, *ad Tibul.* I. IX. 54.

[F.C. de Hosson]

HOSSON (F.C. DE) in 1717 te Bentheim, waar zijn vader hofschilder was, geboren. Na het eerste onderwijs van zijn vader ontvangen te hebben, reisde hij geruimen tijd door Holland en Duitschland, en vestigde zich te Groningen, waar hij, behalve het vak van portret- en historie ook dat van behangschilder uitoefende. Hij overleed aldaar in 1799.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. Vlaams. Kunstschild.* D. II. bl. 56.

[J. Hosspanion]

HOSSPANION (J.) of Hofspanion, teekenaar en graveur van middelmatige verdiensten in de 2de helft der 17de eeuw. Kramm vermeldt alleen van hem het *Portret van Petru de Witte*, *leeraer in de gemeente tot Leyden* 15 *jvaren*.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vl. Kunsts.*, D. II. bl. 752.

[Johannes Hothobus]

HOTHOBUS (JOHANNES) behoorde tot de Nederlanders die zich in de 14de eeuw en later omtrent de muziek verdienstelijk hebben gemaakt. J.H. van Lennep gist dat hij de uitvinder van de Hobo of Hautbois (Houten-bas) is, te meer wijl de hobo reeds in den tijd van Eduard III van Engeland (1312-1377) bekend was.

Zie Visscher, *Bekn. Geschied. der Ned. Letterk.*, D. I. bl. 79; *Navorscher*, D. VIII. bl. 196, 197.

[J. Hotse]

HOTSE (J.) dichter uit het midden der 18de eeuw. Hetgeen van hem in het *Aanhangsel van de Dichtk. Cypressenbladen* voorkomt, geeft hem geen regt op dien titel.

Zie van der Aa, *Nieuw Anth. Biogr. Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[Jarich van Hottinga]

HOTTINGA (JARICH VAN) afstammeling van een aanzienlijk Friesch geslacht, ook wel Hotnia en Hoctinga genoemd, reeds in de XIVde eeuw bekend. Hij was de zoon van Epoa Kee van Hottinga van Nieuwland en kleinzoon van Jarich a Kee, in 1417 grietman van Franekeradeel. Hij was gehuwd met Swob, dochter van Douwe Aylva van Sjaerda en Edwer Sjaerda te Franeker, en had bij haar vijf kinderen. Hij was in 1450 grietman van Henneraardeel en woonde te Wommels.

Zie Sminia, *N. Naaml. van Grietm.*, bl. 240, 241.

[Jarich van Hottinga]

HOTTINGA (JARICH VAN) zoon van Hero van Hottinga en Tiets van Harinxma thoe Heeg. Hij betoonde zich zeer ijverig in de dienst van den hertog van Saksen, onder anderen door met Hessel van Martena en de Franekers in 1496 Harlingen voor hem in te nemen; ook was hij twee jaren later bij den togt naar Bergum met Douwe Rommersma, grietman van Franekeradeel; tot belooning kreeg hij zitting in het hof. Hij behoorde in 1515 onder de 60 edellieden die den eed van huldiging aan Karel V aflegden. In hetzelfde jaar was zijn huis te Wommels door eene Geldersche bende belegerd en bij verdrag ingenomen, bij welke gelegenheid hij in het gewaad van een Saksischen soldaat ontsnapte. Aan het hoofd der ingezetenen van zijne grietenij Hennaarderadeel was hij bij het leger van Gosbok van Jongere, hetwelk in 1523 Bolsward belegerde en die stad uit naam van den keizer opeischte.

Hij huwde Eelk Heslinga. Zijne vrouw overleed in 1545.

Zie Gabbema, *Verh. van Leeuw.*, bl. 197, 239; Oco Scarb., bl. 404, 458; Winsemius, *Chron. van Friesl.*, bl. 422; Sminia, *N. Naaml. van Grietm.*, bl. 242.

[Johan van Hottinga]

HOTTINGA (JOHAN VAN) was de zoon van Douwe, olderman van Bolsward en van Lutsvan Herema van Walta. In 1567 lid van de vergadering der algemeene staten zijnde, werd hij met Johan van Duvenvoorde van Warmond en Johan van de Wercke naar Engeland gezonden om ten tijde van de overdragt der Nederlanden aan de aartshertogen Albertus en Isabella, de koningin Elisabeth te bewegen om niet van de volharding in den oorlog af te zien.

Twee jaren later, in April 1600, werd hij lid van gedeputeerden en onderteekende als zoodanig de afzwering van den Spaanschen koning. Den 6 Mei daaropvolgende aangesteld tot grietman van Barradeel, kreeg hij in 1603 last de ‘afgodische’ (Roomsche) beelden uit de kerk van Sexbierum te doen wegruimen. Het volgende jaar werd hij dijkgraaf.

Hij huwde Catharina Eelsma die hem drie kinderen schonk: 1. Douwe, die volgt; 2 Doutsen, gehuwd met Wilhelmus Schotanus à Rinkema, laatst predikant te Amsterdam; 3. Wiger, kapitein 1635 overleden 1646.

Zij woonden op Eelsma's state te Sexbierum. Hij overleed niet 23 Julij 1604, maar waarschijnlijk in 1610, toen zijn zoon hem als grietman opvolgde.

Zie *Frisia Nobilis*, p. 24; Vriemoel, *Ath. Fris.*, p. LXX; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. VIII bl. 494; Te Water, *Verbond der Edelen*, D. I. bl 492, 498; *Charterb.*, D. IV bl 846, 1078, 1079, D. V. bl. 136 volgg; Sminia, *N. Naaml. van Grietm.*, bl. 214, 215.

[Douwe van of Julius Dominicus Hottinga]

HOTTINGA (DOUWE VAN of JULIUS DOMINICUS), zoon van Douwe, olderman van Bolsward, en van Luls Herema van Walta, een der hoofden van de Friesche geuzen en medeonderteekenaar van 't verbond der edelen. Te Bolsward bevelhebber zijnde, verliet hij die stad en borg zich met de vlucht, toen 's prinsen zaken aldaar door tweespalt, slecht beleid en verraad begonnen te verloopen. Hij huwde Habel Offenhusen, weduwe van Hessel Feitsma. Zijne eenige dochter Rieme huwde Bernard Assnede.

Zie J. Carolus, *de rebus Billaei*, Lib. II. p. 152, 153; Winsemius, *Chron.*, B. XVII. bl. 582; Te Water, *Verb der Edel.*, D. II. bl. 472, 473; Kok, *Vad. Woordenb.*, i.v.; *Vrije Fries*, D. VIII. bl. 237.

[Hero van Hottinga]

HOTTINGA (HERO VAN), broeder van den vorige, een der hoofden der friesche vrijbuiters en medeonderteekenaar van het verbond der edelen. Hij is dezelfde met Hero

van Hettinga, die door Alva gebannen werd, wijl hij 's prinsen zijde en weêrspanningen had bijgestaan, gediend, begunstigd en gevolgd toen graaf Lodewijk de wapenen in Groningerland bragt (18 Mei 1569). Den 30 Januarij 1570 werd hij andermaal gebannen door 's konings raad te Leeuwarden, met bevel zijne goederen aan te tasten.

Na Lodewijk's nederlaag koos hij zee en werd een der meest gevreesde zeeroovers. In 1573 werd hij deelgenoot van Eelsma's mislukte plannen, en hij was misschien de medgezel van zijnen vriend, die door de Spanjaarden gevangen werd toen Eelsma ontvlood maar verdronk.

Van Groningen giste dat Hottinga een der kapiteinen van Rennenberg's leger voor Deventer, in 1578, dezelfde was met den Watergeus, doch meende later dat we daar Hettinga moeten lezen, en er Taecke de zoon van Homme door verstaan moet worden, doch het werd hem eindelijk duidelijk dat die kapitein Jarich Hottinga was. Dezelfde naam wordt later aangetroffen, doch te laat om met grond te beweren dat Hottinga daardoor bedoeld wordt. Te Water gist dat hij dezelfde was die te Tzum op Hottinga-State woonde, en gehuwd was met Anna, dochter van Wiger Eelsma en Swob Ipema, gehuwd met Doed Idzaerda, doch zonder mannelijk kroost gestorven.

Zie J. Carolus, *de Rebus Billaei de Robles*, C. III. p. 237; *Sententien van Alva*, bl. 189, 190; Winsemius, *Hist.*, Lib. II. p. 107; Winsemius, *Chron.*, B. XVII. bl. 593; Te Water, *Verb der Edelen*, D. II. bl. 476; van Groningen, *Watergeuzen*, bl. 253, 254.

[Sybrand van Hottinga]

HOTTINGA (SYBRAND VAN) zoon van Jarich van Hottinga, hoveling te Franeker, was sedert 1566 grietman van Schoterland. Hij was het die voornamelijk belette dat de twist over de compagnons veenen in zijne grietenij tot dadelijkheden kwam, maar aan het hof ter beslissing werd opgedragen. In 1579 verklaarde hij zich tegen de nadere Unie van Utrecht. Naderhand afgezet en gebannen, is hij in 1584 te Groningen gestorven en in de Aakerk aldaar begraven. Hij huwde Maaike of Marie van Naerden of Neerden die hem overleefde en in 1602 overleed.

Zie Schotanus, *Chron. van Vriesl.*, bl. 765; Winsemius, *Hist.*, bl. 372; Sminia, *N. Naaml. van Grietm.*, bl. 365.

[Hero van Hottinga]

HOTTINGA (HERO VAN) raad en advocaat-fiskaal der admiraliteit van Friesland, Groningen en Ommelanden,

werd gevolmagtigd ter inleiding van E r n s t C a s i m i r, stadhouder van Friesland.

Zie v a n G r o n i n g e n, *Geschied. der Watergeuzen*, bl. 458.

[Juw en Here Hottinga]

HOTTINGA (JUW en HERE), zonen van J a r i c h, waren na S i c k e S j a e r d e m a hoofdelingen te Franeker in de 2de helft der XVde eeuw.

Zie v.d. C h i j s, *de Munten van Friesland*, *Groningen en Drenthe*, bl. 123; W i n s e m i u s, *Chronyk*, bl. 311, 316.

[Johan Henrik Hottingerus]

HOTTINGERUS (JOHAN HENRIK), ofschoon geen Nederlander ontving echter in Nederland zijne opleiding en werd er tot het bekleeden van het hoogleeraarambt geroepen. Hij werd 10 Maart 1620 te Zurich geboren, legde zich op de Latijnsche, vooral op de Oostersche talen toe en kon zoo vlug Grieksch spreken dat hij Duitsche preeken voetstoots in deze taal overbragt. In 1638 reisde hij naar Geneve, Frankrijk, Vlaanderen, Zeeland en Holland, waar hij vriendschapsbetrekkingen met beroemde geleerden aanknoopte. Te Groningen ontving hij niet slechts, volgens J ö c h e r, het onderwijs der hoogleeraren, maar ook van een Jood en te Leyden liet hij zich door een Turk in de Arabische en Turksche talen onderrigten. Hij schreef de eerstgemelde taal even zoo vlug als het Duitsch, en G o l i u s, de leermeester van wiens kinderen hij was, verklaarde dat hij meer Arabische boeken had geschreven dan anderen in geheel hun leven konden uitlezen. Hij zou in 1641 den gezant der staten, W i l l e m B o s w e l, naar Constantinopel, in betrekking van predikant, zijn gevolgd, doch die van Zurich riepen hem terug. Na met hunne toestemming Engeland bezocht te hebben, keerde hij naar deze stad terug. waar hij in 1642 tot hoogleeraar in de kerkelijke geschiedenis, in 1642 tot professor theologiae catecheticae en de Oostersche talen, in 1653 tot hoogleeraar in de godgeleerdheid van het O.T. en eindelijk tot buitengewoon professor controversiarum benoemd werd. Hij verwierf te Bazel den titel van doctor en werd voor drie jaren 1653-58 aan den keurvorst van den Paltz afgestaan om den roem der hoogeschool te Heidelberg te herstellen. Hij vergezelde dezen in 1658 naar den rijksdag te Frankfort, waar hij veel omgang had met L u d o l f en W a r n e r. Eerst in 1661 keerde hij naar Zurich terug, waar hij terstond benoemd werd tot president der commissie om de Duitsche bijbelvertaling na te zien.

De burgeroorlog, die in 1664 in Zwitserland losbarstte, was oorzaak dat hij voor staatszaken naar Holland werd gezonden. Nadat curatoren van Deventer in 1661 hem te vergeefs het hoogleeraarambt in de godgeleerdheid hadden

aangeboden, werd hij in 1667 tot hoogleeraar in de godgeleerdheid te Leyden beroepen, doch hij sloeg eerst die aanbieding van de hand, wijl men hem niet wilde laten vertrekken. Curatoren berustten hierin niet en wisten het zoo ver te brengen dat hij aan de Leydsche hoogeschool bij leening werd afgestaan. Terwijl hij zich voor zijn vertrek gereed maakte, verdronk hij in het Zuricher meer met drie zijner kinderen. Curatoren lieten hunne gevoeligheid over dit droevig voorval en hun hartelijk medelijden met het beklagenswaardige huisgezin des overledenen op eene ondubbelzinnige wijze blijken, door zijnen ondsten zoon, ter voortzetting van zijne studiën, een jaargeld van *f* 350 toe te leggen.

Die zoon was zijn naamgenoot Johan Hendrik, in 1681 te Zurich geboren. Hij studeerde te Geneve en vervolgens te Amsterdam, waar hem Guilielmus Surenhusius in het Rabbijnsch onderwees. Onder diens opzigt zette hij het *Gemarische tractaat Chagigah* met alle *Aanmerkingen* der Rabbijnen, die in den Babylonischen Talmud staan, in het Latijn over. Zaturdags avonds woonde hij vlijtig de Joodsche godsdienstoefeningen bij. Hij ging vervolgens naar Leyden, waar hij in zes weken elfmaal disputeerde over de Gemara (*Disputationes* XI *gemaricae*, L.B. 1704, 4°.) in hetzelfde jaar herdrukt met den titel: *Discursus Germaricus de incestu*, *creationis et currus opere*, *ex codice Chagigah*, *Cap* II *Mischna* I *petitus* L.B 1704, 4°.)

Na de hoogeschool verlaten te hebben werd hij hoogleeraar in de Hebreeuwsche oudheden te Marburg en te Heidelberg, waar hij in April 1750 stierf.

Groot is het aantal schriften door de beide geleerden nagelaten; die door den vader geschreven zijn van 1644 tot 1664 vindt men in zijne *Bibliotheca Tigurina*, p. 124 seq. en die van den zoon bij Adelung en Rotermund.

Zie *Biogr. Univers;* Jöcher, Adelung, Bauer, Hoogstraten, Luiscius, Morhofius, Pope Blount, Bayle, Chaufepié; zijn leven door J.H. Heideggerus, Zurich 1667; Saxe, *Onom.*, T. IV. p. 491; Magyri *Eponym.* i.v.; Krantsius *ad Conrigium*, Saec. XVII. C. I. p. 192; J. Fabricii *Hist. Bibl.* P. IV. p 103-107; Crenii *Animodv. phil.*, P. I. p. 15-17, P. VI. p. 143, P. IX. p. 211; F. Spanheim, *Elencho-controvers.*, p. 335 (ed 1694); P. Junius, *de Pace ineunda*, p 262, 263; Siegenbeek, *Geschied. der Leyds Hooges*, D. I. bl. 183.

[Godefroy Hotton]

HOTTON (GODEFROY), predikant bij de Waalsche gemeente te Amsterdam sedert 26 Nov. 1634, was aldaar in 1596 geboren en stierf er 26 Junij 1656. Hij gaat in plaat uit.

Hij schreef:

De Christiana inter Europaeos Evangelicos concordiâ. sive tolerantia in charitate stabiliendâ tractatus 2de uitg. Amst. 1647, 8°., in het Fransch vertaald door Hélie Poirier, Amst. 1647, 8°

La Piété éprouvée, représentée en homélies famitières sur les trois premiers chap. de l'histoire de Job, Amst. 1648, 4°.

Zie Haag, *la France Protest*. i.v.; Jöcher, *Gelehrt. Lex*. i.v.; *Cat. der Rem.* te Amsterdam, bl. 99; Muller, *Cat. van Portr*.

[Petr. Hotton]

HOTTON (PETR.), zoon van den vorige, 18 Junij 1648 te Amsterdam geboren, studeerde te Leyden in de medicijnen, werd in 1672 doctor, practiseerde te Amsterdam en kreeg aldaar het opzigt over den stads artsenijtuin werd in 1695 hoogleeraar in de Botanie te Leyden, bedankte voor het professoraat te Groningen, was medelid der koninklijke maatschappijen te Londen en Berlijn en stierf 10 Januarij 1709 aan een beroerte.

Hij heeft niets uitgegeven als zijne intree-oratie *de Historia Plantarum*.

Zie Jöcher, *Gelehrt. Lexic.; Nouv. de la Républ. des Lettres A.* 1709; Siegenbeek, *Gesch. der Leyds. Hooges.*, D. II. bl. 75, 76, 79, 163; Kok, *Vad. Woord* i.v.; Kobus en de Rivecourt i.v.

[Rencicus Gerlacius Hotzeman]

HOTZEMAN (RENCICUS GERLACIUS) ontmoet men onder de verbondene edelen, die in 1567 uit Friesland moesten wijken. Te Water gist, daar er geen geslacht van dien naam in Friesland bekend is, dat hier een zoon van Gerlacus Hoitsema, die te Beers begraven ligt wordt bedoeld.

Zie Winsemii *Hist.*, Lib. II. p. 90; te Water, *Verb. der Edel.*, D. II. bl. 477.

[Jelle of Gellius Hotzes]

HOTZES (JELLE of GELLIUS) of Hotzenius, naar zijne geboorteplaats Sneek Snecanus genoemd, was een der ijverigste hervormers in de provincie Friesland. Toen hij nog pastoor te Giekerk (volgens Menso Poppius, volgens Schotanus en Winsemius te Tietjerk) was, toonde hij zijne ingenomenheid met de hervorming, werd dien ten gevolge in 1567 gebannen, en nam de wijk naar Oost-Friesland, waar hij waarschijnlijk de gemeente te Embden gediend heeft, wijl hij van daar in 1569 naar Leeuwarden werd beroepen, met verpligting om alom de in Friesland verspreide gemeenten te bezoeken.

In 1570 vertrok hij naar elders, doch in 1573 en 1578 predikte hij op nieuw het evangelie te Leeuwarden. Later heeft hij te Nieuwland bij Bolsward een vaste standplaats gehad, en was in 1583 als afgevaardigde van deze gemeente op de Friesche synode te Franeker. Hier verzocht hij van de dienst ontslagen te worden, en zoo hoog was de achting, waarin hij stond, dat men hem zulks niet alleen toestond, opdat hij des te beter zijne studien ten voordeele der geheele kerk mogt voortzetten, maar

hem ook ter verkrijging van een toereikend onderhoud den staten in dit gewest aanbeval, ‘alsoo hij een oud swak man was.’ In 1588 werd hij, benevens eenige andere leeraars, van de synode gecommitteerd tot overziening van 't Oude Fondamentboek van Menno Simons; in 1590 woonde hij te Franeker en hield zich 1591 op bij de dochter van Schelte van Liauckema. In 1596 bevond hij zich te Leeuwarden en gaf daar zijne verklaring uit over Rom. IX, roemende in de voorrede zeer de predikanten van Leeuwarden, Bernardus Acronius en Johannes Sprenger, wegens aan hem bewezene weldadigheid.

Toen hij nog zwervend prediker was, werkte hij ijverig mede aan de verspreiding en bevordering van verlichte denkwijze in Friesland. Zoodra hij tot het protestantismus was overgegaan, ijverde hij met mond en pen voor de kerk en bezocht verschillende verstrooide gemeenten. Hij was een man van buitengewone geleerdheid en niet ongelukkig beoefenaar der oude letterkunde en der latijnsche poëzy, van welke nog proeven voorhanden zijn in de *Frisia nobilis*.

Dat zijne hervormingsplannen grooten opgang maakten en krachtigen invloed hadden wordt ons duidelijk, wanneer hij zelf verklaart met de adelijke geslachten Camminga, Botnia, Martena, Jongama, Heerma, Meekama, Eysinga, Holdinga, Feitsma, Donia, Juckama, Aylva, Scheltema en Grovestins in vertrouwelijke betrekking gestaan te hebben.

Als theologant was hij de Zwingliaansche rigting toegedaan en een aanhanger der gevoelens van de Zuricher hervormers, Bullinger en Melanchton. Toen later het Calvinistische gevoelen ook in Friesland veld won, zochten Beza en anderen hem om zijne gevoelens moeite aan te doen, doch het mogt hen niet gelukken een man, die zoo in algemeene achting stond, in lijden te brengen. Zijn sterfjaar is onbekend, doch waarschijnlijk in den aanvang der 17 eeuw.

Zijne werken zijn zeer zeldzaam. De titels der volgende worden door Greijdanus en anderen vermeld. Eenigen zijn er ook uit het Latijn in het Nederduitsch overgebragt.

Methodica descriptio et fundamentum trium locorum communium sacrae scripturae, *de gratuito Dei foedere*, *Sacramentalibus signis et baptismo*, *ad analogiam fidei*, *absque ulla amarulentia et odiosis in adversarios conviciis solidé et perspicuè contractum*, *cuius summam et ordinem habes ante*

praefationem, Lugd. Bat. 1584, kl. 8°. Ook in het Hollandsch uitgegeven, Franeker en Amst. 1588.

Methodica descriptio, *sive doctrina de Christiana correctione*, *et excommunicatione*, *quam ecclesiasticam vocamus disciplinam*, Lugd. B. 1584.

Legitima ratio interpretandi et ad ecclesiae aedificationem proponendi S. Scripturam, Franeq. 1588.

Commentarius brevis et necessarius, *in quo methodicè solidis et perspicuis sacrae scripturae testimoniis et exemplis demonstratur. Non minus in Ecclesia Christi nunc sub Novo Testamento esse posse ac debere magistratum*, *quam olim sub Veteri; et licere Christiano eundem gerere*, Lugd. B. 1584.

Commentarius de artificio dial et rhetor, *ad scripturam recte accommodendam*, Fran. 1588.

Isagoge in nonum caput Epistolae Pauli ad Romanos, Ao. 1596 ook in 't Nederd.

Methodica descriptio sive Fundamentum praecipuorum locorum, *communium aut dogmatum S. Scripturae*, *de cognitione Dei atque Hominis*, *ejusque triplici statu juxta Harlemum ex officina Joannis Theophili*, 1596.

Zie J. Trigland, *Kerk. Hist.*, bl. 929, 920; Uylenbogaart, *Kerk. Hist.*, bl. 748; Brandt, *Hist. der Ref*, D. I. bl. 778, D. II. bl. 144; Winsemius, *Hist.*, B. II bl. 178; Schotanus, *Hist*, 741; Jle Clerq, *Ned. Hist.*, D. I. bl. 4; Foeke Sjoerds, *Beschrijv van Oud en Nieuw Friesl.*, D. II. bl. 711; Harkenroth. *Aanmerkingen over de Huis- en Kruiskerken* in *Boekzaal der gel wereld*, D. II. bl. 76-79; *Naaml. van de E. Classis van Leeuwarden;* Greydanus, *Naaml. der Predik in de Cl van Franeker*, bl. 21, 151, 172; IJpeij en Dermout, *Geschied der Ned. Herv. Kerk*, D. II bl. 51 verv, 177 verv.; *Aanteek.*, bl. 84 verv., 98, 99; Diest Lorgion, *Geschied der Kerkherv. in Friesl*, bl. 84 verv, 116, 138; Glasius, *Godgel. Nederl.* i.v.; Kobus en de Rivecourt, o.h.w. Gellius.

[Joannes Houbakker]

HOUBAKKER (JOANNES), den 18 April 1685 te Amsterdam geboren, werd in 1705 proponent, sloeg in 1709 een beroep naar Rotterdam af, doch aanvaardde in 1711 dat bij de vereenigde Vlaamsche en Waterlandsche mennoniten op den Cingel bij het Lam en den Toren te Amsterdam. Hij overleed 14 Dec. 1715 in den ouderdom van 30 jaren. Dominicus Eekens hield eene lijkrede op hem naar aanleiding van *Joan.* IX:1. Zijn portret, naar J. le Blou door Folkema gegraveerd, ziet met een onderschrift van Spinneker het licht.

Hij schijnt een man van ernstig nadenken te zijn geweest en behoorde tot de uitstekendste kerkredenaars der doopsgezinden in zijne eeuw. Proeven hiervan geeft hij in zijne

Predicatien over verscheiden Texten der H. Schriftuur, Amst. 1730.
Twintig doorwrogte predicatien, Amst. 1732.
Feestpredicatien, Amst. 1735, alle in 4°.

Zie Schijn, *Geschied. der Mennon.*, D. III. bl. 492-497; Paquot, *Mém.*, T. I. p. 59; Blaupot ten Cate, *Geschied. der Doopsgez. in Holl.*, D. II. bl. 94, 142; Glasius, *Godgel. Nederl.* o.h.w.; Kok, Kobus en de Rivecourt, Arrenberg, *Naamreg. van Boek.*; Muller, *Cat. van Portr.*

[Jodocus Houbraken]

HOUBRAKEN (JODOCUS), te Geldrop geboren, te Leuven de tweede bij de promotie van 1639, werd professor in de philosophie en christelijke welsprekenheid. Licentiaat in de godgeleerdheid geworden zijnde, verkreeg hij een kanunnikplaats in het kapittel van Zellaar, dat in 1260 te Antwerpen werd gesticht.

In 1650 werd hij lid van het kathedrale kapittel des bisdoms van Antwerpen, welk bisdom hij in 1676, bij den dood van den bisschop Ambrosius Capello, als vikaris des bisdoms bestuurde. Tot de waardigheid van apostelyken vikaris van 's Bosch verheven, heeft hij zijn ambt in moeijelijke tijden met roem bekleed, terwijl hij te Antwerpen zijn verblijf hield.

Kort na zijne aanstelling, zond hij in 1677 over den toestand van het vikariaat dat hem was toevertrouwd, naar Rome een verslag op, waarin hij de standvastigheid zijner onderhoorige Katholijken, niettegenstaande de middelen, die men aanwendde om hen van het geloof af te trekken, grootelijks prijst. Hij stierf te Antwerpen 20 Mei 1681, en werd daar in de hoofdkerk ter linkerzijde van het koor begraven. Zijn grafschrift werd aan een pilaar vastgehecht.

Zie van de Velde, *Synops.* III. bl. 849, 851; Foppens, *Hist. Ep. Sylv.*, C. VII. p. 118-120; van *Gils*, *Kathol. Myerijsch Memorieb.*, bl. 102; van Gils en Coppens, *Nieuwe Beschrijv. van het Bisdom van 's Bosch*, D. I. bl. 266, 267, 274, 275.

[Arnold Houbraken]

HOUBRAKEN (ARNOLD) werd 28 Maart 1660 te Dordrecht uit burgerlijke ouders geboren, en ontving onderwijs in de schilderkunst van Willem van Drillenburg, Jacob la Vecq en Samuel van Hoogstraten. Later begon hij op zich zelven te werken en schilderde zaal- en kabinetstukken en portretten, o.a. die der muntmeesters te Dordrecht. Op raad van den kunstliefhebber Jonas Witsen, voor wien hij twee historiestukken schilderde, vestigde hij zich te Amsterdam. De dood van dezen Maecenas was gevoelig voor zijne huisselijke belangen en noodzaakte hem om teekeningen voor boekverkoo-

pers te maken om naar te graveren, onder anderen voor de bekende bijbelplaten. Omtrent 1713 bewoog hem een Engelschman, met wien hij kennis had gemaakt, zich naar Engeland te begeven om eenige portretten af te teekenen, die deze noodig had voor eene door hem uit te geven geschiedenis van de staatsberoeringen in Engeland onder de regering van K a r e l I. Na omtrent 9 maanden hier werkzaam te zijn geweest keerde hij naar Holland terug, doch de Engelschman onttrok zich aan de betaling en vervolging door het land te verlaten. Nu nam hij het penseel weder ter hand, vervaardigde vele kabinetstukjes en begon in 1717 zijne reeds te voren ten deele verzamelde aanteekeningen en levensberigten voor zijn *Groote Schouburgh der Nederlandsche Kunstschilders en Schilderessen* verder te bewerken, te vermeerderen en in orde te brengen. Het eerste en tweede deel werden door hem zelven in het licht gegeven; het derde kwam eerst na zijn overlijden uit. Vroeger waren zijne schilderijen zeer gewild, later werden zij minder hoog gewaardeerd. De beroemdste zijn zijne *Orestes en Pylades; Iphigenia; de Zelfbeheersching van Scipio;* eene *Kruisiging van Christus*, *de Ecce homo* en pendant, door hem voor den heer W i t s e n geschilderd en onder diens nagelaten schilderijen in 1717 voor *f* 720.00 verkocht. Zijn schilderijtje verbeeldende *Haman voor de koningin Esther nederknielende*, gold op de verkooping van den heer v a n d e r L i n d e n v a n S l i n g e l a n d te Dordrecht in 1785 *f* 600.00. Op G i l d e m e e s t e r 's verkooping golden twee zijner schilderijen slechts ruim *f* 100.00. H o u b r a k e n bezat vele kundigheden in de geschiedenis, oudheid-, bouw- en doorzigtkunde; teekende goed, schilderde net en uitvoerig, doch had geen meesterlijk penseel en geen gelukkig koloriet. Hij beoefende ook de dichtkunst, doch muntte als zoodanig niet uit, evenmin als schrijver. Zijn voornaamste werk is de genoemde *Schouburgh* waardoor hij, volgens I m m e r z e e l , aan de geschiedenis der kunst geen geringe dienst heeft bewezen, daar hij, in weerwil van wat men er met reden in te laken vindt, nogtans van veel belang en van groote waarde is. Minder gunstig is het oordeel van K r a m m . ‘Mij (dus schrijft hij) is het gemelde boekwerk zeer oppervlakkig voorgekomen, wat de kennis der middeleeuwsche en latere geschiedenis aangaat, waardoor grove fouten zijn ontstaan; alleen de geschiedkundige kennis, welke men in dit werk in eenen scholastischen geest aantreft, doelt uitsluitend op de Mozaïsche, Grieksche en Romeinsche historien, die aldaar zijn ingelascht, meer om van die kennis te doen blijken en ze anderen tot leering aan te bieden,

dan dat zij in den loop zijner schriften te pas kwamen, zoodat, wanneer hij te dien aanzien nuttig had willen zijn voor den jeugdigen historieschilder, hij zijne bevindingen dan tot een afzonderlijk leesboek had behooren te vormen, in dien zin, zoo als zijn meester Hoogstraten, Gerard de Lairesse en anderen zulks tot groot nut van den kunstbeoefenaar hebben gedaan.' De eerste uitgave is van 1718 te Amsterdam; de tweede van 1753 te 's Hage, in 3 deelen. Het vierde deel, volgens Nagler, na zijn dood door zijn zoon uitgegeven, heeft nimmer bestaan. De schildersportretten, die in deze drie deelen voorkomen, zijn door zijn zoon, toen 20 jaren oud, uitmuntend gegraveerd, waarbij als titel dat van zijn vader voorkomt. Houbraken huwde met een dochter van den grooten operateur Jacobus Sasbout, die hem verscheiden kinderen schonk. Hij overleed 14 October 1719.

Men heeft nog van hem:

Stichtelijke Zinnebeelden gepast op Deugden en Ondeugden in LVII *Tafereelen*, *vertoont door A. Houbraken en verrijkt met de Bijgedichten van Juff. Gezina Brit*, Amst. 1723 8°.

Een en veertig stuks verscheyden Zinnebeelden, *geinventeerd en in 't koper gebragt door A. Houbraken. Leonardus Schenck excudit in* 4°. *D' Afdrucken van dit Plaetwerk zijn te bekomen tot Amsterdam*, *by Jacobus Moelaerd*, *in de Huydestraet. En te Dordrecht by den Auteur. Te Dordrecht gedruckt by Niclaes de Vries*, *woonende in de Nieuwstraet*, Anno 1700. Deze platen behooren tot een vroeger en meer uitgebreid, in grooter formaat uitgegeven plaatwerk.

Kramm geeft eene beschrijving van dit fraaije etswerk.

Voorts heeft men van hem:

Een Sater, *die eene slapende nymph omarmt*, in zwarte kunst, naar G. de Lairesse.

Het Portret van den dichter Johan van Hoogstraten, *del. et fec*, 4°.

Mogelijk ook het prentje in diens werk, D. I. bl. 192, in den druk van 1718 zijnde *een Mummi van een Egyptisch kindje*.

Eene jeugdige Herderin, *die een kind te drinken geeft*, fraai uitgevoerd.

Eindelijk heeft hij in groot 4°. *Geschiedkundige onderwerpen* geëtst, die bewijzen dat hij het in het behandelen van den etsnaald tot een aanzienlijke hoogte heeft gebragt. Volgens Kramm behooren zijne bij Nagler, le Blane en anderen beschreven etsen meest alle tot het *Toneel van Ongevallen en Bijspel van Vorstelijke Treurgevallen*, *door L. van Bos*, Dordr. 1683, 2 dln. 4°.

Zie *Biogr. Univ.*, Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt, van Eijnden en van der Willigen. Immerzeel, *Lev. en werk der Holl. en Vlaams Kunsts.*, D II bl 56, 57 (waar zijn portret voorkomt): Kramm, *Lev en work. der Holl en Vlaams Kunstschild*, D III. bl 753, 754; Balkema, *Biogr des Peintres Flamands et Hollandais*, p. 146; van der Aa, *Nieuw Biogr Anth Crit. Woordenb*, o.h.w.; Patrick Fraser Tytler, *Life of Henry the eigth* (Preface), *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. V bl. 61; Arrenberg, *Naamr. van Boek.*; Muller, *Cat. van Portr.*

[Houbraken]

HOUBRAKEN (), dochter van Arnold Houbraken, beoefende de schilderkunst. Men heeft van haar o.a. een *Dorpsgezigt*, in 1729 naar het leven te Bloemendaal geteekend en op de verkooping van Burlet te Amsterdam in 1850 verkocht. Zij huwde J. Stellingwerf, waarschijnlijk de bekende teekenaar van kasteelen enz.

Zie Kramm, t.a.p., bl. 752.

[Antonia Houbraken]

HOUBRAKEN (ANTONIA), dochter van Arnold Houbraken, beoefende de teekenkunst, blijkens het door haar geteekende portret van haren vader en andere teekeningen van hare hand. Zij huwde den kunstschilder Antonie Elliger.

Zie Immerzeel, t.a.p., bl. 58; Kramm, t.a.p., bl. 754; Muller, *Cat. van Portr.*

[Jacobus Houbraken]

HOUBRAKEN (JACOBUS), broeder van Antonia, zoon van Arnold Houbraken, 25 Dec. 1698 te Dordrecht geboren ontving het onderwijs in de teeken- en schilderkunst van zijn vader en hij legde zich toe op het schilderen en teekenen van portretten, waarin hij zijn stijl vormde naar de Vlaamsche en Fransche meesters Nanteuil, Edelinck, van Schuppen en Pitau. Veel grooter waren echter zijne verdiensten als graveur, ja hij verwierf als zoodanig een Europeschen roem.

Reeds vroeg gaf hij blijken van zijn uitstekenden aanleg. De door hem in het koper gebragte portretten voor den *Schouburgh der Nederlandsche Kunstschilders en Schilderessen* van zijn vader zijn zeer schoon; ja onder dezelve zijn er niet weinige die door de beroemdste kunstgraveurs niet overtroffen zijn. ‘Men bewondert, “schreef Immerzeel”, in dezelve bij eene naauwkeurige teekening, eenen verheven smaak, eene schilderachtige uitvoerigheid, vrij van stijfheid, en een malsch en delicaat burin, dat boven allen lof is en het toppunt van het vermogen van den graveernaald nadert.’ De beroemde Ital. kunstgraveur Rafael Morghen getuigt: ‘dat er nimmer een graveur heeft bestaan en welligt

nimmer zal verschijnen, die het vleesch en haar met de burin kunstiger en natuurlijker heeft weten na te bootsen dan de Hollandsche J a c o b u s H o u b r a k e n .' Het getal der door hem gesneden portretten is buitengewoon groot. Hij graveerde afbeeldsels der beroemdste mannen in Groot-Brittanje, die der Nederlandsche stadhouders uit het huis van Oranje; een aanzienlijke menigte portretten van voorname staatslieden, zeehelden en andere mannen van naam en verdienste. Het is geen gemakkelijke taak een volledige opgave te doen van alle door H o u b r a k e n gegraveerde portretten. Men vindt ze in: *Collection of illustrious Persons of Great Brittain*, *published* in Londen bij J. en P. K n a p t o n , 1743 fol.

T h . B i r c h , *The heads of the most illustrious persons of Great-Brittain*, *engraved by Houbraken and Virtue*, *With their lives and characters*, Lond. 1743-1751, 2 t. in fol.; bij W a g e n a a r , *Vad. Hist.;* v a n G o o l , *Levensbeschrijv. der kunstenaars;* het *Prentwerk* van C o r n . T r o o s t ; Voor de *Dresdener Gallerij* bragt hij het *portret van Daniello Barbaro* naar P. V e r o n i e s en de *Offerhande van Manoach*, naar R e m b r a n d t , in het koper. Zeer worden geroemd de portretten van *Cornelis Franciscus Eversdijk*, *rentmeester van de Grafelijkheid van Zeeland*, *W. Eversdijk pinx.;* die van *Petrus van Musschenbroek*, *Franciscus Burman*, *Gerardus Kulenkamp*, dat van *den kardinaal de Fleury*, *die door Diogenes vertoond wordt*, een wonder van miniatuur behandeling. Volgens K r a m m waren zijne groote portretten niet bevallig en heeft zijn burin zich niet de kloekere snede eigen gemaakt, die, naar gelang der grootte van de voorwerpen, daartoe, voor eene goede uitwerking vereischt werd, zooals ze in die van W i l l e m D e l f f , V i s s c h e r , S u y d e r h o e f , M u n n i c k h u y s e n en anderen wordt gevonden; men zie slechts het portret van *Czaar Peter* I, naar *Carel deMoor* gesneden, om zijne meening te bevestigen.

Toen hij 75 jaren bereikt had, werd hem nog het geschilderde portret van *Laurentius Ricci*, *generaal der Jezuiten*, uit Rome naar Amsterdam gezonden. Nog kort voor zijn dood graveerde hij de portretten van *Frans Banning Kok*, *Roelof Bicker* en van *J. van Nuys Klinkenberg*.

N a g l e r beschrijft van hem 108 prenten, behalve die welke in het werk van T h . B i r c h (94) en in den *Schouwburgh* van zijn vader voorkomen. Er zijn er echter veel meer, o.a. een *Kantoorliasprent*, in fol. In 1761 verscheen te Amsterdam in 4°. eene *Verzameling van omtrent* 100 *portrett. van verm. personen in de Ver. Ned. ged. de* 17e *en* 18e *eeuw*.

Hij overleed 14 November 1780 te Amsterdam, waar

hij met zijne ouders van zijn negende jaar af had gewoond. Zijn overschot rust aldaar in de Nieuwezijds kapel. Hij zelf bragt zijn portret, naar Quinkhard, in plaat. Ook gaat er een van hem uit op 72jarigen leeftijd door Pothoven geteekend.

Zie *Biogr. Univ.;* Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt, Immerzeel, t.a.p., bl. 57, 58; Kramm. t.a.p., bl. 753; Collot d'Escury, *Holl. roem*, A. IV. (1) 18; Muller, *Cat. van Portr; Cat Meerman*, D. II. bl. 188.

[J Houbraken]

HOUBRAKEN (J), schreef:
Feestpredikatiën over de geboorte, *het lijden en andere feestdagen*.

Zie Arrenberg, *Naamr. van Boek*., bl. 251.

[Cornelis Jansz. Houbraecken.]

HOUBRAECKEN. (CORNELIS JANSZ.), te 's Hertogenbosch geboren, vertrok bij de komst van den hertog van Alva naar Engeland. Bij de terugkomst van den prins van Oranje (1572) verliet hij Engeland en vestigde hij zich te Gorinchem, waar hij eene speldenfabriek oprigtte, die aan ruim 300 personen werk verschafte. Den 20 Maart 1575 leverde hij een verzoekschrift in bij de regering te Leyden, om aldaar zijne fabriek onder zekere voorwaarden te mogen overbrengen. Het is niet bekend of hem die voorwaarden zijn toegestaan.

Zie *Navorscher* 1865, bl. 35.

[Eligius Houcharius]

HOUCHARIUS (ELIGIUS) of Eligius Eucharius, pastoor te Gend en bestuurder eener Latijnsche school aldaar, ontving te Parijs onderwijs in de logica en physica onder Ludovicus Coronellis van Segovia, later hofprediker bij Karel, koning van Spanje, en werd in 1504 tot magister in de wijsbegeerte bevorderd. Hij was in zijn tijd als Latijnsch dichter bekend. Tot zijn leerlingen behoorden Paschasius Zouterus en Geor. Cassander.

Hij gaf in het licht:

In laudem Salvatoris e morte resurgentis carmen elegiacum, Paris 1511, 4°., *typis Ascensianis Gandavi* 1519 4°.

Vitae S. Laevini Episc. et Martyr. S. Coletae, *virginis Gandavensis; S. Bertulphi confessoris: item Comoedia de patientia Chrysellidis; Paearna sacrum et laudes in S. Agnetem et S. Catharinam*, *Tract. de Poenitentia*, *Morales Institutiones*, Paris. 1511, Gaudavi 1513, 4°.

Dialogus Charitis et Gandae, *super obitu Maxaemiliani Rom. Imp Augusti ob canonicam electionem Caroli*, *ex Philippo filio nepotis*, *se vicissim consolantium*, Gand. 1519 4°.

Genethliacon Christo Jesu ex Bucolicis Virgilianis depromptum, *interlocutoribus Gaspare*, *Melchiore et Balthasare*.

Dialogus de moribus Urbanorum et Rusticorum, *versu hervico*, Gaudavi *an*. 1520, *exhibitum* Paris, 1521, 4°.

Apologia rythmica Annae Bynsiae virginis Antverpiensis, *adversus Hacreticos*, *versu elegiaco reddita*, *Antve p. apud Guil. Vorstermannum*, 1529, 8°., formà oblongà.

Zie Val. Andreas, *Bibl Belg.*, p. 201, 212; F o p p e n s , *Bibl Belg.*, T. I., p. 258; S a n d e r u s , *de Gandavens erud fama clavis*, p. 42; B l o m m a e r t , *de Nederd. Schrijvers van Gend*, bl. 163; J ö c h e r , i.v.

[C. de Houchin]

HOUCHIN (C. DE), heer van Langastre, afkomstig van een oud geslacht, was een der verbondene edelen, en toonde door onderteekening van een nader merkwaardig verzoekschrift zijne standvastige gezindheid om goed en bloed voor 't vaderland op te zetten.

Zie L e C a r p e n t i e r , *Hist. de Cambray et des Cambrésis*, P. III. p. 115, 232, 278, 688, 698, 708; *Nobil des Pays-Bas*, T. II. p. 384; *Quartiers Ginér.*, T. I. p. 195, 225, 231; t e W a t e r , *Verb der Edel.*, D. II. bl. 48, 478; *Bijl.*, bl. 134; G r o e n v a n P r i n s t e r e r , *Archives de la Maison d'Orange Nassan*, T. II. p. 58, 62, 161.

[Fred. Gothofr. Houck]

HOUCK (FRED. GOTHOFR.), zoon van A u g u s t u s H o u c k , J.U.D. jur. civ. professor ord. aan de illustre school te Steinfort, en van M a r i a W i l h e l m i n a B a c h m a n , dochter van G o d f r i e d B a c h m a n , luitenant kolonel in staatschen dienst, kleinzoon van F r e d e r i c u s H o u c k , med. dr. en professor op dezelfde school, naderhand burgemeester en archiater te Lipstadt, werd in 1708 te Burg-Steinfort geboren, studeerde en verkreeg den rang van doctor in de beide regten, werd hoogleeraar in de regten in zijne geboortestad, in 1738 in het burgerlijk regt te Deventer, in 1746 te Utrecht, waar hij den 9 Mei van dat jaar zijne intrede deed met eene *Oratio de proprio obligationum jure ex variis causarum figuris*, en den 28 Junij 1767 in den ouderdom van bijna 67 jaren overleed.

Zie *Boekz. der gel. wer.* 1767 *b.*, bl. 505, 506; H e r i n g a , *Orat. de Audit. Ac. Rheno-Traject* in *Annal. Ac Rheno-Traject* 1824-1825; B o u m a n , *Geschied der Geld. Hooges.*, D. II. bl. 161, S. R a u . *Orat. paneg. in natalem centesimum et quinquagesimum Acod. Traj;* B o s s c h a , *het tweede Eeuwfeest van het Ath Ill. te Deventer*, p. 107.

[Jan Hendrikz Houck]

HOUCK (JAN HENDRIKZ), schepen te Arnemuiden, behoorde fot de commissie van ‘kundige personen om (1526) het noodige tot het maken der haven te bezorgen.’ Die haven werd 24 Augustus 1535 geopend.

Zie 's G r a v e s a n d e . *Tweede Eeuwgetijde der Middelburgsche Vrijheid*, bl. 454.

[Jacob Houck]

HOUCK (JACOB), van Rotterdam, zeekapitein, maakte zich in de zeeslagen tegen de Engelschen en Franschen in 1672 en 1674 verdienstelijk.

Zie *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. V. bl. 65.

[D. van Houcke]

HOUCKE (D. VAN). Van hem kennen wij:

Cijferboek vermeerderd door C. de Heiden, Rott. 1776, kl. 8°.

[Carolus Houcke]

HOUCKE (CAROLUS), J.U.L., te Iperen geboren, aartsdiaken der cathedrale kerk van Iperen sedert het jaar 1589, schreef:

De origine, *progressu atque institutis Monasterii virginum de Nonnenboesche*, *ob turbas civiles ex Iprensi agro in urbem translati*, *titulo Appendicis ad origines Coenobiorum Benedictinorum in Belgio*, *Auberto Miraco collectore*, *Audomaropoli*, 1607, 8°.

Zie Val. Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 121; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. p. 153; *Bibl Hulth.*, Nr. 25173.

[Carolus Houcke]

HOUCKE (CAROLUS), neef van den vorige, een jesuit van Iperen, onderwees eerst de humuniora, werd later missionarius en coadjutor spiritualis. Hij zette P. Ribadeneira's Spaansch tractaat *de Tribulatione* in het Ned. (Antv. 1635 8°.), *Lytrum spirituale pro animabus in purgatorio existentibus* en Steph. Binet's tractaat *de Fundatoribus ordinum* uit het Fransch over. Hij overleed 15 Oct. 1650 in zijn 57ste jaar.

Zie Foppens, *Bibl. Belg.*, T. I. p. 154; Jöcher, *Gelehrtes Lexic*, i.v.

[A.E. van Braam Houckgeest]

HOUCKGEEST (A.E. VAN BRAAM). Zie BRAAM (A.E. VAN).

[W. van Braam Houckgeest]

HOUCKGEEST (W. VAN BRAAM) Zie BRAAM (W. VAN).

[Johannes de Houdaen]

HOUDAEN (JOHANNES DE), van de orde der predikheeren, hoogleeraar in de godgeleerdheid te Utrecht, in 1480 een der vier oversten, door den raad dier stad benoemd om de onlusten tusschen hem en den bisschop (David van Bourgondië) te vereffenen.

Zie B u r m a n , *Utr. Jaarb.*, D. III. bl. 450.

[Johannes Houdanus]

HOUDANUS (JOHANNES) of H o u d a i n , geboren in Henegouwen, eerst rector der Lat. school te Avennes, aldaar kanunnik bij de St. Nicolaas kerk, vervolgens bij die van St. Ursmarus te Binch.

Hij zette:

Cornelii Mussi, *Episc. Bitontini*, *ex ord. Minorum adsumpti*, *orationes* XVI *in Decalogum*, als ook

Orationes ejusdem XIX *in Symbolum Apostolorum*, *de passione Domini*, *et de duabus dilectionibus Dei ac proximi*, uit het Italiaansch in het Latijn over.

Ook beoefende hij de poëzy blijkens zijn *Menalippus*, *Tragoedia sive Prodigium D. Joannis Apostoli et Evangelistae*, *vario metro*.

Zie Val. Andreas, *Bibl. Belg.* p. 520; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. II. p. 664.

[Andreas van Houderon]

HOUDERON (ANDREAS VAN), door Nagler en Kramm als Hollandsch kunstschilder vermeld, die omstreeks 1664 leefde.

Zie Kramm t.a.p., bl. 756.

[Anthonis van Houf Jacobsz.]

HOUF JACOBSZ. (ANTHONIS VAN), een der zesendertigen te Amsterdam, die in 1566 de zaak der Gereformeerden niet ongenegen was.

Zie Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.*, D. III. bl. 161.

[Johan Houflin]

HOUFLIN (JOHAN), volgens van Meteren pensionaris van Doornik en Tornasis en secretaris van den raad van staten, Anjou enz. In 1577 teekende hij de unie van Brussel. Hij was toen raad van het Tournesis en afgevaardigde ter vergadering der staten generaal. Om zijne bekwaamheid werd hij, nevens Adolf Blyleven, den 19 April 1578, nadat Weellemans zijn post had neêrgelegd, tot griffier der algemeene staten benoemd. Hij zou onder Leycester ook secretaris van den raad van staten geworden zijn, zoo Gelpin niet voor hem gesteld ware geworden. Hij viel in haat, wijl hij zich in dienst van de koningin van Engeland en in vele gewigtige zaken had laten gebruiken. Hij had, als secretaris, ook het verdrag van den hertog van Anjou, de afzweering van den koning van Spanje en de verdediging van den prins van Oranje onderteekend. In Lentemaand 1588 verzocht hij aan de koningin om in eenige dienst aangenomen te worden en op zijn verzoek werd hij tot secretaris van den baron van Willinghby benoemd, met toezegging met den tijd iets beters te erlangen. Namaals werd hij pensionaris te Groningen.

Zie van Meteren, *Nederl. Hist.*, D. III. bl. 154; de Jonge, *Unie van Brussel*, bl. 206.

[H Houfijser]

HOUFIJSER (H), leefde in de XVIIIde eeuw en was toen als dichter bekend.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[Mr. Floris van Hougaarde]

HOUGAARDE (Mr. FLORIS VAN), pensionaris van Amsterdam. Toen keizer K a r e l V in 1544, na het sluiten van 't verdrag van Venlo, ook met C h r i s t i a a n III, koning van Denemarken in onderhandeling was getreden over de herstelling van den vrede, zond de regering van Amsterdam, zoodra zij daar kennis van gekregen had, hem naar Spiers om den keizer te verzoeken, dat hij bij het sluiten zorg wilde dragen dat koning C h r i s t i a a n zich verbond, om de stad te herstellen in de voorregten van koophandel, die haar door de vorige koningen van Denemarken verleend waren, of gelijk W a g e n a a r schreef, om den keizer uit naam der staten te verzoeken dat hij de Lubekkers wilde beletten om bij de groote duurte der granen, hier te lande te komen handelen, en de vrije vaart door de Sond doen herstellen.

Zie *Chronyk van E. de Veer*, fol. 58; W a g e n a a r , *Vad. Hist.*, D. V. bl. 263; *Beschrijv. van Amst.*, D. III. bl. 78, 79.

[Dionysius Johannes Godefridus de la Houssaye]

HOUSSAYE (DIONYSIUS JOHANNES GODEFRIDUS DE LA) vertrok in 1799 van Kessel, waar hij predikant was, in die betrekking naar Curaçao. In 1792 gaf hij te 's Bosch en Rotterdam een bundeltje in het licht, getiteld:

Mijne ledige uren of proeve van zedelijke gedichten.

Ook komen er stukken van hem voor in *Gedenkzuil op Neérlands heil en Oranjes zegepraal*.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[van Hout]

HOUT (VAN). H o e t vermeldt een *lezende Heremiet*, ‘extra konstig’ door dezen geschilderd. Mogelijk is hij dezelfde met C. v a n H o u t e n , die volgt.

Zie *Cat. van Hoet*, D. I. bl. 491; K r a m m , t.a.p., bl. 756.

[Jan van Hout]

HOUT (JAN VAN), zoon van C o r n e l i s M e e s z o o n v a n H o u t , secretaris te Leyden, werd aldaar in 1542 geboren en sedert 1562 in stads dienst gebruikt. In 1565 werd hij op zeer geringe bezoldiging (waarover hij zich dikwerf beklaagde) tot secretaris aangesteld, doch in 1569, op specialen last van den graaf v a n B o s s u als stadhouder, wijl hij zich in de twisten zou gemengd hebben en zeer suspect was, ontslagen. Hij verliet toen het vaderland en begaf zich met vrouw en kinderen naar Embden, waar hij de vlugtelingen als notaris bediende, zoo als o.a., blijkt uit een stuk ten behoeve van P i e t e r A d r i a a n s z . v a n d e r W e r f f afgegeven en door den hoogleeraar K l u i t in zijne *Hist. der Holl. Staatsregeling*, D. I. bl. 507, medegedeeld. Na de wending der zaken keerde hij terug,

poogde in Januarij 1572 weder in zijne bediening te treden doch erlangde toen tot appoinctement ‘de suppl. hebbe alsnog patientie.’ Hij werd echter den 9 Augustus op nieuw aangesteld.

Groot zijn de diensten sedert door v a n H o u t aan Leyden bewezen. Gedurende het beleg was hij de regterhand van v a n d e r W e r f f, die zijn opbruischende drift soms met wijze bedaardheid stilde. Krachtig werkte hij mede tot stichting en later tot bevordering der belangen van de hoogeschool, aan welke hij sedert den aanvang van haar bestaan tot 1596 toe de betrekking van secretaris van curatoren waarnam. Aan hem is men voor het grootste gedeelte de oprigting der universiteits bibliotheek verschuldigd; hij wijdde het Collegium Theologicum met eene plegtige redevoering in; werd in de meeste, soms gewigtige en moeijelijke zaken, gebruikt. Zoo werd hij met v a n d e r W e r f f naar Utrecht gezonden om L e y c e s t e r te overtuigen van het onregt, dat Leyden zoude aangedaan worden, indien de hoogeschool naar Utrecht verplaatst werd. Niet minder gewigtig waren de diensten aan Leyden bewezen. Alle papieren der stad bragt hij in orde; stelde het vermaarde Dienstboek te zamen, spoorde de keuren en al wat tot de verschillende gilden betrekkelijk was, na, terwijl bijna het geheel bestuur der stad alleen op zijne schouders rustte en alles wat politie en de finantien betrof, en veel van het judiciële door hem beschreven werd. Zijne werkzaamheid moet boven alle voorbeeld geweest zijn. Mr. S c h e l t e m a deelt daaromtrent mede: ‘Een onzer werkzaamste geleerden (prof. t e W a t e r), die zeer vele geschriften van hem gezien heeft, schreef hierover onlangs ‘dat bij dikwerf over die onbegrijpelijke werkzaamheid verbaasd gestaan had niet vattend hoe één man dit alles heeft kunnen bewerken. Men zoude hierdoor eene verzekering bijna moeten gelooven, welke ik zelf in een eigenhandig geschrift van hem gezien heb: dat hij door de geringe bezolding van 's stads werk in 1562, om in de behoeften van zijn huisgezin te voorzien, ander werk had moeten aannemen, en hierdoor *gestadelicken* van 's morgens ten drie uren tot 's avonds ten negen uren werken. In die zelfde memorie, waarin hij eene berekening geeft van de veelvuldige moeite en der geringe bezoldiging van 's stads dienst, zijn vele blijken dat hij gansch niet gemakkelijk te leiden was, hetwelk, daar P i e t e r A d r i a a n s z v a n d e r W e r f f insgelijks zijne bekwaamheden met kracht deed gelden, niet zelden onaangename botsingen tusschen beide veroorzaakte.’

Onder den rijkdom van geschriften van zijne hand nog ten raadhuize te Leyden aanwezig, bevindt zich eene onuitgegeven beschrijving van het beleg en ontzet van Leyden, waarvan welligt zijn neef O r l e r s , gelijk ook van andere aanteekeningen van zijn hand, bij zijne *Beschrijving van Leyden* heeft gebruik gemaakt. V a n H o u t schreef ook het *Dienstbouck der stadt Leyden*, *innehoudende verclaringe van 't wesen ende ghelegentheyt enz. van deselve stadt en van de gestiften tot geestelyck ofte godvruchtige werken*, *gedruct op 't Raedthuys der voorschreven stede* 1602, waarvan een exemplaar met mss. aanteekeningen en geteekende platte gronden, berust in de bibliotheek der Maats. van Ned. Letterk. te Leyden.

Dat v a n H o u t een vurig beminnaar en niet ongelukkig beoefenaar der poëzij was, blijkt uit verschillende gedichten, die vóór de boekwerken zijner tijdgenooten en in de gemelde *Beschrijving van Leyden* verspreid zijn, zoo als in de laatste zijn *Lofzang op de verlossinghe van 't gh sach der Burchgraven;* zijne *Rijmen ende gedichten opte invoeringe van de Octobermarkt; Op de Briefdragende Duyven*. Ook is daarin zijne *Nederduytsche oratie gedaen in den jaere* 1592 *op de invoeringe van het Collegium Theologiae* en zijn *Verhael van het Caesenbrot spel* 1491 *voorgevallen*, opgenomen. Verscheidene krachtige en fraaije regels ontmoet men vooral in zijn gedicht, bij gelegenheid dat het kasteel Vreêburg te Utrecht, 2 Mei 1577, geslecht werd, en waarbij hij zelf tegenwoordig was, vervaardigd. B o r , S t r i c k v a n L i n s c h o t e n en W i t s e n G e y s b e e k hebben het der vergetelheid ontrukt.

Op het raadhuis te Leyden berust een octrooi, zonder datum, waarbij aan v a n H o u t vergund wordt zijne poëzy voor 15 jaren uit te geven. Of die uitgave heeft plaats gehad is onbekend; wij weten alleen dat zij door den geleerden J a n u s D o u s a is nagezien. Ook getuigt menig register aldaar van zijne zucht voor de poëzij; o.a. vindt men in een der kroonregisters der stad zijn gedicht, *De Geest van Teylingen* getiteld. Hij vertaalde ook het gedicht van B u c h a n a n u s *Franciscanus et Fratres* en droeg het aan broêr C o r n e l i s van Dordrecht op. In het archief van Leyden wordt de voorrede van dat gedicht bewaard, en in *Der Stadt Leyden Dienstbouck* deelt hij er een proeve uit mede. V a n H o u t deed in 1596 afstand als secretaris der curatoren, doch stierf eerst in 1609.

Zijn zinspreuk was *Hout en wint*. Zijn portret is door W. S w a n e n b u r g en daarna door J. H o u b r a k e n gegraveerd. Behalve de gemelde werken heeft men nog van hem:

Remonstrancie, *of vertoogh*, *by die van Leyden den .. Staten Slandts van Hollandt in Febr.* 1582 *hare medelidmaten ghedaen*, *nopende 't verhandelde der Predicanten*, *in den laetst-voorleeden somer tot Middelborgh in het Nationaal Synodus* (*so sy 't noemen*) *vergadert gheweest zynde*, *met den gevolge van dien. Ghedrukt na de copie in het jaer* 1697, 16 blz. Opgenomen in de *Auth. stukken* bij B o r , D. II. bl. 115, en in de *Werken van Coornhert* (Amst. bij C o l o m , 1630, D. II. fol 184-188.

Misschien had deze er deel aan.

Onder de handschriften, nagelaten door J. K o n i n g , bevond zich het testament van v a n H o u t , 1600, thans in bezit van J. K n e p p e l h o u t te Leyden.

Zie O r l e r s , *Beschrijv. van Leyden*, bl. 24, 25, 27, 88, 223 tot 235, 269, 426-430, 525, 544; P a r s , *Ind. Batav.*, p. 161, 164; S i e g e n b e e k , *Geschied. der Ned. Letterk.*, bl. 75; *Nieuwe Reeks der werk. van de Maats. van Ned. Letterk.*, D. X. bl. 281; v a n K a m p e n , *Karakterk. der Vad. Geschied.*, D. I. bl. 261; S c h e l t e m a , *Staatk. Nederl.*, o.h.w.; S i e g e n b e e k , *Geschied. der Leyds. Hooges.*, D. I. bl. 51, 61, D. II. bl. 6-10, T en B, bl. 43; W i t s e n G e y s b e e k , *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.; K i s t en R o y a a r d s , *Archief voor Kerk. Geschied.*, D. IX. bl. 522, 2e Serie, D. VIII. bl. 388; S t r i c k v a n L i n s c h o t e n , *Gedicht.*, bl. 289; *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. II. bl. 156, 158, 273, D. V. bl. 156, D. VI. bl. 61; *Rederijker*, D. VII. bl. 16; *Navorscher*, D. X. bl. 219; *Cat. der Maats. van Nederl. Letterk.*, D. I. bl. 94; *Bijv.* 1848-52, bl. 70; *Cat. F. Muller* 1859, Nr. 2446; *Cat. de Mss. van J. Koning*, bl. 24, Nr. 22; M u l l e r , *Cat. van Portr.;* Mr. B o d e l N i j e n h u i s , *Biogr. Lijst der Plaatsb.*, Nr. 999; J. D o u z a e *Carm.*, p. 60; *Navorscher*, D. V. bl. 330.

[A. van der Hout]

HOUT (A. VAN DER), schreef:

Nosologisch therapentische beschrijving der heelkundige ziekten naar den inhoud der werken van Tittman, *Calissen*, *Langerbeck*, *Richebaud*, *Boyer en andere beroemde heelkundige schrijvers*, *vergeleken met eigene ervaring*, Amst. 1826-1831, 3 d., 8°.

Waarneming eener aanmerkelijke hoofdwonde in *Nieuwe verhand. van het genoots. ter bevordering der Heelkunde te Amsterd.* 1822, D. III. bl. 72.

Heelkundige waarnemingen betrekkelijk de hoofdwonden enz., ald. 1824, D. III. bl. 72.

Zie H o l t r o p , *Bibl. Med. Chir.*, p. 149.

[Tjalling van der Hout]

HOUT (TJALLING VAN DER), zeer geacht wondarts te Haarlem in de 2de helft der XVIIde eeuw, leermeester van den beroemden J o h a n n e s d e G o r t e r .

Zie B o u m a n , *Geschied*, *der Geld. Hooges.*, D. II. bl. 110.

[Hendrik Houtam]

HOUTAM (HENDRIK), in 1751 te Gouda geboren. Hij

bekleedde het ambt van bode dier stad en was een verdienstelijk dichter. Toen hij bij het Haagsche genootschap met zijn dichtstuk *over de opvoeding* den gouden eerepenning had behaald, lieten burgemeesteren van Gouda hem plegtig bedanken en vereerden hem met een geschenk. Hij was lid van het Leydsche dichtgenootschap. In het eerste deel van de werken er van komen een paar stukjes en een taalkundig opstel van zijne hand voor.

Zie W i t s e n G e y s b e e k , *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III bl. 423.

[H.J. van Houte]

HOUTE (H.J. VAN) schreef:

Aanmerkingen over de breuk van den hals des dijbeens, m. pl., Amst. 1816.

Handleiding tot de materies medica of leer der geneesmiddelen, Amst. 1817. *Verbeterd en met nieuwe recepten vermeerderd door H.J. Schouten*, Amst. 1828, 8°.

Onderzoek aangaande de meest voorkomende oorzaak en de behandeling van de ontsteking der hersenvliezen, *na schijnbaar geringe hoofdwonden*, Utrecht 1820, gr. 8°.

Waarneming eener doorgaande geschooten borstwond in *Geneesk. Mengel. uitgegeven van wege het Genoots. vis unita fortior*, 1818, D. I. St. 1. bl. 91.

Waarneming van eene zonderlinge ontaarding van het oog. Met afb., ald. 1815, D. III. St. 3. bl. 245.

Iets over de taxis, *bij beklemde breuken* in *Jaarb. van Genees-*, *Heel- en Natuurk.*, *uitgegeven door het Genoots. Art. Salut iferae*.

Zie H o l t r o p t.a.p.

[Jacobus van Houte]

HOUTE (JACOBUS VAN), geb. te Zierikzee, hield aldaar iu zijne jongelings jaren, met toestemming des kerkenraads, wekelijksche godsdienstoefeningen en zette die later, met voorkennis van den predikant S. v a n H e n d e v e l d , te Valkenburg voort. Hij noemde zich lidmaat der hervormde kerk te Valkenburg en gaf in het licht:

Het Formulier des H. Nachtmaels verklaard en praktikaal uitgebreid, *zoo als hetzelve dient tot ontdekking van alle dezulken die het H. Avondmaal onwaardig gebruiken en bijzonder ter bemoediging van de zwakke*, *gelijk ook tot sterkte van meergevorderde Christenen*, Leid. 1760, 3 d. 4°.

Geestelijk leven, Leid. 2 d. 4°.

De boetvaardige Christen in zijn eenzame binnenkamer, Amst. 1768.

Zie *Beekz. der gel. wer.* 1761, *b.* bl. 586, 1763, *a.* bl. 580 volgg; A r r e n b e r g , *Naaml. van Boek.*, bl. 252; *Cat. J. Heringa*, bl. 34.

[Petrus van Houte]

HOUTE (PETRUS VAN) geb. te Noten of Otere onder Zaamslag, had het opperbewind in zeezaken onder graaf Philips de Stoute.

Zie Scharp, *Geschied en Cost. van Axel*, D. I. bl. 101, 187; S. de Kanter en Ab Utrecht Dresselhuis, *Prov. Zeel. bl.* 320; Gramaye, *Antiq. Flandr.*, P. I. p. 30; Sanderus, *Flandria Ill.*, T. II. p. 141; *Navorscher*, D. IV. bl. 31, 331.

[Willem van Houte]

HOUTE (WILLEM VAN), lidmaat der gereformeerde kerk, leefde in de eerste helft der XVIIIde eeuw en schreef:

Voorrechten van ware gelovigen, *in de gemeenschap van den Drieëenigen Godt*, *en in een onderlinge gemeenschap met elkander*, *vertoont in verklaringen en toepassingen van eenige uitgelezene bijbelschriften des Ouden en Nieuwen Testament. Met eene voorrede van den eerw. en gel. heere Zacharias Streso*, *pred. te Leiden*, Leid. 1735.

Over Psalm CXLVI, Leid. 1736, 8°.

Keur van Bijbelstoffen over verscheide voornaame schriftuurplaatsen des O. en N. Testaments, *benevens* 3 *bedenkingen over Adams slaap*, *Jefta's offer en Christus' verheerlijking op den Berg*, *met eene voorrede van Joh. Wesselius*, Leid. 1742, 8°.

Voorrechten van waare gelovigen, Leid. 1721, 1747, 8°.

Roemenslust in den Messias over den CXLVI *Psalm*, Leid. 1736, 8°.

Zie *Boekz. der gel. wer.* 1736, *a.* bl. 155-172; Abcoude, 2*de Aanh.*, bl. 79; Arrenberg, *Naamr.*, bl. 202.

[H.D. van den Houte]

HOUTE (H.D. VAN DEN) zette uit het Hoogd. in het Nederd. over:

Hortulus animae, *d.i. der sielen bogaert*, Antw. M. Huyssens 1590, met houtsn.

Zie *Bibl. Tydem.*, P. II. p. 121.

[Petrus van den Houte]

HOUTE (PETRUS VAN DEN). Zie LIGNEUS (PETRUS).

[Soetken van den Houte]

HOUTE (SOETKEN VAN DEN), werd den 27 Nov. 1560 om den geloove ter dood gebragt.

Men heeft van haar:

Een Testament van Soetgen van den Houte, *hetwelk sy hare kinderen David*, *Betgen en Tanneken*, *tot een memorie en voor het allerbeste goet heeft nagelaten*, *en heeft dat met haren doot bevestigt tot Gent in Vlaenderen*.

Dit *Testament* is door van Bracht in zijn *Martelaarspiegel* opgenomen, en afzonderlijk met dat van *Anneken van Rotterdam* in het licht verschenen.

Zie P a q u o t , *Mém.*, T. I. p. 77.

[Willem ten Hz. Houte]

HOUTE (WILLEM TEN HZ.) beoefende de poëzy, blijkens eenige verspreide gedichten, o.a. zijn *Stroomzang* vóór de *Schilderkunst in drie zangen door G. Brander à Brandis*.

Men heeft ook twee tooneelspelen van hem.

Zoutman of de Doggerbanksche helden, *treursp.*, Amst. z.j. gr. 8°. Met portret van Zoutman naar Schouman door van Megen.

De dood van Seneca, *treursp. u.h. Hoogd. van E.C. von Kleist*, *vrij gev.* z.j. gr. 8°.

Zie van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w. *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. I. *b.* bl. 117.

[Jan Uten Houte]

HOUTE (JAN UTEN), afkomstig van eene familie, welke verscheidene eeuwen te Etten gebloeid heeft. Hij komt bij Jan van Heelu als een kloek ridder voor. Toen heer Jan van Cuik, in gemeld jaar, met Dirk van Heusden, Jan van Heesbeen en Arnout van der Sluis (dit geslacht bloeide te Drongelen op de ridderlijke hofstede den Eijmer), ten behoeve van den hertog van Brabant, Thiel bezet hield, en de graaf van Gelre door zijne leenmannen zich in het bezit van die stad wilde stellen, gaf dit aanleiding tot veelvuldige kleine gevechten, waarin Jan Uten Houte, die met eene sterke en kloeke schaar soldaten uit het land van Breda kwam opdagen, de schaal deed overslaan ten voordeele van den hertog van Brabant. Deze heldenmoed kostte Jan Uten Houte de vrijheid, die door de Gelderschen gevangen, in den kerker overleed. Zijn zoon en opvolger was Jan Uten Houte, ridder, die zich van den Houte schreef. Hij huwde Catharina van Brecht en overleed 4 Jan. 1360.

Zie Jan van Heelu, *Slag van Woeringen*, vs. 2911, 3054; Hermans, *Geschiedk. Mengelw.*, D. II. bl. 249 volgg.

[Jan Uten Houte]

HOUTE (JAN UTEN), zoon van Jan Uten Houte en Catharina van Brecht, ridder, die den slag van Basweiler met Wenceslaus, hertog van Brabant, en Jan van Polanen, heer der stad en van den lande Breda, in Augustus 1371 bijwoonde. Hij was heer van van Etten en Lind en liet drie zonen na.

Zie Hermans, t.a.p. bl. 254.

[Houtebeen]

HOUTEBEEN. Zie JOL (KORNELISZOON).

[Anth. Jacobus van Houten]

HOUTEN (ANTH. JACOBUS VAN), werd 10 November 1777 te Breda geboren, studeerde te Utrecht en werd na den 4 April 1804 voor de classis zijner geboortestad geëxa-

mineerd te zijn, predikant te Oosterwijk in Zuidholland. In zes onderscheiden gemeenten werd hij beroepen, van of voor zes anderen ontving hij het aanbod, laatstelijk in 1827 tot predikant te Paramaribo, maar hij verkoos zijne gemeente niet te verlaten, waar hij 17 Maart 1846 in den ouderdom van 68 jaren overleed. Hij trad 20 Junij 1820 in het huwelijk met C.C. S u k k e l , en liet kinderen na.

In 1836 verscheen te Leeuwarden:

Verscheidene betamelijke pligten, *gelijk van een iegelijk Christen*, *zoo bijzonder van een leeraar onder des Heeren bezoeking. Verscheidene redenen*, *waarom een Christen geen vrijheid heeft*, *om onder eene dorre bediening zich de openbare godsdienst te onttaekken*, 8°.

Zamenspraak over des Heeren Avondmaal tusschen een zwak en sterk geloovige, *waarvan de eerste niet durft toetreden*, *en de tweede niet terug blijven*, uit het Engelsch vertaald. Nieuwe onveranderde uitgave, gr. 8°.

De gekruiste Christus, *den Joden eene ergernis en den Grieken eene dwaasheid. Leerrede over* I *Cor.* 1 *vers* 23, Utrecht 1837, kl. 8°.

Christus zegepraal over dood en graf, Amst. 1837, kl. 8°.

Beschouwingen aangaande de weigering van Johannes om Jezus te doopen en zijne betuiging dat hij Jezus niet gekend heeft, Amst. 1849, gr. 8°.

Iets tot toelichting ten aanzien van de adressen aan de hooge magten van staat, *ter voorkoming van het sluiten van een concordaat tusschen Zijne Majesteit Willem II en den Pauselijken Stoel*, *en het herstel der Hervormde kerk op de grondslagen van hare oorspronkelijke kerk-inrigting*, Leerdam 1842, gr. 8°.

Mijne gedachten, *na de lezing van het ministerieel rescript van den* 1 *Julij* 1842, *hetwelk de onafhankelijkheid der Hervormde kerk uitspreekt*, *over de middelen die moeten worden aangewend tot verkrijging van eene algemeene kerkvertegenwoordiging*, *de synode*, *of eene consulerende commissie tot daarstelling van een concept-reglement of eene kerke-orde*, *aan mijne Hervormde geloofsgenooten ter toetsing voorgedragen*, Leerdam 1842.

Brief aan den hoogwelgeborenen heer P.J. baron van Zuylen van Nijevelt, *betrekking hebbende op zijn laatste werkje getiteld: Opwekking tot volharding in den aangevangen geestelijken strijd aan de verdrukte Sions-kinderen*, *na de in het licht verschijning van het beknopt verslag mitsgaders het besluit der Synode den* 18 *Julij* 1842, Leerdam 1842, gr. 8°.

Zie *Boekz. der gel. wer.* 1846, *a.* bl. 480, 481.

[Mr. Bernardus Albertus. van Houten]

HOUTEN (Mr. BERNARDUS ALBERTUS. VAN), studeerde te Leyden, werd 5 Oct. 1793 mr. in de regten. na het verdedigen eener *Diss. jur. de Judicibus Hollandis certa privatas judicandi causas norma nusquam distitutis cet*.

Hij vestigde zich te Amsterdam en stierf

Hij schreef:

Verhandeling over den pligt der regters in Holland en West-Vriesland om alleen naar den inhoud der wetten vonnis te vellen, Amst. 1794, gr. 8°.

Regtsgeleerd advys in de zaak van mr. R.W. Tadama tegen H.S. en H.M. Levy, Amst. 1801, gr. 8°.

Proces tegen H. Jansen wegens doodslag, *met aanmerkingen*, Amst. 1803, gr. 8°.

De Nederlandsche burgerlijke wetgeving, Amst. 1838, 2d., 4°.

Verhandeling over den titel des Burgerlijken Wetboeks van het regt van beklemming, *als onderwerp eener nadere wetgeving*, Amst. 1838, gr. 8°.

Hoedanige uitlanders verstond de hoogl. van der Keessel door degenen van welke H. de Groot schreef in de Inl. enz. I B. XIII D. § 1. in het *Weekblad van het Regt voor* 20 *en* 25 *April* 1839, No. 17-18.

Zie *Cat. der Maats. van Ned. Letterk*., D. II. bl. 98, 104.

[Cornelis van Houten]

HOUTEN (CORNELIS VAN) zoon van A n t o n i u s v a n H o u t e n, predikant te Zwammerdam, later te Gouda, waar hij in 1684 overleed, werd in 1662 op de eerstgenoemde plaats geboren. Hij woonde in zijne jeugd den inval der Franschen bij en vergezelde zijn vader naar Keulen, waar deze predikant bij de staatsche afgezanten was, tot de vredehandeling. Na het Goudsche gymnasium bezocht te hebben, begaf hij zich naar Utrecht, waar hij vier jaren in de godgeleerdheid studeerde, zich tevens zóó op de wijsbegeerte toelegde, dat hij den 15 September 1685, nadat hij in 't openbaar *de sone et de auditu* gedisputeerd had, door zijn leermeester G e r h. d e V r i e s tot doctor in dezelve bevorderd werd. Vijf andere studiejaren bragt hij te Leyden door, en had daar niet minder dan te Utrecht de beroemdste zijner tijdgenooten tot leermeesters. Toen hij, na een tweejarig verblijf aan de academien, in 1690 op het punt was proponent te worden, werd hem onverwacht het conrectoraat te Haarlem aangeboden. Na dien post omstreeks elf jaren met roem te hebben waargenomen, werd hij den 30 November 1701, ten gevolge van R e e l a n d 's vertrek naar Utrecht, te Harderwijk tot hoogleeraar der wijsbegeerte beroepen. Het is onbekend waarover zijne intreêrede, 11 April 1702

uitgesproken, en zijne beide rectorale redevoeringen, in 1706 en 1711 gehouden, handelen.

Toen hij 20 Maart 1717 voor de derde maal het rectoraat nederlegde, sprak hij *de mirabili mortis corporisque distinctione et conjunctione*. In 1723 werd hij, na het overlijden van Wijnen, hoogleeraar der wiskunde. Toen curatoren aan het nut van het academisch onderwijs in dat vak schenen te twijfelen, prees hij het, bij gelegenheid dat hij 12 Junij 1724 zijn rectoraat voor de vierde maal nederlegde in eene rede (*pro mathesi*) opzettelijk aan.

Vooral moet zijne laatste rede, 19 Junij 1732, bij gelijke gelegenheid *de homine ejusque ortu*, uitgesproken, door keur van woorden en zaken zijne toehoorders geboeid hebben.

In 1718 rees er tusschen hem en zijn ambtgenoot Cremer geschil over het onderwijzen der natuurlijke godgeleerdheid en der bovennatuurkunde, waartoe zij beide regt meenden te hebben. Curatoren wezen het eerste vak aan de theologische, het laatste aan de philosophische faculteit toe. Uit zijne verschillen met Wijnen en andere omstandigheden is het op te maken, dat hij in meerdere of mindere mate een volgeling van Leibnitz was, wiens gevoelens die van Descartes allengs verdrongen.

Hij stierf den 27 Augustus 1734 in den ouderdom van ongeveer 72 jaren. Hij huwde 1. Anna van der Wallen; 2. Sophia, dochter van Johannes Schoonhoven, bij wie hij geen kinderen verwekte en die haren echtgenoot tot in 1742 overleefde.

Zij bedankte voor het aanbod eener lijkrede op hem.

Welligt is van zijne hand het zeldzame werk getiteld:

Grondregelen der Doorzigtkunde en perspectief, m. pl., Amst. 1704, 4°.

Zie *Boekz. der gel. wer.*, 1732 *b.* bl. 237, 1734 *b.* bl. 371-374; Bouman, *Geschied. der Geld. Hooges.*, D. II. bl. 56, 183, 604.

[C. van Houten]

HOUTEN (C. VAN) een bekwaam teekenaar die ook de graveerkunst beoefende. Men heeft van hem o.a. teekeningen naar Adriaan van Ostade, waaronder de bekende *Lierman*, tot studie voor dat vak het portret van Joseph II kl. 8°. door hem gegraveerd. Hij bloeide in het begin der 17de eeuw, waarschijnlijk te Utrecht.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. IV. bl. 756.

[C. ten Houten]

HOUTEN (C. TEN) verdienstelijk portretschilder uit de eerste helft der 17de eeuw. Immerzeel vermeldt van hem het portret van Johannes Cloppenburg, hoogleeraar te Franeker, in 1649 door hem geschilderd, waar-

naar C o r n e l i s v a n D a l e n in gr. fol. eene gravure vervaardigde.

Zie I m m e r z e e l, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.* D. II. bl. 58.

[Frederik van Houten]

HOUTEN (FREDERIK VAN) predikant te Middelburg, die eenige godgeleerde werken in het licht gat en ook de poëzy beoefende. Hij behoorde tot de ernstige Coccejanen. Zijne leerredenen waren niet zuiver genoeg van het bedorven mystieke, 't welk de ascetische schriften van L o d e n s t e y n en der beide B r a k e l s ontluisteren en tevens in den trant van het bevindelijke en gestaltelijke dat wij in de schriften van v a n G i f f e n opmerken.

Hij schreef:

De Zielverkwikkende Raadt voor een verlegen Zondaar na den weg des levens, *die de verstandigen leidt hemelwaarts* enz., benevens nog twee godvruchtige brieven van goede vrienden en rouwklagten en grafschriften op zijneerw., Amst. 1725, 1749, Utrecht 1764, 8°.

Ordre en Regel van een Christens leven gericht naar het voorbeeldt der gezonde woorden, *en naar de Leere der waarheidt*, *die naar de Godzaligheidt is tot een lampe voor onsen padt - opgestelt door een voornaam en godvruchtig Heer*. - Hier is bijgevoegd *Plichten van een Christen onder des Heeren bezoekinge. En onder een dorre bedieninge*, Dordrecht 1725, kl. 8°.

Het weergaeloos groot goedt weggelegt voor de geenen, *die den Heere vreezen*; *en de gelukzaligheydt van des Heeren uytverkooren Bondvolk over Psalm* 31:20 en 33:12. *Nevens Veertien Predikatien over verscheydene uytgezochte Texten. In verscheydene gelegentheden van tijdt voorgestelt en op verscheydene gemoedsgestalten toegepast door* D.F.v.H. *Waarbij gevoegt is Schets der Heerlijkheijdt met gezichte op Rom*. 8:18 *door een Liefhebber der Dichtkonst*, *opgedragen aan D. Martinus Bosschaert*, *Bedien. des H. Euangeliums te Dordrecht*, Dordrecht 1725, kl. 8°.

Geestelijk Huwelijks verzoek van Vorst Messias aan de Kerke, *zoo uijt de Heidenen als uijt Israel voor de stemme des Evangeliums*, *voorgestelt in drie Predicatien enz.*, Amst. 1739, 1749, 5de dr. 8°.

Biegt der Christenen, 8°.

Geestelijke Gezangen, *opgezongen door F. van Houten en andere godvrugtige Zangers. Nooit voor deeze gedrukt*. Amst. 1715, kl. 8°.

Lijkpredicatie, Dordr. 8°.

Zie I J p e i j, *Kerk. Gesch. der* XVIII*de eeuw* bl. 605; v a n d e r A a, *Nieuw Biogr. Auth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.; A b c o u d e, *Naaml. van Bock*, bl.; *Cat. dre Maats. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 306.

[G. van Houten]

HOUTEN (G. VAN), teekenaar en graveur. Op *Cat. van G. van den Pals*. Rott. 1840, *Kunstb*. H. Nr. 28, komt van hem voor *Een Heidensche Offerande met fraai geteekende beelden en in O.I. inkt*, in 2 blad, waarschijnlijk zijne teekening voor de gravure door hem daarnaar gemaakt, *Cesar die aan het graf van Alexander een offer brengt*, naar P o u s s i n .

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. IV. bl. 756.

[Gerrit Jan van Houten]

HOUTEN (GERRIT JAN VAN), lid van den vriendenkring, *Kunst door Vriendschap volmaakter*, leefde in het laatst der XVIIIde en begin der XIXde eeuw, en was een niet onverdienstelijk dichter.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[Joannes van Houten]

HOUTEN (JOANNES VAN), kunstgraveur. K r a m m beschrijft zijn portret van den *E. Manhaften zee-held Jan Evertsz*, *ridder*, *vice-admiraal van Zeelandt*, dat hoogst zeldzaam voorkomt en hem als een bekwaam graveur kenmerkt. Van dit portret bestaat een pendant, voorstellende den *Vice-admiraal M.A. de Ruijter*, mede naar B e r c k m a n s .

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild*. D. III. bl. 758.

[Johan van Houten]

HOUTEN (JOHAN VAN), een geestelijke, die tevens het schilder- en bouwkundig vak beoefende, ‘capellaen der cancellerie en schilder.’ Hij bloeide in de XVIde eeuw te Arnhem. In 1555 schilderde hij op bevel van den raad blazoenen, bij gelegenheid der uitvaartsviering van de moeder van keizer K a r e l V.

Zie K r a m m , t.a.p.

[J. van Houten]

HOUTEN (J. VAN) schreef:

Biegtboecxken der Chistenen, *vermeerdert door* G. V o e t i u s , Utrecht 1660, 12°.

Zie *Cat. J. Heringa*, bl. 9, Nr. 154 in 12°.

[Pieter van Houten]

HOUTEN (PIETER VAN), burgerkapitein te Amersfoort, was in 1703, na den dood van W i l l e m III, een der hoofden van de volksbeweging aldaar, bij gelegenheid der verandering van den magistraat. Ten gevolge hiervan werd hij met den burgerkapitein R i c h a r d S a a b , 9 Augustus

1703, gevangen naar het stadhuis gebragt, van daar gekluisterd naar den gevangen toren en des anderen daags naar Utrecht gevoerd op den huize Hasenbergh gevangen gezet, den 2 October ter dood veroordeeld en met den zwaarde geëxecuteerd.

Zie *Sententien van P. van Houten en R. Saab* 1703; v a n B e m m e l , *Beschrijv. van Amersf.*, bl. 977 volgg.; K o k , *Vad. Woordenb.* o.h.w. *Amersfoort; Astréa* 1854, bl. 399.

[Stephanus van Houten]

HOUTEN (STEPHANUS VAN), gaf in 1740 een weinig beteekenend treurspel in het licht, getiteld:

Susanna of de zegepralende kuischheid.

Zie W i t s e n G e y s b e e k , *Biogr. Anth. Crit Woordenb.*, D. III. bl. 424; *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. I. *b.* bl. 117; *Cat. der Sted Bibl. van Haarl.*, 2de Supplem., bl. 363.

[T. van Houten]

HOUTEN (T. VAN), beoefende de schilderkunst. Op *Cat. Terwesten* komt bl. 682 van hem voor:

Een boeren binnehuis, *waarin een oud besje*, *die rapen schilt*, in de echte manier van T e n i e r s .

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 759.

[Willem van Houten]

HOUTEN (WILLEM VAN) werd den 24 September 1778 uit burgerouders, die hem eene naar hunnen stand en hunne middelen geëvenredigde opvoeding gaven, te Rotterdam geboren. Als kind en jongeling vergezelde hij zijnen vader, die binnenloods was, menigwerf bij het uitoefenen van zijn bedrijf. Van daar zijne vroeg verkregene belangstelling in en kennis van alles wat met schepen en scheepvaart in verband stond, eene kennis, welke hij later ook anderen, in meer dan een nuttig geschrift, mededeelde. Nog jong, werd hij als leerling in een der aanzienlijkste op Engeland handeldrijvende huizen van zijne geboorteplaats opgenomen, en merkwaardig is het, dat het huis, waarin hij zijne loopbaan begon, hem later in eigendom toebehoorde. Daar hij eenigen tijd in Engeland woonde, verkreeg hij in dat land grondige kennis van de Engelsche taal, die hij even vlug als zijne moedertaal sprak en schreef, en legde daar den grond voor zijne veelzijdige handelskennis, welke hij daarna te Rotterdam meer en meer ontwikkelde. Van een in meer gevorderden leeftijd afgelegd bezoek aan de Engelsche hoofdstad, liet hij eene belangrijke herinnering na in zijne *Reis naar Londen*, *benevens eene beschrijving van laatstgenoemde stad*, ten jare 1851 uitgegeven (verkrijgbaar bij de Gebrs. D i e d e r i c h s , te Amsterdam, bij wie te-

vens van denzelfden schrijver het licht zag: *De Koophandel enz.*, een werk, dat voor het assurantievak allezins belangrijk is). Zijn aanvankelijk bedrijf was makelaar; in latere jaren vestigde hij te Rotterdam met twee zijner zonen, een zeer aanzienlijken handel in scheepsmaterialen. De oogenblikken welke hij aan zijne veelvuldige bezigheden kon ontwoekeren, wijdde hij aan de beoefening van kunsten en wetenschappen, vooral op het gebied der natuuren werktuigkunde, en meermalen is het bejammerd, dat iemand, met zoo veel natuurlijken aanleg daarvoor begaafd, geene zoogenaamde gestudeerde opvoeding had genoten, met welke gewis zeer groote zaken van zijn genie zouden zijn te verwachten geweest, getuigen daarvan de menigvuldige verbeteringen, door hem aan verschillende werktuigen uitgedacht. Bij voorkeur hadden die betrekking op handel en scheepvaart, voor welke laatste hij eene bepaalde voorliefde had. Het lot van den zeeman ging hem bovenal ter harte. Doordrongen van het besef van wat ter hunner verbetering en veiligheid nog was aan te wenden, rigtte hij ten jare 1824, door eenige hooggeachte ingezetenen van Rotterdam ondersteund, de Zuidholl. maatschappij tot redding van schipbreukelingen op, aan welke, sedert haar ontstaan, zoo vele honderden, naast God, hun leven te danken hebben. Gedurende den langsten tijd van haar bestaan was hij president dier maatschappij. In 1854 werd hem door Z.K.H. prins H e n d r i k der Nederlanden, uit naam van vele bij de zeevaart belang hebbende stadgenooten, een fraai voorwerp in zilver, uit achting en dankbaarheid voor het vele door hem gestichte en gedane, op plegtige wijze uitgereikt. Onvermoeid als in alles, was hij zulks ook in de zorg voor de belangen dier nuttige instelling, getuige hiervan dat zijn laatste arbeid die belangen betrof. Door de Royal Institution for the preservation of life from shipwrecks te Londen werd hem de gouden medaille toegekend voor de door hem uitgedachte doelmatige reddingboot en toestel of wagen, om die in zee te brengen. Zoo als bekend is, blijft ook in eene zoodanige reddingboot, die reeds zoo gewigtige diensten bewees, zijn naam voortleven. Hij overleed 2 Junij 1857 en werd op de begraafplaats onder Crooswijck plegtig ter aarde besteld.

Na zijn overlijden heeft men in een der lokalen der Maatschappij tot Nut der Zeevaart zijn portret als oprigter van dezelve geplaatst, welk portret geschilderd is door J. S p o e l , naar het originele van W.H. S c h m i d t .

Men heeft van hem:

Het stoomwerktuig, *deszelfs oorsprong*, *voortgang en zamenstelling*, *beschreven en toegepast op fabrieken*, *stoombooten en*

stoomrijtuigen, *opgehelderd door twee gelithographeerde platen*, Breda 1830, 12°.

De balans, *of duidelijke voorstelling van de wijze van zamenstelling*, *de werking*, *de zuiverheid en de oorzaken van onzuiverheid van dit*, *in zoo vele opzigten allerbelangrijkst en onmisbaar werktuig*, *opgehelderd met eene daartoe vervaardigde plaat*, Rott. 1827, Breda 1831, kl. 8°.

De scheepvaart, *of eene duidelijke voorstelling van zaken*, *die daarop betrekking hebben of er mede in verband staan*, Breda 1833, gr. 8°. met platen.

Beschrijving van den ijzeren spoorweg tusschen Liverpool en Manchester, Breda 1834, gr. 8°. met een plaat.

Wiskundige aardrijkskunde, Rotterd. 1834.

Mathematical Geography, *printed for account of the author*, Rotterd. 1834.

Gedachten over het ontwerp tot oprigting van een entrepôtdok te Rotterdam, Rotterd. 1835, gr. 8°.

Reis van Rotterdam naar Londen, *benevens eene beschrijving der laatstgenoemde stad*, *met afbeeld*. Rotterd. 1836, gr. 8°.

De koophandel, *bevattende eene volledige beschrijving der verschillende zaken*, *welke daarop betrekking hebben*, D. Amst. 1836, (eerste deel eerste stuk.)

De Nederlandsche Handel-Maatschappij, *haar bestaan en werking*, *in verband met den algemeenen handel beschouwd*, Rott. 1838, 8°.

Smokkelen, *het onmisbaar gevolg van hooge- en verbodsregten*, Amst. 1841, gr. 8°.

Blik op de handels-crisis in 1837, Rotterd. gr. 8°.

Uitvinding van een drenkelings stik- en levensluchtpomp met 1 *afb.*, in *Hippocrates-Magazijn toegewijd aan de geneeskunde*, D. VII, St. 2, bl. 175.

Nederl. koopvaardijvloot, *bevattende fregatten*, *barken*, *brikken en schoners*, *benevens de plaats*, *alwaar de reederijen gevestigd zijn*, Rott. 1853, 8°.

Part. berigt. *Bijv. Rott. Cour.* 4 *Junij* 1857; *Algem. Konst- en Letterb.* 1857, Nr. 24.

[Warner van der Houten]

HOUTEN (WARNER VAN DER). Zie BOIS (WARNER DU).

[Franciscus Houtenius]

HOUTENIUS (FRANCISCUS) geboren te Langhe-Mereke bij Yperen, beoefende de Latijnsche poëzy, blijkens zijn elegie, waarin hij J a c o b S l u p e r opwekt zijn twaalf boeken over den togt naar Tunis uit te geven, voorkomende in J a c o b i S l u p e r i i *Herzelensis Flandri Poëmata*, Antv. 1575, p. 395, 396.

Zie P a q u o t , *Mém.*, T. II. p. 320.

[Cornelis Houthoff]

HOUTHOFF (CORNELIS) werd den 9 December 1683

te Rotterdam geboren, studeerde te Leyden, werd in 1706 predikant te Houten, onder Rhenen en Wijk, in 1709 te Haastrecht, in 1713 te Oudewater en Dordrecht, in 1719 te Amsterdam, waar hij bibliothecaris van het athenaeum en visitator der latijnsche school werd en overleed 22 April 1752.

Hij was een zeer welsprekend redenaar en geleerd man, beminnaar en welligt beoefenaar der poëzy, bevriend met de voornaamste dichters van zijn tijd, die ook bij zijn overlijden treurdichten aanhieven.

Bij gelegenheid dat hij 26 November 1744 in de Amstelkerk zijn 25jarig jubilé vierde, werd er een medaille met zijne afbeelding vervaardigd. Hij vierde ook het honderdjarig eeuwgetijde van den vrede met Spanje, 31 Jan. 1748, met eene leerrede, die welligt het licht zag. Er bestaan bovendien nog twee portretten van dezen leeraar, het eene in 1727 door W a n d e l a a r zeer fraai geteekend en door H o u b r a k e n gegraveerd, een ander in 1744 geteekend door Q u i n k h a r t, gegraveerd door H o u b r a k e n, met een Latijnsch gedicht van V e r b u r g en een Hollandsch van H o o g v l i e t.

Zie *Boekz. der gel. wer.* 1732, bl. 446, 1748 *a.* bl. 130, 131; B r a n s, *Naaml.*, bl. 70; K i n s c h o t, *Beschrijv. van Oudewater*, bl. 47; W a g e n a a r, *Beschrijv van Amst.*, D. III, bl. 493; S c h o t e l, *Kerk. Dordr.*, D. II. bl. 284 volgg.; *Eerekroon voor de hoofden der Amsterd. Predik. van* 1727-1746; H o o g v l i e t, *Verv der Mengeld*, bl. 195; M u l l e r, *Cat. van Portr.;* K o b u s en d e R i v e c o u r t.

[Hendrik Houting]

HOUTING (HENDRIK) vermoedelijk een Nederlandsch geleerde uit het laatst der 17de eeuw.

Hij gaf in het licht:

Tract. Talmudicus de festo novi anni ac calendarii consecratione, *acc. Maimonidis tr. de Synedriis et poenis*, Amst. 1695, 4°.

Tractatus de principio Anni c. versione Latina et comment. in Surenhusii Mischna, 2 T.

Zie A d e l u n g u. R o t e r m u n d.

[Hendrik Houtkamp]

HOUTKAMP (HENDRIK) tooneeldichter, bloeide in de tweede helft der 17de eeuw.

Hij schreef:

Het onverwachte Huwelijk, *kluchtsp. met zang en dans*, Amst. 1762, gr. 8°.

Boerenverhaal van geplukte Gijs wegens zijne Amsterdamsche zwierpartij, *of zamenspraak over de hedendaagsche speelkuizen*, Rott. z.

Zie W i t s e n G e y s b e e k , *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 424; *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. I. *b.* bl. 117; *Cat. der Stedel. Bibl. van Haarl*, 2e Supplem. bl. 363.

[M Houtkamp]

HOUTKAMP (M) gaf als student in de godgeleerdheid in het licht:
Kleine gedichtjes voor Kinderen, *kunnende strekken tot een Aanhangsel*, *of om gevoegd te worden bij de kleine gedichtjes voor Kinderen van de Heeren van Alphen en 't Hoen*, Utrecht 1780, 8°.

Zie *Boekz. der gel. wer.* 1780 *a*, bl. 170.

[Mattheus Houtkamp]

HOUTKAMP (MATTHEUS) werd in 1790 wegens zijn aandeel in de jongste staatsbewegingen uit het Sticht gebannen, met verbeurdverklaring van goederen.

Zie *Vervolg op* W a g e n a a r , D. XXIV. bl. 32.

[Nicolaas Jansz. Houtkooper]

HOUTKOOPER (NICOLAAS JANSZ.) opperkoopman, was een der aanvoerders van het krijgsvolk dat den 14 Januarij 1641 Malacca, dat sedert Junij 1640 belegerd was, stormenderhand veroverde.

Zie *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. VIII. bl. 338.

[Cornelis Houtman]

HOUTMAN (CORNELIS) waarschijnlijk een Utrechtenaar, was een verdienstelijk bloemschilder, en overleed in 1806 te Maarssen.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 759.

[D.H. Houtman]

HOUTMAN (D.H.) van hem bestaat:
P. R a m i , *Meetkunst in* XXVII *boeken*, *uit het Latijn*, *bij D.H.H.; overzien enz. door W. Snellium*, Amst. W.J. B l a e u w , 1622, 4°., fig.

Zie *Bibl. Hulthem.*, Nr. 8120.

[J. Houtman]

HOUTMAN (J.) leefde in de 17de eeuw en beoefende de dichtkunst, volgens getuigenis van T h e o d . S c h r e v e l i u s , die in zijn *Harlemias of eerste stichting der stad Haarlew*, van hem aanhaalt: *Neerlands luister*, *uitgeblonken in den plechtigen vorstelijken doop zijner D.H. Willem Grave van Buren*.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[J. Houtman]

HOUTMAN (J.) leefde in de eerste helft der 18de eeuw en beoefende de dichtkunst.

Men heeft van hem:

De treurende wijsheit hersteld enz., *met een Toewijdinge aan Zijn Doorluchtige Hoogheit*, *den Heere Prince van*

Oranje en Nassau enz. enz. Als ook *Triumphante Praaltempel*, *opgerigt in 't Paleis der Goden enz.*, *berymt door* 's Hage 1747, 4°.

Digtmatig vertoog van het aanmerkelijk wonderjaar 1740 *benevens ds algemeene hooge watervloeden*, *verselt met een duure tijd des jaars* 1741 *en de smeekende godvrucht*, *over de dank-*, *vast- en bedendag*, *en een lauwerkroon gevlogten om het hooft der milde gevers*, Amst. 1741, 4°.

[Joannes Houtman Thz.]

HOUTMAN THZ. (JOANNES) med. dr. te Weesp geboren 30 Maart 1754, werd 30 April 1777 te Utrecht tot doctor in de geneeskunst bevorderd. Van dien tijd tot zijn dood toe oefende hij de geneeskunst in zijne vaderstad uit, en vertaalde onderscheidene genees- en heelkundige schriften, zoo uit het Engelsch als Hoogduitsch, waarvan de meeste zijn uitgegeven; daar onder mogen vooral genoemd worden de *Heelkunde* van W e l l en een werkje van den hoogleeraar E l s n e r te Koningsbergen, over het leerstelsel der koortsen, welke laatstgenoemde vertaling, vooral ook uithoofde der bijgevoegde aanteekeningen, zeer is geroemd geworden.

Hij was bij zijn afsterven (1825) het oudste lid van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, voorts honorair lid van verscheidene geleerde genootschappen en lid der provinciale commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt te Amsterdam.

Hij behandelde niet onverdienstelijk de Nederl. lier. Zijn lofdicht op M. A d r i a a n s z . d e R u i j t e r , naar het Latijn van v a n R o o i j e n bewerkt, en vele andere stukken in de *Kleine Dichterlijke Handschriften* geplaatst, geven daar genoegzaam blijk van.

Ook vindt men een lijkzang van hem in den bundel lijkzangen op J.H. v a n D o n g e n en de volgende tooneelspelen:

De Indianen in Engeland, *blijsp. uit het Hoogd. van A. von Kotzebue*, Amst. 1791.

De School voor de Vaders, *blijsp. uit het Fransch van Pieyre*, ald. 1791.

Montrose en Amelia, *treursp. gevolgd naar het Fransch*, ald. 1786, gr. en kl. 8°.

Clementina, *treursp.*, ald. 1781, gr. 8°.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Anth. Biogr. Crit. Woordenb.*, o.h.w., *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. I. *b.* bl. 117; *Programma van het Prov. Utr. Genoots*. voor het jaar 1825.

[M. Houtman]

HOUTMAN (M.) waarschijnlijk te Utrecht geboren, beoefende de teeken- en graveerkuust in het laatst der 18de eeuw. I m m e r z e e l zag van hem een prent, voor-

stellende een allegorie bij een grafteeken 1783, die veel verdiensten heeft. Hij leefde te Amsterdam. K r a m m vermeldt van hem het portret van *J.H. Deiman*, Luth. pred. aldaar, met zinneb. fig., 1783 fol.

Zie I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*; D. II. bl. 58.

[M. Houtman]

HOUTMAN (M.) bloem- en vruchtenschilder te Amsterdam. Men zag aldaar op de tentoonstelling van 1820 werk van zijn hand.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 758.

[Cornelis de Houtman]

HOUTMAN (CORNELIS DE). Deze beroemde Nederlandsche reiziger en grondlegger van den handel dier republiek, was de zoon van een brouwer te Gouda, en werd aldaar omtrent het midden der 16de eeuw geboren. Toen hij en zijn broeder F r e d e r i k zich in 1593 ter verrigting van eigene zaken te Lissabon ophielden, bekroop hen de nieuwsgierigheid tot het doen van onderzoek naar de wijze en het beleid van den O.I. handel, dien de Nederlanders nog alleen bij name kenden, en waarvan de voordeelen meest in handen der Portugezen waren. Hunne verkenningen kwamen hun duur te staan. Op vermoeden gevat, in den kerker geworpen en tot een aanzienlijke geldboete verwezen, vonden zij, daar zij ze niet konden betalen, middel om eenige hunner vrienden te Amsterdam te verzoeken dit losgeld te voldoen, een algemeen berigt hunner gedane ontdekkingeu er bijvoegende. Spoedig zonden deze hun de toereikende som, en keerden zij zelven (1594) in het vaderland terug, waar zij terstond aan hunne verzamelde vrienden hunne verkregen kundigheden mededeelden, met dat gevolg, dat zij weldra 4 schepen uitrustten, die, onder Nederlandsche vlag, de eerste reis naar O. Indië aannamen. Zij liepen den 1 April 1595 uit Texel, keerden in Augustus 1597 weer terug, zijnde genoodzaakt geweest op de reis een schip te verbranden. C o r n e l i s d e H o u t m a n was het opperhoofd van dezen togt, die zich langs de kaap de Goede Hoop uitstrekte tot door Straat Sunda en vervolgens ten zuiden van het eiland Java heen. Ofschoon deze reis weinig oogenblikkelijk voordeel aan de reeders opbragt, werd zij echter dadelijk door eene menigte andere gevolgd, die deze landen onnoemelijke voordeelen aanbragten en den grondslag leidden der zoo magtige Nederlandsche Oost-Indische Compagnie. Het verhaal dezer reis is in 1617 bij M i c h i e l C o l y n te Amsterdam uitgegeven. Het bevat eenige afbeeldingen der

inwoners, dieren enz. der bereisde landen als ook eenige kaarten en plans van havens, en is door den hoogleeraar Moll, in zijn straks te noemen verhandeling beoordeeld. Dit reisjournaal is later opgenomen in de groote verzameling van *O. en W.I. Voyagien*, Amst. 1610, 4°., in haren herdruk aldaar 1640, onder den titel van *Begin en voortgang der O.I. Compagnie*, vervolgens is het in een eenigzins nieuwer gewaad gestoken en veel verkort in het eerste deel der *Nederl. Reizen* (Amst. en Harl. 1784, bl. 117-334), laatstelijk opgenomen in het III D. der *Ontdekkingsreizen* door Bennet en van Wijk Rz. in druk bezorgd. Het is onbekend of C. Houtman er de schrijver van is.

In 1598 ondernamen de beide broeders met 2 schepen, voor rekening van een Zeeuwsch koopman Balthazar Moucheron een tweeden togt, die ook niet gelukkig uitviel. De koning van Achin deed, door het ophitsen der Portugezen, C. de Houtman met verscheidene Nederlanders ombrengen en hield er anderen, onder welke Frederik Houtman (1598) gevangen.

Zeer ongunstig is het oordeel van Valentijn over Houtman. Hij werd, volgens hem, beschuldigd van den schipper Jan Molenaar op de kust van Java door vergif te hebben omgebragt, in de boeijen gesloten, voor den scheepsraad te regt gesteld en vrijgesproken, zonder dat echter het kwaad vermoeden bij het scheepsvolk geheel werd weggenomen.

Zie *Levens der Nederl. Mannen en Vrouwen*, uit het oude reisjournaal geput; Mr. Bodel Nijenhuis, *Leven en Letterk. verdiensten van Frederik Houtman* in *Nieuwe Werken van de Maatsch. der Ned. Letterk.* D. III. St. II. 1834, bl. 305; G. Moll, *Verhand. over eenige vroegere zeetogten der Nederl.*, bl. 40-43; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. IX. bl. 136, 144; van Haren, *Aant. op de Geuzen*, IXde Zang, bl. 168; Valentijn, *O. en N. Oost-Ind.*, D. I. St. I. bl. 172. 173, 174, D. II. St. II. bl. 29; van Meteren, *Ned. Hist.*, B. XXIV, bl. 58; Luzac, *Holl. Rijkd.*, D. I. bl. 247; Baudartius, *Mem.* B. XIV. bl. 86; Fruin, *Tien jaren uit den Tachtigjarigen Oorlog*, bl. 255, 256; *de Opkomst van het Nederl. gezag in O. Indie van Jhr.* J.K.J. de Jonge, D. I. bl. 91-95; Kok, Hoogstraten, Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt, Jöcher.

[Frederik de Houtman]

HOUTMAN (FREDERIK DE), broeder van den vorige, vergezelde hem op zijne beide togten, werd in 1598 door den koning van Achin op Sumatra gevangen genomen, en volgens Valentijn, door Paulus van Caarden, die in 1600 voor Achin kwam, uit zijnen kerker verlost; doch dit laatste wordt door mr. Bodel Nyenhuis op gezag van Valentijn weêrsproken. Gedurende zijne krijgsgevangenschap hield de Houtman zich bezig met de sterrekunde. ‘Hij heeft (dus lezen wij bij Valentijn) verscheiden fraaije astronomische aanmerkingen gemaakt

en verscheiden bevorens onbekende starren ontdekt, 't geen hij ook naderhand in druk uitgegeven heeft.' In 1601 of 1602 keerde de Houtman terug. In December 1603 vertrok hij met de vloot van Steven van der Hagen op nieuw naar O. Indië, niet gelijk zijn broeder Cornelis als vlootvoogd, maar als commies.

In Februarij 1605 werd hij door van der Hagen tot eersten landvoogd van Amboina aangesteld en keerde na zes jaren eens loffelijken bestuurs naar het vaderland terug, eenige jonge Amboinezen medenemende om tot schoolmeesters te worden opgeleid.

In het jaar 1619 treffen wij hem als bevelhebber of commandeur van een vloot van 23 schepen in de O.I. aan. Hij was, volgens W. IJ. Bontekoe, in 1618 als raad van Indië en landvoogd der Molukken uit het vaderland vertrokken, in welke betrekking hij in 1625 door Jaques le Fevre werd opgevolgd, waarna hij naar het vaderland terugkeerde en met een gouden medaille vereerd werd. Men is het niet eens wat er sedert van hem is geworden. Hoogstwaarschijnlijk is het echter dat hij zich te Alkmaar heeft gevestigd, daar in de vroedschap gezeten heeft, in 1627 aldaar overleden en in de groote kerk begraven is, waar zijn thans geheel onleesbaar grafschrift nog op een zerk wordt gevonden.

Houtman was een ervaren wiskundige en sterrekundige. W. Blaeu schreef in zijn werk over het gebruik der Globen: 'In het gedeelte des hemels, hetwelk aan de Zuidpool grenst, heeft F.H., toen op het eiland Sumatra zijnde, vele sterren gemeten, en van dezelve dertien sterrebeelden gevormd', en op een groote hemelglobe van Blaeu, in de Utrechtsche Acad. Bibliotheek voorhanden, leest men in het Latijn: 'Wij hebben meer dan 300 sterren bij de Zuid- en voor ons altijd bedekte pool gevoegd. Hunne afstanden van de door Tycho bepaalde en bekende sterren, heeft F.H. gemeten en dezelve tot sterrenbeelden gevormd, waarvan wij al de plaatsen op deze globe op het jaar 1640 hebben teruggebragt.' Ook was Houtman niet onbedreven in de Oostersche talen waarvan tot proeve verstrekt:

Spraeck ende Woordboeck, *in de Maleysche en Madagaskarsche talen met vele Arabische ende Turcksche woorden: inhoudende twaalf tsamensprekingh in de Maleysche ende drie in de Madagaskarsche spraken*, *met alderhande woorden ende namen*, *ghestelt naer ordre van den A.B.C. alles int Nederduytsch verduytst. Noch zijn hier bygevoeght de Declinatiën van vele vaste sterren*, *staende omtrent den Zuydpool voor desen tijd nooyt ghesien*, *sonderling nut voor de ghene*

die de landen van Oost-Indiën besoecken: ende niet min vermakelick voor alle curieuse liefhebbers van vreemdicheydt. Alles ghesteldt, *gheobserveert ende beschreeven door Frederik de Houtman van Gouda t' Amsterdam* 1603, lanw. 4°.

In 1680 werd dit boek, op last van bewindhebbers der O.I. compagny te Amsterdam bij Paulus Matthysz. herdrukt met den titel:

Dictionarium ofte Woord- en Spraeckboeck, *in de Duytsche en Maleysche tale*, *met verscheyde t' samen-spreeckingen*, *in 't Duytsch en Maleytsch aengaande de schipvaert en allerleye koopmanschap*.

Op nieuw met veel woorden vermeerderd. Het sterrekundig gedeelte van het werk is in deze druk weggelaten. kl. 8°.

Zie, behalve de in het voorg. artikel aangehaalde bronnen over Cornelis Houtman, Adelung, *Mithridates*, Th. I. S 103, Th. III. S. 258; A. von Humboldt, *Kosmos. Entwurf einer Phys. Weltbeschreib.*, 2 B.S. 32, 485; G.H. Werndly, *Orat inaug. de L.L. O.O. et Indicarum cognitione*, *necessario theologo ad Indes profecturo*, *Lingae* 1737; Jöcher, *Biogr. Univ.*, Kok, Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt; *Konst- en Letterb*. 1835, D. I. bl. 2, 1836, D. II bl. 98, 102, 1841, D. II. bl 402; *Hist. Gen. Kronyk*, 8 Jg., bl. 362; *Vad. Lett.*, D. II. bl. 529; *Navorscher*. D. II. bl. 193; *Bijbl.* 1853, bl. 132, 179; *Rer. et Urb. Amstel. Historia auctore Joh. Isaco Pontano*, Amst. 1611, p 144-191; van Kampen, *Goschied. der Nederl buiten Europa*, D. I. bl. 79, 140, 141, 272, Valentijn, t.a.p. passim; Collot d'Escury, *Holl. roem*, D. I. bl. 80, A.D. I. bl. 199; van Kampen, *Vad. Karakterk*, D. II. bl. 86; Bontekoe, *Avont. Reyzen*, bl. 29; Abbing, *Vervelg op Velius*, *Aant*, bl. 128; *Cat. Bibl. Tys.*, p. 32; *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. II. bl. 435, 632.

[T. van Houtter]

HOUTTER (T. VAN) kunstschilder van Brussel, tijdgenoot van David Teniers de Jonge. Op *Cat.* van het museum te Brussel 1846, No. 193, wordt vermeldt een *Boerenhuis* enz., door D. Teniers de Jonge. De tweede grond in het landschap, dat zoo goed de Brabantsche landsdouw voorstelt, is van van Houtter geschilderd. Kramm gist dat hier T. van Houten moet gelezen worden.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 759.

[Adriaan Dirksz. Houttuyn]

HOUTTUYN (ADRIAAN DIRKSZ.), zeekapitein, wordt onder de zeebevelhebbers genoemd die zich in 1658 in den zeeslag in de Sond tusschen de Hollanders en Zweden het best kweeten. In September 1665 ontmoeten wij hem weer na den hevigen storm die 's lands vloot verstrooid had. Toen voerde hij bij afwezigheid van Stachouwer de vlag als schout bij nacht. Hij zag toen de storm wat bedaard was eenige schepen aan lij, daar hij

heen voer in de hoop van s' lands vloot te vinden, doch het waren tien oorlogs- en drie O.I. schepen. Met elkanderen liepen zij nu de lens af en kwamen op het Doggerszand. Den volgenden dag (12 Sept.) zetteden zij den koers zuid aan en vervielen bijna onder de Engelsche vloot. Vervolgens kruistte hij omtrent Vlekkeren, waar hij later binnen liep en van waar hij naar 't vaderland terugkeerde.

Hij sneuvelde in het volgend jaar (1666) in den vierdaagschen zeeslag.

Zie B r a n d t , *Lev. van de Ruijter*, bl. 155, 435, 436, 438, 443, 492; *Lev. der voorn. Zeeh.*, D. II. bl. 254; C.J. d e J o n g e , *Geschied van het Nederl. zeewez*, D. II. *b.* bl. 286; *Chron. Hist. Gen.*, D. VII. bl. 453-455, D. IX. 164-166.

[Abraham Houttuyn]

HOUTTUYN (ABRAHAM), bloeide in de helft der XVIIIde eeuw en schreef:

Het bescheyden deel der vroedvrouwen, *ofte kortbondig onderwijs*, *ter onderwijsing en bestiering voor oefenende en leerende vroedvrouwen enz.*, *bij wijze van vragen en antwoorden*, Amst. 1751, 8°.

Zie A b c o u d e , 3*de Aanh. van het Naamreg. van Boek.*, bl. 75; A r r e n b e r g , *Naamreg.*, bl. 252.

[A Houttuyn]

HOUTTUYN (A), predikant bij de doopsgezinden te Hoorn. Hij was ook collegiant of Rijnsburger. Er bestaat van hem een redevoering over *Hand*. XVI:30-34, die hij te Rijnsburg heeft uitgesproken, bij gelegenheid dat hij aldaar op 2 Junij 1770 den christelijken waterdoop door indompeling verrigt had. Acht jaren vroeger had hij eene dergelijke redevoering uitgegeven, die ten titel voert: *Redenen voor de in- of onderdompeling bij den Christelijken waterdoop*, Hoorn 1762. Hij was geestverwant en vriend van E l i s a b e t h W o l f f en A g a t h a D e k e n , als ook van J a n W a g e n a a r , door wiens tusschenkomst beide vrouwen met hem in kennis kwamen. Zijn dood hebben beiden in dichterlijke brieven vermeld. Hij overleed te Hoorn 12 April 1777 aan eene beroerte, in den ouderdom van 76 jaren. Hij schreef nog:

Over de Goddelijkheid en volmaaktheid van den Bijbel, Hoorn 1771.

Zie H. F r i j l i n k , *Elisabeth Wolff geb. Bekker en Agatha Deken*, bl. 62, 65, 73, 78; *Vaderl. Letteroeff*. 1777, D. I. bl. 558.

[Mr. Carel Johan Houttuyn]

HOUTTUYN (Mr. CAREL JOHAN), woonde in 1752 te Rotterdam en beoefende de dichtkunst. Behalve eenige verzen in de *Dichtkundige Cypressen bladen*, schreef hij: *Ernstige aanmerkingen aan Nederland in tijdsgelegenheid van*

't jaar 1740 *uyt Jes*. XV *vs.* 3, *in rijm gesteld*, Leyd. 1740 4°.

Zie v a n d e r A a , *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.; A b c o u d e , *Naaml.*, bl. 173.

[Martinus Houttuyn]

HOUTTUYN (MARTINUS), med. dr., in 1720 geboren, studeerde te Leyden, waar hij in 1749 eene *Dissertatio Spasmologica*, *Spasmorum Theoriam exhibens* verdedigde, vervolgens oefende hij de geneeskunst uit te Hoorn. Hij gaf een vertaling van het *Systema naturae* van L i n n a e u s met belangrijke uitweidingen in het licht. Zij werd in 1761 en volgg. eerst bij zijn vader F. H o u t t u y n , vervolgens bij de erven en eindelijk voor de laatste deelen bij J. v a n d e r B u r g h e n Z o o n (1785) uitgegeven. Hij vervolgde ook de geschiedenis der Nederlandsche vogelen van N o z e m a n en S e p p en maakte zich door verschillende kleine geschriften verdienstelijk. Hij was lid van het Zeeuwsch genootschap van kunsten en wetenschappen en van de Holl. Maatschappij der wetenschappen.

Men heeft van hem:

Natuurlijke historie of uitvoerige beschrijving der dieren, *planten en mineralen*, *volgens het samenstel van den heer Linneus*, *met naauwkeurige afbeeldingen*, 16 *stukken*, Amst. 1761, 8°.

Handleiding tot de chirurgie of heelkonst, *volgens het Hoogduitsch van* J.Z. P l a t n e r u s . Met vele nieuwe aanmerkingen verrijkt door M.H., Amst. 1764, 8°.

Het mikroskoop gemakkelijk gemaakt door H. Baker, 3de druk met pl., nevens een *Aanhangsel betreffende nieuwe waarnemingen enz.*, Amst. 1778, 8°.

De echte benzöinboom en kamferboom van Sumatra, met afb. in *Verh. d. Holl. Maats. v. Wetens.*, IV, 1784, bl. 257.

Aanmerkingen over de herfstdraden, *of het vliegende spinrag in de lugt* in *N. Algem. Vad. Letteroef.*, 1787, D. III. St. II. bl. 520.

Aanmerkingen over de rupsen, *die de boomen in het voorjaar zoodanig benadeelen*, *dat zij in den zomer geheel vrugten bladerloos staan*, *en over de middelen*, *die men*, *tot voorkoming daarvan in 't werk kan stellen*, t.a.p., 1786, D. I, St. II. bl. 327.

Aanmerkingen over de bloemen van den nooten-muskaatboom, met afb. in *Verh. d. Holl. Maatsch. v. Wetens.*, 1789 bl. 211.

Vertoog over de veranderlijke steenen, *oculi mundi genaamd*, met afb., t.a.p., 1781, bl. 311.

Beschrijving van eenige Japansche visschen en andere zeeschepselen, t.a.p., 1782, p. 311.

Bericht aangaande de echte oleum cajupoeti, *inzonderheid betreffende derzelver afkomst*, *en hoe zij onlangs alhier van folia cajupoeti is gestookt*, in *Hedend. Vad. Letteroef.* 1774, D. III. St. II. bl. 102.

Het onderscheidt der salamanderen van de haagdissen in 't algemeen, *en van de gekkoos in 't bijzonder*, *aangetoond*, met afb., in *Verh. v.h. Zeeuwsch Genoots. der Wetens.*, 1782, D. IX. St. II. bl. 305.

Beschrijv. van de Moluksche tin-erts en derzelver mijnen, t.a.p., 1786, D. XI. bl. 383.

Beschrijving van eenige Oost-Indische tin-ertsen, t.a.p., 1782, D. IX. St. II. bl. 337.

Het onderscheid der zwarte en witte peper, *en afbeelding van 't gewas der staart-peper*, t.a.p., D. X. bl. 604.

A. Nozeman, *Nederlands vogelwerk*, *met derzelver beschrijving;* na deszelfs dood vervolgd door M. H o u t t u y n en S e p p , Amst. 1824, fol. gekl. pl. 4 d.

Faujas de Saint Fond, *beschrijving der proefnemingen met konstige lugtbollen;* uit het Fransch met *Aanteekeningen* verrijkt door M.H., Amst. 1784, 2 d., 8°., pl.

Bedenkingen over de sterflijkheit en het getal des volks in Amsterdam, Amst. 1783, 8°.

Afbeeldingen van in- en uitlandsche houten; 18 uitgaven in 101 gekl. plat., Amst. 1791, gr. 4°.

Animalium Musaei Houthuynianae rudex, Amst. 1787.

Zie N i e u w e n h u i s , K o b u s en d e R i v e c o u r t ; H o l t r o p , *Cat. Med. Chir.*, p. 150; A b c o u d e , *Naamreg. Aanh.*, bl. 69; A r r e n b e r g , *Naamreg.*, bl. 253; *Cat. le Roy*, T. III. p. 1069.

[W. Houttuyn]

HOUTTUYN (W.), Med. Doctor te Hoorn, gaf in 1742 eene nieuwe uitgaaf van het *Vaderlijk geschenk of testament verklaring van 't vijfde gebod* van P i e t e r J a n s z . T w i s k , met een voorrede in het licht.

Zie A b b i n g , *Verv. op Velius*, bl. 18.

[Mr. Adriaan Houtuyn]

HOUTUYN (Mr. ADRIAAN), te Amsterdam geboren, bloeide in 1681, was waarschijnlijk advokaat te 's Hage. Uit zijne uitgegeven geschriften blijkt dat hij de gewijde en ongewijde geschiedenis, het natuur- en volken regt beoefende. Men heeft van hem:

Politia contracta generalis, *Notis illustrata; seu de singularum*, *ante Imperia instituta*, *et summarum Potestatum institutis Imperiis*, *cum inter sese*, *tum in subjectos jure ac potes te*, *temperatâ ex praeceptis naturalibus*, *et gentium conventionibus*, *Tractatus brevis et succinctus*, *Authore Adriano Houtuyn Jcto. Ad calcem errores Hobbesiani indicantur* Hagae, Amst. 1681, 8°.

Monarchia Hebraeorum, *quae est de imperio Monarchio*

in Populum Hebraeum, *Probatio*, *ab Abrahamo ad dispersam Gentem*, Lugd. Bat. 1685, in 24°.

In dit werkje beweert hij met Bossuet tegen Corneille Bertram, Carolus Sigonius en Petrus Cunaeus, dat de joden van Abraham af, ten tijde der regters, koningen en Maccabeërs onder een monarchale regering geleefd hebben.

Reipublicae Batavae liber primus, *Periodum ab gentis initio ad Comitum usque tempora complectens*, Hagae, Amst. 1689, 24°.

Zie Le Long, *Bibl. Sacra*, p. 784; *Bibl. Jur. Imperantium*, p. 74; Paquot, *Mêm.*, T. III, p. 499, 500; Adelung en Rotermund.

[Jan van der Houve]

HOUVE (JAN VAN DER), wordt gehouden voor den stichter van het huis van der Houve in Maasland. Hij leefde in het laatst der XIVde en den aanvang der XVde eeuw en diende den heer van Arkel tegen hertog Willem van Beijeren, graaf van Holland. De *Divisie Chronyk* noemt hem onder de 'vrome mannen van wapenen', door van Arkel in 1405 gezonden binnen de stede van Gaspaerde en op het huis Hagestein. Hij liet na: Gerrit, die in 1435 begiftigd werd met het huis en de hofstede van der Houve met tien morgen land, de grafelijkheid en de branderheeren van Wassenaar aankomende, en Willem van der Houve (die volgt).

Zie *Divisie Chronyk* (Leid. 1517), Div. 27, C. 4; Gouthoeven, *Chr.*, bl. 421, 422; v.d. Kemp, *Beschryv. van Gorinchem en het land van Arkel*, bl. 155; van Leeuwen, *Bat. Ill*, bl. 991; Voet van Oudheusden, *Beschrijv. van Culenb.*, bl. 45; Lud. Smids, *H. Schatk.*, bl. 168; van der Houve, *Handv. Chr.*, D. I. bl. 186; Hoogstraten, Kok.

[Willem van der Houve]

HOUVE (WILLEM VAN DER), zoon van den vorige, werd met zijn kapitein Willem, heer tot Isendoorn, luitenant van Jan van Beijeren, gevangen genomen in den strijd tusschen dezen en Jacoba van Beijeren te Gorcum, den eersten December 1417.

Zie Goudhoeven, *Chron.*, bl. 121; van der Kemp, *Beschrijv. van Gorinchem* enz., bl. 207; van Leeuwen, *Bat. Ill.*, bl. 991; Kok.

[Vrank van der Houve]

HOUVE (VRANK VAN DER), zoon van Vries van der Houve en Maria van Coudenhoven, werd in 1529 door den graaf van Hoogstraten, als stadhouder van Holland, 'gecommitteerd om in Braband en Vlaanderen koopers te zoeken eerst van *f* 3900 's jaars, mitsgaders nog andere van *f* 3000 's jaars, die bij de

staten van Holland geconsenteerd waren te verregelen op de vijf steden van Holland, ten laste van den keizer.' Hij huwde Agnita de Groot, dochter van Hugo de Groot en Maria van Almonde en liet kinderen na.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.*, bl. 992; van der Houve, *Handv. Chr.*, bl. 189, Kok.

[Abraram van der Houve]

HOUVE (ABRARAM VAN DER), zoon van Apert Fransz. van der Houve, bierbrouwer te Delft, legde zich toe op het historieschilderen, bezocht Rome, werd na zijne terugkomst vaandrig bij de schutterij zijner geboortestad, waar hij 15 Februarij 1621 in den ouderdom van 45 jaren overleed.

Zie R. Bostet, *Beschrijv. van Delft* (Delft 1729); Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en vlaams. Kunsts.*, D. III., bl. 759.

[Apert Fransz. van der Houve]

HOUVE (APERT FRANSZ. VAN DER), vader van den vorige, bierbrouwer te Delft, leerling van Frans Florisz., kunstschilder van Antwerpen in 1570 overleden, beoefende de schilderkunst uit vermaak en bootste de schilderijen van zijn meester zóó na, dat liefhebbers 'er al zoo grooten smaak in vonden als in het werk van dezen.'

Zie R. Bostet, *Beschrijv. van Delft*, bl. 777; Van Mander, *Lev. der Schild.*, bl. 242, *b.* (uitg. van de Jongh), D. I. bl. 352; Kramm, t.a.p.

[Salomon van der Houve]

HOUVE (SALOMON VAN DER), zoon van den vorige, had aanvankelijk van 1558 tot 1564 het burgemeesterschap binnen zijne geboorteplaats Schiedam bekleed, doch was, uithoofde van zijne verdraagzaamheid en toegevendheid jegens de hervormden bij de Roomsche geestelijkheid zeer gehaat; deze wist te bewerken dat hij bij den hove van Holland wegens ketterij aangeklaagd en veroordeeld werd, ten gevolge waarvan hij van zijnen post ontzet werd en zeven jaren in de gevangenis op de voorpoort te 's Gravenhage moest doorbrengen, omstreeks denzelfden tijd dat de vier bekende priesters Adriaan Janse, Huibert Adriaansz., Wouter Simonsz. en Sibrandus Jansz., pastoors van IJsselmonde, de Lier, Monster en Schagen, insgelijks wegens ketterij aangeklaagd en veroordeeld, te 's Hage geworgd en daarna verbrand zijn. (Men zie P. Bor, *Ned. Hist.*, V Boek; Hooft, *Ned. Hist.* p. 211; Brandt, *Hist. der Reform.*, I D. X B. p. 510.)

Van der Houve op eene even gelukkige als wonderdadige wijze uit zijne gevangenis ontsnapt zijnde, voegde

zich, naar Duitschland gevlugt zijnde, bij de Watergenzen en werd in 1572 bevorderd tot scheepskapitein, in welke hoedanigheid hij met den graaf van Lumeij den Briel heeft helpen innemen.

Eindelijk tot zijne vorige ambtelijke betrekking teruggekeerd, is hij bailluw en schout van den Haag geworden, alwaar hij in 1584 is overleden.

Zie van der Houve, *Hands. Chr.*, bl. 188; van Leeuwen, *Bat. Ill.*, bl. 992; van Alkemade en van der Schelling, *Beschrijv. van den Briel*, bl. 374; Cleijn, *Dankoffer*, bl. 38; De Riemer, *Beschrijv van 's Gravenh*, D. III. bl. 45; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. VI. bl. 345; van Groningen, *Geschied. der Watergeuz.*, bl. 128, 251; Hoogstraten, Kok.

[Gideon van der Houve]

HOUVE (GIDEON VAN DER), broeder van den vorige, was raad en rentmeester-generaal van Gelderland en huwde Maria, dochter van Cornelis van Borssele. Hij liet kinderen na.

Zie van der Houve, *Handv. Chr.*, bl. 188; van Leeuwen, *Bat. Ill.*, bl 992; Hoogstraten, Kok.

[Carel van der Houve]

HOUVE (CAREL VAN DER), zoon van den vorige, sneuvelde bij het leger van Ostende in 1605. Hij huwde Johanna van Voorst, die hem ééne dochter schonk.

Zie van der Houve, *Handv Chr.*, bl. 188; van Leeuwen, *Bat. Ill.*, bl. 993; Hoogstraten, Kok.

[Jonker Matthijs van der Houve]

HOUVE (Jonker MATTHIJS VAN DER), schildknaap, heer tot Campen, zoon van David van der Houve en Johanna, dochter van Matthijs Croeser, ridder, en van Anna Schorf, werd in 1577 te 's Hage geboren. Hij is de schrijver van de

Handvest of Charterchronyck van de landen van Oud-Bataviën, *Oud-Vriesland*, *Oud-Francenland. Nu Holland*, *Zeeland*, *West-Vriesland en de andere Vrteslanden*, *Gelderland*, *Utrecht ende Over-IJsel*, *Maeckende het vrije heerschende vereenighde Nederland*, 2 d., Leyd. 1636, 's Gravenh. 1638, 2de verm. en verb. druk Leyd. 1646, fol.

Het 3de, 4de en 5de deel of *Vervolg op de twee reeds uitgegeven deelen zijnde de originele copie door den auteur zelven geschreven en ter uitgave gereed gemaakt*, *loopende van* 863-1482, *benev ns een afzonderlijk memoriaal der voornaamste zaken*, bestaat in hands.

Nog komt voor *Handvesten*, *privilegiën ende c tuijmen der stede en lande van Toole*, *geschreven door Jhr. M.v.d.H. en vermeerderd door K. van Alkemade en P. van der Schelling*, hs. fol., 2 stukken, thans in bezit van Mr. Bodel Nyenhuis.

Hij huwde 1. Elisabeth van Steenhuijs, dochter van Joost van Steenhuijs en van Françoyse van Maschereel Wijnandtsdr., 2. Pieternella de Heere. Hij liet twee dochters, Johanna en Anna Pieternella van der Houve, na.

Zie van der Houve, *Handv Chr.*, bl. 188; van Leeuwen, *Bat. Ill.*, p. 993; Hoogstraten, Kok; Bodel Nijenhuis, *Biogr. Lijst van Plaatsbeschr.*, Nr. 46, 2104; *Cat. C. van Alkemade en P. van der Schelling*, bl. 40; *Cat. eener belangr. verzam. van Boek. van B. Scheurleer*, Dec. 1844, bl. 124; van der Chijs, *Munt. van Holl. en Zeel.*, bi. 114.

[Hendrik Christiaan van der Houven]

HOUVEN (HENDRIK CHRISTIAAN VAN DER), zoon van Johannes Henricus, predikant te Nieuw-Beijerland, en van Elisabeth van Gennep, werd aldaar den 26 November 1773 geboren, en overleed te 's Hage, op het huis ter Noot, den 9 December 1852.

Hij begaf zich vroegtijdig naar Rotterdam, om zich aan den koophandel toe te wijden, en slaagde daarin bij uitnemendheid. Gedurende het bestaan van de regtbanken van koophandel werd hij daarvan president, terwijl bij de oprigting der Nederlandsche handelmaatschappij de keuze van zijne majesteit Willem I zich op hem, als directeur dier maatschappij voor Rotterdam, vestigde. Niet dan noode voldeed hij aan die roepstem, omdat hij aan Rotterdam, met zijn gezin, door zoo vele banden van vriendschap en bloedverwantschap verbonden was. Eenmaal echter te 's Hage, en ofschoon daar zeer tot zijn genoegen, ijverde hij onophoudelijk voor de verplaatsing der handelmaatschappij naar Amsterdam, vermits hij het voor de belangen dier inrigting onbestaanbaar beschouwde, dat zij hare werkzaamheden niet onmiddelijk ter plaatse uitoefende, alwaar handel gedreven werd. Opvolgend staatsraad in buitengewone dienst, lid van de eerste kamer der staten generaal, commandeur der orde van den Nederlandschen leeuw, verwierf hij inzonderheid als president der Nederlandsche handelmaatschappij eene zeldzame mate van achting, goedkeuring en vertrouwen gedurende vele jaren. In een bijzonder berigt omtrent hem in het *Dagblad van 's Gravenhage*, van 13 December 1852, dat in het algemeen omtrent zijne verdiensten en edele hoedanigheden, lezenswaardig is, vindt men aangeteekend, dat hij het was die voor het eerste jaar de balance der Nederlandsche handelmaatschappij opmaakte, dat meesterstuk van naauwkeurigheid, zooals van Ouwerkerk de Vries, die noemde in zijne *Verhandeling over den Nederlandschen koophandel*, Haarl. 1827, bl. 238 en 239. In den handel, in het verband van Java met het moederland, zag hij voor beiden bronnen van welvaart en voor-

spoed. Ernstig waarschuwde hij tegen alle pogingen om die banden los te maken.

Hendrik Christiaan van der Houven, huwde te Rotterdam, op den 17 Mei 1802, Johanna Elisabeth van Gennep, zijne volle nicht, (geb. 1778, overl. 1850) zuster van mr. Arnoldus van Gennep, reeds in dit woordenboek vermeld, en liet in de vrouwelijke lijn onderscheiden afstammelingen na, daar een eenige zoon naauwelijks den leeftijd van twee jaren mogt bereiken. Zijn portret bestaat.

Partic. berigt.

[Jan Baptiste Houwaert]

HOUWAERT (JAN BAPTISTE) van zijn geboorte of afkomst is niets bekend; maar bij het ontstaan der Spaansche onlusten vinden wij hem te Brussel, waar hij omgang had met de aanzienlijksten des lands en als raad en rekenmeester van Brabant onder de patriciers gesteld werd. Waarschijnlijk was hij aan een der kamers van rhetorica als factor, deken of welligt als beschermer verbonden, althans bij de blijde inkomste des prinsen van Oranje, dat is bij de verheffing van Willem I tot ruwaard van Brabant, zien wij hem een bedrijvig aandeel nemen in de feestviering der rederijkers, die hij met groote voldoening der gemeente aller voortreffelijkst bestuurde. Een jaar later gold het de blijde inkomst van Matthias en de benoeming van Willem I tot stedehouder des aartshertogs, eene benoeming die de prins vooral aan het volk van Brussel te danken had, en van de zijde der rederijkers wederom plegtig gevierd werd. Houwaert beschreef zoowel de eene als andere feestelijkheid en vlocht er zijne verzen door heen, en zoo ontstonden er een paar monographien, voor een betere kennis van dien tijd van belang. Als een groot voorstander van Matthias en den prins van Oranje hechtte Houwaert zich ook aan Marnix van Aldegonde en vertaalde zijne beroemde oratie voor de Duitsche rijksgrooten te Worms gehouden. Ter verdediging van Brussel opgeroepen, bestuurde hij de fortificatien, deed zijne ronden en wachten en schreef, onder het rumoer der wapenen verschillende gelegenheidsstukken en andere gedichten, o.a., *Pegasydes Pleyn en Lusthof der Maechden*, waarin hij betoogde hoe dat de schoone sexe dikwijls in groot gevaar is en niet beter kan beminnen dan God. Onuitputtelijk was de goedkeuring en lofspraak der Brabantsche rederijkers op dit werk. Men noemde hem een anderen Homerus.

Ofschoon Houwaert zich als arm voordeed, bezat hij echter, behalve zijn vaderlijk erfdeel, aanzienlijke goede-

ren, die hem, bij huwelijk met Catharina van Couwenberg waren aangekomen. Reeds in 1560 kocht hij den zoogenaamden Wijngaertsberg te St. Josse ten Node, een der voorsteden van Brussel, waar ook Granvelle zijn villa had. Hij vereenigde den Wijngaertsberg met den Strytbeemt en bouwde er Kleyn Venegien, waar hij zijn *Lusthof der Maegden*, *de vier Wterste*, *de generalen loo der werelt*, *Paranesis Politica* en *den Handel der Amoureusheyt* bewerkte.

Bij de overgave der stad vinden wij Houwaert, die zoo veel tot hare verdediging beproefd had, in de commissie van verdrag, 1585. Later voltooide hij nog eenig dichtwerk, dat hij aan den hertog van Parma opdroeg.

Hij overleed den 11 Maart 1599 in den ouderdom van 68 jaren, en werd in de kerk te St. Josse ten Node, waar ook zijne vrouw begraven is, met veel plegtigheid bijgezet. Een sierlijke grafsteen vertoont ons den stichter van Kleyn Venegien, in het gewaad van een tuinman, waar boven zijn spreuk: Inter utrumque tene (Houd Middel Mate). Ook vervaardigde Joannes Rochius een Latijnsch grafschrift op hem. De afbeelding van J.B. Houwaert vindt men met zijn blazoen en zinspreuk op een der gedenkpenningen op hem bij van Loon voorkomende en op het titelblad van *Pegasydes Pleyn.* Als rederijker was hij een der beste navolgers van Matthijs de Casteleyn en de roem Brusselsche kamers. Sweertius noemt hem *poeta Belgicus inter primos*. Zijn poëzy is echter weinig meer dan berijmd proza, terwijl de onderwerpen die hij behandelde, van groote belezenheid getuigden. Ook in Noord Nederland werden zijne gedichten, blijkens de menigte herdrukken, met graagte gelezen. Hij schreef:

De triumphante inkomste des prince van Oranje 23 *Sept.* 1577. *Rhetorickelyck ghecomponeert door J.B.H.*, Antw. Ch. Plantijn, 1578, 4°.

Sommaere beschryvinge van de triumphelcyke inkomst van den doorluchtighen ende hooghgeboren aertshertoghe Matthias, *binnen die princelycke stadt van Bruesele in 't jaer* 1578, *den* 18 *Jan.*, *mitsgaders die tooneelen poincten etc. gheinventeert ende ghecomponeert deus J.B.H.*, Antw., Ch. Plantijn, 1579, 4°., met de portretten van Matthias en Willem I.

Oratie der ambassadeuren van den doorluchtighen Prince Matthias, *aertshertogh van Oostenrycke*, *verhaelt in den rijckxdach*, *ghehouden tot Worms*, *Rheteryckel in ons Nederl. tale overghestelt door J.B.H.*, Antw., Ch. Plantijn, 1578, 4°.

Milenus clachte, *waerinne de groote tirannye der Romeynen*

verhaelt ende den handel van desen tegenwoordigen tijt claerlijck ontdekt wordt, *met gelycke Clachte van den Ambassadeur der Hebreen en d' Antycke Tafereelen*, Antw., W. Silvius, 1578, 4°., Dordr. 1577, 4°., 1598, 4°.

Den val ende opstand van den Coninck ende Prophete David met bijvoegh. van 7 leedtuygende Psalmen, Gendt 1620.

Annius en Lucius, Antw. bij Plantijn, 1579, 4°.

Die clachte ende troost van Belgica, *Rhetorijckelijck gheinventeert bij J.B.H.*, *Bruesele* 1583, 4°.

Pegasydes pleyn en lusthof der Maechden, *gheïnventeert ende Rhetorijckelijck gecomponeerd bij J.B.H.* Antw. Ch. Plantijn, 1582-1583, 4 d. 4°., met pl., Leiden 1611, 2 d., Rotterd. bij Jan Leendertse Berewout, Ao. 1615, 2 d. 8°. Achter aan staat *gedrukt tot* Leyden bij Uldinck Cornelisz. en Cornelis Abrahamsz., Ao. 1614, het titelblad, waarop het portret, is door W. Delft gegraveerd, Delft 1622, 8°., 1623, 2 d., 4°., Antw. 1684.

De vier wterste van de doot, *van het oordeel*, *van d' eeuwiche leven*, *van de pyne der hellen*, *schrifturelyck gheinvenleert ende rhetorijckelijck gecomposeert bij J.B.H. conseillier enz.*, Antw. C. Plantijn, 1583, 4°., 's Hage 1605, 1613, 1614, 4°., Leeuw., 1614, Amst. 1616.

Wibrandt Michiels vervaardigde eene bloemlezing van dit werk, nog in hands. aanwezig, getiteld: *Schriftuurlicke rymen*, *leerende hoe een christen mensche hem teegen des bedrieghlijken weerelts ende vleesche aenlockende lusten des duyvels tentatiën ende kettersche vervoeringen in waren gelove*, *hope ende liefde met becommernisse zyner zalicheyt zall wapenen ende draghen*, *getogen uyte* 4 *wterste*, *met grooten arbeyt rhetorijckelijck gecomponeert*, *door den vermaerden ende constigen Nederlantschen poëet heere J.B.H.*, *in 't kort vervaet ende in deesen ordre gestelt door Wibrant Michiels van Beetgum*, Ao. 1616.

Nog vindt men:

Summa ende bekentenisse christelycker leer der predicanten die in Oost-Frieslandt omtrent tachtentich jaren voorleden, *opentlyck ghepredickt ende gheleert hebben enz. Met noch een schoone bekentenisse. Schriftuerlijck inventeert ende rhetorijckelijck ghecomponeert bij Johan Baptiste Houwart conselier ende meester ordinaris van die reeckeninge des hertochdoms Brabandt beschreven in zijn boeck van de vier wtersten des menschen*, in Anno 83 t' Antwerpen gedruckt bij Christoffel Plantijn, door Casparum Coolhaes, Anno 1603, 4°.

Den generalen loop der werelt begrepen in zes vermake-

lijcke boeken. De 1ste uitgave waarschijnlijk omstreeks 1582, Amst. 1602, 4°., 1612, 4°.

Paranesis Politica, *Politysche onderwysinghe tot dienste van alle menschen*, *om te gebruycken matigheid in voorspoet en standvastigheid in tegenspoet*, Leeuw. 1614.

De handel der Amoureusheyt, *inhoudende vier poëtische spelen van Sinne*, *van Jupiter en Yo*, Brussel 1583, 4°.

Den handel der Amoureusheyt, *inhoudende vier poëtische spelen:* 1. *van Aeneas ende Dido*, 2. *van Narcissus ende Echo*, 3. *van Mars ende Venus*, 4. *Leander ende Hero*, *poëtelijck geinventeert ende rhetorijckelijck ghecomponeert door heer ende meester Johan Baptiste Houwaert*. Tot Rotterdam bij Jan van Waesberghe, Ao. 1621, 8°.

Goddelycke utile instructie, Antw. J. de Laet, 1562, 1582, 4°.

Retrogatie incarnatie, Antw. 1563, 4°.

Remedie der liefde door Ovidius rhetorijckelijck overgeset, Brussel 1583, 8°.

Den wellecomme en congratulatie van den hoochgeb. vorst Ernesto, *des roomschen keysers broeder* (*door L.B.H.*), Bruessel, J. Momm aert. - *Houwaerts Moralisatie op de coemst van denselven prince*, Ibid id. 1594.

't Huwelijk van de Discrete Jonkvrouwen, 4°., door Abcoude vermeld.

Zie *Biogr. Univ.*, Jöcher, Adelung, Hoogstraten, Kok, Nieuwenhuis, Kobus ende Rivecourt; Sweertii *Ath. Belg.*, p. 69; Val. Andreas, *Bibl. Bolg.*, p. 394; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. I. p. 571; Siegenbeek, *Bekn. Geschied. der Ned. Lett.*, bl. 64; van Kampen, *Bekn. Geschied. der Ned. Lett. en Wetens*, D. I. hl. 212, 213; Willems, *Verhand. over de Ned. Taal en Letterk.*, D. I. bl. 286 volgg.: de Vries, *Geschied. der Ned. Dichtk.*, D. I. bl. 50; Kops, *Korte schets der geschied. der Reder.*, D. I. bl. 57; Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. I. bl 424; Snellaert, *Schets eener Geschied. der Ned. Letterk.*, bl. 36, 75, 88, 89; IJ peij, *Geschied. der Ned. Tale*, D. bl. 401; van Loon, *Nederl. Historiep.*, D. I. bl. 245; Hense en Wauters, *Hist. de la ville de Bruxelles*, T. I. p. 465, 575, T. III. p. 602; Scheltema, *Geschied- en Letterk. Mengelw.*, D. IV. St. I.; *Friesche Volksalm.* 1846, bl. 409; J. Verheijden, *Afb. van Mann die den Rooms. enz.*, bl. 96; IJ peij en Dermout, *Ges. der Herv. Kerk*, D. I. *Aanteek.*, bl. 91; Kist en Roijaards, *Archief*, D. IV. bl. 143, D. VIII. bl. 183; *Joh. Bapt. Houwaert*, *door Prof.* L.G. Visscher, in *Berigten van het Hist. Genoots. te Utrecht*, Jaarg. I. en *Aanteek.* van Mr. van Dam van Noordeloos op dit stukje in *Kron. van het Hist. Genoots.*, 2e Jaarg., bl. 93 volgg.; Brandt, *Dagwijz. der Geschied;* M. Adam, *Vitae Jurisc.*, p. 70; Bayle, *Dict.*, voce H. Mileg; *Cat. Bibl. Harleyana*, mss. T. II. p. 691, Nr. 2419; *Cat. v. Henskens*, Nr. 5, bl. 1; *Cat Bibl. Reg. Hag.*, 1838, p. 134, Nr. 1859; *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 216, 217; *Cat. der Bibl. van v. Hulthem*, D. IV. bl. 118, 119, 325, 338; *Cat. Meerman*, T. II. p. 170, Nrs. 556, 558, 559, p. 178, Nr, 2200; *Cat. Wachendorf*, p. 54, Nr. 613, 669; *Cat*

Hoenfft, bl. 76 Nrs. 951, 952; *Cat. Röver*, T. I. p. 290; *Cat. J. Schouten.* bl. 99; *Cat J v. Voorst*, D. III. bl. 44; *Cat. v.d. Aa*, bl. 67; *Cat Koning*, D. II. bl 330; *Navorscher*, D V. bl. 248; D. VI. bl. 27, 28, 82, 143; Schotel, *Geschied der Reder*, D. bl. 75; Abooude, *Naamreg.*, *Aanh.* bl. 105; Muller, *Cat. van Portr*.

[Hermes Houwaert]

HOUWAERT (HERMES) minderbroeder, lector in de godgeleerdheid te Leuven, overleed 12 December 1567 te Mechelen, waar in hands. van hem bewaard werd:

Commentarius in lib. I *et* II *Sententiarum*.

Zie Val. Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 385; Foppens, *Bibl. Belg*, T. I. p. 479.

[J.P. Houwaert]

HOUWAERT (J.P.) gaf in het licht:

Henr. Bunting, *Itinerarium S. Scripturae. Dat is een Reijsboeck over de gansche Heylighe Schrift*. Haarl. J. Casteleyn 1614, 4°.

Zie Muller, *Cat. van Godgel. Boek.*, bl. 53.

[Menno Houwarda]

HOUWARDA (MENNO) of Menne van der Munte, een der edelen uit de Ommelanden en het Oldampt, die zich (1400) verbonden en deze landen aan hertog Albert opdroegen. De woede der Schieringers hierdoor gaande gemaakt, verdreef ze en dwong ze het land te verlaten. Het slot van Houwarda te Termunte (te Klein-Termunte) werd bemagtigd en door de stad Groningen, tot groot verdriet der Ommelanders, in bezit gehouden. Later keerde hij terug, doch werd in 1417 door keizer Sigismund mede in den rijksban begrepen, waaruit ook hij in 1419 werd ontslagen. In 1422 was hij onder de Vetkoopers, bewesten en beoosten den Eems en in Groningen, in een bijeenkomst der wereldlijke en geestelijke staten tusschen de Wezer en Stavoren te Groningen om over eenen vrede met de Schieringers over de Lauwers te handelen.

In 1426 behoorde hij tot de vergadering van Oostfriesche hoofdelingen, waarin besloten werd de dijken in het Oldambt en in Reiderland langs den Dollard te maken en de oude gebruikelijke wetten, regten en gewoonten, tot groot voordeel des lands, weder in te voeren.

Zie U. Emmius, *Hist. Fris.*, p. 241, 266, 1289; Occo Scharl, *Kronyk van Vriesland*, bl. 167, 168; Beninga, *Historie van O. Friesl.*, bl. 214, 215; Mieris, *Charterb.*, D. IV. bl. 621; Westendorp, *Jaarb van on voor de Prov. Groningen*, D. I. bl. 301, 308, 309, 353, 365, 441.

[Ailco Houwarda]

HOUWARDA (AILCO) van Termuntem, hoofdeling van het Klei-Oldambt, ontmoeten wij in 1436 op eene bijeenkomst op het slot de Holm te Termuntem en later te Emden gehouden om de geschillen tusschen de Groningers

en de Hamburgers te Emden te vereffenen. Men kon echter aldaar tot geen besluit komen, wijl A y l c o en E p p o G o c k i n g a te Zuidbroek, weinig tot inschikkelijkheid jegens Groningen, van welke stad zij oordeelden zeer onbillijk behandeld te worden, genegen waren. Althans legden zij den handel dier stad allerlei beletselen in den weg. In 1437 werd echter door E d z a r t E l i r k s e m a van Grietzijl, het geschil bijgelegd, doch A i l c o behield de Hamburger bezetting op zijn kasteel te Termunten, die hij er gedurende de oneenigheden in gelegd had, en waarmede hij op het grondgebied van Groningen plunderde en stroopte.

Daar de bezetting steeds voortging met den handel der Groningers hinder en nadeel toe te brengen, besloten de Groningers ze onverwacht te overrompelen, dat ook gelukte. A i l c o was nu genoodzaakt toe te geven. Hij gaf zijn burg met 200 jukken land der stad Groningen ten onderpand, totdat alles door van wederzijds gekozene scheidslieden zou zijn vereffend. Hij overleed kort na deze overeenkomst in 1440.

Zie U b b o E m m i u s , *Bist. Fris.*, p. 341, 343, en d e A g r e , *Frisiao*, p. 30, 32 (ed. in fol); B A l l i n g , *Lofrede*, bl. 93, 94; F o k k e S j o e r d s , *Jaarb. van Friesl.*, D. V. bl. 194, 226; S c h o t a n u s , *Chron. van Vriesl.*, bl. 227, 288; *Tegenw. staat van alle volken*, D. I bl. 57; W e s t e n d o r p , *Jaarb. van en voor de prov. Groning.*, D. II. bl. 483, 489, 491; A r e n d , *Vad. Geschied*, St. III. bl. 193, 197, 198; v.d. C h i j s , *de Munten van Groningen*, *Friesland en Drenthe*, bl. 389, 392, 403, 404.

[Jarich Houwarda]

HOUWARDA (JARICH) Groningsch edelman, zat 33 jaren gevangen op de galeijen van Spanje omdat hij onder B r e d e r o d e gewapend tegen de Spanjaarden was opgestaan, In 1601 werd hij als apointé geplaatst op de groote galei, met *f* 14 maandelijksch tractement en belofte van bevordering, waarschijnlijk wel door tusschenkomst van de staten generaal, aan welke 31 Maart 1601 een aanbeveling uit Groningen en Ommelanden gekomen was.

Zie *Navorscher*, D. IV. bl. 256.

[Elsje van Houweningen]

HOUWENINGEN (ELSJE VAN), brave en schrandere dienstmaagd van H u i g d e G r o o t , wier geboorteplaats en geboortejaar onbekend bleven, in weerwil er onderzoek naar gedaan is, zoo te Dordrecht als te 's Hage. Zij is vermaard door het deel dat zij nam aan de ontvlugting van d e G r o o t uit Loevestein. De geschiedenis schrijft de uitvinding van het middel, dat d e G r o o t de vrijheid bezorgde aan zijne vrouw toe; doch S t o l k e r meldt daaromtrent het volgende: ‘Onder een zeer aanzienlijke menigte van papieren, uit de

nalatenschap van wijlen Geraert Brandt en zijne zonen Kasper en Johannes Brandt herkomstig en onder mij berustende, bevindt zich een blad in folio, beschreven met de hand van Kasper, den schrijver van het leven van Grotius. Dit blad nu behelst een gedeelte of wel den aanvang van het verhaal van zijne ontkoming, en komt, wat de laatste helft betreft, overeen met hetgeen daarvan in het gedrukte werk te lezen is; doch de eerste helft meldt de aanleiding om op de list te denken, waarvan het gedrukte geen woord rept. Elsje namelijk komt daarin voor, als vertellende aan de Groot en zijne vrouw, dat zeker vader aan zijne dochter den omgang verbood met eenen jongman, die bij haar den vrijer speelde, en, staande de verkeering, door eene bankbreuk schade geleden had; doch dat de gelieven den vader door een list verschalkten. ‘De dochter (dus luiden de woorden van Brandt) hem liefhebbende en niet willende verlaten, maakte telkens gelegentheid, om hem ten huize van een zekere weduwe, een van haar beste vriendinnen te spreken, welke weduwe uitvond hem in een koffer te doen, en, voorgevende eene reis naar buiten te willen doen, den vader van de vrijster te verzoeken, dat koffer te willen bergen, 't geen toegestaan zijnde den verliefden jongman den weg baande om met het koffer in huis en op de vrijsters kamer te geraken. Op het hooren van deze vertelling (zoo vervolgt Brandt) beginnen de heer de Groot en zijne vrouw te lagchen; 't geen Elsje ziende, haren heer te gemoet voerde: *Ik weet wel waarom gij lacht*, *gij zoudt ook op zulk een wijze met een koffer*, *wel uit dit kasteel gedragen willen zijn*. Hierop begon de vrouw van de Groot dit stuk met haar gemaal te overleggen enz.’

Elsje volgde de Groot naar Parijs, waar zij meer als vriendin dan als dienstmaagd werd bejegend. Maria van Reigersberg maakte meermalen in hare brieven van haar gewag.

Zij huwde 10 Aug. 1625 te 's Hage, waar zij toen woonde, met Willem van de Velde, bij wien zij kinderen had.

Er bestaan monographiën van Elsje, waarin echter niets meer voorkomt dan de geschiedenis mededeelt. Ook is zij meermalen bezongen en hare trouw en moed op het tooneel gebragt door Frederik Duym in *de dry deelen van Huig de Groot* enz., Amst. 1762.

Zie, behalve Brandt, Burigny en andere levensbeschrijvers van Grotius, *Iets ter verbetering der naamstelling onder de portraiten van Willem van der Velde on Elsje van Houwening*, *zoo als dezelve zijn geplaatst in den Almanak voor het Schoone en Goede voor* 1822,

met haar portret en dat van haren man door Jacob Scheltema in zijn *Geschied- en Letterk. Mengelw.*, D. III. St. II. bl. 229; A. Stolker, *Onbekende bijzonderheid wogens Elsje van Houwening*, *bij de Groot's verlossing van Loevestein*, in *Alg. Vaderl. Letteroef.* 1809, *Mengelw.*, bl. 36 volgg.; *Navorscher*, D. I. bl. 220, D. II. bl. 102, 163, 258.

[J. van Houweningen]

HOUWENINGEN (J. VAN), schreef:

Verhand. over het verdiepen van het Y. Met kaart. Amst. 1777, 8°.

Zie *Cat. der Bibl. van Amsterd.*, bl. 387.

[Erasmus van Houweningen]

HOUWENINGEN (ERASMUS VAN) was volgens zijn eigen verhaal in de voorrede van het ten jare 1597 te Leyden bij Fr. van Ravelinghen uitgegeven *Penninckboeck* enz., toen sedert 17 of 18 jaren inwoner der stad Dordrecht, terwijl hij elders zegt: ‘dat het toen meer als 50 jaeren was, dat hij zich op geschiedenissen te lezen had beginnen toe te leggen, en eene munt- en penningverzameling aan te leggen, terwijl diverse groote heeren hem hadden verzocht de Hollandsche munten afgebeeld in het licht te geven.’ Men mag alzoo aannemen dat van Houweningen omstreeks 1540 het eerst het levenslicht heeft aanschouwd. Verder is ons niets van den man bekend als dat hij te Dordrecht het beroep van zilversmid en graveur zou hebben uitgeoefend. Hij droeg zijn werkje, dat in 4°. gedrukt is, op aan de heeren staten van Holland, mitsgaders de heeren schout, burgemeesters en regeerders der vermaarde stad van Dordrecht.’ De eerste druk is tamelijk zeldzaam, de tweede minder. Cornelis van Alkemade heeft het later in zijn *Muntspiegel der graaven en graavinnen van Holland* bijna geheel overgenomen en aangevuld.

De titel van Houweningen's werkje is:

Penninck-Boeck, *inhoudende alle figuren van zilvere ende goude penningen*, *gheslaeghen by de graeven van Hollandt*, *van Dierick de 7*e *van dien naem tot Philippus van Bourgondiën toe*, *met het leven in 't cort van deselve graeven*.

De tweede uitgaaf, Rott. 1627, voert tot titel:

Penningboek ofte wegwijser der Kronyken van Dirk de VIIe *van dien naam enz. Met een korte Kronyke tot op deze tegenwoordige tijd*, *welke aanwijsen sal de navolgende schrijvers. E. van Meteren*, *de oude kronyk van Holland*, *P. Borre*, *P. Schriverius*, *Korn. van Karion*, *Joh. Sleidanus*, *Seb. Vrank*, *Tooneel der Keiseren*, *Ad. Junius*, *Rijmkronyk*, *Oud Bataviën*, *Ellert de Veer*, *Joh. Westerbroek*, *W Baudartius*, *enz*.

Zie Gouthoeven, *Chron.*, bl. 240; Boxhorn, *Theatr. Holl.*, p. 167; Val. Andreas, *Bibl. Belg.*, i.v.; Balen, *Beschrijv.*

van Dordr., bl. 228; P a r s , *Ind. Batav.*, bl. 323, 324, 325; A l k e m a d e , *Holl. Muntkron.*, Voorr.; L. S m i d s , *Schatkamer der Nederl. Oudh.*, o.h.w. *Munt;* W e s t e n d o r p , *Jaarboek. von en voor de Prov. Groning.*, D. II. bl. 688; V o g l , *Cat. libr. rar*, p. 354; P.O. v a n d e r C h i j s , *Tijdschr. van algem. Munt- en Penningkunde*, D. I. bl. 426-428; Dez., *Munten der Heeren en Steden van Overijssel*, bl. 168; *De Munten van Friesland*, *Groningen en Drenthe*, bl. 93, 112; *De Munten van Holland en Zeeland enz.*, bl 77, 85, 147, 187, 198, 199, 201, 303, 313, 338, 360, 364, 384, 385, 387, 556; *Handel. van het Prov. Genoots. van Kunst. en Wetens. in Noordbrabant over het jaar* 1861, bl. 60.

[Louis Houwens]

HOUWENS (LOUIS), resident van den staat aan het hof van Portugal, overleed tusschen den 7 en 8 Jan. 1731. V a n W i j n vermeldt zijn gevoelen over den handel der Portugezen in de Bahia.

Zie *Levensbeschr. van ber. en gel. Mann*, D. IV. bl 90; v a n W i j n , *Bijv. en Aanm. op* W a g e n a a r , *Vad Hist.*, D. XVIII bl. 126.

[Klaas Koenders Houwing]

HOUWING (KLAAS KOENDERS), landman uit Drenthe, is bekend door zijne dapperheid, betoond bij het beleg van Coevorden door de vrijwilligers in 1814. Hij en de maire van Dalen hielden, bij eenen bevolen storm, in het wijken van hun corps moedig stand en tot driemaal toe door de Franschen tot overgave opgeëischt, velden zij hunne aanvallers met kogel en sabel neder.

Zie J. K o n i j n e n b u r g , *Nat. Gedenkb.*, bl. 355.

[Jan Houwing]

HOUWING (JAN) werd omstreeks 1809 te Meppel geboren. Na zich reeds als student bij het vaderland verdienstelijk te hebben gemaakt, door, in de dagen van den Belgischen opstand, als vrijwilliger bij de flankeur-compagnie der Groninger-studenten de wapenen te dragen en den tiendaagschen veldtogt mede te maken, werd hij den 3 Maart 1832 aan de Groninger hoogeschool, na de verdediging eener dissertatie *de morbis cordis sympatheticis*, met den meesten lof tot medicinae en kort daarop tot artis obstetricae doctor benoemd. Ofschoon hij, zich te Heerenveen vestigende, binnenkort eene drukke praktijk verkreeg, wist hij echter tijd te vinden tot verdere beoefening van de wis- en natuurkundige wetenschappen, in welke hem reeds als student eene eervolle onderscheiding was ten deel gevallen wegens een antwoord op de wiskundige prijsvraag aan de Groninger hoogeschool, in den jare 1829, uitgeschreven, en tot het schrijven eener uitgewerkte dissertatie *de theoria elementi apparatus Voltaici;* na de verdediging waarvan hij in den jare 1835 met den meesten lof tot artium liberalium magister en philosophiae nat. doctor bevorderd werd. Het genootschap tot bevordering van genees-

en heelkunde te Amsterdam benoemde hem in 1841 tot haar medelid. Bij de vacature aan het athenaeum te Franeker, in den jare 1842, door het overlijden van den hoogleeraar Ens ontstaan, viel hem de eer te beurt van door euratoren mede te worden voorgedragen, om dat professoraat te vervullen; het is bekend dat de vernietiging van de laatste overblijfselen van een zoo beroemde en bloeijende Friesche hoogeschool die voordragt zonder gevolg deed blijven. In den jare 1844 werd hij benoemd tot lid der provinciale commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt in deze provincie.

Ofschoon hij door zijne buitengewone uitgebreide en drukke praktijk, welke hem dag noch nacht rust gunde, den tijd miste om zich door wetenschappelijke werken van grooteren omvang als schrijver bekend te maken, bewijzen toch bijdragen in wetenschappelijke tijdschriften, voorlezingen en enkele brochures, niet alle met zijn naam onderschreven, dat hem noch lust noch vermogen tot grondig wetenschappelijk onderzoek ontbrak; dat hij de behoefte der geneeskunde en de middelen om haar met te meer vrucht tot heil der maatschappij, ook in geregtelijke zaken, aan te wenden, had doorgrond; bewijzen eindelijk dat hij tot handhaving der waardigheid en regten van den stand, waarvan hij de pligten zoo getrouw vervulde, de pen wel en met goed gevolg wist te voeren.

Hij overleed 3 Januarij 1845, in den ouderdom van slechts 36 jaren.

Zie *Konst- en Letterb.* 14 *Febr.* 1845, Nr. 7.

[Fouke Houx]

HOUX (FOUKE). Den 17 Mei 1630 liep er, in Zeeland, onder den vice-admiraal Pieter Adriaensz. Ita, een vloot uit, door de W.I. maatschappij uitgerust, tot het aantasten van Brazilie. Het opperbevel over de aan boord zijnde troepen had Hendrick Loncque als generaal en admiraal te land. Ook de majoor Houx stond onder diens bevelen. Wij ontmoeten hem het eerst als aanvoerder der achterhoede, bestaande uit 965 man, in het gevecht tegen de Portugezen bij Rio Dolce en vervolgens bij de inneming van Olinda.

Zie L. van den Bosch, *Doorl. Zech.*, D. II. bl. 79, 80.

[Antonius Hovaeus]

HOVAEUS (ANTONIUS) of van Hove of welligt van den Hoef naar zijn geboorteplaats Egmond op den Hoef, niet gelijk sommigen willen Wormer, begaf zich in den geestelijken stand, werd monnik in de beroemde abdij zijner geboorteplaats en geraakte allengskens in zulk een hoog aanzien dat men in 1560, bij het overlijden van den abt

Willem van der Goes, het oog op hem wierp om diens plaats te vervullen. Zijne verkiezing had echter niet plaats, wijl deze abdij met het nieuw opgerigte bisdom Haarlem vereenigd werd. Tot schadeloosstelling gaf Philips II hem de abdij van Epternach in het Luxemburgsche, waar hij, volgens Sweertius, 6 Sept., doch volgens Paquot, 8 Oct. 1568 overleed. Op zijn sterfbed vervaardigde hij deze regels, welke men in zijn grafzerk hieuw.

Hie jacet excelsi praeceptor amoris Hovaeus,
Expectatque sui judicis ora Dei
Urna ferat flores, vernent atque omnia circum
Corpus humi cubitet, mens colat alta polos.

Hovaeus was een zeer geleerd man, die met de meest beroemde mannen van zijn tijd, o.a., met Viglius ab Aytta in briefwisseling was. Hij beoefende de geschiedenis en toonde zich in zijne historische schriften zeer waarheidlievend. Zijne Latijnsche gedichten zijn middelmatig. Peerlkamp schreef: ‘Optabile esset, ut Ovidii exemplum in scribendi et rerum elegantia fuisset secutus.’

Men heeft van hem:

Antonii Hovaei, *Haecmundani*, *Abbatis Echternasensis electi*, *Zuermondius*, *vel de temporis nostri statu ac conditione dialogus*, *fortasse ob amabilem rerum varietatem non iniucundus*, Leidae 1564, 12°., aan Viglius opgedragen.

De arte amandi Deum, *a cessit Odarum*, *Hymnorum ac Precum liber*, Col. 1566, 12°.

Historie van de Edele welgeborene heeren ende graven van Egmond, *uyt de oude boeken bijeenvergaderd door heer Antonius Hoveus van Egmond*, *monnik in de selvè Abdye*, *ende daerna Abt tot Epternach in den lande van Luxemburg*, *alwaer hij anno* 1568 *overleden is. Als oock de lijste en korte Historie van de oude Hollandsche graven*, *in 't Latijn beschreven*, *door P.C. Bockenbergh van der Goude*, *nu eerst in 't Nederduitsch vertaeld*, Haarlem, bij P. Casteleijn, 1664, 4°.

B. Huydecoper en na hem J. Koning bezaten in hs.:

Die Chronycke ofte Historye der Eedele en welgeboren heeren ende baronnen van Egmont, *op het corste wt die oude boucken cortelinge gevonden in de abdye van Egmont door Anthonio Houen*, *medebroeder derselver Abdye. Ende van daar gemaekt Abt tot Epternaken*, *ende is daer gerust Abt wesende*, fol.

Deze chronyk eindigt met den jare 1589 en is omstreeks dien tijd zeer duidelijk op papier geschreven.

Mogelijk is het hetzelfde als dat, waarvan prof. Kist

uitvoerig handelt in *Kerkhistorisch Archief* van hem en prof. M o l l , D. II. bl. 81 volgg.
H o v a e u s heeft nog verschillende andere werken geschreven die niet tot ons kwamen.

Zie V a l A n d r e a s , *Bibl. Belg.*, p. 67, 68; S w e e r t i i *Ath. Belg.*, p. 132, 133; F o p p e n s , *Bibl Belg.*, T. I. p. 79, 80; P a q u o t , *Mém.*, T. VII. p. 320 seqq.; H o e u f f t , *Parn. Lat Belg.*, p. 20, 21; P e e r l k a m p , *de Poët*, *Lat. Neêrl.*, p. 81; d e W i n d , *Bibl. van Neerl. Geschied.*, D. I. bl. 176 volgg., 545, R ö m e r , *Geschiedk. Overzigt van de Kloosters en Abdijen*, D. II. bl. 66; *Cat. van Alkemade*, p. 13; *Cat. B. Huydecoper*, bl. 116, Nr. 40; *Cat. J. Koning*, D. I. bl 2, Nr. 10; *Cat. A.D. Schinkel*, bl. 24; J ö c h e r , A d e l u n g , H o o g s t r a t e n , K o k , K o b u s e n d e R i v e c o u r t , *Chron. van het Hist. Genoots*, D. VIII. bl 346; G l a s i u s , *Godgel. Nederl.*, o.h.w.; M u s i i *Solit.;* A. J u n i i *Epp.*

[Gerard Hovaeus]

HOVAEUS (GERARD) te Dordrecht geboren, volgens B a l e n , priester en een goed poëet, in 1604 gestorven.

Zie B a l e n , *Beschrijv. van Dordrecht*, bl. 208; S c h o t e l , *Avondst.*, bl. 99; Dez., *Illust. School te Dordrecht*, bl. II.

[Anna van den Hove]

HOVE (ANNA VAN DEN) eene dienstmaagd, oud veertig jaren, woonde in 1597 te Brussel bij de zusters R a m p a e r t s . Alle drie werden, op vermoeden van in het stuk des geloofs niet overeen te stemmen met de R.C. kerk, in de gevangenis geworpen. De zusters hare onkunde belijdende verwierven genade; A n n a , hoewel geringer van levensstand dan deze, haar in rijkdom en sterkte van geest overtreffende, voerde hare regters te gemoet ‘dat se een vrou sijnde, door haer aerdt en geringen staet, buiten bedenken van oproer maeken was, en ook, dit geloofde se, recht gevoelde, of, waer het anders, soo stak's in dooling, en 't waer billijk dat men 's haer ten goede hield: maer indien iemant door vreese vervoert, tegen sijn gemoedt, al waer 't schoon met waerheit te spreeken, quam te liegen, dat groot quadt stont niet den menschen, maar Gode toe te wreecken’ Toen de zaak in den raad behandeld werd, zou aartshertog A l b e r t u s v a n O o s t e n r i j k gezegd hebben, ‘volgt de plakaten,’ waarop zij veroordeeld werd op 't varen heiveld levend onder de aarde gedolven te worden. In de put geleid, wierp men eerst aarde op hare voeten, daarna op haar ligchaam, tot den hals toe, terwijl de Jezuiten telkens vroegen of zij zich nog niet had bedacht, en haar genade aanboden. Maar zij riep met onverschrokken moed: ‘die hier 't leven soekt te behouden, sal 't naemaels verliesen.’ Ook bad ze God om hulp tot dat de beul haar aangezigt met aarde dekte. Daarna deed hij eenige sprongen op haar ligchaam, en men hoorde haar nog zeer erbarmelijk roepen, tot groote

ontsteltenis der omstanders. ‘De standvastigheid deservrouwe,’ schrijft Brandt, ‘wierdt alomme met groot medoogen en lof verkondigt. Sedert zag men in de Spaansche Nederlanden niemand om geloofszaken ter dood brengen.’

Zie Bor, *Ned. Oorl.*, B. XXIV. bl. 31; Grotii *Hist.*, p. 285, 286; *Hist der Martel.*, bl. 503, 504; van Bracht, *Doopsgez. Martel.*, bl. 847, 848; van Meteren, *Ned. Hist.*, D. VII. bl. Brandt, *Hist. der Ref.*, D. I. bl. 809, 810.

[Arent van den Hove]

HOVE (ARENT VAN DEN) op *Cat. der Bibl. van J. Koning*, D. II: bl. 75, komt onder Nr. 70 voor, Arent van den Hove *voor* (over?) *de Regheeringe van de Coninginne ghedurende de minderjarichheyt van den Coninck* 1610.

[Johannes van Hove]

HOVE (JOHANNES VAN) laatste abt van de abdij van Mariënweerd bij Arnhem, leefde in de 2de helft der 16de eeuw.

Zie Kist en Royaards, *Ned. Archief voor Kerk. Geschied.*, D. V. bl. 187.

[Johannes van Hove]

HOVE (JOHANNES VAN) Bergensis, zoo onderteekende hij de acta der synode te Wesel, 3 Nov. 1568, waarvan hij lid was.

Zie 's Gravesande, *Twechonderdjarige Gedacht. der Synode te Wesel*, bl. 223; Kist en Royaards, *Archief voor Kerk. Geschied*, D. V. bl. 460.

[Johannes van Hove]

HOVE (JOHANNES VAN) geboren te Bousingen in West-Vlaanderen, bij Iperen, was in het laatst der 16de eeuw saaitrappier te Leyden. Hij huwde met Johanna Baudartius, zuster van den beroemden Wilhelmus Baudartius, die gedurende zijn verblijf te Leyden, in 1585 tot 1586, en na zijn terugkomst uit Duitschland 1593, bij hem inwoonde.

Zie *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. V. bl. 234-237.

[Johan van den Hove]

HOVE (JOHAN VAN DEN) Geldersch edelman. In de geschillen tusschen Rudolf van Diepholt en Zweder van Kuilenburg, die zich na den dood van Frederik van Blankenheim (1426) den bisschoppelijken zetel van Utrecht betwistten, werd de eerste door de Hoeksche, de andere door de Kabeljaauwsche partij begunstigd. De Gelderschen werden weldra in deze geschillen gewikkeld. De verrassing van Amersfoort gaf aanleiding tot het verbond tusschen Zweder en hertog Arnold, en sedert de onderhandelingen te Buren vruchteloos waren afgeloopen, verzond Rudolf zijne ontzegsbrieven aan den hertog

van Gelder; vele Stichtsche edelen met den graaf van Bentheim volgden zijn voorbeeld, terwijl kort daarna de Geldersche edelen, onder welke Johan van den Hove, ook de hunne aan den bisschop en het Sticht toezonden.

Zie *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. VI. bl. 145, 146; Nijhoff' *Gedenkw.*, D. IV. bl. XXII. volgg.

[M. van den Hove]

HOVE (M. VAN DEN) schreef:
Nederlands Treur-Toneel of vertooninge van Godts regtvaardige oordeelen over Nederlands inwoonders uytgestort, *naakt met de daartoe hoorende bewijsstukken opengelegt*, *beginnende van den jaare* 1743 *met de zeewormen en vervolgens met de strafoefeningen enoordeelen Godts tot den jaare* 1745. 4°.

Zie Abcoude, *Naaml. van Boek.*, 2*de Aanh.*, bl. 79.

[Marten van den Hove]

HOVE (MARTEN VAN DEN). Zie HORTENSIUS (MARTINUS).

[Pieter van den Hove]

HOVE (PIETER VAN DEN). Zie COURT (PIERRE DE LA).

[Fr. Petrus van Hove]

HOVE (FR. PETRUS VAN) schreef:
Apologismus polemicus ad Deuter. XVII *de judice controversiarum in causis religionis*, Antv. 1582.

Zie *Cat. Hulthem*, Nr. 1937.

[Mr. Nicolaas ten Hove]

HOVE (Mr. NICOLAAS TEN), noemt zich op den titel zijner *Mémoires généalogiques* te 's Hage 1773-1775 5 vol. 8°., raadsheer, generaalmeester van de munt en curator der Leydsche hoogeschool, in welke laatstgenoemde betrekking hij in de *Geschiedenis der Hoogeschool* van den hoogleeraar Siegenbeek niet voorkomt. Op *Cat.* van van Hulthem, No. 19443, wordt dit werk ‘un ouvrage précieux et savant’ genoemd, dat slechts in kleinen getale voor vrienden is gedrukt.

[Pieter ten Hove]

HOVE (PIETER TEN), met andere doopsgezinden in 1601 omtrent Witgenstein, op bevel van Johan van Steijn, grave tot Witgenstein, heer tot Homborg, om den geloove rondom een galg geleid, gegeeseld en ten lande uitgebannen met verbeurdverklaring zijner goederen.

Zie van Bracht, *Bloed. Toon. der Doopsgez.*, D. II. bl. 803.

[A.M. ten Hove]

HOVE (A.M. TEN). Terwijl Deventer nog in handen der Franschen was en de zwervende Fransche rondwacht door hare baldadigheden schrik en angst verspreidde en een corps gendarmes in Appeldoorn lag, begaf zich (wintermaand 1814) t e n H o v e naar Heerde, ten einde zoo mogelijk van daar een beschermwacht van de Kozakken te

bekomen. Hun luitenant Gagerine, die verstaanbaar Duitsch sprak, kwam met hem terug om zich van den toestand der zaken te verzekeren. Den 22 December verscheen reeds een bende Kozakken met den genoemden officier aan het hoofd. Op de tijding dezer aannadering nam de bezetting de vlugt en terstond beraamde men het ontwerp zich van de naburige vorstelijke lustplaats het Loo, in naam van den Prins van Oranje te verzekeren.

Zie Konijnenburg, *Nat. Gedenkb. der herniouwde Ned. Unie*, bl. 438.

[Michiel ten Hove]

HOVE (MICHIEL TEN), zoon van Nicolaas ten Hove en Cornelia Fagel, pensionaris van Haarlem, werd in 1640 aldaar geboren en was in 1664 in dienst der West-Indische compagnie. In 1672 werd hij pensionaris van Haarlem, was zeer gehecht aan zijn oom Gaspar Fagel en werd in de vergadering van Holland in veel gewigtige zaken gebruikt.

Toen deze (1688) overleed, werd hem, schoon zeer tegen het gevoelen van Holland, voorloopig het ambt van Raadpensionaris opgedragen, en waarschijnlijk zou hij, die zeer in gunst van Willem III stond, Fagels opvolger geworden zijn, zoo hij niet staande de deliberatiën hierover den 24 Maart 1689 overleden was.

Zie *Holl Merc.* 1688, bl. 166; Aitzema, *Saken van Stact en Oorlog*, D. V. bl. 213; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XV. bl. 471; Scheltema, *Staatk. Nederl.* i.v.; Kobus en de Rivecourt.

[Willem van der Hove]

HOVE (WILLEM VAN DER), heer van Wedde, Westerwolde (hij kocht in 1617 van de weduwe van Karel, graaf van Avenberg, dit leen voor *f* 125,000. Bij acte van den 21 Junij 1619 droeg hij zijn regt op Westerwolde weder over aan de stad Groningen voor een som van *f* 140,000) Blijham enz., een zeer aanzienlijk en zeer vermogend koopman te Amsterdam, ijverig voorstander der Remonstrantsche zaak, die de vestiging van Remonstranten in een nieuwe stad aan den Eider, zeer bevorderde. Op eigen kosten en met hulp van weinigen deed hij arbeidslieden derwaarts gaan; den 4 October 1621 legde zijn zoon Anthony den eersten steen van het eerste gebouw van Frederikstad in Holstein, en vervolgens bouwde hij een zoutkeet en eenige woningen en werd een der bewoners er van. Hij was vermaagschapt aan Huig de Groot en stierf

Zie Brandt, *Hist. der Ref.*, D. IV. bl. 135 verv., 409, 655; Tideman, *de Remonstr. Broederschap*, bl. 311; Dez., *Frederikstad aan den Eider en hare Hollandsche Gemeente*; IJpeij en Dormout,

Geschied. der Ned. Herv Kerk; D. II. bl. 274; H.O. F e i t h , *het regt der stad Groningen op het klooster te Apel*, Gron 1851; *Drentsche Volksalm*. 1847, bl. 123; *Navorscher*, D. VI. bl. 32, 187, 285; M u l l e r , *Cat. van Portr*.

[Frederick Pietersz. Hovelinck]

HOVELINCK (FREDERICK PIETERSZ.) van Enkhuizen, commandeur van den Grooten Christoffel, sprong in den aanvang van het gevecht bij Duins, 16 Sept. 1639, door zijn eigen kruid in de lucht.

Zie *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. V. bl. 256, 257.

[Aegidius van den Hoven]

HOVEN (AEGIDIUS VAN DEN), beoefenaar der Nederd. poëzy, bloeide in den aanvang der XVIIIde eeuw en arbeidde meest voor het tooneel.

Hij gaf onder de spreuk: *Tandem fit surculus arbor*, in het licht:
Sabinus, *treursp.*, Amst. 1702.
De verwarde Minnaars, *blijsp.*, ald. 1704.
De Student, *Stalknecht*, *kluchtsp*, ald. 1700.
De gelukte vermomming, *kluchtsp.*, ald 1701.
Lof der Muzyk, *kamersp.*, *door liefhebbers vertoond op de Kolveniers-Doelen tot Amst.*, *na het eindigen van het concert*, *gehouden door Jos. Sanderus*, ald. 1699, kl. 8°.

Zie W i t s e n G e y s b e e k , *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. IV. bl. 425; *Cat. der Tooneelsp van W. Henskes*, Nr. 39; *Naemr. der Tooneelsp. van J. van der Marck Adz.*, Nr. 1108; *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 117.

[C. van Hoven]

HOVEN (C. VAN) gaf godgeleerde verhandelingen in den *Bundel der godgel. oefeningen*, 8°.

Zie M a u r i k en N o o r d b e e k , *Naamrol van Godgel. Schrijv*.

[Catharina en Lidia ten Hoven]

HOVEN (CATHARINA en LIDIA TEN) bloeiden in het midden der XVIIIde eeuw. Zij waren beide dichteressen en schreven in de *Dichtk. Cypressenbladen*.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[J. van Hoven]

HOVEN (J. VAN), directeur van een troep comedianten, omstreeks 1621 te 's Hage. Hij was een leerling van J a c o b v a n R i j n d o r p te Amsterdam, dichter van blijen treurspelen en lid van het kunstgenootschap Nil volentibus arduum. Hij muntte in het bijzonder uit als Scapijn en als Polyeucte in C o r n e i l l e 's treurspel van dien naam. Zijn dichttrant is luimig en lugtig in den smaak van zijn vriend R o b e r t

H e n n e b o ; zijne schilderij van de Haagsche kermis is vol leven en gewoel, los, naar de natuur, soms naar de grappige natuur geteekend.

Men heeft van hem:

Leedige uuren, 's Hage 1720, 8°.

De gewaande krijgsman of nieuwmodische minnaar, *kluchtsp.* 's Grav. 1717.

Het Huwelijk door weddingschap, *kluchtsp.*, Amst 1718.

De treurende Theems hersteld, *door de krooning van George den* I *koning van Groot-Britt. enz.*, *treursp.*, ald. 1714.

De gelukte list op drie Koningen avond, *kluchtsp.*, ald. 1715.

Schilderij van de Haagsche kermis, *nevens de rarekiek van de Amsterdamsche kermis*, 's Grav. 1715. Ook in *Ledige uuren* opgenomen.

Voorspel op Agamemnon, *koning van Mycene*, 1718.

Don *Quichots verlossinge uit Sierra Morene*, *blijsp.*, Rott. 1721, kl. 8°.

J. van Rijndorp en J.v.H., *De Hellevaart van dokter Joan Faustus*, *treursp.*, 's Grav. 1731, en anderen in de werken van Nulla Quies en Ars superat Fortunam.

Kloris en Roosje, mogelijk slechts door hem omgewerkt, want er is een stukje van dien naam gedrukt te Amsterd. bij de erfgen. Lescaille in 1688.

Krispijn, *Soldaat*, *Koopman en advocaat*.

Drie gelegenheidsgedichten, in fol.

Lof der Tabak, 's Grav. 1733.

Aan de leden van het nieuw opgerigt kunstgezelschap in 's Gravenhage, *voerende tot zinspreuk: Ars Superat Fortunam*, 1733, m. pl., kl. 8°.

Zes Lierzangen van H. Horatius Flakkus. Ook achter de *Treurende Theems*.

Dichtschets van den huyse des heeren Fagels, *ter gelegentheid van den vrijwilligen afstand*, *der eerste griffierplaats van H.H.M. Staaten Generaal na een loffelijke dienst van* LVIII *jaaren*, *nedergelegt*, 's Grav. 1744.

De Bibl. der Maats. van Ned. Letterk. bezit van hem in hs. *Fabelen van Esopus in dichtmaat*.

Zie Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth Crit. Woordenb.*, D. IV. bl. 425; van den Bergh, *'s Gravonh. Bijzonderh.*, D. I. bl. 27; *Naemrol der Tooneelspelen van J. van der Marck*, Nr. 1109; *Cat. der Maats van Ned. Letterk.*, D. II. bl. 70, D. III. bl. 2; Abeoude, *Naaml. van Boek.*, *Aanh.* bl. 103, 2*e Aanh.*, bl. 78.

[Johan Daniel van Hoven]

HOVEN (JOHAN DANIEL VAN) werd 20 Augustus 1705 te Hanau geboren, studeerde te Marburg en te Utrecht, werd in 1728 hoogleeraar in de welsprekendheid en geschiedenis aan het gymnasium te Lingen in Westphalen, in 1739 consistoriaalraad, in 1753 hoogleeraar te Kampen, waar hij in 1793 stierf. In 1731 stichtte hij een geleerd gezelschap te Lingen en te Kampen geraakte hij in een hevige pennestrijd met den beroemden Adrianus Kluit.

Meer gerucht maakten zijne en van Loen's in 1748 uitgegeven geschriften. De laatste gaf in het licht: *Von Vereinigung der Protestanten*, welke hij zeer gemakkelijk oordeelde, zoo men slechts in eens alle verschillen uit den weg ruimde. Daarop liet hij ten jare 1750 volgen *Einzige wahre Religion*, waarin hij beweerde, dat alle ware christenen, in den grond des geloofs het eens zijn, naardien zij allen de H.S. tot rigtsnoer hebben, enzoo zij het ergens niet in eens zijn, dit dan zoo is in begrippen die de grondwaarheden niet betreffen. Symbolische schriften oordeelde hij zeer schadelijk, wijl zij de eenige oorzaak van scheuring waren; om die reden moesten zij worden weggeruimd. Dit behoorde de overigheid te doen, zonder de geestelijkheid daarin te kennen, die toch hare toestemming niet geven zou, wijl zij aan hare bijzondere begrippen te zeer verkleefd was. Wijders behoefde men maar de uiterlijke godsdienstverrigtingen te veranderen, en dan zoude een wezentlijke vereeniging weldra het gevolg zijn. In het algemeen werd dit geschrift van de Protestanten, inzonderheid van de Lutherschen, in Duitschland aangezien als een tot verwekking van oproer in de kerk allergeschiktst middel, waar tegen geen te sterk werkende maatregelen genomen konden worden. Mannelijk werd het, behalve door anderen, wederlegd door den schrijver van de *Historische und Dogmatische Anmerkungen über das Lehrgebäude des Herrn von Loen*, 't welk met een voorrede van Sigismund Jakob Baumgarten in 1751 verscheen. Van Hoven gaf in 1755 in het licht:

Vereinigung der Vernunft mit dem Glaube, en in 1756

Entwurf einer Pragmatischen u. Unparteiischer Friedensgeschichte enz., doch deze geschriften, waarin van Loen's geest heerschte, werden van verre de meesten met verachting ter zijde gelegd of der aandacht onwaardig gekeurd. Een gevolg echter dezer, hoewel mislukte pogingen was het in 1756 opgerigt genootschap te Neuwied aan den Rijn, onder den naam van *Vrije Akademie ter vereeniging des Geloofs en ter bevordering van de Godsdienst*.

Van Hoven gaf in het licht:

Pr. de Historia oratorum Graecorum et Romanorum, Lingae 1730, 4°.

Oratio in Jubilaeum Augustanae confessionis, Lingae 1730, fol., 4°.

Specimen historiae analyticae, *exhibens res in Republica Hebraeorum a condito mundo usque ad Christum natum gestas*, Lingae 1732, 4°., Amst. 1734, 4°.

Verisimilia sacra et profana, *collecta et digesta sumtibus et cura societatis Tom.* I-III, Lingae 1732, 1734, 8°.

(*Vera et Verisimilia sacra et Profana collecta et digesta sumibus cura studioque ut Dei vertant in honorem* I-VI, Amst. et Lingae 1742, 8°., 1751, 8°.

Pr. de neglectea Latinae linguae, Lingae 1733, 4°.

Pr. de historia et eloguentia, Lingae 1736, 4°.

Eutropius, Amst. 1738, 8°.

Ratio Praelectionum historicarum s. idea operis majoris per tres tabulas repraesentata, Lingae 1741. Reeds gedrukt in het *Specim. hist. analyt*.

Index aevi antiqui S. chronotaxis generalis, Lingae 1746, een verbeterde uitg. der *Ratio* etc.

Historia Ecclesiasticae Pragmaticae Specimen I-III, Lingae 1747-1752, 8°.

Disp. de vera aetate legationis Athenagorae pro Christianis, Lingae 1752, 4°., tegen Mosheim. Zij staat ook onder den naam van *Janus Diaconus Hortensius de Villa Nova* in I k e n s , *Symb. liter*. T. II.

Vereinigung der Vernuft mit dem Glauben durch die Liebe zur Gleichsinnung im wahren, *lautern und vernünftigen Gottesdienst*, *Nach den vorschlägen des Hern von Loen*, Lingen 1753, 8°.

Adam der erste Vasall, Lingen 1753, 4°. (Gedicht aan Loen).

Friedfertige Anmerkungen über das 91ste *St. der Götting Anzeigen*, Lingen, 1753, 1754, 8°.

Index tempor. S chronotaxis synchronistica cilebrium epochorum a M.C. ad Caroli M. temp., Zwol 1758, 4°.

Entwurf einer pragmatischen und unpartheyischen Friedens geschichte der evangelischen kirche in Deutschland, Lemgo 1759, 8°.

Antiquitates evangelicae, Zwollae 1758, 8°.

Antiquitates Romanae, Campis 1759, 8°.

Epistola philologico-critica, *cont. Manipulum primum spicilegiorum in Euangelium Lucae*, Campis 1762, 4°.

Historia critica de vera aetate, *dignitate et patria M. Minucii Felicis etc.*, Campis 1762, 4°.

Letter- en Geschiedkundige Aanmerkingen, *nopens twee verscheiden beschrijvingen in 't Joodsche land ten tijde van Herodes*, *volgens Lucas*, *en ten tijde des stadhoudersschaps van Kurenius over Syrie volgens Josephus voorgevallen*, Amst. 1762.

Oordeelkundige brief aan den heer M.W.A. de Rhoer, *Ter beantwoording van des heerven Stokmans Naschrift*, Kampen 1765, 12°.

Nadere bevestiging dat Lucas 2:2 *van het legin der beschrijving in het oostlijke Romeinsche rijk en in 't besonder in spreke*, ald. 1763, 12°.

Otia litteraria ad Isalam, *spicilegia historico-critica sacra et profana Fasc*. I-III, Ibid 1763, 1764, 8°.

Spec. de primiis philosophandi principiis, Ibid. 1763, 8°. *Curae Wolfianae posteriores S flores ex amoenissimis Graecae hortis deicerpti*, *et ad ductum librorum historicorum N.T. diversis manipuliis sparsi*, Amst. 1766, 8°.

Campensia S. Spicilegia critico-antiquaria Fasc. I, II, Amst. et Camp. 1766.

Cursae in Virgilium, Campis 1774, 4°.

Letter- en Geschiedkundige brieven, *dienende ter bevestiging*, *dat op bevel van keizer Augustus eene Romeinsche beschrijving door Kurenius geschied is*. Eerste bundel te Campen, 1775. Tweede bundel tegen K l u i t te Campen, 1776. Derde bundel te Campen, 1777, 8°.

Bijdragen in *Stockens' Museum Criticum*, Lemgo 1774, verschillende opstellen in *Hamb. verm. Bibl*., *Hamb. Berichten*; *Hamb. Briefwechsel*, vele *Programmata Disputationes* en *Tijdschriften*, die vermeld worden bij M e u s e l .

Zie S t r o d t m a n , *Gel. Europa*, Th. IV. S. 5. 10, 14; M e u s e l ' s *Gelehrt. Deutschl.;* A d e l u n g , *Fortz. von Jöcher's Lexie.; Nova Act. erud*. 1749 Dec., p. 679-682, 1750 Febr., p 73-77, 1769 Febr. p. 49-52; *Nova erudita Europa*, P. IV. p. 1049-1108, P. X. p. 440-473, p. XIV. p. 514-550; *Hamburg. Meusel. Germania erudita*, P. III. p. 431-438, ed. Qumbae; S a x e , *Onom*., T. XVIII. p. 3, 4; *Anal*., p. 443; *N. Gel. Europa*, Th. V. S. 1049, Th. XIV. S. 514; I J p e i j , *Kerk. Geschied. der* 18*e eeuw*, D. IV. bl. 111; B o u m a n , *Geschied. der Geld. Hoogesch*., D. II., bl. 47; S c h o t e l , *Kerk. Dordr*., D. II. bl. 288; *Boekz. der Gel. wer*., *Dec.* 1758, bl. 781; *Ned. Bibl*., D. V. St. II; *Cat. de Crane*, p. 169, 182; *Cat. Heringa*, 207.

[P. van Hoven]

HOVEN (P. VAN) woonde te Dordrecht, en trachtte, op het voetspoor van B e e k e r , de leer des duivels omver te werpen in een dun octaaf boekje, in 1695 bij B a r e n d v a n S a n d b e r g e n voor eigen rekening gedrukt, en getiteld:

Tafereel uyt het Hov van Eden, *waarin vertoond werd de oorsaak van de eerste sonden*, *nevens een naauwkeurig onderzoek van den duyvel en syn werken*, waarop weldra volgde:

Een Toezigt op het boekje, *genaamd Tafereel enz. dienende tot nader bevattinge van den duyvel en syn werken*.

Zie S c h o t e l , *Kerk. Dordr*., D. II. bl. 49.

[Philippus van Hoven]

HOVEN (PHILIPPUS VAN) Remonstrantsch predikant, werd te Rotterdam geboren, kwam in 1733 op 35jarigen ouderdom aan het seminarium, na twee jaren, zonder de kennis van het Latijn of Grieksch, zich in de godgeleerdheid geoefend te hebben, terwijl hij zijne familie door een

barbierswinkel onderhield. Hij werd door curatoren als proponent aangenomen ‘in de groote verlegenheid der societeit, om 's mans bijzonderen zucht in dezen, om zijne bekwaamheden, en vooral zijn deugdzaam en stichtelijk leven.’ In hetzelfde jaar werd hij predikant te Tiel, in 1734 te Berkel beroepen, doch dit beroep geimprobeerd, in 1737 te Nieuwpoort, in 1760 te Waddingsveen, in 1767 te Oude Wetering.

In de groote vergadering van 7 Junij 1769 kreeg hij, op zijn verzoek, wegens verzwakking, als emeritus zijn afscheid, en overleed 1 November 1773.

Zie T i d e m a n , *De Remonstr. Broederschap*, bl. 154, 163, 183, 193, 291, 372.

[Daniel Hovens]

HOVENS (DANIEL) legde zich eerst te Groningen op den boekhandel toe, doch werd door den omgang met A l l a r d , H u l s h o f f en M a t t h i a s v a n G e u n s bewogen zich op de godgeleerdheid toe te leggen. Hij werd in 1755 leeraar bij de Doopsgezinden te Barsingerhorn en Colhorn en bediende vervolgens het predikambt te Sneek, Monnikendam, Zaandam en Leyden. In 1790 verkreeg hij zijn emeritaat en overleed in 1795 te Rotterdam. Ofschoon daartoe oorspronkelijk niet opgeleid beeefende hij echter de godgeleerde wetenschappen met vrucht en ijver. G l a s i u s vermeldt dat er nog andere, schriften van zijn hand zijn dan zijne door Teylers genootschap bekroonde verhandeling *over het onderscheidende kenmerk der christelijke openbaring en derzelver verband met de natuurlijke en Joodsche geschiedenis*.

Wij kennen nog van hem:

Onze tegenwoordige toestand vergeleken bij dien onzer voorouders in en omtrent het jaar 1574, *ter aanmoediginge der Nederlanders*, *en vooral der inwoonders van Leyden tot het vertrouwen op God. In twee redevoeringen op den Bedestond den* 2, *en op den Gedenkdag van Leydens ontzet den* 6 *Oct.* 1782, Leyd. 1782, 8°.

Leerboek voor kinderen van Christenen, *behelzende de voornaamste gronden van godsdienst en zedekunde*, Leid. 1818, 1844, 8°.

Zie B l a u p o t t e n C a t e , *Geschied. der Doopsgez in Holland* enz., D. II. bl. 147 volgg; G l a s i u s , *Godgel. Nederl.*, o.h.w.; *N. Hist. Letterk Overzigt der geschied*, *van het beleg en ontzet der stad Leyden*, bl. 31.

[Coenraad Hovens]

HOVENS (COENRAAD) volksvertegenwoordiger na 1795, in 1774 of 1775 geboren, leefde nog rustend omstreeks 1820 op zijn buitenverblijf Hartelust te Boemendaal. Zijn portret gaat uit, naar H o d g e s door V i n k e l e s .

[Pieter Hoverder]

HOVERDER (PIETER), dichter uit de XVIIde eeuw, wiens zinspreuk was: *Door hoop comt troost*.

[Charles d' Hovine]

HOVINE (CHARLES D'). Onder de mss. van van Hulthem komt voor:

Mémoires sur les affaires des Pays-Bas par messire Charles d'Hovine, *chevalier*, *conseiller d'état*, *chef et président du conseil privé*, *avec des remarques de Wynants*, in fol. (1662) en in *Compte rendu des sèances de la commission royale d'Hist.* cet. XIV, 2 part. p. 410;

Hovines est l'auteur du livre anonyme: Gouvernement politique des provinces des Pays-Bas sous l'obéissance de sa Majesté Catholique, publié à Leyd.

Zie *Bibl. Hulthem*, Nr. 327, 328, 329, 330, 331; *Repert. der Vorhand. en Bijdr. betreffende de Geschied. des Vaderl.*, Nr. 37,

[Mr. H.W. Hoving]

HOVING (MR. H.W.) notaris te Onderdendam, later griffier van de staten der provincie Groningen, Doopsgezinde, werkte de vrijzinnigheid zeer in de hand door zijne

Christendom en Hervorming vergeleken met de Protestantsche kerkstaat bijzonder in de Nederlanden, Gron. 1816, 8°. 2de uitg., en *Christendom en Wijsbegeerte*, Gron. 1817, 2 st. 8°., ofschoon het waar zij dat deze werken nog meer tegen eenige kerkelijke leerstellingen bij de Hervormden dan tegen de Christelijke openbaring in het algemeen te velde trekken. Op sommige plaatsen werd hij ook niet regt verstaan, evenmin als Uilkens goed begrepen; en vele hunner bewonderaars, ook bij de Doopsgezinden, gingen verder dan zij zelven.

Hij was de partij der patriotten toegedaan, en toen Wieringa in 1787 in zijne betrekking van regter van Appingadam geschorst was, werd Hoving door de regering van Groningen in zijn plaats gesteld. Zulks was tegen den zin van het hof, dat eerst hem in den eed weigerde te nemen, doch zulks later deed. Hoving verzocht en verkreeg echter nog in hetzelfde jaar zijn ontslag.

Zie Blaupot ten Cate, *Geschied. der Doopsgez. in Groningen*, enz., D. II. bl. 152; *Verv. op* Wagenaar, D. XIX. bl. 249, 250, 251, 253, 283.

[Cornelis Hovius]

HOVIUS (CORNELIS) of Hoen, raadsheer bij het hof in 's Hage. Uit naam van dezen zonden eenige begunstigers der Hervorming in 1522 Rode uit Utrecht, met een geschrift over de leer van het Avondmaal, waarschijnlijk van Wessel Gansfort, naar Luther, in de hoop van op de meening, in het geschrift uitgedrukt, Luther's goedvinden te vernemen. De hervormer scheen met den

inhoud van het door R o d e overgelegd gedenkstuk niet in allen deele in te stemmen. Zelfs naar het verhaal van een tijdgenoot (T h o m a s B l a u r e r, burgemeester van Konstanz, tegenwoordig bij het darover bij L u t h e r gehouden tafelgesprek), heeft het bezoek van R o d e de eerste aanleiding gegeven tot het verschil van gevoelen, den zoogenaamden sacrament strijd tusschen L u t h e r en C a r l s t a d t.

Zie T h o m a s B l a u r e r, *Vita Wesseli*, (ed. 1614); D. G e r d e s, *Hist. Evang.*, T. I. p. 228; R a n k e, *Geschichte vom Zeit der Ref*, Th. III. S. 83; D e l p r a t, *Broederschap van Geest. Groete*, bl. 154.

[Jacobus Hovius]

HOVIUS (JACOBUS) med. dr.; in 1622 tot rector der Lat. school te Amersfoort beroepen en in hetzelfde jaar naar Gouda vertrokken. Mogelijk is hij den auteur van:

Oratio seu paraenesis panegyrica ad studium eloquentiae, L.B. 1613, 4°.

Zie v a n B e m m e l, *Beschrijv. van Amersf.*, D. II bl. 432; *Libl. Thys.*, p. 32.

[Jacobus Hovius]

HOVIUS (JACOBUS) in 1639 predikant te Benningbroek, in 1642 te Wormer, in 1652 te Enkhuizen, waar hij 21 Maart 1674 overleed. Zijn portret met een 8 regelig vers van H.v.d. M e e r is zeldzaam. Zijn begrafenisbriefje komt voor in *Navorscher*, D. VII. bl. 251.

Zie Cat. *d'Estampes etc. qui se vendent chez de Visser & Co.*, la Haye 1849, Nr. 548; M u l l e r, *Cat. van Portr*.

[Jacob Hovius]

HOVIUS (JACOB) studeerde te Utrecht in de medicijnen en werd aldaar in 1702 med. doct. Men heeft van hem een werk getiteld: *De circulari humorum motu in oculis*, Leyd. 1709, 1716, 1740, 8°. m. pl.; eigentlijk zijn *Dissert. Inaugur.*, die hij later op nieuw bewerkte en uitbreidde. Men voegde er bij A d a m i C h r i s t i a n i T h i b e r i i *Dissertatio medica de circulo sanguinis in corde*. H a l l e r had weinig met dit werk op.

Epistola Apologitica a Reuschium.

Zie A y l v y, *Dict. de la Méd;* A d e l u n g en R o t e r m u n d, *Biogr. Univ.* (1810), i.v.

[Jacobus Hovius]

HOVIUS (JACOBUS) med. dr. schreef:

Aanmerkingen over de geneesmiddelen, en

Aanmerkingen over de inënting der Kinderpokjes in *Verh. der Holl. Maats. van Wetens.* 1762, bl. 788, 1767, bl. 313.

Zie H o l l r o p, *Bill. Med. et Chir.*, p. 350.

[Matthias Hovius]

HOVIUS (MATTHIAS) in 1542 te Mechelen geboren, studeerde te Leuven in het collegie van S t a n d o n c k ,

promoveerde in 1561 in de vrije kunsten, vervolgens werd hij alimnus in het pauselijk collegie, genoot aldaar het onderwijs van Michiel Baius, werd licentiaat in de godgeleerdheid, kapelaan en vervolgens pastoor van de St. Pieter- en Pauluskerk te Mechelen. In 1577 werd hij kanunnik der hoofdkerk van St. Ronsart, in 1582 aartsdiaken, vicarisgeneraal en in 1596 aartsbisschop van Mechelen. Hij overleed in 1620 in zijne abdij te Afflighem, en werd in zijne hoofdkerk begraven. Op zijn graf leest men een Latijnsch gedicht, bij Foppens bewaard. Te Mechelen hield Jacobus Janosonius s.t.d. lic. te Afflighem, Laurentius Beyerlinck canon. Antv. een lijkrede op hem.

In 1607 opende hij de provinciale synode te Mechelen met eene redevoering getiteld:

Oratio de causis Synodi deque abusibus Cleri et Ecclesiae Hollandiae, Antv. 1608, 1633, 8°. *typis Plantinian. Mechliniae*.

Ook zien van hem het licht:

Decreta et statuta Synodi Dioeces, *Mechliniensis*, Antv. 1609.

Brevis ac dilucida Instructio minus exercitatorum Pastorum ac concessariorum, *quorum opera in hac sacerdotum raritate est necessaria Ecclesiae Belgicae*, 4°. et 12°. *per* XXXV *Canones saepius editae iterumque*, Lov. 1626, Colon. 1676.

Statuta omnium Curiarum Ecclesiasticarum Provinciae Mechlinensis, 1617.

Zie Val Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 660; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. II. p. 875.

[Jan Hovy]

HOVY (JAN) lijf-chirurgijn van czaar Peter, die tot den gemeenzaamsten omgang met dien vorst toegelaten, den grond lag tot het fortuin en de achting, waarin zijn nageslacht sedert in Rusland en elders is gebleven. Peter gebruikte hem om den vrede met Zweden te Archangel aan te kondigen. Ook vergezelde hij den czaar bij den veldtogt naar Perzie.

Zie Scheltema, *Peter de Groote in Holland*, D. I. bl. 248, D. II. bl. 104; Dez., *Rusland en de Nederl.*, D. III. bl. 113, D. IV. bl. 247.

[L. Hovy]

HOVY (L.) raad en vroedschap te Amsterdam, geestverwant van burgemeester Hooft. Toen F. van der Goes zich in de vroedschapsvergadering (1787) eenige scherpe uitdrukkingen ten opzigte van Hooft had laten ontvallen, koos Hovy diens zijde, hetgeen een tweege-

vecht tusschen dezen en van der Goes ten gevolge had, waarin de eerste de overhand behield.

Zie *Vervolg op* Wagenaar, D. XV. bl. 345, 346.

[Johannes Howard]

HOWARD (JOHANNES) of Hovart, te Antwerpen geboren, reisde naar Italie, waar hij te Genua de verdere opleiding in de teeken- en schilderkunst van Lucas de Wael genoot. Hij schilderde een menigte verschillende beelden, doch overleed te Genua in 1665 in den bloei zijner jaren.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 761.

[Ridder C. Howen]

HOWEN (Ridder C.) luitenant kolonel en opperadjudant van koning Lodewijk, beoefende de teekenkunst. De lithograaf Jobart te Brussel gaf naar zijne teekeningen *Voyage Pittoresque des Pays-Bas*, *Chateaux des Pays-Bas* en dergelijken in het licht.

In 1808 vervaardigde hij het portret van *Lodewijk Napoleon*, *koning van Holland*, in profiel, door L. Portman gegraveerd en bij Maaskamp te Amsterdam uitgegeven; ook geplaatst voor *Nieuwe Reiziger door het Koningrijk Holland*, Amsterd. 1809, 8°. Ook boetseerde hij een buste van dien vorst, die eenigen tijd op het paleis te Amsterdam is bewaard gebleven.

[Pieter van den Howen]

HOWEN (PIETER VAN DEN) geneesheer, leefde in den aanvang der 17de eeuw en verwierf roem door zijne verhandeling *De Sympathia seu affectu per consensum*, Rotterd. 1621, 8°.

Zie *Dict. Univ. Hist. et Crit.*, T. VIII. p. 548; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. II. p. 985.

[Anton Baron de Howen]

HOWEN (ANTON Baron DE) luitenant-generaal. Hij werd 9 Maart 1774 te Reval uit een aanzienlijk Russisch geslacht geboren, werd kapitein en aide-de-camp in Russische dienst, en nam deel aan de bestorming van Ismaïl en de veldtogten in Polen, maar in ongenade gevallen bij hooggeplaatste personen aan het keizerlijk hof, begaf hij zich in 1799 als kanonnier in dienst der Bataafsche Republiek. Reeds spoedig had hij, strijdende tegen zijne landgenooten en gekwetst in den slag bij Bergen (19 Sept. 1799) zijne verbindtenis aan een nieuw vaderland met zijn bloed bezegeld. Hij stond in hooge achting bij koning Lodewijk, koning Willem I en Willem II, en klom tot den rang van luitenant-generaal op. In 1830 werd hij opper-kommandant van Mons en nam gestrenge

maatregelen tot het dempen van het oproer, zoodat op den 23 September te Mons geen andere vlag gezien werd dan de Nederlandsche, geen gewapend man dan die tot de bezetting behoorde, en 's konings gezag, er sedert drie weken miskend, volkomen hersteld werd. Eindelijk moest hij voor overmagt zwichten, door zijne onderhoorigen verlaten. Hij werd met eenige andere getrouw gebleven hoofdofficieren naar Brussel gevoerd en in de gevangenis Les Petits Carmes opgesloten. Hij stierf

Zie B o s s c h a , *Neêrl. Holdend te Land*, D. III. bl. 595, 600, 641; K r a i j e n h o f f , *Bijdr.*, bl. 57, 80.

[Aesge van Hoxwier]

HOXWIER (AESGE VAN) ridder, grietman van Franekeradeel, bijgenaamd *de Jonge*, zoon van A e s g e v a n H o x w i e r van Mantgum en W i c k , dochter van J u w v a n D e k e m a , den laatsten potentaat, en I d v a n U n i a . In 1539 was hij volmagt ten landdage, in 1541 werd hij met anderen in commissie gezonden naar de landvoogdes, om met haar de zaken der regering enz. in Friesland te regelen. In 1549 reisde hij met zijn broeder H e c t o r , president van het hof van Utrecht, benevens S i x t u s en P e t r u s v a n D e k e m a , raden in het hof van Friesland, naar den keizer, die te Utrecht bezig was ridders van de orde van het Gulden Vlies te benoemen, ten einde wegens de staten eenige verzoeken voor te dragen; gunstiglijk aangehoord zijn zij alle vier door den keizer met het ridderschap der voormelde orde beschonken. Hij huwde E d w a r , dochter van G o s l i c k v a n H e r e m a en L u t s S j a e r d e m a van Franeker, had geene kinderen en woonde te Mantgum.

Zie *Charterb.*, D. II. bl. 728, 759, 847. D. III. bl. 8; W i s s e m i u s , *Chron van Friesl.*, bl. 519; v a n S m i n i a , *Naaml. der Grietm.*, bl. 189, 190.

[Hector van Hoxwier]

HOXWIER (HECTOR VAN) broeder van den vorige, ridder, heer van Reynouwen, werd in 1502 te Mantgum, een dorp in Baarderadeel, geboren. In 1533 werd hij met nog 17 andere mannen benoemd om 's lands privilegien voor te staan, voor te spreken en toe te zien dat op dezelve geen inbreuk geschiedde. Hij, U p k e B u r m a n i a , S y t s T j a a r d a en S i c k e D e k e m a , werden met bijzondere magt bekleed. In 1538 werd hij raad in den hove van Friesland, in 1540 president van het hof van Utrecht. Hij werd tot vele en gewigtige bezendingen zoo voor den keizer naar buitenlandsche vorsten als bij den keizer zelf gebruikt. De laatste schonk hem de Vliesorde.

Hij was een geleerd man, scherpzinnig regtsgeleerde,

bevriend met Hopperus en Viglius. Hij huwde 1. Ath Herema, 2. Doed Holdinga, die na zijn overlijden (2 Julij 1546) hertrouwde met Jan van den Botselaar van Asperen. Zijne dochters huwden in de aanzienlijkste huizen.

Zie Suffr. Petri *de Script. Fris. Dec* XI. 2; Hoynek van Papendrecht, *Anal.*, T. I. p. 142; Scheltema, *Staatkund*, *Nederl.*, o.h.w.

[Hoy, Hoje, Hoey.]

HOY, HOJE, HOEY. Zie HOEYE (NICOLAAS VAN).

[A. de Hoy]

HOY (A. DE) schreef:

Groot erfdeel der Vromen, Rott. 8°.

Geestelyke Vryagie tusschen den Heer Jezus en den Zatan, Rott. 1741, 8°.

Zie Abcoude, *Naamr. van Boek.*, bl. 173; Arrenberg, *Naamr. van Boek.*, bl. 252.

[Franciscus Hoyani]

HOYANI (FRANCISCUS) een bekwaam graveur, van wien Kramm alleen een flinke en meesterlijke gravure, in zeer groot formaat, vermeldt, namelijk:

Een gezigt op de stad Amsterdam van het Y te zien.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 762.

[Johannes Hoybergius]

HOYBERGIUS (JOHANNES) geboren te Mol (Mollanus), regulier kanunnik der orde van St. Augustinus en prior te Corssendonck bij Turnhout.

Hij gaf het werk van Johannes Latomus, getiteld: *Corsendonca*, *sive coenobii canonicorum regularium ordinis S. Augustinis de Corsendoncq origo et progressus*, dat nog in hs. te Brussel in de koninklijke boekerij aanwezig is, met een vervolg en annotatiën (Antv. 1612, 12°.) in het licht.

Zie Val. Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 520; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. II. p. 664; *Cat. des Mss. dans la Bibl. Royale de Bruxelles*. Brux., 1842, T. III. 2e Part. p. 80; *Cat. Bibl. Hulthem*; *Navorscher*, D. XII. bl. 213. D XIII bl. 310; Jac. van Oudenhoven, *Beschrijv. van 's Bosch*, (Opdragt).

[Tjaard Hoyengha]

HOYENGHA (TJAARD) grietman van Ferwerderadeel in 1418. Hij woonde te Blya.

Zie van Sminia, *Nieuwe Naaml. van Grietm.*, bl. 37.

[Michel Hoyer]

HOYER (MICHEL) of H o y e r u s , werd in 1593 te Hesdin in Artois geboren, legde zich in zijn jeugd op de fraaije letteren toe, die hij later in het collegie van St. Pieter te Ryssel onderwees. Ook was hij wereldlijk pries-

ter toen hij het kleed der Hermiten van de orde van St. Augustinus in hun klooster te Iperen aannam. Na zijn novitiaat gebruikten hem zijne oversten om de poesy en historie in de collegies van hunne orde te onderwijzen. Hij over eed te Ryssel 14 Junij 1650, in den ouderdom van 57 jaren Hij was even zeer wegens zijne geleerdheid als zijn deugdzaamheid bekend. Ook beoefende hij de Latijnsche poesie. Men heeft van hem:

Flammulae Amoris S S. Augustini, *Versibus et Iconibus exornatae*, Antv. 1629, 16°.; *Auctiores*, Ibid. 1650, 16°.

Theatrum Castitatis, *sive Susanna et Gamma*, *Tragoediae*, *aliaque Poëmata*, *Tornaci*, 1631, 12°.

Oratio Encomiastica, *de sanctitate vitae*, *et divinâ Sapientiâ Joannis Duns Scoti*, *Doctoris Mariani et subtilis*, *Duaci*, 1640, 4°.

Vitae religiosae Idea, *seu vita S. Patris Ephraem Syri*, *scriptoris antiquissimi et religiosissimi*, *Duaci*, 1640, 4°.

S. Theodora, *virgo et Martyr Antiochena. Trag edia: aliaque Poëmatia*, Antv., 1641, 12°.

Epicedion in obitum Eximii Patris Henrici Lancelotti S.Th. Doct. Lovaniensis, Antv., 1643, 4°.

Historicae Tragicae, *sacrae et profanae. Decades duae*, Colon., 1647, 12°. *Editio altera correctior et emendatior*, Brux. 1652, 16°.

Zie V a l . A n d r e a s , *Bibl. Belg.*, p. 673, 674; F o p p e n s , *Bibl. Belg.*, T. II. p. 893; P a q u o t , *M.m.*, T. I. p. 40; P h i l . E l s s i u s , *Encomiastic. Augustinian.*, p. 490, P e e r l k a m p , *de Poëtis Lat*, p. 358.

[Mr. Willem Hoyer]

HOYER (MR. WILLEM) vroedschap en kapitein van een der burgervaandelen te Briele, werd in 1787 door de officieren en rotgezellen van het laatste aangeklaagd als de éénige oorzaak der jongste oproerigheden te Briele, en ongeschikt om in geval van alarm zich aan 't hoofd zijns vaandels te vervoegen, weshalve zij diens afzetting als kapitein verzochten, welk verzoek door den magistraat werd ingewilligd.

Zie *N. Nederl. Jaarb* 1787, bl 4132; *Verv. op* W a g e n a a r , *Vad. Hist.*, D. XVI. bl 255.

[H.T. Hoyer]

HOYER (H.T.) was een der driemannen (de beide overigen waren J.M. v a n d e r M i n n e en A. L u x), die in December 1813 zonder vreemde hulp den Briel van het juk der Franschen verloste.

Zie K o n i j n e n b u r g , *Nation. Gedenkb.*, bl. 197, 640.

[G. Hoyer]

HOYER (G.) schreef eene *Diss. de Angina Polyposa*, L.B. 1819.

Zie *Cat C.H. à Roy*, T. II. p. 1145.

[Michel Hoyerus]

HOYERUS (MICHEL). Zie HOYER (MICHEL).

[N. Hoykaes]

HOYKAES (N.). Van dezen bestaat een *Waarneming behelzende eenige zeldzame en langdurige toevallen, veroorzaakt door het innemen van rottekruid* in *Verhand. der Holl. Maats. van Wetens.* 1768, bl. 454.

Zie Holtrap, *Bibl. Med. et Chir.*, p. 150.

[J.P. Hoylarts]

HOYLARTS (J.P.) schreef:

Geneeskundige waarneming over eene bijzondere vertraginge der uitbarsting van de Kinderpokken veroorzaakt door eene andere aanwezige ziekte, in *Verhand. van het Genoots. Occidit qui non servavit*, Antw. 1799, bl. 62.

Genees- en verloskundige verhandeling over de stuiptrekkingen, welke zoo dikwerf ten tijde der zwangerschap worden waargenomen, t.a.p., 1799, bl. 200.

Waarneming betrekkelijk eener vrugt in eene bijzonderen zak der baarmoeder gevonden, na eene voorafgeboorne moederkoek ontdekt, benevens eene kleine schets der toevallen die er zijn ontstaan na de verlossing, veroorzaakt door den hevigen bloedvloed, t.a.p. 1800, bl. 27.

Zie Holtrop, *Bibl. Med. et Chir.*, p. 150, 151.

[Jacob Frederik Hoyman]

HOYMAN (JACOB FREDERIK) geboren te Geertruidenberg, lid van het dichtgenootschap Kunstliefde spaart geen vlijt, in welks *Mengelstoffen* 3de dl. men van hem een klinkdicht vindt. Men heeft ook van hem

De kunst der samenstelling opgehelderd, Dordr. 1796.

Zie van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.; *Cat. de Crane*, bl. 48.

[R.A. Hoyman]

HOYMAN (R.A.) dichter uit de eerste helft der 18de eeuw. Hij dichtte o.a.

Nieuwejaarsgift aan de bloeijende gemeente der vermaerde koopstad Rotterdam, haer geschonken ter gelegenheid van de inwijing van haere nieuw gebouwden tempel, 's Hage 1737, 4°.

Zie van der Aa, t.a.p.

[A. Hoyman]

HOYMAN (A.) gaf in 1736 een bundel door hem verzamelde *Geestelijke gedigten en gezangen* in het licht.

Zie Schultz Jacobi en D. Nieuwenhuis, *Bijdr. tot de Geschied. der Evang. Luth. Kerk*, St. IV. bl. 95.

[Cornelis Paulus Hoynck van Papendrecht]

HOYNCK VAN PAPENDRECHT (CORNELIS PAULUS) afstammeling van een aanzienlijk geslacht te Dordrecht, werd aldaar den 1 Januarij 1686 geboren, studeerde te Mechelen in de letteren, te Paderborn in de philosophie en zoowel te Antwerpen als te Leuven (waar hij in 1709

student werd) bij de Jezuiten, vooral onder den beroemden dr. Daelman, hoogleeraar in het collegie van paus Adriaan VI, in de theologie, het burgerlijk en kanoniek regt. Na den rang van licentiaat in het laatste verkregen te hebben (12 Sept. 1713) en tot priester gewijd te zijn, werd hij vicarius van Jan Bylevelt te 's Hage. Op voorspraak van den Bollandist Jan Baptist du Sollier, werd hij secretaris van Thomas Philippus d'Alsace, in 1714 door keizer Karel VI aan den paus tot aartsbisschop van Mechelen aanbevolen. Hoynck van Papendrecht volgde den aartsbisschop naar Rome onder voorwendsel van de reden der vertraging van zijne benoeming te onderzoeken, maar inderdaad om van Clemens XI voorschriften tot bestiering der kerk van Belgie te ontvangen. Het was op deze reis dat het besluit tot het uitvaardigen der bul *Unigenitus* genomen werd. Hoynck maakte van zijn verblijf te Rome gebruik om zich in de Italiaansche taal te oefenen. Naauwelijks was de aartsbisschop in Belgie weergekeerd of hij gaf zijn secretaris een prebende in het kapittel van St. Rombout en benoemde hem tot zijn vicaris-generaal. Na zijne terugkomst van een tweede reis naar Rome (1722) gaf hem de kardinaal van Alsate een afschrift der geschiedenis van de Utrechtsche kerk van Bernard Desirant. De kanunnik keurde dit werk niet goed maar maakte er gebruik van bij het zamenstellen van een diergelijk geschrift, waarin de Roomsche kerk met meer kracht verdedigd werd. Zoodra was het hof te Rome door het prospectus, 16 September 1724 uitgegeven, niet onderrigt van het gebruik dat Hoynck van Papendrecht van dit hands. wilde maken of het deed er zijn beklag over en hij werd genoodzaakt het drukken van zijn werk te staken en het te doen voorafgaan door een uittreksel van dat van vader Desirant.

Bij gelegenheid der inwijding van Steenhoven tot bisschop van Utrecht ontstond er een hevige pennestrijd, waarin Hoynck van Papendrecht geen gering deel nam. Zijn ijveren tegen de Jansenisten beloonde de aartshertogin Maria Elisabeth, gouvernante van Belgie, met een gouden penning die zij ter zijner eere liet slaan en de aartsbisschop van Mechelen schonk hem in 1731 de prebende van gegradueerd kanunnik bij de regtsgeleerde faculteit van St. Rombout en benoemde hem 8 Aug. 1732 tot aartspriester.

Van Papendrecht en vader Wouters stelden omstreeks 1736 een nieuwen catalogus van verboden boeken op. Amyot, biechtvader der landvoogdes, die een onbepaalden invloed op haar uitoefende, wenschte een soort van letterkundige inquisitie in Belgie in te voeren, waartoe

de index van H o y n c k de eerste stap zou zijn. Hij wist bij zijne gebiedster te bewerken dat deze dien index bekrachtigde, en hij door een keizerlijk bevelschrift werd ingevoerd. De raad van Brabant verzette er zich echter met kracht tegen (in Jan. 1736) en de raadsheeren P o e d e r l é en d ' O b r i n wisten bij de gouvernante te bewerken, dat zij den raad de censuur der boeken, als een regt hem toebehoorende, opdroeg.

V a n P a p e n d r e c h t was overigens een man die veel smaak in de beoefening der geschiedenis had, waarvan vooral zijne *Analecta*, die hij te 's Hage liet drukken, ten bewijze strekken. Hij zelf begaf zich met den schilder G i l l e s S m e y e r s naar Leuven om het portret van V i g l i u s , dat zich in het collegie, dat zijn naam voert, bevond, door deze te laten copieren, ten einde er het eerste deel der *Analecta* mede te versieren. Algemeen dacht men dat v a n P a p e n d r e c h t tot de aartsbisschoppelijke waardigheid zou zijn verheven geworden. Hij stierf 13 Dec. 1753 te Mechelen in den ouderdom van 68 jaren. Men rigtte hem in de hoofdkerk een grafgesteente op, welks opschrift door J a n F r a n c i s c u s F o p p e n s werd vervaardigd. De schilder S m e y e r s vervaardigde zijn portret.

Hij schreef:

Monitum complectens Synopsin Historiae Ecclesiae Ultrajectinae mox typis vulgandae, 1724, fol., in de *Acta Lips.*, 1724, p. 40 seqq., en in de voorred. der *Hist. Eccl. Ultraj.* waarvan het een prospectus is.

Historiae Ecclesiae Ultrajectinae a tempore mutatae religionis in Foederato Belgio, *in qua ostenditur ordinaria sedis archiepiscopalis et capituli jura intercedisse*.

Accedunt varia Monumenta huc spectantia, *cum Dissertationibus*, *in quibus elucidantur occurrentes difficultates Facti et Juris. Et Refutatio instrumenti appellationis prysbyterorum Ultrajectensium a constitutione Unigenitus*, Mechl. 1725, fol.; in het Holl. vert. Utrecht 1728 of 1740 in fol.

De Refutatio Instrum. is van L i e v i n d e M e y e r e , de dissertaties aan het einde worden door sommigen ook aan dezen jezuit toegeschreven, doch zij zijn meest alle van den advokaat O'D o n o g u e .

Epistola ad J.C. Erckelium etc., *occasione sententiae per Magnificum Rectorem Universitatis Lovaniensis contra Zegerum Bernardum van Espen etc.*, *latae et pronunciatae die 7 Febr.* 1728, Mechl. 1728, 4°.

Epistola ad J.C. Erckelium, *occasione declarationum Cl. D.L. Hacquii et J.A. Brenart in Alma Universitate Lovaniensi*, Ibid. 1728, 4°.

Epistola tertia, Ibid, 1728, 4°.

Epistola quarta, Ibid., 1728, 4°.

Epistola etc. occasione duarum epistolarum D. Theoderici De Viaixnes, *monachi Benedictini congregationis S. Vitoni in Galliâ et in Hollandiam profugi*, *ad Petrum Paridanum*, *abbatem Vlierbacensem defunctum. Cum notis et observationibus necessariis*, *Praemittitur ejusdem Theoderici Narratio de fugâ suâ in Hollandiam quam fecit* 1722, Mechl. 1728, 4°.

Epistola ad J.C. Erckelium, *occasione libri cui titulus: Defensio Ecclesiae Ultrajectinae ejusque Statûs ac Jurium*, Mechl. 1729, 4°.

Specimen eruditionis Broedersianae, *sive Examen libri quem N. Broedersen*, *schismaticus praesb. Ult.*, *edidit sub hoc titulo: Tractatus historicus primus*, Mechl. 1730, 4°

Rescriptum Em. et Rev. D.C. de Alsatiâ A.M.P.B. ad Theod. van der Croon, *pseudo-episcopum in Foederato Belgio commorantem*, Lov. 1736, 4°.

Een tweede *Rescriptum* van 18 Sept. 1736, Ibid. 1736, 4°.

Historia Jansenismi in Belgio, *documentis authenticis comprobata*, 2 t. fol.

Analecta Belgica, *Hagae Camit.*, 3 T. 1743, bevattende:

P. I. *Vita Viglii*, *Accedit ejusdem Tractatus de Decimo Denario*.

P. II. *Viglii ad Joachim Hopperum Epistolae*.

P. III. *Viglii Epistolae Selectae ad diversos*.

P. IV. *J. Hopperi*, *item Joannis Baptistae de Tassis commentaru de Tumultis Belgicis sui temporis*.

P. V. *De Cessione dominii Ultrasectini. Item Series Praepositorum ac Decanorum Ultrajectensium. Neerologium Ecclesiae Coll. B.M.*

P. VI. *Cartularium Capituli Geervlietensis. Item Tholensis. Les Mémoires de Jean d' Hollander sur la Révolte des Gantois contre Charles-Quint avec la sentence*.

Het 7de en 8ste deel is niet verschenen. Het zou bevat hebben:

Historia Episcoporum Ultraj. a S. Willebrordo ad Georgium Egmundanum. Het ms. er van berustte lang bij de familie van Papendrecht.

Zie Balen, *Beschrijv. van Dordr.*, bl. 1091, (over het geslacht); *Diet. Hist. des Pays-Bas*, T. II. p. 124, 125; Goethals, *Hist. des Lettres*, *des Sciences et des Arts en Belgique*, T. I. p. 336 suiv; Dez., *Lectures rélatives à l'Hist. des Sciences*, T. I. p. 213, 229, T. III. p 69, T IV. p 239; Adelung en Rotermund, i v.; Kobus en de Rivecourt; van Kampen, *Bekn. Geschied. der Ned Lett. en Wetens.*, D II. bl. 229, D. III. bl. 155; M G. du Pacde Bellegarde, *Hist abr. de l'Église Métropolit. d'Utrecht*, p. 322 suiv.; *Cat. J. van Voorst*, T. I. p. 248.

[Joh. Corn. Hoynck van Papendrecht]

HOYNCK VAN PAPENDRECHT (JOH. CORN.) majoor bij de brigade van Bonhomme, werd gekwetst bij

gelegenheid van den inval der Engelschen in Noordholland 1799.

Zie B o s s c h a , *Neêrl. Holdend to Land*, D. III. bl. 192.

[Tieleman Evert Hoynck van Papendrecht]

HOYNCK VAN PAPENDRECHT (TIELEMAN EVERT) was luitenant-kolonel en bevelhebber van Koevorden, nadat hij in 1787 was uitgeweken en met een legioen Bataven in het vaderland teruggekeerd. Den 31 Augustus 1799 ontving hij, door eenen Bentheimschen boer, een opeisching van den erfprins W i l l e m F r e d e r i k v a n O r a n j e , om zich met zijne bezetting onder 's prinsen bevelen te stellen. Deze opeisching, waarbij de twee gedrukte proclamatien, welke overal in het land verspreid werden, gevoegd waren, werd herhaald door den kolonel L. v a n P l e t t e n b e r g , die zich te Emmelerkamp bevond, door den erfprins gemagtigd om met den bevelhebber van Koevorden te onderhandelen, doch te vergeefsch.

Zie B o s s c h a , *Neêrl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 183, 184.

[Antony Hoynck van Papendrecht]

HOYNCK VAN PAPENDRECHT (ANTONY), geboren omstreeks 1760. In 1786 secretaris quotes der staten generaal, in 1788 advocaat te Dordrecht, 1795-1811 baljuw van Zuidholland en hoofdofficier te Dordrecht, hoogheemraad van den Overwaard, 1812 advocaat te Rotterdam, 1813 commissaris generaal van Politie, dijkgraaf van Schieland, 1815 lid der IIe kamer van Staten Generaal tot zijn dood, die voorviel 1 December 1837. Gaat uit, in lithogr. van L. S p r i n g e r te Leiden, folio.

[Otto Hoynck]

HOYNCK (OTTO) werd te 's Hage geboren, ontving het onderwijs in de schilderkunst van A r n o l d v a n R a v e s t e i j n , was in 1661 lid der Confreriekamer te 's Hage en vertrok vervolgens naar Engeland, waar hij portretten vervaardigde en overleed.

Zie K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunstschild.*, D. III. bl. 762.

[Loiliff Hoytema]

HOYTEMA (LOILIFF) zoon van H o y t e H o y t e m a en T e t A g a m a v a n H a r i n x m a , was in 1473 grietman van Wymbritseradeel buitendijks en woonde te Oudega. Hij huwde volgens sommigen R e i n A a n a m a , volgens anderen J u of J e t s , dochter van K e i m p e H a r i n x m a van Donia en had een zoon.

Zie U p c . v a n B u r m ., *Tab. Gen. Stamb. van Adel;* v a n S m i n i a , *N. Naaml. der Grietm.*, bl. 281.

[Douwe Uninga van Hoytema]

HOYTEMA (DOUWE UNINGA VAN) anders genaamd

Douwe Hoytez, zoon van Botte Hoytema en Tiets Uninga, was in 1521 grietman van Haskerland.

Zie *Charterb.*, D. II. bl. 410, 411; van Sminia, *N. Naaml. van Grietm.*, bl. 353.

[Hoyte Uninga van Hoytema]

HOYTEMA (HOYTE UNINGA VAN) zoon van Douwe Uninga van Hoytema. Hij behoorde in 1559 tot de volmagten uit de staten van het platte land van Friesland, die voor het hof uit naam hunner committenten verklaarden niet te zullen toestaan dat er eene commissie benoemd werd om met den koning over 's lands aangelegenheden te Gend te spreken, beschouwende zulks strijdig te zijn met de privilegien van het gewest; doch eindelijk, na vier malen door het hof daartoe verzocht te zijn, en nadat de volmagten der steden hunne toestemming gegeven hadden, onder akte de non prejudicio toestemden. Hij was toen grietman van Haskervijfga. In hetzelfde jaar teekende hij weder als volmagt van het platte land het rekwest tegen den kettermeester Lindanus over het verbreken van 's lands privilegien.

Hij werd in 1568 door Alva verbannen; hij schijnt zich evenwel verantwoord te hebben, want in 1573 komt hij weder voor als grietman van Haskervijfga in een brief van Robles, waarin hem bevolen wordt de zamenrotting der oproerlingen te Joure krachtdadig tegen te gaan. Van dien tijd af schijnt hij zich aan de Spaansche zijde gehouden te hebben, want men vindt hem onder de afgezetten en gebannenen door de staatsgezinden. Hij overleed in 1581 te Groningen en werd in de Aa-kerk begraven. Zijne vrouw Wik, dochter van Jan Gerbranda en Tiets van Goslinga, vertrok met haar zoon, na zijn dood naar Embden, waar beiden in het volgend jaar stierven.

Zie Upc. van Burm., *Tab. Gen. Charterb.*, D. III. bl. 465, 738, 945; van Sminia, *Nieuwe Naaml. der Grietm.*, bl. 352, 353.

[Ulke Hoytema]

HOYTEMA (ULKE) in 1551 grietman, woonde te Joure.

Zie Sminia, *N. Naaml. der Grietm.*, bl. 353.

[J.C. Huart]

HUART (J.C.) schreef:

Euchiridion artis obstetricandi, of kort begrip der vroedkunde, alsook de kunstbewerking der keizerlijke snee, mitsgaders eenige kortbondige spreuken van den Heere Madriceau beantwoord door den Heer Levret, Mech. 1780, 8°.

Zie *C.H. â Roy*, T. IV. p. 1094.

[Ignatius Huartus]

HUARTUS (IGNATIUS) Cistercienser monnik in de abdij

van Alna in het kerspel van Luik, was doctor in de godgeleerdheid, een scherpzinnig wijsgeer en hoogleeraar in zijn klooster. Hij was verdacht de gevoelens der Jansenisten te zijn toegedaan, en schreef:

Bernardus Abbas, *seu sanctus Praelatus*, *hoc est*, *Flores Pastorales ex selectissimis quibusque D. Bernardi operibus collecti*, *in gratiam Praelatorum omnium tam saecularium quam regularium*, Lovan. 1651, 4°.

D. Bernardi Abbatis Claraevallensis Doctoris in mellifluri Tractatus de Gratia et libero Arbitrio, *periodice dispunctus*, *commentariis illustratus*, *S. Augustino*, *primario Gratiae propugnatori*, *consonus demonstratus*, *atque a filiorum alienorum*, *depravationibus vindicatus*, 1694, 4°., onder den naam van *Ranutius Higatus Lintrivallensis*.

Hevig is dit boek, waarin hij de gevoelens van J a s s e n i u s aan S. B e r n a r d u s toeschreef, aangevallen door B e r n a r d u s T e x e r i u s *Ord. Cisterc. S.T.D. Prior Bonifontis* in *Disputatio Theologica in Janseniana dogmata*, Charleville 1651, gedrukt, waartegen H u a r t zijn *Bernardus abbreviatus* schreef. Niet minder hevig was de aanval van M a t t h i a s H a u z e u r , een godgeleerde bij de Minnebroeders, in zijn *Correctio fraterna Ranutii Higati*, *anagrammatici Ignatii Huarti*.

Hierop antwoordde H u a r t met

Exceptiones et Vindiciae pro Ranutio Higato, *adversus criminationes et errores quibus ejus doctrina et mores impetuntur ab authore libelli cui titulus: Correctia fraterna etc. ad Reverendiss. P. Petrum Marchantium ord. F.F. Minorum Regularis et strictioris observantiae commissarius generalis* en *Appendix vindiciarum pro Ranutio Higato*, alle door I n n o c e n t i u s X in 1654 verboden.

Commentarius in Logicam Aristotelis s. Aristotelis rationalis, *dilucidissimis brevissimisque commentariis ex selectissimis quibuscunque Philosophis recentioribus et antiquis illustratus*.

Hij liet in hs. na; *S. Bernardi facies immaculata* en *Bernardus monachus*, *ubi vita spiritualis*, *ipsius S. Doctoris verbis*, *exprimitur*.

Zie F o p p e n s , *Bibl Belg.*, T. I. p. 554; P a q u o t , *Mém.*, T. I. p. 517, 518.

[Hubald]

HUBALD, beroemd bouwmeester uit de 11de eeuw. Hij bouwde o.a. het klooster van Stavelot, welks toren voor een der schoonste van geheel Europa wordt gehouden. Hij bevat 30 klokken, heeft 300 voet hoogte, waaronder begrepen is een muurwerk van 123 vt. hoog.

Zie le Comte d e B e c d e l i è v r e , *Biogr. Liégoise* op 1029; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 762, 763.

[Evert Hubbelding]

HUBBELDING (EVERT) was een aanzienlijk lid der regering te Groningen, die ten jare 1473 van wege die stad, met Hendrik Stoten werd afgezonden naar den Duitschen keizer om bevestiging te verwerven van het toen onlangs gemaakte verbond tusschen Stad en Lande, ook om van den keizer het verlof tot het slaan van goud geld te verwerven.

Zie Westendorp, *Jaarb. voor en van de Prov. Groning.*, D. II. bl. 608; van der Chijs, *de Munten van Friesl.*, *Gron. en Drenthe*, bl. 411, 412.

[Joannes Hubens]

HUBENS (JOANNES) bacchelier formeel in de godgeleerdheid te Leuven, pastoor te Mol, landdeken van het dekanaat van Geel en officiaal van het bisdom van 's Hertogenbosch, werd in 1666 in plaats van Eugenius Albertus d' Allamont, tot bisschop van Gend benoemd, door Jacobus Rospigliosi, toen pauselijk internuntius te Brussel, tot apostolieke vicaris van het bisdom van 's Hertogenbosch aangesteld. Zijn bestuur wordt geroemd om zijnen ijver voor den luister zijner kerk, en zijne weldadigheid en voorbeeldig leven. Hij stierf den 20 September 1677 in zijne pastorij te Mol, in den ouderdom van 62 jaren en werd voor het hoogaltaar zijner parochie-kerk begraven.

Zie Foppens, *Hist. Ep. Sylv.*, C. VII. p. 121; van de Velde, *Sijn.*, T. III p. 851; van Gils, *Cath. Meyer. Memorieb*, bl. 101; van Gils en Coppers, *N. Beschrijv. van het Bisdom van 's Bosch*, D. I. bl. 273, 274.

[Henricus Huber]

HUBER (HENRICUS) een Zwitser van geboorte, kwam bij gelegenheid van den oorlog met Spanje in ons land, en onderscheidde zich in den slag bij Nieuwpoort in 1600. Op aanbeveling van Ernst Casimir diende hij als kapitein van het voetvolk onder Hendrik Julius, hertog van Brunswijk. Hij overleed meer dan 80 jaren oud, 12 Mei 1641 te Dokkum. Zijne vrouw Anna Zachariae was den 20 Junij 1632 in den ouderdom van 51 jaren gestorven.

Zie Vriemoet, *Ath. Fris.*, p. 445; Chaufepié, *Dict. Hist.*, i.v.; Vitringa, *Orat. funebr. in excessum* U. Huberi, p. 28; de Wal, *de Claris Frisiae jurisc.*, p. 253.

[Ulricus Huber]

HUBER (ULRICUS) zoon van Zacharia Huber, secretaris van Westdongeradeel en gecommitterde staat ten landdage, en Siouckjen Jaersma, kleinzoon van den vorige, werd 13 Maart 1636 te Dokkum geboren, ontving het eerste onderrigt aldaar en te Leeuwarden,

waar hij vooral onder T o b i a s G u t b e r l e t h zulke vorderingen in het Grieksch maakte, dat hij, zestien jaren oud, het Nieuwe Testament voetstoots kon overzetten Na nog eenigen tijd het onderwijs van J o h a n n e s N i s e r e n u s, predikant te Hallum, ook in de Latijnsche en Hebreeuwsche talen genoten te hebben, werd hij in 1651 student te Franeker, waar hij zich eerst op de klassieke letterkunde, vervolgens, onder G u i l i e l m u s C u p u s en J a c o b u s W i s s e n b a c h op de regtsgeleerdheid toelegde. Na vervolgens eenigen tijd het onderwijs van A n t o n i u s M a t t h a e u s en C y p r i a n u s ab O o s t e r g a te Utrecht genoten te hebben, keerde hij naar Franeker terug, waar hij onder W i s s e n b a c h in September 1655 in het openbaar eene *disputatio de actionibus bonae fidei et stricti juris* verdedigde. Naar gewoonte dier dagen deed hij, na volbragte studiën, een reis door Duitschland om andere hoogescholen te bezoeken. Het langst hield hij zich te Marburg en Heidelberg op; in de laatste stad werd hij 14 Mei 1657 tot doctor in de beide regten bevorderd. Bijna te gelijker tijd kozen hem curatoren der Friesche hoogeschool tot hoogleeraar in de geschiedenis en welsprekendheid, in plaats van D o m i n i c u s A c r o n i u s, met verlof, van desverkiezende nog een halfjaar zich in den vreemde te mogen ophouden. Nog drie maanden nam hij zijn verblijf te Straatsburg bij den beroemden J o h a n n e s H e n r i c u s B o e c l e r u s, waarna hij 30 November van dat jaar zijn waardigheid met eene *oratio de bona mente seu sincero genuinae erudilionis amore* aanvaardde.

De hoogleeraar W i s s e n b a c h overleden zijnde, werd hij (1665) in diens plaats tot hoogleeraar in de regten benoemd, en toen twee jaren later C u p u s gestorven was, verkreeg hij den titel van professor primarius. Zijn roem als geleerde verbreidde zich alomme en niet alleen stroomden er jongelingen uit Friesland en Holland maar zelfs uit Duitschland, Engeland, Schotland en andere oorden van Europa om zijne lessen bij te wonen.

Tweemalen begeerde hem de Leydsche hoogeschool te bezitten, doch beide keeren sloeg hij dit beroep af. Toen hij zulks voor de tweede maal gedaan had, verhoogden 's lands staten zijne wedde en wist de prinses A l b e r t i n e te bewerken, dat hij met behoud van rang en inkomen tot raad in het provinciaal geregtshof werd benoemd. Thans moest H u b e r zijn verblijf houden te Leeuwarden, van waar hij echter na verloop van drie jaren naar Franeker weêrkeerde met den titel van oud-raadsheer en ontslag van openbare lessen. Men schonk hem daarna een ruim jaargeld, nevens den rang naast den rector boven de

andere hoogleeraars. Hij overleed aldaar 8 November 1694, nog geen 59 jaren oud.

Onder de regtsgeleerden der Hollandsche school bekleedt Huber een eersten rang, en ofschoon hij, wat grondige kennis en fijne opvatting van het Romeinsche regt aangaat, moet achterstaan bij Voet, Noodt en Schulting, overtrof hij hen in veelzijdigheid van ontwikkeling, waarin bij alleen voor de Groot onderdeed. Voorts maakte hij zich verdienstelijk voor de studie van het staatsregt, daar hij op het voetspoor van de Groot, de beginselen van het algemeene staatsregt handhaafde tegen de heerschende dwaling, die politiek en staatsregt verwarde. Zijn hoofdwerk over dit onderwerp (*de jure civitatis libri tres*) maakte grooten opgang en men kan de latere leeraren in het staats- en volkenregt als zijne discipelen beschouwen.

Zijn ambtgenoot en lofredenaar Vitringa roemt zeer zijne matigheid, ongehuichelde godsvrucht en zijne voorbeeldige dagelijksche waarneming van de huiselijke godsdienst. Jammer dat veelvuldige letterkundige geschillen hem althans den schijn gaven alsof zich met die godsvrucht weinig liefde omtrent andersdenkenden paarde. Schoon geen godgeleerde en dan ongeroepen bragt hij Roëll in moeite, en met Perizonius had hij geen minder lange geschillen over een letterkundig onderwerp van even weinig belang, en eindelijk met van Eck over een punt der akademische voorregten. Aan een grondige regtskennis paarde hij die der vroegere en latere letterkunde. Zelfs beoefende hij in zijn jeugd de Latijnsche poëzy. De beroemde Campegius Vitringa hield een lijkrede op zijn ambtgenoot, die later in 1700 door zijn zoon Zacharias Huber op nieuw achter de *Eunomia Romana* is uitgegeven.

Hij huwde 1. in 1659 Agnes Althuizen, dochter van Hermanus Althuizen, en na haar overlijden (1663) in 1668 Judith van der Ley, dochter van den advokaat George van der Ley, in 1719 overleden. Uit het eerste huwelijk werden hem twee zonen geboren, Zacharias, in jeugdigen leeftijd gestorven, en Hermanus (die volgt). Bij zijn tweede vrouw verwekte hij Zacharias (die volgt); Sjoerdtje, geb. 24 Junij 1671, gest. 11 Nov. 1707; Agneta, geb. 16 April 1673 gest. 23 Nov. 1718; Georgius, geb. 8 April 1675, gehuwd met zijne nicht Siouckjen Huber H.Jdr., burgemeester van Leeuwarden en stierf 27 Julij 1737, zij 8 Oct. 1747, zonder kinderen. Zij heeft aan het stadsweeshuis te Leeuwarden al hare goederen gemaakt, uitgezonderd eenige weinige legaten; Titia, geb. 20 No-

vemb. 1676, gest. 5 Sept. 1704; U l r i c u s , jong gestorven; S j o u c k j e n , jong gestorven; R e n a t u s , geb. 11 Maart 1688, legde zich te Francker op de letteren en regtsgeleerdheid toe, beoefende de Grieksche en Latijnsche poëzy en was op het punt een *Dissert. de loco Demosthenis apud Marcianum* in L. 2 D. *de legibus* te verdedigen, toen hij 1 Nov. 1707 stierf.

Hij schreef:

Disputatio de actionibus bonae fidei et stricti juris, *praeside Wissenbachio publica defensa Franeq.* 1656.

Oratio de bona mente seu sincero genuinae eruditionis amore, 1657. (Onzeker of het 't licht ziet)

De genuina aetate Assyriorum et regno Medorum dissertationes VII, Fran. 1662, 4°.

Oratio exhibens historiam juris Romani et ex ejus argumento continuam probationem literas humaniores cum jurisprudentia esse conjungendas, Fran. 1665. Ook in

Auspiciis Domesticis et Operibus minoribus.

Disputationes juris fundamentales, Fran., 4°.; volgens L i p e n i u s in 1668 uitgegeven, dat door d e W a l wordt weêrsproken.

Digressiones Justinianea in humaniora juris, Fran. 1670, 8°, Alt. edit. *Digressiones Justinianeae in partes duas*, *quarum altera nova*, *distributae*, *adjecta Diatribe de ratione discendi atque docendi juris*, Ibid. 1688, 4°. Ed. tert. (*a Zacharia Hubero emendata*). *Digressiones Justinianeae etc. Insertus est de jure in re et ad rem*, *quod dicitur*, *tractatus*, *et adjecta de Ratione discendi atque docendi juris diatribe*, *per modum Dialogi*, Ibid. 1696, 4°.

Dissertatio de liberationibus, *quae per remissionem qut praeteritionem fiunt*, Fran. 1672, 8°.

De jure Civitatis libri tres, 1672, 8°.

Ed. 2a plus tertia parte nova, Ibid. 1684, 8°.

Tertia multo locupletior, Ibid. 1694, 4°. *Cum commentario Lynckeri et notis Thomasii*, Lips. 1708, 4°. *Cumspecimine respons. ad scholia Thomasii*, *auct. Zach. Hubero*, Fran. 1713, 4°. *Cum comment. Lynckeri curâ J.C. Fischeri*, Francof. et Lips. 1752, 4°.

Spiegel van Doleancie en Reformatie, *naar den tegenwoordigen toestant des Vaderlands. Gedruckt naar het origineel. Tot Vredeburg in 't jaar* 1672, 4°.

Dissertatio ad jus in re et ad rem, Fran. 1675, 12°.

Weegschaal van redenen over het verplaatsen der Akademie van Franeker naar Leeuwarden. Gedruckt voor een liefhebber der Akademie, 4°.

Deductie voor den Wel Geb. Heere F.D. van Camminga, *Vrij- en Ertheer van Ameland*, Fran. 1676, 4°.

Lectiones juris contractae ad Institutiones et Pandectas, Fran. 1678, 8°.

Praelectiones ad Institutiones Justinianeas, Fran. 1678, 4°., 1687 en later herhaalde malen met de *Praelectiones*.

Oratio de Pedantismo, Fran. 1678, later in *Auspiciis Domesticis et Operibus minoribus a Wielingio editis*, T. I. p. 182 seqq.

Positiones juris secundum Institutiones et Pandectas ad primordia disciplinae usumque saeculi adtemporatae, Fran. 1682, 8°.

Deze werden in Nederland zesmalen herdrukt. De vijfde uitgave verscheen te Franeker in 1700 *multis locis aucta*, *emendata et recognita a Zach. Hubero*. De zesde Amsterdam 1728, 8°. Thomasius gaf deze *Positiones scholiis nonnullis auctas Lips*. 1684, 8°. in het licht.

Aan Zacharias Huber dankt men ook *Repetitio juris ex positionibus Ulrici Huberi ad Institutiones et titulos singulares Pandectarum*, Fran. 1698, 12°.

Auspicia domestica exercitationum, *quibus otium*, *quod illustres Frisiae Ordines ei apud Academiam suam fecerunt*, *occupare constituit. Accedunt amoeniora quaedam alia*, Fran. 1682, 8°. Ook met eene *Disputatio* vermeerderd in *Operib. Minorib.*

Dansmeester van Franequer geheekelt ende gehelpen, Leeuw. 1683, 4°. z.n.

Hier tegen schreef Joh. van Holst, predikant te Leeuwarden, een brief, waarop Huber antwoordde met:

Antwoort op een Missive wegens een boekje genaemt de Dansmeester van Franequer geheekelt ende geholpen, *waer in de misduydingen desselfs opgeklaert ende weggenomen worden*, Fran. 1683, 4°., met naam.

Vernomen hebbende dat Joh. van Holst en zijn ambtgenoot Theod. Paludanus zich gereed maakten hem met krachtiger wapenen aan te vallen, kwam hij hen voor met een boekje, getiteld: *Gevoelens van eenige beroemde Gereformeerde Theologanten ende andere wijze mannen nopens de Dans-oeffeninge; mitsgaders bescheidt op een Missive daer van onlangs uitgegeven*. Hierop gaf Paludanus: *Academi-Dansschool in weerwil van heur voorspraek gestoort: of beyde blauwe boekjes tot inhuldiginge van de faculteit der danskunde tot Franeker*, *uitgegeven bij den Heer Ulr. Huber wederlegt*, *uitgegeven door T. Paludanus*, *als Gecommitteerde van het Ministerium te Leeuwarden*, Leeuw. 1683, 8°. De twist is verder voortgezet door eene *Wederlegging van Paludanus nopens het gebruik ende misbruik van de Musykdanssen*, *door H. II.*, Leeuw. 1683, en andd.

De ratione discendi atque docendi juris diatribe in modum dialogi, Fran. 1684, 8°.

Ook in de *Edit. tertia*, *in nonnullis mutata*, *Digressionum* A. 1696 en in *Opusc. selecta de ratione et methodo studiorum juris a Budero edita*, Jenae 1724, 8°.

Beginselen der Rechtkunde in Frieslandt gebruikelijk, Fran. 1684, 8°. enz. De laatste uitgaaf is in 1774 door Simon Binckes bezorgd.

Hedendaegse Recht geleertheyt, *soo elders*, *als in Frieslandt gebruikelijk*, 2 dln., Leeuw. 1686, 4°., Ib. 1699, Amst. 1723 en 1728, 4°. (bezorgd door Zacharias Huber) 1742, 4°., 1768, 4°.

Specimen Philosophiae civilis et studendi bonos libros. Continet Excerpta Aristotelica e libris ad Nicomachum; Cartesii de affectibus librum; Institutionem Reipublicae cum Excerptis Ovidianis, Fran. 1686, 8°. *Instit. Reipubl. liber sing.*, een Compendium van het grootere werk *De jure civitatis*, op nieuw uitgeg. door Wieling in *Opera Minora*.

Positiones Juridico-Theologicae de Auctoritate sacrae scripturae, *quae extant apud Ulr. Huberum in Libro* I *de Jure Civitatis C.* XXVI. *Nunc denao excusae*, *et aliquot positionibus et antithesibus auctae*, *occasione cujusdam disputationis inauguralis*, Fran. 1686, 4°.

Tot dit geschrift gaf aanleiding eene *Disput. philos. de Rcta Ratiocinatione*, den 8 October 1686 te Franeker door Gisbertus Wesselus Duker, tot verkrijging van den titel van doctor in de wijsbegeerte, verdedigd. Aan dezen letterkundigen twist namen deel de oom van Duker, Herm. Alex. Roëll, theol. et phil. professor te Franeker, Joh. van der Waeyen, hoogleeraar te Franeker, en Ruardus Andala aan de zijde van Duker; Joh. Regius, hoogleeraar in de wijsbegeerte te Franeker, Herm. Witsius en Ger. de Vries, hoogleeraren te Utrecht, aan de zijde van Huber. De schriften bij die gelegenheid door Huber in het licht gegeven zijn:

De concursu Rationis et Sacrae scripturae liber ad. R R. viros D.D. Joh. van der Waeyen et Herm. Alex. Roëll, Fran. 1687, 8°.

Stricturae in Prodromum, *sive Examen breve* XII *Positionum*, *quod Rev. Vir. H.A. Roëll*, *pro se aliisque misit in lucem*, *quibus probatur*, *nihil in* XII *positionibus contineri*, *quam quod illi signato valideque sentiunt*.

Ad epistolam D. Joh. van der Waeyen de motibus in Academia Frisiae-notae responsoriae.

Positiones ad Institutiones solas, *adjectis thesibus* CCCXXXIII, Fran. 1687, 8°.

De Foederibus, *Testamentis*, *Liberationibus*, *Satisfactionibus*, *Acceptilatione*, *Jure Crediti Divini*, *Aequitate*, *Dispensatione et Redemptione*, *Dissertationes juridico-theologicae* VII, *quibus earum rerum juridica popularis significatio*, *quae fuit olim*, *quatenus sacri scriptores de illis egerunt*, *explicatur; cum variis utilium rerum observationibus. Accedit de Praetorio*, *quod Paulus commemorat Phil.* I, 13, *Liber singularis*, Fran. 1688, 8°.

De Jure Popularis, *Optimatum et Regalis imperii*, *sine vi et a sui juris populi constituti. Ad regenda hominum circa res maximas judicia*, *contra periculosissimos errores*, Fran. 1689, 8°.

Praelectionum Juris Romani et hodierni pars secunda, *quae est ad libros* XIX *priores Pandectarum*, Fran. 1689, 4°. *Pars tertia ad libros* XXXI *posteriores Pandectarum*, Ibid. 1690, 4°.

Beide de *Praelectiones Pandectarum* en *Institutionum*, in 1678 en 1687 uitgegeven, verschenen te Franeker 1689 tot 1701 met dezen titel: *Praelectiones Juris Civilis tomi* III *secundum Institutiones et Digesta Justiniani. Accedunt scholia D. Christiniani Thomasii et responsiones*, Lipsiae 1708, 4°. (*cura Menckenii*) 1725, 4°. (*cum notis Menckenii*, *Schubarti et Gebaueri*) Ibid. 1749 (*cum notis Thomasii*) Lovanii 1760, 4°., (*cum novis annotationibus Judoci le Plat.* A. Vriemoet vermeldt nog een uitgave van 1750 *cum notis Mascovii*, doch deze was aan de Wal onbekend.

Institutionum Historiae Civilis Tomi III. *Adjectum est specimen observationum Juris Historici*, Fran. 1692, 8°.

Dit werk gaf weder aanleiding tot een pennestrijd tusschen Huber en Perizonius. De titels der tusschen hen gewisselde twistschriften vindt men bij de Wal, p. 291, 292. Na zijn dood verscheen ook nog:

Eunomia Romana sive Censura Juris Justinianei. Postumum opus recensuit, *in lucem edidit*, *eique uberrimum indicem adjecit*, *una cum oratione funebri habita in memoriam auctoris*, *Zach. Huber*, Fran. 1700, edit. 2a. Amsterd. 1724.

Opera minora et rariora juris publici et privati. Edidit suisque observationibus illustr. Abr. Wieling, Traj. ad Rhen. 1746, 2 vol. 4°.

Zie Vitringa, *Orat. funeb;* Vriemoet, *Ath. Fris.*, p 444 seqq.; de Wal. *de clar. Fris. Juric.*, p. 50, 253, 445; Saxe, *Onom.*, T. V. p 397; *Anal.*, p. 647; Cocceji *Op.*, T. VIII.; *Ep.*, XLIII*; Syll. Epist.*, T. III.; *Ep.* CCCXX; *Acta Lips.* 1684, p. 89 seqq, 1687, p. 405, 406 seqq; 1688, p. 466, 472; 1691, p. 237 seqq, 1700, p. 169; A. Schultingius, *Orat. de Tribon*, schter *Jurisprud. Ante-Just.*, p. 884; *Thes. controv.*, p. 9; J. Valcke-

naer, *Orat. de schola Cujac.*, p. 31; Haubold, *Instit Jur. Lit*, p. 135; Gratama, *Orat. qua inquiritur in causas malor. quae jurisprud. natur. doctores fuere perpessi*, p. 6, 19; Booëhmer, *Introd. in Jus Publ. Univ.*, C. V. ¶ 7; C.A. Duker, *Praef. ad* Perisonii *Orig. Babyl.;* Stolle, *ad Heuman.*, p. 689; Leyser, *Medit. ad Pandect.*, Vol. II. Spec 77, p. 130; Guberlethi *Poëm*, p. 167, 169; Baders, *Poëm*,, p. 149, 107; Senkenbergii *Supplem. Lupenii*, p. 3; Struvii *Bibl. Hist. Meuselii*, T. I. P II. p 23; Struvius, *Bibl. Jur.*, C. VIII ¶ 14, C. X. ¶ 4, p. 394; Eisenhart, *Hist. Jur. Lit.*, C. 5, ¶ 2, not. C.; Moyster, *Bibl. Jur. Nat.*, T. I. p. 68, 252, 426; T. II. p. 86; Ferwerda, *Cat. Univ.*, T. I. p. 8, 188 Sandbrink, *de Advocat. Juribus*, p. 90; Neuhusii *Epp.*, p. 231, 278; *Biogr. Univ.;* Chaufepié, *Dict.; Bibl. d'un homme de goût*, T. I. p. 233, 234, 365, 368, T. II. p. 182 seqq.; le Clercq, *Bibl Univ.*, T. VI. p. 422-503, T. IX. p. 545 seqq., T. XXIV. p. 183 seqq; *Hist. des Ouvr. de Savans*, 1693, p. 264, 1699, art. 10; *Nouv. de la Républ. des Lettres*, art. 6, 1707, p. 587; Durand, *Eloge de M. Perisonius* vóór T. IV. zijner *Hist. du XVIe siecle;* Jöcher, *Lexic.*, T.H. p. 1743; Ad. Did. Weber, *Entwickel. der Lehre von die naturl. Verbindlichkeit*, p. 31; Nettelbladt, *Beiträge zu der Jur. Gelehrt Hist.*, Th. I. S. 395 fgg.; Hoogstraten, Kok, Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt; W. van Ranouw, *Nagel. Ged.*, bl. 212; Siegenbeek, *Geschied. der Leyds. Hooges.*, D. I. bl. 129, 134, 135; Idzinga, *Zedig en vrijmoedig Onderzoek*, bl. 1; Kluit, *over 't misbruik van 't algemeen staatsregt*, bl. 49, 50; Collot d'Escury, *Holl. Roem*, A. IV. (1) p. 216; Bouman, *Geschied. der Geld. Hooges.*, D. I. bl. 76; van Kampen, *Bekn. Geschied der Ned. Lett. en Wetens.*, D. II. bl. 37, 38; Ferwerda, *Wapenboek;* IJpeij, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk*, D. II. *Aant.* bl. 355; *Boekz. der gel. wer.* 1746, *b*, bl 352; *Boekz. van Europa* 1693, *b.* bl. 550, Muller, *Cat. van Portr.*

[Hermanus Huber]

HUBER (HERMANUS) zoon van Ulricus Huber en Agnes Althuizen, werd 5 April 1663 te Franeker geboren. Na de Latijnsche scholen aldaar doorloopen te hebben, werd hij in 1678 student in de letteren en wijsbegeerte en vervolgens in de regten. Hij woonde de lessen van Sebast. Schelkens en Ger. Noodt bij, reisde vervolgens naar Frankrijk, waar hij in 1680 te Orleans, na het verdedigen eener *dissert*, *de dominio juris gentium*, tot doctor in de regten werd benoemd. In het vaderland wedergekeerd, zette hij zich in het jaar 1681 als advokaat neder, doch niet lang oefende hij de praktijk uit, daar hij in 1681 tot secretaris der staten van Friesland werd benoemd; ook zou hij zijn vader als raadsheer zijn opgevolgd, indien zijn jeugd zulks niet had belet. Als secretaris maakte hij zich zeer verdienstelijk en genoot hij de algemeene achting, was zeer gezien bij Simon van Slingeland en FrancoisFagel en onderhield met hen eene gestadige briefwisseling over staatkundige en geleerde zaken. Sicco van Goslinga was zijn boezemvriend.

In 1701 werd hij tot geschiedschrijver van Friesland aangesteld, en nadat hij zijn secretariaat aan zijn zoon,

Ulricus Johannes, had overgedragen, burgemeester van Sneek. Vervolgens gestadig ten landdage gekozen, geraakte hij in de voornaamste commissiën van staat en behartigde 's lands belangen aldaar met getrouwheid en wijsheid tot aan zijn overlijden op 21 November 1730.

Hij huwde Elisabeth de Hartoghe, dochter van Abraham de Hartoghe en Margaretha Rumph, die hem de volgende kinderen schonk:

Ulricus, jong gestorven; Maria Agnes, geb. 25 Maart 1699, gehuwd aan Dominicus Hamerster, raadsheer in 't hof van Friesland sedert 1715. Zij overleed 17 Mei 1756. Zij hebben verwekt 18 kinderen.

Ulricus Johannes, geb. 14 Mei 1700, secretaris der heeren staten van Friesland, gehuwd met Wemelia Wielinga. Hij is overleden 18 September 1727, nalatende een zoon.

Abraham Christiaan, geb. 28 Mei 1701, gehuwd met Jeltje Wieling; zij verwekten een zoon; Agnes Alida, geb. 20 Sept. 1702; Juditha Anna, geb. 14 November 1703; gehuwd aan Hieronymus van Alphen, toen predikant te Leeuwarden, naderhand te Amsterdam, zonder kinderen overleden, zij 28 October 1748, hij 20 April 1758; Elisabeth Suffrida, overleden 1723.

Hermanus Huber was een uitstekend regtsgeleerde.

ZieHoogstraten,Kok,Nieuwenhuis,Chaufepié,*Biogr.Univ.*,Jöcher, Vitringa, *Orat. funeb. Ulr. Huberi*, p. 13, 15, 23; Ulr. Huber in *Dedicat. Auspic. Domest.;* Vriemoet, *Ath. Fris.*, p. 461 seqq; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, D. I. bl. 500, D. II bl. 594; Ferwerda, *Wapenb.* art. Huber; De Wal, *de clar. Frisiae Jurec.*, p. 295-297; Baders, *Poëm.*, p. 461; *Boekz. der gel. wer.* 1758, *a.*, bl. 297.

[Zacharias Huber]

HUBER (ZACHARIAS), zoon van Ulrich Huber en Judith van der Ley, werd 29 Augustus 1669 te Franeker geboren en, na, gelijk zijne broeders, de Latijnsche school bezocht en vooral het onderwijs van zijn vader genoten te hebben, in 1683 student te Franeker. Na in 1687 onder praesidium van zijn vader een dissertatie verdedigd te hebben, bezocht hij de Utrechtsche en Leydsche hoogescholen, aan welke laatste hij vooral de lessen van den beroemden Noodt bijwoonde.

Te Franeker wedergekeerd, verdedigde hij in 1688 onder Seb. Schelkens eene dissertatie en verwierf 7 October 1690 het meesterschap in de beide regten, waarop hij zich te Leeuwarden als advokaat nederzette. Vier jaren later werd hij buitengewoon en een jaar daarna gewoon

hoogleeraar in de regten aan de hoogeschool zijner geboorte stad. Achttien jaren bekleedde hij deze betrekking met bijna gelijken roem als zijn vader. Na in 1707 een beroep naar Groningen afgeslagen te hebben, nam hij in 1716 de hem aangeboden waardigheid van raadsheer in het hof van Friesland aan. In 1722 werd hem op nieuw de professorale waardigheid aangeboden, doch hij weigerde die en overleed 11 October 1732 ongehuwd.

In opregte godsvrucht en geleerdheid was hij het evenbeeld van zijn vader, en niet gering is de lof hem door S c h u l t i n g , T h o m a s i u s , H a u b o l d , B r u n q u e l l u s en anderen gegeven. Behalve verschillende werken van zijn vader (*Digressiones*, *Praelectiones*, *Jurisprudentia hodierna*, *Historia civilis*, *Jus civitatis*, *Eunomia Romana* en andere kleine geschriften) gaf hij in het licht:

Disputatio ad τὰ Νομτμα *Tranquilli*, *seu observationes juris ad Suetonii Caes. C.* I. *praeside Ulrico Hubero defensa Fran.* 1687.

Diss. de jure Fisci, *praes. Seb. Schelkens defensa Fran.* 1689.

Diss. inaug. de vero sensu atque interpretatione L. IX. *D. de lege Pompeja de Parricidiis*, Fran. 1690.

Or. de usu atq. auctoritate juris Romani in Frisia, Fran. 1695, fol. In den vorm eener dissertatio achter het werk *De casibus enucleatis*.

Repetitio juris ex positionibus Ulr. Huberi, Fran. 1698 12°.

Dissertationes juridicae et philologicae, 2 vol. Fran. 1702, 1706, 4°. *Alt. ed. var. loc. emend. novisq. accensionibus aucta*, Ibid. 1720, Amst. 1721, 4°, Traj. ad Rhen. 1731, 4°.

Or. de summi Imperat. officio ex sent. Ciceronis pro lege Manilia, Fran. 1707, 4°.

Or. in obit. Ill. et Excell. viri Guil. ab Haren, Fran. 1708, fol.

De casibus enucleatis quaestion. torens. ex jure Romano et hodierno lib. sing., Fran. 1712, 4°.

Spec. respons. ad selecta quaedam Chr. Thomasii in libros de jure civil. ampliss. parentis Ulr. Huberi scholia.

Diss. jur. phil. de poëna perduellionis, *veroq. ac genuino sensu* L. 5 *cod. ad Leg. Jul. Maj. publice def. a Seb. Fridag*, Fran. 1715, 4°.

Observationes Rer. Forens. ac notabil. in Suprema Frisior. curia judicatarum, 2 vol. Leov. 1723, 1727, 4°.

Even als zijn vader beoefende hij ook de poëzy, blijkens

Επατιγ *saecularis s*, *Musa alternans pro Jubilaeo aca-*

demiae Frisiacae, A. 1685, achter B l a n c a r d i *Panegyr.*, p. 42 seqq.

Zie V r i e m o e t , *Ath Fris*, p. 711 seqq; S c h u l t i n g i u e , *Orot de Tribun adj jurispr Ante-just*, p. 884; B r u n q u i l l u s , *Hist. Jur*, P. III. Membr 2, C 8. § 37; H a u b o l d , *Just. jur. Rom. liter*, T. I. p. 194; S c h w a r t z e n b e r g , *Placaatboek*, D.H. (Voorr) bl. LXXXII: H. V e n e m a , *Orat in memor. W.G. Muisii*, p. 27; S a x e , *Onom.*, P. V. p. 397; *Anal*, p. 647; S t o l l o *ad Heumannum*, p. 689; d e W a l , *de Cluris Fris Jurec.*, p. 297 seqq; *Acta Lips.* 1702, p. 417 seqq.; *Acta Lips. Suppl.*, T. VI. p. 161; L e C l e r e , *Bibl. Anc. et Mod.*, T. IV. p. 94.

[S. Huber]

HUBER (S.). Van hem bestaat:
Teghensettinghe der Luthersche ende Calvinistische leere, 1598.

Zie *Cat. J. Schouten*, bl. 53.

[P. Huber]

HUBER (P.) gaf in het licht:
De dood van Abel, *voorgesteld in vijf gezangen door M. Gessner uit het Hoogduitsch in het Fransch vertaald. En nu om deszelfs voortreffelijkheid na den laatsten druk in het Nederd. overgebragt en met fraaije koperen plaatjes versiert*. 's Hage 1761, 8°.

Zie *Boekz. der gel. wer.* 1762, b., l. 447.

[P. Huber]

HUBER (P.) schreef:
Onderzoek omtrent de zeden der inlandsche mieren in *Alg. Vad. Letteroef.* 1810, St. 2, bl. 495, 539.

Zie H o l t r o p , *Bibl. Med. et Chir.*, p. 151.

[Cornelis Ulrich Jan Huber]

HUBER (CORNELIS ULRICH JAN), geboren te Leeuwarden 28 Februarij 1795, med. doctor te Groningen, schreef:
Dissert. med. de carditide quae epidemice grossavit inter milites anno 1814, *in Obsidione* Delfzijl, Gron. 1819.
Over de zonderbare eigenschap van eenige visschen, *schaalen schelpdieren*, *om somtijds vergiftige hoedanigheden aan te nemen en de oorzaken hiervan* in *Algem. Letterk. Maands.* 1824, D. VIII, St. 12, bl. 485.

Zie H o l t r o p , *Bibl. Med. et Chir.*, p. 151.

[Johannes Lambertus Huber]

HUBER (JOHANNES LAMBERTUS), zoon van Ulrich Herman Huber en Catharina Berghuis, werd 7 Aug. 1750 geboren. Van 1769 tot 1780 was hij konvooimeester te Makkum, sedert 1774 volmagt ten Landsdage, daarna lid der staten generaal, der nationale vergadering en van het vertegenwoordigend en wetgevend ligchaam, muntmeester

generaal, drost, eerst in 1803 van Hennaarderadeel, Baarderadeel, Franeker en Franekeradeel, later in 1807 van Menaldumadeel en Baarderadeel, in 1809 baljuw aldaar, in 1812 vrederegter te Dronrijp, in 1816 grietman van het Bildt. Hij huwde 1. December 1775 Metje, geboren 23 Februarij 1755, dochter van Wybe Tuinhout; 2. in 1803, Elisa, dochter van Johan Heinrich Pratjen en Sophia Juliana Platen, weduwe van Ayzo van Boelens. Hij stierf ambteloos te Blessum, 30 Junij 1826.

Zijne belangrijke staatkundige loopbaan verdient nader in 't licht gesteld te worden. Hij gaf onder anderen uit:

J.L. Huber, *Aan het volk van Nederland*, 1796, en

Brief aan zijne Friesche landgenooten, *over het ontwerp van Constitutie*, 1797, 8°.

Zie van Sminin, *Vervolglijst van Grietmannen*, bl. 32.

[Mr. Abraham Christiaan de Hertoghe Huber]

HUBER (mr. ABRAHAM CHRISTIAAN DE HERTOGHE), geboren te Leewarden den 16 Mei 1772, lid van het hooge geregtshof in 's Hage en bij de oprigting van den hoogen raad voor de Nederlanden tot lid daarvan benoemd. Hij was een groot regtsgeleerde en sedert 1827 lid der Maats. van Ned. Letterkunde. Hij overleed 18 van Oogstmaand 1840, in den ouderdom van 68 jaren. In 1803 was hij getrouwd met Arendina Henrietta van Suchtelen, van Olst.

Zie *Handel. der Maats. van Ned. Letterk.* 1841, bl. 14.

[A. Hubert]

HUBERT (A.) schreef:

De medehandelende Koopman of Fransche en Nedeaduitsche brieven voor de jeugd, *die tot den koophandel opgeleid wordt*. A mst. 1766.

Zie Arrenberg, *Naaml. van Boek.*, bl. 203.

[Pieter Frederik Hubert]

HUBERT (PIETER FREDERIK) diende als kapitein bij gelegenheid van den inval der Engelschen in Noordholland in 1799. Hij behoorde tot de brigade van den kolonel Bruce en werd gekwetst.

Zie Bosscha, *Neêrl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 193.

[Mr. J. Everwijn Hubert]

HUBERT (mr. J. EVERWIJN) verdedigde in 1793 eene *Diss. Jur. de detractione duplicis quartve*, *ad Part.* II *Tit.* V. *art.* 13, *Juris Municipalis Transisalani* (Ultraj. 1793, 4°.)

Zie *Cat. der Bibl. van Neêrl. Letterk.*, D. II. bl. 158.

[Izaak Hubert]

HUBERT (IZAAK) schepen te Rotterdam, stond in Oct. 1786 aan het hoofd van het verzoekschrift aan de staten van Holland en West-Friesland ingeleverd, om het getal der leden der vroedschap te vermeerderen.

Op *Cat. mss.* v a n V o o r s t, bl. 81, no. 463, komt voor:

Request van Jz. Hubert c.s. aan de regering van Rotterdam om verklaring der incomptabiliteit van vroedschap of schepen ambten met die van de admiraliteit of de schutterij 1785. *Met geschreven aan eekeningen en vele geschreven en gedrukte stukken*, *daartoe betrekkelijk in fol*.

Zie *de Beroerten in de Nederl*, D. V. bl. 135 volgg., D. VI. bl. 11.

[W. Hubert]

HUBERT (W.), een der verbondenen in 1814 om de stad 's Hertogenbosch, nog in handen der Franschen, aan de geallieerden over te leveren, bij welke gelegenheid hij blijken van moed gaf.

Zie K o n i j n e n b u r g, *Nation. Gedenkb.*, D. II. bl. 558 volgg.

[F.H. Hubert]

HUBERT (F.H.) schreef:

Korte verhandeling tot het aankweeken der wilde pijnboomen (*pinus sylvestris van Linnaeus*, *ook genaamd grove sparre*, *grove denne*, *Fichte*) *op eene eenvoudige en onkostbare wijze toepasselijk op onbebouwde en voor alle gewassen onvruchtbare gronden*, 's Hage 1825, 8°.

Zie H o l t r o p, *Bibl. Med. et Chir.*, p. 151.

[Adrianus Huberti]

HUBERTI (ADRIANUS), minnebroeder, gaf in het licht:

Historia de vita, *progressu et gloria miraculosae imaginis B.M.V. Brevis Sylvae*, *vulgo Cortembosch dietae*, *Leodiensis Dioecesis*, anno 1642.

Zie F o p p e n s, *Bibl. Belg.*, T. I. p. 14.

[Joannes Loemelius Cognomento Huberti]

HUBERTI (JOANNES LOEMELIUS COGNOMENTO). Zie LOEMEL (JOH. VAN).

[Johannes Huberti]

HUBERTI (JOHANNES), roomsch priester en monnik van St. Truijen, kwam in December 1631, na het pausdom verlaten te hebben, in zijn volle gewaad te Nijmegen. De Raad gaf hem verlof muziekschool te houden en, behalve een kleed *f* 25 of *f* 30 tot zijn onderhoud. Zijn monniksgewaad werd den provisoren in handen gesteld om arme kinderen te kleeden.

Zie *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. III. bl. 88.

[Leon Hubertini]

HUBERTINI (LEON). Zie HUIJBRECHTS.

[C. Huberts]

HUBERTS (C.), een weinig verdienstelijk Hollandsch plaatsnijder. Hij arbeidde vooral voor boekverkoopers, en

sneed onderscheidene platen, naar teekeningen van P i c a r t , voor de geschiedenis van den Bijbel, in 1720 te Amsterdam gedrukt.

Zie I m m e r z e e l , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 61.

[Steven Hubertsze]

HUBERTSZE (STEVEN), een burger van Utrecht, koos in de geschillen tusschen D a v i d v a n B o u r g o n d i e en G i j s b e r t v a n B r e d e r o d e , de zijde des eerstgenoemde en werd diensvolgens in 1456 voor zijn leven lang, ter stad uitgebannen; terwijl daarbij tevens bepaald werd, dat hem nooit zou worden toegestaan met eenen nieuwen bisschop weder in te komen.

Zie B u r m a n , *Utrechts. Jaarb.*, D. II. bl. 313.

[Joh. a. S. Huberto]

HUBERTO (JOH. A. S.) geboren te Namen, minnebroeder, guardiaan te Luik, Namen en Avesnes, en lector in de godgeleerdheid. Hij schreef:
Dicaearchus Aegiptius, Leovii 1613.

Zie F o p p e n s , *Bibl. Belg.*, T. II. p. 644.

[Hubertus]

HUBERTUS, van 709-727 bisschop van Tongeren. Volgens eene oude overlevering was hij uit een adelijk geslacht van A q u i t a n i e gesproten en werd van een geheel wereldsch leven tot de dienst van God bekeerd. Men weet niets zekers van hem tot den tijd toe dat hij zich onder bestuur van den H. L a m b e r t u s , bisschop van Tongeren, stelde, door wiens heilzame lessen hij in den weg der volmaaktheid groote vorderingen maakte. Nadat L a m b e r t u s was vermoord, werd H u b e r t u s eenstemmig tot zijn opvolger benoemd. Hij behield zijn geheel leven heiligen eerbied voor zijn voorzaat, wiens ligchaam hij in 721 van Maastricht naar Luik deed overbrengen, in welke stad hij ook zijn bisschoppelijke zetel vestigde. Hij stierf den 30 Mei 727 te Tervuren, een dorp tusschen Leuven en Brussel gelegen, waar hij een kerk had ingewijd. Zijn ligchaam werd naar Luik gevoerd en in de collegiale kerk van St. Pieter begraven. Het werd in 825 naar het klooster Andain in Ardenne overgebragt, waarvan de stad St. Hubert haren oorsprong heeft genomen. Deze stad, aan de grenzen van Luxemburg, wordt nog in godsdienstige bedevaarten bezocht, vooral van hen die door razende dieren gebeten zijn. Er is daarna een krijgsorde opgerigt, de orde der ridders van den H. H u b e r t u s geheeten, welke in 1444 door G e r a r d V, hertog van Kleef in Gelderland werd ingesteld. De parochie-kerk van Alem (dekanaat van Orthen) eert den H. H u b e r t u s als patroon. Ook wordt hij

in de kerk van Herpen, (vicariaat van Ravestein en Megen) bijzonder geëerd.

Zie A s c h b a c h , *Allgem. Kirch. Lex* i.v.; *Levens der Heil.*, D. IV. bl. 273-282; V a n G i l s , *Cath. Meyr. Memorieb.*, bl. 14; v a n G i l s en C o p p e n s , *Nieuwe Veschrijv. van het Bisdom van 's Bosch*, D. bl. 23; *Vita Sancti Huberti conscripta par Adolphum Haspard*, ms.; *Historia abatiae Sti Huberti in Ardenna anni* 1528, ms; *Messager des Sciences et des Arts de la Belgique* 1834, p 433; *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. III. bl. 145.

[Hubertus]

HUBERTUS, leerling van H a i m i n , was priester en pastoor in eene kerk aan S t . V a a s t gewijd, niet verre van Atrecht. Hij droeg aan zijn meester op:
Apparitio S. Vedasti et valetudo restituta moribundo, bij de Bollandisten, T. I. Febr. p. 803-805.

Zie P a q u o t , *Mém.*, T. II. p. 50, 51.

[Hubertus]

HUBERTUS leefde in den aanvang der 11de eeuw en schreef:
Vita St. Gudilae virginis, *Bruxell. in Brabantia circa A.* 712 *clarae* in *Acta Sanct.*, 8 Jan. Tom. I. p. 514-523.

Zie F a b r i c i u s , *Bibl. Med. et infin. Latin.*, T. VI. p. 836, 863.

[Willem Hubner]

HUBNER (WILLEM), luitenant der grenadiers onder kapitein P i e t e r J a c o b u s v a n L o o n , was onder de strijders in Pommeren en Pruissen en verdient melding wegens zijn dapper gedrag bij gelegenheid dat v a n L o o n in Julij 1806 ter verdediging van het door de belegeraars aangelegd fort Loison, onder het bereik van kartetsen en het vuur der Pruissische jagers, onverschrokken met zijne grenadiers stand hield.

Zie B o s s c h a , *Neêrl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 259.

[Mr. Johannes Josias Hubrecht]

HUBRECHT (mr. JOHANNES JOSIAS), secretaris van burgemeesteren en sedert 1780 van curatoren der hoogeschool te Leyden. Hij was een ijverig prinsgezinde en werd dientengevolge in 1795 van zijne betrekkingen verlaten. Sedert leefde hij ambteloos tot in 1807 toen hij een slagtoffer werd der ramp die zijn geboortestad trof.

Zie *Verv. op de Vad. Hist. van* W a g e n a a r , D. XX. bl. 405; S i e g e b e e k , *Geschied. der Leyds. Hooges.*, D. II. bl. 47; *Leidensramp*, bl. 40.

[Leentgen Hubrecht]

HUBRECHT (LEENTGEN) huisvrouw van G o v e r t B r a s s e r, burgemeester van Delft, was eene vrouw wier deugden met lof in 's lands geschiedenissen vermeld zijn. Zij wordt bijzonderlijk onder die voortreffelijke vrouwen gesteld, die grooten ijver toonden, om het geld bijeen te brengen noodig tot ontzet van Leiden in 1574, en al hare

sieraden van ringen en ketenen, als aan 's vaderlands goeden engel ten offer bragten. Ditzelfde is haar tweemalen gebeurd.

Zie H o o f t , *Ned. Geschied.*, bl. 370; S c h e l t e m a , *Staatk. Ned.*, D l. bl. 159.

[Hucbaldus]

HUCBALDUS, H u b a l d u s , U b a l d u s , monnik van St. Amand in het kerspel van Doornik, dichter, wijsgeer en toonkunstenaar. Volgens P o s s e v i n u s zou hij ten tijde van paus S e r g i u s en van B o n i f a c i u s , bisschop van Mentz, gebloeid hebben, doch deze waren geen tijdgenooten, daar de eerste in 638 den pausselijken zetel beklom en de laatste ten tijde van Z a c h a r i a s , d.i. in 742, en vervolgens bloeide, B u l a e u s , C a n g i u s en L e y s e r u s stellen zijn dood op 937, F a b r i c i u s op 930, doch G o e t h a l s meldt dat hij den 29 Junij 932 in den ouderdom van ongeveer 90 jaren overleed, en dat hij in de kerk van St. Pieter te Saint Amand werd begraven. Zeer onzeker zijn de berigten die hier en daar aangaande zijne lotgevallen verspreid zijn.

Hij zou te St. Amand, onder opzigt van zijn oom M i l o , zijne studiën hebben aangevangen, ten gevolge van oneenigheden met zijn leermeester naar Nevers zijn vertrokken, waar hij door den bisschop met onderscheiding werd ontvangen. Hier zou hij omstreeks 860 het leven van St. Cilinia hebben opgesteld. Hierop volgde het leven van den martelaar St. Cyr en van St. Julite, bij gelegenheid dat hij hunne overblijfsels van Amand bragt. Zeker is het dat bij van St. Amand naar St. Germain-d'Auxerre vertrok, om onder den vromen en geleerden R e m i en anderen zijn studiën te voleindigen. Hier werd H u c b a l d u s tot een der eerste letterkundigen van zijn tijd gevormd. Groot was zijne kennis in de wijsbegeerte en godgeleerdheid, grooter nog zijne bekwaamheid in de toonkunst. Nog voor het overlijden van zijn oom M i l o , dat in 872 voorviel, werd hij tot het bestuur der school van St. Armand geroepen. Toen hij aldaar leerlingen had gevormd, waardig om zijn plaats te bekleeden, ging hij in 883 naar St. Bertin, waar hij dezelfde betrekking vervulde. De abt R o d u l f gaf zijne tevredenheid over H u c b a l d s onderwijs te kennen, door hem een aanzienlijk landgoed in Vermandan te schenken, 't geen H u c b a l d van zijne zijde wederom aan de monnikken van St. Bertin vereerde.

Omstreeks 893 riep hem F o u l q u e s , aartsbisschop van Rheims, naar zijne stad, waar bij en R e m i d ' A u x e r r e de beide scholen bestuurden.

'Elles furent' schrijft G o e t h a l s 'pour la France septentrionale, du plus haut intéret, la gloire qu'elles acquirent est originairement due à ces deux Professeurs. H u c b a l d en particulier y fut dans un cérdit égal à sa reputation.' Na den dood van F o u l q u e s (Junij 900) keerde hij naar St. Amand terug, waar hij zich met het schrijven van verschillende levens der heiligen en het beoefenen der toonkunst bezig hield.

Hij schreef:

Vita S. Aldegundis, *virginis*, *Abbatissae et fundatricis Malbodiensis* (M a u b e u g e) *in Hannonia*, op verzoek der nonnen van M a u b e u g e .

Men vindt het bij S u r i u s , *Act. S.* col. 1618 T. I. p. 553, verbeterd in de *Acta. Sanct. Jan.* T. II. p. 1040 der Bollandisten en bij M a b i l l o n , *saec*. II. *Benedict*. p. 710. De verschillende mss. geven geen blijk dat H u c b a l d er de autheur van is, doch de Bollandisten stellen het buiten allen twijfel.

Vita S. Lebuini, *Patroni Daventriae*, *ad Albericum s. Baldricum Episcopum Ultrajectinum*, bij S u r i u s *Act. S. nov*. p. 277, het laatst uitgegeven door P e r t z in T. II. zijner *Monum. German*.

Vita S. Rectrudis, *Abbatissae Marchianensis in Gallo-Flandria*, *ad Stephanum Episcopum Cameracensem* (niet *Eboracensens*, gelijk V o s s i u s wil) in M a b i l l o n s *Acta S. Ord. Bened.* Saec. II. p. 937 en in *Acta Sanct. Boll.*, T. III. p. 81 herdrukt door J. G h e s q u i e r e in *Acta Sanct. Belg. Maj.*, T. IV. p. 488; S u r i u s geeft er een uittreksel van.

Vita S. Madelbertae (niet *Madelbertu*) *Abbatissae Malbodiensis*, in hands.

Historia S. Ciliniae, *matris B. Remigii*, *Francorum Apostoli*, in hands.

Een fragment betrekkelijk het leven van St. J o n a t , eerste abt van Marchiennes, in Boll. *Act. S. Aug.*, T. I. p. 73.

Vita S. Brigidae, in hands.

De geschiedenis van den marteldood van St. C y r en Ste. J u l i t e vindt men slechts in de zeer zeldzame *Vitae Sanct.*, die men verschuldigd is aan den Milaneeschen dichter B. M o m b r i t i u s .

Zijne verzen, met welke hij de *Carmina de laude parcitatis* van zijn oom en leermeester M i l o aan K a r e l *de Kale* zond, leest men in *Anecd*. T. I. p. 45 seqq. van E. M a r t e n e .

Liber trecentorum versuum (niet *carminum* volgens C a v e u s ad annum 916) *in laudem Calvorum ad Carolum*

calvum Imp. alle met den beginletter C aanvangende, b.v. *Carmina clarisonve calvis cantate canoenae*.

In de uitgaven van dit gedicht, ook *AEgloga de Calvis* genoemd, Bazel 1516, 1519, 4°., 1546, 8°. Leuven 1561, zijn niet meer dan 136 regels, even zoo in Casp. Dornavii *Amphit. sapientiae Socraticae*, T. I. p. 290 seqq., doch bij G. Barthus, *Advers* Lib. XLVI. C. 22, zijn nog 15 regels bijgevoegd. Op gelijke wijze gaf Christianus Pierius een *Poëma in Christum crucifixum*, Francof. 1576 8°., waarin elk woord met den letter C aanvangt.

Siegebertus schreef: 'Quia in arte musica praepollebat, cantus multorum Sanctorum dulce et regulari melodia composuit, scripsit librum de arte musica, sic contemperans cherdeas monochordi litteris alphabeti ut possit quis per eas sine magisterio alterius discere ignotum sibi cantum.'

Epistola ad Carolum Calvum.

Gerbert, *De Harmonica Institutione*, in *Scriptores Eccl. de Musica sacrâ*, 1784, T. I. p. 104.

De Musicâ Enchariadis, t.a.p., I. p. 152.

Commentatio brevis de tonii et Psalmis modulandis, t.a.p. T. I. p. 213.

Hymnus de S. Theodorico, in Mabillon, *Annalis ord. S. Bened.*, T. III. p. 692 en Boll. *Act. Sanct.* T. I. *Julii* p. 82, waarschijnlijk hetzelfde met het *Officium S. Theodorici* en het *officium et cantum S. Celniniae*.

Lat. comment. over den regel van St. Benedictus.

Epistolae ad Diversos.

Zijn grafschrift vindt men bij Fabricius, Vossius, Val. Andreas en and.

Zie Fabricius, *Bibl. Med. et inflm. Latin;* Vossius, *de Hist. Lat.*, p. 326; Val. Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 394, 395; Sweertius, *Ath. Belg.*, p. 351; Rulaeus, *Hist. Acad. Paris.*, T. I. p. 607; Flodoardus, *Hist. Eccl. Rem.*, L. IV. C. 9; Trithemius, *de S.E. et ill. Bened.*, T. II. p. 49; Sigebertus *Chr. ad annum* 869, C. II.; Caveus, *de Seript. Eccl.*, C. XVIII; Baronius *ad annum* 632, C. II.; *Acta Sanct.* Junii 16, T. III. p. 36; *Biogr. Univ.* i.v.; Goethals, *Lectures relatives à l'Histoire des Sciences etc. en Belgique*, T. I. p. 1 suiv.; Jöcher i. v; de Cousemaker, *Mémoire sur Hucbald et sur ses traités de Musique*, 4°.; Fêtis, *Biogr. des Musiciens*, T. V. p. 208; *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. II. bl. 253; van der Chijs, *de Munt. der Heer. en Sted. van Overijssel*, bl. 22, 227.

[Huchon]

HUCHON van Maubeuge was tweede waardijn der munt te Nijmegen ten tijde van hertog Karel den Stoute.

Zie van der Chijs, *de Munten der Graven en Hertogen van Gelderland*, bl. 278.

[Joannes Huchon]

HUCHON (JOANNES) werd theol. doctor aan de hoogeschool te Douai, vervolgens pastoor aan de St. Salvatorskerk te Rijssel, als ook ‘christianitatis decanus’ en ‘librorum censor.’

Hij schreef:

Theologia practica de Sacramentis, *cum comment. ad primam partem Enchiridii Petri Binsfeldii Suffraga nei Trevirensis*, *Doctoris Theologi absolutissimi*, 12°., *Inpilis* 1641.

Miroir de la Croix, *ou méditations sur la Passion de N.S. et autres points importans*, *pour tous les jours de la semaine*, *avec des Reglemens spirituels*, 12°., Lille, 1640.

Pensée salutaire pour les fidèles tres-passez; avec l'Histoire d'un certain esprit de l'Hopital-comtesse de Lille, *puis naguères délivré et composé par ordre de Mgr*, *l'Evéque de Tournai*, Lille 1641, 12°.

Zie Foppens, *Bibl. Belg.*, T. II. p. 664.

[Albrecht van Huchtenbrouch]

HUCHTENBROUCH (ALBRECHT VAN) een Utrechtsch edelman, zoon van Johan van Huchtenbrouch, ridder, burgemeester van Utrecht, en van Maria Egmond van Merestein. Hij onderteekende het verbond der Edelen in 1566. Door zijn huwelijk met Maria van Hoxwier, dochter van Hector van Hoxwier, heer van Rynauwe en van Doed Holdinga, kreeg hij een naauwe betrekking op Friesland, hetgeen aanleiding zal gegeven hebben tot zijne ijverige pogingen om de edelen van dat gewest tot de belangen der bondgenooten over te halen, dat hem door Alva tot een zware misdaad werd toegerekend. Ook zou hij vele Friezen hebben trachten te winnen tot het onderteekenen van het Verbond der Edelen, waarbij tegelijk de aanbieding van 30 tonnen schats geschiedde. Zeker is het, dat hij zelf bereid was in dezen een voorbeeld aan anderen te geven. Hiertoe strekte ook eene latere verbindtenis tot het opbrengen van geld om de vrijheid met de wapenen te herstellen, waartoe hij *f* 400 Brabantsch aanbood. Toen Brederode in 1567 heimelijk volk verzamelde, aanvaardde hij als hopman het bevel over een vaandel voetknechten. Nog in hetzelfde jaar zocht hij, nevens van Nyveld en Renesse, een schans te Vreeswijk aan de Vaart, buiten Utrecht, te bemagtigen, doch werd daarin verhinderd door hertog Ernst van Brunswijk, die hem in een gevecht een volslagen nederlaag gaf.

Hij was een der edelen en grooten met welke Willem I geheime verstandhouding hield. Hij was toen bij de voorstanders der vrijheid bekend onder den naam van Adolf van Lon. Geen wonder dat hij door Alva

met verbeurdverklaring zijner goederen werd gebannen. Of bij de vervolging buiten zijn vaderland ontweek is ons niet gebleken. Zoo hij het deed, moet zijn uitlandigheid kort zijn geweest, daar hij reeds in 1571 een toeleg waagde om de stad Utrecht aan de zijde van den prins te doen overgaan, waarin bij echter ongelukkig slaagde. Sedert wordt zijn naam niet meer vermeld. Hij overleed volgens te Water te Woerden 1580, doch volgens Scheltema in 1572 te IJsselstein, waar hij woonde, en liet een zoon na, die volgt.

Zie *Connaiss. de la Noblesse d'Utrecht*, p. 17; Hooft, *Ned. Hist.*, B. IV. bl. 148; Bor, *Ned. Hist.*, B. XXXV. bl. 615 (14), 242 (23); Winsemius, *Chr. van Friesl.*, B. XVI. bl. 545; Dez., *Hist. per. Fris gest.*, C. I. p. 66, 67; *Sententi en van Alca*, bl. 128 tot 130; Te Water, *Verb. der Edel.*, D. I. bl. 95, 98, D. II. bl. 48, en *Bijl.* bl. 134, 478-480, D. III. bl. 108-114, *Bijl.* bl. 66; *Archiv. de la maison d'Orange-Nassau*, T. II. p. 162, T. III. p. 336; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, o h.w.; van Wijn, *Aanm. op* Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. IX. bl. 85; Beaufort, *Lev. van Willem* I, D II. bl. 189, 190; *Verzamelde berigt. omtrent de Krijgsberelh. te Nieuwpoort*, bl. 58; Arend, *Vad. Hist.*, St. IV. bl. 453, St. V. bl. 150, 162; Hoogstraten, Kok, Kobus en de Rivecourt; van Leeuwen, *Bat. Ill.*, bl. 957.

[Jan van Huchtenbrouch]

HUCHTENBROUCH (JAN VAN), heer van Amelisweerd, zoon van den vorige, werd in 1564 geboren, was kapitein-kolonel van een Utrechtsch regement en bevelhebber van St. Andries, bevond zich bij het beleg van Ostende, en werd daar doodgeschoten in den ouderdom van omtrent 37 jaren.

Zie Le Petit, *Chr.*, Livr. XVII., p. 759, 762; Te Water, *Verb. der Edel.*, D. II. bl 481; Bosscha, *Neêrl. Heldend. te Land*, D. 367, 372, 382; Fleming, *Beleg van Ostende*, bl. 126 volgg.; *Utrechtsche Volksalmanak* 1841, bl. 12.

[Jan van Huchtenbrouch]

HUCHTENBROUCH (JAN VAN), wordt door twee schrijvers onder de verbondene edelen geteld, doch te Water betwijfelt zulks.

Zie van Goudhoeven, *Chr. van Holl.*, bl. 626; van Leeuwen, *Bat. Ill.*, bl. 768; Te Water, *Verb. der Edel.*, D. II. bl. 480, 481.

[Johan van Huchtenburg]

HUCHTENBURG (JOHAN VAN). Zie HUGTENBURG (JOHAN VAN).

[Hendrik Arendsz. Hudde]

HUDDE (HENDRIK ARENDSZ.), afstammeling van een aanzienlijk geslacht, dat bekwame mannen voor schepenbank, raad en beurs te Amsterdam heeft opgeleverd, nam in 1587 zitting in den raad en werd het volgende jaar schepen dier stad. Vijfmalen bekleedde hij sedert dien post

en stierf in 1596. 's Jaars te voren was hij een der behartigers der eerste uitrusting van vier schepen naar de O. Indien onder bevel van C o r n e l i s H o u t m a n .

Zie K o k . o.h.w.

[Hendrik Hudde]

HUDDE (HENDRIK), in 1618 door aanstelling van prins M a u r i t s raad en vier jaren later schepen van Amsterdam, verklaarde zich in 1628 tegen burgemeesteren, toen deze, uit vrees voor oproer in de stad, eenige vaandelen krijgsvolk daar buiten hadden gebragt. Hij schroomde niet hun opentlijk aan te zeggen: ‘dat zij 's lands soldaten doende komen voor de palen dezer stede, zonder voorgaande resolutie van den raad, gehandeld hadden tegen de privilegien.’

W a g e n a a r , *Beschrijv. van Amst.*, D. IV. bl. 96, 422; K o k , o.h.w.

[Johan Hudde]

HUDDE (JOHAN), heer van Waveren, zoon van G e r a r d H u d d e en M a r i a W i t z e n , commissaris van kleine zaken te Amsterdam, werd aldaar volgens den een in 1633, volgens den anderen in 1640, geboren. Hij studeerde in de regtsgeleerdheid en in de wiskundige wetenschappen, vermoedelijk in zijne geboortestad, doch begaf zich in het jaar 1659 naar Frankrijk en vertoefde eenigen tijd te Saumur om zijne regtsgeleerde studien te voltooijen. Althans is er nog een brief voorhanden in het begin van 1659 door hem uit Saumur aan den Haarlemschen wiskunstenaar H e n r i k v a n H e n r a a t geschreven.

In zijn geboortestad teruggekeerd, werd hij in 1667 tot raad, in 't volgende jaar tot schepen en in September 1672, bij de buitengewone verandering der regering, tot burgemeester aangesteld. Negentienmalen bekleedde hij sedert die eerste aanstelling deze hooge waardigheid. Hij had groot gezag en veel aanzien in zijne geboortestad en deed haar gewigtige diensten. Zijne bedrevenheid in de wiskunde was oorzaak dat hij, nevens G e r a r d H a s s e l a a r en K o r n e l i s V l a m i n g v a n O u d s h o o r n , in 1670 werd gelastigd om met burgemeesteren en thesaurieren het opzigt te hebben over het leggen van de groote Amstelsluis. Nadat de Franschen in 1672 over den Rijn waren getrokken en men ook voor een aanval op Amsterdam beducht was, werd o.a. aan H u d d e toevertrouwd het te werk stellen van de groote overstrooming, om alzoo eene vijandelijke aannadering tot de stad te weren. Drie jaren later was hij een der gemagtigden van den raad tot het beramen van een ontwerp wegens een nieuwe waterkeering langs den buitenkant der stad aan het IJ. Hij was een voorstander der stadhouderlijke regering en stemde in het vermaard besluit

tot de werving van 16000 man, tegen hetwelk de meerderheid der Amsterdamsche regering zich zoo ijverig verklaarde. Ook was hij in de geheimen omtrent den togt van Willem III naar Engeland.

Hij was zeer bevriend met Descartes en F. van Schooten (de zoon), hoogleeraar in de wiskunde te Leyden, en heeft veel bijgedragen om de meetkunst van eerstgenoemde bij zijne stad- en landgenooten in achting te brengen. Hudde deed in zijn jeugd onderscheiden belangrijke ontdekkingen, welke hij gewoon was in zijn memorieboek op te teekenen. Zij waren bestemd voor een uitroerig werk dat den titel zou hebben: *De Natura*, *Reductione*, *Determinatione*, *Resolutione*, *atque Inventione Aequationum*.

Deze fragmenten zijn echter, door achteloosheid van een zijner neven, aan wien ze bij erflating in handen kwamen, grootendeels verloren gegaan; wat daarvan bewaard bleef is bijeenverzameld in *Cartesii Geometria cum commentariis Francisci van Schooten*, Amst. 1659, 2 t.

Hierin komen o.a. voor: Huddenii, *de Deductione Equationum* (Julij 1657 en April 1658); *Maximis et Minimis Epistolae* II. In deze laatste verhandeling heeft hij de leer der tangenten veel vereenvoudigd en op een meer duidelijke wijze voorgedragen. Zij is vertaald onder den titel: *Méthode des Tangentis* en opgenomen in het *Journal litteraire* (Julij en Augustus 1713).

Volgens Kok gaf van Schooten ook van hem in het licht *Aanmerkingen over de bewijzen der eigenschappen van den Cirkel*. Ook heeft men aan hem den regel te danken aangaande het bepalen der gelijke wortels van eene algebraische vergelijking en zoo die wortels bestaan, welke die zijn. Een uittreksel van een brief van Hudde aan Schooten van 21 November 1659, uit het Hollandsch in het Fransch vertaald, vindt men in het *Journal litter. Juillet et Août* 1713, p. 460-464. Hij wist zijne kundigheden ook ten algemeenen nutte aan te wenden, blijkens, gelijk wij opmerkten, het werkzaam deel dat hij nam in het aanleggen der Amstelsluis en vier andere voorname sluizen, alsmede in het inonderen der Hollandsche waterlinie in 1672. In 1689 vond hij een werktuig uit, ten doel hebbende om het water in de grachten te Amsterdam van onreinheden te zuiveren. De beroemde Leibnitz, die Hudde met de Bernouillis, Huygens, l'Hopital en Newton op eene lijn stelt, bezocht hem te Amsterdam, en getuigt dat hij de eerste was die eene volledige oplossing gaf van de quadratuur des hyperbools, alsmede van het vraagstuk om de

vergelijking eener kromme te vinden die door een onbepaald aantal punten kan getrokken worden. Hudde stierf in zijne geboortestad den 16 April 1704. Hij had bij zijne vrouw Debora Blaauw, weduwe van Johan Oetgens van Waveren, geen kinderen verwekt. Zijne afbeelding vindt men bij Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XV, bl. 424.

Zie Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XIV. bl. 216, D. XV. bl. 424, 425, 427; van Wijn, *verv. op* Wagenaar, D. XVI. bl. 33; Dez., *Beschrijv. van Amst.*, D. V. bl. 319, 340. D. VI. bl. 44, 48, 58, 145, D. XI. bl. 339; *Lijst der* XXXVI *Raden* vóór de *Hands. van Amsterdam*; Commelin, *Beschrijv. van Amsterd.*, bl. 832, 1186; *Négotiat. du Comte d'Avaux*, T. VI. p. 137, 189, 205; Sylvius, *verv. op* Aitzema, D. III. B. XXXI. bl. 17, 18; *Europ. Merc.* 1691, bl. 56-59; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, o.h.w.; *Geometria Descartes*, edit. Franc. à Schooten, Amst. 1659, p. 402, 405, 506, 516, 517; Montucla, *Hist. des Mathémat.*, T. II. p. 125, 126; H. van Henraat, *Tract de Transmut. Curvarum in rect.*, Praef.; Montadan, *Hist. des Mathémat.*, T. II. p. 314-317 en de Nederd. vert. door A.B. Strabbe, D. III. bl. 183 volgg.; Meijer's *Gonvers. Lex.;* Poggendorff, *Handwörterb z. Gesch. der Exacten Wissenschaften*, o.h.w.; Kok, *Vaderl. Woordenb.*, o.h.w.; Hoogstraten, o.h.w.; *Woordenb. der Zamenlev.*, o.h.w.; *Aanh op het Woordenb. van Kunst en Wetens. van* Nieuwenhuis; Kobus ende Rivecourt; *Biogr. Handwoordenb.*, o.h.w.; *Biogr. Univ.*, o.h.w.; *N. Dict. Hist.*, T. III. p. 562; Moreri (1760) T. VI. p. 116; Paquot, *Mém.*, T. II. p. 79; van Kampen, *Bekn. Geschied. der Ned Letterk.*, D. II. bl. 73; Dez., *Vad. Karakterk.*, D. II. bl. 255, 294; Scheltema, *Peter de Groote in Holland*, D. I. bl. 147; Collot d'Escury, *Holl. roem*, D. VI St. I. bl. 100 tot 105; Bouman, *Geld Hooges.*, D. II. bl. 244; *Ned. Reizen*, D. I. bl. 3; Vreede, *Hoogen Raad*, St. I. bl. 46; Muller, *Cat. van Portr.;* P. Frascri *Poëm.*, p. 242.

[Henry Hudson]

HUDSON (HENRY). In April 1609 zond de O.I. Compagnie Henry Hudson, een Engelsch stuurman, met een enkel schip uit om een vaart naar China, door het Noordwesten, en niet door het Noordoosten, daar men ze te voren gezocht had, op te sporen. Hij ontdekte op ongeveer eenenzestig graden eene schoone rivier of baai, daarna Hudsons baai genaamd. In het najaar ging hij terug; doch niet naar Holland, maar naar Engeland, van waar men hem niet wilde laten vertrekken om zijn meesters verslag te geven.

De Engelschen zonden hem in het najaar van 1611 andermaal uit op denzelfden togt, doch hij kwam wederom te huis, zonder de begeerde doorvaart gevonden te hebben. Men vindt een uitvoerig verslag dezer reizen in tom. IV der verzameling van Purchas en in D. X en XI der *Petits voyages* van Debry. Men heeft ook *Descriptio ac delineatio geograph. detectionis freti sive transitus ad occasum, supra terras Americanas in Chinam atque Japonem*

ducturi, *recens investigati a M Henrico Hudsono Anglo*. Anno 1612, 4°. In alle werken die over de vestiging der Engelsche en Nederlandsche kolonien in Noord-Amerika handelen, vindt men uitvoerig van hem gewaagd.

Zie *Biogr. Univ* i.v.; *N. Biogr. Hist.* i.v.; *Woordenb. van* Nieuwenhuis (uitg bij Sijthoff) o.h.w.; van Meteren, *Ned. Hist.*, B. XXXI. fol. 590 vers., fol. 625; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. IX. bl. 433, D. X. bl. 7; van Kampen, *Bekn. Geschied. der Ned. Letterk.*, D. I. bl. 329; Collot d'Escury, *Holl. roem*, D. VI. St. I. bl. 317; *Ned. Reiz.*, D. I. bl. 16.

[Balthasar de Hue]

HUE (BALTHASAR DE) gaf in 1694 te Leiden bij Frederik Haaring in 8°. in het licht:

Korte aanmerkingen op de bedenkingen des markgraafs Virgili Malvezzi over Corn. Tacitus, *behelzende ten meerendeele een regtzinnige verklaring van sommige plaatsen der Heilige Schrift*, *door den gemelden autheur verkeerdelijk aangehaald*.

Men vindt een uittreksel van dit werkje bij Rabus, *Boekz. van Europa* 1694, D. I. bl. 318 volgg.

[Jacop Huegens]

HUEGENS (JACOP) was in 1547 rentmeester van Leerdam en Acquoy. In de *Kronyk van het Hist. Genoots.* D. IX bl. 45, 46, vindt men een brief aan hem van Françoise de Lannoy, gravin tot Buren en Leerdam, vrouw tot IJsselstein, geteekend 16 Nov. 1547.

[Hendrik van Huekeshoven]

HUEKESHOVEN (HENDRIK VAN) of Henckeshoven, van Keulen geboortig, was muntmeester in de grafelijke munt van Holland, onder graaf Filips van Bourgondien of *den Goeden*.

Zie van der Chijs, *de Munten van Holland en Zeeland* enz., bl. 406, 411, 413, 416.

[Kapitein Huerluijt]

HUERLUIJT (kapitein) kwam 29 Mei 1652 omtrent Calis Cliff met kapitein Joris van den Zaen, gevolgd door 7 koopvaarders over de 50 tonnen waard, bij Maarten Harperszoon Tromp, en verhaalde, o.a., dat hij den 23 Mei omtrent Goutstaert tegen 3 parlements fregatten, over het strijken der vlag was slaags geweest, en 3 à 4 man verloren had.

Zie *Chron. van het Hist. Genoots*, D. V. bl. 266, 267.

[Augustijn Huens]

HUENS (AUGUSTIJN). Zie HUNNAEUS (AUG).

[Hues]

HUES geboren te Kamerijk, schreef een hekeldicht op H e n d r i k II, koning van Engeland, genaamd *La male honte*. Hij leefde in het begin der XIVde eeuw.

Zie v a n K a m p e n , *Bekn. Geschied. der Ned. Letterk.*, D. III bl. 10.

[Robert Hues]

HUES (ROBERT) een goed wiskundige in de eerste helft der 17de eeuw, die een werk *de globis et de eorum usu* uitgaf, meermalen zoo in het Latijn als Duitsch gedrukt. De eerste Latijnsche uitgave zou van 1613, 4°., zijn.

Men heeft echter ook uitgaven van Amsterdam 1624, 4°., en van Frankfort am Main, met P e t r i B e r t i i *Breviarium totius orbis* 1627, 12°. Een Fransche uitgaaf met aanmerkingen van H e n r i o n verscheen Paris 1618, 8°. In het Holl. verscheen:

R. H u e s , *Gebruyk der Globen*, Amst. 1613, 4°.

Tractaet ofte handelinghe van het gebruyk der Hemelsche en der Aertsche globe, Amst. 1623, 4°.

Zie A d e l u n g en R o t e r m u n d ; A b c o n d e , *Naamreg. van Boek.*, 3de *Aanh.*, bl. 74; B o u m a n , *Geschied. der Geld. Hooges.*, D. I. bl. 45.

[Dyrcz van Huesden]

HUESDEN (DYRCZ VAN) priester te Utrecht, vergrootte de kapel van St. Maartens gasthuis buiten de Weerd en maakte er een kerk van, onder voorwendsel dat het de inwoners van de Weerd bij wintertijd en kwaad weer te lastig viel in de stad te gaan, om in de St. Jacobs kerk de sacramenten te ontvangen, want in een kapel, eigentlijk slechts een bidplaats zijnde, werden zij niet bediend. De bisschop, D a v i d van Bourgondien, die reeds in 1466 vergund had, dat in deze kapel op een gewijd draagaltaar missen mogten gelezen worden, verhief haar in 1480 tot een kerspel kerk, en zulks baarde moeijelijkheden. De stad kantte er zich hevig tegen aan, aangezien zij voorzag dat dit noodwendig ten nadeele van de parochie kerk van St. Jacob moest strekken, waartoe de buren van deze vooral behoorden. Dit had ten gevolge, dat het besluit ingetrokken werd, nadat men zich eerst aan hevige geweldenarijen had schuldig gemaakt. Later werd deze kapel gesloopt.

Zie B u r m a n , *Utr. Jaarb.*, D. III. bl. 289, 290, 323, 445, 447; v a n R i j n , *Aanteek. op van Heussen Utr. Bisdom*, D. II. bl. 159; A l l a n , *de stad Utrecht en hare geschiedenis*, bl. 97, 98.

[Gédéon Huet]

HUET (GÉDÉON). De heer E. d u P u y d e M o n t b r u n gist dat hij van dezelfde familie was als de beroemde bisschop van Avranches, P i e r r e D a n i e l H u e t , die in 1630 uit Protestantsche ouders werd geboren, en in zijne jeugd de Hervormde godsdienst afzwoer, doch H a a g veronderstelt, dat hij van de H u e t s in het Orleansche afstamde. Hij was predikant te Blet in Bourbonnais, toen hij in Junij 1685, eenige maanden voor de herroeping van het edict van Nantes, verlof vroeg en verkreeg om met vrouw en dochter Frankrijk te verlaten en de goederen, die hij in dat koningrijk had, te verkoopen. Hij vertrok eerst naar Zwitserland, en van daar naar Marburg, doch na een kort verblijf in die stad werd hij als predikant naar Saint-Lambert in den Paltz gezonden. De inval der Franschen in 1688 noodzaakte hem tot eene overhaaste vlugt.

Hij kwam van alles beroofd te Marburg terug en begaf zich van daar naar Dordrecht, waar hij als *ministre suffragant* werd geplaatst. Na verloop van twee jaren in zijne dienst geschorst bleef H u e t in deze stad en hield zich met letterkundigen arbeid bezig, tot dat hij in 1693 tot adjunct leeraar (*pasteur adjoint*) te 's Hage benoemd werd.

Later, in 1728 ontmoeten wij hem weder te Dordrecht. In datzelfde jaar verzocht hij van den magistraat van zijn ambt ontheven te mogen worden, wegens hoogen ouderdom en zwakheden. Zijn verzoek werd toegestaan. Hij overleed den 15 November 1728, in den ouderdom van 74 jaren. ‘C'était, schreef T e i s s è d r e l ' A n g e in zijne *Souvenirs*, un homme érudit, loyal et ferme, un ministre plein d'une foi éclairée, d'une charité évangélique et d'un talent distingué.’

Hij liet bij zijne vrouw A n n e L e n f a n t, dochter van P a u l L e n f a n t, predikant te Châtillon aan de Loire, en zuster van den beroemden J a c q u e s L e n f a n t, eene dochter na, A n n e E l i s a b e t h genoemd, en een zoon, den 2 Maart 1698 in de Waalsche kerk gedoopt met den naam van T h é o d o r e F r a n ç o i s G é d é o n. H u e t is vooral in de kerkelijke geschiedenis bekend door zijn twist met J u r i e u. Het twistvuur ontvonkte bij gelegenheid van zijn antwoord op een scherpe satyre tegen de Protestanten, die anonym werd uitgegeven, doch aan P é l i s s o n toegeschreven.

Lettre écrite de Suisse en Hollande pour suppléer au défaut de la réponse que l'on avait promis de donner à un certain ouvrage que M. Pélisson a publié sous le nom d'un Nouveau-converti, *touchant les récriminations quiy sont faites aux Réformez des violences que les Catholiques employent pour la convertion de ceux qu'ils appellent hérétiques*, Dordrecht 1690, 12°.

Deze brief werd gevolgd door

Autre lettre écrite de Suisse en Hollande pour répondre à la seconde partie de l'ouvrage du prétendu nouveau-converti, *touchant les réflexions qu'il y fait sur ce qu'il appelle les guerreo civiles des Protestans et la présente invasion de l'Angleterre*, Dordrecht 1690, 12°.

Dit laatste geschrift vooral bragt de gal van J u r i e u in beweging. Gedwongen om zich tegen hem te verdedigen, gaf H u e t in het licht:

Apologie pour les vrais tolérans, *où l'on fait voir avec la dernière évidence et d'une manière à convaincre les plus préoccupez*, *la pureté de leurs intentions et la vérité de leur dogme*, etc. Dordr. 1690, 12°., en eene

Apologie pour l'Apologiste des tolèrans. etc. Dordr. 1690, 12°.

Doch dit alles hielp niet. Jurieu klaagde zijn collega in 1691 bij de Synode te Leyden aan en liet hem schorsen in zijn ambt. Hoogst waarschijnlijk verscheen bij deze gelegenheid *Lettre d'un des amis de M. Bayle aux amis de M. Jurieu*, die, doch zonder grond, aan Huet werd toegeschreven.

Om zijne regtzinnigheid te bewijzen, liet Gédéon Huet nog drukken:

L'unique moyen de parvenir au ciel, *et propitiatoire de la nouvelle alliance*, *en Sermons sur Jean* XIV:6 *et Rom*. III:24, *avec un avertissement où sont contenues quelques reflexions nécessaires pour l'intelligence du but que l'auteur s'y est proposé. Par le Sr. Gédéon Huet*, *Ministre Réfugié à Dordt*, *et demeurant présentement à la Haye*. La Haye 1695, 8°.

Bij deze verschillende werken voegt Dupuy de Montbrun nog *Remontrances* en eene *Instruction* door Huet in 1694, in 4°. uitgegeven, alle betreffende de zaak met Jurieu.

Zie Haag, *la France Protestante*, o.h.w.; IJpeij en Dermout, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk*, D. III. bl. 72. *Aant.*, bl. 47; Schotel, *Kerk. Dordr.*, D. II. bl. 208; Rabus, *Boekz. van Europa* 1694, bl. 351, 352; *Catal. de la Biblioth. Walonne à Leyde*, p. 15; *Boekz. der gel. wer.* 1730.

[Théodore François Huet]

HUET (THÉODORE FRANÇOIS) zoon van den vorige, 2 Maart 1698 te 's Hage geboren, werd in 1728 predikant bij de Waalsche gemeente aldaar, en vertrok in 1731 naar Amsterdam, waar hij den 21 October 1733 in den bloei zijns levens stierf. Hij is door eenige uitgegeven bundels leerredenen, maar vooral door zijn twist met zijn ambtgenoot Saurin te 's Hage over den noodleugen bekend geworden. Uit zijn huwelijk met Claude Susanne Louis, omstreeks 1720 gesloten, sproten drie kinderen; van Louis Samuel en Petronelle Jeanne is niets bekend, Daniel Theodore volgt.

Hij schreef:

Sermons sur divers textes de l'Ecriture sainte, La Haye 1727, een deel, na zijn dood herdrukt en met nog twee deelen vervolgd, Amst. 1734, 1738, 3 dln. 8°.

Sermons sur les sections du Catéchisme de Calvin, Amst. 1762, 4 vol. 8°., eerst lang naderhand door zijn oudsten zoon voltooid en in het licht gegeven.

Zie Haag, *la France Protestants*, o.h.w.; Miller, *Vervolg op* Mosheim's *Zedeleer*, D. VI. bl. 639, 640; van Einem, *Kerk. Geschied*, D. III. bl. 602; IJpeij, *Kerk. Geschied der* XVIII*de eeuw*, D. VII bl. 370; *Cat. der Nat. Bibl.*, bl. 291, 292; *Boekz. der gel. wereld* 1733, *b.*, bl. 504; J.J. van Oosterzee, *Jacques Saurin*,

eene bladzijde uit de geschiedenis der kanselwelsprekendheid, Rotterd. 1855, in het Fransch, Brux. 1856; *Jacques Saurin en Théodore Huet*, *Proeve van Kerkgeschiedk Kritiek door* Ch. Busken Huet. Haarl. 1855, 8°.; *Iets over de verhouding tusschen J. Saurin en Theod Huet* in *Jaarb. van Wetens. Theol.*, D. XIII. bl. 590.

[Daniel Theodore Huet]

HUET (DANIEL THEODORE), zoon van den vorige, werd 1 October 1724 te 's Hage geboren, studeerde in de godgeleerdheid, werd 21 Augustus 1748, in plaats van Pierre Jean Jacques de la Brune, bij de Waalsche gemeente te Vlissingen beroepen, en vertrok van daar in 1763 naar de Waalsche gemeente te Utrecht, waar hij 12 Mei 1795 overleed.

Huet was, even als zijn vader en grootvader, een uitstekend godgeleerde en tevens een niet onverdienstelijk Latijnsch en Nederduitsch dichter, blijkens zijne *Lamentationum Jeremiae Paraphrasis poëtica*, Traj. ad Rhen 1770, 4°. en de gedichten die van hem in zijne *Inhuldiging van W.K.H. Friso* als erfheer van Vlissingen, en in de *Dichtkundige Cypressenbladen* voorkomen.

Hij huwde 7 Junij 1750 Esther Joly van Vlissingen. Deze schonk hem 9 kinderen, van welke twee zonen predikant werden en eene dochter, gehuwd met den heer Berg man, de moeder was van dr. J.T. Bergman te Leyden.

Hij gaf, behalve zijns vaders leerredenen over den Catechismus van Calvijn, in het licht:

Inhuldiging van Z.D.H. Willem Karel Hendrik Friso, *als Erfheer van Vlissingen*, *op den* 5 *Juij* 1751, Amst. 1754, fol. m. pl.

Volgens Vrolijkhert, kostte dit werk aan de stad meer dan *f* 200. Zij vereerde Huet daarenboven voor zijne moeite met 50 dukaten, die een der thesauriers zelve hem bragt, en schonk aan ieder der stads predikanten een exempl.

De Goddelijkheid des Euangelies, *afgeleid van deszelfs verborgenheden*, Uit het Fr. vertaald. Utr. 1772, 8°.

Reflexions sur la nouvelle Apologie pour Socrate de Mr. J.A. Eberhard, Utr. 1774, 8°. Ook in het Holl.:

Bedenkingen over de nieuwe Apologie voor Socrates enz. Utr. 1774, 8°. Na zijn dood verschenen in het licht:

Sermons sur divers textes de l'E.S., Amst. 1797. 2 t. 8°.

Zie Haag, *la France Protestante*, o.h.w.; Hoefft, *Parn. Lat. Belg.*, p. 226; Vrolijkhert, *Vliss. Kerkherv. Jubilé*, bl. 2, 311, 334; van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.; Abcoude, *Naamr. van Boek.*, bl. 48, *Aanhangs.*, bl. 44; Arrenberg, *Naamreg. van Boek.*, bl. 254, *Boekz der gel. wer.*, 1748, *b.*, bl. 237; *Cat. H.W. Tydeman*, D. I. bl. 180.

[Samuel Theodore Huet]

HUET (SAMUEL THEODORE), oudste zoon van den vorige, werd 21 Julij 1759 te Vlissingen geboren, studeerde in de godgeleerdheid, bekleedde het leeraarambt sedert 1784 in zijne geboortestad, vervolgens te Brielle, waar hij 1

December 1826 overleed. Hij liet bij zijne vrouw Jacqueline Adrienne Busken, met welke hij in 1789 huwde, kinderen na, onder welke zijn oudste zoon Daniel Théodore, achtervolgens predikant te Breda te Middelburg en te Rotterdam, thans eervol rustende, en Pierre Gédéon, rustend med. dr. te Leyden. Zijn tweede zoon Conrad was de vader van den heer Conrad Busken Huet te Haarlem. Behalve eene *Opwekkende Redevoering* in 1825 in de jaarlijksche vergadering van het Zendelinggenootschap uitgesproken en door den druk gemeen gemaakt (Rott. 1825 8°.) heeft hij niets in het licht gegeven.

Zie Haag, *La France Protestante*, o.h.w.

[Pierre Daniel Huet]

HUET (PIERRE DANIEL), broeder van den vorige, werd in 1761 te Vlissingen geboren, en, na voleindigde studien, predikant bij de Waalsche gemeente te Harderwijk, vervolgens te Haarlem, in 1795 te Amsterdam, waar hij 13 Augustus 1810 overleed. Hij huwde Françoise Esther l'Ange, die hem vijf kinderen schonk. Na haar overlijden hertrouwde hij met Maria Titsingh, bij welke hij een zoon verwekte, die in den veldtogt van 1831 tegen de Belgen bij Beringen gewond werd en in September van dat jaar in den ouderdom van 23 jaren aan de kinderziekte overleed. Van Pierre Daniel kwam, na zijn dood, één bundel leerredenen (*Sermons*, Amst. 1813 8°.) in het licht.

Zie Haag, *la France Protestante*, o.h.w.; *Konst- en Letterb.*, 1811, D. II. bl. 162.

[Pierre Josué Louis Huet]

HUET (PIERRE JOSUÉ LOUIS), oudste zoon van den vorige, werd 26 November 1799 te Amsterdam geboren, studeerde aan het athenaeum te Amsterdam, behaalde in 1821 te Utrecht de gouden medaille voor zijn *Commentarius de Graecae tragoediae ratione et nobilissimâ Vondelii fabulâ Gijsbrecht van Aemstel ad eam exactâ*, Traj. ad Rhen 1821, 8°. In 1824 werd hij doctor in de godgeleerdheid aan de Leydsche hoogeschool, na het verdedigen van zijn *Specimen de antiquissimorum Dei cultorum qui in Epistolâ ad Hebraeos cap.* XI *memorantur*, *fide diversâ eademque unâ*, (L.B. 1824, 8°.)

Na eenigen tijd als proponent de gemeente van Rotterdam gediend te hebben, werd hij in 1825 predikant der Waalsche gemeente te Dordrecht, en in het volgende jaar te Amsterdam, waar hij 12 November 1846 stierf. Hij liet eene weduwe, G.P.A. Ledeboer, met welke hij in 1825 in den echt was getreden, en verscheiden kinderen na. Huet paarde aan buitengewone geleerdheid grooten ijver en gaf daarvan in verschillende opstellen, door hem in het *Maandschrift* van de Ringsvergadering te Amsterdam geplaatst, blijken. Jaren lang was hij ijverig lid en secretaris van het Bijbelgenootschap. Behalve de genoemde opstellen en andere, die in

periodieke geschriften zijn opgenomen, gaf hij nog in het licht:

J.A. J a m e s , *De verwelkte bloem*, *een kort berigt omtrent Clementine Cuvier*, *dochter van den baron Cuvier. Met aanmerk. naar de* 5de *verm. Eng. uitg. vertaald door P.J.L. Huet*, Amst. 1843, 8°.

P. H e n r y , *Het leven van Johannes Calvijn*, *de groote Hervormer*, *uit het Hoogd. vertaald*, *ten deele bewerkt en met aanteek. verrijkt door wijlen P.J.L. Huet*, Rott. 1847, 2 d. 8°.

Zie H a a g , *la France Prot.*, o.h.w.; *Chron. van het Hist. Gen.*, D. V. bl. 325

[Huet of Hughet]

HUET of H u g h e t . Onder de Vlaamsche kunstenaars, die zich in de XVde eeuw te Lissabon in Portugal ophielden, ontmoet men ook een van dezen naam. Hij komt tusschen 1420 en 1455 als architect van het klooster Sainte Marie de la Victoire (Batalha), voor.

Zie le Comte d e L a b o r d e , *les Ducs de Bourgogne*, Introd p. CXXXII; K r a m m , *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams Kunsts.*, D. III. bl. 763.

[Gheeraert Huevic]

HUEVIC (GHEERAERT), kunstenaar, bloeide in de 2de helft der XVde eeuw te Oudenaerde. Zijn naam wordt in de stadsrekening gevonden bij de uitvoering der meest belangrijke werken.

Zie K r a m m , t.a.p.

[Gaspar Huevic]

HUEVIC (GASPAR) Zie HEUVIC (GASPAR).

[Martinus Sybrandus Hueveus]

HUEVEUS (MARTINUS SYBRANDUS) een onbekend schrijver. Volgens R e i f f e n b e r g schreef hij over de heeren v a n E g m o n d .

Zie *Mess. des Sciences et des Arts* 1835, p. 423.

[Adolf Julius Borchard van Huffel]

HUFFEL (ADOLF JULIUS BORCHARD VAN) tot Verburg, heer van Cloetingen en Bruelis, drost van Salland, beschreven in de ridderschap van Overijssel, bekleedde de voornaamste staatsambten en commissien en verwierf veel invloed. Hij was de belangen van het huis van Oranje zeer toegedaan, deed veel toe tot de verheffing van W i l l e m IV in 1747 in Overijssel, en was diens voornaamste vertrouweling. Dit had ten gevolge dat de meeste zaken en ambten door zijne handen gingen en, daar hij, als het ware, een volstrekte heerschappij uitoefende, had hij vele vijanden. Deze verkregen later het oor der prinses gouvernante, zoodat hij allengskens zijn invloed verloor en eindelijk bijna van alle gezag werd beroofd. In het laatst van zijn

leven verzette hij zich tegen de pogingen van het stadhouderlijk hof, vooral in de zaak van het reglement van tutele. Hij huwde 1. N. de Jonge van Elle-

meet, 2. N. de Vriese, na zijn dood gehuwd met den marquis de Lanoir. Hij overleed in 1761.

Zie Scheltema, *Staatk. Nederl.*, o.h.w.; Kohus en de Rivecourt, o.h.w.

[Pierre van Huffel]

HUFFEL (PIERRE VAN) zoon van Ambroise François van Huffel en Caroline Sergeant, historieschilder, werd 17 Augustus 1769 te Geeraertsberge geboren. Na de eerste beginselen in de teekenkunst in zijne geboortestad ontvangen te hebben, zonden hem zijne ouders naar Gent, waar hij in weinige jaren al de klassen der akademie doorliep en de eerste prijzen behaalde. Vervolgens arbeidde hij zeven jaren onder leiding van den Antwerpschen schilder Verreijns, en begaf zich vervolgens naar Parijs, waar te dien tijd de meeste stukken der voornaamste scholen van Europa vereenigd waren.

In de abdij van Dooreseele vindt men zijne *Voorstelling van de H. Maagd in den tempel*, in 1817 met de gouden medaille bij de Koninklijke Maatschappij van Schoone Kunsten en Letteren te Gend bekroond; in de St Bavo te Gend zijn *Mirakel van St. Landoald;* in de kerk van Merchem zijn *Verlossing van St. Petrus;* zijn *Marteldood van St. Adrian* te Geeraertsberge; zijne *Emmausgangers* te Wanneghem-Lede; *Petrus en Paulus* in de St. Jacobskerk te Gent. Hij schilderde ook een groot aantal portretten ten voete uit; o.a. die van den *Kardinaal de Frankenberg*, van de bisschoppen *Fallot de Beaumont* en *de Broglie*, van de kanunniken *Triest* en *de Meulenaere* te Gent, van *John Quincy Adams*, Amerikaansch ambassadeur op het congres te Gent 1814. In de *Annales de Gand* vindt men twee door dezen meester in die stad ten toongestelde stukken, het bovengemelde *Mirakelstuk*, en het bezoek van Z.K.H. den prins van Oranje in de *Gendsche Fabrieken* Hij vervaardigde ook acht schilderijen voor hare majesteit de koningin der Nederlanden, die zich in hare kapel te 's Hage bevinden. Ter gelegenheid der tentoonstelling van nijverheid te Gend, gaf hij een werkje in het licht dat veel bijval vond, getiteld: *Den bespeurder der Nationale feesten; of Beschrijving van het aanzicht van Gend gedurende de maand Augustus* 1820, Gend 16°. Hij was honorair schilder van H.K.H. mevrouw de prinses van Oranje, later koningin der Nederlanden, correspondent van het Kon. Nederl. Instituut, directeur van de akademie van schilder- beeldhouw- en bouwkunst; president van de Maatschappij van Beeldende Kunsten; bewaarder van het museum te Gent enz. Zijn portret is door J.J. Eeckhout gelithographieerd in fol. Hij overleed 12 Augustus 1844 te Gend.

Men heeft nog van hem:

Distribution des prix au salon de 1835, *par l'Académie royale de dessin*, *peinture et architecture de Gand. Discours prononcés à cette occasion par M.M. le Bourgemestre*, *Président* (*van Crombrugghe*), *A.N. Cornelissen*, *secret. honor. de l'Acad.*, *et par M. van Huffel*, *prés. de Soc. royale des Beaux-arts*, Gand 1835, 8°.

Zie *Gal. des Contempor.*, i.v.; Immerzeel, *Lev en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II. bl. 61, 62; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 766; *Aanh.* bl. 87; *Supplém au Catal du Musâe d'Anvers* 1863, p. 170

[Hug]

HUG. Onde Friesche naam van eenen voornamen ambtenaar, naar wien de gouw *Hugmerchi*, (de gouw van Hug) genoemd is geworden.

Zie van der Chijs, *de Munten der Heeren en Staten van Overijssel*, bl. 16; *de Munten van Friesland*, *Groningen en Drenthe*, bl. 315.

[Willem Hugaar]

HUGAAR (WILLEM). Op *Cat. der Kunst* J. van der Marck te Leyden, in 1773 te Amsterdam verkocht, komen voor van dezen meester:
Een gestoffeerd Tuingezigt, met O.I. inkt.
Een dito Landschap.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 768.

[Femina Hugaart]

HUGAART (FEMINA) geb. Heems, oudste dochter van Abraham Heems en Johanna van Dalen, aanzienlijke leden van de Doopsgezinde gemeente te Haarlem; haar vader was een voornaam zijden stoffen-fabriekant, die ook de Nederlandsche dichtkunst beoefende en in den jare 1729 proeven zijner lier uitgaf, onder den titel van *Bijbelpoëzy*, welke meer om hare godvruchtige dan wel verhevene stemming te achten is. Uit de bovengemelde echtvereeniging werd in 1724 Femina geboren. Reeds in jeugdigen leeftijd gaf zij blijken van buitengewone schranderheid en reeds vroeg toonde zij smaak voor de Nederduitsche poëzy, die toen in Haarlem door Langendijk, Merkman, Kops, Olthof en anderen beoefend werd. Weinige proeven van haar dichterlijken aanleg heeft zij in het licht gegeven. Alleen twee op twintigjarigen leeftijd vervaardigde gelegenheidsgedichten, *Heilwensch* aan haren echtgenoot Gerard Hugaart, op zijn verjaar- en hun trouwdag 7 April 1745, en een *Klinkdicht* op het huwelijk van den eerwaarden Martinus Akkerbout, die met hare nicht Johanna van Dalen huwde, zijn tot ons gekomen. Haar eigen huwelijk werd door Langendijk en Kops bezongen. Groot voorstanderesse van het leerzaam schouwtooneel, vereenigde zij een kring van jongelieden ten einde ze de declamatie en

treurspel-kunst te oefenen in haar gastvrij huis. Zij overleed in 1781, een zoon, A b r a h a m , na langdurige blindheid in een tachtigjarigen ouderdom, in het begin van 1827 gestorven, en eene dochter, S u s a n n a , gehuwd met P.H. K l a a r e n b e e k , na 1780 in het kraambed gestorven, nalatende. Bij gelegenheid van dit laatste huwelijk bespeelde zij nog de bruiloftslier. Zij was sedert 1778 blind.

Zie *Vruchten verzameld door de aloude Rederijkkamer de Wijngaardranken*, D. III. bl. 40 verv.

[Claes Huge]

HUGE (CLAES) gedeputeerde te velde 1489.

'Alsoe (lesen wy in eene vroedschapsresolutie der stad Leyden van 2 November 1489) den hertoge van Sassen in den reysen, die hij doet in de jegenwoerdigen oirloge, niet reysen en wil, sonder bij hem te hebben wt elke stede enen burgemeester ende ene van der vroescap, die hebben sullen volcomen macht ende last te doen mitte andren steden, sonder enich vorder berait daarop te balen, want sulcke saken dickwijlen haeste hebben, daerom men geen beraet hebben noch halen ende mach en zoo werd ook deze C l a e s H u g e benoemd en ontving sdages II sc. VI d.'

Zie *Chron. van het Hist. Genoots*, D. VI. bl. 343.

[François Leonard Hugenius]

HUGENIUS (FRANÇOIS LEONARD) een Fries, een der verbondene edelen, was genoodzaakt zijn vaderland te verlaten, en werd naderhand door 's konings raad te Leeuwarden, in 't openbaar gebannen.

Zie W i n s e m i i *Hist.*, L. II. p. 90, 115; t e W a t e r , *Verb. der Edel*, D. II. bl. 483.

[Livinus Hugenoys]

HUGENOYS (LIVINUS) werd omstreeks het begin der XVIde eeuw monnik in de abdij van St. Bavo te Gend en den 25 Maart 1517, na doode van G i l l i s B o d e , abt. Daar hij zeer zedig was, weigerde hij den titel van bisschop van Rose, die zijne beide voorgangers hadden gevoerd. Hij overleed in 1535. H u g e n o y s was een voorstander en beoefenaar der fraaije letteren. Volgens S a n d e r u s bestaan van hem *Epistolae Latinae ad diversos*. Er bestaat ook een brief van E r a s m u s aan hem geschreven te Andernacht 21 Junij 1521.

Zie E r a s m i *Epistolae*, ed. Lond. 1642, p. 737; S a n d e r u s , *de Gandav*, p. 85; *Flandr. Illustr.*, T. I. p. 303, 304 (edit. ult.); *Gallia Christ*, T. V. p. 183, en in *Instrum.*, p. 333, 339; P a q u o t , *Mém.*, T. I. p. 442.

[Petrus Hermannus Hugenholtz]

HUGENHOLTZ (PETRUS HERMANNUS) predikant te Zutphen, sints 1766 te Delft, rustend 1806, overleden 1811, zeer ervaren in kerkelijke zaken, behaalde in 1785 de zilveren medaille bij Teylers godgeleerd genootschap voor

zijne *Verhandeling over den staat van het christendom bij de opkomst van Mahomed*.

Hij arbeidde mede aan het aanvullen en vervolgen van het *Kerkelijk Plakaatboek*, waarvan de twee eerste deelen in 1722 en 1735 waren in het licht verschenen en niet verder liepen dan het laatstgemelde jaar. Het derde deel verscheen in 1792, het vierde in 1793, het vijfde, loopende tot 1795, in 1807.

Vroeger was van hem in 't licht verschenen:

Verklaring over de prophetie van Jona, Utr. 1777, 8°.

De XXV *Psalm verklaard en toegepast*, Utr. 1784, 8°.

Zie *Verhand. van Teyler's Godgel Genoots.* 1785, D. V. bl. 89 tot 283; Kist en Royaards, *Archief voor Kerk. Geschied.*, D. V. bl. 296; *Levensber. van J.W. te Water*, bl. 105; Brans, *Regist der Pred. van Zuidh*, bl. 165; *Boekz.* over de genoemde jaren, 1782, *a.*, bl. 346, 1811 of 1812; Abcoude en Arrenberg, *Naamr.*, (druk 1788) bl. 254.

[Alexander Wolraad Diderik van Hugenpoth]

HUGENPOTH (ALEXANDER WOLRAAD DIDERIK VAN), heer tot Aerd, ambtsjonker van Over-Betuwe. In 1804 advokaat en wethouder te Arnhem zijnde, werd hij door koning Lodewijk benoemd tot minister van justitie en bleef in die betrekking werkzaam tot den tijd der vereeniging van ons rijk met Frankrijk, toen hem de betrekking van een der presidenten van het hoog geregtshof te 's Hage werd opgedragen, in welke functie hij een geruimen tijd werkzaam bleef, tot hij op zijn verzoek, eervol ontslagen, zijne laatste levensjaren op zijn landgoed Aerdt, bij Arnhem, ging doorbrengen, waar hij 15 Augustus 1859 in den ouderdom van 80 jaren overleed.

Hij was kommandeur van den Nederlandsche Leeuw en huwde met Constantia van Camstra, die kinderloos stierf In een tweede huwelijk met Johanna Louisa van Doetichem, verwekte hij zes kinderen, 2 zonen en 4 dochters. Deze laatste zijn ongehuwd gestorven; van de twee zonen Antonius Cornelis Vinus Haverius en Godefridus Franciscus Antonius Henricus Cornelis bestaan afstammelingen.

Zie *Navorscher*, D. V. bl. 295, D. VI., bl. 87; *N. Rott Cour.* 18 *Aug.* 1859.

[Josse Hugezenius]

HUGEZENIUS (JOSSE) noemt zich Hollando-Flander Roesbruggius onder een brief uit Iperen, waar hij de schoone letteren onderwees, van 1 Mei 1562, voorkomende p. 217, van Jacobi Sluperii, *Herzelensis Flandri*, *Poëmata*, Antv. 1575, 16°.

Zie Paquot, *Mém.*, T. II. p. 320.

[Willem Hughe]

HUGHE (WILLEM), een beeldhouwer, leefde omtrent het laatst der XVde eeuw, waarschijnlijk te Gend, waar

men nog verschillende voortbrengselen van zijne hand vindt, zooals verscheidene beelden in de kerk der predikheeren en die van St. Nicolaas, en een Mariabeeld op den hoek van het St. Jorishof, den 8 Mei 1480 vervaardigd.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. II., bl. 62.

[Jacobus Hughes]

HUGHES (JACOBUS) was proponent toen hij predikant te Hagestein werd in 1600. Terwijl zijn verzoek om emeritus te worden ingediend was, overleed hij in 1636. Hij is lid geweest der synode in 1618, en wordt ook wel genaamd Hugonus.

Hij gaf in het licht:

Vox Populi ofte der Ghemeynten stemme: Dienende tot ontdeckinghe van de listige practijcquen van de ambitieuse, *trouloose Spoenjaerden*, *ende haer Antichristelijcken aenhanc de Jezuyten ende haer snoode heymelijcke inlantsche creatueren. In 't Engelsch beschreven door Thomam Scott*, *Pred. van de Eng. Kercke tot Utrecht. Ende ghetrouw overgeset door Jacobum Hughes enz.*, Utr. 1625.

Vox Dei of de stemme des Heeren: Avoyerende 't ghene dat Vox Populi ofte de stemme der Ghemeynte uytgeroepen ende gesproken hadde. In de Engh. tale beschreven door Thomas Schott. Ende ghetrouw overgezet door Jacobum Hughes enz., Utr. 1625.

Zie H. van Rhenen, *Lijst der Pred. van Utr.*, bl. 171; A.W.K. Voet, *Naaml. der Pred. van Utr.*, bl. 92; Tiele, *Bibl. van Ned Pamfl*, D. I. bl. 267.

[Reinolt Huginge]

HUGINGE (REINOLT). Zie HUYGINGHE (REINOLT).

[J. Hugle]

HUGLE (J.) schreef:

Willem Tell of de grondlegging der Zwitsersche vrijheid, *treursp.*, Amst. P.J. Uylenbroek, 1785, 8°.

Zie van der Aa, *N. Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.; *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. I. bl. 118.

[Hugo I]

HUGO I, 41ste bisschop van Luik van 941-944, nadat hij tegen zijn dank het klooster van den H. Maximinus te Trier, waarover hij 12 jaren abt was geweest, had verlaten. Hij was om zijne regtvaardige regering en zijne barmhartigheid jegens de armen zeer beroemd, en overleed na nog geen drie jaren de bisschoppelijke waardigheid bekleed te hebben.

Zie Chapeauville, *Gesta Pontif. Tungr.*, T. I. p. 174; van Gils, *Cath. Meyer. Memorieb.*, bl. 19; van Gils en Coppers, *N. Beschrijv. van den Bosch*, D. I. bl. 31.

[Hugo II]

HUGO II, 65ste bisschop van Luik, bijgenaamd de *Petraponte*, uit het adellijk Fransche huis van dien naam

gesproten. In 1200 bisschop geworden, was hij in de 12de algemeene kerkvergadering of de vierde van Lateranen, in 1215 te Rome gehouden, tegenwoordig. In zijn tijd verkreeg de kerk van Luik aanzienlijke goederen. Onder de kerkelijke gestichten, aan welker oprigting deze bisschop zijne toestemming gaf, behoort het huis der Duitsche ridderorde bij Maastricht, *Aldebiezen* geheeten, dat voortaan tot verblijf van den provincialen kommandeur der orde diende. Hij verleende daaraan zijne bekrachtiging in 1220. Onder de gedenkstukken der abdij van Postel vindt men nog een oorspronkelijken brief van dezen bisschop in 1224 uitgegeven, waarbij hij aan het huis van Postel de tienden van Someren gaf, welke zeker edelman dezer plaats, die de tienden van den koster der hoofdkerk van Luik ter leen had, aan dezen had over gegeven. In 1224 werd Hugo tot aartsbisschop van Rheims verkozen, doch hij bedankte voor deze waardigheid en bleef tot zijnen dood, 11 April 1229, het bisdom van Luik loffelijk besturen.

Zie van Gils, *Cath. Myer. Memorieb.*, bl 27; van Gils en Coppens, *N. Beschrijv. van den Bosch*, D. I. bl. 51, 52.

[Hugo III]

HUGO III, 72ste bisschop van Luik, bijgenaamd van *Chalons*, omdat hij te voren bisschop van Chalons-sur-Saône in Frankrijk geweest is, was een zoon van den graaf van Auvergne en van de zijde zijner moeder uit het huis van Bourgondië

Hij werd in 1296 door paus Bonifacius VIII tot bisschop van Luik aangesteld, nadat de stoel, om de oneenigheid der kiezers, omtrent vier jaren had open gestaan. Hugo maakte zich, door sommige maatregelen, bij de Luikenaars gehaat, die bij den paus zijne ontzetting verkregen; doch toen later zijne onschuld bleek, werd hij tot aartsbisschop van Besançon benoemd.

Zie van Gils, *Cath. Meyer. Memorieb.*, bl. 27; van Gils en Coppens, *N. Beschrijv. van den Bosch*, bl. 57; J. Lohbetius, *Gloria Leod. Eccles.*, p. 104, 105.

[Hugo]

HUGO, bisschop van Kamerijk. Hij werd in 1198 verkozen en bevestigd, doch het volgende jaar deed hij afstand van het bisdom. Hij was vroeger proost te Douay.

Zie van Gils, *Cath. Meyer Memorieb.*, bl. 50; van Gils en Coppens, *N. Beschrijv. van den Bosch*, D. I. bl. 98.

[Hugo de Boter]

HUGO DE BOTER was de broeder van den Utrechtschen bisschop Jan van Arkel. Toen graaf Otto van Bentheim, op den bisschop vertoornd, in Overijssel viel en dit gedeelte van het bisdom verwoestte, schoot Hugo

de Boter met eene bende tot hulp van den kerkvoogd toe. Zulks was van dat gevolg, dat de Bentheimer in een slag bij Ootmarsum overwonnen werd.

Zie van der Chijs, *de Munten der Heeren en Staten van Overijssel*, bl. 38, 39.

[Hugo Floriffensis]

HUGO FLORIFFENSIS, kanunnik der Praemonstratenser orde in het diocese van Namen, omstreeks 1230, schreef:

Vita Juttae sive Jvettae inclusae, *Huyi in territorio Leodiensi*, in *Actis Sanct.* T. I. Jan. 13, p. 863-867.

Vita Idae de Lovanio ord. Cisterc., *in Rameia*, *cujus memoria* XI *Dec. recolitur*, in ms.

Zie Sweertii *Ath. Belg.*, i.v.; Val. Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 396, 397; Fabricii *Bibl. med. ac infim. Làt.*, T. VI. p. 859, 860; Vossius, *de Hist. Lat.*, p. 457.

[Hugo de St. Victore]

HUGO DE ST. VICTORE. Volgens sommigen uit het aanzienlijk Saksische geslacht der graven van Blankenburg gesproten, volgens anderen in Lotharingen of Iperen geboren. Hij wordt ook genoemd *Parisiensis* of *Gallus*, omdat hij een regulier kanunnik van de orde van St. Augustinus in het klooster van St. Victor bij Parijs was, ook om zijn geleerdheid en uitgegeven werken *Didascalus* en *lingua Augustini*, *alter Augustinus*, omdat hij den H. Augustinus naast de H. Schrift tot zijn leidsman gekozen en zijn kaars aan dat groote licht ontstoken had.

Hij heeft zijn proefjaar in het klooster van St. Pancras te Hamersleve, volgens Meiboom in 1108 gesticht, doorgebragt en volgens sommigen ook zijn gelofte gedaan. Later begaf hij zich naar de hoogeschool te Parijs, waar hij, volgens Busschius, ‘tot een volmaakt en geleerd man opgewassen is.’ Volgens van Heussen is het niet waar hetgeen Thomas Garsonius in het leven van Hugo zegt, dat hij in zijne jeugd bij de Reguliere Kanunniken van het Lateraan te Rome religieus zou geworden zijn, ook niet, dat hij St. Victors klooster te Parijs als abt zoude geregeerd hebben, doch hij is prior van dat klooster geweest.

Hij stierf in 1140 of 1142 in den ouderdom van 44 jaren. Zijne schriften zijn in 3 deelen in 1526 te Parijs gedrukt.

Curante Thoma Garzonio de Bagnacaballo, *Canonico Regulari Lateranensi*, Venet. 1582. Moguntiae ac Coloniae 1617.

Eindelijk *ex recensione Canonicorum Regul. S. Victoris*

Parisiensis, *servato priorum editionum ordine*. Rotomagi 1548, fol. 3 vol.

De filia Jephte tractatus; De Ceremoniis, *Sarcramentis et Officiis Ecclesiaticis*. De *Canone mystici libaminis* vindt men ook in *Script. de Eccl. Cathol. Divinis officiis*, Rom. 1591, fol. en in *Bibl. Pat.* T. X., Paris.

Zie M e i b o m i u s , T. III. *Script. rer Germ.*, p. 429 seqq.; G.G. L e i b n i t s i u s , *Praef. ad* T. II., P o l y c L e y s e r u s , *Diss. de tribus primis S. Theol doctorib. ex gente Saxonum*, Helmst. 1720, 4°.: L a b b e u s , T. I. *de Script. Eccles.*, p. 480; P a g i *ad An.* 1140 *num* IX; M a b i l l o n , *Anal.*, T. I. p. 263; *Vita Hugonis de St Victore* van M e i b o o m , vóór de uitg. te Venetie; B u s s c h i u s , *Reform.*, Lib. I. C. 31; V o s s i u s , *de Script. Lat*, p. 408; F a b r i c i u s , *Bibl med et inf. Lat.*, T. VI. p. 881 seqq; *Acta erud.* 1698, p. 354, *Bat. sacra*, T. VI. p. 620, 638.

[Hermannus Hugo]

HUGO (HERMANNUS) werd den 9 Mei 1588. volgens V a l . A n d r e a s in 1586, te Brussel geboren. Zijn vader was W i l l e m H u g o , zijne moeder C a t h a r i n a l e M u a u . Na de lagere scholen, zoo in zijn vaderstad als de school der parochie van St. Nicolaas, en de latijnsche, in den tijd van vijf jaren doorloopen te hebben, studeerde hij twee jaren te Leuven, waar hij in 1604 de vierde der meesters in de vrije kunsten verklaard werd. Na een jaar in de godgeleerdheid aan dezelfde universiteit gestudeerd te hebben, begaf hij zich in 1606, in den ouderdom van 17 jaren, in de orde der Jezuiten en onderwees vijf jaren de spraak- en dichtkunst en welsprekendheid te Antwerpen. Onder zijn bestuur gaven zijn beste leerlingen in het licht:

Fama postuma Praesulum Antverpiensium a Rhetoribus etc., Antv. 1611, 8°.

Litterae Japonicae anni 1606, *Chinenses anni* 1606 *et* 1607. *Illae a R.P. Joanne Rodriguez hae a Matthaeo Ricci*, *S.J. socerdotibus*, *transmissae ad admodum R.P. Claudium Aquavivam*, *ejusdem societatis praepositum generalem*, *latine redditae a Rhetoribus Collegii Soc. Jesu*, Antv. 1611, 12°.

Na 11 Nov. 1613 tot priester gewijd te zijn, bekleedde hij zes of zeven jaren het ambt van prefekt der klassen te Brussel.

P h i l i p s v a n A r e m b e r g , hertog van Aerschot, benoemde hem tot zijn biechtvader en nam hem met zich op zijn reis naar Spanje. Het was op die reis dat hij zijne *Pia Desideria* opstelde. Ook stond hij op het punt zich met den kardinaal A l p h o n s u s d e l a C u e v a naar Rome te begeven, doch de reis werd verijdeld en de geleerde Jezuit keerde naar zijn vaderland terug, om er aalmoezenier en biechtvader van A m b r o s i o S p i n o l a te worden. Hij

verliet dezen veldoverste op diens verschillende krijgstogten niet en toonde op het slagveld, te midden der grootste gevaren, eene koelbloedigheid, die zelfs van de Spaansche soldaten werd bewonderd. Dan zijn moed moest op zwaardere proef gesteld worden: de pest brak in het Spaansche leger uit en verdubbelde steeds in woede. H u g o ging voort met de zieken de hulp der godsdienst aan te bieden tot hij eindelijk het slagtoffer van zijnen heiligen ijver werd. Hij ontsliep te Rhijnsberg den 11 September 1629 in den ouderdom van 41 jaren en werd aldaar in de Augustijner kerk begraven. Hij verstond de Grieksche, Latijnsche, Spaansche, Hebreeuwsche, Fransche, Engelsche, Duitsche en Nederlandsche talen en schreef godgeleerde, oudheidkundige en historische werken in het Latijn en onder deze *Obsidio Bredana*, welk beleg door S p i n o l a in het begin van September 1624 ondernomen, door hem werd bijgewoond. Dit werk is in een zeer goeden stijl geschreven en de schrijver geeft allezins blijken van onpartijdigheid, daar hij aan vriend en vijand den welverdienden lof toezwaait. Zoo zegt hij in de opdragt aan I s a b e l l a *Mauritius*, *vir rarae militiae prudentia* en hield een fraaije lofspraak op den Engelschen bevelhebber V e e r .

Dit werk werd in meest alle levende talen overgezet en is door B o x h o r n , B o s s c h a , d e G r o o t , H e r m a n s en anderen zeer geprezen. Grooter nog was zijn roem als Latijnsch dichter. Vroegere en latere geleerden hebben hem als zoodanig geroemd en P e e r l k a m p de kroon op hunne getuigenis gezet. V a n D u y s e , die opzettelijk over hem geschreven heeft, zegt: ‘Hij schijnt het romantische onzer dagen geraden te hebben, en indien zijne stukken vertaald werden door een pen gelijk die van zijn beruchten homoniens V i c t o r H u g o , zoo zouden zij bijwijlen kunnen schijnen in onze dagen gedicht en geschreven te zijn. Wij kennen geen' modern Latijnschen dichter die zoo veel van L a m a r t i n e s zachtheid en weemoed bezat.’ Ook zijn gedichten zijn in het Fransch en Nederduitsch overgezet.

Hij schreef:

De prima scribendi Origine et Universâ rei literariae Antiquitate, Antv. 1617, 8°.; item, *cui Notas*, *Opusculum de Scribis*, *Apologiam pro Waechtlero*, *Praefationem et Indicem adjecit C.H. Trotz*, *J.C.*, Ultraject. 1738, 8°.; verkort in het Fransch overgezet met den titel:

Dissertation historique sur l'Invention des Lettres et des Caractères d'écriture et sur les Instruments dont les anciens se sont servis pour écrire, Paris 1774, 12°.

De vera Fide capessendâ contra Balthasarum Meisnerum lutheranum et Henricum Brandium calvinistam, *pro con-*

sultatione Lessii ad Neo-Evangelicam Synodum Dordracenam, *libri apologetiei* 11, Antv. 1620, 8°. B. M e i s n e r schreef hier tegen XIX *Disputationes*, Straatsb. 1623, 8°.

Pia Desideria, *Emblematis*, *Elegiis et affectibus S.S. Patrum illustrata* etc., Antv. 1624, 8°. met pl. van B o e t i u s à B o l s w e r t, die de kosten van de uitg. droeg. Item, *sculpsit Christophorus à Sichem pro P.J.P.*, Antv. 1628, 8°.

Pia Desideria lib. III *ad Urbanum* VIII, *authore H.H. Soc. Jesu*, *Editio* 5 *emendata*, Antv. 1629, 12°.

Item, *Una cum Barlaei*, *Sannazarii aliorumqus carminibus selectioribus; cruâ et cum Praefatione Goth. Verkeroodt*, Gothae 1702, 1707; Item, *cum Praefatione J.H. Ernesti*, Lipsiae 1721, 8°.; *Trad. en Français par P.I. Jurisc.*; *mis en lumière par Boëce de Bolswert*, Paris, (Anvers) 1627, 8°. De platen dezer uitgaaf zijn dezelfde als die der eerste. Ook met den titel:

L'ame amante de son Dieu, *représentée dans les emblêmes d'Herman Hugo sur les pieux désirs*, *et dans ceux d'Othon Vaenius sur l'amour divin*, *avec des figures nouvelles*, *accompagnées de vers qui en font l'application aux dispositions les plus essentielles de la vie intérieure*, Cologue 1717, 8°. Paris 1790, 12°.

In 1838 gaf A. R o q u e s eene Fransche overzetting van *L.* I *El.* XIV en *L.* II *El.* X in 't Antwerpsche dagblad *le Précurseur*. R o q u e s beloofde een volledige overzetting die echter, voor zoo ver ons bekend is, nooit verscheen. Behalve deze overzettingen bestaat er nog eene van P. P o i r e t:

L'ame amante de son Dieu, *représentée dans les emblêmes de Hermannus Hugo sur les pieux désirs et dans ceux d'Othon Vaenius*, *sur l'amour divin avec des figures nouvelles*, *accompagnées de vers*, *qui en font l'application aux dispositions les plus essentielles de la vie intérieure*, Cologne 1717, 8°., Paris 1790, 12°.

De Vlaamsche overzetting van J u s t u s H a r d u i j n zag in 1629 te Antwerpen het licht. Ook te Amsterdam 1724 en te Utrecht kwam in 1749 in 8°. van de pers:

De Godlievende ziel van H. Hugo en Otto Venius, *bestaande uyt over de* 100 *zinnebeeldige in octavo platen met dichtkundige verklaringen van wijlen den Heer Jan Luderman*, *een werkje dienstig voor Godvruchtige Christenen*, *bijzonder voor de Christelijke jeugd*. De plaatjes, die in de *Pia Desideria* voorkomen zijn ook overgenomen in de *Goddelijke liefdevlammen van eene boetvaardige*, *gehetligde*, *liefhebbende en van haar selfs stervende ziel*, *in drie deelen verdeelt*, *afgebeeld door vijftig nette koperen figuren neffens haer verzen*, *aanmerkingen*, *gezangen en ziel-zuchtingen*, *ten*

meerendeel door P.J.L.B.C. (C.P. Biens en Jan Luiken?), Amst. 1691, 8°.

Sotuel vermeldt eene Spaansche overzetting van Pedro de Salis. Edm. Awaker of Arwaker gaf eene Engelsche overzetting te Londen 1686, 1688, 8°.; Karl Stengel eene Hoogduitsche, Augsburg, 1628, 12°. Wesel 1706, 16°. Ook bestaat er eene Italiaansche overzetting van.

Obsidio Bredana arntis Philippi IIII *auspiciis Isabellae*, *directu Ambr. Spinolae perfecta. Scribebat Hermannus Hugo*, *Societatis Jesu. Antverpiae ex officina Plantiniana* 1626, fol. 128 p. cum fig.

Sitio de Breda rendida a las armos del Rey don Phelipe IV *a la virtud de la infante donna Isabel*, *al valor del Marquis Ambr. Spinola. Compusole el Padre Herman Hugo de la Compannia de Jesus. Traduxole Emanuel Sveyro Cavallero*, *del Habito de Christo*. Antverpiae, ex officina Plantiniana, 1626, 1629, fol. Edit. 2a. Antv. ex offic. Plant. 1639, c. fig. fol.

Le Siège de la ville de Breda conquise par les armes du Roi Philippe IV, *par la direction de l'Infante Isabelle* CL: *Erg: par la valeur du marquis Amb. Spinola; traduit du Latin du Père Hermannus Hugo de la Compagnie de Jésus*, *par Philippe Chifflet*, *Docteur des droits civil et Canon*, *Prieur et Seigneur de Belle Fontaine*, *Chappellain domestique de l'oratoire de S.A.S.*, Antverpiae, ex officina Plantiana 1631, fol.

In het Engelsch 1627, fol.

In al deze uitgaven heeft men dezelfde platen. Er bestaat ook eene uitgaaf te Milaan 1627, 8°., zonder platen die zeer zeldzaam is.

De Militiâ equestri antiquâ et novâ, Antv. 1630, fol.

Al de gravures in dit boek, uitgenomen de titel, zouden van Callot zijn.

Vita P. Caroli Spinolae, *pro christianâ religione in Japoniâ mortui*, *a Fabio Ambrosio Spinola Italicè scripta*, Antv. 1630. 8°.

Vita Joannis Berchmanni, *Flando-Belgae religiosi Societatis Jesu*, *Italicè scripta à P. Virgilio Cepario*, *latinè reddita* etc., Antv. 1630, 8°.

Hij liet in mss. na:

Historia Bruxellae in 3 deelen.

Contra Atheos.

Doch hem wordt ten onregte toegeschreven:

Voyage astronomique et géographique dans l'État de l'Église pour mésurer deux degrés du méridian par les pères Maire et Boscovish, Paris 1770, 4°.

Zie W i c h m a n s , *Brab. Mariana*, p. 535: S w e e r t i i *Ath. Belg.*, p. 342; V a l . A n d r e a s , *Bibl Belg.*, p 381; F o p p e n s , *Bibl Belg.*, T. I. p. 475; M o r h o f , *Polyh. Liter.*, Lib. VII, *de scriptoribus elegiacis*, T. I. p. 1060; S o t u e l , *de script. Societ. Jesu*; B o r r i c h i u s , *Dissert de Poet. Lat.*, p.; H o e n f f t , *Parn. Lat. Belg.*, p. 139, 262; P e e r l k a m p , *de Poëtis Lat. Neerl.* p. 308; I o F a b r i c i i *Hist. Biblioth.*, P. VI. p. 545, 546; K ö n i g i i *Bibl. Vet et Nova*, i.v.; S a x e , *Onom.*, T IV. p. 267; B o x h o r n , *Hist. Bred*, p. 75, 165; *Bibl. Script Societ. Jesu; Anonymi ad amicum de vita. morte ac scriptis il. viri P. Poireti, non ita pridem defuncti Epistola*, in *Bibl Brem.*, Cl. III. p. 75 seqq; H e e r k e n s , *de Valitud. Liter.*, Lib. II. p 118; J a c W a l l i u s , Lib II. *Lyric. Od.* XI. *ad Belgas sodales Poëtas;* M i c h a u d , *Biogr. Univ*, i. v; Dr. H o e f e r , *Nouv. biogr. Génér*, T. XXV. p. 406; *Dict. Hist.*, i.v.; *Bibl. des Ecrivaius de la Compagnie de Jesus;* L a m a y e u r , *la Gloire Belgique*, T. II. p. 226; *le Précurseur* (*Journal d'Anvers*), Déc. 1838; G o e t h a l s , *Hist. des Lettres, Sciences et Arts en Belg.*, T II. p. 140; B a i l l e t , *Jugemens*, T IV.; *Poëtes modernes*, p. 204, 205, Nr. 1414: *Bibl de P. Alegambe; Bibl. raisonn. des ouvrages des Savans en Europe*, T. XXI. p 70; J ö c h e r , A d e l u n g , R o t e r m u n d : D e W i n d , *Bibl. van Geschieds.*, bl 389-390; *Herman Hugo door P.* v a n D u y s e , in *Belg. Museum* 1843, 3de afl. bl 269; B o s s c h a , *Neêrl Heldend. te Land*, D. I. bl. 400, *Lijv.* en *Verb*, bl. 12, 13; H e r m a n s , *Bijdr. over Noordbrab.*, D. I. bl. 267 volgg.; G.D.J. S c h o t e l , *H. Hugo* in *Alg Konst- en Letterb.* 1843. Nr. 19; B o d e l N y e n h u i s , *Topogr. Lijst van Plaatsleschr.*, Nr. 531; *Bibl. Thys.* p 32; *Bibl. Hulth.* Nr. 8479, 8880, 22856 22857, 23660, 23661, 24392, 24393, 24394, 24395, 25425, 26794, 26795, 26796, 30171.

[Jacob Hugo]

HUGO (JACOB) godgeleerde en kanunnik, geboren te Rijssel, gaf in 1655 te Rome een boek in het licht, met de zonderlingste invallen, waarin hij alle berigten nopens de oudste Romeinsche geschiedenis omver stoot en er allerlei ongegronde verzinsels uit zijn eigen brein, die hij voor prophesijen wil gehouden hebben, voor in de plaats stelt.

Het boek heet:

Vera historia Romana, seu origo Latini vel romanae urbis ac Italiae e tenebris longae vetustatis producta, waar tegen o.a. A e b e r h . R u d . R o t h heeft geschreven.

Zie J ö c h e r , o.h.w.

[Hugo Joostz.]

HUGO JOOSTZ., burger van Middelburg, onder de eersten die aldaar de Hervormde belijdenis waren toegedaan. Hij hield kerkelijke bijeenkomsten ten zijnen huize (1566). Na de overgave der stad werd hij een der vier provisionele diakens en door den prins als schepen aangesteld (22 Maart 1574).

Zie *Sent van Alva*, bl. 64, 65; 's G r a v e s a n d e , *Tweede Eeuwfeest der Middelb. Vrijheid*, bl. 34, 441, 522-524.

[Frater Hugo]

HUGO (FRATER) prior te Orgnies of Oignies sur Sambre, dreef, meldt K r a m m , wonderschoone meesterstuk-

ken in zilver. In het Zusterhuis der O.L.V. te Namen vond men o.a. een missaal, welks bekleedsel een meesterstuk van drijfwerk was. Hij leefde in de 13de eeuw. Hij teekende zich ‘Frater Hugo’, en enkele malen voegde hij bij zijn naam: *Alii Christum ore canunt*, *ego cano arte fabrili mea* 1228.

Zie *Splendeur de l'art en Belg.*, p. 399; Kramm, *Lev. en werk. der Holl. en Vlaams. Kunsts.*, D. III. bl. 763.

[Hugo Jacobsz.]

HUGO JACOBSZ. vader van Lucas van Leyden, bloeide in het laatst der 15de eeuw. Ofschoon een Leydenaar, zijn er in ons land geene werken van hem bekend, doch wel in Belgie. Marcus van Vaernewyck meldt: ‘In dit selve Clooster (de abdijkerk van St. Pieter) is oock een tafereel van schilderije achter den hooghen choor in de Capelle, seer constich gedaan ende wel besiensweerdich hier overtijts gemaackt bij meester Hugo van der Leyden in Hollant, hier omtrent staen oock beide fraeije geschilderde glasvensteren met historien ende figuren wten Ouden Testament, accorderende op 't Nieuwe Testament.’ Bij van Mander (uitg. in 8°. D. I. pl. 1 Nr. 1) wordt zijne afbeelding gevonden.

Zie van Vaernewyck, *Hist. van Belgie*, bl. 120; Kramm, t.a.p., bl. 763, 764.

[Hugo van Antwerpen]

HUGO VAN ANTWERPEN. Zie HUGO VAN DER GOES.

[Hugo van Leyden]

HUGO VAN LEYDEN. Zie HUGO (JACOBSZ.)

[Hugo Farsitus]

HUGO FARSITUS, de eerste abt der Praemonstratensen en opvolger van Norbertus, naar zijn geboorteplaats Fossensis genoemd, schreef *de miraculis beatae Mariae Suessionensis* of *de sacro igne* zoo als in Mich. Germani *historia abbatiae S. Mariae Suession*. vermeld wordt. Voorts *Vita S. Norberti*, door J.C. van der Sterre te Antwerpen uitgegeven, en in *Aci. Sanct.* 6 *Jun.; Constitutiones pro regendo ordine Praemonstr.; Liber de Dei gratia couservanda; Liber ceremonarius*.
Hij overleed 10 Februarij 1164.

Zie Jöcher, i.v.

[Hugo van der Goes]

HUGO VAN DER GOES, ook wel Hugo van Antwerpen genoemd, werd waarschijnlijk aldaar geboren en bloeide omtrent 1480 in Vlaanderen. Hij was een leerling van Jan van Eyck, en, volgens oude oirkonden, een man van vluggen geest en schrander oordeel, die in het historiële vak eene voor dien tijd opmerkelijke hoogte had bereikt.

In de St. Jacobs kerk te Brugge was een door hem geschilderd glasvenster, voorstellende de *Afneming van het Kruis*. Voor de kerk der Carmelieten aldaar schilderde hij een episode uit de geschiedenis van St. Catharina. In de galerij van den koning van Beijeren is een St. Jan, waarvan men de afbeelding en beschrijving vindt in *Messager des Sciences et des Arts*, Gand 1833, p. 417. Te Florence in de kerk S. Maria Nuova is een groot schilderij van zijn hand, de *Aanbidding der Herders* voorstellende, in het paleis Pitti aldaar het portret van Portinari; deze laatste schilderijen voeren het jaartal 1472. Eene lijst van al zijne beschrevene en tot dus verre bekende werken, vindt men bij Rathgeber, in fol., bl. 118, die 76 nommers bevat, waaronder vier stuks - *St. Christophorus*, *Johannes de Dooper*, *Maria Magdalena* en *St. Stephanus* -, die in de verzameling van den prins van Oranje waren. Kramm deelt mede, dat eene uitmuntende schilderij, *de Afneming van het Kruis*, die, door de zorg van Alex. Lenoir, te Parijs, bij de verspreiding van het Museum des Petits-Augustins naar St. Dénis vervoerd, na gedurende eene reeks van jaren in het kabinet van den architect der Cathedrale gebleven te zijn, in 1846, door de Cailleux voor de verzameling der Louvre terug gevorderd werd. Het stuk is in Parijs geschilderd, en werd al spoedig door de Franschen voor een produkt van hunne school gehouden; doch weldra werd het aan Jan van Eyck toegekend. Dr. Waagen verklaart het voor een der eerste werken van Hans Hemmeling en later, in 1846, heeft Passavant voor advies gegeven, dat het van Hugo van der Goes kon zijn, met welke meening de graaf de Laborde zich vereenigde.

Van der Goes bestuurde de feesten in Julij 1467 te Gent gegeven, bij gelegenheid der huldiging van Karel *den Stoute* ‘Hugues van der Goes (schrijft de Laborde) peintre, employé aux solemnités de Gand, en Juillet 1467; il travailla en Juillet 1468, pendant dix jours et demi à Bruges, aux entrements du banquet, á raison de 14 sols par jour.’ Verder komt hij voor als expert, om de door den dood van Dirk Stuerbout (1478) onafgewerkte schilderij voor de erfgenamen te tauxeren; in 1473 schilderde hij de decoratien voor het eeuwfeest des Pausen. Hij verliet zijn land nimmer, doch het juiste jaar van zijn dood is niet bekend, men gist 1480.

Na zijn dood, zeker na 1480, is ter zijner eere in het klooster der reguliere kanunniken te Rozendaele, in het bosch van Soignies te Brussel een epitaaf ter zijner eere

opgesteld, dat men bij Sweertius en Kramm leest. Zijn portret komt voor bij van Mander, 8°. pl. C. Nr. 3.

Zie van Mander *Schilderboec*, bl. 203-206; Immerzeel, t.a.p., Kramm, t.a.p.; *Messager des Sciences et des Arts* 1833, p. 417, 1841, p. 311, 1842, p. 214; Deseamps, *Voyage Pittoresque de la Flandre et du Brabant;* le Comte de la Borde, *les Ducs de Bourgogne*, 1, 2 part.; *Kunstbl.* 1839, p. 81, 1841, p. 18; Sweertii *Monum. Sepulc.*

[Jacob Hugtenburg]

HUGTENBURG (JACOB) werd in 1639 te Haarlem geboren en door Nicolaas Berchem in de schilderkunst onderwezen. Vervolgens begaf hij zich ter zijner verdere volmaking naar Italië en vestigde zich te Rome, waar hij het in 1669 tot een aanzienlijke hoogte zou gebragt hebben, indien hij niet in den bloei zijns levens overleden was.

Zijne werken zijn hoogst zeldzaam. In het museum te Berlijn bevindt zich van hem *een Landschap*, *welks achtergrond uit bergen en woud bestaat*, *en op den tweeden of middengrond met kloostergebouwen en ruinen is bezet. Op den weelderig bewassen voorgrond vertoont zich een waterval*. Het is met figuren in antieke kleederdragt gestoffeerd. Kramm ontdekte een malsch en wonderlijk fraai door hem geschilderd schilderij, voorstellende *een offerande aan Priapus*, *met een aantal dartele Nymphen*, *wellustige saters*, *en aan geiten zuigende kinderen*. Het berust bij den raadsheer in het provinciaal geregtshof te Utrecht, den heer mr. H.C. van Loenen.

Zie Immerzeel, t.a.p.; Kramm, t.a.p.

[Johan van Hugtenburg]

HUGTENBURG (JOHAN VAN), broeder van den vorige, werd in 1646 te Haarlem geboren, en woonde in de buurt van Thomas Wijk, met wiens zoon Jan Wijk hij bevriend was. Hij maakte zulke vorderingen in teeken- en schilderkunst, dat hij in 1667 zich naar Italie (Rome) begaf, waar zich zijn broeder Jacob met het maken van Italiaansche landschappen bezig hield.

Na zijn broeders dood begaf hij zich naar Parijs, waar hij eenigen tijd bij den beroemden batailje schilder van der Meulen doorbragt. Onder diens leiding rijpte zijn uitstekend talent en het ontbrak zijn penseel aan geen aanmoediging. In 1670 keerde hij naar Holland terug, waar hij verscheidene vorstelijke kabinetten met zijn penseelwerken verrijkte. Prins Eugenius nam hem in 1708 of 1709 in zijne dienst en in 1711 ontving hij van den keurvorst van den Paltz een medaille aan een gouden halsketen hangende.

Prins Eugenius zond hem geregeld plans zijner belege-

ringen en veldslagen, waarvan en van de daarbij gevoegde toelichtingen H u g t e n b u r g zich bediende; maar de naauwkeurigheid zijner voorstellingen dankte hij voornamelijk aan de mondelinge mededeelingen van zijne hoogheid zelve, die hem menigmaal met een bezoek vereerde. Met dit behulp maalde hij de krijgsbedrijven en zegepralen van dezen vorst.

Deze tafereelen, 4 voet hoog en 5 voet breed, zijn door den schilder zelven gegraveerd in de *Beschrijving der veldslagen van Prins Eugenius van Savoye*, *den Prins van Oranje en den Hertog van Marlborough*, 's Hage 1727, 2 d., fol.

Hij heeft van zijne groote bataille stukken verscheidene kleine kopijen gemaakt en onder zijn oog, en met zijn medehulp, door zijn leerlingen doen maken. De prenten van dezen meester zijn meerendeels met een vasten naald in den smaak der A u d r a n s gemaakt. Het getal loopt tot 43 stuks, zoo naar zijn eigene schilderijen als naar die van v a n d e r M e u l e n , tijdens zijn verblijf te Parijs, vervaardigd. Bovendien bestaan er nog 7 stuks in de zwartkunst manier, die van de grootste zeldzaamheid zijn. Zij zijn beschreven bij B a r t s c h . Het Haagsche museum bezit van H u g t e n b u r g 2 *Ruiterijgevechten* en een *Portret van Prins Eugenius te paard*, omringd van krijgsvolk; dat te Amsterdam de *Bataille* aan de Boyne.

Hij bezat, volgens I m m e r z e e l , een diepe kennis van de uitwerkselen van de verschillende gemoedsbewegingen in het wetenschappelijke van het krijgswezen, zooveel als een schilder zulks behoefde. Hij was meestal woonachtig te 's Hage, waar hij ook handel in schilderijen dreef. Kort voor zijn dood ging hij bij zijne dochter te Amsterdam inwonen, en stierf in 1733 ten haren huize, een aanzienlijk kapitaal nalatende.

Zie A H o u b r a k e n , *Schouwburgh*, D. III. bl. 251 en J. v a n G o o l , *Schouwburgh*, D. II. bl. 410; Zie I m m e r z e e l , t.a.p.; K r a m m , t.a.p.

[David Huguenin]

HUGUENIN (DAVID), geboren te Neufchatel, was eerst veldprediker in Hollandsche dienst, vervolgens predikant bij de Fransche gemeente te Wezel, hoogleeraar in de Oostersche talen te Duisburg en in 1699 aldaar hoogleeraar in de godgeleerdheid. In 1702 ging hij uit de Hervormde tot de Katholieke kerk over en gaf *Catholicae religionis veritas* in het licht, dat H e n d r i k H u l s i u s in zijn *Pseudo catholicae religionis inanitas* weerlegde. Dit geschrift bewoog H u g u e n i n weder tot de Protestantsche kerk over te gaan, doch hij stierf voor hij dit plan volvoerde.

Zijn overige schriften zijn:

Diss. de Dei primae causae concursu cum secundis, *istarum libertate salva*, Duisburg, 1689, 4°.

Christianus ratiocinans contra H.A.R. d.B., 1690, 8°.
Elementa linguae Hebraicae.
Sermo inaug. in Es. 49, 23. Duisburg 1691.

Diss. de λογω *universali*, Duisburg, 1702, 4°.
Hebdomades ad Collegii Braunani exercitium disputorium Miscell, ... in *Duisb.*, T. I, p. 553 en daaruit Dunkel, Th. II, S. 512.

Zie A d e l u n g u. R o t e r m u n d , i.v.

[Ulrich Huguenin]

HUGUENIN (ULRICH), zoon van J a n T h o m a s H u g u e n i n , een verdienstelijk artillerie-officier in Nederlandsche dienst, werd 2 Februarij 1755 te Maastricht geboren. Van zijne jeugd af voor het wapen der artillerie bestemd, werd hij op zijn 11de jaar tot kadet benoemd, onder bepaling van zijne dienstbetrekkingen, onaangezien zijnen jeugdigen leeftijd in persoon te moeten waarnemen. Op zijn 17de jaar werd hij benoemd tot 2de luitenant der artillerie, waardoor hij aangespoord werd om wetenschappelijke kennis van artillerie en genie te verkrijgen

Blijkens zijne projecten aan de Grebscher Linie en Slaperdijk, werd bij reeds vroeg gebruikt om diensten van eenig aanbelang in laatstgemeld vak te verrigten. Hoezeer veel smaak voor dit werk hebbende en na zijne gedachten over de constructie der hoofd-wal eener vesting te hebben in het licht gegeven, meende hij zijn vaderland als artillerie-officier van meer dienst te kunnen zijn, en beijverde zich uitsluitend om die kundigheden te verwerven, welke hem als artillerist noodig waren. Ook de uren van uitspanning werden niet nutteloos doorgebragt, daar hij ze aan de beoefening der fraaije letteren, in de schilder- en teekenkunst wijdde.

In 1782 werd hem belast, onder de bevelen van den generaal-majoor D o f f , de vestingen Vlissingen en Veere benevens eenige forten in staat van verdediging tegen de Engelschen te stellen.

In 1787 werd hij als adjudant en controleur van den veldtrein in het kamp bij Zeist, overgeplaatst onder de bevelen van den luitenant der artillerie G e r b a d e , en in hetzelfde jaar tot kapitein der artillerie benoemd. Na op aanzoek der staten en onder goedkeuring van den stadhouder nog andere belangrijke commissien te Utrecht ten uitvoer gebragt te hebben, werd hem in 1789 het oprigten eener artillerie- en genieschool te Breda, waarvan hem de directie was toevertrouwd, opgedragen. In 1798 werd hem, bij het daarstellen van het corps rijdende artillerie,

eene compagnie van dat corps toevertrouwd; in 1794 werd hij te Amersfoort onder de bevelen van den generaal P a r a v i c i n i d i C a p e l l i geplaatst, ten einde in eenige plaatsen van de Grebbe werkzaam te zijn. Daar echter destijds de geest van oproer meer en meer toenam, werd hij met eenige officieren naar de vesting Naarden gezonden, ten einde het bevel der artillerie op zich te nemen, welke plaats dan ook heeft stand gehouden tot dat herhaalde bevelen van het toenmalige nieuwe bestuur om de stad aan de Franschen over te geven, eene capitulatie met den generaal M a c d o n a l d ten gevolge had.

Na de revolutie van 1795 werd hem aangeboden om den lande als chef van het corps artillerie te dienen; daar echter zijne gevoelens niet strookten met den geest des tijds en hij zeer gehecht was aan het huis van Oranje, verliet hij de dienst en het vaderland met zijne vrouw en vijf nog zeer jonge kinderen en begaf zich naar Brunswijk, om aldaar de gebeurtenissen af te wachten. Gedurende zijn eenjarig verblijf aldaar, kreeg hij aanzoek door den Russischen gezant, graaf C a t i c h e f te Berlijn, om in dienst van C a t h a r i n a II over te gaan. Nadat hij echter vooraf een onderhoud had gehad met prins F r e d e r i k der Nederlanden, grootmeester der artillerie, die op dat tijdstip in Oostenrijksche dienst was, vond hij meer geraden, zich niet te zeer van zijn vaderland te verwijderen en sloeg dientengevolge het aanbod van gemelden graaf C a t i c h e f af. Toen hij zich kort daarna met den Nederlandschen generaal v o n S t a m p f e r t in commissie te Berlijn bevond, werd hem door den koning van Pruissen aangeboden bij het wapen der artillerie daar te lande over te gaan, onder voorwaarde, dat hij zich aan een examen, door den generaal v o n T e m p e l h o f f af te nemen, moest onderwerpen; dit examen dat zeer streng was en zes dagen duurde, verwierf hem de achting en zelfs de vriendschap van den genoemden generaal, die tot zijn dood toe voortduurde.

Nu werd hij in zijnen rang van kapitein, dien hij ook in Nederland bekleedde, te Potsdam geplaatst. In 1797 werd hij kommandant eener kompagnie artillerie te Koningsbergen, in Oost-Pruissen, in bezetting en hem den generaal v o n T e m p e l h o f f het onderwijs van de officieren van dat regement opgedragen. In weerwil dezer werkzame gewone en buitengewone dienstverrigtingen, bleef hij zijne tusschenuren aan de wiskunde toewijden en gaf in 1803 een werk over deze wetenschap in het licht. In 1804 werd hij majoor bij dit regement, en toen er in 1805 geschillen waren ontstaan tusschen de Russische en Duitsche gouvernementen, werd hij belast de vesting Dantzig, het

Vaarwasser en Weichselmunde in staat van verdediging te stellen. Daar deze geschillen spoedig op eene vredelievende wijze eindigden, zond men hem kort daarop naar Gaudenz om de artillerie mobiel te maken en het bevel over eene divisie van dat wapen te voeren; dit had echter geen andere gevolgen dan dat hij naar Berlijn marcheerde en aldaar den last ontving met zijne divisie naar Koningsbergen terug te keeren. Toen in 1806 de oorlog tusschen Frankrijk en Pruissen was uitgebroken, trok hij andermaal met eene divisie artillerie te velde, en werd vervolgens, op aanzoek van den Russischen generaal v o n B e n i n g s e n, met zijne divisie bij diens korps gevoegd, waarmede hij de veldslagen van Pultuks, Altenstein en Pruiss.-Eylau met roem bijwoonde. Daar zijne gezondheid in dien veldtogt veel had geleden verzocht hij, na het sluiten van den vrede te Tilsit, zijn ontslag uit de Pruissische dienst, dat hem, eerst na herhaald aanzoek, werd verleend, waarop hij in Herfstmaand 1807 met zijn gezin naar Holland terugkeerde.

Niet verlangende om destijds als krijgsman te dienen, was hem zijne aanstelling in het toenmalige koningrijk van Holland, als chef van de 4de divisie van het ministerie van oorlog, waar de zaken der artillerie en genie werden bewerkt, zeer welkom. In die betrekking bleef hij dan ook tot dat Holland bij Frankrijk werd ingelijfd, terwijl hij tevens lid was van het comité centraal der artillerie en genie.

Bij de gemelde inlijving hoopte hij zich van alle andere bemoeijingen te kunnen onttrekken en verzocht om op pensioen te worden gesteld, 't geen hem echter niet gelukte, terwijl zijne familie-betrekkingen hem noodzaakten eene voorloopige aanstelling tot luitenant-kolonel van de Fransche regering aan te nemen. In die betrekking werd hij in verschillende artillerie-directien gebruikt, tot dat eindelijk de omkeer van zaken in 1813, op welk tijdstip hij zich te St. Omer bevond, voorviel. In weerwil dat het Fransche gouvernement hem aannemelijke voorstellen had gedaan, aarzelde hij geen oogenblik zijn eervol ontslag uit Fransche dienst te vragen, dat hem, eerst na herhaalde aanvragen, werd verleend. Hij werd terstond als luitenant-kolonel in Nederlandsche dienst geplaatst en kort daarop als kolonel en inspecteur der Belgische artillerie en directeur der 3de divisie van het destijds te Brussel gevestigde ministerie van oorlog, in welke betrekking hij bleef tot de daarstelling van het koningrijk der Nederlanden.

Hij was in dien tijd verkoozen om, in den veldtogt van 1815, het leger van allerlei materiaal te voorzien, waar-

toe te Mechelen, destijds een artillerie-depôt, slechts weinige middelen voorhanden waren, die echter, door zijne goede directie, toereikende waren tot dat meerdere behoeften in Nederland konden worden aangevoerd. Bij de vereeniging van Belgie met Nederland, organiseerde hij de stapel- en constructte magazijnen te Antwerpen en bleef met hare directie belast tot in 1816, toen hem het bestuur van 's rijks geschutgieterij te Luik werd toevertrouwd. Bij het aanvaarden van dezen post, vond hij deze belangrijke inrigting in een zeer vervallen toestand en geheel onvruchtbaar voor zijne bestemming Zijn onvermoeide vlijt en ijver overwon elke moeijelijkheid, en de toestand, waarin zich deze belangrijke inrigting in 1830 bevond, toen staatkundige gebeurtenissen hem noodzaakten Luik te verlaten, bewijst voldoende dat door hem geen moeite werd gespaard om aan die gieterij eene rigting te geven die weinig te wenschen overliet Eindelijk werd hem in hetzelfde jaar de directie van 's rijks stapel- en constructie-magazijnen te Delft tijdelijk opgedragen. Hij bleef er tot 1833 mede belast en rigtte gedurende dien tijd in het zoogenaamde salpetermagazijn binnen Delft tot noodhulp een ijzergieterij op, ten einde in de eerste behoeften der artillerie te kunnen voorzien.

Nog in den loop van 1833 werd hij uit deze laatste betrekking ontslagen, met behoud zijner jaarwedde. Hij vestigde zich nu te Nijmegen, waar hij tot zijn dood toe werkzaam was aan het opstellen van bijdragen tot het gietwezen. Hij eindigde den 9 van Slagtmaand van hetzelfde jaar zijn werkzaam leven in den ouderdom van 79 jaren, als generaal-majoor, ridder van den Nederlandschen leeuw, lid van het provinciaal Utrechts genootschap van kunsten en wetenschappen, lid der 1ste klasse van het koninklijk Nederlandsch Instituut van wetenschappen, letterkunde en schoone kunsten te Amsterdam en te Brussel. Zijn portret bestaat in steendruk, E r v e n D o o r m a n & Co., folio.

Hij schreef:

Mathematische Beyträge zur weitern Ausbildung angehinder Geometer 1803.

Examen de la solution de la pression d'un corps exercée sur trois ou plusieurs appuis, 1811.

Verhandeling over de ricochet-schoten, 's Hage 1818, met een plaat.

Verhandeling over het gebruik der gloeijende kogels, 's Hage 1818, 8°. met pl.

Verhandeling over de ontwikkeling van eenige trigonometrische reeksen, 's Hage 1824, 4°.

Verhandeling over het Nederlandsche ijzer, 's Hage 1823 8°.

Het gietwezen in 's Rijks Geschutgieterij te Luik, 's Hage 1826.

Bijdragen tot het gietwezen in 's Rijks ijzergieterijen te Luik, *houdende verscheidene waarnemingen betrekkelijk het springen der vuurmonden in het algemeen*, *en de daarop gegronde verbeteringen in de gedaante der ijzeren kanonnen*, *benevens derzelver verbeterde vormings- en gietingswijze* enz., 's Hage 1834. gr. 8°. met 5 platen.

Bij de Brusselsche akademie der wetenschappen en fraaije letteren behaalde hij in 1817 een zilveren medaille voor het beantwoorden eener wiskundige prijsvraag.

Zie *Konst- en Letterbode* 1819, D. II. bl. 50, 1833, D. II, bl. 353; *Aanh. op* Nieuwenhuis *Woordenb.;* Kobus en de Rivecourt, *Woordenb. der Zamenlev;* Bosscha, *Ned. Heldend. te Land*, D. III. bl. 24, 87; *Milit. Spect.*, D. II. bl. 204; *Programma van het Prov. Utr. Genoots* 1834; *Verslag der Algem. Vergad. van het Kon. Ned. Inst.* 1834.

[David la Huguerye]

HUGUERYE (DAVID LA) raad en vertrouweling van graaf, later hertog, Jan Casimir, vervolgens in dienst van graaf Lodewijk van Nassau. Hij hield briefwisseling met Willem I.

Zie Groen van Prinsterer, *Archives* etc., T. IV. p. 216, T. VI. p. 466, T. VIII. p. 124, 163, 170, 187; *Mém. de Duplessis Mornay*, T. I. p. 828; van Meteren, *Ned. Hist.*, bl. 142.

[Jacobus Hugues]

HUGUES (JACOBUS) geboren te Ryssel, was doctor in de godgeleerdheid en kanunnik aan de collegiale kerk zijner geboortestad. Hij gaf in het licht:

Specimen optimi generis explanandi scripturas, *novam Psalmorum expositione editum* Insulis 1646, 12°.

Explanatio in Canticum canticorum, Duaci 1649, 12°.

Vera Historia Romana, *seu origo Latii vel Italiae ac Romanae urbis e tenebris longae vetustatis in lucem producta*, Romae 1655, 4°.

Zie Foppens, *Bibl. Belg.*, T. I. p. 170.

[Jacob Hugues]

HUGUES (JACOB) eerste luitenant kommandant eener divisie Bataafsche vaartuigen op de Wadden, werd strafwaardig geoordeeld wegens het niet bijstaan van *de Gier*, onder kapitein luitenant Connio, en *de Draak*, onder kapitein luitenant van Esch, in 1799 door de Engelschen genomen. Gedurende zijne langdurige gevangenis verviel hij tot zwaarmoedigheid en maakte een einde aan zijn leven.

Zie J.C. de Jonge, *Neérl. Heldend. ter zee*, D. VI. *b.* bl. 426.

[François Marie de Hui]

HUI (FRANÇOIS MARIE DE) priester en monnik van de orde der Capucijnen, waarschijnlijk in het land van Luik geboren, leefde aan het eind der 17de en begin der 18de eeuw. Hij muntte als prediker uit en schreef:

Le Proselyte Chrétien, *instruit dans la personne de Nicodéme*, Anvers 1700, 8°.

Zie *Biblioth. script. Capucin.*, Venetiis 1747, p. 105, 106, Paquot, *Mém.*, T. III. p. 641.

[Femina Hugaart]

HUGAART (FEMINA) dochter van Abraham Helms en Johanna van Dalen, werd omstreeks 1724 te Haarlem geboren, muntte als dichteres uit. Zij huwde Gerard Hugaart en overleed in 1781.

Zie *Herinneringen aan de Haarl dichteres Fem Hugaart*, in *Vruchten der Wijngaardranken*, D. III.

[Hubert de Hui]

HUI (HUBERT DE) of Huy. Zie HOIO (HUBERT DE).

[De Huibert]

HUIBERT (DE). Zie HUYBERT (DE).

[J. van Huibrechts]

HUIBRECHTS (J. VAN). Zie LOMMEL (J. VAN).

[Huich Jacobsz]

HUICH JACOBSZ. Zie HUGO JACOBSZ.

[Elbert Huick]

HUICK (ELBERT) priester en pastoor te Alkmaar, inboorling van Amsterdam, woedde hevig tegen de Lutherschen en zoogenaamde ketters, van welken hij velen, o.a. Jan Arendszoon, uit Alkmaar in Leyden de wijk had doen nemen. Naderhand met krankzinnigheid bezocht, werd hij 1 October 1567 in 't nieuwe dolhuis te Amsterdam gezet, waar hij 3 Mei 1597 overleed en in de Oude Kerk werd begraven.

Zie Brandt, *Hist. der Ref.*, D. I. bl. 316; Wagenaar, *Beschr. van Amsterd.*, D. VIII. bl. 431; Kist en Royaards, *Archief*, Tweede Scrie, D. II. bl. 23.

[Huigen]

HUIGEN. Zie HUYGEN.

[Huik]

HUIK. Zie HUICK.

[Mr. Joost Huikesloot]

HUIKESLOOT (MR. JOOST) schout te Hoorn, was lid der bijzondere regtbank door Sonoy in 1575 aangesteld over de Roomschgezinde huisluiden van verraad beschuldigd. Deze verfoeijelijke regtbank hield hare zittingen eerst te Alkmaar en vervolgens op het slot te Schagen.

Zie Velius, *Beschrijv. van Hoorn*, bl. 440; Bor, *Ned. Hist.*, B. VIII. *b* 24 (106); Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. VII. bl. 55; Arend, *Vad. Hist.*, D. V. bl. 457.

[Pieter Huis]

HUIS (PIETER). Zie HUYS (PIETER).

[K. van Huisen]

HUISEN (K. VAN). Zie HUYSEN (K. VAN).

[Huisinga]

HUISINGA. Zie HUIZINGA.

[Dithmar Huisman]

HUISMAN (DITHMAR), te Harderwijk 19 November 1759 geboren, werd aldaar 11 van Oogstmaand 1778 student. Aldaar zich op de wijsbegeerte en godgeleerdheid toegelegd hebbende, verdedigde hij 22 van Zomermaand

1782, onder voorzitting van prof. B. Nieuhoff, een philosophisch proefschrift *de felici hujus mundi necessitate*. Vervolgens studeerde hij te Leyden en werd predikant te Rijswijk (1787), Apeldoorn (1789) en Vlissingen (1802), waarna hij in 1803 te Utrecht werd beroepen.

In het volgende jaar beriepen hem curatoren der hoogeschool aldaar tot philosophiae moralis et ecclesiasticae professor, welk ambt hij aanvaardde met een *Oratio de diversis quae vera conciliat eruditio in vita hominum tam privata quam publica commodis*, die echter niet uitgegeven werd, evenmin als de andere die hij hield, toen hij in 1809 het rectoraat nederlegde, getiteld: *Diversitas classis hominum et status constituit solum salutis humanae societatis fundamentum*.

Hij was art. lib. mag. en phil. doctor, lid van het Prov. Utr. Genootschap, huwde in 1812 Susanna Christina Strick van Linschoten en overleed 8 Januarij 1822.

Zie N.C. de Fremery, *Oratio de Chemiâ et arte Pharmaceut. ad maiorem perfectionem in Belgio evehendis*, p. 23, 56, in *Ann. Acad*, *Rhen. Traj.* 1821-1822; Heringa, *de Auditorio*, p. 25, 158; Bouman, *Geschied. der Geld. Hooges.*, D. II. bl. 424; Kobus en de Rivecourt; *Cat. N. Kist*, bl. 12; *Boekz.* 1782 *b*, bl. 210.

[Sebastiaan Huilenberg]

HUILENBERG (SEBASTIAAN), volgens Nagler een portretschilder, omstreeks 1650 te 's Hage werkzaam.

Zie Kramm, t.a.p. bl. 766.

[Joan Hul]

HUL (JOAN) of Huze, wordt onder de eerste Nederduitsch-Hervormde predikanten te Colchester genoemd door Morants, in zijne beschrijving dier stad.

Zie 's Gravesande, *Tweede Eeuwf. der Middelb. Vrijheid*, bl. 439.

[Hendrik van Huldenberghe]

HULDENBERGHE (HENDRIK VAN), gezegd van der Borch, vierde zoon van Jan van der Borch, heer van Moerseke en Castele, burgemeester van Dendermonde, en van Odilia Roelants, vrouw van Olmen, dochter van Maarten Roelants (vroeger van Hamere), burgemeester van Mechelen, werd waarschijnlijk omstreeks 1585 te Mechelen geboren. Hij omhelsde eerst den krijgsmansstand en werd kapitein der cavallerie, in dienst des konings; later verwisselde hij den degen met den tabberd en bekleedde in 1631, 1634, 1637, 1644 en 1645 de betrekking van schepen, in 1646 die van burgemeester en in 1643, 1647 en 1649 die van tresaurier zijner geboortestad.

Hij huwde Maria van den Nieuwenhuijsen, dochter van Casper van den Nieuwenhuijsen en van Maria van Overbeke, bij welke hij kinderen had

Hij was een ijverig en kundig beoefenaar der heraldie, blijkens de *mss.* die door P a q u o t worden opgegeven. In druk is van hem bekend:

Geborte-linie, *ofte Geslachts afcompste der Heeren Vooghden van Mechelen*, *met die naemen der Bisschoppen van Loydick*, *als te samen geregeert hebbende van wederzijde; met uytdruckinghe van hun lieder stamhuys*, *aencomen*, *sterfdagh*, *ende begraefenisse; oock hoe de selve vooghdye*, *heerlijckheydt*, *jurisdictie ende landt van Mechelen syn gevallen in de handen van Hertogh Karel van Bourgondien*, *uyt wiens hoofde de selven beseten worden van syne Koninclycke Mojesteyt van Spagnien etc. Aldus by een vergadert*, *te saemen gevoeght*, *ende in deze order gestelt door jonckheer Hendrik van Huldenberghe*, *wethouder derselver stede. Met voornemen van alhier afdalende te brengen allen die heeren van Mechelen*, *beginnende van den jaere* 1100, Mechelen 1636 (een kaart van 15 bladen). Er verscheen aldaar 1768, 4°., bij J.P. v a n d e r E l s t een vervolg.

Zie D. L i n d a n i *Teneraemunda*, p. 78; B u t k e n s , *Trophées de Brabant*, *Préf. Suppl*, T. II. p. 345-348; A. G u r r e z , *Vita S. Liberti*, *diss.* II. ad fin.; J. B a r t . J e o f f r o y , *Beschrijv. van Mechelen*, bl. 69; P a q u o t , *Mém.*, T. III. p. 361; *Bibl. Hulth.* mss. p. 261.

[M.T. Hulft]

HULFT (M.T.) teekende landschappen. Men vindt, o.a., van hem *een landschap met geboomte langs een riviertje*, *waarin hengelaars in een schuitje;* verder *een veldzigt* met de pen, O.I. inkt, vermeldt bij K r a m m , t.a.p., bl. 766.

[Pieter Evertszoon Hulft]

HULFT (PIETER EVERTSZOON) brouwer te Amsterdam, beschermde in 1617 de Remonstranten, wier bijeenkomst door het graauw werd gestoord, in zijne brouwerij de Haan.

Zie W a g e n a a r , *Amsterd.*, D. IV. bl. 280; Dez., *Vad. Hist.*, D X. bl. 146; K o k , o.h.w.

[Mr. Gerard Hulft]

HULFT (MR. GERARD) werd omstreeks 1600 te Amrsterdam geboren.

Hij was in 1645 secretaris van die stad, vertrok in 1654 als eerste raad en directeur generaal naar Indië en was aldaar oppergezaghebber der krijgsmagt zoo te water als te land in dienst der O.I. Compagnie. Na menig welgeslaagd krijgsbedrijf en het bemagtigen van sterkten, steden en kusten, sloeg hij in November 1655 het beleg voor Colombo, waarvan zijn leger zich in Mei 1656 meester maakte, doch hij zelf beleefde dien zegen niet. In een aanval op de stad kwam hij den 10 April van dat jaar ongelukkig om.

Zijn afbeelding door B l o o t e l i n g naar G. F l i n k , vindt men bij P h i l i p p u s B a l d a e u s , die het vol-

gende van hem meldt: ‘Hij was een heer van goeden geslachte, van uitstekend verstand, niet alleen in de regten en krijgszaken, maar ook in de godgeleerdheid wel ervaren. Hij was minzaam, lieftallig, spraakzaam, taalkundig, vriendelijk en zeer beleefd. Aangaande de uiterlijke gestalte des ligchaams, was hij welgemaakt van leden, lang, rap en vaardig, arbeidzaam en voortvarend. Met één woord gezegd, natuur en oefening hadden in ziel en ligchaam zulke volmaakte harmony en overeenkomst als in weinige menschen in dit onvolmaakte dal der wereld bevonden wordt, maar de wreede dood verschoont niemant.’

Hij was zeer bevriend met Vondel, wiens verzen op hem bekend zijn.

Zie Phil. Baldaeus, *Beschrijv. van het magtige eiland Ceylon* (Amst. 1672), bl. 108; van Kampen, *Vaderl. Karakterk.*, D. II. bl. 314, 315; Dez, *Nederl buiten Europa*, D. II.; Wagenaar, *Vad. Geschied*, D. XII. bl 473; de Witt, *Brieven*, D. III. bl. 374; Wiequefort Livr. IX. p. 522, 597; *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. V. bl. 426; Collot d'Escury, *Holl. roem*, D. IV. St. II. bl. 367-369; Vondel, *Ged.*, D. II. bl. 132, 557; du Bois, *Vies des Gouvern. Gênér*, p. 153 seqq.; *Klioos Kraam*, *Eerste Open.*, bl. 8; *Apollo's Harp*, bl. 157; *Bloemkrans van versch. Gedichten*, bl. 476. *Navorscher*, D. X. bl. 195, 371; Kok, Kobus en de Rivecourt; Muller, *Cat. van Portr*.

[Jacob Hulk]

HULK (JACOB), middelmatig dichter, blijkens zijne verklaring van den titelplaat voor Lodesteijns *Uitspanningen*, Amst. 1761, 8°.

Zie van der Aa, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[Adam van der Hulk]

HULK (ADAM VAN DER), ofschoon blind (te Goes) geboren, werd hij echter candidaat in de theologie, en dicteerde de volgende werkjes, die het licht zien:

Groot Bewys daer in grondelyck wederleydt wordt een zeker Paepsch boexken, geintituleert Cleyn Bewys enz., te Gouda, bij W. van der Hoeve, 1650, 8°.

Predikatie over Prov. 16 *vers* 7, Ibid. 8°.

Salig Weghwijser tot het Hemelsche Zion, waer in de leere der boetvaardigheyd krachtelick werd vertoont enz., door Adam van der Hulck, Goezanum, en geschreven uyt den mond van denzelven door Abraham del Court, koopman tot Amsterdam, Gouda, bij C. Deynoot, 1655, 12°., Dordr., bij J. Braat, 1660, 12°.

Zie la Rue, *Gelett. Zeeland*, bl. 245, 254.

[A. Hulk Jacobsz]

HULK JACOBSZ. (A.), teekenaar en graveur, wiens prentjes, onder welke er zijn die het jaartal 1776 dragen, in de boekwerken van dien tijd voorkomen. Ook zijn van hem de kleine ronde portretjes van 1787 (niet in die der *Vaderlandsche Chocolaad*, welke van veel minder uitvoering zijn). Onder dat van mr. C. van Foreest, heer van Schoorl

en Camp, vroedschap van Alkmaar, en lid van het committé van defensie te Woerden, staat in bijna onleesbaar kleine letters *Gravé à Paris par A. Hulk*, 1788. Ook is het emblema van het Patriottisch gezelschap te Alkmaar, naar eene teekening van J.P. van Horstok, uitmuntend fraai door Hulk gegraveerd.

Zie Immerzeel, t.a.p., bl. 63; Kramm, t.a.p., bl 766; *Navorscher*, D. XIII. bl. 93, 152.

[Pietersz. A. Hulk]

HULK (PIETERSZ. (A.), graveur, mogelijk neef van den vorige. De heer Kramm vermeldt van hem een plaat in kl. f. voorstellend:

Philips IV *van Spanje doet afstand van de Nederlanden*, *door A. Hulk Pietersz. del. naar het originele glas in de Oude Kerk te Amsterdam*, *J. Punt sculp.*, in 1779 uitgegeven, en de door hem gegraveerde plaat, voorstellende *'t Stadhuis*, *het Hof en Burger Weeshuis te Leeuwarden*, 1785, voorkomende in *Tegenwoord. staat van Friesland*, D. II. bl. 118.

In de Nederl. vertaling van W. Shakespeare's *Tooneelstukken* D. I, komen 3 platen voor met de volgende onderteekening: *A. Hulk Pietersz. inv. et del. et A. Hulk Jacobsz. sculp.* 1778, kl. 8°.

Zie Kramm, t.a.p.; *Navorscher*, D. XIII. bl. 152.

[Hulk]

HULK (). Kramm vermeldt nog een derden graveur van dien naam, van wien fraaije gravuren bestaan in een mythologisch werk in den aanvang dier eeuw te Parijs uitgegeven. Ze zijn naar teekeningen van le Barbier *l'Ainé*, J. Moreau, le Jne Morsiau en anderen gegraveerd. Waarschijnlijk is hij dezelfde met A. Hulk Jacobszoon, die zich toen te Parijs ophield.

Zie Kramm, t.a.p.

[A. van Hulkenroy]

HULKENROY (A. VAN), dichter uit het begin der XVIIIde eeuw. Hij beweende den dood van Lucas Schermer (10 Februarij 1711) in het 22ste jaar zijns levens, in een brommend vers. Van hem is ook de verzameling gedichten getiteld: *Het vermaaklijk Buitenleven of de zingende en spelende Boerenvreugd met zangkunst verrijkt en tot gemak der speelers op G. Sleutel gesteld*, bij de wed. Herms, van Hulkenrooy te Haarlem 1716 in 4°., met geestige geëtste plaatjes; vooraan is een vers op het titelblad geteekend A.v.H.

Zie van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[J. Hull]

HULL (J.) schreef een *Dissertatio med. de catharheis*, L.B. 1792.

Zie Holtrop, *Bibl. Med. Chir.*

[Willem van den Hull]

HULL (WILLEM VAN DEN) werd in 1768 geboren en was instituteur te Haarlem.

Zijne bibliotheek werd in 1858 te Haarlem verkocht.

Hij schreef:

Kleine Fransche Leeslesjes en Vertalingen, Haarl. 1820, gr. 8°., Haarl. 1847, 8ste dr., kl. 8°.

Inleiding tot de vervoeging der geregelde Fransche werkwoorden, Haarlem 1823, 2de dr.

Handleiding tot de verbuiging der naamwoorden, Holl. en Fransch, 1831.

Over de belangrijkheid eens zestigjarigen ouderdoms, *in den jare* 1831; *of schets der hoogstmerkwaardige verschijnselen*, *welke dien leeftijd bij uitstek kenmerken*, Amst. 1831, 8°.; 2de druk eenigzins vermeerd. 1832; 3de verm. druk Sneek 1849, gr. 8°.

Een woord aan de onderwijzers en opvoeders in Nederland, *over de gevolgen van het bloot wetenschappelijk onderwijs der jeugd in deze dagen*, Gron. 1834, gr. 8°.

Proeve eener Geschiedenis onzer Stamouders voor en na hunnen val, Haarl. 1834, gr. 8°.

Fleurs de la morale sémées sur la sentier de la jeunesse, *ou deux cents petits contes à l'usage des écoles primieres*, Amst. 1837, 2 centaines, 3 parties 12°., 2e cent. 1e part. 2e. édit. 1847.

Over den oorsprong en de geschiedenis der Hollandsche duinen, Haarl. 1838, kl. 8°.

Gissingen naar den aard en het doel van den ring van Saturnus, Haarl. 1847, kl. 8°.

Iets over de Herfstdraden in *Konst en Letterb.*, 1829.

De Spin en hare Webbe in *Alg. Konst en Letterb.*, 1835, D. II. bl. 189; 1836, D. II. bl. 44.

Zie Brinkman; *Navorscher*, D. II. bl. 253.

[Anselmus van Hulle]

HULLE (ANSELMUS VAN), een portret en historieschilder, in de XVIIde eeuw te Gent geboren. Reeds in jeugdigen leeftijd verliet hij zijne geboorteplaats en vestigde hij zich in Holland, waar hij schilder van den prins van Oranje Frederik Hendrik, en, na diens dood, van keizer Ferdinand III werd. Prins Hendrik zond hem in 1647 naar Munster om de aldaar vergaderde gevolmagtigden der mogendheden tot het sluiten van den algemeenen vrede, uit te schilderen. Al die afbeeldingen zijn uitmuntend in het koper gebragt in folio ten getale van 131, niet, gelijk Nagler wil van 136, door Petrus de Jode, Paul Pontius, Theod. Matham en Philips Galle. In 1648 verscheen te Antwerpen in fol.

Pacis Antesignani, *sive Icones Legatorum*, *plene potâs-*

tate instructorum, *qui nomine Pont. Max.*, *Imperatoris*, *Regum et Rerum publicarum ad Pacem Universalem constituendam Monasterium Westphalorum et Osnabrugam convenerunt; magno studio ad vivum expressae per Anselmum van Hulle*, *coelo insigniorem hujus saeculi sculptorem*, Antv. 1648, 1691, fol.

Deze verzameling van 48 portretten werd in 1649 nog gevolgd door eene van 78 met den volgenden titel:

Portraits au nombre de 78 *des députés plenipotentiaires au traité de Munster*, *gravez d'après d' Anselme van Hulle de Gand*, *par Paul Pontius*, *Pierre de Jode*, *Corn. Galle le genre*, *Matthieu Borrekins*, *Conr. Haumans*, *Ant van der Does et Pierre Bailliu*, 1649, in folio.

Hierop volgde in 1697 te Rotterdam bij P i e t e r v a n d e r S l a a r t:

Pronkbeelden der Vorsten en Vredehandelaars, dat is: *Verbeeldingen van alle de Personaadjes die het roemruchtige Munstersche en Osnabrugsche vredeverbond hebben gesloten en uitgevoerd. Al 't zamen ten tijde der vergadering na 't leven geteekend door A. van Hulle*, *schilder des Princen van Oranje*, *Hooge gedagtenis en door de keurlijkste Mecsters dezer eeuwe in hondert een en dertig kunstplaten gesneden. Nu eerst uit de nagelaten schatten van een groot heer hervoortgebragt en nieuwlijks met eene beschrijving opgeluisterd enz.*, ook met den volgenden Latijnschen titel:

Icones principum, *ducum et legatorum qui Monasterii et Osnabruggae pacem Europae reconciliarunt*, *quosque singulos ad novam imaginem expressit A. van Hulle*, (Gandavensis) 1697, in fol. cum 131 iconibus aeri incisis.

Dit werk werd door P e t r u s R a b u s met eene voorrede en verklaring in het Latijn en Nederduitsch in het licht gegeven, waarin hij meldt ‘dat thans voor het eerst dit werk verscheen, aangezien deze koperen platen verloren waren, en men ze bij het bombardement van Brussel, even na 1695, in een kelder, of eenige donkere kamer van een door het bombardement geteisterd huis vond, in een zeer verwaarloosd pak, bevattende de oorspronkelijke koperen platen, die toen, (1696), naar Holland vervoerd en door den boekhandelaar P. v a n d e r S l a a r t gekocht en uitgegeven waren.’ Reeds lang was dit werk, meldt K r a m m , door dien titel een raadsel, namelijk, dat er nimmer te voren iets daarvan, hetzij geheel of gedeeltelijk, zou uitgegeven zijn, tot dat het mij bleek dat een gedeelte van de voornaamste vredehandelaars, reeds in 1648 te Antwerpen en nog een jaar later, ten getale van 76 (78) stuks verschenen waren, hetgeen mij in 1848, bij het tweede jubilé dezer zoo hoog gewigtige gebeurtenis aanleiding gaf tot een

uitvoerig berigt in het *Letterlievend Maandschrift* 1848, No. 7, (*Afbeeldingen der Munstersche Vredehandelaars*).

Op den *Cat.* van Hulthem komen nog voor:

Vingt-six portraits d'ambassadeurs et d'envoyés qui participèrent à la paix de Munster; graves par J. Holsteyn, *A. van Waesberge*, *J. Suyderhoef*, kl. in folio.

Suite de 43 *portraits de personnages celebres*, *qui à l'exception du premier et du dernier ont signé la paix de Munster et graves d'aprés Anselme van Hulle*, *le premier répresente Charles* II. *roi d'Espagne*, *d'après J. Carenno*, *par J.F. Leonart*: *le dernier le portrait de l'évéque van den Bossche*, *d'aprés Adrien Passeniers de Gand*, *par Corn. van Caukercken*, 1 vol. fol.

Volgens Kramm komen zijne portretten weinig voor, zijn ongeteekend, zeer fabriekmatig behandeld en van weinig kunstwaarde.

Op het kasteel Zuilen te Zuilenstein is nog een voor dit werk vervaardigd portret in wezen, namelijk van den Franschen gezant Hendrik van Orleans, hertog van Longueville.

In het museum van de koninklijke academie van teeken-, schilder-, beeldhouw- en bouwkunst te Gent, is een stuk van hem aanwezig, zijnde een *Tafereel uit de gewijde geschiedenis*, waarvan de figuren van natuurlijke grootte zijn; het is breed geschilderd, schitterend van koloriet en krachtig van toon.

Hij overleed in 1665.

Zie Immerzeel, t.a.p., bl 64; Kramm, t.a.p., bl. 766, 767; van der Vynckt, *Ned. Beroert.*, D. IV. bl. 384; Collot d'Escury, *Holl Roem*, D. II. bl. 85, A. II. bl. 216; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. I. p. 66; *Bibl. Hulth.*, Nrs 9100, 24446, 24447, 24448; *Chron*.

[Constantijn van Hulle]

HULLE (CONSTANTIJN VAN) pensionaris, oud schepen en stads geneesheer te Gent, vermaard door zijn ‘specifique tegen de koortsen.’

Hij genas, o.a., den dichter Levinus de Meijer, reeds 70 jaren oud, van eene hevige koorts. Deze vervaardigde hierop een gedicht in 't Latijn en Vlaamsch, na zijn dood door P. Maelcamp uitgegeven met een brief, die den volgenden titel had:

Danckbrief van den eerweirdighen Pater P. Petrus Maelcamp, *praepositus van het professenhuys der Societyt Jesu tot Antwerpen*, *aen den seer edelen heer*, *Mijnheer Constantinus van Hulle*, *- dewelcke op den 7 October* 1739 *den voorseyden P. Petrus Maelcamp door zijne wonderbare medicyne heeft verlost van eene ongeregelde*, *slepende cortse*, *die van eenen quaden ende*

bezonderen aert, *met groote woelinge ende sware verheffinge was*. 'T Antwerpen 1739, 4°.

Hij huwde Catharina de Romagnioli, en liet na:

[Anselmus Matthijs Josephus van Hulle]

HULLE (ANSELMUS MATTHIJS JOSEPHUS VAN) priester en kanunnik van St. Baafs, licentiaat in de geneeskunde, ook door zijn 'specifique tegen de koortsen' vermaard.

Zie Blommaert, *Ned. Schrijv. van Gent*, bl. 9, 338, 339.

[J. Hullebusch]

HULLEBUSCH (J.) of Hellebusch, heelmeester te 's Hage, twistte met zijn collega Jan Pinket over de miltziekte van een hond, en gaf er boekskens over uit. Een Gentsch geneesheer gaf onder den bedekten naam van Vallerius Philiatros, te 's Hage een hekelschrift op hem uit, getiteld:

Den kraijenden haene van Aesculapius ofte Kersnachtgedachten van den jare 1682, *door den nieuw ten dageraet verrysenden Vallerius Philiatros*, *medicyn tot Ghendt*, *waerbij ten deele wederleyt wordt de verkeerde leer van Bontekoe ende syne naevolgers*. In 's Gravenhage, bij Pieter Hogen, Hoogstraat 1683, kl. 8°.

Zie Bloemmaert, *Ned. Schrijvers van Gent*, bl. 139, 140.

[J. Hulleman]

HULLEMAN (J.) med. dr., schreef eene

Dissertatio medica de multiplica usu medicamentorum mercurialium in variis morbis, L.B. 1813.

Zie Holtrop, *Bibl. Med. et Chir.*, p. 152.

[Jan Gerrit Hulleman]

HULLEMAN (JAN GERRIT) werd te Utrecht geboren, en voor de beoefening der oude letteren opgeleid aan het gymnasium aldaar, dat hij den 19 September 1832 verliet met eene redevoering *de Dione Syracusano*, *qui post infractum a se Dionysiorum tyrannidem foeda proditione periit*. Nu genoot hij als student het onderwijs van van Heusde en Goudoever, die zijnen ontwaakten ijver aanvuurden en leidden. Met groote ingenomenheid volgde hij getrouw hunne lessen en was weldra een hunner meest geliefde leerlingen. Nadat hij den 29 Junij 1835 candidaat in de letteren was geworden, besloot hij de beantwoording te beproeven der in 1836 aan de Utrechtsche hoogeschool uitgeschreven prijsvraag: *Ex antiquae poëticae principiis*, *atque ex ipsa civitatum anttquarum historia effatum explicetur veterum*, *quod apud Ciceronem est pro Cluentio*, *c.* 52. *Legum omnes servi sumus ut liberi esse possimus*. Zijn stuk werd bekroond, verscheen in de *Annales* van 1836

tot 1837 en toonde reeds zijne groote bekendheid met de schriften der ouden en de geschiedenis van Griekenland en Rome. Den 20 Junij 1838 verdedigde hij zijne *Diatribe in T. Pomponium Atticum* en drie maanden later werd hij tot buitengewoon leeraar aan het athenaeum te Maastricht benoemd, met de bepaalde roeping om het Grieksch te onderwijzen. Behalve de uren, die hij aan de lessen bij het athenaeum besteedde, gaf hij nog aan velen, die zulks verlangden, bijzonder onderwijs, en wist daarenboven nog tijd te vinden om zijne geliefkoosde studien voort te zetten. Deze waren op de oude historici gerigt, want had v a n H e u s d e vroeger hem op de ontwikkeling der historiographie bij de ouden opmerkzaam gemaakt en aangetoond hoeveel op dit gebied nog te bearbeiden was, de uitgave van V o s s i u s ' werk *de Historicis Graecis et Latinis* door W e s t e r m a n n bezorgd, werd hem de aanleiding om meer bijzonder zich met het verzamelen der overblijfselen bezig te houden der oude geschiedschrijvers, wier werken zelve verloren zijn geraakt. H u l l e m a n koos zich voor het eerst ter bewerking de geschiedschrijvers uit het tijdvak van A l e x a n d e r *den Groote*, en zich, voortdurend bezig houdende met het opzamelen der fragmenten van alle historieschrijvers, die hij ontmoette, nam hij zich voor die van D a v i s *den Samier* te bewerken.

In 1841 verscheen zijn werk:

Duridis Samii quae supersunt (Traj.)

Pas was echter zijn werk verschenen, of het werd bekend dat de heer v a n G e n t, prorector bij het gymnasium te Delft, hetzelfde onderwerp onder handen had genomen. Dit gaf aanleiding dat deze in een *Epistola critica de Duridis Samii reliquiis*, aan H u l l e m a n gerigt, eenige opmerkingen mededeelde en geschilpunten besprak. Ook elders bleek het, dat hetzelfde onderwerp anderer aandacht had getrokken, want E c k e r t z te Bonn was er mede bezig, maar gaf alleen eene dissertatie: *de Duride Samii inprimis de ejus in rebus tradendis fide* uit, waarin hij H u l l e m a n 's meening omtrent D u r i s ' geloofwaardigheid bestreed. Ook verzamelde hij H u l l e m a n te Maastricht voor A r i s t o b u l u s en C l i t a r c h u s, en wilde over de *Alexandri qui literarum laude et scriptis floruerunt*, over *de Scriptores Alexandri Magni* en over *Juba* schrijven, en bragt alles bijeen, wat op A r i s t o t e l e s, bovenal op diens beschrijving der verschillende staatsvormen, betrekking had.

In 1844 verschenen zijne *Ptolomaei Eordaei*, *Aristobuli Cassandrensis et Charetis Mytelenaei reliquiae*.

Dit werk bewees op nieuw zijne naauwkeurige en nette wijze van werken, en de verhandelingen over het leven

en de schriften dier schrijvers, die hij voor hunne fragmenten plaatste, doen ons te meer bejammeren dat hij de *Historia critica historicorum antiquorum*, die hij zich voorstelde eenmaal te zullen geven, en waarvoor hij zoo veel had verzameld, niet heeft mogen afwerken. In 1845 gaf hij in de *Symbolae Litterariae* Vol. VIII, zijne *Disputatio de vita et scriptis Jubae Maurusii* uit. Wat in zijne onderzoekingen H u l l e m a n echter nog voortdurend belemmerde, zijne verwijdering uit de middenpunten van literarisch verkeer, die hem de noodige hulpmiddelen konden bieden, werd in 1847 verminderd. In April van dat jaar aanvaardde hij de betrekking van conrector aan het gymnasium te Amsterdam. Zijne *Disputatio critica de Alexandrida Delpho* voor de *Symbolae*, Vol. IX, 1848, was nog te Maastricht bewerkt. Zij strekte om een duister punt uit de geschiedenis der letterkunde op te helderen en A l e x a n d r i d e s plaats te doen maken voor A l e x a n d r i d a s *den Delphier*. Dit stukje was het gevolg van het onderzoek naar de schrijvers die den naam van A l e x a n d e r hebben gedragen en zoo dikwijls onderling werden verward, hetwelk hem ook aanleiding gaf tot de *Commentatio de Corn. Alexandro Polyhistore*, die in 1849 verscheen in het eerste deel der *Miscellanea Philologica et Paedagogica*, in welke hij vervolgens zijne *Quaestiones Graecae* en zijne *Annotationes de Historicis Graecis* uitgaf. Bij al het werk, dat het gymnasium van hem vorderde, was hij nog, nevens den rector van het Utrechtsche gymnasium, zijn vroegeren leermeester A. E k k e r, belast met de redactie van het Xde deel der *Symbolae Literariae* en later gaf hij met dezen en zijnen vriend, den tegenwoordigen hoogleeraar B o o t, tot in 1851 de *Miscellanea Philologica et Paedagogica* uit.

In 1855 was hij het, die in overeenstemming met zijne mededoeenten en curatoren, met warmte en belangstelling het plan vormde om voortaan jaarlijks bij het berigt van het gymnasium een wetenschappelijke verhandeling te voegen, en zich terstond aanbood, zelf de eerste te leveren. Hieraan zijn wij zijne *Disputatio critica de Annalibus Maximis* verschuldigd.

De inhoud vond een beoordeelaar in dr. E n g e l b r e g t in de *Gids* 1856 D. I. bl. 145-175, die vooral de beschouwing van N i e b u h r omtrent de *Annales Maximi* tegenover H u l l e m a n s betoog verdedigde en handhaafde. Dit gaf H u l l e m a n aanleiding tot eene beantwoording in een *Open brief aan Dr C A. Engelbregt ter toelichting en wederlegging zijner recensie*, gevoegd achter de *Gids* 1856 om zijne meening nader uiteen te zetten, vooral omtrent

den tijd wanneer de Pontifices het album het eerst hadden voorgesteld, welken tijd hij na 309 gesteld had.

Eene andere beoordeeling verscheen in de *heidelberger Jahrbucher* 1856, No 55, S. 876 en door H ü b n e r in de *N. Jahrb. für Philol. u Pädag*, B. LXXIX 1859. S. 401. Gedurende zijn verblijf te Amsterdam leverde H u l l e m a n nog in de *Mnemosyne* eene recensie van W i j n n e 's werk *de fide et auctoritate Appiani in bellis Romanorum civilibus enarrandis*. In verband met dit stuk stond zijn stukje: *de Paulo qui fertur Claudio* in het volgende stuk der *Mnemosyne*, waarin hij uitvoeriger aanwees dat door dezen P a u l u s C l a u d i u s, door A p p i a n u s aangehaald, C l a u d i u s P o l l i o bedoeld werd. Ook bezorgde hij eene uitgaaf van H e s i o d u s *Scutum Herculis ex schedis D.J. van Lennep*, (1854).

In het laatste jaar van zijn verblijf te Amsterdam (30 Julij 1856) werd hij lid der plaatselijke schoolcommissie en den 13 Augustus daaraanvolgenden bestuurder der stadstusschenscholen, lid der koninklijke academie van wetenschappen en der maatschappij van Nederlandsche letterkunde te Leyden. Den 30 October 1857 werd hij tot hoogleeraar in de letterkundige faculteit te Leyden benoemd, doch, door ongesteldheid verhinderd, aanvaardde hij eerst den 20 Maart 1858 zijn ambt met eene *Oratio de Literarum*, *praesertim Latinarum*, *apud Romanos studüs*, *Nerva Trajano imperatore*.

Bij al de werkzaamheden die zijne ambtsbetrekking vorderde, vond H u l l e m a n nog tijd tot wederopvatting en voortzetting zijner vroegere onderzoekingen omtrent A r i s t o t e l e s Πολιτεῖαι. Hij had de fragmenten bijeengebragt en hield zich nu met de verklaring bezig. Dit bragt hem tot een nader onderzoek der Aristotelische schriften, en zoo trof hij op zijn weg ook den Πέπλος aan, die aan den wijsgeer v a n S t a g i r a het laatst nog door S c h n e i d e w i n was toegekend. De vraag scheen een nader onderzoek te verdienen en H u l l e m a n deelde in zijne verhandeling: *Bedenkingen tegen de echtheid van den zoogenaamden* Πέπλος *van Aristoteles* de gronden mede, waarop hij dit werk den beroemden wijsgeer onwaardig achtte. Zij wordt gevonden in het eerste deel der *Verhandelingen der koninklijke academie van wetenschappen*, *afdeeling letterkunde*.

Hij overleed te Utrecht den 30 Mei 1862, en den 3 Junij stonden zijne ambtgenooten, vrienden en leerlingen rondom de groeve, waarin zijn sterfelijk overschot rust. In September 1862 werd zijne bibliotheek te Leyden verkocht, o.a. zijn *ms. Apparatus voor eene Historia Critica Hisoricorum antiquorum*, *ms. Verzameling van Testimonia*

over *Isocrates* en *ms. Adversaria ad historiam spectantia et antiquitatem Graecam inchoata a* 1840. Prof. Karsten kwam in bezit zijner *Collectanea* voor de *Historici Graeci* en voor de *Historica Latini*, 2 fol.

Hij huwde 16 April 1851 te Utrecht met Alida de Wit, die hij reeds in September van hetzelfde jaar ten grave bragt.

Zie zijn leven door B.J.L de Geer, in *Handel. der Jaarl. Algem. Vergad. van de Maats. van Letterk. te Leiden;* C.G. Cobet, *in memoriam J.G.H. allocutio. Accedunt ea*, *quae in ipso funere die* III *m. Junii nomine Senatus Academici et facultatis litterarum et studiosorum dicta sunt*, L.B. 1862.

[Pelgrim Hulman]

HULMAN (PELGRIM), med. dr. te Hoorn. J. Bodector Banning vervaardigde eene

Elegia ad urbem Hornam, *in honorem* P.H. *cum medicinae Docter creatus est*.

Zie J. Bodecheri Baningii, *Poëmata*, L.B. 1638, p. 61.

[Emil en Samuel Hulp]

HULP (EMIL en SAMUEL), beeldhouwers te Dordrecht, die, volgens Nagler, in het midden der XVII de eeuw naam maakten.

Zie Kramm, t.a.p., bl. 761.

[Samuel van Huls]

HULS (SAMUEL VAN), eerste klerk ter griffie van de generaliteit te 's Hage, gaf in het licht:

Davids Psalmen of harpzangen, *meest met de eigen woorden van de nieuwe oversett. gerijmt*. (Geheel op muzijk. Achteraan de Catechismus.) Amst. J. Bouman, 1682, kl. 8°., welke Psalmberijming door Vollenhoven zeer wordt geprezen. Zijne bibliotheek werd in 1730 in 4 deelen verkocht. Zijne dochter huwde met O.Z. van Haren.

Zie Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 428, 429; J van Iperen, *Kerk. Hist. van het Psalmgez*, D. I. bl. 193; J. Vollenhoven, *Poëzy*, bl. 152; *Cat. van Voorst*, T. I. p. 183; Muller, *Cat. van Godgel. Boek.*, bl. 15.

[H. van Huls]

HULS (H. VAN). Zie HULST (H. VAN).

[Robert Huls]

HULS (ROBERT), schreef:

Gebruik der Hemelsche en Aardsche Globen, Amst. 1622, 4°.

Zie Arrenberg, *Naaml. van Ned. Boek.*, bl. 205.

[Hendrik Hulsberg]

HULSBERG (HENDRIK), werd te Amsterdam geboren, vestigde zich in den aanvang der XVIIIde eeuw te Londen, waar hij den boekhandel uitoefende en tevens plaatsnijder was. Zijne beste prenten zijn gebouwen en bouwkundige voorwerpen, die in een netten stijl zijn bewerkt. Ook

sneed hij eenige portretten. Hij overleed in 1729 in Engeland.

Zie I m m e r z e e l , t.a.p., bl. 64.

[Abrahamus Hulscher]

HULSCHER (ABRAHAMUS) assistent van ds. S c h r e v e n h u y s e n in de Rijp (1709), in 1711 predikant te Grosthuizen en Avenhorn, waar hij 9 Febr. 1727 stierf. Hij gaf in het licht:

Predekatie over Jeremia I. *v.* 6 *tot* 9, 4°.

Zie V e e r i s en P a a u w , *Vern. Kerk. Alphab.*, bl. 107; A b c o u d e , *Naamr.*, *Aanh.*, bl. 104.

[Jan van Hulsdonck]

HULSDONCK (JAN VAN) middelmatig bloemschilder, wiens stukken droog en zonder smaak doch uitvoerig zijn.

Zie I m m e r z e e l , t.a.p., bl. 64.

[G. Hulseboom]

HULSEBOOM (G.) werd in 1784 te Amsterdam geboren, was teekenmeester bij een opvoedings-instituut te Vaassen op de Veluwe, en teekende en schilderde Geldersche landschappen. Hiervan waren twee proeven op de tentoonstelling te Amsterdam in 1818. Een derde schilderij stelde een *Stilleven* en *Dood Wild* voor.
Hij overleed

Zie I m m e r z e e l , t.a.p.

[Jacob Hulsebus of Hulsebosch]

HULSEBUS of H u l s e b o s c h (JACOB) eerste predikant te Batavia, wijdde aldaar den 3 van Louwmaand 1621 de kerk in, diende er het H. Avondmaal uit en stelde een kerkeraad, uit twee ouderlingen bestaande, aan. Van Batavia deed hij een reis naar Amboina en naar elders om gemeenten te stichten.

Zie V a l e n t i j n , *Oud en Nieuw Oost-Indië*; H. V e l z e , *Berigt nopens de grondv. der Christenen onder de Heidonen.* Voorr.; I J p e i j en D e r m o u t , *Geschied. der Herv. Kerk*, D. II, bl 316.

[Luitenant Hulsebosch]

HULSEBOSCH (Luitenant) eerste officier op het fregat de Pallas, gevoerd door kapitein N.S. A a l b e r s . Toen dit fregat benevens de korvet William en de koloniale schepen de Victoria en de Batavier uit de Molukken terugkeerden, ontmoetten zij den 26 Julij 1806 in de straat. Salayer het Engelsche fregat Greyhound en de brik the Harvier, waarmede zij slaags raakten. De Pallas verdedigde zich ruim een half

uur kloekmoedig, doch reeds bij de eerste laag werd A a l b e r s zwaar gewond. Weinige oogenblikken later sneuvelde de luitenant H u l s e b o s c h .

Zie J.C. d e J o n g e , *Geschied. van het Ned. Zeewez.*, D. VI. *b.* bl. 598-599.

[Frederik van Hulsen]

HULSEN (FREDERIK VAN) of H u l s i u s bekwaam teekenaar en graveur, volgens de meesten in 1566, doch,

volgens K r a m m , veel vroeger te Middelburg geboren, hield zich eenigen tijd te Londen op, vestigde zich vervolgens te Frankfort aan den Main en dreef daar kunsthandel en graveerde platen, o.a. voor het oudheidkundig werk van B o n s a r d . Hij overleed volgens L e B l a n c in 1640.

Zie I m m e r z e e l , t.a.p.; K r a m m , t.a.p.

[Jesaias Hulsen]

HULSEN (JESAIAS), broeder van den vorige, werd te Middelburg in 1574 geboren, oefende de graveerkunst uit, en zette zich te Stuttgart neder, waar hij onderscheidene verzamelingen van ornamenten en groteske figuren naauwkeurig en met smaak graveerde.

Volgens N a g l e r zou hij in 1640 overleden zijn.

Zie I m m e r z e e l , t.a.p.; K r a m m , t.a.p.

[Allard Hulshoff]

HULSHOFF (ALLARD) werd in Sprokkelmaand 1734 uit gegoede ouders te Groningen geboren. Na de lagere scholen zijner geboortestad doorloopen te hebben, werd hij in 1749 student aan de academie aldaar en oefende hij zich, onder O f f e r h a u s , C r o e s e n , v a n D o e v e r e n en L e m b e r g e n in de geneeskunde, terwijl hij in de beoefening der wiskunde en wijsbegeerte, in haren wijdsten omvang, het onderwijs van E n g e l h a r d en v a n d e W i j n p e r s s e genoot, met dat gevolg, dat hij in het laatst van 1755 tot doctor in de wijsbegeerte bevorderd werd, na openlijk eene Latijnsche verhandeling te hebben verdedigd over het bewijs des bestaans van een allervolmaaktst wezen, a priori.

Na eenigen tijd in zijn besluit gewankeld te hebben of hij zich al of niet meer bepaald op de geneeskunst zou toeleggen, bepaalde hij zich in 1756, op raad van verstandige mannen, die hij te Amsterdam, op een reis naar Leyden, leerde kennen, tot het leeraarsambt. Sedert ontving bij onderwijs van T j e r c k N i e u w e n h u i s , hoogleeraar in de godgeleerdheid aan de kweekschool der Doopsgezinden, en van de Remonstrantsche hoogleeraren K r e i g h o u t en v a n d e r M e e s c h in de godgeleerdheid en kerkelijke geschiedenis, Zoo groot waren zijne vorderingen dat hij reeds in 1758 tot proponent bevorderd en tot leeraar te Makkum in Friesland beroepen werd. In 1760 werd hij predikant te Amsterdam en bekleedde het predikambt onder eene zeldzame toejuiching ruim 35 jaren, waarna hij den 30 van Hooimaand 1795 in den ouderdom van 62 jaren stierf, uit zijn huwelijk met A n n a D e b o r a v a n O o s t e r w i j k eene dochter en een zoon (die volgen) nalatende.

H u l s h o f f was een sieraad van het kerkgenootschap

waartoe hij behoorde. Zijne leerredenen, waarvan een veertigtal na zijn dood (*Kerkelijke redevoeringen*, Amst. 1796, 4 st.) in het licht verschenen, waren, volgens G l a s i u s , wijsgeerig redekundig, getuigende van zijnen diepdenkenden geest en voor een fijn beschaafd gehoor geschikt. Zijne rigting was dan ook christelijk wijsgeerig. Reeds als student had hij onder den pseudoniem Alethophilos Phileuselius, eene verhandeling in het licht gegeven, gerigt tegen het stelsel van L e i b n i t z , welke M e r c i e r in buitenlandsche tijdschriften beoordeelde en hoogelijk prees. Zij voert tot titel:

Beschouwing der beste wereld of philosophische bedenkingenover Gods goedheid en wijsheid, *de vrijheid der menschen en hunnen staat in dit en het toekomend leven*, Amst. 1758.

Dit stuk opende de breede rij van verhandelingen en geschriften, die meest allen grooten lof behaalden en met eermetaal bekroond werden. In ons vaderland ontving hij het eermetaal van de maatschappij van wetenschappen te Haarlem voor zijne

Verhandeling over de zedelijke opvoeding: de vrijheid omtrent de onkunde en de beoordeeling van het bewijs voor Gods aanwezen uit de onvolmaaktheid onzer zelfkennis, *opgegeven door Mozes Menselszoon*.

Het Stolpiaansch legaat bekroonde de volgende verhandelingen:

De fundamento potestatis Dei legislatoriae (1766).

De cartesiana demonstratione existentiae divinae a priori, *ex notione entis per fectissimi et necessarii*, (1768).

En zijne antwoorden op de volgende vraag:

Utrum Deus ex mero arbitrio potestatem suam legislatoriam, *an vero ita*, *ut ratio humana etiam legum divinarum perfectiones perspiciat*, *exerceat* (1770), en zijne *Dissertatio*, *quo demonstratur res hoe universum constituentes non necessario existere*, *sed ab ente necessario esse creatas* (1773).

T e y l e r s godgeleerd genootschap te Haarlem schonk het eermetaal aan zijne verhandelingen over de *onsterfelijkheid der ziel* (*Verh v Teylers Godgel. Genoots* D. X); over de *Goddelijke hartstogten* (D XIV); over den *aard en inrigting der bewijzen*, *vereischt tot eene gegronde en volkomene overtuiging aangaande de goddelijkheid der christelijke openbaring* (D. XV) In de *Verhandelingen van het Haagsch genootschap ter verdediging van den christelijken godsdienst*, vindt men er een van hem onder den pseudoniem C h r i s t i a a n : over de *voornaamste oorzaken*, *waarom allerlei schriften*, *die of den geopenbaarden godsdienst in het gemeen of de voornaamste waar heden van denzelven in het bijzonder bestrijden*, *in onze dagen grooter opgang maken dan voorheen* (1797).

Verder ontmoet men van hem in de *Mémoires de l'Academie Royale des Sciences et Belles lettres*, eene verhandeling *de Evidentia in Metaphysices et Theologiae religionisque Naturalis principiis*.

Blijkt uit al deze geschriften Hulshoffs christelijk wijsgeerige geest, zijne zucht voor de *Religion's philosophie* openbaart zich evenzeer in zijne

Zeno over ongeloof en zeden.

Philosophische gesprekken over de voldoening, Amst. 1797.

De bestaanbare Protestant, *regtzinnig*.

Ook schetste hij K. de Vries, leeraar bij de Doopsgezinden te Amsterdam in eene lijkrede.

Zie W. de Vos, *Lev en character van A. Hulshoff*, Amst 1799; *Iets over A. Hulshoff* in *Vad. Letteroeff* 1796, D. VI. St. II bl. 37 volgg.; Blaupotten Cate, *Geschied. der Doopsgez. in Holland*, enz., D. II. bl. 127, 129, 143, 148, *in Croningen*, *Overijssel en O. Friesland*, D. I. bl. 18, 179; Nieuwenhuis, Kok, Glasius, *Godgel. Nederl.* o.h.w.; Sepp. *Proeve eener Pragm. Gesch. d. Godgel.*, bl. 36, 39, 95, 105, 120; van Kampen. *Bekn. Gesch. d. Ned. Letterk.*, D. II. bl. 304, 305, 306, 525, 526; Kobus en de Rivecourt, *Woordenb der Zamenlev.;* Muller, *Cat. van Portr.; Cat de Crane.*, bl. 78; *Cat. J.J. Nieuwenhuijzen*, bl. 73.

[Maria Aletta Hulshoff]

HULSHOFF (MARIA ALETTA), dochter van den vorige, den 30 Julij 1781 te Amsterdam geboren, werd door prof. P. van Limburg Brouwer ‘de bekende staatkundige dweepster’ genoemd. In 1806 gaf zij uit eene *Oproeping van het Bataafsche volk*.

Dit stukje, 8 bladz gr. 8°., was gerigt tegen ‘het algemeen en maar al te gegrond gerugt dat men beoogde prins Louis Bonaparte, onder den titel van gouverneur generaal, over de Bataven te doen heerschen.’

De justitie was dadelijk in de weer. Te Leyden (4 April) werden 60 exemplaren opgehaald. In koffijhuizen en ook niet publieke huizen, ‘waar wat vrij over dit pamflet werd gesproken,’ werd het oog gehouden op de rumoermakers. Te Rotterdam (6 April) werd door de wethouders het verdere debiet verboden. De boekhandelaar Hofhout scheen de eenige, die het stukje daar had ontvangen, en zeide alle exemplaren verkocht te hebben; ter vergadering ontboden, kreeg hij eene gedugte politique schrobbering. Te Amsterdam (5 April) vond de presidentwethouder geen enkel exemplaar. Te Edam, Alkmaar en Gorinchem kwamen er voor; in laatstgemelde plaats werden acht exemplaren in beslag genomen en de verdere verkoop verboden. Den raadpensionaris werd het medegedeeld door de justitie; hij liet aan deze over R.O. te handelen, maar gaf te kennen ‘dat het hem leed zou doen, dat de vrouw in de gelegenheid werd gesteld zich,

om deze uitlating, te kunnen beroemen eene martelares der vrijheid te zijn geworden.'

De moeder van haar, op wier naam het libel het licht zag, keurde de handelingen der dochter af en verzocht (reeds op den 5 April) aan schepenen te Amsterdam, bij request, het 23jarig meisje als gek te mogen laten vastzetten; het request werd 'uitgegeven zonder dispositie.' De moeder had inmiddels de dochter aan de justitie trachten te onttrekken; maar deze gaf kennis aan den officier dat zij zich bevond in den woonkelder van Jan Thijsten, op de Brouwersgracht, de tweede kelder van de Heerengracht. De officier, die wel gewenscht had dat zij voor gek werd verklaard, om bevrijd te blijven haar te actioneren, vroeg en kreeg echter decreet van apprehensie; maar zij was ontvoerd. Een rijtuig met vier paarden had haar afgehaald des nachts 'geassisteerd met eenige heeren, welke vliegend hard hadden doen rijden.' Zij werd echter den 14 April gearresteerd. Men had haar gebragt te Rhenen, in het graafschap Loor, in of bij het Bentheimsche; doch zij had zich bij den regter vervoegd, en was onder geleide getransporteerd tot over de grenzen, waarop zij over Deventer en Harderwijk te Amsterdam terugkwam.

Daar vertoonde zij zich opentlijk en de justitie nam haar in hechtenis. Bij verhoor verklaarde zij soms ongehouden te zijn op deze of gene vraag te antwoorden.

Het *werken in 's lands verderf* bragt zij t'huis o.a. op het heffen van het regt van patent, omdat dit den gemeenen man drukte. De raadpensionaris werd weder met den stand der zaak bekend gemaakt. 'Zijne excellentie deed de arrestatie zeer leed en bleef wel steeds in de gedagte, dat hij den loop der justitie niet wilde entraveren, doch achtte het zeer wenschelijk, zo voor de publique opinie als voor hemzelven, wanneer de zaak zo zagt kon aflopen, dat de ouders of nabestaanden van het meisje eenvoudig gelast werden om haar te doen bewaken, voor de nadeelige gevolgen die eene zoodanige geëxalteerde verbeeldingskragt kon te weeg brengen.' De historie werd door den raadpensionaris als zeer facheus beschouwd.

Er bestaat eene Engelsche overzetting van dit geschrift.

Ook verscheen in 1817 te New-York:

M.A. Hulshoff, *Peace Republicans Manual*, *or the french Constitution of* 1793.

Zie van Limburg Brouwer, *Leven van Wisolius*, bl. 167; *Navorscher*, D. X. bl. 6, 119, 266.

[Willem van Oosterwijk Hulshoff]

HULSHOFF (WILLEM VAN OOSTERWIJK), broeder van de vorige, werd in 1771 te Amsterdam geboren. Volgens zijn oorspronkelijken aard en den wensch zijner ouders

voor eenig geleerd beroep bestemd, oefende hij zich reeds onder leiding van zijn vader, aan het ouderlijk huis, in de beginselen der oude talen, doch genoot later onderwijs van den beroemden N i e u w l a n d in het Grieksch. Voor hooger onderwijs den grond gelegd hebbende, bezocht hij de gehoorzalen van W i j t t e n b a c h, W a l r a v e n en v a n S w i n d e n, vervolgens die van den Doopsgezinden leeraar G. H e s s e l i n k, en werd in 1792 onder de proponenten der Amsterdamskhe gemeente bij *het Lam en den Toren* vergaderende aangenomen. Nog niet in de gelegenheid zich aan een gemeente te verbinden, begaf hij zich naar Utrecht, waar hij de lessen van B o n n e t en R o y a a r d s over de godgeleerdheid en van P e r s i j n en H e n n e r t over de natuur- en wiskunde bijwoonde en deze beide laatste wetenschappen zoo vlijtig beoefende, dat hij volkomen bevoegd tot meester in de wijsbegeerte verklaard werd. Gedurende zijn verblijf te Utrecht liet hij zich in verschillende gemeenten hooren, doch zijn ligchaam was te zwak voor zijnen krachtigen geesten; hij bezweek 17 Mei 1793. Doch hoe kort die loopbaan ook moge geweest zijn, zij was eervol Tweemaal schonk hem het Haagsch genootschap den zilveren eerepenning, voor zijne verhandelingen *Jozef in zijne kinderliefde en trouw ter navolging aangeprezen* en over het *Wederzien in de eeuwigheid*, terwijl de maatschappij tot Nut van het Algemeen, zijne uitmuntende en zoo vele jaren met nut op de scholen gebruikte *Geschiedenis van Jozeph voor kinderen*, met goud bekroonde. Nog vindt men in het *Nieuw Magazijn van Wetenschappen* eene verhandeling van zijne hand over het *Nut onzer onkunde wegens toekomende gebeurtenissen*.

Zie de Woordenboeken van K o k, N i e u w e n h u i s, K o b u s en d e R i v e c o u r t; G l a s i u s, *Godgel Nederl.*, o.h.w.; R. K o o p m a n s, *Iets over den schrijver van Joseph*, Amsterdam 1796.

[Johannes Hulshoutius]

HULSHOUTIUS (JOHANNES), theol. dr., te Mechelen geboren, schreef:
Lectura solemnis in Psalterium;
Lectura in libros sententiarum;
waaruit eenige excerpten worden gevonden bij de Regulares Corsendoncani.
De conceptione B.M. Virginis.

Zie V a l A n d r e a s, *Bibl. Belg.*, p. 520; F o p p e n s, *Bibl. Belg*, T. I. p. 700.

[Antonius Hulsius]

HULSIUS (ANTONIUS), zoon van A n t o n i u s H u l s i u s, predikant te Kroonenburg en later te E l b e r f e l d, en van M a r g a r e t h a S t e i n b e r g e n, dochter van P e t r u s

S t e i n b e r g e n , predikant te Medmann, werd in 1615 te Hilden in het hertogdom Berg (ook de geboorteplaats van zijn vader) geboren. Hij legde de grondslagen zijner taalkennis te Wezel, studeerde te Deventer, reisde vervolgens buiten 's lands door Engeland, Frankrijk en Zwitserland, en bevond zich in 1640 wederom in Holland, waar hij in 1644 tot Hervormd leeraar bij de Waalsche gemeente en tot hoogleeraar in de Hebreeuwsche taal aan de daar gevestigde illustre school werd beroepen. In 1661 werd hij regent van het staten-collegie te Leyden, kort daarna buitengewoon hoogleeraarin de Hebreeuwsche taal, in 1676 gewoon hoogleeraar in de godgeleerdheid. Benevens de hoogleeraar S p a n h e i m lichtte hij in het eind van 1675 curatoren voor bij het ontwerp rakende eenige gevaarlijke stellingen in de godgeleerdheid en wijsbegeerte, welker openbare verdediging zij verboden wilden hebben (anti carthesiaansch besluit). Hij was een geleerd theologant en een niet minder geleerd beoefenaar der Oostersche, en voor al der Hebreeuwsche, talen. Zijn sterfjaar wordt door sommigen op den 15, door de meesten op den 27 Februarij 1685 gesteld. F r e d e r i k S p a n h e i m hield een lijkrede op hem.

H u l s i u s had twee broeders, W i l h e l m u s predikant in Duitschland, en H e n r i c u s , 10 October 1654 te Kroonenburg geboren, die na de beginselen der taalkunde te Elberfeld gelegd te hebben, te Duisburg, Marburg, Leijden en Harderwijk studeerde. In de laatstgemelde plaats werd bij in 1679 theol. doctor, en in 1681 hoogleeraar in de godgeleerdheid te Duisburg, waar hij 4 April 1723 stierf Volgens sommigen was hij de zoon van A n t o n i u s , doch de schrijver van zijn leven in de *Bibl. Brem* noemt hem uitdrukkelijk zijn broeder. Hij verwierf zich een grooten naam door zijne schriften, van welke er in Nederland herhaalde malen herdrukt zijn.

Voor Nederland is inzonderheid belangrijk zijn

Jura Gulielmi III *in regnum Angliae*, L.B. 1697, 4°.

A n t o n i u s ' schriften zijn:

Psalterium Hebraicè et Latinè cum annotationibus, L.B. 1650.

Nomenelator Biblicus Hebraeo-Latinus, Bredae 1650, 8°.

Anthentia absolutas. textus Hebraei vindicata contra Is Vossium, Roterod. 1669, 4°.

(Een exemplaar met *mss.* aanteek. van J. V o s s i u s berust op de bibl. te Leyden)

Theologia Judaïca de Messia, 1655, 4°.

Examen Catecheticum Didactico-Polemicum, *quo praeter analyticam Catecheseos Palatino-Belgicae expositionem*

CLXXXII *controversiae theologicae*, *ad catecheticam ordinem redactae*, *ventilantur*, L.B. 1676, 2 vol. 4°.

Waarschijnlijk maken deze twee boeken slechts één werk uit, zoodat men alleen op dien titel het woord *Examen* in *Opus* veranderd heeft, ofschoon Lipenius ze als twee onderscheidene werken vermeldt.

Specimina Theologiae hypotheticae, 2 T., fol.

Systema contraversiarum theol. in XVIII *locos comm. digestum*.

Non ens praeadamiticum, L.B. 1656, gerigt tegen het beruchte boek van Isaack de Pyrere, ook in het Holl. overgezet en door de staten verboden. (*Praeadamotae sive exercitatio super versibus duodecimo*, *decimo-tertio et decimo-quarto capitis quinti Epistolae D. Pauli ad Romanos. Quibus inducuntur primi homines ante Adamum conditia Anno Salutis* 1655.)

(D. Aubery, *Mem. pour Ssrvir à l'Hist. de Holl.*; p. 149; R. Simons, *Lettres Chois.*, T. II. C. I-IV, Baur, *Handwortenb.*, T. IV. S. 517; Bayle Hoogstraten, *Holl. Merc.*, 1657, bl. 97)

Nucleus Prophetiae V.T. vaticiniis et typis illustratus

Discussio considerationum sub. nomine A. Heydani editarum (A. Heydanus).

Nieuwe uitsporigheden van den heer A. Hulsius, *Prof. in de H. Godgeleerdheid*, 1677.

Dissertatio de cultu Dei.

Een Duitsch tractaat met den titel van *Post nubila Phoebus*.

Animadversiones in Historiam Concilii Tridentini adversus card. Pallavicinium (1685). Volgens *Cat.* Hultman, *rarus et parum cognitus*.

De dood verhinderde den schrijver dit werk te voleindigen.

Zijn portret is geschilderd op de Leydsche senaatkamer, en daar naar gelithographeerd door L. Springer.

Zie Moreri, Luiscius, Hoogstraten, Kok, Nieuwen huis, Kobus en de Rivecourt, Jöcher, *Bibl. Univ.;* Baur' *Bibl. Brem.*, CVII farc. V. p. 901-905; *Miscell. Duisburg* T. I. p. 551-553; Spanheim, *Hulsius orat. funeb laudatus*, L.B. 1685, 4°.; ook in Spanheim *Opera;* van Alphen, *Prolog. Oecon. Catech;* Lipenii *Bibl. Theol.*, T. I. p. 253; Le Long, *Bibl.* T. p. 701; Koecher, *Catech. Hist. der Geref. Kerk*, bl. 317, 318; IJpey, *Geschied. der syst. Godgel.*, D. II. bl. 182, 184; Soermans, *Acad. Reg.*, bl. 29, 43, 90, 121; Siegenbeek, *Gesch. der Leyds. Hooges.*, D. I. bl. 227, 229, D. II. bl. 141, 285; Glasius, *Godgel. Nederl.*, o.h.w.; *Bibl. Hulthem.*, Nr. 330, 15874; *Bibl. Bleiws.*, p. 154.

[Adriaan Hulsius]

HULSIUS (ADRIAAN) zoon van den vorige, werd waarschijnlijk te Breda geboren. Voor den koophandel bestemd

had hij met ziekte, zorg en kommer te worstelen, huwde in den bloei zijns levens een vrouw, die hem vier jaren later ontrukt werd. Twee jaren later hertrouwde hij, doch ook deze vrouw werd hem door den dood ontnomen. Toen ontdeed hij zich van zijn winkel in Zeeland om, met minder last, koophandel te Amsterdam te drijven. Ook hier ging het hem niet naar wensch. Zijne moeder, die zijn huis onderhield, en zijn dochtertje ‘'t zachte gezelschap zijner eenzaamheid’ stierven; een juffer, die hem tweemalen het jawoord gegeven had, werd hem ontrouw. Dat laatste onheil gaf hem aanleiding tot het vervaardigen van gedichten die hij op eigen kosten te Amsterdam, in 1694 in 8°., in het licht gaf met dezen titel:

Godvruchtige liefde, *strijd en heerlijke overwinninge van het zaligmakende geloof; de bindinge des Draaks en oude slange*, *de duizendjarige regering Christi*, *en het nieuw Jeruzalem op der aarde; mitsgaders Gogs en Magogs strijd en het oordeel Gods in het dal van Josafat*, *beschreven in Gedichten*.

In de voorrede berigt hij ‘dat hoewel op zijn verwagting de verwagte zake niet gevolgt is, hij echter eene beweging in zijn gemoed heeft gehad, waaruit hij verkregen heeft een gave, om welke hij 't aller volmaaktste huwelijk zoude verachten: een gaaf, die hij nooit geweten heeft, dat een mensch op de werelt, noch in 't leven zijnde, zoo groot verkrijgen zoude... ‘De trouwdag van de jonkvrouw is mij geweest die groote dag van overwinning, dien ik roem, en ook waarlijk is die groote dag des Heeren.’

Behalve verscheiden lange gedichten, die de zegepralende dichter Hulsius aan zijne ontrouwe H.B. schrijft, vindt men telkens een Fransch gedichtje tot een toegift, doch zijn Triomfzang (*Chant de Triumphe*) is geheel in 't Fransch.

P. Rabus prijst dit gedicht in zijne beoordeeling van dit wetk in *Boekzaal van Europa Julij en Aug.* 1624, bl 137.

Zie van der Aa, *Nieuw Biogr Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.; Het leven van Paulus Hulsius voor zijne *Verklaring van den Brief van den Apostel Paulus aan de Hebreën*, *uitgegeven door J. Weltebrun*, Rotterdam 1725.

[Bartholomeus Hulsius]

HULSIUS (BARTHOLOMEUS) werd in 1628 predikant te Zuid-Beijerland of den Hitsert en wegens zwakte in 1635 emeritus. Men heeft van hem een allerzeldzaamst en zonderlingst boek, getiteld:

Den onderganck des Roomschen Arents door den Noordchen Leeuw, *Amst. voor Crispin*, 1641, 4°. met pl.

In hetzelve wordt Lichtenberghs voorspelling gevonden, over welke Arend Fokke Simonsz. eene geleerde verhandeling heeft uitgegeven.

(*Prognosticatie van Johannes Lichtenberg*, *Karthuizer monnik van de* XVde *eeuw met aanmerkingen*, Amst. 1810).

Het bevat 29 zinnebeelden door van der Pas gegraveerd, toepasselijk op de overwinningen en den dood van den Zweedschen koning Gustavus Adolphus, met verklaringen in proza en poëzy, geheel in den smaak der LVII *Morale Sinnebeelden* van J. Barbonus op prins Frederik Hendrik, een jaar te voren gedrukt.

Waarschijnlijk is hij ook de dichter van:

Emblemata sacra of Geestelijke Sinnebeelden, z. pl., o. dr., 1631, 4°.

Zie Soermans, *Kerk. Reg.*, bl. 15; Witsen Geysbeek *Biogr. Anth Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 429, 430; *Cat. der Mauts. van Nederl. Letterk.*, D. I. bl. 238; Abcoude, *Naamr. Aanh.*, bl. 104, 3de *Aanh*, bl. 74.

[Johannes Hulsius]

HULSIUS (JOHANNES), zoon van Antonius Hulsius, laatst hoogleeraar te Leiden, broeder van Paulus Hulsius, die volgt; hij was proponent en theol. doctor te Leiden geworden toen hij in Mei 1678 zijnen broeder Paulus te Aardenburg als predikant opvolgde, vertrok in April 1681 naar Oost Souburg, in Augustus 1688 naar Middelburg, waar hij stierf in Julij 1695 en den 22 begraven werd. Zijn zoon Johannes Hulsius stierf als emeritus predikant van Groningen in 1770.

Hij schreef:

Lijkpredicatie op Ds. Sigerus Crab, *over Jes.* LVII. *vs.* 1 Middelburg 1680, 8°.

Zie Abcoude, *Naamreg.*, bl. 104, en particuliere aanteekeningen.

[Laevinus Hulsius]

HULSIUS (LAEVINUS), een Gentenaar, keizerlijk notaris, als aardrijks-, wis-, geschied- en letterkundige vooral in Duitschland bekend. Hij reisde in 1602 naar Holland en Engeland en zette zich vervolgens te Frankfort aan de Main neder.

Hij schreef:

Descriptio usus viatorii et Horlogii solaris. Norinb.

De usus quadrati et quadrantis Geometrici ac Chronologici, Ibid.

Instrumenta Mechanica, Ibid, 4°.

Eerster Tractat der mechanischen Instrumenten, Frankfurt 1604, 4°.

Drie Tractaten der mechanischen Instrumenten Levini Hulsii, Ibid 1604, 4°.

Vitae imperatorum Romanorum, Francof. ad M. 1597, 4°.

XII *primorum Caesarum et* LXIIII *ipsorum us orum et parentum ex antiq numismatibus in aëre incisae effigies atque eorundem vitae et res gestae*, *ex variis authoribus collectae Spirae impensis cultoris*. 1569, i. f 4°.

Scries Numismatum Impp. Romanorum ab Julio Caesare ad Rudolphum II, Francof. 1603, 8°.

Transilvaniae, *Moldaviae*, *Vualachiae descriptio etc.*, Ibid 1595, 4°.

Chronologia rerum memorabilium in Hungaria, *Transilvania etc. gestarum usque ad annum*, 1597, Novemb. 1597.

Zie Sweertii *Ath. Belg.*, p 505; Val Andreas. *Bibl. Belg*, p. 608; Foppens, *Bibl. Belg.* T. II. p. 791; Saxe, *Onom.*, T. IV. p. 75; A Banduri, *Bibl. Nummaria*, Nr XXXII. p. 37; Freytag, *Anal. Liter.*, p. 472, 473; Jöcher, Adelung, Hoogstraten, *Bibl. Univ.*; *Cat Hultman*, Nr. 17132, 20138, 8168, 8169.

[Paulus Hulsius]

HULSIUS (PAULUS), zoon van den Bredaschen en later Leydschen hoogleeraar Antonius Hulsius, werd den 25 December 1653 te Breda geboren, studeerde te Leyden, werd in 1672 proponent, 1675 predikant te Aardenburg, in 1678 predikant en rector te Middelburg en in 1690 hoogleeraar in de godgeleerdheid te Groningen, waar hij, na den 26 Junij 1691 de waardigheid van doctor in de godgeleerdheid verkregen te hebben, den 25 September zijn ambt met een *Oratio de modestia Theologi* aanvaardde.

Hulsius was een geleerd theologant en beoefende ook de Latijnsche poëzy. Hij huwde de freule Everhardina Rengers, schoonzuster van den curator der hoogeschool Henricus Piccardt, en overleed 11 October 1712, in zijn collegiekamer aan eene beroerte.

Hij schreef:

De honestate legum, *Levit.* 18 *et Spinosismi depulsio*, Gron. 1702, 4°.

Disputationes de coccino in candidum vertendo ad Jesaiam, T. I.

Historia sacra turpitudinis incestae continens dissertt. de honestate Legum Levitic. 18 *etc.*, Gron. 1714, 4°.

Tractatus de Spinozismo.

Ordo délibandi Mischnae et futiliter quaesitus Exodi c. 22 vs. 29, *Disputat.* VI *exhibens*.

Stultitia inique impacta, *sive Exercitationes* 3 *in Psalmum* 69 vs. 8.

De corpore hominis in quo vivit et resurgit unico.

De serpente seductore Disputt XV.

De subjecto Praedicati Jobi 2 vs. 7.

De Theologiae primaevae fontibus.

De methodo Typica.

De aspersione per hysoppum.

Dictata Theologiae in Marckii medullam, Gron. 1749.

Spreuken van Biliam, *Num*. XXIII, XXIV, Gron. 1714, 4°.

Verhandelingen over I *Cor.* XV, Rott. 1714, 4°.

Verhandeling over den brief aan de Hebreen, Amst. 1694, Rott. 1725, 4°., 2 d.

Jezus het waare brood des Hemels in twaalf avondmaals predikatien en Paulus in den derden hemel, *over* 2 *Corinthen* XII vs. 1-16. Gron. 1717, 4°

Over de H. liederen van het O. en N Test., Rott. 1726, 4°.

Uitlegging van de brieven aan Timotheus, Rott. 1727, 2 d., 4°.

Uitlegging van den brief aan de Galaten.

Over 18 *uitgelezene Psalmen*, Rott. 1727, 4°.

Heilige Mengelschriften of verzameling van Predicatien, Rott. 1729, 4°.

Over de Antinomianery, Rott. 1739.

Een christelijk gebedt tot Godt Almagtig, *voor het vaderlandt en de Kerke in deze oorlogstijden ter gelegenheyd van weekelijksche Bedeuuren*, *en met een aanwijzing voorzien door den Heer Bern. de Moor*, *Prof.* Leijd. 1747, 4°.

Zie *Programma funebre;* A.A. P a g e n s t e c h e r i *P. Hulsius sermone parentali laudatus;* M u n t i n g h e , *Acta secul.*, p 74; *Gedenkboek der Hoogeschool te Groningen*, bl. 52, 53; G l a s i u s , *Godgel. Nederl.;* A b c o u d e , *Naamreg.*, *Aanh.*, bl. 104, 2de *Aanh.*, bl. 80; A r r e n b e r g , *Naamr.*, bl. 205, 206.

[Antonius van Hulst]

HULST (ANTONIUS VAN) of H u l s t i u s , waarschijnlijk te Hulst in het begin de XVIde eeuw geboren, werd regulier kanonik te Mariahagen bij Woensel.

Hij gaf in het licht:

Stadium cursoris Christiani, *aeternae vitae metam sub levi Christi onere prehendentis*, Antv. 1556, 24°.

Zie P a q u o t , *Mém*, T. II. p. 557; S w e e r t i u s , J ö c h e r .

[Abraham van der Hulst]

HULST (ABRAHAM VAN DER) den 11 April 1619 te Amsterdam geboren, klom van de geringste zeediensten allengskens op tot den hoogen rang van vice admiraal van Holland. Het eerst ontmoeten wij hem in 1656 als kapitein op den togt naar de Oostzee ter verijdeling van den toeleg der Zweden op Dantzig. Twee jaren vergezelde hij d e R u i j t e r , als kapitein van een schip van vijftig stukken, bemand met honderd zeventig koppen, naar de kust van Portugal. 's Mans dapperheid en beleid, bij meer dan eene gelegenheid gebleken, bewoog eerlang 's lands staten hem te bevorderen tot schout bij nacht, en vervolgens in 1665 tot vice-admiraal van Holland, in plaats van C. T r o m p , onder het collegie ter admiraliteit te Amsterdam. Deze bevordering verwierf hij door zijne trouw

in den ongelukkigen zeeslag van de maand Junij van dat jaar. In het volgende jaar voerde van der Hulst het schip *de Spiegel*, onder het eskader van den luitenant-admiraal Tromp. Bekend is het heete gevecht in de maand Junij van dat jaar. Nadat het gevecht op den elfden, door den nacht was afgebroken, werd het 's anderen daags hervat. Van der Hulst sloeg geruimen tijd tegen drie kloeke Engelsche schepen. Zijn eigen schip was bijna reddeloos en onder anderen zijn groote mast over boord geschoten, terwijl hij 35 dooden en 66 gekwetsten binnen boord had. Onder het voortzetten van het gevecht, in dezen bijna weêrloozen staat, trof hem een musketkogel in de linkerborst, die zijn dood ten gevolge had. Zijn lijk werd naar Amsterdam gevoerd en aldaar op landskosten in de Oude Kerk statelijk begraven. Ter zijner eere werd vervolgens een prachtige marmeren graftombe opgerigt, waarop men o.a. deze regelen van Vondel leest:

> Hier sluymert Hulst, de schrik der Britsche zeebanier,
> Beproeft in slag op slag, in bloed, in vloed en vier;
> De groote Zeeraad kroont dien vaderlandsbeschermer,
> De faam des braven Helds braveert metaal en marmer.

Er bestaan verschillende afbeeldingen van hem.

Zie Brandt, *Leven van de Ruijter*, (Reg) bl 400 485, 500; Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.*, D. VII bl. 348, XI. bl. 262; J.C. de Jonge, *Neêrl. Heldend ter zee*, D. II. *a.* bl. 184, *b.* bl. 271, D. III. *a.* bl. 414; P.J. Schotel, *Neêrl. Heldend ter zee;* Collot d'Escury, *Holl. roem*, D. II. bl. 107; Muller, *Cat. van Portr.*; Kok.

[Hendrik van Hulst]

HULST (HENDRIK VAN) werd in 1685 te Delft geboren, genoot het onderwijs van Mattheus ter Westen in de kunst en maakte eenigen naam als portretschilder. Te 's Gravenhage geraakte hij met den te Parijs gevestigden geneesheer Helvetius, den vriend van Theodoor Netscher, wiens afbeeldsel hij schilderde in kennis, vergezelde hem naar Parijs en woonde verscheidene jaren bij hem in. Op zijn reis derwaarts vond hij gelegenheid om hofschilder bij den keurvorst van Beijeren te worden, 't geen hij echter beleefdelijk afsloeg. Te Parijs stond hij in de groote wereld om zijne kunst en persoonlijke hoedanigheden in achting.

Van der Hulst beoefende ook de vaderlandsche dichtkunst; zelfs werd het door hem in 1734 te Leyden uitgegeven bundeltje *Gedichten*, in 1747 herdrukt, doch het behelst niets anders dan zoogenaamde snaaksche stukjes en walgelijke Focquenbrochiaansche aardigheden,

Zie van Gool, *Lev. der Schild.*, D. II. bl. 82; van der Willigen, *Geschied. der Vaderl. Schilderk*, D. II. bl. 18; Immer-

zeel, t.a.p.; Kramm, t.a.p.; Witsen Geysbeek, *Riogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. IV. bl. 428; Poot, *Gedicht* D. II. bl. 350. D. III 439; *Louwer voor den Heere Hendrik van der Hulst, uitmuntend schilder en poëet; Cat. Willems*, D. I bl. 90.

[Meester Frans of François van der Hulst]

HULST (Meester FRANS of FRANÇOIS VAN DER) raad van Brabant, in 1521 door keizer Karel tot inquisiteur aangesteld. Later verkreeg hij Klaas van Egmond tot ambtgenoot. Erasmus gewaagt van beiden in zijne brieven: ''t Zwaard is nu gegeven in handen van twee vinnige haters der geleerdheid. Iemand, dien zij nijdig zijn, werpen zij in den kerker, daar beschikt men 't werk tusschen weinigen, en de onschuldige moet lijden.' - 'Thans heerscht die van Egmond, een uitzinnige vent, met den zwaarde gewapend, die mij meer haat dan Luther.' - 'Hij heeft een ambtgenoot, Frans Hulst, een wondere vijand der goede letteren. Eerst smijten zij de menschen in den kerker, en gaan vervolgens zoeken, wat ze hun zullen tegenwerpen. De keizer weet die dingen niet, welke hij nochtans behoorde te weten.'

Zie Erasmi *Epp Lib* 21, *lib* 30; Philips van Limborch, *Hist. der Inquisitie*, Amst, 1692; Rabus, *Bockz van Europa*, *Jan.* en *Febr.* 1693, bl. 38; Wagenaar, *Vad Hist*, D IV. bl. 426; Hooft, *Ned. Hist.*, D. I bl. 32; *Repert. der Holl. Pluk.*, bl. 12, 13, Brandt, *Hist der Ref*, D. I. bl. 71, 91; IJpey en Dermout, *Geschied. der Ned Herv. Kerk*, D. I. bl 89; Kist en Royaards, *Archief*, D. VI. bl 156.

[Godefridus van Hulst]

HULST (GODEFRIDUS VAN) of ab Hulst, ook Tazis genoemd, waarschijnlijk te Hulst geboren, schrijver van eene *Grammatica*, die algemeen in gebruik was.

Zie Val. Andreas, *Bibl. Lelg*, p. 292.

[Jhr. Jan van Hulst]

HULST (JHR. JAN VAN) waarschijnlijk de opsteller van eenige coupletten, afgeschreven in een codex der XVde eeuw, in de Bourgondische bibliotheek te Brussel.

Zie Willems, *Belg Muz.* 1841, 4de aflev.; Mone, *Uebersicht der Niederl. Liter*, S. 276; van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[Jan Baptist van Hulst]

HULST (JAN BAPTIST VAN) portret- en historieschilder, werd 2 Maart 1790 te Leuven geboren en ontving het onderwijs van professor J.G. Geedts in de teekenkunst aan de koninklijke akademie aldaar. Na verschillende prijzen er aan behaald te hebben, beproefde hij het schilderen met olieverw, zonder andere leermeesters dan de natuur en de voortbrengselen van vroegere en latere meesters. Hij bezocht vervolgens (1819) Parijs, Rome (1826) Napels, Florence, Bologna en Venetië. Teruggekeerd schilderde hij historie- en altaarstukken, o.a. de voorstelling van het

Mirakel van het H. Sacrament, in de St. Jacobs kerk te Leuven. Later vestigde hij zich te 's Hage, waar koning Willem I hem tot zijn schilder benoemde. Dezen vorst was hij ten raadsman bij aankoopen van schilderijen voor zijn kabinet en belastte hem met den aankoop van het kabinet van schilderijen van den maarschalk Soult te Parijs, die echter, wegens de hooge eischen van den bezitter niet werden voortgezet.

De hertog van Aremberg vertrouwde hem de uitvoering van een aantal portretten toe. Een portret van Z.M. Willem II, door hem geschilderd, versiert het kabinet van den keizer van Japan. Ook bragt hij eenige door hem geschilderde portretten op steen, o.a. dat van de koningin en van de prinses van Oranje. De R.C. kerk van Woudrichem bezit van hem eene schoone schilderij, voorstellende *Christus Geboorte*, die te Katwijk *de Drieeenheid*.

Na den dood van Willem II vestigde hij zich weder in Belgie, en overleed in Junij 1862 te Brussel. Hij was lid der Koninklijke Akademie te Amsterdam. Zijn portret vindt men bij Immerzeel.

Zie Immerzeel, t.a.p., bl. 65; Kramm, *Aanh* op zijn werk over de Schilders, bl 87; *De Eendragt van Gent* 1862, Nr. 25

[J. van der Hulst]

HULST (J. VAN DER), van hem bezitten wij:

Beschrijving der spieren van 's menschen ligchaam door Douglas, Leyden 1732, 8°.

Verbandhuijsmeester, Rotterd. 1730, 8°.

Verhandeling der scheursels, Rotterd. 1730, 8°.

Zie Abcoude, *Naaml*, bl. 173.

[Nicolaas van der Hulst]

HULST (NICOLAAS VAN DER) werd 4 October 1759 te Rotterdam geboren, verloor zijne ouders vroeg, oefende zich te Harderwijk in de artsenijmengkunde en zette zich te Rotterdam neder, waar hij lid werd van de meeste letterkundige genootschappen van zijn vaderland en hij met voortreffelijke mannen, zoo als Scharp, omging. Deze bragten niet weinig toe tot zijne vorming als dichter, waartoe hij veel aanleiding had. Hij was een der werkzaamste leden der toenmalige Rotterdamsche dichtgenootschappen, waartoe ook Tollens behoorde.

Aanvankelijk zagen de vruchten zijner letterkundige uitspanningen zelden anders het licht, dan wanneer hij de uitgave dienstbaar maakte aan eenig menschlievend doel, zoo als onder anderen blijkt uit het doen drukken van zijn dichtstuk: *de taal van mijn gevoel*, uitgegeven ten voordeele der Vlaardingesche weezen, waarvan vier oplagen

bestaan. In 1805 verpligtte van Hulst het lezend publiek voor de eerste maal aan zich door de uitgave van een uitgebreid werk:

Gods grootheid uit de werken der Natuur, *met aanteekeningen en mengelwerk*, *met eene plaat en het portret*, (Rott. 1805 8°.), waarvan Smits een gunstig getuigenis gaf, terwijl Bilderdijk zulks deed van zijn

Bloemen en vruchten, *zijnde eene verzameling van ernstige en boertige stukken*, Rott. 1811, gr. 8°.

Vier jaren te voren (Rott. 1806) was zijn *Vrolijke lentezang en mengelwerk* in het licht verschenen. Deze werden gevolgd door:

De gezangen van den winter, Rott. 1813.

Luim en ernst, *of verklaring en uitbreiding van eenige vaderlandsche spreekwoorden*, *welke van eijeren ontleend zijn*, Rott. 1823, 2 st. 8°.

Zomer en Herfstvruchten, Rott. 1826, gr. 8°.

Lijkzang op Scharp, Rott. 1828, terwijl verschillende andere dichtstukken in werken van kunstgenootschappen, almanaKken, periodieke geschriften verspreid zijn, o.a. in de werken van *Verscheidenheid en Overeenstemming*, waarin hij meermalen het praesidium bekleedde. Hij was niet van geest ontbloot en genoot algemeene achting.

In 1811 werd hi med. dr. on overleed in Aug. 1834.

Den 25 van Wijnmaand van dat jaar sprak A. van der Hoop Junior in de letterkundige maatschappij: *Verscheidenheid en Overeenstemming* een redevoering uit, waarin hij van der Hulst als mensch en dichter schetste, die voorkomt in de door hem verzamelde *Bijdragen tot Boeken en Menschenkennis*, IVde D. IIde St.

Hij huwde in 1787 Adriana Madern, die hem overleefde.

Zie van der Hoop, t.a.p.; van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.; Scharp, *Inwijding der gehoorzaal van het Letterk. Genoots.*: *Verscheidenheid en Overeenstemming*, Rott. 1807; Schotel, *Tollens en zijn Tijd*, bl. 75; Smits, *Ged.*, bl. 26; *Kunst- en Letterb* 1834, D. II. bl. 81; van Cleeff, *Alph Naaml. van Boek.; Mnemosyne*, D. V. (1820); Kobus en de Rivecourt.

[van Hulst]

HULST (VAN) was in 1700 resident der staten te Brussel. De keurvorst van Beijeren weigerde hem een paspoort ter vervoering naar Maastricht.

Zie *Resol. van Holland* 14 *Dec.* 1700, bl. 545; van Wijn, *Bijv. en Aanteek. op de Vad. Hist. van* Wagenaar, D. XVII bl. 20, 21.

[van der Hulst]

HULST (VAN DER), bij Nagler F.D. Hulst en, volgens dezen, een Amsterdammer van geboorte. Kramm zag een schilderij van dezen meester, dien hij een ander

acht dan P i e t e r v a n d e r H u l s t, een *landschap* in de manier van v a n G o o i j e n, goed van toon en penseel behandeling.

Zie K r a m m, t.a.p., bl. 768.

[Pieter van der Hulst]

HULST (PIETER VAN DER) werd in 1652 te Dordrecht geboren, en reisde, toen zijn talent reeds genoegzaam ontwikkeld was, naar Rome om zijne studien voort te zetten. Hij legde zich in den aanvang toe op het schilderen van bloemen, doch beproefde later zijne krachten aan het portret, waarin hij zichzelven minder voldeed. Op *Cat. van prenten van Leyden van Warmond*, bl. 156, No. 98, komt een portret van hem voor *P. van Hoeken* (*?*) *sculp*. Zijn portret door hemzelven geetst, 1686, fol., is uiterst zeldzaam.

Zie I m m e r z e e l, t.a.p., bl. 65; K r a m m, t.a.p.

[Pieter Teyler van der Hulst]

HULST (PIETER TEYLER VAN DER). Zie TEYLER VAN DER HULST (PIETER).

[Mr. Samuel van Hulst]

HULST (MR. SAMUEL VAN), advocaat, solliciteur en schepen te 's Hage, vormde een prachtige bibliotheek, die door U f f e n b a c h werd bezocht, (1711). De catalogus er van met den titel *Bibliotheca Hulsiana*, verscheen 1730 te 's Hage in 4 deelen.

Zie *Biogr. Univ.*, i.v.; U f f e n b a c h, *Reise*, Th. III S 392

[W. van der Hulst]

HULST (W. VAN DER). Zie VERHUL of VERHULST (W. VAN DER).

[Willem Carel van Hulst]

HULST (WILLEM CAREL VAN) komt in het *Verbael bij den Hove gehouden nopende 't openen van het testament van van den Koningh van Engelandt* 17 Mey 1762 voor als gevolmagtigde van den grave v a n A l b e m a r l e.

Zie *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. VII. bl. 412.

[Willem van Hulst]

HULST (WILLEM VAN) controleur der gemeente werken, opperbrandmeester, was een groot aantal jaren een der ijverigste, onvermoeidste en bekwaamste ambtenaren te 's Hage. Z.M. de koning benoemde hem tot ridder van de Eikenkroon en broeder der Orde van den Nederlandschen Leeuw. Hij overleed te 's Hage den 6 Mei 1861, in den ouderdom van 75 jaren.

Zie *Rott. Cour.* 8 *Mei* 1861.

[Jan Hulske]

HULSKE (JAN) een portretschilder, mede oprigter en lid der nieuwe kamer van Pictura te 's Hage in 1656. Van daar is hij naar Friesland vertrokken. K r a m m maakt melding van een zijner schilderijen voorstellende het

Portret van Prins Willem van Nassau, weleer ter gemelde kamer voor handen.

Zie K r a m m , t.a.p., bl. 769

[Jan Hulstkamp]

HULSTKAMP (JAN) middelmatig graveur die in het laatst der 18de eeuw bloeide. Hij graveerde o.a. het portret der beruchte C a t h a r i n a M u l d e r , bijgenaamd *Kaat Mossel*, en dat van W i l l e m B i l d e r d i j k in 1786 8°., te Rotterdam bij N. C o r n e l uitgegeven, beide naar de teekeningen van A. B o o n .

Zie K r a m m , t.a.p., bl. 769

[Jan Hulswit]

HULSWIT (JAN) den 11 April 1766 te Amsterdam geboren, ontving onderwijs in de teeken- en schilderkunst van P i e t e r B a r b i e r s en diens zoon P i e t e r B a r b i e r s P i e t e r s z o o n . Eenigen tijd oefende hij het behangselschilderen uit, doch op raad van den kunsthandelaar F o u q u e t , legde hij zich op het teekenen van landschappen en het schilderen van kabinetstukjes toe.

Weinige zijner tijdgenooten zagen hunne kunst buiten en binnen 's lands zoo hoog gewaardeerd. Op de verkooping van d e V o s golden van dezen meester een *Landschapje met welig geboomte* en een *Gezigt op een der buitenpaden van Amsterdam f* 570.00.

Tot zijne beste schilderijen behooren een *Landschap bij avondstond*, door Z.M. W i l l e m I ten geschenke gezonden aan den koning van Pruissen, en een *Landschap bij ondergaande zon*, hem door den laatstgemelden besteld. Het rijks museum te Amsterdam bezit van hem een *Landschapje met een molen* en een *Gezigt op een stads waterpoortje. Twee gezigten buiten Amsterdam*, met sapverw, golden *f* 315.00 en *twee gezigten op molens en molenwerven f* 500.

Op de verkooping van M o l k e n b o e r werden fraaije teekeningen van dezen meester met de pen en sapverw, of met inkt en roet tot voor *f* 300.00 het stuk verkocht. Zijne teekeningen naar A. v a n d e r V e l d e bragten op *f* 146, *f* 160, *f* 180. H u l s w i t dreef ook kunsthandel, en was lid van het Kon. Ned. Instituut en van de Akademie van Beeldende Kunsten te Amsterdam. Hij overleed 8 Augustus 1822. Zijne kunstnalatenschap, den 28 October en volgende dagen bragt ruim *f* 20,000.00 op.

Er gaat een fraai portret van hem uit door P. V e l y n gegraveerd naar W.B. van der K o o i , ook in lithographie zonder naam. Men vindt het ook bij I m m e r z e e l en in teekening bij K r a m m . Men vindt een karakterschets van hem voor den catalogus zijner nagelaten kunstwerken.

Zie ook Immerzeel t.a.p., bl. 66; Kramm, t.a p., bl. 769; *Kunst- en Letterb.* 1823, D. II bl. 116; *Algem. verslag van het Kon. Ned. Inst.* 1823; *Cat. van het Mus. Boymans;* Kobus en de Rivecourt.

[T.B. van Hulten]

HULTEN (T.B. VAN) j.u.d., als dichter door eenige gelegenheidsgedichten, o.a. door een *Veldzang Silvia*, *ter bruilofte van Mr. Pieter Muntinghe en G.G. Kiers* bekend.

Zie van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[T. Brunsvelt van Hulten]

HULTEN (T. BRUNSVELT VAN) gaf in het licht met H.T.M. Temminck:

Verhandeling betreffende het approvisonement van vestingen, 's Hage 1823, 8°.

Zie van Cleeff, *Naamlijst*.

[Mr. Carel Gerard Hultman]

HULTMAN (MR. CAREL GERARD) werd 10 Julij 1752 te Zutphen uit ouderen van den deftigsten burgerstand geboren, studeerde te Leyden, onder Ruhnkenius, Valckenaer, Voorda, van der Keessel en Pestel, en werd den 25 Januarij 1772, onder het rectoraat van Valckenaer, jur. utr. doctor, na het verdedigen van een *Specimen politico-historicum de principe Tyranno*, *sive de justitia Edicti ordinum foederati Belgii*, *Philippum* II *Hispaniae regem*, *imperio summoventium*.

Weinige jaren slechts bragt Hultman, na zijne bevordering tot doctor in de regten, in zijne geboortestad door met de verdediging der belangen van den staat in hoedanigheid van advocaat-fiscaal van de finantien en als controleur van den 25sten, 50sten en 100sten penning op de alienatien van onroerende goederen en collaterale successien des vorstendoms Gelder en graafschaps Zutphen, want reeds in 1779 werd hem den post van tweeden, daarna dien van eersten griffier bij het provintiaal hof van Gelderland opgedragen, en, zoo hij zich, in de waarneming van dien post, tot den jare 1796, den roem van een groot regtsgeleerde, van een onvermoeid werkzaam man verwierf, niet minder wist hij zich de hartelijke toegenegenheid van elk, wie destijds in Arnhem op kunde en doorzigt, redelijkheid en opregtheid aanspraak konde maken, te verzekeren. Het was daar, dat hij van vóór 1781 tot 1795, in meer dan een wijsgeerig en letterkundig genootschap, mede door hem opgerigt, het voorzitterschap bekleedde, zonder dat er immer, in dien fel bewogen tijd, de minste twist in die vergaderingen vernomen werd. Aanstonds, in den aanvang van de omwenteling, werd hij tot 's lands hoog bewind als lid der nationale vergadering geroepen, doch op den beruchten 22 Januarij 1798, met

de meeste zijner ambtgenooten, als staatsgevangene, in het huis in het Haagschen Bosch opgesloten.

Deze kostbare tijd van rust ging echter voor eenen zoo werkzamen geest niet verloren; hij wist dien zoo te besteden, blijkens een geheel boekdeel Miscellanea, bijna geheel van dien tijd, als men van een man moest verwachten, die weldra wederom met onvermoeiden moed en kracht het roer van staat zou aangrijpen. Na verloop van omtrent slechts een half jaar, werd hij geroepen tot het generaal secretariaat van het uitvoerend bewind en sedert 1801 in dezelfde betrekking bij de Bataafsche Republiek geplaatst; in deze hooge betrekkingen bekend met, en niet zonder merkelijken invloed op de geheimste bedoelingen en werkingen der hooge regering, maakte hij daarvan voorzeker nimmer een misdadig gebruik tot eigen voordeel, maar wist zich integendeel, door onwankelbare trouw en verdiensten, op nieuw en bij voortduring, onder het kortstondig bestuur van den raadpensionaris, in gelijke betrekking (algemeen staatssecretaris) te handhaven, tot in die dagen, toen het N a p o l e o n behaagde ons een zijner broeders tot koning op te dringen. Hij onttrok zich aan zijne eervolle rust op zijn buitenverblijf nabij het dorp Rijswijk, vooreerst om, onder L o d e w i j k , als directeur der schoone kunsten en wetenschappen en staatsraad in buitengewone dienst (1807), vervolgens als staatsraad in gewone dienst (14 October 1807) en landdrost van Maasland (30 September 1808) en daarna onder N a p o l e o n B o n a p a r t e als prefect van Vaucluse, en laatstelijk (13 December 1810) in het departement van den Boven-IJssel, in openbaar bestuur werkzaam te zijn. Na de omwenteling van 1813 benoemde hem W i l l e m I (6 April 1814) tot gouverneur der provincie Noord-Brabant, welke betrekking hij tot zijn dood bleef waarnemen.

H u l t m a n werd in zijn tijd onder de geleerden van den eersten rang geteld. Reeds in Arnhem had hij blijken gegeven van zijn grondige kennis in de volgende verhandelingen door hem gehouden:

Over de vertroosting; over de aloude straffen der schandsteenen en het hondsdragen; over de hofnarren; over den oorsprong en de gepastheid van de benaming Momboir, *als titulature van den officier van justitie bij het hof van Gelderland*.

De twintig laatste jaren van zijn leven wijdde hij zich met een taai geduld aan de *critische beoefening der Bibliographie*, en hield hij over dit onderwerp ook briefwisseling met v a n W i j n , W e s t r e e n e n v a n T i e l l a n d t en J a c o b u s K o n i n g . Als een proeve dezer studie gaf hij in 1818 bij H. P a l i e r e n z o o n te 's Hertogenbosch zijne *Biogra-*

phische zeldzaamheden in het licht, die een gunstig onthaal verwierven.

H u l t m a n overleed 6-7 Maart 1820, bij zijne weduwe geen kinderen nalatende. Den 15 April 1820 sprak mr. J.F. M a u r i t s z . G a n d e r h e y d e n in het departement 's Hertogenbosch der Maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen eene redevoering ter zijner nagedachtenis uit, die aldaar bij H. P a l i e r e n z o o n met zijn afbeelding is in het licht gekomen.

Behalve de bovengenoemde betrekking heeft H u l t m a n in 1802 nog de betrekking van extraordinaris envoyé en minister plenipotentiaris der Bataafsche Republiek bij Z.M. den koning van Pruissen bekleed.

Koning L o d e w i j k benoemde hem tot ridder der Orde van de Unie, bij keizerlijk deereet van den 30 Junij 1811 werd hij tot rijksbaron en bij decreet van den 7 Maart 1812 tot ridder van de keizerlijke orde van de Réunie benoemd. Koning W i l l e m I benoemde hem tot buitengewoon staatsraad (11 Febr. 1817) en tot ridder der Orde van den Nederl. Leeuw (1815). Voorts werd hij in 1783 lid, en in 1809 directeur van het Zeeuwsch Genootschap, in 1800 lid van het Gezelschap ter beoefening der Proefondervindelijke Wijsbegeerte in den Haag, in 1804 directeur van de Bataafsche-thans Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, in 1805 van de Maatschappij voor Natuur- en Letterkunde, ten zinspreuk voerende Diligentia, te 's Hage, in 1806 lid der Maatschappij van Ned. Letterkunde te Leyden, in 1809 correspondent van het Kon. Ned. Inst. der Wetenschappen. Ook was hij sedert 1807 lid der Kon. Pruis Akademie der Kunst- en Mechanische Wetenschappen te Berlijn, honorair lid der Maatschappij ter bevordering van den landbouw te Amsterdam, en van de Maatschappij van Weldadigheid, voorzitter van het Departement 's Hertogenbosch van de Maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen enz.

Hij huwde jonkvrouw L e m k e r uit Overijssel.

Hij gaf nog in het licht:

Geschied- en Staatk. onderzoek over den tijd, *wanneer Philips* II *ophield*, *Heer der Vereen. Nederl te zijn*, Arnh. 1781, 8°.

Zie de aangehaalde *Verhand.* van M. G a n d e r h e i d e n ; *Galerie des Contemporains*, T. V. p. 348; *Documens historiques et rêflexions sur le Gouvernement de la Hollande*, *par* L o u i s B o n a p a r t e , T. III. p 128; *Konst- en Letterbode; Verslag der openb. zitt. van het Kon. Ned Inst.;* K r a i j e n h o f f , *Bijdr.*, bl. 26; H e r m a n s , *Not lit Brab. Sept* (*Conspectus*), p. 27; Dez., *Bijdr.* D. II bl. 516; *Chron. van het Hist. Genoots.*, D V. bl. 26; *Amsterd. Letterl. Maandschr.*, 3de D. 6de St. *Junij* 1819, p. 95; *Letterk. Magaz. van Wetens.*, *Kunst en Smaak* 1819, Nr. 11, p. 525; *Vaderl. Letteroef.* 1819, Nr. 12, bl. 537; *Verslag der Maatschappij van Ned. Letterk.* 1820, bl. 7.

[Janus Andreas Hultman]

HULTMAN (JANUS ANDREAS), vader van den vorige, te Amsterdam omstreeks 1727 geboren, schoonzoon van Jodocus Schomaker, bloeide in het midden der XVIde eeuw te Zutphen als advokaat, taal- en oudheidkundige.

Den 25 Julij 1743 verliet hij de Latijnsche school te Gouda na het houden eener *Oratio de sinistrae manus laude*, (Goudae 1743, 4°)

In 1750 verkreeg hij te Leyden de waardigheid van jur. utr. dr. na het verdedigen van een *Hiatriba Antiquai rio-Juridica de Servis bonominibus ad* § 1 *Instit. de eo culibe tatis causa bona addicuntur*, L.B. 4°.

(A. Stolker bezat een exemplaar met mss. aanteekeningen van den schrijver).

In 1753 verscheen in de *Bibliothèque Impartial*, T. VII. p. 1. Art. VII. p. 120, zijn *Essay sur les Inscriptions Topiques et sur l'ancien nom de la ville d'Autun*.

Hij overleed omstreeks 1757. Na zijn dood gaf zijn schoonvader mr. Jod. Schomaker van hem in het licht:

Miscellaneorum Epigraphicorum Liber singularis, Zutph. 1758, 8°.

Zie Saxe, *Onom.*, T. VII. p. 156; *Nova Erud Europa*, P. VII. p. 611-619; *Cat. A. Stolker* Lugd. Bat., (1837) p 85

[A.H. Hulzenkamp]

HULZENKAMP (A.H.) of Hulsenkamp schreef: *Diss. Chemico-Medica de aethere vitriolico experimenta exhibens*, Gron. 1791.

Zie C.H. à Roy, *Cat.*, T. V. p. 2084, 2121.

[Binnert Philip Aebinga van Humalda]

HUMALDA (BINNERT PHILIP AEBINGA VAN) zoon van Frans Binnert Aebinga van Humalda en Clara Freijona van Grovestins, was eerst in krijgsdienst, had den rang van luitenant kolonel bij de kavalerie, en werd in 1767 grietman van Hennaarderadeel. Hij huwde in 1753 Catharina Johanna, dochter van Idzard van Sminia, die hem vier kinderen schonk. Hij woonde op Hobbema state te Dronrijp. Zijne vrouw overleed 4 October 1758 en werd te Dronrijp begraven.

Zie Ferwerda, *Wapenb. Aebinga van Humalda Gen.* 10, v. Sminia, *Tegenw. Staat van Friesl.*, D. XV. bl. 155; van Sminia, *N. Naaml. van Grietm.*, bl. 249; *Verv. op* Wagenaar, D. II. bl. 114.

[Idserdt Aebinga van Humalda]

HUMALDA (IDSERDT AEBINGA VAN) oudste zoon van den vorige, werd 12 September 1754 te Leeuwarden geboren. Spoedig nadat hij als doctor in de regten de akademie van Franeker verlaten had, werd hij aangesteld tot raad in het hof van Friesland, welke waardigheid hij in 1791 met die van grietman van Hennaarderadeel verwisselde. Als ijverig voorstander van het huis van Oranje,

was hij in 1795 genoodzaakt zijn vaderland te verlaten en met dat huis de ballingschap in vreemde landen te deelen. In 1806 woonde hij te Leer in Oost-Friesland, en keerde toen naar Wommels terug, waar hij ambteloos leefde, totdat hem in 1811 door de Fransche regering de post van maire werd opgedragen. Hij stond het huis van Oranje bij deszelfs uitlandigheid, in moeijelijke omstandigheden geraakt, zeer edelmoedig bij.

Bij de gelukkige omwenteling van 1813 werd hij tot gouverneur der provincie Friesland aangesteld en bleef dien post tot in 1826 waarnemen, in welk jaar hij zijn eervol ontslag verkreeg en tot staatsraad in buitengewone dienst werd benoemd. Behalve dat was hij kommandeur van de Orde van den Nederlandschen Leeuw, lid en voorzitter van de ridderschap van Friesland, curator van 's rijks athenaeum te Franeker en lid van verschillende genootschappen.

Niet slechts als staatsman, maar ook als geleerde, vooral wat aangaat de Friesche geschiedenis enoudheden en al wat daartoe betrekking heeft, was hij bekend. Hij huwde in 1785 Isabella Boreel, dochter van Jacob Boreel van Haersma, rentmeester der domeinen in Friesland, en van Anna Henrietta van Swinderen uit Groningen. Zij overleed reeds vier jaren na haar huwelijk zonder kinderen na te laten; hij den 21 Februarij 1834 te Leeuwarden en werd te Dronrijp begraven. Sedert 1791 was hij grietman van Hennaderadeel.

Zie *Konst- en Letterb.* 1834, D. II. bl. 194 195; *Hand der jaarl. Vergad. van de Maats. van Nederl. Letterk.* 1834, bl. 45 volgg; Ferwerda, *Wapenb. Aeb. van Humalda*, *Gen.* II, *Haersma*, *Gen* 8; *Mengelw. van de Leeuw. Cour*. 1834, Nr. 18; v. Sminia, N. *Naaml. van Grietm.*, bl. 249, 250.

[Suick van Humalda]

HUMALDA (SUICK VAN) zoon van Frans van Humalda, was van 1662-1679 curator der hoogeschool te Franeker.

Zie Vriemoet, *Act. Fris*, p. LXXV.

[Sytse van Humalda]

HUMALDA (SYTSE VAN) sedert 1517 grietman van Westdongeradeel. Hij behoorde in dat jaar tot hen, die de partij van keizer Karel toegedaan waren, en had zijn aandeel in de verbeurd verklaarde goederen der Gelderschgezinden; zoo ontving hij de goederen van Syts Buwinga, welke eerst aan hem, doch naderhand aan den bevelhebber Lubbert Turck werden toegestaan, maar eindelijk hem toch weder toegewezen werden, terwijl Turck andere goederen in vergelding kreeg. Den volgenden dag na deze uitspraak ontving hij zijn aanstelling en in 1523 zitting in het hof van Friesland.

Zie *Charterb.*, D. II. bl. 346, 347; *Naaml. der Rad.*, bl. 7; van Sminia, *N. Naaml. der Grietm.*, bl. 59.

[Philips Aebinga van Humalda]

HUMALDA (PHILIPS AEBINGA VAN) heer van Ee en Juwswier, zoon van Frans Mada Aebinga van Humalda en Ebel Meckama, geraakte spoedig in staats ambten. Hij was in 1660 lid der staten generaal, toen hij met Jan van Merode en Reede van Amerongen naar Spanje werd gezonden om een verbond van vriendschap en koophandel te sluiten. In 1670 werd hij raad in 1674 overleed hij.

Humalda was niet alleen een voortreffelijk staatsman maar ook beoefenaar der Latijnsche en Nederduitsche poëzy. Hij huwde Helena van Burmania, bij welke hij kinderen naliet, van welke één huwde met den beroemden generaal Joachim van Amama.

Zie Aitzema, *Saeken van Staet en Oorl*, D. IV. bl. 707 volg., bl. 800 volg.; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XIII. bl. 12; Scheltema, *Staatk. Nederl.*

[Petrus Humbecanus]

HUMBECANUS (PETRUS) s.th. doctor, geestelijke van de orde der Carmelieten, prior van het Carmelieter klooster te Brussel, overleed aldaar 29 Mei 1598, in den ouderdom van 54 jaren.

Hij schreef:

Tractatus de Usuris.

Conciones exactissimae in Evangelias.

Zie Foppens, *Bibl. Belg.*, T. II. p. 984.

[Jean Emile Humbert]

HUMBERT (JEAN EMILE) jongere broeder van Daniel Pierre Giottin Humbert de Superville, werd geboren te 's Gravenhage den 28 Julij 1771, en ontving ook aldaar grootendeels zijne opvoeding.

Hij was in 1795 luitenant der genie in dienst der staten generaal van de Vereenigde Nederlanden, toen de bey van Tunis aanzoek deed om eenige genie-officieren, ten einde, onder anderen, het fort la Goulette beter te bevestigen.

Deze taak werd aan vier officieren, waaronder onze Humbert, opgedragen. De opgevolgde openbare omstandigheden, terwijl Humbert een aanhanger van het huis van Oranje was, waarbij kwam zijn huwelijk met eene dochter van den heer Nijssen, Nederlandsch consul te Tunis, waren, bij het vertrek der drie overige officieren, oorzaak dat Humbert in dienst van den Bey bleef tot dat Nederland het Fransche juk had afgeschud.

Toen verkreeg hij in het vaderland eerst den rang van kapitein, later van luitenant kolonel der genie; ook het ridderkruis der Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Nadat in 1820 het kabinet van archaeologie te Leyden door den hoogleeraar R e u v e n s als afzonderlijk museum gevormd was, beijverde deze geleerde zich om de oudheidkundige verzameling ook door aankoopen, zoo op de Barbarijsche kust, als in Griekenland en Italie, te vermeerderen.

Daartoe was ook H u m b e r t dienstig. Hij bezorgde al spoedig vier belangrijke oude Punische monumenten, zijnde grafsteenen, die hij op den grond van het oude Carthago (niet verre van het hedendaagsche Tunis gelegen) ontdekt had. Hij gaf daarover ten jare 1812 uit:

Notice sur quatre cippes sepulcraux découverts sur le sol de l'ancienne Carthage.

H a m a k e r en R e u v e n s deelden over deze in de geleerde wereld veel gerucht makende bijna eerste bekend gewordene Punische monumenten hunne toelichtingen mede onder den titel van:

H.A. H a m a k e r , *Diatribe philologico-critica*, *monumentorum aliquot Punicorum*, *nuper in Africa repertorum*, *interpretationem exhibens* & C.J.C. R e u v e n s , *periculum animadversionum archaeologicarum ad cippos Punicos Humbertianos*, een deel in 4°. met naauwkeurige afbeeldingen, (Leiden 1822)

Later werd de kolonel R o t t i e r s (een Antwerpenaar, die van de Russische regering, in welker dienst hij, vooral in Georgie, geweest was, den rang van kolonel had bekomen) naar Griekenland, en H u m b e r t naar Italie gezonden, beide om oudheden te verzamelen. De wetenschap lievende F a l c k bezorgde daartoe de magtiging.

Beide oudheidzoekers kosteden aanmerkelijke sommen aan het vaderland, maar de bezendingen, die een gevolg der reizen van H u m b e r t waren, konden belangrijk genoemd worden, in het bijzonder de te Cortona aangekochte Etrurische bronzen voorwerpen, vooral fraaije beeldjes van het museum Corazzi, verder eene aanzienlijke verzameling Etrurische grafmonumenten: - eindelijk eenige van den minister van marine des Beys van Tunis aangekochte marmeren beelden, waaronder een meer dan levensgroote Trajanus; het belangrijkste was echter de te Livorno verkregene collectie Egyptische oudheden van den heer d'A n a s t a s y , consul-generaal van Zweden te Alexandrie

De merkwaardige antieke en middeleeuwsche medailles en munten door H u m b e r t verzameld, kwamen in het koninklijk penningkabinet te 's Hage; latere door hem bijeengebragte stukken in de verzameling van den hoogleeraar v a n d e r C h i j s te Leyden.

H u m b e r t genoot jaren lang de vertrouwde vriend-

schap van den heer Reinhold, Nederlandsch afgezant te Rome, en was verder met hem steeds in briefwisseling. Het zal waarschijnlijk wel ten huize van den heer Reinhold geweest zijn, dat Humbert door den geleerden Niebuhr, geraadpleegd werd over de juiste plaats waar het oude Carthago zich bevonden zal hebben. Niebuhr roemt in zijne *Römische Geschichte* onzen landgenoot, aan wien hij zegt de beste narigten over de ligging der zoo even gemelde beroemde stad te danken te hebben, als: ‘einen rechtlichen, offenen, redlichen, geraden Soldaten.’ In de uitgave van Zeiss stond de naam nog geschreven Hömberg, ofschoon met de aanmerking daarbij, dat men voor de juistheid van de spelling niet kon instaan. Bij Isler vindt men dien echter behoorlijk gespeld, ter eere van de nagedachtenis van onzen landgenoot.

Niebuhr verhaalt verder dat de teekeningen van den overste Humbert in handen vielen van Camille Borgia, een neef van den kardinaal Borgia. Van diens weduwe werden zij door de Nederlandsche regering gekocht. Reuvens wilde met behulp dezer nieuwe bouwstoffen een groot werk over het oude Carthago uitegeven, had daarvoor reeds belangrijke briefwisseling gevoerd en veel voorbereid, toen de onverbiddelijke dood hem op den 26 Julij 1835 uit het leven rukte en ook dit belangrijk plan in duigen deed vallen.

Humbert aan het zachte klimaat van de oevers der Middellandsche Zee sedert meer dan 40 jaren gewoon geraakt, kon zich niet meer aan dat van zijn geboorteland gewennen. Telkens keerde hij daarom naar Italie terug en bekwam ook verlof om daar zijn pensioen (veelal te Pisa) te mogen verteren. Eenmaal, terwijl zijn huisgezin zich nog te Tunis bevond, van eene reis naar het vaderland terug keerende, vond hij zijne gade en eenig overgeblevene dochter aan de pest overleden.

Hoewel treurende over zijn onherstelbaar verlies, bleef Humbert steeds in het belang der wetenschap werkzaam. De gebeurtenissen van het jaar 1880 verboden in hare gevolgen echter alle aankoopen van eenig belang aan de Nederlandsche regering.

Humbert stierf, na eene langdurige en smartelijke ziekte, te Livorno den 20 Februarij 1839. Het strekt hem tot eer dat hij zijnen getrouwen bediende Stefano Vucovidi een legaat van 200 Francesconi (ongeveer *f* 600 Nederl.) maakte.

Zijne nagelatene muntverzameling kwam naar Nederland en werd door zijnen broeder Daniel Pierre uit de hand, helaas naar buiten 's lands, verkocht. Zijne gelaats-

trekken door B o g g i geschetst, bestaan in teekening bij mr. B o d e l N y e n h u i s .

Te Livorno op het kerkhof der Nederlanders begraven, vindt men op H u m b e r t 's graf dit opschrift, dat hij zelf verordend had:

Ci-gît
JEAN ÉMILE HUMBERT,
qui fut utile aux sciences
par sa découverte sur les ruines
de Carthage.
Né à La Haye le 28 Juillet 1771,
Mort à Livourne le 20 Février 1839.

Zie *Hand. der Maats. van Ned. Letterk* 1849, bl. 132, 133; Part. berigt

[David Pierre Giottin Humbert de Superville]

HUMBERT DE SUPERVILLE (DAVID PIERRE GIOTTIN). Zie SUPERVILLE (D.P.G. HUMBERT DE).

[Humbertus]

HUMBERTUS, abt van het Henegouwsche klooster Mariënberg, zou omtrent 660 in de omstreken van Antwerpen gepredikt hebben, 't geen door P a p e b r o c h i u s betwijfeld wordt.

Zie B o l l a n d u s , *Acta SS. Martii*, T. III. p. 559; M e r t e n s , *Geschied. van Antwerpen*, D. I. bl. 68.

[Hendrik Hume]

HUME (HENDRIK) kapitein van een compagnie te Delft ten dienste der Vereenigde Nederlanden, aldaar gestorven den 28 Mei 1650, door J o h . S m e t i u s als kunstenaar, taalkenner en dapper krijgsman geprezen in een lijkdicht.

Zie K i s t en R o y a a r d s , *Archief voor Kerk. Geschied.*, D. II. bl. 228, 229.

[Dom. Humme]

HUMME (DOM.) of H u m m e s was tegenwoordig bij de dankrede van Nederlanders, die in de XVIde eeuw als vlugtelingen en ballingen om der Hervormde godsdienst wille, te Wesel, in Kleefsland, eene vrij stad gevonden hadden, en die nu, na tien jaren aldaar in vreemdelingschap te hebben doorgebragt, onder betuiging der hartelijkste erkentelijkheid naar hun vaderland terugkeerden (23 Februarij 1578). Dr. J a n s s e n gist dat deze dezelfde was met die bij B o r , S t r a d a en v a n M e t e r e n , H a m e s heette. Ware dit zoo, dan was hij zeker een zeer beroemd persoon, niet slechts wegens zijnen hoogen rang, maar ook wegens zijne wervingen voor het verbond der edelen; ook behoorde deze onder de gevlugte of gebannen Nederlanders en was het, die aan de landvoogdes bekend maakte, dat de hertog van Cleef mede tot het verbond der edelen behoorde.

Zie S t r a d a , de B.B.L.V. p. 195; v a n M e t e r e n , *Ned Hist*, D. I bl. 440; B o r , *Ned. Oorl.*, D. I. fol. 182; S c h i l l e r , *Abfall der Niederl.*, S. 118; *Leven van Willem* I, D. I. bl. 407; K i s t en R o y a a r d s , *Kerk. Arch.*, D. V. bl. 340, 341, 342.

[Humma Hummingha]

HUMMINGHA (HUMMA) grietman van Wymbritseradeel. Hij teekende, te Abbinga wonende, het zoenverdrag van 1422 tusschen de partijen ten oosten en ten westen der Lauwers. Hij behoorde tot de Schieringers. Bij eene uitspraak van 5 September 1450 van de geestelijkheid in Wymbritseradeel, in welke grietenij deze de verkiezing der grietmannen aan zich getrokken had, en dus hare magt over hen uitoefende, werd hem en zijnen Buitendijkster ambtgenoot gelast den regter van Ylst niet te verhinderen in zijn regt om de voorschrevene stad vonnis in kleine en groote zaken te laten vellen. In eene bevestiging door die zelfde geestelijkheid van de voorregten aan de stad Ylst gegeven, wordt hij nog eens in zijne kwaliteit genoemd; doch in het eerste stuk heet hij grietman van Wagenbruggerdeel en in het tweede van Wenbritzarteijl.

Zie v a n S m i n i a , *N. Naaml. van Grietm.*, bl. 270, 271.

[Humphrey]

HUMPHREY, hertog van Glochester, zoon van H e n d r i k IV en broeder van H e n d r i k V, koningen van Engeland, huwde in 1422 J a c o b a v a n B e y e r e n , die van haren eersten man gescheiden was. In 't volgende jaar stak hij naar Henegouwen over om zich te stellen in het bezit van het graafschap, 't welk door zijne jonge echtgenoot, bij huwelijksverdrag, aan hem was opgedragen. Doch hierin vond hij tegenstand, vooral van den hertog van Bourgondië, die hem tot een lijfgevecht uitdaagde. G l o c h e s t e r keerde hierop weder naar Engeland.

De moeijelijkheid, zoo niet de onmogelijkheid om de staten van vrouw J a c o b a magtig te worden, vervreemde hem allengskens van haar. Opentlijk verliet hij haar in 1427 en hertrouwde met E l e o n o r a C o b h a m , dochter van lord C o b h a m , met welke hij eerst eenigen tijd, niet buiten kennis van J a c o b a , in ongeoorloofde gemeenschap leefde. De hertog zich bij de grooten des rijks gehaat gemaakt hebbende, werd in 1447 in de gevangenis geworpen en aldaar heimelijk van kant gemaakt.

Reeds zes jaren vroeger was E l e o n o r a ter eeuwige gevangenis verwezen, onder voorwendsel van toverij en een aanslag op 's konings leven. Men verhaalt dat G l o c h e s t e r niet slechts een vriend was van geleerden, maar zelfs meer dan bedreven was in verscheidene takken van wetenschappen. Hij zou een sterrekundig werk onder den titel van *Tabula Directionum* hebben geschreven.

Zie *Acta Publ. Angl.* T. IV. P. III p. 102, 112, 147, P. IV. p. 8, 34, 35, 90, 103; M o n s t r e l e t , Vol I. Ch. CCXXV. fol. 503, Vol. II. fol. 10, 18, 25, 23, 27; A e g . d e R o y a , *ad annum* 1421, 1422, 1424; B a r a n t e , *Hist. des Ducs de Bourg.*, T. IV. p. 69,

84 etc.; Rapin Thoiras, *Abrégé de l'Hist. d'Anglet*, T. II. p. 15; Hume, *Hist. d'Anglet.*, T. VI. p. 156; Velly, *Hist. de Fr.*, T. XIV. p. 295; Balen, *Beschr. van Dordr.*, bl. 525, 526; Lois, *Chron.*, bl. 497; Schrivelius, *Harl*, p. 258; *Anonymus Brab.*, p. 169; Zandfliet, *Chron. Leod.*, fol 416, *Excell. Chron. van Vlaard.* fol. 81 vs; Meyer, *Annal. Flandr.*, p 267; Velderaan, *Chron. van Holland*, bl. 123; Wagenaar, *Vad. Hist*, D. III. bl. 449, 456, 460, 461, 468, 482; van Wijn, *Bijv. en Aanm* op D III. bl. 90, 91; Arend, *Vad. Geschied.*, St. II bl. 400, 492-517; Censior, Bilderdijk, Rijmer; F. Löher, *Jacoläa van Bayern und ihre Zeit*, Th. II; van der Chijs, *Munten van Holland en Zeel. enz.*, bl. 121.

[Hundebeek]

HUNDEBEEK. Onder de dappere verdedigers van Grave van 8 Julij tot 18 Getober 1674; wordt ook genoemd de kolonel Hundebeek.

Zie *Journal des choses les plus mémorables advenues au siége de Grave depuis le* 8 *Juillet jusques au* 28 *d'Octobre l'an* 1674 (*conventus Velpensis*), Utrecht, 1674; *Journaal of Dagh-register van d' aenmerckelijkste saken voorgevallen in het seer strenge en gedenkwa dige belegh der stadt Grave*, *belegert den* 27 *Julii*, *en door Sijn Hoogheijdt gewonnen den* 28 *October* 1674, Amsterd. 1674; L S(ylvius), *Leven en bedrijf van Willem de Darde*, Amst. 1694; Guill. Luine, *Relation de tout ce qui s'est passé pendant le siëge de Grave en* 1674, Paris 1753, 4°.; Merkus van Gendt, *Beleg van Grave in* 1674, in *Milit. Speet.* 1836, D. IX. bl. 205 en volg.; Bosscha, *Neerl. Heldend. te Land*, D. II. bl. 191.

[Hunerik]

HUNERIK was een graaf in Teisterband (anderen lezen te dier plaatse Unroch) voorkomende in een charten van het jaar 998, waarbij keizer Otto III de villa Bomel met de munt aldaar aan het Utrechtsche bisdom schenkt.

Zie van der Chijs, *de Munten der Bisschoppen van de Heerlijkheid en de Stad Utrecht*, bl. 18.

[Hunerman]

HUNERMAN, trompetter majoor, redde bij het treffen te Cividad Real in Spanje het leven aan den kolonel Roest van Alkemade.

Zie Bosscha, t.a.p. D. III. bl. 337.

[Hungarus Hungarius Hunger]

HUNGER (HUNGARUS HUNGARIUS) een geboren Fries, opvolger van Ludger, als bisschop van Utrecht. Blijkens een bevestigingsbrief van Lodewijk II, broeder van Lotharius II, aanvaarde hij het bewind in 854. Niet lang had hij de bisschoppelijke waardigheid bekleed, of de Noormannen overweldigden Utrecht, verwoestten de St. Maartens-kerk, doodden eenige kanunniken en verstrooiden de overige geestelijken. Hunger nam met eenige der zijnen de vlugt naar Lotharius II in het Luxemburgsche, die hem in het begin van 858 het klooster van St. Pieter

of Odilienberg bij Roermond schonk, opdat hij daarin veilig God mogt dienen. Een jaar na zijne vesti-

ging aldaar ontmoeten wij hem met de aanzienlijkste prelaten van het Frankische gebied in de vergadering van Toul, waar de gewigtigste staats- en kerkzaken van dien tijd werden behandeld en onder anderen ook de belangen der scholen aan den keizer en koning werden aanbevolen. In 863 werd hij naar de vergadering van Metz geroepen, om daar met de rijksgrooten over de huwelijksaangelegenheden van L o t h a r i u s II te raadplegen. Hij werd echter door krankte verhinderd derwaarts te gaan. Intusschen had zich des bisschops toestand in het vaderland aanmerkelijk verbeterd, en schijnt hij naar Utrecht te zijn teruggekeerd. In Frankrijk althans koesterde men de overtuiging dat hij zelfs bij de Noormannen in Nederland invloed had. Toen in 862 B o u d e w i j n graaf van Vlaanderen, J u d i t h , de schoone dochter van K a r e l *den Kale*, geschaakt had, ontstond hierover een hooggaande oneenigheid tusschen den koning en den graaf. R o r u k , de Noorman, was toen in de nabijheid van Vlaanderen gevestigd en welligt waren er tusschen hem en B o u d e w i j n reeds onderhandelingen aangeknoopt. Nu rigtte zich H i n c m a r v a n R h e i m s tot onzen H u n g a r met een brief, waarin hij hem berigt gaf van den kerkban, die B o u d e w i j n wegens deze schaking getroffen had, en hij droeg den bisschop op, te schrijven, dat R o r i k , die onlangs christen was geworden, B o u d e w i j n geen hulp zou verleenen. Waarschijnlijk gaf R u r i k s overgang tot het christendom H u n g a r gelegenheid zich tijdelijk te Utrecht te vestigen. Later werd hij welligt op nieuw verdreven. B e k e althans wist niet waar de kerkvoogd begraven was, maar hij plaatste zijn dood op het jaar 866.

Zie H a m c o n i i *Frisia*, p. 108; *Chron.* J. d e B e k a , p. 18-20; M i r a e i *Diph.*, T. I. p. 499, 501; *Bat. Sacr.*, T. I. p. 117; A t o e B o c o p , *Chroenik der Biscoppen van Uttert*, bl. 41; B o n d a m , *Charterb. van Gelderl*, D. I. bl. 34; B o l h u i s , *de Noormannen in Nederland*, bl. 108, 109, 110; v a n G i l s , *Cath. Meyer. Memorieb.*, bl. 63, 64; v a n G i l s en C o p p e n s , *N. Beschrijx. van het Bisdom van 's Bosch*, D. I. bl. 122, 123; W. M o l l , *Kerkgesch. der Nederl.*, D I. bl 263, 264; A r e n d , *Geschied. des Vaderl*, D. I bl. 405, 407 410; v a n d e r C h i j s , *de Munten der Bisschoppen van de Heerlijkheid en de Stad Utrecht*, bl. 10, 11; A l l a n , *de Stad Utrecht en hare geschiedenis*, bl. 8; v a n W i j n , *Onderzoek nop. - het jaar dat Koning Lodewijk aan Hungerus*, *Bisschop van Utrecht*, *de vrijheid der kerk bevestigd heeft*, Midd. 1777; *Navorscher*, D. VIII. bl. 34.

[Huninga]

HUNINGA had als luitenant kolonel het bevel in Groningen gedurende het beleg van 1672. Den 22 Augustus van dat jaar trok hij met 400 man uit de stad om een aanslag op de nieuwe schans te ondernemen, maar door de Oldambtsters misleid en bedrogen, keerde hij onverrigter zake terug.

Zie *Groninger Volksalman* 1837 bl 37

[Augustin Hunnaeus]

HUNNAEUS (AUGUSTIN) of H u e n s , M a g d e l a n u s , naar zijne geboorteplaats Mechelen, waar hij 27 Julij 1522, en niet, gelijk V a l e r i u s A n d r e a s wil, 29 Julij 1521, geboren werd. Zijn vader J a n , zoon van R o m b o u t H u e n s , was een der vermaardste burgers dezer stad; zijne moeder heette E l i s a b e t h , dochter van H e n d r i k v a n d e n Z i j p e . Hij ving zijne studien aan in de abdij van Bonesse, vervolgde ze in het collegie van Château te Leuven. Later werd hij hoogleeraar in de wijsbegeerte in hetzelfde collegie en 11 November 1547 als lid der faculteit der kunsten, ook lid van den akademischen raad.

Hierop oefende hij zich in de oude talen en theologie, die hij aan de jonge geestelijken der abdij van St. Geertruida onderwees. In 1555 werd hij kanunnik van St. Pieter, in Augustus 1556 president van het collegie van St. Anna, den 20 Junij 1558 doctor. Eindelijk volgde hij J o h a n n e s H e s s e l u s , in 1567, als koninglijk hoogleeraar in de scholastiek op en stierf te Leuven in 1577.

Hij verstond het Grieksch en Hebreeuwsch, was zeer ervaren in de schoolsche wijsbegeerte, die hij zeer beschaafde, doch vooral zou hij, volgens V a l . A n d r e a s , een groot godgeleerde zijn geweest, doch anderen stellen zijne godgeleerde kennis niet zoo hoog. Hij schreef:

Dialectica seu generalia logices praecepta omnia, *quaecumque ex toto Aristotelis Organo Philosophiae tironibus ad discendum proponi consueverunt*, Antv. 1584, 12°. (edit. Va) 1608, 8°.

Logices fundamentum, *seu prodidagmata de Dialecticis vocum affectionibus et proprictatibus. Accessit*, *de usitatâ apud Dialecticos vocum Divisione*, *brevis Isagoge*, *Praeterca Erotemata de Disputatione Dialecticè rectèque in stituendâ*, *Cum Disputandi Exercitatio ac Formula*, Lovanii 1552, 8°., Romae 1553, 12°., Colon. 1564, 12°., Lovanii 1565, 12°., Antv. 1569, 8°., 1591, 12°.,

Catechismi Catholici Schema, Antv. 1566.

Catechismus Catholicus, *nuper unico schemata comprehensus*, *atque ita in lucem editus: nunc autem diligenter recognitus*, *et in Libelli formam*, *ad commodiorem Juventutis us ue*, *Auctore eodem*, *reductas*, Antv. 1570, 8°. Afzonderlijk en achter het volgende werk aan V i g l i u s opgedragen.

S. Thomae Aquinatis Summa totius Theologiae, *inqua Ecclesiae Catholicae doctrina universa*, *et quicquid in veterum Patrum monumentis est dignum observatu*, *quicquid etiam vel olim vocatum est*, *vel hodic vocatur de Haereticis in controversiam; id omne*, *ut eruditè*, *solidè et delucidè*, *ita piè atque fideliter explicatur*, *in tres partesab Anctore*

suo distributa, Antv. 1569, kl. fol., 3 vol., 1575, 4 vol.; Venet. 1588, 5 vol., 4°.; Bergamae, *edente* Joanne Baptistâ Mageno, 1580, 7 vol., 8°. De Doctoren van Donai gaven in 1614 en 1623 nog veel naauwkeuriger uitgaven van dit werk.

De Sacramentis Ecclesiae Christi, *Axiomata*, *quibus B. Thomae Aquinatis doctrina de Usdem Sacramentis*, *in tertia Summae Theologicae parte*, *ejusque Supplemento tradita*, *a Disputationum prolixitate ad summam brevitatem memoriae gratissimam revocatur. Adjunctts Schematibus*, *quae methodum*, *quam B. Thomae ibidem in Sacramentorum materiâ explicandâ sequitur*, *breviter ac dilucide ob ocules ponunt*, Antv. 1570, 12°.

Hunnaeus heeft deel gehad aan de Antwerpsche uitgaaf der Polyglotta.

Zijn geschilderd afbeeldsel wordt te Leuven in het collegie der drie talen bewaard. Men vindt het ook in de *Elogia Belgica* van Miraeus en bij Foppens.

Zie C. Loos, *Callidii illustr. Germaniae script. catal.*, fol. CI vs. et seq; Miraei *Elog. Belg.*, p 132; Vernulaei *Acad. Lovan.*; edit 1667, p. 167, 168; Val. Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 94, 95, *Fasti*, p. 43, 79, 116, 311; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. I. p. 112; Paquot, *Mém.*, T. II. p. 516 seqq; Jöcher. van Kampen, *Bekn. Geschied. der Nederl. Lett. en Wetens.*, D. I bl. 270.

[J. Hunnevelt]

HUNNEVELT (J.), verdienstelijk oudheid- en penningkundige. Zijn munt- en penningkabinet stelde van Loon in staat zijn beroemde numasmatische werken in het licht te geven. Hij droeg het IVe deel zijner *Nederl. Historiepenningen* uit erkentelijkheid aan hem op.

Volgens Kramm was hij ook een verdienstelijk teekenaar.

Zie Kramm, t.a.p., bl. 771.

[Balduinus Hunnius]

HUNNIUS (BALDUINUS), werd 16 Februarij 1654 te Stavenisse, waar zijn vader Nicolaas Hunnius, predikant was, geboren. Zijn moeder was Jacoba Costenobel. Zijn vader vroeg verloren hebbende, werd hij naar de Latijnsche school te Middelburg gezonden, en vervolgens in 1672 naar de hoogeschool te Leyden, waar hij zich met ijver op de oude talen onder D. Uythage toelegde, en vervolgens de lessen van Burcherus de Volder en Gerard de Vries (toen onderwijzers in het staten-collegie) in de wijsbegeerte, van Frederik Spanheim in de godgeleerdheid en kerkelijke oudheden en van David Knibbe in de predikkunde bijwoonde. In 1675 verliet hij de hoogeschool en werd kort daarna door de classis van Zierikzee tot proponent aangenomen.

Den 9 Februarij 1676 werd hij tot predikant te Oostburg in Staats-Vlaanderen bevestigd. Den 26 November 1690 ontving hij een beroep naar St. Laurens bij Middelburg, waar hij 1 October 1719 in den ouderdom van ruim 65 jaren overleed. Hij was zeer ervaren in kerkelijke zaken en werd door door de klassis van Walcheren in verschillende commissien gebruikt. Ook was hij in 1711 president der buitengewone kerkvergadering, op last der Staten van Zeeland bijeen geroepen, tot onderzoek der zaak van G o s u i n u s B u i t e n d i j c k . Hij huwde tweemaal. Zijn eerste vrouw schonk hem een zoon, die 18 November 1704 als student te Franeker stierf. Zijn tweede vrouw schonk hem: mr. C o r n e l i s H u n n i u s , advocaat te Middelburg en J a c o b u s H u n n i u s , predikant der gemeente op den Hoek, 22 Maart 1728 overleden.

Hij schreef:

De wagen des Cherubim of 't Gezigte van Ezechiel aan de riviere Chebar, *behelsende des Heeren vertrek uit Canaan na Babel*, *als een afbeeldsel hoe de Heere bij sijn Volk woonen zoud' in het Babel des Antichristendoms*. Dordrecht 1707, 4°.

Zions Lov-gejuyg, *synde een verhandeling van de Spreuke tegen den Koning van Babel*, *Jes* 14 *vs.* 3-23, *sinnebeeldig op den val van 't groote Babylon toegepast*. Ald. 1709, 4°.

Nederlands bekommernisse over de Verbreekinge Josephs, *behelsende een tafereel van den stryd des lydens*, *die de Kerke des N.T. vooral in de landen der Heidenen en daarna in 't ryke des Antichristendoms en vooral in Vrankryk is overgekomen*, *enz.* Amst. 1709, 4°.

Voorberigt ter Regtveerdiginge van de handelingen van ds. E. Coetus, *gehouden tot Middelbarg na den jare* 1711, *of getrouwe Raad aan d' hr. Gozuinus Buitendyk*. Middelb. 1712, 8°.

Kerkelyke regtspleginge hoe te houden, *opdat de Waarheid des Evangeliums by de Gemeente verblyve*, *tegen d' Apologie van d' hr. G. van Buitendyk*. Ald. 8°.

Nederlands Rust en Vryheid gebouwd op de suivere en onbevlekte Gereformeerde Godsdienst, *tot opwekking van die gene*, *die de Kerk eedshalve ooesteren*, *en die de zelve door 't werk harer bedieninge vorderen moeten*. Ald. 1713, 8°.

De Weegschale des Heiligdoms, *tonende dat het geluk van des Heeren Volk en Woordt in Nederlandt van tyd tot tyd 't sedert haren uitgang uit 't Babel des Antichristendoms is geëvenaard na de mate van haren yver in en voor de zuivere Godsdienst*. Ald. 1714, 4°.

Het Statische Vlaanderen of de Zeeuwsche Buise, *met de veranderinge. die 't zeewater aan de Z. eylanden heeft*

gegeven, *en die*, *dewelke het naburig Vlaenderen is overgekomen enz.* Middelb. 1718, 8°.

In handschrift:

Aanleiding tot het regte verstand van het Prophetisch woord of eene openhartige Redenwisselinge van de duistere plaatsen van 't Prophetisch woord.

't Ligt uit de duisternisse des Anti-Christendoms of de Morgensterre, *opgegaan door 't eeuwig Evangelium*.

De geluksaligheid van de Kerk in dien tijd des Einde, *zijnde een vervolg van 't voorgaande werk*.

Het Nieuwe Jerusalem, *of de Kerk na die luister*, *diese vertonen zal*, *nadat de VII Phiolen zyn uitgegoten*.

Deze vier laatste zijn omstreeks 1734 door G e r a r d v a n H e m e r t, phil. professor en predikant te Middelburg, uitgegeven.

De Geestelyke Verrekyker, *vertoonende den regten stand van de Godsdienst*, *vooral in Nederland*, *met een wydloopige voorafspraak aan d' Eerwaarde Classis van Walcheren*.

Pietas Ordinum Zelandiae of Godvrugtigheid van de heeren Staten van Zeeland, *betoond in de uitnemende sorge die deselve hebben zien laten in den opbouw van onze Republyk*, *en vooral in de voesteringe van onze Godsdienst*.

Inleiding tot het regte verstand van den zegen van Moses, *Deuter*. XXXIII.

(Aan deze en de volgende verhandelingen is de laatste hand niet gelegd.)

De 12 *Apostelen*, *zittende op* 12 *throonen*, *oordeelende de twaalf geslagten Israëls*, *aangewezen in 't lied van Moses*, *Deuter*. 32.

Een korte verklaringe over 't Hooglied van Salomon.

Een korte verklaringe over den Brief van Judas.

Een uitlegginge over d' Openbaringe van Joannes.

Aanmerkiugen over verscheidene uitgelezene plaatsen en stoffen.

Nederlands geboorte en wasdom, *behelsende een sedige aanwijsinge*, *die er gezien is in de grondvestinge van onse glorieuse Republyk*.

Een korte verhandeling over de Geestelyke goederen.

Een kort Historisch verhaal van den Olyfberg of de Kerken onder het Kruis in West-Vlaanderen.

De Kerk een last door de bedriegeryen der Vrygeesten, *waarby gevoegd zyn eenige Aanmerkingen over de Geschillen tusschen de Heeren Professoren Driessen en Wittichius*, *raakende des laatstgenoemden Dissertatio de Natura Dei.*

Zie l a R u e, *Gelett. Zeel.*, bl. 283 volgg; J. v a n G a v e r e n 's, *Boekz van Jan. en Febr.* 1708, bl. 173; *Republiek der Geleerden van*

Julij en Aug. 1713, bl. 176; *van Sept. en Oct.* 1715, bl 300; Kist en Royaards, *Archief*, D. I. bl. 277, D. II. bl. 326, D. IV. bl. 186; Ermerins, *Zeeuwsche Oudh.*, bl. 219, 293; *Veere*, bl. 111, 180; Glasius, *Godgel. Nederl.*, o.h.w.; Paquot, *Mém.*, T. II. p 481; Mr. Bodel Nijenhuis, *Topogr. lijst*, No. 1820, 2118; Kobus en de Rivecourt, Abcoude, *Naamreg.*, bl.; Arrenberg, *Naamreg.*, bl. 206.

[J. Hunnius]

HUNNIUS (J.) schreef:

Nederduitsch en Maleitsch Woordenboek, Amsl. 1650, 4°.

Over de IV *Evangelisten en Handelingen der Apostelen*, *in het Nederduitsch en Maleitsch*, Amst. 1651, 4°.

Verhaal van de menschelijke gelukzaligheit, 8°.

Mogelijk is hij dezelfde met J. Heurnius, doch

Zie Arrenberg, *Naamr.*, bl. 206.

[J Hunt]

HUNT (J) schreef:

Predikatien tegen het Pausdom, Amst. 2 d.

Zie Arrenberg, *Naamr.*, bl. 256.

[Jacoba Cornelia Huntum]

HUNTUM (JACOBA CORNELIA) dichteres, vervaardigde op twintigjarigen leeftijd een dichtstuk op het eeuwgetijde van den Munsterschen vrede.

Zie *Dichtk. Lauerbl.*, D. II. bl. 264; Heringa, *Lijst van Dichters*, bl. 53, 54.

[Johannes Epinus Hunynga]

HUNYNGA (JOHANNES EPINUS) of Hunninga, in 1583 te Oostwold geboren, bezocht de Latijnsche school te Groningen, waar Ubbo Emmius zijn leermeester was, studeerde er vervolgens en werd er jur. utr. et philos. doctor. Waarschijnlijk door invloed van Emmius en den raadsheer Phebens, werd hij den 14 Mei 1614 aldaar buitengewoon en het volgende jaar gewoon hoogleeraar. Bij de inwijding der akademie, den 28 Augustus, sprak hij *de Frisiorum omnium*, *imprimis vero de civitatis hujus agri vicini laudibus*.

26 Februarij 1626 legde hij zijne betrekking neder als hoogleeraar en rector magnificus, daar hij tot lid van den raad was benoemd. Sedert ontmoet men hem als curator der akademie en onder de leden van verschillende regerings- regterlijke collegien.

Hij overleed 9 Julij 1639.

Men heeft van hem:

Orat. fun. in obitum E.E. Phebens, Gron. 1616.

Orat. fun. in honorem D. Frederici Conders ab Helpen, Gron. 1611.

Zie *Das Gelehrte Ost-Friesland*, Th. II. S 139, 140; *Effigies et vitae Prof. Gron*; v. Bolhuis, *Tweetal plegtige redevoeringen*, Gron. 1778, bl. 77-79; *Gedenkb. van Gron.*, bl. 11.

[Johan Veen Hupen]

HUPEN (JOHAN VEEN) kunstgraveur volgens Nagler, dien Basan in 1633 te Heerlen doet geboren worden.

Zie Kramm, t.a.p., bl. 772.

[D. Hurant]

HURANT (D.) med. dr., maakte op den *vijfden druk van het boek genaamd: de Waarheid van den Christelijken Godsdienst, zeer geleerdelijk beschreven door den heer Hugo de Groot*, een gedicht, dat Jer. de Vries waardig oordeelde voor zijne vernieuwde uitgaaf van dat werk (Amst. 1844) opgenomen te worden.

Zie van der Aa, *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[C.S Hurau]

HURAU (C.S) Het Haagsch Genoots. ter verdediging van den Christ. Godsd. bekroonde zijn *Onderzoek, waarin zich een Christen naar de zeden en gewoonten van zijnen tijd voegen mag*, 1805.

[P. ab Hurck]

HURCK (P. ab) een Hagenaar, werd den 17 Augustus 1703 meester in de regten, na verdediging eener *Disput. Juridica de Jure Codicillorum*, L.B. 1703, 4°.

[Steven Hurgronje]

HURGRONJE (STEVEN), zoon van Isaac Hurgronje en van Josina Phoeniks, in 1682 te Vlissingen geboren, bekleedde in zijne geboortestad verscheidene ambten en vele staatscommissien in en namens Zeeland. In 1728 afgevaardigd zijnde ter vergadering der staten generaal, werd hij met Cornelis Hop en Goslinga benoemd tot het bijwonen van het congres te Soissons. Hij bleef meest te Soissons, terwijl zijne ambtgenooten af en aan reisden. De onderhandelingen werden (in 1729) afgebroken. Hij was burgemeester van Vlissingen, bewindhebber der O.I. Maatschappij, huwde Agneta Dishoek en overleed 13 Februarij 1733 kinderloos.

Zie Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XVIII. bl. 462, 496; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, o.h.w., In het Xde Vervolg der *Lat. en Ned. Keurdichten* vindt men een gedicht op het huwelijk van Jacob Hurgronje, Raadsheer ter admiraliteit, en Erkenraed Snoek.

[Mr. Adr. Is. Hurgronje]

HURGRONJE (Mr. ADR. IS.) studeerde te Utrecht, waar hij in 1759 het meesterschap in de regten verkreeg op eene *dissertatio de legum poenalium interpretatione* (Traj. ad Rhen. 1759). Van hem bestaat ook:

De finibus imper. et parentium, Delfis 1757.

Zie *Cat. der Bibl. van het Zeeuws. Genoots.*, bl. 10, 225.

[A.J. Snouck Hurgronje]

HURGRONJE (A.J. SNOUCK). Zie SNOUCK HURGRONJE (A.J.)

[Christiaan Frederik Hurlebusch]

HURLEBUSCH (CHRISTIAAN FREDERIK) organist, werd te Brunswijk geboren en leefde in de 18de eeuw te Amsterdam, waar hij organist der Gereformeerde kerk was.

Men heeft van hem:

VI *Sonate di Cembalo*, Amst. 1746. In het privilegie vooraan gedrukt, worden de volgende werken van hem vermeld:

De 150 *Psalmen Davids met derzelver Lofzangen*, *gemaakt voor het klavier en orgel*, *na hunne gegronde en ware harmoniën*, *toon-aart*, *bassen*, *becijfferingen*, *muziekale afdeelingen en kleine agrementen*.

80 *à* 100 *Italiaanshce aria's met iustrumenten*.

Twee Italiaansche opera's: *l'Innocenza difese* en *Flavio Cuniberto*.

12 *Italiaansche cantaten met violen en andere instrumenten*.

24 *Italiaansche cantaten met bassen en zangstemmen*.

12 *Concerten*.

12 *Sonaten*.

8 *Ouverturen*.

6 *Clavier concerten met instrumenten*.

24 *Fugen voor 't klavier en het orgel*.

18 *Sonates of Suites voor 't Clavier*.

Een muzykaal tractaat, getiteld:

Vaststelling en leere dat de oneindige veranderde musicq uit drie grondbeginselen of principen afkomstig is.

Op de bibliotheek te Leyden vindt men van hem:

VI *Arie dell' opera intitolate: Flavio Cuniberto en l'Innocenza difesa*, Amsterdam bij O l o f s e n .

Men ziet dat H u r l e b u s c h een zeer vruchtbaar componist was.

F r a n s d e H a a s heeft een gedicht ter zijner eere vervaardigd, G e r b e r en S c h i l l i n g halen hem meermalen aan. Hij moet tusschen 1760 en 1770 gestorven zijn.

Zie G r e g o r y , *Les artistes musiciens Nêerlandais*, p. 95.

[Anthony Hurt]

HURT (ANTHONY) was als opperkoopman in dienst der O.I. Comp. tegenwoordig bij de bestorming van Malacca, 14 Januarij 1641. Volgens V a l e n t i j n was hij ‘veldheer op Java, landvoogd van Banda in 1667, commissaris van de Molukken 1676 en in Ternate October 1676.’ Hij noemt hem ‘een groot voedsterheer der kerk en wakker landvoogd’, en v a n K a m p e n rangschikt hem onder de ambtenaren in Neêrlands Indien, die zich zoo in krijgs-

als staatszaken onderscheidden, en een der veroveraars van Cadiri in het gebied des keizers van Oost-Java.

Hij was het die aan C.E. Rumphius op Amboina inlichting vroeg over sommige punten van land- en volken-, kunde op Nieuw Guinea, de Z.O. eilanden van Java China, Japan en Tartarie. De vragen kwamen uit het vaderland van wegen den burgemeester van Deventer. Gijsbert Cuper, die ze ten deele voor Nicolaas Witsen deed. Het antwoord op die vragen is geboekt in Sloet's *Tijdschrift voor Staathuishoudk. en Stat.* D. XIII. (1856) bl. 125-141.

Zie Valentijn, *O. en N. Oost-Indien*, D. I. St. II. bl 333, 372, 402, D. II. bl. 227, D III. St. II. bl. 69, 77, D. IV. *a*. bl. 111; van Kampen, *Vad. Karakterk.*, D. II. bl. 559, 560; *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. VIII, bl. 338.

[Franciscus van Husen]

HUSEN (FRANCISCUS VAN) of ab Huisen werd in 1661 predikant te Wetsinge in Groningerland, maakte zich verdienstelijk door het verdedigen van een gedeelte der Staten-vertaling des bijbels in *Rabbi Isaaci Abrabanelis Commentarius in Hoseam; cui et praemissum Proeoemium in duodecim Prophetas Minores*, *Latinitati donatum; und cum Notissuis*, *ab Francisco ab Husen*, Lugd. Bat. 1686, 4°.

Zie Paquot, *Mém.*, T. III. p. 553; Glasius, *Godgel. Nederl.*, o.h.w.; Adama, *Naaml. van Pred. in de Prov. Groningen*, bl. 111.

[Franciscus van Husen]

HUSEN (FRANCISCUS VAN) of Huisen, kwam in 1726 als kandidaat te Dronrijp in dienst en werd in 1733 geremoveerd. Hij schreef:

VIII *Kerkredevoeringen over den* CV *Psalm*, Leeuw, 1731, 4°.

Zie Greydanus, *Naaml. der Pred. in de Cl. van Franeker*, bl. 25; Arrenberg, *Naaml.*, bl. 256.

[Hyacinth van Hussel]

HUSSEL (HYACINTH VAN) of Husselius, omstreeks 1587 te Brugge geboren, begaf zich in de orde der Dominikanen (1610). Na zijne studie in de godgeleerdheid voleindigd te hebben, werd hij voorzien van een leerstoel door pater Jan de Witte, bisschop van Cuba, in het seminarie te Brugge gesticht. Negentien jaren later werd deze stoel overgebragt naar het Dominikaner klooster, doch ook toen bleef hij hem bekleeden, in weerwil dat hij tevens prior werd, tot zijn overlijden, dat den 17 Dec. 1658 te St. Winoxbergen plaats had.

Hij liet in hands. na:

In universum fere S. Thomae summam.
Tractat. de Monte Pietatis.

Zie P a q u o t , *Mém.*, T. III. p. 30.

[Jacob Otten Husly]

HUSLY (JACOB OTTEN), een verdienstelijk bouwmeester en teekenaar te Amsterdam. Hij vervaardigde fraai architectuur-werk in pleister, teekende akademie standen en boetseerde naar het naakt model op de teekenakademie aldaar. In 1765 werd hij tot een der bestuurderen van die inrigting verkozen en gaf daar geregeld les in de bouwkunde. Meer dan eens trad hij bij prijsuitdeelingen en andere gelegenheden in die akademie als redenaar op. Hij heeft zijn roem gevestigd door het bouwen van de stadhuizen van Groningen, Leeuwarden en Weesp, en van *Felix Meritis* te Amsterdam. Niet hij, maar L e e n d e r t H u r l y V i e r v a n t is bouwmeester van Teyler's Museum en Hofje te Haarlem. Hij verwierf de zilveren medaille en honderd halve gouden rijders voor zijn antwoord op de door de Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen in 1782 uitgeschreven vraag: ‘Nadien de voornaamste stroomen in de Texelsche zeegaten, en wel hoofdzakelijk bij het Marsdiep, hoe lang hoe meer de aldaar liggende dijken en zeeweringen naderen, en dezelve door de toenemende diepten in gevaar brengen, zoo wordt gevraagd: of, en door welke middelen, de gemelde stroomen van den wal afgeweerd, en het naderen der gevaarlijkste diepte voorgekomen, of de zeeweringen tegen de nadeelige uitwerking van dien beveiligd zouden kunnen worden?’

Behalve dit antwoord is van hem in druk:
Lotgevallen van de Academie der Teekenkunst te Amsterdam, 1768.
Redevoering over de Tempelen der Grieken en Romeinen, 21 Febr. 1770 uitgesproken.

Hij beoefende ook nu en dan, schoon niet zeer gelukkig, de dichtkunst. Hij was bevriend met den hoogleeraar P. C a m p e r , en overleed in 1795 op den huize Oosterholt bij Kampen.

Zijne nagelaten kunstverzameling werd in 1798 in het Trippenhuis te Amsterdam verkocht. Zijn portret, een buste en profiel op een piedestal geplaatst, is door R. V i n k e l e s in 1765 gegraveerd.

Zie v a n d e n E y n d e n en v a n d e r W i l l i g e n , *Lev. der Schild.* D. III. bl. 332; *Aanh.*, bl. 177; I m m e r z e e l , t.a p., bl. 68; K r a m m , t.a. p, bl 773; v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.;* K o b u s en d e R i v e c o u r t , M u l l e r , *Cat van Portr;* C o l l o t d ' E s c u r y , *Holl. roem*, D. I. bl. 69; *Hist. Beschrijv. van het gebouw Felix Moritis*, Amsterd. 1800; *Cat. J. Koning*, D. II. bl. 207.

[B Hussem]

HUSSEM (B) heelmeester te Amsterdam, lid van het Zeeuwsch Genootschap, schreef:

Waarnemingen aangaande de veranderingen der couleuren in den Chameleon, *met* 1 *afb.*, in *Verh. van de Holl. Maats. van Wetens.* 1765, bl. 226 van de *Berichten*.

Aanmerkingen over het kleeven van de liesspleet en van de Fallopiaansche peesband bij de breuksnijding, *met* 2 *pl.*, in *Hedend. Vaderl. Letteroef.* 1794, D. III. bl. 95.

Aanmerkingen betreffende den dracunculus, in *Werk. van het Zeeuwsch Genoots.* 1771, D. II bl. 443.

Verhandeling over de besmettelijke rotkoorts (febris maligna putrida) *welke thans zo algemeen bespeurd wordt op de uitgaande scheepen dezer landen enz.*, t.a.p. 1778, D. VI bl. 111.

Beschrijving van een verbeterd werktuig tot de herstelling van den ontwrigten schouder. Met afb., t.a.p. 1782, D. IX St. II. bl. 33 en in *Nieuwe Konst- en Letterb.* 1794, I. bl. 163.

Missive aan den redacteur van de Oeconomische Courant in 1800 *en* 1803 *betreffende het drinkwater in Amsterdam; in genoemde courant toen geplaatst*, *en nu die courant niet meer te bekomen zijnde*, *met eenige vermeerderde bijvoegsels herdrukt.* Amst. 1830, 8°.

Middel om het water, *welk tot dagelijkschen drank van het scheepsvolk aan boord moet strekken*, *volkomen te zuiveren als het stinkend en bedorven is*, *op ondervinding steunende en met afb. aangeweezen*, Amst. 1799, 8°.; ook in *Nieuwe Scheik. Bibliotheek*, 1799, D. III bl. 16 en in *Nieuwe Vaderl. Bibl. van Wetensenschap*, *Kunst en Smaak*, 1799, D. III St. II bl. 439.

Zie H o l t r o p , *Bibl. Med. Chir.*, p. 154; *Bibl. Hag.*, T. V. p 615; A r r e n b e r g , *Naaml. van Ned. Boek.*, bl. 256; C.H.A. a R o y , *Bibl. Med.*, T. II. p. 1879, 1880; *Cat. van het Zeeuwsch Genoots.*, bl. 369, 374.

[D. Hussem]

HUSSEM (D.) kunstliefhebber te Amsterdam, leerling van S t e v e n G o b l é . Niets dan een door hem in 1809 geetst, en door K r a m m beschreven *Landschapje* is van dezen meester bekend. Hij overleed te Amsterdam in 1817 in den ouderdom van 45 jaren,

Zie v a n E y n d e n en v a n d e r W i l l i g e n , D. II. bl. 369; I m m e r z e e l , t.a.p., bl. 68; K r a m m , t.a.p., bl. 173.

[Petrus Frederik Husson]

HUSSON (PETRUS FREDERIK) werd te 's Hage geboren en was van 1727 tot 1752, toen hij stierf, hoogleeraar in den Hamm. Hij kwam in 1730 te Harderwijk in aanmerking om de plaats van S i e b e n s te vervullen.

Zie W a c h t e r , *Geschichtl. Nachr.*, S. 77; B o u m a n , *Geschied. der Geld. Hooges.*, D. II. bl. 133, 134.

[Jehan de Husteneur]

HUSTENEUR (JEHAN DE) schilderde in 1435-1436 ‘la situation de la ville de Calais’ voor den hertog van Bourgondie.

Zie K r a m m , t a.p., bl. 773.

[Helena Hutschenruyter]

HUTSCHENRUYTER (HELENA), dochter van W. H u t s c h e n r u y t e r , beroemd componist te Rotterdam, werd 29 Januarij 1832 te Rotterdam geboren en overleed aldaar in 1859. Door haar vader in de beginselen der muzijk en van den zang onderwezen, bezocht zij de muzijkschool te Rotterdam. Zij onderscheidde zich op concerten als zangeres en maakte gebruik van den raad en voorlichting van J e n n y L i n d en mlle. F a l c o n i .

Zie G r e g o i r , *Les artistes musiciens Neêrlandais*, p. 98.

[Dr. Enoch Hutsinger]

HUTSINGER (DR. ENOCH) vroeger hoogleeraar te Rostock, bevond zich in 1643 te 's Hage, toen hij voor een jaar tot predikant bij de Luthersche gemeente aldaar werd aangenomen, onder voorwaarde dat hij goede getuigschriften van den hertog van Mecklenburg en de theologische faculteit te Rostock aangaande zijn leer en leven zou vertoonen; maar zijn getuigschrift was ‘zeer slecht en koud.’ Daar hij op vele plaatsen twist had verwekt en het ook hier beproefde, werd hem den 17 Mei 1644 de dienst opgezegd, waar tegen hij protesteerde; den 25 andermaal, waaraan hij zich niet stoorde, en den 9 December voor de derde maal en in de algemeene vergadering, toen de rijngraaf en andere aanzienlijken hem zijne gebreken onder het oog bragten. Daarna ontving hij voor notaris en getuigen een schriftelijk afscheid, maar hij scheurde het terstond in stukken en dagvaardde den kerkeraad. Zijne zaak werd onderzocht en het gevolg was het verbod om den predikstoel te betreden, zoodat hij zonder afscheidsrede den 23 Februarij 1645 vertrokken is.

Zie P a u w , *Europ. Lutherdom*, bl. 381; D o m e l a N i e u w e n h u i s , *Geschied. der Evang. Luth. Gemeente te 's Gravenhage*, bl. 14, 15.

[Albertus Arnoldus Huttenus]

HUTTENUS (ALBERTUS ARNOLDUS) werd den 12 Mei 1587 te Nijmegen geboren. Zijne godgeleerde opvoeding schijnt hij te Franeker ontvangen te hebben, waar hij zich vooral aan D r u s i u s aansloot om zich op de Oostersche talen toe te leggen. Welligt was hij, om zijne studien te voltooijen, naar de hoogeschool te Sedan vertrokken, toen hij aldaar tot hoogleeraar in de Hebreeuwsche taal werd benoemd. Eerlang keerde hij in 't vaderland weder en

werd hij te Neerbosch beroepen en van daar in 1616 naar Buren, door de gravin weduwe van Hohenlo, die het graafschap bestuurde in den naam van Filips Willem van Oranje. Dat beroep was echter aan velen uit de gemeente niet welkom, èn omdat men het regt van de gravin niet ten volle erkende, èn omdat Huttenus toen reeds bekend was, als aanhanger der Remonstranten.

Ofschoon men bij het leven der gravin en haar broeder niets tegen hem vermogt, zoo bleef de ontevredenheid der Contra-Remonstranten bestaan. Toen Maurits in 1618 het graafschap erfde moesten aanstonds de predikanten van de omliggende plaatsen nevens Huttenus de dienst vervullen. Reeds in Januarij 1619 werd hij door de gedeputeerden der synode geschorst tot het einde der Dordsche sijnode, om zich dan op nieuw elders beroepbaar te kunnen stellen, na zich alvorens met zijne classis verzoend, en de Dordsche canones onderteekend te hebben.

Huttenus sloot zich nu geheel bij de Remonstranten aan, en begon met vele anderen op verschillende plaatsen te prediken. Eene predikatie buiten Rotterdam, bij Krooswijk, op den 20 October, bragt hem in groot gevaar. Ofschoon den 27 November gebannen, en na verloop van twee jaren te Buren geëxcommuniceerd, zoo bleef hij toch met Paschier *de Fijne* en anderen in het land. In 1624 droeg men hem Leiden, Warmond en Noordwijk ter bediening op. Op het eind van 1631 werd, nevens Lansbergen en Loeding, ook aan hem de bediening der Rotterdamsche gemeente toevertrouwd. Den 27 Februarij 1632 werd hij dáár voor vast aangesteld, en behalve de afwezigheid van eenige maanden om de Nijmeegsche gemeente te bedienen, zoo bleef hij tot 1639, toen Noordwijk hem riep. Slechts tot 1643 bleef hij daar werkzaam, aangezien men hem Curcellaeus ter zijde stelde tot institutie der studenten. Doch in 1649 vertrok hij weder naar Nijmegen. Thans bleef hij er tot zijn dood. In 1659 kreeg hij zijn emeritaat, na reeds een jaar te voren door proponenten in zijn dienst te zijn geholpen. Hij ontsliep den 25 October 1663 in 76jarigen ouderdom.

Zijn portret is naar G. Flinck door Bary gegraveerd.

Behalve dat hij den schrijver was der *Sieckentroost*, die achter Uytenbogaerts *Onderwysinghe in de Christelyke religie* werd opgenomen, zoo hebben wij nog van hem de navolgende geschriften:

De gemeene vraghen van de genaemde-Catholycken den geloove rakende, *voor-ghestelt door Laurentius Beyerlino. Mitsgaders de rechtsinnige Catholycke antwoorden op deselve vraghen ghegheven*, *t'Amstelr.* 1632, 4°.

Antwoorden op vier vragen van een paapsch priester aen een Remonstrantsch predikant, *gestelt tot ontdeckinge van de voornaamste sophisteryen*, *waermede de Papisten omgaan om de eenvoudige te verstricken*, *en tot hare secte te trecken*. Tot Rotterdam, 1640, 4°.

De volkomenheit en klaarheit van 't woordt Gods, *vervat in de H. schriftuur in alle saken ter saligheit noodig*, *verdedigt tegen de tegenwerpingen der papisten*, *begrepen in* 10 *vragen*, 's Hage 1641, 8°.

Bom-ijs van 't sacrament des autaers. Dat is: vertooninghe van de nietige redenen ende ydele uytvluchten, *die Christianus Philalethes heeft weten te halen uyt de paepsche leeraers voor de leere van de Transsubstantiatie*, t' Amst. 1642, 4°.

Zie B r a n d t , *Hist der Ref.*, D. II. bl. 444-447, 703, 706, D. III bl. 333-336, 739, 798, 881, 917; C a t t e n b u r g h , *Bibl. Rem.*, p. 96-99; T i d e m a n , *de Rem. Broed.*, bl. 17, 43, 47, 51, 92, 228, 278, 283, Dez, *Histor. Overzigt van de catech. liter. der Rem.*, bl. 20-23; v a n d e r H o e v e n , *Tweede Eeuwfeest van het Seminarie der Rem.*, bl. 100; *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. IV. bl. 255; K i s t en R o y a a r d s , *Archief* (1ste Série), D. V. bl. 118, D. VII. bl. 56, 103, 143, D. X. bl. 230, (2de Série) D. IV. bl. 15; *Troost der Geloovigen in 't afsterven hunner vrienden*, *begrepen in verscheide brieven van geleerde mannen* (*Grotius*, *Bartaeus*, *Borrius*, *Episcopius*, *Geesteranus*, *Huttenus*, *Nullius*, *Poppius enz*), Amst. 1695, 8°.; M u l l e r , *Cat. van Portr*.

[Martijn Huttin]

HUTTIN (MARTIJN) officier of griffier des konings in de stad Doornik, bekleedde onder Alva het ambt van inquisiteur. Hij bekende vrijwillig ‘dat hij gedurende zijn gezag en ambt onder den hertog v a n A l v a vele valsche getuigen had opgemaakt, die vele rijke lieden, zoowel Katholyken als anderen, beschuldigden van ketterij, of dat zij wapenen gedragen hadden of in predikatien van de Hervormden geweest waren, daarover velen zeer onnozel waren gestraft geworden, en als er katholyk stierven, ondergingen sommigen den dood daarop, dat ze onschuldig waren.’ Zulks had H u t t o n alleen gedaan om hunne goederen te hebben. Hij begeerde bij zijn dood ‘dat de erfgenamen weder mogten gerestitueerd worden zoodanige goederen, erven en heerlijkheden.’ De prins v a n E s p i n o i deed in 1577 te Doornik ‘goede executie over hem bij geregte.’

Zie v a n M e t e r e n , *Ned. Hist.*, D. III. bl. 85.

[J. Huur]

HUUR (J.) dichter uit het midden der 18de eeuw. Zijn *Geestelijke Vergenoeging* en *Nieuw Bundeltje uitgekipte geestelijke gezangen*, Leeuw. 1742, bl. 245 geeft geen groot denkbeeld van zijn talent.

Zie H e r i n g a , *Naaml. van Dichters*, bl. 54.

[Ludovicus Josephus Huveller]

HUVELLER (LUDOVICUS JOSEPHUS) een Vlaam van geboorte, kanunnik bij de Martinus kerk te Iperen, ondernam een pelgrimstogt naar Rome en gaf in het Vlaamsch eene beschrijving der heilige plaatsen die hij bezocht in een kort begrip van het leven der heiligen in het licht.

Zie Val. Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 636; Foppens, *Bibl. Belg.*, T II. p. 604.

[Jan Metter Huven]

HUVEN (JAN METTER) een rondreizend menistrel uit de XIIIde eeuw.

Zie Willems, *Belg. Mus.*, D. I. bl. 359.

[Johannes Huwe]

HUWE (JOHANNES) praktiseerde in het begin der 18de eeuw als med. doctor te Haarlem. Hij gaf in 1726 te Haarlem in het licht *Onderwijs der vrouwen in het kinderenbaren*, waarvan in 1788, volgens Abcoude, de tweede, volgens Arrenberg de vierde druk verscheen. Hij was de eerste die het vrouwelijk bekken heeft gemeten.

Volgens A.H. Israels had hij twee zonen, van welken de oudste den 9 Julij 1720, de tweede den 1 Mei 1721 te Leyden promoveerde.

Waarschijnlijk is hij ook de schrijver van:

Nederduytse Redekunst: het 1*ste Boeck*, 1*ste Deel*, *handelende van de - Wesens*, *gemeenelyck eerste kennissen*, *Voorstellen van de eerste kennis genaemt*, *begrepen in de Leeringen der segswoorden;* 2*de Deel. Van de Wesens der Reden*, *ofte Voorstellen van de tweede kennis;* 3*de Deel*, *van de Uytspraken*. II*de Boeck*, 1*ste Deel. Van de twee eerste Redekonstige Wercktuygen*, *Uytbeelding en onderscheiding;* 2*de Deel*, *van de volmaekte sluytredenen*, *derselver Wetten en Herleyding;* 3*de Deel*, *van de onvolmaekte sluytredenen*, *derselver Gedaantens en Wetten;* 4*de Deel*, *van de Redekaveling*, *Betoging*, *Bedriegelijke Handeling en Beleyt*. Haarlem 1710, 2 d. 4°.

Zie Abcoude, *Naaml.*, bl. 253; Arrenberg, *Naaml.; Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. II. bl. 450; *Naverscher*, D. VII. bl. 263, 378.

[Jan, Jacob en Herman de Huybert]

HUYBERT (JAN, JACOB en HERMAN DE) Huibert, Hubert, gesproten uit een zeer beroemd Zeeuwsch geslacht. Zij zetten zich in de XVde eeuw in Zierikzee neder en bekleedden er de aanzienlijkste waardigheden. De drie bovengemelde broeders waren zonen van Cornelis Cornelisz. de Huybert en Johanna Witte van Haemstede, een nazaat van Witte van Haemstede, bastaard van graaf Floris V.

Toen de aartshertog Philips, met zijne gemalin koningin Johanna, in 1506, over zee naar Spanje vertrok-

ken, gaven zij het beleid over de gansche vloot, bestaande uit 50 schepen, meest alle door de gebroeders gebouwd, aan hen over. Den 10 Februarij begaven zich de vorstelijke personen in de haven van Vlissingen scheep op de *Juliaan*, een schip, waarop de gezamentlijke broeders, volgens anderen Jacob, het onmiddelijk bevel voerden. Op de hoogte van Engeland werd de vloot van een zwaren storm beloopen, verscheidene schepen vergingen in 't gezigt van Philips. Deze verbood het binnenloopen in eenige haven van dat rijk, uithoofde van eenig misverstand tusschen den koning van Engeland en hem gerezen. Eindelijk bezweek hij voor de herhaalde beden der gebroeders en liep te Wymouth binnen. In 't nijpen van het gevaar zou Philips hen dikwerf toegeroepen hebben *waeckt Huybert*, en na het gelukkig ontkomen sloeg hij de broeders tot ridders en gaf hun deze twee woorden tot devies onder hun wapen, tot loon voor hunne betoonde kloekmoedigheid en zeemanschap. Den 12 Mei 1513 gaven keizer Maximiliaan en aartshertog Karel voor hun en hunne nakomelingen het toen zeldzame regt om zich zelven en drie hunner dienaren met den degen te mogen omgorden.

Niet minder groot was de eer die de aartshertogin Margaretha Jan en Herman bewees door hen in gezantschap naar Hendrik VIII, koning van Engeland te zenden.

Van de kinderen van Jan de Huybert bekleedde Cornelius in 1544 en 1549 de burgemeesterlijke waardigheid te Zierikzee en zijn kleinzoon Paulus in 1592 en 1596. Uit dezen stam zijn Ewoud Pauwelsen, gecommitteerde raad ter admiraliteit in Zeeland, raad en schepen van Zierikzee; Cornelis Pauwelsen, secretaris van Zierikzee, raad ter admiraliteit te Hoorn; Ewoud Cornelissen, raad en schepen van Zierikzee, en in 1644 landsregter; Adriaan Ewoudsen, kapitein bij de infanterie in staten dienst, gesproten.

Jacob Huybert liet één zoon na Lieven (zie het volgend artikel).

Herman de Huybert was in 1506, 1510, 1516, burgemeester van Zierikzee, gehuwd met Mayken Lambrechtsen. Zijn zoon Joannes was in 1545, 1551, 1558, 1595, 1600, 1603, 1606 en 1609 burgemeester van Zierikzee. Diens zoon Adriaan legde in Junij 1596 den eersten steen van het weeshuis aldaar. Zijn broeder Herman volgt.

Zie Reigersberg, *Chronick van Zeelandt*, D. I. bl. 322, 369 volgg.; Smallegange, *Cronyck van Zeeland*, bl. 682, 691; *Functien en employen van Pieter de Huybert*, *Heer van Burght etc.*, *Raad-*

pensionaris van Zeelandt; Bayle, *Dict.*, T. III. p. 821; A. Matthaeus, *Vet Aevi Anal*, T. II. p. 249; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. V. bl. 332; Hoogstraten, Kok; J.H. de Stoppelaar, *de Zelandiae gente de Huybert et de partibus quas in publicis Belgii foederati rebus curandis egit Petrus de Huybert*, p. 2 seqq.

[Lieven de Huybert]

HUYBERT (LIEVEN DE) zoon van Jacob de Huybert, burgemeester van Zierikzee en opper dijkgraaf van den Lande van Schouwen. Toen keizer Karel V den 15 Julij 1540 Zierikzee bezocht, nam hij zijn intrek in het huis van Lieven, *de Mossel* genaamd, door de drie broeders gebouwd en staande aan de oude Haven, niet ver van de Kleine of Gasthuiskerk. Den volgenden dag vergezelde hij den keizer naar Haemstede, waar deze bij het dorp Burght het bekrammen van dijken zag. Toen Philippus II in April 1558 Zeeland bezocht, was de Spaansche geschiedschrijver Juan Christoval Calvete de Estrella in zijn gevolg, die in zijn werk getiteld: *El felicissimo viaie d'el muy alto y muy poderoso Principe Don Phelippe*, *hyo d'el Emperador Carlos Quinto Maximo*, *desde Espanna à sus tierras de la Baxa Alemanna*, *con la descripcion de todos los Estados de Brabante y Flandros*, Antw. 1552, fol., nopens de familie Huybert (fol. 263 vso) schreef: 'Y no poco nonbrados eran los Huybertis de Cirixea por su nobleza, valor y riqueza.'

Lieven bekleedde in 1533, 1536, 1543, 1546 en 1549 de burgemeesterlijke waardigheid te Zierikzee, en liet bij Catharina van Zuydtlandt drie dochters na.

Zie Hoogstraten, Kok, Stoppelaar, l.c., p 7, 8.

[Mr. Hermanus de Huybert]

HUYBERT (MR. HERMANUS DE) zoon van Claes, broeder van Adrianus de Huybert, studeerde te Leyden, onder B. Vulcanius, Merula, Scaliger, Baudius, werd later pensionaris van zijn geboortestad en curator der Latijnsche school. Hij beoefende de Latijnsche poëzy. Men heeft van hem o.a. gedichten:

In obitum Petri Strateni, *urbis Goesae a secretis et legationibus*.
Epicum carmen ad urbem Goesam super elegantissima poess Petri Strateni.
Carmen nuptiale in nuptias J. Bommei et Johannae a Drywegen.
In symbolum Adriani Hofferi: Anser strepit inter olores.
Super Emblematibus ejusdem.
In M. Zuerii Boxhornii commentarios rerum Zelandicarum.

Zie Reigersberg, t.a.p., D. I. bl. 349; P. de la Rue, *Gelett Zeeland*, bl. 310; de Stoppelaar, l.c., p. 10, 11.

[Mr. Antonius de Huybert]

HUYBERT (MR. ANTONIUS DE) zoon van Jan Antonissen de Huybert, secretaris van Zierikzee, baljuw van Brouwershaven, daarna gedeputeerde van het Noorderkwartier en van Maria Vierling, werd 5 September 1607 te Leyden als student ingeschreven, studeerde in de regten doch beoefende tevens de oude talen en godgeleerdheid. Vooral legde hij zich toe op het Hebreeuwsch, waarin hij zulke vorderingen maakte, dat hij de Psalmen Davids er uit in het Nederduitsch kon overzetten. Na den rang van doctor in de regten bekomen te hebben, verliet hij de akademie, en vestigde hij zich in zijne geboorteplaats, waar hij spoedig in de regering kwam, schepen en vroedschap werd.

Omstreeks 1620 schijnt hij naar Amsterdam vertrokken te zijn, waar hij in den kring van Visscher, Reael, Vondel en Hooft verkeerde. Van daar vestigde hij zich te Leyden, waar hij zelf het toezigt had over de uitgave van zijne overzetting der Psalmen. Deze verschenen in 1624 bij P. Muller te Leyden in 12°. met den titel:

De Psalmen des Propheten Davids, *in 't Hebreeuz genaamd het hof-bouck*: *by den propheet verdeeld in vijf bouken. Nu naar de oorspronkelicken Text van woorde te woord*, *vertaald*, *ende in Nedrduytsen ryme op de gewoonlicke wijsene gelijk men die in de Gereformeerde Kerken singt door enz. Hier sijn bijgevoegd de gewoonlicke Lofzangen*, *mitsgaders de* CLI *Psalm*, *die gevonden wordt in de Grieksche bijbels*.

Deze Psalmberijming aan de 'Gecommitteerde Raaden van Zeeland, de regering van Zierikzee, en aan mr. Eeuwoud Teelink, algemeen ontvanger der graaflijkheid van Zeeland opgedragen, wordt door Andriessen, van Iperen, Vondel, Voetius, Verwer, Moonen, Ampsing, ten Kate, Siegenbeek, van Kampen, Witsen Geysbeek en anderen, zoowegens de getrouwheid der overzetting als de poëzy en taal, zeer geroemd en zelfs boven die van Marnix van St. Aldegonde gesteld. Vooral werd door taalkundigen, zelfs van lateren tijd, geprezen zijn *Opdragt* (der Psalmen) *aan alle liefhebbers der Nederduitsche tale*, waaruit blijkt welk een grondig beoefenaar van zijne moedertaal Huybert was. De schrijver van *Idea Ling. Belg.* (A. Verwer) meldt nopens hem in het *Naschrift* van zekeren brief aan D. van Hoogstraten "dat hij in zijnen leeftijd een kennelijken gemeenen landsstijl schreef, en rondom volmaakt in letterkunst was." Moonen en Hoogstraten stellen hem op de "lijst der eerste en treffelijke opbouwers der Nederlandsche tale." Ook ten Kate, Huydecoper, Verwer. later Siegenbeek geven hem een hoogen rang onder

de Nederlandsche taalkundigen. Vondel droeg hem 6 Oogstmaand 1625 zijn *Amsterdamsche Hecuba* op, en sprak hem bij die gelegenheid dus aan: “dat wy Uwe E die in 't byzonder heiligen en opdragen geschied tot danckbaerheid van de Psalmen, die Uwe E ons toegezonden hebt, en waarmede wij niet weinig vermaekt waeren, als met greetige ooren den goddelijcke galm van Davids harpe vingen, en hem met geene mindere zoetigheid in zuiver Neerduytsch hoorden geluit slaen, als voormaels in 't Hebreeus de Hebreen in Judea deden. Of wy hier alle eigenschappen onzer moederlijke tale wel hebben waergenomen, daervan zal Uwe E kennen oordeelen, als die hier 't huis hoort, en als een treffelyck lidtmaet onzer letterkunstige vergadering niet weinigh vereerde.” Tot deze letterkundige vergadering behoorden Hooft, Reael en andere dichters en beminnaren der taalkunde. Er werd in dezelve “gehandeld van de eigenschappen der moederlijke taale, zoo ten opzigte der taalschikkinge, saamenvoeginge der woorden en naamen, als onderscheid der geslagten, buiginge der gevallen en spellinge van yder woord.” Verwer en ten Kate meenen dat hij ook deel heeft gehad aan de Staten overzetting van den Bijbel; dat hij zich vooral met de correctie van den Nederduitschen tekst heeft onledig gehouden en dat zulks wel de reden van zijn vertrek naar Leyden zoude geweest zijn.’

Waarschijnlijk heeft de Huybert meer andere gedichten dan zijne Psalmen in het licht gegeven, doch zij zijn niet tot ons gekomen. Alleen vinden wij een kort doch zinrijk bijschrift op den dood van den burgemeester Cornelis Pieterszoon Hooft, vader van den beroemden drossaard (van wien een brief aan de Huybert van 1 April 1626 voorkomt in P.C. Hooft's *Brieven* (uitgave van Vloten) D. I bl. 147) in den *Hollandschen Parnas*, bl. 100. Niet alleen muntte hij als dichter en taalkundige onder zijne tijdgenooten maar ook als regtsgeleerde uit, zoodat hij in 1680, na het overlijden van Cornelis Swanenburch, als hoogleeraar in de regten te Leyden in aanmerking kwam. Eerst in 1635 werd die post door Arnold Vinnius vervuld. Dat hij ook Latijnsche verzen maakte blijkt uit eenige voor de *Theses* zijner vrienden geplaatste, als voor de *Theses Logicae* van M.F. Houst van Antwerpen, L.B. 1601.

Hij huwde in 1609 te Leyden met Charlotte Troget, en liet een zoon na, Andries, in 1617 geboren, den 14 Mei 1932 als student te Leyden ingeschreven, en een dochter Charlotte (die volgt). Het jaar van zijn dood is onbekend, doch hij leefde nog in het jaar 1636

te Leyden. Of zijn portret bestaat is onzeker. P. de la Rue vervaardigde ter zijner eere een bijschrift.

Hij had twee broeders; 1. Andries de Huybert, drossaard en dijkgraaf van Steenbergen en Cruisland, gehuwd met Johanna Teeling, Jacobus dochter. 2. Jeronimus, kapitein bij de infanterie, gehuwd met Elisabeth Hoemakers.

Zie P. de la Rue, *Gelett. Zeel.*, bl. 181-183; Pars, *Naamrol.* bl. 236; Ypey, *Geschied der Ned. tale*, bl.; Siegenbeek, *Behn. Geschied der Ned. Letterk.*, bl. 129, 130, 225; van Kampen, *Bekn. Geschied. der Ned. Lett. enz.*, D I. 205, 218; Witsen Geysbeek, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb*, o h.w.; Collot d'Escury, *Holl. roem*, D.A. III. bl. 257; G. Voetii *Exercit. et Bibl. Studios. Theol.*, p. 529; Andriessen, *Aanmerk over Dathenus*, bl. 180, 181; J. van Iperen, *Kerkel. Hist. van het Psalmgezang*, D. I bl 164; Hinlopen, *Hist. van de Ned. overzetting des Bijbels*, bl 2, 3; Verwer, *Idea Gramm. Ling. Belg*, p. 10; Dez., Brief achter den IV druk van Hoogstraten's *Naaml.*, bl. 470; Dez, *Brief aan D. van Hoogstraten* in *Boekzaal* 1708, *Mei* en *Junij*, bl 533; Hoogstraten, *Gr. Alg. Hist. Woordenb.*, D. IV. bl. 313, 314; Dez., *Leven van J. van Broekhuizen*, bl. 2; Dez, *Aanspraak vóór de Geslachtsl. der Zelfst. Naamw;* A. Moonen, *Aanspraak vóór zijne Nederd. Spraakk*; L. ten Kate, *Aanl. tot de kennis der Ned Sprake*, D I. bl 292; Huydecoper, *Proeve van Taal- en Dichtk.*, D. I. bl. 311, D II. bl. 204; *Lev. van Vondel*, bl. 19; *Opdr. der Heeuba;* de Stoppelaar, l. c, p. 15, seqq.; Kok, Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt, Muller, *Cat. van Godgel werk.*, bl. 13.

[Charlotte de Huybert]

HUYBERT (CHARLOTTE DE) dochter van den vorige, was nog een jonge jufvrouw toen Johan van Beverwyck haar onder zijne uitnemende vrouwen een plaats gaf. Zij muntte toen reeds als dichteres uit, blijkens haar lofdicht op het werk van den genoemden van Beverwyck, getiteld: *Uytnemendheid des vrouwelicken geslachts*. In dit gedicht geeft zij rondborstig te kennen, dat aan de vrouwen te weinig gezag wordt toegekend en verleend, en beroept zij zich, om haar gevoelen te staven op Elisabeth, koningin van Engeland. Hare verzen zijn krachtig, haar taal zuiver.

Zie Beverwyck, t a.p., bl 190; van der Aa, *Nieuw Biogr. Auth Crit. Woordenb.*, o.h.w.

[Adrianus de Huybert]

HUYBERT (ADRIANUS DE) zoon van Anthony Anthonissen de Huybert, rentmeester van Zeeland en van Genoveva van der Lisse, dochter van Adriaan Lievensen Imans van der Lisse, burgemeester van Zierikzee en Maria Jan Jacobzen Boeye, bekleedde verschillende aanzienlijke betrekkingen in zijn geboortestad; o.a. was hij overdeken van het schippersgilde, weesmeester, lid van het collegie van leenmannen bewester Schelde, rentmeester van de gemeenelands mid-

delen, raad en burgemeester (1615, 1618, 1624, 1628, 1631, 1644, 1647) te Zierikzee. Hij heeft zich zeer verdienstelijk gemaakt omtrent zijn geboortestad en huwde 1. Antoinetta Teeling, dochter van Joost Teeling en Agatha de Jonge van Oosterland; 2. Martha van Steengracht, en verwekte twee dochters, Jannetje en Levina, en een zoon, mr. Jacobus de Huybert, die volgt.

Zie Boxhorn op Reigersberg, *Chron. van Zeel.*, bl. 343, 344, 349, 350, 352; Stoppelaar; l.c., p. 18, 19.

[Mr. Justus de Huybert]

HUYBERT (MR. JUSTUS DE) zoon van den vorige, werd in 1610 te Zierikzee geboren, en den 17 September 1630 student in de regten te Leyden. In zijn geboortestad teruggekeerd bekleedde hij aldaar de betrekking van secretaris en pensionaris.

Reeds in 1652 stelden de staten van Zeeland hem voor tot gezant naar Zweden en Noorwegen en in 1660 werd hij met de Merode, Godard Adriaan van Rede, heer van Amerongen, Humalda, Joan van Gendt en van Beuningen naar Frankrijk gezonden ter vernieuwing van oude verbindtenissen en ter beraming van schikkingen op den koophandel. Zij sloten in 1662 hiertoe het verbeterde tractaat. P. de la Rue, die de brieven van de Huybert ten tijde van zijn gezantschap geschreven, gezien heeft, getuigt van derzelver belangrijkheid.

Zij leeren hem kennen als ‘een deftig patriot, liefhebber der deugden, hater van geblankette geveinsdheid en trouwhartig voorstander van de grondwetten en belangen van dezen staat.’ Na den dood van den pensionaris Adrianus Veth, besloten de staten van Zeeland de instructie der pensionarissen te reviseren, welk moeijelijk werk zij aan de Huybert opdroegen, die het binnen een week voltooide, waarna hij den 16, December 1664 tot secretaris der staten en van gecommitteerde raden werd benoemd, welk ambt hij met grooten lof waarnam tot zijn dood, 4 September 1682. Zijne brieven zijn nog aanwezig.

Hij huwde 1. Anna Engelbrecht; 2. Levina Munniks; 3. Geertruida Vorstius, en verwekte twee dochters, Genoveva en Anthonia, en een zoon, mr. Adriaan de Huybert, die ongetrouwd te Middelburg is overleden.

Zie de Stoppelaar, l.c., p 19-22, 72 en 76; de la Rue, t.a.p., bl. 50 volgg.; L. v. Aitsema, *Zaken van Staat en Oorlog*, D. IX. bl. 1065, 1678, 1079, 1080, 1081, D X. bl. 4, 5, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 29, 32, 34, 300, 304, 324, 332; A. Wicquefort, *l'Ambassadeur et ses fonctions*, P. I. p. 380, P. II. p. 211;

Smallegange, *Chr. van Zeel.*, D. I. bl. 427; *Notul der Stat. van Zeel* 1662, p 216, 217; *Mémoires du Comte d'Estrades*, T. I. p 274 sqq., 303; *Holl. Mercurius* 1660, p. 57, 149 volgg.; *Brieven van J. de Witt*, D. I. bl 455; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XIII. bl. 45; Scheltema, *Staatk. Nederl.;* Luiscius, Chaufepié, Hoogstraten, Kok, Kobus en de Rivecourt; Muller, *Cat. van Portr.*

[Mr. Anthonis de Huybert]

HUYBERT (MR. ANTHONIS DE) heer van Kruiningen, zoon van den vorige, werd omstreeks 1640 geboren, den 10 Februarij 1660 als student in de regten aan de Leydsche hoogeschool ingeschreven, en den 5 Julij 1666 doctor in de beide regten, na het verdedigen eener dissertatie *de jure protimeseos*.

Daarop werd hij baljuw van Veere en raadsheer in den hoogen raad.

Hij huwde 1. Anna Maria Velters, dochter van Alexander en Anna van Essen; 2. Cornelia van der Nisse, vrouw van Kruiningen, dochter van Gerard en Maria Perponcher; 3. Helena Velters, dochter van Abraham en Helena de Haze, en liet na Anna Maria de Huybert, gehuwd met mr. Cornelis Schaap: Willemina Albertina de Huybert, stierf ongehuwd; Anna Elisabeth de Huybert, gehuwd met Karel Philip van Dorp, heer van Maasdam, nalatende een zoon, Pieter Anthony de Huybert (volgt).

Hij overleed in 1702 en gaf in het licht:

Deductie ofte Belang, overgegeven aan de Heeren Staten van Zeeland, tot voldoeninge van haer Ed. Mog. iterative Resolutien door Anthony de Hubert, Heer van Cruyningen etc. etc., op seeckere Remonstrantien van de Gedeputeerde der Classis van Zuydtbeveland nopende het recht de respective Ambachts-heeren van Zeeland, en vervolgens hem mede als Heer van Cruyningen, competeerende in het aanstellen en vernieuwen der Kerckenraden binnen hare Heerlijckheden, Middelb. 1679, 4°.

Zie de la Rue, *Gelett. Zeel.*, bl. 41: *Staatk. Zeel*, bl. 57; de Stoppelaar, l.c. p. 72, 77, 78; Hoogstraten, Kok.

[Johan de Huybert]

HUYBERT (JOHAN DE) broeder van den vorige, heer van Noordgouwe en Eversweerd, luitenant generaal der kavallerie, huwde 1. Leontina Stavenisse, dochter van Jan en Anna van der Meer van Berendrecht; 2. Catharina Cornelia de Huybert en 3. Adriana de Witte van Elkerzee, en liet na bij de eerste Isabella Cornelia de Huybert, vrouwe van Noord-

gouwe en Eversweerd, ongehuwd in 1727 gestorven; Pieter de Huybert, kornet in staten dienst, ongehuwd gestorven; Adriana Elisabeth de Huybert, vrouwe van Eversweerd, gehuwd met mr. Steengracht, zoon van Adrianus en Maria Theodora Meerman, overleden 16 Maart 1728, eene dochter nalatende.

Zie de la Rue, *Staatk. Zeel.*, bl. 57; de Stoppelaar, l.c., p. 73.

[Mr. David de Huybert]

HUYBERT (MR. DAVID DE) heer van Burght en Kraaijenstein, burgemeester van Middelburg, bewindhebber der O.I. Comp., raadsheer in den raad en ten hove van Vlaanderen.

Hij huwde Maria Christina Thibaut van Aagtekerke, dochter van Jan en Maria Christina Bartholith van den Heuvel, en verwekte een zoon, mr. Petrus de Huybert, heer van Burght en Kraaijenstein.

Deze studeerde te Leyden, werd doctor in de beide regten, na het verdedigen eener *Distert. inaug. de fidei commissariis hereditatibus ad sct. Trebellianum* (25 Augustus 1706) en huwde met Barbara Theodora van der Willigen en Catharina van Hoogeveen, die hem twee dochters schonk, Catharina Henriette de Huybert, vrouwe van Burght en Kraaijenstein, gehuwd 25 Augustus 1729 met mr. Nicolaas van Hoorn, zoon van Jacob en Anna van Sonsbeeck, en Jacoba de Huybert, gehuwd 1. met mr. Cornelis Boddaert, zoon van Cornelis en Maria Kien; 2. met mr. Jan Hendrik Bosschaert, en 3. met Nicolaas Bosch van Deneken.

[Petrus Anthonius de Huybert]

HUYBERT (PETRUS ANTHONIUS DE) zoon van mr. Anthony de Huybert, 25 Januarij 1693 te 's Hage geboren, heer van Kruiningen en Rilland, drossaard en kastelein van Muiden, baljuw en dijkgraaf van Gooiland, hoofdofficier van Weesp, Weesperkarspel en Hoog Bijlmer, dijkgraaf beoosten Muiden, hoogheemraad van den Zeeberg en Diemer dijk enz. Dus worden zijne titels opgegeven in de opdragt van het blijspel *de Hovenier door liefde* van Emanuel van der Hoeven.

Hij zelf beoefende de fraaije letteren en dichtkunst en was zeer bevriend met Willem van Haren en met mr. Joan Jacob Mauricius, in wiens *Dichtlievende Uitspanningen*, Amst. 1753 2 d. 8°., verschillende gedichten van

en aan hem voorkomen. Ook vervaardigde hij de volgende stukken voor het tooneel onder der spreuk: *Per Gradus ad Scientiam*:

Athenais, *treurspel*, Amst. 1711.

't Boerebedrog, *kluchtsp.*, 's Gravenh. z.j.

De dubbele Schaking, *blijsp.*, ald. z.j.

De vermiste Molenaar, *kluchtsp.*, Amst. 1713, m. pl.

De gewaande Astrologist, *kluchtsp.*, 2e dr. overgez. en verb., 's Gravenh. 1715, m. pl.

Zaide, *treursp.*, Amst. 1718.

De dwaze Strijkster, *kluchtig blijsp.*, 1718, m. pl. 1746.

Per Gradus ad Scientiam (P.A. de Huybert) *Brief tegen de langwijligheid in het preeken*, 's Gravenh. 1714.

Hij huwde 1. Judith Mina Thierry, dochter van Jan en Judith Adriana de Vicq; 2. Anna Rietveld, (volgens van Leeuwen, Maria Agathavan Frommersdorf) bij welke hij verwekte Helena Adriana de Huybert, gehuwd met Frederik van Reede, kamerheer van koning George, die twee kinderen naliet; Marianna Anthonia de Huybert, jong gestorven; mr. Anthony Jan de Huybert, heer van Kruijningen, secretaris te Amsterdam, ongehuwd gestorven in 1739; Constantia de Huybert, gehuwd met Robert Trevor, burggraaf van Hambden, pair van Groot-Brittanje, die twee kinderen naliet; Pieter Anthony de Huybert, kolonel in keizerlijke dienst, leefde nog ongehuwd in 1779; Margaretha Cecilia de Huybert, gehuwd met de Tavel. Pieter Anthonius overleed in 1763.

Zie de la Rue, t.a.p.; de Stoppelaar, l.c., bl 74; 76, 77, 78; Witsen Geysbeek, *Biogr Anth. Crit. Woordenb*, o.h.w.; *Het Vad. Woordenb.*, D. XXI. bl. 128, *Bijvoegsels*, D. III. bl. 77; Mauricius, t.a.p., passim; *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.* D I. bl. 118, D. II bl. 533; J. van Leeuwen, *Iets over P. de Huybert*, *boezemvriend van W. van Haren*, in *Fries. Volksalm.* 1840, bl. 44.

[C. Huyberts]

HUYBERTS (C.) kunstgraveur en teekenaar, vestigde zich in Engeland. Hij was daar in 1696 en sneed *de Triumph van Julius Caesar*, in negen prenten naar Mantegna, en graveerde en etste de platen voor de werken van Lairesse en anderen. Hij teekende en graveerde ook in fol. *de gefolterde lijken van de gebroeders Jan en Cornelis de Witt*, voor het werk *Leven en dood der Doorluchtige Heeren Gebroeders C. en J. de Witt*, 2de dr. Amst. 1710 in 4°. (de eerste druk is van 1705). Ook teekende en graveerde hij de platen voor het werk van Ruysch getiteld: *Thesaurus Animalium primus*, Amst. 1710, fol.

Zie Immerzeel, t.a.p., bl. 68; Kramm, t.a.p., bl. 773.

[Huybertus]

HUYBERTUS of H u b e r t u s , een monnik van de orde der Predikheeren. Hij schreef:
Epistelen. Van die drie geloften, *daer dat Gheestel. leven op staet en V. andaechten. - Leeringhe van d. Murmuracie*. - J o r d a n u s , *v.d. 7 poerten daer volm. Victorie vercregen wordt* enz., en vele andere geestel. Tractaten, 4°. hands. uit de laatste helft der 15de eeuw, omstreeks 400 bladzijden groot.

Van dezen J o r d a n u s zijn ook *Sermoenen*, hands. 300 bladz. 4°., op papier van omstreeks 1450, gekomen uit het Regularissen klooster te Rijswijk in Nazareth, bij 's Gravenhage.

Zie *Cat. mr. J.B. van Swinden* (1866), bl. 12.

[Mr. Jan Huybrechtszoon]

HUYBRECHTSZOON (MR. JAN), schout te Amsterdam sedert 1518, gebruikte veel oogluiking omtrent de Hervormden. Verdacht van Lutherschgezindheid, werd hij in den aanvang van 1534 van zijn ambt verlaten. In 1538 en 1539 werd hij met een kerkelijk geding, uit naam van R u u r d T o p p e r s , opper-inquisiteur, door den onderinquisiteur F l o r i s E g b e r t s z o o n , pastoor der oude kerk, lastig gevallen. Hierbij bleef het niet. De procureur generaal verwierf een mandement ten Hove, waarbij H u y b r e c h t s z ., die ondertusschen den storm ziende aankomen, ten lande uitgeweken was, voor 't hof gedagvaard werd. Doch daar zulks, volgens de privilegien der stad, met *f* 100 af te koopen was, vervoegden de nabestaanden van den gedagvaarde zich bij burgemeesteren, met verzoek om hun bijstand tot handhaving van dit privilegie. Burgemeesteren toonden er zich gereed toe en verschenen nevens hen voor 't hof in de lente des volgenden jaars, doch burgemeesteren en de vrienden van H u y b r e c h t s z . ondernamen niet hem tegen de beschuldiging te verdedigen. Zij beweerden alleenlijk, dat de verbeurdverklaring der goederen met *f* 100, volgens de privilegien der stad, kon worden afgekocht. Het hof verstond dit eveneens. De gedaagde en voortvlugtige schout werd, bij sententie van 19 Maart 1539 (1540), ten eeuwigen dage gebannen uit Holland, Zeeland, Friesland en Utrecht; doch van zijne goederen niet meer dan 100 Karolus guldens verbeurd verklaard. W a g e n a a r deelt de sententie mede. H u y b r e c h t s z . overleed in 1541 te Harderwijk.

Zie C o m m e l i n , *Beschrijv. van Amst.*, bl. 940; F. v o n Z e s e n , *Beschreib. der Stadt Amsterdam*, bl. 107; W a g e n a a r , *Amsterd*, D. III. bl. 6, 24, 64.

[Pieter Huybrechts]

HUYBRECHTS (PIETER) een Vlaamsch graveur van

zeer middelmatige verdiensten, uit het midden der 17de eeuw. In het *Theatrum Pontificum*, *Imperatorum*, Antw. 1652, 4°., zijn de portretten van Ludovicus Borbonius, Princeps Condaeus en don Luys de Benavides Carilloy Toledo door hem gegraveerd.

Zie Kramm, t.a.p., bl. 774.

[Jan Jacorszoon Huydecoper]

HUYDECOPER (JAN JACORSZOON) Huydekoper, Huidekoper, begaf zich ten tijde der vervolging buiten 's lands en werd in 1578 schepen van Amsterdam. Hij werd in 1605 met anderen naar Haarlem gezonden, welke stad door haren bijzonderen timmerman den Overtoom deed herstellen, en bragten te weeg, dat dit werk gestaakt werd. Hij leefde nog in 1616.

Zie Brandt, *Hist. der Ref.*, D. II. bl. 430; Baudartius, *Mem*, B VIII. fol. 12; Wagenaar, *Amst.*, D. III. bl. 478, 479, D. IV. bl. 167, 270.

[Mr. Johan Huydecoper]

HUYDECOPER (MR. JOHAN) Huydekoper, Huidekoper, ridder van St. Michiel, heer van Thamen en Blokland en, bij koop van de staten van Utrecht, heer van Maarseveen en Neerdijk, was zoon van Jan Jacobsz. Bal van Wieringen, gezegd Huydecoper, en van Elisabeth van Gemen. Hij werd in 1644 schepen, en toen in 1650 de stad door Willem II bedreigd werd, de raad en hulp van Cornelis Bikker van Zwieten ter wering van het gevaar. Zijne wakkerheid vuurde de burgers van alle gezindheden aan en maakte spoedig eene verrassing onmogelijk. Bij deze gelegenheid werd hij, benevens Simon van der Does, aan graaf Willem Frederik gezonden om dezen te overtuigen van den ernst, waarmede de stadsregering dien aanslag opnam en tevens van het gevaar van zijn leven. Huydecoper voerde het woord, sprak met vrijmoedigheid en wijsheid, zoodat een groot deel van den roem door het afleiden van dit gevaar, door de regering van Amsterdam verworven, aan hem toekomt.

In 1651 werd hij weesmeester, den 9 September van dat jaar burgemeester en als zoodanig had bij eene zending naar Ierland; voorts was hij bewindhebber der O.I. Compagnie, werd hij naar het hof van den keurvorst van Brandenburg gezonden om getuige te zijn van den doop van den erfprins, naar Zeeland om de staten van hunne zucht ter verheffing van den prins van Oranje terug te brengen. Hij werd door Christina van Zweden tot ridder geslagen, met alle zijne nakomelingen tot den adelstand verheven, en zijn wapen vermeerderd met een witten adelaar op een blaauw veld.

In 1660 behoorde hij tot de plegtige bezending uit de Amsterdamsche regering naar 's Hage, om Karel II met zijne herstelling op den troon van Groot-Brittanje geluk te wenschen.

Hij huwde 1. Elisabeth Bisschop; en 2. Maria Coymans en liet vele kinderen na. Hij overleed 26 October 1661. Zijn portret door Houbraken vindt men bij Wagenaar, *Vad. Geschied.* D. XII.

Hij was een beminaar van kunsten en wetenschappen, inzonderheid der schilder- en dichtkunst, beschermde hare beoefenaars en inzonderheid van Vondel en Jan Vos, die hem ten hemel verhieven. Francius en Broekhusius bezongen zijn buitenverblijf te Maarsseveen.

Zie Wagenaar, *Amsterdam*, D. V. bl. 116, 214, 219, 220, 242, 248: Dez., *Vad. Hist.*, D XIII. bl. 4; Aitzema, *Saeken van Staat en Oorlog*, D. III. bl. 1199, 1205, 1206, D. IV. bl. 470, 471, D. V. bl. 589 volgg.; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, o.h.w.; *Klioos Kraam*, D. I. bl. 127, 200, 209, 262, 337, D. II. bl. 285; *Bloemkrans van verscheide gedichten*, bl. 223; Bilderdijk, *Vad. Geschied.*, D. IX. bl. 17, 19; Broekhusii *Poëm.*, p. 8, 14, 21, 261; Francii *Poëm. Posthuma*, p. 246, 251, 400; Muller, *Cat. van Portr*.

[Jacob Jansz. Huydecoper]

HUYDECOPER (JACOB JANSZ.) deed als kapitein op de *Hope* de reis mede door de Straat van Magellaan onder den admiraal Olivier van Noort in 1598. Den 5 October 1599 overleed hij, na een tijd aan de scheurbuik krank te hebben gelegen, bij het Koningseiland. De admiraal 'liet hem een eerlijke uitvaart doen ende een steen op syn graf stellen, daerop in koper gesneden stondt synen naem ende den dagh wanneer hij gestorven was. Capiteyn Pieter de Lant (die capiteyn op de *Eendracht* geweest hadde) wierdt in syn plaats gestelt ende 't schip wert de naam gegeven van d'*Eendracht*.'

Zie Olivier van Noort, *Wonderlycke Voyagie*, bl. 10.

[Mr. Johan Huydecoper]

HUYDECOPER (MR. JOHAN) ridder, heer van Maarseveen en Neerdijk, omstreeks 1620 à 1625 geboren, schepen 1662, 1663, 1665, 1666, 1670, raad 1662, 1672 en burgemeester van Amsterdam, 1672, 1673, 1675, 1676, 1678, 1680, 1681, 1684, 1686, 1687, 1689, 1690, 1692 en 1693, stond in 1672 in hooge gunst bij het Fransche hof.

Zie Bilderdijk, *Vad. Hist.*, D. X. bl 234; Wagenaar, *Amsterdam*, D. V. bl. 116; Muller, *Cat. van Portr*.

[Jan Pieter Huydecoper]

HUYDECOPER (JAN PIETER) geboren 2 September 1728, secretaris te Amsterdam, later directeur generaal ter kust van Guinea, stierf aldaar ongetrouwd in 1767. Hij was zoon van Adriaan Huydecoper en van Sara Maria van Asch van Wijck.

[Balthasar Huydecoper]

HUYDECOPER (BALTHASAR) in 1695 te Amsterdam geboren, in 1713 student in de regten aldaar, werd in 1740 schepen van die stad, vervolgens baljuw van Texel en dijkheemraad. Hij overleed 24 September 1778 in den ouderdom van 84 jaren te Amsterdam.

Zijn beeldtenis naar Quinkhard door Houbraken, voortreffelijk gegraveerd, vindt men voor het eerste deel zijner *Proeve* (uitg. van Lelyveld), d'Orville vervaardigde er een Latijnsch gedicht op.

Huydecoper muntte als Latijnsch en Nederduitsch dichter, en als vaderlandsche taal- en oudheidkundige uit. Als Latijnsch dichter geeft Peerlkamp hem lof. Zijne gedichten zijn in geen bundel verzameld, maar verspreid, o.a. komen er eenige voor in de *Deliciae Poëticae* van L. van Santen (p. 114, 212, 219, 225, 235, 238, 241, 450, 462, 470), onder welke zeker het fraaiste is getiteld: *Tempe Maarsevenia* (p. 450). Als Nederduitsch dichter is hij bekend door de volgende tooneelspelen:

Arsaces, *of 't edelmoedig verraad*, *treursp.*, Amst. 1715, 1722, met voorgevoegde titelpl. van J. Punt, 1733, 1743.

Achilles, *treursp.*, ald. 1719, 1742 (3de dr.), Leyden 1845.

De triumpherende standvastigheid of verijdelde wraakzucht, *treursp.*, Amst. 1717.

Edipus, *treursp.*, *naar het Fransch van P. Corneille*, ald. 1720.

Corneille verdedigd: behelzende een dichtkundig onderzoek van het Byver dichtsel van Theseus en Dirce in het treursp. van Edipus enz. (*tegen de Voltaire en anderen*), ald. 1720.

Van Effen, de Vries, van Kampen, de Clercq, Witsen Geysbeek hebben deze treurspelen zeer geprezen, en nopens zijne dichterlijke overzetting der *Hekeldichten*, *Brieven en Dichtkunst van Q. Horatius Flaccus in Nederd vaarzen overgebragt*, Amst. 1737, 4°., schreef Mattheus van Leeuwarden ‘dat ze 't gezigt noch van staatige Catoo's, noch van vrolijke Socratessen te schromen hadden. Hier is Horatius als herboren.’ Behalve deze dichterlijke overzetting gaf hij ook een proza vertaling van denzelfden autheur (*Heldendichten*, *Brieven van Q. Horatius Flaccus*, *in Nederd. ondicht*, Amst. 1737, 4°.)

Na zijn dood bezorgden de kunstlievende P. Fontein, N.J. van Hanswijk en H.J. Roullaud een keurige uitgave van 's mans gedichten, die in 1788 bij P.J. Uylenbroek in het licht kwam. De verzameling bestaat meest uit zoogenaamde gelegenheids gedichten; ‘doch zeldzaam zal men er aantreffen, waar de schrale stof zoo goed veredeld is als hier.’ Huydecoper was niet alleen een

bekwaam dichter, maar ook een uitmuntend oordeelkundige, men kan zeggen dat hij den fakkel der critiek in onze letterkunde heeft ontstoken. Wij hebben hier het oog op zijne voortreffelijke *Proeve van taal- en dichtkunde op Vondels Herscheppingen van Ovidius*, een werk, onschatbaar voor elk die eenigen prijs stelt op deze beide wetenschappen of ze met vrucht beoefenen wil. Men bewondert op schier elke bladzijde 's mans gezond oordeel, scherpzinnig vernuft en fljnen smaak, zoowel als zijne zuivere taalkennis en geleerdheid; in één woord, dit werk is een rijke thesaurus criticorum poëtarumque. Het kwam voor de eerste maal in het licht te Amst. 1730, 4°. Frans van Lelyveld bezorgde van 1782-1788 te Leyden een fraaije uitgave van dit werk met aanteekeningen, en, na diens dood N. Hinlopen, in 4 dln. in gr. 8°.

In 1828 gaf mr. W. Bilderdijk te Amsterdam in het licht: *Korte aanmerkingen op de Proeven van taal- en dichtkunde*.

Ook schreef hij een *Brief wegens den ablativus absolutus*, geplaatst in de *Werk. der Maats. van Ned. Letterk*., D. IV (1772).

Groot zijn ook de verdiensten van Huydecoper omtrent de vaderlandsche geschiedenis en oudheidkunde. De sterkste proeven daarvan zijn zijne aanteekeningen op de *Rijm Kronyk* van Melis Stoke, waarvan hij in 1772 te Leyden een nieuwe uitgave in 3 d. 4°. en 8°. bezorgde. Jammer is het, dat zijne geschiedkundige aanteekeningen door zoo vele valsche stellingen (o.a. dat Holland nooit aan het keizerrijk leenroerig zou geweest zijn) en door het als onecht verwerpen van vele hoogst belangrijke charters ontsierd worden. Ook hebben kundigen opgemerkt, dat hij een veel te weelderig snoeimes aan de kronyk gebezigd heeft en wel gewenscht, dat het Hs. van Stoke door hem gevolgd was geworden.

Zegevierend zijn de geschiedkundige paradoxen van Huydecoper door Kluit bijna op elke bladzijde zijner *Historia Critica* wederlegd. Clignett heeft in een afzonderlijk werkje over deze Hss. ('s Hage 1823 8°.) overtuigend aangetoond, dat in de aanteekeningen van Huydecoper alleen door A, B en C handschriften bedoeld worden, terwijl U de uitgave van 1591 en T *Tander* of *het ander* beteekent, zijnde dit laatste hetzelfde ms. 't welk in de kantaanteekeningen op den eersten druk aangehaald wordt, maar 't welk Huydecoper nimmer gezien heeft. Doch hoe het zij; niet alleen de kritiek aan Stoke besteed, maar ook de rijke schat van opmerkingen des uitgevers, zoowel onder den tekst als afzonderlijk,

onder den titel van breedere aanteekeningen, bijvoegsels, verbeteringen en toegift, getuigen van ongemeene vlijt en schranderheid. Hij was ook de eerste die de onechtheid der *Rijmkronyk van Klaas Kolijn*, door v a n L o o n uitgegeven, heeft aangetoond.

Behalve deze heeft H u y d e c o p e r nog in het licht gegeven:

De Brieven van P.C. Hooft, *Ridder van St. Machiel*, *Drost van Muiden enz.*, Amst. 1738, fol.

Privilegien en Handvesten van Texel, Amst. 1745, 4°.

Ook is hij de schrijver van eene *Dissertatio de Pythagorae* Κυάμώ in *Misc. Observ.*, Vol. VI T. II p. 417-452.

Behalve de in vroeger gemelde Latijnsche gedichten vindt men er nog achter zijne overzetting van H o r a t i u s in ondicht en in de *Hist. Avondstonden* van v a n W i j n, D. I bl. 168, achter de *Poëmata* van d' O r v i l l e, p. 245.

Op *Cat. van Voorst* komt voor:

H u y d e c o p e r, *Mengelschriften. Een band afzonderlijk uitgegeven Lat. en Holl. Dichtstukken*, *waaronder zeldzaam voorkomen. Met het Portr. van Six van Hillegom door* H o u b r a k e n, 4°.

Hij was een der eerste leden der Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leyden.

Zie S a x e, *Onom.*, T. I. p. 29, T. VI. p. 693; J.P. d'O r v i l l e, *Animadv. ad Charitonem*, p. 609; P. B u r m a n, *Anthol.*, T. I p. 29; T. V. p. 274; L. S a n t e n i u s, *Delic Poët.*, p. 13; O u d e n d o r p, *ad Caesaris*, *Bell. Gall.*, L. I. C 27, § 14, L VI C. 15, § 2, p. 304; R e i t z i u s, *Belga Graecissans*, p. 174, 294; K l u i t, *Hist. Crit. Comit. Holl. ac Zel* pass. vooral ook T. I. p. 11, 441, 448; H o e u f f t, *Parn. Lat. Belg.*, p. 213; S c h o t e l, *de meritis B. Huydecoperi in linguam litterasque Belgicas*, in *Annales Acad. L.B.* 1829-1830; *Nieuwe Ned. Jaarb.* 1778, D. II. bl. 977; v a n E f f e n, *Holl. Spectator*, D. IV. bl 262, 263; *Vervolg op* W a g e n a a r, *Amsterdam*, p. 553; J. K o k *Bijvoegsel op Vaderlandsch Woordenb*, D. III. bl. 94; N G. v a n K a m p e n, *Geschied. der Ned. Lett en Wetens*, D. II. bl. 161, 196; S i e g e n b e e k, *Geschied. der Ned. Letterk*, bl 248, 324-326, 333; d e V r i e s, *Geschied. der Ned Dichtk.*, D. II bl. 129; W i t s e n G e y s b e e k, *Biogr. Anth. Crit. Woordenb*, o h w.; C o l l o t d' E s c u r y, *Holl. roem.*, D. III bl 41, A. III. bl. 265, D IV. (1) bl. 86, 87; W. d e C l e r c q, *Over den invloed der vreemde Letterk* enz., in *Verhand der 2de Kl. van het Koniukl. Nederl Inst.*, D. III.; J. B o w r i n g, *Iets over de Holl. Taal en Letterk.*, bl. 65; L u l o f s, *Toelicht. en Bedenk.*, bl. 43; S n e l l a e r t, *Schets eener Geschied der Vaderl. Letterk.*, bl. 174, 175, 183; *Lev. van Ned Mann. en Vrouw*, D. IX. bl. 36 37; V a n W i j n, *Hist. Avonds.*, bl 262; *Nieuwe Bijdragen tot opbouw der Vod. Letterk.*, D I bl. 336, D. II. bl 342; A. K l u i t, *Voorrede voor de Lijst der Geslachten* voor H o o g s t r a t e n enz., bl. 411 tot 420; B r e n d e r à B r a n d i s, *Taal- Dicht- en Letterk. Kabinet*, D II. St. II bl. 205; A. I J p e i j, *Geschied. der Ned. Tale*, D. I bl. 529-542; *Proeve van Oudheid- Taal- en Dichtkunde*, D. II. bl. 145; *Tweede Proeve*, bl 8 volgg.; *Tooneelkijker*, D. II. bl. 91; *Amstels Schouwtooneel*, D I. Nr. 3; *Schouwburg Nieuws*, D. I. bl. 342, D

II bl. 28; *Maendel bijdragen tot opbouw van Ned Tael- en Dichth.*, Nr 18; De Wind, *Bibl. der Ned Geschied.*, D. I. bl. 41, 511; Wagenaar in *Hedend Vaderl. Letteroef.*, 2 dln bl 14 volgg. (ook afzonderlijk); J Clarisse, *Berigt aang. twee fragm.*, *het eene van Maarland het andere van M Stoke*, in *Verhand. der Maats. van Nederl. Letterk*, D. II. St. II. (Leyd 1818, 8°.) bl. 185 volgg.; Schotel, *Lev van Alk.* enz, bl. 57-63, 290-296; E Zeydelaar, *Ned Spraakk.*, bl 193; Siegenbeek, *Verhand over de Ned Spell.*, bl. 83 A Kluit, *Vertoog over de tegenw. Spelling der Ned Taal vergeleken met de Spelling der Ouden*, in *Werken der Maats van Ned Letterk.*, D III. bl. 37, 38, 39; Bilderdijk, *Geslachtsl der Naamw*, D. I. bl 32 (Voorrede); Weiland, *Spraakk.*, bl 258; Bilderdijk, *Nieuwe Taal- en Dichtk Verscheidenh*, D. III. bl. 197-229; *Beoord van Mr. W. Bilderdijk's Nederl. Spraakl. door* Mr. J. Kinker, bl. 53, 765 enz; J A. Clignett, *Vertoog over het aantal handschriften door Huydecoper gebruikt enz;* Witsen Geysbeek. *Tableau d'Amsterdam*, p. 99; F. Hoogvliet, *Mengeld.*, bl. 149; P. Zweerts, *Gedicht.*, bl 280; Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt; Muller, *Cat. van Portr.; Jaarb. van het Kon Ned. Inst.* 1850, bl. 105; *Biogr Univ.* T. XXI. p. 93; *Kron. van het Hist Genoots*, D II. bl. 271, 328, 329; *Cat. der Bibl. van Ned. Letterk*, D I. bl. 149, 197, 207, 252, *b.* bl. 118, D II bl. 199; *Cat. van Voorst*, T. II. p. 79.

[Dr. Theodoor Cornelis Reinier Huydecoper]

HUYDECOPER (DR. THEODOOR CORNELIS REINIER) werd te Hoorn, waar zijn vader burgemeester was, den 13 Februarij 1805 geboren. Aan de hoogeschool te Utrecht ontving hij zijne vorming tot de Evangelische bediening en verkreeg hij de waardigheid van doctor in de godgeleerdheid, na het verdedigen zijner *Dissert. de solenni J.C. in urbem Hierosol. introitu* (Traj. ad Rhen. 1829, 8°). Zijn eerste standplaats was Woudenberg, van waar hij in 1834 naar Zutphen en in 1838 naar 's Hage beroepen werd. Voor het laatst predikte hij den 18 December 1864, toen hij door een beroerte getroffen werd. Hij ontving in October 1865 zijn emeritaat en ontsliep 16 Januarij 1866. Zijn ambtgenoot J. Moll sprak bij zijn graf en hield twee dagen na zijn dood een toespraak tot de gemeente, die uitgegeven is met den titel: *Laatste geloofsbelijdenis van T.C.R. Huydecoper*, *met een begeleidend woord van J.M.*, 's Hage 1866.

Op zijn graf te Eik en Duinen leest men *Hier rust een eere van Christus*. Zijn echtgenoot overleed kort voor hem, op een reis tot herstel zijner gezondheid ondernomen, te Gastein, bij Salzburg. Huydecoper was niet slechts een uitmuntend predikant en herder, maar ook een opregt christen en menschenvriend, die slechts voor anderen leefde en werkte. Sedert 26 October 1843 werd hem de zorg der stoffelijke belangen der Nederl. vereeniging tot afschaffing van sterken drank opgedragen. Hij was sedert de ziel der vereeniging ‘omdat hij zulk een voortreffelijk, naauwgezet, gemoedelijk mensch, zulk een waar christen was.’ Ter dienste dezer vereeniging heeft hij veel gear-

beid en schreef een menigte tractaatjes, sedert December 1846 vaak met H. geteekend.

In 1844 verscheen zijn *Woord van ernst en liefde*, door B o u g u r e L e F e b u r e in het Fransch vertaald, stukswijze in het *Journal de la Société du Monde Chrétien* overgenomen, in het Engelsch overgezet vult het de kolommen van de *Temperance Chronicle*. In 1846 werd het in een volksuitgave verspreid, in 1853 was een derde uitgaaf noodig. 'Het is een parel zijner letterkundige nalatenschap.' Van zijn stukje *Opmerking*, in 1866, 22 jaren oud, is reeds het derde tienduizendtal verspreid. Het *Koren en de Jenever* in 1847 naamloos uitgegeven is vijfmaal naamloos herdrukt. Zestien jaren na zijn eerste uitgaaf verscheen het met de ijzingwekkende opmerking, dat in ons klein landje in dien tijd wel 260 à 270 miljoenen aan uit koren gestookten drank zijn verslonden. Van zijne *Gesprekken voor Militairen over den Sterken drank*, uit de *Schuitepraatjes*, gelijk vroeger de min deftige titel luidde, werden twee duizend stuks in 1850 op ministeriele aanschrijving ten gebruike bij de regementen ingevoerd, en tal van exemplaren is er naar de veertig bibliotheken voor de Oost-Indische garnizoensplaatsen verzonden.

Hij vervaardigde ook de bijschriften onder de Hollandsche uitgaaf van de Engelsche gravuren van G e o r g e C r u i k s h a n k . Het in 4°. verschenen plaatwerk (*de Flesch*) viel zoo in den smaak, dat binnen den tijd van nog geen negen maanden zes oplagen noodig waren. Ook is hij de schrijver van *het huisgezin van vader Reinhard*. Doch wij kunnen alle door hem geleverde volksschriften en vliegende blaadjes, ook die hij schreef toen mr. A. B o g a e r s c.s. te Rotterdam, gesteund door een staathuishoudkundig advies van prof. A c k e r s d i j c k , zich tot de tweede kamer der staten generaal wendden, met het verzoek om maatregelen tot beperking van sterken drank verkoop, niet vermelden.

In den zesde jaargang (1851) der *Leerredenen*, *uitgegeven ter bevordering van Evangelische kennis en Christelijk leven* komt eene leerrede voor van H u y d e c o p e r , getiteld: *Christelijke beschouwing eener zonsverduisterinf* naar M a r c . XIII vs. 24*b* (bl. 167 volgg.), en in jaargang 1861 *Het woord van God*, *onder ons verkondigd*, *bevattende het onvergankelijke zaad der wedergeboorte*, naar I P e t r . I:23-25 (bl. 161).

Hij gaf zijne toestemming tot de uitgave van een zestal leerredenen die eerlang in een serie van onderscheidene Nederlandsche leeraars door den heer E v e r s z te Zeist zullen worden uitgegeven.

Zie *Stemmen voor waarheid en vrede Februarij* 1866; *Dr. T C R Huydecoper Een voorlezing door* J H e r m a n d e R i d d e r , *hoofdbestuurder der Nederl. Vereeniging tot afschaffing van Sterken drank*, 2de dr. 's Hage 1866.

[Jan Huidekoper]

HUIDEKOPER (JAN) werd den 3 April 1766 te Berlikum in Friesland geboren, ontving zijne eerste vorming op de kostscholen te Geertruidenberg en Alkmaar, bezocht de Latijnsche school te Oldenzaal en werd in 1782 leerling op het koopmanskantoor van de heeren H o p e en Comp te Amsterdam. Na zich in die betrekking met een schat van kundigheden toegerust te hebben, begaf hij zich naar Noord-Amerika, keerde na éénjarig verblijf naar Amsterdam terug, en vestigde zich aldaar in 1795 als koopman. In het volgende jaar werd hij tot lid van den municipalen raad van Amsterdam gekozen, welke betrekking hij vervulde tot de ontbinding van dezen raad door V r e e d e en F y n j e , maar in welken hij dadelijk weder zitting nam, toen die in 1803 werd hersteld. In 1804 verliet hij Amsterdam en vestigde hij zich te Breukelen op zijn buitengoed aan de Vecht. Zes jaren later, toen hij inmiddels tot directeur van den Levantschen handel was benoemd, keerde hij naar Amsterdam terug, en werd, kort na zijne aankomst benoemd tot commissaris van de groote visscherij en tot lid van de kamer van koophandel, welke laatste hij van 1821 tot 1824 als voorzitter bestuurde. In 1825 werd hij benoemd tot lid van de staten generaal, voor welke benoeming hij echter om gewigtige redenen bedankte; in 1827 tot lid van het Amortisatie Syndicaat, en, van de oprigting af, tot commissaris van het Amsterdamsche entrepôt-dok, en eindelijk zag bij zich in 1831 vereerd met het hooge vertrouwen dat de koning in hem stelde, door hem het commissariaat van hoogstdenzelven bij de Nederlandsche Handelmaatschappij op te dragen. In bijna al deze betrekkingen en nog anderen van minder groot gewigt, werd H u i d e k o p e r door een slepende ongesteldheid aangetast en op den 27 Januarij 1835 door den dood aan de maatschappij en de zijnen ontrukt. In 1829 werd H u i d e k o p e r ridder van den Nederlandschen Leeuw. Hij huwde in 1795 G e e r t r u i d a M a r g a r e t h a S t i n s t r a , en toen deze overleden was, in 1812, J a c o b a d e B i e .

Zie *Aanh. op het Woordenb. van* N i e u w e n h u i s ; K o b u s en d e R i v e c o u r t .

[Mr. Anne Willem Huidekoper]

HUIDEKOPER (MR. ANNE WILLEM) zoon van den vorige, werd op den 18 van Herfstmaand 1796 te Amsterdam geboren. Zijn eerste leermeester was zijn vader,

die van 1804 zijn verblijf hield op een buitengoed in de nabijheid van Breukelen. In 1808 werd hij, meer dan gewoonlijk toegerust, op de Latijnsche school te Utrecht besteld, waar hij bij den toenmaligen rector N i j h o f f inwoonde en van het verkeer en onderwijs van dien kundigen man veel nuts trok. In 1810, toen zijn vader zich weder te Amsterdam had gevestigd, verwisselde hij de Laiijnsche school van Utrecht met die zijner geboorteplaats en genoot aldaar nog twee jaren het onderwijs van den rector en hoogleeraar H. B o s s c h a . In 1812 werd hij als student bij het Amsterdamsche Athenaeum ingeschreven, en woonde, gedurende 7 jaren, de lessen van v a n S w i n d e n , v a n L e n n e p , C r a s en v a n R e e n e n bij, waarna hij in 1819 te Utrecht tot doctor in de beide regten, na het verdedigen zijner dissertatie *de jure accrescendi ex legibus Romanis* bevorderd werd.

Als pleitbezorger in zijne geboortestad optredende, verwierf hij zich wel den lof van groote kunde, onkreukbare eerlijkheid en strikte regtvaardigheid: doch de strengheid der zedelijke beginselen, welke, in alle opzigten, zijn gedrag bestuurden, zijne onbaatzuchtigheid en menschenliefde waren oorzaak, dat de regtsgeleerde praktijk hem wel groote moeite, maar weinig of geen geldelijk voordeel opleverde. Van daar dat men hem meermalen aanspoorde, om naar eene openbare bediening in zijn vak te dingen; doch zoo sterk was zijn afkeer van het ambtsbejag, dat hij ook hierin weinig scheen te zullen slagen. Eerst in 1832 werd hij, buiten zijn aanzoek, tot plaatsvervangend regter en twee jaren later tot lid der regtbank benoemd. Hoe hij deze betrekking gedurende zeven jaren vervulde, blijkt uit de aanspraak, waarmede de voorzitter der arrondissements-regtbank ter genoemde stede, mr. M.C. v a n H a l l , zijnen opvolger als lid dier regtbank, bij diens inleiding begroette, en welke, onder den titel van *Een woord over mr. A.W. Huidekoper* het licht ziet. Geheel buiten verwachting tot lid der staten generaal benoemd zijnde, deed hij afstand van zijne regterlijke betrekking. Hij overleed den 30 van Oogstmaand 1841.

De Grieksche en Latijnsche letterkunde was een geliefd voorwerp zijner oefeningen, en van de nieuwere talen waren weinige hem onbekend. Grondig vooral was zijne kennis der algemeene, en bijzonder ook der vaderlandsche geschiedenis en het kerkelijk regt in de Nederlanden. Duidelijke blijken hiervan zijn voorhanden in het even bescheiden als vrijmoedig vertoog *over het al of niet toepasselijke van het nog in werking zijnde wetboek van strafregt op de afgescheidenen van het Nederlandsche hervormde*

kerkgenootschap, (Amst. 1837) 2 stukjes, 8°., overgedrukt uit de *Bijdragen tot Regtsgeleerdheid en Wetgeving*, van de hoogleeraren den Tex en van Hall, D. XII, st. 2 en 3.

In de aardrijkskunde had hij slechts weinigen die hem evenaarden. Groote aantrekkelijkheid hadden ook voor zijnen echt vrijgevigen geest en mathematische studien. Volgens den boogleeraar Kaiser werkte hij een gedeelte der berekeningen uit, waardoor deze hoogleeraar de belangrijke uitkomsten der zonsverduistering van den 7 van Herfstmaand 1820 verkreeg, welke in de gedenkschriften van het koninklijk Nederlandsch instituut zijn opgenomen.

Hij was secretaris der plaatselijke schoolcommissie, lid der christelijke maatschappij tot zedelijke verbetering der gevangenen en sedert 1837 lid der maatschappij van Nederlandsche letterkunde.

Zie *Handelingen der Jaarl vergad. van de Maats. der Nederl. Letterk te Leyden* 1842, bl. 5 volgg.

[Pieter Huidekoper]

HUIDEKOPER (PIETER), burgemeester van Amsterdam, staatsraad in buitengewone dienst, kommandeur der orde van den Nederl. leeuw. Den 13 Mei 1850 werd hem, door een aantal ingezetenen een gouden eerepenning aangeboden. Hij overleed 4 Junij 1852 in den ouderdom van 54 jaren.

Van zijne hand bestaat:

Naamlijst van de inschrijvers op de toespraak bij het overhandigen van den gedenkpenning geslagen ter eere van den Edel Achtbren Heer Pieter Huidekoper, oud burgemeester te Amsterdam, m. afb.

[Jan van der Huye]

HUYE (JAN VAN DER) te Brussel geboren, beoefende de beeldhouwkunst, vestigde zich in 1669 te 's Hage en later te Amsterdam.

Zie Kramm, t.a. p, bl. 774.

[J.D. Huyer]

HUYER (J.D.) teekende o.a. *twee Zeetjes met vaartuigen* in kleuren. Zij behooren tot de goede kunst. In den aanvang dezer eeuw woonde hij te Leyden.

Zie Kramm, t.a.p.

[Andreas Huygelmumzoon]

HUYGELMUMZOON (ANDREAS).

In 1597 gaf Ubbo Emmius te Groningen in het licht:

Grundik Bericht von der Lehre des Ersz-Kelzers David Joris, Groningen 1597.

Twee jaren later in het Hollandsch overgezet en te Middelburg uitgegeven.

Tegen dit geschrift verscheen:

Wederlegginghe van de grove onbeschaemde unde tastelicke

logenen van Ubbo Emmius, *rector der schoelen tot Groeningen*, *by hem in druck uytghegeven tegen het leven unde leere van David Jorissoon. Mitsgaders ook ontdeckinghe der Loghenen unde onwaerheden by Casparum Greuinchovium oder Swerinchuysen unde andern laesteraers jeghens denselven D.J. tegen der warheyt uytgegheven Durch D. Andr. Huygelmumzoon met waerheyt wederlecht*, *Psal.* 31:19. *Ghedruckt in den jare* 1600 in kl. 8°.

E m m i u s beantwoordde dit geschrift met:

Den David Jorischen geest in leeven en leere, *breeder ende widtloopiger ontdeckt ende grondtlyker verclaert teghens de vermomden schaemtlozen D. Andreas Huygelmumzon. Door Ubbonem Emmium der schoole tot Groeningen Rectors gedaen*, *Darmede hy syn voorige uitgegevenen Berigt van demzelven Gheeste bewyst ende verdedigt*, *ende Huygelmumszoons valsche beschuldigingen in syne wedderlegginge ende Byvoegsel wederlegt*, *Math.* 7:15, 's Hage, 1613, 8°.

Te vergeefs deed E m m i u s onderzoek naar den persoon die zich onder den naam van H u y g e l m u m verschool.

Zie E.J.H. T j a d e n , *Das gelehrte Ost-Friesland*, 3er B S. 92, 93, 147; B a u m g a r t e n , *Nachrichten von einer Hallischen Bibliothek*, B.V. Nr. 545, S. 249.

[Adam Huygen]

HUYGEN (ADAM) zoon van H e r m a n H u y g e n , burgemeester van Doesburg, en A g a t h a K a l d e n b a c h , werd te Doesburg in 1615 geboren, bekleedde aldaar de betrekkingen van secretaris en later van burgemeester, was raadsheer bij den vorst van Nassau en drossaard van de Hoogheid Wisch. Als regtsgeleerde heeft hij zich bekend gemaakt door zijne *Advizen* en als geschied- en oudheidkundige door zijne *Beschrijving van Doesburg*, door S l i g t e n h o r s t geprezen, en door mr. C o r n . W a l r . V o n c k in het licht gegeven met den titel: *Beschrijving van het Begin*, *Opkomst en Aanwas der Stad Doesburg* enz., Nijmegen 1754, 4°., 1761, 4°. (2de dr.) met een belangrijke voorrede. Zijn sterfjaar is onbekend, doch volgens S c h o m a k e r leefde hij nog in 1681.

Zie V o n c k , t.a.p., *Voorrede*, bl. XCVII en volgg.; *Consult. en Advizen*, bl. 621 en over het gedrag van H e r m a n en A d a m in 1672; A. M o n t a n u s , *Lev. van Willem* III (Amst. 1703 8°), D. I. bl. 213-215; Dez., *Lev. en Beschrijv van Willem Hendrik* (Amst. 1677) bl. 279; S l i c h t e n h o r s t , *Geld. Geschied.*; P a q u o t , *Mém.*, T. I. p. 585.

[Jan en Pieter Huygen]

HUYGEN (JAN en PIETER) broeders, beide dichters uit de 2de helft der 17de eeuw. J a n H u y g e n gaf afzonderlijk:

Stichtelyke Rijmen op verscheyden Stoffen, *Hier in order*

gesteld, *in Twee deelen. Met schoone kopere platen* (van Jan Luiken). Amsteldam 1733, kl. 8°.

Of er vroegere uitgaven van bestaan is mij niet gebleken. Deze rijmen zijn uitgegeven onder den titel:

Pieter en Jan Huygen, *de Beginselen van Gods Koninkrijk in den Mensch*, *benevens eenige Rijmen*, waarvan ook zeker vroegere uitgaven bestaan dan die van Amsterdam 1738, 1740, daar de voorrede gedagteekend is Amsterdam 10 Augustus 1689. Beide dichtten in den geest van Luiken, doch deze overtreft hen verre.

Zie Witsen Geysbeek, *Piogr. Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 438; Abcoude, *Naamr*, bl 177, *Aanh.*, bl. 104.

[Jan Huygen]

HUYGEN (JAN) raadsman der stad Hamburg, vriend van de Hollandsche vrijheid, gemeenzaam met de vlugtelingen en, schrijft Brandt, 'geschapen in tijden en wijlen 't Amsterdam op 't kussen te raeken.' Hij vermaande Egbert Roelofszoon en Adriaan Pauw op het punt als ballingen hun vaderland te verlaten 'sich wel te wachten voor den klip waar sich die van Hamburg en andre Oostersche steden aen verseilden en niet te gedogen dat sich de predikanten verder dan met hun prediken souden bemoeijen.'

Zie Brandt, *Hist der Ref.*, D. I. bl. 593.

[Herman Huygen]

HUYGEN (HERMAN) waard te Gouda. In zijne woning werd in 1620 eene vergadering der Remonstranten gehouden, die door soldaten uiteen werd gejaagd. Huygen werd gevangen gezet en uit de stad gebannen.

Zie Brandt, *Hist. der Ref.*, D. IV. bl 369.

[Wouter Huygen]

HUYGEN (WOUTER). In 1622 werd in zijn huis op 't Oude Hoofd te Rotterdam een vergadering van Remonstranten gehouden, hij gevangen genomen en in een boete van *f* 200 verwezen.

Zie Brandt, *Hist. der Ref.*, D. IV. bl. 701.

[Christiaan Huygens]

HUYGENS (CHRISTIAAN), werd omstreeks 1555 te Ter Heiden bij Breda na zijns vaders dood geboren, genoot zijne opvoeding te Breda, studeerde te Douay, deed aan zijn vaderland en het huis van Oranje gewigtige diensten.

Hij werd in het zeven en twintigste jaars zijns ouderdoms secretaris van Willem I en vervolgens van den raad van state. Bij de overgaaf van Nijmegen aan prins Maurits bewees hij, schoon aldaar krijgsgevangen, deze stad gewigtige diensten.

H o o f t verhaalt een trek van moed en beleid van dezen wakkeren man, met het opligten

van het kind van Willem Jansz. van Hoorn, dat zich als gijzelaar in het huis van den Spaanschen gezant te Londen bevond, waarvoor hij door den prins met een gouden gedenkpenning beschonken werd.

Hij overleed den 7 Februarij 1624, na eene ziekte van omtrent 7 weken en werd den 11 in de Groote Kerk, achter het koor, met veel plegtigheid ter aarde besteld.(1)

Hij huwde 5 September 1592 Suzanna Hoefnagel, zuster van den verdienstelijken schilder Joris Hoefnagel, den 28 October 1561 te Antwerpen geboren. Zij stierf den 16 Mei 1633. Haar testament vindt men bij Schinkel, *Nadere bijzonderheden omtrent C.H. en zijne familie*. Haar zoon Constantijn ontving den 23 van diezelfde maand de tijding van haar overlijden te Rijnbeek. *Het derde boeck der ledige uren*, *daarin meest Bibelstoffen*, is aan die moeder opgedragen.

Uit dit huwelijk sproten vier kinderen, Maurits, Constantijn, Geertruid en Constance. Maurits huwde te 's Hage met Petronella Campen, dochter van Jacob Campen, gecommitteerde raad van Zeeland, en van Maria van Reigersbergh. Zij hertrouwde met Johan Eyckbergh, secretaris van den raad van state. Hij werd de opvolger van zijn vader, nadat deze dien post 50 jaren had bekleed. Zijne dochter Martha Maria huwde Henrik baron van Utenhove, heer van Ameliswaard. Zijn broeder Constantijn gewaagt bl. 100, 101 van zijn *Vita propria* van zijn overlijden. Beide dochters huwden, de eerste met Philips Doublet, heer van St. Annelant, en de laatste met David Leleu de Wilhem, raad van den prins van Oranje in den hove van Brabant. Constantijn wijdde haar zijne *Heures oisives*, *livre second*, *qui contient les efforts Francois et Italiens* of *Otiorum libri* II.

Zie Hooft, *Ned. Hist.*, bl. 778; Witsen Geysbeek, *Anth. Biogr. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 430; Huygens, *de Vita propria*, p. 84 seqq; Schinkel, *Nadere Bijzonderheden*, St. I. bl. 78, St. II bl. 1, 2, 34.

[Constantijn Huygens]

HUYGENS (CONSTANTIJN) heer van Zuilichem, Zeelhem en Monnikenland, tweede zoon van den vorige, werd den 4 September 1596 te 's Hage geboren.(2)

(1) *Vita propria*, p. 86.

(2) De stad Breda en Justinus van Nassau waren zijne peters. Zie Schinkel, *Peterschap van de Stad Breda over C.H.*, in *Nad. Bijz.*, St. II. Huygens was het, die Frederik Hendrik den raad gaf, om Breda met een illustre school te begiftigen en gaf zich veel moeite om die school in aanzien te doen toenemen.

Zijne ouders gaven hem een uitmuntende opvoeding, waartoe hun onbekrompen vermogen hen in staat stelde en hij beantwoordde volkomen aan de verwachting, die men van hem koesterde. Vroeg leerde hij reeds zingen, de cither en guitar spelen en van mr. B r o u a r t de Fransche taal. Zeven jaren oud begon hij het Latijn te leeren onder zijn gouverneur J o h a n n e s D e d e l, en naauwelijks kon hij een volzin Latijn zamenvoegen of hij begon reeds te dichten. Vervolgens leerde hij ook Grieksch, Engelsch, Italiaansch, Spaansch en onder G e o r g e E g l i z e m i u s, een Schot, die zich te 's Hage gevestigd had, de logica en philosophia physica, voorts den wapenhandel en schermkunst, paardrijden, dansen, worstelen en springen, schaatsrijden, zwemmen, de schilderkunst in olieverw en miniatuur en het teekenen met de pen, het boetseren onder H o n d i u s, de rekenkunst onder S a m u e l C l o t i u s en de wiskunde. Na zeven jaar aan D e d e l s zorg te zijn toevertrouwd, onderwees hem de raadsheer J. Z u e r i u s, zijn oom, in de beginselen der regtsgeleerdheid.

Hij oefende zich vervolgens een jaar in dit vak aan de hoogeschool te Leyden, waar hij vriendschap sloot met D. H e i n s i u s, en die hij verliet na het verdedigen eener *Disputatio de Fide jussoribus*. Te 's Hage weder gekeerd, bezocht hij steeds de rolle, doch het blijkt niet dat hij zelfs als advokaat gepleit heeft.

Toen hij achttien jaren bereikt had, deed zich eene geschikte gelegenheid op, om hem voor het hofleven, waarvoor zijn vader hem scheen bestemd te hebben, voor te bereiden. De Engelsche gezant, D u d l e y C a r l e t o n, nam hem met zich naar Engeland. Te Londen bezocht hij C a r o n, B u r l a m a c h i, M. A n t o n i s d e D o m i n i s en werd hij den koning voorgesteld. Met M e e t k e r k e n, B r a s s e r en den schilder G e y n bezocht hij Oxford, in gezelschap van den ridder H e i d o n Cambridge en met de Engelsche godgeleerden, die zich naar de synode van Dordrecht begaven, keerde hij naar het vaderland terug. In 1619 vergezelde hij als secretaris van A e r s s e n s v a n S o m m e l s d y c k naar Venetie, waar hij van de republiek met een gouden halssieraad werd vereerd. Hij moest echter, op bevel zijner ouderen, zonder Rome, Napels en Florence gezien te hebben, hetgeen hem zeer smartte, dadelijk terugkeeren. Bij zijne terugkomst (7 Aug. 1620) in het vaderland, vervaardigde hij het opschrift voor het praalgraf van W i l l e m I te Delft, en werd hij tweemaal kort na elkander, eerst met nog 5, vervolgens met nog 2 gezanten, als secretaris van het gezantschap

naar Engeland gezonden. Hij was toen 26 jaren oud, en Aerssens legde in een brief aan zijn vader een schitterend getuigenis van zijne bekwaamheden af. (Schinkel *Nad. Bijz.*, St. II. bl. 12);

Gedurende het eerste gezantschap werden de gezanten door den koning tot den ridderstand verheven en ontving hij een gouden halsketen. Hij sloot toen vriendschap met Raphael Thorius en Cornelis Dribbel. Toen hij voor de tweede maal met het gezantschap vertrok, sloeg koning Jacobus hem ridder en gaf hem den degen, met welken de plegtigheid was verrigt, ten geschenke. Hij trad in vriendschappelijke betrekking met de familie van den ridder Robert Killerey.

Na den dood van prins Maurits volgde hij, men vermoedt op voordragt van Louise de Coligny, wiens gunsteling hij reeds in zijne kindschheid was, (26 Oct. 1630) als raad en rekenmeester, in plaats van Tuningius, en vervolgens als geheimschrijver (8 Mei 1632) van Frederik Hendrik op. Twee en zestig jaren bekleedde hij dien post met allen ijver en trouw, onder drie stadhouders, namelijk Frederik Hendrik, Willem II en Willem III, en bewees in die betrekking gewigtige diensten. Menigmaal vergezelde hij den eersten prins in het leger en was hem zeer nuttig in het ontcijferen van 's vijands onderschepte brieven.

Na den dood der kroonprinses van Engeland, weduwe van Willem II, zond Amelia van Solms hem meermalen als gezant naar verschillende hoven, zoo als naar den aartshertog Leopold van Oostenrijk en zijn opvolger Johan van Oostenrijk te Brussel, en aan Lodewijk XIV te Parijs. Hier bleef hij vier jaren en handelde hij wegens de teruggave van het prinsdom Oranje. Van daar begaf hij zich tweemaal naar Karel II, koning van Groot-Brittanje. Ook hier bepleitte hij den zoo geregten eisch van 't stamhuis van Oranje. In 1665 nam hij in naam van zijn meester er bezit van, bragt kort daarna het bestuur van 's prinsen bezittingen in Zeeland op een vasten voet en had de hand in de benoeming van Willem III tot eersten edelman, hetgeen den grond legde tot zijn latere verheffing tot stadhouder. Huygens was hoveling, doch echter niet in dien zin dat hij een blinde dienaar van zijne meesters was; zelfs bestond er tusschen hem en Willem III eene merkelijke verkoeling. Estrades noemt hem een Franschman in zijn hart.

Behalve de eer, die hem door Jacobus I bewezen werd, genoot hij ook die van door Lodewijk XIV tot ridder van St. Michiel benoemd te worden. Den 27 Fe-

bruarij 1633 overhandigde hem Beringamus die orde, en toen de koning een 12 Januarij 1665 de orde met nieuwe statuten begiftigde, waarbij bepaald werd dat voortaan het getal ridders niet hooger zou mogen zijn dan honderd, stond Huygens onder dat honderdtal de derde in rang (Schinkel, t.a.p., bl. 29, 39-41.)

Huygens zelf een geleerde, stond in letterkundige betrekkingen met de voornaamste geleerden en dichters van zijn tijd en sloot met sommigen zelfs naauwe vriendschap. Met Cats, wien hij zijn *Kostelick Mal* opdroeg, Hooft, Barlaeus, Vossius, Wicquefort, A.M. Schuurman de dochteren van Roemer Visscher en een reeks van anderen hield hij briefwisseling en wisseling van gedichten. Hoofts vrienden waren de zijnen en bezochten elkander zoo op Muiden als Hofwijck. Meer dan 50 jaren mogt Huygens zich de genoegens herinneren op het laatste gesmaakt.

Onder zeer vele andere loftuitingen schreef Hooft hem ergens toe ‘een inborst gezoogd met den room der zinlijkste reden en een vernuft doorzult in het merg der heusche konsten en achtbaarste wetenschappen’.

Bijna in geen wetenschap was hij een vreemdeling, en hoe uitnemend hij de kunsten beoefende kunnen zijn uitgegeven en onuitgegeven werken getuigen.

Reeds in zijn prille jeugd vervaardigde hij in oude en nieuwe talen gedichten, van welke hij sommige in het licht gaf.

Op zijne reizen bleef hij met dezelfde lust de poëzy beoefenen en greep hij elke gelegenheid aan om te zingen, onverschillig in de Latijnsche, Fransche, Italiaansche, Spaansche of Nederduitsche taal. Vele van deze werden in allerlei formaat gedrukt; doch in 1625 (niet in 1644 gelijk Siegenbeek wil) verscheen zijn eerste dichtbundel in 4°., waarin de meeste der gemelde waren opgenomen met den titel: *Constantini Hugenii*, *Equitis*, *Otiorum Libri Lex*, *Poëmata varii sermonis Itili Argumenti* (Hagae, Amst. 4°., *Typis* Arnoldi Meuris), met een Lat. opdragt aan zijnen onvergelijkelijken vriend Daniel Heinsius, en zijn afbeelding door W. Delft naar Miereveld met een onderschrift van D. Heinsius en lofdichten van Barlaeus, Westerbaan, Reael, Vondel, Burch en anderen. De bundel bevat: *Farrago-Latina*, *Efforts Francois et Italiens*, *Bibel-stoff*, *Kostelick Mall*, *Voorhout*, *Stedestemmen*, *Charaeteres of Pointen van als*. Hij werd in 1644 gevolgd door een verzameling Latijnsche gedichten, door C. Barlaeus uitgegeven, en na de uitgave van verschillende kleinere gedichten verscheen eindelijk in 1658 zijn *Korenbloemen*, in 1672 herdrukt. In dezen

laatsten bundel zijn de voornaamste gedichten in verschillende talen (uitgenomen de Latijnsche) opgenomen.

Als Latijnsch dichter werd hij door zijn tijdgenooten op eene hoogte gesteld met de grootste zangers. Scriverius vergelijkt hem met Janus Secundus. Barlaeus verheft zijn scherpzinnigheid, vernuft, zeggingskracht, rijkdom en sierlijkheid van woorden. Van de overdreven lofspraken door Borrichius op hem gehouden zwijgen wij. De critici van onze eeuw stellen Huygens op een vrij lager trap en Peerlkamp schrijft: ‘sed Morhofius medium quiddam tenuit, et agnoscens multa Epigrammata egregia, addit, tamen acumina interdum esse affectala et frigidiuscula Mihi ita videtur Hugenio quominus exellens poëta fieret, natura non obstitit, sed natura sine arte et exercitatione parum valet’.

Peerlkamp gaf Huygens geschrift *De vita propria*, op 83jarigen leeftijd geschreven, in het licht.

Even als in zijne Latijnsche verzen is Huygens in zijne Nederduitsche stroef, hard, doorgaans duister, een tegenvoeter van den zoetvloeijenden, woordenrijken en niet zelden langwijligen Cats, die bij hem in zinrijkheid en rijkdom van gedachten niet halen kon, doch daarentegen mist hij weder de kracht en verbevenheid van Hooft en Vondel en heeft iets eigenaardigs, dat, als men het wel weet te vatten, dit alles op een andere wijze rijkelijk vergoedt. De ruimte voor dit artikel bestemd veroorlooft geen verdere uitweidingen en wij vergenoegen ons naar de hierachter gevoegde bronnen te wijzen. Tot in zijn hoogen ouderdom bespeelde Huygens de citer. Hij had zulks in zijn jeugd voor koning Jacobus gedaan en op dit spel zelfs een Latijnsch gedicht vervaardigd en de Psalmen voor dit speeltuig ten gebruike in het leger op muzijk gebragt en te Parijs uitgegeven. Op 83jarigen leeftijd schree hij (volgens de overzetting van Loosjes):

> ‘Met de eigen vlugheid en bevalligheid in 't spelen;
> Blijf ik de snaren nog van mijnen citer streelen’.

De vita propria, p. 145.

In zijn testament vermaakte ‘hij zijne menigvuldige compositien en allerhande soorten van musique en wat hij van die materie van anderen had vergaedert’ aan zijn zoon Christiaan (*Testament van C.H.* bij Schinkelf t.a.p. st. 1. bl. 43). Schoon hij in latere dagen de schilderkunst niet meer beoefende, bleef toch zijn liefde voor die kunst, daar hij een kostbare verzameling schilderijen en prentkunst bezat (Schinkel t.a.p. bl. 81). Hij bragt zijn laatste levensdagen deels in zijn huis, op den hoek

van 't plein te 's Hage (t.a.p.), deels op het door hem gebouwde en zoo meesterlijk bezongen Hofwijck door.

Behalve Hofwijck is nog een nuttig gedenkstuk aanwezig van zijne prijzenswaardige werkzaamheid, de Zeestraat van 's Gravenhage naar Scheveningen, volgens zijn ontwerp in 1663 aangelegd, en in een afzonderlijk dichtstuk geestig bezongen. Het tolhek aan den ingang is als het ware een triomfboog van 's mans edele zucht om anderen nuttig te zijn.

Bij gelegenheid van den twist over het gebruik van het orgel bij de eeredienst der Hervormden, werd Huygens door zijnen niet min godsdienstigen als muzijkalen zin genoopt zijn gevoelen over deze zaak opentlijk te doen kennen. Hij deed zulks in het hoogst belangrijk geschrift, getiteld: *Ghebruik of onghebruik van 't orghel in de kerken der Vereenigde Nederlanden*, in het jaar 1640 voor de eerste maal te Leyden gedrukt. Het vond ruimschoots goedkeuring en heeft buiten twijfel veel er toe medegewerkt om in de denkwijze nopens het orgel in ons vaderland eene geheele omkeering te weeg te brengen. Huygens schijnt het daarop ook met opzet te hebben toegelegd. Daartoe deed hij de brieven het licht zien, welke hem door vele aanzienlijken en geleerden over zijn boek waren toegezonden. Zij kwamen uit onder den titel: *Respensa prudentam ad auctorem Dissertationis de organo*, *in Ecclesiis confoed. Belgii ordine quo missae fuerant*, L.B. ex officina Elzevir, 1643. Zij zijn van Casparus Sreso, Eliazar Lotius, predikanten te 's Hage, van Pieter Cornelisz. Hooft, Marcus Zuërius Boxhornius, Daniel Heinsius, Casparus Barlaeus, Adolphus Vorstius, Gisbertus Voetius, G. Grotius, Lodivicus de Dieu, Alb. Joachimi, Abraham Heydanus, Joh. Beverovicius, J. Forestus, Jacobus Golius, Joh. Polyander à Kerckhoven en J.L. Calendrini. Achteraan is gevoegd een: *Extract uit de resolutie der Kercken-Raeds van 's Gravenhage*, gehouden den 20 Dec. 1641.

Huygens had den ouderdom van 30 jaren bereikt, toen hij, het ongehuwde leven moede, zich eene echtgenoote koos. Reeds vroeger had hij Susanna van Baerle leeren kennen. De huwelijksvoorwaarden werden 24 Febr. 1627 te Amsterdam geteekend.[1] Deze Susanna was, niet gelijk velen beweerden de zuster of dochter van Caspar van Baerle, maar eene dochter van Jan Hendr. z. van Baerle en Jacomina Hom. Hare beide zusters

(1) Zijn huwelijk werd bezongen door Barlaeus, Z. Barlaei, Lib. III. *Heroici*, p. 383 seq.

Ida en Sara waren gehuwd met zonen van Frederik van Dorp, gouverneur van Tholen. Ida met Arend van Dorp, ridder, admiraal van Holland; Sara met Philips van Dorp, raad en hofmeester van den prins van Oranje. Haar broeder David van Baerle had bij zijne beide vrouwen Sara van Erp en Rachel Godin, verscheidene kinderen, waarvan nog heden afstammelingen bestaan (Schinkel t.a.p., bl. 8). Op den 13 Maart 1637 beviel Susanna van een dochter, en overleed twee maanden later (10 Mei 1687). Hij zelf schetst wat hij aan haar verloor in zijn *Vita propria* p. 97. Zes dagen later werd zij met grooten luister en groot gevolg begraven en op den dag daarna, den 17 Mei, betrok hij met zijne vijf kinderen en zijne nicht Catharina Zuerius, die 31 jaren zijne huishoudster was (zij stierf 29 Oct. 1668 te Breda) zijne nieuwe woning.

Van deze vijf kinderen waren vier zonen en eene dochter. Constantijn en Christiaan volgen; Lodewijk, meestal N. Huijgens genoemd, was afgevaardigde in het Edelm. collegie ter admiraliteit op de Mase, huwde Jacoba Teding van Berkhout, waarbij onder anderen een zoon, Constantijn genaamd, die tot echtgenoote nam Philippina Doubleth, dochter van Philips Doubleth en Susanna Huygens, zijne tante. Uit dit huwelijk werd Susanna Louisa Huygens geboren, die de echtgenoote werd van den baron van Wassenaer, heer van Ruiven. Zij was de laatste telg van dien naam van den grooten Constantijn Huygens.

Philip Huygens vertrok, twintig jaren oud, den 9 Maart 1656, in het gevolg der afgezanten van onzen staat uit 's Hage naar Zweden en overleed 14 Mei 1657 te Mariaberg. Schinkel deelt een eergedicht mede, bij die gelegenheid aan Huygens door Volkert van Oosterwijk (zie dit art.) gezonden, 20 April 1660.

Susanna trad in het huwelijk met haren neef Philips Doubleth, zoon van Philips Doubleth, heer van St. Annaland, en Geertruid Christiaansdr. Huygens, hare tante. Uit dit huwelijk werden, behalve Philippine, de vrouw van haren neef Constantijn Huygens, de jonge, nog een zoon Philips en eene dochter Constantia Theodora geboren. De laatste trad in den echt met Matthijs Hoefft, heer van Oijen en Onsenoort; de eerste, die heer was van Moggershil, met Herta Quarles. Beide hadden een talrijk nageslacht (Schinkel t.a.p., bl. 25-34).

Constantijn Huygens scheidde te 's Hage, den 28 Maart 1687, in den ouderdom van 90 jaren en 6 maanden uit dit leven, even gelijk de verzadigde gast, schrijft Peerlkamp, van tafel opstaat. Den 4 April werd hij met een statie van 14 à 15 rouwkoetsen, door vele flambouwen verligt, in de groote of St. Jacobskerk begraven. Timareten deelt zijn grafschrift mede, dat echter niet meer aanwezig is. Na zijn dood verscheen een bundel lijkdichten in 4°., getiteld: *Lijkdigten op het afsterven van den WelEdelen Heere C.H. enz.*, te 's Hage 1687, 4°. In dezen bundel, thans hoogst zeldzaam, vindt men o.a. Lat. en Ned. gedichten van F. Plante, P. Francius, J. Vollenhoven, Jac. Pinetonus à Chambruno, Janus Brouchusius, J. Brandt, IFlad à Ghilde Hagiensis, G. Gordon de Graeuw, Romane, K. Verlove, Sylvius, H. Angelkot, Chr. Pierson, J. Bredenburch. Meermalen is hij afgebeeld o.a. door W. Delff naar Mich. Miereveld. Het stelt hem op 27jarigen leeftijd voor, onder aan 6 Latijnsche dichtregelen van D. Heinsius, door Paul Dupont (Pontius), naar A. van Dijck, hem op 32jarigen ouderdom voorstellende. Acht jaren later heeft van Dijck een tweede portret van Huygens geschilderd, op welk doek, in schildvormige, door bloemen omgeven, medaillons, tevens de portretten zijner vijf kinderen voorkomen, die de beeldtenis van hun vader als een krans van bloemen omringen. Onder aan deze schilderij liet Huygens plaatsen *Ecce haereditas Domini*. Voorts door C. de Visscher, na een teekening van Christ. Huygens, 1657, en anderen door Muller opgenoemd. Hij schreef:

Otiorum libri sex. Poëmata varii sermonis, *stili*, *argumenti*, Hagae comit. 1625, 4°., Harl. 1634, 12°., 1640 langw. form., 1643, 12°.

Ses boecken van de ledighe uren, 's Hage 1625, 4°., Haarl. 1641, 12°., Amst. 1641, 4°., 1644, 4°.

Momenta desultoria edente C. Barlaeo, L.B. 1644, Hagae 1655.

Korenbloemen, *Nederl. gedichten*, 's Hage 1658, m. pl. en portr. door C. de Visscher, 4., Amst. 1672, 4°., met portr. door Bootelingh, (volledigste uitgaaf), met *Aanteek. van mr.* W. Bilderdijk, Leyd 1824, 6 dln. 12°.

Larmes sur la mort de Maurice 1617.

Herdersklachten, 1618.

Verclaringh der XII *artyckelen des Christelicken Geloofs*, s Hage 1619, 4°. (3 uitgaven).

Christelijke bedenckingen over de Thien Geboden des Heeren. Tot vervolgh op voorgaande Verclaringhe enz, 's Hage 1619.

't Costelick Mal, Middelb. 1622.

Batava Tempe, *'t Voorhout van 's Gravenhage*, 1622, *met eene omschrijv. en aanteek. door het Leeuw. genootschap Constanter*, Leeuw. 1824, in *ms.* op *Cat. mss. J. Schouten*, bl. 47.

Heylige dagen, *Nieuwe Jaers-gift aen Vrouw Leonore Hellemans*, *Drostinne van Muyden; uitgegeven door* C. B a r l a e u s 1645, fol. - J. Z o e t , *Geestelikke Doorzichten* op *C.H. Heyl. dagen*, *benevens een Karsdagh aan denzelfden*, Amst. 1641, 4°.

Eufrasia. Oogentroost aan Parthenina, *bejaerde maeghd*, *over de verduysteringh van haar één oog*, Amst. 1651, 12°. ib. 1653, 3de dr. ib. 1690. (C. H u y g e n s aan T e s s e l s c h a d e).

Vitaulium, *Hofwyck*, *Hofstede van den Heere van Zuylichem*, 's Grav. 1653.

Tryntje Cornelis Klacht, 's Hage 1657, 4°.

Het hs. hiervan op *Cat. J. Schouten*, ms. bl. 47.

Gebruyck of ongebruyck van 't Orgel in de kerken der Ver. Ned., Leyd. 1641, 12°., Amst. 1660, 12°. *Verrijkt met eenighe zanghen*, *J.J. Calckman*, *Antidotum*, *tegen-gift van 't gebruyck of ongebruyck van 't orgel in de kercken der Vereenigde Nederlarden*, 's Grav. 1641.

Geestelike Zinnebeelden, 8°. m. pl. (volgens A b c o u d e , *Naamr. Aanh.*, bl. 104).

De Zeestraet van 's Gravenhage en Scheveningen, 's Hage 1667, 4°., Amst. 1711, 4°., *naar de hedend. taal en spelling gewijzigd en met eenige aanteek. door mr.* J.G. L a l a u , Leyd. 1838.

De herstelde Prins, *Stadt-h. ende kap. Gen. van de Vereen. Nederl. enz. tegens de boekjens Interest van Hollandt en Stadt-houderl. Regeringe in H. enz*, 1663.

Bruiloftsdichten, 1683.

De Vita propria sermonum inter liberos libri duo (Carm. Lat.) *primum ed. et annot.* P. H o f m a n P e e r l k a m p ; ook met de vertaling in Nederd. verzen door A. L o o s j e s , Haarl. 1817, 8°.

Cluyswerk, *voor het eerst uitgegeven door dr.* W.J.A. J o n c k b l o e t *met* H. B e y e r m a n 's *voorl. over dit dichtstuk*, 's Grav. 1841, 8°. De voorlez. van B. is afzonderlijk gedrukt in *Vad. Lett. Maart* 1842, Nr. 3.

D'Uytlandige Herder, *'T Kostelick Mal*, *'t Voorhout*, *Mengelingen* (1618-1623), en *Daghwerck. Met Inleiding en Aanteekeningen van dr.* J. v a n V l o t e n , Nr. 79, 80 van het *Klassiek Letterkundig Pantheon* bij R o e l a n t s te Schiedam.

Men vindt gedichten van hem in de *Bloemlezingen van L.v. Santen* (*Deliciae poëtic.* p. 51, 189, 318, 319-330), in *Bloemen uil verscheiden Poëtische werken enz. hs.*, (*Cat. mss. J. Koning*, bl. 27); *Apollo's Harp*, *bestaande in Nederd. Mengeld.*, Amst. 1638; *Verscheyde Nederduytsche Gedichten van Grotius*, *Hooft*, *Barlaeus*, *Huygens*, *Vondel en anderen*, Amst. 1659; *Klioos kraam*, *vol verscheiden gedichten*, *d' eerste opening*, Leeuw. 1656; *De tweede opening*, Leeuw 1657; M. Siegenbeek, *Proeve van Nederd. Dichtk. uit de* XVIIde *eeuw*, Leyd. 1823; Visscher, *Bloemlezing uit de beste schrijvers der Nederl. dichters*, D. II, bl. 64 volgg.; Witsen Geysbeek, *Epigr. Anthol.*, bl. 66; Alberdingh Thym enz.; Brieven van en aan hem van Hooft; (*Brieven*, *nieuwe vermeerd. uitg.*, Leyd. 1857, 4 d.); Barlaeus, *Epp.*, p. 160, 167, 701; Balzac, die hem de critiek van den *Herodes Infant.* van Heinsius (*Lettres choisies du Sr. de Balzac*, Amst. 1673 p. 153) opdroeg; A.M. Schuman (*Opusc.*, P. Schinkel, t.a.p. st. II. bl. 21-23); Mersenne, Descartes, Vossius, Erycius, Puteanus, onder de *Epp.* dezer geleerden uitgegeven; P. Francius, (*Posthuma*, No. 28, 33, 56, 58); V. Fabricius, (*Epp.* p. 282, 284, 304, 360); in A. Alciati, *Tract. contra vitani monast. Acced. Epp. Hagae comit.* 1740, 4°., *ed* A. Matthaeo; P. Burmanni, *Syll. Epp.*, III, p. 869, 878, 879; Briefwisseling tusschen Wicquefort en Barlaeus (Lat. en Fr. Amst. 1696); Baeck, Barlaeus, G. Brandt en P.C. Hooft, Rembrandt en H. (in *Ned. Spect.*, 25 Febr. 1864, No. 8); Justinus van Nassau (H. ald.): Reiftenberg, *Lettre inedite de* C.H.

Gedichten aan hem vindt men in V. Fabricii, *Opera* (*Eleg. lib* IV); Hooft, *Ged.*, Vondel, *Werk.* (uitg. Westerbaan) D. VII. bl. 302 D. XII. bl. 286; Six van Chandelier, *Gedicht.*, bl. 487; Simon van Beaumont, *Gedicht.*, bl. 250; G. Brandt (die hem zijn Lijkreden op Hooft opdroeg) *Ged.*, bl 138; L. Bake, *Mengelp.*, bl. 135; Banningii, *Poem*, p. 120; D. Heinsii, *Poëm*, passim, N. Heinsii, *Poem*, p. 70; Barlaei, *Poem*, p. 194, 379, 418, 459; Keuchenii *Poëm*, p. 119, 125; Boxhornii *Poëm*, p. 50, 52, 243; Heiblocq, *Farrago*, p. 80, Scriverii, *Sylv. lib.*, p. 25; Broeckhusii, *Poëm*, p. 284; Francii, *Poëm*, p. 438; *Cat. mss.* J. Schouten, bl. 47; *mss. Gedichten* van Th. Graswinckel, J. Westerbaan, Boxhorn, Bruno op C.H.; *Cat.* Schinkel, bl. 146; (*mss. Gedd.* van H.); *Lijkdichten op het afsterven van C.H.*, 's Hage, 1687.

Ook vindt men gedichten van hem in het meermalen aangehaalde werk van Schinkel, *Nadere bijzonderheden enz*. Deze zond ook een *Opgave van Handschriften van Const. en Christ. H. benevens die Handschriften welke tot hen betrekkelijk zijn en voor weinige jaren onder derzelver nakomelingen nog berustende waren*, 's Hage 1840, 8°., in het licht. Ook op den *Catal.* zijner bibliotheek ('s Hage 1866) komen *Mss.* van H. voor. Brieven van hem komen voor op *Cat.* Te Water (*mss.*), p. 24; *Cat.* J. Koning, D. I. bl. 81, D. II. bl. XI; *Cat.* J. Schouten (*mss.*), bl. 45; *Cat. d'une Collect remarq. de mss. etc.*, Haye 1862, p. 13; *Cat.* Schinkel, p. 146. van Dam van Brakel. Ook berusten er velen op de Acad. Bibl. te Leyden en in de Bibl. der Remonstr. te Amsterdam.

Zie Val. Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 142; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. I. p. 143, 144, 190, 191; Morhof, *Polyhist. Liter. Liber* VII. C. 3, § 3; Saxe, *Onom.*, T. IV. p. 65; Borrichius, *de Poëtis Dissert;* Hoefft, *Parn. Lat. Belg.*, p. 156; Peerlkamp, *de Poet. Lat. Neerl.*, p. 437; Barlaeus in *Praef. Mom. desult.;* C. Huygens, *de Vita propria ed.* Peerlkamp; Königii *Bibl. Vet. et Nov.*, voce; Krantzius *ad Conringium Saec.* XVI. C. V. p. 236; P. Scriverius *de Jano secundo et gente Nicolaia*, p. 369; Barlaei *Praef. Moment.*, p. 12; Bayle, *Dict. Hist. Crit.*, T IV. voce *Zuilichem; Dict Biogr.*, i.v.; *Biogr Univ.*, i.v.; *Biogr Génér.*, i.v.; *Nouveau Dict. Hist.*, i.v.; Baillet, *Jugem. des Savans*, T IV. p. 279, 280, Nr. 1501; Moreri *Dict.*, i.v.; *Menagiana*, p 116; Sorbière, *Lettres et rélations* (Paris 1660), p. 143 suiv.; Bauer, *Convers Lexie;* Luiscius, Halma, Hoogstraten, Kok, Niewenhuis, *Woordenb. der Zamenlev.;* Kobus ende Rivecourt; Bidloo, *Panpoët.*, p. 121 volgg.; Pars, *Naamrol*, bl 278; Siegenbeek, *Geschied. der Ned. Letterk.*, bl. 141; De Vries, *Geschied. der Ned. Dichtk.*, D. I. bl. 177 volgg.; van Kampen, *Bekn. Geschied. der Ned. Lett. en Wetens.*, D. I. bl. 144-158; Witsen Geysbeek, *Biogr Anth. Crit. Woordenb.*, D. III. bl. 438 volgg.; Collot d'Escury, *Holl. roem*, D. III. A. bl. 258, D. IV. (2) bl. 170-180, D. IV. (2) bl. 453, 454, 457, 634, 669-671; W. de Clercq, *over den invloed der vreemde letterk. op de Ned. taal- en letterk.* in *Verk. van de 2de Kl. vnn het Kon. Ned. Inst*, D. III. bl. 166, 183; John Bowring, I*ets over de Holl Taal- en Letterk.*, bl. 33, 34; Lulofs, *Taal- en Redenk.*, bl 23, 25; Snellaert, *Schets eener geschied. der Ned. Letterk.*, bl. 110, 118, 167; W.J.A. Huberts, *Chron. Handl. tot de beoef. der Geschied.*, bl. 55, 56; W.A. Elbert, *Chron. Lijst tot de beoef. der Ned. Letterk.*, (Dev. 1848); Ypeij, *Geschied der Ned. Tale*, D. I. bl. 301; A. Loosjes, *Leven van C.H.*, Haarlem 1821, m. pl.; Mr. W.J.C. van Hasselt, *Iets over de afstamming van de familie Bangeman Huygens van C.H.*, in *Hoornsche Courant* 7 *April* 1857; Alb. Thym, *C.H. en de Familie van Dorp*, *volgens hands. van A.D. Schinkel bewerkt*, Amst. 1863; *Hoe II. den voornaam van Constantijn verkreeg*, in *Mededeel. ter beoef. der geschied. van 's Hage*, D. II. St. I.; Mr. W.J.C. van Hasselt, *Iets over Susanna van Baerle*, *echtgenoot van C.H. en hunne kinderen*, in *Vad. Letteroef.* 1821, D. II. bl 161, 168; *Het Mauritshuis en het huis van H.*, in *Mededeel. ter beoef. der geschied. van 's Hage*, t.a.p.; G. Groen van Prinsterer, *C.H. voor-*

namelijk als bewoner van Hofwijck, in *Verspr. geschrift.*, D. II. bl. 225; *Iets over C.H. Boerenhuisingh tot Beeckbergen* in *Geld Volks-Alman.* 1838, bl. 204; G. van Reijn, *C.H. inzonderheid als mensch* in *Fakkel*, D. VIII. bl. 141; R. Koopmans, *C.H. als mensch beschouwd*, in *Vad. Letteroef.*, *Mengelw.* 1809, D. II. bl 141; Dez., *C.H. als dichter beschouwd* in *Vad. Letteroef* 1809, D. II. bl. 181, ook in zijne *Redev. en Verhand*, D. II. bl 189; *Voorlez. over C.H.* in *Vad. Letteroef* 1849, D. II. bl. 1; Hofman Peerlkamp, *over C.H.* in *Vad. Letteroef.* 1817, D II. bl 197, 1818, D. II. bl. I; Haring's *Lofrede op C.H.* in *Gids* 1843, bl. 148 volgg; *C H in het vaste beginsel waarvan hij uitging uit zijne schriften beschouwd*, in *Rec. der Rec.* 1844, D. II. bl. 449; A. Hinlopen, *Over het duistere in de gedichten van H.* in *Verh. van de Maats. der Ned. Letterk. te Leyden* 1814, D. II. St. I; *Iets wegens den dichttrant van C.H.* in Tideman's *Voorr.* vóór de *Ged. van S. van Beaumont*, bl. XXXIV, XXXV, XXXVI; *Boekerij van C.H.*, *Nav.* D. V. bl 308; *Gedenkst. van Const. Christ. Huygens* in *Letterb.* 1857, bl. 243; A.D. Schinkel, *Opgave der Handschriften van C. en C.H.*, *benevens die handschriften*, *welke tot hen betrekkelijk zijn en voor weinige jaren onder derzelver nakomelingen nog berustende waren*, 's Hage 1840, verg. *Cat. zijner nagel. Boekerij*, bl. 146, Nr. 345; Dez., *Bijdrage tot het karakter van C.H.*, *ontleend uit aanteekening wegens het beheer zijner goederen*, 's Hage 1842. Zie de door Schinkel uitgegeven *Catal.* bl. 30. Nr. 125 en dien zijner nagelaten boekerij, bl. 147, Nr. 345; Dez., *Nadere bijzonderheden betreffende C.H. en zijne familie*, *alsmede eenige door hem vervaardigde dichtstukjes*, 's Hage 1851-1856, 2 st. 8°.; Zie *Cat. der nagelat. Boekerij*, bl. 146, 147, Nr. 343; van Vloten en G. Grave le Grelle, *Iets over C.H. en de paters Jezuiten* in *D. War.*, D. IV. bl. 462; *Berigt wegens stukken en teekeningen uit het beroemde geslacht van H.*, in *Letterb.* 1822, D. II. bl. 39, 1823, D. I. bl. 91, 134, 137, 179; Timarcken. *Verzam. van Gedenkst.*, D. II. bl. 136; J. Scheltema, *Staatk. Nederl*, D. I. bl 514; Aitzema, *Saeken van Staat en Oorl.*, D. VI. bl. 499 volgg.; Wagenaar, *Vad Hist.*, D XIII bl 335; Scheltema, *Anna en Maria Tesselschade Visscher*, bl 156 en elders; Koning, *Slot te Muiden*, bl. 130, 131; Bouman *Geld. Hooges.*, D. II. bl. 195; Kist en Royaards, *Kerk Aschief*, (1e. serie) D. IV. bl. 153, D. VII. bl. 264, (2e serie) D. VIII. bl. 184; *Algem. Letterliev Maandschr.* 1852, *Mengelw.*, bl. 120, 121; *Almanak der Maatschappij V.W.;* Rabus, *Boekz van Europa* 1693, bl. 277; Brandt, *Hist. der Reform*, D. I bl. 48 (Aanteek.); *Chron. van het Hist. Gen.*, D. VII. bl. 404, D. IX. bl. 357, 374; *Navors*, Muller, *Cat. van Portr.*

[Constantijn Huygens]

HUYGENS (CONSTANTIJN), oudste zoon van den vorige, heer van Zuylichem, in 1628 geboren, werd eerst zijn vader als ambtgenoot toegevoegd en later zijn opvolger als secretaris van Willem III, koning van Groot Brittanje. Hij beoefende gelijk zijn vader de poëzy. Men vindt van hem onder de *Adoptivi*, N. Heinsii, p. 55-58, twee gedichten, die door Peerlkamp werden geprezen. Ook Barlaeus achtte hem als dichter.

Meer nog is hij bekend als medgezel van zijn broeder Christiaan te Parijs, waar hij zich, gelijk deze, op het brillenslijpen toelegde, en vooral als teekenaar bekend werd. Hij schreef o. a

eenige reisaanteekeningen, waaraan ruim 140 stuks schetsachtige teekeningen toegevoegd waren, welke hij meerendeels vervaardigde gedurende den veldtogt die hij als geheimschrijver van Willem III, met dien vorst in Brabant en Vlaanderen deed. Voorts heeft hij nog in verscheidene Noord-Nederlandsche plaatsen, als te Dieren, te Zuilichem en elders verscheidene teekeningen naar het leven, in de manier van Jan Livens en Jan de Bisschop op eene meesterlijke wijze vervaardigd. Op de verkooping der nalatenschap van J. Stienstra, in 1823 te Amsterdam gehouden, komt (bl. 5-7) voor en wordt beschreven *Omslag C*, *Teekeningen en schetsen door C.H.*, *de jonge*, *grootendeels gedurende zijnen veldtogt met prins Willem den Derde*, 1679-1680 *vervaardigd*.

Hij overleed in 1697. Er bestaat een geboetseerd portret van hem in medaljon, waarvan afgietsels voorkomen. Een idem, in jeugdigen leeftijd, komt voor onder de *Zes Portretten van de Familie Huygens* op één doek, door A. van Dijck, in het kon. kabinet te 's Hage.

Zie Barlaei *Epist.*, p. 830, 835; C. Huygens, *de Vita propria*, Lib. II. vs. 511; Peerlkamp, *de Poëtis Lat. Neerl.*, p. 314, 315; Immerzeel, t.a.p., bl. 68; Kramm, t.a.p., D. III. bl. 775, 776.

[Christiaan Huygens]

HUYGENS(*) (CHRISTIAAN), tweede zoon van Constantijn, werd den 14 April 1629 te 's Hage geboren. Met zijn dertiende jaar begon zich reeds zijne zucht voor de werktuigkunde te ontwikkelen, en, zooals wij door zijnen vader aangeteekend vinden, ‘begreep hij, in 1643, met een zonderlinge promptitude al hetgeen de mechanique of eenig ander deel der mathesis mogte aangaan, ook straks raad wetende, om bij model of te ander handwerk voor den dag te brengen hetgeen hij maar ergens van zulks gelezen ofte door anderen gehoord had. Zelfs met groote vaardigheid teekende hij alle gesnedene prenten en diergelijken hem voorkomende na, bestedende voorts de snipperuren van zijnen tijd aan molentjes en andere modellen te maken, zelfs tot een draaibank toe, dat hij dit jaar zoo bijeen had weten te snuffelen, dat hij al eenig goed daarop begon te draaijen.’ In 1644 begon hij de wiskundige wetenschappen te leeren, onder zekeren J. Stampioen, een

(*) Het is opmerkelijk dat hij zelf zijn naam verschillend schreef. In de *Biogr. Génér.* komen eenige voor, en La Lande meldt dat de naam in de *Philosophical Transactions* op vijfderlei wijze geschreven wordt.

Nederlandsch wiskunstenaar, die, ofschoon eenige werken over de wiskunde geschreven hebbende, niet algemeen bekend is, en alleen door zijnen uitmuntenden leerling zijne meeste vermaardheid verkregen heeft. Het blijkt uit de brieven van pater Mersennus aan Constantijn Huygens, dat Christiaan in 1646 moeijelijke vraagstukken had opgelost en het voornemen had om nog moeijelijkere tot het onderwerp zijner overdenkingen te maken. Carthesius schreef op het einde van 1646: ‘eenigen tijd geleden heeft mij de hoogleeraar van Schooten een geschrift van den tweeden zoon van den heer van Zuilichem gezonden, betreffende eene uitvinding in de wiskunde die hij gezocht had, en ofschoon hij er nog niet naar genoegen in geslaagd is (hetwelk niet vreemd is vermits hij iets zocht dat nooit door iemand is kunnen gevonden worden) zoo heeft hij de zaak op zoodanig eene wijze aangevat, dat ik mij verzekerd houde dat hij in die wetenschap uitmunten zal.’ In 1646 bezocht hij de hoogeschool te Leyden, waar hij onder Vinnius de regten beoefende en zijne wiskundige studien onder den hoogleeraar van Schooten voortzette. Hij vervolgde zijne regtsgeleerde studien in 1646 1647 en 1648 te Breda, bij gelegenheid dat aldaar een doorluchtige school, onder bestuur zijns vaders, was opgerigt. In 1646 vergezelde hij graaf Hendrik van Nassau naar Denemarken. Daar nu Descartes zich toen in Zweden bevond, verlangde Huygens zijne reis derwaarts voort te zetten en dezen grooten man te zien, 't geen echter niet mogt gebeuren daar de graaf te spoedig naar Holland terugkeerde.

In 1655 deed hij eene reis naar Frankrijk, waar hij zich met zijn broeder Constantijn, die hem op reis vergezelde, toelegde op het slijpen van verrekijkers, waarin hij het tot een groote hoogte bragt. Kort daarna vestigde hij zijne aandacht op de toen nog geheel onontwikkelde leer der combinatiën en variatiën, waarvan zijne verhandeling over de *Kansen in het spelen*, door van Schouten in het Latijn vertaald, onder den titel *de ratiociniis in ludo aleae* een uitvloeisel is. Na te Angers tot doctor in de regtsgeleerdheid bevorderd te zijn, deed hij een reis naar Engeland, waarna hij terugkeerde naar Parijs, waar hij lid werd van de akademie van wetenschappen en hij zich, op uitnoodiging van Colbert, op een groote jaarwedde en een woning in de koninklijke bibliotheek vestigde. Geen gedeelte van het door hem gekozen vak of hij legde er zich met het uitstekendste gevolg op toe. De gezigtkunde heeft aan hem belangrijke verbeteringen aan de verrekijkers te danken; hij vervaardigde werktuigen

van buitengewone grootte, en schonk er twee aan de koninklijke akademie te Londen, van welke het eene 120 het andere 130 voet brandpunts afstand had. Hij schreef eene verhandeling over het licht, waarin hij zich op eene scherpe wijze voor het stelsel van undulatie verklaarde, en de dubbele straalbreking in het IJslandsche kristal zeer vernuftig uitlegde. Als sterrekundige behaalde hij grooten roem door de ontdekking van een der wachters van Saturnus, en door de tot dus verre onverklaarde zonderlinge gedaanten dier planeet op eene zeer eenvoudige wijze op te helderen, door aan te wijzen dat dit hemelligchaam eenen ring om zich heeft, die dus door hem als zoodanig is ontdekt. De droomerijen van zijnen *Cosmotheoros*, waarin hij onderstellingen opeenhoopt aangaande de natuurlijke gesteldheid en de bewoners der planeten, zijn in allen gevalle droomerijen van een buitengewoon vernuft. In de wiskunde toonde hij zijne groote ervarenheid door beschouwingen over de Conoide, Spheroide en Eufoide enz. In de werktuigkunde behoeft men slechts zijne schitterende uitvinding der slingeruurwerken te noemen, en ontwikkelde hij de middelpuntvliedende kracht der in eenen cirkel bewogen ligchamen alsmede den voorslag om de lengte van den seconde-slinger te bezigen als middel tot het nasporen van de zwaartekracht der aarde of van de valhoogte eens ligchaams in de eerste seconde, - hem ontbrak slechts ééne schrede om de ontdekker te zijn der algemeene zwaartekracht, door welke Newton zijn naam onsterfelijk heeft gemaakt.

Minder bekend is het, dat hij ook goede portretten teekende, o.a. dat van zijn vader, waar naar door C o r n e l i s V i s s c h e r een gravure is vervaardigd, dat men voor de *Korenbloemen* vindt.

De meeste zijner ontdekkingen geschiedden in Frankrijk waar hij bijna zonder tusschenpozingen van 1666 tot 1681 bleef. Reeds voor hij zich daar had neergezet, was hij tweemaal in Engeland geweest, als eens in 1661, toen hij er zijne wijze om de glazen te slijpen bekend maakte, en andermaal in 1663, toen hij er tot lid der koninklijke maatschappij te Londen benoemd werd.

Zijne gezondheid werd door den aanhoudenden arbeid van zijn geest van tijd tot tijd gestoord, zoodat hij in de jaren 1670 en 1675 tot herstel zijner krachten genoodzaakt was een reis te doen, waarna hij telkens naar Parijs terugkeerde, doch in den jare 1681 zeide hij Frankrijk voor altijd vaarwel, afziende van al de voorregten, die hij aldaar genoot en zette zich in Holland neder. Daar bragt hij dan ook het overige gedeelte zijns levens met het be-

oefenen zijner geliefkoosde wetenschappen en het doen van ontdekkingen door. Intusschen deed hij nog eens in 1689 een derde reis naar Engeland. Volgens C o n d o r c e t waren de laatste jaren van H u y g e n s leven, door huisselijke onaangenaamheden verbitterd geworden, welligt, zegt hij, namen zijne nabestaanden het euvel, dat hij van alle voordeelen, die ook op hen invloed zouden gehad hebben, afgezien had en alleen een groot man geweest was.

Hij overleed te 's Gravenhage den 8 Junij 1695, in den ouderdom van 66 jaren, en liet bij zijnen uitersten wil al zijne papieren aan de bibliotheek van Leydens hoogeschool; verzoekende twee geleerde mannen, met name B u r c h e r d e V o l d e r, hoogleeraar in de wijsbegeerte aan gemelde hoogeschool en B e r n a r d F u l l e n i u s, hoogleeraar aan de hoogeschool te Franeker, eene keuze te willen doen van hetgeen in staat zou zijn het licht te zien, zoo als zij ook inderdaad in 1700 hieraan voldeden en een gedeelte der werken van H u y g e n s ter perse bragten. Sedert is in den jare 1724 eene volkomene uitgave van H u y g e n s werken door 's Gravesande bezorgd. Twee boekdeelen onder den titel van *Opera Varia* behelzen, in vier afdeelingen, de mechanische, geometrische, astronomische en mengelschriften van dien schrijver, terwijl in 1827 nog 2 deelen, onder den titel van *Opera reliqua*, volgden, die de verhandelingen over het licht en de zwaarte behelzen, benevens datgene hetwelk den inhoud zijner *Opuscula posthuma* uitmaakt. H u y g e n s bezat een uitgebreide briefwisseling van een gedeelte, bestaande in de briefwisseling van H. met L e i b n i t z en l'H ô p i t a l zijn door prof. U y l e n b r o e k in 1834 in 2 deelen in het licht gegeven.

Weinige Nederlandsche geleerden hebben zulk een groote roem buiten 's lands verworven. N e w t o n noemde hem ‘summus H u g e n i u s.’ Zijn vader schreef ‘dat zijn roem naauwelijks door de geheele wereld omvat werd.’ In 1857 is door de vereeniging ter beoefening der geschiedenis van 's Gravenhage, boven zijn grafkelder, in de Groote- of St. Jacobskerk te 's Hage, waarin het lijk van den beroemden man, nevens dat van zijnen weinig minder uitstekenden vader rust, een vierkante zwarte gedenksteen geplaatst, waarop met gouden letters gelezen wordt:

GRAFPLAATS
van
CONSTANTIJN en CHRISTIAAN
HUYGENS.

Zijn portret is op verschillende wijze uitgevoerd en uitgegeven.

Hij schreef:

Theoremata de Quadratura Hyperboles, *Ellipsis et Circuli*, *ex dato portionum Gravitatis centro*, *Quibus subjuncta est* Εξεταςις *Cyclometriae il. viri Gregorii a S. Vincentio editae anno* 1647 in 4°. (*Opera. Varia*, L.B. 1724, p. 309).

De Circuli Magnitudine inventa. Accedunt Problematum quorundam illustrium constructiones, L.B. 1654 4°. (*O.V.* p. 351).

De Saturni Lunâ, *observatio nova*. Hagae comit. 1656, 4°. (*O.V.* p. 523).

Ad C.V. Franc. Xaverium Ainscom S.J. Epistola, *bua diluuntur ea quibus Εξεταςις Cyclometriae Gregorit a S. Vincentio impugnata fuit*. Hagae comit. 1656 4°. (*O.V.* p. 341).

De Ratiociniis in ludo Aleae, achter de *Exercitationum Mathematicarum libri quinque*, L.B. 1757, 4°. van Fr. Schoten. H. had dit boekje in het Holl. geschreven, doch zijn leermeester Schoten vertaalde het in het Latijn, H. was de eerste die over dit onderwerp schreef. Sauveur, Bernouille en de Montfort deden het later en naauwkeuriger.

Brevis Institutio de usu Horologiorum ad inveniendas Longitudines. H. schreef dit werk in het Nederd. Men vindt het in het Latijn in *O.V.* p. 193. (De Holl. uitg. verscheen in 1657)

Horologium, Hagae comit. 1658, 4°. (*O.V.* p. 1).

Systema Saturninum sive de caussis mirandorum Saturni phaenomenon et comite ejus planeta nova. Hagae comit. 1659 4°. (*O.V.* p. 533).

Brevis assertio systematis Saturnii sui. Hagae comit. 1660 4°. (*O.V.* p. 619).

Dit geschrift was het antwoord op een dat zijn stelsel had aangetast met den titel:

Eustachii de Divinis Septempedani in systema Saturnium Christ. Hugenii. Hagae comit. 1660, 4°.

Lettre du Février 1665 *sur les Horloges à pendule* in het *Journal des Scavans du* 23 *Février* 1665.

Lettre du 26 *Février* 1665 *sur le même sujet* in het *Journal du* 16 *Mars* 1665 en in het Latijn in *O.V.* p. 213.

Relation d'une observation faite dans la Bibliothèque du Roi à Paris le 12 *Mai* 1664 *d'un Halo*, *ou couronne à l'entour du soleil*, *avec un discovrs de la cause de ces Météores et de celle des Parélies*, Paris 1667 4°. In het Latijn in de *Opera Posthuma*.

Examen du livre de Mr. Gregory, *intitulé Vera Circuli*

et Hyperboles Quadratura in het *Journal des Scavans du* 2 *Juillet* 1668. In het Latijn in de *O.V.* p. 463.

Hierop antwoordde G r e g o r y in de *Philosophical Transactions*.

Dit gaf H u y g e n s aanleiding tot het schrijven van *Lettre à l'Auteur du Journal des Sçavans*, *touchant la Réponse que Mr. Gregory a faite à l'Examen du livre intitulé Vera Circuli et Hyperboles Quadratura*, in *Journal des Scavans du* 12 *Novembre* 1668, in het Latijn in *O.V.* p. 272. G r e g o r y gaf hierop een repliek in de *Phil. Transact*.

Observation de Saturne faite à la Bibliothèque du Roi in het *Journal des Sçavans du* 11 *Février* 1661 en in het Latijn in de *O.V.* p. 637.

Lettre sur le mouvement qui est produit par la rencontre des corps in het *Journal du* 18 *Mars* 1669, en in het Latijn in *O.V.*

Lettre touchant la Lunette Catoptrique de mr. Newton, in het *Journal du* 29 *Février* 1672, in het Latijn in *O.V.* p. 757.

Lettre touchant les Phénomènes de l'eau purgée d'air, in het *Journal de Juillet* 1672, in het Latijn in *O.V. p.* 769.

Lettre touchant la figure de la Planète Saturne, in het *Journal du* 12 *Décembre* 1672, en in het Latijn in *O.V.* p. 638.

Lettre touchant une nouvelle manière de Baromètre, *qu'il a inventée*, in het *Journal du* 12 *Décembre* 1672 en in het Latijn in *O.V.*

Horologium Oscillatorium, Paris, 1673 fol., en in *O.V.* p. 27. Dit werk bevat;

Descriptio Horologii oscillatorii.

De descensu gravium, *et motu eorum in Cycloîde*.

De evolutione et demensione Linearum curvarium.

De centro oscillationis seu Agitationis.

Horologii secundi constructio et Theoremata de vi centrifuga.

Lettre touchant une nouvelle invention d'Horloges trèsjustes et très-portatives, in het *Journal des Sçavans du* 25 *Février* 1675 en in het Latijn in de *O.V.* p. 253.

Lettre touchant une nouvelle manière de Microscope, in het *Journal du* 15 *Août* 1678, in het Latijn in *O.V.* p. 794.

Nouvelle invention d'un Nweau à Lunette, *qui porte la preuve avec soi*, *et que l'on vérifie et rectifie d'un seul endroit*, in het *Journal du* 29 *Février* 1680, en in de *O.V.* p. 254.

Démonstration de la justesse de ce Niveau, in het *Journal*

du 26 *Février* 1680 en in het Latijn in *O.V.* p. 258.

Réponse à une Remarque faite par Mr. L'Abbé de Catelan contre sa Proposition IV *du Traité des Centres de Balancement*, in het *Journal du* 29 *Juin* 1682, in het Latijn in *O.V.* p 222.

De repliek van den abt bestaat in twee geschriften; het een in het *Journal du* 20 *Juillet*, het andere in dat van 14 *Septembre*. Daarenboven schreef hij in dat van 7 *Septembre* eene *Objection contre le Mouvement Cycloîde des Pendules*.

Verscheiden geleerde werktuigkundigen namen deel aan dezen twist. B e r n o u i l l e van Bazel nam de pen voor H u y g e n s op en schreef in het *Journal du* 24 *Avril* 1684:

Réponse à la Réplique de Mr. l'Abbé de Catelan touchant les 'Centres d'Agitation, in het *Jourual du* 5 *Juillet* 1684, in het Latijn in *O.V.* p. 131.

Het blijkt niet dat C a t e l a n , H u y g e n s geantwoord heeft, maar hij deed het B e r n o u i l l e in het *Journal du* 11 *Septembre* 1684. Hierop antwoordde B e r n o u i l l e in de *Acta Eruditiorum Lipsiensia* 1680 p. 336. Toen de markies d e l ' H o p i t a l , zes jaren daarna, dit stuk van B e r n o u i l l e gelezen had, schreef hij aan H u y g e n s over dit onderwerp. Zijn brief leest men in het gemelde *Journal de Juin* 1690 p. 420.

Remarques de Mr. Huygens sur la lettre de Mr. le Marquis de l'Hopital et sur l'Ecrit de Mr. Bernouille, in hetzelfde *Journal* p. 449, en in het Latijn in *O.V.* p. 246.

Solution du probléme proposé par Mr. de Leibnitz: Trouver une Ligne de Descente, dans laquelle le corps pesant descende uniformement, et approche également de l'Horizon en tems égaux, in de *Nouvelles de la République des lettres du mois d'Octobre* 1687 p. 1110, in het Latijn in *O.V.* p. 290.

Astrocopia compendiaria, *Tubi optici molimine liberata*, Hagae comit. 1684, 4°., in de *O.V.* p. 261.

Traité de la Lumière, où sont expliquées les Causes de ce qui arrive dans la Réflection et dans la Réfraction, et par iculiérement dans l'étrange Réfraction du cristal d'Islandet ave un discours de la Pesanteur, Leyde 1691, 12°., in het Latijn in *O.V.* T. I. p. I.

Lettre touchant le Cycle Harmonique in l'Histoire des Ouvrages des Sçavants du mois d'Octobre 1691 p. 78, in het Latijn in *O.V.* p. 745.

Solatio problematis de Lineâ Catinaria, in *Acta Erud.* 1691, p. 281 en in *O.V. p.* 292.

Canstruction d'un probléme de Géométrie: Trouver une Ligne égale à une partie donnée de la Ligne Logarithmétique

in *l'Histoire des Ouvrages des Sçavans du mois de Fèvrier* 1693 p. 244, in het Latijn in *O.V.* p. 507.

De Problemate Bernouilliano, in *Actis Lips. anno* 1693 *proposita*, in de *Acta* van hetzelfde jaar, p. 475 en in de *O.V.* p. 516.

Constructio Universalis Problematis a Joanne Bernouillio proposita, in de *Acta Erud.* 1694 p. 338 en in *O.V.* p. 508.

Epistola ad G.G. Leibnitzium over hetzelfde onderwerp in de *Acta* van hetzelfde jaar en in de *O.V.* t.a.p.

Remarque sur le Livre de la Manoeuvre des Vaisseaux de Mr. Renau, in *l'Histoire des Ouvragee des Sçavants du mois d'Avril* 1694, en in de *O.V.* p. 292.

R e n a u op deze *Remarque* in de *Journaux du* 16 *et* 23 *Mai* 1695 geantwoord hebbende, schreef H u y g e n s :

Replique à la Réponse de Mr. Renau, in *l'Histoire des Ouvrages des Sçavans du mois d'Avril* 1694 p. 355, en in het Latijn in *O.V.* p. 305.

Kosmostheoros, *sive de Terris coelestibus eorumque ernatu conjecturae*, *ad Constantinum Fratrem*, *Guilielmo* III *Magnae Britanniae Regi a Secretis*. Hagae comit. 1698, 4°. en in *O.V.* p. 641; vert. in het Fransch met dezen titel (aan F o n t e n e l l e ontleend):

Nouveau Traité de la pluralité des mondes, *par feu Mr. Huygens*, *traduit du Latin en Français par M. D*(*u Four*), Paris 1702, 12°. In het Engelsch (*The celestical worlds discovered*, *or conjectures concerning the inhabitants of the Planets*, Lond. 1698, 8°.), Duitsch: *Vernunftiger Weltbeschauer oder Muthmissungen ueber die Planeten*, Zurig 1767, 8°. en in het Hollandsch (*Wereldbeschouwer of gissingen over de Hemelsche aardkloten en derzelver cieraad*, 's Hage 1698 8°.)

Onderzoek over de Hemelsche Aardklooten en derzelver sieraad, *m. pl.*, *uit het Latijn vertaald door P. Rabus*, Amst. 1754, 8°.

Een verslag van het werk van H. geeft R a b u s in *Boekz. van Europa* 1698 *b* bl. 281 volgg.

In *Divers ouvrages de Mathématique et de Physique par Messieurs de l'Académie Royale des sçiences*, Paris 1693, fol., vindt men eenige verhandelingen van H u y g e n s ook opgenomen in zijn *O.V.*, als ook 13 in de *Philosophical Transactions*.

Opuscula posthuma, *quae continent Dioptricam*, *Commentarios de vitris figurandis*, *Dissertationum de Coronâ et Parheliis*, *Tractatum de Motu et de Vicentrifuga*, *Descriptionem Automati Planetarii*, L.B. 1703, 4°.

Opera Varia, L.B. 1724, 4°.

Opera reliqua, Amst. 1728, 4°. 2 t.

C. H u g e n i i *aliorumque viror. celeb. Exercitationes mathematicae et phitosophicae. Ex mss. in Bibloth. Lugd. Bat. servatis ed. P.J. Uylenbroek*, Hagae comit. 2 vol. 4°.

In hands.:

Die op de Bibl. Lugd Bat zijn beschreven op den Catal. 1716 p. 351 seqq en gelijk ook die van zijn vader op Cat. Libror. mss. qui inde ab anno 1741 Bibliothecae Lugduno-Batavae accesserunt, Lugd. Bat. 1852, p. 283 seqq. Deze brieven, bestaande uit 8 deelen in folio, zijn in 1822 door koning W i l l e m I aan de Bibliotheek vereerd.

C h a u f e p i é vermeldt:

Traité sur l'aimant onder de *Mss. de l'Acad. Royale des sçiences de Paris*.

Quantité de Pièces de Huygens dans les Registres de la Société Royale, *qui n'ont jamais paru*.

Lettre orig. de Mr. Huygens, *datée de La Haye du* 10 *d'Août*, *touchant le poids de l'air à une hauteur donnée*; *et réciproquement le poids de l'air donné*, *trouver la hauteur pu lieu*.

Op den *Cat.* der mss. van mr. J.H. v a n S w i n d e n, Amst. 1866, p. 6.

Edition des Exercitat. Mathemat. de Chr. Huygens publiées par le prof. Uylenbroek en 1833, 4°. - *Brouillons*, *listes de toutes les lettres de Huygens*, *notices etc*.

De heer A.D. S c h i n k e l te 's Hage bezat:

C.H. Zulechemi Epistolae autographae ad permultos sui saecuti viros in quibuscumque studiis, *Mathematicis*, *Geometricis et Opticis praesertim celeberrimos*, 2 dln. en een pakket.

Astronomische en andere geschriften in een pakket.

Fransche brieven aan zijnen oudsten broeder Constantijn Huygens, *over onderscheidene kunsten en wetenschappen* van 1646 tot 1695. In een pakket.

Brieven aan Philip Doublet van St. Anneland, *zijnen zwager*, *van* 1666 *en volgende jaren*. In een pakket.

Brieven aan zijnen broeder Lodewijk Huygens, *van* 1646 *tot* 1689 *over onderscheidene kunsten en wetenschappen handelende*, *als bijzonder over de slingeruurwerken en den ring van Saturnus*, *beide door C.H. ontdekt*.

Eigenhandige brieven van Christiaan Huygens aan zijnen broeder Lodewijk, *benevens eenige van Susanna aan haren broeder Chr. Huygens*, *van* 1640-1689.

Zie *Opgave der handschriften van Const. en Chr. Huygens*, 's Hage 1840.

Ook op de *Catalogi* mss. van te W a t e r, K o n i n g, v a n V o o r s, v a n M a a n e n enz. komen brieven van C.H. in mss. voor.

Zie *Vita C.H.* voor T. I. der *Opera varia;* Saxe, *Onom.*, P. V. p. 7; Krantzius *ad Conrigium*, Sace. XVII C. II. p. 202; Montucla, *Hist. Matheseos*, T. II. P. IV. L. I. § X. p. 66; *Cat. Bibl. Bunav.*, T. I. Vol. II. p. 1345; P.J. Uylenbroek, *Oratio de fratribus Christiano atque Constantino Hugenio, artis dioptricae cultoribus* in *Annal Acad L.B.* 1837-1838, p 5; Morhofii *Polyh.* i.v.; Hugenii *Vita propria*, p. 75; J.G. de Chaufepié, *Nouv. Dict.*, T. II. voc.; Niceron, *Mém.*, T XIX. p. 214; *Eloge de H.*, in *Hist. des Ouvrages de Scavans*, 1695, *Août*, 542; Condorcet, *Eloge de H.* (*Oeuvres compl. de C.*, *T. I.*). *Journal des Savants* 1674; Delambre, *Hist. de l'Astronomie moderne*, T. II.; Arago, *Astron. popul.*, T. II. p. 48, T. IV. p. 462; Moreri, *Nouv. Dict. Hist* i.v.; *Biogr. Univ*, *Nouv. Biogr. gén.*, T, XXIII, p. 681 suiv.; *Biogr. univ. anc. et moderne*, T. XXI, p. 95 suiv.; *Dict. univ. hist. et crit.*, T. VIII. p. 592, 593; Poggendorff, *Biogr. Litt. Handwërterb. zur Geschichte der Exacte Wissenschaften*, B. I. S. 1165 (ook over de beide Constantijns) *Allgem. Encyclop.*; Bossuet, *Essai sur l'Hist. gén. des Mathém.*, T. II. p. 22; *Commercium Epistolicum*, T. I. p. 12; Joannis Bernouille, *Opera*, T. I. p. 179, 186, 247; *Levensbeschrijving van eenige voorname mannen*, D. II. bl. 227-232; J.H. van Lennep, *Klok van Chr. II.*, in *Letterb.* 1860, bl. 5; P. Harting, *een Gedenkteeken voor C.H.*, in *Alb. der Nat.* 1860, bl. 55; J.H. van Swinden, *over H. als uitvinder der slingeruurwerken*, in *Verh. van 't Inst.* 1*ste Kl.*, D. III. bl. 27; W.O. Geelhoed, *de Gebr. Chr. en Const. Huygens en von Humboldt*, in *Rec. ook der Rec.* 1852, D. II. bl. 105; F. Kaiser, *Iets over de Kijkers van Chr. en Const. Huygens*, in *Instituut*, D. VI. bl. 396; A. van Beek, *C.H., de uitvinder der Slingeruurwerken*, in *Letterb.* 1821, D. II. bl. 131; *Gedenksteen voor Chr. en Const. Huygens*, in *Letterb.* 1857, bl. 243; *Oordeel van C.H. over de Gebroeders de Witt*, en *Testament van C.H., Heer van Zeelhem*, bij Schinkel, *Nad. bijzonderheden betreffende Const Huygens en zijne Familie;* M. Lemans, *Levensber. van C.H., in eene redevoering uitgesproken in het letteroefenend Genoots. Tot Nut en Beschaving, den* 16 *van Lentemaand* 1820 Aitzema, *Sack. van Staet en Oorl*, D. VI. bl. 204 enz.; *Doodsberigt*, in Rabus, *Boekz. van Europa* 1695, *b*, bl. 18; Siegenbeek, *Geschied. der Leydsche Hooges.*, D. I. bl. 221, 251, 253, D. II. bl. 34, 35, 62, 63, 104; van Kampen, *Bekn Geschied. der Nederl. Lett. en Wetens*, D. II. bl. 67-69, 141, 293; Collot d'Escury, *Holl. roem*, D. VI. St. I. bl. 207-210; Schijn, *Geschied. der Mennon.*, D. III. bl. 438, 442, 443, 446-450, 457; Immerzeel, *Lev. der Schild*, D. II. bl. 68; *Konst- en Letterb.* 1816, bl. 216, 350, 1820, D. I. bl. 322, D. II. bl. 131; Luiscius, Hoogstraten, Kok, Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt, Muller, *Cat. van Portr.*

[Gilles Joseph Huygens]

HUYGENS (GILLES JOSEPH) geboren 7 December 1636, trad 26 September 1652 in de orde der Jezuiten; hij wijdde zich vooral aan het prediken, waarin hij zeer uitmuntte, hetgeen hem den haat van vele onbegaafde predikers op den hals haalde. Gedurende den advent in de hoofdkerk te Mechelen voor een talrijk gehoor gepredikt hebbende, beschuldigde hem de plebaan van O.L.V. en de pastoors dier stad bij den aartsbisschop van dwalingen en ketterij. Huygens schreef hierop een verdediging, die hij liet drukken, en gaf aan Alp. van Berghes de leerredenen

die hij had uitgesproken. De monniken zijner orde, de godgeleerden en de hoogleeraren der Leuvensche universiteit, keurden ze goed. Huygens stierf 29 Junij 1708 te Maastricht.

De titel van zijn verdedigingsschrift is:

Motivum juris adversus VI *Capita*, *columniosé sibi affecta per quatuor parochos Mechlinenses* (Baerts, plebaan, Gillis de Witte, Gevaerts, pastoor van St. Jan, Le Paige, pastoor van St. Pieter en Paulus) 1690, 4°.

Zie Goethals, *Hist. des Lettres*, *des Sciences et des arts en Belgique*, T. II. p. 236.

[Gomarus Huyghens]

HUYGHENS (GOMARUS) geboren te Lier in 1631, studeerde te Leuven in het collegie het Verken, werd aldaar in 1652, op 21jarigen leeftijd, hoogleeraar in de wijsbegeerte, en verwierf in 1668 den graad van doctor in de godgeleerdheid. Nadat hij uit Rome, waarheen hij gezonden was om de voorregten en vrijheden der universiteit van Leuven te verdedigen, was wedergekeerd, oefende hij zich verder in de godgeleerdheid en werd in 1677 rector of president van het collegie van paus Adriaan, in 1682 kanunnik der St. Pieterskerk, in 1687 lid der theologische faculteit ofschoon hij, ten gevolge der pogingen zijner vijanden, zich eenigen tijd in het uitoefenen van dit ambt, en ook het prediken en den biechtstoel moest onthouden.

Hij was een ijverig man, innig verbonden aan Arnauld en Quesnel, wier gevoelens hij met vuur verdedigde.

Hij stierf te Leuven den 27 October 1702. Hij gaf in het licht:

Methodus remittendi et retinendi peccata. Acc ejus Apologia adv. S.C. Reymakers Leod. 1674, 1686, 3 part. 1 vol., 12°. Ook in het Fr. overgezet,

Breves observationes de actibus humanis et passionibus animal., *item de virtutibus et vitiis in genere*, Leod. 1694, 8°.

Conferentiae Theologicae, 3 t., 12°. en

Cursus Theol. onder den titel: *Breves observationes*, in verschillende deelen.

Zie Jöcher; *Biogr. Univ.; Biogr. Gén;* Rabus, *Boekz. van Europa* 1695, *b*, bl. 343.

[Martinus Huyghens]

HUYGHENS (MARTINUS) volgde Johannes Goris als praeceptor der 4de klasse aan de Latijnsche school te Dordrecht op. Hij vervulde deze betrekking tot 1696 toen hij zijn emeritaat verkreeg. Hij overleed omstreeks 1709.

Hij gaf in het licht:

Index in P. Terentii Comoedias locupletissimas, Amst.

1701, die door Graevius en Perizonius zeer geprezen werd.

Na zijn dood gaf zijn zoon Karel Huygens uit:

P. Terentius Carthageniensis Afri Comoediae sex. Accedunt Martini Hugenii Index vocabulorum et phrasium absolutismus, *et Terentii imitatio Plautina nunc primum edidit*, Amst. 1710, 8°.

Zie Saxe, *Onom.*, T. VI.; *Anal.* p. 613; Paquot, *Mém.*, T. I. p. 344; Schotel, *Illustre School*, bl. 106; *Biogr. Univ.*

[Mr. J.H.A. Huygens]

HUYGENS (Mr. J.H.A.), uit 's Hage, studeerde te Leyden, waar hij in 1792 een *Spec. jurid.* verdedigde *continens quaedam de processu criminali ordinario sive accusatorio et extraordinario*, *sive inquisitorio apud Romanos*, met lofverzen van J.A.J. Carré en F.G.F. van Pallandt, j.u.c. (in 't Fransch). Hij zelf beoefende de poëzy blijkens zijne gedichten achter de *Diatribe de testibus* van Carré (L.B. 1792) en de *Positiones juridicae inaugurales* van van Pallandt (L.B. 1793).

[Mr. Thëod. Huyghens]

HUYGHENS (Mr. THEOD.) van Utrecht, promoveerde te Franeker in 1698, na het verdedigen eener *Dissertatio jurid. de Deposito*, die hij opdroeg aan Willem Huyghens, heer van Overhagen, gewezen burgemeester van Arnhem, en Willem Huyghens, heer van Clarenbeek.

[Rutger Huyghens]

HUYGHENS (RUTGER), ridder, heer van Clarenbeek, burgemeester van Arnhem, werd in 1592 geboren, en komt reeds in 1630 voor als lid der staten generaal, waarin hij in vele belangrijke commissien gebruikt werd. Hij handelde o.a. in 1633 aan de Duitsche hoven om aan de Spanjaarden geen werving toe te staan. In den tweeden Engelschen oorlog was hij gecommitteerde tot de zaken van de zee en bewees in die dagen de gewigtigste diensten. In 1665 was hij met de Witt en Boreel, een der gevolmagtigden op de vloot. Hij was toen 73 jaren oud, en waagde, schreef Brandt, zijn leven even goed als de geringste matroos. De koning van Frankrijk schonk hem de ridderorde van St. Michiel, en hij overleed den 21 Augustus 1666.

Driemaal trad hij in het huwelijk; 1. met Numida van Lintelo; 2. met Charlotte Elisabeth van Meerkerken; 3. met Agnes de Soete van Houteringe, Barmes de Villiers. Bij de twee laatsten liet hij kinderen na.

Hij was de stichter van de lustplaats Clarenheek, bij Arnhem.

Zie Aitzema, *Sacken van Staet en Oorlog*, D. II. bl 66-81; Brandt, *Leven van de Ruyter*, bl. 385; Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XI. bl 179, D. XIII. bl. 153; Scheltema, *Staatkund. Nederl*; De Guiche, *Mémoir.*, Livre I., p. 79, 82; J.C. de Jonge, *Geschied. van het Ned. Zeew.*, D. II., *b*, bl. 217.

[Antoni Huyghens]

HUYGHENS (ANTONI) werd bij gelegenheid der regerings verandering te Arnhem in 1703, tot lid van de nieuwe regering benoemd, doch weigerde het lidmaatschap te aanvaarden.

Zie Wagenaar, *Vad. Hist.*, D. XVII, bl. 143.

[Lodewijk Huyghens]

HUYGHENS (LODEWIJK), drossaart te Gorinchem, werd in die betrekking door de staten, op verzoek van Willem III, in 1672 aangesteld.

Deze, een gunsteling van den prins, zocht zich in het gezag, dat de drossaarden vroeger gehad hadden, te weten de verkiezing van burgemeesters en schepenen, weder te herstellen. Doch dit veroorzaakte tusschen hem en de wethouderschap een hevigen twist, ten gevolge waarvan hij eerst in zijn ambt geschorst en daarna door 't hof van Holland in een zware geldboete werd verwezen. Sedert nam hij echter zijn ambt wederom waar, tot gering genoegen van de regering, doch de prins hield hem de hand boven het hoofd. In April 1684 ontstond er op nieuw misnoegen tusschen den drossaard en de regering van Gorinchem, ter gelegenheid der aanstelling van kapiteins, luitenants en vaandrigs der schutterij, waartoe door den drossaard de raad vergaderd was.

Zie *Bericht van den Hove van Holland*, *wegens de sententie gewesen jegens den drost van Gorinchem*, *nevens een korte Memorye op dezelve sententie*, Anno 1676, 4°; *Verhaal van 't geene gepasseerd is tusschen Burgemeesteren en Vroedschap der stad Gorinchem*, Utrecht 1684 4°.; Wagenaar, *Vad Hist.*, D. XV. bl. 256, 257; *Holl. Merc.*, 1684, bl. 257; *Groot Plakaat-Boek*, D. IV. bl. 414; *Astrea* 1855, bl. 207.

[Willem Theodoor Huyghens]

HUYGHENS (WILLEM THEODOOR), zoon van Hendrik en van Suzanna de Wijs, geboren 18 Februarij 1719 en overleden 12 Julij 1775. Hij was vice-admiraal, en huwde Henriette Cornelia van Marselis, waarbij hij twee zonen verwekte.

[Johan Huyghens]

HUYGHENS (JOHAN), zoon van Wilhelm, burgemeester van Arnhem, en van Wilhelmina Tulleken, werd geboren 29 Januarij 1592 en stierf 19 Julij 1641. Hij was kolonel en overleed aan de gevolgen van eene wond ontvangen voor het huis te Gennip.

Hij huwde met Margaretha van Panhuis tot Cronenstein. Zijne kleindochter Margaretha Huyghens trouwde in 1683 met Willem van Heuckelom, luitenant generaal der infanterie, die den 22 Maart 1710 overleed.

[Dirk Huyghens]

HUYGHENS (DIRK), zoon van Everhard, burgemeester van Wageningen, en van Maria van Ommeren, werd den 3 Maart 1655 geboren, overleed den 18 April 1711. Hij was kolonel van een regement infanterie en huwde Maria van Ommeren.

[H. Huyghens]

HUYGHENS (H.) schreef:
Dissertatio de jurejurando judicali 1777.

Zie *Bibl. Hultm* Nr. 23065.

[Jacob Huigen]

HUIGEN (JACOB) opvolger van den gesneuvelden Willem Cornelisz. Loos, die den strijd onder den laatste begonnen in Louwmaand 1640, voor de Bahia in Brazilie, ook eindigde. In dezen strijd leverden de Nederlanders met een vloot, die slechts 29 schepen telde, gedurende drie volle dagen manmoedig aan eene vijandelijke magt van 66, volgens anderen van 93, met 15,000 mannen voorziene schepen slag, en joeg ze op de vlugt, met vernieling van eenige Portugesche bodems.

Zie J.C. de Jonge, *Geschied. van het Ned. Zeewez.*, D. I. bl. 317.

[Joost Huigens]

HUIGENS (JOOST) was een der grondleggers der Maatschappij van Wetenschappen te Haarlem (1787).

Zie *Vervolg op* Wagenaar, D. XXI. bl 57.

[Wilhelmus Huigens]

HUIGENS (WILHELMUS) kwam in 1759 als proponent te Hellevoetsluis, werd door den kerkeraad aldaar gedemitteerd in 1787 en is gestorven in 1792. Hij was een allervurigst ijveraar voor de patriottische partij, en werd in 1787 door een hoop beschonken volk van de Oranje partij mishandeld, nadat het zijn huis had geplunderd.

Zie *Vervolg op de Vad. Hist.*, D. XVI. bl. 260, 261; Brans, *Kerk. Reg.*, bl. 124; *Navorscher*, D. VIII. bl. 134, 238.

[Huygo of Huigo]

HUYGO of H u i g o , pastoor te Eppingehuizen, ondernam in 1559 opentlijk in zijne kerk en kerkdienst veranderingen te maken. Hij moest vlugten om de handen van het geregt te ontgaan.

[Alphonse Huylenbrouck]

HUYLENBROUCK (ALPHONSE), zoon van J a n B a p t i s t , ontvanger generaal van Vlaanderen en van E l e o -

nore de Mesmakere, werd den 2 Augustus 1667 te Brussel geboren, trad in 1684 in de orde der Jezuiten en onderwees, na voleindigde studien, de godgeleerdheid aan het bisschoppelijk seminarie te Gend, werd daarop te Mechelen biechtvader van den aartsbisschop Thomas Philippus van Alsatie en bibliothecaris van het museum Bellarmin. Na den dood van paus Clemens XI, vergezelde hij den kardinaal naar Rome, waarheen deze zich begaf om in het conclave bij de verkiezing van een nieuwen paus (Innocentius XIII) tegenwoordig te zijn. Op zijn terugreis door Tyrol werd hij bij Salzburg door een beroerte getroffen, die den 31 Mei 1722 een einde aan zijn leven maakte.

Hij gaf anonym in het licht: Een brief van 76 bladz. in 8°., betreffende een werkje, getiteld:

Memoires touchant le desein qu'on a d'introduire le formulaire d'Alexandre VII *dans l'Eglise des Pays-Bas*.

Vindicationes adversus famosos libellos quam plures compilationem, *sub titulo Artes Jesuiticae*.

Deze *Artes Jesuiticae* verschenen in 1703 in het Latijn en in 1709 en het volgende jaar met vele vermeerderingen. Den 7 September 1703 en den 4 Mei 1709 plaatste de hoogeschool van Leuven dit boek op den Index.

Vindiciae Adversus avitum academicum, Gand. 1711, 8°.

Vindicationes alterae adversus famosos libeilos et novam eorum collectionem, *sub bitilo: Tuba magna*, *novum clangens sonum per eruditis. Dominum Libertum Candidum*, Argentinae 1712, Gand. 1715, 8°.

Vindicationes adversus famosum libellum appellatum Tubam alteram, *ficto nomine editam anno* 1714, Brux. 1715, in 8°., 2 t.

Errores et synopsis vitae Paschasii Quesnel presbyteri galli, Antv. 1717, 8°. (anonym.) scriptum cui titulus:

Quaestiones de constitutione unigenitus, *refutatum a Belga catholico*, Brux. 1719, 8°.

Haeresis Jansenianae praeclusa effugia, *anctore Antonio de Luca* 1708-1709, 2 t. 8°., het derde is in hands, gebleven.

Imago primi saecuti Jansenistarum, ms., 3 t., in fol. en een stuk van het 4e d. Het hs. bevindt zich in de bibliotheek van het aartsbisdom van Mechelen. Men wil dat Patouillet het voor zijne nieuwe uitgaaf der *Bibliothèque Janseniste* van Colonia Anvers 1752, 4 vol., in 12°. gebruikt heeft.

Fragmenten eener algemeene geschiedenis der Jesuiten.

Zie Goethals, *Lectures relatives l'histoire des sciences*, *des arts des lettres*, *des moeurs et de la politique en Belgique*, T. p. 196-199

[Carel Huyn van Amstenraedt]

HUYN VAN AMSTENRAEDT (CAREL), kolonel in staatschen dienst. Toen Venetie in 1618 verlof kreeg om 12 schepen voor rekening der republiek hier te lande te huren, uit te rusten, te bemannen en krijgsvolk te werven, gaf de resident S u r a n o het bevel over dit krijgsvolk aan den kolonel H u y n .

Zie J.C. d e J o n g e , *Nederland en Venetie*, bl. 86.

[Huyrluyt]

HUYRLUYT (). Toen in 1652 de Engelsche vloot onder R o b e r t B l a k e in zee geloopen met 45 schepen op de Engelsche kusten kruistte, werd T r o m p , die 42 schepen onder de vlag had, door hard weêr en tegenwind ook derwaarts gedreven; doch week eerlang af, en zeilde naar Calais. Hier vernemende dat 7 rijke straatsvaarders door 12 Engelsche oorlogschepen onderzocht werden en gevaar liepen genomen te worden, zeilde hij wederom naar de Engelsche kust, waar hem voor Douvres den 29 Mei de admiraal B l a k e ontmoette en er een hevig gevecht plaats greep, waarmede de vrede tusschen Engeland en de republiek werd verbroken. Deze straatvaarders werden begeleid door de zeekapiteinen H u y s l u y t en v a n d e r Z a a n , en men vreesde dat de Engelschen zich door 't nemen dezer koopvaarders thans wreken wilden van zeker gevecht den 22 Mei van dat jaar omtrent Goudtaart tusschen v a n d e r Z a a n en een parlements fregat.

Zie v a n W i j n , *Vervolg op* W a g e n a a r , D. XII. bl. 99.

[Pieter Huys, Hys, Hus]

HUYS, HYS, HUS (PIETER), kunstgraveur, bloeide omstreeks 1570 te Antwerpen.

Men kent van hem:

De Verkondiging, fol.

Christus aan het kruis, waarbij M a r i a ; op den achtergrond J o h a n n e s en eene graftombe.

Als boven, met de H. Maagd en M a r i a M a g d a l e n a . Op den achtergrond een tempel met een Gothischen deon.

Prenten in *Humanac salutis monumenta B. Ariae Montani studio constructa et delincata*, Antwerpiae 1571, gr. 8°.

K r a m m gist dat hij dezelfde is met P i e t e r H u i s .

Zie t.a.p., bl. 776.

[P. Huys]

HUYS (P.) schreef:

Spel van Zinne, *hetwelk den tweeden prijs behaalde op het Landjuweel te Gent in* 1539, z. drukpl. en j. 8°.

Zie *Cat. der Maats. van Ned. Letterk.*, D. III. bl. 72.

[Frans Huys]

HUYS (FRANS), kunstgraveur, die tusschen 1555-1560 in de Nederlanden zijne kunst uitoefende.

Men heeft van hem:

Freti Siculi, *vulgo Faro de Messina*, *optica delineatio*, *Breugel inv. F.H. fec. H. Cock exc.* fol.

Hendrik II *van Frankrijk te voet*, *Hans Liefrink excud. Karel* IX *van Frankrijk te voet*, geheel in versierden rand gevat, fol.

12 *Romeinsche keizers en keizerinnen*, busten naar de antiken.

Zie K r a m m , t.a.p., bl. 775.

[Lambert de Huys]

HUYS (LAMBERT DE), kunstschilder, omstreeks 1664 te 's Hage; van daar vertrok hij naar Amsterdam, waar hij denkelijk overleed.

Zie K r a m m , t.a.p.

[Huysduynen]

HUYSDUYNEN (), schreef;

Hollants Heyl, *in haar Eenigheit met Engeland gelegen*, Amst., A. Dz. O o s s a a n 1689.

Zie M u l l e r , *Cat. van Pamfl.*, D. III. bl. 238.

[Hyacinth Th. Dr. Huysen]

HUYSEN (HYACINTH Th. Dr.), een Dominikaner monnik te Antwerpen, verscheidene' malen prior van zijn klooster, schreef 1710:

Introductio ad vitam mysticam expressam per passionem, in het Nederd.

Zie J ö c h e r .

[Cornelius van Huysen]

HUYSEN (CORNELIUS VAN), predikant bij de doopsgezinden te Embden, een man van geene geringe geleerdheid, in godgeleerde zaken niet weinig bedreven, zeer ervaren in de Latijnsche, Grieksche en Hebreeuwsche talen. Hij overleed 25 Januarij 1721 in den ouderdom van 43 jaren en schreef:

Korte inhoud van de leere des geloofs, *geschikt na de algemeene belijdenissen van de Doopsgezïnde christenen*, Amst. 1705. 8°.

Historische verhandeling van de opkomst en voortgang, *mitsgaders de godgeleerdheid der Doopsgezinde christenen*, *afgedeeld in twee deelen*, *opgedragen aan de gemeente der Mennoniten te Hamburg en te Altona*, Embden en Hamburg 1712, Hoorn 1734, 8°., *met een voorrede van Willem Houttuyn*, *leer. d. Mennoniten te Hoorn*.

Lydius lapis doctrinae Mennonitarum, 1713, 8°.

Toetssteen van de leere der Doopsgezinden; of Aanmerkingen op het boekje van Reynskes van Overwijk, *genaamd Onderzoek naar de natuur van het leeraarampt*, Amst. 1713, 8°. (Overzetting van het vorige.)

De grondslag van de leere der Doopsgezinde christenen verdeedigd en bevestigd tegen de verdraaijingen van Harmen Reynskes van Overwijk en zijn discipel Douwe Douwes Muys, *met eene vergelijkinge van eenigen hunner leerstukken met de gronden van Spinosa*, Amst. 1715, 8°.

Ezechiels gehoorzaamheid, *betoond in het afsterven van zijne echtgenoot of kerk-rede over Ezech*. 24:15-18, Embden 1702, 4°. (door hem gedaan 23 April 1702 na het overlijden zijner eerste huisvrouw).

Paulus bede aan de geloovigen te Rome, *of bevestigingspredicatie*, *uit Rom.* XV vs. 30, 31, Embden 1703, 4°.

(Gedaan bij gelegenheid dat hij, na twee en een half jaar den dienst des woords te hebben waargenomen tot den vollen dienst bevestigd werd).

Zie S c h i j n , *Geschied der Mennon.*, D. II. bl. 605, 611; *Unsch. Nachr.* 1712, S. 390, 1716, S. 259, 1731, S. 615; A d e l u n g en R o t e r m u n d .

[C.J. Huyser]

HUYSER (C.J.), middelmatig graveur, in het laatst der 18de en begin der 19de eeuw, wiens graveerwerk door K r a m m wordt vermeld t.a.p. bl. 776.

[Jacob Carel Huyser]

HUYSER (JACOB CAREL), leefde en dichtte in het midden der 18de eeuw, o.a. in het *Aanhangsel der Cypressenbladen*.

Zie v a n d e r A a , *Nieuw Biogr. Anth. Crit. Woordenb.*

[mr. Hendrikus Cornelius Huyser]

HUYSER (mr. HENDRIKUS CORNELIUS), zoon van J a n H u y s e r en J o h a n n a E l i s a b e t h S w a a n , werd den 6 December 1807 te Amsterdam geboren. Hij bezocht, na de Latijnsche scholen te Leyden te hebben doorloopen, aldaar de academie, trok in 1830 met het studentencorps te velde en promoveerde in 1833 na het verdedigen zijner *Dissertatio de absentium juris differentia inter codices Francicum et Neerlandicum novissemum*, en vestigde zich als advocaat te Leyden. In 1835 werd hij benoemd als tweede plaatsvervanger bij het kantongeregt aldaar, in 1843 als eerste, welke betrekking hij met die van griffier bij hetzelve in 1853 verwisselde. In 1838 werd hij burgemeester van Soeterwoude, in 1842 regent van het weeshuis, in 1850 lid der provinciale staten van Zuidholland en in 1854 van den Raad der stad Leyden. Ook was hij lid der maatschappij van Nederlandsche letterkunde, van de maatschappij van het Nut van 't Algemeen en van fraaije kunsten en wetenschappen. Bij de beide laatsten hield hij van tijd tot tijd voordragten in proza en poezy. Van deze laatsten zijn alleen proeven in verschillende jaarboekjes verspreid, aanwezig. Hij huwde 1. in 1839 W i l h e l m i n a H e n d r i k a J o n c q u i è r e , dochter van den luitenant-kolonel J a n

Paul Sixti Joncquière en Janna Geertruida de Man, reeds in 1840 overleden. 2. in 1848, Anna Meggelina de Vassy, weduwe van Pieter Lodewijk Suringar.

In het laatst van 1859 trof hem een zware ziekte. Hij herstelde meer in schijn dan in de daad, legde in 1861 en 1862 zijne bedieningen, uitgenomen die van griffier, neder en overleed 15 September 1865.

Hij zelf heeft een schets van zijn leven ontworpen, die medegedeeld is door zijn zwager mr. J.F.C. Molzer, in *Hand. der Maats. van Nederl. Letterk. te Leyden*, voor 1866.

[H. Huysers]

HUYSERS (H.) schreef:

Weldadige bouwkunst of uitvoerige verhandeling der vijf ordres, Dordr. 1782, en *Atlas*, 2 d., fol., m. pl.

[A. Huysers]

HUYSERS (A.), oud koopman in dienst der O.I. Compagnie, in 1789 te Cuylenborg woonachtig, schreef:

Het leven van R. de Klerk, *gouverneur-generaal van Neerlands Indie*, *met een kaart*, Amst. 1787, 8°.

Beknopte beschrijving der O.I. etablissementen, Utrecht 1789, 8°., 2de druk, met het *Leven van R. de Klerk*, *gouverneur van Ned. Indie*, Amst. 1792, tweede druk, verm. en verb. met een kaart der platte grond van Batavia.

De eerste druk is in 't Hoogduitsch vertaald, onder den titel, *Bescreibung und Geschichte der Hauptstadt in den Ost-Indien*, *Batavia*, *nebst Geogr. und Physischen Nachrichten von der Insel Java*, *übers. von J.J. Ebert*, Leipzig 1785, 86, 4 Th., 8°.

Zie *Bibl. Hulthem.*, Nr. 19121, 22; *Bibl. à Roy*, T. V. p. 2387.

[Pieter Huysinga Bakker]

HUYSINGA BAKKER (PIETER). Zie BAKKER (PIETER HUYSINGA).

[Johannes Huysinga]

HUYSINGA (JOHANNES), als proponent beroepen te Nootdorp bij Delft in 1671, te Haarlem in 1680 en aldaar gestorven in April 1702.

Hij schreef:

Over de twaalf eerste capittelen van het Evangelium na de beschrijvinge Matthaei, 's Hage 1679, 4°. Amst. 1742, 3 d. 4°.

Kort begrip van de christelijke waarheden, 1682, 8°.

Samensprekingen, 's Hage 1658, 8°.

Teekenen der tijden uit Mozes en de Propheten.

Nodige betragtinge voor een godsdienstige ziele omtrent het gebruik des Heeren H. Avondmael, *behelzende de leere der kennisse en belijdenisse der zonde; van geloove in Godt;*

van Godts verbond en zijne zegenen en zegelen, *en eindelijk ook van de ware dankbaarheit. Hierachter is noch gevoegt het Formulier van het H. Avondmaal; alsmede eenige Psalmen*, *die voor en na deszelfs gebruik worden gezongen*, 5de druk, Utrecht 1716, 8°.

Zie V e e r i s en P a a u w , *Kerk. Alph.*, bl. 107; *Boekz der gel. wereld* 1716, bl. 531; A r r e n b e r g . *Naaml.*, bl. 257.

[Henricus Huysingius]

HUYSINGIUS (HENRICUS), beroepen te Sleen, in de classis van Emmen in Drenthe 1615, te Oude Niedorp 1619, als eerste predikant in den Beemster 1622 en is aldaar in Mei 1635 gestorven. De kerk aldaar door hem in 1623 gewijd zijnde, werd in dezelve bij die gelegenheid de eerste Beemster biddag gehouden.

Hij schreef:

Lofbazuyn over de Beemsterlands Bedijckinge.

Zie V e e r i s en P a a u w , *Kerk. Alph.*, bl. 107; *Astrea* 1855, bl. 58; T.A. R o m e i n , *de Herv. van Drenthe*, bl. 305.

[Willem Huysman]

HUYSMAN (WILLEM) of H u y s m a n s , te Antwerpen, (volgens anderen te Lier), geboren omstreeks het midden der 16de eeuw, studeerde te Douai in de regtsgeleerdheid, werd licentiaat in de beide regten en vervolgens te Leuven hoogleeraar in de Lat taal aan het collegie der drie talen (1578), welk ambt hij elf jaren bekleedde. Hij was ten minste den 16 Junij 1589 nog hoogleeraar; vervolgens werd hij rector der Lat. school te Dinant, begaf zich eenigen tijd daarna naar Milaan, waar hij vriendschap sloot met E r y c i u s P u s c a n u s , die er de rhetorica onderwees. Hij overleed in Ialie in 1618. J o h a n n e s B e r n a r t i u s geeft hem grooten lof in zijne verhandeling *de Utilitate legendae Historiae*.

Men heeft van hem:

Narrationes rerum Jndicarum, *ex litteris fratrum societatis Jesu descriptae*, *ac ex Italico sermone in Latinum traductae*, Lovanii 1589, 12°.

Zie V a l e r i u s A n d r e a s , *Exordia Colleg. Triling.*, p. 59, Dez., *Bibl. Belg.*, p. 320; Dez., *Fasti Acad.*, p. 220; V e r n u l a e i , *Acad. Lovan.*, 2de edit., p. 74; F o p p e n s , *Bibl. Belg.*, T. II. p. 749; P a q u o t , *Mém.*, T. III. p. 608,

[Adriaan Huysman]

HUYSMAN (ADRIAAN). In 1769 verscheen te Utrecht bij J. A l t h e e r een bundeltje, getiteld: *Proeve van levensschetsen eeniger merkwaardige lieden*[(a)]. Het vangt aan

(a) Dit beekske bevat, behalve het gemelde levensberigt, dat van L u k a s T r i p , Burgemeester van Groningen, L e o n a r d O f f e r h a u s te Groningen, J a n W i l l e m v a n L o h , predikant te 's Heeren Arendskerke, G e r a r d H o o f t d e J o n g e , secretaris van Amsterdam, T i b e r i u s H e m s t e r h u i s , hoogleeraar te Leyden.

met dat van Adriaan Huysman, chirurgijn, vroedmeester en lector der ontleedkunde te Goes. Steller noemt hem ‘een geleerd genees-, heel- en vroedmeester, een goed kenner der Latijnsche, Grieksche en Hebreeuwsche talen, ervaren beoefenaar der natuur- en sterrekunde, fijn redeneerende godgeleerde.’ Van zijn levensloop wordt niets gemeld, werken heeft hij niet geschreven. Hij stierf in 1783.

[Cornelis Huysman]

HUYSMAN (CORNELIS) van Mechelen. Kramm houdt hem voor denzelfden met Cornelis Huysmans van Antwerpen.

Zie Kramm, t.a.p., p. bl. 776.

[Cornelis Huysmans]

HUYSMANS (CORNELIS), zoon van Hendrik Huijsmans en Catharina van der Meijden. Volgens Immerzeel, Goethals en anderen werd hij den 2 April 1648 te Antwerpen geboren; doch Kramm stelt zijn geboortejaar vroeger, daar hij in 1634 reeds als gildebroeder in het St. Lucas gilde te Antwerpen werd aangenomen.

Na zich onder Pieter de Wit geoefend te hebben, begaf hij zich naar Brussel, om het kunstwerk van den landschapschilder Jacques d' Artoiste bestuderen. Deze meester nam hem op een vast daggeld van zeven stuivers aan, zoodat hij dikwijls den ganschen dag in het bosch van Soignies teekende, geen ander voedsel dan een korst brood en een citroen gebruikende. Zoo bragt hij twee jaren door en vond slechts des avonds gelegenheid zich bij de kaars in het schilderen te oefenen. Op een voetreis langs de Maas, om de schilderachtige omstreken van Dinant en Namen af te teekenen, ontmoette hij den kunstschilder van der Muelen, die behagen vond in zijn werk en hem trachtte te bewegen naar Parijs te gaan, onder toezegging eener goede jaarwedde, doch Huysmans kon er niet toe besluiten, wijl hij de Fransche taal niet genoeg magtig was.

Hij zette zich te Mechelen neder, waar hij in 1682 Anna Scheppers, dochter van een advokaat huwde. In 1702 vestigde hij zich te Antwerpen, doch keerde in 1716 naar Mechelen terug, waar hij den 1 Junij 1727 overleed. Zijne vrouw stierf den 26 Maart 1744 in den ouderdom van 92 jaren. Huysmans wordt, volgens Descamps, onder de eerste landschapschilders der Vlaamsche school gesteld. Hij maakte ook voor de historieschilders de achtergronden en voor de landschapschilders de stoffaadje. Hij beoefende ook de etskunst. Bij Descamps komt zijne afbeelding voor.

Zie, behalve Houbraken, Descamps, Immerzeel, Kramm, Goethals, *Histoire des lettres*, *des sciences*, *des arts en Belgique*, T. I. p. 299 suiv.

[Jacob Huysmans]

HUYSMANS (JACOB) werd volgens Immerzeel in 1656 te Antwerpen geboren, ontving het onderwijs van Gillis Backereel en werd, onder diens leiding, een bekwaam schilder. Hij begaf zich onder de regering van Karel II naar Engeland, waar hij veel bijval vond. Men stelt zijne kunst, o.a. het *Portret eener Jonkvrouw* te Windsor, gelijk met die van Pieter van der Lely. Hij overleed in 1699 te Londen.

Zie Immerzeel en Kramm, t.a.p.

[Jacobus Carolus Huysmans]

HUYSMANS (JACOBUS CAROLUS) werd den 14 December 1776 te Breda geboren en ontving zijn opleiding, als kunstschilder, van J.H. Frederiks. Toen deze in 1793 bij het beleg en de inneming dier vesting door den Franschen generaal Dumouriez, haar met andere ingezetenen had verlaten, ontving Huysmans zijn verdere opleiding aan de teekenschool in 1798 door een der oudprofessoren van de akademie te Antwerpen, met behulp der stadsregering te Breda gevestigd, waarbij hij de eerste medailje behaalde. In 1802 zette hij zijne oefening aan de akademie te Antwerpen voort en behaalde in 1803 den eersten prijs naar het antieke standbeeld. Ook hield hij zich daar bezig met het kopieeren van voorname oude meesters. Hij keerde in 1804 naar Breda terug, waar hij vlijtig naar de natuur studeerde en in 1805 twee stukken naar de tentoonstelling te Antwerpen zond. Een ongemak aan het regteroog hield hem twee jaren van den schilderezel af en eerst in 1807 was hij in staat eene schilderij op de eerste tentoonstelling te Mechelen te zenden. Veel eer had hij van zijne vier schilderijen die op de eerste Amsterdamsche tentoonstelling in 1808 gezien werden. Zijne kunst, die hoofdzakelijk uit landschappen met vee bestond, was zeer gezocht en werd voor goede prijzen verkocht. In 1830 benoemde hem koning Willem I tot leeraar in de teekenkunst aan de koninklijke akademie te Breda, doch hij kon slechts weinige jaren deze betrekking vervullen, daar hij in 1835 wederom een gebrek aan het oog bekwam, dat in 1837 tot volslagen blindheid overging en hem dwong zijn eervol ontslag te nemen. Hij overleed te Ginneke, den 29 September 1856.

Zijnezonen Constantinus Cornelis en Victor Godefridus Joannes beoefenden beiden de kunst.

Zie Kramm, t.a.p., bl. 778; *Aanhangsel*, bl. 87.

[Michiel Huysmans]

HUYSMANS (MICHIEL) werd in 1637 te Mechelen geboren, verkeerde langen tijd in Engeland, schilderde in grootschen stijl landschappen met gebouwen en groepen vee gestoffeerd, en overleed in 1707 te Antwerpen.

Zie K r a m m , t.a.p., bl. 779.

[Nicolaas Huysmans]

HUYSMANS (NICOLAAS) volgens V e r t u e in 1656 geboren en te Antwerpen in 1707 overleden. Hij was een voortreffelijk landschapschilder doch waarschijnlijk dezelfde met M i c h i e l H u y s m a n s .

Zie K r a m m , t.a.p., bl. 779.

[P.J. Huysmans]

HUYSMANS (P.J.), volgens gissing van K r a m m , zoon van J a c o b of C o r n e l i s H u y s m a n s , moet in de eerste helft der 18de eeuw geschilderd hebben. K r a m m bezit van dezen meester een schilderijtje voorstellende een *Bergachtig Landschap*, met oude gebouwen, en op den voorgrond, een stadspoort, waarvoor eenige landlieden zich met drinken en zingen vermaken.

Zie K r a m m , t.a.p.

[Victor Godefridus Joannês Huysmans]

HUYSMANS (VICTOR GODEFRIDUS JOANNÊS), jongste zoon van J a c o b u s C a r o l u s H u y s m a n s , werd 10 Julij 1815 te Breda geboren. Hij ontving het eerste onderwijs van zijn vader, vervolgens aan de academie te Antwerpen, waarna hij zich te Parijs vestigde. Volgens K r a m m beoefende hij daar voornamelijk de lithographie in kleuren en werd als een der beste kunstenaars in het vak geacht. Zijn voornaamste en meest bekende werk. door keizer N a p o l e o n III met de gouden medalje eerste klasse beloond, is *La Journée d'un Chrétien*, een gebedenboek, waarin behalve de platen, ook elke bladzijde door hem in kleuren is opgeluisterd. Hij vervaardigde het in 1852 en 1853, en overleed te Parijs den 25 Junij 1856.

Zie K r a m m , t.a.p.

[Hendrik van Huyssen]

HUYSSEN (HENDRIK VAN), volgens R o t e r m u n d een regtsgeleerde en Hollandsch baron, werd in 1698 doctor te Straatsburg en daarna geheimraad van staat van den Russischen keizer P e t e r d e G r o o t e .

Hij schreef:

Diss. inaug. de Justitia vom Stillstand des Gerichts, Straatsb. 1689, 4°.

Histoire des Conclaves, *depuis Clement* V *jusque à présent avec un discours qui explique toutes les ceremonies qui s'observent depuis la mort du Pape jusque aprés l'election de son successeur*. Cologne, 1694, 1703, 3 t., gr. 12.

Curieuse und vollständige Reisebeschreibung von ganz Italien, Freijburg 1701, 4°.

Status Academiae Cracoviensis a. 1709 in *Novis litterariis Germ*. 1709, p. 462 seq.

Voorrede der uitgave van *Johann Gottlieb Krausen*, *der Historia Polonica* van *Joh. Dluglossi*, Lipsiae 1701, fol.

Jo. Dluglossi Historiae Polonicae liber XIII*us et ultimus ex Bibliotheca Henr.*, *L.B. ab Huyssen*, Lipsiae 1712, fol.

In 1717 droeg de czaar hem op zijne geschiedenis te schrijven en gaf hem hieromtrent de noodige berigten. Hij maakte er ook een schets van bekend, doch vermoedelijk is het hierbij gebleven. Zijn gelaat gaat in plaat uit, in 8°.

Zie A d e l u n g en R o t e r m u n d ; *Bibl. Bunav.*, T. II p. 59.

[Johan Huyssen]

HUYSSEN (JOHAN), Jur. Utr. Licent., ridder, heer van Cattendijke, Munsterhoek enz., zoon van H u g o H u y s s e n , pensionaris van Rotterdam, later van Goes, en E l i s a b e t h H a n n e m a n , werd 4 October 1566 te Rotterdam geboren. Hij werd pensionaris (anderen zeggen secretaris) van Goes en in 1591 gecommitteerde raad van Zeeland op bijzonderen eed, vermits hij een Hollander was. In 1597 werd hij lid van den nieuw opgerigten hoogen raad van Holland en Zeeland, doch hij bedankte. In 1601 was hij griffier der munt en in 1602 werd hij voorzitter van den raad van Vlaanderen te Middelburg. Hij moet een geleerd man zijn geweest, aan wien H o n d i u s den achtsten zang van zijnen *Mouffeschans* opdroeg. Volgens de mss. aanteekeningen van M. d e l a P a l m a F u e n t e s heeft hij verscheidene ambassades bekleed, doch welke niet zijn geboekt. Om zijne afbeelding staat wel: A. Gallorum rege nobilitate et Magnae Brittanniae Equestri ordine cum notis gentilitiis insignibus auctis, ornatus, doch zulks kan, gelijk S c h e l t e m a teregt opmerkte, buiten ambassade verkregen zijn. Hij overleed in 1634. Hij liet uit zijn echt met A d r i a n a , natuurlijke dochter van J a n of G i j s b r e c h t v a n M a t h e n e s , na, o.a.

1. J o h a n H u y s s e n , hoogbaljuw, raad en rentmeestergeneraal van Zeeland-Bewester-Schelde. Hij huwde M a r g a r e t h a d e K n u y t , dochter van J o h a n d e K n u y t , raad der stad Middelburg, en van C o r n e l i a T e n i j s , en liet kinderen na.

2. M a r g a r e t h a H u y s s e n , getrouwd met 1. H i e r o n y m u s T u y l l v a n S e r o o s k e r k e n , heer van Stavenisse, gecommitteerde raad van Zeeland; 2. , graaf van Dhona; 3. A d r i a a n G u s t a a f , graaf van Flodorf, zonder kinderen.

3. Johan Huyssen, schepen en raad van Middelburg, 1639, heer van Vosmaer, trouwde Cornelia van der Nisse; zij hadden 3 kinderen.

4. Laurens Huyssen, heer van Weelde, raad in den raad van Vlaanderen, gehuwd met Clara Veltens, nalatende 1 kind.

5. Frederik Huyssen, heer van Ravels, hoogbaljuw Bewester-Schelde, getrouwd met Johanna Thibault, nalatende 2 kinderen.

Het portret van Johan Huyssen, door H. Hondius in 1598 vervaardigd, is voorzien met zijn wapen en dat zijner vrouw en de spreuk *Pax Armis*, *Septa Altior;* een ander met de spreuk *Nec timide nec tumide*, door F. Schellemans, naar Mich. Joh. Mierevelt, stelt hem op 50 jarigen leeftijd voor, en komt zeer zelden voor.

Zie Scheltema, *Staatk. Nederl.*, D. I. bl. 515, 516; Smallegange, *Chron. van Zeeland*, bl. 426; *Chron. van het Hist. Genoots.*, D. VI. bl. 123, D. VII. bl. 128; *Lijst der E.M.H.H. Gecommitteerde Raden van Zeeland en der Ministers van die Provintie* (door J.C. te Water), 1786 4°.; *Navorscher*, D. VIII. bl. 226, 336, D. IX. bl. 11, 14; H. Verwoert, *Handb. der Vaderl. Geschied.*; Kobus en de Rivecourt.

[Jacob van Huyssen]

HUYSSEN (JACOB VAN), bloeide in de tweede helft der 17de eeuw, was tijdgenoot van H. van Irhoven en beoefende het kunstvak van Johanna Koerten Blok. Men vindt een aantal zijner werken, bestaande uit voorstellingen van *Gezigten in Amsterdam of op het IJ met schepen en landschappen* op *Catal.* van Jan Pekstok, Amst. 1792.

Zie Kramm, t.a.p., bl. 779.

[Peter Huyssens]

HUYSSENS (PETER), Jesuiten leek en broeder te Brugge, bouwde den voorgevel der Jesuiten-kerk te Antwerpen naar de teekening van Rubens. De door hem met de pen vervaardigde teekening berust op de bibliotheek te Antwerpen.

Johannes Bara of de la Barra, graveerde het gezigt op deze kerk en het professiehuis.

Zie Kramm, t.a.p., bl. 780.

[A. van Huyssteen]

HUYSSTEEN (A. VAN), droeg den 2den druk van D. Willink, *Amstel. Arcadia*, Utr. 1773, in dichtmaat op aan F. Gesner en J. Cinck.

Zie Heringa, *Naaml.* bl. 54.

[Van Huysum]

HUYSUM (VAN). Kramm vermeldt van hem een

geëtst portret van Artus Georgius Fellin, leeraar der Luthersche gemeente te Amsterdam, in 4°.

Zie Kramm, t.a.p.

[A. van Huysum]

HUYSUM (A. VAN). Op *Cat. Ploos van Amstel*, Amst. 1801, bl. 50, no. 3, komt van hem voor *een Arcadisch landschap*, met een waterplas, rijk van geboomte en fraaije stoffagie, uitvoerig met de pen en in kleuren. Het gold *f* 60. Kramm beslist niet of deze een der zonen van de bekende vier broeders van dien naam is.

Zie Kramm, t.a.p.

[Justus van Huysum]

HUYSUM (JUSTUS VAN), zoon van een schoolmeester in Friesland, later te Amsterdam, werd aldaar in 1659 geboren, en in 1675 besteld bij Nicolaas Berchem, in wiens school hij het in diens vak tot een aanmerkelijke hoogte zou gebragt hebben, indien zijn geest niet schier alle kunstvakken had willen omvatten. Hij maalde landschappen, beelden, historiën, zee- en riviergezigten, ruitergevechten, portretten en bloemen, doch de laatste schilderde hij het best. Hij overleed in 1716.

Zie Immerzeel, t.a.p., bl. 70.

[Jan van Huysum]

HUYSUM (JAN VAN), beroemd bloemen- en vruchtenschilder, zoon van den vorige, werd 15 April 1682 te Amsterdam geboren. Hij was eerst zijn vader in diens kunstwinkel voor zaal- en tuinversiering behulpzaam en schilderde met een vlug penseel menig kamerschut met landschappen. Tot meerdere jaren gekomen, bepaalde hij zich uitsluitend bij het schilderen van bloem- en fruittafereelen en landschappen. Vooral muntte hij in het eerste uit en vond in die dagen, toen er zooveel werk van schoone en zeldzame bloemen werd gemaakt, van alle zijde toejuiching en aanmoediging. De liefhebbers en kweekers van bloemen en vruchten te Haarlem beijverden zich hem de uitgelezendste bloemen en fruiten te zenden. Hij wist, meldt Immerzeel, deze keurige voortbrengselen in zijne altijd rijke ordonnanties oordeelkundig en met den meesten smaak onderling zaam te schikken en ze niet, op het voetspoor zijner voorgangers, altijd tegen donkere achter gronden te schilderen. Hij was de eerste die zijne vruchten en bloemen tegen lichte gronden, zelfs luchten en schoone landschappen deed uitkomen. Doch niet alleen onderscheidde hij zich in zijne ordonnanties, maar hij was ook een eerste meester in de kunstige verdeeling van licht en bruin en vooral in de aanwending van zuivere kleuren. Zijn bloemenkoloriet is dan ook zoo dun en transparant, dat het geoefend

oog hier en daar de tint van het plamuursel door de geestige bewerking van zijn penseel ziet doorschijnen. Even fraai en natuurlijk zijn alle de toevoegselen van zijne tafereelen als de voortbrengselen uit het groeijend rijk verdeeld. ‘Marmer, porphier, kristal, goud en andere metalen, vogelnestjes met eijeren, kapellen, vlinders en welke insecten hij al moge hebben te pas gebragt in zijne stukken, dragen allen het kenmerk van zijn zeldzaam talent en den rijkdom zijner vinding. Zijn bloembundels zijn altijd met eene edele bevalligheid en nogthans zoo los en eenvoudig in de vazen geschikt, alsof ze louter bij geval in dier voege geplaatst waren’. In zijne verrukkelijke landschappen merkt men een edele stijl op, afwijkende van de eenvoudige natuur zooals zij zich in Holland vertoont, en die aan den Italiaanschen hemel herinnert. Reeds bij zijn leven werden groote sommen voor zijn kunst betaald, die thans meer dan verdubbeld worden. Op de veilingen van Gildemeester, van der Pot en Braambeek golden dergelijke tafereelen van *f* 3,000.00 tot *f* 4,000.00 en op die van de Smeth tot *f* 4,508.00. Op de verkooping van Braamcamp golden twee zijner landschappen *f* 2,505.00. In December 1854 werd op de verkooping van den baron de Mecklenbourg te Parijs 13,000 fr. voor een zijner bloemstukken betaald. Zijne kapitale teekeningen van *f* 1000.00 waren op de verkoopingen van Ploos van Amstel, Goll en de Vos. Zijne kunst vindt men in de beroemdste buiten- en binnenlandsche kabinetten. Het museum te Amsterdam bezit van hem een bloem- en fruitstuk en twee arcadische landschappen, dat te 's Hage een bloemen fruitstuk. Hij overleed 8 Februarij 1749 in zijne geboortestad.

Zijn portret door A. Bonen, gold op de verkooping van Jan Gildenmeester in 1800 te Amsterdam *f* 80. Dezelfde meester schilderde ook een kleiner, dat op de verkooping van mr. Johan van der Marck Aegidsz. te Leyden, 1773, voorkwam. A. van Halen graveerde dit portret in zwarte kunst in fol. Andere portretten vermeldt Kramm en Muller. Ook vindt men ze bij Houbraken, van Gool en Immerzeel. Mausaisse gaf in 1825 te Parijs eene fraaije lithographie, waarschijnlijk naar dat van Bonen, in het licht.

Zie Houbraken, Weijerman, van Gool, Immerzeel, Kramm, Wagenaar, *Amst.*, D. XI. bl. 438; Collot d'Escury, *Holl. Roem*, D. I. bl. 104, 105, A.D. III. bl. 263, 264; Kok, Nieuwenhuis, Kobus en de Rivecourt, Pilkington, *Dict. of Painters; Nouv. Biogr. Gén.; Dict. Univ.; Biogr. Univ.; Cat. van de Schilderijen van J.D. Pompe van Meerdervoort en van den beroemden schilder J. van Huysum*, Dordr. 1749, kl. 8°.

[Michiel van Huysum]

HUYSUM (MICHIEL VAN), broeder van den vorige, gaf onderwijs in de kunst.
Kramm vermeldt van hem:
Een porceleinen schotel met blaauwe druiven en eenige bladeren aan den tak (1759); eene kapitale teekening, weleer in bezit van Six van Hillegom, later in dat van Fodor te Amsterdam.
Eene gebeeldhouwde vaas, *gevuld met vele soorten van bloemen*, breed en meesterlijk behandeld, eene teekening, weleer het eigendom van Goll van Franckenstein.
Twee takken met perziken en een hazelnoot.
Eenige perziken en pruimen en twee hazelnoten.
Beide teekeningen weleer in bezit van mr. J. van der Marck te Leyden.

Zie Immerzeel, t.a.p.; Kramm, t.a.p.

[Nicolaas van Huysum]

HUYSUM (NICOLAAS VAN), broeder van den vorige, leerling van zijn broeder Jan, mede een goed kunstenaar. Hij schijnt zich bezig gehouden te hebben met het onderwijzen aan deftige huizen.

Zie Immerzeel, t.a.p.; Kramm, t.a.p.

[Justus van Huysum]

HUYSUM (JUSTUS VAN), broeder van den vorige, schilderde batailjes in groot en klein bestek. Hij ontsliep in den ouderdom van 23 jaren.

Zie Immerzeel, t.a.p.; Kramm, t.a.p.

[Jacobus van Huysum]

HUYSUM (JACOBUS VAN), broeder van den vorige, volgde zijn vader in diens schilderwinkel op, vertrok vervolgens naar Londen, waar hij voornamelijk de kost won met het copiëeren der schilderijen van zijn broeder Jan.

Zie Immerzeel, t.a.p.; Kramm, t.a.p.

[J.C. de Huyzer]

HUYZER (J.C. DE), dichtte een *Treur- en Troostzang*, *ter Begravinge van Zijne Doorl. Hoogh. den Heere W.C.H. Friso*, *Prince van Oranje en Nassau*, *Nederl. Erfstadhouder*, Amst. 4°.

[Andreas Gerardi Hyperius]

HYPERIUS (ANDREAS GERARDI) of Gheeraerdts (Andreas) werd te Yperen, waaraan hij zijn naam ontleende, en zijn vader Gerard advokaat was, den 10 Mei 1511 geboren. Zijne moeder Catharina Coels, was afkomstig van eene

patricische familie te Gend. Toen hij elf jaren oud was, zond zijn vader hem naar Warneton, waar hij onderwijs ontving van J a c o b u s d e P a e p of P a p i u s , die voor een goed dichter werd gehouden, en van J o h a n n e s Z a p a r u s , die Grieksch en He-

breeuwsch verstond. Twee jaren later begaf hij zich naar Rijssel, waar hij zijne letterkundige studien vervolgde onder Johannes Lacteus, die hem de Fransche taal leerde. Het volgende jaar genoot hij het onderwijs van Nicolaas van's Hertogenbosch, die de fraaije letteren onderwees te Doornik. Van daar keerde hij naar huis terug, waar zijn vader hem als klerk op zijn kantoor nam en hem met het afschrijven van processtukken bezighield. Na den dood van zijn vader, in 1525, bleef hij nog drie jaren bij zijne moeder, waarna hij zich naar Parijs begaf, waar hij zich eerst op de physica, later op de theologie en tevens onder Nicolaas Clenard, Johannes Sturmius en Bartholomeus Latomus, op de Grieksche en Latijnsche taal toelegde en het overige van zijn tijd besteedde met het onderwijzen van eenige Fransche en Spaansche jongelieden, met welke hij de drie eerste maanden van elk jaar reisde om de universiteiten van het koningrijk en van Italie te bezoeken.

Na zich nog eenigen tijd in de geneeskunde en het kanonnieke regt geoefend te hebben, keerde hij in 1536 naar Yperen terug en begaf zich van daar naar Leuven, bezocht de noordelijke provincien, vervolgens Duitschland, en keerde in 1537 naar zijn geboortestad terug. Niet lang daarna begaf hij zich naar Engeland, waar hij ondersteund door den baron Karel de Montjoie, zoon van dien Willem de Montjoie, die door Erasmus zoo zeer geprezen is, in 1540 de universiteit te Cambridge bezocht. In Februarij 1541 wilde hij ook die van Oxford bezoeken, doch zich in Engeland niet veilig achtende, wegens de edicten van Hendrik VIII omtrent vreemdelingen, keerde hij naar zijn vaderland en geboortestad terug, en besloot naar Straatsburg te gaan, ten einde er met Maarten Bucer te spreken, maar zijn reis door Hessen genomen hebbende, vond hij zich genoodzaakt te Marburg te blijven, tot dat zijne goederen te Frankfort waren aangekomen. Hier vond hij Gerard Gildenhauer, met wien hij te Nijmegen kennis had gemaakt, en die aldaar thans de godgeleerdheid onderwees. Deze haalde Hyperius over hier te blijven en hij zag zich kort daarna door Johannes Ficinus, kanselier van den landgraaf, tot opvolger van zijn vriend, dien de ouderdom belette zijn ambt verder waar te nemen, benoemd. Hij bekleedde het tot den 1 Februarij 1564, toen hij in den ouderdom van nog geen 53 jaren overleed.

Hij werd in de hoofdkerk te Marburg nevens Gildenhauer begraven. Petrus Nigidius en Theodorus Beza vervaardigden epigrammen ter zijner eere en Wi-

gand Orthius, zijn opvolger, hield eene lijkrede op hem. Hij huwde 27 Februarij 1544 Catharina Orth of Orthia, dochter van Lodewijk Orthius, ontvanger te Marburg, weduwe van Joh. Harpilius, en liet 6 zonen en 4 dochters na.

Hij schreef:

De Cosmographia, Hugenoeae 1532, 4°.

Arithmetica quaedam.

Geometrica.

Optica.

Astronomica.

Rhetorica, Tiguri 1566, 12°.

Dialectica, Tiguri 1566, 12°.

Physica.

Compendium Physices Aristotelicae, Basileae 1574, 4°.

Ad decem libros Ethicorum Aristotelis Scholia, Basileae 1586, 12°., Lictae 1600, 4°.

De honorandis Magistratibus commentarius, *in quo Psalmus* XX (*Exaudiat*) *enarratur*. *Ejusdem in Psalmum* XII (*Salvum me fac*) *in quo oratur ut Dominus*, *extirpatis omnibus erroribus*, *synceram doctrinam ubique promoveat*, *Paraphrasis*, Marpurgi 1541, 12°.

Paraphrasis in Psalmum XXII.

Catechesis, Marpurgi 15.., in 16°.

De formandis concinionibus sacris, *seu de interpretatione scripturae populari*, *libri duo*, Marpurgi 1553.

Observationes locorum in eas Evangeliorum particulas, *quae singulis Dominicis recitari in Ecclesiis consueverunt. Methodi Theologiae*, *sive praecipuorum Christianae Religionis Locorum communium libri tres*, Marpurgi 15.., 12°.

It. Jam. denuo in locum editi Adjecta est de ejusdem Hyperii vitâ et obitu D. Wigandi Orthii oratio, Basileae 1568, 12°.

De Theologo, *seu de ratione studii Theologici*, *libri quatrior*, Basileae 1556, 12°., Tiguri 1572, 12°., 1582, 12°.

Topica Theologica, Tiguri, Christoph. Froschoverus, lt. Basileae offic. Oportiniana, 12°.

De studiosorum vitâ et moribus.

De S. Scriptura e lectione ac meditatione quotidianâ, *Christianis omnibus necessaria*, *Libri duo*, Marpurgi 1564, 12°., Basileae 1569, 12°. *Libri quatuor*, Basileae 1581, 12°.

Feriarum Scholasticarum libri, 12°.

Opuscula Theologica in totius Christianae Reipublicae utilitatem conscripta nuncque primum in lucem data, Basileae 1570 8°. Dit deel bevat 14 verhandelingen. *Pars secunda*, Basileae 1571, 8°., bevattende 11 verhandelingen.

Zijn zoon Laurens gaf lang na zijns vaders dood een nieuwe verzameling van diens geschriften, bevattende eenige zijner verklaringen van Paulus, Tiguri, Christoph. Froschoverus 1582, tot 1584, 3 t. fol. Paquot geeft de titels der stukken in deze deelen vervat, even als die der beide vorige deelen op.

Het portret van Hyperius vindt men in de *Bibliotheca*, *sive Thesaurus virtutis et gloriae* van Boissard, stuk III, fig. 34, p. 141, door J.T. de Brij gegraveerd en in de afbeeldingen der godgeleerden uitgegeven door J. Verheijden, 's Hage 1603, 4°.

Zie W. Orthii *Theol. ac Ling. Prof. in Acad. Marpurg. Or. de vitâ et obitu - Hyperii*, Marp. 1564, 4°.; Melchior Adam, *Vitae Theol Germ.*, edit. Francof. 1706, p. 187-190; Freheri *Theatr.*, p 198, 199; J. Verheiden, *Praest. aliquot Theol Effigies et Elegia*, p. 94-98; Conringius, l.c. *Saec*, XVI, c.l. p. 161, o.n. Krantzii; Bayle, *Dict. Hist. Crit.*, i.v.; Morhofii *Polyh.*, T. p. 988; Crenii *Anim. Philol.*, Part. I. § 3, p. 3, Part. X. p. 189, Part. XIV. p. 107, s. Part XVI. p. 183; Frid. Gotth. Freytag, *Anal. Litt.*, p. 478, et *Adparatus Literarius*, T. III. Nr. XLIX, p. 190-192; *Cat. Bibl. Bunav.*, T. I. Vol. II. p. 1346; J.M. Schröck, *Abbildungen*, T. I., Tafr. III. Nr. XXV. p. 259-267; Saxe, *Onom.*, T. III p. 226, 228; Foppens, *Bibl. Belg.*, T. I. p. 53; Paquot, *Mém.*, T. XVII. p. 185-201; Te Water, *Ref. van Zeel*, bl. 298, 299; *Tweede Eeuwget. der Nederl. Geloofsbel.*, bl. 32.

[Henricus Hyvaeus]

HYVAEUS (HENRICUS) te Rijssel geboren, trad in de orde der Augustijnen en werd doctor in de godgeleerdheid. Hij moet een welsprekend redenaar zijn geweest en gaf in het licht een arcetisch werkje getiteld: *Jacula anomae;* voorts *Oratio Panagyrica habita in Ecclesia cathedrali corcassonensi*, *dum Ludovicus* XIII, *Rex Franciae inauguraretur*.

Ook gaf hij in het Fransch het leven van Thomas de Villanova, aartsbisschop van Valentia, Brussel 1621, 8°.

Zie Val. Andreas, *Bibl. Belg.*, p. 356.

Aanwijzing der personen in dit deel vermeld.

	Bladz.
Haack (G. Marcellus)	1
- (Petrus)	-
Haaff (Gerard ten)	3
- (Gerard Gysbert ten)	4
Haafackerus (Aegidius)	5
Haafner (Jacob)	-
Haasten	7
- (Willem Hendrik v.)	-
Haag (J.F.C.)	-
- (Tethart Philip Cristiaan)	8
Haage (Werenbold en Al-Albrecht uit den)	-
Haagen (Joris van der)	-
Haagendoorn (Goyte)	9
Haak (Pieter)	-
- (Albertus van der)	-
- (Willem)	-
- Kerkman (Mr. Pieter)	-
Haakma Tresling (Theodorus)	-
Haakman (Hermannus)	-
Haalen (Goosen van)	10
Haalweg (Albert Adam en Adriaan)	-
Haamroode (Cornelit van)	-
Haamstede	-
Haan	-
Haan (A.L.)	11
- (Benedictus)	-
- (F.)	-
- (Abraham de)	-
- (Corneiis Jansz. de)	-
- (Carolus de)	-
- (David de)	-
- (Galenus Abrah. de)	-

- (Gillis de) -
- (Jan den) -
- (Johan de) -
- (Joseph Charles de) 13
- (Laurens de) -
- (Mattheus de) -
- (Pieter de) 14
- (Wilhem de) 16
- (Willem de) -
- (Willem de) 17
- (Wijtze de) -
Haanebrink (Willem Albertus) 18
Haanen (Casparis) -
- (Elisabeth Alida) -
Haansbergen (Johannes v.) 19
Haansbergen (Willem van) -
Haanstra (Hayke) -
Haar (François van der) -
- (Gerrit van der) -

	Bladz.
Haar (Hendrik ter)	19
- (Jacob van der)	-
- (Johannes van der)	21
Haarlem (Baldran of Boudewijn van)	-
- (Cornelis van)	-
- (Dirck van)	-
- (Dirk van)	-
- (Egbert van)	-
- (Floris van)	22
- (George Benedictus van)	-
- (Geraart van)	-
- (Gerard van)	23
- (Jacob Janszen van)	-
- (Jan Olout van)	-
- (Jan Willemsz. van)	-
- (Johan van)	-
- (Klaas van)	24
- (Nicolaas van)	-
- (Nicolaas van)	-
- (Theodorus van)	-
- (Vincent Dirk van)	-
Haarsma (Jan R.)	-
- (van)	-
Haersma (van)	-
Haarsolte	-
Haarst (Willem van)	-
Haas (Artus de)	25
- (D. de)	-
- (Dirk de)	-
- (Frans de)	26
- (Mr. Gerard de)	-
- (Gerardus de)	-
- (H. de)	27
- (Jan de)	-

- (Jan Herman de)	28
- (Joan de)	-
- (L.R. de)	-
Haasbroek (G.)	-
Haasje (Klaas)	-
Haastenburg (Hendrik van)	-
Haastert (Isaak van)	29
Haastrecht (Goeyert van)	31
- (Maria van)	-
- (Adriaan de)	-
- (J. de)	-
Habbema (Johannes)	-
Haccou (Johannos Cornelis)	32
Hachenberg (Casper Frederik)	33
Hachicourt (de heer van)	-
Hachtingius (Johannes)	-
- (Arnoldus)	34
Hachusanus (Guillelmus)	35
Haok (Frans) of Hackius)	-
Hackaert (Jan)	-
Hackfort (Barend of Berent van)	36
Hackius (Petrus)	37
Hadden (Jaâcob van)	38
Hadewich of Heza)	39
Hadhulf	-
Haeck (Pieter)	-
Haecken (Alexander van)	40
Haeff (ten)	-
- (Adriaan Hendriksz ten)	-
Haefkens (J.)	41
Haeften (Walraven van)	42
- (Diederick van)	-
- (Johan van)	43
- (Dirk van)	-
- (Frans of Francoys van)	44
- (Benedictus van)	-
- (Margriet van)	45

- (Jacob van)	-
- (G. van)	-
- (Nicolaas van)	-
Haegen (Jonker Jaques van der)	-
Haegen (Jacob Schultz van)	46
Haghen (Theodoricus ab)	-
Haelweg (Albert)	-
- (Adam)	-
- (Adriaan)	-
Haelwyn	-
Haemrode (Kornelis van)	47
Haemstede (Witte van)	-
- (Adolf van)	49
- (Adriaan van)	50
- (Hendrik van)	53
- (J. van)	-
- (J.E. de Witte van)	-

	Bladz.
Haemstede (Maria Witte v.)	53
Haen (Abraham de)	-
- (Antoni de)	54
- (Jan den)	56
- (Joteph Charles de)	58
- (Willem de)	-
Haensbergen (Johannes van)	59
- (Willem van)	-
Haer (Hendrik ter)	-
- (Anna Charlotte van der)	-
- Anthony van der)	-
- (Daniel van der)	-
- (François van der)	60
- (Johannes van der)	-
Haerlem (Claes van)	-
Haersma (Bertrand)	61
- (Haunes en Hartman van)	-
- (Livius van)	-
- (Hector Livius van)	-
- (Daniel de Blocq van)	62
- (Sybrand van)	-
Haersolte (Arnold van)	-
- (Rutger van)	63
- (Zweder van)	-
- (Rutger van)	64
- (Johan van)	-
- (Willem van)	65
- (Arent van)	66
- (Anthonie Frederik Robbert Evert Baron van)	-
Haerst (Johan van)	-
Haes (Frans de)	67
- (Joan de)	-
- (Frans de)	68
- (Jan de)	69

- (Joannes de) -
- (Gillis de) -
Haese (Adriaan de) 70
Haesebroeck (Herman Jacob Severyn) -
Haesevens (J.Cz.) 71
Haestens (Hendrik van) -
Haeij (Jan van) 72
Hafesteinius zie Affenstein) -
Hafhakker (Aegidius) 72
Haga (Cornelis) -
- (Hermanius) 76
Hagbolt (Jacob) 77
Hage (J. van den) -
Hagedoorn (Gerrit) -
- (Adolph) Hendrik) -
Hagelberg (F. Duffer) 78
Hagelis (Joannes) -
Hagelman (P.) -
Hageman (Henricus) -
- (Eduard) 79
Hagen (Christiaan) 80
Hagen (Dirk van) -
- (Jacob Schultz van) -
- (Jan van) -
- (Willem van) -
- (A. van der) -
- (C. van der) -
- (Godfried van der) 81
- (Jan van der) -
- (Jonker Jaques van der) -
- (Petrus van der) -
- (Johannes van der) 82
- (Steven van der) 83
Hagenaar (Hendrik) 84
Hagens (Christiaan) -
Haghe (Geerloff van der) -
Haghen (Theodoricus ab) -

- (Jan van der of Dumeus)	-
Hagius (Joannes)	85
Hahn (Johannes David)	-
- (Jacob George Jeronimo)	86
Hailing (Herman van der)	87
Haitsma (Hessel)	-
- (Aggeus)	-
Haje (Jean de la)	88
Hajo	-
- (Herman)	-
Hajonides (Nollius)	-
Haken (Hendrik van)	89
Hakkert (Jan)	-
Hakkius (Petrus)	-
Hakkuze (Willem)	-

	Bladz.
Hal (van)	89
Halbertsma (Eeltje)	-
Halen (Adam van)	92
- (Arnoud of Arend)	-
- (Gosewinus van)	93
- (Herman van)	94
Halewijn (Johan)	-
- (Kapitein)	-
- (Johannes)	95
- (Francois)	-
- (Jan van)	-
- (Francois)	96
- (Alewijn van)	97
- (Francois Teresteyn van)	98
- (Simon van)	-
- (Kornelis Teresteyn van)	100
- (Francois Teresteyn van)	101
Halfcaegh (Gerrit)	102
Hall (Herman van)	-
- (F.A. van)	-
- (Maurits Conelis van)	-
- (Jacob van)	108
Halleman Thomas)	110
Hallemins (Regnerus)	-
Hallincg (Scherevel)	-
- (Jacob)	111
- (Jan)	-
- (Johan)	-
Hallius (Joannes)	113
Halm (Anastasius Jacobus v.)	-
Halma (Francois)	114
Halmael (Geertruid van)	116
Halmael (Hendrik van)	-
- (Arent van)	118

Halmaele (Cornelis van)	120
Halmale (J.F.)	-
Hals (Frans)	-
Hals (Jan)	122
Hals (Willem)	-
Hals (Nicolaas)	123
- (Dirk)	-
Halsbergius (Johannes)	-
Halsema (Diderik Frederik Johan van)	-
Halteren (M. van)	125
Halteren (Daniel van)	125
Ham (G.)	126
- (Jean Baptiste)	-
- (Frederik Uten)	-
- (Meinert van)	127
- (Frederik van den)	128
- (Martinus van den)	129
Hamaker (Hendrik Arent)	130
Hamal (G.)	133
Hambroeck (Antonius)	133
Hamburger (Mevrouw)	134
Hamconius (Martinus)	-
Hameel (Allart du)	135
Hamel (G.)	136
- (Hendrik)	-
- (P. van)	-
- (Bruynincx Gerard)	137
- (Bruynincx (J.J.)	-
Hamelau (Johannes)	-
Hamelberg (Hendrik Antonie	138
Hamell (Anthony)	-
- (Jan Willem van)	139
Hamelsveld (IJsbrand van)	140
- (Willem IJsbrand van)	144
Hamer (Hendrik)	145
- (Petrus)	146
-	148

Hamerken (Johannes en Thomas)	-
Hamers (Pieter)	-
Hamerstede (Johannes)	148
Hamerster (Dominicus)	149
- (Ludovicus)	150
Hames (Nicolaas de)	-
Hamilton (John)	153
Hamkema (Marten)	-
Hamme (Willem van)	-
Hammen (David van der)	-
Hammes (Nicolaas de)	-
Han (Henry du)	-
Hana (Henricus)	-
Hanapier (Jaques)	154
Hanekaert (Lambert)	-
Hancock (Johannes)	155
Hanecop (Cornelis)	-
Hanedoes (Isaac)	157

	Bladz.
Hanegrave (Cornelius)	157
Hanekuyk (Hylke)	-
Hanelou (Hendrik)	-
Hanenberch (Ambrosius van)	-
Haneton (Philip)	-
Hanewinkel (Stephanus)	158
Hangest (Egbert Marinus Frederik d')	159
Hania (Gale)	-
- (Jorrit)	160
- (Leo)	-
- (Otto)	-
- (Sjoerd)	-
- (Albert Christoffel van)	-
Hanius (Guilielm)	161
Hannaart (Johannes)	-
Hanneman (Jan)	-
- (Adriaan)	-
Hannes (Bokke)	-
- (C.R.)	-
- (J.A. van Thye)	162
Hanneton (Philips)	-
Hannot (Michael Keerwal)	-
Hansenius (Johannes Baptista	-
Hansen (Carel Lodewijk)	-
- (Lambertus Johannes)	163
Hansken (Fokke)	-
Hanszoon (Hans)	-
Haps (Pieter Willem van)	164
Hapt (Antonie van der)	-
Haraeus (Franciscus)	-
Harckenroth	166
Harex (Douwe)	-
Harda (Pibo)	-
Hardenberg (Cornelis van)	167

Hardenbergius (Albertus Rizaeus) 168
Hardenbroek (Jacob van) -
- (Jan Adolph baron van) 169
Harderus (Hieronimus) -
Harderwijck (Gerard van) -
- (Aalt van) 170
- (Ysbrand van) -
Harderwijck (Isak van) 171
- (Jan van) Rz. 173
Hardes (J.) 176
Hardeveldt (Anthony van) -
- (Samuel van) 178
Hardime (Pieter) 179
Hardman (Poppo) -
Hardomans (Suffridus) -
Hardt (A. van der) -
Hardtman (Epe) -
Hardij (Adrianus) -
Haren (Jan) 180
- (Adam of Daam v.) 183
- (Willem van) 185
- (Ernst van) -
- (Willem van) -
- (Willem van) 188
- (Adam Ernst van)
- (Willem van) 189
- (Henriette Amelia van) 193
- (Onno Zwier van) 194
- (Duco van) 199
- (Willem Anne van) 200
- (Jan Poppe Andrée van) -
- (Carel Willem van) 201
- (Charles Frederik Sigismund van) -
- (Jury Faes van) -
- (J.J. van) 202
Harencarspel (Dirk van) -
- (Alexander van) -

Harennius (Joannes)	-
Harger (J.)	-
Hari (Johannes)	203
Harinckman (Pieter)	-
Haring (J.)	-
- (Jan)	-
- (Jan)	-
- (Nicolaas)	204
Haringcarspel	-
Haringhouk (Samuel van)	-
Haringhs (Daniel)	205
- (Mathijs)	-
Haringman (Maerten)	-
Haringman (Jan Reinier)	206

	Bladz.
Harinxma (Haring)	208
- (Bocko)	209
- (Pieter)	210
- (Haring)	211
- (Haring)	-
- (Pieter Edzard)	212
Harius (Henricus)	-
- (Johannes)	214
Harkenroth (Eilardus Folcardus)	-
- (Jacobus Isebrandus)	215
- (Isebrandus Eilardus)	216
Harkson (Antoni)	217
Harlemensis en Harlemius	-
Harling (Daniel)	-
Harlingen (Eduard van)	-
- (Jan Jacobz. van)	218
- (Martinus van)	-
- (Pieter van)	-
Harmacarus	-
Harmansz (Harman)	-
Harmansen (Wolphert)	219
Harmen (Hopman)	-
-	-
-	220
Harmensz (Wolphert)	-
Harmokar	-
Harmsen (Dirk Karel)	-
Harn (Willem Johan van)	-
Harney (Martinus)	222
Harnsius (P.A.)	223
Haron Ubbo	-
Harp (van)	224
- (Marten)	-
Harpius (Henricus)	-

Harsingh (Nicolaas)	-
Hart (Abraham van der)	-
- (Hermanus Adrianus de)	225
- (Floris Willemszoon van der)	226
- (Willem August van der)	227
- (Alexander van der)	-
Hartaing (Daniel de)	232
Harteveld (Gijsbrecht van)	233
Harteveld (Kaspar)	233
Harthouwer (David)	234
Hartigveld (Johan)	-
Hartingh (Nicolaas)	235
Hartley	-
Hartloop (Elizabeth)	236
Hartman (Hendrik)	-
- (Hermanus)	-
- (Johannes Gothofredus)	-
- (Nicolaas)	-
- (Pieter)	237
- (Rudolph)	238
Hartocht (Michel de)	-
Hartog (Dirk)	-
- (Hendrik)	-
Hartogh (Frans Adam de)	239
Hartogh (Jasper de)	240
Hartogh (Theodorus de)	-
Hartogveldt (Christoffel v.)	-
Harts (Antony van der)	241
Hartsen (Anthony)	-
Hartsink (Jan Jacob)	242
Hartsinck (Carel)	-
- (Andries)	243
- (Pieter)	245
- (Jan Jacob)	-
Hartsoeker (Christiaan)	246
- (Nicolaas)	247
Hartwech (Adam)	249

Hartzoeker (Theodoor)	250
Harwarden (Elisabeth van)	-
Harwood (Eduard)	251
Hasaert (Pieter)	-
Hase (Pieter de)	-
- (Elias de)	252
Hasius (Adrianus)	-
- (Joannes)	-
- (Nicolaas)	-
Haisus (Petrus)	253
Hasselaar (Kenau)	-
- (Dirk)	255
- (Pieter Derksz.)	-
- (Nicolaas)	258
- (Gerard)	-
- (Pieter)	259
- (Gerard)	-
- (Gerard Arnoud)	260

	Bladz.
Hasselaar (Cornelis)	261
- (Pieter Cornelis)	-
Hasselt (Gerardus van)	262
- (Willem van)	-
- (Johan van)	-
- (Joan van)	-
- (Jacob van)	-
- Johan Coenraad Copes van)	263
- (Willem Bartholdv.)	-
- (Johan Jacob van)	264
- (Jacob Copes van)	266
- (Gerard van)	-
- (Willem Hendrik v.)	269
- (Johannes Willem van)	-
- (Johan Coenraad v.)	271
- (Jan Hendrik Cornelis van)	-
- (Coenraad Jacob Gerbr. Copes van)	272
- Johan Coenraad v.)	273
Hattem (Olivier van)	275
- (Isabella van)	-
- (Pontiaan)	277
Hatten (P. van)	278
Hattinga (Abdias)	-
- (Willem Teberius)	279
- (David Willem Carel en Antonie)	-
Hattum (Anna van)	280
- (Burchard Johan van)	-
- (G. van)	-
- (Maurits van)	-
Hauchin (David de)	281
Hauck (August Christiaan)	-
Haudeians (Andries)	-
Haudun (Nalterre de)	-
Hauff (Wilhelm Gotlief)	-

Haug (Lodewijk Frederik Christiaan)	282
Haultain (Alexander Filips Willem de Zoete van)	284
Haultepenne (de heer van)	285
Hautain (Alexander Filips en Willem de Zoete van)	-
Hautecour (Henri Philiponeau de)	285
Hautemer (Willem van)	286
Hautenus (Janus)	-
Hautepenne (de heer van)	-
Harvat (Daniel)	-
Haven (Gerbrandus en Theodorus van der)	287
Havenboorgh (P. van)	-
Havens (Arnoldus of Harensis	288
Haver (Thomas Henricus)	-
Haverdroeze (Frederik Jan)	289
Havercamp (Hendrik van)	-
Haverkamp (Syvert of Sigebertus)	-
- (Abraham)	291
- (Gerard)	292
- (Johannes)	-
Haverkorn (Willem Willemsz.)	293
Haverman (Margaretha)	-
Havermans (Adriaan)	294
Havetius (Antonius)	-
Havinga (Gerardus)	-
Havius (Jacobus)	-
Havix (Meus)	295
Havré (de markies van)	-
Hauawens (C. van)	-
Haye (Jean de la)	-
- (Johannes de la)	-
- (Reinier de la)	296
Hayen (Albert) of Haeyen)	-
Hayens (Remko)	297
Hayes (Auke)	-
Hayuin (François de)	298

Hazaart (Jacobus Arnoldus)	-
Hazard (Balthazar)	300
- (Pieter)	-
Haze (Adriaan de)	-
- (Jeronimo de)	301
- (Johannes de)	-
Hazebroek (J.W.)	-
Hazen (Johannes Cornelisz)	302
Hazevoet (Servatius)	304
Hebbelinck (Johan)	305
Heber (Theofilus van)	-
Heck (A. van der)	-
Hecke (Paul van)	-

	Bladz.
Hecke (Nicolaas van der)	305
Heckel (G. van)	-
Heckius (Johannes)	306
Hecx (Gosuin)	-
Heda (Willem)	-
- Willem Klaasz.)	307
Heddingh (Lucas)	-
Heeckeren (Evert van)	308
- (Frederik van)	309
- (Frederik van)	-
- (Frederik van)	313
- (Evert van)	317
- (Egbert van)	318
- (Jacob van)	-
- (Evert van)	-
- (Evert van)	320
- (Jacob van)	321
- (Walraven van)	322
- (Joost van)	-
- (Evert van)	323
- (Walraven van)	327
Heeckeren (Jacob Derk van)	328
- (Frans Jan van)	329
- (August Robbert van)	330
- (Reinhardt Burchardt Willem van)	335
- (Jacob Derk Carel van)	336
- (Willem Hendrik Alexander Carel v.)	337
- (Derk Jan van)	338
- (Evert Christiaan Carel Willem van)	339
- (Adolf Jacob Hendrik Willem van)	341
- (Evert Frederik van)	-
- (Ludolph Frederik Hendrik van)	342
- (Evert Ludolph van)	343
- (Jan van)	344

Heel (Jacob Petrus van)	346
Heem (David de)	-
- (Jan David de)	-
- (David Davidz. de)	347
- (Jan de)	348
Heem (Cornelis de)	-
Heemert (Gerrit van)	-
Heems (Abrahams)	-
- (J.)	-
Heemskerk (Abraham)	349
- (B.)	-
- (David)	-
- (Hendrik)	-
- (Laurens)	-
- (Marten)	-
- (Sebastiaan)	351
- (Gerrit van)	-
- (Wouter van)	-
- (Gerrit van)	-
- (Willem van)	352
- (Claas van)	353
- (Jacob van)	-
- (Johan van)	355
- (.... van)	358
- (Coenraad van)	-
- (Willem van)	360
- (Willem van)	361
- (Willem van)	-
- (Egbert van)	362
- (Egbert van)	-
Heemstede (Adriaan van)	363
- (Dirk van)	-
- (Johannes van)	-
- (Adriaan Pauw heer van)	-
- (jonkheer Jacob Maurits Carel baron van Utenhove van)	-
Heemstra (Feye van)	-

- (Poppe van) 364
- (Feye van) -
- (Ulbe van) 365
- (Epe van) -
- (Feye van) 366
- (Feye van) -
- (Feye van) -
- (Schelte van) -
- (George Sigism. v.) 367
- (Gerrolt Nicolaas van) -
- (Feye van) 368
- (Willem Hendrik v.) -

	Bladz.
Heemstra (Feye Jan van)	368
- (Schelte van)	369
- (Cornelis Scheltinga baron van)	-
- (Willem Hendrik baron van)	-
Heenek (Jacobus)	370
Heeneman (H.P.)	-
- (Daniel Jacob)	-
Heenvliedt (Simon van)	371
- (Jan van)	-
Heer (J. Jonc)	-
- (Margaretha de)	-
- (Willem of Guilliamde)	-
- (Hugo de)	372
- (Pieter Otto Coenraad Vorsselman de)	763
Heerckmans (Elias)	-
Heerdewijnden (Bruisten van)	-
Heerdt (Karel Eduard baron van	376
Heere (Jan Lieven)	-
Heereboort (Adrianus)	377
Heeremans (J.)	378
Heeremansz (Frans)	379
Heeremiet (Hidde)	-
Heerkens (Gerhardus Nicolaas)	380
Heermale (Floris van)	381
Heerman (Franciscus)	382
Heermans (Jacob)	383
Heerschop (Hendrik)	-
Heerstal (Gerrit van)	384
Hees (Everardus van)	-
- van Berkel (Joan Ignatius van)	-
Heese (Nicasius van)	386
Heeser (Johannes)	-
Heesper (Casparus)	387
Heeze (Willem van Hoorne heer van)	387

Hegelsom (Jan van)	-
Hegeman (Wolter)	-
Hegenitius (Godfried)	388
Heggerus (Rudolphus)	-
Hegius (Alexander)	-
Heiberg (....)	390
Heiblocq (Jacob)	391
Heidanus (Casparus)	391
Heidanus (Casparus)	395
- (Abraham)	-
- (Johannes)	398
Heide (A. de)	399
- (Casparus van der)	-
- (Joan van der)	400
- (Joannes van der)	-
Heiden (Lodewijk Sigismund Vincent Gustaaf graaf van)	-
- (F.J. van der)	401
- (Jacob van der)	402
- (Jan van der)	-
Heidenrijk (Menso)	-
Heilbron Cz. (David)	403
Heilersigius (Johannes)	406
Heiligers (Johannes Petrus)	-
Heilo (Frederik van)	407
Heim (Anthony van der)	-
Heimenberg (Henricus van)	408
- (Casparus van)	-
- (Casparus Henricus van)	409
Hein (Pieter Pieterszoon)	410
Heinck (D.)	413
Heindricxsen (Evert)	-
Heine (J.G.)	415
Heinecke (Johan Gottlieb)	-
Heineken (Nicolaus)	416
- (Diderik)	417
Heinrico (Godfried)	-

Heinsius (Daniel) 419
Heinsius (Nicolaas) 438
- (Anthony) 449
- (A.) -
- (Hemme) 457
- (Nicolaas) -
- (Petrus) 461
Heinsbergen (Henricus v.) -
- (Johannes v.) -
Heintzenberg (Jan Frederik) -
Heister of Heyster (Lourens) 462
Hek (Jan) 466
Heker of Evert van Hekeren 466
- (Hartwich the He-

	bladz.
kere)	466
Hekkenhoek of Hekkenhoek (A.)	467
Hekman (C.)	-
- (B.)	-
- (Barent)	-
Hel (Arnoldus van der) of Verhel	-
- (Joannes van der)	-
Heland (A.)	469
Held (W. van der)	470
Helden (Adriaan van)	-
Heldt of Helt (Mathias)	471
- (Matthijs)	-
Helderberg of Heldenberg (Gerij)	472
Helderen (J. Gosens van)	473
Heldring (Gerhard Hendrik von)	-
Heliger of Heligerius (Petrus)	-
Helius (Arnoldus)	474
Hell (Arent van der)	-
Hell (Arnold van)	-
- (Casijn van der)	-
- (Gerhard Casijn v.d.)	475
- (Herman van der)	-
Helle (Johan de)	476
Hellemans (Barend)	-
Hellemans (Leonora)	-
- (Marie Josephine	477
- (Petrus)	-
- (Petrus Johann.)	478
Hellenbroek (Abraham)	-
- (F.H.)	480
Hellenbuyck (Olivier)	-
Helenius (Abraham Exters)	-
Hellerus (Christoffel)	481
Helligers (Hendrik)	-

Helling (jonkheer Herman van der)	-
Hellinga (Sibren)	483
Hellingwerff (Cornelis Johannes)	484
- (Pieter van)	-
Hellinx (T.)	-
Hellius (Simon)	-
Helm (Lambert)	485
- (Ludolf)	-
Helm (Willem van der)	485
Helmbreeker (Theodorus)	-
Helmduinen (Adriaan Robbertszoon)	-
Helmers (Jan Frederik)	486
Helmerszoon (Dirk Jan)	491
Helmich (Elzenerus)	-
- (Splinter van)	492
Helmichius (Wernerus)	-
Helmolt (J.)	495
Helmondanus (Andreas)	-
Helmont (Franciscus Mercurius van)	-
- (Jacques van)	498
- (Jan Baptiste van)	-
- (Johannes van)	500
- (Matheus van)	-
- (Pieter Aertsen van)	-
Helmont (Segres Jacobus van)	501
Helpen (Koenraad van)	-
Helsdingen (Abraham van)	-
- (Hendrik van)	502
Helst (Bartholomeus van der)	-
- (Lodewijk van der)	505
Heltelius (Hugo)	-
Helu (broeder Jan van) ook Jan van Leeuwen	506
Helvetius (Adriaan)	509
- (Johannes Fredericus)	510
- (Johannes)	512
- (J.A.)	513

- (P.M.) -
Hem (Gerard van) 514
Hembijze (Burchard van) -
- (Jonkh. mr. Frans van) -
- (jonker Jan van) -
- (Jonkh. Willem van) 518
Heme (Pieter) -
Hemel (W.) -
Hemelaars (Jan) -
Hemert (Antonius van) 520
- (B. van) 521
- (Gerardus van of

	Bladz.
van den)	521
Hemert (Godefridus van)	522
- (Johan Maurits van	-
- (Johan van)	-
- (Joost von)	-
- (Julia van)	523
- (Paulus van)	-
- (Petrus van)	527
- (W. Fl. van)	-
- (Willem Hendrik van)	-
- (jonkh. mr. Willem Joannes Junius van)	-
Hemessen (Gerhard von)	-
Hemling (Hans)	-
Hemmema (Doeke)	528
- (Doeke van)	529
- (Sicke van)	-
- (Erasmus van)	-
Hemmes of Hemmus (Frans)	530
Hemmersen (Jan van)	-
Hemming	-
Hemminga (A.)	-
Hemminga (Sicke of Sixtus van)	-
Hemoni (Frans en Pieter)	-
Hempel (Antonie ter)	-
- (Gerrit)	532
Hemrica (Anna)	-
Hemricourt (Jacques de)	-
Hemschot (P. van)	533
Hemsen (Catharina van)	-
- (Jan)	-
Hemsterhuis (Tiberius)	535
- (Sibout of Siboldus Tiberius)	-
- (Johannes)	536
- (Franciscus)	537

- (Tiberius)	-
- (Meinardus)	542
- (Franciscus of François)	543
- (Hendrik)	546
Hen (Anthony de)	-
Hendregt (J.P. van)	-
Hendrickx (Anthonij)	-
Hendricks (Govert)	546
Hendricx (Gillis)	-
Hendrickz (Justus of Joost)	547
Hendrik II	-
- III	548
- IV	549
- V	550
- VI	-
- I	551
- II	-
- III	552
- de Berghes	553
- I	-
- II	-
- I	554
- hertog van Saksen	555
- van Nassau	-
- Casimir I	558
- Casimir II	-
- van Nassau	562
- (Adamsz.)	564
Hendrik (Aerts)	564
- (Alewijnsz.)	-
- (Albertsz.)	565
- -	-
- (Antonisz.)	-
- (Arentsz.)	-
- (Arnoldus)	566
- (Dirksz.)	-
- (Dirksz. mr.)	569

- (Gillesz.) -
- (van Gorkum) -
- (Gysbrechtsz.) -
- (Hendriksz.) 570
- van 's Bosch -
- (Janszoon) -
- (de Kleermaker) -
- (de leerkooper) 571
- (Nicolaas) -
Hendriks 574
- (Boudewijn) 575
- (Gozewijn) -
- (G.) -
- (Hieronimus) -
- (J.) -
- (Pieter) -
- (Thomas -
- (Wybrand -

	Bladz.
Hendriksen (Evert)	577
- (Mr. Jan Both)	-
- (Mr. Willem Jan Both)	578
- (Willem)	578
Hendriksz. (Boudewijn)	-
- (Daniel Henricus)	-
- (Dirk)	579
- (Hendrik)	-
- (Jan)	-
- (Henricus)	560
- (Pieter)	-
- (Augustinus)	581
Hendrickx (Johannes Batista)	-
Hengel H(.F. van)	582
- (Maria van)	-
- Daniel van)	-
- -	-
Henghel (Hermanus van)	-
Hengelenberg (M.)	-
Hengist of Horsa	584
Hengist en Horsa	585
Hengst (Mr. C.M. van)	586
- (Willem)	-
Hengstenburgh (Herman)	-
- (Antonis)	-
Henke (Hs.)	587
Henkels (Joh.)	588
Heye (Charles)	-
Hennebel (Jan Libert)	-
Hennebert (Jaques)	591
Hennebo (Robert)	-
Hennenberg (Margaretha of Machteld van)	592
Hennepin (Louis)	596
Hennequart of Hennekert (Jehan)	598

Hennequier (Jerome)	599
Hennequin -	600
Hennequin (Francois)	601
Hennequin (Francois)	-
- (Jacob)	-
- (Gualtherus)	602
- (J.)	603
- (Philippe Auguste)	-
- (Pieter)	604
Hennert (Johan Frederik	605
Hennige (Frederik August)	-
Hennin (Jacob de)	609
- (Antonius de)	-
- (Balduinus)	-
- Jacob de)	-
- -	610
- (Jan de)	-
- (Maximiliaan de)	-
Henning (Christiaan)	613
Henninius (Henricus Christianus	-
Hennotelle (Ange)	614
Henrard (Henri Joseph)	614
- (Robert)	615
Henri (Chetif)	-
Henricksz. (Ryck)	-
Henricsz. (Dirk)	-
Henricus (Friso)	-
- à Gandavo)	616
Henricus (de Ganda)	616
- (Gorcomius)	-
- (Gravius)	-
- (Hessicus)	617
- Hollandus)	-
- (Joannis)	-
- (Kanunnik)	-
- (Wormerianus)	-
- (de Soemeren)	-

Henrie (van Zutphen)	-
Henricus (Christiaan)	-
Henrion	-
Henrion (Denis)	618
Henriquez (Jan Chrysostomus)	619
Henry de Bruxelles	622
Henrij (Guslain Joseph)	622
Hensaeus (Renatus)	623
Hensberch (Vincent)	623
Henrix (S.)	624
Hensbergen (Johan)	-
- (J. van)	-
Hensbroek (Adriaan van)	-
Henschenius (Godofridus)	-
Henskens (Willem)	625
Hensler (K.F.)	626
Henst Gz. (A. van der)	-
Hentenius (Joannes)	-

	Bladz.
Hentzepeter (H.)	627
Heppe (J.W.)	-
Heppener (H.)	-
Herauguières (Charles de)	-
Herbasus (Thomas)	629
Herbell (Joh Fr. Manrits)	630
Herbele (J. André	-
Herbenus (Matthaeus)	-
Herberst (Kolonel)	631
Herbert (een Monnik	-
Herbert	-
Herberts (Herman)	633
- (Theodorus)	636
Herbig (Johan George)	638
- (Froutje)	-
Herby (Andreas)	-
Herboirt (Tymen)	-
Herckenroije (Willem)	639
Herckmans (Elias)	-
Herkmans (Gualtherus)	640
Hercon	-
Herde (Lodewijk d' of de)	641
- (Limnus de)	-
Herdegom (Gerard van)	-
Herdenbrouc (Gysbert Eertze van)	642
Herder (C.)	-
- (Herder H.)	-
- (Adrianus de)	-
Herdinck	-
Herdinck (Adolf)	643
Herema (Otto)	-
- (Valerius)	-
Heere (Graafius)	644
Heeremiet (Hidde)	-

Herenberg (A.)	-
Herentals (Pieter van)	-
- (Thomas van)	-
Herfst (Michel)	646
Herincx (Wilhelmus)	647
Hering (J.H.)	-
Heringa (Diuwe)	648
- (Edo)	-
- (Juw)	-
- (Claas)	649
- (Oene)	-
- (Binnert	-
- (Dirk)	-
Heringa (Jodocus)	649
- (Adrianus)	-
- (Johannes)	-
- (Petrus)	-
- (Sybrand)	-
- (Jodocus Elizaszoon)	-
Heringh (Philips van)	662
Heriold	-
Herk (Kornelis van)	564
Herlemannus (Albertus)	665
Herlomius (Jacobus)	-
Herlin (Anne Marie)	-
- (Gautier)	-
- (Michiel)	656
Herls (Cornelis)	-
Herman (Graaf van Kuinre)	-
- (Graaf v.d. Lippe)	-
- (Kapiteyn)	667
- (Doopsgezinde)	-
- (Albert)	-
- (Albertsz.)	-
- (Barentz.)	668
- (Catharina)	660
- (Janssens)	669

- Jansz.)	-
- -	-
- (Klaaszoon	670
- (Paulus)	-
- (de Schooumaker)	671
- (van Rijswijk)	-
- (Timmerman)	-
-	672
- (de Verwer)	-
- (van Woerden)	-
Hermani (J.)	-
Hermanni (Petrus)	-
Hermanni (Philippus)	-
- (Wesselius of Basilius)	-
Hermannides (Rutgerus)	-
- (Theodorus)	-
Hermanides (Rutgerus)	673
Hermannius (Henr.)	674
Hermans (Louis)	-
- (François)	-
Hermans (M.)	-
Hermans (Matthien)	675

	Bladz.
Hermans (Michael)	675
- (G.)	-
- (Godfr.)	-
- (Jan)	-
Hermansz (Evert)	-
- (Herman)	676
- (Herman)	-
- (Willem)	-
Hermanszoon (Jacob)	678
- (Wolfert)	-
Hermannus (van Hoorn)	-
- (bisschop van Leona	679
- (Monnik van St. Vincent)	680
- (Kapellaan v.)	-
- (Otto)	-
- (Aquilomentanus)	-
- (Gerardus)	681
- (Haio)	-
- (Henrici)	-
- (Johannes)	-
- (Ludolphus)	-
Hermanville (d')	-
Hermegiskel	682
Hernikhuizen (Johannes Sijbing van)	683
Hermkhuijsen (Bernardus van)	-
Hermsen (Herman)	-
Hero (Albertus)	-
Heron (Pieter Johannes)	684
Herfold (J.H. of J.M.)	-
Herp	-
- (Gerard van)	685
- (Heinric)	-
Herpe (Hieronimus van)	-
Herpener (Peter de)	-

Herre (Dominique de)	-
Herregouts (David)	686
- (Hendrik)	-
- (Jan Baptist)	687
- (Maximiliaan)	-
Herreyns (Guillaume Jacques)	-
Herreijns (Jacques)	688
Herry (de Ridder)	-
Herseecke	-
Herselles (Jehan de)	688
Herst (H.)	689
- (Anthony)	-
Hertanius (Hermannes)	-
Hertell (Christiaan Frederik)	-
Hertevelt (Willem van)	689
Herthals (Jean François)	-
Herthemel (Dirck)	690
Hertochs (Benedictus)	-
Hertogenbosch (Cornelis v.)	691
Hertoghe (Polycarpus de)	-
- (Gillis de)	-
- (Jean Philippe de)	-
Hertog (Johan de)	692
Hertogh (George de)	694
- (Michael de)	-
Hertoghius (Abraham)	-
Herts (Franciscus)	-
Hertvelt (Steren van)	695
- (Hendrik van)	-
Hertwicksen (Cajus)	696
Hertsworms (Arnold)	-
Hertzveld (H.J.)	-
- (M.)	-
Hervet (mr. Gentiaen)	697
Hervij (Johan)	698
Herwerden (Henricus van)	-
- (Claudius Henricus van)	700

- (Johannes van)	-
Herwych (Gysbertuszoon)	700
Herwijnen (Brustein van)	701
Herxen (Didrick van)	-
Herzeele (mr. T. van)	702
Herzelles (Philips van)	-
Hes (Hanso)	-
- of Valenhen	703
- (J.H. de)	-
Hesdin (Jean de)	-
- (Simon de)	704
- (Jean d'Ostin dit Hesdin)	-
-	-
Heshusius (Wilhelmus)	-
Hesius (Everardus)	705
- (Gulielmus van Hees)	-
- (Johannes) of Hees	706

	Bladz.
Hesius (Richardus)	706
Hesman (Gerrit)	707
Hespe (Lucas)	-
- (Jan Christiaan)	-
Hespaigne	710
Hespel (Hendrik van den)	-
Hespel (Jan van den)	-
Hespelius (Guilelmus)	-
Hess (Joachim)	711
Hess -	-
Hessel (Gulliam)	712
Hesselbuch (F.C.)	-
Hesseling (Pieter Andriesz	-
Hesselink (Gerrit)	-
Hesselius (Franciscus)	714
- (Johannes)	715
Hessels (Geert)	716
Hessels (Arnoldus)	-
Hessels (Andreas)	717
Hessels (Mr. Jacob)	-
Hesselsz (Andries)	718
Hessen (W.)	-
- (W.)	-
Hessen-Cassel (Frederik)	-
- (Frederik prins van	-
- (Wilhelm)	719
- (Maria Louize)	-
Hessen-Darmstad (Christiaan Lodewijk prins van)	720
- (George prins van)	-
- (Hendrik prins van)	-
Hessen-Homburg (Frederik Jacob landgraaf v.)	-
Hessen-Philipsthal (Frederik prins van)	721
- (Willem landgraaf van)	722

- (Willem Lodewijk prins van)	-
Hessius (Willem)	723
Hessler (J.C.)	-
Hessom (D.C.)	-
Heszlen (H.)	-
Heteren (Leonard van)	-
- (Hendrik van)	-
Hettinga (Epo van)	-
- Homms an)	724
Hettinga (Duco of Doecke)	725
- (Taco of Taceke)	-
- (Tiete van)	726
- (Ype of Epe van)	-
Hetzelaer (Antonie Flip)	727
Heu (Boutzon le)	-
Heuck (Hendrik)	-
Heugelenburgh (W. van)	-
Heukelom (Martin van)	-
- of Heukelum (Johannes van)	728
- (Blarten van)	-
Heukelum (Willem van)	-
Heule	-
- (Christiaan van)	729
- (Jacque van)	-
Heulen (Matthys van)	-
Heumen (Johan van)	730
- (Ludolphus van)	-
Heur (Joseph Cornelis de)	731
Heuraet (van)	-
Heurdt (Jacobus)	-
Heuren (H. van)	-
Heurn (Johan Hendrik van)	-
- (Johan van)	732
Heurne of Heurnius (Johan van)	733
- (Heurnius Otto van)	738
- of Heurnius (Johannes van)	739
- of Keurnius (Justus van	-

Heusch of Heus (Abraham de)	740
- of Heus (Jacob de)	-
- of Heus (Willem of Guilleam de)	741
Heusdanus (G.S.)	-
Heusden (Philippus Wilhelmus van)	742
- (Boudewijn van)	745
- (Willem I heer van)	746
- (Johan IV heer van)	747
- (Johan VI heer van)	-
- (Arnout van)	-
- (Jan VII heer van)	-
- (Jan VIII heer van)	-
Heusden van Elshout (Jan van) derde zoon	

	Bladz.
van Jan VII	748
Heusden van Elshout (Kornelis van)	-
- van Elshout (Egidius)	-
- van Elshout (Yso van	-
- van Elshout (Jan van)	-
- van Elshout (Diederik van)	-
- van Elshout (Diederik)	-
- (Henricus van)	749
- (Cornelis van)	-
- (Pieter van)	-
- (Jacob van)	-
- (Mr. A. van)	751
Heussen (Frans Fsausz. den)	-
Heussen (N. Diemer den)	752
- (Dirk van)	-
- (Hugo Franciscus van)	-
Heussenius (Nicolaas)	755
Heuter (Johannes) Huiter of de Huijter	-
- (Pontus) Huiterus of Huyter	-
- (Jonkheer Jan de)	760
Heuvel (Antonie van den)	-
- (G. van den)	-
- (Hendrik van den)	-
- (Joachim van den)	-
- (Elisabeth van den)	-
- (M. van den	761
- (Adraan van den) Dirksz	-
- (Izaak van den)	-
- (Hendrik Herman van den)	-
- (mr. Jacob Adriaan van den)	762
- (Izaak van den)	-
- (C.A. van den)	-
- (Antonie van den)	763
- (A. van Linden van den	-

Heuvelman (J.) -
Heuven (R. van) -
Heuvinck (Caspar) -
Heven (W.) 764
Hex (Gosuinus, Heex, Hecxius, Hackx) -
Hexham (Henri) -
Heij (Jan) 766
- (Cornelis de) -
- (Catharina van der) -
- Jacobsz. (Johannes van der) -
- (van der) 767
Heiblocq (Bernardusz. Jacobus) -
Heyblom (A.) -
- (P. 1.) -
Heijdanus (P.) 768
Heijde (Hartman baron de) -
- (Johan Frederik baron van) -
- (Kolonel de) -
- tot Ootmarsum (baron de) -
- (Wachtmeester van der) -
- (Gerrit van de) -
Heijdehausen (S.G.L.) 769
Heijdenbergh (Gerij) -
Heijden (S. van der) -
- (Lucas van der) -
- (Jan van der) -
- (Jan van der) 772
- (Cornelis van der) -
- (Horman van der) -
- (Petrus van der) of Petrus à Thymo 773
- (Jodocus van der) -
- (Willebord van der) 775
- (Hendrik van der) -
- (Jan van der) -
Heij (R.) -
Heijdendal (Hendrik) -
Heijdenreich (George Otto) -

Heije (Juriaan)	778
- (Cornelis)	-
- (Jan van der)	779
Heijen (S.)	-
Heijer (J.H.)	-

	Bladz.
Heijes (Albert)	779
Heijgen (Casper van)	780
Heijlens (Franciscus)	-
Heijlbroeck of Heijlbrauck (Michel)	-
Heijlbroeck (Michel)	-
Heijlbroeck (Norbertus)	-
- (Norbertus)	-
Heijlen (Gonzales van)	781
- (Adrianus)	-
- (P.J.)	-
Heijligers (Franciscus Philippus)	782
- (Gijsbertus (Martinus Cort)	-
- (Cornelis)	783
Heijlinck (Piat)	-
Heijm (Adam van der)	-
Heijman	-
- (Johannes)	784
- (Johan Willem)	-
Heijmans (J.)	785
- (Johannes)	-
Heijmansz. (Jan)	-
- (Jan)	-
Heijmbach (Bernard van)	-
Heijmenberg	787
Heijn (Johannes ô)	-
- (Nicolaas)	788
Heijnek (J.)	-
- (Dirk)	-
Heijndrikszen (Bartont)	789
Heijnen Meinerszoon (IJsbrand)	-
Heijnen (J.)	-
Heijnenberg (C.)	-
Heijninec (Egidius Stephanus)	-
Heijningen (Hendrik van)	790

- Bosch (Mattheus v.
Heynricksz (Heijndriek) 793
Heynricz (Roeloff) -
Heynriczoon (Pieter) -
Heijns (J.) -
- (J.) 794
- (Michel Ernest) -
- (Pieter) of Petrus Heijnsius -
Heijns (Zacharias) 795
- (Maria) 796
- (Bouwen) of Heijnsee 797
Heijnshelmans (Mr. Jan Andries -
Heijs (Jan) -
Heijst (W. van) 798
- (Johannes van) -
- (Maria van) -
- (David van) -
- (David van) 799
- (W. van) -
Heijveld (J.) -
Heze 800
Hezecques (Raimond de) -
Hezius (Jacobus) 801
Hibbaeus Magnus -
Hidde (Herewinsz) 802
Hidde -
Hiddema (George -
Hiddema te Peize in Drenthe -
Hiddenck (G.) 804
Hiddinga (Herman) -
Hiemstra (Schelte van) -
Hierden (Petrus van) 805
Higt (Ernst Willem) -
Hil (Joan) 809
Hiland (..) -
Hilarides (Johannes) -
Hilarius (Gerardus) 812

- (Lullius)	-
Hildanus (Guil. Fabricius)	-
Hildebrand (C.J, P.W.)	-
- (M. Schutte)	-
- (P.J.)	813
- (H.)	-
Hildernissem (Willem van)	-
Hildegaard, vrouw van Graaf Dirk II	814
Hille (Cornelis) of Cornelis Hillenius	815
- (Cornelus)	-
- (Jesaias van) of Hillenius	816
Hillebrands (Jacob)	817
Hillebrandi (Johannes)	-
Hillegersberch (Willem v.)	818
Hillema (Gellius)	822

	Bladz.
Hillenius (Michael)	822
Hillers (Herman)	-
- (Gerard Jan)	823
Hillinger (J.G.)	-
Hiltrop (J. van)	-
Hilvendink (Geertruida Jacoba)	824
Himnidicus (Jason)	-
Himpel	-
Hinckart (Jan van)	-
Hinjossa (Jhr. Adriaan Pieter de)	-
Hinlopen (Reinier Ottozoon	825
Hinlopen (Gerard)	-
- (Jacob Groot)	-
- (Nicolaas)	828
- (Jelmer)	829
- (Mr. Jan)	-
- (Jacob Jacobsz.	834
- (Jan Jacobsz)	-
- (Dirk van)	835
Hins (Albertus Antonius)	-
Hinuber (Marie Joseph)	-
Hinxt (Kapitein)	-
Hible (Elias)	-
Hirnius (Hironymus)	836
Hiquaeus (Antonius) of Hicke	-
Hisdinu (Jean de)	837
Hispanus (Gaugericus)	-
Hitchoock (John Thomas)	-
Hjorter (Olof Peter)	-
Hobbema (Meindert)	838
Hobergh (Christiaan)	841
Hobius (Jacob)	-
- (Johanna)	-
Hoboken (Nicolaas)	-

- (Anthon. van)	844
Hochedaeus (Jean)	-
Hochepied (Daniel Jan, Baron de)	845
Hock (Jan van). Zie Hoecke	846
Hocxemius (Joannes)	-
Hodenpijl (Jan van)	-
- (Diderik van)	847
Hodenpijl (Adriaan)	847
- (Gijsberti)	-
Hodenpijl (Mr. A. Gijsberti)	847
Hodges (Charles Howard)	848
- (J.N.)	849
Hodorp (Henrik)	-
Hoeckgeest (Cornelis)	850
- (Joachim)	-
Hoeck (Jan van)	-
- (Jasper van)	851
- (Karel van) of Hoecke	-
- (Robbert van)	-
- (Jacobus)	852
Hoeckwater (Chrispijn)	-
Hoedt (J.H.)	-
Hoef (Adriaan van der)	-
- (Cornelis Jacob van der)	853
Hoefhamer (H.)	-
- (Ysbrandus)	-
Hoefnagel (Joris)	-
- (Jacob)	855
- (Frans)	-
- (J.)	-
- (Nicolaas)	856
- (N.)	-
Hoefijzer (Mr. Jan)	-
Hoëingius (Jodocus)	-
Hoejeuilt (Hendrik Albertszoon)	857
Hoek (H.)	-
- (J.G.)	-

- (Johan)	858
- (C. van)	-
- (C. van)	-
- (J. van)	-
- (K. van)	-
- (M.)	-
- (Sander van)	-
- (P. van den)	859
- (D. van der)	-
Hoeke (Petrus van)	-
Hoekstra (Albert ten Broecke)	-
- (Freerk)	861
- (J.A.I.)	862
Hoekstra (Mr. Klaas Pieter)	862
- (S.B.)	-

	Bladz.
Hoekstra (W.S.)	863
Hoelands	-
Hoelzlin (Jeremias)	-
Hoemmen (Joachim van) of Hoemen	864
Hoen (Cornelis)	-
Hoen (Jacop)	865
- (Cornelis 't Jonge)	-
- (Mattheus)	-
- (T.)	-
- (.. 't)	-
- (Govert Albrechtsz.)	866
- (Pieter 't)	-
- (Rem 't)	-
Hoendorff (Sebastiaan van)	-
Hoenraad (Lubertus)	867
Hoep (C.)	-
Hoepfner	-
Hoermaer (Godefridus)	868
Hoeswinkel (Philippus van)	-
Hoet (Gerard)	-
- (Gerard) de Jong	-
- (Gerard)	-
- (H.)	869
- (Hendrik Jacob)	870
- (Jan) of Hooft	-
- (H.)	-
- Jz. (Cornelis ten)	-
Hoetinck (Arent)	871
Hoeufft (Jan)	-
- (Jan)	872
- (Jan) of Heuft	-
- (Mattheus	-
- (Leendert of Leonard)	-
- (Philippe)	873

- (Mattheus)	-
- (Leonard)	-
- (Jan Philippe)	-
- (Jan Diderik)	-
- (Jan Diderik)	-
- (Mr. Benjamin Pauw)	874
- (Jhr. David)	-
- (Joan)	-
- (Pompejus)	875
- (Jan)	-
- (Samuel)	-
Hoeufft (Jacob Hendrik)	876
- (Mr. J.D.)	881
- (Petrus)	-
Hoevelaar (de brigadier)	-
Hoeve (Matheus van der)	-
Hoevel (Fred. met den)	-
Hoeven (M. van)	-
- (Kornelis Jacobsz van der)	-
- (Emanuel van der)	882
- (H. van der) -	883
- (Salomon van der)	-
- (Willem van der)	-
- (Abraham des Amorie van der)	884
Hoevenaar (Adrianus)	890
- (Adrianus)	891
- (A.A.)	-
- (A.)	-
- (N.L.)	-
Hoex (Lambertus)	-
Hoey (Mr. Abraham van)	892
- (J.J. van)	893
- (Jan Pieter van Hoeyschilhouwer van Oostée Adolph van)	-
- Schilhouwer van Oostée (B. van)	894
- (Jan van)	895
- (Lucas van)	-

- (Nicolaas van) -
- (Nicolaas van of Hoie) -
- (Nicolaas van) -
- (Willem van) -
- (Dr. van) 896
- (Rombont van) -
Hof (C.G. van der) -
- (Jan van der) -
- (Pieter IJsbrand van der) -
- (Luitenant van) -
Hofdijk (Willem) 897
Hoff (Frederik Hendrik Christiaan) -
- (George Willem Frederik von) -
- (J. B van den) -
- (P. Theunisz.) -

	Bladz.
Hoffer (Rochus Adriaanse)	898
- (Adriaan)	-
- (Rochus)	900
- (Godfried)	-
Hoffham (Otto Christiaan Frederik)	901
Hofflack (Jacob)	903
Hoffman (J.A.)	-
- (J.C.)	-
- (H.)	-
- (Johannes Martinus)	-
- (Melchior)	904
- (Frederik Antonius Jacobus)	906
- (F.B.)	907
Hoffmann (Mr. Nicolaas Jan Agatho Christiaan)	-
Hoffmeijer	908
Hoffmeister (Jean Henry)	-
Hoffreumont (Servaas)	-
Hoffsnader (H.)	909
Hoffstadt (Adrianus van) of Hofstadius	910
Hoflandt (Justus)	-
Hofman (J.B.J.)	-
- (Jan)	911
- (Johan)	-
- (J.K.)	-
- (Jurriaan)	-
- Lucia)	-
- (Pieter)	-
- (Samuel)	912
Hofmans (Pieter)	-
Hofraat (P. van)	-
Hofstede (Johannes)	-
- (Petrus)	913
- (Wolther Hendrik)	919
- (Mr. Petrus)	-

- (Johannes ter)	922
Hofwaal (Johan Carel)	923
Hog (Jacob)	-
Hoge (Romein de)	-
Hogelande (Mr. Cornelis van)	-
- (Johan van)	924
- Theobald van)	
Zie Hoghelanden Theobald van)	924
Hogelko (Michel)	-
Hogen (J.)	927
- (Leendert van)	-
Hogenberg (Frans)	-
- (Hans)	928
- (Jan)	-
- (Remigius)	-
- (T.)	929
Hogendorp (N.)	-
- (Thomas van)	-
- (Mr. Gijsbert van)	-
- (Gijsbert van)	-
- (Willem van)	930
- (Dirk van)	-
- (Mr. Willem Graaf van)	931
- (Dirk Graaf v.)	932
- (Carel Sirardus Willem Graaf van)	939
- (Mr. Gijsbert Karel Graaf van)	946
- Willem Graaf van)	952
- (Dirk Graaf van)	-
- (Dirk Graaf van)	954
- (Mr. Dirk Johan van)	955
- (Jan François)	956
Hogendijk (Steven)	-
Hogenheim (.)	-
Hogenhonck (Cornelis)	-
- (Cornelis)	-
- (Justus)	-
Hogenhuizen (Elisabeth Georgine)	-

Hogerbeets (Hadrianus)	-
- (Petrus)	957
- (Rombout	958
Hogers (Gozewijn)	964
Hogers (Joh.)	965
Hogeschans	-
Hoogerwaard (Willem)	-
Hogeveen (Albert)	-
- (J.)	966
- (G. van)	-
- (Mr. Gerard van)	-

	Bladz.
Hogevorst (Hendrik)	966
Hoghelande (Theobaldus van)	-
Hogius (Andreas)	-
- (M.)	967
Hohenlo-Langenburg (Frederik Ernst van)	-
Hohenlo (Philips Graaf van)	-
Hohenlohe (Maria van)	973
Hohensaxen (Johan Phi-Baron van)	
Hoïngius Jacobus of Joost	974
Hoio (Gerard de) of (Gerard van Huy)	975
Hoitema. Zie Hoitzema	-
Hoitzema (R.G.)	-
Hoising (H.C.)	-
Hoius (Andreas) of Hoyin	-
Hol (Jan)	977
- (Luitenant)	978
Holaart (J.)	979
Holanda (Alberta de)	-
- (Giraido of Geralte)	-
- (Martino d')	-
- (Nicolaas de)	-
- (Rodrigo de)	-
Holbeek (Niklaas)	-
Holck (Cathalijntje Willemsd. van der)	980
Holdinga (Gabbe)	-
- (Botte)	-
- (Wilko)	981
Holl (George van)	-
Holland (Heyrik)	-
- (Dirk)	982
- (A.)	983
- (Hendrik van)	-
- (Jan van)	-
- (Steven van)	-

Hollande (Antoine de)	-
Holandder (J. d')	984
Hollander (Jan d') of Joan d'Hollanderius	-
Hollander (Hans of Jan)	-
Hollandt (Robert)	985
Hollandus (Isaak)	986
Hollandus (J.)	987
Hollar (Leendert Dirckz.)	988
- (Cornelis)	989
- (Wenzel of Wenzelius)	-
Hollebeek (Jacobus)	991
- (Andreas)	-
- (A.)	992
- (Petrus)	-
- (Jeremias)	993
- (Ewald)	-
- (Josias)	995
- (Petrus)	996
Hollenhagen (Henricus)	-
Hollingerus (Henricus)	997
Holmannus (Johannes)	-
Holmes (Robbert)	998
Hologne (George)	999
Hols (.)	1000
Holsman (Godfried Jacob)	-
Holst (Alexander)	-
- (Otto)	-
- (J. van)	1001
- (Mr. Joan Jacob van)	-
Holstein-Ploen (Rudolph Frederik hertog van)	1002
Holstein-Beck (Prins van)	-
Holstein (Jacobus van)	-
Holsteyn (Pieter de Oude)	-
- (Pieter de Jonge)	1003
- (Cornelis)	-
Holten (Johan ten)	1004

Holterius (Jac)	-
Holthenus (Albertus)	-
- (Arend)	1005
- (Henricus)	-
Holthuysen (Simon)	-
Holtius (Nicolaas)	-
- (Gualtherus)	1008
- (Hendrik)	-
- (Adrianus Catharinus)	1009
Holtman (Laurents)	-
Holtorpius (B.)	1015
Holtrop (Willem)	1016
- (J.)	-
- (J.S.v. Esveldt)	1017
- (Catharina van	

	bladz.
Esveldt)	1018
Holtzapffel (Petrus Graaf v.)	-
- (A. van Brandts)	-
- (Christoffel van Brandts)	1020
Holtzheim (Petrus)	-
Holtzhey (Martinus)	1021
- (Joan George)	1022
Holwarda (Jan Fokkes)	1023
Holwerda (J.)	-
Holy (zie Muis van Holy)	-
Homberg (Willem)	1025
Homburch (Hendrick Eckert van)	1028
Homma (Laurentius)	1029
- (W.)	-
Hommens (R.)	-
Homnius (Festus)	-
Homminga (Homme)	1033
Homoet (A.)	-
- (Bernardus)	-
- (B.G.)	1034
- (Jan van)	-
- (Hendrik van)	-
Hompesch (Baron Reinhart Vincent van)	-
- (Vincent Willem Grave van)	1036
- (Jan Willem Graaf van)	-
Honaert (van den)	-
Hondekoeter (Gilles de)	-
- (Gijsbert de)	-
- (Melchior de)	1037
- (Nicolaas de)	1038
Hondius (Abraham)	-
- (Hendrik)	1039
- (Hendrik)	1041
- (Jodocus)	-

- (Jodocus)	1042
- (Willem)	-
- (Cornelis)	1043
- (Jacobus)	-
- (Petrus)	1044
- (Jacobus)	1046
- (Gerardus Puppius)	1047
- (L.)	-
Hondt (Jacob de)	-
Hondt (Pieter de)	1047
- (Jan de)	-
- (Hendrik de)	-
- (Nicolaas de)	-
- (L. de)	-
- (Filips de)	-
Honert (Rochius van den)	-
- (Mr. Johan van den)	1050
- (Mr. Herman) van den)	-
- (Mr. Thomas van den)	1052
- (Taco Hajo van) den)	-
- (Johannes van den)	1057
- (Joan van den)	1066
Honich (A.)	1068
Honig (J.)	-
- (Klaas Jz.)	-
- (Paulina van den)	-
Honigh (Johan)	-
- (Pieter)	1069
Honius (Cornelis)	-
Honing (Adriaan)	-
Honkoop (A.P.)	-
Honoré (Jan)	-
Honorius (Bartholomaeus)	1070
Honradius (dr. Lubertus)	1071
Hont (Bernard d')	-
- (Philippus de)	1072
- (Vincent de)	-

Honteville (Pier de)	-
Honthorst (Gerard)	-
- (Jo. Jacobsz.)	1074
- (Willem)	-
Honthoy (Petrus)	-
Hontsum (Zegerus van)	-
Hooch (Dirk de)	1075
- (H.v.)	-
- (H.V.)	-
- (Nicolaas van den)	-
Hoochcamer (J.)	-
Hoochstadt (Gerrit van)	-
Hoochstoel (Henreyck)	-
Hoochstrat (D. van	1076
Hoochstratanus (Jacodus)	-
Hoochstraten (S.)	-
Hoof (Egbert van den)	-

	Bladz.
Hoofd (Johannes)	1076
Hooff (Nicolaas Willem op den)	-
- (Mr. Johannes op den)	1078
- (Hermanus van)	1083
- (Cornelis Christiaan van)	1084
- (J.F.R. van)	1085
Hoofman (Cornelis)	-
- (Elisabeth)	-
- (Mejufvrouw M)	
Hooft (Willem Jansz.)	1086
- (Arnout Hellemans)	
- (Cornelis Pieterszoon)	1087
- (Cornelis Willemsz.)	1089
- (Mr. Daniel)	1090
- (Mr. Daniel)	-
- Gerritsz. (Mr. Daniel)	-
- (Mr. Daniel)	1091
- (Mr. Gerrit)	1092
- (Mr. Gerrit)	1093
- (Mr. Gerrit)	-
- (Mr. Gerrit)	1094
- (Gerrit)	-
- (Mr. Gerard)	1095
- (Mr. Hendrik)	-
- (Mr. Hendrik)	1097
- (Mr. Hendrik)	1098
- (Hendrik Cornelis)	1099
- (Jacobus)	-
- (Jan Cornelisz.)	-
- (Jan Pietersz.)	-
- (Jan Andreas)	1100
- (Nicolaas)	-
- (Pieter Cornelis)	-
- (Pieter Jansz.)	1111

- (Reinier) 1112
- (Willem) -
- (Daniel) -
- (A.M. Penninck)
- (Mr. Gerrit Corver) 1113
- (Jan Corver) -
- (Willem Dirksz.) -
- (W.J.) -
- (Francois Xavier Richard 't) 1114
Hooft (H.S. 't) 1117
- (Willem 't) -
- (Kapteyn 't) 1118
Hoog (Thomas) -
- (Thomas) 1119
- (Thomas) -
- (James) 1121
- (Johannes) -
Hooge (Ruth de) -
Hoogeboom (Jan) 1122
Hoogendoom (J.W.) -
Hoogendorp (J.) -
- (J.) -
- (Maria) -
Hoogendijk (Sebastiaan) 1123
- (Steven) -
Hoogenhouck (Cornelis van) 1124
- (Gijsbert van) 1125
- Tulleken (Jhr. Constantinus, Georgev.) -
- Tulleken (Jhr. Jan)
Hoogenhuizen (Nicolaasz. Willem van) 1126
Hoogerdeute (Jan van der) -
Hoogerheyden (Engel) -
Hoogers (Hendrik) -
- (Willem Carel) 1127
- (Theophilus) -
Hoogerwaard (C.E.) -
Hoogeveen (F.) -

- (Henricus)	-
- (Theophilus)	1130
- (Jan)	-
- (Jan)	1131
- (H.F.)	1131
- Junior (Cornelis van)	-
- Langerak (Jan Arnoldus van)	1132
- (P. van)	-
- (Gerard Amelisz. van)	-

	Bladz.
Hoogeveen (Gerard)	1134
Hoogeval (J.)	-
Hoogewerf (Bernardus)	-
Hoogh (Antonie de)	-
- (Karel)	-
- (G. de)	-
- (Dirk van der)	1135
- (Nicolaas van der)	-
Hooghcamer (Jacob Lycochton)	-
Hooghe (Cornelis de)	-
- (Antony 'd)	1136
- (Balthazar)	-
- (Elias de)	-
- (Gheeraert de)	-
- (Pieter de)	-
- (Romein de)	1138
- (Romein de)	1142
Hooghelanden (Cornelius ab)	1143
- (Nicolaas)	-
- (Ewaldus ab)	-
Hooght (Everardus van der)	-
Hoogenhuysen (David)	1146
Hooghwandt Anneken)	-
Hoogkamer (Jacob Pieterszoon)	-
- (W.J.)	-
- (W.R.)	1147
Hooglandt (E.L. van)	-
Hoogstraten (Abraham v.)	-
- (Jacobus v.)	-
- (Willem v.)	1149
- (Dirk of Theodoor van)	1150
- (Samuel van)	1151
- (Hans van)	1156
- (Frans) of Fransois van	

- (David van)	1158
- (Maria van)	1167
- (Francois van)	-
- (Jan van)	-
- (Francois v.)	1170
- (Samuel van)	1171
- (Jan Willem van)	-
- (Samuel van)	1172
- (mr Francois)	-
Hoogstraten (Adriaan van Bynkershoek van)	1173
- (Pieter van)	-
- (Abraham v.)	-
- (Jan van)	1174
- (Johan van)	-
- (Johan Pieter van)	-
- (Mattheus v.)	1175
- (B.P. van)	-
- (Pieter Lodewijk van)	-
Hoogveld (Robbert van)	-
Hoogvliet (Arnold)	-
- (Johannes)	1179
- (Jan Marius)	-
- (Nicolaas)	1181
- (Martinus)	1182
Hoogwant (Anneken)	-
Hoogwerf (Hendrik van)	-
Hoogwoud (Everard van)	-
Hoogwoude (Boudewijn van)	1183
Hoogwout (Cornelis Claaszoon)	-
Hoogzand (Jan)	-
- (Jan Ysbrandszoon)	-
Hool (Johannes Babtista van)	-
Hoolck (Gijsbrecht v.d.)	1184
Hoolwerf (Henrica van)	1185
Hoolwerff (J.R. van)	-
Hoonaard (Willem van den)	1186

Hoop (G.)	-
- (Douwe de)	-
- (Mr. Adriaan v.d.)	1187
- (Adriaan van der)	1188
- (Cornelis van der)	-
- (Cornelis van der)	-
- (Mr. Cornelis van der)	1189
- (Mr. Cornelis van der)	-
- (Mr. François v.d.)	-
- (Mr. François van der)	1190

	Bladz.
Hoop (Mr. Gijsbert van der)	1190
- (Hendrik van der)	1192
- (Mr. Joan Cornelis van der)	-
- (Willem Gerrit van der)	1199
- Jr. (Adriaan v.d.)	1200
- Jrszn (Adriaan van der)	1204
- (Everardus Johannes Thomassen à Theussink)	1207
Hooremans	1208
Hooren (Jan van)	-
Hoorenberg (Johan Bernhart van)	-
Hoorenmaker (Lodewijk)	-
Hoorick (Adriaan van)	1209
Hoorn (Arnoldus van)	-
- (Pieter van)	-
- (Gerard van) Graaf van Bassigny	1210
- (Johannes van)	1211
- (Johan van)	-
- (Graaf Johan Belgicus van)	1212
- (Maximiliaan van)	1213
- (Philips van)	1214
- (Philips van Montmorency graaf van)	-
- (Willem van)	1217
- (Willem VII van)	-
- (Willem van)	-
- (Willem Adriaan van)	1218
- (Willem graaf v.)	-
- (Frederik van)	1220
- (George van)	-
- (Gerard van) of Horn	-
- (Ghilliart Graaf v.)	-
- (Galen van) Ghilain, Ghilaum, Willem	-
- (Mr. Hendrik Daniel van)	1221
- (Jacob van)	-
- (Jacob)	-

- (Jan van)	1222
Hoorn (Jan Jansz. van)	1222
- (Jan van)	-
- (J. van)	1223
- (Jan van)	-
- (J. van)	1224
- (Jan Rulofszoon van)	-
- (Johan van)	-
- (Jordanus van)	-
- (Maximiliaan van)	1225
- (Melchisedeck v.)	-
- (Nicolaas van)	1226
- (Mr. Nicolaas van)	-
- (Mr. N.H. van)	-
- (Mr. N.O. van)	-
- (Nicolaas van)	-
- van Vlooswijck (Baron)	1227
- (Dr. Paulus Godfried van)	-
- (P.G.)	1229
- (Petrus)	-
- (Anna van)	-
- (Simon van)	-
Hoornaert (Charles)	-
Hoornbeek (Johannes)	1230
- (Mr. Johannes)	1235
- (Johannes)	-
- (Izaak van)	-
- (Izaak van)	-
- (Mr. Nicolaas van)	1237
- (Pieter van)	-
Hootman (P.)	1238
Hooven (F.H. van der)	-
- (Dirk van)	-
Hooy (Jean de)	-
- (Lucas de)	-
Hooyman (Johan)	-
- (J.)	-

Hop (Nr. Cornelis)	1239
- (Mr. Cornelis)	1240
- (Hendrik) baron des H. Rijks	1242
- (Hendrik)	-
- (Mr. Jacob)	-
- (Mr. Johan)	1247
Hopbergen (Bernardus Jacobus Hennens van)	1248

	Bladz.
Hopkooper (Theodorus Gerardus)	1249
Hopman (J. Abraham)	-
- (Mr. J.R.)	1250
- (N.)	-
Hoppe (Christiaan)	-
Hoppen (Jan Klaasz. van)	1251
Hoppenbrouwers (Mr. Franciscus Johannes)	-
Hoppers (Gatse)	-
- (Gregorius)	1252
- (Ivo) Hopperus of Hoppe	-
- (Joachim)	1253
- (Reinier)	1260
Hoppensteijn (Mr. A.)	-
Hoppeveld (Willem)	-
Hoppezak (Hendrik)	-
Hora Siccama (Mr. Johan)	1261
Horbag (van)	-
Hordanus	-
Hordijck Verstolk (A.)	-
Horebout (Jaques)	-
- (Gerard)	-
- (Lucas)	1262
- (Susanna)	-
Horemans (Jan Joseph)	-
- (Jan Joseph)	-
- (Pieter)	1263
Horenbeek (D. van)	1264
- (J. van)	-
Horenmaker (Lodewijk)	-
Horens (Gab.)	-
Horicke (Baldericus van)	-
Horion (Alexander de)	-
Horn (Andries van der)	-
- (Westerdijks)	1265

- (Georgius)	-
- (Willem)	1268
Hornada (Sye)	-
Horman (Johan Franc.)	1269
Horne (Ludolphus)	-
- (Jacob van)	1269
- (Johannes van)	-
Hornes. Zie Hornu	1271
Horner (Dr. L.)	-
Hornhovius (Anthony)	-
Horning (Joh. Christ.)	1272
Hornius	1272
Hornkens (Henneus)	-
Horrn (Jacques de)	-
Horreo (Gerard ab)	-
Horreus (Gerardus)	1273
Horeus (Petrus)	-
Horion (Joannes)	1274
Horsman (J.)	-
- (J.)	-
Horst (Dethardus)	1275
- (G.)	-
- (Gijsbertus)	-
- (Aert van)	1276
- (Louys van)	-
- (Theodorus van)	-
- (Ricant van den)	-
- (Alfen van der)	-
- (Anna van der)	-
- (Ewoud van der)	1277
- (Gerard van)	-
- (G. van der)	-
- (G. van der)	1278
- (Gerrit van der)	-
- (Herman)	-
- (Jan van of van der)	1279
- (Jan van der)	-

- (J. van der)	-
- (Klaas van der)	-
- (Nicolaas van der	-
- (J. van der)	-
- (Klaas van der)	-
- (Nicolaas van der)	-
- (Steven van der)	1280
- (Tileman van der)	-
- (W. van der)	-
- (W.J. van der)	1281
- (W. van der)	-
- (Jan Janse ten)	-
- (Swaantje ter)	-
Horstig	1282
Horstink (Weener)	-
Horstius (Jacob Merlo)	-
- (J.M.)	-
Horstman (Mej. A.M.W. en M.J.)	-
Horstok (Johan Petrus)	-
Hortense Eugenie de Beauharnais, zie Saint-Leu.	1283

	Bladz.
Hortensius (Heronimus),	1283
- (Lambertus)	1284
- (Martinus)	1288
- (G.)	1290
Horthimels (Johannes)	-
Hortiphilus (J.)	-
Horunen (Johannes de)	-
Hosman (Willem)	-
Hosschius	1291
Hossparion (J.)	1293
Hosson (F.C. de)	-
Hosspanion (Johannes)	-
Hothobus (Johannes)	1294
Hotse (J.)	-
Hottinga (Jarich van)	-
- (Jarich van)	-
- (Johan van)	1295
- (Douwe van) of Julius Dominicus	-
- (Hero van)	-
- (Sijbrand van)	1296
- (Heborun)	-
- (Juw en Here)	1297
Hottingerus (Johan Hendrik)	-
Hotton (Godefroi)	1298
- (Petrus)	1299
Hotzeman (Recius Gerlacius)	-
Hotzes (Jelle)	-
Houbakker (Joannes)	1301
Houbraken (Jodocus)	1302
Houbraken (Arnold)	
- ()	-
- ()	1305
- (Antonia)	-
- (Jacobus)	-

- (J.)	1307
Houbraecken (Corn. Jansz.)	-
Houcharius (Eligius)	-
Houchin (C. de)	1308
Houck (Frederik Gothofridus)	-
- (Jan Hendriksz.)	-
- (Jacob)	1309
Houcke (D. van)	-
- (Carolus) L.	-
- (Carolus)	-
Houckgeest (W. van Braam)	1309
- (A.E.v. Braam)	-
Houdaen (Johannes de)	-
Houdanus (Johannes)	-
Houderon (Andreas van)	1310
Houf Jacobsz. (Antonius van)	-
Houflin (Johan)	-
Houfijser (H.)	-
Hougaarde (Mr. Floris van)	-
Houssaye (Dionysius Johannes Godefridus de la)	1311
Hout (van)	-
- (Jan van)	-
- (A. van der)	1314
- (Tjalling van der)	-
Houtam (Hendrik)	-
Houte (H.J. van)	1315
- (Jacobus van)	-
Houten (Petrus van)	1316
- (Willem van)	-
- (H.D. van den)	-
- (Petrus van den)	-
- (Soeken van den)	-
- (Willem ten) Hz.	1317
Houte (Jan Uten)	-
- (Jan Uten)	-
Houtebeen zie Jol	1317

Houten (Anth. Jacobus van)	-
- (Mr. Bernardus Albertus van)	1319
- (Cornelis van)	-
- (C. van)	-
- (C. ten)	1820
- (Frederik van)	1321
- (G. van)	1322
- (Gerrit Jan van)	-
- (Joannes van)	-
- (Johan van)	-
- (J. van)	-
- (Pieter van)	-
- (Stephanus van)	1323
- (T. van)	-
- (Willem van)	-
- (Warner van der)	-
Houtenius (Franciscus)	-
Houthoff (Cornelis)	-
Houting (Hendrik)	1326

	Bladz.
Houtkamp (Hendrik)	1326
- (M.)	1327
- (Mattheus)	-
Houtkooper (Nicolaas Jansz	-
Houtman (Cornelis)	-
- (D.H.)	-
- (J.)	-
- (J.)	-
- Thz. (Joannes)	1328
- (M.)	-
- (M.)	1329
- (Cornelis de)	-
- (Frederik de)	1330
Houtter (T. van)	1332
Houttuyn (Adriaan Dirksz.)	-
- (Abraham)	-
- (A.)	1333
- (Mr. Carel Johan)	-
- (Abraham)	-
- (Martinus)	1334
- (W.)	1335
- (Mr. Adriaan)	-
Houre (Jan van der)	1335
- (Willem van der)	-
- (Vranc van der)	-
- (Abraham van der)	1337
- (Apert Fransz. van der)	-
- (Salomon van der)	-
- (Gidion van der)	1338
- (Carel van der)	-
- (Jonker Mathijs van der)	-
Houven (Hendrik Christiaan van der)	1339
Houwaert (Jan Baptiste)	1340
- (Hermes)	1344

- (J.P.)	-
Houwarda (Menno)	-
- (Ailco)	-
- (Jarich)	1345
Houweningen (Elsje van)	-
Houweningen (J. van)	1347
- (Erasmus v.)	-
Houwens (Louis)	1348
Houwing (Klaas Koenders)	-
- (Jan)	-
Houx (Fouke)	1349
Hovaeus (Antonius)	1349
- (Gerard)	1351
Hove (Anna van den)	-
- (Arent van den)	1352
- (Johannes van)	-
- (Johannes van)	-
- (Johrnnes van den)	-
- (M. van den)	1353
- (Marten van den)	-
- (Pieter van den)	-
- (Mr. Petrus van den)	-
- (Pieter ten)	-
- A.M. ten)	-
- (Michel ten)	1354
- Willem van der)	-
Hovelinck (Frederik Pieterz.)	1355
Hoven (Aregidius van den)	-
- (C. van)	-
- (Catharina en Lidia ten)	-
- (J. van)	-
- (Johan Daniel van)	-
- (Johan Daniel van)	1356
- (P. van)	1359
- (Philippus van)	-
Hovens (Daniel)	1360
- (Coenraad)	-

Hoverder (Pieter)	1361
Hovine (Charles d')	-
Hoving (Mr. H.W.)	-
Hovius (Cornelius)	-
- (Jacobus)	1362
- (Jacobus)	-
- (Jacob)	-
- (Jacobus)	-
- (Matthias)	-
Hovy (Jan)	1363
- (L.)	-
Howard (Johannes)	1364
Howen (Ridder C.)	-
Howen (Pieter van den)	-
Howen (Anton Baron de)	-
Hoxwier (Aesge van)	1365
- (Hector van)	-
Hoy, Hoje, Hoey	1366
- (A. de)	-

	Bladz.
Hoyani (Franciscus)	1365
Hoybergius (Johannes)	-
Hoyengha (Tjaard)	1366
Hoyer (Michel)	-
- (Mr. Willem)	1367
- (H.T.)	-
- (G.)	-
Hoyerus (Michel)	1368
Hoykaas (N.)	-
Hoylarts (J.P.)	-
Hoyman (J.F.)	-
Hoyman (R.A.)	-
- (A.)	-
Hoynck van Papendrecht (Cornelis Paulus)	-
- van Papendrecht (Joh. Corn.)	-
- van Papendrecht (Tieleman Evert)	1372
- van Papendrecht (Antony)	-
- (Otto)	-
Hoytema (Douwe Uninga van)	-
- (Loiliff)	-
- Hoyte Uninga van)	1373
- (Ulke)	-
Huart (J.C.)	-
Huartus (Ignatius)	-
Hubald	1374
Hubbelding (Evert)	1375
Hubens (Joannes)	-
Huber (Henneus)	-
- (Ulricus)	-
- (Hermanus)	1382
- (Zacharias)	1383
- (S.)	1385
- (P.)	-
- (P.)	-

Hubert (Cornelis Ulrich Jan)	-
Huber (Johannes Lambertus)	-
- (Mr. Abraham Christiaan de Hertoghe	1386
Hubert (A.)	-
- (Pieter Frederik)	-
Hubert (Mr. J. Everwijn)	1386
- (Izaak)	1387
- (W.)	-
- (F.H.)	-
Huberti (Adrianus)	-
Huberti (Joannes Loemelius cognomente)	1387
- (Johannes)	-
Hubertini (Leon)	-
Huberts (C.)	-
Hubertsze (Steven)	1388
Huberto (Joh. à S.)	-
Hubertus	-
-	1389
Hubner (Willem)	-
Hubrecht (Mr. Johannes Josias)	-
- (Leentgen)	-
Hucbaldus, Hubaldus, Ubaldus (Monnik)	1390
Huchon van Maubeuge	1392
- (Joannes)	1393
Huchtenbrouch (S. Albrecht van)	-
- (Jan van)	1394
- (Jan van)	-
Huchtenburg (Johan van)	-
Hudde (Hendrik Arendsz.	-
- (Hendrik)	1395
- (Johan)	-
Hudson (Henry)	1397
Hue (Balthasar de)	1398
Huegens (Jacop)	-
Huekeshoven (Hendrik van)	-
Huerluyt (Kapitein)	-

Huens (Augustijn)	-
Hues	-
- (Robert)	-
Huesden (Dyrcz van)	1399
Huet (Gédeon)	-
- (Theodore François)	1401
- (Daniel Theodore)	1402
- (Samuel Theodore)	-
- (Pierre Daniel)	1405
- (Pierre Josue Louis)	-
- of Hughet	1404
Hueie (Gheiraert)	-

	Bladz.
Huerie (Gaspar)	-
Hueveus (Martinus Sijbrandus)	-
Huffel (Adolf Julius Borchard van)	-
Huffel (Pierre van)	1405
Hug	1406
Hugaar (Willem)	-
Hugaart (Femina)	-
Huge (Claas)	1407
Hugenius (Francois Leonard)	-
Hugenoys (Levinus)	-
Hugenholtz (Petrus Hennanus)	-
Hugenpoth (Alexander Wolraud Diderik van)	1408
Hugezenius (Josse)	-
Hughe (Willem)	1408
Hughes (Jacobus)	1409
Huginge (Reinolt)	-
Hugle (J.)	-
Hugo I	-
- II	-
- III	1410
-	-
- de Boter	-
- Floriffensis	1411
- de St. Victore	-
- (Herm.)	1412
- (Jacob)	1416
- Joostz	-
- (Frater)	-
- Jacobz	1417
- van Antwerpen	-
- van Leyden	-
- farsilus	-
- van der Goef	-
Hugtenburg (Jacob)	1419

- (Johan van)	-
Huguenin (David)	1420
- (Ulrich)	-
Huguerye (David la)	1425
Hugues (Jacobus)	-
- (Jacob)	-
Hui (Franc. Marie de)	-
- (Huibert de)	1426
Huibert (de)	-
Huibrechts (J. van)	-
Huich (Jacobsz.)	-
Huick (Elbent)	-
Huigen	-
Huik	-
Huikesloot (mr. Joost)	-
Huis (Pieter)	-
Huisen (R. van)	-
Huisinga	-
Huisman (Dithmar)	-
Huilenberg (Sebast)	1427
Hul (Joan)	-
Huldenberghe (Hendr. van)	-
Hulft (M.T.)	1428
- (Piet Evertsz.)	-
- (mr. Gerard)	-
Hulk (Jacob)	1429
- (Adam v.d.)	-
- Jacobsz. (A.)	-
- Pietersz. (A.)	1430
- (.)	-
Hulkenroy (A. van)	-
Hull (J.)	-
- (Willem van)	1431
Hulle (Anselmus van)	-
- (Const. van)	1433
- (Anselm. Mat. Jos. van)	1434
Hullebusch (J.)	-

Hulleman (J.)	-
- (Jan Gerrlt)	-
Hulman (Pelgrim)	1436
Hulp (Emil en Samuel	-
Huls (Sam. van)	1438
- (H.)	-
- (Rob)	-
Hulsberg (Hendrik)	1439
Hulscher (Mr.)	-
Hulsdonck (Jan van)	-
Hulseboom (G.)	-
Hulsebus (Jac.)	-
Hulsebosch (Luitenant)	-
Hulsen (Fred. van)	-
- (Jes.)	1440
Hulshoff (Allard)	-
- (Mar. Alet.)	1442
- (Wil. van Oosterwijk)	1443

	Bladz.
Hulshout (Joh.)	1444
Hulsius (Ant.)	-
- (Andr.)	1446
- (Barth.)	1447
- (Joh.)	1448
- (Laev.)	-
- (Paul.)	1449
Hulst (A. van)	1450
- (Adr. v.d.)	-
- (Hendr. v.d.)	1451
- (Frans v.d.)	1452
- (Godefr. van)	-
- (Jhr. Jan van)	1452
- (Jan Bapt. van)	-
- (J. van der)	1453
- (Nikolaas van der)	-
- (van)	1454
- (van der)	-
- (Piet van der)	1455
- (Piet Teyl. v.d.)	-
- (mr. Sam. v.d.)	-
- (W. van der)	-
- (Willem Carel van)	-
- (Willem van)	-
Hulske (Jan)	-
Hulstkamp (Jan)	1456
Hulswit (Jan)	-
Hulten (T.B. van)	1457
- (T. Brunsvelt van)	-
Hultman (mr. Car. Ger.	-
- (Jan Andries)	1460
Hulzenkamp (A.H.)	-
Humalda (Ben. Philip Albert van)	-
- (Ids. Aeb. van)	-

- (Suick van)	1461
- (Sytse van)	-
- (Phil. Aeb. van)	1461
Humbecanus (Petrus)	-
Humbert (Jean Emile)	-
- de Superville	1465
Humbertus	-
Hume (Hendr.)	-
Humme (Dom.)	-
Hummingha (Hum.)	1466
Humpfrey hertog van Glochester	-
Hundebeek	1467
Hunerik	1467
Hunerman	-
Hungar (Hung.)	-
Huninga	1468
Hunnaeus	1469
Hunnevelt	1470
Hunnius (Bald)	-
- (J.)	1473
Huntum (Jac. Corn.)	-
Hunynga (Joh. Ep)	-
Hupen (Joh. Veen)	1474
Hurant (D.)	-
Hurau (C.S.)	-
Hurck (P. ab.)	-
Hurgronje (Ster)	-
- (mr. Ad. Is.)	-
- (A.J. Snouck)	1475
Hurlebusch (Chr. Fred.)	-
Hurt (Ant.)	-
Husen (Frans	1476
- (Franc. van)	-
Hussel (Hyac. van)	-
Husly (Jac. Ot.)	1477
Hussem (B.)	1478
- (D.)	-

Hussom (Petr. Fred.)	-
Husteneur (Jeh. de)	1479
Hutscherruyter (Hel.)	-
Hutsinger (Dr. En.)	-
Huttenus (Alb. Arn.)	-
Hulten (Mart.)	1481
Huur (J.)	-
Huveller (Lud. Joh.)	1482
Huven (J.M.)	-
Huwe (Joh.)	-
Huybert (Jan Jac. Herm. de)	-
- (Liev. de)	1584
- (mr. Herm. de)	-
- (mr. Ant. de)	1485
- (Charl. de)	1487
- (Adr. de)	-
- (mr. Just. de)	1488
- (Ant. de)	1489
- (Joh. de)	-
- (mr. Dav. de)	1490
- (Petr. Anth. de)	-
Huyberts (C.)	1491
Huybertus	1492

	Bladz.
Huybrechts zoon (mr. Jan)	1492
Huydecoper (Jan Jacobsz.)	1493
- (mr. Joh.)	-
- (Jac. Jansz.)	1494
- (mr. Joh.)	-
- (Jan Pieter)	-
- (Balth.)	1495
- (Ds. Thed. Com. Rein.)	1498
- (Jan)	1500
Huydekoper (mr. Anne. Wil.)	-
- (Pieter)	1502
Huye (Jan v.d.)	-
Huyer (L.D.)	-
Huygelmanszoon (Andr.)	-
Huygen (Adam)	1503
- (Jan en Pieter)	-
- (Jan)	1504
- (Herm.)	-
- (Wouter)	-
Huygens (Christ)	-
Huygens (Constantyn)	1505
- (Constantyn) de zoon	1516
- (Christiaan)	1517
- (Gilles Joseph)	1526
Huijghens (Gomarus)	1527
- (Martinus)	-
Huygens (Mr. J.H.A.	1528
Huyghens (Mr. Theod.)	-
- (Rutger)	-
- (Antoni)	1529
- (Lodewijk)	-
- (Willem Theod.)	-
- (Johan)	-
- (Dirk)	1530

- (H.)	-
Huigen (Jacob)	-
Huigens (Joost)	-
- (Wilhelmus)	-
Huygo (Huigo)	-
Huylenbrouck (Alphonse)	-
Huyn van Amstenraedt (Carel)	1532
Huyrluijt	1532
Huys, Hys, (Hus Pieter)	-
- (P.)	-
- (Frans)	-
- (Lambert de)	1533
Huysduynen	-
Huysen (Hyacinth Th. Dr.)	-
- (Cornelus van)	-
Huyser (C.J.)	1534
- (Jacob Carel)	-
- (Mr. Hendrikus Cornelius)	-
Huysers (H.)	1535
- (A.)	-
Huysinga Bakker (Pieter)	-
- (Johannes)	-
Huysingius (Henricus)	1536
Huysman (Willem)	-
- (Adriaan)	-
- (Cornelus)	1537
Huysmans (Cornelus)	-
- (Jacob)	1538
- (Jacobus Carolus)	-
- (Michiel)	1539
- (Nicolaas)	-
- (P.J.)	-
- (Victor Godefriedus Joannes)	-
Huyssen (Hendrik van)	-
- (Johan)	1540
- (Jacob van)	1541
Huyssens (Peter)	-

Huyssteen (A. van)	-
Huysum (van)	-
- (A. van)	1542
- (Justus van)	-
- (Jan van)	-
- (Michiel van)	1544
- (Nicolaas van)	-
- (Justus van)	-
- (Jacobus van)	-
Huyzer (J.C. de)	-
Hyperius (Andreas Gerardi)	-
Hyvacus (Henricus)	1547